

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

III ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 20. veebruar 2012
Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine PRIA toetusrahade läbi-
paistmatu kasutamise kohta (nr 105)
2. Arupärimine riigipoolse teavikute toetus-
summa kohta (nr 92)
3. Arupärimine Euroopa Liidu raha kasuta-
mise kohta (nr 106)
4. Arupärimine Leisi päästekomando sulge-
mise kohta (nr 97)
5. Arupärimine Palamuse päästekomando
sulgemise kohta (nr 104)
6. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere päevast! Alustame Riigikogu täiskogu III istungjärgu kuuenda töönädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt on võimalik anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Ma palun, Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnisson!

Heili Tõnisson

Austatud proua juhataja! Hea Riigikogu!

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, ma palun saalis vai-
kust!

Heili Tõnisson

Vabariigi Valitsus algatab liiklusseaduse
muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu me-
netlemisel esindab Vabariigi Valitsust majan-
dus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts.
Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid!
Mul on Keskerakonna fraktsiooni nimel üle
anda täitemenetluse seadustiku muutmise sea-
duse eelnõu. Eelnõu eesmärk on viia täiteme-
netluse seadustik kooskõlla kinnisasja sund-
võõrandamise seadusega. Kinnisasja sundvõõ-
randamise seaduse kohaselt saavad sundvõõ-
randamise läbiviimise korralduse kohtutäitu-
rile esitada maavanem, majandus- ja kommu-
nikatsiooniminister või valla- ja linnavalitsus,
kuid täitemenetluse seadustiku kohaselt loetak-
se täitedokumentiks vaid maavanema otsus.
Nii on sundvõõrandamine sisuliselt välistatud,
sest kohtutäitur ei pea täitemenetluse seadus-
tiku kohaselt ei majandus- ja kommunikatsioo-
niministri ega ka linna- ja vallavolikogu otsust
täitma. Eelnõu eesmärk on anda täitedokumen-
di staatus ka Majandus- ja Kommunikatsiooni-
ministeeriumi ja linna- või vallavolikogu
otsustele. Need muudatused viivad kaks oma-
vahel seotud seadust kooskõlla ning aitavad
vältida segadust ja venitamist just riigile täht-
sate objektide ehitamisel. Praegu tekitab koos-
kõla puudumine probleeme nii majandusmi-
nisteeriumile kui ka linnadele ja valdadele
teede ehitamiseks vajalike maade võõrandami-
sel. Kui täitemenetluse seadustik sätestab
sundvõõrandamise menetluses täitedokumen-
dina ainult maavanema otsuse ega sätesta
sellena majandus- ja kommunikatsioonimi-
nistri käskkirju ja linna või volikogu otsuseid,
siis on sundvõõrandamise läbiviimine välista-
tud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Proua juhataja! Head kolleegid! Viieteist-
kümne Sotsiaaldemokraatliku Erakonna frakt-
siooni liikme nimel annan edasi arupärimise
härä õiguskantslerile. Lühike selgitus. Eel-
misel nädalal oli saates "Pealtnägija" kõne all

üks kohtukaasus, kus süülises autoõnnetuses vanemad kaotanud inimene ei saanud moraalset hüvitist, vastupidi, asi pöördus tema kahjuks. Arupärimises me läheme konkreetsest kohtukaasusest laiemale pinnale, sest aastaid on meie kohus kohaldanud võlaõigusseaduse paragrahvi, mille kohaselt hukkunu või raske kehavigastuse saanud inimeste lähedastel on õigus nõuda moraalse kahju hüvitamist üksnes siis, kui hüvitise maksmist õigustavad erandlikud asjaolud. Samas ütleb põhiseaduse vastav paragrahv, et igaljuhul on õigus talle ükskõik kelle poolt õigusvastaselt tekitatud moraalse või materiaalse kahju hüvitamisele. Põhiseaduse paragrahv kajastab kindlasti põhiseaduslikku õigust ja seda võib piirata ainult mõne teise põhiseaduses toodud õiguse või vabadusega või siis seaduse antud volitusega. Sellist alust ei ole ja seetõttu me küsimegi, kas võlaõigusseaduse § 134 lõige 3 on kooskõlas põhiseadusega. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Üheksateistkümne Keskerakonna fraktsiooni liikme nimel on mul hea meel üle anda arupärimine haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole. Avalikkusele ja merendusringkondadele sai saatest "Meretund" Kuku raadios 11. veebruaril 2012 teatavaks Haridus- ja Teadusministeeriumi kava sulandada Eesti Mereakadeemia Tallinna Tehnikakõrgkooli ehk sisulisest likvideerida. 16. veebruaril kogunes tekkinud olukorda arutama oma erakorralisel koosolekul Merendusnõukoda. Nenditi, et riiklik arengukava "Eesti merenduspoliitika 2011–2020", mille Vabariigi Valitsus mullu suvel heaks kiitis, näeb ette mereharidusnõudluse väljaselgitamist 2013. aastal ja kontseptsiooni kinnitamist 2014. aastal. Seetõttu on ootamatu surve ministeeriumi poolt arusaamatu. Räägitakse küll tehnilisest koostööst Tallinna Tehnikakõrgkooliga, aga selgelt on tuntav soov lahustada Eesti Mereakadeemia kolmenelja teaduskonna vahel. Teadaolevalt kehtivad merehariduse kohta, eriti puudutab see laevaohvitseride (tüürimehi ja laevamehaanikuid), Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni kehtestatud nõuded. Praegu on Eesti Mereakadeemial

Lloyd's Registeri antud sertifikaat, IMO tunnustus ja Veeteede Ameti tunnustus. Muutmisel Tallinna Tehnikakõrgkooli teaduskondadeks ei tarvitse need tunnustused enam kehtida, mistõttu meie laevaohvitseride diplomid muutuvad rahvusvaheliselt mittetunnustatavateks. Seoses sellega on meil ministrile mitu küsimust.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson!

Head kolleegid, saalis on liiga suur sumin. Olgem üksteise suhtes aupaklikumad!

Kadri Simson

Head kolleegid! Kaheksateistkümne Keskerakonna fraktsiooni liikme nimel on mul üle anda arupärimine rahandusminister Jürgen Ligile. See arupärimine puudutab Eesti riigi maksulaekumisi. Selle aasta alguses on ilmnenud, et juba aastaid, sh ka eelmisel aastal, on mitmed välisfirmad kasutanud seadusauku, et päris suuri summasid maksuvabalt välja viia. On selgunud, et kasumit ei reinvesteerita Eestis, vaid antakse hoopis emafirmale piiramatult tähtajaga laenuks. Eestis on märgata trende, et välisfirmad eelistavad ilmselt kasumi välja võtta laenuna, mitte dividendina, mistõttu tulumaksu maksmise kohustust on võimalik määrata ajaks edasi lükata. Seoses sellega soovime rahandusministrilt teada saada, et kui reinvesteeritud kasumi tulumaksust vabastamise mõte peaks olema Eesti majandust elavdada, aga praegu kehtib see maksuvabastusena väljamaksmata kasumi puhul, mida emafirma saab piiramatult koguses laenuna välja võtta, siis kelle huvides sellise seaduspügala rakendamise on? Kas seda maksuvabastust, mis on kehtinud Eestis juba 12 aastat, on vaadatud ka kriitilise pilguga? Me teame, et Reformierakonnal on paar sellist kuldmuna, mida ei vaadata kriitilise pilguga. Kas ministeeriumis on vaadatud, kuidas rakendada seda ikka nii, et see oleks ka Eesti riigi huvides? Lisaks neile on veel kaks küsimust. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Olen Riigikogu juhatuse nimel võtnud vastu kaks seaduseelnõu ja kolm arupärimist. Kui eelnõud on kooskõlas kodu- ja töökorra seadusega, võtab Riigikogu juhatuse need menetlusse kolme tööpäeva jooksul. Kui aru-

pärimised on kooskõlas kodu- ja töökorra seadusega, edastab Riigikogu esimees need adressaadile viivitamatult.

Läheme teadete juurde. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse väliskomisjoni s.a 15. veebruaril esitatud Riigikogu otsuse "Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise eelnõu ja määranud selle juhtivkomisjoniks väliskomisjoni. Eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on s.a 1. märts kell 18.

Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 16 lõikele 4 võtab Riigikogu juhatus otsuseid vastu konsensusega. Kui konsensust ei saavutata, võib juhatuse liige panna küsimuse päevakorraliselt hääletusele Riigikogu istungil. Riigikogu juhatuse 20. veebruari erakorralisel istungil ei jõudnud juhatus konsensusele, milline alatine komisjon määrata juhtivkomisjoniks töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõule. Juhatuse enamus soovis juhtivkomisjoniks õiguskomisjoni ja üks juhatuse liige soovis juhtivkomisjoniks sotsiaalkomisjoni. Tulenevalt eelöeldust panen selle küsimuse hääletusele.

Selgitan enne hääletust, et küsimus, mis läheb hääletusele on järgmine ... Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Mul on protseduuriline küsimus. Juhatuse otsused on kindlasti kõik väga targad, aga nad võiksid olla ka loogilised. Seesama seadus, mida te nimetasite, on küll töölepingu seaduse rakendussätetes, aga tegelikult on see töötuskindlustuse seaduse muutmise. Meil on ka praegu Riigikogu menetluses eelnõud, mille juhatuse on juba varem suunanud sotsiaalkomisjoni ja mis räägivad töötuskindlustuse muutmisest. Kuidas siis nüüd kaks juhatuse liiget nii arusaamatu otsuse on langetanud?

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Mina saan vastata iseenda eest. Mina hääletasin selle otsuse poolt vastavalt sellele, et eelnõu algatajaks on õiguskomisjon. Me läheme selle teemaga edasi. Teil on teine küsimus, palun!

Eiki Nestor

Kas ka tulevikus saab siis alati olema nii, et kui üks komisjon algatab eelnõu, siis ta ise menetleb seda, et teisiti ei tohigi seda menetleda?

Aseesimees Laine Randjärv

Kindlasti tohib ka teisiti menetleda, aga käesoleva küsimuse juures oli selline seisukoht ja me saame seda siin saalis hääletada. Palun, Kadri Must!

Kadri Simson

Simson, juba viimased kolm aastat.

Aseesimees Laine Randjärv

Oi, palun vabandust!

Kadri Simson

Lugupeetud juhataja! Kas me loome nüüd siis sellise pretsedendi, et kui näiteks kultuurikomisjon algatab eelnõu eelarve muudatuse kohta, millega määratakse kindel protsent hariduskuludeks, siis ei lähe see eelnõu enam rahanduskomisjoni, vaid jääbki kultuurikomisjoni menetleda? Kas praegu sünnib selline pretsedent?

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kindlasti ei sünni praegu pretsedenti. Analoogset olukorda on olnud ka eelmise Riigikogu koosseisu ajal. Veel kord palun vabandust nimeeksituse pärast! Väino Linde, palun!

Väino Linde

Aitäh! Lugupeetud istungi juhataja! Ma tahaksin küsida nii, et kõik saaksid üheselt aru. Kas õiguslikud järeloomid, mida õiguskomisjon või siis sotsiaalkomisjon võib ühe eelnõu menetlemise järel teha, on erinevad?

Aseesimees Laine Randjärv

Ma ei oska praegu siit sellest puldist vastata ei õiguskomisjoni ega sotsiaalkomisjoni nimel. Kindlasti sünnivad õiguslikud järeloomid komisjonis.

Selgitan enne hääletust, et küsimus, mis läheb hääletusele, on järgmine: kes on Jüri Ratase ettepaneku poolt, et töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu juhtivkomisjoniks on sotsiaalkomisjon? Kes hääletab selle poolt, on nõus, et juhtivkomisjon on sotsiaalkomis-

jon. Kes hääletab selle vastu, soovib juhtivkomisjoniks õiguskomisjoni. Asume hääletamisprotseduuri ettevalmistamise juurde. Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh! Kas te välistate võimaluse, et siin saalis on mõni inimene, kes soovib selle eelnõu juhtivkomisjoniks hoopis mõnda muud komisjoni? Kui hääletatakse selle ettepaneku vastu, et juhtivkomisjoniks on sotsiaalkomisjon, siis sellest ei saa te kuidagi järeldada, et need inimesed soovivad juhtivkomisjoniks õiguskomisjoni.

Aseesimees Laine Randjärv

Kindlasti ei saa eeldada, et ma tean, mis toimub iga inimese peas, kes istub siin saalis. See protseduur, mille ma siin läbi viin, tuleneb juhatuse otsusest. Me asume hääletamisprotseduuri ettevalmistamise juurde. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Mul on protseduuriline küsimus. Kas juhatus või juhataja täpsustaks, kas õiguskomisjonis ja sotsiaalkomisjonis on mingi erinevus võimuliidu ja opositsiooni hääle vahekorras? Milles on küsimus? Kas Pomerants on parem käteväänaja kui Tsahkna või milles asi on?

Aseesimees Laine Randjärv

See ei ole protseduuriline küsimus. Me paneme praegu selle teema hääletusele. Me võime vist asuda hääletamise juurde, rahvas on saalis.

Austatud Riigikogu! Kes on Jüri Ratase ettepaneku poolt, et töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu juhtivkomisjoniks on sotsiaalkomisjon? Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemusega 40 poolt, vastu 52, erapooletuid 1 ei leidnud Jüri Ratase tehtud ettepanek toetust. Sellega on Riigikogu täiskogu otsustanud, et töölepingu seaduse eelnõu juhtivkomisjoniks on õiguskomisjon.

Jätkame teadetega. Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 16. veebruaril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse Euroopa merendus- ja kalandusfondi kohta eelnõu suhtes Euroopa Liidu asjade komisjonile ning määranud Vaba-

riigi Valitsuse seisukohtade ning määruse eelnõu kohta arvamust andma maaelukomisjoni, keskkonnakomisjoni ja majanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 7. märts kell 12. Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 16. veebruaril esitatud Eesti seisukohad riigihankeid käsitlevate Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivide eelnõude kohta Euroopa Liidu asjade komisjonile ning määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ning direktiivide eelnõude kohta arvamust andma majanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 8. märts kell 16. Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 16. veebruaril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi kohta, millega muudetakse direktiivi kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta, Euroopa Liidu asjade komisjonile ning määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ning direktiivi kohta arvamust andma kultuurikomisjoni ja õiguskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 7. märts kell 12.

Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimise peaminister Andrus Ansipile ja siseminister Ken-Marti Vaherile.

Head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 93 Riigikogu liiget, puudub 8. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Nüüd mul on niisugune mure, protseduuriline. Siin on paar rahvasaadikut, kes enne hääletasid, aga nüüd neid kohal ei olnud. Kas me ei teinud kohaloleku kontrolli mitte valel ajal?

Aseesimees Laine Randjärv

Kohaloleku kontroll, mille me praegu tegime, on seotud istungi rakendamisega. Eelnõude puhul on see kodukorraga ette nähtud. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Kas see eelmine hääletus oli istungivaba?

Aseesimees Laine Randjärv

Kasutan nõuniku abi. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 77 "Riigikogu liikmete kohaloleku kontroll" ütleb: "Riigikogu otsustusvõimelisuus tehakse kindlaks Riigikogu liikmete kohaloleku kontrolliga. Riigikogu liik-

mete kohalolekut kontrollitakse istungi alguses ning enne sellise seaduse või otsuse eelnõu lõpphääletust, mille vastuvõtmiseks on nõutav vähemalt Riigikogu koosseisu häälteenamuse."

Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh! Päevakorra hääletuseks ei ole koosseisu häälteenamuse kindlasti nõutav. Aga kuna avalikkus, meie valijad jälgivad meie kohalolekut tähelepanelikult, siis ma küsin nii: kas inimesed, kes hääletasid juhtivkomisjoni määramise üle, aga ei registreerinud ennast praegu kohalolijaks, lähevad Riigikogu statistikasse kirja kui tänasel istungil viibinud inimesed või mitte?

Aseesimees Laine Randjärv

Jah, nad lähevad Riigikogu statistikasse kirja. See kõik on näha, kes kuidas hääletas, ja nad on n-ö kohal. Palun, kas me võime edasi minna?

Asume päevakorra kinnitamise juurde. Vabariigi Valitsus on teinud taotluse arvata 22. veebruari päevakorrast välja järgmised eelnõud: kaitseväeteenistuse seaduse eelnõu 172 (22. veebruari päevakorra 10. punkt), kaitseväeteenistuse seaduse rakendamise seaduse eelnõu 173 (22. veebruari päevakorra 11. punkt), kaitseväeteenistuse seadusega seotud Riigikogu koosseisu häälteenamusega vastuvõetud seaduste muutmise seaduse eelnõu 174 (22. veebruari päevakorra 12. punkt). Täname kolmas arupärimine kaitseministrile ajateenijatele kehtestatud tervisenõuete kohta jääb kaitseminister Mart Laari haigestumise tõttu päevakorrast välja.

Panen hääletusele kuuenda töönädala päevakorra. Alustame hääletamisprotseduuri. Tundub, et inimesed on laiali. Austatud Riigikogu, panen koos ettelõetud muudatustega hääletusele Riigikogu täiskogu kolmanda istungjärgu kuuenda töönädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 89, vastu 3 Riigikogu liiget, erapooleteid ei ole. Päevakord on kinnitatud.

Asume arupärimiste juurde.

1. Arupärimine PRIA toetusrahade läbipaistmatu kasutamise kohta (nr 105)

Aseesimees Laine Randjärv

Esimene on Riigikogu liikmete Aivar Riisalu, Deniss Boroditši, Ester Tuiksoo, Inara Luigase, Lauri Laasi, Lembit Kaljuvee, Mihhail Stalnuhhini, Priit Toobali, Tarmo Tamme, Valeri Korbi, Viktor Vassiljevi ja Vladimir Velmani 7. veebruaril 2012. aastal esitatud arupärimine PRIA toetusrahade läbipaistmatu kasutamise kohta. Arupärimine on esitatud põllumajandusminister Helir-Valdor Seederile. Arupärijate nimel palun kõnetooli Tarmo Tamme!

Tarmo Tamm

Proua juhataja! Head kolleegid, lugupeetud minister! Meie arupärimine puudutab PRIA toetusrahade läbipaistmatut kasutamist. Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (PRIA) on Eesti Vabariigi Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas olev valitsemisasutus, kes kogub ja töötleb põllumajanduse ja maaelu arengu toetuste ning Euroopa Kalandusfondi toetuste saamise taotlusi oma pädevuse piires, teeb projektide valiku ning korraldab toetuse andmist. Amet on aruandekohustuslik põllumajandusministri ees, kes Põllumajandusministeeriumi kantsleri vahendusel suunab ja koordineerib ameti tegevust ning teeb selle üle teenistuslikku järelevalvet. PRIA tegevust on kritiseeritud pikki aastaid ning all olev juhtum kirjeldab ministri võimetust tõhustada usaldusväärset PRIA funktsioneerimist.

Lõuna Ringkonnaprokuratuur algatas 2010. aastal kriminaalasja, kus uurimise alla sattus erakonna Isamaa ja Res Publica Liit liige Uno Pauts, kes rajas enam kui 1000-hektarisele Aardla poldrile maaparandusühingu ja suunas sinna väidetavalt kahtlasel moel suurtes summades PRIA-lt taotletud euroraha. 2010. aasta 10. veebruari Postimees kirjutab, et ootamatult tulid arved ka poldriala kinnistute omanike postkastidesse, sest seadus teeb poldri ehk üleujutuse eest tammistatud kuivendatud maa-ala omanikest maaparandusühingu sundliikmed. Nn sundliikmed on sellise olukorra üle korduvalt pahameelt avaldanud, aga selgust pole segaduses ikkagi veel saadud.

Maaparandusühing on 2005. aastast saanud PRIA-lt ligi 4 miljonit krooni toetust, sellest suurim summa ehk 3,5 miljonit krooni tuli PRIA-lt 2008. aastal. 2009. aastal taotles 42 liikmega ühing PRIA-lt veel 4,2 miljonit krooni. Avalikkuse ette on ETV saate "Pealtnägija" vahendusel jõudnud kahtlus, et IRL-i liige Uno Pauts on kasutanud seda raha ebasihhipäraselt. Põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder ei pidanud vajalikuks neid süüdistusi avalikult ümber lükata ning piirdus ainult pealiskaudsete kommentaaridega, kus tõdeti PRIA sõltumatust ja autonoomsust. Jääb mulje, et põllumajandusministril puudub igasugune juhtimishoob kontrollimaks oma allasutuste tegevust.

Härra ministrile on esitatud neli küsimust. Me palume, et härra minister loeks küsimused ette ja seejärel vastaks nendele. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma palun vastamiseks kõnetooli põllumajandusminister Helir-Valdor Seederi!

Helir-Valdor Seeder

Austatud Riigikogu! Lugupeetud juhataja! Täna arupärijaid arupärimise eest ja püüan esitatud küsimustele vastata.

Esimene küsimus: "Mida võtsite ette peale antud juhtumiga tutvumist? Milliseid muudatusi lubas PRIA ellu viima hakata, et taolist läbipaistmatut raha kasutamist vältida?" Kui nimetada juhtumiks telesaates "Pealtnägija" kirjeldatud sündmustikku, mis on seotud Aardla Maaparandusühingu tegevusega, siis väidan, et Põllumajandusministeerium, PRIA ja Põllumajandusamet on Aardla Maaparandusühingu toetuse saamise küsimustega olnud hõivatud juba aastaid. Kõnealuse juhtumi puhul olid toetuste väljamaksmisest keeldumise ja varem väljamakstud toetuse tagasinõudmiste põhjuste algsed väljaselgitajad Tartu Maaparandusbüroo (praegune Põllumajandusameti Tartu keskus) ja Maaparanduse Ehitusjärelevalve- ja Ekspertiisbüroo, mis praegu on Põllumajandusameti maaparanduse osakond, seega spetsialistid, mitte "Pealtnägija" saates esinenud härrased, nagu saatest võis aru saada. Nimetatud haldusorganid kontrollisid septembris 2009 enne kolmanda toetuseosa väljamaksmist dokumente ja tehtud investeeringuid ning avastasid probleemid.

Põllumajandusministeerium on seisukohal, et PRIA tegevus taotluse menetlemisel, investeeringute kontrollimisel ja toetuste maksmisel on piisavalt läbipaistev. PRIA-l on õigus viia läbi järelevalvemenetlust ja teha vajalikke kontrole pidevalt, kui need on taotleja suhtes asjakohased, põhjendatud ja proportsionaalsed toetuse saamise tingimustega. Meetmete tingimuste väljatöötamisel on oluline, et need oleksid taotlejale võimalikult üheselt mõistetavad ja arusaadavad. Nendest printsiipidest lähtuvalt on vaja aeg-ajalt toetuste tingimuste määramise ka täpsustada. Aardla Maaparandusühinguga seotud probleemistikust ajendatuna muudeti eelmisel aastal meetme 1.8. "Põllu- ja metsamajanduse infrastruktuur" tingimusi, nähes ette, et enne toetuste väljamaksmist kontrollitakse kõiki investeeringuid saajaprotsendiliselt.

Teine küsimus: "Kuidas sai nii juhtuda, et eelnimetatud maaparandusühistu liikmeteks võeti inimesi vastu nende tahtmist ning lisaks koormati neid veel rahaliste kohustustega?" 1. juulil 2003 jõustunud maaparandusseaduse § 83 lõige 1 sätestab, et enne maaparandusseaduse jõustumist asutatud mittetulundusühing, kelle üheks põhikirjaliseks eesmärgiks on maaparandushoid ja kes soovib maaparandusseaduse alusel jätkata tegevust maaparandusühistuna, peab oma põhikirja viima kooskõlla maaparandusseaduses ühistu põhikirjale esitatud nõuetega hiljemalt 2006. aasta 1. juuliks. Aardla Maaparandusühing registreeriti mittetulundusühingute ja sihtasutuste registris 2002. aasta 31. detsembril ehk siis ühistu oli olemas enne maaparandusseaduse kehtima hakkamist. Järgmisena soovis Aardla Maaparandusühing viia oma põhikirja ja tegevuse kooskõlla maaparandusseadusega. Selleks väljastas Tartu Maaparandusbüroo maaparandusseaduse § 56 lõike 4 kohaselt 6. veebruaril 2004. aastal õiendi ühistu tegevuspiirkonnas paiknevate kinnisasjade omanike kohta, kelle maal paikneb reguleeriv võrk või ühiseesvool, ja tegevuspiirkonna kaardid. Tegevuspiirkonnas paiknevate kinnisasjade omanikud on maaparandusseaduse § 58 lõike 1 kohaselt ühistu kohustuslikud liikmed. Lähtuvalt eeltoodust tuleneb, et Aardla Maaparandusühing tegi ära maaparandusseadusest tulenevad nõuetekohased toimingud ja on maaparandusseaduse mõistes maaparandusühistu, kuhu kuuluvad

kohustuslikud liikmed. See kohustus tuleneb seadusest, millest peaksid olema teadlikud kõik ühistu liikmed, sealhulgas saates esinenud härrad.

Mis puudutab küsimuse teist poolt ehk ühistu liikmete rahaliste kohustustega koormamist, siis maaparandusseaduse § 60 näeb ette ühistu kohustuslikele liikmetele osamaksu, mille suurus on võrdeline kinnisasjal paikneva maaparandussüsteemi maa-ala suurusega või ühiseesvoolu pikkusega. Selle makse arvutamise meetodika, tasumise kord ja tähtaeg tuleb määrata kindlaks ühistu põhikirjas. Põhikirjaga võib sätestada ka teisi makseid, näiteks maaparandusseaduse §-st 61 tulenev maaparandushoiukulude aastamakse. Seega makse, mis tuleb seadusest või põhikirjast, on ühistu liikmetele kohustuslik. Teiseks, maaparandusseaduse § 45 lõike 2 kohaselt peab maaparandussüsteemi omanik või isik, kes kasutab maaparandussüsteemi oma valduses oleval kinnisasjal, tegema maaparandussüsteemi ja selle maa-ala kasutamisel vajalikke maaparandushoiutöid, et maaparandussüsteem vastaks selle kasutamise kestel nõuetele. Seega on hoiutööd, sõltumata sellest, kas isik kuulub maaparandusühistusse või mitte, maaomanikule kohustuslikud. Maaparandussüsteemi rekonstrueerimine või uue süsteemi rajamine ei ole aga kellelegi kohustus, küll aga hea võimalus ühistegevuse kaudu oma maa viljelusväärtust hoida ja suurendada. Toetuse andmisel maaparandusühistutele on nende tegevuste korral ette nähtud läbipaistvuse ja õiguskindluse tagamise nõuded. Toetuse taotlemise peab otsustama üldkoosolek. Taotluse juures oleval kinnituskirjal peab olema maaomaniku või valdaja, kelle maal kavatakse investering teha, allkiri, mis kinnitab toetuse saamise tingimustest lähtuvate kohustustega nõustumist. Meetme 1.8. raames on toetuse taotlemise eelduseks, et kinnisasja omanik või valdaja maaparandusühistu liikmena teavitab vormikohaselt kinnituskirjal oma nõusolekust toetust taotleda, võttes sellega vastutuse toetuse taotlemise ja saamisega kaasnevate kohustuste täitmise eest ja andes selle kohta oma allkirja. Sellekohased allkirjad on härrad Ojamaa ja Kalvet kinnituskirjale andnud. Mõlemad härrad on sellele isiklikult allkirja andnud. Seega, kui kodanikud Ojamaa ja Kalvet väitsid, et nad ei olnud sellekohastest

rahalistest kohustustest teadlikud, siis nad valetasid.

Kolmas küsimus: "Miks keeldusite antud juhtumit põhjalikumalt kommenteerimast avalik-õigusliku televisiooni saatele "Pealtnägi-ja"? Vastuseks küsimused tekitavad paratamatult seose, et üks IRL-i liige on saanud korruptiivsel teel tulu, sest vastava haldusala minister kuulub samuti Isamaa ja Res Publica Liitu." Ma ei keeldunud seda juhtumit kommenteerimast, vaid andsin ajakirjanikele kirjaliku selgituse, millest enamik jäeti saates kahjuks avaldamata.

Neljas küsimus: "Milliseid selgitusi antud juhtumi kohta on andnud PRIA juhtkond ning kui suur on tõenäosus saada ebasihipäraselt kulutatud raha tagasi?" Põllumajandusministeeriumil on PRIA töökorrast ja talle pandud ülesannete täitmisest ülevaade ning ka selle juhtumiga on PRIA tegelnud tavapärasel nõudlikul viisil. Ministeeriumi määratud sertifitseerimisasutus, auditifirma KPMG, on andnud iga aasta hinnangu, et Euroopa Komisjonile edastatud põllumajandusfondi ja maaelu arengu fondi eelarveaasta aruanded on tõesed, täielikud ja täpsed kõigis olulistest punktides, mis on seotud nimetatud fondidest tehtavate kõikide netokuludega. Samuti antakse kinnitus makseagentuuri ehk siis PRIA sisekontrollisüsteemi rahuldava toimimise kohta. Sertifitseerimisau-diti käigus on muu hulgas hinnatud ka meetme 1.8. raames tehtud tehinguid ning senini ei ole puudusi tuvastatud. Teadmiseks lisan, et PRIA võlgade registris on üle 100-euroste võlgade summa 2,8 miljonit eurot ja võlgnikke on 176. Ühel isikul võib olla ka mitu võlga, seega juhtumite arv on suurem. Alates 2004. aastast, mil Eesti liitus Euroopa Liiduga, on PRIA vahendusel välja makstud üle 1,49 miljardi eurotoetusi. Seega võlgnevuste osakaal, võrreldes makstud summaga, ei ole suur. Probleemsed projektid moodustavad kõikidest väljamaksetest umbes 0,2%. Võrreldes seda teiste analoogsete agentuuridega nii Euroopas kui ka Eesti Vabariigis – see on parim tulemus. Võlgade sissenõudmine toetustega seotud rikkumiste korral on järjepidev ja näitab pigem PRIA kontrollisüsteemi tõhusust kui nõrkust. Liigses ranguses on pidevalt süüdistatud ka PRIA-t ennast.

Lõpetuseks märgin, et läinud aasta juulis alustas Aardla Maaparandusühingu tegevuse

suhtes menetlust ka Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF), kes kontrollis kõiki asjaolusid ka PRIA-s kohapeal. Käesoleva aasta 27. jaanuaril saabus OLAF-i seisukoht, et kõiki asjaolusid ja OLAF-ile teadaolevat informatsiooni arvesse võttes otsustati, et Eesti võimud on selle juhtumi puhul toimunud korrektselt ja õiguspäraselt. Seega OLAF ei võta lisameetmeid ning juhtumi hindamine lõpetatakse. Lisaks algatasin PRIA-s seoses Aardla Maaparandusühistu juhtumiga erakorralise auditi. Audiitorid on seisukohal, et PRIA tegevus on olulises osas vastavuses õigusaktide ja ettenähtud protseduuridega. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Tänan sisukate vastuste eest ja tänan ka selle eest, et olete teinud sellest loost vastavad järeldused ning muutnud Põllumajandusministeeriumi ja PRIA vastavat korda. Aga 4 miljoni krooni kulutamisele vaatamata on Aardla Maaparandusühistu sisuliselt pankrotis. Eelmisel aastal pumpamist ei toimunud. Ma küsin, kas lõpuks ikka keegi vastutab selle loo eest?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Aardla Maaparandusühistuga seoses on alustatud ka kriminaalasi ja käib uurimine. Tõenäoliselt on tegemist ühistu liikmete vaheliste vastuolude ja probleemidega. Põllumajandusministeeriumi ei ole kaasatud osalisena kriminaalprotsessi, mistõttu mul on väga raske, ei olegi võimalik kommenteerida seda, mis kriminaalmenetluse raames praegu teada on ja mida täpselt uuritakse. Kuid ma kordan veel kord: tegemist on maaparandusühistu liikmete omavaheliste suhetega, kes keda on petnud või ei ole petnud, kes keda kergeuskselt on usaldanud, kes on oma kohustused, ülesanded jätnud täitmata või on täitnud, selle peab välja selgitama juurdlus. Küll aga tahan öelda siia juurde seda, et PRIA on teinud kõik olulised protseduurilised toimingud, mida ta tegema pidi. Ja enamgi veel, kui selliste juhtumite puhul näevad reeglid ette, et tuleb teha sajabrotsendiline eelkontroll ja vähemalt üks kontroll enne viimast väljamakset, siis PRIA tegi eelkontrolli ja

tegi kohapealse kontrolli enne esimest väljamakset. Kui kõik vajalikud toimingud, akteeritud tööd olid tehtud, siis tehti esimene väljamakse. Enne teist väljamakset tehti administratiivne kontroll ja kohapeal vaatlusi ei tehtud. Enne kolmandat ehk viimast väljamakset tehti jällegi kohapealne kontroll, kus selgusid puudused ja tegemata tööd. Selle tulemusena otsustas PRIA väljamakstud raha tagasi nõuda ja jätta kolmanda osa välja maksmata. Nii et PRIA on käitunud igati korrektselt ja nõudlikult. Nagu te ütlesite, oleme selle juhtumi taustal ka ministri määrust muutnud ja nüüd on kontroll kohustuslik absoluutselt kõikide investeeringutoetuste väljamaksete korral, mis loomulikult suurendab bürokraatiat ja teeb ka taotlejatele rahasaamise ebamugavamaks ja pikemaajalisemaks. Aga praktika näitab, et ka nende üksikute mittesihipäraste toetuste väljamaksmise vältimiseks on mõistlik selline 100%-ne kontroll, mis ei ole Euroopa Liidu teistes liikmesriikides sugugi tavapärane.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Tänan väga, proua juhataja! Austatud minister! Rõõm on kuulda, et te usaldate PRIA-t ja PRIA tegevust, ja see ongi olnud usaldusväärne. Minu küsimus on selline. Väidetavalt on Aardla poldri pindala 1270 hektarit, millest põllumajandustootmiseks kasutatakse 15%. Sellele on kulutatud 7 miljonit krooni põllumajanduslikku raha. Pluss veel tee-ehitus seal, kus seda teed väga ei kasutata, miljon krooni 3,2 kilomeetrile. Kas te kavatsete sellelt ühistult kogu raha tagasi nõuda või millised on lõpparengud?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh küsimuse eest! Mitte ainult mina ei usalda, vaid lisaks minule, nagu te näete, leidis ka Euroopa Pettustevastane Amet, kes eraldi auditeeris ja kontrollis, et käitunud on korrektselt. Mulle jääb muidugi arusaamatuks, kust te leiate 7 miljonit krooni. Ma ei tea, kas ma nüüd leian üles need täpsed arvud, aga need summad olid seoses Aardla Maaparandusühistuga hoopis teistsugused, oluliselt väiksemad. Esimene makse oli suurusjärgus 500 000 krooni, teine makse oli, kui ma õigesti mäletan,

ligikaudu 3 miljonit krooni ja kolmas makse, mis jäi välja maksmata, oli ka oluliselt väiksem. Nii et väljamakseid on tehtud natuke üle 3 miljoni krooni, mitte 7 miljonit krooni.

Mis puutub Aardla maaparandusühistu taotlusesse ja teie esitatud küsimusse, et ainult 15% kasutatakse põllumajanduslikul eesmärgil, siis see on maaparandusühistu enda otsustada, kuidas ta seda maad kasutab, selles mõttes, et kui intensiivselt ta seda majandab. Tahan ainult juhtida tähelepanu, et Aardla Maaparandusühistu taotlus on selle võrra olulisem, et selle vahetus läheduses asub Aardla prügila. On oht, et poldri ala ja Aardla prügila veed omavahel segunevad ja tekib laiem reostus ning oht keskkonnale. Nii et sellel objektil on kindlasti suurem tähendus kui ainult põllumajandusliku tootmise objektil. Lisaks piirneb sellesama Aardla Maaparandusühistu alaga ka uus elamurajoon, kuhu inimesed on ehitanud oma elamud, ja ka selle piirkonna ülejutamise on seotud Aardla Maaparandusühistu vee-režiimi reguleerimisega. Nii et selle territooriumi tähendus on loomulikult palju laiem, kui oleks ainult põllumajandusliku tootmise puhul. Ma arvan, et asi oli majanduslikult põhjendatud, see taotlus iseenesest, ja PRIA on käitunud korrektselt. Mis puudutab Aardla Maaparandusühistu osanike omavahelisi suhteid, siis nagu ma ütlesin, siin peab tõe välja selgitama juurdlus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud minister! Ajakirjandusest on avalikkusele jäänud mulje, et maaparandusühistus ei ole asjad korras, ja kindlasti ei olegi need seal korras. Ma tean, et ka need inimesed, kes mõni nädal tagasi televisioonis esinesid, on ise püüdnud PRIA poole pöörduda ning pakkunud oma kätt ja abi selleks, et ühte või teist asja PRIA-le natuke selgemalt välja tuua või aidata isegi lahendusi leida. Eelmise aasta lõpus oli ka üks kohtuistung, aga praeguseks ei ole vist kaugemale jõutud. Kas te oskate öelda, kui suures ulatuses PRIA kohtu kaudu ühistult raha tagasi nõuab? Ja te ütlesite, et kolmandat osa või neljandat osa pole makstud. Kui suur see summa on?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Neljandat osamakset ei olegi ette nähtud ja ei peagi olema. On kolm makset. Nii nagu ma ütlesin, esimene osa maksti välja. Ma otsin need summad üles, et olla täpne. Esimene väljamakse tehti summas 513 200 krooni deklareeritud kuludokumentide alusel ja enne väljamakset tehti ka kohapealne kontroll. Teise väljamakse summa oli 3 071 635 krooni deklareeritud kuludokumentide alusel. Kohapealset kontrolli ei tehtud, kuna PRIA-l pole kohustust seda iga väljamakse puhul teha. Küll on kohustus teha kohapealne kontroll enne viimast väljamakset. Kolmanda ehk viimase väljamakse summaks oli taotletud 224 169 krooni. Enne väljamakset tehti kohapealne korraline kontroll, mille käigus tuvastati, et varem deklareeritud tööd olid tegemata. Viimase kohapealse kontrolli tulemuste põhjal otsustas PRIA 19. novembril 2010. aastal teha tagasinõudeotsuse, millega nõuti tagasi toetus summas 3 584 836 krooni ja sellele lisanduv intress ning jäeti välja maksmata viimane osa toetusest.

Tahan siia juurde veel lisada, et kahtlemata on viimastel nädalatel ja võib-olla ka viimastel kuudel pöördutud PRIA poole arupärimistega, aga kõikidele arupärimistele ei saa PRIA täpseid ja korrektsid vastuseid anda, sest uurimine alles käib ja seetõttu on PRIA-l paljude dokumentide info väljastamine keelatud. Nii nagu ma ütlesin, üks juurdlus peab selgitama tõe. PRIA ei nõua mitte midagi kohtu korras välja, vaid on esitanud praegu maaparandusühistule nõude, et need summad tagastataks. Kuidas maaparandusühistu olukorra enda sees lahendab, sellele ma hetkel vastata ei oska.

Kuna te oma küsimuse algul viitasite ka televisioonile, siis tahan ma siinkohal välja öelda, et kahetsusväärset on see "Pealtnägija" saade osutunud väga tendentslikuks, julgen öelda, et lausa pahatahtlikuks. Kas ajakirjanik ei saanud aru, mida ta tegi, ja tõenäoliselt kasutati teda ära, aga ma ei saa aru, miks selliste saadetega Eesti rahvast mürgitatakse. Need kaadrid olid tõepoolest väga emotsionaalsed. Seal näidati ka pumbamaja, mis oli korrast ära ja ei töötanud. Selle pumbajaama rekonstrueerimine ei olnud aga üldse selle projekti osa. Tõepoolest, esialgses taotluses oli sees ka pumbajaama rekonstrueerimine, kuid see lükkati tagasi, see heakskiitu ei saanud. PRIA heaks-

kiidu saanud taotlusele ei olnud pumbajaamaga mitte mingisugust seost, aga telesaatest võisid kõik vaadata ja aru saada, nagu oleks sellisele objektile antud toetusi ja justkui oleks ka kuld deklareeritud. Ei, see ei vasta absoluutselt tõele. Samuti need emotsionaalsed pildid kraavidest, kus kasvasid puud ja võsa. Need ei olnud üldse seotud selle objekti ja konkreetse taotlusega. Nii et seal oli hulgaliselt materjali n-ö emotsionaalse värvingu andmiseks ja on ääretult kahetsusväärne, et sellised saated üldse eetrisse lähevad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Saate mürgisus on üks asi, aga kindlasti riivab paljude inimeste õiglustunnet see, kui uurimised venivad. See ei ole muidugi üldse teie küsimus ja ma tunnustan seda, et te ei sekku uurimisse. Aga ma küsingi üldiselt: kas uurimisorganid on selles asjas või üldse keerulistes maaparanduse ja põllumajandusega seotud asjades – neid on ju veel olnud – küsinud Põllumajandusministeeriumilt mingit ekspertiisi või oskusteavet?

Helir-Valdor Seeder

Ma julgen öelda, et need juhtumid, mis on seoses maaparandusühistutega jõudnud keeruliste uurimisteni, on siiski üksikud, pigem pretsedendid, mitte massilised. Mulle ei meenu oma ametisoleku ajast küll, et midagi analoogset oleks varem juhtunud. Mis ei tähenda, et neid ei pruugi olla. Aga ma ei mäleta, et ministeeriumilt oleks küsitud kommentaare, eksperdiarvamust, analüüsi. Kui seda mõne juhtumi puhul vaja on, siis me alati anname, kuid praegu mulle küll ei meenu. Nii et need on ikkagi pretsedendid, üksikjuhtumid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud minister! Maaparandusühistu sundliikmesus tuleneb tõesti maaparandusseadusest. Kas maaparandusühistute rahaliste kohustuste võtmise puhul peaks olema otstarbekas rakendada mingeid

erisusi, näiteks kirjutada määrusesse, et kui ühistu taotleb raha, siis kirjutavad taotlusele alla kõik ühistu liikmed?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Jah, maaparandusühistu liikmesuse nõue tuleb seadusest ja see on minu arvates õige. Kas te kujutate ette dreanaaži või kuivenduskraavi, kus kraavi algus ja lõpp kuuluvad ühistu liikmetele, vahepealne osa aga mitte? Kuidas sellist kraavi või dreanaaži hallata, kus osa maaparandussüsteemi osanikke või osalisi ei kuulu ühistusse, ei osale selle hooldusel, remondil, rekonstrueerimisel? See ei ole võimalik. See teeb ka ülejäänute töö mõttetuks. Seetõttu tulenebki seadusest niisugune kohustus.

Mis puudutab rahaliste kohustuste võtmist, siis see on väga hästi reguleeritud, nagu ma oma vastuses ka ütlesin. Jah, peabki olema kõigi allkiri. See nõue on ka praegu ja peabki olema. See nõue on ka meetme 1.8 ehk maaparandusmeetme määruses olemas. Ja nii nagu ma teile ütlesin, on mõlemad kodanikud, kes ka telesaates esinesid, andnud oma allkirja täiesti teadlikult. Nad olid nendest kohustustest teadlikud, nad olid allkirja andnud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kajar Lember!

Kajar Lember

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Te ennist ütlesite ka ise, et Aardla poldri ala tervikuna on lähedal asuva prügila tõttu elamurajoonile väga oluline. Ma küsin, et mis sellest nüüd edasi saab, sest mure ju jätkub.

Helir-Valdor Seeder

Eks sellele peab kõigepealt vastama maa omanik, järgmisena maaparandusühistu, siis kohalik omavalitsus ja niiviisi riburada mööda üles. Aga kõigepealt, jah, peab maaparandusühistu jõudma asjades selgusele ja peab lõppema see juurdlus. Tuleb selgitada välja, kas on süüdlasi, kas on kuritarvitusi, kui on, siis kes on ja kes hüvitab tekitatud kahju, ja siis saab edasi minna. Ega mul paremat vastust ei olegi. Eelkõige vastutavad aga maa omanikud ja vastutab maaparandusühistu, nendel on ikka põhivastutus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Käesolev arupärimine on suuresti tehtud konkreetsetes "Pealtnägija" saates toodud informatsiooni põhjal ja ka meie arutelu siin lähtub sellest informatsioonist, mille saade andis. Te ütlesite, et saade sellest juhtumist oli pahatahtlik ja jagas hulgaliselt valeinformatsiooni. Kui tõesti nii oli, siis rahvusringhääling endale midagi seesugust ju lubada ei tohiks. Kas te olete pöördunud selles küsimuses konkreetsete saate tegijate või siis rahvusringhäälingu juhtide poole, et nende käest selgitusi küsida?

Helir-Valdor Seeder

Ei ole pöördunud. Ma ootan ära juurdluse tulemused ja tahan väga loota, et need tulevad mõistliku aja jooksul. Ja kui need tulemused on teada, siis ma arvan, et mul oleks igati mõistlik võtta ühendust saate tegijatega, et nad teeksid Eesti rahvale ka mingi lõppkokkuvõtte sellest, kes siis süüdi on ja mis seal tegelikult juhtus. Ma loodan, et see protsess ei veni, ja kui teie nimetatud saates süüdistati, justkui minister takistaks kuidagi juurdlust, siis see ei vasta kuidagi tõele. Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas see ei kuulu ning meil on võimatu mõjutada Justiitsministeeriumi ja Siseministeeriumi valitsemisalas toimetavaid organeid, samuti Euroopa Pettustevastast Ametit (OLAF), kes Brüsselist seda juhtumit kontrollis ja jõudis PRIA tegevuse suhtes samasugustele järeldustele nagu Põllumajandusministeerium. Nii et mina nii võimekas ei ole, et ma lausa rahvusvahelises plaanis protsesse mõjutata ja mitme ministeeriumi tegevusi suunan, see ei vasta tõele.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Põllumajandusministrile rohkem küsimusi ei ole. Esimene arupärimine on ammandatud.

2. Arupärimine riigipoolse teavikute toetussumma kohta (nr 92)

Aseesimees Laine Randjärv

Me lähme järgmise arupärimise juurde. Riigikogu liikmed Deniss Boroditš, Eldar Efen-dijev, Mailis Reps, Mihhail Stalnuhhin, Peeter Võsa, Viktor Vassiljev, Vladimir Velman ja Yana Toom on 17. jaanuaril 2012 esitanud kultuuriminister Rein Langile arupärimise riigipoolse teavikute toetussumma kohta. Arupärijate nimel tuleb kõnetooli Yana Toom.

Yana Toom

Proua eesistuja! Head kolleegid! Austatud minister! Meie arupärimine puudutab raamatukogude teavikute soetamise uut korda. Ma ei hakka siin pikalt rääkima ja loodan, et minister loeb ette ka meie küsimused. Küsimusi on kuus ja laias laastus puudutavad need uut korda, mille kohaselt raamatukogud peavad nüüd 50% ulatuses sellest rahast, mis riik neile eraldab, ostma eestikeelseid kirjandusteoseid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma palun kõnetooli kultuuriminister Rein Langi!

Rein Lang

Lugupeetud juhataja! Head arupärijad! Proua Toom tegi mu ülesande keerulisemaks, ta laseb mul ka küsimused ette lugeda. Ma siis alustan.

Esimene küsimus: "Kuidas hindate senist teavikute ostmise korda, millised olid teie kui kultuuriministri arvates selle puudused?" Tee-me nüüd kõigepealt ikka mõned asjad selgeks. Raamatukogudele teavikute ostmise kordi on sama palju, kui on Eestis omavalitsusi, ehk siis 230 ringis. Kokku on rahvaraamatukogusid tänase päeva seisuga veidi üle 500. Nii et iga omavalitsus otsustab ise, millise korra ta täpselt teavikute ostmiseks kehtestab, ja Kultuuriministeerium selle üle mingisugust järelevalvet ei tee. Kui te peate silmas seda lepingulist suhet, mis riigil on omavalitsuste omandis olevate raamatukogudega, siis kõik toimubki eraõiguslike lepingute alusel, st Kultuuriministeerium sõlmib eraõiguslikud lepingud maakonna keskraamatukogudega, mis on samamoodi omavalitsuste omad. On kaks osapoolt, kes lepivad kokku, üks pool annab raha ja teise poo-

le käest oodatakse selles osas mingisuguseid konkreetseid tegevusi. Kuni tänavuse aasta alguseni oli süsteem selline, et riik andis lepinguga raha ja maakonnaraamatukogu andis meile üks kord aastas statistika. Mingisuguseid muid kohustusi riik selle lepinguga ette ei näinud. Ja minu arvates see oligi kehtinud korra kõige suurem puudus ehk siis sellel rahal ei olnud eesmärgipärast kasutamist. Alates 1. jaanuarist kehtivate uute lepingute puhul paneme raha andmise kõrval ühtlasi ka kirja, mida selle rahaga teha tuleks. See ongi kogu vahe. See oleks vastus esimesele küsimusele.

Teine küsimus: "Millistele analüüsidesle tuginedes töötati välja uus teavikute ostmise ettekirjutus?" See ei ole mitte termini kallal närimine, aga ei ole mingisugust selget ettekirjutust, mida täpselt peab selle rahaga tegema. Esiteks, maakondadel ja maakonnaraamatukogudel on alati võimalik loobuda sellest lepingust, öelda, et nad ei soovi seda riigi eraldatavat summat. Nii et see on samuti teise poole vaba tahe. Aga kui seda siiski soovitakse, siis on tõepoolest ette nähtud teatud nomenklatuur, millest raamatukogud peavad tegema valiku, kuhu see riigi eraldatud summa suunata.

Kui te küsite, millisele analüüsile see tuginenud on, siis ikkagi raamatukogude endi esitatud andmetele. Kord aastas me saame ülevaate, kuidas riigi raha on kasutatud. See on üks analüüs. Teiseks on see, et meile tuleb ju pidevalt signaale inimestelt, kes soovivad ühte või teist raamatut raamatukogust saada, ja see pilt ei ole sugugi mitte nii roosiline. Nii et nimetame seda siis analüüsiks, mille alusel me otsustasime seda lepingulist suhet täiustada.

Kolmas küsimus: "Kas riigipoolse teavikute toetuse 50% kasutamise ettekirjutuse loomisel lähtuti raamatukogude ja ka lugejate vajadusest?" Jällegi võib sõna "ettekirjutus" kallal norida, aga hüva, see ei ole siin minu arvates eriti oluline. Tegelikult ma ütlesin seda enne ja olen alati öelnud, et kogu selle uuenduse läbi viimisel oleme lähtunud just nimelt lugejate vajadusest. Vaadake, raamatukogusid kasutavad ka sellised lugejad, kes tahaksid laenutada meie enda kirjameeste proosat, luulet, uemaid lasteraamatuid või isegi kultuuriajakirju. Kuigi raamatukogud on väitnud, et kultuuriväljaandeid tellitakse, rääkis tegelik olukord täiesti teist keelt. Näiteks ajakirja Muusika telliti

ühtekokku 41 raamatukokku, samal ajal kui raamatukogusid on Eestis üle 500.

Arupärimise esitajad teavad kindlasti, et raamatukogu ei ole ju ainult see koht, kus käia aega veetmas või lehti lugemas. Raamatukogu on elukestvat õpet toetav asutus, mis väärtustab oma kogude tasakaalustatud komplekteerimise kaudu eesti keelt ja kultuuri. Paraku on tasakaal inimeste harimise ja meelelahutuse vahel raamatukogudes vähemalt minu arvates natuke paigast ära. Klassika leidmine rahvaraamatukogudes on tänase päeva seisuga probleem. Isegi näiteks Honoré de Balzaci valitud teoseid ei ole avariilil väljas, isegi mitte Tallinna Keskraamatukogus. Minu arvates on küsitav, kas raamatukogu, kus pole ainsatki kooliprogrammivälist Lev Tolstoi teost, väärrib üldse rahvaraamatukogu nimetust. Ka selliseid raamatukogusid on meil üksjagu palju.

Osa arvamust avaldanud inimestest väidab, et lugejad vajavadki ajaviitekirjandust, sest Eesti kirjanike teoseid ei loeta. Sellele ma võiksin vastata, et neid ei saagi lugeda, kui neid raamatukogudes ei eksisteeri. Ja kuidas saab lapse lugemisharjumust kujundada, kui raamatukogus lasteajakirju pole ja uusi auhinnatud lasteraamatuid on minimaalselt? Kahtlemata on hea, et laps üldse loeb, kas või koomikseid, aga riigi ülesanne on ikkagi seista hea selle eest, et raamatukogudes oleks ka väärtuslikumat kirjandust.

Neljas küsimus: "Kas uue ettekirjutuse väljatöötamise aruteludesse olid kaasatud ka kõikide raamatukogude esindajad ning kuidas hindavad nemad ettekirjutusi?" Jällegi see sõna "ettekirjutus", mis minu meelest ei ole siin kohane. Sellele küsimusele võin ma vastata, et muidugi ei olnud kõik raamatukogutöötajad kaasatud, see ei olegi võimalik. Ma ütlesin, et raamatukogusid on Eestis üle 500. Ma ei kujuta hästi ette, et me üürisime kino Kosmos saali ja asuksime siis mingisugust koosolekut läbi viima. Aga raamatukogude esindajatele on seda situatsiooni küll korduvalt tutvustatud. Ma toon lihtsalt ühe näite. Üks sellistest nõudpidamistest toimus 1. detsembril, kus lisaks maakondade ja linnade keskraamatukogude direktoritele osalesid Sihtasutuse Kultuurileht juhatuse esimees Toomas Väljataga ja kirjannike liidu esimees Karl Martin Sinijärv. Sellel kohtumisel ei tutvustatud pelgalt uusi rahvaraamatukogude komplekteerimise põhimõt-

teid, vaid selgitati ka eesmärki ja räägiti ministeeriumi soovist teha väärtkirjandus ja kultuuriajakirjandus paremini kättesaadavaks. Kohtumisel osalesid kõik raamatukogude organisatsioonide esindajad. Samuti on kõike seda tutvustatud "Paabeli raamatukogu" raames toimunud ümarlaul, mida asjahuvilised said jälgida ka interneti vahendusel. Kõigil soovijatel on olnud võimalus oma mõtteid jagada. Siinkohal tuleb ütelda, et need inimesed, kes ei ole Kultuuriministeeriumiga nõus olnud, on püüdnud väljendada oma meelsust eelkõige eri meediaväljaannetes, mitte nendel konstruktiivsetel üritustel, mida on korraldatud.

Tegelikult võib vastus teie küsimusele olla siiralt jah.

Viies küsimus: "4. jaanuari Eesti Päevalehes toob Tuuli Jõesaar välja, et uus ettekirjutus eirab venekeelset elanikkonda, kuna näiteks Narvas, kus eesti keelt valdavaid inimesi on neli protsenti, kehtib sama 50% toetuse ettekirjutus. Kuidas peaksid uue ettekirjutuse alusel väiksemate piirkondade raamatukogud oma fonde komplekteerima, arvestades lugejate keelelisi valikuid ja vajadusi?" Jätame sõna "ettekirjutus" siin kõrvale, aga kogu see Tuuli Jõesaare väide on nüüd küll täiesti vastutustundetult ega vasta mingil määral tõele. Tõsi on, et Kultuuriministeerium arvestab kõiki raamatukogu kasutajate sihtrühmasid ja valdavalt venekeelse lugejaskonnaga raamatukogu ei pea ostma kogu 50% toetuse eest just nimelt selles valikus olevaid teavikuid, vaid neile on jäetud palju suurem valikuvabadus, et osta oma lugejatele näiteks keeleõppe materjale ja teaduskirjandust. Ja selliseid raamatuid ilmub ka vene keeles.

Kui ma vaatan allakirjutanute nimesid, siis mulle tundub, et südant valutatakse eelkõige Narva raamatukogu pärast. Narva kuulub kõige suuremasse raamatukogude gruppi, mis tähendab, et seal tuleb osta küll üks komplekt kultuuriajakirju ja auhinnatud raamatuid. Muide, päris elus on seda seni ka tehtud. Nii et selles osas tuleb tunnustada, et Narva raamatukogu on oma kogusid üsna hästi komplekteerinud. Muide, Narva raamatukogu laenutuste esikümnes on alati figureerinud keeleõpperaamatud ja venekeelne Eno Raua "Sipsik". Nii et selles mõttes ei too uued põhimõtted Narva raamatukogule kaasa midagi äärmiselt olulist.

Mis puutub aga sellesse, et Narva raamatukogul on teavikute ostmise summad vähenenud, siis toonitan veel üks kord: tegemist on ju kohaliku omavalitsuse asutusega, kus põhisumma peab tulema ikkagi kohalikult omavalitsuselt. Riigi toetus võib olla, aga ei pea olema, seadus ei kohusta meid sugugi seda toetust andma. Selles osas ei ole Narva muidugi viimastel aastatel väga vastutustundlikult käitunud. Nii et see küsimuse püstitus on suunatud ikkagi eelkõige Narva Linnavalitsusele ja Narva Linnavolikogule. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Me asume küsimuste juurde. Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Ma palun väga vabandust, austatud minister, aga arupärimises oli kuus küsimust!

Rein Lang

Aga minul ei ole kuuendat. Nüüd on küll paha lugu.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun vabandust, mina sekkun nüüd juhatajana! Teil on võimalik saada vastus selles vastuste voorus. Yana Toom, palun, ma luban teil esitada see küsimus uuesti ja minister vastab.

(Yana Toom annab üle puuduva küsimuse.)

Rein Lang

Aitäh! Kuues küsimus: "Kas ning millistes riikides on sarnast riigipoolset teavikute toetuse korda rakendatud ning kas see tõstis kodumaise väärtkirjanduse laenutuste arvu?" Ma ei ole ette valmistatud sellele vastama, aga ma võin öelda, mida ma tean. Enamikus riikides, kus riik toetab moel või teisel raamatukogude teavikute soetamist, on sellel rahal väga selge silt juures. Ei ole niisugust süsteemi, vähemalt mina ei tea, et lihtsalt antakse raha ja siis öeldakse, et selle eest ei taheta mitte midagi vastu saada. Kõige rohkem me vaatasime ja uurisime Norra süsteemi, aga Norra süsteem on palju keerukam. See käib nii, et riik ostab enne raamatud ära, ja kui riiklik komisjon hiljem ütleb, et tegelikult need raamatud ei olnud seda väärt, siis peavad kirjastajad need välja maksma. Põhimõte on ikkagi igal pool see, et kui riik annab raamatukogudele toetuse, siis tuleb

selle kasutamise eest ka aru anda. Enamikus maailma maades on raamatukogud selgelt kohaliku omavalitsuse asutused ja iga kohalik omavalitsus ise otsustab, mida ta sinna soetab, millises ulatuses soetab, mismoodi ta profileerib raamatukogu, kas rohkem sotsiaalasutuseks või kultuuriasutuseks. See on nende oma asi ja nii ta peab olema ka Eestis.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma käsitlesin praegust vastust ettekande osana, kuna neli minutit oli veel aega n-ö ettekande arvel. Palun, Yana Toom, esitage oma küsimus!

Yana Toom

Ma palun vabandust väikese segaduse pärast, kuigi see polnud minu süü! Teie vastusest jäi mulje, et te ei ole üldiselt eriti rahul meie raamatukogude valikuga ja kavatsete seda teatud meetmete abil muuta. Milline peaks olema selle tulemus ja kuidas te saaksite seda tulemust tulevikus mõõtma hakata? Ei ole ju mõeldav olukord, kus iga aasta läheb 50% riigi eraldisest mingi nimekirja alusel soetamisele, siis on see asi viie aasta pärast tasakaalust väljas.

Rein Lang

Aitäh! Kui Riigikogu ei võta vastu mingit kardinaalselt muutunud, täiesti uut rahvaraamatukogude seadust, siis ega riigi käes väga palju hoobasid komplekteerimispõhimõtte mõjutamiseks ei ole. Rahvaraamatukogud on ikkagi kohaliku omavalitsuse asutused ja igal omavalitsusel on õigus oma spetsiifikat arvestades kujundada raamatukogu just nimelt selliseks, nagu ta tahab. Ainuke asi, mida seadus selgelt ette kirjutab, on see, et igas kohaliku omavalitsuse üksuses peab olema vähemalt üks rahvaraamatukogu, millel on internetiühendus ja kus on võimalik tagada inimestele juurdepääs avalikule teabele avaliku teabe seaduse tähenduses. See on kõik. Kuhu see asi edasi areneb? Eks ta areneb ikkagi kindlalt digitaalsete teavikute poole. Need pole aga teatavasti inimestele kättesaadavad ju mitte üksnes kohalikust raamatukogust, need on kättesaadavad omaenda kodust arvutit kasutades ja seal ei pea need serverid paiknema sugugi mitte kohaliku omavalitsuse asutuses, vaid võivad paikneda ka keskselt mõnes Eesti

institutsioonis. Aga see digitaalne asi on veel väga suurte vaidluste objekt – mida inimestele sealt tasuta kättesaadavaks tehakse, millises ulatuses tehakse, kes nende litsentside eest vastutab, kuidas toimub laenuustasude maksimine jne. See saab olema väga keerukas vaidlus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Tahan kasutada võimalust esitada küsimus ja kuulda ka vastust. Ütleme, Eesti autor annab riigi toetusel, näiteks Kultuurkapitali kaudu, välja oma raamatu. Kas riik näeb ette üldreeglid, kui palju läheb raamatukogudesse, kui palju koolidesse ja kui palju vabamüüki, või sõlmitakse iga kord konkreetne leping nende vahel, kes võtavad osa nendest läbirääkimistest?

Rein Lang

Ei, niisugust üldist korda kindlasti ei ole ega tule. Ma pean silmas seda nomenklatuuri, kust riigi toetust saavad raamatukogud peavad oma ostusid tegema. Seal ei ole ju mitte riigi või Kultuurkapitali poolt toetatud raamatud, vaid need on auhinnatud raamatud. Need on kaks täiesti eri asja. Kultuurkapital toetab äärmiselt paljusid raamatuid, aga see ei tähenda, et neid ilmtingimata tuleks selle raha eest osta. Jutt on ainult auhinnatud teostest ja see nomenklatuur on hoopis palju väiksem. See, mida ostetakse raamatukogudesse sõltumata sellest, millised fondid on toetanud nende raamatute tekkelugu, on iga kord ikkagi raamatukogu ja kirjastaja vaheline suhe. Nii et läbi rääkima peavad raamatukogud ja kirjastused ning selles osas toimivad maakonnaraamatukogud siin omamoodi abilistena. Nende kaudu saab kergemini osta, nende võime kirjastajatega läbi rääkida on parem kui igapäev 533 raamatukogust eraldi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud kultuuriminister! Nagu ma teie vastusest aru saan, ei too see kohus-

tusliku kirjanduse nimekirja juurutamine endaga kaasa raamatukogude teavikute ostu rahastamise kasvu. Aga samas on Kultuuriministeerium andnud raamatukogude juhtidele teada, et maakonnaraamatukogude ja linna keskraamatukogude kohustus on nimekirjas olevate raamatute ostmise kohta arvestuse pidada. Ja kui seni pidid nad kord aastas aru andma, siis edaspidi peaks aruandlus ministeeriumi arvates toimuma kaks korda aastas ning aruandes tuleb tõestada mingite kindlate raamatute ostmist. See tähendab töökoormuse kasvu ja ka tegevuskulude kasvu. Kuidas te seda korvata plaanite?

Rein Lang

Aitäh, hea Kadri! Ei kavatse korvata, sest ka need kulutused tuleb kanda omaenda eelarve piires. Kui keegi annab mingisuguseks tegevuseks toetust, siis on täiesti loogiline, et soovitakse saada ka aruannet selle kohta, mida toetusega peale on hakatud. Teine alternatiiv on see, et ärgu siis tahtku toetust, siis ei ole vaja ka aru anda. Niisugust olukorda ei saa ju tõesti olla, kus me niisama sõlmime lepingu ega kavatsegi kellegi käest küsida, mida selle raha eest tehtud on. Ja see ei ole nüüd küll mingisugune eriline halduskoormus, millest me räägime. Tegelikult on raamatukogudele sellise arvepidamise sisseviimine üsna marginaalne asi. Selleks saab kasutada ka olemasolevaid infosüsteeme. See ei ole kindlasti teema, mida peaks pikalt arutama.

Aseesimees Laine Randjärv

Kultuuriministrile rohkem küsimusi ei ole. Arupärimine on ammendatud. Aitäh, Rein Lang!

3. Arupärimine Euroopa Liidu raha kasutamise kohta (nr 106)

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme kolmanda arupärimise juurde, milleks on Riigikogu liikmete Aadu Musta, Eldar Efendijevi, Enn Eesmaa, Ester Tuiksoo, Inara Luigase, Kalev Kallo, Mailis Repsi, Marika Tuus-Lauli, Mihhail Stalnuhhini, Tarmo Tamme, Valeri Korbi, Viktor Vassiljevi ja Yana Toomi 7. veebruaril 2012. aastal regionaalminister Siim Valmar Kiislerile esitatud arupärimine Euroopa Liidu raha kasutamise kohta.

Ma palun arupärijate nimel kõnetooli Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud proua juhataja! Mul on protseduuriline küsimus. Kaks esimest arupärimist lõppesid sellega, et minister vastas küsimustele ja siis te lõpetasite. Kas meil on töökorras midagi muutunud, kas arupärijatele ja ministritele ei pakuta võimalust lõpus kõnet pidada?

Aseesimees Laine Randjärv

Keegi ei olnud ju ennast registreerinud. Mina saan anda sõna nendele, kes registreerivad ennast nupulevajatusega. Palun, Mihhail Stalnuhhin, teine protseduuriline küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Enne käis see alati ikka niiviisi, et istungi juhataja küsis, kas kellelgi on soovi esineda kõnega.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, mis teie ettepanek praegu on?

Mihhail Stalnuhhin

Tahan lihtsalt vastust, kas meie töökord on muutunud või on see jäänud endiseks.

Aseesimees Laine Randjärv

Ei, meie töökord ei ole muutunud. Aga kuna ühtegi sõnavõttu ei olnud registreeritud, siis ka keegi sõna ei saanud, ei osanud kellelegi sõna anda. Mihhail Stalnuhhin, ma palun teid kõnetooli tutvustama kolmandat arupärimist!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Eesti Keskerakonna fraktsiooni 13 liiget on esitanud regionaalminister Siim Valmar Kiislerile arupärimise ja see on Euroopa Liidu raha kasutamise kohta.

Lugupeetud härra minister! Jaanuarikuus valmis Riigikontrolli aruanne Euroopa Liidu raha kasutamise kohta valdade ja linnade sotsiaalse taristu arendamisel. Riigikontroll auditeeris, kuidas kohalikud omavalitsused on kasutanud Euroopa Liidu toetusi, mis neile on eraldatud investeringuteks KOIT kava alusel ning teavitamis- ja nõustamiskeskuste ja avatud noortekeskuste projektide alusel. KOIT kava elluviimiseks ettenähtud raha on omava-

litsused saanud koolide, lasteaedade, kultuurimajade ja muu säärase ehitamiseks ning renoveerimiseks.

Euroopa Liidu toetusrahaga on ehitatud ja renoveeritud hooneid ja rajatisi, mida kasutatakse oluliste avalike teenuste pakkumiseks Eesti eri paigus. Projektide tulemusena peaksid olema paranenud teenuste tarbimise võimalused ning pakutavate teenuste hulk. Paraku ei ole tervikpilt auditi kohaselt sugugi nii veatu. Auditis vaadeldud toetusraha eraldamise ja kasutamise kontrollimisel on Riigikontrolli arvates probleeme, mis vajavad Euroopa Liidu järgmiseks rahastamisperioodiks aastatel 2014–2020 lahendamist.

Praegu puudub riigi tasemel täpne ülevaade omavalitsuste sotsiaalse taristu objektide paiknemisest, mistõttu on tervikuna võimatu hinnata, kuidas võiks objektide omavaheline konkurents mõjutada projektide tulemusi. Põhiosa KOIT kava investeeringutest on tehtud üldhariduskoolidesse, kuid praeguseini ei ole selgeks vaieldud, millised koolid on üldise õpilaste arvu vähenemise taustal jätkusuutlikud ning kuidas peaks seda arvesse võtma koolide investeeringute toetamisel. Selleta puudub ka kindlus, et toetatakse projekte, mille tulemused avalduvad ühiskonnas pikemat aega.

Seoses sellega on meil härra ministrile neli küsimust, millest esimese loen ette: "Kuidas on võimalik üldse üldhariduskoolide renoveerimise projektide kasutegurit hinnata, kui ei ole teada, millised koolid jäävad tegutsema ning on jätkusuutlikud?" Lisaks sellele on veel kolm küsimust. Ja nagu ma ütlesin, on arupärimine esitatud 13 Keskerakonna fraktsiooni liikme nimel. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma palun küsimustele vastama regionaalminister Siim Valmar Kiisleri!

Siim Valmar Kiisler

Austatud proua juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Kuna härra Stalnuhhin luges esimese küsimuse ette, siis ma hakkaksin kohe vastama. Algatuseks ma tsiteerin üht lõiku kõne all olevast Riigikontrolli auditist: "Projektide tulemuste kohta saab Riigikontroll aga kinnitada, et toetustest soetatud vara oli auditi ajal omavalitsustes sihipäraselt kasutatud. Enamasti on projektide tulemusena tulnud juurde

ka uusi avalikke teenuseid, mida ühte erandit kõrvale jättes osutati endiselt ka auditi läbiviimise ajal. Kuigi suure osa projektide lõppemisest on möödunud mitu aastat, on nende tulemused püsinud tänaseni ning see on kahtlemata positiivne." Ma ütlen siia juurde veel täiendavalt ära, et perioodil 2004–2012 (see on ajavahemik, kui KOIT kavast on toetusi eraldatud) on regionaalvaldkonnas rakendatavast kohalike avalike teenuste arendamise meetmest toetust saanud kokku 126 koolimaja, milles õpib ligemale 30 000 last. Arvestades, et meetme sihtrühmaks on väljaspool suurlinnu asuvad kohaliku omavalitsuse üksused, kus asub 377 koolimaja ligemale 65 000 õpilasega, võime öelda, et toetust on saanud iga kolmas kool, kus õpivad peaaegu pooled sihtrühma õpilased. Kui rääkida nende koolide jätkusuutlikkusest, siis ühiskonnas on tõusetunud küsimus eelkõige üldhariduskoolide puhul, kus on gümnaasiumiaste. KOIT kava projektide valikul on sellega seotud riske võimaluste piires ka arvestatud. Koolide ja muude objektide küsitav jätkusuutlikkus on projektide hindamisel olnud üks olulisemaid asju. Oma seisukoha haridusvaldkonna projektide läbivaatamisel andsid nii maakondlikud omavalitsusliidud kui ka Haridus- ja Teadusministeerium. Haridus- ja Teadusministeeriumi hinnangul oli projekti tulemusi võimalik lugeda jätkusuutlikuks, kui olemasoleva keskkooli rekonstrueerimisel arvestatakse põhikooli õpikeskkonna parandamise vajadusi.

On paratamatu, et demograafilisi trende arvestades on õpilaste arv viimaste aastate jooksul üleriigiliselt vähenenud, mis sunnib kooliteenuse kvaliteeti silmas pidades koolivõrku ümber kujundama. Arvestades nii põhikooli kui keskkooli õppeprogrammi spetsiifikat, ei ole hoonete renoveerimisel aga olulist vahet, kas selles hakatakse hiljem õpetama vanemaid või mõnevõrra nooremaid lapsi. Põhikoolide õpilased vajavad samuti meeldiva sisekliimaga ja hästi valgustatud klassiruumi, mitmekülgsed sportimisvõimalusi nii õues staadionil kui ka koolivõimlas. Kui me lähtuksime investeeringute kavandamisel sellest, et investeeringu eluea jooksul – võtame selleks siis 20, 30 või 50 aastat – ei tohiks olla muutusi demograafilistes, sotsiaalsetes või majanduslikes oludes, siis ilmselt ei saakski ühtegi investeeringut teha. Juhul kui mõne korda tehtud koolimaja

puhul peaks siiski realiseeruma kõige negatiivsem stsenaarium ja kaduma ära ka põhikooliaste, siis arvestades koolimaja olulist positsiooni väiksemate kogukondade ühiskondlikus tegevuses, on loodud võimalused, et tulevikus saaks ruume kasutada teiste avalike teenuste pakkumisel. Meil Eestis on juba praegugi näiteid, kus endistest koolimajadest on saanud küla tegemiste keskpunkt. Sinna on koondunud raamatukogu, loodud vaba aja veetmise ja kooskäimise võimalused.

Teine küsimus: "Kas projektide senine hindamine on toonud kaasa regionaalse ebavõrdsuse suurenemise, kuna võimekamad omavalitsused suudavad kirjutada edukamaid projekte?" Lühidalt öeldes on vastus jah ja ei. See vastuolu tuleneb võib-olla eelkõige sellest, et meil on igas regioonis võimekamaid omavalitsusi ja vähem võimekaid omavalitsusi, et meie omavalitsused on tihti geograafiliselt mõõdetult suhteliselt väikesed ja n-ö ei pretendeeri regionaalsetele mõjutustele. KOIT kava toetuste regionaalsel jagunemisel on arvestatud maakondade elanike arvu proportsioone, st et igal maakonnal on garanteeritud toetuste maht, kui vähegi abikõlblikke taotlusi jätkub. Ja kogemus on see, et abikõlblikke taotlusi on jätkunud. Pigem on olnud probleem, et konkurents on väga kõva, taotlejaid on palju rohkem ja taotlused on suuremas mahus, kui on võimalik toetusi eraldada. Projekte hindavad maakondlikke ja kohalikke olusid tundvad eksperdid, oma seisukoha annavad valdkonna ministriumid ja valdkondlikud omavalitsusliidud, ehitusprojekte vaatavad pisteliselt läbi ka eksperdid. Avaliku infrastruktuuri investeringute puhul lähtutakse projekti valikul eelkõige nende mõjust kohalikule elanikkonnale ning tulemuste kestvusest. Teiselt poolt on aga omavalitsuste võimekusel nii kvaliteetse tööjõu kui ka eelarvevahendite mõttes kindlasti oluline roll toetuste taotlemisel. Väga väikestel omavalitsustel on olnud raske leida nii omafinantseeringut kui ka inimesi, kes suudaksid taotlusi kirjutada ja kogu asjaajamist korras hoida. Kui vaadata toetuste jagunemise geograafilist kaarti, siis näeme suhteliselt vähe valgeid, katmata laike. On loomulik, et regionaalsed tõmbekeskused saavad absoluutsummas mõnevõrra rohkem toetust. Kui vaadata olukorda toetuse piirkonna elanike suhtena, siis võime kindlasti väita, et rohkem toetusi on saanud pigem

väiksemad piirkonnad. Samas regionaaltoetuste eesmärk ei saagi olla toetusraha ühtlase kihina nagu võid leiva peale määrada. Me peame vaatama, kus inimesed tegelikult liiguvad, millistesse piiridesse jäävad nende toimepiirkonnad, ja järgmise toetuste perioodi programme kujundades vaatame seda senisest veelgi rohkem, sest praegustel vallapiiridel on inimeste igapäevaeluga paraku üsna kaudne seos.

Kolmas küsimus: "Riigikontroll teeb oma auditis tähelepaneku täpsustada järgmiseks rahastamise perioodiks projektide tulemuste mõõtmisel kasutatavat kasusaajate mõistet. Oma vastuses Riigikontrollile olete lubanud seda ka teha. Kuidas on plaanis konkreetselt kasusaajate arvestamise põhimõtteid täpsustada?" Ka praegu on meil olemas toimiv kasusaajate arvestamise meetodika. Kõige täpsmini võimaldab see arvesse võtta koolide ja lasteaedade teenuste sihtrühmi. Nimelt võetakse kasusaajate sihtarvuks kooliõpilaste või lasteaialaste tegelik arv ning korrutatakse see kolmega. Samuti on meil suhteliselt vähe probleeme sotsiaal- ja tervishoiuobjektide kasusaajate – hooldekodude kliendid, perearstikeskuse patsiendid jne – loendamisel. Rohkem tõlgendatav on kasusaajate arv kultuuri- ja spordiobjektide puhul. Kohalikud omavalitsused on selle valdkonna puhul tavaliselt arvestanud piirkonna kõiki elanikke. Samas ei ole tõenäoline, et kõik neid võimalusi kasutavad, ja paljud elanikud kasutavad neid harva. Ma toon siin näitena, et kultuurimajas tegutseb mitu tantsu- ja lauluringi, aga paljud inimesed, kes omavalitsuses elavad, külastavad kultuurimaja võib-olla kord paari aasta tagant, kui seal on neid huvitav kontsert. Tõmmata täpset piiri nende kahe äärmuse vahel ja otsustada, keda lugeda kasusaajaks, on suhteliselt keeruline, eriti olukorras, kus kultuurimaja kasutajaid selles mõistes ei registreerita.

Me jõuame jälle tagasi sinna, et rangelt ühe omavalitsuse piiridest lähtudes ei ole kasusaajate arvu määrata õige, inimesed liiguvad palju suuremal alal. Aga vastuseks teie küsimusele ütlen, et kavatsime täpsustada ka juhendit, kuidas kultuuri- ja spordiobjektide puhul konkreetsemaid kasusaajaid loendada. Edaspidi on soov arvestada pigem teenuse regulaarseid kasutajaid. Näiteks kultuurimajade puhul lugeda kasusaajateks seal pidevalt tegutsevate ringide liikmete arv pluss saalikoh-

tade arv. Nii muutuksid eritiübilised objektid kasusaajate mõttes ka omavahel mõnevõrra paremini võrreldavaks.

Neljas küsimus: "Miks pole siiani välja töötatud kaardirakendust omavalitsuste sotsiaalse taristu objektide paiknemise kohta ning seda asutakse tegema alles pärast Riigikontrolli soovitusi? Kas varem ei ole seda oluliseks peetud?" Igasuguseid kaardirakendusi, küll atraktiivsemaid, pillkupüüdvamaid või passiivsemaid võiks ilmselt lõpmatuseni luua. Aga paraku rõõmustaksid selle üle kõige rohkem need firmad, kes seda laadi rakendusi pakuvad. See jutt, et riigil, ministriumidel või omavalitsustel puudub teave, kus mingid objektid asuvad, ei ole kindlasti asjakohane. Ma olen tihti pidanud kummutama näiteks väidet, et riigil puudub ülevaade, millised koolid on Eesti omavalitsuste pidada. Haridus- ja Teadusministeeriumil on sellest väga selge ja konkreetne ülevaade, eraldi registrid ja kõik muu taoline. Selliseid üldistatud sõnakõlke, et puudub ülevaade, on raske ümber lükata, aga kui me konkreetset, juhtumipõhiselt vaatame, küll siis riigiasutused ikka teavad. Teave on nii maakondlikul tasandil kui ka valdkonna ministriumides olemas. Maakondlike sotsiaalse infrastruktuuri teemaplaneeringute raames on viimastel aastatel sotsiaalset taristut usinalt ka kaardistatud. Need kaardid on maavalitsustes kättesaadavad ja Siseministeerium on nende baasil tellinud sotsiaalse taristu üleriigilised koondkaardid. Kooli- ja lasteaiobjektide paiknemine on kaardirakendusena nähtav Eesti hariduse infosüsteemis. Oleme Riigikontrolliga põhimõtteliselt nõus, et sotsiaalse taristu üldpilt peab olema kättesaadav. Samas on mõttekoht selles, kas ja mis kujul on otstarbekas tekitada avalikkusele suunatud visuaalselt ja funktsionaalselt toimivat kaardirakendusportaali, arvestades seda tüüpi tehniliste lahenduste koostamise ja haldamise võimalikku kulu-
kust.

Neli küsimust oli, olen kõigile vastanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Teile on ka küsimusi saalist. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Kolmandale küsimusele vastates rääki-

site sellest, kui kerge on kasusaaja mõistet defineerida, kui tegemist on kooli või lasteaiaga, ja kui raske on seda teha siis, kui tegemist on klubi või hooldekoduga jne. Ma siiski täpsustaksin: kas me saame teie käest järgmiseks perioodiks, st enne aastat 2014 selgema kasusaaja mõiste, nagu seda on meile pakkunud Riigikontroll oma auditiaruandes?

Siim Valmar Kiisler

Jah, nagu ma teile vastasin, kavatsen täpsustada juhendit, kuidas kultuuri- ja spordiobjektide puhul konkreetsemaid kasusaajaid loendada. Pakkusin välja ka ühe võimaluse, et näiteks kultuurimajade puhul lugeda kasusaajateks pidevalt tegutsevate ringide liikmete arv pluss saalikohtade arv. See on üks ettepanek, järgmistes taotlusvoorudes peab selle kindlasti täpsemalt sõnastama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud regionaalminister! Te mainisite, et koolide renoveerimise kasuteguri hindamisel on küsimus eelkõige gümnaasiumide hoonetes, sest teie erakonnakaaslane, haridusminister planeerib gümnaasiumivõrgu ümberkorraldamist. Just seoses maagümnaasiumide sulgemisega on see kindlasti väga tihedalt seotud ka teie töövaldkonnaga. Seetõttu ma sooviksin teada, kas teie kui regionaalminister olete sama meelt, et maagümnaasium on elujõuline siis, kui ta suudab igas gümnaasiumiklassis välja panna kolm paralleeli, või te seisate selle eest, et kui lastele on 15 kilomeetri raadiuses just see gümnaasium ainuke võimalus saada keskharidust, siis selliste maagümnaasiumide puhul tehtaks erand ja nad jääksid alles.

Siim Valmar Kiisler

Minu teada on ka haridus- ja teadusminister öelnud, et erandid on vajalikud. Selge, et Hiiu maal peab olema gümnaasium sõltumata sellest, mitu paralleeli seal hetkel suudetakse moodustada. Kas see on kriteerium? Minu arust on see veel arutelu koht, kui suur vahemaa peab olema. Aga lapsevanemana ütlen, et ka minu jaoks on esimene kriteerium ikkagi hariduse kvaliteet ja siis tuleb vahemaa. Viie

lapse vanemana võin teile kinnitada, et ma eelistan seda, et minu laps veedab küll pisut pikema aja bussis, aga saab parema hariduse, sellele, et kool on hästi kodu lähedal, aga haridus jääb kehvemaks. Haridus- ja teadusministri konkreetse kava kohta on mõttekam küsida tema enda käest, aga nagu ma juba ütlesin, on ka tema näinud ette erandeid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kajar Lember!

Kajar Lember

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Auditist tuleb välja, et Riigikontroll ei olnud justkui rahul nende otsuste subjektiivsusega. Kas te ise olete selle otsusega nõus? Kui käib ettevalmistus tulevaseks perioodiks, kas siis on ette näha, et selles valdkonnas mõeldakse midagi ümber või jääb otsustustase KOIT kava kontekstis maakonda?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Väga hea küsimus! See on valus asi. Ühtepidi me tahame võimalikult palju järgida subsidiaarsuse printsiipi ja tuua otsused kasusaajatele võimalikult lähedale. Seepärast oli näiteks KOIT kava viimases voorus niimoodi, et maakondliku hindamiskomisjoni koosseisu kohta tegi ettepaneku maavanem ja hindamistulemusele oli vaja ka kohaliku omavalitsusliidu kooskõlastust. Järva maakonna puhul läks see tulemus näiteks ümberhindamisele, sest muul viisil maakondliku omavalitsusliidu kooskõlastust ei saadud. Ühtepidi on see väga tore, et otsused tehakse kasutajate lähedal, nagu ma ütlesin, kohapeal teatakse ju maakonna olukorda kõige paremini. Teiselt poolt tõesti, nagu auditis oli välja toodud, tugevnevad selle võrra ka süüdistused ja kahtlused, et rahvalikult öeldes lepivad kohalikud inimesed asjad lihtsalt kokku, et hindamine võib muutuda ebaobjektiivsemaks, kui see kasusaajatele lähemale liigub. Tõde on ilmselgelt siin kuskil vahepeal. Ei ole nii, et üks äärmus on ideaalne ja teine on halb. Ma arvan, et järgmisel perioodil me võiksime mõelda näiteks niimoodi. Kui on otsustatud, et maakonda jääb nii palju või teatud liiki gümnaasiume, on need siis üldhariduskoolid või muud, nii palju kultuurimaju või mingeid muid objekte, hooldekodusid, kui lepatakse kokku, et selles maakonnas

oleks vaja nii palju kohti, näiteks nii mitu objekti, siis tehaksegi taotlusvoorud niipidi. Öeldakse ära, et me toetame selles maakonnas näiteks kahte niisugust objekti, ja maakonna sees saaks siis juba otsustada, millised need kaks on. Muidu võib tõesti juhtuda, et kõik saavad aru, et vaja oleks kahte, aga toetatakse nelja, sest kõik omavalitsused leiavad, et selline objekt peaks just nende omavalitsuse territooriumil asuma.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Ma jätkan eelmist küsimust, tahaksin täpsustada. Mis oli teie valiku aluseks, kas haridusministeeriumi seisukoht, milliseid haridushooneid oleks vaja toetada ja kuhu investeerida, või omavalitsuse seisukoht ja strateegia, seal paikapandud arengukava? Ministeeriumi ja omavalitsuse seisukohtade vahel on praeguse seisuga ikkagi väga suur erinevus. Mis oli teie jaoks aluseks?

Siim Valmar Kiisler

Kui me räägime gümnaasiumidest, siis sel hetkel, kui KOIT kava taotlusi menetleti ja hinnati, ei olnud ju veel seda ettepanekut, mida haridus- ja teadusminister praegu vormib. Auditeeriti ka objekte, mis said toetust aastal 2005. Teisest küljest, kui nii pikas perspektiivis vaadata, et 2005. aastal saadi toetust ja siiamani on seda kasutatud, siis võib-olla kunagi tulevikus olukord tõesti muutub, aga need aastad on see toetus juba asja ette läinud, nagu ma ka alguses auditit tsiteerisin. Gümnaasiumide puhul ehk lähiajal pilt siiski suuresti selgineb. Põhikoolide puhul ei ole ju ka praegu väga suuri, drastilisi muudatusi ette nähtud. Keegi ei ole seda öelnud, ei valitsuse liikmed ega ka Riigikogu erakonnad ei ole minu arust nõudnud põhikoolide arvu väga suurt muutmist. Ma usun, et põhikoole jääb enam-vähem sama arv, mis neid praegu on. Ilmselt see veidi väheneb, aga mitte väga kiire tempoga.

Mida arvasid asjaomased ministeeriumid sel hetkel, kui me arvamust küsisime? Kui jutt on koolidest, siis Haridus- ja Teadusministeerium andis sisuliselt positiivse hinnangu, et

koole võiks peaaegu kõigil puhkudel toetada. Olid väga üksikud erandid, mille puhul arvati, et ei tea, kas on ikka jätkusuutlik. Pigem oli hoiak positiivne, et küll ikka jätkab, kui mitte gümnaasiumina, siis põhikoolina ikka.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Me kõik teame, et KOIT kava kaudu on paljud kohalikud omavalitsused saanud raha investeringuteks, taristu arendamiseks jne. Me teame ka seda, et ääremaa elanike jätkuva vähenemise tõttu jäävad teatud objektid kasutamata. Kas regionaalminister on alustanud selliste objektide kaardistamist, mis on juba tühjaks jäänud või mis jäävad tühjaks? Mis nende hoonetega edaspidi saama hakkab?

Siim Valmar Kiisler

Kui me räägime meie toetusprogrammide võtmes, siis mina ei tea sellist objekti, mis oleks saanud regionaalsetest toetusmeetmetest, näiteks KOIT kavast, toetust ja oleks läinud sulgemisele. Kui me räägime sellest teemast laiemalt, siis teile tuttavas kandis minu teada suleti Obinitsa kool, mis nüüd on kasutusel kultuurikeskusena mitmesugusteks tegevusteks. Suvel korraldatakse seal lastelaagreid. Nii et ühele hoonele, mis kuulub omavalitsusele, võib ka teistsuguseid rakendusi leida. Ma viitasin ka sellele, et ilmselt osas gümnaasiumihoonetes jätkavad põhikoolid. Aga kui näiteks kool peaks üldse kaduma, siis ei tähenda see iseendast veel seda, et tehtud investeringut ei saaks kasutada, kui omavalitsus on hoone korralikult korda teinud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Minu küsimus on selle kohta, et mitmesuguste raha jagavate fondide taotlusvormid või taotluspaberid on väga erinevad. Võib-olla aitaks nende vormide ühtlustamine, säilitades muidugi fondide eripära, omavalitsustel raha efektiivsemalt kasutada ja annaks ka raha kasutamisel suurema sünergia. Mis te arvate, kas

võiks kõigi nende fondide – KIK, Innove jt – taotlusvorme ühtlustada?

Siim Valmar Kiisler

Jah, ilmselt saaks taotluste esitamise loogikat ühtlustada küll, et need vormid oleksid vähemalt sarnasemad. Probleem muidugi jääb, sest igal meetmel on oma eesmärk ja seetõttu hinnatakse ka väga erinevaid asju. Toon siin näite, millest praegu palju räägitakse, et mingi objekt võib olla väga edukas kultuuriobjekt ja samas mitteedukas turismiobjekt, kusjuures tegemist on täpselt sama objektiga. Seetõttu võib eri meetmete all vaja minna ka erinevat informatsiooni. Eks seda on elus ka näha olnud, kuidas sama objekti püütakse esitada eri meetmete all ja sellest sõltuvalt presenteeritakse sama objekti täiesti erinevaid aspekte. Aga olen nõus, ilmselt oleks nende rakendusastuste taotlusvorme võimalik ühtlustada küll.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh! Härra minister! Väga palju KOIT kava raha praegu seisab, sest omavalitsustel ei ole omaosalust panna. Milline lahendus sellele võiks olla, sest tähtaeg hakkab kukkuma?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Tõsine küsimus. Selle tõttu on osa objektide rakendamine pidurdunud küll. Kui me räägime selle perioodi eurorahadest ja konkreetset näiteks KOIT kavast, siis esimeses voorus oli palju rõõmu sellest, et taotleti raha ja tehti ehitushankeid. Ehitushanked tulid odavamad, raha jäi üle ja rõõmu oli palju. Teise vooru taotluste esitamisel ilmselt omavalitsused arvestasid, et ehitushinnad on odavamad. Reaalsus oli see, et hinnad ehitusturul kasvasid tugevasti. KOIT kavas on näiteks ette nähtud maksimaalne toetussumma, omavalitsuse läbiviidud hanke käigus ilmneb palju kallim ehitushind ja reaalselt jääb selle vahe võrra raha puudu.

Ega mul siin midagi rõõmustavat öelda ei ole. Meil ei ole kuskil sellist varuraha, et me saaks kedagi järele aidata või hakata toetussummat üksikute objektide jaoks kasvatama. Meil on reservobjektid ja sisuliselt on kogu saadaolev toetusraha objektide vahel ära jaga-

tud. Mis on lahendus? Lahendus on ikkagi esiteks see, et ehituse kallinemine tuleb selgelt katta omafinantseeringuga, mis tähendab omafinantseeringu suurendamist kas omavahenditest või laenu abil. Teine variant, mille puhul me oleme püüdnud omavalitsustele kui vähegi võimalik vastu tulla, on tegevuste läbivaatamine, st katsuda teha asju väiksemas mahus, et ehitushanget mingil viisil odavamaks saada. Siinjuures me peame silmas pidama, et Euroopa nõude kohaselt peavad eesmärgid tervikuna olema saavutatud, objekt ei tohi jääda poolikuks, ta peab olema valmis ja kasutusse võetud, muidu tuleb eurotoetus üldse tagasi maksta. Oleme koostöös EAS-iga omavalitsustega päris palju läbirääkimisi pidanud ja leidnud võimalusi, kuidas vähendada mahtusid nii, et eesmärgid saavutatakse ja objekt jääb ettenähtud esialgse eelarve raamidesse. Kahjuks muid viise ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem registreeritud küsimusi ei ole. Suur tänu, regionaalminister Siim Valmar Kiisler! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Me poleks seda arupärimist esitanud, aga küsimus, milline tulemus on meil 2013. aastal, enne 2014-ndat, on meie jaoks üks väga tähtis küsimus. Vaadake, haridusministeerium oskab meile näiteks absoluutselt täpselt öelda, mitu gümnasisti on 2026. aastal igas Eesti vallas, praktiliselt igas Eesti paigas. Ja selgub, et gümnaasistide arvu kasvu nähakse ainult Tallinnas ja Tartus, kõik ülejäänud kohad hakkavad neid kaotama. Mõned täiesti drastiliselt, näiteks Hiiumaale prognoosib haridusministeerium 51% kadu, alles jääb alla poole. Mida see reaalelus tähendab? See tähendab, et gümnaasiumid tõesti suletakse. See protsess muutub massiliseks ja me teame, et üle 140 gümnaasiumi paneb haridusministeerium lähiaastail, kas järgmise aasta või järgmise kolme aasta jooksul, nii või teisiti kinni. Mis juhtub edasi? See on selge, et kui nii palju gümnaasiume kinni pannakse, siis ei jää ka nii palju põhikoole, kui on praegu. Kui asulas ei ole gümnaasiumi ega põhikooli, siis ta jookseb mingi ajaga rahvast tühjaks. Kas selles kohas

on vaja klubi? Kas selles kohas on vaja mingit tugikeskust, millise rahaga hakataks seda ülal pidama? Samas on tegemist Euroopa poolt finantseeritava programmiga, mis võimaldaks meil ennast neil raskeil aastail 2014–2020 veidi paremini tunda. Isegi meie *all-right*-ministri, härra peaministri, kellel on alati kõik hästi, viimane kommentaar oli, et tulevad rasked ajad. No kui tema juba räägib rasketest aegadest, siis on meil vaja nendeks eriti intensiivselt valmistuda.

Nii et sellest, millise süsteemi töötab välja regionaalministri büroo, ma ütleksin isegi, et Siseministeerium, sõltub, millise efektiivsusega me kasutame Euroopa Liidu rahasid. See on Riigikontrolli arvates väga tähtis küsimus ja ainult sellepärast me arupärimise esitasimegi. Tahan teatada, et me hakkame seda küsimust kontrolli all hoidma nii fraktsioonis kui ka erikomisjonis. Me tahaksime teada, milline hinnangu andmise süsteem tuleb 2013. aastal ja millal konkreetselt ta tuleb. Tegemist on meie tulevikuga ja miljardite kroonide maksimaalselt kasuliku kasutamisega. Ma arvan, härra minister, et selle teemaga me jätkame umbes aasta pärast kindlasti. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas on veel läbirääkimise soove? Ei ole. Kas minister soovib midagi öelda? Ei soovi. Sulgen läbirääkimised ja sellega on kolmanda arupärimise temaatika ammendatud.

4. Arupärimine Leisi päästekomando sulgemise kohta (nr 97)

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme neljanda arupärimise juurde. See on Riigikogu liikmete Aivar Riisalu, Kadri Simsoni, Kalle Laaneti, Lauri Laasi, Lembit Kaljuvee, Rainer Vakra, Tarmo Tamme ja Vladimir Velmani 19. jaanuaril 2012. aastal esitatud arupärimine Leisi päästekomando sulgemise kohta. Arupärimine on esitatud siseminister Ken-Marti Vaherile. Arupärijate nimel tuleb kõnelema Kadri Simson. Palun!

Kadri Simson

Head kolleegid! Lugupeetud siseminister! Arupärimine anti Riigikogule üle 19. jaanuaril. Arupärimist esitama ajendas meid see, et 17. jaanuaril toimus Saaremaal meelevaldus

Leisi vallas asuva päästekomando sulgemise vastu, millest võttis osa 180 inimest, mis on kümnendik kohalikust elanikkonnast. Selline suur osavõtuprotsent näitab selgelt, et kohalikud inimesed on meelestatud riigi tegevuse vastu. Inimeste jaoks on eelkõige probleem turvatunde kadumine, kuna toimivaid lahendusi ei ole pakutud. Räägitakse, et suletud päästekomandode ülesandeid hakkavad täitma vabatahtlikud, aga sulgemisotsused sündisid enne, kui asenduskomandod tööle hakkasid. Päästeamet rõhutab, et sulgemisplaan, mille alusel pannakse Eestis kinni vähemalt üheksa päästekomandot, tugineb Päästeameti koostatud analüüsile. Meedias avaldatu põhjal otsustades on selles analüüsis palju vigu ja see ei tekita seetõttu usaldust. Arupärijad on esitanud siseministrile seitse küsimust, mida ma aja kokkuhoiu mõttes ette lugema ei hakka. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma palun vastamiseks kõnetooli siseminister Ken-Marti Vaheri!

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud juhataja! Austatud arupärijad! Täna teid arupärimise eest! Ma vastan nendele seitsmele küsimusele järgemööda.

Alustan esimesest küsimusest: "Kas ministeerium on päästekomandode sulgemise kohta koostatud analüüsi üle vaadanud ja heaks kiitnud?" Jah, Siseministeerium on päästekomandode analüüsi üle vaadanud. Ma tahan sellele küsimusele vastates tuua natukene pikemalt välja ka mõne põhjuse, mis Leisi päästekomando suletakse. On tõsi, et praegu on Eestis inimeste turvalisus elupäästevaldkonnas tihtilugu näilik ja turvatunne ekslik. Viimase 20 aasta jooksul on toimunud märkimisväärne ränne uutesse tõmbekeskustesse. Ka olulised ohuallikad on ümber paigutatud. Demograafilisi muutusi me samuti eitada ei saa. Samas asuvad mitmed komandod endiselt seal, kuhu need aegade jooksul on loodud. On kujunenud välja olukord, kus eksperdiarvamuse kohaselt jääb ümberkorraldatavate päästekomandode töökoormus ja piirkondade riskide tase ülejäänud riiklike päästekomandodega võrreldes alla keskmise. Näiteks Leisi päästekomando kuu keskmine väljakutsete arv aastatel 2008–2010 oli 7,3, Eesti keskmine näitaja sel perioodil oli aga 35,4. Samuti ei olnud Leisi päästekoman-

dos elupäästeväimekus tagatud aasta ringi, 2011. aastal ei olnud see tagatud 30 päeva jooksul. Komandode ümberkorraldamise eesmärk on pakkuda suuremale osale Eesti elanikest paremat päästeteenust kui seni. Üle Eesti hakkab ümberkorralduste järel elupäästvat teenust 1–15 minuti jooksul saama 121 000 elanikku rohkem kui seni. Elupäästeväimekusega komandode arv kasvab 41-st 66-ni. Kui rääkida Saaremaast, siis peale ümberkorraldust suurendatakse Orissaare ja Kihelkonna komandode koosseise, et tagada elupäästeväimekus nendes pidevalt, n-ö 24/7. Peale ümberkorraldusi on Kihelkonna komando suurus 17 meest, Orissaare komandos on 22 meest ja Kuressaares 27 meest. Võrdleme kogu Saaremaa päästeväimekust Mandri-Eesti päästeväimekusega. Saaremaaga võrreldav piirkond elanike arvult on näiteks Keila päästekomando väljasõidupiirkond, mis on ligikaudu Saaremaa mõõtu. Sellesse piirkonda jäävad lisaks Keilale näiteks Saue, Laulasmaa, Keila-Joa, Vasalemma, Rummu ja muud asulad. Kui seda piirkonda katva päästemeeskonna koosseisus on 24 meest, korraga on valves 4–5 meest, siis Saaremaal on ümberkorralduse järel Kuressaare, Kihelkonna ja Orissaare komando koosseis kokku 66 meest. Saaremaal on päästeväimekus üle kahe korra suurem kui samasuguse elanike arvu ja ligikaudu samasuguse suurusega alal Mandri-Eestis. Ümberkorralduste kava aluseks on analüüsid, mida on tehtud üsnagi pika aja jooksul ja põhjalikult. On oluline märkida, et need analüüsid on palju laiemad, need ei käsitle üksnes konkreetsete päästekomandode väljasõidupiirkondi. Päästeameti peadirektori otsust päästekomandode ümberkorraldamiseks, mille käigus saavutab elupäästeväimekuse 41 asemel 66 päästekomandot, ei vormistatud mitte iga üksiku analüüsi järgi eraldi, vaid päästekomandode väljasõidupiirkondi omavahel võrdleva analüüsi põhjal. Peamised võrdluskriteeriumid olid elanike arv, riskide tase ja päästesündmuste hulk piirkonnas.

Teine küsimus: "Kuidas selgitate Leisi kohta esitatud väärinformatsiooni päästekomandode sulgemise analüüsis?" Siin ei ole formuleeritud konkreetset küsimust, ei ole konkreetset viidatud väidetavale väärinformatsioonile. Seega annan ma vastuses väikese ülevaate sellest, mida on tehtud, et lisaks eksperdihindangutele ka kohalike oludega tutvuda, küsi-

des inimeste käest arvamusi ja tagasisidet. Kui Päästeamet asus olukorda analüüsima, et leida parim päästeteenuse osutamise mudel, siis tehti loomulikult tihedat koostööd regionaalsete päästkeskustega. Mullu detsembris saatis Päästeamet kirja ja komandode analüüsi dokumendi ka kõigile valdadele, kes jäävad ümberkorraldatavate komandode teeninduspiirkonda. Tänavu jaanuaris kohtus Päästeameti juhtkond ümberkorraldatavate komandode piirkonnas kõigi komandode ja omavalitsuste esindajatega. 17. jaanuaril külastati Leisi valda ja päästekomandot. Olid kohtumised nii vallajuhtide kui ka vallaelanikega.

Kolmas küsimus: "Kas on võimalik, et analüüsis esineb vigu, mis võivad kaasa tuua päästekomando alusetu sulgemisotsuse? Kuidas väldite selliseid vigu?" Julgen väita, et Päästeameti tõesti põhjaliku ja kaua aega kestnud igakülge analüüsi tulemus peaks väära sulgemisotsuse võimaluse välistama. Tagasiside ja informatsiooni kogumise pinnalt saab öelda, et selliseid vigu, mis muudaksid päästekomandode väljasõidupiiirkondadele antud võrdlushinnangute omavahelist tasakaalu, ei esine. Analüüs koostati kahes etapis. Esimeses etapis tehti komandode võrdlev analüüs, kus kindlaid kriteeriume aluseks võttes paigutati komandod pingeritta. Kriteeriume oli mitmeid, näiteks elanike arv, riskid, senised väljasõidud jne. Teise etapina koostati nn komando portfell, liikudes juba detailsemale tasemele, et saada kindlust, et Päästeamet ei teeks raskesti parandatavaid vigu.

Ma vastan neljandale, viiendale, kuuendale ja seitsmendale küsimusele koos. Need küsimused on järgmised: "Kas on olemas tegelikusele vastav tegevuskava, kuidas päästekomandota jäävad piirkonnad hakkama saavad? Millega tagab riik komandode sulgemisel inimeste turvatunde? Kuidas on Leisis kavas korraldada komando sulgemisel üleminek vabatahtlike päästjate kasutamisele? Mida selleks on juba tehtud? Milliseid meetmeid kavatakse tõusetunud probleemide lahendamiseks antud olukorras rakendada?" Konkreetsed tegevused toetuvad kahele alustalale: tuleb panustada kogukonna kaasamisse turvalisuse suurendamisel ja tuleb panustada inimeste teadlikkusse. Konkreetsed sammud sellel aastal on järgmised. Esiteks anname 2012. aastal 50 000 eurot just abikaugetes piirkondades, sh Leisis, vaba-

tahtliku päästetegevuse käivitamise toetuseks. Toetust antakse ligi 5000 eurot piirkonna kohta. 2012. aasta lõpuni jääb iga ümberkorraldatava komando puhul tööle n-ö koordinaator, kelle ülesanne on vabatahtliku päästekomando töö käivitamine. Sellega annab riik selge signaali, et me teeme omalt poolt kõik võimaliku, et sellesse paikkonda loodaks vabatahtlik päästekomando. Teiseks võeti Päästeametisse ja igasse päästkeskusesse selle aasta alguses tööle vabatahtliku päästetegevuse koordinaator, kes pühendub sellele teemale sada protsenti oma tööajast, kelle eesmärk on innustada ja toetada vabatahtlikku päästetegevust ning kes annab ka vabatahtlikele igakülgselt abi eesmärkide saavutamisel. Kolmandaks suureneb vabatahtliku päästeala rahastus 2012. aastal kokku üle 50%, s.o 300 000 eurost 455 000 euron. Samuti toetatakse 2012. aastal 70 000 euroga Eesti Priitahtliku Päästeliidu tegevust, mis võrreldes 2011. aastaga kujutab endast 100%-list suurenemist. Neljandaks annab Päästeamet vabatahtlike kasutusse oma kasutatud, ent töökorras tehnikat ja varustust ning annab tasuta väljaõpet ja korraldab koolitusi. Viiendaks koostatakse Siseministeeriumi eestvedamisel tegevustepaketti, mille abil saab vabatahtlikku päästetegevust veelgi enam populariseerida ja luua paremad tingimused riigi ja päästjate partnerluseks. Sel aastal koostab Siseministeerium koos Päästeameti ja priitahtliku päästeliiduga ka päästeala vabatahtliku arengu suunad aastateks 2013–2020.

Rääkides turvatundest ja ka päästjate töövaldkonda kuuluvatest tegevustest, on väga oluline ennetus. Sellest teemast ei ole võimalik liiga palju rääkida, seda tuleb tõenäoliselt teha veel ja veel. Põhiline väide on see, et mitte mingisugune päästetegevus ei saa olla ennetusest edukam. Ennetustöö abil me hoiame õnnetused ära juba eos. Päästeala ennetustöö üldine eesmärk on kujundada Eestis selline elukeskkond, kus igaüks, iga inimene, iga ühiskonnaliige loob ja väärtustab ohutust ja turvalisust. See aitab vähendada õnnetuste ning nendes hukkunute ja vigastatute arvu, samuti vähendada õnnetustega kaasneva kahju suurust. Tegemist on järjepideva mõtteviisi juurutamisega, mis kaugemas perspektiivis annab kindlasti kõige paremaid tulemusi. Seda me näeme juba praegu. Eesti-suurusel riigil on oluline iga väiksemgi panus, olgu selleks asutuste koostöö

riigi- või erasektoris või lihtne sõnumi edastamine inimeselt inimesele. Me oleme ennetustööga juba praegu Eestis märkimisväärselt edu saavutanud. Võrreldes 2007. aastaga vähenes 2011. aastal tules hukkunute arv 164-st 73-ni ehk rohkem kui kaks korda. Tulekahjude arv vähenes 14 900-st 6439-ni. Eesmärk on tule surmade ja tulekahjude arvu veelgi vähendada. 2012. aastal oleme ennetustöö mahtu märkimisväärselt suurendanud. Raha eraldatakse sellel aastal eelmise aastaga võrreldes 63% enam. See tähendab suurenemist 410 000 eurost 650 000 euron. Sellel aastal on ennetustöö eesmärk pöörata loomulikult erilist tähelepanu ümberkorraldatavate piirkondade elanike teadlikkuse suurendamisele, korraldades suuremal hulgal kodukülastusi, levitades teabematerjale ja korraldades ennetusalaseid infopäevi. Kui 2011. aastal korraldati 400 kodukülastust, siis 2012. aastal on kavas korraldada neid kaks korda rohkem ehk 800. Samuti korraldatakse ka sel aastal väga laiaulatuslik üleriigiline tuleohutusest teavitamise kampaania meedias, lisaks toimub suvel loomulikult veeohutusala meediakampaania. Viimaste aastate kogemus on selgelt näidanud, et just nimelt panus ennetusse on kõige õigem viis selleks, et vähendada kahjusid ja hoida õnnetused ära juba eos. Täna!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Küsimus Marika Tuus-Laulilt.

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud minister! Huvitav kuulda, et päästekomandode kaotamisega käib kaasas ka tulekahjude ja hukkunute arvu vähenemine. Teil on enamiku päästekomandode kaotamise üks põhjus elupäästevõimekuse puudumine kohapeal. Kui see praegu puudub, kuidas seda siis juurde tekib, kui me ehitame päästetöö üles vabatahtlikkusele? Me ju teame, et vabatahtlikud käivad kuskil mujal tööl. Ega niisugust meeskonda ei olegi enam võtta.

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Vabatahtlikkusele ei ehitata Eesti riigis üles üldist süsteemi, vaid vabatahtlikkus saab olla ainult paralleelne ja aitav struktuur, selleks et täiendada elukutseliste päästjate tegevust. Teatavasti saavad vabatahtlikud aidata esmastest tulekustutustöödes,

kindlasti ka ennetustegevuses. Praegu on üle Eesti tõesti elupäästevõimekusest puudu. Mitmed paigad ei ole elupäästevõimekusega kaetud. See tähendab, et me anname nende komandode tööpiirkondades elavatele inimestele tegelikult vale signaali. Inimesed arvavad, et kui päästekomando sõidab kohale, siis on majadest võimalik tuua välja võimalikke kannatanuid, ohvreid, aga võta näpust, kaheliikmeline meeskond ei saa mitte midagi teha selleks, et elusid päästa. Ta ei suuda kasutada ka ründavat taktikat tulekustutuses, ta saab piltlikult öeldes teha ainult sedasama, mida saaks teha teise astme koolituse läbi teinud vabatahtlik päästja. Eesmärk on kindlasti suurendada Eestis vabatahtlike päästjate hulka. Me oleme näiteks meie heast eeskujust Soomest väga palju maas. Eestis on vabatahtlikke komandosid kaheksa korda vähem kui Soomes ja vabatahtlikke päästjaid on üle 12 korra vähem kui Soomes.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kajar Lember!

Kajar Lember

Aitäh! Hea minister! Ma tahtsin küll küsida teise ringi murede kohta, mis tekivad seoses töökohtade ja kõige muuga, aga ma küsin tulevalt sinu vastusest. Kui sa nüüd prooviksid iseennast asetada Leisi inimese saabastesse, kas sa siis tõesti siiralt usud, et päästevaldkonna ümberkorraldamise tõttu peaks Leisis või Leisi kandis elaval inimesel turvatunne reaalselt suurenema?

Ken-Marti Vaher

Aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et Leisis on väga oluline see, et kohapeal tekiks tugev vabatahtlik päästekomando. Ma arvan, et see on elanikele äärmiselt tähtis. Niisama tähtis on, et päästekomando, kes sõidab kustutama sellist tulekahju, kus on tegemist ohvritega, oleks võimeline pakkuma täisteenust. Praegu kahjuks ei olda Leisis võimelised aasta ringi täisteenust pakkuma, aga inimestele on oluline, et päästekomando, kes sõidab kohale, suudaks seda teha. Tulekustutusvõimekus kohapeal on äärmiselt tähtis just seoses vabatahtliku päästekomando tekkega. Niipalju kui ma tean – ma viitasin 17. jaanuarile, mil kohtuti valla elanikega –, oli inimestel muidugi täiesti arusaadavalt seda sõnumit emotsionaalselt

raske vastu võtta. Aga samas oli olemas selge tahe ja soov vabatahtliku päästekomando tekkeks. Minu teada avaldati ka Päästeameti juhtkonnale väga selgelt seda soovi ja esitati praktilisi küsimusi, kuidas on võimalik päästekomandot luua, milline on riigi abi, kui palju antakse koolitust, milliseid tehnilisi vahendeid sellele komandole antakse jne. Ma arvan, et need on nende inimeste jaoks väga tähtsad küsimused. Nagu ma ütlesin, Saaremaale jääb alles kolm tugevat päästekomandot, mis on niikuinii täiesti erikohtlemine teiste Eesti paikadega võrreldes. See lähtub just saarelisuse põhimõttest.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh! Hea ettekandja! Te räägite väga palju vabatahtlikest päästekomandodest. Kuid kuidas on võimalik see, et riik paneb elukutseliste komandode ukсед kinni, aga vabatahtlikud päästekomandod on loomata? Kas ei oleks olnud tark anda mingi aeg, näiteks aasta, oleks määratud kindlaks, et aasta pärast pannakse komando ukсед kinni ja selle ajaga oleks seal kohas koos riigiga loodud vabatahtlik komando? Kas see ei ole kiirustamine, kui kahekuulise etteteatamisajaga tuleb komando teha?

Ken-Marti Vaher

Täna väga! Siin ei ole kahekuulisest etteteatamisest küll mingit juttu. Selle analüüsi ja päästekomandodega toimuva kohta avaldati informatsiooni juba eelmise aasta teisest poolest. Jah, küsimus võib pealtnäha tunduda justkui loogiline. Miks ei ole siis enne riiklike komandode sulgemist loodud vabatahtlikke komandosid? Päästeameti senine praktika on näidanud, et piirkonnas, kus on riiklik komando olemas, isegi kui see on sellises, kuidas öeldagi, poolvõimetus seisundis, ei kiirustata kahjuks tihti vabatahtlikku komandot looma. Vastupidi, seal kiputakse pigem ekslikult arvama, et vabatahtliku komando loomine suurendab riikliku komando kadumise tõenäosust. Selline on üldine emotsionaalne hoiak. Tegelikult tahetakse selgust, mis saab, kas midagi muutub või ei muutu. Ma arvan, et just nimelt selguse saabudes tehakse üsnagi kiired samud selles suunas, et kohapeal tekiks n-ö alga-

tusgrupp. Nagu ma ütlesin, riik, Päästeamet ja Siseministerium teevad küll kõik mis võimalik, et toetada vabatahtlikku algatust võimalikult paljudes Eesti paikades – ma ei räägi ainult nendest üheksast ümberkorraldatavast paikkonnast, vaid paljudest teistestki kohtadest –, ning me teeme seda üha intensiivsemalt ja läbimõeldumalt.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ülo Tulik!

Ülo Tulik

Aitäh, hea eesistuja! Hea minister! Kohtumisel Päästeameti peadirektoriga sain ma teada, et inimeste turvalisus kasvab. Ka teie kinnitasite seda. Elupäästevõimekusega komandode loomine on minu meelest hädavajalik. Selle kohta võib tuua kas või sellise näite, et kaks aastat tagasi põles Kanepi vallavanema maja maha 200 meetri kaugusel tuletõrjekomandost. Ma arvan, et ollakse õigel teel, aga ometigi on reformi elluviijad sattunud tugeva kriitikatule alla. Olen tihe külaline Võru päästekomandos. Seal lihtsad töömehed küsisid minu käest, kas ei oleks mõistlikum olnud käituda niiviisi, et nendesse komandodesse, mis nüüd koondamise alla lähevad, oleks kõigepealt kõrvale toodud vabatahtlikud mehed, et siis hiljem anda komando vabatahtlike kätte. Kas seda teemat on arutatud või ei ole?

Ken-Marti Vaher

Täna väga küsimuse eest! Selle mõttega ongi eraldatud Päästeametile lisaraha. Aasta lõpuni jäävad nendesse paikadesse alles koordinaatorid, kelle eesmärk ongi seda vabatahtlikkust luua. 2012. aasta lõpuni eraldatakse igasse ümberkorraldatavasse piirkonda teatud rahasumma, mille abil on koordinaatoril võimalik astuda praktilisi samme, selleks et seda vabatahtlikkust n-ö koondada, selgitada inimestele selle olulisust ja ka võimalusi, mida riik pakub, ning üldiselt tegevust koordineerida, et me saaksime selle aasta jooksul kohapeal luua vabatahtliku algatusrühma ja mitte ainult algatusrühma, vaid juba päästekomando. Sellist üleminekuvarianti on pakutud ja seda ma arupärimisele vastates ka tutvustasin.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud siseminister! Te ütlesite, et see reform on mõeldud selle jaoks, et inimeste turvatunne kasvaks. Tulen tagasi Saaremaa näite juurde. Kui Leisist kaob päästekomando ära ja vabatahtlikke, kes võib-olla kunagi tulevikus tulevad, seni ei ole, siis ma eeldan, et Leisi piirkonda hakkab vahepeal katma Orissaare komando. Kas kogu see kokkuhoitud raha läheb siis Orissaare komando tugevdamiseks? Kui kiiresti peab Orissaare komando Leisi piirkonda väljakutse peale kohale jõudma? Kui pikk reageerimisaeg neile antud on?

Ken-Marti Vaher

Täna väga! Nagu ma ütlesin oma vastuses, peale ümberkorraldust suurendatakse Orissaare ja Kihelkonna komando koosseisu, tagades neile aasta ringi pideva elupäästevõimekuse. Kihelkonnas hakkab olema 17 meest, Orissaares 22 meest, mis tähendab, et korraga on valves 4 meest. Kuressaares on 27 meest, nendest on korraga valves 5. Me ei saa võtta Leisit ühe territoriaalse üksusena, see on hajaasutusega piirkond. Orissaare päästekomando üldine reageerimisaeg jääb 25 minuti sisse. Selle tõttu ma rõhutasingi, et kindlasti on vaja Leisis luua tugev vabatahtlik päästekomando, kellel on kohapeal olemas tulekustutusvõimekus. Tõsisest täisteenusest me ei saa niikuinii rääkida, me ei saa sellest ka praegu rääkida. Infotunnis me juba käsitlesime jaanuaris toimunud traagilist juhtumit. Pole midagi teha. Ülo viitas ühele juhtumile Kanepis. Neid juhtumeid on veel olnud. Näiteks sealsamas Leisis ohvriga lõppenud põleng toimus võrdlemisi lähedal Leisi päästekomando asukohale. See ei ole kaugelki mitte mingisugune etteheide, vaid see on lihtsalt fakti konstateering. Komandode paiknemine ja reageerimisaeg ei võimalda kahjuks traagilisi sündmusi ära hoida. On vaja anda kindlust, et see komando, kes kohale tuleb, on suuteline pakkuma kõiki neid teenuseid, mida üks euroopalik tänapäevane päästekomando peab pakkuma. Just nimelt see on nende ümberkorralduste eesmärk.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Nüüd on siis see kava ministeeriumi laua peal ja on teada, millised päästekomandod tegevuse lõpetavad. Loodetakse, et tekivad vabatahtlikud komandod. Kas te olete täna veendunud, et tõepoolest igale poole vabatahtlikud komandod tekivad? On need läbirääkimised toimunud? Murelikuks tegid regionaalministri eelnevad vastused, ning ka haridus- ja teadusministri vastused, kui ta arupärimisele vastas. Jäi mulje, et varsti tekib üldse küsimus elu võimalikkusest äärealadel. Kadunud on postkontorid ja kõik muu selline. Inimesed, kes elavad piirkonnas, kus järjest ja järjest suletakse koole ning meditsiinivõrgus toimuvad ümberkorraldused, on väga mures. Kui see nii on, siis tõenäoliselt tuleb Eesti riigis otsustada, kus üldse on võimalik elada nii, et teenused oleksid tagatud. Aga küsimus on see: kas on olemas kokkulepped või lootus, et sinna need vabatahtlikud päästekomandod tekivad?

Ken-Marti Vaher

Täna väga küsimuse eest! Jah, on algatatud hulk tegevusi – ma oma vastuses ka püüdsin seda selgitada –, mille eesmärk on vabatahtlikkuse teke kohapeal, ja loomulikult toimuvad intensiivselt ka kõik muud tegevused, eelkõige ennetustegevus, nendes paikkondades, mida ümberkorraldus puudutab. Kindlasti on oluline kohalike elanike teavitamine, nende teadlikkuse parandamine kõige selle kohta, mida inimesed ise teha saavad. On küll lootus, et vabatahtlikud päästekomandod tekivad. Pärnis mitme ümberkorraldatava päästekomando piirkonnas on algatusrühmad juba olemas. Mina olen küll lootusrikas ja arvan, et selle aasta lõpuks on olemas ka need isikud. Ma veel kord selgitan, et sajabrotsendiliselt keskenduvad vabatahtlikule tööle kõigepealt üldised koordinaatorid Päästeametis ja kõigis neljas päästkeskuses. Lisaks töötavad üheksas ümberkorraldatavas piirkonnas selle aasta lõpuni veel täiendavad koordinaatorid, kes tegelevad ainult konkreetse piirkonnaga, kõne all oleval juhul Leisiga. See tegevus on mitmetasandiline ja pärnis mitmed inimesed pühenduvad sellele, et vabatahtlik komando seal tekiks. Samamoodi lahendatakse kõik praktilised küsimused: tehnilised vahendid, kinnisvara, varustus, koolitus, väljaõpe.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Teie vastustest saan ma aru, et päästekomandode arv väheneb, aga nende töö muutub efektiivsemaks ja juhtimine tõhusamaks. See on kõik väga tore, aga see tähendab, et juhtimine peaks läbi tegema sama protsessi. Kas päästekomandode arvu vähendamisega kaasneb see, et teie juhitas ministeeriumis väheneb nende bürokraatide arv, kes komandode juhtimisega tegelevad?

Ken-Marti Vaher

Täna, härra Stalnuhhin! Minu ministeeriumi ametnike arv on sedavõrd väike, et te ei taha isegi seda arvu teada. Mis puudutab muudatusi Päästeameti struktuuris, siis nagu te teate, 1. jaanuarist need muudatused jõustusid. Seda me menetlesime eelmisel aastal, õiguskomisjon käis läbi nii PPA kui ka Päästeameti juhtimisstruktuuri muudatused. See puudutas päästkeskuste staatust ja seda, et Päästeametis vähendati märkimisväärselt keskastme juhtide arvu. Selle kõige eesmärk on kindlasti see, et juhtimisahel ja vastutus oleksid täpsemad, selgemad. Minu arust on avalikus sektoris alati väga tähtis, et ressursse ehk raha kasutataks hästi läbimõeldult ja analüüsipõhiselt ning vaadataks ka kaugemale ette kui üks aasta.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Tiidus!

Urve Tiidus

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Me saame aru, et vabatahtlikud päästekomandod saavad Eestis rohkem sõnaõigust. Kas need kõik tekivad siiski omaalgatuslikult, kui kohapeal soovi on, või on teie ministeeriumil ka tulevikuvision, kui palju vabatahtlikke päästekomandosid võiks Eestis olla näiteks paari aasta pärast?

Ken-Marti Vaher

Täna hea küsimuse eest! See on mitmetahuline küsimus. Kõigepealt peab ütleva, et ülevalt poolt vabatahtlikkust luua on keeruline ehk käsu korras seda teha ei saa. Aga me saame anda endast kõik, et innustada kohapeal

inimesi kaasa tulema. Innustamine tähendab, et riik annab esiteks ühemõttelise signaali, et vabatahtlikkus on tähtis väärtus. Teiseks anname panuse vabatahtlikkuse tekkeks raha, väljaõppe, koolituse ja inventari näol. Kolmandaks tuleb mainida vabatahtlike koordineerimise skeemi, mida ma proua Küti küsimusele vastates kirjeldasin. Päästkeskustes töötavate koordinaatorite ülesanne ongi analüüsipõhiselt selgeks teha, millistesse paikadesse võiks vabatahtlik päästekomando olla eriti oodatud. Ma toon näite. Üks paik Eestis, mis minu ja Päästeameti juhtkonna hinnangul tõesti väga vajab vabatahtlikku päästekomandot, on Kuusalu. Sellesse piirkonda on viimase aastakümne jooksul elama asunud märkimisväärne hulk inimesi. Seal on suur risk päästesündmuste tekkega seoses. Analüüsipõhise järelduse alusel me tahaksime, et Kuusalus tekiks päästekomando. Päästetöö koordinaator teeb kõik, et kohalike elanikega läbi rääkida, selgitada, millised eelised sellega kaasnevad, milline on riigi tugi ja rahastus. Eks see ole selline kahepoolne tee. Kui kohalikud elanikud meile vastu tulevad, siis tahame ka meie nendele vastu tulla ja viia asi sinna, et astutakse ka konkreetseid samme, kohapeal luuakse vabatahtlik päästekomando ja sõlmitakse leping Päästeametiga. Selle järel saame öelda, et tegemist on ametliku vabatahtliku päästekomandoga, millega Päästeamet saab oma tegevuses arvestada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aadu Must!

Aadu Must

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Me oleme tähele pannud, et kogu maailmas tuleb olla kokkuhoidlik ja hoida ressursse. Suurtes riikides on asjad ühtemoodi, väikestes teistmoodi. Eestis torkab vahel silma, et me kopeerime suurte riikide struktuure, nagu meil oleks kõike niisama palju käes ja me oleksime niisama rikkad, kuigi mõnesse maakotta on jäänud vapralt mehi ainult nii palju, et pritsumeestel puhkpilli jaoks veel mehi jätkub, aga päästevõimekusega on siiski probleeme. Kas Eesti oludes ei oleks otstarbekas need võimekad mehed kokku võtta ja proovida teha kaasvõi koostööd ka päästmise vallas näiteks Kaitseliidu või mõne muu olemasoleva ja toimiva

struktuuriga? Või kas segavad ametkondlikud barjäärid?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Väga asjakohane küsimus. Võin öelda kommentaariks, et seadusmuudatuste kohaselt, mille parlament minu teada paar aastat tagasi vastu võttis, on juba praegu võimalik Kaitseliitu hädaolukorra lahendamisse kaasata. See võimalus on juba olemas. Loomulikult, me saame arenenud riikidest eeskujuga võtta. Aga samas on Eestis oma eripära. Näiteks, meie territooriumi suurus. Eesti on elanike arvuga võrreldes ikkagi märkimisväärse territooriumiga riik, kui arvestada, et ühel Euroopa väga tugeval riigil Hollandil on täpselt niisama suur territoorium nagu Eestil, aga seal on 13 korda rohkem elanikke. See tähendab, et Eestis on väga vähe elanikke. Meie territoorium ei ole liiga tilluke, aga hajasustusega paikkondi on siin palju. Sellest tulenevalt on näiteks võrreldes Soomega, mis on meile alati hea eeskujuga, Eestis tuhande elaniku kohta kaks korda rohkem päästjaid. Ma arvan, et seegi on eripära. Julgen siit puldist öelda seda, mida ma olen viimastel nädalatel juba öelnud: päästekomandode ümberkorraldamisega, mida me täna siin arutame ja mis loodetavasti viiakse mais kenasti lõpuni, me tahaksime ümberkorraldustele punkti panna. Kui on 72 elukutselist päästekomandot, siis ma arvan, et me oleme jõudnud optimaalse lahenduseni. Vabatahtlikke päästekomandosid on praegu 90 ligi, nende arvu võiks lähiaastatel viia tublisti üle 100.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem registreeritud küsimusi ei ole. Härra minister, suur tänu! Kas on läbirääkimissoove? Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Paljusid asju võib koondada, aga seal, kus konkreetsetest inimestest sõltub ümbritsevate inimeste elu ja tervis, peab seda tegema vähemalt väga ettevaatlikult. Siiski kaotatakse päästekomandosid, selle asemel et neid tugevdada, kui gi kaotamine on vist viimane asi, mida peaks tegema. Tahes-tahtmata jääb mõttesse, mida on võimalik selle olukorra parandamiseks teha.

Mulle tuli meelde üks lugu, mis toimus IX Riigikogus.

Alates 1998. aastast oli Eestis üks tohutu probleem: igalt poolt varastati värvilist metalli. Varastati kõike, mida sai varastada: teemärke, liftide elektrimootoreid. Võeti mõnesaja krooni eest metalli ja pärast pidi tuhandeid kroone raiskama selleks, et asi korda teha. Väljapääs oli selles, et keelata värvilise metalli vastuvõtt enamikus metallivastuvõtupunktides (neid oli üle Eesti kümneid ja kümneid) ja jätta kaks-kolm regionaalset keskust, millel oleks litsents ning kus fikseeritaks nende inimeste nimed ja passiandmed, kes metalli on kokkuostu toonud. Kolme või nelja keskust on palju kergem kontrolli all hoida kui 40 või 50 vastuvõtupunkti. Mina esitasin koos kolleegidega seaduseelnõu, aga esimese pauguga see muidugi läbi ei läinud. See visati tagasi, sest keegi tollasest koalitsioonist ei näinud 1999. aastal siin mingit probleemi. Me võtsime ette ja tegime veel kord sama eelnõu, mis esimesel lugemisel jälle välja lükati. Koos kolleegidega – üks neist istub siin, see on härra Velman, keegi oli veel meiega – tegin ma seda kolmandat korda. Siis ma läksin komandeeringusse ja kui ma tagasi tuln, selgus, et seadus on läbinud esimese lugemise ja on olemas kõik šansid, et see vastu võetakse. See võetigi vastu. Süsteem muutus ja hakati metallivastuvõtupunkte litsentsima. Tollal oli kaalukiviks Reformierakonna fraktsioon. Nad muutsid äkki oma meelt. Me hakkasime kuluaarides küsima, mis siis juhtus. Siis jutustati üks huvitav lugu, Vladimir seda kindlasti mäletab. Ühe tuntud ja üsna rikka reformika metsamajast varastati kaks kilomeetrit kaablit, mis oli maa sisse kaevatud. On omaette ooper see kaabel osta ja uuesti läbi metsa tõmmata. Kui nad kolmandat korda hakkasid seda seaduseelnõu arutama, siis virutas see mees rusikaga vastu lauda ja ütles: "Aitab jamast, võtame seaduse vastu, siis saame nendest metallivargustest lahti."

Nii et, kolleegid, ma arvan, et võime kindlad olla: elus on alati nii, et kui juhtub midagi head, siis kindlasti tasakaalustab seda mingi paha nähtus. Ma olen miskipärast kindel, et enne, kui mõne tuntud ja autoriteetse IRL-i liikme majaga, jumal hoidku, tuleõnnetust ei juhtu, ei ole meil mingit lootust neid päästekomandosid kaitsta. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Tarmo Tamme!

Tarmo Tamm

Hea juhataja! Härra minister! Ma võin kindlalt väita, et päästekomandode kiirustatud sulgemine on ennatlik samm. Esiteks tahan küsida, kes üldse andis selleks volitusi. Valimistest on möödunud alles kümme kuud. Minu teada valimiste ajal küll ei räägitud, et hakatakse kiiresti päästekomandosid sulgema. Kas see ei ole vargsi otsuste tegemine, rahva arvamust mitte arvestades? Kindlasti kaotavad seetõttu üheksa piirkonna inimesed turvatunde ja need inimesed lahkuvad sealt ilmselt kiirendatud korras. Väita, et komandode sulgemine suurendab inimeste turvatunnet, on täiesti vale.

Ma küsin: kuidas saab riik komandode uksi sulgeda, kui asemele ei ole loodud vabatahtlike päästekomandosid? Nendele omavalitsustele oleks tulnud vähemalt aasta ette teatada, et aasta pärast ei ole seal enam riiklikku päästekomandot. Aasta oleks tulnud anda aega vabatahtlike koolitamiseks ja riik oleks pidanud andma sellele ka rahalise toe. Samuti on minu jaoks arusaamatu, miks ei oleks võinud kaaluda segavarianti, et osa päästetöötajaid oleks olnud riigi palgal ja vabatahtlikud oleksid lihtsalt juurde tulnud. Ka ei mõista ma, kuidas on inimesi võimalik kiiremini päästa siis, kui väljasõiduaeg kaks korda pikeneb. Siin toodi korduvalt Kanepi näidet, kus komando ei suutnud vallavanema maja päästa. Aga mina ütlen, et kui Kanepis poleks komandot olnud, siis ei oleks põlenud ainult vallavanema maja, võib-olla oleks kogu Kanepi asula maha põlenud, sest seal on puumaja puumaja kõrval. Kahju, et ei suudeta aru saada sellest, et just kiire väljakutsele reageerimine hoiab ära suuremad õnnetused. Toon siia kõrval Puhja näite. Kui Puhjas poleks olnud kohapeal päästekomandot, siis vaevalt et oleks suudetud päästa seda kaheaastast last, kes kaevu kukkus. Tänu nendele päästjatele, kes Puhjas olid, see laps päästeti.

Mul on retooriline küsimus: miks nendele üheksale kohalikule omavalitsusele, kus päästekomandod suletakse, pannakse rahaline lisakohustus? Riik ju ei kompenseeri seal tulevikus vabatahtlike päästekomandode ülalpidamist. Mina arvan, et tegemist on väga ennat-

liku sammuga, ja loodan, et see asi vaadatakse veel üle. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Arupärimisele on vastatud.

5. Arupärimine Palamuse päästekomando sulgemise kohta (nr 104)

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme viimase arupärimise juurde. Sellele vastab siseminister Ken-Marti Vaher. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Marika Tuus-Lauli!

Marika Tuus-Laul

Head kolleegid! Austatud minister! Üks suletatav päästekomando on ka Palamuse komando. Ettekäändeks on toodud elanike väikest arvu piirkonnas, elupäästevõimekuse puudumist, nagu ka teiste komandode puhul, ja majanduslikku kokkuhoidu. Kohalike inimestega pole läbirääkimisi peetud ega nende arvamust küsitud. Kohalikud inimesed ja Palamuse Vallavalitsus ei ole kindlasti rahul Palamuse komando sulgemise vajadust põhjendava analüüsiga. Sulgemise ühe põhjusena on toodud, et seal on vähe inimesi. Peaks olema 5000 inimest, aga on vähem. Samas ei ole nende hulka arvestatud Luua Metsanduskooli õpilasi. Nad elavad õpilaskodus, aga ei ole sisse registreeritud. Teiseks on analüüsis toodud tulevased kohalesõiduajad ebareaalsed. Need ajad kehtivad tõesti vaid ideaaltingimustes, aga talvel ei ole see kindlasti võimalik. Tuletame meelde, et Palamuse kutseline päästekomando rajati kunagi vabariigi algusaastail. Vald andis selleks riigile tasuta hoone. Soomest toodi tehnika, algul üks tuletõrjeauto, pärast veel õige mitu, ka inimesed koolitati Soomes ja Rootsis. Sisuliselt seal riigi osa nii suur ei ole olnudki, kuid nüüd kaob ka see. On väga vähe tõenäoline, et seal tekiks vabatahtlik ühendus. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli siseminister Ken-Marti Vaheri, et ta arupärimisele vastaks!

Ken-Marti Vaher

Austatud juhataja! Lugupeetud arupärijad! Täna arupärimise eest!

Esimene küsimus: "Kuidas selgitate Palamuse kohta esitatud väärinformatsiooni päästekomandode sulgemise analüüsis? Miks ei arvestatud Luua Metsanduskooli õpilasi piirkonna elanike hulka?" See analüüs koostati kahes etapis. Esimeses etapis tehti komandode võrdlev analüüs, kus komandod kindlate kriteeriumide järgi pingeritta pandi. Teise etapina võeti detailselt ette päästekomando n-õ portfelli koostamine, et liikuda juba detailsemale tasemele ja olla kindel, et Päästeamet ei tee raskesti parandatavaid vigu. Mis puudutab Luua Metsanduskooli õpilaste mitteametist, siis andmete omavahelise võrreldavuse tagamiseks ei võetud arvesse registri andmetes mittekajastuvaid tegureid. Arvestades, kui palju maapiirkondade elanikke õpib ja töötab tegelikult suuremates asulates, ehkki on sisse kirjutatud maapiirkonda, oleks sellise meetodi kasutamine olnud kokku võttes maapiirkondadele kahjulik. Teine oluline nüanss on siin see, et päris hulk kohalike koolide, sh Luua Metsanduskooli õpilasi on kohalikud elanikud, keda sel juhul oleks tegelikult kaks korda üle loetud. Palamuse kohta veel niipalju, et Palamuse päästekomando on 11-liikmeline, aga 11-liikmelise valveteenistujate koosseisuga ei suudeta tagada järjepidevat riiklikku päästeteenust. Eelmisel aastal oli Palamuse päästekomandos 252 päeva jooksul valves kaks liiget. Niimoodi elupäästevõimekust ei tagata. Elupäästevõimekuse tagamiseks oleks vaja kõige vähem 17 meest, aga parem oleks 22 meest, selleks et valve oleks neljaliikmeline. Neljaliikmelist valvet ei olnud 2011. aastal Palamuse komandos ühelgi päeval. Päästekomando töökoormus ja riskide tase on märkimisväärselt allpool Eesti keskmist. Kui kuu keskmine väljakutsete arv aastatel 2008–2010 oli Palamusel 18,6, siis Eesti keskmine näitaja oli 35,4. Need on faktid, mida analüüsi tegemisel arvesse võeti.

Teine küsimus: "Miks pole analüüsis toodud päästjate tulevased õnnetuspaigale kohalesõidu ajad tõesed ega raskete päästeautodega realselt saavutatavad?" Vastuseks võin öelda, et analüüsi aluseks on AS-ilt Regio tellitud tarkvaral põhinev modulatsioon. Meil ei ole faktilist alust seada sealt saadavaid andmeid

kahtluse alla. Lugupeetud arupärija viitas sellele, et kohalike elanikega ei ole räägitud. Tegelikult on seda tehtud. Päästeameti peadirektori asetäitja Kuno Tammearu on kohalike elanikega kohtunud. Kuno Tammearu, muide, on ise sellest samast vallast pärit. Sellel kohtumisel ei küsinud mitte keegi läbisõiduaegade vale arvestuse kohta. Tõenäoliselt eelkõige seetõttu, et Kuno ise on sellest vallast pärit ja talle ei ole mõtet sellist väidet esitada, kuna ta, ma arvan, teab kõige paremini kohalikke olusid ja nende vastavust, ütleme, sellele meetodile, mille alusel seda Päästeameti analüüsi tehti.

Kui head arupärijad lubavad, siis kolmanda, viienda ja seitsmenda küsimuse ma võtan kokku, loen need ühekorraga ette ja ka vastan korraga. Need küsimused on sellised: "Kuidas on Palamusel kavas korraldada komando sulgemisel üleminek vabatahtlike päästjate kasutamisele? Mida selleks on juba tehtud? Päästekomandode sulgemisega võib õnnetuspaigale kohalesõidu aeg venida mõningates piirkondades isegi üle poole tunni. Kuidas on riigil plaanis tagada nendes piirkondades elavate inimeste turvatunne? Kuidas päästekomandost ilma jäävad piirkonnad peaksid Teie hinnangul edaspidi hakkama saama, kui neil ei ole loodud vabatahtlikku päästeüksust?" Mitmetest punktidest rääkisime ka eelmist arupärimist arutades, aga pean siiski vajalikuks need üle korrata. 2012. aastal me astume järgmised sammud, panustades eelkõige kogukonna kaasmisse turvalisuse suurendamisel ja inimeste teadlikkuse parandamisel. Esiteks eraldame 2012. aastal 50 000 eurot vabatahtliku päästetegevuse käivitamise toetuseks abikaugetes piirkondades. Iga piirkonna peale antakse ligi 5000 eurot ja aasta lõpuni jääb tööle koordinaator, kelle ülesanne on panna tööle vabatahtlik päästekomando. Teiseks, selle aasta algusest töötab igas päästkeskuses ja Päästeametis vabatahtliku päästetegevuse koordinaator, kelle ülesanne on innustada ja toetada vabatahtlikku päästeala. Kolmandaks, vabatahtliku päästeala rahastus on 2012. aastal suurenenud üle 50%. Samuti toetame Eesti Priitahtlikku Päästeliitu 100% suurema summaga kui 2011. aastal ehk 70 000 euroga. Neljandaks anname vabatahtlike kasutusse ka kasutatud, ent töökorras tehnika ja varustuse, korraldame loomulikult ka tasuta koolitusi ja väl-

jaõpet. Viidendaks, Siseministeeriumi eestvedamisel koostatakse tegevuste paketti, mille abil saaks vabatahtlikkust veelgi enam inimeste sekka viia ja populariseerida, luua riigi ja päästjate paremaid partnerlustingimusi. Me koostame ka vabatahtlike arengusuundade kaava aastateks 2013–2020. Väga oluline on ennetustegevus. See on Eestis juba edu toonud. Ma rääkisin eelmisele arupärimisele vastates ka nendest arvudest, mis on ikkagi märkimisväärsed. Ennetustööga on saavutatud nii hukkunute kui ka tulekahjude arvu rohkem kui kahekordne vähenemine, võrreldes 2007. aastaga. Sellel aastal me suurendame ennetustöö mahtu 63%, rahaliselt väljendades 410 000 eurost 650 000 euroni. Me pöörame ka sellel aastal tähelepanu ümberkorralduste piirkondadesse jäävate elanike teadlikkuse parandamisele ja nende teavitamisele, korraldades hulga rohkem kodukülastusi ja ennetusalaseid infopäevi ning levitades rohkem teabematerjale. Kodukülastusi saame sellel aastal teha üle 800. Samuti toimuvad teavituskampaaniad ja teadlikkust suurendavad kampaaniad.

Küsite seda, miks pole peetud vajalikuks rääkida kohalike inimestega, kui on teada, et Palamuse päästekomando suletakse juba selle aasta mais. Detsembris 2011 saadeti analüüsid kõikidesse valdadesse, kus ümberkorraldused toimuvad, ning kuulati ka sealt saabunud tagasisidet. Päästeameti juhtkond kohtus Palamuse valla inimestega ja päästekomando liikmeskonnaga s.a 18. jaanuaril. Sellel kohtumisel selgitati komandode ümberkorraldamise põhjuseid ja ajakava ning vastati valla esindajate küsimustele. Päästeameti juhtkond tutvustas ka Päästeameti samme piirkonnas vabatahtliku initsiatiivi toetamiseks, ennetustööga seni saavutatut ja samuti uusi samme selles vallas.

Lisaks küsite te, head arupärijad, seda, et kui senini on paljuski just kohalikud omavalitsused aidanud vabatahtlikke sobilike hoone leidmisel, siis kuivõrd seab riiklike päästekomandode asendamine vabatahtlike üksustega kohalikele omavalitsustele lisakohustusi? Päästeamet teeb kõik endast oleneva, et praegu riikliku päästekomando kasutuses olev hoone jääks edaspidi vabatahtlike päästjate kasutusse. Paljud komandohooned on juba praegu kohaliku omavalitsuse omandis ning kõik hoovad on kohalike omavalitsuste endi käes. Ka Palamuse päästekomando hoone kuulub Pala-

muse vallale. Pärast lepingu sõlmimist Palamusel tööd alustavate vabatahtlike päästjatega hakkab Päästeamet eraldama raha ka komandohoone ülalpidamiseks. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Teile on mõni küsimus. Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Kuidas need vabatahtlikud tekivad? Te ütlete, et annate innustust ja lähete n-ö inimeste sekka rääkima, kui tähtis see kõik on. Ma ütlen teile, et mehi ju pole. Te praegu nimetasite, et on kaks meest. Aga need kaks meest lähevad tööle, üks Tabiveresse ja teine Mustveesse, ja siis ei jää enam neidki. Kust need inimesed siiski võtta? Ühe põhjusena on toodud ka kokkuhoidu. Kui palju te selle reformiga üldse üle Eesti kokku hoiate? Mis arvud selle taga on?

Ken-Marti Vaher

Tänan väga! Teate, mina väga ei usu seda juttu, et inimesi ei ole. Väga paljude asjade kohta öeldakse, et ei saa seda, ei saa teist, ei saa kolmandat. Me oleme, nagu ma ütlesin, vabatahtliku tegevuse, vabatahtliku panuse poolest päris hulgast teistest Euroopa riikidest ikkagi märkimisväärselt maas. Me ei ole maas mitte 10%, 20%, 50% või 70%. Me rääkisime Soome eeskujust. See vahe on ikkagi mitmekordne. Hea tahtmise ja väga tugeva süsteemse töö korral on võimalik leida inimesi ka vabatahtliku töö jaoks. Me oleme saavutanud vabatahtlikus tegevuses ühe taseme, see on tuhatkond inimest üle Eesti. Ma nimetaksin seda pigem esimeseks etapiks. Need on need inimesed, kes on juba ise aktiivsed, kes tahavad kaasa lüüa, tahavad kaasa tulla vabatahtliku tegevusega või saavad aru vabatahtliku tegevuse tähtsusest, nad tahavad oma panuse anda. Ma arvan, et on siiski märkimisväärne hulk inimesi, kes on võib-olla mõlgutanud neid mõtteid, aga pole otsust veel teinud. Nad ei ole teinud otsust ka seetõttu, et võib-olla ei ole nendeni jõudnud selge signaal riigilt ega omavalitsuselt, et vabatahtlik tegevus on oluline, et seda hinnatakse. Hinnatakse loomulikult moraalselt, aga hinnatakse ka rahaliselt. Selles mõttes rahaliselt, et pannakse õlg alla tehniliste vahendite, koolituse, väljaõppe, kõige muu

puhul. Näiteks päästeseaduse vastuvõtmisega me andsime ju parlamendis mitte väga kaua aega tagasi esimese signaali, et nüüd on tänapäevane vabatahtliku tegevuse regulatsioon päästeseaduses olemas ja siit me saame kenasti edasi minna. See ei olnudki väga kaua aega tagasi. Ma arvan, et need ressursid ei ole Eestis kaugeltki mitte ammendatud. Neid on võimalik kasutusse võtta. Need on väga olulised ressursid lisaks sellele, mida pakuvad näiteks elukutselised päästjad.

Aseesimees Jüri Ratas

Mati Raidma, palun!

Mati Raidma

Aitäh! Austatud minister! Mõnda asja ma mõistan, mõnda mitte, aga tahaksin rohkem mõista. Küsimus puudutab meetodit ja analüüsi. Te mainisite korra pingerida. Kas ma sain õigesti aru, et te olete lähteülesande esitanud sellisena, et Eesti riigis tuleb kinni panna kuni kümme komandot? Kas oleks võimalik olnud selle meetodi alusel, läbi käies kõik komandod, jõuda tulemuseni, et kõik komandod on vajalikud, või ikkagi oli see meetod ja kogu see protsess mõeldud selleks, et osa komandosid sulgeda?

Ken-Marti Vaher

Täna! Ei olnud mingit sellist lähteülesannet, vaid eesmärk oli koostada esimene põhjalik, korralik, analüüsil ja argumentidel põhinev käsitus selle kohta, et seoses riskidega ning demograafilise olukorra ja taristuobjektide muutumise tõttu viimase 20 aasta jooksul peaks loogiliselt võttes muutuma ka meie riigi võimekus reageerida olulisematele päästesündmustele. Selle tegevuse eesmärk oli korrastada meie päästevõimekust ja loomulikult kasutada neid ressursse, mis meie käsutuses praegu on, optimaalselt ja läbimõeldult. See oli selle analüüsi põhiline tuum. Seda analüüsi alustati eelmise aasta suvel ja selle aasta alguses jõudis see lõpule, pärast üsna pikka kaasamisprotsessi, kohtumisi inimestega, selgitamisi ja küsimustele vastamist avalikkuses päris mitme kuu vältel. Ma arvan, et see ei ole olnud tormakas protsess, vaid pigem toimus see nii, et inimesed olid teadlikud, mis toimub. See ei tähenda kaugeltki seda, et teavitamine nüüd lõpeb. Vastupidi. Muide, Päästeamet korraldab

eraldi teavituse kõikidele nendes paikades elavatele inimestele, kus päästekomandod ümber korraldatakse, et anda neile lisakindlust ja informatsiooni ennetustöö ja vabatahtliku tegevuse kohta ning loomulikult ümberkorralduste endi kohta.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Aitäh! Hea minister! Jah, nii on hea rääkida, aga elu käib vahel teist rada. Ma arvan, et nende üheksa komando sulgemine oli viimane piisk paljude inimeste karikas. Kui räägitakse võimu võõrandumisest rahvast, siis on see kindlasti üks näide selle kohta. Te olete korduvalt siin saalis vastanud rahvasaadikute küsimustele nende sulgemiste põhjuste ja võimalike tagajärgede kohta. Te räägite teavitamisest, vabatahtlikkusest jne, aga pole ju olnud väga suurt rebimist nende võimalike vabatahtlike komandode moodustamisel. Kas te saate siit puldist midagi lohutavat öelda nendele Eesti inimestele, kes selle viimase reformiga on kaotanud tüki maad oma turvalisusest ja kes ei pruugi saada seda teenust, mida põhiseadus neile tegelikult lubab?

Ken-Marti Vaher

Täna, Jaan! Sa tulid alles praegu saali, aga meie oleme sel teemal arutlenud juba üle tunni aja. Vastustes väljatoodud erinevad tegurid, mis puudutavad ennetustööd, vabatahtlikku tööd, elupäästevõimekuse ümberkorraldamist Eestis, on minu arust olnud üsnagi mitmetahulised ja piisavad, selleks et anda sõnum sulle ja teistele Riigikogu liikmetele, aga ka kõigile Eesti inimestele, et elupäästevõimekuse tagamine palju suuremale hulgale Eesti inimestele kui praegu on samm edasi. Praegu on Eestis paiku, kus me ei ole võimelised mitte midagi tegema, kui tulekahju puhkeb. Ma tahan aga veel kord rõhutada: põhiline eesmärk on hoida ära päästesündmus. Kuid kui see päästesündmus tekib, siis ma arvan, et riik käitub igati vastutustundlikult, kui ta tagab täisteenuse kõigile Eesti elanikele, vähemalt nii paljudele, kui me suudame tagada, arvestades Eesti hajaasustust. Täisteenus tähendab, et kui komando tuleb kohale ja tegemist on elukutselise komandoga, mitte vabatahtlikuga (vabatahtlik

komando saab pakkuda esmast tulekustutus-teenust ja teha seda n-ö välise tule kustutuse näol), siis ei ole selle päästekomando liikmetel võimalik öelda: "Andke meile andeks, aga me oleme kohal kahe mehega. Me ei saa teha mitte midagi nende ohvrite, nende kannatanute heaks, kes on hoones. Me ei saa teha mitte midagi, et sellesse hoonesse siseneda." Eeldatavalt tuleks kasutada ka n-ö ründavat tulekustutustaktikat ja proovida kolle lokaliseerida, mitte piirduda sellega, et väljastpoolt piserdatakse vett, kui inimesed sees võivad tõenäoliselt surra või saada raskeid tervisekahjustusi. Kahjuks kahemeheline komando seda mitte kuidagi ei võimalda, aga praegu on selline olukord päris mitmes paigas. Ümberkorraldused tagavad selle, et kui päästekomando tuleb kohale ja tegemist on elukutselise päästekomandoga, siis on ta võimeline tagama täis-teenust. Sisuliselt hakkab niimoodi olema 66 päästekomando puhul. Kuus päästekomandot on n-ö abikaugetes paikades asuvad komandod, eelkõige väikesaartel. Seal on eraldi lahendused.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh! Te olete siin mitmel korral väitnud, et riik toetab vabatahtlike päästekomandode loomist. Ma võin küll julgelt väita, et siit tuleneb kohalikele omavalitsustele rahaline lisa-koormus ja vaevalt see riigi toetus nüüd veerandit katab. Miks te neid üheksat omavalitsust karistate?

Ken-Marti Vaher

Ma selgitasin üsna põhjalikult, milline hakkab olema toetus vabatahtlikele päästekomandodele, mis ümber korraldatakse. Nagu te teate, vabatahtlikele päästekomandodele toetuste andmiseks on kord olemas ja see rahastus samuti sellel aastal suureneb. Nagu ma mainisin, nendes piirkondades hakkavad olema ametis eraldi inimesed, kes loodetavasti aitavad vabatahtlikke päästekomandosid moodustada. Täiendavalt suurendatakse vabatahtliku päästeala rahastust sellel, 2012. aastal 50% ja järgmisel aastal on kavas seda veelgi enam suurendada. Me suurendame seda sellel aastal peaaegu poole miljoni euron, 455 000 euron.

Täiendavalt toetame priitahtlikku päästeliitu tegevustoetusega, mis on kaks korda suurem kui eelmisel aastal. Anname üle varustuse, anname üle tehnika. Päästeamet annab sellel aastal vabatahtlikele päästjatele märkimisväärsel hulgal isikukaitsevarustust. Ma arvan, et see on viimaste aastate kõige suurem, isegi üldse Eestis kõige suurem toetus vabatahtlikule tegevusele. Sellel on kindlasti ka väga tähtis moraalne külg. See külg on selline, et need inimesed, kes tulevad kaasa ja aitavad vabatahtlikult oma kogukonda turvalisemaks muuta ja on valvekorras, et vajaduse korral oma naabri vara või ka elu päästa, kes aitavad kaasa tulekahjude kustutamisele ja loomulikult löövad kaasa ennetustööl, saavad aru, et riik on selgelt õla alla pannud. Siin ei ole tagasiteed, kui me tahame edasi liikuda mitte õrnalt, paari väikese sammu võrra, vaid, ma ütleksin, et mitme-mitme sammu võrra. Ma kinnitan, et 2013. aastal on samuti kavas vabatahtliku päästeala rahastamise suurendamise eest seista.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Marika Tuus-Lauli!

Marika Tuus-Laul

Head kolleegid! Austatud minister! Omavalitsused ei ole veel jõudnud toibuda mõne aasta tagustest suurtest koondamistest päästemeeskondades, kui tuli juba uus ja hullem hoop. Oli lausa huvitav kuulda, et minister nimetab üheksa tuletõrjekomando kaotamist päästevõimekuse korrastamiseks. Me kuuleme peaaegu iga nädal aina uutest tulekahjudest ja sellest, et kui päästetöötajad kohale jõuavad, on tuli juba võimust võtnud. Pooletunnine ootamine tähendab maja hävingut, nagu see juhtus näiteks Avinurmes pärast seda, kui seal päästekomando suleti. Nii pikk aeg tähendas 6. jaanuaril ühele perekonnale kodu kaotamist. Alles mõne päeva eest oli laudatulekahju Palamuse lähedal Immukveres. Õnneks saadi seal ruttu tulele jälile. Praegu toodi siin näide Puhjast, selle kohta, mis oleks võinud juhtuda, kui seal poleks komandot olnud. Minister vastas paljusõnaliselt, kuid tegelikult me vastuseid ei saanud. Miks ikkagi ei arvestatud Luua Metsanduskooli ligi 400 õpilast? Me saime vastu-

se, et see oleks tähendanud inimeste topeltlugemist. Vallavanem olevat kohalesõidu aega valesti hinnanud, ta ei oskavat seda teha. Ma küsisin, kui palju riik selle reformiga kokku hoiab, aga vastust ei saanud.

Kõik need on formaalsed, otsitud põhjused. Kui me vaatame kaardilt, kuhu päästeteenistus alles jääb, siis näeme, et see on justkui joonlauaga tõmmatud ja tegelikke argumente ei ole arvestatud. Põhjuseks tuuakse, et praegu puudub elupäästevõimekus. Aga kust see võimekus tuleb, kui päästetööd on üles ehitatud vabatahtlikkusele? Kust võetakse need noored tugevad mehed, kes on võimelised vabatahtlikult teisi päästma, kui enamik mehi teenib leiba Soomes või sõidab tööle kümnete kilomeetrite taha teistesse linnadesse? Ei ole maal enam kolhoositöökodasid, kus tuletõrjemasinad olid soojas ja mehed olid minuti jooksul valmis välja sõitma.

Sisulise vastuse asemel kuulsime ministrilt sadu kordi esitatud laulu, et päästekomandode võrgustikku ei soovita lammutada, vaid soovitakse seda üksnes korrastada, ja et reformi tulemusel kaetakse teenusega need piirkonnad, kus on probleeme olnud. Nii-öelda nokk kinni ja saba lahti: sulgeme Palamusel komando, et see kuskil mujal avada. Minister ei unustanud i-le punkti panna, öeldes, et ümberkorralduste tulemusel muutub inimeste turvatunne justkui paremaks.

Komando sulgemise vastu on mitmel pool alustatud allkirjade kogumist. Seda on teinud ka Jõgeva maavanem Viktor Svjatõšev. Häda peab olema tõsine, sest kui maavanem ehk riigi esindaja kohapeal peab alustama avalikku võitlust sellesama riigi omavoli vastu, mille esindaja ta ise on, siis on valitsuse arrogantsus ilmselt juba nii suur, et ei võeta jutule isegi oma partei funktsionääre.

Muidugi, maavanem oleks võinud seda teha aasta varem, võib-olla siis oleks saanud midagi päästa. Üllatav, et neil, kes valimistel on lubanud võidelda n-ö viimse veretilgani oma maa-konna eest ja kes on praegu võimuerakondades, on nüüd suu lukus. Ka vallavanemad on kirjutanud protestikirju. Palamuse vallavanem Urmas Astel pöördus meie kui sealt piirkonnast valitud rahvasaadikute poole. Aga kõik see on jäänud justkui märkamatuks.

Ma olin just eile Palamusel, kohtusin rahvaga ja võin öelda, et inimesed on täiesti endast

väljas. Nad küsisid: "Kus on minister? Saatke ta siia!" Minul ei jäänudki üle muud kui öelda nii Palamuse kui ka Puhja ja Võnnu rahvale, kelle kodupiirkonnas need komandod suletakse, et tulgu nad Stenbocki maja ette ja küsigu ministrilt, miks seda tehakse. Sellest on vähe, kui paljud praegu ütlevad, et ta hääletaks täna teisiti kui aasta tagasi Riigikogu valimistel. Päästekomandode päästmine ei saa olla igäiue enda asi. Eesti päästmine on meie kõigi asi. Valitsusel tuleb Eesti riigi eest lõpuks siiski vastutus võtta. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Arupärimisele on vastatud.

6. Vaba mikrofon

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu liikmetel, kes soovivad registreerida ennast vabas mikrofonis esinemiseks, teha seda peale haamrilööki! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Elu Eestis muutub samm-sammult selliseks, et mõnikord hakkad endalt tahes-tahtmata küsima, kui palju see maksab, mis on ühe inimelu hind. Ma võin teile üsna täpselt öelda, et üks inimelu maksab Eestis 8500 eurot. See arv on saadud järgmiste arvutustega, paari kohtuprotsessi põhjal, mis mõni aeg tagasi lõpule jõudsid.

Esimene on seotud preili Galojaniga, kes, nagu te mäletate, omastas 60 000 eurot. Nii väidab kohus, meil pole mõtet selles kahelda. Ta sai selle eest viis kuud reaalselt vangistust. See teeb ühe kuu vangistust 12 000 euro eest.

Teine kohtuprotsess lõppes lõplikult möödunud nädalal. Ma tuletan teile meelde, et see oli seotud ühe traagilise avariiga 2007. aasta detsembris, kui 17-aastane nn rallijuht tappis kolm inimest. Surma said üks vanem abielupaar ja üks seitsme lapse isa. Kohtuprotsess jõudis loogilise lõpuni ja kolme tapetud inimese eest määrati kolm kuud reaalselt vangistust. See tähendab, et üks kuu reaalselt vangistust ühe inimelu eest. Nagu ma veidi varem ütlesin, teisel juhul tähendas üks kuu 12 000 eurot.

Maha peab veel võtma selle summa, mille kohus nõudis möödunud nädalal härra Koitlalt

välja selle avarii teinud noormehe kasuks – 7000 eurot. Tegemist oli kahe inimesega, mõlema puhul siis 3500 eurot. 12 000-st tuleb lahutada 3500. Seega, inimelu maksab Eestis 8500 eurot. See on väga madal hind. Minu arvates haakub see ka selle teemaga, mida me siin viimased poolteist tundi arutanud oleme. Ega see kallim tõesti ei ole. Aitäh!

Istungi lõpp kell 18.12.
Istungi kestus 3 tundi ja 12 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Head ametikaaslased! Täna istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu!

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

III ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 21. veebruar 2012

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Olulise tähtsusega riikliku küsimusena välispoliitika arutelu

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu! Väga lugupeetud külalised! Tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu III istungjärgu kuuenda tööpäeva teisipäevast istungit. Head ametikaaslased! Kas on soovi üle anda eelnõusid või arupärimisi? Palun, Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Austatud juhataja! Head kolleegid! Minul on üle anda üks eelnõu. Terve ja töövõimeline rahvas on tugeva riigi lahutamatu osa. Seega peaks riigi poliitika soodustama tööandjate investeeringuid töötaja tervisesse. Praegu on aga kujunenud olukord, kus riigi maksupoliitika karistab neid tööandjaid, kes panustavad töötajate tervisesse ja töövõime suurendamisse. Tööelise elanikkonna ebaterved eluviisid, halb tervises seisund ja varajane suremus ei võimalda meil täielikult kasutada tööjõupotentsiaali. Maailma Terviseorganisatsiooni hinnangul jääb Eestil rahva kehva tervise tõttu saamata kuni 15% SKT-st. Seetõttu oleks viimane aeg vabastada liikumisharrastusega seotud kulud nn erisoodustusemaksust. Skeptikute peamine argument on see, et seetõttu hakatakse vähendama palgakulusid. Tegelikult aga kannatavad just ausad ettevõtted. Hirm, et tulevikus hakkavad tööandjad töötajatele maksuma ujulapäasmetes või aeroobikatundides, on põhjendamatu ja küüniline. Seetõttu on mul au anda üle tulumaksuseaduse § 48 muutmise seaduse eelnõu, milles sätestatakse, et erisoodustuseks ei loeta tööandja kulutusi töötaja või teenistuja spordiga tegelemise kulude katmisel, mis ei ületa kalendriaastas 500 eurot. Noo-

re mehena ja veel noorema Riigikogu liikmena loodan, et see eelnõu saab mitme erakonna ja paljude rahvasaadikute toetuse. Põhjus on hästi lihtne: kui vaadata teie valimislubadusi, siis on näha, et neljast parlamendierakonnast vähemalt kolmel oli see punkt valimislubadustes sees. Aitäh teile toetuse eest juba ette!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Proua eesistuja! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimel on mul anda üle arupärimine justiitsminister Kristen Michalile. Arupärimise sisu on selles, et riigi õigusabi seaduse kohaselt võib Eesti riigis esitada taotlust tasuta õigusabi saamiseks vaid eesti ja inglise keeles. Inimesi, kes valdavad Eesti riigis inglise keelt ja kelle kodukeel on inglise keel, on palju vähem kui neid, kelle kodukeel on vene keel. Seoses sellega on meil justiitsministrile viis küsimust. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud ühe eelnõu. Riigikogu juhatus otsustab selle menetluse võtmise Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt. Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud ka ühe arupärimise. Kui arupärimine vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses sätestatule, edastab Riigikogu esimees selle adressaadile viivitamata.

Asume teadete juurde. Kolmapäeval, s.a 22. veebruaril osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder ja sotsiaalminister Hanno Pevkur.

Riigikogu juhatus on võtnud menetluse õiguskomisjoni algatatud töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu ning määranud selle juhtivkomisjoniks õiguskomisjoni.

Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimised rahandusminister Jürgen

Ligile, haridus- ja teadusminister Jaak Aavik-soole ning õiguskantsler Indrek Tederile.

Head kolleegid! Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks on registreerunud 88 Riigikogu liiget, puudub 13.

1. Olulise tähtsusega riikliku küsimusena välispoliitika arutelu

Aseesimees Laine Randjärv

Täna on meil päevakorras üks punkt – olulise tähtsusega riikliku küsimusena välispoliitika arutelu. Ma tutvustan teile selle olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu korda. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 153 kohaselt määras juhatus väliskomisjoni ettepanekul olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutamiseks järgmise korra. Välisminister Urmas Paeti ettekanne kestab kuni 30 minutit, küsimused ja vastused kestavad kuni 60 minutit. Väliskomisjoni esimehe Marko Mihkelsoni ettekanne kestab kuni 20 minutit, küsimused ja vastused kestavad kuni 30 minutit. Riigikogu liige võib mõlemale ettekandjale esitada ühe suulise küsimuse. Järgnevad läbirääkimised. Pärast arutelu lõppemist Riigikogu otsust vastu ei võta. Sõnavõttudega võivad esineda Riigikogu liikmed, komisjonide ja fraktsioonide esindajad. Väliskomisjoni palvel teen Riigikogule ettepaneku, et kõigepealt esineksid sõnavõttudega fraktsioonide esindajad.

Me läheme välispoliitika arutelu juurde. Ma palun ettekandeks kõnetooli välisminister Urmas Paeti!

Urmas Paet

Tere hommikust, head Riigikogu liikmed! Head suursaadikud! Head külalised! Eesti president Lennart Meri on öelnud: "Muutuvas maailmas võidab see, kes maailmaga käib koos, käib natukene kiiremini kui maailm." See on ka meie eesmärk välispoliitikas – olla maailmas toimuvatele muutustele võimalikult reageerimis- ja ennetusvõimelised, olgu siis julgeoleku või heaolu osas. Eesti on järjest tihedamates seostes ka kaugemate piirkondadega, kuid suur osa igapäevastest sidemetest on meil jätkuvalt muu Euroopaga.

Lühidalt öeldes on valitsuse peamised välispoliitilised eesmärgid käesoleval aastal järgmised: 1) kaitsta Eesti julgeolekuhuve NATO

Chicago tippkohtumisel; 2) panustada Euroopa majandus- ja võlakriisi lahendamisse; 3) toetada Eesti ettevõtjaid maailmas. Sellest kõigest tingituna vajab tähelepanu ka meie esinduste võrk ja selle edasiarendamine.

Head kuulajad! Kriiside valguses on oht muu ära unustada. Meile on aga oluline, et teiste probleemide varjus ei kahjustuks meie julgeolek, mis on vundament, milleta muud heaolu ei ole.

NATO järgmine tippkohtumine toimub mais Chicagos, kus liitlased vaatavad üle NATO kaitsevõime vastavuse tänapäeva vajadustele. Ameerika Ühendriikide juhtroll on oluline ka pärast kaitsekulutuste ja Euroopas paiknevate vägede mõningast vähendamist. USA jääb Euroopaga seotuks, kuid ilmselgelt peavad Euroopa liitlased rohkem tegema. Allianss peab ühiselt tagama, et heidutusvõime ei vähene. Eesti kaitsekulutused on 2012. aastal 2% SKT-st. Oleme seega alliansiga liitumise ajal võetud kohustuse täitnud. Praeguste eelduste kohaselt on peale Eesti vaid kolm NATO liiget, kes seda 2012. aastal teevad. See ei ole sümboolne verstapost, vaid reaalne vajadus ja peame tagama, et 2% nõue püsib edaspidigi NATO peamiste eesmärkide seas.

Ei tohi unustada, et on palju riike väljaspool NATO-t, kes kaitsekulutusi kasvatavad. Nii tekitab näiteks lähiregionis muret Kaliningradi jätkuv militariseerimine, aga ka relvajõudude suurendamine Leningradi ja Pihkva oblastis.

Hea Riigikogu! Mul on hea meel, et 8. veebruaril kiitis Põhja-Atlandi Nõukogu heaks NATO õhuturbemissiooni jätkamise Eestis, Lätis ja Leedus. Õhuturbe praegune ja jätkuv lahendus on hea näide liitlaste ühiste ressursside ja võimete targa kasutuse ehk nn targa kaitse kontseptsiooni eduka rakendamise kohta. Õhuturbe tagamisel mängib tulevikus olulist rolli ka Ämari lennubaas, mis on Eesti mahukaim kaitserajatis.

Eelseisvatel USA presidendi valimistel on Eesti ja Euroopa vaatevinklist suur osatähtsus julgeolekupoliitikal, sh USA kaitse-eelarve muutustel ja sõjalistel missioonidel. Meile on väga oluline, et USA on jätkuvalt pühendunud tugevatele liitlussuhetele Eestiga. Eesti ei võta seda lähedast suhet enesestmõistetavalt. Selle nimel käib aktiivne kahe- ja mitmepoolne töö.

Osaledes Afganistani-missioonil, panustab Eesti koos liitlastega meie ühisesse julgeole-

kusse. Afganistan on endiselt Eestile prioriteet-riik nii julgeolekupoliitiliselt kui ka arengu-koostöö valdkonnas. Paraku on tegutsemine Afganistanis olnud mitmes mõttes meile väga kõrge hinnaga. Meenutame austusega teiste inimeste elu kaitsel ja Eesti julgeoleku eest langenud Eesti kaitseväelasi, nende seas viimane oli kapral Agris Hutrof.

Chicagos soovib allianss kinnitada Afganistanis tegutsemise strateegilise plaani, mis määrab missiooni lähiaastate tegevuse. Eelmisel aastal algas julgeolekuvastutuse üleandmise protsess, mille käigus võtab Afganistan järkjärgult rahvusvahelise missiooni vägedelt vastutuse üle. Üleminekuprotsess on alanud ka Eesti kaitseväge vastutusalas Helmandi provintsis. Selleks et Afganistani elanikud usaldaksid oma relvajõude – ja meie roll Afganistanis saaks kahaneda –, peavad nad eelkõige usaldama oma riiki. 5. detsembril Bonnis peetud Afganistani-teemaline konverents kinnitas rahvusvahelise abi jätkumist ka vähemalt kümme aastat pärast julgeolekuvastutuse üleminekut Afganistanile endale.

Arengukoostöö Afganistaniga on Eestile kasvava tähtsusega. Jätkame Helmandi provintsi ülesehitusmeeskonnas tervishoiuküsimuste juhtimise ning meditsiinitöötajate õppekeskuse käivitamisega. Kabulis keskendume oma tegevuses haridusele ja headele valitsemistavadele. Jätkame panustamist NATO väljaõppemissiooni ja Euroopa Liidu politseimissiooni. Soovime aidata Afganistanil jõuda võimeni tagada ise oma elanikele esmased teenused ja nende areng.

Oluline julgeolekupoliitiline valdkond, milles Eesti on aktiivne ja jääb aktiivseks, on küberturvalisus. NATO on heaks kiitnud küberturvalisuse poliitika printsiibid ning nende rakendamise tegevuskava. Eelmiselgi aastal jätkus tegevus liitlaste kaasamisel Tallinnas asuvasse NATO küberkaitse kompetentsikeskusesse. Liitusid USA ja Poola ning loodetavasti teevad peatselt sedasama Holland ja Türgi. Soovime, et küberturvalisus paraneks ka Euroopa Liidu, Euroopa Nõukogu, ÜRO ning Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni raames tehtava tulemusel.

Kaks aastat tagasi kohtusid NATO välisministrid esmakordselt Eestis Tallinnas. Tänavu on suursündmus NATO Parlamentaarse Assamblee kohtumine Eestis. 28 riigi ja 14 part-

neri osalusel arutame NATO tulevikuarengut. See on Eestile hea võimalus käsitleda meie olulisi kaitsealaseid teemasid.

Samuti soovime arendada Euroopa Liidu ühist julgeoleku- ja kaitsepoliitikat. See toetab ja täiendab NATO rolli meie julgeoleku peamise tagajana. Ilmselt peab Euroopa Liit selles valdkonnas senisest rohkem pingutama.

Valitsus toetab nn Weimari kolmiku – Poola, Prantsusmaa ja Saksamaa – algatust, mille eesmärk on tugevdada Euroopa Liidu kriisiohjevõimet. Võimete ühiskasutus on eriti oluline ajal, mil liikmesriikide kaitse-eelarved vähenevad. Euroopa Liidu võime missioone ja operatsioone planeerida ning juhtida vajab aga täiustamist. Euroopa Liidul peab olema reaalselt kasutatav kiirreageerimisvõime ja selleks on Eesti valmis jätkama osalemist ka järgmises Põhjala lahingurühmas.

Konkreetne näide Euroopa Liidu julgeoleku- ja kaitsepoliitikasse panustamise kohta on osalemine piraatlusvastasel operatsioonil Atalanta koostöös Prantsusmaa ja Saksamaaga. Eesti kavatses sõjaliste missioonide kõrval jätkata ka Euroopa Liidu, ÜRO ning Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni tsiviilmissioonidesse panustamist. Eelmise aasta aprillis jõustus rahvusvahelisel tsiviilmissioonil osalemise seadus, mis korrastab ekspertide lähetamist tsiviilmissioonidele. Eesti on praegu rahvusvahelistele missioonidele lähetanud 17 tsiviileksperiti. Sellesse valdkonda peame aga tulevikus veelgi enam panustama.

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Rahvusvahelise tähelepanu keskmes on Euroopa võlakriis. Tegemist ei ole euro kriisiga, sest ülemäärased võlad ja defitsiit on probleem valuatust hoolimata. Lahendus saab olla vastutus-tundlik eelarvepoliitika. Eestil on see õnnestunud hästi, kuid igasugune üleolekutunne oleks kohatu. Naabri mure on ka meie mure, siseturu tingimustes on see ju iseenesestmõistetav. Ometi võime olla rahul, sest Eesti kuvand Euroopa Liidus eelmisel aastal paranes: ühinesime euroga, meie majandus pööras tõusuteele, Eestisse tuleb IT-agentuuri peakorter. "Ärge unustage eestlasi. Nad on parimad eurooplased," ütles Otto von Habsburg juba 1993. aastal Londonis.

Mainisin eelnevalt ohtu, mida kriisid julgeolekule kujutada võivad. Suutmatust realsust tajuda ja muutunud oludega kohanduda on

mitmel pool Euroopas esile toonud populistide. Nii parem- kui ka pahemäärmuslased on kõhkluseta valmis täitma tühje kohti, mis Euroopa poliitmaastikule on jäänud pärast selliste suurkujude nagu Václav Haveli ja Otto von Habsburgi lahkumist meie seast eelmisel aastal. Seda enam vajame selget toetust tasakaalukale ja mõistlikule poliitikale ning rohkem usku oma riiki.

Euroopal on eeldused kriisist edukalt väljuda. Euroopa Liidu liikmesriigid on tugevdanud finantsdistsipliini, vastastikust makromajanduslikku järelevalvet, rahanduse reegleid. Oleme kokku leppinud võlakoormuse ja defitsiidi vähendamises. Oleme loonud reservfondid ning ajutise iseloomuga Euroopa Finantsstabiilsuse Fondist on saamas alaline Euroopa stabiilsusmehhanism. Euroopa riigid ei ole ainsad, kellel on suured võlakoormad, kuid ometi oleme meie need, kes on nende ohjeldamiseks kõige rohkem teinud. Seda kinnistab veelgi 25 riigi vahel sõlmitav fiskaalpeping, mida tulevikus loodetavasti laiendatakse kogu Euroopa Liidule. Samuti väärib meenutamist maailmas unikaalne inimeste, kapitali, kaupade ja teenuste vaba liikumine. Kuigi konkurentsivõime parandamiseks on Euroopa Liidul veel palju teha, on olemasoleva siseturu edasiarendamine, sh ühtse digitaalse siseturu arendamine, kõige efektiivsem Euroopa Liidu käes olev vahend majanduskasvu ergutamiseks. Seega, ma laiendaks seda, mida ütlesin oma riiki uskumise kohta, kogu Euroopale.

Head kuulajad! Euroopa julgeoleku ja heaolu suurendamisel on samuti tähtis püsiva ja sisuka Euroopa Liidu naabruspoliitika jätkuv elluviimine. Eelmise aasta detsembris otsustas Euroopa Liit alustada läbirääkimisi Moldova ja Georgiaga ulatuslike ja kõikehõlmavate vabakaubanduslepingute sõlmimiseks. Eelmisel aastal jõudsid lõpule Ukrainaga sõlmitava asotsiatsioonilepingu läbirääkimised, kuid lepingule allakirjutamine sõltub ennekõike Ukrainas sisearengust. Valgevenega on riigi praeguses poliitilises olukorras võimalik suhelda vaid kodanikuühiskonda, opositsiooni ja sõltumatut meediat toetades, mida oleme uusi võimalusi otsides ka teinud. Kuid olukord peab muutuma. Inimõiguste rikkumised Valgevenes, keset Euroopat, ei ole aktsepteeritavad.

Euroopa lõunanaabruses ehk suures osas araabia maailmast alanud pöördelised protses-

sid on kaasa toonud Eesti kasvava tähelepanu sealsetele arengusuundadele. Uurime võimalusi, kuidas kaasa aidata kas demokraatiat toetavate institutsioonide ülesehitamisel või tehniliste lahenduste arendamisel, et laialdasemalt rakendada e-riigi võimalusi ka seal, näiteks Tuneesias. Kogu maailm võidab, kui korrumppeerunud ja autokraatlike valitsuste kukkumisel suudavad araabia rahvad leida tee vabama ja õiglasema ühiskonna suunas. Rahvusvahelise kogukonna toetust vajab praegu ka Süüria rahvas. Euroopa Liit, nagu ka lääs laiemalt, jätkab survet sealsele režiimile, isegi kui osa riike seda takistada üritab.

Araabia riikide muutuste kõrval nõuab jätkuvalt tähelepanu Iisraeli-Palestiina suhete korrastamine. Mõlemal rahval on õigus elada rahu ja turvalises keskkonnas. Selle eeldus on aga kahe riigi lahendus. Hoolimata olukorra keerukusest ja näilisest ummikseisust on oluline jätkata rahvusvahelisi pingutusi kahepoolseteks läbirääkimisteks vajaliku õhkkonna loomiseks. Lahendus on võimalik vaid siis, kui edaspidi õnnestub vältida protsessi kahjustavaid ühepoolseid samme. Tähelepanelikult tuleb jälgida ka sündmusi Iraanis, mis ohustavad kogu regiooni, sh otseselt rahuprotsessi.

Euroopa Liidu laienemise osas oli olulisim saavutus Horvaatiaga liitumisläbirääkimiste lõpetamine eelmise aasta juunis ning ühinemislepingu allkirjastamine eelmise aasta lõpus. Märtsis esitame Horvaatia ühinemislepingu Riigikogule ratifitseerimiseks. Horvaatia liitumine Euroopa Liiduga on hea näide, et Euroopa Liit peab kinni oma lubadustest, kui kõik kokkulepitud tingimused on täidetud. Loodetavasti saame varsti alustada liitumisläbirääkimisi Montenegro ja ka Makedooniaga ning anda Serbiale kandidaatriigi staatuse. Läbirääkimiste kiire edenemine Islandiga võiks viia peatse liitumiseni Euroopa Liiduga. Türgi on olnud Euroopa Liidule oluline ja ka jääb selleks. Liitumisprotsess, mis on kasulik nii Türgile endale kui ka Euroopa Liidule, peab jätkuma.

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Põhja-Balti, n-õ NB8 regioon on üks hoogsamini arenevaid regioone maailmas. Poliitiliselt, majanduslikult, rahanduslikult, sotsiaalselt ja ka muudes valdkondades on kõik neis riikides kas väga heas või võrdlemisi heas korras. See kehtib ka siis, kui kaasame lisaks NB8 riikidele Saksa-

maa ja Poola, kes Läänemere regiooni veelgi tugevdavad.

Balti koostöö eesistujana eelmisel aastal keskendusime kolmele valdkonnale: energeetika, transport ning teadmistepõhine majandus. Rail Balticu väljaarendamine on ülimalt oluline. Välispoliitiliselt on tähtis ka Soome ja Poola selge toetus sellele projektile.

Ettevaatavalt rääkides on 2014. aasta kujunemas Eestile Läänemere aastaks, sest oleme ühel ajal NB8, Balti koostöö ja ka Läänemere-maade Nõukogu eesistuja.

Nii Eestile kui ka meie lähinaabritele Euroopa Liidus on üks olulisemaid küsimusi kestlik energeetika. Sealjuures on tähtsaim omavaheline energia- ning gaasituru ühendamine. Euroopa Komisjon on teinud väga head tööd, et alustada energiasaarte sidumist Euroopa Liidu põhituruga. Läänemere energiaturgude seostamise kava on nimetatud protsessi parim näide. Estlink 2 elektriabli valmimisel paraneb märgatavalt Eesti seotus Põhjamaade elektritaristuga.

Küsimused, millele lahenduse leidmine seisab ees alanud aastal, on Leedu Visaginase tuumajaama rajamise lepingu sõlmimine ning regionaalse veeldatud maagaasi terminali asukohas kokkuleppimine. Üks suuremaid ülesandeid lähemate aastate perspektiivis on Eesti ning meie Balti partnerite energiasüsteemide täielik lõimimine Euroopa Liiduga.

Eesti üks peamisi prioriteete on Läänemere strateegia. Poola eesistumise kestel on tehtud strateegia edasiarendamiseks head tööd, mille jätkumist loodame ka Taanilt. Et strateegia elluviimist toetataks ka vajalike finantsvahenditega, loodame Taani eesistumise ajal uuendada Läänemere strateegia tegevuskava. Samuti töötame selle nimel, et uued rahastamis põhimõtted kinnistuksid ka Euroopa Liidu järgmises eelarveraamistikus.

Hea Riigikogu! On oluline, et Euroopa Liit toetab ka edaspidi demokraatia, õigusriigi ning kodanikuühiskonna arengut Venemaal. Loode-tavasti on Euroopa Julgeoleku- ja Koostöö-organisatsioonil ühel päeval võimalik anda ka positiivne hinnang Vene valimiste vabaduse astmele. Kodanikuühiskonna tugevnemine Venemaal on igati tervitatav.

Pärast peaaegu kakskümmend aastat kestnud läbirääkimisi on Venemaa liitumas Maailma Kaubandusorganisatsiooniga. Sellel on po-

sitiivne mõju ka meie kaubandussuhetele. Eesti jaoks olulisemate küsimustena vähenevad Venemaa rakendatavad eksporditollid ümar-puidule ning ühtlustuvad Venemaa-siseste ja üle piiri kulgevate kaubavedude raudteetariifid.

Eesti ja Venemaa suhetes oli kesksel kohal lepinguliste suhete täiendamine. Eelmisel aastal kirjutasime alla pensionilepingule ja tagasivõtulepingu rakendusprotokollile. Muutsime ka piiri läbilaskepunktide kokkulepet.

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Meid ümbritsev maailm mõjutab Eestit rohkem kui kunagi varem. Kakskümmend aastat tagasi meile kaugetena näinud teemad nõuavad aina rohkem tähelepanu.

Eesti eesmärk on sel aastal toimuvatel valimistel saada valituks ÜRO Inimõiguste Nõukogusse aastateks 2013–2015. Inimõiguste kaitse ja edendamine on üks Eesti prioriteete. Oleme aasta-aastalt tõhustanud inimõiguste-alast rahvusvahelist tegevust, keskendudes eriti naiste ja laste õigustele. Inimõiguste eest seismise vaatevinklist on oluline, et Rahvusvahelise Kriminaalkohtu liikmesriikide assamblee tööd juhib järgmisel kolmel aastal Eesti esindaja. See on tunnustus Eesti senisele tegevusele Rahvusvahelise Kriminaalkohtu ja rahvusvaheliste tribunalide toetamisel.

Eesti on õigusriik. Seetõttu on sõna- ja väljendusvabadus internetis viimasel ajal meie erilise tähelepanu keskmes olnud ja see jääb nii edaspidigi. Väljendusvabadus on inimõigus ka küberkeskkonnas ning valitsus seisab selle põhimõtte eest. Detsembris toimunud Haagi kõrgetasemelisel internetivabaduse konverentsil liitus Eesti riikide koalitsiooniga, mis lähtub põhimõttest, et ka küberkeskkonnas on väljendusvabadus inimõigus. Interneti kättesaadavust on vaja toetada ja laiendada. Kindlasti saab väljendusvabadusest internetis üks nendest teemadest, mida arendame edasi rahvusvaheliselt, kui saame ÜRO Inimõiguste Nõukogu liikmeks.

Head kuulajad! Arengukoostöö ilmestab riigi globaalset vastutust. Me soovime suurendada ametliku arengukoostöö osa riigieelarves vähemalt 0,17%-ni SKT-st aastaks 2015. Üha enam on meie arengukoostöö panus seotud e-riigi teenuste tutvustamisega ja partnerriikide toetamisega selle valdkonna arendamisel.

Afganistan – mida juba mainisin – ja Euroopa Liidu idapartnerluse riigid on jätkuvalt Eesti arengukoostöö eelissuund. Põhiliselt keskendume Georgiale, Moldovale, Ukrainale ja Valgevene. Meile oluliste teemade hulka kuuluvad eeskätt haridussektori tugevdamine, hea valitsemistava ja demokraatia edendamine ning majanduse toetamine. Idapartnerluse riikide reformiprotsesside toetamine ja ametnike koolitus on alates eelmisest aastast koondunud Eesti Idapartnerluse Keskusesse.

Eesti on aasta-aastalt kasvavas mahus suunanud inimkannatuste leevendamiseks humanitaarabi kriisipiirkondadesse, nagu näiteks Lõuna-Sudaani, Pakistani, Liibüasse ja Elevandiluurannikule. Lisaks ohvriterohketele Jaapani ja Türgi maavärinatele oli 2011. aastal maailma tähelepanu pööratud Aafrika Sarvele, kus tekkis viimase kahekümne aasta suurim näljahäda.

Üleilmastumine loob nii uusi vajadusi kui ka võimalusi. Eesti vabakonna algatusest "Tee me ära!" sai alguse globaalne "Let's do it!". Käesoleva aasta eesmärk on sajas riigis saja miljoni osalejaga sada miljonit tonni prügi korjata. See on järjekordne ilmekas näide selle kohta, et kui meie algatused on head, võtab maailm need vastu. Väiksus ei tähenda piiratust.

Head kuulajad! Eesti peab kasvama nii maailmas kui ka Euroopas ning ühtlasi maailmas koos Euroopaga. Aasia majanduslik tõus ja globaalne tähelepanu kogu regioonile kajastub ka Eesti välispoliitikas. Tegemist on perspektiivika piirkonnaga, millel on meie jaoks palju potentsiaali. Piltlikult öeldes oleme suhtes Aasiaga alles teekonna alguses, kuid viimaste aastate dünaamikat peegeldavad nii meie esindatuse kasv Aasia Vaikse ookeani regioonis kui ka vastastikuste kõrgetasemeliste visiitide arvu oluline suurenemine. Tervitatakse on ka Riigikogu aktiivsus Aasia suunal, kus oluline roll on eeloleval Aasia arutelul.

Suhted Indiaga on aktiivsemad kui kunagi varem. Möödunud aastal käis Eestis kolm India ministrit. Eesti e-valitsemise kogemus on vastastikuse huvi objekt. Eesti Arengufondi India seire projekt uurib omakorda majandus- ja ärisuhteid ning tulevikuvõimalusi laiemalt. Et toetada seniseid ettevõtmisi, aidata kaasa ärisidemete loomisele ja tagada konsulaarteenused kohapeal ning edendada haridus- ja

kultuurikontakte, otsustas valitsus luua Eesti saatkonna New Delhisse.

Kuigi märtsikuine maavärin Jaapanis ja järgnenud Fukushima tuumaõnnetus lõi segi paljud koostööplaanid, näitas kontaktide jätkamine suhete tugevust. Lisaks enesestmõistetavale moraalsele ja poliitilisele toele on Eesti Jaapani Punase Risti vahendusel ka humanitaarabi vallas oma rahalise panuse andnud. Rasketest oludest hoolimata oleme leidnud ka uusi võimalusi teha ulatuslikumat majanduskoostööd Jaapaniga. Hea näide on Mitsubishi aastatel 2011–2013 teostatav maailmas unikaalne projekt: saastekvoodimüügi tulemusena on plaanis rajada tervet riiki kattev elektriautode laadimise taristu ning Eesti teedele jõuab üle viiesaja Mitsubishi elektriauto.

Hiinaga jätkub ja areneb koostöö nii kahepoolset kui ka rahvusvaheliselt. Eelmisel aastal avasime aukonsulaadi Hongkongis, mille tööst ja tegevusest – nagu ka läinud aastal täie tööväime saavutanud Shanghai peakonsulaadi puhul – ootame abi riikidevaheliste ärisidemete edendamisele ning tuge piirkonnas viibivatele Eesti kodanikele.

Kasvava tähelepanu all on samuti suhtluse tõhustamine Kagu-Aasia riikidega. Piirkond on oluline nii tuleviku majandus- kui ka julgeolekuvisid silmas pidades. Kuu aega tagasi tulin Indoneesias ühisvisiidilt Soome euroasjade ja väliskaubandusministri Alexander Stubbi ning Eesti ja Soome ettevõtjatega. Koostöö meile lähedaste soomlastega sai uue dimensiooni. Käesoleva aasta jooksul määrame mõjukamatesse Kagu-Aasia riikidesse, sh Indoneesiasse, Tallinnas resideeriva suursaadiku, et tugevdada sidemeid ja tõhustada koostööd.

Esinduse rajamine Kesk-Aasiasse on ühendav lüli Euroopa ja Ida-Aasia vahel. Tööd on alustanud meie saatkond Astanas, kust esindame Eestit ka ümbritsevates riikides.

Aasia kõrval on tähtsad ka teised maailma piirkonnad, sh Brasiilia, kes tõusis äsja maailma kuuendaks majanduseks ja kellega Eesti suhted on viimasel ajal tihenunud. Jätkuvalt on meie huvides saavutada Brasiiliaga viisavabadus Eesti kodanikele. Brasiilia saatkonna loomine Tallinnas võimaldab meil vastastikku olulisi teemasid regulaarsemalt käsitleda.

Head kuulajad! Traditsiooniline diplomaatia ja selle olulisus ei ole kuskile kadunud. Selle-

gipoolest aina süveneb tähelepanu äri- ja välismajandussuhetele. Välisministeeriumile on olulised kõik majandusvaldkonnad ning ettevõtete pöördumised. Lisaks saatkondadele oleme üha rohkem kaasanud sellesse tegevusse ka aukonsuleid.

Eesti eksport kasvas mullu võrreldes varasema aastaga 38%. Seega on Eesti ekspordi kogukäive suurem kui kunagi varem. Ka väliskaubanduse puudujääk oli üks väiksemaid läbi aegade. Meie peamised kaubanduspartnerid on endiselt meie naaberriigid – Soome, Rootsi, Venemaa ning Läti. Eelneva valguses peame arvestama, et kuigi globaalses tähenduses Aasia majandused tõusevad, on Eestile jätkuvalt peamise tähtsusega lähinaabus ja Euroopa siseturg, mille potentsiaal on veel ammendamata.

Välisministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse, Eesti Kaubandus-Tööstuskoja ning teiste äriedendusorganisatsioonide koostöö on olnud hea. Toimunud on mitmed infopäevad ja seminarid nii Eestis kui ka välisriikides. Märkimisväärne on juba eespool mainitud ühisvisiit Soomega Indoneesiasse.

Üleilmastumise ja välispoliitika uute ülesannete tõttu tekkis teravam vajadus analüüsida Eesti esinduste võrku ja selle arendamist. Praegu on meil 46 välisesindust, nende seas 33 suursaatkonda, seitse alalist esindust, neli peakonsulaati, üks erimissioon ja üks kantselei. Eestil on ka 144 aukonsulit 66 riigis. Analüüsimise võimalusi, kuidas välisteenistus saab muutavas maailmas oma eesmärged parimal moel saavutada. Meie eesmärkide seisukohast on Euroopa ja transatlantiline suhe Eestile aga asendamatu. Eesti julgeolek ja heaolu on jätkuvalt kõige tihedamalt seotud Euroopa Liidu, NATO ja meie lähinaabrusega.

Kuid me ei jäta tähelepanuta laiemas maailmas toimuvaid dünaamilisi arenguid. Eesti ettevõtete ja inimeste huvi kaugemate regioonide vastu on ju kasvanud. Nii avasime eelmisel aastal saatkonna Kasahstanis, peakonsulaadi Sydneys ja nüüd seisab ees saatkonna avamine Indias. Kaalume võimalust rajada esindus ka Brasiiliasse. Tulevikus võib kõne alla tulla esindus Korea Vabariigis ja Tais, kuid ka meile lähemal olevates Balkani riikides. Peale selle on Välisministeerium jätkanud au-

konsulite võrgu laiendamist ning nende kaasamist ettevõtetele toe pakkumisse.

Lugupeetud Riigikogu! Valitsusele on väga oluline ka kultuuridiplomaatia valdkond, milles me eelmisel aastal edukad olime. Lisaks oli Tallinn Euroopa kultuuripealinn.

2011. aastal Pariisis toimunud suurejooneline Eesti kultuurifestival Estonie Tonique on seni suurim Eesti kultuuri tutvustav sündmus välisriigis. Rikkalikus programmis osales rohkem kui kakssada Eesti esinejat ning toimus enam kui poolsada üritust. Eesti oli ka Helsingi raamatumessi seekordne teemamaa. Eelmisel aastal jõudsid USA koolidesse dokumentaalfilmi "Laulev revolutsioon" põhjal koostatud õppematerjalid, mille abil tutvub Eesti lähiajaloo umbes miljon USA õpilast. Venemaaga kultuurisilla ehitamisele andis kaaluka panuse Peterburi Jaani kiriku taastamine.

Austatud kuulajad! Kodanike ohtusattumise korral on nende abistamine iga riigiasutuse loomulik prioriteet. Kõige raskem juhtum oli eelmisel aastal seitsme Eesti kodaniku röövimine 23. märtsil Liibanonis Bekaa orus. Kuid eelmise aasta jaanuaris lahvasid rahutused ka Egiptuses. Koostöös Soome konsulaartenistusega saime ära tuua Kairos ja selle ümbruses olnud riigist lahkuda soovijad. Kõige olulisem on, et ükski meie kodanik nende sündmuste käigus kannatada ei saanud. Märtsis, kui Jaapanit tabasid maavärin ja tsunami, abistas meie saatkond kohapeal viibinud Eesti kodanikke ning soovijatele korraldasime Jaapanist lahkumise.

Eelmisel aastal tegid meie konsulid 50 123 registreeritud konsulaartoimingut, mida on 34% rohkem kui eelnenud aastal. Me võtsime vastu 146 395 viisataotlust, mis annab aastaseks kasvuks 21%, samas oli viisataotluste seas kasvanud pikaajaliste ja mitmekordsete viisade hulk. Välisministeeriumi eesmärk on teha kõik, et Eesti kodanikud võiksid alati kindlad olla oma riigi abis ja toetuses, kui nad teistes riikides viibides peaksid seda vajama. Selleks on Välisministeerium oluliselt suurendanud ka oma konsulaaralast võimekust. Ajad, milles me elame, on huvitavad ja ainult igakülgne Eesti-sisene koostöö võimaldab Eestil olla nutikas ja tugev ka rahvusvaheliselt.

Ma tänan teid kuulamast! Täna teid koostöö eest! Soovin meile kõigile rahulikumat maailma ja tänaseks ilusat vastlapäeva! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu, välisminister Urmas Paet! Me asume küsimuste ja vastuste juurde. Palun, Valdo Randpere!

Valdo Randpere

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud minister, aitäh sisuka ettekande eest! Minul kui Eesti-Tai parlamendirühma esimehel on loomulikult eriline huvi just Eesti suhete vastu Tai Kuningriigiga. Te nimetasite küll korra möödaminnes, et võib-olla on kaugemas tulevikus Tais ka meie esindus. Aga ma tahan lähemalt kuulda, kas Eestil on plaanis mingeid initsiatiive Tai ja Eesti suhete suunal ja võib-olla ka naaberriikide suunal, näiteks Birma ehk Myanmar jne.

Urmas Paet

Tai on üks Kagu-Aasia riikidest, mille olulisus ka meie jaoks selgelt kasvab. Siin on parlamentide koostöö – nii Tai parlamendist Eestisse lähiajal tulev delegatsioon kui ka meie parlamendi sõprusrühma tegevus – äärmiselt oluline. Meil on aastaid olnud Bangkokis aukonsul, üks aukonsul lisandub lähiajal ka Lõuna-Taisse. Tõepoolest, ka meie välisesinduste arengukava üks visioon paneb kaalumisele selle, et kui vaadata lähiaastatel Kagu-Aasias esinduste avamist, siis võiks Tai olla üks selline koht. Kui me räägime üldse uutest esindustest, siis on kolm peamist teemat või kriteeriumi, millele see riik, kus esindus avatakse, peaks vastama: poliitiline mõju, meie välismaajanduslik huvi ja loomulikult ka kodanike abistamise kriteerium. Tai on järjest kasvava olulisusega turismimaa, järjest rohkem liigub seal Eesti kodanikke. On täheldada ka huvi kasvu välismaajandusliku koostöö vastu. Muidugi on oluline välispoliitiline aspekt, arvestades Tai rolli Aasias ja konkreetsemalt Kagu-Aasias. Selles osas on meil huvi lähiaegadel Taiga kontakte tihendada. See puudutab parlamentide suhtlemist, aga see puudutab ka välisministeeriumide suhtlemist, visiitide vahetamist. Täiendavalt tuleb sinna üks aukonsul ja lähiaastate plaanis on kaaluda, kui me räägime esindustest, Taid kohana, kus Eesti võiks oma alalise kohaloleku tekitada. ASEAN-is, kuhu Tai kuulub, on toimunud ja toimumas väga huvitavaid ja sisulisi arenguid. Nii et ka regionaalne aspekt on selle Aasia piirkonna

puhul meie jaoks huvitav ja olulise tähendusega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Härra välisminister! Te interneti tähtsust oma kõnes rõhutasite, aga sõna "ACTA" ma ei kuulnud. Ometi on sel aastal tulnud teie tööplaanidesse ka see suur rahvusvaheline leping, millel on Eestis hulk vastaseid. Mida te arvate, kas te suudate selleks ajaks, kui on tarvis see leping vastu võtta, need vastased ümber veenda?

Urmas Paet

Mis puudutab võltsimisvastast kaubanduslepingut, siis siin parlamendis on me oleme ju sellest kõnelnud ja eks me kõneleme edaspidigi. Nagu ka varem räägitud: lisaks selle lepingu sisupoolele, mille üle on meil tore diskussioon alanud ja mida me edasi arutame, on mitmepoolsete rahvusvaheliste lepingute puhul tegelikult niisama oluline see, mis toimub teistes võimalikes lepingu osalisriikides. Nagu me täna teame, Euroopa Liidu kontekstis on peale meie veel neli riiki, kes ei ole sellele leppele alla kirjutanud, ja järjest rohkem mõtteid on tekkinud nendes mitmes riigis, kes on küll lepingule alla kirjutanud, aga ei ole seda lepingut ratifitseerinud. Tuleb väga selgelt jälgida, milline selle lepingu saatus üldse olema hakkab ja kuidas toimivad teised võimalikud lepingu osapooled. Eestis, nagu me oleme ka öelnud, me küll kuhugi ei kiirusta. Me oleme praegu keskendunud sisulisele poolele, aruteludele, selgitustele. Nagu ma ütlesin, me Välisministeeriumis koostame praegu selle eelnõu seletuskirja ja sellesse töösse ei ole kaasatud mitte ainult mitmed ministeeriumid, vaid ka need otsesed huvirühmad, kes viimastel aegadel on väga selgelt oma seisukohti väljendanud. Iga rahvusvahelise lepingu tulevik ja saatus sõltub ennekõike sellest, kas üleüldse on piisavat tahet ka nende riikide hulgas, kes selle lepingu initsiaatoritena välja tulid. Oluline on seegi, mis toimub sellel teemal nii Euroopa Liidus kui ka maailmas laiemalt. Ka Eestis on selle diskussiooni peamine küsimus see, et kui võltsimisvastase kaubanduslepinguga näiteks fikseeritakse praegune autori-

õiguste kaitse seis, siis kas see ei saa takistuseks selle valdkonna uuendamisele ja moderniseerimisele. Piltlikult öeldes see justkui betoneerib praeguse olukorra, mis omakorda raskendab loovaid arenguid tulevikus, sest see valdkond on teatavasti väga keeruline, eriti küber- ja digitaalse ruumi arenguga seotult. Lühidalt kokku võttes: me jätkame neid arutelusid Eesti sees, pidades hoolikalt silmas ka seda, mis toimub mujal maailmas. Kindlasti ei kiirusta me sellega mitte kuhugi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Suur tänu! Austatud härra välisminister! Kreeka teemast ei saa me üle ega ümber. Ilmselt on see teema veel sel nädalalgi meie töölaudadel. Aga loomulikult on väga raske seda inimestele selgitada. Võrdleme kas või Kreeka alampalka, mis on 750 eurot, ja Eesti alampalka, mis on 287 eurot. Või vaatame Kreeka pensione, mis algavad 1300 eurost, mida nüüd küll 12% vähendatakse, ja võrdleme neid Eesti mitmeid kordi väiksema pensioniga. Mida te arvate, kas ja kuidas meil õnnestub Kreekale abi andmist inimestele selgitada?

Urmas Paet

Aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et mis puudutab Eestit, meie riigisisest kommunikatsiooni ja Kreeka olukorra selgitamist, sh Euroopa Liidu sisemiste toimemehhanismide ja solidaarsuspõhimõtte selgitamist, siis olen kindel, et meil Eestis õnnestub seda selgitada. Selgitamisel peab lihtsalt olema kannatlik ja põhjalik, aga ma arvan, et lõppude lõpuks saab enamik Eesti inimesi aru, et praegu ei ole jutt mitte niivõrd Kreekast, kuigi loomulikult on see hetkel väga konkreetne näide, vaid jutt on ennekõike Euroopa Liidu sisemistest solidaarsuspõhimõtetest ja printsiipidest ning nende jätkuvuse võimalikkusest. Kreekaga toimuv on väga ekstreemne näide. Ma olen nõus, et siin on terve hulk näitajaid, mille selgitamisel võib esmapilgul ka Eestis tekkida raskusi ja kõhk-lusi. Aga ma arvan, et Eestilegi on olulisem Euroopa Liidu solidaarsusprintsipi üldisem ja põhjalikum järgimine. Kui me räägime kas või rahast, siis ka praegu me saame iga euro eest, mille Eesti maksab Euroopa Liidu eelarvesse,

erinevate toetusfondide, struktuurifondide, ta-sandusfondide ja muu kaudu tagasi viis ja pool eurot. Me ei ole kriisis sellisel moel, nagu seda on Kreeka. Lihtsalt Euroopa Liidu üks solidaarsuspõhimõte on aidata järele neid riike, kelle keskmine elatustase on madalam ja kus heaolu on vähem kui Euroopas keskmiselt. Kui peaks juhtuma, et solidaarsusarusaam hakkab ühest otsast murenema, siis on väga raske ette näha ja pidurdada seda protsessi ka muudes valdkondades. See on seesama Euroopa Liidu finantsraamistiku teema, kus Eesti on selgelt rahaliselt võitja. Need on need kõikvõimalikud vabadused, millega me oleme Euroopa Liidus nii väga harjunud, alates Schengenist, isikute vabast liikumisest, tööjõu vabast liikumisest ning kaupade ja teenuste vabast liikumisest. See on seesama vabaduse ja õigusriigi temaatika. Nii et minu peamine mure, ka Kreeka näite varal, on see, et kui selles aspektis Euroopa Liidu poolt vaadates hakkab see solidaarsuse lugu väga selgelt murenema, siis ei ole ette näha, kus see protsess võiks peatuda. See võib kahjustada ka väga paljusid teisi meile väga olulisi aspekte. Iseasi on muidugi see, milline on ikkagi lõppude lõpuks Kreeka enda valulävi, kui palju ta on valmis täitma kõiki neid tingimusi ja reegleid, mida ülejäänud Euroopa Liit on talle seadnud ja seab ka edaspidi, selleks et seda abi anda. Siin ei ole nüüd enam väga palju ei meie ega teiste Euroopa Liidu riikide kätes, vaid siin on oluline see, kui hästi Kreeka enda valitsus ja poliitikud suudavad seda olukorda Kreeka rahvale selgitada. Aga mis puudutab meid ja muud Euroopa Liitu, siis ma arvan, et ka Eesti kontekstis saavad inimesed lõppude lõpuks ikkagi aru, miks on vaja nii kaua kui võimalik Kreekat hoida ja aidata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Te oma ettekandes peatusite Läänemere riikide majanduskoostööl nii energeetika kui ka transpordi vallas, aga mind huvitab Nord Streami gaasijuhe. Milline on teie ja Välisministeeriumi seisukoht Nord Streami gaasijuhtme teise ja kolmanda toru kohta? Seda küsimust on juba Euroopas arutatud. Eelmisel korral, kui ehitati

esimest toru, oli Eesti ainus, kes sellega kaasa ei läinud. Te küll tahtsite esialgu kaasa minna, aga sellest ei tulnud midagi välja. Millised teie plaanid praegu on?

Urmas Paet

Õiendame kõigepealt selle mineviku poole ära. Kui te mäletate, siis tollal ei olnud juttu selle projektiga kaasaminemisest, vaid jutt oli kõigepealt sellest, kas lubada Eesti majandusvööndis uuringuid teha või mitte. Tollal jäi selline seis, et me ei luba ka neid uuringuid teha. Aga n-ö klassikalist kaasaminemist ei ole ju Eestile kunagi pakutudki. Klassikalise kaasaminemise all pean ma silmas näiteks osalust selles projektis, aga seda ei ole Eestile pakutud. Mis puudutab seda, kas neid torusid tuleb veel, siis mina seda täna ei tea. Ühtegi ametlikku ettepanekut või ideed ei ole ükski osapool välja käinud, ei Venemaa, Saksamaa ega mõni teine riik või ka kompanii, kes selles projektis on otseselt osalenud. Pigem olen ma kuulnud näiteks Venemaa kõrgetelt tegelastelt ütlushi, et Poola ja muud maismaa transiidiriigid ei peaks muretsema, sest edaspidigi liigub gaasitransiid ka maismaad mööda läbi nende riikide. Ma isiklikult ei ole väga veendunud, et uute torude rajamine olemasoleva Nord Streami trassi kõrvale hakkab olema lähiaastate teema. Tegemist on ikkagi päris kalli ja pika tasuvusajaga projektiga, seetõttu ei ole selle kohta hetkel rohkemat öelda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Saare!

Andrus Saare

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud välisminister! Minu küsimus puudutab välismajanduspoliitikat. Millised on teie arvates kitsaskohad Eesti rahvusvahelise tuntuse kasvatamisel ning meie ettevõtjate huvide kaitsel?

Urmas Paet

Kui me võtame ambitsiooniks n-ö väga laia plaani ja väga globaalse lähenemise, siis peamine asi, mis ühtepidi võib küll olla kitsaskoht, teistpidi on aga ikkagi Eesti ettevõtluse tugevus, on see, et jätkuvalt läheb üle 70% Eesti ekspordist mujale Euroopa Liitu ja selle sees omakorda veel peamiselt meie lähiriikidesse Soome, Rootsi, Läti ja Saksamaale, Eu-

roopa Liitu mittekuuluvatest riikidest on olulisel kohal meie teine naaber Venemaa. See näitab, et Eesti eksportivatel ettevõtetel on olnud siiski küllalt võimekust siseneda turgudele, kus on suur konkurents ja ranged kvaliteedinõuded, nagu Euroopa Liidu turgudel on. Nad muidugi kasutavad selleks kaupade ja teenuste vaba liikumist ning ühtset siseturgu. See on peamine argument, miks Eesti ei ole teinud väga suuri investeeringuid ega arendanud kaubavahetust teistel mandritel. Olen täiesti veendunud, et näiteks Välisministeerium, aga ka EAS, samuti majandusministeerium ja teised riigiasutused on väga paindlikud, kui Eesti ettevõtjatel peaks tekkima tõsine huvi ja tahtmine ka mõnes kaugel olevas piirkonnas või riigis midagi ette võtta. Ma rääkisin oma kõnes visiidist Indoneesiasse, kus meil oli kaasas üheksa Eesti ettevõtte esindajad. Ma usun, et nad löid väga häid kontakte ja kohtapeal pakuti neile väga tõsist programmi. Nii et kui kaubandus-tööstuskoja arvates on mingeid konkreetseid riike, mille vastu Eesti ettevõtjatel võiks olla samalaadne potentsiaalne huvi, siis me oleme kindlasti valmis korraldama täpselt samasuguseid ettevõtmisi ja ka jätkutegevust. Kõik taandub sellele, millisena meie ettevõtjad oma ekspordi tulevikku näevad, kas nad piirduvad Euroopa Liiduga või on neil ambitsiooni minna mujale maailma. Viimastel aastatel toimunud esinduste võrgustiku laiendamine väljapoole Euroopat kujutab endast ka selliste toetavate tugipunktide loomist. Ka Välisministeeriumi visioon aastaks 2015 ja edasi nimetab veel võimalikke riike nii Aasias kui ka Lõuna-Ameerikas (seesama Brasiilia), kus me vajaduse korral oleme valmis oma esinduse avama. Aga see n-ö suur pall on siiski ennekõike ettevõtjate endi käes, kes lähtuvad oma visioonidest ja huvidest.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, kolleeg Ene Ergma!

Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud juhataja! Hea välisminister! Ma tahan veel kord tunnustada nii sind, Välisministeeriumi kui ka kõiki Eesti ametkondi, kes aitasid kaasa pantvangikriisi lahendamisele. Kuid parem, kui selliseid kriise ei oleks. Minu küsimus: mida on teinud Välisministeerium, et lihtsalt teavitada matkajaid,

et nad sinna piirkonda ei läheks? Kas turismifirmad on sellest teadlikud? Milline on see informatsioon, mida on võimalik saada?

Urmas Paet

Välisministeeriumi kodulehel on pidevalt uuendatav n-ö reisiinformatsioon kõigi maailma riikide kohta. Me oleme ajakirjanduse vahendusel ja muudel kohtumistel ka turismifirmadele tutvustanud, et see on koht, kust saab kogu aeg vaadata, milline on Välisministeeriumi hinnang olukorrale ühes või teises riigis, et anda kas reisihoiatus või -soovitus. Lisaks on meil väga tihedad kokkusaamised Eesti turismiettevõtetega. Viimati kohtusin ise koos meie konsulaarinimestega Tourest'i messi raames eelmisel reedel Eesti turismiettevõtete juhtidega, me vastasime küsimustele jne. Lisaks sellele infole, mis on kodulehel saadaval, on meie soovitus ajast aega olnud – me seda kogu aeg korrutame –, et eriti kui minnakse eksootilisematesse kohtadesse, tuleks ennast Välisministeeriumis kirja panna. Kui seal riigis mingi häda juhtub, siis me teame, keda otsida. Lisaks peaksid inimesed muidugi tegema kindlustuse. Ka eelmisel aastal oli paraku päris mitu näidet, kui inimesed olid sattunud kauges paigas õnnetusse ja selgus, et neil ei olnud kas üldse reisi ajaks tervisekindlustust tehtud või oli see tehtud väga odavalt, mis lõppude lõpuks toob kaasa väga suuri kulutusi. Jah, me nende sõnumite saatmist jätkame. Loodetavasti saab lähapäevil ka Eesti telekanalites veel kord alguse meie väike kampaania reisihoiatusete ja -kindlustuse teemal. Aga lõppude lõpuks teevad kõik inimesed ikkagi ise oma valikud, kuhu nad lähevad ning kui palju nad soovivad seda infot vastu võtta ja oma riske hinnata. Paraku selle vastu ei saa. Kindlasti ei ole meie soovitus ka see, et ärgu inimesed üldse kuskile mingu. Ma arvan, et silmaringi laiendamine ja muu maailma nägemine on tänapäeval igal juhul väga väärtuslik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud härra välisminister! Mind huvitab, millised arengud on olnud Eesti ja Venemaa vahelise piirilepingu sõlmimisel. Mida on Eesti Vabariigi Välisministeerium siin

teinud ja millised on praegu poolte seisukohad?

Urmas Paet

Käegakatsutavaid muudatusi piirilepingu osas Eesti ja Venemaa vahel ei ole. Ei ole ju mingi saladus, et Eesti ja Venemaa diplomaatide aruteludel on tulnud näiteks Venemaalt selline pakkumine, et kirjutada kas need mõlemad lepingud uuesti alla või panna need kaks lepingut ehk maismaapiirileping ja merepiirileping kokku ja kirjutada uuesti alla, millega tekiks n-ö uus leping ja me alustaksime protsessi sisuliselt otsast peale. Selleks et minna kas seda või mingit muud teed, peab Välisministeeriumil ja ka minul välisministrina ikkagi olema kindlus, et Eesti parlament ja Eesti ühiskond tervikuna seda lahendust aktsepteerib. Mingeid muid võimalusi ju ei ole. Ilma selleta, et Eesti parlamendi selge enamus ütleks, et üks või teine lahendus on mõistlik ja seda ollakse valmis heaks kiitma, ei ole tegelikult võimalik ega mõtet ei diplomaatidel ega valitsusel siin midagi väga edasi ajada. Siin on oluline tervikuna Eesti ühiskonna ja Eesti parlamendi laiem arusaam lepinguga edasiminekust või selle muudatustest.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud minister! Jäi mulje, nagu meie ees esineks pigemini sõjaminister kui välisminister. Mina ei jaga seda mõtet, et kõige tähtsam teema, millega tuleks välispoliitika ettekannet alustada, on julgeolek, et pigemini NATO kui Euroopa Liit. Sestap ma küsin: kas meie nelja arenguabi prioriteedi hulgas olevad Euroopa riigid Ukraina, Moldova ja Georgia on vähem tähtsad kui Afganistan? Kui see tõesti nõnda on, siis soovin kuulda ministri argumente, miks Afganistan on suurema kaaluga kui meie endised saatusekaaslased.

Urmas Paet

Aitäh! Kui te tähele panite, siis mu ettekanne ei alanud ainult Afganistani temaatikaga, vaid laiemalt julgeolekuteemaatikaga. Páris alguses ma rääkisin ka sellest, et kui Euroopa on oma kaitsekulutusi kõvasti vähendanud, siis

paraku on maailmas, sh meie lähinaabruses, riike, kes seda teinud ei ole, vaid kes on käitunud pigem vastupidi. Ma rääkisin päris alguses näiteks sõjaliste jõudude suurendamisest Kaliningradi, Pihkva ja Leningradi oblastis, mis on meie vahetud naaberalad. Nii et minu kõne esimene teema ei olnud kitsalt Afganistan, vaid julgeolek kui selline. Ma olen tõepoolest veendunud, et kui me vaatame kõikvõimalikke arenguid meie lähiümbruses, aga ka kaugemal, araabia maades, samuti Iraanis, Afganistanis, Põhja-Koreas, muutuvaid hoiakuid Ameerika Ühendriikides, siis tänapäeva maailmas ei ole julgeolek paraku teema, mille me võiksime tagaplaanile jätta. Ma arvan, et on väga selge, et tugeva julgeoleku kindlustamiseta ei ole ausalt öeldes muudel teemadel väga mõtet ponnistada. Seda vastandamist, kas Afganistan või Moldova või Georgia või Ukraina, mina kindlasti ei teeks. Neil kõigil on oma väga olulised aspektid, mille pärast nende edasine positiivne areng ka Eestile nii meie heaolu kui ka julgeoleku mõttes tähtis on. Me loomulikult sooviksime, et Ukrainast, Moldovast ja Georgiast saaksid euroopalikud õigusriigid, euroopalikud demokraatiad. Kõiki neid tegevusi me jätkame. Afganistanis on edaspidi esmane prioriteet paraku siiski sealse julgeolekuolukorra stabiliseerimine ja see, et selles riigis toimuv ei ohustaks Euroopa, sh meie julgeolekut, ükskõik kas terrorismi kaudu, narkootikumide leviku kaudu või laieneva ebastabiilsuse tõttu sealses piirkonnas, mille mõjud tänapäeva väikses maailmas ulatuvad siia välja. Need olukorrad ja põhjused on mõnevõrra erinevad, aga kindlasti ei ole põhjust kedagi vastandada. Jah, me panustame kõigis neisse riikidesse nii palju, kui me suudame ja oskame.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud välisminister! Te olete olnud viimasel ajal tähelepanu all seoses ACTA lepinguga. Oma kõnes te sellest ühtegi sõna ei rääkinud. Aga samas on see küsimus toonud päevakorda selle, et praegune valitsus on innukas nii mõndagi lepingut ratifitseerima või heaks kiitma enne, kui küsimus on põhjalikult läbi arutatud. Seoses sellega tahan teada

järgmist. ACTA-ga käivad kaasas läbirääkimiste protokollid, mis ei ole avalikud. Kes Eesti Vabariigi valitsuse ministritest on nende läbirääkimisprotokollidega tutvunud ja kuidas on parlamendiliikmetel võimalik nende protokollidega tutvuda?

Urmas Paet

Kõigepealt, ma ei ole nõus, et ma seda temaatikat oma kõnes üldse ei kajastanud. Ma tegin seda üldistatumalt, rääkides sellest, kuidas Eesti on väga selgelt seisukohal, et väljendusvabadus on inimõigus ka küberkeskkonnas, et me selle põhimõtte eest seisame ja eelmise aasta detsembris me sisuliselt liitusime nende riikidega, kes lähtuvad sellest samast põhimõttest, et ka küberkeskkonnas on väljendusvabadus inimõigus. Seda teemat ma kajastasin. Jah, konkreetset võltsimisvastase kaubanduslepingu teemast ma eraldi ei rääkinud, kuna, nagu me oleme ka varem kõnelnud, sel ei ole Eestis mingit eriti suurt sotsiaalset või majanduslikku mõju. Ma pealegi arvan, et sellest teemast me oleme kõik viimastel päevadel päris palju kuulnud ja ka kõnelnud. Mis puudutab n-ö läbirääkimiste protokolle, siis viimastel aegadel on selgitatud, et sellistel rahvusvahelise leppe üle peetavatel kõnelustel, kus on väga palju osapooli, väga palju riike, kes seda välja töötavad, teevad riigid kõneluste käigus erinevaid ettepanekuid. Need ettepanekud, mis selles lepingus lõpuks kohta ei leia, võtavad riigid tagasi. Hea ja väljakujunenud tava järgi neid kõikvõimalikke ettepanekuid, mida üks või teine riik selle protsessi käigus on teinud, pärast avalikkuse ette laiali ei laotata. Seda ei ole meie välja mõelnud, see on aastakümnete jooksul kujunenud tava, et mitte panna üht või teist riiki tagantjärele ebamugavasse olukorda. Mis Eesti positsioone puudutab, siis Eesti positsioonid on selgelt lähtunud sellest, mis on juba meie nii autoriõiguses kui ka kriminaalõiguses kirjas. Nagu me oleme ka öelnud, Eesti puhul sellel lepingul selles osas mõju ei ole, see ei muuda Eestis midagi, meie seadused on juba kohati isegi rangemad, kui see leping ette näeks. Ka mõju Eesti autoritele või autoriõiguste omajatele ekspordi osas, eeldusel, et selle lepinguga oleks ühinenud mõni riik, kes viib oma autoriõiguse paremale järjele, ei ole väga suur, kuna meie kultuuriekspord ei ole lihtsalt väga mahukas. See oli selgitus

riikide positsioonide kohta kõikide rahvusvaheliste lepingute väljatöötamisel, sh selle lepingu puhul. On tavad, mis on, ütleme nii, vanemad kui meie.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud välisminister! Märkisite oma ettekandes väga positiivselt rohujuure tasandil tekkinud Eesti algatust "Teeme ära!", mis 2008. aastal Eesti kulutule-na vallutas ja meie metsaalused prügist puh-taks tegi. Sellest on tänaseks maailmas välja kasvanud koristusaktsioon "Let's do it! World", mille kaaspresenteerija te ka ise hiljuti ÜRO-s olite. Eile märkis selle aktsiooni eestvedaja Rainer Nõlvak väliskomisjonis, et mõnes riigis kasvab osalejate arv kiirusega üle tuhande inimese päevas. See tähendab, et üle tuhande inimese päevas saab Eestist rohkem teada. Inimesi liigutab hingepõhjani meie kogemus ja nad tahavad seda oma riigis korrata. Üle 80 riigi on juba liitunud, aga mõned olulised suur-riigid, kes esialgu on passiivsed olnud, võiksid ka kaasa lüüa. Mida te arvate, miks selline väike, Eestis sündinud idee on maailmas nii palju südameid vallutanud ja kas Eesti valitsus saaks tugevamalt öla alla panna, et selle koda-nikualgatuse positiivset mõju Eesti mainele veelgi tugevdada?

Urmas Paet

Miks on see nii palju positiivset kõlapinda leidnud? Ma arvan, et seda oskab igaüks meist ise öelda omaenda isikliku näite pealt. Maail-mas on lõppude lõpuks kõik inimesed sarna-sed. Küsige, miks Eesti ühiskond sellest nii kinni hakkas, kui see aktsioon siin Eestis paar aastat tagasi suure kandepinna leidis. Eesti ini-mestele meeldib puhtus ja kord. Meile ei meel-di, kui metsaalused on sodi täis. Teiseks, meile meeldib selliseid toredaid asju koos teha. Ma arvan, et need on peamised põhjused ka kõik-jal mujal maailmas, sest inimesed on iseene-sest kõik väga sarnased. Mis puudutab seda, kas Eesti riik saaks sellele loole rahvusvahe-liselt rohkem õlga panna, siis jah, me oleme sellest väga huvitatud. Me tegime seda näiteks detsembris New Yorgis ÜRO peahoones, kus Välisministeriumi toel ja tagantlukkamisel

toimus selle projekti tutvustus kõigile huvita-tuile. Meie saatkonnad riikides, kus seda pro-jekti on tutvustatud, on ka alati olnud toetavad. Me oleme täiesti avatud, et ühtpidi toetada selle projekti eestvedajaid järjest rohkemates riikides ja teiselt poolt on loomulikult meie huvi ka omal initsiatiivil seda teemat sobivatel foorumitel esile tuua ja tutvustada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Margus Hanson!

Margus Hanson

Aitäh, proua eesistuja! Austatud välisminis-ter! Piiratud ressursse arvestades peame igast küljest kaaluma oma uute esinduste rajamise vajadust ja võimalikkust maailma arenevates, n-ö kuumades piirkondades. On üsna ilmne, et väga paljudes piirkondades me seda lähiajal teha ei suuda, samas on loodud ja arenemas rohkearvuline Euroopa Liidu välisteenistus. Kas ja kui jah, siis millist koostöövõimalust näete Euroopa Liidu välisteenistusega just nendes riikides, kus meil endal esindus puu-dub?

Urmas Paet

Aitäh! Nagu ma eelnevalt nimetasin, on kolm peamist küsimust või kriteeriumi, mille põhjal saab otsustada, kas ühes või teises riigis on meil mõistlik oma esindus avada või kuskil see võib-olla hoopis kinni panna: välispoliiti-lised, välismajanduslikud ja konsulaarküsi-mused. Mis puudutab Euroopa Liidu välistee-nistuse praegust seisust ning Euroopa Liidu ühiseid hoiakuid välispoliitikas ja julgeole-kupoliitikas, siis ma arvan, et Euroopa Liidu esindused katavad päris hästi välispoliitika poolt. Euroopa Liidu välisteenistusesindused ei tegele sisuliselt üldse väliskaubanduse ja välismajandusega, eriti kui võib ilmned, et Euroopa Liidu riigid ise ja ettevõtted on üks-teise konkurendid. Kolmandaks, kuigi me ole-me koos paljude teiste riikidega Euroopa Lii-dus pakkunud, et Euroopa Liidu välisteenistus võtaks olulises osas enda kanda ka n-ö kon-sulaarosa ehk Euroopa Liidu kodanike aita-mise hädade ja kriiside korral, siis see teema ei ole paraku kuhugi jõudnud, seda funktsiooni ei ole võetud. Nendest kolmest põhiteemast kaks ehk väliskaubandus ja välismajandus ning konsulaarkaitse ei ole üldistatult öeldes tee-

mad, millega Euroopa Liidu välisteenistus praegu tegeleks. Nende asjade ajamiseks on meil igal juhul vaja kas oma esindust või väga häid koostöökokkuleppeid mõne teise Euroopa Liidu riigiga. Konsulaarvaldkonnas me oleme seda teinud. Rohkem kui 80 riigis, kus Eestil esindust ei ole, esindab meid näiteks viisade väljastamise küsimuses mõni teine Euroopa Liidu liikmesriik. Ka üksikute hädaolukordade puhul, kui Eesti kodanik on hätta sattunud, on selles riigis olnud mõni Euroopa Liidu esindus, kes on olnud valmis meid konkreetses juhtumises aitama. Eelmisel aastal oli meie kodanik Rudenko Tadžikistanis vangis ja Saksa saatkond meid väga aitas. Selliseid üksikjuhtumeid on, aga kui me tahame laiemalt rääkida, eriti riikidest, kus viibib palju Eesti kodanikke, siis konsulaarpool ja ka väliskaubandus-, välismajanduspool on need valdkonnad, kus iga Euroopa Liidu riik peab ikkagi ise enda eest seisma.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Me teame, et peaaegu taasiseseisvumise algusest on meil olnud väga head ja positiivselt arenevad suhted Hiina Rahvavabariigiga. Möödunud aastal, kui ühiskondlike organisatsioonide kutsel külastas Eestit dalai-laama, siis kohtus temaga ka tol hetkel valitsusjuhi ülesannetes olnud kaitseminister, mis loomulikult oli ebasoliidne käitumine meie partneri suhtes. Siit minu küsimus: kas Välisministeerium või välisminister ei suuda seda ära hoida või selgitada, et selliseid aktsioone ette ei võetaks? Me tookord lugesime ka ajakirjandusest, et toimusid mõningad suhetele võib-olla halvasti mõjuvad sündmused.

Urmas Paet

Kõige olulisem selle küsimuse puhul on see, et Eesti on vaba ühiskond, mis tähendab, et kõigil inimestel, sh poliitikutel, on õigus teha valikuid, kellega ja kuidas nad kohtuvad ja mida räägivad. Selles osas ei saa üks või teine riigiasutus mingeid ettekirjutusi teha ega peagi neid tegema. Enne dalai-laama külaskäiku Eestisse Välisministeerium loomulikult kirjeldas võimalikke selle külaskäigu seon-

duvaid arenguid, tuues näiteks ka mõningaid teisi riike, kus need külaskäigud on toimunud, selleks et anda Eesti valitsuse liikmetele ja poliitikutele võimalikult lai taust ja ülevaade sellest, kuidas on dalai-laama visiidid kulgenud teistes riikides. Aga veel kord: kindlasti ei pea ei Välisministeerium ega ükski teine Eesti riigiasutus olema Eestis see, kes hakkab poliitikutele ette kirjutama, kellega nad peaksid või ei peaks kohtuma ja milliseid sõnumeid edasi andma. Eesti on selles osas vaba riik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Hea minister! Minu küsimus haakub osaliselt kolleeg Jaak Alliku omaga. Nimelt, ma panin tähele, et teie ettekanne on 12 lehekülge pikk, aga Venemaale on siin pühendatud täpselt 11 rida, kusjuures nendest neli räägivad sealse demokraatia arengust ja veel neli Venemaa tulevases liitumisest WTO-ga. Ülejäänud kolm rida räägivad justkui meie koostööst, kusjuures tuuakse esile pensionilepingu allakirjutamine. Sellele lepingule tuli nii ehk naa alla kirjutada, kuna eelmise lepingu kehtivusaeg lihtsalt lõppes ära. Samas oleme ainus Euroopa Liidu riik, kellel pole Venemaaga piirilepet. Teie vastusest Jaak Allikule sain aru, et valitsus ei pea vajalikuks lähitulevikus midagi selles suunas ette võtta. Küsimus on selline: kui kaua teie arvates võiks kesta ebanormaalne olukord, kus meil ei ole naabrina piirilepingut, ja millised arengud peavad toimuma mõlemal pool seda piiri, et see leping saaks mõistlikul ajal sõlmitud?

Urmas Paet

Kui laialt tuleks sellele küsimusele vastata? Mis puudutab üldse piirilepinguid maailmas, siis tore, kui need on, aga tegelikult ei peaks neid ka üle tähtsustama. Peamine on ikkagi see, kas piiri n-ö faktiliselt ja reaalses elus aktsepteeritakse, kas see toimib, kas sellega on mingeid muresid või ei ole. Nagu me kõik teame, Eesti ja Venemaa vahel sel teemal praktiliselt ju tegelikult probleeme ei ole. Koostöö toimib, mõlema poole tolli- ja piirivalveametnikud teevad koostööd ja nii on see sisuliselt olnud viimased 20 aastat. Kas, mis moel ja mis tingimustel piirileping kui selline jõusse saab?

Mul ei ole mõtet teile meenutada 2005. aastat ja seda, et meie poolest võiksid need allakirjutatud lepped jõustuda juba täna või homme, kuna tegelikult nende lepete osas ei ole kummalgi poolel sisuliselt pretensioone. Eesti on ju astunud kõik sammud selleks, et need lepingud jõustuksid. Jah, me vaatame uudiseid ja kuulame, mida räägitakse. Me teame, et Vene pool nii ei arva. Ta arvab, et Eesti parlament tegi n-ö preambuliga midagi sellist, mille pärast need lepingud enam jõustuda ei saa. See on see olukord, kus me täna oleme. Siin ongi küsimus, millised on alternatiivid, millised on võimalused, kuidas edasi liikuda. Ma eelnevalt Jaak Allikule vastates kirjeldasin ühte võimalust, mida Vene diplomaadid on justkui pakkunud, et kirjutame lepingud sisuliselt uuesti alla või paneme kaks lepingut kokku ja kirjutame alla. Aga nii nagu talle, nii ma vastan ka teile, et ükskõik milliseid võimalusi kaaluda, peab valitsusel, sh Välisministeeriumil, olema ikkagi väga selge arusaam, et Eesti parlamendi suur enamus on ühe või teise lahenduse taga. Ilma selleta ei ole mõtet sel teemal mingit teist lugu üldse alustada. Veel kord: Eesti väljendas juba aastal 2005 väga selget seisukohta sõlmitud piirilepete kohta. Tegelik elu räägib sellest, et mingeid sisulisi probleeme siin ei ole. Meie poolest võiksid need lepped kas täna või homme jõustuda, see oleks kõige lihtsam. Kui Venemaa tuleb välja veel mingite ettepanekutega, siis on kindlasti oluline, et ka Eesti parlament selles osas oma hoiakuid arvestaks, sest ma veel kord ütlen, et ilma laialdase toetuseta ei ole mõtet mingisuguste muude alternatiividega ju tegelda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud välisminister! Te ütlesite oma kõnes selgelt, et lähituleviku diplomaatilise koostöö rõhuasetus on Aasia suunal. Samas märkisite, et üleilmastumise ja uute välispoliitiliste ülesannete tõttu on tekkinud vajadus analüüsida Eesti esinduste võrku ja selle arendamist. Kas see tähendab, et mõni praegune välisesindus kaotatakse ära ja rohkem ressursse läheb Aasia suunale?

Urmas Paet

Eesti Välisministeerium ja ka meie välisesinduste võrk on elav organism. Me ei tee niimoodi, et näiteks kord kümne aasta jooksul me midagi tähtsalt analüüsime ja siis otsustame, et nii on. Meie vaatame igal aastal üle, millised on meie ressursid, kus on meie esindused, mis maailmas toimub ja millised on Eesti huvid seoses muu maailmaga ükskõik mis valdkonnas. Nii et lühike vastus on jah. Kindlasti ei saa välistada, et selle ülevaatamise käigus me näiteks sellel aastal ütlemegi, et võib-olla paneme ka kinni mõne esinduse, kus need komponendid – suur välispoliitiline huvi, suur välismajandushuvi või konsulaarvajadused – ei kaalu üles neid ressursse, mis sinna on paigutatud. Seda ei saa välistada. Lisaks esinduste avamisele tuleb aeg-ajalt teha korrektiive: kuskil midagi kinni panna või ümber suunata. Sellel aastal me oleme otsustanud avada saatkonna Indias. Aga aasta on alles alanud. Ma ei ütle teile täna kindlasti, et me kuskil midagi koomale ei tõmba. Tegelikult käib see protsess igal aastal uuesti ja uuesti. Me vaatame oma rahakotti, oma inimressursse, maailmas toimuvat ja seda, millised on Eesti välispoliitilised huvid, majanduslikud huvid või konsulaarvajadused.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kabrits!

Siim Kabrits

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Mida teie arvates peaksid Eesti saatkonnad ja esindused senisest paremini tegema, et kaitsta Eesti ettevõtjate huve välisturgudel? Eelkõige pean silmas kaugemaid välisturge, arvestades, et Eesti eksport on võtmetähtsusega küsimus Eesti majanduse arengus.

Urmas Paet

Peamine on aidata selgitada sellest turust huvitatud Eesti ettevõtjatele kohaliku keskkonna nüansse, seadusruumi ning aidata neid kokku viia poliitika- ja võimupoolega või suunata ettevõtjaid kohtuma õigete inimestega. Oluline on selle konkreetse riigi poliitilise ja õigusliku keskkonna oskusteave. Selge on see, et kui tahetakse mõnele kaugele turule siseneda, siis peaks sel ettevõttel olema mingisugune ettekujutus konkreetse valdkonna turust ja

turuniššidest, kuhu sisenemine üldse võimalik peaks olema. Ma seda ka ette ei kujuta, et kuskil läheb ettevõtja meie saatkonda ja ütleb, et ta tahaks seal riigis midagi teha, aga ta täpselt ei tea, mida, et pakkugu saatkond välja, millega ta selles riigis kõige suuremat kasumit teeniks. Kindlasti see asi nii ei käi. Kuid me oleme valmis pakkuma igakülgselt tuge, meie inimesed saatkondades saavad seda anda, me oleme valmis seda tegema, aga lähtekoht on konkreetse ettevõtja enda visioon. Siis on seda kõike partnerluse ja koostöö alusel võimalik väga kenasti teha. Toon jälle sellesama näite meie viimasest Indoneesia-visiidist. Seal oli kaasas üheksa ettevõtjat ja kõigil oli suhteliselt selge arusaam sellest, mis neid Indoneesias huvitab ja mida nad seal tahaksid teha. See-tõttu oli väga hea korraldada kohtumisi Indoneesia inimestega. Kuigi sellest on ainult kuu aega mööda läinud, olen ma tagasiside korras kuulnud, et paar ettevõtjat on väga konkreet-selt edasi liikunud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Kui Balti Assamblee delegatsiooni liige küsin niimoodi: millise hinnangu annate senisele Balti koostööle? Kas näete vajadust ja võimalust koostöö tõhustamiseks ja kui, siis millised võiksid olla meetmed?

Urmas Paet

Üldiselt annan ma sellele kõrge hinnangu. Tegelikult on see osa meie igapäevasest ja loomulikust elust, kuna meil on nii palju asju, mis meid Läti ja Leeduga seovad, sh meie ühised huvid n-ö kolmandate riikide või muu maailma suhtes. Praegu on meil Läti ja Leeduga väga selge ühine huvi, et me oleksime võimalikult tõhusad uute energiasüsteemide rajamisel, Rail Balticu rajamisel, ühtse elektrituru tööle hakkamisel, kolmandatest riikidest imporditava elektri kohta reeglite koostamisel jne. Ehk on palju selliseid väga praktilisi asju, mille puhul on nii, et kui üks riik kolmest ei ole huvitatud või loobub, siis on tegelikult kogu see projekt löögi all. Elu veeretab meie ette ju kogu aeg selliseid teemasid, kus tulenevalt meie senisest väga tihedast seotusest ja ka

sarnasest geograafilisest asendist ongi ainuke lahendus koostöös tulemusi saada. Aga minu meelest me praegu teeme Läti ja Leeduga koostööd ning suhtleme nendega juba niivõrd praktiliselt ja pragmaatiliselt, et me saame lahtise tekstiga rääkida kõikidest asjadest, ka keerulistest teemadest, kus mõnel riigil võib olla eriarvamus. Me ei pea peitma muresid ilukõnesse, me saame rääkida väga lihtsalt. Minu soov on, et me suudaksime sellist taset hoida ka tulevikus, et me üksteist ikkagi võimalikult toetaksime, et me sellistes asjades, kus me ei pea olema üksteise konkurendid, seda ka ei oleks. Minu meelest on see vähemalt välispoliitika tasandil päris hästi toimunud. Näiteks oleme üksteise kandidaate toetanud. Mul on hea meel, et just hiljuti osutus Läti ekspert ka teiste Balti riikide hea lobitöö tulemusel valituks Euroopa Nõukogu inimõiguste volinikuks. See oli mulle positiivne üllatus. Kogu aeg on olnud sellised väärarusaamad rahvusvahelistes organisatsioonides, justkui Eestist, Lätist ega Leedust inimõiguste voliniku tulla ei saa, teadagi mis põhjustel. Värske näide Läti eksperdi kohta näitab, et saab küll, kui on tugev kandidaat ja kui tehakse kena ühistööd selle inimese tutvustamisel. Ka Euroopa Nõukogu Parlamentaarses Assamblees tegid Eestist pärit liikmed väga head ja suurt tööd.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Klaas!

Urmas Klaas

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Minul kui kultuurikomisjoni esimehel oli väga sümpaatne lugeda ja kuulda teie kõnest välispoliitika mõiste sellist laia, avarat käsitlust, kui te rääkisite kultuuridiplomaatiast ja ka haridusteamadest välispoliitika raamistikus. Ma arvan, et see on väga õige ja põhjendatud. Suur tänu selle eest! Mõni kolleeg väga muretseb Eesti-Vene suhete väikese diapasooni pärast. Kui Eesti-Vene parlamendirühma esimees küsin ma teie käest, millise hinnangu te annate Eesti-Vene piiriülesele koostööle. Ma mõtlen piiriregioonide koostööd Kagu-Eestis ja Ida-Virumaal. Kui tähtsaks Välisministeerium seda peab? Sellega haakuvalt küsin ka, kas te olete mõelnud selle peale, et võib-olla edaspidi peaks olema piiriülese koostöö finantsinstru-

mendiks Eesti-Vene kahepoolne programm, mitte Eesti-Läti-Vene programm.

Urmas Paet

Ma hindan väga kõrgelt seda, kui inimesed ning asutused ja organisatsioonid piirialadel üksteisega normaalselt ja isegi positiivselt suhtlevad. Minu meelest parandab see, kui naabritega hästi läbi saadakse, kõigi elukvaliteeti. Ma tahan väga tunnustada neid Lõuna-Eesti ja Ida-Eesti inimesi ning ettevõtteid ja organisatsioone, kes on leidnud endale partnerid teiselt poolt piiri ja on nendega juba pikka aega head koostööd teinud. Ma avaldan sellele täielikku toetust. Tegelikult on ka rahvusvahelisi või, ütleme, piirkondlikke organisatsioone, kus meie vahetuid naabreid saaks toetada ja koostööd teha senisest veel paremini. Näiteks on Läänemere maade Nõukogus praegu tähelepanu paljuski Kaliningradi oblastil ja sealsetel arengutel. Aga ma ei näe ühtegi põhjust, miks Kaliningradi oblasti kõrvale ei võiks tõusta Pihkva ja Leningradi oblast, mis ka kuuluvad Läänemere regioonile. Meie huvi on, et ka need piirkonnad oleksid otseselt kaasatud Läänemere maade Nõukogu koostöösse. Mis puudutab n-ö Eesti-Vene programmi Eesti-Läti-Vene programmi asemel, siis Eesti-Läti-Vene programm kõlab ka ilusasti. Siin on suisa kolm naabrit ühes pundis koos ja nad teevad loodetavasti häid asju. Aga kui inimesed, kes neid projekte kirjutavad ja nendega tegelevad, näevad, et lisandväärtust võiks siiski anda pigem kahepoolne programm, siis ega mul selle vastu kindlasti midagi ei ole. See peakski lähtuma sellest, mida nendes programmides või projektides osalejad ise kõige kõrgemalt hindavad. Kui tõhusamaks hinnatakse kahepoolset programmi, siis võiks võtta suuna pigem sellele.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud välisminister! Oma ettekandes te rääkisite palju transatlantilise suhte olulisusest Eestile. Arvestades aga USA kaitse-eelarve tulevikku ja USA välispoliitika rõhuasetuse järkjärgulist liikumist Euroopast Aiasse, on arusaadav, et Euroopa välis- ja julgeolekupoliitika peab ise jõulisemaks ja koordineeritumaks muutuma. Oma ettekandes

te küll mainisite Euroopa kriisile reageerimist, kuid ei rääkinud, kuidas näiteks Euroopa välispoliitika rahastamist ja kaitse-eelarveid saaks harmoneerida kas Euroopa välisteenistuse osas või kaitsevaldkonnas. Te ei rääkinud sellest ka teaduse ja arenduse valdkonnas. On selge, et kui 27 riiki ajavad igäüks oma asja, siis suurt osa nendest kuludest eriti efektiivselt ei kasutata. Milline on valitsuse nägemus – kui selline nägemus olemas on –, kuidas peaks Euroopa Liit oma välis- ja julgeolekupoliitikat arendama, arvestades USA võimalikku tagasitõmbumist Euroopast?

Urmas Paet

Aitäh! Nii nagu ma ka kõnes nimetasin, NATO kõrval on kindlasti oluline Euroopa Liidu kaitse- ja julgeolekualane tegevus, arvestades, et siiski mitte kõik Euroopa Liidu liikmesriigid ei ole NATO riigid, ja samuti seda trendi, mis paneb meid muretsema, et kulutused julgeolekule ja kaitsele, ennekõike kriisi ajal, on hakanud ikkagi vähenema. Kui selle taustal Ameerika Ühendriigid on praktiliselt ümber korraldamas oma Euroopa sidemeid ja vaatavad üle Euroopa kaitse küsimusi, siis tekib paratamatult küsimus, miks Ameerika Ühendriigid peaksid julgeolekuliselt nii palju Euroopasse panustama, kui Euroopa riigid ise panustamist iseenda turvalisusse, iseenda kaitsele vähendavad. Tegelikult on vastus sellele küsimusele väga mitmeharuline. Kõigepealt on meie soov ikkagi näha, et Euroopa riigid ka ise muudaksid kaitsekulutuste vähenemise trendi ja siiski panustaksid ise omaenda ja Euroopa kaitsele senisest suuremal määral. Teiseks, oluline on Euroopa Liidu ja NATO koostöö, et saadaks üle nendest takistustest, mis praegu selles koostöös on, ja hakataks teineteist selles tegevuses täiendama. Rääkides konkreetset Euroopa Liidu kaitse- ja julgeolekupoliitika võimekuse väljatöötamisest, siis ka siin – arvestades, et enamik riike on siiski nii NATO kui ka Euroopa Liidu riigid ning kaitse- või julgeolekueelarve nende riikide eelarves on üks, ei ole eraldi eelarvet Euroopa Liiduga ja NATO-ga seotud kaitse- või julgeolekuküsimuste jaoks – on oluline, et Euroopa Liit keskenduks nendele valdkondadele, kus NATO-t ja NATO tegevust täiendataks või toetataks, aga mitte ei dubleeritaks tegevusi ega konkureeritaks omavahel. On ette heidetud, et aas-

taid on Euroopa Liidus olnud valmisolekus Euroopa Liidu lahingurühmad, mis on loodud Euroopa Liidu ressursidega. Ka Eesti on kahel korral rotatsiooniperioodis osalenud, kuid seda lahingurühma ei ole mitte kordagi mitte kunagi ega mitte kuskil kasutatud. Nii et on olemas võimalused ka olemasolevate ressurside tõhusamaks kasutamiseks, selleks et Euroopa Liidu kaitse- ja julgeolekupoliitika võtaks vähe konkreetsema vormi. Seesama Weimari initsiatiiv on teine asi, millest ma rääkisin. Need arutelud on Euroopa Liidus läinud üllatavalt keeruliselt. Aga ka nendega tuleks edasi minna ja leida konkreetseid valdkondi, kus Euroopa Liidul on anda lisapanus võrreldes NATO tegevusega. Kolmandaks, seda kõike peab taustal raamima iga Euroopa riigi enda suhtumine nii iseenda kui ka Euroopa julgeolekusse ja kaitsesse, mis paljuski väljendub kaitse-eelarves.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marko Mihkelson!

Marko Mihkelson

Aitäh! Hea minister! Ma tahan tunnustada Vabariigi Valitsust, ennekõike Kaitseministeeriumi ja Välisministeeriumi ametnikke ja diplomaate, kes päris hea tööga saavutasid eeloleva NATO Chicago tippkohtumise kontekstis meile äärmiselt olulise tulemuse ehk selle, et me oleme kindlad, et õhuturbemissioonid meie kohal jätkuvad tähtajatult. Kui sa mõtled sellele, mis eelolevatel kuudel, võib-olla ka eeloleval aastal on kõige olulisemad teemad välispoliitikas, mille puhul sa ise kavatsed olla aktiivne oma kolleegidega Euroopast või ka kaugemalt, siis kas sa oskad välja tuua paar tähtsat teemat, millele oleks vaja tähelepanu pöörata?

Urmas Paet

Hoolimata sellest, et me saime hea uudise Põhja-Atlandi Nõukogust Eesti, Läti ja Leedu õhuturbe tähtjatu pikendamise kohta, on Chicagos toimival NATO tippkohtumisel veel teemasid, mille suhtes ka meil on selge eluline huvi, et neid Chicago tippkohtumise lõppdokumendis meie mõttes korralikult käsitletaks. See puudutab kõikide nende muutuste valguses, millest me oleme siin ka täna rääkinud, ikkagi väga selgelt kollektiivkaitse põhimõtete taas

kord kinnitamisest. Seda ei ole kunagi küll. See tuleb saavutada, eriti arvestades maailmas toimuvaid muutusi. Kindlasti on nii NATO kui ka Euroopa Liidu puhul oluline, et Euroopa ja Ühendriikide teatavate seasmiste raskuste tõttu ei jääks unustuse hõlma või tagaplaanile partnerid, ennekõike Ida-Euroopa partnerid. Jah, kõikides riikides ei ole kõik seasmised arengud mitte positiivsed, kui me räägime näiteks Ukrainast. Aga sellesama NATO kohtumise valguses on oluline näiteks Georgia eraldi välja toomine, samuti NATO laienemine Balkanile. Ma väga loodan, et Makedoonia osas liigutakse edasi. Euroopa Liidu puhul on samamoodi oluline, et Euroopa Liidu sisemiste probleemide pärast ei kannataks Euroopa Liidu perspektiivi andmine ja edasine laienemisprotsess sealsamas Balkanil. Näiteks Serbia on ikkagi väga olulise tähendusega kogu Balkani stabiilsusele. Sellistele poliitilistele teemadele juhib Eesti lähikuudel väga selgelt tähelepanu. Me oleme rääkinud inimõigustest. Kindlasti on see sellel aastal teema, mis ka rahvusvaheliselt meie suurt tähelepanu vajab ja saab, juba kas või seoses sellega, et me kandideerime sügisel toimuvatel ÜRO Inimõiguste Nõukogu valimistel. Sellega seoses on hulk praktilisi asju, mida inimõiguste valdkonnas tuleb tähelepanu all hoida. Ma osa neid asju oma kõnes nimetasin. Puhtalt Eesti otseste praktiliste huvidega seoses on väliskaubandus ja ettevõtjate toetamise temaatika selline valdkond, kus koostöö ka meie ettevõtlusorganisatsioonidega on minu meelest väga hea ja avatud. Seda me tahame hoida ja olla tõepoolest praktiliseks abiks meie inimestele. Siin on muidugi oluline konsulaartegevus. Te enne kuulsite ka arve. Konsulaar-toimingute arv on hüppeliselt kasvanud. Maailm ei ole rahulikumaks muutunud. Kahjuks tuleb ikkagi ette olukordi, kus tuleb olla valmis ka suuremaks tegevuseks välismaal, et Eesti inimesi aidata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud välisminister! Nagu me teame, osaleb meie riik NATO uute luurelennukite ostu finantseerimisel. Kas lähiajal on veel tulemas sellesarnaseid ostutehinguid?

Urmas Paet

Eesti kaitseväge varustust tuleb nüüdisajastada ju pidevalt, kogu aeg. Midagi ei ole teha, ka sõjatehnika ja kaitsetööstus arenevad. Meie moodsa riigina ei saa nendest arengutest väga maha jääda. Aga arvestades meie ressurside suurust, tuleb siin muidugi teha kõige tõhusamaid ja tarku valikuid. Mina välisministrina usaldan väga selgelt oma kolleege Kaitseministeeriumist ja kaitsejõududest, kes kindlasti suudavad väga targalt kasutada seda 2% SKT-st, mis sellest aastast alates meie kaitseelarveks kulub. Nad suudavad seda kasutada nii, et sellest on meile kõige rohkem kasu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rein Aidma!

Rein Aidma

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea välisminister! Juhtisid oma ettekandes tähelepanu ka araabia maades toimuvale. Praegu on sealkandis tõepoolest murranguline hetk. Meil on olemas teatud kogemus, ütleme siis, demokraatia algete juurutamisel või vähemalt nendele algetele alusepanemisel Afganistanis. Kuid kui võrd on võimalik nendes Põhja-Aafrika riikides selline demokraatlik lahendus, arvestades ühest küljest klannidevahelist võitlust, teiselt poolt ka näiteks seni nendes riikides toimunud kõva käega juhtimist? Mida me saame Eesti poolelt vaadates neile soovitada?

Urmas Paet

Araabia riikide olukord on ka praegu väga erinev. On riike, kus nii meie kui ka kogu rahvusvahelise üldsuse või rahvusvahelise üldsuse enamiku mure on ennekõike vägivalda lõpetamine ja see, et iga päev inimesi ei tapetaks. Me räägime siin näiteks Süüriast. Riikides, kus on hiljuti elatud läbi suur vägivald, nagu Liibüa, on enne, kui seal saab sisuliselt alata normaalne areng, vaja ka seda, et selle võitluse n-ö järelkajad lõpeksid. Ka Liibüas tuleb ju senini ette sisemist vägivalda. Selles ühiskonnas on inimeste käes relvi üle mõistuse palju. Nende riikide puhul on prioriteet see, et inimesed ei peaks kartma oma elu pärast ja vägivald lõpeks. Samas on riike, kus lootus ühiskonna kiireks moderniseerimiseks ja õigusriigi poole suundumiseks on väga suur, näiteks Tuneesia. Ka Tuneesia on riik, kuhu

Eesti on Tuneesia huvi korral valmis panustama e-lahendustega ja muu kogemusega, mida see riik võib vajada. On ka riike, kus on jätkuvalt olemas lootus, et n-ö vaba ühiskond saaks jõulisemalt arenema hakata, näiteks Egiptus. Võtmekoht on see, kuidas korraldatakse valimised parlamendi ülemkotta, presidendivalimised jne. Araabia maailm on üha väga mitmetahuline. Ei saa öelda, et ühte mudelit saab üle kanda kogu piirkonnale.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu, välisminister Urmas Paet! Planeeritud küsimuste-vastuste aeg on otsa saanud. Juba registreerunud küsijad saavad oma küsimuse esitada teisele ettekandjale.

Urmas Paet

Nii kahju. Kas te seda kuidagi muuta ei saa, nii et kõik saaksid küsida?

Aseesimees Laine Randjärv

Kahjuks ei ole see praegu võimalik. Suur tänu, välisminister Urmas Paet!

Urmas Paet

Aitäh tähelepanu, küsimuste ja hea koostöö eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Järgmisena on ettekandjana kõnetoolis väliskomisjoni esimees Marko Mihkelson.

Marko Mihkelson

Lugupeetud Riigikogu istungi juhataja! Head kolleegid! Külalised! Ma tänan välisminister Urmas Paeti Vabariigi Valitsuse ülevaataliku ettekande eest, mis on väga heaks aluseks meie tänasele traditsioonilisele välispoliitika debatile siin Riigikogu täiskogu istungil.

"Maailm vaevleb selle käes, et igauks teda muutma kipub. Maailma muutmine on agressioon. Mina tahan ainult ennast muuta. Kui kellelegi meeldib, mis ma teinud olen, siis on sellest juba küll." Nii on öelnud ehk üks kuulsaimaid eestlasi tänapäeval, helilooja Arvo Pärt. Need sõnad on minu arvates väga heaks sissejuhatavaks motoks sellele, kuidas meie siit Eestist suurt muutuvat maailma näha võiksime.

Viimati pidasime välispoliitilist arutelu siin saalis aasta eest, vahetult enne parlamendi

käesoleva koosseisu valimisi. Peab tunnistama, et viimased kaksteist kuud on maailmas olnud väga dünaamilised ning terve rida olulisi rahvusvahelisi sündmusi – olgu nendeks siis araabia kevad, pingete kasv Lähis-Idas, Euroopa võlakriis või Venemaa valge protestiliikumine – viitavad paratamatult suurematele hoovustele maailma jõujoonte muutumises.

Õigupoolest said suured muutused alguse juba üsna palju varem. Ühed peavad selleks alguseks Berliini müüri langemist ja Nõukogude impeeriumi lagunemist, teised terrorismivastase sõja algust ning kolmandad investeerimispannga Lehman Brothers kraahi. Kuid sõltumata daatumitest on selge, et tehnoloogilise superrevolutsiooni pöörase kiiruse täiendaval tõukel teeb globaalsüsteem praegu läbi suuri murranguid pärast Teist maailmasõda.

2008. aastal vallandunud ja eeskätt lääne maailma raputanud finantskriis tõi globaalpoliitika pealavale 20 suurima majanduse esindajad – 19 riiki pluss Euroopa Liidu. Lääne maailma tööstusriikide eksklusiivklubi G7 on hakanud taanduma G20 ees, kus üha kasvavat rolli mängivad Hiina, India, Lõuna-Korea, Jaapan, Brasiilia, Türgi, Saudi Araabia ja teised uued jõukeskused. Pole üleliigne lisada, et G20 ühendab endas 80% maailma majandusest ja kaks kolmandikku elanikkonnast.

Samuti on viimastel aastatel kasvanud tähelepanu 21 riiki ühendavale Aasia ja Vaikse Ookeani Majanduskoostöö (APEC) foorumile, mis loodi Austraalia eestvedamisel alles 1989. aastal. Praegu elab APEC-i riikides 40% maailma elanikest ning regiooni arvele langeb umbes 54% maailma majandusest ning 44% kaubandusest.

Kui veel 2007. aastal ennustasid investeerimispannga Goldman Sachs analüütikud, et Hiinast võib saada maailma juhtiv majandus umbes 2027. aastaks, siis eeskätt läänemaailma majanduse kiire jahtumine ja finantsraskused on seda võimalikku tähtsust oluliselt lähendanud. Viimase nelja aasta jooksul on Euroopa Liidu majandus vähenenud 0,3% ning USA majandus on kasvanud vaid 0,6%, samal ajal kui Hiina majandus on kasvanud koguni 42,2%. Rahvusvaheline Valuutafond on juba ennustanud, et säärase trendide jätkudes võib Hiina mööduda Ameerika Ühendriikidest ja muutuda maailma suurimaks majanduseks juba aastal 2016.

Ameerika Ühendriikide president Barack Obama ei teinud juba oma ametiaja alguses mingit saladust sellest, et maailma jõukuse on nihkumas Atlandilt Vaiksele ookeanile. Nagu näeme, 2008. aastal puhkenud finantskriis üksnes kiirendas niigi ilmset protsessi. Läänud aasta 17. novembril Canberras Austraalia parlamendis peetud kõnes ütles president Obama ühemõtteliselt, et Aasia ja Vaikse ookeani piirkond on maailma kõige kiiremini arenev regioon ning Ameerika Ühendriikide kohalolek seal peab kujunema tähtsaimaks majandus- ja ka julgeolekupoliitiliseks prioriteediks.

USA valitsuse tähelepanu on mõistetav. Just Hiina on viimasel kümnendil oluliselt kasvanud oma sõjalist võimekust. Samal ajal kui näiteks Euroopa on mõneti justkui desarmeerimisprotsessis, kasvavad Hiina kulutused relvastusele ja sõjaväele tervikuna 2011. aastal üksnes eelmise aastaga võrreldes 12%. Washingtonis asuva Rahvusvahelise Strateegiliste Uuringute Instituudi (IISS) analüüsi põhjal võib praeguste trendide jätkudes Hiina saavutada USA-ga sõjalise võimekuse tasakaalu juba 15–20 aasta pärast.

Head kolleegid! Mitte üksnes Hiina, vaid kogu Aasia piirkonna kiire esiletõus maailma majanduses ja -poliitikas on peamine põhjus, miks Riigikogu väliskomisjon on oma tegevuses sedavõrd palju tähelepanu pühendanud nimetatud regioonile. Eelmisel kevadel alustatud teemakohaste kuulamiste ning Tallinna Ülikooli teadurilt tellitud analüüsi alusel koostatav raport peaks meie arvates kaasa aitama eeskätt Aasia paremale teadvustamisele Eesti välispoliitilises debatis ning pikaajaliste võimaluste kaardistamisele meie piiratud ressursse arvestades. Raporti koostamisega seoses toimus eelmisel aastal väliskomisjoni visiit Jaapanisse ja Korea Vabariiki.

Tahan rõhutada, et huvi Aasia suunas ei tähenda mingil juhul teistest meile olulistest teemadest loobumist või millegi asendamist. Pigem vastupidi. Me peame olema suutlikud oma loomulikke tugevusi hoides järgima maailmas toimuvat, et muutuste positiivsetest mõjudest osa saada ja rahvusvahelises tööjaotuses kindlat kohta omada.

Väliskomisjoni koostatav raport keskendub perioodile kuni aastani 2025. See võimaldab korruga tajuda põhilisi trende Aasia sajandi kujunemisel ning samas kaardistada Eesti va-

litsuse vajalikke lühemaajalisi tegevusi, et maailma ühe potentsiaalsema kasvupiirkonna väljakutseid paremini rakendada Eesti rahvusvahelise konkurentsivõime parandamiseks. Mul on hea meel, et Aasia programmi koostamine on lõppjärku jõudmas ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis. Väliskomisjoni eesmärk ongi anda oma panus nimetatud riikliku programmi ja eesmärkide sõnastamiseks. Väliskomisjon kavatab oma raporti valmis saada veel käesoleva istungjärgu jooksul ning korraldada selle põhjal kevadel Riigikogu täiskogul ka Aasia-teemaline arutelu. Siis räägime nendel teemadel pikemalt.

Head kolleegid! Aasia esiletõus ei tähenda mõistagi, et läänemaailma osatähtsus maailmapoliitikas taanduks tähtsusetuks. Pigem tähendab see maailma poliitilise kaardi märkimisväärtset mitmekesisust. Kuna maailma mõjukeskus on nihkumas, siis seab see suurima väljakutse eeskätt Euroopale.

Möödunud aasta on olnud Euroopa Liidu keerukaimad viimaste kümnendite jooksul. Saksamaa liidukantsler Angela Merkel tunnistas eelmise aasta lõpul oma parteikaaslastele esinedes koguni, et "Euroopa elab üle üht keerukat, võib-olla kõige keerukat tundi pärast Teist maailmasõda."

Ühest küljest on Euroopa jõudnud oma sisemises arengus olukorda, kus harjumuslik heaoluühiskonna sageli populismist pakatav taastootmine enam hästi ei tööta. Viimase kolmekümne aasta jooksul pidevalt pidurdunud majanduskasv ei suuda enam piisavalt teenidada kiirelt kasvanud võlakooormust. Ei maksa unustada, et üksnes viimase kümnendiga on Euroopa Liidu riikide koguvõlg peaaegu kahekordistunud, küündides üle 10 triljoni euro.

Euroopa väljavaateid oma positsioone lähiaegadel parandada kahandavad pidurdunud konkurentsivõime ning fundamentaalsele probleemile osutav demograafiline surve elanikkonna vananemise näol. Üksnes fakt, et 2050. aastal on Euroopa elanike keskmine vanus 52 aastat, samal ajal kui meie lähinaabruses, eriti lõunas, ja ka USA-s püsib see kas veidi alla 30 või veidi üle selle, räägib sõnakalt ise enda eest.

Sisemised probleemid oleksid kindlasti kergemini ületatavad, kui välimine keskkond poleks nii dünaamiline ja ohtuderikas. Kes oleks uskunud, et üksikuna paistnud enesepõ-

letamisjuhtumist Tuneesia provintsilinnas võib puhkeda Põhja-Aafrikas ja Lähis-Idas suuri muutusi esile kutsunud sündmuste ahel. Ka seal on oma rolli mänginud demograafia, kasvanud keskklass ning tüdimus stagneerunud võimust. Ometi on ennatlik ja teataval määral isegi eksitav võrrelda Egiptuses, Tuneesias, Liibüas, Jeemenis, Süürias ja mujal toimuvat Berliini müüri langemisega 1989. aastal ning sellele järgnenud Kesk- ja Ida-Euroopa vabanemisega. Taustsüsteemid on selleks võrdluseks liialt erinevad. Samas ei taha ma kuidagi eirata võimalust, et Põhja-Aafrika ja Lähis-Ida riigid võiksid kaugemas perspektiivis rajada püsivad demokraatlikud institutsioonid, näiteks Türki eeskujul.

Põhja-Aafrikas ja Lähis-Idas toimuva analüüsimisel ei maksa unustada Iraani kasvavat mõju regioonis, Iisraeli närvilisust seoses Iraani tuumaprogrammi ja Palestiina ofensiiviga ÜRO-s, USA üksuste lahkumist Iraagist, Al Qaeda erinevate harude jätkuvat aktiivsust vaatamata Osama bin Ladeni tapmisele, Liibüa kodusõja käigus liikvele läinud suure hulga relvastuse saatust ja palju muid tegureid.

Kui Euroopal on lähimatel kümnenditel tegu demograafilise miinuskõveraga, siis meie lõunapiiridel asuvad riigid on samas kujunemas maailma suurima rahvastiku juurdekasvuga piirkonnaks. Mõistagi seab noorenev elanikkond eeskätt regioonis asuvatele riikidele väljakutse, kuidas tagada noortele hariduse kättesaadavus ning tööhõive, et vältida nende võimalikku radikaliseerumist.

Kuid nagu lõunanaabruses toimuvast veel vähe oleks! Euroopa lähiaja ehk isegi suurim väljakutse asub hoopiski idas. Ja selleks ei ole muu kui Venemaa püsiv ambitsioon tõmmata selge piir Euroopa Liidu ja eriti NATO võimalikule itta laienemisele. Samal ajal üritatakse väsimatult ligemale pääseda mõlema organisatsiooni otsuste mõjutamisele.

Meile pole jäänud märkamatuks, et Venemaa on viimasel ajal jätkanud oma julgeolekujõudude kasvatamist ja uute sõjaliste instalatsioonide paigutamist Läänemere piirkonda. Kõige ilmekam näide on Venemaa kindralstaabi otsus paigutada Kaliningradi oblastisse tänapäevased õhukaitsekompleksid S-400 Triumf ja lühimaaraketid Iskander. Seda ei saa kuidagi teisiti hinnata kui arutu poliitilise šantaazina oma strateegilise partneri NATO vastu.

Nii eelviidatud arengud kui ka teised muudatud Läänemere julgeolekukeskkonnas on põhjus, miks Riigikogu väliskomisjon kavatses käimasoleval aastal korraldada teemakohaseid kuulamisi ning tellida vastavasisulise analüüsi. Meie eesmärk on paremini mõtestada eeloleva kümnendi suurimad väljakutsed regiooni julgeolekupildis ning vajaduse korral anda valitsusele ka omapoolsed soovitusel. Koostöös riigikaitsekomisjoniga võtame aasta teisel poolel ka analüüsida, kuidas Vabariigi Valitsus on täitnud julgeolekupoliitika alustes sätestatud.

Julgeolekuteemat laiemalt kavatsime arutada ka mitmesugustel regionaalsetel parlamentaarsetel foorumitel, sealhulgas nii Balti koostöö kui ka NB8 tasandil. Muu hulgas on sellel kevadel Riigikogu korraldada Põhjala ja Balti riikide parlamentide väliskomisjoni esimeeste traditsiooniline kohtumine.

Kuid korraks veel tagasi Venemaa juurde. Poolteise nädala pärast aset leidvad Venemaa presidendivalimised hakkavad toimuma hoopis teises keskkonnas, kui seda võis veel kolm kuud tagasi ennustada. Valge protestiliikumine ausate valimiste ja kodanikuvabaduste kaitseks on äratanud naaberriigi keskklassi. Seda ei ole võimalik märkamata jätta ning see võib kaasa tuua suuremate sisemiste muutuste ahela.

Nii või teisiti on Venemaa Eestile oluline naaberriik. Arvestades nii kahepoolsetes suhetes endiselt eksisteerivate probleemide hulka kui ka teisest küljest positiivset potentsiaali, mida tegelikult vastastikku tunnustav ja tegudes heanaaberlik suhe võiks pakkuda, on kõige olulisem omada kõigil tasanditel toimivat dialoogi. Ilma selleta pole võimalik segavaid müüte hajutada ega ka olemasolevatele probleemidele lahendusi leida. Parlamentaarsel diplomaatial on siin kindlasti oma roll mängida.

Head kolleegid! Kogu see kirev ja dünaamiline maailmapilt paneb ka väikeriigi Eesti diplomaatidele ning välispoliitikat kujundavatele poliitikutele lisavastutuse. Meil on kõvasti vedanud, et sellises ohtuderohkes maailmas on meil praegu rohkem sõpru ja liitlasi kui kunagi varem meie riigi ajaloos. On ilmne, et kiirelt muutuv maailmas eeldab liitlassuhete arendamine pidevat tähelepanu. Meile on väga hästi teada, et liitlassuhted on siis püsivalt tugevad, kui me ka ise oleme valmis järjekindlalt

oma panust andma ja enda eest seisma. See omakorda eeldab, et meie välispoliitika elluviimiseks kasutuses olevad tööriistad on piltlikult öeldes korras ning õlitatud.

Tänapäeva kiires ja muutusterohkes maailmas on äärmiselt oluline, et Eesti kui väikeriigi välisesindamine oleks võimalikult sihipärane, läbimõeldud ning erinevaid vorme ja sisutegevusi integreeriv. Just sellel eesmärgil tegi Riigikogu väliskomisjon eelmisel nädalal teatavaks oma järeldused ja soovitusel Vabariigi Valitsusele seoses Eesti esindatusega maailmas ja meie välisesinduste võrgustiku arendamisega. Oma seisukohtade kujundamiseks viis komisjon läbi 21 kuulamist ning tellis Eesti Välispoliitika Instituudilt teemakohase analüüsi. Komisjoni lõppotsus oli konsensuslik.

Kui küsida Eestis elavalt välismaalastel, mis tema arvates on Eestil maailmaga suhestumises suurim kitsaskoht, siis sageli mainitakse riigi vähest tuntuust. Mõistagi on väikeriigil piiratud ressursside juures tuntuse kasvatamine keerulisem ja vaevarikam kui suurriikidel. Ometi on tänapäeva konkurentsitihedas maailmas väga tähtis olla aktiivne, oma eripära leidev ja tugevustele rõhuv riik.

Eestil on maailmas kokku 46 diplomaatilist esindust, lisaks veel kümme Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse ning kaks Eesti Instituudi esindust. Kui siia lisada veel 144 aukonsulit 66 riigis, siis on Eesti kohalolek maailmas väikeriigi kohta muljetavaldav. Selle võrgustiku kaudu on Eesti suutnud tagada märgatava edu rahvusvahelistes suhetes, mida on ilmestanud meie kiire integreerumine läänemaailma alusstruktuuridega.

Väliskomisjon tunnustab Vabariigi Valitsust tema senises tegevuses, kuid kutsub samas üles piiratud ressursside, uute väljakutsete ning avaramate esindusvõimaluste tingimustes põhjalikult analüüsima Eesti välisesinduste paigutumist ja sisulist tegevust lähtuvalt meie lühema- ja pikemaajalistest välispoliitilistest ja välismajanduspoliitilistest eesmärkidest. Võttes arvesse olemasolevate vahendite optimeerimise vajadust, soovib väliskomisjon lähiajal kaaluda saatkondade arvu vähendamist Euroopas. Meie positsioonid heade partnerite seas Euroopas pole määratletud mitte pisikeste ja sageli väheefektiivsete saatkondade kaudu, vaid eeskätt mitmekülgse koostöö kaudu Euroopa Liidu või NATO tasandil. Saatkondade

arvu vähendamine ei tohi olla kindlasti mehaaniline, vaid ranges kooskõlas meie välispoliitilise võimekuse tugevdamisega. Väliskomisjon rõhutab, et vabanevaid vahendeid võiks seejuures kasutada olemasolevate esinduste tugevdamiseks nii Euroopas kui ka kaugemal ning noorte diplomaatide palga tõstmiseks.

Väliskomisjoni meelest tuleb töötada ametkondadeüleselt Eesti kuvandi sihipärase loomise nimel eesmärgiga, et sisu vastaks kuvandile. Seda tehes tuleks pöörata suuremat tähelepanu Eesti tutvustamisele maailmas mõtestatult integreeritud tegevuste kaudu. Selle üheks hoovaks peab komisjon avaliku diplomaatia potentsiaali paremat rakendamist. Samuti leidsime komisjoni soovitusel, et Vabariigi Valitsus peaks kaasajastama Eesti diasporaa poliitikat, et paremini kasutada olemasolevaid vahendeid võõrsil elavate eestlaste sidemete hoidmiseks kodumaaga.

Eraldi rõhutas komisjon oma soovitusel välisesinduste rolli Eesti kodanike ja ettevõtjate huvide kaitsmisel. On ilmne, et ilma tugeva ja konkurentsivõimelise majanduseta on ka meie välispoliitiline võimekus pärsitud. Komisjoni liikmed leidsid, et tuleks kinnistada põhimõte, mille järgi Eesti esindused olenevata majandusdiplomaadi olemasolust pakuvad oma tegevusega konkreetset lisandväärtust ajakohase teabe ja ideede hankimisel ning kontaktide loomisel ja hoidmisel ettevõtete tasandil. Arvestades meie naaberriikide kogemust tuleks kaaluda võimalust, et saatkonnad hakkavad ettevõtjatele pakkuma majandusanalüüsi tasulisi teenuseid.

Kokku tegi väliskomisjon valitsusele 23 soovitusel, mille võimaliku ellurakendamise üle jätkatakse arutelu juba selle aasta lõpul.

Head kolleegid! Lõpetuseks tahan pöörata tähelepanu Riigikogu välisdelegatsioonide ja sõprusrühmade tegevusele. Täna on meil moodustatud kuus välisdelegatsiooni ja 45 parlamendirühma.

Jaanuaris toimunud traditsioonilisel kohtumisel meie välisdelegatsioonide juhtidega tõdeti, et kõigis rahvusvahelistes parlamentaarses foorumites on Riigikogu hästi nähtav ning saadikute töö kindlasti tunnustamist väärt. Näiteks on Euroopa Nõukogu Parlamentaarses Assamblees Eesti kanda mitu tähtsat positsiooni, nende hulgas mõjuka monitooringukomitee esimehe koht, mida täidab Andres Herkel,

Ukraina raportööri koht, mida täidab Mailis Reps, ning Serbia raportööri koht, mida täidab Indrek Saar.

Eeloleval kevadel võõrustab NATO Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsioon kolleegide organisatsiooni kevadistungil Tallinnas. Tegemist saab olema seni suurima rahvusvahelise parlamentaarse üritusega Eestis. Riigikogu valmistub selleks tõsiselt ning loodetavasti suudame enam kui 40 riigi parlamendidelegatsioonidele korraldada meeldejäeva sündmuse.

Sarnaselt välisdelegatsioonidega on aktiivsust üles näidanud paljud parlamendirühmad, kelle tegevus peaks kaasa aitama riikide kahepoolsete suhete mitmekesistamisele. Riigikogu väliskomisjoni eestvõttel on istungjärgu jooksul vähemalt korra toimunud parlamendirühmade esimeeste kohtumine, mis on väga hea võimalus informatsiooni vahetada ning häid tavasid kujundada. Kahjuks tabas meid selles töös ka suur kaotus, kui Hiinas tööülesandeid täitnud parlamendirühma juht kolleeg Peeter Kreitzberg seal ootamatult suri.

Head kolleegid! Riigikogu väliskomisjon keskendub ka eeloleva aasta jooksul parlamentaarse diplomaatia edendamisele ning meie sisemiste ressursside paremale kasutamisele. Selles töös oleme tunnetanud kõigi fraktsioonide aktiivset kaasamõtlemit ning panustamist. Üks suurimaid Eesti välispoliitika eeliseid on olnud suutlikkus leida poliitiline konsensus ning ühiselt välja töötatud eesmärkide poole ka liikuda. See on väärtus, mis on Riigikogu väliskomisjonile tähtis ka edasises töös. Aitäh tähelepanu eest!

Asesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Me jätkame küsimustega. Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Minu küsimus oli mõeldud välisministrile, aga ma loodan, et väliskomisjoni esimees saab ka vastata. Eelmiste aastate välispoliitika teemalistest ettekannetest oli osa pühendatud energiajulgeoleku küsimustele, ja mitte ainult seoses Läänemere regiooniga, mida puudutati täna. Täna ettekannetes ei valgustatud Eesti positsiooni lõunapoolsetes projektides, näiteks Nabucco ja South Stream. Kas see teema

ei ole oluline või on Eesti muutnud oma positsiooni, millest varasemates sõnavõttudes juttu oli? Ma mõtlen eelmisi aastaid.

Marko Mihkelson

Aitäh väga hea ja sisulise küsimuse eest! Energiajulgeolek kahtlemata on äärmiselt oluline temaatika ja on täiesti arusaadav, et sõltumata sellest, kas need mõtted nendes lühikeses kõnedes täna kõlavad või mitte, mõjutavad need meie elu peaaegu iga päev. Ma arvan, et siin on mitmepoolne lähenemine. Kindlasti energiapoliitika, sh energiajulgeolekupoliitika, on meie jaoks edukas siis, kui Euroopa Liit suudaks võimalikult ühtselt, järjekindlalt ning kõiki erinevaid võimalusi ja ressursse kasutades seda ka ellu viia. Ma arvan, et tegelikult on viimastel aastatel selles vallas toimunud päris positiivseid arenguid. Veel kuus-seitse aastat tagasi, kui ma olin Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee energiajulgeoleku raportöör, oli seda kooskõla Euroopa institutsioonide vahel märksa vähem kui praegu. Eesti on tegelikult riigisiselt selles energiajulgeoleku debatis väga aktiivne olnud, aga arvan, et meil on siiski vaja veel hulk olulisi küsimusi lahendada. Usun, et selles koostöös, mis me Euroopa Liidu tasandil teeme, on ka teie nimetatud projektid väga tähtsad, eriti Nabucco projekt. Nagu viimased arengud on näidanud, on edasiminekut ka selles vallas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Aitäh, proua istungi juhataja! Hea ettekandja! Ma arvan, et üks välis- ja majanduspoliitika tähtsaimaid komponente on pragmatism. Ja pragmatism peab eelkõige väljenduma heades suhetes ja eriti heades suhetes naabritega. Eesti eelis on see, et meie kõrval asub suur ja põhjatu Venemaa turg. Toon aga lihtsa näite erinevatest suhetest: kui Soomele on head majandussuhted Venemaaga riigi heaolu üheks aluseks ja selle nimel nad teevad väga tihedat poliitilist koostööd väga mitmel tasandil, siis meil on nii, et kui Eesti eksport Venemaale ületab teatud protsendi, siis me räägime, kui kõvasti see ohustab meie riiki. Mis te arvate, kas pragmatism peaks prevaleerima emotsioonide üle? Kas me peaksime nägema vaeva oma

suhete parandamise nimel, et Eesti majanduski sellest võidaks?

Marko Mihkelson

Ma arvan, et see on väga hea küsimus, millele on küllalt lihtne vastata. On täiesti selge, et emotsioonide ajel poliitikat ei tee, eriti välispoliitikat. Tulemused, mida saavutatakse sellise poliitikaga, võivad olla lühiajalised ja tegelikult päris saatuslikud riigi julgeolekule. Nagu ka väliskomisjoni ettekandest kõlas, meie lähenemine on küllaltki pragmaatiline kõiges, mis puudutab Eesti julgeoleku tagamist kõigis tema valdkondades, kaasa arvatud selles osas, mis puudutab meie ekspordivõimekust eri turgudel, sh teie nimetatud Venemaa turul.

Kui me statistikat vaatame, siis viimastel aastatel on seda pragmatismi tegelikult päris palju juurde tulnud just nimelt heade ekspordimpordinäitajate osas, mis puudutavad meie ettevõtjate tegevust, ja seda kasutades ka Venemaal erinevaid võimalusi, mida see tõepoolest suur turg endas peidab. Loomulikult me teame, et seal on terve hulk mitmesuguseid takistusi, mis puudutavad nii õigusruumis toimuvat kui ka võib-olla seda, mis on seni piiranud Euroopa Liidu ja Venemaa majandussuhteid. Me juba neljandat aastat peame läbirääkimisi Euroopa Liidu ja Venemaa partnerlusleppe üle, mis aitaks kõvasti kaasa kahepoolsete suhete edendamisele ka majanduse valdkonnas. Loodame, et Venemaa liitumine Maailma Kaubandusorganisatsiooniga annab täiendava kindluse ka meie ettevõtjatele investeeringute tegemiseks Venemaal ja kaubandussuhete edendamiseks. Ma usun, et see lepinguline baas, mis meil suhetes Venemaaga praegu veel mõneti auklik on, saab parandatud siis, kui kahepoolse dialoogi tähtsust tunnetavad mõlemad pooled. Ma võin küll kinnitada, et mis puutub Riigikogu väliskomisjoni, siis meie huvi on kahtlemata võimalikult palju kaasa aidata, et meil oleks suhetes kõigi oma naabritega võimalikult hea lepinguline baas. Kui jutt on Venemaast, siis aitaks see baas kaasa pikaajaliste investeeringute ja kaubandussuhete kujunemisele.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma pean tunnistama, et ma olen pea kõikide sinu positsioonidega nõus. Olen ka sellega nõus, et tugev välispoliitika on üks meie riigisisesese heaolu samba aluseid. Aga sellega kaasnvalt on mul üks väga lihtne küsimus. Kui maailmas peetakse suurimateks riskideks võibolla puhta õhu, vee ja toidu puudust tulevikus, siis meil on kõik need asjad olemas. Mis sa arvad, mida me peaksime Eesti riigis tegema, et me suudaksime need ära pakendada ja leida neile väljaspool Euroopa Liitu turud ja neid müüa?

Marko Mihkelson

See on küll väga huvitav küsimus. Ma ei ole kunagi selle peale mõelnud, kuidas õhku pakendada ja see kuhugi teise kohta saata. Aga see, millele sa oma küsimuses viitad, on minu arvates väga tõsine probleem, eriti ressursi nappus maailma eri piirkondades ja seda tegelikult ka Euroopa Liidu vahetus naabruses. Euroopa Komisjon on viidanud näiteks sellisele ohumärgile, et niisuguses riigis nagu Jeemen, mis on praegu kodusõjast räsitud, võib juhtuda, et aastal 2015 tekivad neil väga tõsised probleemid vee kättesaadavusega. Samas on Jeemen üks kõige kiiremini kasvava elanikkonnaga riike maailmas – 3% on iga-aastane iive – ja selge on, et arvestades ka sealset praegust sisemist olukorda, võib see olla väga tõsine probleem. Me teame, et selliseid ohuallikaid on ka mitmel pool mujal Lähis-Idas. Arvan, et üks riik, kes omab tõesti, nagu sa viitasid, piisavalt ressursse puhta keskkonna tagamiseks pikemat aega, ei suuda niisuguseid globaalseid probleeme lahendada. Siin on kindlasti äärmiselt tähtis see koostöö, mida riigid omavahel teevad. Euroopa Liit, kuhu Eesti kuulub ja kus ta on aktiivne, on minu arvates eriti viimastel aastatel olnud eestkõneleja puhta majanduse, roheline majanduse, puhta keskkonna saavutamisel maailmas. Näiteks mitu korda tänases arutelus kõneks olnud Eesti projekt "Teeme ära!" on ettevõtmine, mis on maailmas väga palju tähelepanu leidnud. See on väga hea algatus ja selle on käivitanud tõepoolest meie kodanikud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus puudutab ka Venemaad. Tahan sissejuhatuseks öelda, et minu arvates me oleme teinekord põhjendamatult rusikat Venemaa suunas vibutanud. Pean silmas kogu meie riigi enda majanduslikku olukorda – töötute arv kasvab ja töökohti jääb aina vähemaks. Me peame Venemaaga kui ühe meie ekspordimaaga sisuliselt rääkima hakama. Nagu välisminister ütles: kolm riiki meie lähinaabruses – Soome, Venemaa ja Rootsi – on meile äärmiselt tähtsad. Ma küsingi: mis on lähiajal need kolm sammu, mis võiksid olla Venemaaga peetavatel läbirääkimistel edukuse aluseks ja tagada meile tugevamad majandus-sidemed?

Marko Mihkelson

Tahan kõigepealt ära õiendada selle teie küsimuses kõlanud väite, et me oleme justkui kellegi poole rusikat viibutanud. Vaadake, Eesti rusikas ei ole piisavalt suur, et seda kuskil väga viibutada. Eesti on seisnud oma iseseisvuse ja julgeoleku eest ning neid väga tähtsaks pidanud, ükskõik kes meie valitsuses ka olnud pole, kaasa arvatud Keskerakonna esindajad.

Nüüd aga teine pool küsimusest. Kui me vaatame kahepoolseid suhteid Eesti ja Venemaa vahel viimasel kümmekonnal aastal, siis ma ei taha küll luua suuri illusioone, aga me oleme vahest jõudnud punkti, kus me oleme võimelised üle saama sellest, mis meie ajaloos on olnud keeruline ja tihtipeale ka emotsioonidele tuginevaid probleeme tekitanud. Ma väga loodan, et see avaldus, mille Riigikogu mõni nädal tagasi vastu võttis, on ka teatud tähis teel uute võimaluste kasutamise poole.

Aga te teate ka ise väga hästi tänu piiriülesele koostööle Kagu-Eestis, et kõik projektid on elluviidavad ja kõik eesmärgid saavutatavad või nendel on reaalne kasutegur siis, kui selleks on vastastikune tahe, vastastikune huvi. Ja nagu ma väliskomisjoni ettekandes juba ütlesin, me oleme väliskomisjonis selle koosseisu ajal arutanud, et kuigi meievahelistes suhetes on probleeme, on kõige olulisem dialoog, kontaktide olemasolu ükskõik mis tasanditel selle nimel, et probleemidele lahendus leida. Väliskomisjon käis septembris Kagu-Eestis ja kohtus Kagu-Eesti vallajuhtidega, samuti külastasime Pihkvat, Petserit, Pihkva

konsulaati, tutvusime piiriülese koostööga. Ütlen niimoodi, et olles võib-olla kaugelt neid protsesse näinud toimumas juba viimase kümne aasta jooksul, on positiivne ootus praegu suurem kui kunagi varem. See on piisav alus, millele tuginedes saame töötada selle nimel, et lahendamata küsimusi meie laual oleks vähem.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tõnu Juul!

Tõnu Juul

Täna, lugupeetud esimees! Austatud ettekandja! Küsimuste esitamine on täna pisut sassi läinud. Minu küsimus oli algselt mõeldud välisministrile, aga esitan selle nüüd teile. See puudutab Afganistani missiooni. Lähiaastatel vähendab meie suurim liitlane NATO-s Ameerika Ühendriigid oma väekontingenti Afganistanis. Ma hindan igati meie senist liitlaskohustuse täitmist, aga paraku paikneb Eesti kontingent praegu Lõuna-Afganistani vägagi ohtlikus piirkonnas, kus Talibani aktiivsus võib suure tõenäosusega kasvada. Kas koostöös Välisministeeriumiga olete ka teie oma komisjonis arutanud meie sõdurite turvalisuse probleemi, mis selle missiooniga kaasneb?

Marko Mihkelson

Aitäh selle küsimuse eest! Kahtlemata on Eesti välismissioonid, kaasa arvatud Eesti osalemine Afganistani missioonil, meie töös väga olulisel kohal. Riigikaitsekomisjoni liikmena sa tead, et me koos saame regulaarselt operatiivülevaadet missioonipiirkondades toimuvast. Pärast riigikaitsekomisjoni Afganistani visiiti rääkis komisjoni esimees Raidma meilegi viimastest arengutest seal piirkonnas. Ma arvan, et äärmiselt tähtis kõigi seesuguste otsuste tegemisel on pikaajaline vaade. Veel kord: ma usun, et 2013. aasta võib kujuneda aastaks, mil me peame koos oma partneritega tõsiselt mõtlema oma missiooni struktuuri ja ka eesmärkide võimalikule muutmisele, arvestades, et eesmärk on ju tegelikult see, et Afganistani provintsid lähaks kontrolli järk-järgult üle Afganistani valitsuse kätte. Me teame, et praegu on Afganistani valitsusel kahjuks siiski väga vähene võimekus toetada oma eelarve ja muude ressursidega isegi armeed ülevõtmist, rääkimata ühiskonna tugevdamisest ja majanduse edendamisest. See õigupoolest teki-

tab küsimuse, kui pika perioodi vältel on lääneriikidel ja üldse rahvusvahelistel jõududel vaja Afganistani valitsust veel toetada. Selge on, et me ei räägi lühiajalistest probleemidest. Aga nagu ma ütlesin, järgmine aasta on meie Afganistani missiooni arutelu kontekstis aasta, mil me peaksime märksa tõsisemalt mõtlema missiooni eesmärkide ja sisu üle, koos oma partneritega loomulikult.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud kolleeg! Hiljuti sain Eesti-Türgi parlamendirühma liikmena Riigikogu asjaajamistalitusest ühe kirja, mis sisaldas pöördumist ning kutsus üles boikoteerima Venemaa Föderatsiooni presidendi-valimisi. See on omaette anekdoot ja paneb muigama, et ettepanek tehti Eesti-Türgi parlamendirühma liikmetele, kes on tõenäoliselt kõik Eesti kodanikud. Samas andis see mulle tõuke järgmise küsimuse esitamiseks. Välisministri kõnes oli lause, et Euroopa Liit, tähendab ka Eesti, toetab edaspidigi demokraatia, õigusriigi ning kodanikuühiskonna arengut Venemaal. Mis võiks olla parem moodus – kas boikoteerida presidendi-valimisi või neist aktiivselt osa võtta? Millise sõnumi sa annaksid Eestis elavatele Vene kodanikest maksumakjatele, keda on sada tuhat, siit sellest puldist?

Marko Mihkelson

Ma pean sulle, hea Mihhail, praegu küll nõutult otsa vaatama ja ütlema, et mina ei tea sellest üleskutsesest miskit. Kust see küll võis tulla? See kõlab päris absurdset.

Aga mis puutub sisepoliitilisse olukorda Venemaal, siis ma arvan, et sina kui Narva elanik tead väga hästi, millised põhimõttelised muutused on viimastel kuudel toimunud. Nagu ma ütlesin ka komisjoni ettekandes, me oleme jälginud päris tähelepanelikult olukorda, mis on kujunenud peale detsembrikuiseid valimisi. Euroopa Liit ja Euroopa Parlament on väga selgelt väljendanud muret selle üle, et valimistel kandideerimise protseduurid ei ole olnud avatud kõigile soovijatele, et on toimunud päris palju rikkumisi, mis on tõendatud ja interneti allikate abil kontrollitavad. Me teame väga hästi seda debatti, mis praegu meie naaber-

riigis Venemaal toimub seoses lähenevate presidendivalimistega. Kindlasti on nii Eesti kui ka kogu Euroopa Liidu huvides, et sisemised arengud kõigis meie naaberriikides, kaasa arvatud Venemaal, oleksid ennustatavad, oleksid põhiseadusjärgsed. Kui te loete Venemaa põhiseadust, mis võeti vastu 1993. aastal, siis te näete, et see annab kõigile kodanikele õiguse vabadustele ja ka võimule, seades kohustuse, et kõigi Venemaal elavate kodanike huvid oleksid arvesse võetud. Ja neid saab kõige paremini arvesse võtta vabadel ja ausatel valimistel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Austatud väliskomisjoni esimees! Te oma kõnes märkisite hea sõnaga Eesti aukonsuleid igal pool üle maailma, kes teevad suurepäraselt tööd oma vabast tahtest ja tihtipeale ka vabast ajast. Uudishimuliku inimesena ma siinsamas oma arvutis vaatasin Välisministeeriumi koduleheküljelt, kes need aukonsulid on. Neid on tähestiku järjekorras üle maailma iga pool – Aasias ja Aafrikas, sellises tähtsas riigis nagu Filipiinid on neid isegi kaks tükki. Ma jõudsin V-täheni ja leidsin sealt ainult Venezuela. Milles asi? Kas selle koha peal sai Välisministeeriumil internet otsa või lõppes tähestik? Minu meelest Venemaa on meie jaoks küllaltki vastuoluline riik, sealt lähtuvad mitmed ohud, seda enam peaks rohkem infot hankima, igasuguseid kontakte looma ja hoidma. Kas tõesti ei leidunud seal 160 miljoni inimese hulgas ühtegi, kes austaks Eestimaad? Või Eesti ei tahagi omada aukonsulit Venemaal?

Marko Mihkelson

Aitäh, Viktor! Teate, ma üllatan teid oma vastusega. Venemaa on tegelikult riik, kus Eestil on kõige rohkem diplomaatilisi esindusi. Ma arvan, et see räägib juba iseenda eest ja ongi vastuseks küsimusele. Meil on saatkond, nagu te kõik teate, Moskvast, meil on peakonsulaat Peterburis, meie konsulaat töötab Pihkvas. Ja loomulikult – see ei ole ju mingi saladus – on meil kõigil Venemaaga päris palju häid kontakte, mille eesmärk on, et need

suhted ühel päeval oleks sellised, mis pakuvad meile kõigile rahulolu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Andrus Saare!

Andrus Saare

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Ma küsin sinu kui välispoliitikas pädeva eksperdi käest Venemaa teemal edasi. Nimelt: milliseks sa pead Eesti ja Venemaa suhete perspektiive pärast presidendivalimisi?

Marko Mihkelson

Aitäh, Andrus, selle küsimuse eest! Mina olen optimist. Eesti ja Venemaa suhetes on perspektiiv olemas, aga me ei ole suutnud seda 20 aasta jooksul ära kasutada. Tõsi, ilmselt ei ole praegu vaja süveneda detailidesse, milles need probleemid 20 aasta jooksul on seisnud. Võib-olla üks olulisimaid tegureid on olnud see, et vastastikust tahet ja kooskõla olemasolevate probleemide lahendamiseks on pisut nappinud. Ent nagu ma enne ühele küsimusele vastates ütlesin: mina olen kogenud, et viimase paari aasta jooksul on meie suhetes positiivseid sõnumeid siiski rohkem olnud, ja ma usun, et Venemaalgi välispoliitiliste otsustajate tasandil tajutakse, et heanaaberlikest suhetest ja püsivatest huvidest nendes heanaaberlike suhetes Eestiga on Venemaal hoopis enam võita kui sellisest tupikteel toimuvast kanakitkumisest. Aga Riigikogu väliskomisjoni tegevus, mida me oleme komisjoni istungitel arutanud, on selles suunas küll ühene olnud. Me töötame selle nimel, et laiendada kontaktivõimalusi ja dialoogi Venemaaga eri tasanditel – nii leiab ehk seni püsinud probleemidele viimaks lahendusi ja saab neid laua peal vähemaks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Andres Herkel!

Andres Herkel

Aitäh, proua juhataja! Austatud ettekandja! Mulle väga meeldib väliskomisjoni selline tööstiil, et analüüsitakse probleemi pikalt, tehakse teemakohaseid kuulamisi. Saatkondade võrgu analüüsis oli juttu ka majandusdiplomaatia eelisarendamisest Aasia suunal. Nimetasite, et olete kokku teinud 23 ettepanekut – seda on

päris palju. Kas neid võiks valgustada natuke lähemalt? Ja kindlasti on olulisi asju veelgi, mis Eesti diplomaatilises esindamises lähiajal muutuma hakkab?

Marko Mihkelson

Küllalt suure osa nendest soovitudest, mis me oleme Vabariigi Valitsusele andnud, ma mainisin ka oma ettekandes ära. Need soovitud on kõik kättesaadavad ka Riigikogu koduleheküljel. Ma ei hakkaks neid siin ükshaaval ette lugema. Aga räägiksin ühest asjast, miks me selle teema viimase aasta jooksul oleme rohkem luubi alla võtnud. Me oleme tegelikult iga aasta – minu mälu siin Riigikogu väliskomisjonis töötades ulatub viimasesse üheksasse aastasse – vaadanud üle välisesinduste arengukava või õigemini analüüsinud üksikuid momente, mis arengukava koostamisel arvesse võetakse. See meie huvi on väga hästi kokku langenud Välisministeeriumi sooviga kujunenud olukorda põhjalikumalt analüüsida. Me teame väga hästi, et Eesti on jõudnud oma integreerumisel eri struktuuridesse nii kaugele, et me võiksime rahulikult analüüsida, kus on praegune esindatus hea, kus see on veel nõrk, kus võib-olla üldse puudu, aga vahest on ka kohti, kuhu me oma ressursse senisel viisil paigutama ei peaks. Riigikogu väliskomisjonil on ka selles küsimuses Välisministeeriumiga väga hea koostöö välja kujunenud ja ma usun, et me saavutame kõige peamise eesmärgi – suudame neid väheseid ressursse, mis meil on, kõige paremini kulutada, lähtudes ennekõike meie reaalsest välispoliitilistest, sh välismaajanduspoliitilistest sihtidest ja Eestit võimalikult hästi tutvustades. Selle eesmärgi nimel me töötame. Kõik see on aga nagu elav dokument, millele me kindlasti rasvast punkti praegu ei pane. Nagu ma ütlesin, aasta lõpul me tuleme nende küsimuste juurde uuesti tagasi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Siim Kabrits!

Siim Kabrits

Aitäh, proua juhataja! Hea kolleeg! Minu küsimus puudutab Indiat. India teatavasti on rahvastiku arvult maailmas teine riik ja nagu välisminister mainis, on Eestil plaanis avada oma esindus Indias. Millal on India plaanis Eestis oma esindus avada ja millal muutub

India Eesti kodanikele viisavabaks? Kas selle kohta on mingit informatsiooni?

Marko Mihkelson

Kahtlemata on India äärmiselt oluline riik ja ei möödu ilmselt väga palju aega, kui ta muutub maailmas rahvaarvu poolest kõige suuremaks riigiks. Mul on hea võimalus Indiaga lähemalt tutvuda nädala pärast, kui ma lähen koos arengufondi delegatsiooniga külaskäigule New Delhisse ja Mumbaiisse. Me oleme seoses Aasia raportiga päris paljusid teemasid väliskomisjoni istungitel arutanud, sh tervikuna nende huvide katmise seisukohast, mida arengufond India seire raames on käsitletud, ja usutavasti annab see visiit uut informatsiooni ka nendes küsimustes, mida sa mainisid. Meil on terve rea Aasia riikidega olemas viisavabadus ja võimalus viibida ühes või teises riigis kuni 90 päeva. Usun, et Aasia suurima demokraatiana võiks India ühel päeval olla ka meie kodanikele vabam ja avatum, kui nende praegune viisaregulatsioon võimaldab. Eesti saatkonna avamine Indias aga on äärmiselt ajakohane ja aitab neid eesmärgi lähemale tuua.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Suur tänu! Mul on ülimalt hea meel ja uhke tunne olla siin Riigikogus ja kuulata väliskomisjoni esimehe ettekannet. See oli teistmoodi kui välisministri ettekanne. Ma leian, et see oli rohkem 21. sajandi vaimus, kuna väga pikalt peatuti Aasial ja sealsetel gigantidel. Sellest tulenevalt ma ka küsin Aasia kohta, jätkates India teemaga. Küsin väliskomisjoni esimehe arvamust, miks on niimoodi, et Eesti Vabariik aastaid tagasi leidis tee Pekingini, avas seal saatkonna, aga alles aastal 2012 hakkame jõudma Indiani, mis ei ole sugugi ainult Aasia suurim demokraatia, vaid maailma suurim demokraatia.

Marko Mihkelson

Aitäh, hea Marianne, heade sõnade eest ja ka väga huvitava küsimuse eest! Nendes protsessides, mis 1990-ndate alguses alguse said, selles, kuidas Eesti välisesinduste võrgustik kujunema hakkas, oli kahtlemata peatähelepanu keskendunud Euroopa riikidele, meie lähi-

naabrusele. Eesmärk oli tagada väga kindlalt meie kiire liitumine Euroopa Liidu, NATO ja teistegi struktuuridega. Võimalik, et sellised kaugemad saatkonnad olid toona Eesti riigi jaoks ikkagi oluliselt kulukamad saatkonnad kui lähinaabruses paiknevad. Ja peaaugust, nagu ma ütlesin, olid meie välispoliitilised eesmärgid ja ülesanded tollel ajal siiski teised, kui need on täna. Ent kunagi pole hilja. Küllap praegu, mil me hakkame peagi Indias saatkonda avama ja Riigikogu arutab Aasia teemasid – sinul India sõprusrühma juhina on ju selles väga oluline panus –, me oskame paremini kasutada ka võimalusi, mis eriti viimase kümnenäi jooksul on India puhul esile kerkinud. Olgem ausad, kui võrrelda Indiat täna ning Indiat aastal 1991, 1992, 1993, siis need on väga erinevad riigid.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud kolleeg, väliskomisjoni esimees Marko Mihkelson, selle ettekande eest! Enne, kui ma avan läbirääkimised – soovi on avaldanud viis kõnelejat –, teen ettepaneku hääletada väliskomisjoni ettepanekut pikendada istungi aega päevakorra ammendumiseni, kuid mitte kauem kui kella 14-ni. See tuleb meil läbi hääletada.

Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele väliskomisjoni ettepaneku pikendada istungi aega päevakorra ammendumiseni, kuid mitte kauem kui 14-ni. Palun hääletada!

Poolt hääletas 42 Riigikogu liiget, vastuolijaid ei olnud, erapooletuid oli 1. Istungi aeg on pikendatud kuni kella 14-ni.

Avan läbirääkimised. Kutsun kõigepealt kõnepulti kolleeg Enn Eesmaa Keskerakonna fraktsiooni esindajana.

Enn Eesmaa

Austatud külalised! Kolleegid! On mitmetähenduslik, kui välisminister alustab riigi välispoliitika-aasta kokkuvõtet ja tulevikusuundumuste visiooni üle-eelmise Eesti riigipea Lennart Meri mõttekalt teedrajava tsitaadiga edukusest ja edasiminekü kiirusest. Ühtaegu viitab see kindlasti kiiduväärt järjepidevusele, teisalt aga paraku ehk ka vastlapäevale kohaselt liulaskmisele kunagi rajatud radadel ehk teisisõnu tegemata töö suurele ning saavutatu vähele hulga. Mäletan üsna hästi tollaseid asjaolusid, mil president selle innustava lau-

sungiga esines. Tagantjärele võib vaid imestada, kui palju maailm tervikuna ning meie jaoks tollal alles tulevikuunistuste sekka ning teenisti välispoliitika valdkonda kuulunud Euroopa Liit nende aastatega muutunud on. Loomulikult on endistviisi oluline oma eesmärkide suunas liikumise kiirus, kuid täna oleks kena kuulda veidigi edenemisest kas või mõneski riigis. Paraku pidurdavad seda kiirust nii paljud uued tegurid, milliseid president Meri päevil isegi tema ette näha ei osanud. Kiirusest vaata et veelgi olulisemaks on aga tõusnud liikumissuuna määramine, arvestades asjaoluga, et otsustajaid on palju, ressursse, eriti meil Eestis, vähe.

Kõigele vaatamata on muutused olnud põhjanevad ning üllatavalt kiired. Euroopa Ühendus vormus Euroopa Liiduks nii sisus kui ka vormis ju alles 20 aasta eest. Maastrichti lepingus sätestati selged reeglid tulevasele ühisrahale, samuti välis- ja julgeolekupoliitikale, plaaniti tihedamat koostööd justiits- ja siseküsimustes. Oluline nihe toimus ka Euroopa Liidu eesmärgi sõnastuses. Senisest tunduvalt tähtsamale kohale tõusid sotsiaalse kaitse küsimused, euroliidu sotsiaalpoliitikas võeti kasutusele subsidiaarsusprintsip, hoopis rohkem hakati jälgima ja analüüsima elatusaseme ja elukvaliteedi näitajaid. Sellest ajast räägime üha rohkem majanduslikust ja sotsiaalsest sidususest kogu Euroopa Liidus, sellest, et majanduskasv peab olema säästev, jätkusuutlik ja inflatsiooni mitte tõstev. Sellises Euroopa Liidus tahtis enamik eestlasi meeleldi elada.

Vaatamata eurooplastele soodsamat tulevikku lubava lepingu paljudele kiitjatele sündisid nn kolme samba poliitika kokkulepped mõneski riigis valuliselt. Saksamaal kaevati leping konstitutsioonikohtusse. Sakslastele oli oluline, et leping polnud mitte föderatsiooni loov, vaid valitsustevaheline leping. Prantsusmaal toetas lepet vaid 51% hääletanuist, mis oli peaaegu et ennekuulmatu. Olid ju prantslased vähemasti oma poliitliidrite sõnul eriti euromeelsed. Taani referendumil oli suurem osa rahvast lepingu vastu. Probleemi lahendasid Taanile antud mõned vabastused teatud ühistöövaldkondades.

Nii mõnedki euroliidu praegused suurprobleemid saidki alguse just siis. Maastrichti lepingu ratifitseerimisega jõuti lõpule alles 1993. aasta novembris. Täna, 20 aastat hiljem,

on Euroopa Liit üsna samasuguses, tegelikult aga kurvemas seisus, sest tollased eesmärgid peaks nüüdseks juba täidetud olema. Kes oleks 20 aasta eest osanud arvata, et Kreeka veteranpresident võtab aastal 2012 julguse ning lajatab Soome, Hollandi ja veel mõne teise riigi ja rahva suunas, et kes te oma arust olete, et meid, kreeklasi, kritiseerite ja korrale kutsete?

Jah, tõesti on neid, kelle arvates Euroopa Liidul pole vähimatki tulevikulootust. Masside arvamus ei lähtu ju tavaliselt mitte niivõrd tegude väärtusest, kuivõrd tegude edukusest. Märkimisväärsest edust on praegu tõesti raskevõitu rääkida. Eurotsoon käriseb, kuigi Island oma hädade sunnil on otsustanud sellega liituda. Eurotsooni kriis õhonestab Euroopa julgeolekut ja poliitilist sidusust, mis aga toetab ju kogu Euroopa Liitu. Probleemriikide riigivõlg on mõnel juhul oluliselt üle 100% SKT-st. Seetõttu on probleemseid suure osa Euroopa juhtivate pankade kapitaliplaanid. Palun lisaaega!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit, palun!

Enn Eesmaa

Enamik panku püüab müüa vara, riske ümber arvestada ja ohjata passivaid, seega ostatekse tagasi võlakirju, mille hind on alla nimiväärtuse. Kuid probleeme pole pelgalt pankadel ega riigiti – Kreekas, Portugalis, Hispaanias, Itaalias, vaid koguni seal, kus ometi peaks kõik korras olema: Euroopa Liidu komiteedes. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Euroopa Regionide Komitee ametnike palgad algavad 130 000 eurost kuus ning päädivad summadega, mis on suuremad kui Suurbritannia peaministri kuutasu. Ja seda kõikjal nõutava kokkuhoiu tingimustes! Juba aastaid on mõned tippliidrid avaldanud arvamust, et mõlemad üsna vähe korda saatvad ja oma-moodi luksuskomiteed võiks üldse laiali saata. Euroopa Parlamendil, mis on ju ainus rahvaste poolt otse valitud institutsioon, on jahmatama panevalt vähe võimalusi otsustavamalt kaasa rääkida näiteks Euroopa Liidu välisestisus-küsimustes, mis on ju tänase mõttevahetuse teema. Catherine Ashton'i ametkond tegutseb sisuliselt ilma parlamentaarse kontrollita ning on ikka veel formeerumisjärgus. Praktikas

võib Eesti loota selles valdkonnas üksnes koostööle paruness Ashton'i tohutult finantse neelava hiigelametkonnaga ehk ainult konsulaartenuste pakkumise tasandil, mis meie kasinaid ressursse arvestades on kindlasti eba piisav.

Ja ometi on selles hädameres ka pääsemist töötavaid saarekesi, õigupoolest arengutendentse. Üha suurenevate raskuste tõttu on Euroopa Liit sunnitud üha reaalsemalt ja kriitilisemalt analüüsima oma keskorganite ning liikmesriikide tegevust. Minnalaskmismentaliteeti ja sinisilmset uskumist on hakanud asendama range monitooring ja kontroll koos karistusmeetmetega. Tegemist on ju riikide vabatahtliku ühendusega, millest suurem osa kasutab sama raha – eurot. Kõigi liikmesriikide kodanikud peavad aru saama, et ühenduse probleemid puudutavad tõepoolest meist igaüht. Süüdi pole mitte niivõrd kreeklased rahvana, kuivõrd nende valimistel valitud liidrid, kelle enamikku majandusseadusi ja -reegleid eiranud süüdimatult populistlik majandus- ja finantspoliitika on selle iidse riigi viinud katastroofi äärele. Nüüd on Kreekas uus valitsus ning koostöö Ateena ja Brüsseli vahel senisest tunduvalt ladusam. Karmi kärpekava kiitis vaatamata tuhandete inimeste katkematutele protestidele heaks ka Kreeka parlament. Eileõised uudised kinnitavad, et sedakorda on katastroof ära hoitud, kuigi küsimus jääb, kui kauaks.

Eesti väliskuvandit aitavad kujundada paljud meie otsused ja otsustamata jätmised. Üks neist, just täna aktuaalsetest on Eesti otsus võltsimisvastase kaubanduslepe ehk ACTA suhtes, seda rohkem, et selle teemaga tegeleb eeskätt Välisministeerium. Ainsat väljapääsu nähakse paljudes riikides kaubanduslepe põhjalikus analüüsis ning kõiki asjast huvitatud osapooli hõlmavas vabas mõttevahetuses. Seda peab heaks mõtteks ka Eesti Keskerakond ja meie erakonna Riigikogu fraktsioon. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Enn Eesmaa! Palun nüüd kõnepulti kolleeg Andres Herkeli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindajana!

Andres Herkel

Lugupeetud proua juhataja! Austatud kolleegid! Välisminister ja väliskomisjoni esi-

mees tegid põhjaliku ettekande ja naljalt ükski valdkond fookusest välja ei saanud jääda. Ma veel kord rõhutaksin seda, millele ma ennist ka küsimuses osutasin: et väliskomisjoni tööstiil on väga sümpaatne. Tegemist on komisjoniga, kes ei menetle eelnõusid nii nagu teised, tema töö põhineb analüüsil ja teemakohastel kuulamistel. Ning arutatavad teemad, mis on varem olnud seotud ka Venemaa ja energiajulgeolekuga, on nüüd välja jõudnud Aasia strateegia ja saatkondade võrgu analüüsini. Oli ka osutus, et perspektiivis on Läänemere julgeolekukeskkond. See on väga hea, kui parlament niisugusel moel välispoliitikas kaasa räägib.

Ma muidugi oleksin tahtnud näha ehk ka seda, et Aasiast, eriti Hiinast kõneldes kostnuks selgemini väärtuspõhisuse motiiv, mis muuseas kerkis sümpaatselt esile aasta tagasi välispoliitika arutelul. Usun, et keegi ei taha vastu vaielda tõigale, et läinud aasta üks tähtsündmusi Eestis oli Tema Pühaduse dalai-laama visiit Eestisse, suhtutagu väärtuspõhisuse või pragmatismi teljel asjasse kuidas tahes. Mul oli eriti võõristav siin kuulda, kui üks parlamendiliige esitas küsimuse, kas poliitikute kohtumine Nobeli rahupreemia laureaadiga ei olnud äkki ebasoliidne. Mis tahes muid pragmatismi kriteeriume võib ehk sellega seoses tõstatada, aga mitte ebasoliidsust.

Kuna maailm muutub kiiresti, siis võib-olla ei saa tulevikus välistada seda, et Euroopa või mõned Euroopa riigid lähiajal võlakriisi pöörises mõnevõrra kaugenevad demokraatiast. Ning ehk hakkab Aasias samm-sammult üha enam täide minema see Fareed Zakaria ennustus, et majanduslik edu ja heaolu toob lõpuks paratamatult esile ka suuremad demokraatlikud ja poliitilised vabadused.

Viimane aasta oli tõepoolest, nagu täna korduvalt on öeldud, kiirete, ootamatute muutuste aasta. Vaevalt neid sündmusi oli võimalik ennustada – räägime araabia kevadest, räägime Kreeka kriisist ja Euroopa võlakriisist. Võib-olla tagantjärele vaadates tundub, et see oleks pidanud meie jaoks kõige selgemini ennustatav olema. Räägime nüüd ka kodanikujuulguse puhangust ja uutest väljaastumistest Venemaal. Kui aasta tagasi oli välisministril põhjust rõhutada, et Eesti on üks piirkonna kõige paremini lõimunud riik, siis nüüd me näeme seda, kuidas rahvusvaheline lõimumine eeskätt eurotsooni kaudu toob esile ka vastutuse problee-

mide pärast, mille tekkega me ei ole kuidagi seotud olnud.

Jah, selle kõige taustal on Eesti kuvand Euroopas paranenud. Seda eeskätt tänu headele rahanduspoliitilistele näitajatele, pluss küberkaitse teema, infotehnoloogia. Võib-olla rohkem oleks tahtnud kuulda saada seda, kuidas me oma paranenud staatust ja sellest tulenevat moraalset kapitali kasutame. Õnneks on läbi ajad, mil Eesti diplomaadi kõige peamine ülesanne oli mõelda selle üle, mida teised meist arvavad. Me ise peame üha selgemalt arvavad olema. Olen ka varem rõhutanud, et Euroopa traditsioonilise väärtuskolmiku kõrvale, milleks on siis inimõigused, õigusriik ja demokraatia, tuleb seada tasakaalustav fiskaalvastutuse põhimõte. Õnneks on see konservatiivne väärtus Eestis au sees olnud, siin me saame olla suunanäitajad. Aga kindlasti on seda põhimõtet vaja ka järjest selgemini rõhutada.

Teeksin siin ühe kõrvalmärkuse inimõiguste teemal. Palun lisa aega kolm minutit!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit, palun!

Andres Herkel

Me küll räägime sellest teemast väga palju, aga meie MTÜ-de praktiline võimekus kas või võrrelduna arenenud Euroopa riikide, sh Skandinaavia riikide võimekusega inimõiguste kaitsel maailmas kaasa rääkida on ääretult nõrk. Jah, arengukoostöös me teeme mingisuguseid edusamme, kuid inimõiguste kaitsel niisuguse suurema teemana, mis võiks Eesti jaoks tähtis olla, tegelikult pole säärast reaalselt katet, nagu vaja oleks.

Nüüd on küsimus, kas see hea kuvand, millest ma eespool rääkisin, aitab Eesti edule kaasa. Kindlasti, aga sellest üksi ei piisa. Suurem rõhuasetus majandusdiplomaatialle ja Eesti huvide kaitse selles vallas on kindlasti suund, mida meie fraktsioon toetab ja tähtsaks peab. Samuti tahaks üle rõhutada kaitse- ja julgeolekupoliitika olulisuse olukorras, kus kiusatus just sealt raha näpistada on maailmas, sh ka meie liitlaste hulgas, üldiselt ohtlikult suur.

Eespool sai räägitud osutusest Lennart Meri sõnadele, et edu saadab neid, kes toimuvaid muutusi kõige kiiremini tajuvad. Kiiretel muutustel maailmas on kindlasti seos ka meil

viimasel ajal kõneainet pakkunud ACTA leppe teemaga. See paistab olevat tõepoolest näide sellest, kuidas poliitika kujundajad pole suutnud muutuva maailmaga piisavalt palju arvestada ja kus on vaja teha tasakaalustavaid korrektiivse internetivabaduse suunas, mis välisministri ettekandes ka osutamist leidis. Jah, me peame arvestama muutuva maailmaga. Aga arvestades seda, et see muutuste laine on paljudes riikides seotud suure kodanikuaktiivsusega, ja mitte lihtsalt tavalise kodanikuaktiivsuse, vaid ka tänavaprotestidega, peame väga mõtlema ilmselt sellelegi, kui palju need välispoliitikat puudutavad teemad, olgu tegu ACTA või ESM-iga, lähevad Eestis järjest rohkem korda tavakodanikele. See tähendab, et peab ilmselt oluliselt muutuma ka stiil niisuguste küsimuste käsitlemisel – rahvas peab saama rohkem kaasa rääkida, et ta tunneks end realselt kaasatuna. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Andres Herkel! Palun kõnepulti kolleeg Sven Mikseri Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Sven Mikser

Austatud juhataja! Härra minister! Head kolleegid! Erinevalt vahetust eelkõnelejast, kes ütles, et kõik olulised teemad olid ministri ettekandes piisavalt fookuses, leian mina, et kõik olulised teemad said markeeritud, aga ilmselt soovi tõttu kõiki olulisi teemasid markeerida oli fokuseerumine tõeliselt tähtsatele asjadele selle võrra nõrgem. Nii on see paraku meie välispoliitika aruteludes olnud päris mitme aasta vältel.

Me oleme rääkinud sellest, et Eesti välispoliitika suurimaid väärtusi on see, et tegemist on võrdlemisi konsensusliku poliitikaga. Aga ma leian, et on äärmiselt tähtis, et see konsensus tekiks meil Eestile riiklikult tõeliselt oluliste küsimuste ümber ega baseeruks n-ö väikseimal ühisnimetajal. Kuidas sa ikka ei ole nõus sellega, et rahvusvahelise tähelepanu keskmes on Euroopa võlakriis, et Palestiina-Iisraeli suhete korrastamine nõuab jätkuvalt tähelepanu, et arengukoostöö ilmestab riigi globaalset vastutust või et üleilmastumine loob nii uusi vajadusi kui ka võimalusi. Nendes seisukohtades on kindlasti lihtne kokku leppida.

Teine tähtis küsimus konsensuslikkuse korral on välispoliitika järjepidevus. Me kindlasti teame, kuidas me oleme ise pööranud väga suurt tähelepanu sellele, et näiteks NATO tippkohtumiste lõppdokumentides, kommunikatsioonides saaks alati üle korratud artikkel 5 olulisus – ühiskaitse olulisus, sest selle puudumine torkaks meile kahetsusväärset teravalt silma. Kindlasti ei maksa selle põhimõttega aga üle pingutada. Ma ei arva, et näiteks Ameerika Ühendriikide president peaks igas oma aastakõnes üle kordama, et Osama bin Laden on surnud.

Tegin midagi, mida tavaliselt ei tehta meie välispoliitika arutelude puhul: vaatasin enne tänast arutelu päris põhjalikult läbi nelja eelmise aasta ehk siis kogu eelmise Riigikogu tööperioodi välispoliitika arutelude käigus peetud ministri kõned. Ja see on ju seesama minister. Leidsin sealt kolm teemat, mis on kulgenud meie jaoks sellises antikliimaatilises võtmes. Üks neist on Euroopa Liidu idapartnerlus. 2009. aastal ütles minister, et kokkulepe idapartnerluse loomise kohta on mulluse aasta suurimaid edusamme ühises julgeoleku- ja välispoliitikas. Sellele teemale oli pühendatud ettekandest peaaegu lehekülg. Aasta hiljem ütles minister, tsiteerides omaaegset Poola välisministrit Sikorskit: "Lõunas on meil Euroopa naabrid, idas aga meie naabrid Euroopas." Ka 2011 oli veel võrdlemisi kõlavate sõnade aeg: "Meie eesmärk on vältida eraldusjoonte tekkimist Euroopas. Meie eesmärgiks on Georgia, Moldova, Ukraina poliitiline ja majanduslik lõimumine. Need riigid on täna Euroopale lähemal kui kunagi varem." 2012. aastal annab tooni võrdlemisi tehniline käsitlus ja keskenandumine eelkõige teatud lepingulise baasi edasiarendamisele nende riikide ja Euroopa vahel. Ja ei tule sellest ettekandest ka kuidagi välja, kas selle põhjuseks on, et need kõlavad poliitilised geostrateegilised eesmärgid on juba piisavalt kivisse raiutud või vastupidi – nende riikide sisepoliitilistes raamides on toimunud midagi sellist, mis nii kõlaval häälel nende täielikust lõimumisest enam rääkida ei luba.

Omaette huvitav on vaadata näiteks Georgia teema arengut meie välispoliitika ettekannetes. 2008. aastal rääkis minister Lõuna-Osseetia ja Abhaasia probleemist päris põhjalikult. Eraldi lõik oli meie toetusest enne Bukaresti tippkohtumist Georgia soovile saada NATO-liikme-

suse tegevuskava. 2009. aastal pärast Vene-Gruusia sõda oli mõistetavalt pühendatud poolteist lehekülge otse ettekande alguses selle sõja järelmitele, rõhutades piiride vägivaldse muutmise mitteaktsepteerimist. 2010. aastal ütles minister kõnepuldist, et Ukrainale ja Georgiale 2008. aastal antud lubadus alliansiga liituda on endiselt jõus. 2011. aastalgi rääkis minister Gruusia konflikti lahendamise alusest, mis olevat ühene suveräänsusest ja territoriaalsest terviklikkusest lähtumine. Tänavuses ettekandes oli lõik vabakaubandusest, arenguabist ja koolitusest idapartnerluse keskuse kaudu. Nii et see antikliimaatiline tendents on väga selgesti märgatav. Palun lisaiega!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit, palun!

Sven Mikser

Omaette teema on Euroopa Liidu välisteenistus. 2008. aastal ütles minister, et käivad ettevalmistused enam kui 100 esindusega välisteenistuse loomiseks. 2009. aastal oli põhirõhk küll kahepoolisel konsulaar- ja viisakoostööl, aga 2010. aastal ütles minister, et Euroopa Liidu välispoliitika muutub Lissaboni lepingu rakendamise ühtsemaks ja seeläbi globaalselt mõjukamaks ning et sellele aitab kaasa tugeva ja laiahaardelise Euroopa Liidu välisteenistuse loomine. 2012. aastaks peaks see teenistus saavutama täieliku mehitatuse ning välisteenistuse loomine tähendab Eestile ja kogu Euroopa Liidule lähiajaks sisulist ja tempokat tööd. Pärast seda on selles küsimuses olnud ettekannetes märkimisväärne vaikus ehk nagu inglise keeles öeldakse: "Enormous presence of absence."

Tegelikult ma leian, et see on üks õppetund meie tulevastele välispoliitika aruteludele. Me ei tohiks lähtuda oma välispoliitika aruteludes põhimõttest, et välispoliitika algab igal aastal uuesti ja markeerib hetke tähtsamaid teemasid. Pigemini peaksime keskenduma sellele, milline on trend, millised on arengud nendes valdkondades, mille me oleme ise varem oma parlamentaarsetes aruteludes oma välispoliitilisteks prioriteetideks kuulutanud, ja rääkima sellest ausalt ka siis, kui see nõuab kriitikat kas meie sihtriikide, meie strateegiliste partnerite või tihtipeale ka meie enda prioriteetide seadmise või tegutsemise pihta.

Ma soovin meile tulevasteks välispoliitika aruteludeks kindlasti kriitilist meelt ja tahet vaadata tagasi ka sellele, kas meie varem seatud eesmärgid on täitunud, või vähemalt kas arengud nendes küsimustes on olnud sisulised ja õiges suunas. Ja kui ei, siis kindlasti peaks peatuma sügavama analüüsiga ka sellel, miks meie arengud on olnud just nimelt sellised, nagu need on olnud. Aitäh teile!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Sven Mikser! Palun nüüd kõnepuldi kolleeg Raivo Järvi Reformierakonna fraktsiooni esindajana!

Raivo Järvi

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Härra välisminister! Vaatamata kõlanud kriitikal alustan mina ka pisut sõjakalt ehk julgeolekupoliitikast. Kui me oma ajalugu meenutame, siis tõepoolest on Eesti inimeste kõige suurem soov olnud NATO-liikmesus, ka astumine Euroopa Liitu. Ja nüüd me tegelikult näeme toimunu vilju – äsja langetatud Põhja-Atlandi Nõukogu otsusega meie õhuturbemissioon jätkub. Kindlasti on kaasa aidanud ka see, et me oleme taas nende tšempionide hulgas, kes on täitnud selle 2% nõude – mõtlen 2% SKT-st.

Teema juurest, mis puudutab meie kaitsmist, on hea minna üle meie põhjanaabrite juurde. Ma mäletan, keegi välisanalüütik kunagi rõhutas, kui unikaalne on Eesti suhe Soomega juba hõimuvendluse alusel. Meie väliskomisjon on neid kontakte alal hoidnud ja miks mitte neid veelgi süvendada. Väga huvitavad tendentsid saavad olema seoses Soomega, kus presidendiks on saanud meie ehk siis Reformierakonna jaoks sobiv kandidaat, kes on väljendanud oma sümpaatiat NATO suhtes, ehkki ta oma võimuloleku ajal Soomet ilmselt sellesse allianssi ei vii. Kuid huvitavad tendentsid ilmnevad. Kui me vaatame USA kaitsekulutuste kärpimist ja samasuguseid kärpeid Soomes, siis tekib küsimus, kas ei ole Soomele kõige sobilikum just nimelt ekspeditsioonikorpusete tasemel tegutsemine, mis peaks olema meile äärmiselt sobilik.

Kindlasti ei maksa alahinnata ka meie suhet teise naaberriigi Rootsiaga. Meie meediaväljannetel jäi täiesti fookusest välja Soome YLE uudistest läbi käinud napp, mis rääkis sellest,

et Rootsi erukindralid on kogunisti välja töötanud plaani, kuidas Eestit sõjaliselt aidata juhul, kui säärane vajadus peaks tekkima. Nii et mis puudutab julgeolekut nii Soome kui ka Rootsi puhul, siis huvitavad tendentsid saavad olema.

Kui siit edasi minna teiste sõprade juurde, siis kindlasti meie hammas, kui nii võib maa-keeli väljenduda, hakkab kõige paremini just nimelt Moldova ja Georgia nõustamise peale. Õhus hõljub lootus, et lõpuks Moldovas lõpeb patiseis ära ja me saame oma sõpru tõepoolest paremini aidata. Mis puutub Georgiasse, siis tahaksin uskuda, et seal jätkub valitsemine hea poliitilise maitse ja ka tõelise parlamentarismi tavade kohaselt ning välditakse kaldumist autokraatiasse. Siis me saame olla edasi Georgia sõprade klubis ja neid senisest palju tõhusamalt aidata.

Ja kui lõpetada see sõjaline plokk, siis ikka ja jälle tunnustatakse täiesti n-õ *out of record* ehk protokolliväliselt meie sõjamehi Afganistanis, tõstes esile nende positiivset panust. Mina tahaksin avaldada tunnustust eelmisele väliskomisjoni esimehele, kes kunagi viis meid Tartusse kaitsekolledži Afganistani-teemalisele seminarile. Seal kõlas mõte, et kõige hullem on, kui me anname oma vastaspoole esindajatele kuvandi, et mingil hetkel kindla tähtsusega saabudes me sealt tõepoolest lahkume. Seda rõhutas ka üks Karzai lähikondlane. Tegelikult see plaan on teoks saanud – kümneaastase lõtku puhul on jäänud mulje, et tõesti see võim on seal selleks, et jääda. Ja kui keegi seab küsimärgi alla kogu selle operatsiooni mõttekuse, kus me oleme rõhutanud oma liitlassuhet eelkõige nii NATO kui ka USA-ga, siis pange tähele: kõige suurema üllatusena Al Qaeda ja teistele araabia maailma terroriorganisatsioonidele tuli see, et tõepoolest nii operatiivselt sinna sisse mindi. Pärast seda on suured globaalsed terroriaktid olemata olnud.

Kindlasti ei vääri täpsemat mainimist meie partnerlussuhte USA-ga, ja seda lihtsalt põhjusel, et see on täiesti probleemivaba. Kui rääkida viimastest tendentsidest, siis äärmiselt sümpaatse faktina rõhutan seda, et USA on liitunud meie küberkaitse kompetentsikeskusega.

Mis puutub araabia kevadesse, siis siiamaa- ni on hämar, kes on kõige selle taga.

Palun veel kolm minutit!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit, palun!

Raivo Järvi

Kui rääkida Moslemi Vennaskonnast, siis kõige tõenäolisemalt arvati sinna rüppe varisevat Alžeeria. Kuid oh üllatust! Kõik on läinud teisiti. Siinkohal tasuks esile tuua meile samuti väga tähtsa ja tõelise võtmetegijana üles kerkinud Türgi. Türgil on tunduvalt võimsam majandus kui kurikuulsal Iraanil, rääkimata tema sõjalisest kompetentsist. Kui meie väliskomisjon visiteeris Türgit, siis me olime tõeliselt positiivselt üllatunud nii tema dünaamilisusest kui ka tema läänelikust hoiakust. Seda suhet peaksime kindlasti väärtustama ning edasi hoidma.

Siin on kõlanud kriitikat, mis on puudutanud meie hoiakuid Venemaa suhtes. Olgu mainitud kas või professor Sokolovi arvamus, kes visiteeris Eestit mõne aasta eest. Tema ennustuste kohaselt toimub Venemaal veel üks revolutsioon, ainult tema väärrika ajaloolasena ei osanud öelda, mis värvi see saab olema. Jäägu see siis ajaloo otsustada. Kuid kui rääkida suhetest kolleegidega kas või Riigiduumas, siis vaatamata tendentsidele valitsuses, kõige kõrgemas ladvikus on see keemia töötanud alati suurepäraselt. Meie soov kohtuda oma kolleegidega Riigiduumas on endiselt olemas ning see väärrib kindlasti teokstegemist.

Nüüd aga sellest kõige viimasest, kõige moodsamast trendist, kui nii võib öelda. Väliskomisjon on tõesti pööranud suurt tähelepanu Aasiale. Väärtustaksin ka meie hiljutist visiiti Jaapanisse ja Lõuna-Koreasse. Siinkohal tulen natuke tagasi naaberriigi Soome juurde. Tõesti väga väärtuslik oli üks kokkusaamine Soulis Lõuna-Koreas Soome saadiku residentsis, kus küsiti, kuidas teil ometi oli nii palju nutikust ja oaidu, et te tulite just nimelt Koreasse ega visiteerinud Hiinat, mis on praegu n-õ trendimaa. Lõuna-Korea puhul on aga tegemist dünaamilise ning meile ka suuruselt palju vastuvõetavama riigiga. Siin ma avaldaksin tunnustust oma kolleegidele väliskomisjonis. Meile toodi ette Aasia strateegia ning esimesel läbi vaatamisel see saadeti tagasi, kuna see vajab parandamist, vajab ajakohastamist, vajab tõhustamist. Mul on hea meel, et nüüdseks on säärane, ma ütleks, selgroogne üllitis valmis.

Tahan veel kord tänada kõiki, kes siin nii väliskomisjoni kui ka Välisministeeriumi nimel kõnelesid. Reformierakond on nende seisukohtadega päri. Täna teid!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Raivo Järvi! Palun nüüd kõnepulti kolleeg Imre Sooääre! Kaheksa minutit, palun!

Imre Sooäär

Hea juhataja! Austatud kolleegid! Head külalised! Kogu maailm seisab täna ristteedel! Seni kehtinud majanduskasvu mudelid on ennast ammendanud ja üha kasvavat võlakoorumust vaadates küsivad paljud, kuidas edasi.

Eesti on oma majanduskasvu ja eelarve näitajatega küll paljudele riikidele eeskujuks, aga see eeskuju iseenesest ei too meie lauale leiba ega loo uusi töökohti. Heaolu saab ühiskonnas tekkida ainult reaalse kasvu korral. Mille abil aga jõukust kasvatada, ongi praegu turgude võtmeküsimus. Vananeva rahvastikuga õhtumaade kasvupotentsiaali maailmas eksperdid just kõige kõrgemaks ei pea. Ka siin saalis Marko Mihkelsonilt kuulnud arvud räägivad enda eest: Euroopa majanduskasv viimase nelja aasta jooksul $-0,3\%$, Hiinas samal ajal $+42\%$.

Olles ise paljusid Aasia riike külastanud, usun, et see ei ole mingi anomaalia või statistiline bluff. See on reaalsus, mis näitab väga selgelt maailma majanduse dünaamikat ja trende. Kui me neid muutusi ei märka, siis võime oma võimalused lihtsalt maha magada. Täna on vaja pilgud suunata tulevikku ja sõnastada meie järgmise kümne aasta suuremad sihid. Peame julgema ja tahtma vaadata kaugemale, kui meie oma mätta otsast ka kõige parema pikksilmaga paistab. Piltlikult öeldes peame vaatama maakera kumeruse taha, sinna, kus on kaugemad turud ja rohkem kasvupotentsiaali. Just seetõttu oleme väliskomisjonis väga aktiivselt tegeleenud Aasia strateegiaga ja põhjalikult vaagnud meie välisesinduste võrku.

Aga vaadates kaugemale, peame samal ajal vaatama ka peeglisse nende kaugete maade seinal ja küsima, kui palju seal üldse meid näha on. Kui palju meid teatakse ja mida meie väikesest riigist arvatakse? Paraku tuleb tunnistada, et selles osas oleme vahel liigsed optimistid. Hiljuti olin Brüsselis ühe komisjoni

istungil, kus ühe suure Euroopa Liidu riigi parlamendi esindaja küsis minult, kus see Eesti täpselt asub ja mis teil seal on. Kui meie kolleegid, parlamendiliikmed Euroopas selliseid küsimusi esitavad, mis siis veel muust maailmast rääkida! Aga see, et meid tuntaks, on äärmiselt oluline, sest Eesti kuvand maailmas mõjutab otseselt huvi meie majanduse, kaupade ja teenuste vastu, meie rahva ja riigi vastu, meie usaldusväärsust. Positiivne kuvand aitab kaasa majanduskasvule ning soodsale kohale maailma riikide pingereas.

Head kolleegid, kuidas siis meie väikest riiki piiratud vahendite juures maailmas tuntuks teha? Me pole nii rikkad, et osta CNN-i telereklaame "Welcome to Estonia!". Ja isegi siis, kui me seda teeksite, küsiksid paljud: "Welcome küll, aga mis asi see Estonia on? Äkki mingi laeva nimi?" Võiksite kasutada rohkem maailma suurimat turundusmootorit ehk sotsiaalvõrgustikke.

Ühest positiivsest rohujuure tasandil tekkinud võrgustikust rääkis täna siin saalis ka välisminister. See oli nimelt "Teeme ära!", millest on Rainer Nõlvaku juhtimisel saanud ülemaailmne liikumine "Let's do it! World". Sel väga lihtsal ja siiral lool ühest väikesest rahvast, kes ühe päevaga suutis oma jõud koondada, on usumatult suur potentsiaal kasvada maailma edulooks ja kõnetada inimesi paremini kui näiteks abstraktne "Welcome to Estonia!". Olen veendunud, et Eesti riigi rahvusvahelise mainekujunduse vankri ette tuleb rakendada just nimelt reaalne edulugu, mis oleks haarav ja omanäoline. Lugu, mis kõnetaks riike ja rahvaid sõltumata rahvuslikest, kultuurilistest või poliitilistest erimeelsustest. Usun, et "Let's do it!" oleks just selline lugu, mis aitaks kogu maailmas veel paremini Eestit tutvustada. Selle eesmärk on iseenesest ime lihtne: hoida puutumatu loodust ja elada puhtamas keskkonnas. Need on väärtused, mida hindavad paljud inimesed maailmas. Meie lugu kuulnud, jutustavad nad seda oma võrgustike kaudu edasi ja nii tekibki mastaabiefekt. Teen ettepaneku kasutada sedasama lugu kogu Eesti riigi mainekujunduse lipulausena.

Viimasel Euroopa Vahemere Liidu Parlamentaarse Assamblee istungil tutvustasin esimest korda samanimelist raportit "Let's do it! World", mida koostame praegu koos Austria parlamendi ülemkoja liikme Stefan Schennac-

higa. Harvaesineva üksmeelega võtsid kõik liikmesriikide esindajad vastu üleskutse viia Eestis sündinud algatus kõikidesse Euroopa Vahemere ja Põhja-Aafrika riikidesse. Häm-mastav oli, et isegi Iisraeli ja Palestiina esinda-jad lubasid raporti koostamisel koostööd teha, mis on selles murepiirkonnas suhteliselt harul-dane. Eestis sündinud idee aitab seega liita riike ja rahvaid. Usun, et Eesti peaks valitsuse tasandil ja EAS-i kaudu veelgi tugevamini öla alla panema, et see idee jõuaks võimalikult paljude inimesteni meie planeedil.

Mainekujunduse ekspertide sõnul kinnistu-vad inimeste mälus kõige paremini kindlad seosed. Kui viidata geograafilistele nimedele, siis kes meist ei teaks selliseid sõnapaare nagu Kyoto ja protokoll, Sydney ja ooperimaja, Schengen ja viisaruum, Egiptus ja püramiidid. Millega seondub inimestel aga sõna Estonia? Mis tuleb sellega seoses kõige esimesena meelde? Kas me oleme selle pildi loomisega piisavalt tegelenud? Ilmselt saaksime rohkem teha!

Riigi kuvand sõltub paljudest teguritest. Osa kuvandist on meist sõltumatu ja mõjutatud sellest, kuidas maailma meedia meid kajastab. Teine osa sõltub paljuski meist endist ja sel-lest, kuidas me ise aktiivselt maailma teavita-me. Praegu on Eesti riigi mainekujundus tervi-kuna paraku koordineerimata ning killustatud väga paljude institutsioonide vahel. Ühtne stra-teegia puudub ja konkreetset vastutajat pole.

Eesti kuvand vajab läbimõeldud reaalseid samme. Iga suhtekorralduse ekspert kinnitab teile seda, kui oluline see on. Just seetõttu on ka väliskomisjon märkinud, et vajame mõtes-tatud tegevust oma riigi positiivse kuvandi kujundamisel. Eesti vajab samas ka uut kom-munikatsioonistrateegiat, mis aitaks meil pare-mini oma eesmäärke rahvusvahelistel turgudel realiseerida ja konkurentsist püsida. "Let's do it!" kõnetab väga selge sõnumiga, paneb kaasa mõtlema ja Eestist rääkima. See on juba prae-gu globaalse potentsiaaliga bränd, mis sündis kodanikualgatusena soovist midagi üheskoos paremaks teha. Hea kolleeg Juku-Kalle Raid on väliskomisjonis välja pakkunud ka alterna-tiivse variandi: "Visit Estonia before Estonia visits you!" See on kindlasti väga vaimukas alternatiiv, aga nagu näitas "Tujurikkuja" juh-tum, ei pruugi ülejäänud maailm meie musta huumorit alati sama hästi mõista kui meie.

Head kolleegid! Meil on kõigil võimalus Eesti tutvustamisele kaasa aidata, ükskõik kus me viibime. Eestist eemal olles oleme tegeli-kult kõik selle riigi saadikud. Ärgem siis unu-tagem, et head lood levivad suust suhu ja Facebooki lehelt Facebooki lehele! Kui meie lugu aitab natukenegi maailma puhtamaks ja paremaks muuta, siis oleme juba astunud pika sammu edasi. Nii et, sõbrad, teeme selle "Lets do it! World" siis ära! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Imre Sooäär! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Head kolleegid, meie istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 13.10.

Istungi kestus 3 tundi ja 10 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

III ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 22. veebruar 2012

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Erivajadustega inimeste hambaravi korraldus ja võimalus
2. Eesti Rahvusringhäälingu tulevik
3. Investeeringutoetused
4. Kohalike omavalitsuste tulevik
5. Sotsiaalne turvalisus

Istungi rakendamine

1. Rahvusvahelise sõjalise koostöö seaduse § 8 muutmise seaduse eelnõu (141 SE) kolmas lugemine

2. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktiivse seaduse ning alkoholiseaduse muutmise seaduse eelnõu (150 SE) kolmas lugemine

Istungi rakendamine

3. Käibemaksuseaduse ja vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (146 SE) teine lugemine

4. Investeeringufondide seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (152 SE) teine lugemine

5. Kollektiivlepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu (153 SE) teine lugemine

6. Raamatupidamise seaduse ja äriseadustiku muutmise seaduse eelnõu (147 SE) esimene lugemine

7. Elektriturseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (139 SE) esimene lugemine

8. Rahvusvahelise raudteeveo konventsiooniga ühinemise seaduse muutmise seaduse eelnõu (160 SE) esimene lugemine

9. Rahvusvahelise Taastuvenergia Agentuuri (IRENA) põhikirja ratifitseerimise seaduse eelnõu (163 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, austatud Riigikogu liikmed! Tere päevast, lugupeetud peaminister ja valit-

susliikmed! Alustame infotundi. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 42 Riigikogu liiget, puudub 59.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder ja sotsiaalminister Hanno Pevkur.

1. Erivajadustega inimeste hambaravi korraldus ja võimalus

Esimees Ene Ergma

Alustame küsimustele vastamist. Lugupeetud kolleegid, esimene küsimus jääb ära, kuna kolleeg Kadri Simson on haigestunud. Alustab kolleeg Helmen Kütt küsimusega sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Palun!

Helmen Kütt

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud sotsiaalminister! Enne oma küsimuse esitamist tahan ma väga avaldada tänu ja tunnustust teile ja Sotsiaalministeeriumile ning haigekassale, aga eriti Tartu Ülikooli Kliinikumi stomatoloogiakliinikule ning selle juhatajale doktor Taavo Seedrele, tänu kelle pingutustele on alates selle aasta aprillist-maist võimalik erivajadustega üle 19-aastastel inimestel saada üldnarkoosis hambaravi. Suur roll selle küsimuse lahendamisel oli ka eelmise Riigikogu sotsiaalkomisjonil ja komisjoni aktiivsel liikmel Mai Treialil ning meedial, pean silmas telesaadet "Puutepunkt" ja ajakirja Puutepunktid. Küsimus on selles, et informatsiooni kohaselt hakkab see ravi toimuma ainult Tartus, aga läbirääkimised käivad ka Tallinna mitme haiglaga. Järsku te jagate informatsiooni, kui kaugel need läbirääkimised on ja millal on lootust Tallinnas sellist meditsiiniteenust saada?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Ka mina ühinen teie tänuavaldusega, eelkõige tunnustan Tartu Üli-

kooli Kliinikumi ja seda, et seal on korraldatud selle teenuse pakkumine. Aga ma olen ka varem siin saalis öelnud, et kui seda teenust pakutakse ainult Tartus, siis on seda ilmselgelt liiga vähe. Eestis peaks olema vähemalt kaks kohta, kus erivajadustega inimeste hambaravi on korraldatud. Esialgsed kokkulepped Tallinnas olid Lääne-Tallinna Keskhaiglaga, kus oli valmisolek seda teenust osutama hakata. Kahjuks ütles Lääne-Tallinna Keskhaigla juba mõnda aega tagasi, et nad ei soovi seda tegema hakata. Seetõttu oleme otsinud uusi partnereid. Kõige kaugemale oleme jõudnud läbirääkimistel Põhja-Eesti Regionaalhaiglaga, kes valmistab ette nii hambaravikabineti sisustamist kui ka inimeste väljaõpet. Hetkel ei olegi rohkem öelda, kui et ootame Põhja-Eesti Regionaalhaiglaga peetavate läbirääkimiste lõppu ja loodame, et me saame ka Tallinnas selle teenuse niisama kenasti toimima nagu Tartus. Ma isiklikult arvan küll, et kui Tartus on peale täiskasvanute see teenus koostöös lastekliinikuga tagatud ka lastele, siis Tallinnaski peaks olema koostöö Põhja-Eesti Regionaalhaigla ja lastehaigla vahel, et nii lapsed kui ka täiskasvanud seda teenust saaksid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt, esimene täpsustav küsimus!

Helmen Kütt

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Suure rõõmuga käivad kaasas ka väikesed mured. Praegu on haigekassa eelarves 12 750 eurot ligi 50 inimese hambaraviteenuseks, s.o narkoosiraha. Kui selgub, et näiteks augustiks on see raha Tartus juba otsas, kas siis on mingit lootust lisa saada? Mis saab edasi nendest, kes seda ravi vajavad? Praegu on Eestis stomatoloogide arvates üle 10 000 inimese, kes sellist teenust vajaksid, aga kes pole seni saanud hambaarsti poole pöörduda. Mis on teie arvates lahendus? Kui see raha haigekassas otsa lõpeb, aga vajadus teenuse järele on, mis siis edasi saab?

Hanno Pevkur

Aitäh! Haigekassa nõukogu on ka varamatel aastatel eri raviteenuseid jooksvalt ümber hinnanud, kui selleks on vajadus olnud. Mõne raviliigi puhul on ületäitmine, mõne raviliigi

puhul aga alataitmine. Selle teenusega on samamoodi. See on seadusest tulenev teenus, mille katmiseks on haigekassal kindlasti valmisolek olemas. Aga loomulikult, selleks peab olema teenus sisuliselt võimaldatud. Nii et valmisolek ka aasta sees ridade vahel muutusi teha on kindlasti olemas. Püüame ikkagi kõigepealt teenuse korralikult käima saada ja kui see korralikult töötab, siis me ka näeme, kas selle järele on reaalselt vajadust ja kui suur see on, et me oskaksime järgmise aasta haigekassa eelarvet tehes raha õigesti planeerida.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt, teine täpsustav küsimus!

Helmen Kütt

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Praegu on puuetega inimeste koda, patsientide ühendused ja eelkõige need inimesed, kes seda teenust vajavad, ehk erivajadustega täiskasvanud inimesed, hästi rõõmsad, et on koht, kuhu pöörduda. Minu küsimus on aga selles, et sageli ei suuda omavalitsus transpordikuludid katta. Sotsiaalkomisjoni esimees Margus Tsahkna on avaldanud arvamust, et oleks vaja ligi 800 000 eurot, et kõik need inimesed seda teenust saaksid. Mida te prognoosite? Ma tean, et te ei ole selgeltnägija, aga milline summa võiks 2013. aastal sellel eelarvereval olla?

Hanno Pevkur

Aitäh! Ma ei hakka isegi prognoosima. Ma ütlen veel kord, et see sõltub ka sellest, kas see teenus on kättesaadav nii Tallinnas kui ka Tartus, nii Põhja-Eestis kui ka Lõuna-Eestis. Kui me saame Põhja-Eestis seda teenust osutama hakata, siis me oskame anda paremaid hinnanguid selle kohta, milline see summa on. Mis puudutab transporti, siis on küll väga kahju, kui omavalitsused ei suuda seda vajaduse korral pakkuda. Kui me räägime psüühiliste erivajadustega inimestest, siis nende inimeste hulk ei ole nii suur. Stomatoloogide pakutud 10 000 hõlmab peale psüühiliste erivajadustega inimeste ka teiste erivajadustega inimesi. Igal juhul on teenust võimalik rohkem pakkuda. Me kindlasti ei saavuta seda, et kõikides üldhaiglates või, ütleme, maakonnakeskustes asuvates haiglates oleks võimalik narkoosi all hambaravi teha. Suure tõenäosusega jääb see

teenus Tallinnasse ja Tartusse. On selge, et Tallinnast ja Tartust väljaspool elavad inimesed peavad olema suutelised kas ise või abiliste või omavalitsuse abiga teenuse osutamise kohta jõudma.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud minister! Kui me vaatame hambaravi üldisemalt, siis minu arvates on see aastaid olnud kõige põletavam probleem tervishoius üldse. Hiljuti oli ajalehes väga austatud arsti Adik Levini artikkel. Ta kirjutab, et olukord on nii hulluks läinud, et inimesed on nõus juba kõik hambad välja tõmbama ja proteesid panema, sest vähemalt saab siis kuidagi edasi elada. Ilma hammasteta ei söö ega tee midagi. Pikaajalisi töötuid on juba ligi 60% töötutest. Mida nendele siiski öelda? On teil lähitulevikus plaanis hakata ikkagi hambaravi kompenseerima? Vähemalt võiks kõigepealt taastada 300-kroonise profülaktilise läbivaatuse toetuse, kuigi selle eest õieti midagi ei saa. Õelge, palun, millised on lähiaja plaanid!

Hanno Pevkur

Aitäh! Eks me ole siin neid mõtteid juba ka vahetanud. Seis on endine. Selle aasta eelarve on tehtud, selle aasta ravieelistused on selgelt paigas. Nagu te ka ise teate, me rahastame suuremas mahus hooldusravi, ka järgmiseks aastaks on ette nähtud hooldusravi rahastamise suurenemine. Kui me vaatame hambaravi, siis alaealiste ja eakate ravimahud jäävad kindlasti samaks. See, kas mingisuguseid lisavõimalusi tuleb, oleneb eelkõige sellest, milline on ravikindlustusmaksu laekumise prognoos. Me teame, et kui me sel aastal suurendame hooldusravi mahtu näiteks 12%, siis järgmisel aastal on sinna palju rohkem raha vaja, sest järjest ja järjest saavad valmis hooldusravikliinikud. Ka siinsamas Tallinnas on Haaberstis väga suur kompleks valmimas, Hiiul Laste tänav 1 sai just valmis suur hooldusravikompleks. Samamoodi on olulised teised raviliigid. Eks haigekassa nõukogu, kuhu ka Riigikogu liikmed kuuluvad, hakkab neid prioriteete vaagima. Hambaravi kohta on täpselt sama sõnum: tuleb võimalused ja vajadused kõrvuti panna ja välja

valida, milliseid teenuseid me selle raha eest suudame täiendavalt rahastada.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Härra minister! Nagu ma teie vastusest aru sain, midagi erilist pole ministeeriumis hambaravi kohta välja mõeldud ja kõik läheb samamoodi edasi, sest seda, et raha pole, võib iga minister siit puldist öelda. Teil hambaraviprogrammi pole. Helmen Kütt küsis puuetega inimeste kohta. Siit minu küsimus: kas teile ei tundu, et me tekitame puuetega inimesi juurde? Teatavasti algab tervis ju suust, iga arst teab seda. Millal see hambutu rahva probleem meil lahendatakse? Kasutasin siin lihtsalt ajakirjandusest võetud pealkirja "Hambutu rahvas".

Hanno Pevkur

Aitäh! Mul on tunne, et te ise tekitate neid pealkirju, rääkides hambutust rahvast ja kellest iganes. Me peame olema realistid ka tervishoiu korraldamisel ja ravikindlustuse rahastamisel ning vaatama, mis on meie jaoks prioriteedid. Mis puudutab hambaravi, siis hambaravis on omakorda prioriteedid. Need prioriteedid selleks aastaks on alaealiste, vanemaealiste ja puuetega inimeste hambaravi. Need on need prioriteedid. Igas valdkonnas tuleb seda tegevust niimoodi vaadata. Ma usun, et kui me võtaksime siin arutluse alla hooldusravi, siis te küsiksite minu käest täpselt sama retoorilise küsimuse: millal ükskord eakad saavad hooldusravi? Vastus on see, et nad saavad paremini hooldusravi siis, kui ka omavalitsused siia taha tulevad. Me leppisime juba 2004. aastal kokku, et omavalitsused tulevad hooldusravi rahastamisel appi. Siinkohal ma pean, jah, isegi Tallinnale ütlema, et väga tore, et vähekindlustatud inimeste, mitte kõigi, aga vähekindlustatud hooldusravi omaosalus kaetakse, aga see on ka kõik, sinna midagi juurde ei tule. 2004. aastal lepiti kokku, et kolmandiku katab riik, 15% katab inimene ja 50% katab omavalitsus. Praegu katab selle 50%-lise omavalitsuse osa riik ja ka järgmiseks aastaks me planeerime seda. Nii et jah, see on prioriteetide

seadmise küsimus. Hambaravis oleme prioriteediks seadnud lapsed ja eakad.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Eesti Rahvusringhäälingu tulevik

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Priit Toobalilt peaminister Andrus Ansipile. Palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud peaminister! Ringhäälingu uuest majast on räägitud juba aastaid. See on olnud kirjutatud mitmesse ringhäälingu arengukavasse ning see on kirjas ka praegu arutatavas arengukava eelnõus. Ringhääling ise loodab, et uue maja ehitust saab alustada lähiaastatel. Nii teie kui ka kultuuriminister olete kinnitanud, et Eesti Rahva Muuseumi ehitus läheb käiku ka ilma toetusrahata. Kas see teadmine, et Eesti Rahva Muuseum jäi eurorahast ilma, mõjutab ringhäälingu uue hoone ehitust või on ka selle ehitus päevakorral? Kui see nii on, siis millal võiks ehitusprotsess alguse saada?

Andrus Ansip

Aitäh! Eesti Rahva Muuseumi ehitamise otsustas Riigikogu juba 1996. aastal ja siis otsustati ära ka see, et Eesti Rahva Muuseum tuleb Tartusse. Ma usun, et selle küsimuse revideerimine ei ole aktuaalne. Eesti Rahva Muuseumi ei saanud rahastada Euroopa Liidu turismimeetme vahenditest, aga see ei tähenda, et see projekt ei oleks hea muuseumiprojekt. See on hea muuseumiprojekt ja Eesti rahvas peab hoolitsema selle eest, et sõjas hävinenud Eesti Rahva Muuseumi hoone asemele ehitataks uus hoone. Ringhäälingu hoone ei ole kunagi konkureerinud Eesti Rahva Muuseumi hoonega. Ringhäälingunõukogu langetab otsuse, millal nad ehitust alustavad. Teatavasti on Vabariigi Valitsus andnud rahvusringhäälingule kahel korral kaks päris suurt krunti. Viimane kinnistu oli enam kui 7000 m² suur. Sellega on Vabariigi Valitsus näidanud, et tema jaoks on rahvusringhäälingu uue hoone ehitamine oluline.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal, esimene täpsustav küsimus!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud peaminister! Kas teie valitsusjuhina toetate rahvusringhäälingu uue hoone ehitamist või ei pea te seda otstarbekaks ja leiате, et pigem tuleks panustada tehnilisse baasi ja inimestesse ning nii programmi kvaliteeti parandada?

Andrus Ansip

Aitäh! Mina valitsusjuhina rahvusringhäälingu juhtimise sõltumatusesse sekkuda ei katvate. Rahvusringhäälingul on ringhäälingunõukogu, kes otsustab, missugused on prioriteedid, kas tehnika soetamine, hooned, töötajate palk või lisatöötajate palkamine.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal, teine täpsustav küsimus!

Priit Toobal

Aitäh! Minu teine täpsustav küsimus ongi palga kohta. 2010. aastal anti ringhäälingu töötajatele valida, kas 10%-line palgalangus või üks kuu palgata puhkust aastas. Tegelikult vähendati kõigi ringhäälingu töötajate sissetulekut, kusjuures lubati endine sissetulek esimesel võimalusel taastada. Ringhäälingunõukogu on igal aastal eelarveläbirääkimistel pöördunud rahandusministri ja valitsuse poole taotlusega taastada endine palgatase ning küsinud selleks lisavahendeid. Siiani on lubadused täitmata ehk teilt on saadud eitav vastus. Millal on loota, et ringhäälingu töötajad saavad oma endise palga tagasi? Millal saabub see esimene võimalus?

Andrus Ansip

Aitäh! Mulle teadaolevalt kasvas rahvusringhäälingu eelarve maht käesoleval aastal möödunud aastaga võrreldes 3,9%. Kui majandus jätkab kasvamist sellises tempos nagu eelmisel aastal, küllap siis muutub reaalsemaks ka lootus saada uus maja. Aga teile on niisama hästi teada kui mulle, et Riigikogu saab jaotada ainult seda raha, mida maksumaksja töökad käed riigikassasse maksnud on. Kui seda raha ei piisa selleks, et ehitada ühe aastaga maja ja

tõsta ka palku, siis tuleb sellega paraku leppida. Tuleb pingutada selle nimel, et Eestis oleks rohkem töökohti ja ka maksuraha laekuks eelarvesse rohkem.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Alustame kolleeg Heimar Lengist.

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Ma saan aru, et te ei taha avalikult sekkuda ringhäälingu juhtimisse. Sellepärast ma küsin teilt kui ringhäälinguteenuse tarbijalt, nagu on moes öelda, või televaatajalt: kuidas te hindate seda tendentsi, et Eesti avalik-õigusliku ehk peaaegu riikliku televisiooni vaatajaskond pidevalt kahaneb, kommertskanalite oma ja äsja loodud Tallinna Televisiooni vaatajaskond aga väga kiiresti kasvab? Kas see ei ole mitte äkki juhtimise küsimus, et saadete tase on nõrk, või panete selle kõik siiski selle arvele, et uut maja ei ole?

Andrus Ansip

Aitäh! See Tallinna Televisiooni vaatajaskonna kasvamine on kindlasti teie soovmõtlemine. See väide vastab tõele, kui lähtuda ajast, kui televisiooni ei olnud ja vaatajaskonna suurus oli järelikult null. Võrreldes selle ajaga on Tallinna Televisiooni vaatajaskond muidugi kasvanud. Aga ma ei ole nõus selle väitega, et rahvusringhäälingu kuulajate või vaatajate arv järjepidevalt kahaneks. Otse vastupidi, ma näen, et Raadio 4 positsioon on väga tugev, Vikerraadio positsioon on väga tugev, ka teiste rahvusringhäälingu programmide positsioon on väga tugev. Kui vaadata Eesti Televisiooni mõlemat programmi, siis esimene programm on tihtipeale olnud kõige vaadatavam kanal Eestis ehk kommertskanalid on Eesti Televisiooni esimesele programmile alla jäänud. See on minu meelest olnud juba aastaid suhteliselt sesoonne reeglipära, et kord vaadatakse rohkem kommertskanaleid Kanal 2 ja TV3, kord aga Eesti Televisiooni esimest programmi.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud peaminister! Tallinna Televisiooni vaadatavus, muide, kogu aeg suureneb. Ma arvan, et see on väga tore, sest ühel nii suurel linnal peabki olema oma televisioon. Näiteks Brüsselis on mitu linnatelevisiooni ja kõikjal Euroopa suurtes linnades on oma televisioon olemas. See on tore. Aga see muidugi ei ole tore, et Eesti Televisiooni vaadatavus väheneb. Kui vaadata saateliikide viisi, siis ka Eesti Televisiooni uudistesaadete vaadatavus on väga tihti olnud väike ja erakanalid on eespool olnud. Me teame, et kohe varsti nõukogu volitused lõpevad, aeg saab täis. Seal on praegu tegemist erakondlikku liini pidi ühe teile suhteliselt lähedase inimesega. Kas te jätkate seda liini või mõtlete teha mingeid vahetusi, just selleks, et Eesti Televisiooni saated koguksid rohkem populaarsust?

Andrus Ansip

Ringhäälingunõukogu liikmed nimetab ju Riigikogu. See on teie otsus, kelle te ringhäälingunõukogusse nimetate. Ringhäälingunõukogu liikmed langetavad rahvusringhäälingu tulevikku puudutavad otsused. Peaminister seda ei tee. Olgu teile veel kord meelde tuletatud, et Eesti Televisioon oli kõige populaarsem teleprogrammi pakkuv ringhäälinguasutus näiteks siis, kui oli eetris "Laululahing" ja kui olid olümpiamängud. Teised kanalid ei suutnud siis Eesti Televisiooniga võistelda. Ma ei läheks kaasa niisuguse padupessimismiga ega nõustuks teie väitega, et rahvusringhäälingu vaatajaskond või kuulajaskond on pidevalt kahanev. Oodake veel mõni kuu ja te näete jälle, et kohad kuulatavuse-vaadatavuse edetabelis on vahetunud.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Investeeringutoetused

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Ester Tuiksoolt põllumajandusminister Helir-Valdor Seederile. Palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud põllumajandusminister! 15. veebruari seisuga oli PRIA teinud otsuse loomakasvatusehitise investeringutoetuse kohta (meede 1.4.2) 49 ettevõttele 12,1 miljoni euro eraldamiseks. Ette ruttavalt tahan teid tunnustada veel nelja miljoni euro eraldamise eest selle meetme jaoks. Taotlejaid olid 123 ja taotletud summad ületasid 30 miljoni euro piiri. Teatavasti on lisaks sellele, et taotlus peab olema nõuetekohaselt vormistatud, toetuse määramisel oluline ka taotluse vastavus teatud kriteeriumidele, mille alusel kõik taotlused reastatakse. Palun selgitage, mille eest ja kui palju antakse taotlejatele hindepunkte!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh küsimuse eest! Tõepoolest, investeringumeetmete puhul on taotlusi üldjuhul rohkem, kui on raha ette nähtud. Sellepärast tuleb selgitada paremusjärjestus, kes raha siiski saavad, kelle projektid on hinnanguliselt paremad ja milliste projektide realiseerimise tõenäosus on suurem. Selle pingerea alusel ka raha eraldatakse. PRIA-l on kokku üle 80 meetme koos alameetmetega. Mina ei ole küll võimeline teile praegu siin peast lahti rääkima eri meetmete hindamiskriteeriume ega seda, milliste kriteeriumide eest kui palju hindepunkte antakse. See toimub PRIA metoodika alusel. PRIA viib seda ellu täpselt määrusi ja metoodikat jälgides. Kui te tahate saada põhjalikumat informatsiooni iga üksiku meetme hindepunktide suuruse kohta, siis me oleme valmis teile kirjalikult vastama, kas PRIA kaudu või otse Põllumajandusministeeriumist.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo, esimene täpsustav küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna vastuse eest! Kahju, et te ei ole selle hindamissüsteemiga tuttav. Aga ma võin teile öelda, et üks punktide andmise alus on ettevõtte omaniku vanus. Nooruse eest, mis olevat küll ajas möödunud nähtus, antakse lausa kümme punkti. Kuidas te kommenteerite olukorda, kui üks põllumajandusettevõtte on registreeritud linnas, selle põllumajanduslik tegevus toimub maakonnas ja omanike ringi kuulub taotluse

esitamise ajal inimene, kes vastab Euroopa Liidu mõistes nooruse parameetrile, aga teise ettevõtte 20 aastat tegutsenud 60-aastane omanik on 30-aastase poolteiseaastase tegevusajaga omanikuga võrreldes diskrimineeritud olukorras? Kas siin ei ole tegemist siiski jooksüsteemiga?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Kui vastata üldisemalt, siis igasugused kriteeriumid on teatud mõttes piiravad ja ahistavad kellegi õigusi. Kui me seame mingidki prioriteete, siis loomulikult need, kes ei vasta nendele kriteeriumidele, jäävad toetusest ilma. Nii ei ole see mitte ainult vanusetsensusega. Meil on näiteks meetmeid, kus antakse hindepunkte selle eest, et taotleja on naisterahvas, ta on algaja ettevõtja, tegeleb ühistegevusega vms. Kõigi nende kriteeriumide puhul võib ju rääkida diskrimineerimisest, aga mina seda nii ei näe. Me püüame valikut kuidagi suunitleda. Ma arvan, et need kriteeriumid on täiesti kooskõlas kõigi õiguste ja kehtivate seadustega. Tõsi, kõigi selliste valikute puhul on tegemist riskiga, et neid kriteeriume või eelistusi kasutatakse ära variisikute abil. Otsitakse inimesi, ettevõtjaid, kes vastaksid kriteeriumidele ja oleksid abikõlblikud, nii et nende kaudu saaks investeringutoetusi taotleda. See on probleem. See on nii noorte ettevõtjate kriteeriumi puhul, ühistegevuse kriteeriumi puhul ja pean ütleva, et kahetsusväärset ka daamide kriteeriumi puhul. Kui daamid peavad kuuluma juhatusse, siis küllap moodustatakse ettevõttele selline juhatus, et kas fiktiivselt või sümboolselt leitakse sinna see sobiv inimene ja vormistatakse dokumendid. Meil on valik, kas me loobume üldse protsessi sellisest suunamisest või püüame siiski neid kriteeriume järgida nii palju, kui see vähegi võimalik on. Meie oleme valinud selle teise tee.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo, teine täpsustav küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna väga! Ma ei saanud küll aru vihjest daamidele, aga hea küll. Mainisite hiljuti väga õigesti, et töökohad on maaelu arendamise võti. Investeringutoetuste taotlejate hulgas on mitmes maakonnas Eesti mõistes staažikad

põllumajandusettevõtjad, kellel on piirkonnas regionaalpoliitiline tähtsus ning kes on kõik need aastad andnud tööd vähemalt sajale inimesele, makstes samas riigile makse ja kalkuleerides majanduse madalseisu ajal, millal ollakse valmis kandma kaasfinantseerimiskohustusi. Selliseid olulisi näitajaid aga ei ole hindepunktide määramisel arvesse võetud. Miks seda ei ole tehtud ja kuidas te suhtute edaspidi nende näitajate arvessevõtmisesse investeringutega seotud taotluste puhul?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Eri kriteeriumide üle on kogu aeg vaidlus käinud. See on üks põhivaidlusi investeringutoetuste jagamise puhul. See toimus juba enne, kui maaelu arengukava, mis praegu kehtib, vastu võeti, ja see toimus siis, kui erinevaid määrusi välja töötati. See vaidlus on jätkunud määruste kehtimise ajal. Aastatel 2007–2012 on mitut määrust vastavalt praktilike ning elus ettetulnud küsimustele ja probleemidele ka muudetud. Nüüd räägin investeringutest ja töökohtadest. Kui me peaksime maal oluliseks ainult töökohtade olemasolu, ka põllumajandussektoris, siis me tõenäoliselt investeringumeetmeid võtta ei saakski, sest tavaliselt investeringumeetmete tulemusena töökohtade absoluutarv väheneb. Raske käsitöö likvideeritakse ning asendatakse masinate, seadmete ja uute tehnoloogiatega, töö muudetakse efektiivsemaks, mille tulemusena põllumajandussektoris töökohtade arv väheneb, töökohti ei teki juurde. See on ka üks põhjus, miks me nii triviaalselt, nii lihtsalt või otsejoones ei saa töökohtade olemasolu või juurdeloodavaid töökohti arvesse võtta. Iseküsimus on uued algatused ja projektid, uued töökohad. Me loomulikult toetame seda, kui uue äriprojekti realiseerimise kaudu avatakse uusi ettevõtteid, aga olemasolevate investeringutoetuste puhul ei ole väga mõistlik rakendada kriteeriumina töökohtade arvu suurendamist.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Miks te pole arvestanud toetuse taotlejate järjestuse määramisel regionaalset aspekti? Näiteks Põl-

vamaa kaheksa ja Järvamaa üheksa taotlusega ei mahtunud üldsegi investeringutoetuste saajate hulka. Kas teie arvates oleks tark arvestada ka regionaalset aspekti?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Eri meetmete puhul regionaalset aspekti siiski arvestatakse. Maaelu arengukavas on mitmeid meetmeid. Ka selle üle käib äge vaidlus, miks näiteks Tallinnaga piirnevates omavalitsustes Harjumaal on toetuste saamise võimalused tagasihoidlikumad kui Lõuna-Eestis või miks näiteks Leader-programmi raames ei ole abikõlblikud nende kohtade jaoks koostatud projektid, kus elab üle 4000 elaniku. Nii et me oleme eri kriteeriumide puhul regionaalseid aspekte arvestanud. Iga investering, mis tehakse, on erinev, seda tuleb vaadata individuaalselt. Kui teil on häid ettepanekuid üksikute meetmete kohta, kuidas võiks tugevamini kui seni rakendada regionaalpoliitilisi kriteeriume, siis olge hea ja tehke need ettepanekud. Me kindlasti arutame need läbi. Aga ma kinnitan teile, et see on olnud pidev vaidluste objekt. Vastan täpselt samamoodi nagu eelmisele küsijalegi: kriteeriumid kedagi piiravad ja kellelegi annavad eelise ning see on hästi teravate vaidluste objekt. Ma arvan, et tavaliselt me oleme leidnud investeringutoetuste puhul optimaalse kompromissi, aga kindlasti on võimalik veel paremini teha. Kui on häid ettepanekuid, siis püüame neid arvestada.

Esimees Ene Ergma

Viimane kohapeal registreeritud küsimus, palun, kolleeg Tõnis Kõiv!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Inimesed kurdavad, sest nad ei ole PRIA menetlustega ja kaebuste lahendamise korraga rahul. Mulle kirjutas üks inimene, et PRIA tõlgendas kord ühtemoodi ja kord teistmoodi ühte määrust, mille tõttu temale anti vähem raha, kui ta algselt lootis. On ka kaebusi, et PRIA-s on selline tava, et kui keegi negatiivset tagasisidet annab, siis saadetakse karmid kontrollid peale ja midagi peab selle kaebaja juurest leidma. On ka teie kätte sattunud seda laadi kaebusi PRIA tegevuse kohta või mitte?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Raha jagamisega on enamasti nii, et seda jagatakse ikka vähem, kui taotlejal on lootust või ootust. Seda võin teile küll kinnitada, see vastab tõele. See on nii ka põllumajandustoetuste puhul, on need siis otsetoetused, investeeringutoetused või Eesti riigieelarvest makstavad riigisisised toetused. Ootused, lootused, soov ja tahe toetusi saada on suuremad, kui on võimalused. See on alati nii. Mis puudutab vaidlusi ja vaideid raha jagamise kohta PRIA-s, siis neid on hästi palju. Jah, ka Põllumajandusministeerium on aeg-ajalt sunnitud tegelema eri probleemide ja vaietega. Enamasti lahendab vaided küll PRIA ise, mõned üksikud jõuavad meieni. Põllumajandusministeerium tavaliselt vaideprotsessi sekkuda ei saa. Kui vaidlustav osapool, kes vaide esitab, ei ole lahendusega rahul, siis on tal õigus ja võimalus pöörduda kohtusse. On olnud ka selliseid juhtumeid, et on kohtusse pöördutud. Siin on oma loogiline protsess, kuidas neid vaideid lahendatakse. Jah, vastab tõele, et vaidlusi on palju. Kuid kui me võrdleme PRIA tegevust teiste Euroopa Liidu makseagentuuride tegevusega, siis vaidlusi ja vaideid ei ole meil sugugi rohkem kui teistes liikmesriikides, pigem vähem. Kuritarvitusi ehk ebasihipäraselt makstud toetusi on PRIA-s Euroopa Liidu arvestuses kõige vähem. See on ühelt poolt tunnustus PRIA-le, et ta jälgib väga täpselt kriteeriume ja määrusi ning on tubli, teiselt poolt on see muidugi väga ebameeldiv ja ebamugav taotlejale, kes tunnetab, et kontroll on range. Aga ma arvan, et maksumaksja raha kasutamine peabki olema väga range kontrolli all ja läbipaistev.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra põllumajandusminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Kohalike omavalitsuste tulevik

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Rannar Vassiljevilt peaminister Andrus Ansipile. Palun!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Hea peaminister! Kevadel oli meil siin väga põnev ja diskussioonirohke debatt maamaksuvabastuse teemal. Tol ajal oli teil

üsna konkreetne nägemus, kuidas maamaksust vabastamist kohalikele omavalitsustele kompenseerima peaks. Samuti jäi siin saalis kõlama, et see kompensatsioon või mehhanism tuleks võimalikult varakult välja töötada, et omavalitsustel oleks võimalik oma eelarvet planeerida. Mainiti ka seda, et oleks olnud hea, kui see oleks tekkinud juba eelmisel aastal. Siiani meie kätte ühtegi selleteemalist eelnõu ei ole jõudnud. Minu küsimus ongi, miks see nii on.

Andrus Ansip

Aitäh! Minu seisukoht on endine: maamaksu kaotamisest kohalikele omavalitsustele mitelaekuv tulu tuleb kompenseerida ja see tuleb kompenseerida tasandusfondi kaudu, kuna maamaksu laekumine ja tasandusfondist makstavate vahendite suurus on üldjuhul väga tugevas korrelatsioonis. Kõik kohalikud omavalitsused, kaasa arvatud need, kes juba enne seda, kui Riigikogu maamaksu kaotas, otsustasid oma aktiga maamaksust loobuda, võivad arvestada tasandusfondist laekuvate vahendite suurenemisega. Eelnõu on ilmselt kusagil valmimas. Kui te oleksite esitanud konkreetse küsimuse, oleksin ma võinud konkreetse ministri eest vastuse anda, mis staadiumis see eelnõu praegu on.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rannar Vassiljev, esimene täpsustav küsimus!

Rannar Vassiljev

Ma küsin nii: kas on lootust, et see jõuab siia lähikuudel?

Andrus Ansip

Lootust ikka on. Ma ei näe põhjust, miks selle asjaga tuleks viivitada, sest selles küsimuses meil väga palju määramatust pole. Me oleme väga selgelt lubanud, et kohalikele omavalitsustele kompenseeritakse saamata jäänud tulu, ja oma lubadusest peame ka kinni.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kolm kohapeal registreeritud küsimust. Alustame kolleeg Lembit Kaljuveest.

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea peaminister! Ku-na teema on kohalike omavalitsuste tulevik, siis tahan teie käest küsida järgmist. Riigikontroll on väga teravalt esinenud haldusreformi teemadel. Teie koalitsioonipartner püüab aeg-ajalt selles osas, vähemalt jutu järgi, midagi ära teha, aga peaminister ja valitsus on seisukohal, et las olla, nagu on, ei tehta midagi, ei aeta ei prääniku- ega piitsapoliitikat. Miks te nii suhtute? Kas arvate, et meie haldusterritoriaalse jaotuse praegune olukord on hea ja normaalne?

Andrus Ansip

Aitäh! Küsimus on eelkõige vaatenurgas: kelleks kohalikku omavalitsust pidada? Kui keegi peab kohalikku omavalitsust teenindus-asutuseks, siis võib lähtuda muidugi mingisugusest efektiivsuse taotlusest ja öelda, et mida suurem, seda parem. Ehkki Euroopas läbi viidud haldusterritoriaalsed reformid kinnitavad ühemõtteliselt, et suuremas kohalikus omavalitsuses võib paraneda teenuste kvaliteet, kuid kindlasti läheb see parem kvaliteet maksu-maksjale rohkem maksma ehk suures kohalikus omavalitsuses halduskulud hüppeliselt kasvavad. Sellele on väga lihtne seletus. Kui väikeses organisatsioonis on paljud protsessid iseorganiseeruvad, siis suures organisatsioonis tuleb neid protsesse formaliseerida, allüksuste tegevust tuleb omavahel koordineerida ja see toob kaasa kulutuste kasvu. Ma viitan näiteks professor Wolfgang Drechsleri töödele, mis kirjeldavad haldusterritoriaalseid reforme Sak-samaal ja Belgias. Mälu järgi öeldes toimusid need 1980. aastatel. Ühemõtteliselt tuleb välja, et suures kohalikus omavalitsuses kasvavad halduskulud elaniku kohta hüppeliselt. Minu jaoks ei ole kohalik omavalitsus pelk teenin-dus-asutus. Kohaliku omavalitsuse kõige oluli-sem ülesanne demokraatlikus riigikorralduses seisneb tema keskvõimu tasakaalustavas tege-vuses. Kohalik omavalitsus, tuginedes tuge-vale kohalikule identiteedile, peab tasakaalus-tama keskvõimu. Selline on olnud kohaliku omavalitsuse definitsioon juba vähemalt vii-mased 150 aastat.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud peaminister! Kohalike omavalitsuste raha kärpimine oli küll üks esimesi asju, mida koalitsioon siin saalis mõni aasta tagasi tegi. Mul on kohati tunne, et maa-elu areng on praegu pandud tuginema põhili-selt saamishimule, sellele soovile, et Euroopa raha oleks rohkem. Lootus ongi praegu saada Euroopa Liidust rohkem raha, et omavalitsu-sed natukenegi edasi areneksid. Ka ühes inim-arengu aruandes, mitte viimases, vaid eelviimases, kritiseeriti väga teravalt seda finant-seerimissüsteemi. Ka meie pöördusime kunagi Riigikohtu poole ja sealt tuli üldkogu lahend, kus öeldi, et rahalised asjad on paigast ära, tuleb selgeks teha, mis on kellegi kohustus ja mis mitte. Kui kaugel see on?

Andrus Ansip

Teile teadaolevalt eristati juba 2011. aasta eelarves selgelt kohaliku omavalitsuse funktsioone ja keskvalitsuse funktsioone, mida täidavad kohalikud omavalitsused, ning eelarves on need tegevused juba väga selgelt eristatud. Kuid kärpimise osas olen ma siiski teiega eri meelt. Ma olen üks kord siit puldist juba nimetanud, et üksikisiku tulumaksu laekumine kohalikele omavalitsustele oli 2010. aastal võr-reldes kriisieelse 2007. aastaga 7,2% väiksem, laekumine riigieelarvesse aga tervelt 37,3% väiksem. Prioriteetsus on siin väga selgelt näha. Kõigepealt on kärbitud keskvalitsuse kulu-sid ja alles seejärel kohaliku omavalitsuse tulused. Nüüd ülesannete eristamisest. See eris-tamine ei ole ka Riigikohtu lahendi järgi üks akt, vaid see on protsess, mis jätkub. Paljude funktsioonide puhul on diskuteeritav, kas funktsioon kuulub keskvalitsuse pädevusse, keskvalitsuse ülesannete hulka või kohaliku omavalitsuse ülesannete hulka. Kindlasti on keskvalitsuse ülesanne registreerida sünde ja surmi. Seda ülesannet täidab praegu kohalik omavalitsus ja selle ülesande täitmiseks on riigieelarvest ka raha eraldatud. Täpselt sama-moodi on teiste riiklike funktsioonidega. Mitte ühtegi riiklikku funktsiooni pole pandud koha-likule omavalitsusele nii, et selle ülesande täitmiseks poleks antud vahendeid.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsi-mus, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud peaminister! Mulle tuli üllatusena, et te pakku- site maamaksu kaotamise kompenseerimise mehhanismiks tasandusfondi. Te olete varem pakunud tulumaksuosa suurendamist ja selle kaudu kompenseerimist. Millest selline äkiline meelemuutus? Kas see võib olla tingitud sel- lest, et tasandusfondist ei saa kõik omavalitsu- sed osa, näiteks ka Tallinn sealt osa ei saa, ja seega justkui ei peaks neile maamaksuvabas- tust kompenseerima? Kas see ei võiks olla meelemuutuse põhjus?

Andrus Ansip

Aitäh! Ärge lugege siit küll meelemuutust välja. Tasandusfond, üksikisiku tulumaksu- määra tõstmine või üksikisiku tulust kohaliku- le omavalitsusele makstava maksuosa suuren- damine – minu jaoks on need samasuguse tähendusega. Kõigile, kellel maks laekumata jääb, see kompenseeritakse. Tallinn võib arves- tada sellesama protsendi tõusuga. Ma mälu järgi ütlen, et 11,4% asemel peaks see protsent tõusma 11,72% või 11,74% peale. Ma täpselt ei mäleta. Seeläbi omavalitsuse tulubaas suure- neb. Minu jaoks ei ole see allikas praegu kõige esimese tähtsusega. Tallinn saab kindlasti kompensatsiooni, hoolimata sellest, et nad maamaksu juba varem ära kaotasid. Selles osas oleme kokku leppinud. Milline täpselt see tehnika olema hakkab, ei ole oluline. Arvesta- da võib sellega, et see kompenseeritakse.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Sotsiaalne turvalisus

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Marika Tuus- Laulilt sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Pa- lun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud minister! Minu teema puu- dutab vaesust laiemalt. Just mõne päeva eest lugesin lehest, kuidas üks väga eakas proua, kunagine gaid, ütles, et ta on elanud üle väga palju valitsusi, aga ta ei ole mitte kunagi näi- nud nii palju vaeseid inimesi kui praeguses

Eestis. Me teame, et iga viies laps elab vaesu- ses, iga kolmas üle 65-aastane pensionär elab allpool vaesuspiiri ja üksi elavatest pensio- näridest iga teine. Kui rääkida töötutest, siis on ju teada, et pikaajalisi töötuid, kes on töötü olnud kaks või kolm aastat, on juba 60% ja töötus meil isegi kasvab. Millised on lahendu- sed?

Hanno Pevkur

Aitäh! Kui te mingeid protsente ja numb- reid ütlete, siis öelge sinna täpselt juurde, kas te räägite suhtelisest vaesusest, absoluutset vaesusest või millest. Kui rääkida sellest, mida Eesti teeb või milline seis meil on, siis ma usun, et ka hea küsija teab seda või on vähe- malt lugenud Euroopa Komisjoni avaldatud ülevaateid vaesusest. Kui te vaatate suhtelise vaesuse näitajaid Eurostati kodulehel, siis te näete, et Eesti positsioon teiste Euroopa riiki- dega võrreldes väga hull ei ole. Kui me vaata- me sotsiaalseid siirdeid – ma usun, et hea küsija on nii kaua olnud Riigikogus, et teab, milline on sotsiaalsete siirete mõju –, kui me vaatame nende mõju vaesusele ja suhtelisse vaesusesse langemisele, siis näeme, et kui en- ne siirdeid on suhteline vaesus Eestis üle 40%, siis pärast siirdeid on see 16–17%. Üks suure- maid suhtelise vaesuse ärahoidjaid on viimas- tel aastatel olnud kahtlemata see, et meie pen- sionisüsteem on võimaldanud seda, et pensio- niindeks ei saa olla väiksem kui 1, ja veel 2009. aastal said pensionid tõusta. Me jätkame seda tööd. Aga kui hästi lühidalt kokku võtta see, mida on vaja, siis on vaja, et meie riik tervikuna jõukamaks muutuks. Selleks et me jõukamaks muutuksime, on vaja tagada korra- lik majanduskasv ja korralik elatustase.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul, esimene täpsustav küsimus!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Kui ma oleksin rääkinud suhtelisest vaesusest, siis ma oleksin öelnud, et iga neljas laps ehk 63 000 last elab vaesuses või vaesus- riskis. Ma ütlesin, et just iga viies laps elab vaesuses, allpool absoluutset vaesuspiiri. Seda on üle 45 000 lapse. See on väga-väga suur arv. Need arvud on läinud hullemaks just vii- masel kolmel aastal. Ka eelmises valitsuses

olid samad ministrid. Ma ei räägi niivõrd vaesusriskist, kuivõrd laste süvavaesusest. Ka toimetulekutoetuse taotluste arv on lausa kolmekordistunud. Kas siin ei oleks vaja mingit riiklikku programmi? Me lihtsalt räägime, et asi paraneb siis, kui meie rikkus suureneb. Kuidas see siis nii väga suureneb, see rikkus? Mida te kavandate?

Hanno Pevkur

Aitäh! Kui te viitate ajaleheartiklitele, siin on teil kindlasti mõistlik lugeda ka 15. veebruaril ühes Eesti ajalehes ilmunud Hanneli Rudi artiklit, mis räägib Eurostati andmetest. Selle pealkiri on "Eurostatistika: Eestis pole laste vaesus kõige hullem". Siin on ära toodud kõik need näitajad, samamoodi võrdlus teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega. Ma usun, et ühiselt me võime ja saame tõdeda ning peame tõdema, et kõige parem vaesuse leevendamise abinõu on kindlasti töökoht ja töö. Vaatame veel andmeid, millele te viitasite. Nagu ma ütlesin, 2008. aastal oli meil suhtelise vaesuse üldine määr peaaegu 20% ja 2009. aastal oli suhtelise vaesuse määr, kui mu mälu ei peta, umbes 15%. Nii et kriisi algusaastatel vähenes suhteline vaesus märkimisväärselt. Seda eelkõige tänu sellele, et me suutsime kriisi ajal pensione tõsta. Kui me läheme tagasi näiteks 2004. aastasse, siis sel aastal kestsid 2000. aastate alguse kriisi järelmõjud ja vaesuse näitajad olid palju kehvemad kui praegu. Eestile on kümne aasta jooksul edu toonud hea ja tugev majandus ning võimalikult kõrge tööhõive. Need on tegelikult Eesti eesmärgid olnud läbi aegade, need on kirjas ka konkurentsivõime kavas "Eesti 2020". Nende nimel tuleb tööd edasi teha.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul, teine täpsustav küsimus!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Ma olen juba väga mitu korda toonitanud, nii selles infotunnis kui ka eelmises, et ma ei räägi suhtelisest vaesusest (selle puhul on küsitluse meetodika muutunud), vaid ma räägin süvavaesusest, ma räägin allpool absoluutset vaesuspiiri elavatest ja nende hulgas süvavaesuses elavatest inimestest. Seda esiteks. Teiseks, minu andmed ei baseeru mitte

ajalehel, vaid teie ministeeriumi vastustel minu esitatud kirjalikele küsimustele. Need on teie ministeeriumi saadetud arvud. Aga võrrelda 2004. aastaga! Kas te tõesti arvate, et praegu, kümme aastat hiljem, on kohane võrrelda meie elatustaset selleaegsega ja öelda, et näete, see ei ole isegi hullemaks läinud? Seda oli valus kuulata. Kui me võrdleme neid arve, siis näeme, et toimetulekutoetuse taotluste arv on ju viimase kolme aastaga üle kolme korra kasvanud. Kas ei peaks toetusi rohkem tõstma või mida teha, kui inimesed ei saa hakkama?

Hanno Pevkur

Aitäh, hea küsija! Kui te küsite, kas ei ole häbi võrrelda 2004. aastaga, siis vastan, et ei ole häbi, sest 2004. aasta andmed teiste Euroopa Liidu liikmesriikide kohta on täpselt niisama adekvaatsed kui 2012. aasta või mõne teise aasta andmed. Need võrdlusandmed peavad ka praegu paika. Kui me vaatame tollaste Euroopa Liidu liikmesriikide andmeid 2004. aastal ja võrdleme neid 2009. aasta andmetega, samuti Eesti andmeid 2004. ja 2009. aastal, siis näeme, et Eesti seis on läinud suhteliselt paremaks. Te küsisite, et mida teha. Me oleme ka valitsusprogrammis öelnud, et mis puudutab näiteks peretoetusi, siis meie eesmärk peab olema toetada neid, kes rohkem abi vajavad. Samamoodi on meie eesmärk pensionikasv ja teiste toetuste ülevaatamine, et me saaksime aidata rohkem neid, kes rohkem abi vajavad. Sellest annab kinnitust seesama suhteline vaesus enne ja pärast sotsiaalseid siirdeid. Siin on Eesti kahtlemata olnud üks edukamaid riike. Ma ei taha öelda, et meil on sellega kõik hästi, ma tahan öelda, et need poliitilised meetmed, mis Eesti riik on valinud, on väga efektiivselt toimunud. Loomulikult, kui vaadata perede hulka, kes saavad toimetulekutoetust, siis on näha, et see hulk on suurenenud. Kriisi ajal on loomulik, et nende perede hulk suureneb. Riigil ongi vaja tagada, et toimetulekuvahendid oleksid olemas. Need ka on olemas.

Esimees Ene Ergma

Alustame kohapeal registreeritud küsimuste esitamist. Palun, kolleeg Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh, proua juhataja! Öiguskantsler on rõhutanud, et olukord, kus 26% alla 18-aastastest

lastest, st 243 000 lapsest enam kui 63 000 last elas 2010. aastal vaesusriskis, on riikliku tähtsusega probleem, millele tuleb kohe lahendus leida. Mõni aasta tagasi algatasid sotsiaaldemokraadid Riigikogus riiklikult tähtsa küsimusena laste vaesuse arutelu. Me pakkusime terve hulga meetmeid, kuidas vaesust laste hulgas leevendada. Mõne aastaga on nende laste hulk, kes elavad kas süvavaesuses või vaesusriskis, kasvanud 20 000 võrra. Samas te rõhutasite, et koalitsioonilepingus ...

Esimees Ene Ergma

Palun küsimust!

Heljo Pikhof

Kuidas on valitsuskoalitsioon toetanud rohkem neid lapsi, kes realselt abi vajavad?

Hanno Pevkur

Aitäh! Me kirjutasime selle koalitsiooni-programmi täiesti teadlikult. Praegu töö selle nimel ka käib. Hea küsija kindlasti teab, et laste ja perede arengukava on vastu võetud. Seal on esimesed tegevused ka selleks aastaks planeeritud. Toetus ei ole ainult rahaline toetus, vaid see tähendab ka teenuseid, toetust peredele ja samamoodi nõu omavalitsustele. See on kompleksne teenus. Eile näiteks me vaatasime uut lastekaitse seaduse tegevuskava, täpsustasime selle ajakava. Me leppisime kokku, et selle aasta lõpuks on lastekaitse seaduse esimene versioon kaante vahel. Te viitasite õiguskantslerile. Minule teadaolevalt on õiguskantsler märtsi alguseks (võib-olla isegi 8. märtsiks) kutsunud kokku ümarlaua seda küsimust arutama. Nii et töö läheb kindlasti edasi. Te küsisite, kuidas aidata rohkem neid, kes rohkem abi vajavad. Kui rääkida konkreetsetelt peretoetustest, siis peretoetuste analüüs on samamoodi käimas. Ma usun, et ka teie olete päri, et uisapäisa ei ole siin mõtet tormata. Kui me lihtsalt kõikide toetusi suurendame, siis see kindlasti aitab, aga igal juhul oleks mõistlikum vaadata, et võimalikus vaesusriskis elavate laste perede toetus kasvaks rohkem. Ma kordan üle, et see ei saa ega tohigi olla ainult riigi küsimus, vaid see peab olema ka omavalitsuste küsimus, eelkõige teenuste, lasteaiakohtade, koolitoidu ja muude võimaluste kaudu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Aitäh, proua esimees! Härra minister! Eestis elab üle 46 000 lapse absoluutses vaesuses, aga teie ütlete, et olukord ei parane, kuni majandus ei parane. Mul on teile küsimus: mida teie, Hanno Pevkur, olete teinud, et majandus paraneks ja raha rohkem oleks?

Hanno Pevkur

Aitäh! Samamoodi võiks retooriliselt vastu küsida, mida teie Riigikogu liikmena olete selle jaoks teinud, kas te olete mõne eelnõu ette valmistanud või midagi muud sellist. Ma usun, et selliste retooriliste küsimustega me väga kaugemale ei jõua. Selge on see, et majandus saab kasvada siis, kui majanduskeskkond on korras. Majanduskeskkonna eest meie, valitsus ja Riigikogu, vastutame kõik ühiselt, selles mõttes, et me ei tohi teha rumalaid ega valesid otsuseid. Kui me tahame tööhõivet ja majandust kasvatada, siis on kõigil vaja anda normaalne ja õige panus. Mina saan vastutada selle eest, mis toimub sotsiaalvaldkonnas. Sotsiaalvaldkonnas oli konkreetset vaesusega seotud meetmetest viimane kõige olulisem otsus kindlasti toimetulekupiiri tõstmine. Järgmised otsused on järjest tulemas. Ma mainisin laste ja perede arengukava ning piirkondlikke nõuandekeskuseid. Ma võin seda loetelu jätkata, kui te tahate veel konkreetsemalt teada. Aga ma usun, et meil ei ole selleks lihtsalt aega, sest istung hakkab peale.

Esimees Ene Ergma

Väga lühike küsimus, palun, kolleeg Urve Palo!

Urve Palo

Aitäh! Lugupeetud minister! Mind sundis küsima teie väide, et mujal on ka niimoodi. Kui teie laps tuleb teie juurde ja kurdab, et hammas valutab, kas te siis ütlete talle, et te olete kuulnud, et kuskil Viljandis ka ühes peres lapsel hammas valutab, ja laps lihtsalt kannatagu, või te viiate ta arsti juurde? Kui lapsevanem selle peale nii vastab ja last arsti juurde ei vii, siis tekib küsimus, kas see lapsevanem on ikka oma õigel kohal ja õige inimene lapse eest vastutama. Samuti tekib minul küsimus

Eesti Vabariigi valitsuse ja tema tegevuse kohta. Te ütlesite, et te midagi teha ei saa, ega toonud välja konkreetseid samme, mida te hakate kiiresti tegema, et vähendada vaesust Eesti laste hulgas. Kas te ikkagi tunnete oma tööd ja võimalusi? Olgu öeldud, et Põhjamaades, mille perepoliitikat ja ka sündimust me endale eeskujuks toome, on laste vaesuse näitajad palju madalamad kui Eestis.

Hanno Pevkur

Aitäh! Te viitasite, et ma olevat midagi öelnud. Esiteks, selliseid asju, mida teie väitsite, pole ma öelnud. Teiseks, mis puudutab lapsevanema kohustusi, siis mina täidan oma kohustusi küll nii, nagu mina õigeks pean. Kui lapsel hammas valutab, siis ma lähen loomulikult lapsega arsti juurde. Ma loodan, et ka teie seda teete. Võtame ette statistika: Eesti suhtelise vaesuse näitajatest allpool on Taani, Soome, Sloveenia, Rootsi, Hollandi, Tšehhi ja Austria näitajad. Kõik. Kui palju me saime? 7 riiki 27-st. Loomulikult, eri riikides on erinevad probleemid ja nendega tuleb tegelda. Kui te lihtsalt sellise manifestiga esinete, siis on see teie õigus. Mina ütlen, et meie riik ja inimesed väärivad seda, et nad saavad korralikku teenindust. Selle nimel iga päev ka töötatakse.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra sotsiaalminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Infotunni aeg on läbi. Suur tänu Riigikogu liikmetele küsimuste esitamise eest ja suur tänu valitsusliikmetele vastamise eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Austatud Riigikogu! Head külalised! Alustame Riigikogu täiskogu III istungjärgu kuuenda töönädala kolmapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Palun Riigikogu kõnetooli Deniss Boroditši!

Deniss Boroditš

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Mul on põhiseaduskomisjoni nimel üle anda Euroopa Parlamendi valimise seaduse, kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse,

rahvahääletuse seaduse, Riigikogu valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Põhiseaduskomisjoni arvates on seadusandja eesmärk tagada e-hääletamisel tõhus õiguslik kaitse ja reguleeritud läbipaistvus, samuti on vaja tagada kõikide valimisviiside ühetaolised põhimõtted. Selle eelnõu eesmärk on täpsustada elektroonilise hääletamise korraldust valimistel. Olulisemate muutustena näeb eelnõu ette elektroonilise hääletamise korraldamiseks eraldi valimiskomisjoni moodustamise, võrdsustab elektroonilise hääletamise ning valimisjaoskondades eelhääletamise aja, sätestab seaduse tasemel e-hääletamissüsteemi auditeerimise ning annab valijale võimaluse kontrollida, kas tema antud elektrooniline hääle on korrektselt elektroonilisse hääletamissüsteemi edastatud. Samuti sätestatakse eelnõus Vabariigi Valimiskomisjoni pädevus elektroonilise hääletamise peatamise, lõpetamise või mittealustamise korral. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Yana Toomi!

Yana Toom

Härra eesistuja! Head kolleegid! Ma tean, et pooled teist infotunnis ei olnud ja seetõttu te ilmselt ei kuulnud viimast küsimust, mida me härra Pevkuriga arutasime. Me käsitlesime laste olukorda Eestis ja laste vaesust. Seda puudutab ka meie arupärimine. Palun vabandust, et ma mitte väga bürokraatlikult ei räägi! Ma sain hiljuti kirja ühelt mehelt, kellel on kolm väikest last, kahe-, kolme- ja nelja-aastane. Nad elavad väga vaeselt, nende toiduraha päevas on alla kolme euro. See mees töö ei käi ega kavatse minnagi. Muidugi, Eesti riik ja sotsiaalminister Pevkur ütleksid selle peale, et ta on ise süüdi, tuleb tööle käia. See on tegelikult väga õige. Aga tuli välja – me juristidega lahkasime seadusi nii ja naa –, et Eesti riik neid lapsi tegelikult ei kaitse. Lähtudes sellest ja ka sellest arutelust, mis siin praegu toimus, ning sellest olukorrast, mis on tegelikult ühes Euroopa riigis lubamatu, on meil härra Pevkurile mõned küsimused. Nimelt, kui kaugele on jõutud tööga lastekaitse seaduse kallal ja kas on selles valguses vaadatud – lastekaitse valguses, ma pean silmas – ka perekonna-seaduse peale? Ma kordan veel kord: lapsed ei ole Eesti riigis kaitstud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! 12 Riigikogu liikme nimel annan üle arupärimise minister Michalile. Arupärimise teema on ebamõistlikult pikk kohtuprotsess. Selle aluseks on konkreetne avaldus. See avaldus on esitatud Euroopa Inimõiguste Kohtusse ning see on lisatud ka arupärimisele. Iga soovija saab sellega tutvuda ja mõelda nende asjaolude üle, millest seal juttu on. Samas pean lisama, et mul on suur soov, et me selle arupärimisega avaksime läbirääkimisteks uue teema. Olen sügavalt veendunud, et juba pikemat aega on nii politseid kui ka prokuratuuri kasutatud mingite räpaste poliitiliste mängude kaasosalisena. 770 isikut, keda on viimaste aastate jooksul pikemaks ajaks aresti pandud ja pärast välja lastud, sest ühtki kahtlustust ei õnnestunud tõendada, on piltlik näide selle kohta, mis meil praegu toimub. Inimest sunnitakse pahatihti andma iseenda vastu mingeid tõendeid või sunnitakse tõendeid andma kolmandaid isikuid. Mul on ettepanek, et Riigikogu asuks seda problemaatikat konkreetsete juhtumite põhjal uurima, sest see tempo, millega me demokraatias liigume totalitarismi poole, on lihtsalt vapustav. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Ma palun Riigikogu kõnetooli Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud härra juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus esitab Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Kreeka Vabariigi vahel sõlmitava konkreetsete majanduspoliitiliste tingimuste vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu. Eelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud Riigikogu! Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud kaks eelnõu ning kaks arupärimist. Riigikogu juhatus otsustab nende edasise menetlemise meie kodu- ja töökorra seaduse kohaselt.

Liigume nüüd teadete juurde. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: Vabariigi Valitsuse s.a 20. veebruaril algatatud liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on majanduskomisjon; Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 20. veebruaril algatatud täitemenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on õiguskomisjon; Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 21. veebruaril algatatud tulumaksuseaduse § 48 muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon.

Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise justiitsminister Kristen Michalile.

Head ametikaaslased! Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 88 Riigikogu liiget, puudub 13.

Tänases päevakorras on täpsustus. Viienda päevakorrapunkti arutelul, õiguskomisjoni algatatud kollektiivlepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu 153 teisel lugemisel teeb algatajate ettekande õiguskomisjoni liige Valdo Randpere.

1. Rahvusvahelise sõjalise koostöö seaduse § 8 muutmise seaduse eelnõu (141 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene päevakorrapunkt on riigikaitsekomisjoni algatatud rahvusvahelise sõjalise koostöö seaduse § 8 muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 141. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 82 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Riigikaitsekomisjoni algatatud rahvusvahelise sõjalise koostöö seaduse § 8 muutmise seaduse eelnõu 141 on seadusena vastu võetud. (Tabel 1.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

2. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning alkoholiseaduse muutmise seaduse eelnõu (150 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume teise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning alkoholiseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 150. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 61 Riigikogu liiget, vastu on 18, erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning alkoholiseaduse muutmise seaduse eelnõu 150 on seadusena vastu võetud. (Tabel 2.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

Head ametikaaslased! Kasutan meie kodu- ja töökorrast tulenevat õigust ning võtan kümne minuti vaheaja, et Riigikogu juhatus saaks koguneda. Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 14.24.

V a h e a e g

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, austatud Riigikogu! Vaheaeg on lõppenud ja me läheme istungiga edasi. Mul on võimalus teatada teile Riigikogu juhatuse otsused. Nimelt võttis Riigikogu juhatus menetlusse Vabariigi Valitsuse s.a 22. veebruaril esitatud Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Kreeka Vabariigi vahel sõlmitava konkreetsete majanduspoliitiliste tingimuste vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu ning määras selle juhtivkomisjoniks rahanduskomisjoni. Teine Riigikogu juhatuse otsus kõlab järgmiselt. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 49 lõikele 3 kutsutakse kokku Riigikogu täiendav istung Toompea lossi istungisaali s.a 23. veebruaril algusega kell 16 Vabariigi Valitsuse s.a 22. veebruaril esitatud

Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Kreeka Vabariigi vahel sõlmitava konkreetsete majanduspoliitiliste tingimuste vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu esimese lugemise aruteluks ning Riigikogu teine täiendav istung Toompea lossi istungisaali s.a 23. veebruaril kaks tundi pärast esimese täiendava istungi lõppu Vabariigi Valitsuse s.a 22. veebruaril esitatud Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Kreeka Vabariigi vahel sõlmitava konkreetsete majanduspoliitiliste tingimuste vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu teise lugemise aruteluks, juhul kui otsuse eelnõu esimene lugemine kell 16 algaval täiendaval istungil lõpetatakse.

Seoses teise otsusega oli Riigikogu juhatuse tuline arutelu ja üks juhatuse liige jäi eriarvamusele. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 16 lõike 4 kohaselt tuleb see otsustada täiskogul. Ma panen selle hääletusele, nimelt, Riigikogu juhatuse otsuse Riigikogu täiendavate istungite kokkukutsumise kohta s.a 23. veebruaril. Protokollilised küsimused. Palun tõstke käsi ja siis antakse teile ka mikrofoni! Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Teie poolt juba viidatud § 49 lõikes 3 öeldakse ka: "Kokkukutsumisest teatab Riigikogu esimees Riigikogu liikmetele massiteabevahendite kaudu vähemalt kolm päeva enne täiendava istungi toimumist. Kaalukate põhjuste olemasolu korral võib etteteatamise aeg olla lühem." Kas te, palun, tutvustaksite, millised olid juhatuse seisukohad kaalukate otsuste olemasolu kohta?

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Selle otsuse tegemine ongi Riigikogu juhatuse pädevuses, see ongi kaalumise koht. Sellesamas § 49 lõikes 3, mida te ette lugesite, on mainitud kolme päeva, kuid seal on ka öeldud, et kaalukatel põhjustel võib istung toimuda varem. Riigikogu juhatuse enamus leidis, et selle küsimuse puhul on kaalukaid põhjusi ja istung toimub varem, mitte kolme päeva pärast. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, lugupeetud juhataja! Kui kaalukatest põhjustest rääkida, siis kas me lähtume sellest,

et need põhjused on kaalukad Eesti jaoks või mõne teise riigi, näiteks Kreeka jaoks?

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma usun, et me peaksime selles küsimuses lähtuma kindlasti nii sellest, mis on meie riigi jaoks kaalukad põhjused, kui ka sellest, mis on Euroopa Liidu otsustusprotsesside juures kaalukad põhjused. Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Ma sain aru, et kaks juhatuse liiget leidsid, et on olemas kaalukad põhjused. Mil viisil me saaksime nende kahe juhatuse liikme käest teada, missugused need kaalukad põhjused olid?

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hetkel eeskätt istungi juhataja suu läbi. Teine võimalus on küsida nende käest otse, kas siis nelja või kuue silma all. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Palun enne hääletust viieminutilist vaheajaga!

Aseesimees Jüri Ratas

Selge. Head ametikaaslased, kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 14.35.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud ning me alustame hääletuse ettevalmistamist. Mihhail Stalnuhhin, palun, protseduuriline küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Niipalju kui ma aru sain, hääletame me praegu teise istungi läbiviimise aega. Nii või teisiti me ajame selle küsimuse korda, eks ju? Kas rahanduskomisjonil ei ole selle kohta midagi öelda? Tavaliselt on siiski komisjon määranud istungi toimumise aja.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kindlasti on midagi öelda ka rahanduskomisjonil, kes on eelnõu juhtivkomisjon. Seetõttu pannaksegi hetkel hääletusele see, et

kahe täiendava istungi vahel on aega kaks tundi, et saaks esitada muudatusettepanekuid ja pidada ka komisjoni istungi. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Ma püüan täpsustada. Võib-olla olen veidi lihtsameelne, aga ma tuletan meelde meie praktikat. Küsimus tuleb komisjoni, komisjon arutab seda ja lepib kokku, millisel päeval läheb eelnõu esimesele lugemisele. Otsuseid teise lugemise kohta ei hääletata enne seda, kui esimene lugemine on lõppenud. Praegu paistab, et ilma selleta, et komisjonis oleks kas või midagi arutatud, me paneme korraga paika kaks istungit. Ma ei saa sellest loogikast eriti aru. Või töötab siis terve Riigikogu valesti?

Aseesimees Jüri Ratas

Ma tänan selle küsimuse eest! Selline kord, nagu te mainisite oma küsimuses, kehtib kindlasti siis, kui toimuvad korralised istungid. Hetkel me arutame täiendavate istungite kokkukutsumist või mittekokkukutsumist. Siin määrab päevakorra Riigikogu juhatas.

Panen hääletusele järgmise küsimuse: kes on selle poolt, et korraldada Riigikogu täiendav istung Toompea lossi istungisaalis s.a 23. veebruaril algusega kell 16 Vabariigi Valitsuse s.a 22. veebruaril esitatud Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Kreeka Vabariigi vahel sõlmitava konkreetsete majanduspoliitiliste tingimuste vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu esimese lugemise aruteluks ning Riigikogu teine täiendav istung Toompea lossi istungisaalis s.a 23. veebruaril kaks tundi pärast esimese täiendava istungi lõppu Vabariigi Valitsuse s.a 22. veebruaril esitatud Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Kreeka Vabariigi vahel sõlmitava konkreetsete majanduspoliitiliste tingimuste vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu teise lugemise aruteluks, juhul kui otsuse eelnõu esimene lugemine kell 16 algaval täiendaval istungil lõpetatakse?

Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 46 Riigikogu liiget ja vastu 42. Ettepanek leidis toetust.

Head ametikaaslased! Riigikogu esimees kutsub Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 49 lõike 3 kohaselt kokku Riigikogu täien-

dava istungi Toompea lossi istungisaali s.a 23. veebruaril algusega kell 16. Päevakorras on üks päevakorrapunkt – Vabariigi Valitsuse s.a 22. veebruaril esitatud Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Kreeka Vabariigi vahel sõlmitava konkreetsete majanduspoliitiliste tingimuste vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu esimese lugemise arutelu. Samuti kutsub ta kokku Riigikogu teise täiendava istungi Toompea lossi istungisaali s.a 23. veebruaril kaks tundi pärast esimese täiendava istungi lõppu Vabariigi Valitsuse s.a 22. veebruaril esitatud Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Kreeka Vabariigi vahel sõlmitava konkreetsete majanduspoliitiliste tingimuste vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu teise lugemise aruteluks, juhul kui otsuse eelnõu esimene lugemine kell 16 algaval täiendaval istungil lõpetatakse.

Head ametikaaslased, ma tänan teid!

3. Käibemaksuseaduse ja vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (146 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi kolmapäeva, 22. veebruari päevakorraga. Oleme jõudnud kolmanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Andrus Saare!

Andrus Saare

Austatud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas eelnõu 146 kolmel nõupidamisel: 7., 14. ja 20. veebruaril s.a. Tähtjaks muudatusettepanekuid ei laekunud. Rahanduskomisjon pidas vajalikuks esitada eelnõu kohta neli ettepanekut.

Komisjoni muudatusettepanekutega täiendatakse käibemaksuseadust ja vedelkütuse seadust, mis on tingitud järgmistest asjaoludest. Muudatuste vajadus tuleneb maksupettuste suurenenud arvust kütuste valdkonnas. Maksupettusi korraldatakse juba tarbimisse lubatud kütusega, mis on uuesti paigutatud aktsiisilattu, ning aktsiisilaost väljaviidava, nn omatarbeks kasutatava kütusega. Kontrollmenetluse käigus on tuvastatud, et aktsiisilaosise-

selt tehakse tarbimisse, sh tollilaost vabasse ringlusesse ja kasutamisse lubatud kütusega mitmekordseid ostu-müügitehinguid ning kütuse aktsiisilaost väljatooja jätab üldjuhul käibemaksu riigile tasumata. Samuti on tuvastatud, et omatarbeks saadud kütus realiseeritakse erinevaid vahelülisid kasutades lõpptarbijale, st ka tanklatele.

Kehtiva vedelkütuse seaduse § 19² lõikes 1 toodud nõuetest lähtuvalt edastasid aktsiisilaod 14. juunist 2011 kuni 27. jaanuarini 2012 Maksu- ja Tolliametile teate kütuse omatarbeks väljastamise kohta kokku 13 734 kütusetonni puhul, millest diislikütust oli 13 044 tonni, bensiini 674 tonni ja erimärgistatud diislikütust 16 tonni. Maksu- ja Tolliameti andmetel puudub omatarbekasutus nendest kütusekogustest ca 99,7%-l juhtudest. Vaid 0,3% kütusest on väljastatud isikutele (teadaolevalt kolmele isikule), kes realselt kütust omatarbeks kasutavad. Kogu eespool käsitletud kütusekoguselt arvatud käibemaksukahju on ca 3,56 miljonit eurot selle perioodi kohta.

Kuna maksulaosisesed tehingud on samuti maksustatud 0%-lise käibemaksumääraga, siis võib tekkida olukord, kus juba tarbimisse lubatud kütust võidakse edaspidi hakata viima maksulattu hoiustamisele ning maksude tasumata jätmise eesmärgil hakatakse tegema praegu aktsiisilaos toimivate tehingutega sarnaseid tehinguid juba maksulaos. Seega on vaja kehtestada ühe miljoni euro suuruse tagatise nõue kütuse maksulaost väljastamise korral. 0%-list käibemaksumäära saab kasutada ainult juhul, kui kaup on ajutises aktsiisivabastuses.

Lisaks eeltoodule esitab rahanduskomisjon muudatusettepaneku täiendada käibemaksuseaduse § 31 lõikega 7¹. Muudatuse eesmärk on reguleerida käibemaksuseaduses täpselt juhud, millal liisinguandja saab liisingueseme remontimiseks ning hooldamiseks saadud kaupadelt ja teenustelt sisendkäibemaksu maha arvata. Teema kohta on komisjon saanud erinevate seisukohtadega kirju nii Eesti Kindlustusseltside Liidult kui ka Eesti Liisingühingute Liidult. Alates eelmise aasta algusest on teemat mitu korda arutatud ja on kohtunud huvitatud osapooltega. Arutelude tulemusena jõudis komisjon muudatusettepanekute sellise sõnastuseni, nagu eelnõus kirjas on.

Peamine diskussioon komisjonis oli küsimuse üle, kelle kulu on liisingule antud eseme

remondi- ja hoolduskulu. Üldjuhul ei ole see liisinguandja kulu, millest tulenevalt ei ole õigust sisendkäibemaksu maha arvata. Sisendkäibemaksu mahaarvamise õigus säilib juhul, kui vastavalt lepingule on remondi- ja hoolduskohustus liisinguandjal ning seda teenust kasutatakse maksustatava käibe jaoks, või juhul, kui liisinguandja ostis kokkuleppes sõltumata oma vara säilimise huvides ise remondi- ja hooldusteenust ning esitas selle kohta arve liisinguvõtjale. Siin võib tuua näiteks juhtumid, kui liisinguvõtja ei täida oma kohustusi.

Käibemaksuseaduse § 29 lõike 1 ning käibemaksudirektiivi artikli 168 kohaselt võib käibemaksukohustuslane sisendkäibemaksu maha arvata juhul, kui ta saadud kaupa või teenust kasutab oma maksustatava käibe tarbeks. Rahaliselt väljendatuna tähendab eelnõu nimetatud punkt seda, et kestav olukord selles käibemaksu puudutavas küsimuses tekitab riigile umbes 3,8 miljoni euro suuruse kahju aastas. See on summa, mille riik maksab osale liisinguandjatele ebaõiglaselt tagasi.

Rahanduskomisjon käsitles 20. veebruari istungil ka komisjonile varem laekunud pöördumisi Eesti Hotellide ja Restoranide Liidult ning Eesti Maksumaksjate Liidult. Seal oli esitatud ettepanekuid tootlusteenukse käibemaksu määra vähendamise kohta 9%-le, käibemaksuseaduse § 37 lõike 9 punktide 1 ja 2 väljajätmiseks ning lõike 10 punkti 5 muutmiseks. Komisjon neid ettepanekuid ei toetanud.

Menetluse käigus tekkinud arutelu tulemusena pidas komisjon otstarbekaks täpsustada seletuskirjas investeerimiskulla maksustamist. Maksuhalduri hinnangul on vaja kullamaterjali, sh pooltoodete ja investeerimiskulla maksustamisel rakendada maksupettuste vältimiseks erikorda. Eesmärk on kehtestada kullakäibe puhul pöördmaksustamine, mis alates 2011. aastast kehtib metallijäätmete ja teatud kinnisasjade puhul. Eelnõu kohaselt kuulub pöördmaksustamisele kullamaterjal, mille puhta kulla sisaldus on vähemalt 325 tuhandikku kaaluosa. Investeeringukuld on maksuvaba, kuid kui maksukohustuslane on maksuhaldurit teavitanud investeeringukulla maksustatavale väärtusele käibemaksu lisamisest, siis selle maksustamisel rakendatakse samuti pöördmaksustamist. Maksuhaldurile teatades võib maksustada investeerimiskulda, mille teisele maksukohustuslasele võõrandab maksukohus-

tuslane, kes oma ettevõtluse käigus teostab tööstusliku toorainena kasutatava kulla käivet, või maksukohustuslane, kes toodab investeerimiskulda. Muul juhul investeeringukuld maksustatav ei ole.

Komisjon teeb ettepaneku asendada § 3 lõikes 2 toodud jõustumistähtaeg, milleks oli 1. märts 2012, 1. aprilliga 2012 ning teeb ka ettepaneku vastava lõike täiendamiseks teisel lugemisel lisandunud muudatuste sätetega.

Komisjon langetas järgmised konsensuslikud otsused. Võtta eelnõu päevakorda kolmapäeval, 22. veebruaril, s.o täna. Ettepanek on teine lugemine katkestada, seda tulenevalt eelnõu täiendamisest käibemaksuseaduse ja vedelkütuse seaduse uute regulatsioonidega, ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 27. veebruar kell 18. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Teile on küsimusi. Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Ma tänan, hea juhataja! Austatud ettekandja! Seoses ärevate aegadega finantsturgudel pöörduvad paljud eestlased just investeerimiskulla poole. Kõikidele kindlasti ei ole selge see pöördmaksustamise põhimõte, millest te rääkisite. Kas te stenogrammi huvides selgitaksite seda, et inimestel oleks võimalik pärast Riigikogu stenogrammi lugeda ja natukene rohkem aru saada, mida see pöördmaksustamise põhimõte täpselt tähendab ja kuidas inimesed peaksid aru saama sellest, mida see nende jaoks kaasa toob?

Andrus Saare

See puudutab neid, kes teevad neid tehinguid omavahel. See ei puuduta tavakodanikku, kes läheb investeeringut tegema. See on pooltoodete ja nende toodete osas, kus kulda on vähemalt 325 tuhandikku kaaluosa, mille ma siin välja tõin. Ma arvan, et tavakodanikule investeeringu tegemine mingisugust lisakulu kaasa ei too.

Aseesimees Jüri Ratas

Imre Sooäär, teine küsimus, palun!

Imre Sooäär

Ma saan sellest aru. Ma ei küsinudki seda, keda see puudutab. Ma palusin teil lihtsalt selgitada pöördmaksustamise põhimõtet. Milles see pöördmaksustamine seisneb, kuidas see täpselt käib?

Andrus Saare

See seisneb selles, et kes ise ostab, peab ka käibemaksu deklareerima. Praegu toimub turul pettus, käibemaks jäetakse lihtsalt deklareerimata ja maksuna me seda raha kätte ei saa.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhitivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleb katkestada. Määrán eelnõu 146 muudatuseettepanekute esitamise tähtajaks 27. veebruari kell 18.

Teine lugemine on katkestatud ja kolmanda päevakorrapunkti menetlemine on lõpetatud.

4. Investeerimisfondide seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (152 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume neljanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud investeerimisfondide seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Inara Luigase!

Inara Luigas

Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud investeerimisfondide seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu pärast esimese lugemise lõpetamist 14. veebruari istungil. Komisjoni istungile olid kutsutud Rahandusministeeriumi finantsturgude poliitika osakonna juhataja Thomas Auväär ja kindlustuspoliitika osakonna nõunik Kertu Fedotov. Eelnõu peamised eesmärgid on luua alused Euroopa Liidu ühtsetele standarditele vastavate investeerimisfondide, s.o eurofondide piiriüleseks valitsemiseks, võimaldada eurofondide

piiriülest ühinemist ja uut tüüpi fondistruktuuride loomist, luua alused tööandja pensionifondide loomiseks ja täpsustada Finantsinspektsiooni, Euroopa finantsjärelevalveasutuste ja liikmesriikide finantsjärelevalveasutuste omavahelise koostöö korraldamise regulatsioone.

Arutelust komisjonis niipalju, et fraktsioonidelt ega Riigikogu liikmetelt eelnõu kohta muudatuseettepanekuid ei laekunud. Komisjon otsustas esitada neli muudatuseettepanekut, mis on ka muudatuseettepanekute loetelus. Toimus arutelu, kus puudutati järgmisi küsimusi. Esiteks, deponooriumi lisamine investeerimisfondide seaduses isikute ja asutuste loetelusse, keda sisekontroll teavitab, kui fondivalitseja kohta saab teatavaks teave, mis osutab õigusrikkumisele või osakuomanike huvide kahjustamisele. Teiseks, Finantsinspektsiooni seaduses rahandusministrile volituse andmise korraldamine, millega seoses fikseeritakse nõuded kindlustusmaakleri ja välisriigi kindlustusmaakleri Eesti filiaali aruannetele. Edasi puudutati küsimusi, mis on seotud tulumaksuseaduse normitehnilise märkuse ajakohastamisega ja tulumaksuseaduse muudatuste jõustumise tähtaja muutmisega.

Komisjon langetas järgmised otsused: saata eelnõu teisele lugemisele 22. jaanuaril, teha ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis saata eelnõu kolmandale lugemisele selle aasta märtsis. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on vähemalt üks küsimus. Enn Eesmaa, palun!

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Kas sa võiksid selgitada, palun, miks selle seaduse § 6 mõningad punktid, punktid 1–4 ja ka 7, jõustuvad alles järgmise aasta 1. jaanuarist, ülejäänud tekst aga juba Riigi Teatajas avaldamise päevast?

Inara Luigas

Aitäh küsimuse eest! Ma konkreetselt ei oska seletada, miks need punktid niiviisi jõustuvad, aga täpsustati kõigi seaduses tehtavate muudatuste ja seadusega kaasnevate muudatuste jõustumise tähtaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem küsimusi ei ole. Hea ettekandja, ma tänan teid! Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 152 teine lugemine tuleks lõpetada.

Teine lugemine on lõpetatud ja neljanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

5. Kollektiivlepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu (153 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi viienda päevakorrapunkti juurde, milleks on õiguskomisjoni algatatud kollektiivlepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu 153 teine lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni liikme Valdo Randpere!

Valdo Randpere

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Austatud kolleegid! Õiguskomisjon arutas meie poolt ette pandud kollektiivlepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu ja selle kohta laekunud muudatusettepanekuid kahel istungil. Lisaks oli meil kohtumine ametiühingute esindajatega. Esimene õiguskomisjoni istung, kus neid muudatusettepanekuid käsitleti, toimus 13. veebruaril ja sellest võtsid peale õiguskomisjoni liikmete osa Riigikogu liige Eiki Nestor, Sotsiaalministeeriumi tööelu poliitika juht Seili Suder, tööelu arengu osakonna peaspetsialist Mariliis Proos, Eesti Ametiühingute Keskliidu esimees Harri Taliga ja õigussekretär Tiia E. Tammeleht, Eesti Transpordi- ja Teetöötajate Ametiühingu juhatuse esimees Peep Peterson, TALO juhatuse esimees Ago Tuuling ja õigusnõunik Haldi Ojamaa ning Eesti Töoandjate Keskliidu jurist Marek Sepp. Kollektiivlepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu kohta olid muudatusettepanekute tähtajaks ettepanekuid esitanud Riigikogu liikmed Eiki Nestor, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja ka ametiühingute keskliit. Kuna sotsiaaldemokraatliku fraktsiooni ja ametiühingute keskliidu muudatusettepanekud olid identsed, siis neid me eraldi ei käsitlenud. Eiki Nestori muudatusettepanekud erinesid pisut sotsiaaldemokraatliku fraktsiooni omadest. Lisaks nendele ettepanekutele saime seaduseel-

nõu kohta, mida me oleme siin korra arutanud, arvamused õiguskantsleri büroost ning tööandjate ja ametiühingute keskorganisatsioonidelt.

Ma ei hakka neid muudatusettepanekuid ükshaaval, päris iga paragrahvi ja rida siin ette lugema. Lühidalt võiks nii sotsiaaldemokraatliku fraktsiooni, Eiki Nestor kui ka ametiühingu seisukoha kokku võtta järgmiselt. Põhimõtteliselt nad aktsepteerivad muutmise vajadust ja saavad aru, et ei ole õige, et leping kehtib igavesti või et selle tingimusi tuleks täita igavesti, nii nagu see praeguse seaduse kohaselt on. Seda tuleks muuta, lepingut peaks saama lõpetada, seda peaks saama üles öelda. Aga lähenemisviisid olid erinevad. Muudatusettepanekud olid suunatud põhimõtteliselt sellele, kuidas teha protsess võimalikult pikaks. Kohati oli ka natuke keerukas aru saada, mida täpselt taheti. Üks tähelepanek siiski. Näiteks Eiki Nestori muudatusettepanekutest jooksis läbi selline mõte, et lepingu võiks üles öelda kuuekuuse etteteatamistähtajaga.

Kui vaadata kõiki esitatud muudatusettepanekuid, siis olid otsused sellised. Eiki Nestori esimese ettepaneku otsustas juhtivkomisjon jätta arvestamata. Kaks hääletasid selle poolt, viis olid vastu, üks jäi erapooletuks. Eiki Nestoril oli teine ettepanek veel ja ka selle jättis komisjon arvestamata – kolm olid poolt, viis olid vastu, erapooletuid ei olnud. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni muudatusettepanekud jäeti samuti arvestamata. Nendes oli põhimõtteliselt pakutud konstruktsiooni, et leping võiks muutuda tähtajatuks. See tähendab, kui lepingu tähtaeg on möödunud, siis ta pikeneks selle esialgse perioodi võrra, ja kui ta ka teist korda on pikenenud ja ikka ei ole uut lepingut sõlmitud, alles siis muutuks ta päriselt tähtajatuks. Me leidsime, et see on liiga pikk aeg ja põhimõtteliselt see nagu põlistaks probleemi, mis praegu on. Me tahame ikkagi sellest lahti saada, et lepingu tingimused kunagi kehtetuks ei muutu.

Õiguskomisjon ise tegi sellel esimesel istungil ka kaks muudatusettepanekut. Esialgses versioonis oli, et kui lepingut ei soovita jätkata, siis peaks sellest teatama kaks kuud enne lepingu tähtaja saabumist. Me pikendasime seda aega ühe kuu võrra, ütlesime, et seda peaks tegema kolm kuud enne lepingu tähtaja saabumist. Lükkasime edasi ka seaduse jõustumise, lükkasime selle 2012. aasta 1. maile. Esialgu

oli see planeeritud jõustuma märtsis. Neid ettepanekuid toetas viis komisjoni liiget, kaks olid vastu ja üks oli erapooletu. Komisjon otsustas konsensuslikult teha ettepaneku võtta seaduseelnõu Riigikogu täiskogu tänasesse päevakorda ja teine lugemine lõpetada. Selle poolt oli viis komisjoni liiget, vastu kaks ja üks jäi erapooletuks.

Tulime õiguskomisjonis kokku ka teist korda, 20. veebruaril. Arutasime asja ja otsustasime teha seaduseelnõus veel ühe muudatuse. Üks Eiki Nestori ideedest oli, et ülesütlemise tähtaeg peale lepingu tähtajatuks muutumist võiks olla kuus kuud. Me leidsime, et see oleks selline sobilik kompromiss, mõeldes ka sellele, et ametiühingute peamine argument, miks peaks lepingu ülesütlemise tähtaeg olema pikem kui kolm kuud, oli see, et tänapäeval ei sisalda paljud töölepingud olulisi töötingimusi, mida nad tegelikult peaksid sisaldama. Pooled on harjunud sellega, et kollektiivlepingu nägunii kunagi ei lõpe, ja osa asju on kirjutatud lihtsalt kollektiivlepingusse.

Palun, kas saate veel neid saalis korrale kutsuda?

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, ma palun, et me oleksime saalis vaikselt! Austame ettekandjat!

Valdo Randpere

Aitäh! Selleks, et tööturupooled saaksid oma lepingud korda teha, et need asjad, mis individuaalses töölepingus peavad sisalduma, sinna ka tööpoolest sisse viidaks, otsustasime teha ülesütlemise tähtaja kuuekuuliseks. Nii et arvestades seda, et seaduseelnõu tuli õiguskomisjonis esimest korda arutusele möödunud aasta detsembris ja esimene sellele muudatusele tuginev kollektiivlepingu ülesütlemine võiks teoreetiliselt toimuda selle aasta detsembris, on aega üks aasta. See peaks olema piisav aeg. Samal komisjoni istungil oli arutusel ka sotsiaaldemokraat Neeme Suure ettepanek, et see tähtaeg oleks kuue kuu asemel üheksa kuud. Selle ettepaneku poolt oli 4 komisjoni liiget, vastu 5 ja erapooletuid 0. Kuuekuuline ülesütlemise tähtaeg sai konsensusliku toetuse, selle poolt oli 9 õiguskomisjoni liiget. Ja nii ma siis olen tänane siin selle seaduseelnõuga, mille puhul komisjon teeb ettepaneku, et teine lugemine lõpetada.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, teile on ka küsimusi. Mari-ka Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud esineja! Te ütlesite, et ühel korral arutati seda probleemi laiendatud istungil, kus olid kohal ametiühingute keskliidu, TALO ja veel mitme ühenduse esindajad. Kas te kaalusite, ja kui ei, siis miks te ei kaalunud, et seal oleks võinud olla ka sotsiaalkomisjon? Traditsiooniliselt on see temaatika, kollektiivlepingu temaatika aastaid kuulunud just nimelt sotsiaalkomisjoni valdkonda. Miks te meid sinna ei kutsunud?

Valdo Randpere

Mul on millegipärast tunne, et sotsiaalkomisjon oli sinna kutsutud, sest osa sotsiaalkomisjoni liikmeid oli kohal. Miks teie sinna ei jõudnud või miks teid ei kutsutud, sellele ei oska ma vastata. Aga sotsiaalkomisjon oli täiesti esindatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Aitäh, härra eesistuja! Hea ettekandja! 7. veebruaril, kui mälu mind ei peta, saatis sotsiaalkomisjon seoses selle eelnõuga oma seisukoha õiguskomisjonile. Seal on öeldud nimelt nii: "Sotsiaalkomisjon leidis, et seaduseelnõu 153 menetlemisel tuleks teha reaalse eelnõu mõjude analüüs." Kas seda on tehtud, ja kui on tehtud, siis kus saaks sellega tutvuda?

Valdo Randpere

Aitäh! Sotsiaalkomisjon sellise arvamuse meile tööpoolest andis ja selle reaalse mõjude analüüsi me proovisime õiguskomisjonis ka ära teha. Mina olin üks selle tegijatest. Ma võtsin välja kõik kehtivad kollektiivlepingud, mis on registreeritud, ja me vaatasime nende statistikat. Ma pean ütlema, et ega seda ei ole väga lihtne teha, põhimõtteliselt on see üsna võimatu, sest päris lepingu sisu tasemel analüüsi teha ei saa. Tõenäoliselt on suur osa lepingutest ka konfidentsiaalsed. Ma saan teha mingeid järeldusi nende ajalise kehtivuse ja lepingu tähtaja saabumise ja mittesaabumise põhjal. Põhimõtteliselt võiks öelda, et praegu on Eestis kokku

registreeritud 867 kollektiivlepingut ja neist ainult 156-l ei ole tähtaeg saanud. Nii et üle 700 lepingu, 710 lepingut on lihtsalt õiguslikus vaakumis. Täpselt selle probleemi ees, millele kunagi viitas ka õiguskantsler oma kirjas Sotsiaalministeeriumile, öeldes, et meil on täielikult tegemist vastuoluga põhiseadusega, sest leping ei kehti, aga lepingu tingimusi tuleb täita. Tegelikult me ei tea üldse, mida pooled sellest arvavad. Osa nendest lepingutest kehtib 1998. aastast. Sotsiaalministeerium ise on arvanud, et tõenäoliselt on osa lepingupooltest juba eksisteerimise lõpetanud. Siin on väga-väga raske mingit väga teaduslikku järeldust teha.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Täna, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Selle eelnõu eesmärk on viia kollektiivlepingu seadus kooskõlla põhiseadusega. Seletuskirjast on lugeda, et kolleeg Eiki Nestori, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ja ametiühingute keskliidu muudatusettepanekud ei olnud kooskõlas eelnõu eesmärgiga. Kas sa palun seletaksid, milles seisnes nende muudatusettepanekute vastuolu põhiseadusega.

Valdo Randpere

Tegelikult on seda väga lihtne seletada. Selle muudatusega tahame teha võimalikuks ka kollektiivlepingute lõppemise ja ülesütlemise. Nende muudatusettepanekute mõte oli meie arvates seda protsessi liiga palju venitada. Me tulime nüüd poolele või umbes veerandile teele vastu ja pakkusime, et mõistlik aeg võiks olla kuus kuud. Osas muudatusettepanekutes mindi aga ikkagi välja selleni, et tingimused kehtivad aasta, siis veel aasta ja siis veel kolm aastat. See tähendaks viis aastat. Mõelge ise, milline oli Eesti majanduse olukord 2007. aastal ja milline on nüüd. Kui te leiate seal väga palju sarnasust, siis võiksid samad lepingutingimused edasi kehtida. Kui ei leia, siis te saate aru, miks me leidsime, et muudatusettepanekud on vastuolus seaduse eesmärgiga.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, härra juhataja! Ametiühingud, sh ka TALO, on nimetanud, et seda teemat on ka varem väga laialt käsitletud. TALO on oma seisukoha dokumendis kirjutanud, et Sotsiaalministeeriumis on sotsiaalpartnerite osalusel toimunud mitu selle teemalist arutelu ning kokku lepitud ja koostatud kalenderplaan kollektiivsete töösuhete kaasajastamise tervikpaketi ettevalmistamiseks. Mis oli see hädavajadus, miks see konkreetne kollektiivlepingu seaduse punkt rebiti välja tervikpaketist, mida sotsiaalpartnerid koos Sotsiaalministeeriumiga ette valmistasid ja kus oli ka kalenderplaan olemas? Mis oli see hädavajadus ja kas praeguseks hetkeks on siis Sotsiaalministeeriumiga peetud läbirääkimisi uue kalenderplaani koostamiseks?

Valdo Randpere

Hea küsija, tegelikult tead sa ju vastust ka ise, kuna sa olid komisjonis. Üks pooltest viitab kalenderplaani olemasolule ja teine pool ütleb, et nojah, võib-olla kusagil 2013. aastal. Väga kivisse raiutud plaan see ei olnud. Teine asi on, et konkreetne punkt ei räägi enam kollektiivlepingu seaduse moderniseerimisest. See on vastuolu põhiseadusega, mille me tahame likvideerida enne seda, kui hakkame moderniseerima ülejäänud kollektiivlepingut. See punkt on kehtinud 1993. aastast, nii et ta on saanud elada küllalt kaua.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Siin kõlab väga huvitavaid argumente ja mõttekäike. Kui kunagi on sõlmitud tähtajaline kollektiivleping ja see tähtaeg on möödunud aasta või aastaid tagasi, kuidas siis saab üldse olla kellelgi õigustatud ootus, et kunagi tähtajaliselt kokkulepitu kehtib ja jääbki igavesti kehtima? Kas komisjoni arutelu käigus tuli välja, millele selline ootus, mida ma õigustatuks ei saa nimetada, tugineb?

Valdo Randpere

Aitäh! Väga hea küsimus. See oli tegelikult ajendiks õiguskantsleri esialgsele initsiatiivile, kui ta poolteist aastat tagasi Sotsiaalministeer-

riumile kirja saatis. Ma arvan, et praegu keegi ei väida enam, et tal on selline õigustatud ootus. Ka ametiühingud tunnistavad, et selline kollektiivlepingu seaduse punkt on ebanormaalne.

Aseesimees Jüri Ratas

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Tuleksin tagasi mõjude analüüsi juurde. Ma sain vist õigesti aru, et teie olite ainuke, kes üritas sellist analüüsi koostada. Te ei tulnud sellega toime, kuna see on väga keeruline ülesanne. See pole ka ime, sest Riigikogu liikmena, pealegi veel istungite nädalatel, ei olnud teil selleks nii palju aega. Miks ei ole komisjon kaasanud mõjude analüüsi koostamisse näiteks Sotsiaalministeeriumi spetsialiste või töövõtjate esindajaid, ühesõnaga inimesi, kes oskavad – ma palun väga vabandust – võib-olla paremini kui teie neid mõjusid analüüsida, kuna nemad on töövõtja rollis?

Valdo Randpere

Hea küsija, mul on muidugi hea meel, kui te muretsesite selle pärast, et mul tööajal ei ole aega sellega tegelda. Ma võtsingi selleks tööks nädalavahetuse. Aga ma ei olnud ainukene, sellega tegelesid õiguskomisjoni töötajad ja meie komisjoni esimees Marko Pomerants. Alusmaterjali saime Sotsiaalministeeriumist, kes oli teinud esialgse kokkuvõtte ja järelduse. Nad andsid meile ka statistilist materjali. Ma ütlen, probleemi sügavus peitub just selles, et me ei saa igasse lepingusse sisse minna ja hakata uurima, mis seal täpselt on. Osaliselt tõenäoliselt ka seepärast, et lepingu sisu on konfidentsiaalne, see jääb lepingupoolte vahele. Niisiis ma arvan, et me tegime oma parima. Ma ei teinud seda üksinda ja ma ei pea ka ennast täiesti ebakompetentseks. Nagu öeldud, ma ohverdasin sellele laupäeva ja pühapäeva.

Aseesimees Jüri Ratas

Rannar Vassiljev, palun!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Ma saan aru, et üks põhimure, mille see eelnõu peaks lahendama, on väidetav kollektiivlepingu seaduse mittevastavus põhisea-

dusele. Ma saan aru, et üks põhjus, miks Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni muudatusettepanekud ei olnud vastuvõetavad, oli see, et kokku liidetuna saadi tähtjaks viis aastat. Minu küsimus on: kas üheksa kuud on põhiseadusega rohkem vastavuses kui viis aastat?

Valdo Randpere

Aitäh! Kindlasti oleks üheksa kuud rohkem vastavuses, aga seal on proportsiooni küsimus, kui sa tahad viidata sellele, miks me ei valinud Neeme Suure pakutud üheksat kuud, vaid valisime kuus kuud. Esiteks, sotsiaaldemokraatide ettepanekud ei olnud mitte ainult selle tähtaja kohta, seal toodi sisse riiklik lepitaja ja oli veel igasuguseid variante. Me tahtsime teha asja natuke lihtsamaks. Eiki Nestor oli omalt poolt teinud ettepanekud, mis olid juriidilises mõttes natuke uuenduslikud. Ta ise põhjendas seda sellega, et tema arvates peabki kollektiivlepingu seadus olema kirjutatud nii lihtsas keeles, et kõik sellest aru saaksid. Me valisime nende variantide vahel. Mõtlesime ka sellele, et kuna kollektiivleping sõlmitakse tänapäeval seaduse kohaselt üheks aastaks, siis peab seal olema mingi proportsioon ka selle ülesütlemise, kehtimise ja nende tingimuste kehtimise aja vahel. See ei saa olla nii, et on üheaastane leping ja pärast kehtib veel kaks aastat. Me leidsime, et kuus kuud on õige proportsioon.

Aseesimees Jüri Ratas

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Tänu! Minu küsimus on seletuskirja kohta, mis tänuväärselt on eelnõuga kaasa pandud. See on natuke kentsakas, komisjoni kaasettekandja peaks seda kommenteerima. Põhjendusena, miks ei sotsiaaldemokraatide, ametiühingute keskliidu ega Eiki Nestori ettepanekut ei arvestatud, on välja toodud asjaolu, et eelnõu eesmärk on teha protseduurireeglid. Aga meie omateada pakkusimegi välja just protseduurireeglid, kuna Riigikogu enamus nii otsustas. Ma küsin, kas need meie pakutud protseduurireeglid on põhiseadusvastased?

Valdo Randpere

Aitäh! Väga hea küsimus, Eiki. Teie pakutud protseduurireeglid kippusid kohati seda põhiseadusvastast olukorda kinnistama.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud ettekandja! Õelge, palun, mis te arvate, kas nende muudatuste ja eelnõu puhul jäävad primaarseks tööandja majandushuvid või töötajate sotsiaalsed huvid?

Valdo Randpere

Aitäh! See on huvitav küsimus. Puhtstatistiliselt ma julgen väita, et selle muudatusega me kaitseme mõlema poole huvisid. Kunagi ei saa olla kindel, kumb pool kannatab lepingu tingimuste kehtimise pärast rohkem, kui leping on vana, majandusolud on muutunud ja teine pool keeldub lepingut tühistamast. Sa ei saa kunagi olla kindel, kas see on tööandja või töövõtja. Ei ole saabunud ka sellist tagasisidet, et mõned kollektiivid oleksid kuidagi väljendanud oma seisukohta. Ma ei suuda midagi muud arvata, kui et statistiliselt võiks see jaguneda üsna võrdselt, et muudatus kaitseb nii tööandjate kui töövõtjate huvisid.

Aseesimees Jüri Ratas

Jevgeni Ossinovski, palun!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Ma saan aru, et teie põhiline argument selle seaduse muutmiseks on õiguskantsleri kiri Sotsiaalministeeriumile. Üldiselt, kui õiguskantsler leiab, et mõni seadus on põhiseadusega vastuolus, siis ta tuleb ju siia ametliku ettepanekuga, mille Riigikogu kas heaks kiidab või tagasi lükkab, ja vastavalt sellele hakatakse siis seadusmuudatust menetlema. Kui õiguskantsler ei ole sellega veel Riigikogu ette jõudnud või ta on arvanud, et ei peakski sellega Riigikogu ette tulema, võib-olla oleks siis võinud lasta õiguskantsleril oma tööd teha, analüüsida seda olukorda ja ka konkreetsed ettepanekud välja pakkuda?

Valdo Randpere

Aitäh! See oleks ka täiesti mõeldav stsenaarium olnud. Praegusel juhul aga õiguskomisjon leidis, et kuna õiguskantsler on viidanud sellele vastuolule põhiseadusega, siis on meie õigus ja kohustus algatada seaduseelnõu, et olukorda muuta, ja seda me tegimegi.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Teatavasti on teie erakonna juhitanud kolmepoolsed läbirääkimised n-ö õhku lasknud. Mis te arvate, kas teie poolt välja käidud seaduseelnõu vastuvõtmine ja taas kord ametiühingutega kaklemine muudaks kolmepoolsed läbirääkimised uuesti võimalikuks või pigem muudab need veel võimatumaks?

Valdo Randpere

Väga huvitav küsimus, aga kahjuks komisjon seda ei arutanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Mu teine küsimus on komisjoni poolt teisele lugemisele toodud teksti vastavuse kohta õiguskantsleri arvamusele. Nimelt soovib õiguskantsler uuesti regulatsioonist, kes iganes selle siis välja töötab ja vastu võtab, ka seda, et säiliks töösuhete selgus ja stabiilsus. Mille alusel saab väita, et see tekst, mida me siin arutame, annaks kuidagimoodi viite sellele? Kas või näiteks ainuüksi nende sätete sissetoomine, mis räägiks töölepingu seadusest tulenevatest töölepingu kohustuslikest punktidest, need kehtivad inimese suhtes edasi ja oleks individuaalses lepingus just seda stabiilsust ja selgust taganud. Siin ühtegi viidet ei ole. Kas see eelnõu vastab õiguskantsleri arvamusele?

Valdo Randpere

Õiguskantsler saatis oma arvamuse ka peale seda, kui eelnõu oli juba olemas, ja selles arvamuses ta toetas eelnõu igati.

Aseesimees Jüri Ratas

Rannar Vassiljev, palun!

Rannar Vassiljev

Mul on üldisem küsimus. Kas õiguskomisjon plaanib tulevikus kõikidele õiguskantsleri tähelepanujuhtimistele reageerida eelnõu kiire ettevalmistamise ja Riigikogu saali toomisega?

Valdo Randpere

Mina isiklikult suhteliselt uue, aga siiski hea Riigikogu liikmena võtan kindlasti enda mureks ka selle, et me kõrvaldaksime seadustest vastuolud põhiseadusega. Nii et kus viga näen laita, seal ikka tulen ja laidan.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Soovitakse. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja, austatud Riigikogu! Mina olen halb Riigikogu liige, ma palun lisaagega ka!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ametikaaslane, kolm minutit lisaagega, kokku kaheksa minutit.

Eiki Nestor

Kõigepealt natuke esimesest lugemisest ka. Õiguskantsler peab sellesisulist kirjavahetust aastast 2010, mil ta on palunud Sotsiaalministeeriumil hinnata üht või teist aspekti seoses selle paragrahviga. Kirjavahetuse tulemusena ei ole õiguskantsler jõudnud sellisele järeldusele, et teha Riigikogule ettepanek viia kollektiivlepingu seaduse vastav paragrahv vastavusse põhiseadusega. Miks ta seda teinud ei ole? Ei ole lihtsal põhjusel – õiguskantsler on tark mees ja teab, et kui ta teeb meile ettepaneku, aga Riigikogu ei võta seda ettepanekut vastu ja seadust ei muuda, siis peab ta pöörduma Riigikohtu poole, ja ta ei saa kuidagi kindel olla, et ta Riigikohtus selle asja võidab. Sellepärast ta sellist ettepanekut teinud ei ole. Nii et ükskõik, kes sellel teemal sõna võtab, korrektne on viidata sellele, et õiguskantsler on kirjutanud kirju. Mis põhjustel, see jäägu tema teada, ei hakka mina ka seda uurima, kes tal palus neid kirju kirjutada. Aga kindlasti ei saa rääkida õiguskantsleri ettepanekust, mis oleks Riigikogusse jõudnud. Lisaks sellele tasuks ka eelnõu autoritel seda kirja tähelepanelikult lugeda. Väga paljud sätted, mida on pakkunud muudatusettepanekute autorid, ükskõik, kas need muudatusettepanekud on teinud meie fraktsioon koos ametühingutega või rahvasaadik Nestor üksinda, vahet ei ole, ongi kantud sel-

lest vaimust. Tegelikult ei ole selles järelkehtivuses mitte midagi uut, järelkehtivuse mõiste on teada ka teistes riikides. Tal on ainult üks põhjus. Kui kollektiivlepingu tähtaeg lõpeb, siis tekib küsimus, mis kehtib edasi. Üks on selge: töörahu ei kehti. Käivad läbirääkimised uue lepingu sõlmimiseks, aga mis siis edasi kehtib? Ja nüüd on vaks vahet, kas täidetakse endise lepingu tingimusi edasi ja streigioht on väiksem või on kogu aeg teada, et võib veel õli tulle valada ja öelda, et nüüd on tühi maa ja mitte midagi ei ole. 1993. aastal, kui Riigikogu selle seaduse vastu võttis, lähtuski ta sellest loogikast. Õiguskantsleril on üks tubli töötaja, kes neid kirju kirjutab, tema nimi on Šipilov. Teda ei tohi ka õiguskomisjonis segi ajada õiguskantsleriga. Nii et viimane märgukiri ei olnud mitte õiguskantslerilt, vaid tema nõunikult, oleme ikkagi täpsed. See ei ole Saksamaa eeskujuga, siin on eeskujuks muu loogika, et vältida streigiohtu. Ja ka selles pikas arvamuseavalduses, mille õiguskantsler juba kaks aastat tagasi kirjutas, on ju toodud välja selle sätte positiivsed momendid. Need on just õigussuhete selgus ja stabiilsus, mis kehtivad töösuhetes siis, kui ühe lepingu tähtaeg läbi saab.

Tunnistan ausalt üles, et see 1993. aasta seadus on suures osas minu kirjutatud. Selles mõttes on mõistlik teha üks kompleksne seadusuuendus, leppida see kokku tööturu osapooltega, kes ka tegelikult tööturul on. Mul ei oleks selle vastu midagi. Aga sätte oma praegusel kujul ei ole kindlasti põhiseadusvastane. Riigikogu täiskogu otsustas seadust muuta. Hea küll, võin teile avaldada saladuse, miks ametühingud sellesse rahulikult suhtuvad. Suhtuvad ainult ühel põhjusel. See on see, mida meil Eestis tööelupraktikas praegu ei ole, ja võib hinnata, kas see oht on olemas või ei ole, aga maailmast on teada juhtumid, kus n-ö tööandjad klopsivad kokku fiktiivse ametühingu ja sõlmivad kollektiivlepingud. Vaat nende igavese kestuse teema on tõesti ka ametühingute jaoks probleem.

Nii et kui muuta, siis hea küll, muudame. Tegelikult on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepanekud eelnõu autorite jaoks väga sõbralikud. Täpselt sama keeruline konstruktsioon, nagu siingi on, et kui tähtaeg läbi saab, siis muutub leping tähtajatuks ja selle võib üles öelda. Nüüd on sisse toodud ka see, kuidas see asi siis tähtajatuks muutub. Aga

kõige tähtsam selles muudatuses on viide töölepingu seaduse §-le 11, kus on toodud need punktid, mis töölepingus on kohustuslikud kokku leppida, et inimese individuaalse lepingu suhtes ei jääks mingit kahtlust, et ta saab edasi sama palka, samasugust puhkust ja kõike muud. Temalt ei tohi kollektiivlepingu ülesütlemine seda õigust ära võtta.

Rahvasaadik Nestor on natuke lihtsam inimene ja seetõttu mulle see n-ö lepingu tähtsajatuks muutumine, selline sõnademäng, see konstruktsioon väga südamelähedane ei ole. Seetõttu on ka ettepanek väga lihtne ja loogiline ning loob põhiseadusele vastava protseduuri, kuidas nende lepingutega käituda. Leping kehtib tähtaja möödumiseni, kui pooled kokku lepivad, siis nendel tingimustel ja korras ka pärast seda. Sellise lepingu, kus pooled on kokku leppinud tingimused ja korra, kuidas ta pärast lepingu tähtaega kehtib, võib ka üles öelda. On protseduurid, kuidas seda ülesütlemist teha, ja on ka viide sellele, et sõlmitud kollektiivlepingu tingimused, mis kuuluvad töölepingu seaduse § 5 lõikes 1 sätestatud kohustuslikus korras teavitamisele kuuluvate tingimuste hulka, kehtivad töölepingutes kuni nende muutmiseni poolte kokkuleppel töölepingu seaduses kehtestatud korras. Selge ja loogiline tekst, võib-olla mõnevõrra lihtsamalt kirjutatud kui fraktsiooni ettepanek. Fraktsiooni ettepanekus me lähtusime tõesti komisjoni pakutud keerukast konstruktsioonist.

Nii et mina soovitan küll soojalt Riigikogul vastu võtta otsus, et selle eelnõuga tegeldakse edasi. See lahendus, mis praegu välja pakutakse, jätab olukorra õigusselguse mõttes väga kahtlaseks ehk lähtuvalt tööelupraktikast võib siin tekkida rohkem probleeme kui lahendusi. Seetõttu teeb meie fraktsioon ettepaneku eelnõu lugemine katkestada.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Marko Pomerantsi!

Marko Pomerants

Tere päevast, hea eesistuja! Lugupeetud saalisviibijad! Mina arvan, et see eelnõu on mõistlik ja selle järgi tulebki elama hakata. Kui kolleeg Marika Tuus-Laul küsis, mis nüüd saab või millised on mõjud, siis üks positiivne mõju on ilmselge: ametiühingud, töövõtjad

ennekõike peavadki nüüd hakkama vaatama, mis nende formaalsetest suhetest tööandjatega on vahepeal saanud. Mina julgen väita, et praegu ei ole olemas allikat, kust ühel riigi esindajal on võimalik selle kohta adekvaatset informatsiooni saada. Sellel lihtsal põhjusel, et kohustust, mille järgi kõik kollektiivlepingud tuleks registreerida, ei ole täidetud ja huvi ei ole tuntud ka nende lepingute vastu, mis on oma tähtaja ületanud. Ma saan aru, et siin on olnud ka objektiivseid põhjusi, milleks on vahepealne masu jne, et töötingimuste parandamisel pole olnud võimalik edu saavutada. Aga mis puudutab seda osa, millest Eiki Nestor rääkis, ennekõike individuaalne tööleping *versus* kollektiivne tööleping, siis mina väidan, et ka siin on läinud mõlemad tööturu osapooled lohakaks. Miks? Töölepingu seaduse § 5 lõikes 1 on loetud üles kõik need asjaolud, mis peaksid olema individuaalses töölepingus kirjas kohustuslike komponentidena. Ja üks nendest, kõige viimane on see, kas konkreetse töötaja suhtes rakendatakse kollektiivlepingut või mitte. Ei ole nii, et üks või teine. Ehk siis mina tahan olla Eiki Nestoriga nõus ja öelda, et nii minu meelest ongi. Kui individuaallempepinguid pole viitsitud putitada ja olulised osad sellest on kirjas kollektiivlepingu seaduses, siis tulebki neid täita ka juhtumil, kui kollektiivleping enam ei kehti. See on iseenesestmõistetav ja sellele viitab ka õiguskantsler oma esindaja kaudu.

Minu üleskutse on kõigile väga lihtne: tuleb asuda läbirääkimistesse, aga kõigepealt tuleb tunda huvi, milline on konkreetsetes kollektiivis lepingu seis ja sisu, kui vana ta on, kui paks on see tolmukiht. Euroopa Liidu Sotsiaalfondi abiga on antud välja tänuväärne raamat "Praktiline kollektiivläbirääkimiste käsiraamat". Eiki Nestor on sellele kirjutanud eessõna ja ühte lõiku siit ma tsiteerin: "Läbirääkimised nõuavad kahte väga vajalikku suurust: teadmisi ja oskust jõuda ühistele arusaamadele." Soovin teadmisi, soovin oskust või vähemasti teadmiste omandamist! Ja ma arvan, et talvel, ilmselt võib aastanumber olla siis 2013, me peaksime otsa vaatama sellele, milline on tegelik olukord kollektiivlepingutega, millised olid need muutused. Ma tahan küll loota, et need on sisulised. Ma kutsun üles kollektiivlepinguid sõlmima, oma töösuhetega vaeva nägema, olema sisuline! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Yana Toomi!

Yana Toom

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Me kõik teame väga hästi, et neli päeva tagasi avaldasid Tallinna Kanuti aias meelt 2000 Eesti inimest, kes ei ole rahul kavandatava kollektiivlepingu seaduse muutmisega. See rahvamass, mida pole küll ei toetanud ega isegi mitte külastanud ükski koalitsioonipoliitik, on vaid jäämäe tipp. Kollektiivlepingu alusel töötab meie riigis iga neljas töövõtja. Vaatamata asjaolule, et see seaduseelnõu kütab kirgi juba pikemat aega nii siin Riigikogu saalis kui ka meedias, ei ole meieni, seadusandjateni jõudnud ühtegi signaali, et kollektiivlepingu seaduse sellisel kujul tehtud muudatus sobib töövõtjatele. Tegelikult on sellel seaduseelnõul algusest peale olnud küljes tugev intriigimaik. Esiteks on selle algatajaks õiguskomisjon, kus kogu minu lugupidamise juures on tavaks pisut teistsugune lähenemine kui see, mida oleks vaja sotsiaalsete probleemide lahendamisel. Samal ajal on ju teada, et tööturuküsimused on Riigikogu sotsiaalkomisjoni pädevuses. See on igati loogiline, kuna sellise seaduse puhul on vaja muu hulgas keskenduda ka sotsiaalsetele tagajärgedele ja nende käsitlemisele ning ka mõjude analüüsimisele. Ehk lähtuda sellisest vaatepunktist, mida õiguskomisjonil õnnestus jälle edukalt vältida. Loomulikult võib asjadele läheneda ka stiilis *dura lex, sed lex*, kuid soovi järgida seadust või isegi soovi viia see vastavusse põhiseadusega ei või mitte mingil juhul eelistada inimese huvidele, seda enam, et need inimesed on Eesti riigi maksumaksjad ja Riigikogu tööandjad.

Teiseks. Seaduse muutmise aluseks oleks justkui õiguskantsleri analüüs, kus viidatakse kehtiva seaduse vastuoludele Eesti Vabariigi põhiseadusega. See on õige küll, aga ainult osaliselt, see on pooltõde. Ühest küljest me teame, et sugugi mitte iga õiguskantsleri soovitus ei saa nii kiiresti seadusandlikku jõudu. Mõned härra Tederi soovid ootavad aastaid oma tunnikest. Teisest küljest on kantsleri analüüs oluliselt laiem sellest mõistest, mille seaduseelnõu autorid on seletuskirja raamesse surunud. Kantsleri soov ei seisnenud pelgalt selles, et seadust mehaaniliselt muudetak. Muuta

tuleks nii, et töölepingu pooled ja eriti töövõtjad ei kannataks. Oma suvises kirjas loetles kantsler ka probleemide lahendamise võimalusi ja tõi näiteid teistest maadest, kus kollektiivse töölepingu küsimusi reguleeritakse oluliselt inimlikumalt. Mitte ühtegi nendest võimalikest soovitudest ei ole seaduseelnõu autorid arvesse võtnud.

Kolmandaks. Vaatamata sellele, et õiguskomisjoni esimees härra Pomerants soovis teada sotsiaalkomisjoni arvamust selles küsimuses, jäi minule sotsiaalkomisjoni liikmena ikka mulje, et tegelikult see arvamus kedagi väga ei huvitanudki. Selleks, et oma arvamust sõnastada, anti meile komisjonis sõna otseses mõttes loetud tunnid. Ja kui ma vaatan seaduseelnõu seletuskirja ja eelnõu ennast, siis tekib mul küsimus, kas seda meie kirja keegi üldse läbi luges. Selgitan. Kirjas, mille saatsime õiguskomisjoni 7. veebruaril, oli muu hulgas öeldud: "Sotsiaalkomisjon leidis, et seaduseelnõu 153 SE menetlemisel tuleks teha reaalne eelnõu mõjude analüüs ning kaasata eelnõu menetluse tööturu osapooled. Samuti tuleks täpsustada kollektiivlepingu lõppemise tagajärjed individuaalses töösuhtes pooltele. Sotsiaalkomisjon toetas Sotsiaalministeeriumi esitatud seisukohati nimetatud eelnõu suhtes." Nagu me teame, eelnõu mõjude analüüsi tehtud ei ole, seda tunnistab täna ka härra Randpere. Sisuliselt ei ole. Tööturu osapoolte kaasamine on pigem dekoratiivse iseloomuga, sest tegelikult töövõtjate arvamust lihtsalt ei võetud kuulda, kuigi justkui küsiti, ja sellele on tõestuseks need arvukad kirjad.

Ma palun lisaagea!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, kolm minutit!

Yana Toom

On märkimisväärne, et muret individuaalsete töösuhete pärast selles osas, et töötajate töötingimused võivad pärast kollektiivlepingu seaduse muutmist oluliselt halveneda, väljendab oma hinnangus seaduseelnõule ka Sotsiaalministeerium. Kuna aga juhtivkomisjoniks on õiguskomisjon, muutub kogu see sotsiaalne lüürika justkui mittekohustuslikuks ja eelnõu võib arutada must-valgel õiguslikul taustal, mille tunnistajaks me täna kõik siin olemegi.

Ja lõpuks. Kompromiss, mille kohaselt lepingu katkestamisest teavitamise tähtaega pikendati kolmelt kuult kuue kuuni ja millest seaduseelnõu autorid pärast laupäevast ametiühingute manifestatsiooni valjuhäälselt teavitasid, pole tegelikult mingisugune kompromiss. Töövõtjad on arvamusel, et tegemist on kõige vähem olulisega võimalikest parandusettepanekutest. Seaduseelnõu sisu see ei muuda, samuti ei aita see ära hoida negatiivseid seaduse mõjusid. Kokkuvõtteks niipalju, et selle elnõu puhul on tegemist sooviga läbi suruda seadusmuudatus, mis ilmselgelt kahjustab töövõtjate huve, ja sisulist elnõu arutelu tegelikkuses ei ole toimunudki. Eelnõu algatajad küsisid kõikvõimalikke arvamusi, kusjuures üheksa arvamust kümnest olid negatiivsed, kogusid need ühte kausta ja sellega see n-ö dialoog lõppeski. Keskerakonna fraktsioon on jätkuvalt arvamusel, et seadusmuudatust, mis puudutab iga neljanda töövõtja tulevikku, ei saa läbi suruda sisulist dialoogi pidamata. Lähitules eeltoodust teeme ettepaneku elnõu 153 teine lugemine katkestada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli, Neeme Suur!

Neeme Suur

Härra istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Asjaolu, et igavesti kehtiv leping ei ole hea töösuhetele, nagu õiguskantsler märkis ka oma märgukirjas sotsiaalministrile, on tõenäoliselt ühtemoodi arusaadav kõigile tööturu osapooltele. Arusaamatuks jääb vaid, miks ei olnud võimalik seda probleemi lahendada koos kollektiivse töötüli lahendamise seaduse ja kollektiivse töötüli lepitaja põhimäärusega, nii nagu seda näeb ette Vabariigi Valitsuse tööplaan. Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsioon on oma seisukohas ka märkinud, et Sotsiaalministeeriumis on partnerite osalusel toimunud mitmeid teema arutelusid ning on kokku lepitud ja koostatud kalenderplaan kollektiivse töösuhete ajakohastamise tervikpaketi ettevalmistamiseks. Samuti jääb arusaamatuks, miks elnõu koostajad, nimetades otseseks ajendiks õiguskantsleri märgukirja sotsiaalministrile ja võttes selle elnõu koostamise aluseks, ei vaevunud arvestama õiguskantsleri ettepanekuid situatsiooni lahendamiseks. Nii näiteks ütleb õiguskantsler oma märgukirjas, et

praegu kehtiv kollektiivlepingu seaduse § 11 lõige 5 teenib legitiimset eesmärki tagada töösuhete selgus ja stabiilsus seeläbi, et kollektiivlepingu järelmõju olemasolul on pärast kollektiivlepingu lõppemist nii töötaja kui tööandja jaoks selge, millised tingimused töösuhetes kehtivad. Samuti ütleb õiguskantsler oma märgukirjas, et ka kollektiivlepingu järelmõju ajaline piiramine tagab töösuhete selguse ja stabiilsuse, 1–3-aastane periood on piisav, et pooled saaksid asuda kollektiivsetesse läbirääkimistesse ja sõlmida uue kollektiivlepingu. Õiguskantsler täiendab veel, et kui pooled ei suuda pikaajaliste (1–3 aastat) läbirääkimiste jooksul jõuda kokkuleppele kollektiivlepingu tingimustes, tuleb eeldada, et tegelik tahe olla kollektiivlepinguliselt seotud poolte vahel puudub, ja sel juhul ei saa mõistlikuks pidada ka varasema kollektiivlepingu piiramatu kestusega järelmõju.

Nagu te näete, head kolleegid, on õiguskantsler peale selle, et ta on viidanud vajadusele korrigeerida kollektiivseid töösuhteid, esitanud oma väga selged seisukohad. Praeguse elnõu esialgse variandi kohaselt taheti igavesti kehtivad lepingud asendada võimalusega nendest kolme kuu jooksul lahti ütelda, nüüd on siis ettepanek teha seda kuue kuu jooksul. Tegelikult on seis selline, et üks äärmuslik regulatsioon asendatakse teise äärmusliku regulatsiooniga. Äärmuslikud lahendid ei ole töösuhete reguleerimiseks head. Sellele viitab ka õiguskantsler ise. Ärme siis poeme tema laia selja taha, kehtestamaks töösuhetes äärmuslikke parempoolseid tingimusi. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised.

Eelnõu 153 kohta on laekunud ka muudatusettepanekud, alustame nende läbivaatamist. Esimese muudatusettepaneku on teinud Riigikogu liige Eiki Nestor, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Alustame muudatusettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 1, mille on esitanud Riigikogu liige Eiki Nestor. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 39 Riigikogu liiget, vastu 47, erapooletuid ei ole. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Teise muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liige Eiki Nestor ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 2, mille on esitanud Eiki Nestor ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 39, vastu 48, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 3, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 38 Riigikogu liiget, vastu 47, erapooletuid ei ole. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Liigume edasi neljanda muudatusettepaneku juurde, mille on esitanud juhtivkomisjon. Viienda muudatusettepaneku on esitanud samuti juhtivkomisjon. Sellega oleme eelnõu 153 muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Head ametikaaslased! Eelnõu 153 kohta on tulnud kaks ühesugust ettepanekut. Esimeses neist tehakse ettepanek eelnõu 153 teine lugemine katkestada, alla on kirjutatud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Teine ettepanek on tulnud Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, kes teeb samuti ettepaneku kollektiivlepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu 153 teine lugemine katkestada. Alustame ettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ja Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 153 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 38 Riigikogu liiget, vastu 47, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust. Juhtivkomisjoni seisukoht on eelnõu 153 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud ja viies päevakorrapunkt on käsitletud.

6. Raamatupidamise seaduse ja äriseadustiku muutmise seaduse eelnõu (147 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi kuuenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud raamatupidamise seaduse ja äriseadustiku muutmise seaduse eelnõu 147 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Raamatupidamise seaduse ja äriseadustiku muutmisel on kolm eesmärki. Esiteks kehtestatakse erandid kolme liiki raamatupidamiskohustuslastele: 1) need, kes koostavad majandusaasta aruande rahvusvaheliste finantsaruandluse standardite alusel; 2) need, kelle peamine ja püsiv tegevus on finantsteenuse osutamine ja 3) need, kes koostavad konsolideerimisgrupi majandusaasta aruannet. Neil raamatupidamiskohustuslastel on õigus esitada majandusaasta aruanne nagu seni, st PDF-formaadis, ja nad ei pea lähtuma taksonoomiast ja taksonoomia vormidest.

Teiseks lihtsustuvad kasumit taotleva raamatupidamiskohustuslaste majandusaasta aruande vormistamise nõuded. Edaspidi lubatakse peale majandusaasta aruande heakskiitmist

juhatuses allkirjastada see ainult ühe juhatuse liikme poolt. Praeguse regulatsiooni kohaselt peavad selle allkirjastama kõik juhatuse liikmed. Mittetulundusühingute ja sihtasutuste puhul jääb kõik endiseks, jätkuvalt on nõutav, et majandusaasta aruandele kirjutavad alla kõik juhatuse liikmed.

Kolmandaks, OECD soovitustest tulenevalt kehtestatakse sihtasutustele kohustus avaldada raamatupidamise aastaaruande lisas soodustatud isikute nimekiri või viidata allikale, kus see nimekiri on avaldatud.

Jõustumissätetes on täpsustatud, et seadus jõustub peale Riigikogu menetluse läbimist, välja arvatud muudetava seaduse § 14¹ lõige 7, taksonoomia erandeid käsitlev § 1 punkt 2, mis jõustub tagasiulatuvalt 1. jaanuarist 2012. aastast. Tagasiulatuvalt jõustuvad sätted on soodsama iseloomuga, ei ole koormavad ja seega on tegemist õiguspärase muutusega. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ettekandjale on laekunud küsimused. Palun, Peep Aru!

Peep Aru

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Tutvusin selle eelnõuga põhjalikult ja kuulasin ka sinu väga põhjalikku ettekannet. Siit küsimus. Kas selle eelnõu menetlemise käigus on võimalik minna edasi sellega, et väikesed ettevõtted võiksid oma raamatupidamist pidada lihtsustatud korras, näiteks maksuameti kaudu, või ootame tulevikus mõnda uut eelnõu?

Jürgen Ligi

Aitäh! See eelnõu ei ole küll mõeldud sellele vastuse andmiseks. Aga lihtsustatud raamatupidamine on teema, mida vaikselt on ju menetletud, proovitud vähendada halduskoormust ja proovitud pakkuda e-teenust. Ma jätkaksin selle teema praegu kommenteerimata, ei ole selleks hetkel valmis.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Lillo!

Kalev Lillo

Aitäh! Austatud minister, kas ma olen õigesti aru saanud, et selle seaduseelnõu § 1 punktis 10 toodud muudatus tagab lõpuks

selle, et meil saab olema ülevaade kõikidest maksumaksja antavatest toetustest?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma peast seda paragrahvi ei mäleta, kui te täpsustaksite, siis tuletan meelde. Ma usun, et komisjonis sai seda natuke kommenteeritud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, rahandusminister Jürgen Ligi! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Majanduskomisjon arutas seda eelnõu 16. veebruari istungil. Komisjoni istungile olid kutsutud rahandusminister Jürgen Ligi ning Rahandusministeeriumi ettevõtluse ja arvestuspoliitika osakonna juhataja Kurmet Ojamaa, kes andsid ülevaate eelnõu eesmärkidest ja sisust ning vastasid ka küsimustele. Komisjon otsustas saata eelnõu Riigikogu täiskogule esimeseks lugemiseks s.a 22. veebruaril, teha täiskogule ettepanek seaduseelnõu 147 esimene lugemine lõpetada ja teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva, s.o 8. märts kell 16. Kõik need otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Toomas Tõniste! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Seoses muudatusettepanekutega küsin igaks juhuks üle, kas kellaaeg on ikkagi 18.00 või 16.00.

Toomas Tõniste

Kell 18.

Aseesimees Laine Randjärv

Te ütlesite esialgu 16. Määrana eelnõu 147 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 8. märtsi kell 18. Käesoleva seaduseelnõu esimene lugemine on lõpetatud.

7. Elektriturseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (139 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Asume seitsmenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud elektriturseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 139 esimene lugemine. Palun ettekandjaks kõnetooli majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Valitsuse esitatud elektriturseaduse muutmise ja sellega seonduvalt kaugkütteseaduse ja majandustegevuse üldosa seadustiku muutmise eelnõu tuleneb kahest põhjusest. Esiteks viime Eesti seadustesse Euroopa Liidu elektri siseturu direktiivis otsustatu 2009. aasta elektri siseturu kolmanda paketi osana, mida oleme varem arutanud Euroopa Liidu asjade komisjonis ja majanduskomisjonis. Teiseks puudutab eelnõu ka mõningaid olulisi aspekte, mis on seotud elektrituru täieliku avanemisega Eestis 2013. aastal, kui lõpeb üleminekuperiood, mis lepiti kokku Euroopa Liiduga 2002. aastal, mil Eesti ühines Euroopa Liiduga.

Sisust natuke täpsemalt. Elektri siseturu direktiivi kõige olulisem nõue on põhivõrguettevõtja omandiline eraldamine tootmis- ja müügitgevusest. Eesti on selle eraldamise nõude täitnud 2010. aastal, mil põhivõrguettevõtja Elering eraldati AS-ist Eesti Energia. Direktiiv näeb ette ka riigi omanduses olevate elektriettevõtjate tõhusama eraldamise alates 3. märtsist 2013. aastast, millal põhivõrguettevõtja, tootja ning müüja peavad kuuluma eri valitsusasutustele. See otsus ei ole otseselt Riigikogu pädevuses, see jääb valitsuse otsustada, millised valitsusasutused teostavad nende kahe ettevõtte suhtes üldkoosoleku õigusi. See eraldamine on vajalik, et tagada elektriturul õiglane konkurents, piisav investeerimine põhivõrku ja võrdne kohtlemine ka uutele turule sisenejatele.

Teine pool sellest eelnõust puudutab Eestis elektrituru täielikku avamist 1. jaanuarist 2013. Kordan veel kord üle, et see on tegeli-

kult ju ammu otsustatud asi. Me tahame nüüd ette näha veel mõned tehnilised muudatused ja teha ka sisulisi täiendusi. Tehniline muudatus seisneb selles, et me tühistame senised regulatsioonid, mis olid seotud suletud turu toimimisel ette nähtud ostu- ja müügikohustustega, samuti elektrienergia müügi piirhinna kehtestamise reeglitega. Teine säte, mis on võib-olla olulisem meie tarbijatele. Eelnõu näeb ette, et kõigile kodutarbijatele tagatakse elektrienergia kasutamise võimalus selge ja mittediskrimineeriva hinnaga ka sel juhul, kui ta ei ole leidnud endale sobivat elektrimüüjat. Sellisel juhul võimaldatakse kõigil tarbijatel osta elektrienergiat nn üldteenuse korras. Selle seaduseelnõuga nähakse ette, et üldteenuse osutamise kohustus on võrguettevõtjal, kelle võrguga kodutarbija elektripaigaldis on ühendatud. Praegu tegutseb Eestis 36 võrguettevõtjat. Üldteenuse eest võib võtta teenustasu, mis seaduseelnõu kohaselt saab koosneda põhjendatud kulutustest ning mõistliku ärikasumi marginaalist.

Kas elektrituru avamine tõstab või alandab elektrienergia turuhinda, on raske hinnata. Üle poole kodutarbija elektriarvest moodustavad võrgutasu, taastuvenergia tasu ja elektriaktsiis, mida elektrituru avamine ei mõjuta. Nii et elektrituru avamine mõjutab ühte elektrienergia komponenti, mille eest tarbija praegu maksab. Selleks, et üleminek vabale elektritrule oleks tarbijale võimalikult mugav, on riik majandusministeeriumi kaudu planeerinud elanikkonnale rohkem teavet jagada. See teabe andmine hõlmab koolitusi, piirkondlikke infopäevi, meedia kaudu teavitamist, mitmesuguseid konverentse, kindlasti ka lihtsustatud moel ja vormis informatsiooni inimestele koju saatmist, olgu need siis brošüürid või teleklipid. Luuakse interneti veebilehekülg, kus igaüks saab pakkumisi võrrelda ja valida endale sobiva müüja. Teavitustegevusse on kaasatud ka Konkurentsiamet kui sõltumatu regulaator ja süsteemihaldur ehk OÜ Elering, kellel lasuvad väga olulised kohustused, et kõik müüjad, kes turu avamisel tahavad seda teenust pakkuma hakata, oleksid võrdselt koheldud ka informatsiooni mõttes, elektrienergiamüüjad, samuti Tarbijakaitseamet. Meediateavitus on juba alanud. Kuna senised kogemused on näidanud, et kõige efektiivsem teavitamise kampaania peaks langema aasta teise poolde – kuigi me oleme kavandanud mitmesuguseid tegevusi

juba ka kevadeks –, siis intensiivsem elanikkonna teavitamine jääbki aasta teise poolde, kolmanda kvartali lõppu, neljandasse kvartalisse ja kestab kindlasti vähemalt 2013. aasta suveni.

Tahan informeerida lugupeetud Riigikogu ka ühest uuringust, mis me oleme läbi viinud, et mõista, mil määral on Eesti elanikud sellest muutusest informeeritud. Hästi lühike kokkuvõtte uuringust. Võib öelda, et 2/3 Eesti elanikkonnast on turu avamisest põgusalt informeeritud. On täiesti selge, et enamik soovib saada olulisel määral lisainfot. See kampaania, aga ka turuosaliste tegevus peab kindlasti seda tühimikku täitma. Kui rääkida hoiakutest, siis on oluline märkida, et turu avamise fakti iseenesest suhtub üle poole küsitletutest positiivselt. Nagu ikka tekib sellise muudatuse puhul inimestel kõige rohkem küsimusi ja kõhkliki loomulikult seoses hindadega. On arusaadav, et kui me turu avame, siis hind hakkabki kujunema turul. Oluline on aga edasi anda just seda informatsiooni, kuidas ta kujuneb. On oluline teada, et turg peab olema hästi korraldatud, et tarbija on piisavalt kaitstud, kui ta käitub mõistlikult, ja et pikaajaliselt on see samm kindlasti ka hinna seisukohalt tarbijatele kasulik. Loomulikult antakse ka praktilised suunised, kuidas inimesel oleks mõistlik ja tark uute elektrimüügilepingute sõlmimisel käituda. Aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lembit Kaljuvee, teie küsimus!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Kaks päeva tagasi pöördus minu poolt üks sokivabrikant, kelle vabriku aastane elektritarve on rahalises väljenduses üle 150 000 euro. Nende ettevõttel ühenduspunkti praktiliselt ei ole, nad on tööstuspargis, kus on päris palju ettevõtteid, kellel ei ole ühenduspunkti. Ise nad turule minna ei saa, rendileandja ei ole sellega nõus, ei viitsi nende asjadega tegelda. Kas me teie arvates saaksime selle seaduse raames neile appi tulla? Neid ettevõtteid, elektritarbijaid, kes ei mahu või õigemini ei pääse turule, on päris palju. Mida me saaksime teha?

Juhan Parts

Elektritarbija ei pääse turule? Ma aiman seda probleemi, tean sellist väljakujunenud praktikat, kus on palju tarbijaid, aga üks kinnisvara haldaja või omanik, kes on lepingulistest suhetes elektrimüüja või ka praeguse võrguettevõttega, kuigi sellel lõpptarbijal oleks mõistlikum sõlmida otseleping, ja seda asja ei õnnestu kuidagi ära klaarida. Me võiks seda veel analüüsida, siin on olnud ka mitmeid muid juhtumeid. Me võime analüüsida, kas on vaja seadusandlikke täiendusi. Ma ei välista, et ühtepidi on see tavapärane eraisikutevaheliste kokkulepete küsimus. Teistpidi on siin ikkagi väga oluline roll Konkurentsiametil, kes peab vaatama monopolide või valitsevate ettevõtete käitumist ja kooskõla seadustega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Margus Hanson!

Margus Hanson

Aitäh, proua eesistuja! Hea minister! Minu küsimus puudutab seaduseelnõu § 1 punkti 52, millega lisatakse seadusesse kolmepunktiline tootmiseks kasutatava kütuse kontrollimise süsteem. Eesti Taastuvenergia Koda on selle paranduse või muudatusettepaneku suhtes seisukohal, et see tekitab põhjendamatu segadust. Meil juba eksisteerib toimiv süsteem, kus tootjad esitavad väljakujunenud praktika alusel aruande. See muudatus on ka sidusrühmadega läbi arutamata ja ei ole praktikas realiseeritav. Mida te oskate selle kohta öelda? Kas tuleks veel natuke mõelda ja see sidusrühmadega läbi arutada?

Juhan Parts

Kindlasti tasub alati asjade üle mõelda, kui seda ei ole veel tehtud. Aga ma julgen öelda, et selles osas on tehtud. Teema on see, kuidas tagada adekvaatne kontroll nende taastuvenergia tootjate üle, kes kasutavad tõenäoliselt biomassi. See on see küsimus. Ma arvan, et siin on olnud erinevaid juhtumeid nii väiksemate kui ka suuremate kasutajate puhul. Minu arvates peaks see säte aitama kaasa, et kontroll toimiks (need, kes seda toetust maksavad, ennekõike teeb seda Elering ja teatud pädevused on siin Konkurentsiametil). Kui taastuvenergia kojal on mingi konkreetne ettepanek, siis me võime seda ju esimese ja teise lugemise vahe-

peal arutada. Kuid 3-4-aastase praktika põhjal arvan, et kogu seda kontrolli annab kindlasti oluliselt parandada, ja see on tarbijate huvides. Ma arvan, et tegelikult on see ka tootjate huvides, sest tootjad soovivad ju samuti, et teised tootjad kasutaksid või toodaksid nii palju taastuvelektrit, kui nad deklareerivad. Seda saab kontrollida, kui kütuse kasutamine on välise kontrolli all.

Mis puudutab mitteamutamist, siis see tuleb mulle üllatusena. Ma arvan, et seda on väga põhjalikult arutatud. Mõningatel huvirühmadel on aga alati kombeks defineerida oma kitsasest huvidest lähtuvate ettepanekute mitteamutamist mitteamutamiseks. Ma soovitaksin vahet teha!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Arto Aas!

Arto Aas

Aitäh! Lugupeetud minister! Kui me seda eelnõu paar nädalat tagasi majanduskomisjonis arutasime, siis jäi õhku see teema, kuidas avatud turu tingimustes arveldamine tavakliendi jaoks täpselt toimub. Kas vahepeal on selginenud need asjaolud, kellele kodutarbija oma näidud esitab, kui tal on eri müüja ja võrguettevõtja? Kas ta saab kaks arvet? Kas see n-ö praktiline elu on teie jaoks selge?

Juhan Parts

Selge on see, et me peame võrguteenuse lahutama. Kui te panite tähele, siis täna muutis üks suuremaid jaotusvõrguteenuse osutajaid, mis on Eesti Energia kontsernis, tulenevalt Euroopa nõuetest oma nime. See teenus peab olema lahutatud. See, millisel kujul, kui palju arveid esitatakse paberandjal või kui palju elektrooniliselt, on mõneti ka müüjate ja teiste turul osalevate ettevõtete kokkulepete küsimus. Ma kujutan ette, et see tehakse tarbijale võimalikult mugavaks. Loomulikult võib siin olla mingisuguseid üleminekukonarusi, me ei tea ju veel, kui palju ettevõtteid müüjatena turule tuleb – praegu on litsents teadupärast olemas viiel ettevõttel – ja kuidas kõik hakkab täpselt välja kujunema, aga me loodame, et see asi muutub tarbijale õige mugavaks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Küsimus on üldisem. Kas te peate mõistlikuks olukorda, kus Konkurentsiamet allub samale ministeeriumile, kelle üle ta järelevalvet teostab, või kus asutus allub samale ministeeriumile, millele alluvad ka asutused, kelle üle ta järelevalvet teostab, sh näiteks Eesti Energia ja Elering? Kas see on põhimõtteliselt mõistlik või võiks kaaluda mingisuguseid muid lahendusi?

Juhan Parts

Konkurentsiamet ei allu ühelegi ministeeriumile, see on esimene põhimõtteline eksitus. Konkurentsiamet on oma sisulistes otsustes vaba ja peab olema sõltumatu. Me võime ju alati esitada sama küsimuse prokuratuuri, kaitsepolitsei ja paljude muude institutsioonide kohta, kes on valitsuse seaduse kohaselt ministeeriumide valitsemisalades, küsida, kas nad on oma sisulises tegevuses sõltuvad või sõltumatud. Ma julgen öelda, et Konkurentsiamet on oma sisulises tegevuses täiesti sõltumatu. Ja kui me räägime, mis sõltub valitsusest või täitevvõimust, siis Konkurentsiamet on saanud viimaste aastate jooksul oluliselt ressursse juurde, et oma tööd hästi teha. Sellist praktikat, kus minister või mõni teine valitsusliige võiks anda Konkurentsiametile mingid suunised, ülesanded sisuliste otsuste langetamiseks, Eestis ei ole. See oleks kriminaalkorras karistatav ja seda ei tohigi olla. Selles mõttes ei ole põhimõtteliselt vahet, millise ministeeriumi valitsemisalas ta on.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Palo!

Urve Palo

Aitäh, proua eesistuja! Lugupeetud minister! Kuna seaduseelnõu puudutab suures osas seda, et uuest aastast meil elektriturg avaneb, siis ma küsingi sellega seoses. On teada, et uuest aastast ootab meid ees elektrihinna kallinemine, lõpparvetel hinnanguliselt kuni 20%. Kas te olete valitsuses kaalunud, arutanud, mõelnud, kuidas aidata vähekindlustatud peresid, keda sellest väga suurest elektri hinna tõusust tulenevalt ootavad uuel aastal võib-olla ees raskused, eriti neid peresid, kes kütavad elektrienergiaga? Kas teil on plaanis töötada välja mingi tegevuskava?

Juhan Parts

Me oleme analüüsinud seda nii Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumis kui ka Sotsiaalministeriumis. Ma annan sellise lihtsustatud kokkuvõtte. Kui me hakkame praegu vaatama seda mõju tarbimiskorvile ja ennekõike toimetulekupiiri peal elavatele peredele, teadmata, kui palju elektri hind ikkagi tõuseb, siis ma kutsuksin olema selle numbriga mõneti ettevaatlik. Ääremärkusena küsin, kas te panite tähele, et detsembrikuus oli näiteks elektri turuhind madalam kui reguleeritud hind, seda nii Eesti elektribörsil kui ka Soomes. Seepärast peaksid need hinna ettekuulutajad arvestama sellist suhteliselt kõikuvat olukorda. See on niisugune omaette hinnakujundustegevus. See on sama keeruline olukord, kui praegu on Euroopa või maailma kapitaliturul. Aga see selleks.

Me oleme seda teemat analüüsinud. Toimetulekuraskustes peresid peame aitama ikkagi toimetulekusüsteemi kaudu. Loomulikult, kui inimese elektriarve kuulub n-ö esmase tarbimiskorvi hulka, siis võetakse seda toimetulekutoetuse arvestamisel arvesse. Täiesti eraldi teema on see, kas toimetulekutoetus, mida me maksame, on piisav või ei ole. Kui ei ole piisav, lahendame siis selle küsimuse. Aga kui peetakse silmas, et lahendus oleks mingisuguse maksu vähendamine, siis ärme unustame, et kui me maksu vähendame, siis me vähendame seda kõigil. Toimetulekupiiril ja sellest allpool elavaid peresid on kindlasti vähem kui neid, kes saavad hakkama. Seda esiteks. Teiseks, poliitilises ajaloos oli väga levinud selline mõiste nagu sotsiaalelekter, kus me sundisime administratiivselt elektriettevoitteid ühel või teisel moel mingisuguseid erandeid teema. Ma arvan, et see võimalus, juhin tähelepanu, jääb nüüd müüjatele. See ei ole kindlasti lahendus. Jah, me oleme seda teemat analüüsinud ja oleme siin mitmesugust koostööd teinud. Loomulikult me peame seda jälgima, nii nagu valitsus tervikuna peab jälgima meie perede toimetuleku seisu ja otsustama, kas on vaja reageerida või mitte. Siin on reaalne alus reaalseteks otsusteks, on reaalsed numbrid ja nende mõjud. Ma ei näe praegu sellist fataalset mõju tarbimiskorvile, nagu me püüame endale sisendada. Numbrid ei ole väga suured isegi juhul, kui hinna korrigeerimine oleks näiteks selline, nagu te oma küsimuses viitasite.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lembit Kaljuvee, teine küsimus!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Ma tulaksin tagasi selle liitumispunkti või sokivabriku juurde. Esitasin sellesama küsimuse ka Taavi Veskimägil, Eleringi juhile, aga ta ei osanud anda vastust ei selle ega analoogiliste juhtumite jaoks. Samal ajal on Elering huvitatud, et nad turule pääseksid. Ta lubas, et nad töötavad selle küsimuse läbi. Ma palun, et ka ministerium võtaks seda asja tõsiselt ja leiaks küsimusele lahenduse.

Juhan Parts

Aitäh! Siin ei olnud vist küsimust. Püüame selle teemaga tegelda.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Rannar Vassiljev, teine küsimus!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Kõigepealt väike kommentaar. Haldus- ja riigijuhtimine ei pea mitte ainult olema aus, vaid peab ka näima aus. Ma arvan, et olukord, kus järelevalvaja on sama ministeriumi valitsemisalas, kus on järelevalvatavad, võib paratamatult tekitada küsimusi, isegi kui need küsimused ei ole põhjendatud. Nii et minu hinnangul võiks seda kaaluda. Aga küsimus on järgmine. Elektrituru direktiiv näeb ette, et riigil on ülesanne luua sõltumatu mehhanism kaebuste tõhusamaks käsitlemiseks just kohtuväliste lahendite puhul. Kas sellelaadseid mõtteid on ministeriumis mõlgutatud ja kas need võiksid kunagi eelnõuna siia jõuda?

Juhan Parts

Aitäh! Sõltub sellest, kuidas elu Eestis kujuneb. Kui seda laadi vaidlusi tuleb väga suurel hulgal, siis mina isiklikult olen pigem kohtueelsete vaidluste mehhanismi pooldaja, olgu need siis tarbijavaidlused või töövaidlused. Praegu me ei ole seda ette näinud, aga vaatame, kuidas asjad kujunevad. Ja iseenesest mõistetavalt saate ka teie teha omapoolseid ettepanekuid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Palo, teine küsimus!

Urve Palo

Aitäh, proua eesistuja! Lugupeetud härra minister! Üks võimalus, kuidas vähekindlustatud peresid energia hinna tõusu korral aidata, oleks näiteks see, kui majandusministeerium töötaks välja mehhanismid, millega sunnitakse kas energiatootjaid või võrguettevõtjaid aastas teatud hulga energiat säästma. See tähendab seda, et neil on näiteks kohustus vähekindlustatud perede eluase energiasäästlikumaks muuta. Selle kaudu oleks siis lõppkokkuvõttes nendel peredel võimalik ka kujunenud nõiarangist välja tulla. See on üks mõttekoht ja tegelikult on paljudes Euroopa Liidu liikmesriikides niisugust lahendust kasutatud. Aga küsin hoopis teise küsimuse. Eile jõudsime säästva energia toetusrühma koosolekul koos majandusministeeriumi inimestega selleni, et Eestis pole välja töötatud nutivõrgu arenguplaani. Kas teil on kavas see koostada?

Juhan Parts

Kindlasti. See on keeruline küsimus. See nutivõrgu arenguplaan on nagu Eesti tuumajaam. Ma usun, et esimeses järjekorras püüaks hakkama saada sellega, mis puudutab kaugarvestit. Me oleme nii linnulennult vaadanud investeeringuid, uurinud, mis see tähendab ja kes selle kinni maksab, kõik sellised ilusad plaanid. Oleme vaadanud ka teiste Euroopa riikide praktikat. See on üsna pikk tee minna, kui me räägime nutivõrgu arenguplaanist. Aga tegelda sellega kindlasti tuleb. Vastus teie küsimusele on jaatav.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Arto Aas, teine küsimus!

Arto Aas

Aitäh! Hea minister! Kas kõik asjaomased ettevõtted ja riigiasutused on ka tehnoloogiliselt turu avanemiseks valmis? Eelnõu seletuskiri ütleb, et põhivõrguettevõtja Elering peab ette valmistama andmevahetusplatvormi. Sa ise ütlesid, et valmistatakse ette ka eraldi veebileht, ja me teame, et kõikidel litsentsitud müüjatel on siis juurdepääs tarbimisandmetele. Kas see töö on õigeaegselt tehtud ja üleminekul ei teki tehnoloogilisi probleeme?

Juhan Parts

Aitäh! Loodan, et ei teki. Kõige kesksed teie mainitust on kindlasti andmevahetusplatvorm. Praegu muidugi infotehnoloogilised tööd veel käivad, aga vähemalt ollakse aja- graafikus ja planeeritud on piisavalt pikk testimisperiood. Ma loodan, et mingisuguseid tõrkeid ei teki.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Toimetulekutoetuse kulunormide piirmäärad kehtestab kohalik omavalitsus oma kordadega. Toimetulekutoetusteks vajalik raha tuleb sihtotstarbeliselt riigieelarvest Sotsiaalministeeriumi kaudu ja omavalitsustel on võimalik nende vahendite nappuse või otsalõppemise ohu korral raha juurde taotleda. Kas selle seaduseelnõu ettevalmistamisel on tehtud ka koostööd Sotsiaalministeeriumiga, sest see on tegelikult 2013. aasta eelarve küsimus? Kui ei ole, siis võib-olla on võimalik teha koostööd Sotsiaalministeeriumiga kahe lugemise vahel?

Juhan Parts

Kindlasti on tehtud koostööd ja iseenesest mõistetavalt on Sotsiaalministeerium selle eelnõu kooskõlastanud. Teiseks, nagu ma ütlesin teie kolleegi küsimusele vastates, oleme ka analüüsinud mõjusid suurema toimetulekuriskiga perekondadele. Kolmandaks, mis puudutab eelarves olevaid ressursse, siis need on arvestuslikud kulud. Selles mõttes ei tohiks see takistuseks saada. Pigem, jah, see teema, mida me siin päevast päeva arutame: kas toimetulekupiirid ja tarbimiskorvid on piisavad ja vastavad tegelikule elule, kas siin tehtavate otsuste jaoks on ressursi ja mida nad võivad kaasa tuua? See on teine teema, aga see väljub konkreetse eelnõu piirest. Mul on siin muidugi oma arvamus.

Aseesimees Laine Randjärv

Hea majandus- ja kommunikatsiooniminister, teile rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu ettekande eest! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni esimehe Arto Aasa!

Arto Aas

Austatud Riigikogu! Majanduskomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud elektrituruseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 139 oma 9. veebruari istungil. Komisjoni istungile kutsutud majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi energeetikaosakonna energiaturu talituse juhataja Jako Reinaste ning peaspetsialist Viive Šavel andsid ülevaate eelnõu eesmärkidest ja sisust ning vastasid komisjoni liikmete küsimustele.

Lühidalt öeldes on eelnõul kaks eesmärki. Esiteks, tulenevalt Euroopa Liidu direktiivist sätestada põhivõrgu eraldamine tootmis- ja tarnetegevusest, eelkõige põhivõrgu juhtimisele ettenähtud nõuded. Teiseks, kehtestada üldteenuse õiguslik raamistik, mis on seotud elektrituru avanemisega 2013. aastal. Mis puudutab esimest eesmärki, põhivõrgu juhtimist, siis on ka avalikkuse eest juba läbi käinud eelnõu raames seatav kohustus, et Eesti Energia ja põhivõrguettevõtja Elering ei tohi enam järgmise aasta 1. maist kuuluda sama ministeeriumi haldusalasse, et aktsiate valitsejat tuleb muuta. Olgu öeldud, et selle seadusega me ei ütle, millise ministeeriumi haldusalasse milline ettevõtte kuuluma peab, selle otsuse peab valitsus langetama ise. Minister kinnitas komisjonis, et sellekohane analüüs on tegemisel.

Kõige olulisem on eelnõu juures loomulikult turu avanemine, mille üle oli komisjonis pikk ja põhjalik arutelu. Siinkohal mõned olulisemad teematõstatused. Eelnõu algatajad selgitasid, et käesoleva aasta sügisel hakkavad võrguettevõtjad ja müüjad teavitama tarbijaid lepingute lõppemisest 31. detsembril 2012 ning selgitama uute lepingute sõlmimise võimalusi. Uute lepingute sõlmimine ei ole kohustuslik. Juhul kui tarbija ei sõlmi alates 1. jaanuarist 2013 lepingut uue müüjaga, saab ta seadusest tulenevalt automaatselt üldteenuse kasutajaks, st ta muutub elukohajärgse teenusepakkuja kliendiks. Üldteenuse hinna kujunemine on samuti sätestatud seadusega ja see on eelmise kalendrikuu keskmine börsihind. Konkurentsiametil on õigus kooskõlastada üldteenuse korras tarbijale elektrienergia müügi üldtingimusi ja tarbijal tekib õigus vahetada müüjat iga kuu.

Ühe olulise teemana oli juttu tarbijatele suunatud teavitustööst. Peamise teavitamise teevad üldjuhul ära teenuse pakkujad, kampaaniate korraldamine oleneb omakorda turuosaliste suurusest ja ambitsioonist. Riigipoolse teavitustöö ettevalmistamiseks on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis loodud teavitamise töörühm, milles osalevad MKM-i, Konkurentsiameti, Tarbijakaitseameti ja AS-i Elering esindajad. Kavandatavad tegevused vastavad teavituspilani ajakavale. Esimesed teavitusseminarid algavad juba sel kevadel. Teavituskampaania teravik koondub aasta lõpu, kodanikele saadetakse tänavu sügisel otsepostitusel teel infovoldikud ning toimuvad vastavasisulised infopäevad. Samaaegselt teavitavad oma tarbijaid turuosalise. Samuti luuakse põhivõrguettevõttes oluline kliendiandmestik, mis on avatud kõigile ettevõtetele, kellel on müügilitsents. See loob võimaluse pakkuda spetsiifilisi tooteid, arvestades kliendi soove ja tarbimisharjumusi, näiteks soodsamad elektri hinnad nädalavahetustel jne.

Komisjonis kerkis küsimus, kas eelnõu reguleerib uute teenusepakkujate turule tulemist ja kas jaemüüjate konkurents on tihenemas. Eelnõu algatajad selgitasid, et uute müüjate turule sisenemine on juba reguleeritud elektrituruseadusega. Praegu on turul viis jaemüüjat, nagu minister äsja just mainis, ja nende nimed on ära toodud AS-i Elering kodulehel. Täpset konkurentsiolukorda pole võimalik prognoosida, kuid turule tulijad selguvad eeldatavasti käesoleva aasta kolmandas kvartalis.

Komisjonis oli juttu ka sellest, et kaugkütteseaduse raames jääb praeguse eelnõu kohaselt soojuse tootmiseks kasutatava põlevkivi hind reguleerituks. Sisuliselt puudutab see Narva Elektriijaamades toodetud soojusenergiat. See tekitaks olukorra, kus osa põlevkivihinnast on jätkuvalt reguleeritud ja osa mitte. Sisuliselt kujuneks siis Narva soojuse hind endiselt kulupõhise hinnakujunduse järgi. Avaldati ka arvamust, et reguleeritud hind võiks jääda kehtima vaid teatud aastateks, see motiveeriks ettevõtjaid investeringuid tegema ja alternatiive leidma ning likvideeriks turumootuse.

Olgu veel lõpetuseks öeldud niipalju, et taastuvenergia toetusi, subsiidiumi jms eelnõu sisuliselt ei puuduta, need vaidlused ja debatid on alles ees. Praegu tegeleme eelkõige turu

avanemisega. Et meie muud debatid ei jääks seaduse vastuvõtmist takistama, on vastavad sätted juba välja võetud või võetakse välja teise lugemise ajal.

Lõpetuseks majanduskomisjoni otsuste juurde. Esiteks otsustati saata Vabariigi Valitsuse algatatud elektrituruseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 139 Riigikogu täiskogule esimeseks lugemiseks muudetud kujul koos muudetud seletuskirjaga s.a 15. veebruaril. Otsus oli konsensuslik. Tulenevalt ministri ajakava muutumisest vaadati see esimene otsus aga komisjoni 13. veebruari istungil üle ja eelnõu otsustati saata esimesele lugemisele 22. veebruaril ehk siis täna. Ka see otsus oli konsensuslik. Teiseks otsustati teha täiskogule ettepanek eelnõu 139 esimene lugemine lõpetada ja, kolmandaks, teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva, s.o 8. märts kell 18. Need otsused olid samuti konsensuslikud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Arto Aas! Avame läbirääkimised. Ma palun kõnetooli Lembit Kaljuvee Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

Lembit Kaljuvee

Proua juhataja! Head kolleegid! Hea minister! Elektrituruseaduse järjekordsel muutmisel oleks Keskerakonna arvates vägagi vajalik tuua veel kord üldsuse ette faktid, kuidas meie valitsus on viimastel aastatel elektrituruse vabastamise egiidi all tegutsenud. Pole palju öeldud, et kõikide elektritarbijate suhtes on käitunud lausa kröösuse kombel. Elektri vabaturule ülemineku sildi all on iga aasta küll põhivõrgu, küll jaotusvõrgu tasude, võimsustasude, taastuvenergia tasude, elektriaktsiisi, kodutarbijatele ka käibemaksu hoogsa kasvu tulemusena elektri hind tööstuslikule suurtarbijale viidud näiteks 2007. aasta 29 eurolt megavatt-tunni eest 2011. aastaks 68 euronit megavatt-tunni eest. Nelja aastaga on hind kasvanud üle kahe korra.

Elektri hind kodutarbijale jätkab kasvu, jõudes eriti ebameeldivasse faasi järgmise aasta alguses, kui Eesti läheb üle nn vabaturule. Eesti valitsus oleks saanud elektri hinna tõusu märgatavalt pidurdada ülekandevõrkude kulu-

de kontrolli all hoidmisega ning tõeliselt tarbijasõbralikuma maksupoliitikaga, seda nii aktsiisi, taastuvenergia tasu kui ka käibemaksu osas. Meie valitsus seda ei teinud ega tahtnudki teha. Mida valitsus tegi? Meie valitsus kruvis koos Eesti Energiaga elektri hinda väga hoogsalt ülespoole, et võtta miljardeid kroone dividende, teha finantstehinguid küll põhivõrgu eraldamiseks, küll Eesti Energia aktsiakapitali muutmiseks. Kõike seda ikka üllal eesmärgil, riigieelarve tasakaalu ja teatud mõttes ka euro nimel. Nii et Eesti Energiat, meie energiatootjat kasutati n-ö finantsinstrumendina riigieelarve tasakaalus hoidmiseks, riigieelarvepildi kaunistamiseks.

Käesolev eelnõu annab valitsusele võimaluse viia Eesti Energia Rahandusministeeriumi alla. Eelöeldut arvesse võttes olekski siis nii, et Eesti Energia on nagu valitsuse finantsinstrument. Tegelikult peaks Eesti Energia olema ikkagi elektritootja, ettevõtte, kes tegeleb energiapoliitikaga, kes toodab elektrit, kes jaotab elektrit jne.

Eks valitsus peab selle sammu üle väga tõsiselt aru pidama ja tegema õige otsuse. Direktiivi tuleb täita, siin pole midagi teha, aga need otsused peaksid olema tehtud väga läbimõeldult. Ma olen täna kaks korda rääkinud sokivabrikust, räägin siis kolmandat korda veel. Kui me turu avame, siis peaksime ka läbi mõtlema – ma saan aru, et liitumispunkt on seaduses üks niisugune konksukoht –, kuidas kõikidele tarbijatele võimaldada oma liitumispunkt, et nad saaksid tõesti turule elektrit ostma minna. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Järgmisena palun kõnetooli Toomas Tõniste Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindajana!

Toomas Tõniste

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Täna arutusel oleva elektrituruseaduse muutmise eelnõu sisaldab ka sätteid, mis on tarvilikud seoses Eesti elektrituruse täieliku avanemisega. Kuigi ei saa öelda, et elektriturg selle eelnõuga avatakse, sest avamistähtaeg – 2013. aasta algus – on olnud paigas alates Eesti astumisest Euroopa Liitu, on turu täielik avanemine siiski selle kümnendi üks olulisemaid muudatusi meie elektrimajanduses. Seetõttu soovin ma

lühidalt peatuda mõnedel vaba elektrituruga seotud küsimustel.

Üleminek reguleeritud turult vabaturule ei ole teiste eluvaldkondade taustal iseenesest kuigi imeksandav muudatus. Enamiku kaupu ja teenuseid ostame tarbijatena iga päev vabaturu tingimustes. Kui jätta kõrvale plaanima- janduselt turumajandusele üleminek üldiselt, siis võib elektrituru avanemist kõrvutada side- turu avanemisega 90-ndate alguses. Konkurents operaatorite vahel on tarbijatele kindlasti kasuks tulnud nii hindade kui ka teenuste valiku ja kvaliteedi mõttes. Euroopa Liidus kehtiv nõue, et elektriturg peab olema avatud, lähtub laias laastus samast loogikast. Elektri tootmisel ja müügil on võimalik konkurents ja see tuleb tarbijate huvides tööle panna, sest kokkuvõttes on see tarbijatele kasuks. Vaba- turu puhul ei tea küll, milline saab olema täpne elektri turuhind aasta, kahe või kolme pärast, aga tegelikult ei taga ka reguleeritud turg pikas vaates hinna osas suuremat kindlust. Ka tänane reguleeritud elektri hind sõltub mitmest vaba- turul kujunevast hinnakomponendist ja nende muutudes tuleb paratamatult ka hinda korri- geerida. Vabaturu puhul toimuvad hinnamuudatused mõlemas suunas kiiremini ja kokku- võttes efektiivsemalt.

Milline on elektri hind 2013. aastaks sõlmiva- tavates lepingutes, saab täpsemalt selgeks selle aasta teisel poolel, kui neid lepinguid sõlmima hakatakse. Igal juhul on alusetu hirmutada tar- bijaid sellega, nagu tõuseks elektri hind meil astronoomilistesse kõrgustesse. Elektrituru- seaduse muutmise eelnõu tagab, et ükski tarbi- ja ei jää turu avanemisega seoses elektrita ka siis, kui ta elektri ostmiseks lepingut ei sõlmi. Sel juhul on tarbijale võrguteenust pakkuv et- tevõtte kohustatud müüma talle elektrit üld- teenuse korras.

Juhin igaks juhuks veel kord tähelepanu sellele, et kui me vaatame alates 2013. aastast ehk siis turu avanemisega samaaegselt kogu Euroopas muutuvaid CO₂ heitmete kaubanduse reegleid, siis Eesti tarbija ei kaota turu avane- misega seoses isegi ajutiselt midagi. Põhjus on lihtne: oluliselt kõrgem CO₂ hind tingiks regu- leeritud elektri hinna olulise kallinemise ning võimalik et rohkemgi, kui kallineb avatud turu hind.

Tähtis küsimus on, kui suur saab olema konkurents Eesti elektriturul. Eesti elektriturg

on juba praegu osaliselt avatud ja siin tegutseb neli vabaturule elektrit müüvat firmat. Võib arvata, et turu avamine toob konkurente juur- de, kui mitte kohe 1. jaanuarist 2013, siis aja- pikku kindlasti. Näiteks Soomes tegeleb elekt- rimüügiga ligi 100 ettevõtet. Siin on kindlasti tähtis osa Estlink 2 käikulaskmisel, mis või- malusi tunduvalt avardab.

Elektrituru täieliku avanemisega seoses on oluline tarbijate teavitamine. Majanduskomis- joni liikmena olen ma küsinud selles osas ka- vandatu kohta informatsiooni ka majandusmi- nisteeriumist ja selle põhjal usun, et selleko- hane kampaania kujuneb märgatavaks, infot pakutakse inimestele eri kanalite kaudu ning tarvilikus mahus.

Omalt poolt tahan selle sõnavõtu lõpuks rõhutada veel kahte asja, mis on tarbijate jaoks olulised. Esiteks, elektrituru avanedes on ko- dutarbijatele selle eelnõuga igal juhul tagatud üldteenus. See tähendab, et kui tarbija ka mitte midagi ei tee ehk ühegi elektrimüüjaga lepin- gut ei sõlmi, ei katke seetõttu tema elektri- varustus. Teise asjana kordan üle selle, et turu avanemine puudutab üksnes elektrienergiat, mitte võrguteenust. Turu avanemine puudutab seega 35% praegustest elektri arvetest, sest just nii palju moodustab keskmise elektritarbija arvest elektrienergia hind. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem läbirääkimissoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek oli seaduseelnõu esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Eel- nõu 139 muudatusettepanekute esitamise täht- ajaks on määratud s.a 8. märts kell 18. Seits- mes päevakorrapunkt on ammendatud.

8. Rahvusvahelise raudteevo konventsiooniga ühinemise seaduse muutmise seaduse eelnõu (160 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Kaheksas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud rahvusvahelise raudteevo konventsiooniga ühinemise seaduse muutmise seaduse eelnõu 160 esimene lugemine. Palun kõnetooli majandus- ja kommunikatsiooni- minister Juhan Partsi!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! See valitsuse esitatud eelnõu käsitleb raudteeveo konventsiooniga ühinemise seaduse muutmist. Eelnõu on lühike, kaks punkti. Esiteks tunnistame kehtetuks seaduse § 2, mis sätestas kaks rahvusvahelise raudteeveo konventsiooni reservatsiooni (konventsiooni lisa A artikli 30 ja lisade E, F ja G mittekohaldamine Eesti Vabariigis). Täna on olukord muutunud. Lisade E, F ja G suhtes olid Euroopa Komisjoni soovitusel kehtestanud erandid kõik Euroopa Liidu liikmesriigid. Nüüd on Euroopa Liit liitunud rahvusvahelise raudteeveo konventsiooniga ja sellest otsusest tulenevalt peavad ka Euroopa Liidu liikmesriigid nendest eranditest loobuma. Need on seotud lisade A ja C kasutamisega ja üldkokkuvõttena see ühinemine mingeid praktilisi või reaalseid mõjusid ega probleeme Eesti raudteeveondusele kaasa ei too. Osaliselt on raudteeveo konventsiooni viidatud lisad rakendatud ka kahepoolsete kokkulepetega.

Teine eelnõuga tehtav muudatus. Me võtame tagasi rahvusvahelise raudteeveo konventsiooniga ühinemise seaduse § 3 punktis 3 tehtud deklaratsiooni, mille kohaselt konventsiooni lisa C artiklite 3 ja 4 alusel jätab Eesti Vabariik endale õiguse reguleerida rahvusvahelist ohtlike kaupade vedu oma territooriumil RID-iga ühtlustatud rahvusvahelise raudtee-kaubaveo kokkuleppega. Seda põhjusel, et lisa C puudutav deklaratsioon ei ole kehtiv, sest raudteeveo konventsiooni sekretariaat ei aktsepteeri ega ole registreerinud seda deklaratsiooni, kuna rahvusvaheline raudteeveo konventsioon ei võimalda sellist deklaratsiooni teha. Võimalik on ainult kehtestada erand lisa C mittekohaldamiseks, mis omakorda oleks vastuolus Euroopa Liidu õigusaktidega.

Kaubaveo praktika ei muutu, sest juba alates rahvusvahelise raudteeveo konventsiooniga liitumisest 1. jaanuaril 2009 peab ettevõtjatel deklaratsioonist sõltumata olema valmidus võtta vastu kaupa ka lisa C alusel. Eesti Politsei- ja Piirivalveamet on samuti teinud vajalike muudatusi ja ettevalmistusi, et alates 1. jaanuarist 2009 oleks võimalik saata ja vastu võtta RID-i alusel saadetud kaupa. Kuna teise rahvusvahelise kokkuleppe kasutamine ei ole

piiratud ega välistatud, siis praktikas ei ole Eestis RID-i veel kordagi kasutatud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma palun kaasettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Proua juhataja! Hea minister! Head kolleegid! Riigikogu majanduskomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud rahvusvahelise raudteeveo konventsiooniga ühinemise seaduse muutmise seaduse eelnõu 160 esimesele lugemisele saatmist 6. veebruaril, esmaspäeval. Kohal olid komisjoni liikmed ja nõunikud, komisjoni liikmetest puudusid Urmas Reinsalu ja Urve Palo. Ministeeriumi poolt olid kohal minister Juhan Parts ning teede- ja raudteeosakonna raudteetalituse juhataja Indrek Laineveer, kes esitlesid eelnõu ja tutvustasid selle eesmärke. Vastati komisjoni liikmete küsimustele. Ma ise eelnõu esitajana pöördusin ka kolme raudtee-ettevõtte poole, kes ministeeriumiga suheldes olid oma küsimustele vastused leidnud. Selle tulemusena sai minu enda jaoks lahendatud küsimus, et ettevõtetel seoses selle direktiivi ülevõtmisega probleeme ei teki.

Komisjon otsustas konsensuslikult saata Vabariigi Valitsuse algatatud rahvusvahelise raudteeveo konventsiooniga ühinemise seaduse muutmise seaduse eelnõu 160 Riigikogu täiskogule esimeseks lugemiseks s.a 22. veebruaril. See otsus tehti nädal tagasi. 6. veebruaril olime küll otsustanud saata eelnõu suurde saali eelmisel nädalal, aga kuna härra minister ei saanud arutelul osaleda, siis lükkasime asja nädal aega edasi. Teine ettepanek oli, et eelnõu 160 esimene lugemine lõpetada (otsus oli ka konsensuslik). Kolmandaks otsustasime teha ettepaneku määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva, s.o 8. märts kell 18. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur aitäh, Lembit Kaljuvee! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjon tegi ettepaneku esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud

ja eelnõu 160 muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on s.a 8. märts kell 18.

Kaheksas päevakorrapunkt on käsitletud.

9. Rahvusvahelise Taastuvenergia Agentuuri (IRENA) põhikirja ratifitseerimise seaduse eelnõu (163 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Üheksas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Rahvusvahelise Taastuvenergia Agentuuri (IRENA) põhikirja ratifitseerimise seaduse eelnõu 163 esimene lugemine. Palun kõnetooli majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi!

Juhan Parts

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Valitsus teeb ettepaneku ühineda Rahvusvahelise Taastuvenergia Agentuuriga. Taastuvenergia agentuur asutati 2009. aasta jaanuaris Saksamaa eestvedamisel eesmärgiga ergutada taastuvenergia rakendamist ja taastuvenergia eri vormide säästlikku kasutamist. Agentuuri eesmärk on laiendada taastuvenergia suurema kasutamise võimalusi maailmas. Maailmas on mitmeid organisatsioone, kes globaalsel tasemel energeetikaküsimustega tegelevad, nagu näiteks Rahvusvaheline Energiaagentuur, Rahvusvaheline Aatomienergiaagentuur, Energiaharta, ÜRO Majandus- ja Sotsiaalnõukogu, Maailma Energeetikanõukogu, kuid otseselt taastuvenergia küsimustega need organisatsioonid ei tegele. Kõnekalt iseloomustab riikide valmidust valdkondlikus organisatsioonis osaleda fakt, et 2011. aasta 31. detsembri seisuga oli kavatsust Rahvusvahelise Taastuvenergia Agentuuriga ühineda väljendanud ning selleks agentuuri põhikirja allkirjastanud 156 riiki. Põhikirja on ratifitseerinud 87 riiki. Seega võime öelda, et Rahvusvaheline Taastuvenergia Agentuur on üsna lühikese ajaga kujunenud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni järel suuruselt teiseks maailmaorganisatsiooniks.

Tänaseks on organisatsioon oma tööd alustanud, käivitatud on agentuuri sekretariaat Abu Dhabi Araabia Ühendemiraatides ning agentuuri innovatsiooni- ja tehnoloogiakeskus Bonnis, mille ülesanne on tegelda taastuvenergeetika tehnoloogia väljatöötamise ning taastuvate

energiaallikate konkurentsivõimelisuse ja turu arendamisega.

Eesti Vabariik on hetkel vaatleja staatuses. Vaatleja on põhikirja allkirjastanud liige, kes ei ole põhikirja ratifitseerinud. See tähendab, et meil puudub hääleõigus, samuti on piiratud ligipääs Rahvusvahelise Taastuvenergia Agentuuri läbiviidud uuringutele ja materjalidele. Agentuuri eelarve allikad on peamiselt liikmemaksud ja vabatahtlikud annetused. Organisatsiooni töös osalemine on vabatahtlik, kuid liikme õigused võib ajutiselt peatada, kui liikmemaks on maksmata. 2011. aasta sügisel saadeti Eestile ametlik kiri infoga, et oodatakse Eesti liikmemaksu. Me ei ole liikmemaksu tasunud, kuna ratifitseerimisprotsess on käimas.

Liikmemaksu suurus sõltub agentuuri aastaeelarvest. 2010. aastal oli agentuuri eelarve 13,69 miljonit USA dollarit, 2011. aastal 13,26 miljonit USA dollarit. Agentuuri liikmemaksu suuruse määramisel juhendatakse ÜRO-s rakendatud põhimõtetest, samuti mõjutab liikmemaksu suurust organisatsioonis osalejate arv. Võttes aluseks põhikirja allkirjastanud riikide nimistu ja nende kogutulu andmed, oleks Eesti aastane liikmemaks 2011. aastal olnud 4900 eurot. 2012. aasta liikmemaks selgub, kui kinnitatakse agentuuri tööplaan. Tõenäoliselt jääb see samasse suurusjärku. Oleme selle summa planeerinud ka riigieelarvesse.

Võib küsida, kas Eesti saab sellest kasu. Meie arvame, et Eesti saab sellest kasu. Me näitame, et Eesti väärtustab mõttevahetust maailma energeetikaprobleemide lahendamise üle ja energiatootmise keskkonnanahaidlikkuse kasvu maailmas. Agentuuris osalemise otsene kasu avaldub eelkõige võimaluses hankida süsteemselt kogutud struktureeritud teavet taastuvenergia valdkonna arengust maailmas ja infot taastuvenergiapoliitika elluviimise kohta eri riikides ning levitada Eesti kogemusi taastuvenergiapoliitika elluviimisel ja infot riigis arendatavate taastuvenergia tehnoloogiate kohta. Teen ettepaneku see ratifitseerimine heaks kiita. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Olga Sõtnik, teie küsimus!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Me oleme seda, mis ma küsin, aru-

tanud küll ka komisjonis, aga stenogrammi huvides ma küsin siiski veel kord üle. Teatavasti on üks selle organisatsiooni liikmetest ka Euroopa Liit. Minu küsimus on selline: kas me ei saaks kõiki neid andmeid ja uuringutulemusi Euroopa Liidu kaudu, juhul kui me näiteks ei liitu selle organisatsiooniga?

Juhan Parts

Aitäh! Eesti ei ole Euroopa Liit, Eesti on Euroopa Liidu liige. Küllap me saaksime kuidagi, kui tõesti tahaksime. Organisatsioon on ju veel väga noor. Pigem käib praegu ikkagi selle teema n-ö sissetötamine globaalsel tasandil ja me ei tea, kuhu see organisatsioon kunagi välja jõuab. Ma arvan, et on täiesti suur vahe, kas organisatsiooni liige on Euroopa Liit või Eesti otse. Kindlasti tagab otseliikmesus ka reaalse informatsiooni. Hea näide on siin mõned nädalad tagasi alanud avalik debatt ühe teise rahvusvahelise leppe üle, mille puhul samuti on näha, et informatsioon ei pruugi alati piisav olla, kui läbirääkimisõigused on ainult Euroopa Komisjonil.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Austatud ettekandja, rohkem teile küsimusi ei ole. Ma palun kaasettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Olga Sõtniku!

Olga Sõtnik

Lugupeetud juhataja! Hea minister! Head kolleegid! Käesolev seaduseelnõu oli majanduskomisjonis arutelul esmaspäeval, 6. veebruaril 2012. aastal. Istungil osalesid Arto Aas, Toomas Tõniste, Lembit Kaljuvee, Kalle Palling, Kalev Lillo, Jaan Õunapuu, Olga Sõtnik ja Tõnis Palts Urmas Reinsalu asendusliikmena ning komisjoni ametnikud Margit Ubaleht, Kaido Rosin, Marin Daniel, Piia Schults ja Raimo Saadi. Puudusid Urmas Reinsalu ja Urve Palo. Käesoleva punkti arutelul osalesid härra minister ja ka ministeeriumi energeetikaosakonna säästva energia talituse juhataja Madis Laaniste, kes andsid ülevaate eelnõu eesmärkide sisust ja vastasid komisjoni liikmete küsimustele. Arutelu lõpus tegi komisjon konsensuslikult kolm otsust. Esiteks, saata Vabariigi Valitsuse algatatud Rahvusvahelise Taastuvenergia Agentuuri põhikirja ratifitseerimise seaduse eelnõu 163 Riigikogu täiskogule

esimeseks lugemiseks s.a 15. veebruaril. Seda otsust muudeti aga komisjonis 13. veebruaril, sest härra minister ei saanud 15. veebruaril täiskogu istungil osaleda. Uus otsus oli, et eelnõu esimene lugemine toimub täna, 22. veebruaril. Teine otsus oli teha täiskogule ettepanek eelnõu 163 esimene lugemine lõpetada ja kolmas otsus oli teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva, s.o 8. märts kell 18. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Olga Sõtnik! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek oli esimene lugemine lõpetada. Eelnõu 163 esimene lugemine on lõpetatud. Eelnõu 163 muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on s.a 8. märts kell 18.

Tänane päevakord on ammendatud. Istung on lõppenud. Kena õhtu jätku!

Istungi lõpp kell 16.57.

Istungi kestus 3 tundi ja 57 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

III ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 23. veebruar 2012

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. "Eesti turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015" 2011. aasta täitmise aruanne

Kell 16.00

Istungi rakendamine

1. Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Kreeka Vabariigi vahel sõlmitava konkreetsete majanduspoliitiliste tingimuste vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu (185 OE) esimene lugemine

Kell 21.30

Istungi rakendamine

1. Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Kreeka Vabariigi vahel sõlmitava konkreetsete majanduspoliitiliste tingimuste vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu (185 OE) teine lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, austatud Riigikogu! Head külalised! Alustame Riigikogu täiskogu III istungjärgu kuuenda töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Palun, Heimar Lenk, kõnetooli!

Heimar Lenk

Lugupeetud eesistuja! Kolleegid! Me anname sisse Keskerakonna fraktsiooni arupärimise peaminister Andrus Ansipile. Meil on mitu küsimust seoses sellega, et ees seisab selline meelevalduste ja pikettide ja demonstratsioonide – või kuidas neid nimetadagi? – periood. Kuidas peaminister kavatses suhelda selle osaga Eesti rahvast, kes ei ole praeguse eluga rahul ja kavatses loosungitega tänavale tulla? Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud ühe arupärimise ning vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele otsustab Riigikogu juhatus selle edasise menetlemise.

Nüüd teadete juurde. Riigikogu esimees on edastanud justiitsminister Kristen Michalile ja sotsiaalminister Hanno Pevkurile Riigikogu liikmete arupärimise.

Head ametikaaslased, viime läbi kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 75 Riigikogu liiget, puudub 26.

1. "Eesti turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015" 2011. aasta täitmise aruanne

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame tänaste päevakorrapunktide menetlemist. Meil on üks päevakorrapunkt, milleks on "Eesti turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015" 2011. aasta täitmise aruanne. Ettekandja on siseminister Ken-Marti Vaher. Lubage enne, kui me asume seda ära kuulama, tutvustada teile lühidalt selle päevakorrapunkti menetlemise korda. Kõigepealt on siseministri ettekanne kuni 30 minutit, seejärel küsimused. Riigikogu liige võib esitada ettekandjale ühe suulise küsimuse. Peale küsimustevooru on nagu ikka läbirääkimised, mille käigus esinevad sõnavõttudega fraktsioonide esindajad. Arutelu lõppemisel Riigikogu otsust vastu ei võta.

Palun Riigikogu kõnetooli siseministri! Ken-Marti Vaher, palun! Protseduuriline küsimus, Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud eesistuja! Kuna saalis oli lärm nii suur, siis ma hästi ei kuulnud, kui pikk on peaettekande aeg?

Aseesimees Jüri Ratas

Peaettekande aeg on tulenevalt meie kodu- ja töökorra seadusest kuni 30 minutit. Aga ma teen täpsustuse, et juhataja võib kokkuleppel ettekandjaga seda aega tulenevalt §-st 67 pikendada. Nii, rohkem protseduurilisi küsimusi ma ei näe. Palun, austame ettekandjat ja neid, kes soovivad seda ettekannet kuulata! Palun, hea siseminister, sõna on teil!

Ken-Marti Vaher

[Ettekande slaidid on lisatud kõite lõppu.]

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Mul on hea meel anda teile täna ülevaade 2015. aastani kehtivate Eesti turvalisuspoliitika põhisuundade täitmisest aastal 2011 ning viimase aasta olulisematest arengutest sisejulgeoleku valdkonnas. Erinevalt eelmistest aastastest käsitleb nii turvalisuspoliitika aastaraamat kui minu tänane ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma vabandan teie ees! Head ametikaaslased, saalis on liiga suur lärm. On üks suurepärase võimalus, et me oleme tasem ning austame ettekandjat ja oma kaaslasi. On ka teine suurepärase võimalus: juhataja võtab vaheaja, et saaksite oma jutud ära rääkida, ja pärast seda võib istungiga edasi minna. Ma palun, et me valiksime selle esimese võimaluse! Ma palun saalis vaikust! Palun, ettekandja!

Ken-Marti Vaher

Täna väga! Erinevalt eelmistest aastastest käsitleb nii turvalisuspoliitika aastaraamat kui minu tänane ettekanne lisaks turvalisuspoliitika põhisuundadele laiemalt ka Siseministeriumi prioriteete. Need on meie tegevussuund mitte ainult eelmisel, vaid ka sel ja järgmisel aastal. Järgnevalt minu ülevaade valdkondade kaupa.

Kõigepealt peatükk turvatundest. See esimene slaid teie ees, mida mul on hea meel teiega sissejuhatavalt jagada, näitab üldiselt positiivset trendi, suundumust ebaloomulike surmade arvu vähenemise poole Eestis. Selle slaidi väga lühike kokkuvõte on, nagu te näete, 1994. aastal alanud suundumus kuni eelmise aastani. Võrreldes 1990. aastate keskpaigaga me säästame praegu Eestis tänu ebaloomulike surmade vähenemisele aastas keskmiselt 1000 elu rohkem.

Nüüd kõige olulisemad trendid 2011. aastal kuritegevuses. Justiitsministeriumi statistika kohaselt registreerisid uurimisasutused ja prokuratuur 2011. aastal Eestis 42 567 kuritegu, mis on 5700 kuritegu ehk 12% vähem kui 2010. aastal. Positiivne on, et varguste arv vähenes 20%, omavoliliste sissetungide arv 22% ja röövimiste arv 12%. Samas suurenes 2011. aastal 11% kehalise väärkohtlemise juhtumite arv, see ongi enim kasvanud kuriteoliik. Arvuliselt on kõige enam suurenenud kodune lähisuhtevägivald. See on kindlasti asjaolu, mida ei tohi tähelepanu alt kõrvale jätta. Samas tõestab see, et prokuratuur ja politsei pööravad sellele probleemile üha suuremat tähelepanu, mis on ohvreid ja nende lähedasi julgustanud õiguskaitseorganitelt abi otsima. Tapmisi ja mõrvu registreeriti 2011. aastal võrreldes 2010. aastaga ligi 19% rohkem, samas jäi see näitaja 2008. ja 2009. aasta tasemele. Suurima osa 2011. aastal registreeritud juhtumitest moodustavad olmetapmised, mis pannakse üldjuhul toime ühise alkoholitarvitamise käigus puhkenud tülide käigus. Analüüs näitab, et 44% juhtudest (2010. aastal ligi 50% juhtudest) on samale aadressile tehtud väljakutseid ka varem. Need on olnud raturikkumised, joo- bes isikud, kehaline väärkohtlemine ja muu selline. Ka alkoholi tarbimise ja vägivallatete toimepanemise vahel on selge seos. Kõikidel nendel juhtudel on sügavad sotsiaal-isikulised põhjused, mida on võimalik lahendada ainult siis, kui panustame koostöös asutuste, kohalike omavalitsuste ja kogukonnaga ka kogukonnakesksesse turvalisusse.

Viies slaid räägib uimastikuritegedest. Täiesti selge on, et Eestis on üks suuri turvalisuse ohutegureid endiselt uimastid. Narkokuritegevus on organiseeritud kuritegevuse väga mõjus osa. Suurima tulu teenivad rahvusvahelised kuritegelikud organisatsioonid narkokaubandusest, mis moodustab ligi 20% kõigist toimepandud kuritegedest ning annab poole rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse kogutulust. Eestis on viimase kümne aasta jooksul surnud narkootikumide tarvitamise tõttu 967 inimest, nendest 104 aastal 2010. ja 123 aastal 2011. Eelmisel aastal registreeriti rohkem narkokuritegusid, kasvanud on suures koguses narkootiliste ainete käitlemine: 691-lt 745-le. Väikeses koguses narkootiliste ainete käitlemine on vähenenud, kuid see-eest on

märksa kasvanud narkoväärtegude arv. Narkomaaniavastane tegevus eeldab loomulikult riigiasutuste koostööd. Ma pean väga oluliseks, et jõuaksime ühiselt uimastitega seotud probleemide juurteni, ja kindlasti on uimastivastane tegevus üks Siseministeeriumi ja minu enda prioriteete.

Siseministrina on mu eesmärk tugevdada korrupsioonivastast võitlust Eestis. Korrupsioon on raske peitkuritegevus, mille vastase võitluse edu sõltub tähelepanust ja rahalisest ressursist, mis me sellesse paneme. Sügisel andis valitsus kaitsepolitseile pädevuse uurida korrupsioonijuhtumeid ka avalik-õiguslikes ning riigi osalusega või riigi asutatud juriidilistes isikutes, st kaitsepolitsei pädevust laiendati. Keskkriminaalpolitseis aga loodi 1. septembril keskne korrupsiooni uurimise büroo, mille eesmärk on koondada meie parimad teadmised ja parandada oluliselt võimekust, avastamaks korrupsiooni ka teistes kohalikes omavalitsustes peale Eesti kuue suurima omavalitsuse.

Eesti riikluse kindlustamiseks ja elanikkonna ühtsuse tagamiseks on tähtis vähendada kodakondsuseta inimeste arvu. Seda kajastab järgmine slaid teie ees, mis näitab määratlemata kodakondsusega isikute arvu ja selle suundumust alates 1992. aastast kuni tänaseni. Aktiivse teavitustöö tulemusena kahanes kodakondsuseta inimeste arv eelmisel aastal esmakordselt alla 100 000 piiri, seda järjepidevat kodakondsuspoliitikat jätkame ka tänavu.

Edasi lähen peatüki "Ohutum liiklus" juurde. Nagu järgmine teie ees olev slaidki kinnitab, on liiklussurmade arv aktiivse liiklusjärelevalve töö tulemusena järjepidevalt alates 2002. aastast vähenenud. Võrreldes aga 2010. aastaga, mis oli Eestis erakordne aasta, kasvas mullu joores juhtimiste arv 10% ning liikluses hukkunute arv 21%. Samas on teada, et ka maailma väikseima liikluses hukkunute arvuga riik Rootsi elas läbi samasuguse suundumuse: eelmisel aastal suurenes Rootsis liikluses hukkunute arv 18%. Aga on selge, et 2011. aasta näitajad kinnitavad, et liiklusohutus vajab meie katkematut tähelepanu. Erakordselt positiivse 2010. aasta tulemuste kiuste võime aga tõdeda, et 2011. aasta näitajad ei ületanud kolme aasta statistilist keskmist, mida ju eksperdid peavad oluliseks, et hinnata valit-

sevat suundumust ja üldiste, ka riigi käivitatud meetmete mõju.

Liiklusjärelevalve maht 2011. aastal ei vähenenud. Näiteks kasvas mullu võrreldes 2010. aastaga joores juhtide tabamisele suunatud järelevalvetegevus märksa, täpsemalt 63%. Liiklusalastelt süütegudelt tabamine kasvas 2011. aastal 5%. Samuti suurendati mullu kiiruskaamerate mõjuala Tallinna ja Pärnu maanteel, tänavu tuleb kümme kaamerakohta ka Tallinna–Narva maanteele. Selle aasta alguses alustas Politsei- ja Piirivalveametis tegevust ka liiklusbüroo, mis koosneb liiklusjärelevalvetalitusest ja liiklusmenetlustalitusest. Tänavu leitakse ka lahendusi, mis võimaldavad politseil vähendada menetlusteks ja andmebaasidesse andmete sisestamiseks kuluvat aega ning järelevalves efektiivsem olla. See tähendab e-politsei võimaluste laiendamist. Me tegeleme sellega igapäevaselt, et võtta selles vallas tarvitusele innovatiivseid lahendusi. Karistusõigus näeb selle aasta algusest esimest korda Eestis ette võimaluse määrata asenduskaristusena üldkasulikkude tööd lisaks kriminaalasjadele ka väärtemenetlustes. Paljudes riikides on üldkasuliku töö rakendamine alternatiivkaristusena väga levinud ning kõige rohkem kohaldatakse seda liiklusalaste ja varavastaste süütegude puhul.

Kolmas peatükk räägib tuleohutumast keskkonnast ja vähematest õnnetustest. Veel 2006. aastal oli Eestis ligikaudu 15 000 tulekahju, eelmisel aastal aga 6321. Me oleme Euroopas läbi teinud tules hukkunute arvu kõige suurema languse, kuigi 2011. aasta algust varjutas Haapsalu väikelastekodu traagiline põleng. Tulekahjude arvu on aidanud vähendada eelkõige ennetustöö, ennetustöö osana aga loomulikult elanikkonna ohutusosalase teadlikkuse kasv, samuti järelevalve tõhustamine. 2009. aastal muutus kohustuslikuks suitsuandur, mis viimase uuringu järgi oli eelmisel aastal olemas 94% eluruumides. Nagu te näete juuresolevalt pildilt, tegu on drastilise muutusega inimeste hoiakutes. Kui 2007. aastal oli see protsent veel 25 ehk siis suitsuandur oli ainult neljandikus kodudes, siis praegu saame rääkida absoluutsest enamusest.

2011. aasta novembris jõustus nõue, mille kohaselt võib kogu Euroopa Liidus müüa ainult kiiresti kustuvaid sigarette. Eestis on just hooletust suitsetamisest alguse saanud tu-

lekahjud nõudnud kõige rohkem ohvreid. Päästeamet tegi mullu aktiivselt ennetustööd ka uppumissurmade ärahoidmiseks. Oleme püüdnud suurendada inimeste teadlikkust ja toonitada igapäevast vastutust õnnetuste vältimisel. Nagu te näete, 2010. aasta oli Eestis traagiline: 91 uppumissurma. Mullu suvel kutsusin ma esmakordselt kokku alkoholi tootjate ümarlaua ja ka jaemüüjate ümarlaua, et kaasata erasektorigi ohutuskampaaniasse. Esimesed ettevõtted osalesid veeohutuskampaanias juba eelmisel suvel. Sel aastal jätkub regulaarne koostöö tõenäoliselt juba rohkemates kampaanias ja üha rohkemate ettevõtete osavõtul, mis tähendab, et me hakkame kasutama ka ressursi, mis siiani ei ole kuigi palju kasutatav olnud. Eelkõige soovime inimeste teadlikkust tõsta ja levitada ennetusinfot. Eelmisel aastal aitas läbimõeldud ennetus- ja teavitustöö vähendada uppumissurmade arvu 56-ni, mis on viimase 20 aasta väikseim näitaja.

Neljanda peatüki pealkiri on "Kaitstum vara". Vargus oli mullu suurima langusega kuriteoliik: registreeriti 5078 juhtumit vähem ehk 20% vähem vargusi kui 2010. aastal. Juba mitmendat aastat järjest on vähenenud ka röövimiste arv – 2010. aastal vähenes röövimiste hulk ligi 17,5%, 2011. aastal veel 12,4%. Vähenenud on ka raskemad ehk relva ja maskiga toime pandud röövimised. Üha suuremat ohtu varale kujutab endast küberkuritegevus, mis riigipiire ei tunne. Nii saab küberkuritegevuse kasvu ohjeldada ainult rahvusvahelise koostöö sujuvamaks muutmisega. Hea näide pärineb eelmise aasta 8. novembrist, kui Politsei- ja Piirivalveameti kriminaalpolitsei osakonna, Riigiprokuratuuri, kohtueksperdi instituudi, FBI, NASA ja Ameerika Ühendriikide prokuratuuri aastaid kestnud koostöö tulemusena peeti suure operatsiooni käigus kinni inimesed, keda kahtlustatakse ulatuslikus arvutikelmuses ja rahapesus. Seda kriminaalasja on nimetatud ajaloo seni suurimaks küberkuritegevuse avastamise juhtumiks.

Minu jaoks on selgelt oluline prioriteet ka meie riigi edukus kriminaaltulu konfiskeerimisel. Kuigi Eestis on kriminaaltulu konfiskeerimist peetud tähtsaks juba alates 2005. aastast, tegeles hämmastaval kombel kriminaaltulu tuvastamisega politseis kuni eelmise aasta lõpuni sisuliselt ainult kolm ametnikku. Nagu te slaidilt näete, siin on ära too-

dud ka arestimised kriminaalasjade raames, arestimised konfiskeerimise tagamiseks. Selleks, et kriminaaltuvastamise võimekust märgatavalt suurendada, loodi keskkriminaalpolitseis 2011. aastal kriminaaltulu tuvastamise keskne üksus, mille ülesanne on koos teiste uurimisasutustega kriminaaltulu kindlaks teha ja arestida. 2012. aasta alguseks on selle üksuse meeskond kasvanud juba kümneni ning me jätkame kindlasti selle üksuse tugevdamist. 2012. aastaks on ka täiendavad rahalised vahendid selleks eraldatud, et teha kriminaaltulu valdkonnas oluline kvalitatiiivne samm edasi.

Viies peatükk on "Turvalisem riik". Kõigepealt isikutunnistustest. Eestis on inimeste dokumenteerimine toimunud lainetena. Järgmist lainet on oodata aastail 2012–2016, mil korraga aeguvad 10-aastase kehtivusajaga ning 5-aastase kehtivusajaga dokumendid. 2011. aastal algasid ettevalmistused, et isikutõendavate dokumentide taotluste arvu hüppelise kasvuga toime tulla. 1. veebruarist 2011 väljastatakse Eestis riikliku tagatisega mobiilseid isikutunnistusi. Esmakordselt maailmas sai mobiil-ID-d kasutada mullustel Riigikogu valimistel. Mobiil-ID kasutuselevõtt lihtsustab isiku tuvastamist e-keskkonnas, parandab e-teenustele juurdepääsu ja loob selleks märksa mugavamad tingimused.

Edasi varjupaiga taotlejatest. Eestile esitatud varjupaigataotluste arv on alates Schengeni alaga liitumisest suurenenud. Kui aastal 2001–2008 palus Eestilt varjupaika 7–14 inimest aastas, siis 2011. aastal esitati Eestile kokku 67 esmast varjupaigataotlust. Võrdluses teiste liikmesriikidega on Eesti aga endiselt väikseima varjupaigataotluste arvuga riik kogu Euroopa Liidus. Mullu valmis Euroopa pagulasfondi toel ka kuus projekti, mis aitasid parandada varjupaigamenetluste kvaliteeti, varjupaigataotlejate vastuvõtu tingimusi ning avalikkuse teadlikkust varjupaiga temaatikast.

Nüüd illegaalsest immigratsioonist. Euroopa Liidus on hinnanguliselt 2–4 miljonit ebaseaduslikku sisserändajat, kellest on ainult 10% ületanud Euroopa Liidu välispiiri ebaseaduslikult. Enamik on Euroopa Liitu sisenenud seaduslikult, kuid jäänud siia viisa või elamisloaga lubatud viibimisajast kauemaks. 2011. aastal avastati Eestis 82 ebaseadusliku sisserände juhtumit (2010. aastal oli 61 sarnast juhtumit) ning 132 ebaseaduslikku sisserända-

jat. Aastal 2010 oli viimaste arv 109. Päritolu-riikide järgi peeti ebaseadusliku piiriületuse eest enim kinni Venemaa kodanikke – 21, Gruusia – 18 ja Kongo Demokraatliku Vabariigi kodanikke – 16. Kõige tõhusam meede illegaalse immigratsiooni tõkestamisel on loomulikult koostöö illegaalse immigratsiooni lähteriikidega. 2011. aastal allkirjastati kahepoolsed tagasivõtulepingu rakendusprotokollid Venemaa Föderatsiooni ja Serbiaga, ettepanek rakendusprotokoll sõlmida tehti Gruusiale. Euroopa Tagasipöördumistfondist toetati 2011. aastal 53 riigi kodanike tagasipöördumist.

Edasi elamislubadest. Iga Euroopa Liidu liikmesriik on kohustatud tagama, et tema immigratsioonipoliitika on vastutustundlik ja ta ei koorma teisi liikmesriike. Sestap on Eestis vaja muuta seadust, mis lahendaks terviklikult ka elamislubade väärkasutamise probleemid, mis mullu ilmnesisid. Siseministeriumis on valminud välismaalaste seadust muutev eelnõu, mis täpsustab tähtajaliste elamislubade andmise tingimusi. Selle eelnõu saatsime kooskõlastusringile tänavu 17. veebruaril.

Nüüd integreeritud piirihaldusest. Integreeritud piirihalduses panustati 2011. aastal eelkõige Euroopa Liidu välispiiri arendamise, rahvusvahelisse koostöösse ning piiriületusjärjekordade kaotamise. Rahvusvahelise koostöö maht on aasta-aastalt suurenenud, panustatakse Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiri valvamine ja Frontexi koordineeritavatesse ühisoperatsioonidesse ning osaletakse piirivalve valdkonna kiirreageerimisüksuste rakendamiseks korraldatud koolitustel. Aastaid valukohaks olnud piirijärjekordade leevendamiseks võeti 1. augustil 2011 Eesti idapiiril kasutusele ühtne piiriületuse ootejärjekorra elektrooniline infosüsteem. Kui enne, s.o vähemalt eelmise kümne aasta jooksul pidi veokijuht ootama kolm kuni seitse päeva tee ääres – seda eelkõige Tallinna–Narva maanteel –, siis nüüd on broneerimisteenuse kasutamise korral ooteaeg piiripunkti lähedal tavaliselt kaks kuni viis tundi. Pikkade veokijärjekordade kaotamisega maanteedel on oluliselt paranenud ka liikluse turvalisus. Selline innovaatiline lahendus nagu ühtne elektrooniline infosüsteem on pälvinud tähelepanu ka välismaal, sh meile paljudes asjades eeskujuks olevas Soomes. Ka lätlased ja leedulased on meie piiriületuse e-broneerimissüsteemi vastu huvi tundnud.

Oluline märksõna eelmisel aastal oli ka euro turvaline toomine Eestisse. 2011. aastal said meie sisejulgeolekuasutused ajaloolise ülesande tuua euro turvaliselt Eestisse ja tagada ka raha edasine transport Eestis. Tegu oli ajalisel kõige pikema turvalisuse tagamise operatsiooniga, mis Eestis on aegade jooksul korraldatud. Kogu operatsioon viidi läbi kõrgel tasemel ja vahejuhtumiteta.

Üks märksõna eelmisel aastal oli kindlasti IT-agentuuri loomine. 2011. aastal tehti esimesed sammud IT-agentuuri reaalseks loomiseks Tallinnas. Ettevalmistused käivad plaanipäraselt. Tänavu suvel peaks amet Tallinnas tööd alustama ja seni on kõik hämmastaval kombel edenenud graafikujärgselt. Personali valimine toimub Euroopa Komisjonis, käimas on kolm konkurssi.

Kuues peatükk on "Kiirem abi". Jutt on päästevõimekuste suurendamisest. Eesti senine n-ö ajalooliste tunnuste ja juurtega riiklike päästekomandode võrgustik ei arvesta ühiskonnas toimunud demograafilisi ja majandusgeograafilisi muutusi. Seetõttu analüüsis Päästeamet 2011. aastal põhjalikult päästetee-nuse osutamise mudelit. Muudatuste eesmärk on koondada riiklikud päästekomandod suurima elanikkonna ja riskide kontsentratsiooniga piirkondadesse ning toetada ja arendada paralleelselt vabatahtlikku päästeala. Ümberkorralduste järel, nagu te slaidilt näete, hakkab elupäästvat teenust 1–15 minuti jooksul saama 121 000 Eesti elanikku rohkem. Elupäästevõimekusega komandode arv kasvab seniselt 41-lt 66-ni, mis suurendab elupäästetöö teenusega kaetud elanikkonna hulga ligi 95%-ni. Üle on vaadatud ka kogu päästevaldkonna juhtimissüsteem, et tagada selge vastutusjaotus ja vältida dubleerimist. Juhtimissüsteemi muudatused kajastuvad eelkõige 1. jaanuaril jõustunud uues Päästeameti struktuuris. Ühtsele hädaabinumbri üleminek on kindlasti aktuaalne märksõna. 2010. ja 2011. aastal suudeti tagada kõnedele vastamine tavaoludes maksimaalselt 15 sekundi jooksul, kusjuures 90% kõnedest vastati 10 sekundiga. 2011. aastal korraldatud rahulolu-uuring näitab, et Häirekeskuse tööd ja hädaabi teadete menetlemist hindas positiivseks 91% inimestest. Häirekeskusest sai 1. jaanuaril 2012 iseseisev Siseministeriumi valitsemisalas kuuluv valitsusasutus. Suurim arendus Häirekeskuse töö valdkonnas on pre-

fektuuride juhtimiskeskuste ühendamine ning üleminek ühtsele hädaabinumbrile 112. Üleminek peaks lõppema 2014. aastal, misjärel saab helistada hädaabinumbrile 112 nii politsei, päästjate kui kiirabi kutsumiseks.

Rahvusvahelise koostöö valdkonna märksõna 2011. aastal oli kindlasti EU CREMEX. See oli 16.–20. maini kestnud Siseministeriumi korraldatud Eesti ajaloo suurima tsiviilstruktuuriga koostööõppus, kus pisteti rinda keemia- ja kiirgushädaolukorra, ulatusliku evakuatsiooni ning pantvangikriisiga. Rahvusvahelise koostöö parandamiseks korraldas Politsei- ja Piirivalveamet 2011. aastal rahvusvahelise reostustõrjeõppuse "Puhas meri 2011" ning osales ka rahvusvahelisel õppusel "Balex Delta 2011".

Seitsmendaks: parem turvalisuspoliitika. Kõigepealt vabatahtlike kaasamisest turvalisusse. Kogukonna kaasamine turvalisuse tagamiseks on väga oluline prioriteet, sest mitte ainuüksi riigil, vaid kõigil Eesti elanikel on turvalisuse tagamisel hindamatu roll. Seni jääb Eesti vabatahtlike kaasamisel sisejulgeoleku tagamiseks kordades alla nendele Euroopa riikidele, kellest peaksime mõõtu võtma. Seda on kavas ka otsustavalt muuta. 2010. aasta 1. septembril jõustunud päästeseadusega loodi esmakordselt regulatsioon, mis võimaldab vabatahtlikel tegutseda päästeametniku korraldusel ka iseseisvalt. Esmakordselt pärast iseseisvuse taastamist ületas vabatahtlike komandode arv 2011. aastal riiklike komandode arvu. Detsembri seisuga oli Eestis riiklikke päästekomandosid 81 ning vabatahtlikke päästekomandosid 85, mis koondasid kokku 1109 vabatahtlikku päästjat. Eelmise aasta lõpus on Päästeametis ja kõigis päästekeskustes ametis ka vabatahtlikke toetavad koordinaatorid, kes pühenduvad saajaprotsendiliselt vabatahtliku töö toetamisele ja innustamisele.

2010. aastal võttis Riigikogu vastu uue abipolitseinike seaduse, mis annab ka abipolitseinikele esmakordselt Eestis iseseisva tegutsemise pädevuse. Eelmise aasta teises pooles loodi samuti Politsei- ja Piirivalveametis ning prefektuurides vabatahtliku tegevuse koordinaatori ametikohad. Kokku oli 2011. aastal Politsei- ja Piirivalveametis 1468 abipolitseiniku, kes panustasid sisejulgeoleku tagamiseks ligi 60 000 töötundi.

Ja viimane, aga kindlasti mitte tähtsusetuim teema on ennetuspoliitika, millest on juba juttu olnud, aga siiski veel. Kõige öeldu kõrval korraldus: ennetuse olulisust ei ole kunagi võimalik üle hinnata. Kord tekitatud kahju ei muutu olematuks. Saame seda alati ainult püüda heastada, aga hinnanguliselt võib iga ennetusse panustatud euro säästa kuni kümme eurot. 2011. aastal näiteks töötati Politsei- ja Piirivalveametis välja ning 2012. aasta algusest rakendatakse õigusrikkumiste analüüsimisel põhinevat patrullide väljapaneku mudelit, mis aitab planeerida patrulltoimkondade tööd. Mudeli eesmärk on prognoosida tulevikus toimuda võivate süütegude aega ja kohta, mis võimaldaks politseil ennetavalt kohal olla ja kuritegude toimepanemise ära hoida.

Aga loomulikult on selge, et oma panuse turvalisuse tagamiseks peavad andma kõik üksikisikud, kolmas sektor, omavalitsused ja riigiasutused. Üksnes siis saame muuta Eesti turvalisemaks. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Austatud minister, teile on küsimusi. Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Turvalisuse valdkonda ma lahterdaksin ka riikliku julgeoleku. Eile, nagu selgus, avalikustati Aleksei Dresseni juhtum – järjekordne kapo töötaja luuras välisriigi kasuks. Kas te saaksite meile kui rahvasaadikutele eilsele infole midagi lisada? Mul on ka konkreetne küsimus: kas see oli juhus või oli see just nii ajastatud, et pikki aastaid kestnud operatsioon viidi lõpule päev enne vabariigi aastapäeva ehk suurt pidupäeva?

Ken-Marti Vaher

Suur aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et ei prokuratuur ega kaitsepolitsei polnud kindlasti niimoodi ajastanud, et see juhtuks enne vabariigi aastapäeva. Säärased juhtumid on väga keerulised, väga rasked. Nende eest ei ole kaitstud tegelikult ükski riik, ka maailma suurriigid mitte. Tegemist oli sellise pikaajalise operatsiooniga, millega seotud otsuseid langevad Eesti kriminaalasutused, kelleks on prokuratuur ja kaitsepolitsei. Nemad hindavad riske, hindavad ohtusid. Usun, et otsus viia arre-

teerimine läbi paar päeva enne vabariigi aastapäeva oli tingitud asjaolude küpsemisest – sellest lähtuvalt otsustati see samm ära teha. Ma väga loodan, et algatatud kriminaalmenetlus – ülekuulamised juba toimuvad – jõuab lõpule võimalikult lühikese aja jooksul. Aga kõik me mäletame umbes samasugust Herman Simmi kaasust ja teame, et säärased juhtumid ei ole kaugeltki mitte kerged. Need ei ole kaugeltki mitte kerged isegi pärast avastamist, tõendite kogumist ja kohtueelset uurimist. Me peame ära ootama kohtuotsuse, siis saame edasi liikuda. Tähtis on kindlasti ka sellest õppetunnist õppida. Ma olen kindel, et prokuratuur ja kaitsepolitsei on juba nende kahe päeva jooksul nii mõndagi kõrva taha pannud ja kindlasti teevad seda ka edaspidi.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Meile kõigile valmistab kindlasti palju muret liiklusõnnetustes hukkunute arv ja tõsiasi, et see on eelmine aasta hästi palju kasvanud. Samal ajal me nägime, et aastatel 2007 ja 2008 oli väga-väga suur langus. Ma mäletan, et Jüri Pihl oli siis minister. Ta oli seda tüüpi inimene, kes suhteliselt vähe rääkis, aga tegi palju ära. Mis te arvate, mis oli see tema võti, et ta suutis seda liiki õnnetuste arvu niimoodi vähendada? Võib-olla võiks mingeid tema meetodeid üle võtta?

Ken-Marti Vaher

Täna väga küsimuse eest! Mul on väga keeruline ette kujutada siseministrit otse tänaval sauaga liiklust reguleerimas. Et ennetus- ja ka mõjutuspoliitika oleks liikluses tulemusriikas, on väga oluline strateegiline visioon, mis saab alguse ministeeriumist. Nagu me oleme siin arupärimistele vastates juba rääkinud, on liiklusega seotud mõned nüansid. Esiteks, liiklusohutus tervikuna sõltub väga erinevatest teguritest. Liiklusjärelvalvest, mis on otseselt politsei ülesanne, sõltub ekspertide hinnangul 10–25% liikluses toimuvast. Ma arvan, et kõige olulisem liiklussurmade vähendamisel on olnud ennetuspoliitika. Inimeste teadlikkus on tõusnud. Kolm-neli aastat tagasi hakati faktidele ja argumentidele tuginedes märkimisväärselt rohkem tähelepanu pöörama turvavöö ja

üldse turvavarustuse kasutamisele. Viis või kuus aastat tagasi ei peetud Eestis turvavarustuse kasutamist nii oluliseks, nii otseselt seotuks liiklussurmadega. Kui aga faktid tõestasid, et enamik inimesi, kes liikluses hukkus, turvavarustust ei kasutanud, siis muutus suhtumine ka liiklusjärelvalves. Turvavarustust hakati nõudma märksa rangemalt, sanktsioonid muutusid karmimaks. Aga sanktsioonide kõrval on minu arvates väga tähtis olnud ennetustöö, mida juhib teatavasti Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium Maanteeameti kaudu. See puudutab helkurite ja turvavööde kasutamist jms.

Kindlasti on oluline olnud ka joores juhtimise vastane töö. Seda me peame igal juhul jätkama. Nagu te slaidide pealt nägite, on see trend hakanud kenasti allapoole liikuma. Aga tuleb ette jõnkse – kõik aastad ei ole ühesugused, ei ole vennad või õed. Ma arvan, et meie head Skandinaavia riikidest eeskujud, kes on jõudnud tõesti silmapaistvate tulemusteni, ei ole seda kindlasti suutnud viie aasta jooksul. Pigem on selleks kulunud paar põlvkonda. Rootsi on riik, kus liiklussurmade suhtarv on maailma väiksem, ometigi kasvas seal see näitaja 2011. aastal peaaegu viiendiku võrra.

Mille pärast ma olen teile rääkinud kolme aasta keskmistest võrdlusandmetest? Selle pärast, et eksperdid üldiselt peavad õigemaks võrrelda omavahel kolme aasta keskmisi näitajaid. Üksikud aastad ei ole omavahel kaugeltki mitte võrreldavad ja nii on olulisem vaadata üldist suundumust, üldist trendi ning loomulikult sealt välja joonistuvat eri sihtgruppide ja ka eri liiklusrikkumiste omavahelist suhet.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Oma ettekandes te puudutasite muu hulgas elamislubade teemat. Tahan öelda, et vaatamata tolele mullu lahvatanud skandaalile ei ole elamisload äriühingu juhtimiseks või juhtorgani liikme töö tegemiseks oma olemuselt ju halvad – midagi sellist, millest peaks hoiduma või mida üldse välja anda ei tohiks. Ka meedias on räägitud ohust, et elamislubade väljandmisel keeratakse nüüd kruvid kinni ehk

teisiti öeldes rakendatakse väga tihedat ja bürokraatlikku eelkontrolli, mis võib nende väljaandmist ning kokkuvõttes ka majanduse edendamist takistada. Sellele oleks selge alternatiiv kasutada eelkontrolli asemel hoopis tõhusat järelkontrolli, st mitte takistada majanduse arendamist, kuid siiski sõeluda välja võimalikud kuritarvitajad. Kumba varianti te eelistate?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Need variandid ei ole üldse mitte alternatiivid, rakendada tuleb nii tõhusat eelkontrolli kui ka tõhusat järelkontrolli. Nagu te teate, on praeguse seaduse nõuete vähesuse tõttu väärkasutused 2011. aastal juhtorgani liikmena töötamiseks elamisloa andmisel olnud märkimisväärsed. Minu hinnangul tuleb nõudeid karmistada. Samas peame loomulikult leidma tasakaalu. Mitte keegi ei keera kraane kinni. Jutud mingitest äärmusetest mulle üldse ei meeldi. Eesmärk on leida tasakaal: ühelt poolt hoida ära väärkasutused, teiselt poolt aidata edendada Eesti majandust, meelitada siia investeringuid ja mitte seada põhjendamatu takistusi sellele, et siia oskustööjõudu tuua. Ka teie küsimuses kõlanud töötamine juhtorgani liikmena tähendab usaldusisikute siia toomist, selleks et kaitsta investeringut, mis kolmanda riigi isik on Eesti territooriumil teinud. Eesmärk on leida tasakaal. Aga küllap me saame väga heas õhkkonnas ja miks mitte ka tulises vaidluses välismaalaste seaduse muudatusi õige pea siin saalis arutada.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Hea minister! 2011. aastal kasvas hüppeliselt liiklusõnnetustes hukkunute arv ja te tõite ühe peapõhjuseks välja alkoholi. Ma küsin: kas on ikka õigustatud, et tänaval patrulliv politsei asendatakse kaameratega?

Ken-Marti Vaher

Politseid tänaval kaameratega ei asendata. Liikluskaamerad, millele te tõenäoliselt viitate, paigaldatakse tänavu tõesti täiendavatesse paikadesse, näiteks Tallinna–Narva maanteele. Nende eesmärk on eelkõige liiklust rahustada, ennetada rikkumisi. Ma arvan, et ennetus on

väga tähtis. Inimesed võtavad sõidukiirust alla, nad teavad, et Eesti põhimaanteedel ei ole võimalik piiramatult kihutada. See võib ära hoida nii mitme inimese surma ja tõenäoliselt on viimastel aastatel ka hoidnud – liiklussurmade arv on ju vähenenud. Mis puutub alkohooliteemasse, siis, nagu ma ka oma ettekandes mainisin, alkohoolijoobe tuvastamiseks mõeldud meetmed kasvasid 2011. aastal 63%. See on minu arvates märkimisväärne panus selleks, et alkoholi tarvitamisest tulenevat kahju liikluses ja ka üldse avalikus ruumis vähendada.

Aseesimees Jüri Ratas

Ülo Tulik, palun!

Ülo Tulik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Olen oma teadliku elu suures osas elanud Võrumaal ja nii on elu mind sageli autorooli sundinud. Olen näinud ühte ja teist, mis toimub teedel, ja minu küsimus puudutabki seda. Kunagine siseminister Robert Lepikson tõi politseinikud, kes armastasid kiirust mõõta just puude-põõsaste tagant, sealt välja. Tõepoolest oli märgata, et kiirust hakati mõõtma liiklusohlikes kohtades, näiteks koolide ja lasteaedade lähedal. Nüüd ma väidan, et politseinikud on tagasi läinud põõsaste ja puude taha, välja arvatud üks koht Põltsamaal, kus puu, mille taha neile varjuda meeldis, maha võeti. Aga näiteks Adaveres, kus on kool üle tee, ma ei ole politseinikke näinud kordagi. Ka ei näe ma neid kiirust mõõtmast Ardu, kus on külaliste-maja. Küll näen neid kohe Tallinnast välja sõites, kus on kõige paremad teeolud. Minu küsimus: kas te ei ole mõelnud, et võiks järgida endise siseministri juhiseid?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Ma siiski eeldan, et politsei üldine hoiak kiiruse mõõtmisel maanteedel on just selline, nagu te soovite, ehk siis seda tehakse avalikult. Mina isiklikult olen küll puutunud kokku avaliku liikluskiiruse mõõtmisega, olgu suuremate maantee ääres või asulate südames. Jah, ma mäletan seda ammust debatti, mille käigus kritiseeriti tugevalt liikluspolitsei varjumist põõsaste taha, kui üritati kihutajaid tabada. Mina olen aru saanud, et üldises liikluspolitsei töökultuuris on see juba aastaid omaks võetud just nimelt sellisena,

nagu teie arvates õige on. Aga need konkreetsed näited, mis te tõite, tuleb kindlasti üle kontrollida, et kindlaks teha, milline on olnud praktika nendes paikades liikluse reguleerimisel või kiiruse mõõtmisel ja kas on tegemist riskantsete kohtadega. Vahest on seal järelevalve kuidagi teistmoodi korraldatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Andres Anvelt, palun!

Andres Anvelt

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Näen teie ülevaates jälle üht nukrat arvu, mis on aastaid Eestit iseloomustanud. See on narkootiliste ainete väikses koguses käitlemise faktide arv. Samas näeme narkosurmade arvu päris suurt kasvu. Nende väikeste koguste käitlemise vähene avastamine puudutab diilerlust. Sellega tegeldakse ööklubides, koolide juures, kuskil nurgatagustes, kus diilerite käest tihtipeale mingit prügi ostetakse. Kindlasti on see otsest sõltuvuses narkosurmadega. Siit küsimus: mida tähendab ligi kolme aasta jooksul ligi kolmekordne langus selles vallas? Kas see on olnud teadlik poliitika või on selle taga ressursipuudus või midagi muud kolmandat?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Minu arust oluline on siiski see, et raskete uimastikuritegude avastamise arv on suurenenud. Alates sellest hetkest, kui Eestis hakati üldse valitsuse tasemel määratlema prioriteete võitluses kuritegevuse vastu, on raske narkokuritegevus olnud üks põhilisi prioriteete. Võin kinnitada, et narkopoliitsei vastutusahel ja ka tööprotsessid on võibolla kõige paremini läbi mõeldud, et suunata tähelepanu ja ressursid tuumale ehk narkoparunitele, organiseeritud narkokuritegevuse tipudele. Loomulikult me saame aru, et on olemas ka väiksemad diilerid ja on olemas uimastite tarvitajad, aga minu hinnangul on selge prioriteet eelkõige tabada narkoparunid ja siis riburada pidi teised. Ma arvan, et selle suhtumise taga on kindlasti ka 2004. aastal Riigikogus vastu võetud otsus märksa karmistada karistusi narkokuritegude eest. Nagu te teate, on Eesti üks nendest Euroopa Liidu riikidest – kui mu mälu ei peta, siis üks kaheksast Euroopa Liidu riigist –, kus kõige raskemate narkokuritegude eest on ette nähtud eluaegne van-

gistus. Ma arvan, et sellel on olnud oma mõju siinsele narkokuritegevusele.

Mis puutub narkosurmadesse, siis jah, see slaid, mida ma teile näitasin, tekitab ka minus muret. Eestis on olnud odava ja äärmiselt mõjusa uimasti turuletuleku laineid, mis minu hinnangul on põhjustanud neid jõnksuaastaid tolle slaidi peal, mida ma teile näitasin. Teatavasti on Eestis turule tulnud valged hiinlased, valged pärslased jms ehk siis sünteetilised narkootikumid, mille levik on Euroopas kahetsusväärset kasvanud. Väidetavalt avastatakse Euroopas piltlikult iga päev üks uus sünteetiline narkootikum ja tegelikult ei ole Euroopa probleem võib-olla enam niivõrd ammu tuntud sissetoodavad uimastid, mis saabuvad eri paikadest – Afganistanist näiteks oopiumi derivaadid, Lõuna-Ameerikast kokaiin ja Aafrikast hašiš –, vaid sünteetilised narkootikumid. Teiste sõnadega on Euroopa kontinent tegelikult tootjaks muutunud. See on üha suurenev probleem ja Eesti ei ole sellest kaugeltki puutumata jäänud. Ka meil on sünteetilised narkootikumid kõige levinumad uimastid.

Saan teile aga kinnitada, et mina pööran uimastikuritegevusele ja selle vähendamisele suurt tähelepanu ja me astume õige pea üsna konkreetseid samme, et ametkondi selles võitluses kokku liita. Ametkondi, keda see puudutab – alates sotsiaalvaldkonnast kuni haridusvaldkonnani ja teadlikkuse tõstmiseni – on väga palju.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Teie tänane ettekanne kandis selliseid märksõnu nagu ühtsus, koostöövalmidus, lahenduskesksus, eesmärgipärasus. Ma eeldasin, et teil tuleb huvitav, lennukas ja lootustandev ettekanne. Aga kahjuks te piirdusite suures osas ainult statistiliste andmetega. Kui vaadata kõiki neid slaide, siis 2011 oleks nagu aasta, millal kogu meie turvalisuspoliitika lõpeb, ühtegi kindlat eesmärki pole justkui seatud. Nii ei näe me ettekandest, millised eesmärgid on Eestil aastal 2015, kuhu me tahame jõuda aastaks 2020 jne. Konkreetselt aga küsin minagi narkoteema kohta. Te kinnitasite, et see on teie prioriteet ja te hakkate sellega konk-

reetselt tegelema. Eelmisele vastajale vastates te ütlesite, et me oleme ise uimasteid tootma hakanud. Kas te konkretiseeriksite, mida praegu tehakse? Kellega tehakse koostööd ja millised on meetmed, millega püütakse probleeme lahendada?

Ken-Marti Vaher

Kui te võtate lahti trükise "Turvalisuspoliitika 2012", siis näete, et selles on kaks üldist osa. Esimene osa räägib turvalisuspoliitika prioriteetidest ning selles on proovitud väga täpselt lahti kirjutada seitse prioriteeti, põhisuunda, mis ei kehtinud ainult eelmisel aastal, kui mina olin juba minister, vaid need kehtivad ka tänava ja järgmistel aastatel. Usun, et loete need selged sihid siit ka välja. Selle ettekande mõte, mis parlamendile igal aastal esitatakse, on esitada eelmise aasta eesmärkide täitmise aruanne. See puudutab turvalisuspoliitikat, mis on pikemaks ajaks kinnitatud ja mille sihid on määratlenud parlament.

Mis puutub uimastikuritegudesse, siis selles vallas on minu hinnangul Eesti kriminaalasutused astunud väga konkreetseid ja ka rahaga kaetud samme päris mitu aastat. Kui tuua näiteks raske narkokuritegevus, siis kümme aastat tagasi oli karistuspoliitika märkimisväärselt teistsugune kui praegu. Vahest mäletate debatte seoses sellega, et suures koguses narkootikumide käitlemise ja vahendamise eest määrati Eesti kohtusüsteemis sanktsioone kõige rohkem nelja kuni viie aasta ulatuses, ja sedagi heal juhul. Avalikkuse täiesti põhjendatud meelepaha oli vägagi suur. Praegu me räägime raskete narkokuritegude puhul sanktsioonidest, mis ulatuvad 15 ja 20 aastani. See on väga tõsine signaal narkoärikatele, kes arvavad, et uimastimaailmas vedeleb kuskil maas märkimisväärne hulk raha, on vaja ainult kumardada ja see üles võtta, olgu siis tegu mõne väikese või ka suurema narkotehinguga. See ei ole enam Eestis nii. Karistuspoliitika on muutunud, ennetuspoliitika on muutunud.

Samas on meil kindlasti tõsine mure uimastisõltlastega. Eestis on uimastisõltlasi eri andmetel ligi 1% elanikkonnast. See on umbes 15 000 inimest. See on tõsine probleem, mis ulatub aastate taha. Siin ei ole lihtsaid ja üleöö elluviidavaid lahendusi, aga kogu see töö, mis käib paljuski Sotsiaalministeeriumi eestvedamisel, olgu selleks asendusravi, olgu selleks

sõltluse rehabilitatsioon, olgu selleks töö vanglates, on minu hinnangul suunatud väga erinevate meetmetena sellele, et me suudaksime vähendada uimastisurmade arvu. Aga veelgi tähtsam on, et me hoiaksime noored narkoelust, uimastisõltlusest eemal. Loomulikult on selles mõttes väga oluline hariduspoliitiline sõnum ja üldine teadlikkuse tõus ühiskonnas.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Vabatahtlikkus on väga oluline ja seda on ka seadusega tagatud keskkond, milles vabatahtlikud toimetavad. Teatavasti on meil loomisel keskkond vabatahtliku merepääste loomiseks ja tegutsemiseks. Praegune eelnõu määrab vabatahtliku merepääste tegevusvaldkonna ja -piirkonna väga täpselt samadesse piiridesse, kus tegutseb piirivalve. Kas te ei leia, et vabatahtlik merepääste saaks ehk paremini toimetada, kui tema tegevuspiirkond ei piirduks ainult piiriveekogudega, vaid ta tegutseks ka muudel avalikel veekogudel, olles tihedamalt seotud Päästeametiga? Ehk võimaldaks selline laiem käsitlus vabatahtlikul merepäästel tõhusamalt tegutseda?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Ma arvan, et see on teema, mida me saame rahulikult käsitleda asjaomase eelnõu menetlemise käigus. Praegu piirdub eelnõus vabatahtlike pädevus tõesti piiriveekogudega, eelkõige lähtuvalt pädevusest, mis Politsei- ja Piirivalveametil on, aga kui on argumenteeritud põhjendusi selleks, et pädevusala laiendada, siis arutame. Ei tarvitse muretseda selle pärast, et siseveekogude puhul jääb vabatahtlikkus kuidagi rakendamata – kaugeltki mitte. Ei jää rakendamata! Loomulikult on siingi vajalik eri osapoolte koostöö ja Päästeamet ei hakka sellest koostööst kindlasti eemal olema.

Aseesimees Jüri Ratas

Jevgeni Ossinovski, palun!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Hea siseminister! Teie antud turvalisuspoliitika brošüüri peal on ilus Eesti passi

pilt. Ning te rõõmustasite rahvasaadikuid taas kord, andes teada, et eelmisel aastal langes Eestis kodakondsuseta inimeste arv alla 100 000. Samas jätsite mainimata muret tekitava fakti, et Venemaa Föderatsiooni kodanike arv Eestis on kasvanud suuremaks kui mittekodanike arv. Kui vaadata trendi, siis põhiline põhjus, miks mittekodanike arv väheneb, ei ole mitte Eesti kodakondsusesse astumine, nagu selle pildi põhjal võiks järeldada, vaid pigem just Venemaa Föderatsiooni kodanikuks astumine. Nende faktide valguses: kuidas te hindate Eesti naturalisatsioonipoliitika efektiivsust viimastel aastatel?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Usun, et Eesti kodakondsuspoliitika on olnud järjepidev ja väga kindlatel alustel. Ma arvan, et need alused on põhjendatud. Aga teie väide ei ole selles mõttes päris õige, et kodakondsuseta isikute arvu kõige suurem kahandaja on vikatimees. Jah, surm. Eesti kodakondsuse võtmine ja Vene kodakondsuse võtmine on üsna proportsioonis. Mina arvan, et Eesti kodakondsuspoliitika on läbi mõeldud ja ennast igati tõestanud. Inimesel on vaba valik, mis kodakondsuse ta võtab. Loomulikult saame riigina anda omapoolse signaali ja kindlust inimestele, et mõistlik on langetada otsus Eesti kodakondsuse kasuks. Aga kindlasti on oma roll muudelgi mõjuritel, eelkõige nende inimeste puhul, kes viibivad märkimisväärselt enam Venemaa Föderatsiooni mõjuväljas. Mõtlen eelkõige inforuumi, seda informatsiooni, mida idanaaber vägagi ulatuslikult ja ma ütlesin ka agressiivselt edastab. Selles inforuumis viibivatel inimestel on tõenäoliselt kiusatus võtta meie idanaabri kodakondsus ja see on ka selgelt põhjendatud. Seda näitab loomulikult ka statistika. Ma arvan, et põhieesmärk on vähendada kodakondsuseta isikute arvu, ja selles osas ongi suundumus vähenemisele. Mina usun sellesse kodakondsuspoliitikasse, mis meil kodakondsuse seaduses kirjas on. Ning valitsuskoalitsioon leppis ka oma 2011. aasta leppes kokku, et me kodakondsuspoliitika põhimõtteid ei muuda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Aidma!

Rein Aidma

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea siseminister! Minu mureküsimus on nendemade hõredalt asustatud piirkondades olevate päästekomandode kohta. On küll tehtud eelnevad uuringud, mille järgi ümberkaudu olevate professionaalsete päästekomandode võimekus peaks suutma need alad katta, aga ajaliselt ei ole see siiski võimalik. Mure on selles, et vabatahtlik komando kahjuks ei kasva küllalt kiiresti sellises kohas asemele. Nüüd püütakse tagantjärele lahendusi leida, aga teatud ebakõla siin valitseb. Ajaliselt ja ruumiliselt need kaks ehk siis professionaalne ja vabatahtlik komando sujuvalt ei vahetu. See on mure, mida oleks tulnud päästekomandode sulgemisel arvestada. Kas sa kommenteeriksid seda mõne lausega?

Ken-Marti Vaher

Vabatahtlik pääste, nagu ma sellel nädalal siinsamas kõnepuldis juba ütlesin, ei teki Päästeameti kogemuste põhjal kuigi kergesti paikadesse, kus on olemas justkui elukutseline poolvõimetu päästekomando. Inimesed arvavad ekslikult, puht emotsioonidele tuginedes, et sellisel juhul nad ehk kiirendavad elukutselise päästekomando likvideerimist kohapeal. Aga me saame ju aru, et poolvõimetu päästekomando olemasolu tähendab vaid näilist turvalisust. Tulekustutusvõimekus, mida on võimeline pakkuma hea vabatahtlik päästekomando, on aga päris korralik. Seda näitavad ka Lääne-Euroopa eeskujud. Kindlasti on vabatahtlike päästekomandode roll ka ennetustegevuses väga suur.

Kogu see protsess, mis praegu päästekomandode ümberkorraldamisel käib, on toimunud tegelikult võrdlemisi pika aja jooksul. Me oleme püüdnud kõike inimestele selgitada ja anda aega selleks, et kohapeal tekiks vabatahtlikkuse algatus inimesi selleks innustada. Loomulikult oleks otseselt vabatahtlikkusele suunatud jõupingutused võinud eelnenud aastatel veelgi suuremad olla. Selle kõigega saab olla nõus. Samas kinnitan, et praegu tehtud otsused, mis puudutavad ühelt poolt vabatahtlikkusel põhineva päästeala väga selget ja ma ütlesin ka jõulist arendamist, ja teiselt poolt elukutselise pääste korrastamist, käivad paralleelselt. Minu hinnangul on see Päästeametis hästi läbi mõeldud ja kõik peaks toimuma nii, et 2012. aasta lõpuks on meil 72 täisteenust

pakkuvat elujõulist elukutselist päästekomandot üle Eesti ja praegusest märkimisväärselt enam vabatahtlikke komandosid, kes on suutelised iseseisvaks kustutus- ja päästetööks. See oleks väga suur panus ka nendes kogukondades, kus praegu ümberkorraldused käivad. Meil on mitmel pool kas juba olemas või saavad olema inimesed kohapeal, kes aitavad kaasa vabatahtlikkuse kiirele tekkele ka juhul, kui inimestel on siiani olnud teatud tõrksus selle vastu, et vabatahtlikuna rivvi astuda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urve Tiidus!

Urve Tiidus

Lugupeetud minister! Ennetustöö on tõesti turvalisuse suurendamisel ülitähtis, see on õige. Aga mind huvitab elanikkonna see grupp, kelle puhul ennetus- ja kasvatustöö mõjub kõige efektiivsemalt – need on alaealised ja muud noored. 2011. aasta kohta on teil palju häid näiteid sellistest tegevustest, mis puudutasid ennetustööd. Aga palun hinnake, lugupeetud minister, kui palju on kasutamata potentsiaali noortele suunatud ennetustöös, et nad ei satuks purjuspäi liiklusõnnetustesse, ei libiseks narkodiilerite kätte, ei kakleks avalikus kohas ja üldse ei harrastaks riskikäitumist sellisel kujul, nagu nad praegu harrastavad?

Ken-Marti Vaher

Ma arvan, et tööd, mis puudutab alaealisi, ei ole kunagi liiga palju. Näiteks Päästeamet alustas mullu tänavugi jätkuvaid programme kooliõpilaste harimiseks, nende teadlikkuse tõstmiseks. Selliste programmide rahastamine on pidevalt suurenenud. Politsei läbiviidud ennetustöö koolides, seda ka rahvusvaheliste programmide raames, on pidevalt kasvanud. Lisame juurde Maanteeameti pingutused alaealiste seas ennetustöö tegemiseks. Samas võib öelda, et noortega tehtav töö ei ole mitte ainult noortele suunatud, see peaks mõjuma ka täiskasvanutele.

Hea näide on 2011. aastal läbi viidud suitsuandurikampaania. Päästeamet lähenes teemale just nimelt laste ja perede muude nooremate liikmete kaudu, et nad suunaksid – ja nad ongi seda üsna edukalt teinud – ka vanemate inimeste tähelepanu sellele, et suitsuandur võib päästa inimeste elusid. Tagasiside

sellest 2011. aasta kampaaniast on vägagi positiivne. Oleme suitsuanduri kasutamises tõesti jõudnud muljet avaldava näitajani: 94%-ni eluruumidest. Siin on tõesti areng drastiline olnud ja ma arvan, seda ka tänu noorte mõjule.

Pean siia üldise kommentaarina lisama, et ennetuspoliitika süsteemne arendamine ja üha rohkem juurtele suunamine ei ole olnud iseloomulik kogu Eesti vabanemise järgsele ajale, pigem 21. sajandile. Just viimase kümne aasta jooksul on hakatud ennetust üha rohkem hindama. Ma mäletan, kuidas ma justiitsministrina siin parlamendi ees kaitsesin 2004. aastal naabrivalve tugevdamise plaani ja muid ennetusprogramme, mis toona Justiitsministeeriumi valdkonda kuulusid. Mis puutub hoiakusse, et meil on võimalik noorte seas läbiviidava ennetustöö abil kõige enam mõjutada õnnetussurmade tõttu hukkunute arvu, siis selle arusaama juurdumine on aastaid võtnud. Võin kinnitada, et alaealistele suunatud tegevus toimub üha laialdasemalt, aga seda ei ole mitte kunagi nii palju, et ma saaksin teie küsimustele vastates öelda, et näete, sellel aastal tegime väga palju ja nüüd lubame endale väikese pausi. Ei, mitte mingil juhul!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Kõigepealt suur tänu ettekande eest! Viimaste päevade ja eilse päeva sündmused räägivad sellest, et Eestimaal on ikka veel inimesi, kes erinevatel motiividel müüvad meie idanaabrile tükikese Eestit. On see peenraha eest või suurema raha eest, seda me praegu ei tea. Olen üsna veendunud, et need inimesed ei ole ainukesed, kes seda on teinud, küllap tuleb üllatusi veel. Aga minu küsimus on järgmine. Sa rääkisid väga põhjalikult ennetustööst riigi tasandil. Kuidas sa oled mõelnud teha ennetustööd siseturvalisuse valdkonnas selles mõttes, et need inimesed, kes seal töötavad, tunneksid ennast eelkõige ise turvaliselt, et neil oleks piisav sissetulek ja nad oleks motiveeritud tões ja vaimus Eesti riiki teenima? Eelkõige puudutab see kõige suuremat asutust, Politsei- ja Piirivalveametit.

Ken-Marti Vaher

Täna väga selle küsimuse eest! Ma teadsin, et sa esitad selle küsimuse veebruaris 2012, sellepärast hakkasin vastamiseks valmistuma juba mais 2011, kui olin ametisse astunud. Ma võin teile rõõmuga öelda, et 2012. aastal on sisejulgeoleku valdkonda tervikuna suunatud 10 miljonit eurot rohkem kui 2011. aastal. Märkimisväärne osa sellest on suunatud motivatsiooni tõstmisele – selleks et ka meie suurima asutuse Politsei- ja Piirivalveametis inimesed, eelkõige kriminaalpolitsei töötajad, tunneksid ennast kindlamalt ja nende tulemuslik töö oleks rohkem hinnatud. See puudutab ka kaitsepolitseid, mis samuti sai tänavu märkimisväärse rahasüsti. Ning peab ütleva sedagi, et viimaste aastate majanduskriisi arvestades on suur edasimineku seegi, et Päästeametile suunati 1,4 miljonit eurot elu- ja päästevõimekuse tugevdamiseks. Ma kindlasti kavatsen sisejulgeoleku valdkonna eest samamoodi seista ka tänavu, vaadates järgmisesse ning samuti 2014. ja 2015. aastasse.

Mis puutub eilsesse sündmusesse, siis saab ainult tõdeda, et sisejulgeolekusse panustatud raha ja tähelepanu ei ole kunagi liiga palju. Ma olen sinuga nõus, et mitte keegi ei ole selliste juhtumite eest kaitstud. Kui te küsite, kuidas oleks võimalik selliseid asju ära hoida, siis vastan, et loomulikult jällegi tõhusama eelkontrolliga. Aga ka väga tõhus, ma arvan, isegi mitte maailma parim eelkontroll ei ole ka maailma tugevaimates eriteenistustes suutnud säästlast õnnestustegevust päris ära hoida. Kindlasti ei ole Eesti siin mingi erand. Usun, et geopoliitilise asukoha tõttu kujutab Eesti endast atraktiivset paika ida ja lääne vahel, mis ei ole mitte ainult meie idanaabri eriteenistuste erilise tähelepanu all, vaid tõenäoliselt veel ka kolmandate riikide eriteenistuste fookuses.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aadu Must!

Aadu Must

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud minister! Väga huvitav ja tähtis on analüüsida Eesti turvalisuspoliitikat ja selle rakendamise praktikat võrdluses teiste Euroopa riikide asjaomaste andmete või spetsialistide väljatöötatud indikaatoritega. Näiteks olen mina pidanud enast väga halvasti tundma, kui arhiivindusspet-

sialistid arvutasid mitmesuguste dokumentide salastatuse tähtaegade järgi riikide demokraatlikkuse astmeid ja paigutasid Eesti demokraatia just sellesama õnnetu näitaja tõttu üsna totalitaarsete riikide lähedale. Küllap mäletate, kuidas meil on üritatud 75 aastaks salastada dokumente, mida mujal rohkem kui viieks aastaks ei salastataks. Kuna küsimuse aeg on piiratud ja ma ei saa mitut asja küsida, keskendusin sellisele detailile nagu *fishing exception* Eesti juurdluspraktikas, mida juristid peavad vihjeks poliitilistele mõjuritele. Mäletate, lehed kirjutasid, et mõne poliitiku kõnesid tuli kuussada päeva pealt kuulata, et ehk leiab midagi. Kuidas te suhtute kalastamismeetodisse Eesti turvalisuspoliitikas?

Ken-Marti Vaher

Kuidas ma ikka suhtun? Ma eeldan, et ma sain teie küsimusest õigesti aru, härra Must. Aga ma suhtun selliselt, et minu arvates on igasugune teistes riikides edukalt toimiva praktika Eestis rakendamine meie väikese riigi ressursside vähesust ja kindlasti ka suutlikkuse väiksemat mahtu arvestades kindlasti positiivne. Kui miski on teistes riikides toimunud, siis ma ei näe põhjust, miks me ei tohiks Eestis proovida sedasama teha, sedasama rakendada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Minu küsimus, vabandust, lähtub minu professionist, erialast. Nimelt, sisuliselt esimene slaid teie ettekandes kannab nimetust "Ebaloomulikud surmad". Ülikooli patoloogiakursuses on selline osa nagu tanatoloogia ehk õpetus surmast, selle põhjustest ja dünaamikast. Selle järgi jagunevad surmad loomulikeks ja ebaloomulikeks. Loomulik on surm üldise vananemise tõttu, mida esineb väga harva. Ebaloomulike hulka kuuluvad surmad haiguste tagajärjel – äkksurm ja pikaldane surm kestva agoonia järel –, samuti välistest teguritest tingitud ehk vägivaldsed surmad: õnnetusjuhtumid, tapmised, suitsiidid. Ma eeldan, et te mõtlesite ebaloomuliku all vägivaldset surma. Aga küsimus on: kui turvalisuspoliitika aruandes on selline terminoloogiline viga, ehk on seal

ka teisi terminoloogilisi vigu, mis võivad teki-
tada sisulisi arusaamatusi?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Selle aruande lehe-
küljel 37 on täpselt välja toodud, mida mõel-
dakse turvalisuspoliitika mõistes ebaloomulike
surmade all. Nende hulka on arvestatud ene-
setapud, mõrvad ja muud tapmised, uppumi-
sed, surmad liiklusõnnetuse, tulekahju või töö-
õnnetuse tagajärjel. Ja tõesti, loomulikke sur-
masid, mis inimesi tabavad vananemise tõttu,
siin arvestatud ei ole. Too definitsioon on minu
hinnangul vägagi täpselt kirjas, et te turvali-
suspoliitika aruannet lugedes saaksite aru, mis
on fookuses ja milliseid statistilisi näitajaid see
ebaloomulike surmade arv endas sisaldab.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Härra minister!
Räägime veel natuke ennetustööst. Vägivalla-
ja liiklussurmade suurusjärk on sama. Kas teile
selle valguses ei tundu, et politsei pöörab liik-
luspropagandale ebalproportsionaalselt palju
tähelepanu, samuti tuleohutuspropagandale
ning uppumissurmadega seonduvale? Aga mil-
liseid meetmeid on kasutatud ja millist enne-
tustööd tehtud, et vägivallasurmade arvu vä-
hendada?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Nagu ma oma aru-
andes mainisin, oli vägivallasurmade seas
2011. aastal märkimisväärne osakaal traagilis-
tel juhtumitel, mis said alguse olmetulist. Nen-
des olmetülides on mänginud suurt rolli alko-
hol, samuti teatud määral asotsiaalsus, vähene
suutlikkus hinnata riske ja ohte, mis võivad
ühe tavalise olmetüli muuta tapmiseks. Sellest
lähtuvalt on teie küsimus kindlasti väga
õigustatud. Kuidas me annaksime ühiskonnaga
üha enam edasi sõnumit, et vägivald ei ole
kunagi lahendus, et rahumeelsus, koostoimi-
mine ning sõnadega, mitte käte või mingite
ründeriistadega asjade klaarimine on ainukene
võimalus ja et iga inimese põhiõigusi ja vaba-
dust on vaja kaitsta? Kuidas seda ennetustööd
tehes kõige paremini edasi anda? See on kind-
lasti oluline. Ma arvan, et eelkõige on vaja

alaealistele suunatud programme, teavituskam-
paniaid, teadlikkuse tõusu.

Aga mis puutub konkreetselt vägivaldse-
tesse surmadesse Eestis, siis nagu ma eelmisel
või üle-eelmisel nädalal arupärimisele vastates
ütlesin, minu hinnangul saaks politsei töö siin
olla märkimisväärselt parem. Aga ka sotsiaal-
partnerite ehk sotsiaaltöötajate, kohaliku oma-
valitsuse panus sellesse tegevusse võiks olla
märksa suurem. Politsei üksi ei suuda hoida
ära intsidente sotsiaalselt probleemsetes pere-
kondades, kelle probleemid on väga paljudel
juhtudel teada. Nagu ma juba ütlesin, pooltel
rasketel juhtudel on olnud tegu ka varasemate
pisemate rikkumistega, väiksemal põhjusel
väljakutsetega. Ühel hetkel aga on tüli arene-
nud sinnamaale, et asi lõpeb raske kehavigas-
tuse või surmaga. Siin ei piisa sellest, et ainult
politsei teeb kõik endast oleneva, et sääraseid
juhtumeid ära hoida. Niisuguse perekonnaga
või leibkonnaga peab pingsalt tegelema ka
psühholoogilisel tasandil, sotsiaalsel tasandil,
kusjuures kindlasti tuleb silmas pidada ka
inimeste materiaalsel toimetulekul.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mati Raidma!

Mati Raidma

Suur tänu! Austatud minister! Ikka need
päästekomandod. Ma ei hakka arutama ja küsi-
ma ettevõtetu õigsuse teemal – tegu on tehtud
ja koos sellega kindlasti ka vastutus võetud.
Tahan küsida konkreetselt, mitte vabatahtlik-
kuse üldfilosoofia teemal: milline on hetkeseis
selles üheksas piirkonnas, kus komandod lik-
videerimisele lähevad? Kas see seeme, mille te
sinna külvasite, on hakanud idanema või mä-
danema? Milline on teie konkreetne info selles
üheksas piirkonnas vabatahtliku töö arengu
kohta ja kas Siseminister hoiab selles val-
las kätt pulsil või on kõik delegeeritud Pääste-
ametile nagu ka sulgemisotsus?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Loomulikult toimub
idanemine ja Päästeameti koordinaatorid ühes
keskse koordinaatoriga tegutsevad selle nimel,
et nendes paikades tekiks vabatahtlikud
päästekomandod. 16. mai on see päev, kui üm-
berkorraldamine saab toimuma. Nagu ma ütlesin,
mitmes kohas on juba praegu vabatahtlik

alge olemas. Näiteks Sakus on kümneid inimesi, kes on valmis vabatahtliku päästekomando ridadesse asuma. Konkreetseid jutte on olnud ka mitmes teises paigas juba jaanuarikuus, kui Päästeameti esindajad said kohalike elanikega kokku ja räägiti praktilisel, mitte enam filosoofilisel tasandil sellest, mis on vabatahtlik töö. Räägiti sellest, milliseid tehnilisi vahendeid on võimalik üle anda, mis saab kinnistust, päästekomando hoonest, millised koolitused, milline väljaõpe vabatahtlikele päästjatele korraldatakse. Minu arvates iga kuu liigutakse aina enam selles suunas, et vabatahtlikud päästekomandod tekiks sellised, kellega Päästeamet saab lepingud sõlmida. Loomulikult kannab selle tegevuse eest hoolt Päästeamet. Siseministerium annab omapoolseid sisendeid nagu näiteks eelmise aasta sügise sisend, mis seisnes konkreetselt vabatahtlike koordinaatorite kohtade loomises nii politseis kui Päästeametis. See oli ühise arutelu tulemus. Me peame väga tähtsaks, et me üha enam panustame taktikalisel ja operatiivsel tasandil sellesse, et tegeleme iga päev inimeste innustamisega ja nende kaasamisega vabatahtlikusse töösse. Nagu te teate, see ei käi ju lihtsalt käsu korras, nagu paljud muud asjad võivad käia. Selle taga saab olema kümneid tunde inimeste veenmise tööd, sest ainult siis, kui inimesed on nõus oma vaba aega selleks ohverdama, on võimalik seda ressursi suurendada, mida päästevõimekus tervikuna Eesti riigis endast kujutab.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Möödunud nädalal ilmus Ida-Virumaa ajalehes Põhjarannik Justiitsministeriumi ja Siseministeriumi ametnike päris lai ülevaade kriminogeensusest Ida-Virumaal. Lugesin selle artikli läbi ja tekkis tõesti pilt, et Ida-Virumaa on kõige koledam koht meie riigis. Aga, härra minister, statistikanumbrid räägivad, et Ida-Viru maakond ei ole mitte esimeses reas selles, ütleme siis, võistluses. Sellega seoses tahan küsida teilt, härra minister, teie arvamust. Te olete ju meie valitsuse liige. Mis on see põhjus, mille pärast Ida-Virumaa kuritegevus on nii suur?

Ken-Marti Vaher

Aitäh küsimuse eest! Ida-Virumaal on kriminogeenne olukord tõesti tähelepanuväärne. Mina arvan, et Eesti riik on astunud päris märkimisväärseid samme, et seda kriminogeensust vähendada. Põhjusi on kriminogeensusel ja kuritegevusel kindlasti mitu. Vähetähtis ei ole asjaolu, et Ida-Virumaal on tegelikult aastaid olnud probleeme õiguskaitseorganite ametikohtade täitmisega, järelevalvesüsteemi tõhususega. Ent 2007. aasta suvel me tegime valitsuses otsuse anda kaitsepolitseile ülesanne uurida korrupsiooni Eesti kuues suuremas linnas, kaasa arvatud mitmes Ida-Virumaa omavalitsuses, ja see on toonud kaasa tähelepanuväärse muutuse inimeste hoiakutes. Enam ei ole päris mitmes Ida-Virumaa paigas sellist puutumatusetunnet, mis seal seni oli. Samuti on kaitsepolitseis toimunud muudatused motivatsiooni vallas – positiivses mõttes on suurendatud nende kaitsepolitseinike motivatsiooni, kes töötavad Ida-Virumaal. Raskete korrupsioonikuritegude avastamine Ida-Virus on minu arvates üldist hoiakut muutnud. See hoiak tõenäoliselt toob järgmistel aastatel kaasa selle, et me saame rääkida n-ö Ida-Virumaa mitme omavalitsuse puhastumisest. Oluline roll Ida-Virumaal on ennetustegevusel. Teatavasti koostati 2010. aastal Ida-Virumaa tegevuskava, mida regionaalministri juhtimisel eri ekspersed ellu viivad.

Nii et kui rääkida kriminogeensuse alustest, siis kindlasti on mängus sotsiaalseid mõjureid ja ka majanduslikke mõjureid. On välja töötatud olustikulisi meetmeid ja Ida-Virumaa toomine ühtsesse Eesti informuumi ei ole samuti mitte vähetähtis. Praegu viibib Ida-Virumaal minu arvates märkimisväärne hulk kogukonnast hoopis mingis muus informuumis, kus valitsevad mingid teised arusaamad sellest, mis on lubatud ja mis ei ole lubatud. Ma arvan, et õigusriigi kehtimisel on ühtne arusaam sellest, mis on euroopaliku kultuuriruumi ja õigusruumi osa, väga tähtis. Kriminogeensuse ei alga ju mitte tänavalt, vaid inimeste kodudest. See on paratamatu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Eksistee-rib selline igivana küsimus: kes kontrollib kontrollijat? Täna hommikul raadiosaateid kuulates kuulsin, et eri eksperdid kommentee-risid eilseid sündmusi. Kõlas ka arvamusi, et võib-olla meie julgeolekuasutuste struktuur ja ülesehitus on natuke liiga palju kinni 1990. aastate teise poole paradigmas, võib-olla oleks vaja paradigmat muuta. Teistes riikides on peale kaksiktornide rünnakut USA-s teatud muudatused kehtestatud, eks meil ka ilmselt, aga võib-olla oleks muudatusi veel vaja. Kui USA näite põhjal vaadata, siis seal toimib eluterve konkurents CIA ja FBI vahel. Nende vastutusalad on küll erinevad, aga teatud riva-liteet nagu on. Ma ei tea, kas Teabeameti ja kapo vahele võib samasuguse paralleeli tõm-mata, aga näiteks USA-s asutati lisaks uus agentuur Homeland Security. Kas meil on kõik kivisse raiutud või oleks mingeid muutusi va-ja? Julgeolekuasutuste käed, kontrollikomis-joni käed ei ole ka siin majas lõpmata pikad.

Ken-Marti Vaher

Mis puutub õiguskaitseorganitesse, siis mi-nu arvates on meie järelevalve, üldine õigus-riigi toimimine üsna hästi tasakaalus. On rää-gitud näiteks politseilise tegevuse eraldamisest kaitsepolitseist ja võib-olla veel mingitest muudest mõtetest. Ma arvan, et praegune süs-teem toimib. Eesti ei ole selles osas erandlik, et kaitsepolitseil on kaks funktsiooni, mida ta täidab. Mis puutub näiteks ranga korruptsiooni väljajuurimisse Eesti riigis, selle tõkestamise ja avastamise, kriminaalmenetluste läbiviim-isse, siis ta teeb seda hästi. Minu hinnangul on see tasakaal olemas. Loomulikult, alati on võimalik järelevalvet parandada, eelkõige puu-dutab see eraldatavate rahasummade ja tähele-panu suurendamist. Aga igasugused debatid ja muud arutelud on minu arvates ainult head.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud sisemi-nister! Tänan ülevaate eest! Teie vastuses kü-simusele päästevõimekuse kohta riivas minu kõrva sõna "poolvõimetu". Kindlasti teeb see haiget ka nendele inimestele, kes praegu nen-

des üheksas suletavas komandos töötavad. Selle pidev rõhutamine ei ole kindlasti kohane. Need mehed on inimesi ja vara päästes süda-mega oma tööd teinud ja andnud endast tihti rohkem, kui vahendid ja muud võimalused on eeldanud. Kui nad oleksid mõttetud mehed, vaevalt et kogukond nende kaitseks välja astunuks. Minu küsimus on aga nende 228 Eesti passist ilma jäänud inimese kohta, kellest ühe lugu käsitleti eile "Pealtnägijas". 17 aastat on mees olnud Eesti passi omanik ja on teada, et ta esitas valeandmed tahtmatult. Küsimus on selline: kas need inimesed, kellel on võimalus nüüd uuesti Eesti passi taotlema, peavad selle eest ka tasuma? Võib olla ka lühivastus.

Ken-Marti Vaher

Tänan mitme küsimuse eest! Ma ei kasuta-nud sõna "poolvõimetus" kindlasti mitte nende üheksa päästekomando kontekstis, vaid vastu-ses Rein Aidma küsimusele, mis puudutas vabatahtlikkuse teket nendes paikkondades, kus on olemas osaline päästevõimekus. Osali-ne päästevõimekus tähendab seda, et elupääs-tevõimekus ei ole igas olukorras tagatud. Ma kasutasin seda, toomaks näidet, et inimesed – seda on meie päästeeksperdid mitmel pool ko-genud – on äraootaval seisukohal. Arutelu käib selle üle, kas elukutseline päästekomando ühes või teises paigas peaks alles jääma või mitte, ja niisugustes paikades ei ole vabatahtlikkuse alget nii kiiresti tekkinud, kui me eeldasime. Inimesed on äraootaval seisukohal ja ootavad konkreetse otsuse tegemist, kas elukutseline komando jääb või ei jää. See ei puuduta kau-geltki mitte ainult neid üheksat komandot, vaid ka eelmistel aastatel ümberkorraldatud koman-dosid. Pärast otsuse langetamist on vabataht-likkuse alge neis paigus palju kiiremini ida-nema hakanud. See oli minu vastuse mõte.

Minu seisukoht, mis puudutab eelkõige päästevõimekust, on, ma kordan veel üle: kõi-ge olulisem on elupäästevõimekuse tagamine. Kõige olulisem on, et elukutselised päästeko-mandod jõuavad õigel ajal kohale, kui neid vaja on, ja et inimestel oleks selge turvatunne, et need mehed suudavad tagada täisteenus. Mitte ei ole niimoodi, et päästekomando saa-bub kohale, inimene on vaja majast päästa, aga kahe mehega ei ole seda võimalik teha, sest seda ei luba ükski regulatsioon. Ma arvan, et me ei tohiks inimestele pakkuda näilikku tur-

vatunnet – me peaksime inimestele pakkuma tegelikku turvatunnet.

Mis puutub teie küsimuse teise osasse, siis parlamendis on algatatud eelnõu, mis käsitleb kodakondsuse kaotanud isikuid. Me oleme omalt poolt pakkunud välja ka rakendussätted, mida see parlamendis algatatud eelnõu kindlasti vajab. Ilma rakendussäteteta ei ole võimalik kodakondsuse seadust muuta. Omapoolsed arvamused, millised võiksid rakendussätted olla, oleme juba esitanud. Arvan, et põhiseaduskomisjoni menetluses me tuleme nende teemade juurde põhjalikult tagasi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Yana Toom!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Pean tunnistama, et ma viimased pool tundi kuulasin seda istungit oma kabinetis raadiost ja siia saali tulin teie repliigi peale, et Ida-Virumaal inimesed viibivad justkui teises info-ruumis, mis moonutab nende arusaama Eesti seadustest ja sellest, mis on siin riigis lubatud ja mis ei ole. Ma palun täpsustada, millistele uuringutele või analüüsidele te tuginate, kui selliseid asju väidate!

Ken-Marti Vaher

Käsitlusi, mis puudutavad info-ruumis viibimist ja info saamist ühest või teisest allikast, on viimastel aastatel tõesti läbi viidud ja minu arvates see ei ole kellelegi mingi saladus ega ka mitte üllatus, et Eestis on kogukondi, kes saavad põhiinformatsiooni mitte Eesti teabeallikatest, vaid hoopis ühe teise riigi omadest. Ja nendes allikates domineerivad käsitlused ja arusaamad kujundavad inimestes teatud hoiakuid. Ma arvan, et sellele probleemile on tähelepanu pööranud juba eelmise valitsuse ajal Ida-Virumaa tegevusprogrammi loojad, kes nägid ette päris mitmeid meetmeid selleks, et suurendada Eesti info-ruumi kandvust ja ulatuslikkust Ida-Virumaal, aga ka mitmel pool mujal Eestis. Selle tööga tuleb ainult edasi minna. Neid hoiakuid, mis puudutavad minu valdkonda, sh ka ennetuspoliitikat, on võimalik inimestele edasi anda peamiselt just info-ruumi kaudu. Näiteks noortele suunatud teavituskampaaniad, olgu päästesündmuste, tule- ja uppumissurmade või liikluses toimepandavate

süütegude vähendamiseks – need on kõik info-ruumi viljad. Kui aga inimesed selles info-ruumis ei viibi või viibivad seal õige vähe, siis peab nendele inimestele lähenema tõenäoliselt mingil teisel viisil. Ma saan siinkohal öelda, et tänavu me kavatseme eraldada eesti keelt mitte kõnelevate inimeste teavituseks märkimisväärsed lisasummasid, et ennetuspoliitika jõuaks nendeni paremini kui seni.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rait Maruste!

Rait Maruste

Täna, proua juhataja! Lugupeetud minister! Meie teema on turvalisus. Turvalisuse üks osa on see, kui hästi inimesed tunnevad ennast oma õiguste ja vabaduse kaitstuse seisukohalt. Inimesed peavad olema kindlad, et neid ei jälgita, et neid ei kuulata pealt jne ilma äärmise vajaduseta. Küsimus on: kuidas teie seletate Eesti meedias ilmunud pealtkuulamisprotokollide väljatrükke ja muud säärast? Ma usun, et te teate, millest ma räägin. Kuidas seletada, et sellised asjad ilmuvad meedias?

Ken-Marti Vaher

Ma saan ainult teiega nõustuda. Loomulikult on selliste tõenäoliselt teatud määral kontekstist välja rebitud materjalide ilmumine paljude asjaosaliste arvates problemaatiline. Me oleme käsitlenud seda teemat õiguskomisjonis ning ka avalikkuse ees kuulnud prokuratuuri esindajate ja muude ekspertide selgitusi ja arvamusi, kust sellised materjalid pärit on. Ei välista, et teatud juhtudel võib see olla kaitsetaktika osa – ma mõtlen just teatud määral kontekstist välja rebitud infokildude avalikustamist ja selle kaudu ühe või teise menetluse naeruvääristamist või alavääristamist. Samas me peame arvestama seda, et materjalid, mis on kättesaadavad, kuuluvad n-ö ühtsesse info-ruumi. Nende avalikustamine meie neljanda võimu poolt on loomulikult neljanda võimu enda otsus, see kuulub õigusriigi juurde – infot ei ole ju võimalik kinni hoida. Eelkõige on jutt materjalidest, mis on avalikud ja kättesaadavad.

Probleemid on eelnenud aastatel tekkinud juhtudel, kus minu hinnangul on avalikustatud säärast informatsiooni, dokumente, mis on käinud jälitustoimingute juurde ega ole olnud

avalikud. Need on olnud kontekstist välja rebitud ja nii on tõenäoliselt tekkinud väga tugev erasikute privaatautonomia riive, põhiõiguste riive, mis on tekitanud osapooltele, sh ka kolmandatele osapooltele põhjendamatuid kannatusi. Aga oleme selles vallas astunud päris mitu sammu, näiteks eelmisel aastal jõustusiid kriminaalmenetluse seadustiku muudatused, et teatud regulatsioone muuta.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud siseminister, ettekande eest ja küsimustele vastamise eest! Alustame läbirääkimisi. Kõigepealt palun kõnepulti kolleeg Kalle Laaneti Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Hea minister! Head kolleegid! Head külalised! Ma väga loodan, et ülejäänud kolleegid on tubades telekate juures ning jälgivad sealt hoolega turvalisuspoliitika arutelu, mitte et neile ei lähe see üldse korda.

Eesti Vabariigi sünnipäeva eelsel päeval on ehk kohane öelda, et riigi vabadus on võitlus, mille käigus läheb vaja igapäevaseid pisivallutusi. Ma arvan, et see tänase päeva diskussioon siin Riigikogu saalis turvalisuspoliitika üle on ka kindlasti üks pisivõit, mis hoiab Eesti demokraatiat ja vabadust ning viib meid teel inimeste parema turvalisuse poole edasi. Olen nõus, et suund, mille poole selle sajandi esimese kümnendi keskel liikuma hakati, on kindlasti õige. Ärahoidmine on igal juhul mõistlikum kui tagajärgedega tegelemine. Siseministriumi koostatud aruanne, nagu ütleb minister, mitte aastaraamat, räägib väga palju ärahoidmisest ehk ennetamisest. Olen nõus, et üks euro ennetusse hoiab kindlasti kokku kümme eurot. Olen nõus ka selle nn katkise akna põhimõttega, mis on väga selgelt välja toodud, aga olen siiski enam kui veendunud, et see põhimõte töötab väga paljudel puhkudel vaid sõnades. Varajane märkamine on võtmekoht, kuid ainult sellest ei piisa, keegi peab ka reageerima.

Ma ei taha täna rääkida siit puldist numbri- test, statistikast. Ma tahan rääkida inimestest. Inimestest selles võtmes, et eelkõige neist sõltub ju, kui turvaliselt me tunneme ennast Eestis ja kui turvaliselt me tunneme ennast Euroopa Liidus. Eilne sündmus näitab jälle seda,

kui palju sõltub ühest spetsialistist, tema soovist teenida Eesti riiki, Eesti rahvast, mitte madalatest huvidest olla mingil hetkel natuke paremas situatsioonis kas sissetuleku või positsiooni mõttes. Teda on rohkem hinnatud, aga ta pole Eesti rahvast teeninud.

Miks ma tahan rääkida inimestest? Ma tahan rääkida inimestest, kes töötavad turvalisuse valdkonnas. Olenemata sellest, kas nad on Politsei- ja Piirivalveametis või Päästeametis, on nad Teabeameti töötajad või kapo töötajad – kõige tähtsam on see, et need inimesed on hästi valitud, motiveeritud, töötavad heas keskkonnas ja tunnevad ennast turvaliselt. Turvalisust saavad pakkuda vaid inimesed, kes tunnevad ka ise end turvaliselt. Pean siin turvalisuse all silmas eelkõige sotsiaalset turvalisust. Sa ei saa pakkuda avatud lähenemist ja turvatunnet teisele inimesele, kui sissetulek selle töö eest ei ole piisav, kui sa enne kuu lõppu pead mõtlema, kuidas sa oma küttearved saad ära makstud või kuidas lasteaiamaks tasutud saab. Kui need organisatsiooni liikmed, kes peavad seaduse järgi vastutama Eestis turvalisuse eest, tunnevad ennast hästi, siis nad saavad laiendada seda tunnet ka nendele inimestele, nendele vabatahtlikele ühendustele, kes peavad andma oma lisapanuse turvalisuse tagamiseks. Palun kolm minutit juurde!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit, palun!

Kalle Laanet

See on tore ja hea, et inimesed vabatahtlikult liituvad kas päästetöö või politsei tegevusega. See laiendab arusaama turvalisusest tervikuna. Samamoodi me räägime koostööst selles kontekstis, et me peaksime varakult riske tuvastama ja neid minimeerima, ning selles kõiges on suur kohalike omavalitsuste roll. Samas me teame hästi, et väga paljudes kohalikes omavalitsustes ei saada sellest üldse aru, et nad peaksid sellega tegelema. Neil puuduvad vastava väljaõppega inimesed, vastava arusaamaga inimesed. Väga paljudel puhkudel pole neil ka raha, et tegelda ulatusliku üldpreventiivse ennetustööga.

Mida ma tahan öelda? Ma tahan öelda seda, et mulle teevad muret meie inimesed, see, kuidas nad hakkama saavad. Nagu me ka nendest arvudest nägime, siis kõige rohkem on

sagenenud – ma ütlesin küll, et ma täna arvudest ei räägi, aga pean neile ikkagi viitama – kuriteod, mille põhjus on omavahelised suhted inimeste vahel, kes üksteist tunnevad. Inimesed, kes tunnevad üksteist, ei suuda omavahel rahulikult teel suhteid ära klaarida, vaid peavad teistele kas kehavigastusi tekitama või nende elu vaimses mõttes põrguks muutma. See on minu arvates kõige suurem probleem. See on nagu lumepall, mis veeredes kasvab. Kui üks ema elab kellegagi sellises suhtes, siis kanduvad need probleemid ka lastele üle. Lapsed kasvavad suureks ja kannavad need probleemid omakorda oma lastele üle. See on veerev lumepall. See on minu arvates üks suurimaid väljakutseid mitte ainult turvalisusvaldkonnas töötavatele inimestele, vaid kogu riigile. Aitäh!

Ilusat vabariigi aastapäeva kõigile!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalle Laanet! Palun kõnepulti kolleeg Andres Anvelt Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Andres Anvelt

Proua juhataja! Head kolleegid! Esineme Kallega siin julgeolekuküsimustes alati nagu miilitsatandem. Kõigepealt tahan siitsamast puldist õnnitleda ühtesid tänase aruande päevakangelasi ehk meie riigi siseturvalisuse eest võitlevaid poegi ja tütreid ning ka inimesi, kes oma igapäevase põhitegevuse kõrvalt panustavad siseturvalisuse tagamisse ehk vabatahtlikke.

Kui nüüd tulla tänase päevakorrapunkti juurde ja rääkida konkreetset turvalisuse aruandest, siis lähen natukene kriitilisemaks. Seda tulenevalt just sellest samast dokumendist, mis meie käes oli. Aga kõigepealt poliitikast laiemalt. Kui vaadata, kuidas teised poliitikavaldkonnad võivad mõjutada siseturvalisust, siis peab kindlasti tõdema, et aruandes on küll kirjas tuhandet ennetustöö tunnid, aga see töö ei jõua kahjuks kõikidesse elanikkonna kihtidesse. Siseturvalisuse taandareng on sotsiaalsete probleemide tagajärg ja see tekitab omakorda sotsiaalprobleeme. Sotsiaalne kihistumine, vaesusesse langenud inimeste arvu kasv on viinud selleni, et inimesed on hakanud rohkem alkoholi tarvitama, ennetustöö neile ei mõju ja lähisuhtevägivald lõpeb tihtipeale kõige hullemal ehk tapmisega.

Teine asi, mida õiguspoliitika peaks silmas pidama, aga mida ma kahjuks tulevikku suunatult sellest aruandest lugeda ei saanud, on prioriteetide seadmine. Arvan, et meie õigusruumis on teretulnud kriminaalmenetluse muudatused peresuhtevägivallale, lähisuhtevägivallale paremaks reageerimiseks. Kindlasti peaks sellest vaatevinklist üle vaatama karistusseadustiku ja kui laiemalt võtta, siis miks mitte ka haldusreformi. Nädalapäevad tagasi tegelesin ma ühe väikese valla inimeste probleemidega. Seal on üks isand, kes peksab oma peret ja vahel esineb ka natuke laiemalt küla vahel. Politsei on temaga kõikvõimalikke asju teinud, kohalik omavalitsus aga laiutab käsi, kuna puudub ressurss, puudub spetsialiteet selleks, et tegelda selliste inimestega.

Kui minna tagasi selle konkreetse aruande juurde, siis siin on palju juttu päästevaldkonnast. Ütlen ausalt: ükskõik millist graafikut mulle ka ei näidata, minu jaoks jääb ikkagi arusaamatuks, kuidas saab olla nii, et kui me paneme kuskil komandod kinni ja sinna asemele ei ole kohe vabatahtlikku teenust pakkuja, siis turvalisus suureneb. Jah, kuskil seal, kus suurendatakse päästekomando liikmete arvu, turvalisus suureneb, aga seal, kust ära võetakse, see ei suurene. Seal kasvab reaalne oht elule. Minister viitas kodakondsusprobleemide üle peetud diskussioonis Jevgeni Ossinovskiga vikatimehele ja paistab, et ka selles valdkonnas kehtib sama reegel, et paljud probleemid lahendab vikatimees. Ma loodan, et teda ei ole veel abipolitseinikuks vormistatud.

Turvalisuse suurendamine vabatahtlike abil on muidugi väga tore idee, aga ma ei ole näinud meie seadusandlike algatuste hulgas ettepanekuid selle panuse korvamise kohta. Sellesamaski aruandes pole näiteid meie lähiriikidest, kuidas nendele inimestele kompenseeritakse kas riiklikest või kohaliku omavalitsuse vahenditest need töötunnid, kus nad ei saa oma põhitööd teha. Näiteks Soomes on see väga selgelt reguleeritud ja inimene teab, et ta ei pea vabatahtlikuna tegutsedes kartma töökohast ilma jäämist.

Me ei saa õnnetusi planeerida. Jah, pronksõduri teiseldamise oleks ju võinud planeerida nädalavahetuseks, siis oleks abipolitseinike peale läinud kulud väiksemad olnud, aga tulekahjusid me niimoodi planeerida kahjuks ei saa.

Palun kolm minutit lisaks!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolm minutit!

Andres Anvelt

Samuti paneb imestama, et aruandes ei olnud ühtegi sõna sellest, mis põhjustel tekkis selline olukord, et maksumaksjate kalli raha eest ostetud päästekopterid olid suurema osa ajast remondis. Ei ole sõnakestki üle-eelmise aasta lõpus vallandunud Padaoru sündmustest, kuigi me peame juhtunut pidama vähemalt eelmise aasta analüüsimateerjaliks. Me räägime rutiinidest, aga me ei räägi erakorralistest juhtumitest, mis tegelikult on päästevaldkonnas kõige suuremaks väljakutseks.

Konservatiivne immigratsioonipoliitika – samuti peatükk. Oli üllatav, et elamisloa skandaalist rääkisime kergelt üle minnes ja kohe läks jutt selle peale, et tuleks välismaalaste seadust muuta. Kindlasti seadust peab parandama, aga ma julgen väita, et ka praegune seadus ei keela ametkondades tehtavat järelkontrolli. Küsimus on selles, kas meil on selleks poliitiline tahe, kas meil on selleks ressursse, et seda kontrolli teha. Täpselt samuti üllatas kodakondsuspoliitika teema. Alla 100 000 on see arv tõesti langenud, aga on see langenud tänu Eesti riigi tegevusele või pigem tänu Eesti riigi tegevusetusele?

Palju on juttu isekustuvatest sigarettidest. Aga ma julgen väita, et see kontingent, kes kujutab endast kõige suuremat riskirühma, ei tea isekustuvatest sigarettidest mitte midagi. Nad tõmbavad salasigarette. Ida-Virumaal moodustavad 2/3 sigarettide müügist salasigaretid, mis tähendab seda, et see ennetav meede nende inimesteni ei jõua. Jah, me võime öelda, et see salakaubaveo ja finantspoliitika küsimus on Maksu- ja Tolliameti probleem, kuid arvestades selle ulatust Eestis – nii salaalkoholi kui ka -tubaka käive on mustal turul vanas rahas umbes miljard krooni –, arvan ma, et sellel äril on olemas kõik organiseeritud kuritegevuse tundemärgid ja ka Siseministerium võiks sellega palju sisulisemalt tegeleda. Kindlasti on seal varjul uuratult palju kriminaalset tulu, mille võiks riigikassasse kasseerida.

Samuti ei meeldinud mulle jutt narkoturust ja sellest, et me tegeleme ainult raskete narkokuritegevudega. Ma rõhutan veel kord: kõik

uuringud näitavad, et noorte hulgas ei ole uimastite kättesaamine probleem. See tähendab seda, et tänavadiilerlus õitseb. Seda näitab ka seesama fakt, et nende avastamiste arv on kolme aasta jooksul sisuliselt kolm korda kukkunud. Küsimuse all on tegelikult ressursi suunamine. See ei ole kriminaalpolitsei töö, see on pigem korrakaitsepolitsei töö. Üldse, mis puutub sellesamas narkotöösse, mis puutub liikluskuritegevuse arvu kasvu – ei ole mõtet endale tuhka pähe raputada, kõik see on seotud sellega, et ressursid on meil natukene kaootiliselt liikunud põllu pealt ära. Pidevalt tegeldakse millegi tsentraliseerimise, ümberkorraldamise, tihtipeale ka juhtimise ümbertegemisega, aga siamaani on lahendamata probleem, mille eest vastutavad siseminister ja Siseministerium konkreetselt, mille eest ametid. Aga ma saan aru, et nende uuringute valguses sellega hakatakse tegelema.

Lõpetuseks tahan öelda seda, et kirjutagem ikka aruandeid tulenevalt olevikust. Vastasel juhul tuleb aruanne rohkem meelde EKP Keskkomitee poliitbüroo pleenumi materjali, kus üha süveneva stagnatsiooni tingimustes ikkagi kirjutati viisaastakuplaanide ületamisest. Kuidas see kõik lõppes, seda saab kindlasti teada vanematelt koalitsiooniliikmetelt, kes selle kõik läbi elasid. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Andres Anvelt! Palun kõnepulti kolleeg Mati Raidma Reformierakonna fraktsiooni esindajana!

Mati Raidma

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Püüan siis endistele miilitsatele vastukaalu pakkuda. Reformierakonna kindel seisukoht on, et turvalisuse tagamine on kolme komponendi – riigi poolt ellukutsutud ametkondade, meie kõigi kui kodanike ning osasid meist ühendavate kodanikuühenduste ühine töö. Kui suur on iga komponendi osa ja kust jookseb vastutusjoon, sõltub suurel määral arusaamadest ja vahel ka ideoloogiast. Riik peab suutma tagada parimal moel inimeste turvatunde, et see annaks igapäevase kindluse ennast arendades, lapsi kasvatades ja majanduslikku edu taotle- des. Just niisuguse eesmärgi ongi praegune koalitsioon Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis peatükis "Turvaline Eesti" püstitanud.

Kuidas sel teel arengud on toimunud, kuulsime täna siseministri ettekandest. Vahest kõige suurem ja positiivsem tegu sai siin saalis tehtud eelmise koosseisu ajal, kui sündis otsus kuulata igal aastal suures saalis ära siseministri aruanne turvalisusest riigis. See on kogu protsessile päris palju juurde andnud.

Naastes tänase ettekande juurde, sooviksin kõigepealt tänada koalitsioonipartnerit tehtud töö eest ja nii mitmeski sisejulgeolekusektoris edu saavutamise eest. Pean oluliseks märgiks, et käibekeelde on jõudnud sõnad "ohutuskultuur" ja "turvalisuskultuur". See loob aluse kogu ühiskonna osalemisele, mis turvalise elukeskkonna loomiseks on hädavajalik.

Nüüd aga ministri positiivse ettekande kõrvale ka mõned tasakaalustavad tähelepanekud. Mis ikkagi on hinnangu andmise alused, kui me räägime turvalisuspoliitika edukusest? Ettekandes kõlas palju statistikat. Kindlasti mängib statistika tänuväärset illustreerivat rolli. Ainuke soovitus on see, et täna kasutatud absoluutarvude keel ehk siis "kui mitu ja mis aastal" võiks olla tugevalt täiendatud või osaliselt asendatud suhtarvude keelega. Kõiki näitajaid tuleb tegelikult vaadata ka taustsüsteemis. Näiteks võib tuua tõsiasja, et elanikkonna statistika muutumisega muutuvad tegelikult ka õnnetusstatistika näitajad, selle taga ei ole sugugi mitte edukas töö.

Teiseks tahan rääkida mõistest "tunne". See on ilmselt kõige olulisem, kuid samas on see ka kõige keerulisemalt kaardistatav. Turvatunne *versus* hirmutunne on aga iga inimese jaoks elukeskkonna hindamisel üks põhikomponente. Ning lisaksin siia veel ühe ametkondade kätes oleva tunde kujundamise kohustuse: see on, kuidas ohjeldada karistamatuse tunnet, ja seda nii ühiskonnas kui ka ametnike enestel ridades.

Kolmandaks, mõiste "usaldus". Sisejulgeoleku ametkondade usaldamise kõrge protsent eri küsitlustes annab alust hinnata nende töö heaks.

Ma soovin ka lisaagea!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolm minutit!

Mati Raidma

Ma loodan, et tugev usaldus ei tekita ametkondades mugavustunnet või veelgi hullem,

liigset enesekindlust, nii et hakatakse tegema asju, mis sellesse usaldusse mõrasid võivad lüüa. Protsess, kuidas praegu vaadatakse üle päästekomandode paiknemist, on ilmselt selle iseloomulikem näide. Mitte ainult ametkonna ja elanikkonna, vaid ka kutseliste ja vabatahtlike päästjate vaheline usaldus on vähemalt üheksas Eesti piirkonnas mõranenud. "Rohkem läbimõtlemit!" oleks siin hilinenud nõuanne.

Teen ka ettepaneku päris tõsiselt mõelda, kas hiljaaegu käibesse võetud mõiste "elupäästevõimekus" sobib meie keeleruumi – juba sadu vabatahtlikke on selle kaudu sildistatud kui elupäästevõimetuid. Ja ka seesama kummaline fakt, et eile andis siseminister elupäästevõimetutele inimestele üle elupäästemedaleid. Võib-olla võtaks aja maha ja mõtleks, kas see mõiste sobib meie keeleruumi. Me ei tohiks "elu päästmist" nõndaviisi ekspluateerida.

Mõned üksiktähelepanekud veel, mis iseloomustavad sisejulgeoleku eri harude koostöö arenguruumi. Hädaabinumber 112. Hiljaaegu aga hakkas vaatamata sellele, et me suundume otsustavalt ühise hädaabinumbri 112 kehtestamise poole, üks ametkond ikkagi tegema kampaniat ja suunama raha sellele, et reklaamida ja ka oma alarmsõidukitele peale värvima oma hädaabinumbrit 110. Mõistlik? Küsitav!

Ennetuspoliitikast niipalju, et selle täna mitu korda toonitatud olulisus on mõistetav. Samas loeme Riigikokku jõudnud politsei ja piirivalve seaduse eelnõust vabatahtliku merepääste regulatsiooni kehtestamisest, aga neile Siseministerium küll mingit ennetustöö funktsiooni ette ei näe. Mõistlik? Küsitav!

Lõpetuseks soovin toonitada, et väljendi "vaba inimene vabal maal" juurde kuulub lahutamatu ka mõiste "turvatunne" koos teadmise, et sellesse panustamine on iga vaba inimese kohus. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mati Raidma! Palun kõnepulti kolleeg Marko Pomerantsi Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindajana!

Marko Pomerants

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mul ei ole ilusat voolavat kõnet, aga ma olen tähele pannud, et lõpuks tuleb

stenogrammikirjutajatel täitsa loogiline jutt alati kokku.

Tahan alustada võimekusest ja võimetusest. Eesti riigis on olemas ka 100% töövõimetud inimesed, kes on võimelised täiega tööd tege-ma. Nii et selle taha ei maksa võib-olla iga kord takerduda.

Mis puutub sellesse aruandesse, siis üks iga aruanne ole natukene selle ministri nägu, kes parasjagu ametis on. Täname on veidi Ken-Marti Vaheri nägu. Kui Andres Anvelt oleks minister, siis saaks minu arvates narkopeatükk võib-olla vähe kopsakam. Siseminister raputab pead. Me ei tea seda, on ju? Aga ma arvan, et see on täiesti loomulik. Mis puutub Padaoru sündmustesse, siis, hea kolleeg Anvelt, loe eel-mise aasta aruannet ja raamatut, seal sai see kõik läbi võetud. Ma ei tea, kui palju sinna midagi veel lisada oleks.

Aga nüüd natuke ka statistikale ja eri märksõnadele toetudes. Liiklussurmad. Ma autoraadiost kuulasin seda debatti, kui liiklus-seadust muudeti ja helkur kui selline oli plaan-is muuta kohustuslikuks pimedal ajal, sõltu-mata sellest, kas asula märgist ollakse juba mööda mindud ja asulasse sisse jõutud. Kuul-sin ka arvamusi, et küll on rumal see Riigi-kogu – kes siis selliseid tobedaid seadusi vastu võtab?! Kes siis linnas helkuriga peaks käi-ma?! Aga vaatame statistikat, ja tuju läheb hal-vaks. 2011. aastal hukkus jalakäijatest 26 ja vigastada sai 396 inimest 404 liiklusõnnetuses ja nendest 65%-l oli puudulik turvavarustus. Ei räägi me turvavööst, ei kiivrist, ei millestki imetabasest, räägime ühest lihtsast väikesest helkurist. Me saaksime statistikasse märksa paremaid numbraid võluda tühipaljalt inimese enda käitumise muutumisega. Pole vaja polit-seile palka juurde maksta ega midagi, saaksi-me hea tulemuse väga odava raha eest – saak-sime inimelusid säästa.

Nüüd üldse meie ootustest, et statistika pa-raneb. Minu meelest on siin selline lugu nagu eestlaste keskmise eluea pikenemisega. Iga aasta ikka uut eluaastat juurde ei too. Peame leppima sellega, et meil tekib mingi uus, ma ei tea, kultuuri- või käitumistase nelja, viie või kuue aasta järel. Nüüd on küsimus, et kui me oleme seal juba suutnud olla mõned aastad, mis on siis need järgmised nipid, millega saak-sime edasi minna. Kui kahte aastat omavahel võrrelda, siis võib-olla väga palju targemaks ei

pruugi saada, sest me oleme ikka selsamal tasemel.

Vabatahtlikkusest on väga palju räägitud. Kui me vaatame vabatahtlikkuse teemat kogu Euroopa Liidus, siis näeme, et vabatahtlike kaasatus on ühe arenenud riigi tunnus. Ma ar-van, et hästi loogiline on meilgi liikuda selles suunas. Mis ei tähenda aga seda, et riiklikud institutsioonid oma tegevuse lõpetaksid.

Nüüd elupäästevõimekusest. Ma olen Mati Raidmaga ühte meelt, et seda ei maksa üle tähtsustada. Tõepoolest, veerand tunni pärast ei pruugi olla vaja selle konkreetse ülesande täitmisega enam tegelda, aga lihtsustatult on asi selles, kas sul autost on välja hüppamas üks tugevate kätega mees või on neid kolm või neli. Tõepoolest, päästja ei saa olla poolvõime-tu, aga komando tegevusvõimalused sõltuvad sellest, kui palju mehi on.

Palun ka kolm minutit juurde!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolm minutit juurde!

Marko Pomerants

Loomulikult on nagu elus ikka ka sellel elupäästevõimekuse suurendamise teemal mitu tahku. Värske Dresseni juhtumi puhul on väga nõme, et selline riigireetur Eesti riigis olemas on, ent väga tore, et see riigireetur veedab järg-mised eluaastad ilmselt mõnes kinnipidamis-asutuses. Tõepoolest, ühelt poolt on olemas hulk inimesi, kelle turvatunne ümberkorral-duste tõttu väheneb, teisalt pole tulekahju puh-kemine kunagi seotud komando olemasoluga. Komando saab tagajärgi leevendada, see on õige, aga maja läheb põlema olenemata ko-mando olemasolust.

Natuke ka teisest tänasest teemast: me hak-kame otsustama, kuidas kaasa aidata Kreeka riigi arengule. Frontexi kontekstis tuleb öelda, et täiesti omaette teema ongi, kuidas see riik suudab oma turvalisust tagada. See võib mõju-da kogu Euroopa Liidule või Schengeni viisa-ruumile. Me ju näeme, et ka Eesti piirivalvurid siinsamas Euroopa Liidu põhjaosas on olnud sunnitud kaasa aitama sellele, et olukord oleks seal vähegi kontrolli all.

Lõpetuseks vabatahtlikust merepäästest. Eelnõu on meil Riigikogus menetluses, muu-datusetepanekute tähtjaks on muudatusette-

panekud saabunud ja me saame nendega edasi minna.

Järgmisel aastal on uus ettekanne – ilmselt natuke teist nägu. Ja seda mitte sellepärast, et minister peaks olema selleks ajaks vahetunud. Lihtsalt elu on dünaamiline ja peab mõtlema, millele uues aruandes rõhku panna.

Jõudu kõigile, kes turvalisust tagavad! See soov on mõeldud meile kõigile, igale kodanikule, sh loomulikult nendele, kellel on seljas mingisugune munder või ametivorm, kes peavad vahel püüdma ennetada, vahel tagajärgedega võitlema. Aitäh! Head vabariigi aastapäeva!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Marko Pomerants! Kõik fraktsioonid on saanud võimaluse esineda. Lõpetan läbirääkimised. Meie istung on lõppenud. Kuid, head kolleegid, täna kell 4 ma ootan teid siia tagasi, et arutada väga tõsist teemat. Kui ikka Euroopa majandus läheb väga kiiresti allamäge, siis, uskuge mind, turvalisus sel juhul ei suurene. Aitäh!

Istungi lõpp kell 12.12.

Istungi kestus 2 tundi ja 12 minutit.

Esimene täiendav istung

Kell 16.00

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere ilusat pealelõunat, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu III istungjärgu kuuenta töönädala esimest täiendavat istungit, mis kestab päevakorra ammendamiseni. Nüüd on aeg anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Ma kutsun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni.

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab kolm seaduseelnõu. Esiteks, keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Keit Pentus. Teiseks, tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu. Kolmandaks, Eesti Vabariigi ja Moldova Vabariigi vahelise sotsiaalkindlustuslepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu. Viimati nimetatud kahe eelnõu menetlemisel esindab Vabariigi Valitsust sotsiaalminister Hanno Pevkur. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Lugupeetud esimees! Head kolleegid! Minul ja veel 11 Keskerakonna fraktsiooni liikmel on arupärimine kultuuriminister Rein Langile. Selle teema on kultuuritöötajate väärtustamine. Kuni 2007. aastani oli kõigis koalitsioonilepingutes sõnastatud haridus- ja kultuuritöötajate palga võrdse tõusu vajadus. Viimastel aastatel on kultuuritöötajate palgad tõusu asemel langenud. Kui 2009. aastal oli kultuuritöötajate keskmine palk 11 169 krooni, siis 2010. aastal langes see 9907 kroonile. Ka 2011. aasta sügisel Kultuuriministeriumis toimunud Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsiooni TALO esindajate ja valitsusdelegatsiooni kohtumisel ei olnud Vabariigi Valitsus riigiasutustes töötavate kultuuritöötajate palga tõusuga nõus. Hoolimata kultuuritöötajate madalast palgast on Eesti kõrgharidusega kultuu-

ritöötajate suhtarvu poolest Euroopa Liidus esimesel kohal. Kõikidest kultuurivaldkonnas töötavatest inimestest on kõrgharidus tervelt 64%-l. Rahandusministeeriumi koostatud riigiasutuste koosseisu ja palgakulude dünaamika analüüsist aastate 2007–2008 kohta selgub, et Kultuuriministeeriumi valitsemisala töötajate keskmine palk oli teiste ministeeriumide valitsemisaladega võrreldes kõige madalam. Teatrites, kontserdiasutustes, muuseumides, raamatukogudes, huviharidust andvates asutustes ja mujal töötavad kvalifitseeritud ja pikaajalise töökogemusega kultuuritöötajad on olnud juba aastaid alarahastatud. Seoses sellega on meil ministrile viis küsimust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Olen juhatusel nimel vastu võtnud kolm seaduseelnõu ja ühe arupärimise. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus nende menetlusse võtmise kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimine vastab sellele seadusele, siis edastan selle otsekohe adressaadile.

Nüüd teated. Esiteks, Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse põhiseaduskomisjoni s.a 22. veebruaril algatatud Euroopa Parlamendi valimise seaduse, kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse, rahvahääletuse seaduse, Riigikogu valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu ning on määranud selle juhtivkomisjoniks põhiseaduskomisjoni.

Teiseks, Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 23. veebruaril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni teatise "Energia tegevuskava aastani 2050" kohta Euroopa Liidu asjade komisjonile ning on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ning teatise kohta arvamust andma majanduskomisjoni ja keskkonnakomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 8. märts kell 16.

Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimise peaminister Andrus Ansipile.

Palun, head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 90 Riigikogu liiget, puudub 11. See tähendab, et me võime istungit jätkata.

Päevakorra täpsustamine: rahanduskomisjoni ettekande teeb rahanduskomisjoni liige Aivar Sõerd.

1. Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Kreeka Vabariigi vahel sõlmitava konkreetsete majanduspoliitiliste tingimuste vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu (185 OE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse s.a 22. veebruaril esitatud Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Kreeka Vabariigi vahel sõlmitava konkreetsete majanduspoliitiliste tingimuste vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandjaks kõnepulti rahandusminister Jürgen Ligi. Palun, härra minister!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Selle eelnõu eesmärk on heaks kiita Kreeka uue majandusprogrammi peamine alusdokument, majanduspoliitiliste tingimuste memorandum aastateks 2012–2014. Programm on kavas sõlmida Kreekaga kolmeks aastaks, kavas on kirjeldatud kolme aasta tegevusi. Riigikogu heakskiit on eeldus, et Eesti saab lubada oma toetust Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi kaudu. Valitsus esitab memorandumi kavandi heakskiitmiseks kooskõlas Riigikogu 29. septembril 2011. aastal tehtud otsusega "Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi raamlepingust ja selle muudatustest tulenevate kohustuste täitmise tagamine". Kreeka laenupaketis osaleb ka Rahvusvaheline Valuutafond.

Eelnõu Riigikogule esitamise eel hindas valitsus, et Kreeka seniste võlakohustuste osalise mahakandmise, uute laenude soodsate tingimuste, rangete reforminõuete ja tõhustatud kontrolli koosmõjus on võimalik Kreeka riigirahanduse põhimõtteline korrastamine ja majanduse kohandumine ilma liigse šokita. Kreeka majanduse kohandumine on vältimatu, et vältida suuremat ebastabiilsust nii Kreekas kui ka euroalal tervikuna, eriti teistes suure võlakoormusega riikides. Ebastabiilsus ei jätkaks puudutamata Eestitki. Kreekat aidates toetab Eesti ühtlasi euroala ja meid ümbritseva majanduskeskkonna stabiliseerimist.

Programmi memorandum on väga nõudlik kava, mille on heaks kiitnud Kreeka parlament

ja mille täitmist hakkavad euroala ja IMF rangelt jälgima. Keskne eesmärk on Kreeka eelarve tasakaalustamine ja primaarülejäak 4,5% aastal 2014. Selleks vähendatakse oluliselt riigi kulutusi, sh üle 10% avaliku sektori palku ja palgakulusid, samuti kärbitakse sotsiaalkulusid ja pensione, kokku üle 3% SKT-st, ning luuakse finantsdistsipliin tervishoiusüsteemis. Kreeka reformiplaanides on palju Eesti jaoks äratuntavat. Üks olulisemaid asju on maksureform: maksusoodustuste kaotamine ja maksubaasi laiendamine, maksumäärade alandamine, samuti tugeva maksuameti ülesehitamine. Ümberkorraldused toimuvad kogu eelarvesüsteemis, sh riigikassas. Kavas on sotsiaalfondide konsolideerimine. Tsentraliseeritakse kulutuste kontroll ja riigihangete korraldus. Kreeka suurele probleemile, tulude varjamisele, pööratakse erilist tähelepanu: palgatakse audiitoreid ja kontrole, lõpetatakse maksude kogumine sularahas, maksuhalduri õigusi laiendatakse. Majanduse konkurentsivõime parandamise ühe võtmeküsimusena on kokku lepitud reformid tööturu paindlikkuse suunas, sh lihtsustatakse kollektiivlepingute lõpetamist. Nende maksimaalseks pikkuseks lubatakse kolm aastat. Miinimumpalka vähendatakse 22%, noortel 32%. Programmi käigus taotletakse tööjõu ühikkulude vähendamist 15%, st aastate 2009–2014 kohta vähendamist juba 22%. Programm näeb ette ulatuslikku erastamiskava kokku 50 miljardi euro ulatuses, kaasamaks majandusse erakapitali ja efektiivsust. Ettevõtlikuskeskkond vabastatakse piirangutest, mida peetakse üheks oluliseks kasvu tõkkeks Kreekas. Stabiliseeritakse ja korrastatakse riigi finantssüsteem. Pärast Kreeka riigi ja erasektori vahelist võlavahetust, mille osalised on Kreeka pangad, toimub pankade rekapiitalseerimine ja restruktureerimine. Läbi viiakse ka avaliku halduse reform. Eesmärk on riigipalgaliste arvu vähendamine 2010.–2015. aastal kokku 150 000 inimese võrra ning iga viie lahkunud töötaja kohta lubatakse sellepärast asemele värvata vaid üks.

Kui abipaketis osalevad riigid annavad programmile oma nõusoleku ja Kreeka täidab 29. veebruariks esimese osa programmis lubatud, eelkõige teeb ära seadusandlikud muudatused reformide elluviimiseks, siis otsustatakse 1. märtsil eurogrupis erasektori kaasamiseks vajaliku laenuosa väljamaksed. Selle kaasa-

mise kohta on koostatud eraldi memorandum, mis on Riigikogule esitatud informatsiooniks. Võlavahetuse järel täpsustatakse programmi ülejäänud osa rahastamist ja hinnatakse, kas Kreeka on selleks ajaks seatud programmi tingimused täitnud. Jaatava vastuse korral sõlmitakse märtsi teises pooles, eeldatavalt 19. märtsil, Kreekaga ülejäänud laenuleping, mille põhjal hakatakse väljamakseid tegema kvartaalselt. Väljamaksetele eelneb alati programmi tingimuste täitmise hindamine. Enne laenulepingu sõlmimist kinnitatakse lõplikult ka vastastikuse mõistmise memorandum, mille kavand on täna Riigikogu ees.

Niisiis sõlmitakse Kreeka majandusprogrammis toodud eeltingimuste täitmise korral konkreetset laenulepingud Kreeka ja ametlike kreditoride vahel. Kreeka uue laenu kogumaht on 135 miljardit eurot, millele lisandub eelmise laenuprogrammi tänavuaastane rahastamisvajadus 35 miljardit eurot. See laenusumma jaguneb euroala ja IMF-i vahel, kusjuures IMF-i osaluse lõplik suurus selgub märtsi keskpaigas.

Majandusprogrammi euroalapolne rahastamine toimub programmi esimesel aastal EFSF-i kaudu. EFSF saab raha, mida Kreekale edasi laenata, kui ta võtab liikmesriikide antud garantiisid kasutades turult laenu ja ta emiteerib võlakirju. EFSF-i kohustused kajastatakse Eurostati reeglite kohaselt riigi võlakoormuses vastavalt EFSF-i kapitalivõtmele. Eesti osalus selles garanteerimises on mäletatavasti 0,2748%.

Suure tõenäosusega toimib osa Kreeka laenuprogrammist tänavu juulis käivituva Euroopa stabiilsusmehhanismi kaudu. Euroopa stabiilsusmehhanism on euroalariikide poolt Euroopa õiguse alusel loodud asutus, millel on oma põhikapital. Põhikapitali maksavad liikmesriigid senise plaani järgi sisse viies osas. Eesti osalus selles mehhanismis on 0,186% ning meie põhikapitali osa kokku on 148,8 miljonit eurot. Oma laenulepingute, tulevikus tõenäoliselt ka Kreeka programmi rahastamiseks võtab ESM samuti turult laenu ja laenab selle raha edasi. Erinevalt EFSF-ist teeb ESM seda omakapitali tagatisel ja ESM-i võetud laenu ei kajastu euroalariikide kohustusena ega võlakoormuses. Kapitali sissemakseid ESM-i käsitletakse riigi raamatupidamise mõttes finantseerimistehinguna.

Kreeka majandusprogrammiga seotud laene rahastavad ühelt poolt IMF ja teiselt poolt EFSF ja/või ESM, kusjuures täpsed osakaalud selguvad eelolevatel kuudel. Eesti võlakoorumuses kajastub EFSF-i kasutatud garantiiosa. Riigieelarve jooksvaid kulutusi Kreeka laenuprogramm otseselt ei mõjuta, kuna finantseerimistehinguna kajastuvad riigieelarves Eesti tulevased sissemaksud ESM-i põhikapitali.

Lõpuks rõhutan, et uue majandusprogrammi raames ei kavatse keegi Kreekale raha kinkida. Euroala ja IMF-i laenud annavad riigile rahulikumat aega programmi täitmiseks ja need tuleb kindlasti tagasi maksta. Ka Eesti kavatseb olla nõudlik kreditor. Samas panustame tehnilise abiga, et parandada Kreeka riigi administratiivset võimekust. Kutsun Riigikogu üles leidma endas vaprust, et toetada seda rasket, mitte meeldivat otsust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra rahandusminister! Teile on palju küsimusi. Alustame kolleeg Kalev Kallost.

Kalev Kallo

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Härra minister! Seletuskirja lõpust võime lugeda: "Kuivõrd EFSF-i kaudu Kreekale antavad abilaenud on osaliselt erinevate tingimuste ja kasutustöenäosusega [---], on garantiide kestus ning EFSF-i antud laenude mõju Eesti võlakoorumusele erinev." Lõpuks on öeldud, et see informatsioon esitatakse valitsusele ja Riigikogule esimesel võimalusel. Kuna te täna teatavasti soovite saada Riigikogu kinnitust, siis see täpsustav informatsioon on tõenäoliselt juba olemas. Minu küsimus ongi, milline on siis see täpne mõju Eesti võlakoorumusele selle täna heakskiidetava otsuse valgusel.

Jürgen Ligi

Aitäh! Nagu te rahanduskomisjoni istungil osalenuna teate, seda vastust ei saa praegu olla, sest otsused EFSF-i ja ESM-i koosseisisteerimise kohta on tegemata ja loomulikult on tegemata otsused ka nende omavaheliste laenuandmiste proportsioonide kohta. Nii et seda vastust puhtfüüsiliselt olla ei saa. Me saame muidugi mingeid hüpoteetilisi arvutusi teha, kuidagi kaalutud keskmisena, arvestades kahe

mehhanismi osalust Kreeka programmi rahastamises, mille maht mäletatavasti on täiendava raha osas 130 miljardit eurot. Kasutades neid suhtarve võib öelda, et üks on 0,186% ja teine 0,274%. Me võime hüpoteetiliselt öelda, et Eesti maksimaalne panus võiks teoreetiliselt olla veerand või viiendik protsenti programmi mahust.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Aitäh, proua istungi juhataja! Hea minister! Kas teie arvates Kreeka teine abipakett on soovitud tulemuse saavutamiseks liigagi optimistlik või on oodata ka lisameetmeid? Soovitud tulemus on viia võlakoorumus aastaks 2020 160%-lt SKT-st 120%-le. Miks ma kahtlen? Programmi edukus on rajatud kolmele põhimõttele. Esimene nendest on Kreeka elarve viimine tasakaalu. Ma kahtlen, kas Kreeka riik on selleks suuteline. Teiseks, kui see kärpekava tõesti realiseerub, siis on kuidagi naiivne loota, et SKT juba 2013. aastal ei kahane ja 2014. aastal on kasv 2,3%. Kolmas asi, mis mind murelikuks teeb, on negatiivne võlgade restruktureerimine. See praktiliselt välistab ju tagasipöördumise finantsturgudele, mis on ka üks osa sellest suurest paketist.

Jürgen Ligi

Aitäh! Tark inimene kahtlebki. Teie argumentid on loomulikult kahtlemiseks sobivad. Kahtleb muidugi praegu ka mugav inimene, sest ega selle otsuse poolt hääletamine kellelegi kindlasti õnne ega avalikku armastust ei too. Meie siin ei peaks olema suured majanduse prognoosijad, poliitikud võiksid oma näppe prognoosidest võimalikult kaugemal hoida. Kui te seda teete, siis see praegu kindlasti ei mõjutaks näiteks meie elarve koostamist ega oleks selles mõttes ebasoovitatav, aga me peame uskuma parimaid eksperte, kes selle prognoosi on koostanud. Ma võin oma kõhutunde järgi öelda, et Kreeka paariprotsendiline majanduskasv, eriti kui me räägime nominaalkasvust, on täiesti saavutatav peale seda, kui Kreeka on põhjast läbi käinud. Kreekas on varjatud ressursse, mida ebastabiilsetes oludes välja tuua ei julgeta. Üldine atmosfääri stabiliseerimine, konkurentsipiirangute kaotamine, töajõuturu

paindlikumaks tegemine, maksusüsteemi efektiivistamine ja palju muud, mida Kreeka ette võtab ja mis on tavapärased, elementaarsed majanduskasvu tekitamise allikad, peaksid sellest põhjatasemest väljatuleku tagama. Mina arvan, et see on väga selgelt realiseeritav. Lisame erastamise. Kreekal on hästi ambitsioonikas erastamise kava, mis ei ole lihtsalt vara tagasimüümise ja raha saamise küsimus, vaid erastamine peaks tooma investeringuid, erasektori *know-how*'d, erasektori efektiivsust. Kreeka fundamentaalne probleem on erakordselt ebaefektiivne avalik sektor. Investeringuid, kasvupiirangute kõrvaldamist ja muid selliseid asju on Kreekasse hädasti vaja ja need võiksid paariprotsendilise majanduskasvu tekitada küll, kui me seda muidugi oma jutuga liiga palju ei takistaks. Ega see ühe riigi tümitamine meedias investeringutele ja tööhõivele hea ei ole. Oleme lootusrikkad, oleme positiivsed, pakume oma abi ja pakume eelkõige järelevalvet.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh, lugupeetud rahandusminister! Ma osaliselt jätkan kolleeg Boroditši küsimust majanduskasvu kohta, mis on võlaeesmärgi saavutamiseks võib-olla isegi kärbetest olulisem. Eelnõu seletuskiri ütleb, et konkurentsivõime osas on olukord pisut paranemas, aga seda eelkõige palkade alanemise, mitte niivõrd efektiivsuse suurenemise tõttu. Kogu see osa programmist, mis puudutab kärpeid, on väga muljet avaldav. Aga millegipärast on sealt puudu sellised traditsioonilised euroopalikud meetmed nagu aktiivne tööturupoliitika, investeringud haridusse ja töötajate ümberõppesse jne, mis võiksid lisaks palkade alandamisele ka muud moodi kaasa aidata majanduskasvu taastumisele. Kas te oskate öelda, miks neid asju selles pikas memorandumis sisuliselt ei ole?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kõigepealt, traditsioonilised kasvu ergutamise meetodid kriisis kujunenud Euroopa konsensuse kohaselt on siiski tööturu paindlikkuse saavutamine, maksusüsteemi efektiivistamine, konkurentsipiirangute kaota-

mine. Need on seal väga jõuliselt esindatud. Küsimus on kolmeaastases programmis. Ümberõpet ja haridussüsteemi tõhusust on mainitud, kuid me ei saa siin kolme aastaga tulemusi eeldada. Siin pakutakse Kreekale abi. Kreeka koos muu Lõuna-Euroopaga on haridustabelites kindlasti üks sabassörkija. Keegi ei kahtle, et haridus on pikaajaline võti, aga Kreeka peab eelkõige kriisist välja tulema. Ma mitte kuidagi ei vastandaks selliseid asju nagu kärped ja majanduskasv. Esiteks, oludes, kus avalik sektor on väga ränk koorem just nimelt majanduskasvule, ta imeb endasse kvalifitseeritud tööjõudu, konkureerib palkade poolest erasektoriga ja on juba pikki aastaid kehtestanud arutuid piiranguid, on vaja selle koha pealt lihtsalt leevendust. Kärped on erakordselt oluline majanduskasvu allikas. Ühesõnaga, need ei ole üldse mitte need kaks paari, mida me vastandama peaksime.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud esineja! Ma saan aru, et tänane samm tuleb astuda. Aga ma küsin: kuidas te kavatsete seda sisepoliitiliselt põhjendada? Homme on vabariigi aastapäev. Täna korraldas enamik Eesti raadiojaamu rahvaküsitlusi, miks on Eestis hea elada. Eesti eluolu kohta anti erakordselt palju negatiivseid hinnanguid. Ma pole varematel aastatel seda kuulnud. Ees seisab õpetajate streik. Mida te ütleksite täna siit puldist pedagoogidele, kes ootavad palgatõusu, aga meie jagame seda raha mujale?

Jürgen Ligi

Me ei jaga seda raha mujale. See on, ütleme, spekulandi mõtteviis, et me näeme kuskil raha ja jagame selle siis suureks rõõmuks kohe laiali. See ei ole raha, mida me kasutaksime palgatõusuks. Reservid, mida me oleme kogunud, on mõeldud ühekordsete probleemide lahendamiseks, mitte palgatõusudeks. Ma kindlasti ei nõustu sellega, et Eesti oleks nagu mingisugune hädaorg selles kontekstis, kui me arutame Kreeka probleeme. Eesti võiks olla pigem mudel, mille põhjal on näha, kuidas jõukohane kulutamine hoiab ära suuremaid probleeme. Kõige rumalam, mida saab teha,

on suure vaevaga kõrvale pandud reservide kulutamine palkadeks. Mitte ükski poliitik ei jäta kasutamata võimalust õpetajate palka tõsta. Iseasi, kuidas keegi seda võimalust hindab, kas see on jätkusuutlik võimalus või ühekordne võimalus, et saavutada valimistulemus ja pärast olla suurte probleemide ees. 2006., 2007. ja 2008. aastal tehti palkade kohta väga palju rumalaid otsuseid. See on üks põhjus, miks praegu on õpetajate palk olnud külmutatud. Mitte ainult õpetajate palk, te teate seda hästi. Buumi ajal palgapoliitikas tehtud rumalused on põhjus, miks palgad ei ole enam tõusnud.

Esimees Ene Ergma

Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud minister! Kui nüüd Eestiga võrrelda, siis ma vaatan, et aastatel 2009 ja 2010 vähenes Kreekas majanduskasv 3,3–3,5%, Eestis oli see langus ühes kvartalis, me mäletame, isegi 16%. Selles mõttes on meie seis palju hullem olnud. Aga kui me vaatame eurosooni rahandusministritele mõeldud salajast raportit, siis seal on öeldud, et Kreeka seis on palju hullem, kui välja paistab. Raportis on säästumeetmete kohta öeldud, et nendel on tegelikult negatiivsed tagajärjed ja sellest paketist ei aita eriti kauaks. Mida teie ise arvate, kas sellest paketist Kreekale piisab, ja kas teie laenaksite näiteks inimesele või käendaksite inimest, kellel on isiklikud raskused? Miks peaks riik seda tegema?

Jürgen Ligi

Aitäh! Tahaksin ka näha seda salajast raportit, mis rahandusministritele on esitatud ja mida teie olete näinud. Mina seda näinud ei ole. Mina ei ole näinud sellist raportit, kus selliseid asju väidetakse, kuigi minu käest on läbi käinud palju dokumente. See, kas mina laenaksin, ei ole üldse relevantne küsimus, sest avalikke asju aetakse riiklike otsustega. Mina ei annaks isiklikult riigikassale laenu, ka Eesti riigikassale mitte, see oleks lihtsalt lollus ja see oleks mõttetu. Ma ei kaalu siin üldse mingisugust paralleeli isiklikus plaanis. Eesti, nagu ma ütlesin, teeb avaliku otsuse avaliku rahaga, eesmärgiga parandada üldist majanduskeskkonda Euroopas ja aidata ka iseennast,

et hoida ära suuremad kahjud kogu Euroopa majandusele. Ma loodan, et Riigikogu käsitleb seda just niimoodi. See ei ole minu isiklik raha ega minu isiklik otsus. Pole mõtet minu isikut siia külge siduda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jüri Ratas!

Jüri Ratas

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Austatud minister! Ma natuke täpsustan Marika Tuus-Lauli küsimust. Nii rahvusvahelisest meediast kui ka Eesti meediast on käinud läbi jutt – kuidas seda nimetadagi – salaleppest, salaprotokollist, salaanalüüsist. Pole mõtet rääkida, et see on saladus. Selle sisu on umbes selline, et sellest paketist ei piisa Kreeka aitamiseks. Te ütlesite, et te ei ole seda näinud ja sellist asja ei ole olemas. Kas te olete küsinud oma ametikaaslaste käest Euroopas, kas nemad on seda näinud, sellest kuulnud, sellest lugenud või on see puhtalt väljamõeldis?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei ole küsinud ametikaaslastelt, kas nad on näinud Marika Tuus-Lauli käes olevat salajast raportit. Ma ei tea, millest ta räägib. Aga ma olen avalikult komisjonis ja ka pressiteates öelnud, et praegu on tegu kolmeaastase programmiga. On öeldud, et küll tuleb neljas ja viies veel. Ma küsin, et miks siis mitte ka kuues ja seitsmes. Üldine arvamus nõupidamiste laua taga on, et Kreeka majandus on võimalik panna selle kolmeaastase programmiga kasvama. Samas, Kreeka pääs turgudele kolme aasta järel ei ole realistlik. Nii et ametliku raha panustamise vajadus Kreekasse jääb, aga palju väiksemas ulatuses, kui näeb ette see programm. Räägitakse palju väiksemast ulatusest. Ma ei tahaks kommenteerida mingit lekkinud kuulujuttu ega ka seda, mida laua taga räägitakse, mis kindlasti nii avalik ei ole. Keegi ei ole pakkunud, et kolme aasta pärast on samasugune katastroofiolukord, nagu on praegu. Keegi ei kahtle, et Kreeka programmid on pikaajalised. Kreeka realistlik lootus on turgudele pääseda umbes aastal 2020. Mis toimub enne seda? Põhimõtteliselt on Kreeka suutnud ka praegu müüa lühiajalisi võlakirju. Võlgade restruktureerimisega antakse Kreekale maksepuhkust. Ta maksab küll intresse, aga ei pea

maksma tagasi põhisummat. Nii et liiga palju selle programmijärgse raha pärast me ka muretsema ei pea.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tõnis Kõiv!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Kahe eelmise küsimuse kommentaariks võib öelda, et me oleme ju ka varasematel aastatel kuulnud arvamused, et avaliku sektori kulutusi kärpida ei saa, sest see toob kaasa sisenõudluse vähenemise ja see omakorda ei ole hea majanduskasvule. Aga lõppude lõpuks on ju selge, et ka Kreekas ei ole võimalik jäädagi kulutama rohkem, kui on sissetulekuid. Kreekas saab see laenatud heaolu ühiskond loodetavasti läbi ja sotsialism seal lõpeb. Aga kui suur on sinu arvates tõenäosus, et see memorandum, mille me siin üheskoos heaks kiidame, viib ellu need eesmärgid, mis seal kirjas on?

Jürgen Ligi

Aitäh! Mul on raske olla ennustaja. Ma olen pigem osaline, niipalju kui Riigikogu mul seda olla lubab. Me käime iga kuu, praegu peaaegu iga nädal koos ja saame asjadest ülevaate. Meil on Kreekas järelevalvajad. Meile on teada, et Kreekasse luuakse auditeerimis- ja muud järelevalvesüsteemid. Informatsioon mahajäämuse kohta liigub kahtlemata võrdlemisi kiiresti. Muidugi võime öelda, et ka Eesti majanduse kohta tulevad arvud tagantjärele, aga vähemalt poliitiliste otsuste koha pealt on surve väga tugev. Verstapost on loomulikult kevadised valimised. Pigem on probleem see, kui palju pingestub Kreeka sisepoliitiline olukord ja kui äärmuslikud tulevad valijate otsused. Tagajärg võib olla väga valus nii Kreeka julgeoleku kui loomulikult ka Kreeka ja tervikuna Euroopa majanduse koha pealt. Aga reageerida on ju võimalik, suured erakonnad on andnud oma allkirja, et nad jätkavad peale valimisi sama liini.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aadu Must!

Aadu Must

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Kui täpsed on ikkagi meile esitatud andmed Kreeka majanduse põhinäitajate kohta? 1% ühe piimapaki hinnast on tühine summa, aga 1% mis tahes riigi SKT-st on seevastu minu humanitaarimõistuse jaoks ülimalt suur summa. Seletuskirja leheküljel 2 on tabelis toodud Kreeka SKT reaalkasv 2011. aastal, mis oli – 6%. Meedias räägitakse 7%-st, ka rahanduskomisjonis olevat eile räägitud 7%-st. Kas need andmed lihtsalt muutuvad nii kiiresti, on need ebatäpsed või on see siis tõesti ebaoluline vahe?

Jürgen Ligi

Aitäh! See on oluline vahe. Täpsemad arvud on muidugi eelarve puudujäägi kohta. Need on põhieelarve kohta ja kassapõhiselt ju täpsemalt laekunud. Teil on õige tähelepanek, et seal tabelis on 6%, ajakirjanduses räägitakse aga juba 7%-st. Aga see 7% on mitteametlik. Kreeka statistika kallal on palju võtmist olnud ja seda õigusega. Kuid ma väidan, et 2009. aastast alates on Euroopa siin jõuliselt sekkunud ja Kreeka arve saab usaldada, muidugi peale Euroopa ja IMF-i kontrolli. Statistika on seal ikkagi toimima pandud. See võib-olla ei toimi veel iseseisvalt laitmatult ja seal võib tõenäoliselt olla suuremaid kõrvalekaldeid kui mõnes teises riigis, aga üldjoontes me peaksime neid arve usaldama. Teisi arve ju ka võtta ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Meelis Mälberg!

Meelis Mälberg

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Vigadest õpitakse, ütleb vanarahvas. Tark õpib eelkõige teiste vigadest. Mida oleks meil õpida ja kõrva taha panna Kreekas tehtud vigadest, nendest vigadest, mis on riigi viinud kuristikku äärele ja pole jätnud selles demokraatia hällis enam palju iseotsustamisõigust?

Jürgen Ligi

Aitäh! Neid õppetunde loomulikult on. Me võime, ka vabariigi aastapäevaga seoses, ainult uhked olla. Seda poliitikat, mida me oleme ajanud, võib kiruda, seda võib minu poolest ka Estonia puldist kiruda, võib poliitikuid nuhel-

da, aga üldjoontes on see poliitika olnud õige. Üldjoontes läheneb Euroopa poliitika sellele, mida meie oleme paarkümmend aastat teinud. Me võime oma riigi üle tegelikult uhked olla. Üks asi on võlgu mitteelamine, see on elementaarselt kasulik olnud. Kreeka peab ikkagi saavutama ligi 5%-lise primaarülejäagi, et üldse saada pidur peale võlgade kasvule. See on ligi 5% SKT-st, mitte eelarvest, vaid SKT-st, see tähendab, et õige mitme suure sotsiaalvaldkonna kulutuste summa läheb ainult pankadele. See, et meie ei ela võlgu, on võit, see tähendab raha, mida me võime kasutada oma kodanike huvides. Kui vaadata reformiplaane, siis uskuge mind, me võiksime ära jätta mitu debatti siin Riigikogu saalis, sest mitmed riigid, Kreeka nende hulgas, teevad nüüd asju, mida oleme teinud meie. See puudutab maksusüsteemi, kus on terav vastandumine, käib jutt mingitest eranditest, soodustustest, mida kõik eksperdid kõigile eelarveprobleemidega riikidele soovivad. Pigem on õige madalad määrad ja ühtlasem maksustamine. Maksustamise käigus ei tule mingeid sotsiaalseid ega poliitilisi asju ajada. Sellest tekib raha tulude loopimine ja see toob kaasa tarbetuid väljaminekuid. See raha ei ole efektiivselt kulutatud. Võtame kas või sellise pisiasja nagu sotsiaalkassade konsolideerimine. Kui palju kurje sõnu on siin kasutatud selle vastu! See on tehtud. Eile oli meil kibe debatt kollektiivlepingu teemal. Minu jaoks on see pisiasi. On elementaarne, et üks leping ei saa vastu osapoolte tahtmist lõputult kehtida. Asi ei läinud küll liiga teravaks, aga see oli teravaks minemas, et jälle toimuks nagu mingi ahistamine. Ka sel teemal on tänaval plakateid olnud. Seda ei ole vaja. Tööturusuhted on palju võrdsemad, kui seda on poliitiliselt näidatud. Ma olen kaugel sellest arvamusel, et need pooled on võrdsed, aga ei maksa seda ebavõrdsust ka selliselt, ütleme, töövõtjaid alavääristavalt esitada, nagu vahel poliitilises retoorikas või ka demonstratsioonidel näidatakse. Võtame kas või needsamad demonstratsioonid, õiguste nõudmise. See, kas meil pannakse politseinikke põlema või ei panda, on stiiliküsimus, aga sisu on ikkagi selles, et arvatakse, et heaolu saab kehtestada punaste loosungite ja nõudmistega. No ei ole nii. Heaolu tuleb luua ja siis võib pidada poliitilisi debatte selle üle, kuidas seda jagada. See on poliitilise debati

sisu, aga mitte see, et me nõuame, läheme tänavale ja see ongi õige asi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud minister! Seoses arutatava memorandumiga on Kreekale esitatud hulk nõudmisi. Ma ei leidnud kuskilt, kas on esitatud ka näiteks põllumajandustoetuste väljamaksmise või üldse põllumajandusteemaga seotud nõudmisi. Kas teie oskate seda öelda?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma vist ei saanud teist päris hästi aru. Kas jutt oli nõudmistest Kreekale, et ta maksaks vähem toetusi? Ei ole silma hakanud. Hea küsimus. Igasugustest sotsiaalkulutustest on juttu olnud, on olnud erinevaid struktuuri-reforme, aga põllumajanduse teemat ei ole ma märganud. Aga eks mõne koha pealt ole tehtud ka haltuurat ja diagonaalis loetud, võib-olla jäi kahe silma vahele või ununes.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Margus Hanson!

Margus Hanson

Aitäh, proua eesistuja! Hea minister! Struktuurireformide kavast on toodud küllalt palju IT-ga seotud asju väga ambitsioonikate tähtaegadega, mis tegelikult on Eestis eelnevatel aastatel ära tehtud. Nimetame kas või digiretsepti või ühtse raamatupidamissüsteemi kehtestamist, aga ka näiteks e-hangete süsteemi. Millist väljavaadet näed sa meie spetsialistide, aga ka ettevõtete rakendamisel nende ambitsioonikate eesmärkide täitmisel Kreekas?

Jürgen Ligi

Täna! Ma üldiselt usun, et need väljavaated on päris põnevad. Me oleme ise neid asju samas suunas kas ajanud või ajamas, aga me ei ole Kreekale tehnilise abi pakkumisel väga aktiivsed olnud. Paar maksuametnikku on seal käinud ja e-riigi teemal on eraldi projekt. Need on valdkonnad, kus Kreeka riigisektori efektiivsust saaks suurendada. Ma arvan, et kui see võimalik on, siis ega me kitsid ei oleks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud rahandusminister! USA-s on maksuamet ehk IRS üks kõige hirmutavam sõna, seda asutust kardetakse rohkem kui politseid. Kreekas puudub paraku peaaegu igasugune respekt sealse maksuameti vastu. Minu tuttavad Kreekas ütlevad, et mida tugevamaks muutub välisriikide surve, seda vähem nad lihtsalt makse maksavad, kohaliku maksuametiga saab ikka kokku leppida. Pole ju mingi saladus, et 1990. aastate alguses aitasid hollandlased meil üles ehitada väga tugeva maksusüsteemi, et maksud tõesti laekuksid. Kas Eestil ja teistel Euroopa riikidel on plaanis maksuametnikke Kreekasse saata, et aidata neil administratiivset võimekust suurendada? Sealne kohtusüsteem ei jõua lõpuks neid kõrvalehoidmise kaasusi ära menetleda. Või jääme lihtsalt passiivseks ning ootame ja loodame, et need erakondade allkirjad peavad vett?

Jürgen Ligi

Aitäh! Passiivseks me kindlasti ei jää ja paar ametnikku maksuametist me oleme sinna saatnud. Ma jään vastuse võlgu, kas nad ka praegu seal on. Aga Kreeka maksukogumise teema on kogu programmi üks fookusi. Seal on väga palju varjatud raha liikumist, sularahakäivet. Nagu ma vist mainisin, keelatakse sularahas maksude maksmine. Hämmastav, et seda siiani ei ole tehtud. Ma olen mingitest paberitest näinud – ma loodan, et ma ei eksi –, et seal keelatakse ära ka maksukokkulepped maksuametniku ja maksumaksja vahel. Samuti suurendatakse maksuhalduri õigusi, sellel otsarbel värvatakse spetsialiste. Nii et rahapesu, varimajandus ja maksudest kõrvalehiilimine on väga kriitilised kohad. Muidugi on see kogu maksureformi oluline osa peale baasi laiendamise ja maksusüsteemi ühtlustamise. Seal on veel üks valus teema, mille kohta väga värskeid andmeid ei ole. See on rikaste inimeste tulude või varjatud tulude maksustamine kinnisvaramaksu kaudu. Teatavasti püüti seda elektriarvete kaudu teha, aga oli palju juttu, et see ei õnnestunud. Kuid printsiibis on asi selge: varjatud raha tuleb teha avalikuks ja kas või kaudselt maksustada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud minister! Teadaolevalt kulub laenupaketi kolmas osa Kreeka pankade turgutamiseks. Nimelt on suur osa Kreeka valitsuse võlakirjadest Kreeka pankade käes, mis vajavad lisakapitali, et saaksid rekapitalizeerituks. Esialgne skeem nägi ette kuni 23 miljardit eurot. Seletuskirjas küll öeldakse, et tegemist on ennetava turvaskeemiga, kuid seletuskiri ütleb sedagi, et Kreeka finantsüsteemi võimalikud vajadused on kavandatud lõpliku programmi raames märtsi alguses. Kas te oskate meile selgitada, milline on praegu Kreeka pankade kapitaliseeritus?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei oska täpselt öelda. See sõltub ka varade hindamisest. Kreeka pangandus on Põhjamaadega võrreldes kindlasti suure löögi all. Ta kaotab nii laenukahjude tõttu, lihtsalt raha väljaviimise tõttu kui nüüd ka võlgade mahakirjutamise tõttu. Sellepärast on see tulemüür kogu programmi üks kriitilisemaid osi. Pankade rekapitalizeerimise kulu on 49 miljardit eurot ja võlgade mahakirjutamise summa, n-ö magustajasumma või garantii (ma ei tea, kuidas täpselt öelda, neid variante on muudetud) on ju ka veel 20 miljardit eurot. Nii et finantsstabiilsus on Kreekas erilise tähelepanu all. Kõik saavad aru, et kui süsteem hangub, siis läheb halvasti. Aga mis teha, needsamad pangad on ka Kreeka üle jõu elamist pikalt rahastanud. Kusjuures Kreeka erasektori võlakoorem ei ole suur. Pangad on pumbanud raha riigisektorisse, mis on sisuliselt lollikindel ja mugav raha teenimise viis. Võib küll öelda, et seal on võim ja finantssektor liiga seotud. Aga see ei ole muidugi süüdistus ainult Kreekale, vaid ka paljude teiste Euroopa riikide pankadele, kes on Kreeka võlakirjadega äri teinud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Nagu ma aru saan, Euroopa Liidu 27 liikmesriigist osaleb selles programmis 17 riiki, kes on eurotsooni liikmed. Mida need ülejäänud kümme

teevad ja miks nemad ei ole euro suhtes solidaarsed? Karta on, et uusi riike, kes euroga liituks, lähemal ajal ei tule.

Jürgen Ligi

Aitäh! IMF-i liikmena on ka nemad mängus, aga see on ikkagi eelkõige eurosooni kui ühe valuutapiirkonna ettevõtmine. See oli meile üks kergendav asjaolu kuni 2010. aastani. Hiljem oleme otse panustanud, aga ega meiegi läinud seda raha vägisi pakkuma. See on ikkagi stabiilsuse poolest rohkem seotud piirkond kui ülejäänud Euroopa. Kellelgi ei olnud keeldu seda vabatahtlikult teha. Praegu ei ole valik mitte see, kas vastu tahtmist või vabatahtlikult, vaid kas vabatahtlikult või kollektiivselt. See on kollektiivne otsus. Päästeplaan on pikalt läbi vaieldud, sinna on väga palju panustatud nii raha kui ka tarkvara. Selle koha pealt tuleks minu arvates edasi minna. Ma arvan, et ka Eesti parlament teeks õige otsuse, kui ta seda toetaks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Ma palun teil täpsustada seletuskirja punkti 5 "Otsusest tulenevad mõjud, kulutused ja võimalikud tulud" ning rääkida Eesti kohustustest ja nende täitmise allikatest. Kas me võtame laenu? Kas on juba läbi räägitud see, et kui me võtame laenu, siis millised pangad võiksid olla meie partnerid?

Jürgen Ligi

Aitäh! Meil ei ole kavas selle programmi tõttu laenu võtta. Ma olen ka enne öelnud, et need on EFSF-iga seotud garantiid. Põhimõtteliselt on kate EFSF ise. Ta ei pöördu esimese probleemi puhul mitte liikmesriikide poole, vaid EFSF ise laenab ja püüab raskustest välja tulla. Teisel puhul on tegemist põhikapitaliga, mis praegusel juhul makstakse sisse reservidest. Need ei ole enam Eesti kohustused. Vabandust, ma ütlesin, et EFSF, tegelikult on see ESM! Meil on ESM-i ees kohustus ära maksta põhikapital. Edaspidi on need väljaantud laenu juba ESM-i kohustus, samamoodi nagu ka IMF-i puhul ei ole IMF-i laenu liikmesriikide laenu. Me saame sellega rahaliselt hakkama

tänu reservidele, ilma laenuta. See on lühike vastus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh! Härra minister! Kuulates mõningaid teie eelnevaid vastuseid, tuli mulle meelde septembrikuu, kui me arutasime EFSF-i raamlepingut. Sotsiaaldemokraadid tulid valitsusele appi, me aitasime kõrvaldada teatud seadusloome praaki ja lõpuks ka 51 häält täis saada. Kogu selle protsessi ajal te mingil meile arusaamatul põhjusel ründasite sotsiaaldemokraate ja hiljem muidugi ei palunud vabandust ega tänanud meid. Täna olevat peaminister Andrus Ansip öelnud valitsuse pressikonverentsil, et valitsusel on olnud liiga vähe empaatiavõimet ja seda tuleks muuta. Teie ei ole seda uut doktriini ilmselt omaks võtnud. Aga nüüd minu küsimuse juurde. Ütlesite ühele eelnevale küsimusele vastates, et tuleb uskuda kõige paremaid spetsialiste ja poliitikud ei peaks ennustamisega tegelema. Oli üsna koomiline vaadata, kuidas ministrid vaidlesid tunde selle üle, kas 2020. aastaks peaks Kreeka võlakoormus jõudma 120% või 120,5%-ni SKT-st. IMF-i ja teiste organisatsioonide võimet ennustada nende meetmete mõju majanduskasvule on kritiseeritud. Kas te arvate, et IMF ja teised institutsioonid on, lähtudes oma varasematest möödalaskmistest meetmete mõju prognoosimisel, teinud korrektsioone, vaa dates majanduskasvu?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei saanud enamikust teie jutust mitte midagi aru. Ma ei tea, millal ma oleksin selle teemaga seoses sotsiaaldemokraate rünnanud. Ma ei tea seda, ma ei tea ühtegi sellist juhtumit. Kui te tunnete, et Kreeka kritiseerimine on sotsiaaldemokraatide kritiseerimine, siis ma võin siit puldist öelda, et Kreeka sotsiaaldemokraatide ja Eesti sotsiaaldemokraatide vahel on erinevusi, tõesti on. Pigem võivad Eesti sotsiaaldemokraadid ennast auga seostada Eestis tehtud reformidega ja nad ei pea häbenema seda osa, millega nad seotud on olnud. Mõnel juhul võiksid nad muidugi ka häbeneda, seda siis, kui nad on reformidele vastandunud. Aga see on teie valik ja teie eelistus.

Teie eelistus on see, kas te näiteks selle Kreeka programmi puhul kiidate heaks need sammud, mida ka üle Euroopa sarnastel põhjustel palju tehakse. See on teie valik. Aga ma ei ole sotsiaaldemokraate EFSF-iga seoses kordagi rünnanud. Kui te tahate teha siit mingisugust uudist selle kohta, kuidas meil sõnavahetus oli, siis see on võimalik. Te võite ka minu lipsu kohta midagi öelda, saab ka jälle mingid peal-kirjad. Tühjalt kohalt, muide. See ei olnud aus esinemine. Mis teie küsimus oli? Kas keegi on korrigeerinud? Jah, on korrigeerinud. Rahandusministrid ei prognoosi. Kui teie arvates oli see koomiline, kuidas rahandusministrid vaidlesid, siis minu arvates ei olnud. Väga raske oli seal nii pikalt istuda, hommikuni välja. Mitte midagi koomilist seal ei olnud. Aga ma väidan, et teie ei näinud seda. Miks te ütlete, et seda oli koomiline vaadata?

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Aidma!

Rein Aidma

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea rahandusminister! Täna käsitletavas memorandumis on sadu meetmeid, üle 250 või 300 meetme, millel on ka kindlad tähtajad. Kas Ecofinis – või mis tahes formaadis te seda arutasite – keegi ka tundis teie Kreeka kolleegi poole pöördudes huvi, kuidas on see kõik võimalik, kas näiteks 165 selle aasta esimeses kvartalis täitmisele minevat meedet on Kreekale halduslikult jõukohane? Kas seda keegi küsis?

Jürgen Ligi

Vabandust, ma ei püüdnud seda võtmesõna kinni! Mille täitmine? Kas küsimuse mõte oli see, kas memorandumi täitmine on halduslikult jõukohane? Selleks, et oleks, nähakse palju vaeva. Kreeka avalik sektor, nagu ma ütlesin, ei ole väga efektiivne. Ma ei saa öelda, et inimesed on seal rumalad, aga seal on tegevata ikka hulk reforme. Tehniline abi on üks valdkond, kus liikmesriigid abi pakuvad. Väga raske on ühe teistmoodi riigi arenguid detailides kirjeldada, kuid see plaan on minu arust tehtud selgelt õiges suunas. Siin on väga palju paralleele Eesti arenguga alates 1990. aastatest ja lõpetades kriisiajaga, lõpetades tegelikult viimaste kuudega. Siin on väga palju paral-

leele valikutes, mida me oleme ise teinud ja mida on teinud teised Euroopa riigid. Euroopas on üsna ühesugune arusaam, mida peaks tegema selleks, et riigisektor ja regulatsioonid oleksid laiemalt kasvusõbralikud. Selle põhjal on ka see programm koostatud. Ega Kreeka sotsiaaldemokraatlik valitsus seda plaani poleks kirjutanud, nemad on harjunud hoopis teistsuguse praktikaga. Kui te tahate teada Eesti sotsiaaldemokraatide kohta, siis võin öelda, et Eesti sotsiaaldemokraadid osalesid samasugustes reformides, mida Kreeka praegu läbi viib, kindlasti 1990. aastate alguses ja ka veel hiljem teatud episoodide puhul.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kallo, teine küsimus!

Kalev Kallo

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Härra minister! Tõenäoliselt kalduvad paljud meist täna selle toetuse poolt mitte hääletama, sest väga raske on uskuda, et seda memorandumit on võimalik täita. Minu küsimus on seletuskirja lehekülje 2 kohta. Siin toodud tabelis on kirjas näiteks miinimumpalk, mis peab käesoleval aastal olema 684 eurot, kusjuures see on isegi väiksem kui 2007. aastal, mil see oli 730 eurot. Möödunud aastal oli see 877 eurot. Kas ministritel, kui nad seda memorandumit arutasid, ei tekkinud hetkekski kahtlust, kas selline miinimumpalga langus, mis puudutab paljusid inimesi, on ühel aastal võimalik?

Jürgen Ligi

Kas ma sain küsijast õigesti aru, et see on suur miinimumpalga langus ja liiga valulik? Huvitav, aga ma ootasin täpselt vastupidist küsimust: kuidas on võimalik sellise miinimumpalgaga tööhõivet suurendada? See on see, mida ka mina koosolekutel olen öelnud koos teiste korras rahandusega riikide ministritega: see ei vasta Kreeka jõukuse tasemele, see ei vasta Kreeka tööturu tasemele. Peaaegu 900 eurost 22% kärpida on selgelt vähe, aga poliitiliselt on seda nähtavasti küllaltki palju. Noortele, nagu kõnes sai mainitud, on see kärbe 32%, kolmandik, aga alles jääv palk on selgelt liiga suur. Mina arvan, et see on üks programmi nõrku külgi, et sealt lõigatakse liiga vähe. Sellise tootlikkusega töökohti on Kreekas erakordselt raske luua.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urve Tiidus!

Urve Tiidus

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Selle rahalise abi väljamaksmine ei toimu olemasoleva info kohaselt tervikuna, vaid osade kaupa ja muidugi rangelt seoses nende majanduspoliitiliste tingimuste täitmise ajakavaga. Kas te palun seletaksite, kui kiirelt ja mis mehhanismiga mõjutab näiteks mahajäämus lubaduste täitmisest tegelikult osamaksete tegemist?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kas te mõtlete Kreekale laenuandmist või mis osamaksetest te räägite, kumma poole maksetest? Mahajäämus tähendab printsiibis ikkagi seda, et osamakseid ei tule. Aga muidugi hinnatakse, millest on see mahajäämus tekkinud, kas see on tingitud majanduskeskkonnast või poliitilisest keskkonnast, s.o Kreeka enda valikutest, tegematajätmistest. Ei, ma ei prognoosi, milline see konsensus tuleb. Minul jäi viimasest pikast arutelust igatahes hulga kergem tunne just sel põhjusel, et järele ei antud. Ma väga kartsin, et lõdvema suhtumise ja soojema kliimaga Euroopa riigid võivad peale suruda mingit kompromissi, sest otsus oli vaja ära teha. Nad ei surunud seda peale. Viimastel koosolekutel domineerisid oma nõudmistega põhjamaad. Nii et praegu küll ei ole lõdvendamist näha, aga eks sa katsu nii täpselt ette vaadata. Väga kergelt on poliitikutes tekkimas tunne, et otsus on tehtud, probleemid on kadunud ja mugavam on jälle lõdvemaks lasta. See on väga kergesti tekkiv asi. Ma loodan, et rahandusministrite hulgas see suhtumine ei levi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jevgeni Ossinovski, teine küsimus!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud minister! Oma vastuses minu esimesele küsimusele te püüdsite näidata, et ma vastandan kärpeid ja majanduskasvu. Kreeka puhul ma seda kindlasti ei teeks, küll aga arvan, et ehkki arutatav programm on ainult mõneaastane, siis eesmärk on seatud aastaks 2020 ning pikaajaliselt on Kreeka

majanduskasvu ja konkurentsivõime seisukohast oluline parandada haridussüsteemi efektiivsust ja tööjõu kvalifikatsiooni. Sellepärast on minu meelest väga kahetsusväärne, et pikaajalised meetmed sellest programmist puudu on. Minu teine küsimus puudutab erasektori kaasamist. Selles memorandumis, mis meile välja jagati, seisis kuupäev 22. veebruar, s.o eile, kui hakati võtma vastu erasektori pakumisi võlavahetuseks. Kas see hakkas eile toimuma või millal see hakkab toimuma? Kui suur on teie optimism, kas erasektor on nõus selle plaaniga kaasa tulema?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kõigepealt eelmisest vastusest. Teie küsimuses oli väide, et pigem oleks just seda kärbete asemel vaja. Mina viitasin vastuses programmi haridusreformi puudutavale osale. See on üsna üldsõnaline, aga katsuge näiteks ka meilt Eestist saada väga pingsate läbirääkimiste hetkel ammendavat reformi kirjeldust. Seal oli umbes kuus rida. Asjaga tegeldakse, aga loomulikult seda aja jooksul täpsustatakse ja võtmesõna on haridussüsteemi efektiivsus. Nüüd erasektori võlavahetusest. Ma ei ole vist siin saalis seda maininud, aga sellel koosolekul, mis hommikuni kestis, oli kusagil seinas või lae taga üks seltskond, kellega käidi vahepeal läbi rääkimas. Nemad esindasid nimelt erasektorit, lihtsustatult öeldes rahvusvahelist pangaliitu, kes andis oma nõusoleku. Me vaidlesime ikkagi kümnendikprotsentide kaupa võla mahakirjutamise suuruse üle, intresside üle. Minu arvates ei olnud see koomiline. Muide, ma arvan, et mitte kellegi arvates ei olnud see koomiline. Kui Sveni arvates oli, siis pidi ta olema selgeltnägija. See läks väga raskelt. Aga kui sellele ikkagi õlg alla pandi, siis ma pean olema optimist. Ma ei näe põhjust, miks peaks pangaliit, soliidne rahvusvaheline institutsioon, kokkulepetest taganema. Iseasi on, et osa kreditore ei tule vabatahtlikult asjaga kaasa. Seisu kirjeldamiseks oli ka plaan, et nendele seda tagatist või magustajat ei anta. See lükati juriidilistel põhjustel kõrvale. Arusaadav ka. See on ilmselt väga vaieldav, et kui sa kokkuleppega ei nõustu, siis saad karistada. Küll aga oli kreditoride jaoks loomulikult olemas võimalus, et kui keegi ka nõus ei ole, siis me teeme seda vägisi ikkagi kõigi jaoks. See võimalus oli kogu aeg olemas ja see oli ka

ühe stsenaariumina isegi nagu mõne riigi põhi-ettepanek. Mulle tundub niimoodi. Aga otsiti kokkulepet ja see saavutati. Ma ei usu, et saab olla taganemist. Praegu küll mitte.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urve Palo!

Urve Palo

Lugupeetud proua eesistuja! Austatud härra minister! Te kutsusite üles toetama abipaketti ja ütlesite, et eesmärk on hoida ära suuremaid kahjusid Euroopa majanduses. Miks seesama valitsus viis aastat tagasi, majanduslanguse algul, ei näinud vajadust turgutada Eesti majandust ja aidata Eesti ettevõtjaid ega võtnud kasutusele reserve, mis Saksa pankades seisid? Me teame, millega see kõik lõppes: Eestis oli kogu Euroopa suurim majanduslangus – 15%. Ka nüüd on meil 50 000 töötut, enamik neist pikaajalised. Tuhanded inimesed on Eestist lahkunud. Praegu on seesama valitsus valmis võtma neid reserve kasutusele, et olla solidaarne Kreekaga ja vajaduse korral need reservid Kreeka heaks välja maksta. Miks see nii on?

Jürgen Ligi

Aitäh! Küll tahaks ülejäämise valitsuse ministrina küsida: proua Palo, miks te seda tegite? Tolle valitsuse minister, miks te ei elavdanud majandust? Ma ütlen teie kiituseks, et see on üks parimaid otsuseid, mida te elus olete teinud, et te ei läinud raha viskama kinnisvara- ja tarbimismulli. See oleks olnud täiesti mõttetu. Eesti vajas kohanemist ja Eesti tegi oma kiire kohanemise ära. Kiitus teile isiklikult, et oli võimalik need otsused lange-
tada! 2008. aastal oli protsess loomulikult ebanormaalne, sest need ettepanekud oleksid pidanud tulema sellest majast, kus mina praegu töötan, aga tulid kuskilt krokodillide komisjonist. See on ebanormaalne. Aga 2008. aastal alustati, 2009. aastal saadi hoog sisse ja tänu sellele me olime eelmisel aastal juba väga korraliku majanduskasvuga riik. Kahjuks ei ole kõik sellega hakkama saanud. Selle tõttu on meie majanduskeskkond jahedam ja sellepärast on meie majanduse väljavaated sellel aastal kahjuks minimaalsed. Aga põhjus ei ole siin meis. Neil aastatel tehtud otsused võimaldavad meil olla palju paremas seisus kui Euroopa tervikuna, seda nii üksikisikute tasandil, kellel

on väiksem laenukoormus ja suurem hoiuste maht, ettevõtete tasemel, kes on ennast kohandanud, restruktureerinud, kui ka riigirahanduse tasandil. Nii et kiitus teile!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Alustuseks ütlen, et ei tea, kas selle eelnõu arutelu on kõige sobilikum koht selliseks poliitiliseks eneseimetluseks. Kreekast rääkides tuleb öelda, et see, kes selle küllalt julma dokumendi vastu võtab, on praegune parlamendi enamus, mille kõige suurem osapool on Kreeka sotsiaaldemokraadid. Aga ma loodan, et minister teab seda isegi. Minu küsimus on järgmiste sammude kohta. Ma mõenan, niipalju kui täna sellest rääkida saab, et kõik ei ole selge ja kõige üle veel vaieldakse. Kui me tegelesime siin EFSF-i otsusega, siis oli juttu, millised hakkavad tulevikus olema stabiilsusmehhanismi ja EFSF-i vahekorrad. Tookord oli juttu, et EFSF täidab need kohustused, mis ta võtab, lõpuni ja siis võib toimuda mingi ühinemine. Milline seis praegu on?

Jürgen Ligi

Aitäh! Praegu seisu ei ole, on prognoos. Siiani kehtib otsus, et EFSF lõpetab 2013. aastal ja kehtib kokkulepe – ma selle vormistatuse määra suhtes natuke kõhklen, tõenäoliselt on parlamendiprotseduurid tegemata, võib-olla veel midagi –, et ESM jõustub varem. Kui nii jääb, siis eksisteerivad need kaks instrumenti paralleelselt. Minu prognoos on see, et pigem nii jääb. Kuulates ka viimase päeva uudiseid, on mulle hakanud tunduma, et suur üleskutse tulemüür järjest kõrgemale ajada saab ehk sellise vastuse, et ESM-i mahtu ei suurendata, aga EFSF-i ka enneaegu hingusele ei lasta. See on võib-olla turgudele oluline signaal, et vajaduse korral saab teha rohkem, kui praegu plaanis on.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud rahandusminister! Minu küsimus puudutab tänase otsuse mõju Eestile ja võimaliku riski analüüsi. Paar küsimust

tagasi te vastasite, et olemasolevate Kreeka võlgade puhul te vaidlesite võla mahakirjutamise üle ja need vaidlused olid väga rasked. See tähendab, et erasektoris on praegu maksimisele tulevate võlakirjade tegelik kahjum kunni 70%. Palun kirjeldage seda protseduuri! Praegu annab Eesti laenu kohta käenduse. Kui Kreeka arvab, et nüüd võibki laenudest 70% või 53% maha kirjutada, kas see vabastab käendaja selle 53% käendamisest või kuidas see protseduur tulevaste mahakirjutuste puhul toimub?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kõigepealt, vaidlused mahakirjutamismäära üle andsid 70% asemel tulemuseks 75% või 74%, ja selle mehhanism on see, et 50% asemel kirjutatakse maha 53,5%. Too arv selgus, ma usun, hommikul umbes kella kuueks. See asi käis peaaegu kümnendiku täpsusega, intressi alandatakse ja tähtaegu pikendatakse. Selle kõige koosmõjus räägitakse mahakirjutamisest suurusjärgus 74–75%. Mis mahakirjutamine see on? See on selgelt erasektori kaasamine. Võib-olla tundub see väljend siin saalis sobimatu, aga selle rahvusvaheline nimi on PSI (inglise keeles *private sector involvement*). Avaliku sektori kaasamist tähistatakse lühendiga OSI (inglise keeles *official sector involvement*, oleks võinud öelda ka *public sector involvement*), see tähendab avaliku sektori kaasamist ehk laenude andmist. Avalik sektor annab laene, mitte tagastamatut abi, alandab intresse, mis on varem kokku lepitud. Keskpang loobub oma kasumist, mis on Kreekas teenitud. Ühesõnaga, on poliitiline otsus, et ta ei võta seda kui raha teenimist. Avalik sektor on IMF, keskpang ja liikmesriigid. Siin ei ole mahakirjutamisest juttu. Avalikus sektoris keegi midagi maha ei kirjuta, loobutakse mõningasest tulususest, aga idee poolest ei tohi saada kahjumit. See on kokkulepe, kahjumit ei tohi saada. Ma ei näe ka võimalust, et ükski riik mingi kahjumiga tulevikus lepiks. See kahjum jääb ikkagi erasektori kanda, kes käis Kreekas raha teenimise eesmärgil. Meie avaliku sektorina sekkume ainult selleks, et olukorda päästa ja isoleerida Kreeka probleemi Euroopast ja iseendast ning niimoodi majandust stabiliseerida.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Ma esitan küsimuse, mis teile kui spetsialistile tundub kindlasti elementaarne, aga mul paluti see esitada. Ajakirjanduses on toodud mõnevõrra erinevaid andmeid, aga tahaks ikkagi kasutada täpseid, viimaseid, autentseid andmeid. Ma kirjutaksin need arvud kohe üles ja kui ma neid kasutan, siis viitan teile kui allikale. Nimelt, kui suur on praegu Kreeka riigi võlakoormus ja kui suur on erasektori võlakoormus protsentides SKT-st?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma erasektori võlakoormust ei oska teile praegu öelda. Ma olen neid arve näinud. See koormus ei ole oluline, see on hästi väike. Kreeka erasektor on suutnud kuidagi niimoodi elada. Küll aga on üle jõu elanud, konkureerinud ja tegelikult erasektorist ressursse välja imenud riigisektor, siin ei ole kahtlustki. Riigisektori võlakoormuse suurusjärg on 160% SKT-st. Sellest on väga palju räägitud, siin ei ole spetsialisti vaja. Ja mis spetsialist ma ikka olen? Mis jäi veel ütlemata? Vist oligi kõik.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kajar Lember!

Kajar Lember

Aitäh! Ma pean siin iseendaga tõsiseid läbiarääkimisi, et uskuda selle paketi reaalsesse elluviimisesse Kreekas. Üks kolleeg EFSF-i arutelude ajal arvas ka, et Kreekasse võiks finantstoe asemel saata raamatupidajaid. Kui lugeda seda memorandumi teksti, siis tekib varsti samasugune tunne. Eesti riik on riigi finantsjuhtimise mõttes Euroopas selline hea, positiivne näide, me ka ise seda hästi palju afišeerime. Kas Kreeka on riigi tasandil sisuliselt huvi tundnud Eesti kärpekavade, meie nn krokodillide komisjoni töö vastu ja kas me oleme neile oma abi pakkunud?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma olen proovinud mitte olla upskas ja mitte poosetada. Kindlasti ei ole Eesti see, kelle peale Kreeka selles pingelises keskustelus mõtleb. Aga ma olen muidugi jahuta-

nud neid avaldusi, et Kreeka on teinud rohkem kui keegi teine. Võib öelda, et Eesti on jätkuvalt teinud rohkem, kiiremini ja tõhusamalt ning saavutanud üsna kiiresti ka majanduskasvu. Kreeka olukord on erinev. Neil on ju majandus üles ehitatud võõrale rahale ja sellel baseeruvale sisenõudlusele. Igal juhul on nende kärbete mõju natuke teistsugune, aga aja jooksul ikka samasuunaline. Keegi ütles, see oli vist proua Tuus-Laul, et Kreeka majandus on vähem langenud. See on kindlasti terane tähelepanek. Võib karta, et see on veel liiga vähe langenud. Aga eks seda langust hoitakse siis võõra rahaga natuke üleval. Samas, kui seda võõrast raha tuleb hakata tagasi maksma, siis see pidurdab tulevast kasvu. Maitseasi, kas kiired otsused ja lühike valu või pikk piin, mis on praegu Kreekas ja mis on ühiskonnas tekitanud Eestiga võrreldes tegelikult väga suure pessimismi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Hea rahandusminister! Täna sel päeval, nagu ma aru saan, sõltub abipaketi käivitumine mingil määral kahe eurotsooni riigi parlamendist ehk Eesti ja Saksamaa parlamendist. Ma loodan, et ma olen õigesti aru saanud. Kuna aus demokraatia on suhteliselt ettenägematu protsess, siis on mul küsimus: kas on selgust selles, et kui üks nendest kahest riigist seda otsust näiteks ei tee, mis on siis see tagauks või milline on see stsenaarium, kuidas edasi käituda, või mis siis juhtub?

Jürgen Ligi

Kui mõni riik ei anna oma heakskiitu, siis seda abiprogrammi ei tule ja siis on olukord muidugi erakordselt halb. Kollektiivselt seda plaani välja töötades on ikkagi panustatud sellele, et kõik tajuvad ühist vastutust, ja isegi sellele, et kõik Kreekas tajuksid seda, hoolimata kitsastest poliitilistest huvidest. Üldiselt on ühiskonnas, kus valitseb väga suur pessimism, see olukord teine, iseenda aitaminegi tundub neile olevat raske otsus. Esimene asi on see, et Kreeka ei suuda oma järgmist laenu makset ära teenindada, ta on ametlikult ja kontrollimatult maksejõuetu, tal ei ole raha, et

maksta kinni elementaarseid kulutusi, tal ei jää maksmata mitte ainult laenumaksed, vaid ta ei suuda tasuda ka elementaarsete kulutuste eest ja olukord on täiesti uus. Probleemid on palju sügavamal. Meie suurim hirm on seotud selle nakkuse levikuga. Need tulemüürid nii kõrged ei ole, et eurotsooni liikmesriigi kontrollimatu pankrot ei kahjustaks sügavalt kogu Euroopa majandust, tööhõivet ja investeringuid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh! Härra minister! Põhiküsimus täna sel päeval on ilmselt selles, kas need garantiid ja nõuded lähevad Eesti puhul täitmisele. Lugesin eile reitinguagentuuri Fitch hinnangut sellele programmile ja julgen väita, et see läheb sajaprotsendiliselt täitmisele. Ma küsin, härra minister, mitmeprotsendiline on teie arvates tõenäosus, et Eestil tuleb see raha realselt välja käia.

Jürgen Ligi

Aitäh! Siin ei ole võimalik mingit protsenti määrata. Ma arvan, et sel rahal ei ole pääsu, see tuleb tagasi. Kui see tuleb tagasi ka 30 aasta pärast, siis see tuleb ikkagi tagasi, see tuleb intressiga tagasi ja me oleme põhilise kasu saanud Euroopa solidaarsusmehhanismis osalemise ja Euroopa majanduse stabiliseerimise kaudu. See on tegelikult egoistlik projekt. Kui me oleksime altruistid, siis me annaksime tagastamatut abi ja patsutaksime õlale, aga me oleme nõudlikud kreditorid, kes nõuavad reforme, mida Kreeka ise iial ei teeks. Nii et siin ei ole vaba valikut, siin ei ole vahet, milline erakond on enamuses. Sõber Eiki ütles, et sotsiaaldemokraadid on praegu Kreeka valitsuses. Nendel, kes seal valitsuses on, ei ole ei sotsialistlikku, konservatiivset ega liberaalset nägu, nad on tehnilised täideviijad ja nõudmiste täitjad. Siin ei ole enam mingit parteimärki, võin teile kinnitada. Pole vahet. Võib-olla on erinev ajalooline süü, erinev ajalooline panus selles mõttes, kes kui kaua on valitsenud. Aga ei ole muud poliitilist suunda kui ratsionaalsuse kehtestamine ja kokkuhoid ning kõva dieet.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud proua juhataja! Hea minister! Kui vaadata viimastel nädalatel, ka päevadel toimunud presidendivalimiste debatte Prantsusmaal, siis üks teema, mis on üsna tugevalt kõne all olnud, on seesama Kreeka ja abipakett. Nendes debattides on kõlama jäänud mitmeid arvamusi, et võib-olla Euroopa on juba nii tugev, et lasta Kreekal minna. Juhul kui Sarkozy-Merkeli liin mureneb ja Prantsusmaal on muutused ees (seda peetakse siiski väga tõenäoliseks), siis mida te ennustate, kuidas sellisel juhul kogu selle finantsplaani tulevik muutub?

Jürgen Ligi

Aitäh! Mul oleks keeruline ette näha, et praegune presidendivalimiste favoriit oleks kuidagi rohkem selle programmi vastane. Võib-olla olen midagi tähelepanuta jätnud, aga tundub, et laias laastus on sellest toetusest võimalik isegi üht-teist tagasi võtta. Prantslased on olnud palju entusiastlikumad nõustujad ja neil on pigem varu selle koha pealt Merkelini jõudmiseks või veel rohkem Schäubleni jõudmiseks. Ma ei usu, et presidendivalimised Prantsusmaal siin midagi muuta saaksid. Aga demokraatia oludes on eri riikide maksumaksjad loomulikult väga suur risk kogu Kreekale. Te ütlesite alguses õige asja. Ma võin kinnitada tunnet, et Kreeka pankroti mõjud ei ole enam nii hirmuäratavad. Kahjumid on suuresti arvesse võetud, aga need on ka edaspidi olulised ja kaaluvad üles selle ohvri, mis Kreekale raha laenamise näol on otsustatud teha.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Deniss Boroditš, teine küsimus!

Deniss Boroditš

Aitäh! Hea minister! Kõik euroala ministrid on korduvalt rõhutanud, et Kreeka päästmisega tagatakse kõigepealt finantsstabiilsus ja kogu euroala usaldusväärsus. Samas, programmi edukaks elluviimiseks on väga suur roll pandud Kreekale: Kreeka eelarve tuleb viia tasakaalu ehk konkreetse memorandumi alusel tuleb teha kärpeid, viia läbi majandusreformid jne. Selle tagatis peaks olema programmi rakendamise tugev järelevalve: kui ei täida, siis raha ei saa. Samas me kõik teame, et ilma

rahata läheb Kreeka euroalas – ma rõhutan, et just euroalas – pankrotti ehk järjekordselt kannatab kogu euroala stabiilsus. Siit minu küsimus: kui kaugele on nõus euroala riigid minema? Milline on plaan B? Kui Kreeka ei täida konkreetseid kohustusi, kas ta siis visatakse euroliidust välja, või jätkatakse igal juhul raha pumpamist Kreekasse, sest nakkuse kartus on liiga suur?

Jürgen Ligi

Aitäh! See, kui kaugele nad on nõus minema, on ju praegu kokkuleppes fikseeritud. Ma ei näe, et ükski pool oleks alt ära hüppamas. Maksumaksjate tüdimus on täiesti arusaadav. Kui lähtuda eri riikides tehtud avaliku arvamuse küsitlustest ja kui poliitikud loobuvad oma liidrirollist, siis, jah, lõpeks see abistamine, ma arvan, üsna ruttu. Aga poliitikutel ongi kohustus kanda seda vastutust vastavalt oma mandaadile ning informatsioonile ja teadmistele, mis neil olemas on. Tuleb teha ka otsuseid, mis valimistel tingimata hääli ei too. Ma ei tea, kas ma teie küsimusele vastasin, aga nii ma sellest aru sain või nii see mulle meelde jäi. Liiga palju on neid küsimusi, ei jõua sissejuhatuse ja küsimuse vahel vahet teha.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Sven Mikser, teine küsimus!

Sven Mikser

Aitäh! Austatud minister! Ütlesite vastuses ühele varasemale küsimusele, et seda, mida Kreeka valitsus praegu teeb kärbeta läbiviimisel, sotsiaaldemokraadid ei teeks, jättes muigavalt tähelepanuta, et sotsiaaldemokraadid on selle koalitsiooni kõige suurem partner. Viitaksite muidugi õigesti, et praegused suuremad erakonnad, nii Papandréou sotsiaaldemokraadid kui ka Samarase parementsentristid on andnud Euroopale lubadusi, et nendest põhimõtetest peetakse ka pärast valimisi kinni. Samal ajal on teada, et kumbki partei ei esine avaliku arvamuse küsitlustes eriti tugevalt. Te ütlesitegi, et nagu Eestis ei pälvi suurt avalikku armastust nende sammude eest, nii ka Kreekas mitte. Kas ja milliseid garantiisid ning kuidas on ette nähtud puhuks, kui valimistel peaksid olema piisavalt edukad need praegu tõusvad parteid poliitikamaastiku mõlemal serval?

Jürgen Ligi

Aitäh viisaka küsimuse eest! Ma mõtlesin, et me jääme siin vastastikku sõnu pilduma. Aga ikkagi teen korrektsiooni. Te olite ilmselt saalist ära. Ma ütlesin, et, jah, Kreeka sotsiaaldemokraadid vabatahtlikult sellist asja ei teeks, nad teevad seda surmahirmus ja neil ei ole valikut. Ütlesin ka seda, et Kreeka sotsiaaldemokraatidel ei ole enam ühtegi poliitilist eraldusmärki. Nad on päästjad, neid kannustab valikute puudus ja neid valikuid nad ise ei oleks teinud. See on päris selge. Tagajärg on ka see, mida te lisasite, et arvamusküsitlustes ei lähe neil seetõttu hästi. See risk on olemas. Mõlemad suured erakonnad, nii Néa Dimokratía kui ka Pasok, on maksnud ränka poliitilist hinda. Teiselt poolt jällegi on ka Kreeka ühiskonnas, ütleme, nähtav ellujäämise instinkt ja kaks kolmandikku inimestest toetab seda majanduspaketti. Kui küsida mitte erakondade, vaid majanduspaketi kohta, siis selgub, et kaks kolmandikku toetab seda ja veel suurem on toetus eurosooni jäämisele. Riskid on. Riskidest räägitakse ka rahandusministrite hulgas. Ajakirjandusse on lekkinud jutt sellest – me tegelikult ei tahtnud, et avalikult arutataks –, et Kreekale on soovitatud valimised edasi lükata, et selles segaduses ei pääseks võimule äärmuslased. Ka sellest on juttu olnud. Aga on olnud ka selget soovi mitte avaldada mingit otsust survet poliitilistele otsustele, milleks ju valimiste väljakuulutamine on. Kõik teavad, et esimene riskikoht on Kreeka valimised. Seetõttu on võetud suurematelt erakondadelt allkirjad, väikestega ei olegi midagi teha. Kreeka erakondi jaotatakse nende laudade taga, kus ma nõu pidamas käin, Euroopa-meelseteks ja nendeks, kellega ei olegi võimalik kokku leppida, kes ei ole sellest huvitatud, kes vastandavad ennast Euroopale, üldse kogu kapitalismile. Niipalju nendel paaril erakonnal siiski ideoloogilist nägu on, et ühed on Euroopameelsed, teistele on oluline nemad ise. Aga jah, riskide maandamiseks on järelevalve. Raha kasutamiseks on loodud eriarve, st ülekannete eel tuleb teha alati põhjalik aruanne, analüüs, kas järgmine ülekanne tuleb või mitte. Kreekal ei ole võimalik Euroopas toimida, kui ta võlgadele lihtsalt vilistab. Kreeka on Euroopaga nii tugevasti seotud. Ma ei näe, et Kreekal seda valikut oleks, ütlen ausalt.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Juku-Kalle Raid!

Juku-Kalle Raid

Aitäh! Küsimus sulle, Jürgen. Miks me peaksime kinni maksma sotsialistide lollusi? Unustame korraks ära, et sa oled minister. Palun anna hinnang, kas sinu arust on tegemist sotsialismi või kapitalismi kriisiga!

Jürgen Ligi

Aitäh, Juku, selle küsimuse eest! Aga ma kardan, et kui sa niimoodi küsid, siis üks saalipool heitub ja hakkab meid ühiselt süüdistama ülbuses ja tülinorimises. Mina olen küll püüdnud siin vahet teha. Kindlasti on tegemist sotsialismi kriisiga. See on üks tüüpiline näide selle kohta, kus riik on pidevalt sisendanud oma kodanikele, et ta on kõikvõimas, aga kodanik on väeti, ning riik on loonud kodanikele garantiisid, mida ta ei jõua iialgi kinni maksta, ja ta on teinud seda loomulikult võõra rahaga. Nii et tegemist on kas sotsialismi (või muu sarnase kõlaga sõna) kriisiga või, ütleme, hoolekanderiigi kriisiga. Aga sarnaseid nähte on ju Euroopas üsna palju. Mul on hea meel esineda just Eesti valitsuse ja Eesti parlamendi nimel. Meil on endiselt võimalus suuri vigu vältida.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urve Palo, teine küsimus!

Urve Palo

Lugupeetud minister! See tendents, et te peate ennast jumalaks, tekitab väga muret. Uskuge mind, teil ei ole informatsiooni selle kohta, milline on olnud minu elu parim otsus, te ei tea seda, seda ei ole teil võimalik kuidagi teada, aga te ometi väitsite, et te teate, milline on olnud siiani minu elu parim otsus. See tekitab tõesti muret. Aga kuna te ei vastanud ennist minu küsimusele, siis ma küsin uuesti. Öelge, palun, miks valitsus, kes usub, et turg paneb kõik paika, tugevam jääb ellu ja nõrgem ei peagi ellu jääma, viljeleb Eestis ühesugust poliitikat, solidaarsusest ei ole juttu, abipaketidest ei ole juttu, aga Eestist väljapoole viljeleb teistsugust poliitikat. Miks selline kahepalgelisus? Millest see tuleb?

Jürgen Ligi

Aitäh! Mul on lihtsalt siiralt kahju. Te oleksite võinud ikkagi läbi mõelda, kuidas te küsimuse sõnastate ja mida te väidate. Eesti on oma otsustes olnud ratsionaalne. Ratsionaalsuse osa on ka solidaarsus. Küsimus on lihtsalt solidaarsuse suunamises. Meie suuname oma solidaarsust eelkõige nendele, kes seda tegelikult vajavad, mitte nendele, kes võiksid jääda selle peale asjata lootma. Mis Kreekasse puutub, siis ma olen korduvalt öelnud, et ega me kerge südamega seda valikut ei tee, aga kergemaks teeb meie südame see, et me ise oleme palju optimistlikumas olukorras ega tee isiklikult arvestatavat ohvrit. Meie, st selle eelnõu ettevalmistajad, selle programmi üle vaielnud, ei arva, et Kreekast raha tagasi ei tule. Me teame täpselt, et rahanduslikult ei löö see meile mingit ravimatut haava. Jooksvad kulud peame endiselt vaos hoidma, aga selleks projektiks on meil n-ö ühekordset reserviraha kõrvale pandud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Härra minister! Vaadates seda memorandumit, ma näen, et päris paljude meetmete ja tegevuste juurde on kirjutatud tähtajad, mis peab selleks või teiseks ajaks tehtud olema. Päris palju on näha veebruar, märtsi ja aprilli. See tähendab, et tegelikult peavad mingisugused tegevused olema juba teoksil või lõppfaasis. Ma teen lahti lehekülje 7, kus on kirjas, et uue andmekeskuse riistvara tuleb paika seada ja tööle panna 2012. aasta märtsi lõpuks. See tähendab, et peab olema juba mingisugune riigihange tehtud jne. Ma loodan, et nad ostavad neid asju riigihankega. Kas teil on selle kohta infot? Kas mingisugused tegevused juba käivad või alustab Kreeka kõikide nende tegevustega alles siis, kui allkirjad on paberil all?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ka mina teen nendest tähtaegadest järelduse, et need tegevused on juba käimas. Mingit kahtlust ei ole mul selles, et Kreeka riik toimib ka enne neid kriitilisi hääletusi. Kahtlemata on Kreeka elus riik. Abiprogramm algas ju kevadel 2010. See, kuidas nad täpselt kajas-

tavad lähiaja sündmusi, võib olla erinev, aga nad tahavad kindlasti need kõik ära kajastada, ka need, mis on varasemate otsuste põhjal juba töös ja realiseeruvad lähiajal. Selles ei ole kahtlust. Eesti pakutav tehniline abi näitab, et e-riigi ja maksude teemal on abi juba vastu võetud. Ma tean selliseid fakte konkreetselt küll vähe, aga need sammud tunduvad olevat juba astumisel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Viktor Vassiljev, teine küsimus!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Ma tänan teid asjaliku vastuse eest minu eelmisele küsimusele Kreeka võlakoorma kohta! Nüüd ma küsin sama Eesti kohta, sest ka siin on avaldatud erinevaid arve. Tahaksin teilt asjakohast informatsiooni saada. Nimelt, milline on Eesti riigi praegune võlakoormus ja milline on Eesti erasektori võlakoormus protsentides SKT-st?

Jürgen Ligi

See küsimus erasektori kohta on natukene kehval hetkel esitatud. Eesti riigi võlakoormus on pisut üle 5% ja see on olnud viimasel ajal languses. Erasektori kohta ütlen, et erasektori laenukoormus suhtes SKT-sse paigutub tagasihoidlike keskmiste hulka. Me seisame üsna kindlalt. Kindlasti on era- ja riigivõla suhe selgelt eravõla kahjuks, st erasektoril on rohkem võlgu, aga kui me võrdleme teiste riikidega, siis on Eesti Euroopas päris keskel. Neid graafikuid ma vaatasin veel sel nädalal, aga protsente ma kardan praegu öelda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Teatavasti ei ole Kreeka valitsus kõiki varasemaid kokkuleppeid ja lubadusi täitnud ning see suurendab võimalust, et nad ei tee seda selgi korral. Kreekale tehakse väljamakseid osade kaupa ning on ka võimalik, et väljamaksete tegemine mingis etapis peatatakse. Milline on see otsustusmehhanism ja mis organ selle võimaliku peatamise otsustab? Kas

see on Euroopa Komisjon, nn troika või keegi kolmas või neljas?

Jürgen Ligi

Aitäh! Asjalik küsimus. Mehhanism käib rahandusministri kaudu. Rahandusminister annab loomulikult aru Riigikogule. See käib operatiivselt Euroopa Liidu asjade komisjoni ja valitsuse kaudu. Või see abi peatada on rahandusministritel, aga nad ei ole muidugi sõltumatud figuurid. Nad on väga huvitatud sellest, et see, mis nad on oma parlamendile öelnud, peaks vett.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Kuulan seda arutelu ja mul tekib paratamatult küsimus, kas te mitteametlikel kohtumistel, näiteks õhtul teetassi või minu poolest punase veini klaasi taga olete teiste rahandusministritega arutanud lisaks Kreeka abipaketile Kreeka võimalikku eurosoonist lahkumist, mis tegelikult looks neile võimaluse oma valuuta devalveerida?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma pean tunnistama, et ega rahandusministrid mitteametlikult ei kohtu, meil ei ole selleks aega. Me tuleme lennukilt, istume kokku, enamasti jõuame hilisõhtul hotelli ja hommikul jätkame ning kiirustame siis lennukile. Vahepause ja mitteametlikke jutuajamisi peaaegu ei ole. Aga nendel üksikutel juhtudel, kui me mitteametlikult kokku oleme saanud, on muidugi olnud hääli, kes on rohkem kirunud ja leidnud, et Kreeka vajaks rängemat kohanemist ehk mitte vägisi majanduse elavdamist, mida ka siin on pakutud. Ma kaldun pooldama seda tiiba, kes arvab, et Kreeka vajaks rängemat kohanemist, aga ma kaitsen siin kollektiivselt ja väga raskelt väljatöötatud kokkulepet, ma esindan Euroopa otsuseid ja ettepanekuid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kajar Lember, teine küsimus!

Kajar Lember

Aitäh, juhataja! Hea minister! Te ennist ütlesite, et Kreeka sotsiaaldemokraadid on sunnitud surmahirmu ja vist alalhoiuinstinkti tõttu seda paketti, st enda siseriiklikku kärpekava toetama. Kas Eesti Riigikogu liikmed peaksid olema surmahirmul ja alalhoiuinstinktist haaratud, et selle toetuseks rohelist nuppu vajutada?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kindlasti ei peaks Eesti Riigikogu liikmed surmahirmu tundma. Surmast rääkides ma tsiteerisingi Kreeka enda sõnakasutust, nii on Kreeka meedias öeldud. Aga me peaksime kartma küll ja olema kindlad, et tagasilööks eksporditurgude investeeringute kaudu oleks Eestis väga tuntav. See, mida eestlased peaksid tundma, peaksid siin parlamendis tundma – nad peaksid tundma ennast eurooplastena. Olles siiani põhiliselt Euroopast saaja, tagastamatu abi saaja osas, on meil praegu Euroopa tulevase tagastamatu abi summade üle vaieldes hea võimalus näidata ennast ka andjana, isegi kui saaja on olnud üleannetu. Olgem suuremeelsed ja defineerigem ennast siis Euroopameelseteks, nii nagu Kreeka parlamendi enamus üsna rahvusvaheliselt praegu defineeritakse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aadu Must, teine küsimus!

Aadu Must

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Euroopa solidaarsuses, millest te väga kenasti räägite, osalevad riigid vastavalt oma majanduslikule kandevõimele. Riikide rikkus ja majanduslik kandevõime on ju erinevad. Erinevad on ka riikide püüdlused ennast halvemana või paremana või veel paremana eksponeerida. Mind huvitab üks hästi lihtne printsiip: kas on nii, et need riigid, kes suudavad enda majanduslikke edusamme tegelikust mõneti suuremana eksponeerida, saavad täna menetletavas abipaketis osaleda ka suurema panusega kui need, kes oma andmeid ei ilusta?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma võin küll käsi südamel öelda, et mingit massiivset andmete ilustamist Euroopa statistikas enam ei eksisteeri. See on minevik.

See on muutunud nii tundlikuks teemaks, et isegi mul on olnud paar väga haavavat kogemust, kuidas selles on kaheldud. Kui meil oli arutusel statistikaseadus, siis vaatamata minu ponnistustele kõik, ütleme, grammatilised riskid kõrvaldada, leiti siiski võimalus saata Euroopasse sõnum, justkui me tahaksime Statistikaametit kuidagi sisuliselt allutada. See on, muide, üks minu suur pettumus, et Eestis nii tehti. Ma ei ole ialgi pinnunud Statistikaametist isegi enneaegu andmeid välja. See on nii tundlik teema Euroopas! Statistika ei ole vale kolmas liik, Euroopas kindlasti mitte, teda tuleb lihtsalt osata tõlgendada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Aitäh, austatud eesistuja! Hea minister! Euroopa solidaarsus on minule isiklikult sümpaatne ja eurosooni riikide ühised pingutused väärivad ilmselgelt tunnustamist. Teisalt ei ol- da Euroopas solidaarsed kõikides küsimustes, Eestile tehakse näiteks selget ülekohut põllu- majanduse otsetoetuste osas, aga see selleks. Hea minister, kas te võite kindel olla, et see memorandumi kavand täidab oma eesmärgi, et Kreeka saab hakkama?

Jürgen Ligi

Aitäh! Minu kindlus seisneb ikkagi selles, et on loodud süsteem, kus me ise osaleme. Me ei saa ju enda tööski olla kindlad, aga me teame, et selleks tööks on tingimused loodud. Mis puudutab Euroopa solidaarsust, siis kas või tänagi arutasime valitsuses, kuidas seda meie huvide seisukohast suurendada. Kõlab naljakalt. Meie huvides on suurem solidaarsus põllumajandustoetuste osas, mis seal salata. Kuidas me selle saavutame? Isegi siin tuleb olla retoorikaga ettevaatlik, sai neid pabereid nü- moodi sõnastatud, et me ei paistaks kitsastes huvides tegutsejana.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Suur tänu! Härra minister, ma olen siin, tere!

Jürgen Ligi

Kuidas ma võiks seda mitte teada!

Marianne Mikko

Kuulasin teie ja Juku-Kalle Raidi ideoloogilist turteltuvide mesijuttu, mille mõte oli solvata minu poliitilist perekonda. Rahandus- minister, kelleks te end õigupoolest peate, kas uuskonservatiiviks või liberaaliks? Ja edasi: missugust ideoloogiat silmas pidades te lange- tasite Eesti Vabariigi jaoks üliolulise kohustava otsuse aidata Kreekat?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kõigepealt, ma pigem mahendasin Juku-Kalle üsna toorest sõnastust. Nii oli. Näi- tasin pigem välja kahetsust, et see võib teid haavata. Aga tema rääkis ju sotsialismist, ta ei rääkinud sotsiaaldemokraatiast ja ega minagi ei võtnud seda sõna suhu, nii et ärge asetage ennast haavatava rolli. Millele toetudes ma langetasin otsuse? Ma ei ole ju isiklikult otsu- seid langetanud. Ma olen toetunud valitsuse antud volitustele ja ma olen toetunud ka siin Riigikogus toimunud minu arust üsna sõbrali- kele aruteludele EFSF-i teemal, mis ju selle üldise raami praegu annavad ja mis kohustasid ka selle memorandumiga siia tulema. Sotsiaal- demokraatidele ütlen, et kui sõber Svenil jäi mulje, nagu ma oleksin neid rünnanud, siis mina, vastupidi, tundsin heameelt, et tagasi on vanad ajad, kus saab rääkida Euroopa-meelsest osast Eesti parlamendis. Mul ei olnud vähi- matki soovi rünnata sotsiaaldemokraate. On hetki, kus ma olen teiega ühel meelel, ja eu- roopalikkuse mõttes olen olnud ühel meelel. Ma ei ole volitusi ületanud ja ma ei ole ka nii rumal, et ma ei teaks, et parlament hääletab selle memorandumiga teemal ja tal on ühena 17-st vetoõigus. Ma võin lihtsalt juhtida teie tähelepanu sellele, et kui Eesti parlamendis vajalikke hääli kokku ei tule, siis on üsna sel- ge, et me oleme ainus, kes otsustab teisiti, mit- te Kreeka toetamise kasuks. Ma tõesti arvasin, et meie sügisene arutelu oli viljakas ja erimeel- sused olid ainult selles osas, kuidas tegutseda, millised võimalused on selleks juba seadustes olemas. Mina väidan, et seadustes olevad või- malused on piisavad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Me oleme siin kogu aeg rääkinud, et peaksime tegelema Kreekast alanud tulekahjuga ja seda tulekahju kustutama. Me oleme ladunud tulemüüri, et see nakkus ei leviks. Samas me teame, et on olnud ka väga head profülaktilised vahendid. See profülaktiline vahend on olnud nimelt Euroopas kehtiv stabiilsuse ja kasvu pakt, mille järgi kõik liikmesriigid oleksid pidanud elama. Millegipärast ei järgitud seda pakti, nõrgendati kõiki nõudmisi ja jõuti selleni, et Kreeka on maksujõuetu ja ka teistel liikmesriikidel on väga suured võlad. Nüüd on koostatud uus memorandum, uued kokkulepped liikmesriikide ja eriti just Kreeka jaoks, täitmaks kõiki neid nõudeid. Kus peitub seekord libastumisoht, nii et memorandumit ei täideta ja asi läheb veelgi hullemaks?

Jürgen Ligi

Aitäh! Libastumisoht peitub äärmuslike vaadete demokraatlikus võimulepääsemises või saamatuses, mujal seda ohtu ei ole. Mis puudutab stabiilsuse ja kasvu pakti, siis ma ei tea, kui palju tegid minu eelkäijad, aga mina tegin küll seda portfelliga haardes Eesti eri paigus ja eri foorumitel päris palju selgitustööd teemal, kuidas seda tõepoolest ei ole täidetud. Ma võin isegi öelda, et ma hankisin sellega alibi, keegi ei saa väita, et ma eurosooni astumist propageerides poleks hoiatanud, et Euroopa riikide rahandused on probleemide käes. Aga ma muidugi ei teadnud oodata nii järske muutusi, nagu kohati on olnud. 2009. aastal ei olnud veel võlakriisi näha, oli näha ainult rahanduste kriisi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal, teine küsimus!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Te rääkisite minu eelmisele küsimusele vastates, kuidas info jõuab liikmesriikide parlamentidesse, see käib siis ministri ja ELAK-i kaudu. Ma täpsustan natuke oma eelmist küsimust. Kui Kreeka ei täida memorandumis kokkulepitut, siis milline on see otsustusmehhanism, milline organ Euroopa Li-

du tasandil otsustab võimaliku Kreekale mõeldud maksete peatamise?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma väidan, et väga lühidalt öeldes on see eurogrupp, st ministrite kogu eurosoonis.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo, teine küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna, proua juhataja! Austatud minister! Ühes vastuses te mainisite, et nii mitmedki Euroopa kolleegid on tunnistanud, et Kreeka vääriks veelgi karmimat kohtlemist. Kas te ütleksite, milliste riikide esindajad niimoodi arvavad?

Jürgen Ligi

Küsimus oli ju kuluaarivestlustes. Ma võin öelda, et ühe väga traditsiooniliselt sotsialistlikuks peetava riigi rahandusminister oli see, kellelt ma seda viimati väga reljeefselt kuulsin. Aga ega me seda nüüd pidevalt ka ei aruta. Pääaegu kõigil riikidel on võrreldavad probleemid, liigsed võlad, liigsed võla teenindamise kulud, väga palju sundseise, väga palju samasuunalisi reforme tegemisel. Ütleme siis, et seal ei pühenduta Kreeka kirumisele, vaid muretsetakse, kuidas ise hakkama saada, mitte ei osatata kedagi.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Aitäh, proua eesistuja! Härra minister! Kui oluline on selle otsuse langetamisel arvestada rahva enamuse arvamust? Või ei ole sellel mingit tähtsust?

Jürgen Ligi

Aitäh! Mina olen alati uhke valitsuste ja parlamentide üle, kes suudavad ennast avalikust arvamusest distantseerida juhtudel, kus nende teadmised ja südametunnistus dikteerivad teistsuguseid otsuseid, kes ei lohise avaliku arvamuse järel, vaid püüavad oma eelistusi selgelt põhjendada. Selleks on neile antud mandaat. Mina näen sellises avaliku arvamuse järel lohisevas poliitikas lihtsalt omakasupüüd-

likkust. Parlamendid, valitsused peavad mingis mõttes olema liidrid, aga loomulikult peavad nad ka olema selges kontaktis avaliku sektoriga ja pikalt neile võimalust sellest kõrvale hoida ju ei anta, kui valijal ei ole tõelist usaldust nende professionaalsuse ja südametunnistuse suhtes. Nii et mingit protsenti siin ei ole. Minu arust tuleb meie ametites välja teenida usaldus ja olla professionaalsed. Sel juhul on ka valijad võimelised mõnema, et on keegi, kes konkreetsetes asjades on nendest targem ja kellele võib mandaadi anda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Juku-Kalle Raid, teine küsimus!

Juku-Kalle Raid

Jürgen, mul on tunne, et me täpselt ikkagi vist ei jaga praegu, mis tähendab mõiste "solidaarsus". Iseenesest peaks see tähendama seda, et tugevam toetab nõrgemat. Me oleme küll üks Euroopa kultuuriruum, aga ometigi on elatustase Euroopa eri kohtades erinev ja meie saame lähtuda oma elatustasemest. Mul on selline tunne, et praegu on tegemist sellega, et suur Peeter sööb puhtast solidaarsusest ära väikese Peetri leiva koos leivakotiga. Jürgen, mul on küsimus mitte sulle kui ministrile, vaid kui inimesele: ütle, kas see kõik, mis praegu toimub, on eetiline, et me toetame seda, arvestades Eesti kodanikkonda?

Jürgen Ligi

Aitäh! Mind ei lasta siia pulti inimesena ja ministreid inimeseks ei peeta ka – mis inimene see on, poliitik ju. Aga kui te ikkagi tahate, et mu sisetunne stenogrammi satuks, siis mina tõlgendan seda ikkagi solidaarsusena Euroopa ja ka eurotsooni kui süsteemi suhtes, mitte konkreetse üleannetu suhtes. Konkreetse üleannetu suhtes on mul teatav kaastunne ja väga tugev kriitiline meel. Aga ma arvan, et koos väljatöötatud otsused, millest paremaid ma ei tea olevat, on need, millega tasuks kaasa minna, ja siis ei ole väga suurt vahet, kas see, kes on hädas, on meist jõukam või vaesem. Mulle tegelikult meeldib ja minu arust on päris hea looming tuua üks teelt hälbinud riik teele tagasi. Riike reformida on väga eetiline. Kreeka kohta võib öelda, et suured palgad ja sotsiaalkulud, aga samas reformimatus, ja me peame

siis korrigeerima seda nende eluolu. Kui vaadata nende olematut majanduskasvu, tumedat tulevikku, kõrget hinnataset, nõrka konkurentsi, siis võib öelda, et ei ela need kreeklased meist paremini midagi. Nende meeolu on must, nende südametunnistus piinab, nad on tigidad, nad otsivad süüdlasi. Ma arvan, et meie emotsionaalne seisund on ikkagi palju suurem rikkus kui nende mõnevõrra suurema ostujõuga palk.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Leinatamm!

Tarmo Leinatamm

Aitäh! Lugupeetud minister! Ütleme, et täna saab valitsus Riigikogult nõusoleku see memorandum heaks kiita, aga ühel päeval selgub, et Kreeka ei täida ikkagi neid nõudmisi, ja abiandmine otsustatakse peatada. Kas siis tuleb hea rahandusminister Riigikogu ette palvega, et peatame selle otsuse, või sa võtad otsuse vastu Brüsselis ja seega ignoreerid Riigikogu otsust, millega me oleme andnud loa ja soovime Kreekat aidata? Milline see mehhanism on juhul, kui tõesti on vaja abistamine peatada?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei oleks nii tugevat toetust Kreekale teie suust küll oodanud. Aga mehhanism on ikkagi niisugune, et ma olen aruandekohustuslane valitsuse ja parlamendi ees (parlamendile annan regulaarselt aru Euroopa asjade komisjoni kaudu). Ma ei ole vaba radikaal. Aga ma olen, jah, see, kes peab oma otsuse seal laua taga välja ütleva. Seda on muidugi raske prognoosida, mis hetkel n-ö juhe välja tõmmatakse, kas selleks on vajadust. Tehakse kõik, et seda vajadust ei tekiks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Võsa, teine küsimus!

Peeter Võsa

Aitäh, proua eesistuja! Härra minister! Jätkan oma eelmist küsimust. Selle otsuse lange-tamisel oleks rahva enamuse soovidega arvestamine väär. Nii et poliitikud ei ole valitud siia rahva enamuse tahet teostama, kas ma saan õigesti aru?

Jürgen Ligi

Aitäh! Poliitikud on valitud siia teostama oma mandaati. Poliitikud ei ole kohustatud lohisema avaliku arvamuse küsitluste järel, vaid peavad tegutsema oma teadmiste ja südametunnistuse järgi. Ja seda teadmist ja südametunnistust peavad nad näitama valijale nii valimiste ajal kui ka jooksvalt. Nii ongi! Me peamegi tegema otsuseid sisemise tunde järgi ja mitte hoidma oma nahka, mõeldes, mis on populaarsem ja mis tundub efektssem. Enamik inimesi ei tea tegelikult Kreeka olukorrast ega riskidest kuigi palju, ja nii on enamiku küsimustega, mida me siin arutame. Nii et see on selline suhteliselt raskesti kirjeldatav üldine mõju, mis avalikul arvamusel peab meile olema. Me ei tohi loomulikult seada eesmärgiks avalikule arvamusele vastanduda, küll aga võiksime olla niivõrd ohvrimeelsed iseenda suhtes, et me julgeme avalikku arvamust kujundada, põhjendades oma otsuseid ja võttes isiklike riske, mis seal salata. Iga kord, kui me hälbime avalikust arvamusest oma südametunnistuse järgi, me võtame isikliku riski ja see annab meile õigustuse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Raivo Järvi!

Raivo Järvi

Suur tänu! Páris debati alguses sa mainisid ka julgeolekuriske. Kui vaadata Kreeka ajalugu, siis 19. sajandil on olnud kolm säärast pankrotilaadset episoodi, ja kui mälu mind ei peta, siis midagi sarnast tõi 1960. aastatel võimule mustad kolonelid. Kui säärane stsenaarium peaks rakenduma ja sisuliselt Kreeka n-ö vilistab muu Euroopa Liidu peale, kas siis ei juhtu, et meie kanda jäävad kõik need võlakirjad ja intressid, mis oleks tunduvalt õõvastavam stsenaarium?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei tea nüüd, et need võlakirjad võiksid meie kanda jääda. 1960. aastad olid aga ka Euroopas tänases mõistes suhteliselt barbaarne aeg. Kujutada praegu ette huntat, kujutada ette kaost mõnes Euroopa riigis oleks erakordselt keeruline. See on tõesti olnud Euroopa tipp-poliitikutele üks tugev motivaator, ei taheta mõelda sellele võimalusele, et sellel mitte väga suurel demokraatia saarel maailmas

pöörduks ajalugu tagasi. See on kindlasti üks põhjus. On hulk egoistlikke kaalutlusi, miks abiprogramme koostatakse – isiklik majanduslik kasum, riikide majanduslik kasum –, aga on ka selliseid euroopalikke, demokraatlikke kaalutlusi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Repts, teine küsimus!

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Tõepoolest, nii nagu eelmise küsimuse puhulgi on arutelud paljus läinud selle peale, kui tugev on Euroopa andmaks Kreekat vabaks, või täpsemalt öeldes, kui valmis ollakse tunnistama, et Kreeka ei sobi eurotsoon. Teine debatt on olnud selle ümber, mida see kaasa tooks, kui Kreeka sealt välja lükataks, millised võimud võivad sellisel juhul kokku saada, mis põhjustel ja kuidas valimised võita. Mu küsimus oleks selle peale aga niisugune. Üks debattidest, mida vähemalt ingliskeelsetes lehtedes ja eriti Ameerika väljaannetes on kajastatud, on see, et tegelikult läheb Euroopa appi oma paarile suurpangale. Mida te ütlete selgituseks, keda me siis toetame, kas Kreekat või suuri Saksa pankasid?

Jürgen Ligi

Aitäh! Käsi südamel, ma ei arva, et me päästaksime Saksa pankasid. Tegelikult on erakordselt võigas, teades neid kaalutlusi, ütleme siis, suletud uste tagant, kuidas sakslasi on kujutatud mingite ajalooliste sümbolitega, kuidas neid süüdistatakse ja rünnatakse ka selles riigis, kes tegelikult sõltub nende suuremeelsusest. Saksa rahvas, jätame selle sõna "rahvas" mainimata, avalik aramus ei ole Kreeka suhtes ka positiivne. Saksa poliitikud muretsuvad väga selle pärast, et nendele saab osaks ajalooline süü Kreeka hätta jätmises.

Ma ei tea, mul jäi vist küsimus vastamata, ma alustasin, aga ... Kas me toetame pankasid? Minu teadmist mööda on Saksa pangad Kreeka võlakirjade kahjud minimeerinud, kui Saksamaa tahaks päästa oma panku, siis talle oleks see odavam. Pigem on Saksamaa praegu suuremeelne. Neelab alla selle häbistamise ja ebaõigluse, mis talle Kreekas osaks saab, ja üritab anda Kreekale võimalust. Me anname Kree-

kale võimaluse. See on see, mida me praegu teeme või teha üritame.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Igor Gräzin!

Igor Gräzin

Hea minister! Ma loen seda memorandumit ja siin on väga palju väga häid asju. Ma tahan juhtida tähelepanu ühele meeldivale momendile, aga ma ei ole kindel, kas ma märkasin õigesti. Siin on öeldud: "Allkirjastatud Brüsselis kolmes eksemplaris inglise keeles." Ütle, palun, kas rahandusministritel on lõpuks õnnestunud panna piir prantsuse keele ülemäärasele ja kontrollimatule vohamisele Euroopa Liidu institutsioonides? Et lõppkokkuvõttes me oleme jõudnud välja õige keeleni? Juhul kui nii, siis see on saavutus!

Jürgen Ligi

Aitäh! Minu jaoks on eesti keel kõige õigem ja ma ei kurjustaks prantslaste puhul liiga, kui nad ka enda keelest peavad. Vahel on see olnud tüütu, kui prantslane selgelt ingliskeelsele seltskonnale hakkab pidama prantsuskeelset kõnet, ja isekas. Enamik ministreid seda ei tee. Ma võin öelda ausalt, et rahandusministrite hulgas on meeldiv üllatus, Christine Lagarde oli rõhutatult ingliskeelne, kui ta vääratas, siis ta parandas ennast. Samas teevad prantslastele kummardusi õige mitme riigi esindajad, näiteks Luksemburgi ja Belgia ministrid, ka kreeklastel on seda juhtunud. Pigem ollakse aga vastastikku lugupidavad ja domineeriv lugupidamise viis on rääkida keeles, mida seal laua taga kõik mõistavad. Ma ei saa väita, et Ecofinil kõik inglise keelt mõistavad, aga seal laua taga, jah, räägitakse. Ja see on positiivne, hea tunne, kui sa kuuled prantsuse rahandusministrit vabatahtlikult inglise keeles rääkimas. See on lihtsalt suuremeelne. Uus rahandusminister nii ingliskeelne küll ei ole, aga siiski.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Leinatamm, teine küsimus!

Tarmo Leinatamm

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud ettekandja! Teadupärast on menetlemisprotseduurid Eu-

roopas erinevad, osas riikides on see valitsuse pärusmaa, osas parlamendi pärusmaa. Milline on sinu seisukoht? Kumb on õigem, kas see temaatika peaks olema valitsuse pärusmaa või parlamendi pärusmaa?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma arvan, et arutamiseks on see igal juhul parlamendi pärusmaa. Põhilise töö teeb ära erialakomisjon, kes saab iga nädal informatsiooni. Suures saalis on asjalikkus teinekord kõikuv, vahel tehakse esinejale liiga, vahel kaotab esineja närvi. Otsustamisel võiks aga rõhk olla pigem professionaalsetel organisatsioonidel ja täitevvõimul, oleks parlamentaarne kontroll, mitte niivõrd parlamentaarne otsustamine. Erialakomisjon on see, kust see protsess peaks läbi käima, sellega on kõik hästi, aga suurest saalist mitte pidevalt. IMF-i puhul me ju ei nõua sellist asja.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Kreeka kohustub vahendite kasutuselevõtuks ellu viima teatud eelmeetmed. Milline on nende eelmeetmete seis, kas on reaalne neid vastavalt plaanidele ellu viia?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kontroll on reaalne, 1. märtsil korraldatakse eraldi eurogrupi kohtumine, kus see vaadatakse üle. Kohustused on võetud, lubadused on antud, allkirjad antud. Oleks küll üsna jahmatav, kui läheks teisiti. Tähtajad on väga lühikesed.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Jaan Õunapuu, teine küsimus!

Jaan Õunapuu

Aitäh! Hea minister! Kui lugeda ettevõtluskeskkonna parandamisele suunatud reformimeetmete paketti, siis võib leida üllatavaid pärle. Näiteks tunnistatakse kehtetuks seadus, mis keelab müüa kaupa soetusmaksumusest madalama hinnaga, või nähakse ette lasta täiesti vabaks bensiniijaamade lahtiolekuajad. Aga see selleks. Tegelikult tahtsin küsida teemal, mis puudutab struktuurifondide ja ühtekuuluvusfondi kasutusmäärasid ja raha kasu-

tamise tähtaegu. Siin on öeldud, et viia lõpule lõpetamata projektid, mis on kantud 2000.–2006. aasta rakenduskava sulgemisdokumentidesse. Samamoodi on ühtekuuluvusfondiga. Kas Kreekale on tehtud mingisugused erandid? Meil on ju võimalik kasutada raha kaks aastat peale perioodi lõppu. Praegu on aasta 2012 ja kreeklased võivad ikka veel seda raha kasutada. Kas te oskate seda seletada?

Jürgen Ligi

Aitäh! Seda detaili ma ei oska kommenteerida. Programmiriikidele on aga soodustusi tehtud ja näiteks kaasfinantseerimise määr võib neil olla ka 5%. Siin on otsitud kivist välja pigistatud kergendusi ikka igalt poolt nii palju kui võimalik. Ma ei välista, et siin on tegemist sellega.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Aitäh, proua juhataja! Austatud rahandusminister! Mina olen solidaarsuse poolt, mida Eestis, tõsi küll, vähe näha on. Kui võrrelda Euroopa Liitu perekonnaga, siis peaks ka Eesti riigina käituma nii, et hättasattunuid aidatakse. Kui aga vaadata olukorda peale kärpeid, siis Kreeka töötu elab ka homme paremini kui Eesti töötu täna. Aga see oli pigem kommentaar. Mu küsimus on, et kas Eesti valitsus on järsku rahvale liialt vähe selgitanud ja olnud rahvast väga kaugel, et on ka sellised vastupidised arvamused. Võib-olla peaks selgitama, mida tähendab üks variant, kui seda paketti toetatakse, ja mida tähendab see, kui ei toetata? Rahvas kuulab neid kõnepuldist peetud kõnesid, päriselus on olukord aga hoopis teine.

Jürgen Ligi

Aitäh! Eks see ole meie raske ülesanne – seletada. Mulle endale tundub, et ma olen selle teema küljes kaks aastat olnud, kogu aeg räägin. Samas ma tean, et ma ei leia teed enamiku inimesteni ja ammugi mitte nende südamesse. Mul on pigem tunne, et ma tundun totakas. Ma räägin mingisuguse riigi abistamisest, kes on teinud kõik asjad tagurpidi, võrreldes sellega, mida mina olen teinud. Nii et me ikkagi räägime, lakkamatult räägime, aga ka kuulajal on ju vastutus ja valik, kas ta kuulata tahab.

Me räägime. Ma ei saa väita, et sellest ei ole räägitud. Täiesti õige on aga juhtida tähelepanu, et see on meie ülesanne, st peabki rääkima.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Lauri Laasi, küsimus!

Lauri Laasi

Aitäh! Austatud minister! Eile juhtusin mitu korda uudistekanalitest kuulma, kuidas te rõhutasite, et tegemist ei ole raha andmisega kreeklastele, vaid laenuga. Aga tava kohaselt on igal laenul oma hind. Mis oleks intress, kui see laen rakendub, ja mis oleks selle raha hind, mille me kreeklastele laename?

Jürgen Ligi

Aitäh! Laenu hind selgub nende fondide, EFSF-i ja ESM-i omafinantseerimise hinnast. Seal on vahel hästi pisike marginaal, ma natukene kardan välja öelda, mitu protsendipunkti. Pean mälu värskendama. Intresside teemal on palju räägitud, aga viimasel ajal põhiliselt sellest intressist, mida mahakirjutatud võlgadele rakendatakse, nendel algab see 2%-st. See on praeguses olukorras sisuliselt negatiivne reaalintriss.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Anvelt, teine küsimus!

Andres Anvelt

Aitäh! Hea minister! Ma jätkan kolleeg Helmen Küti küsimust, kuna ma ise olen pidanud ka mitmetel päevadel, isegi võib-olla kuude jooksul selgitama täpselt sedasama asja erinevatele gruppidele, vanematele ja noorematele ning eile, muide, ligi pool tundi ühele sinu erakonnakaaslasele, kusjuures mitte vähetähtsale erakonnakaaslasele, mitte parlamendiliikmele. Sellepärast ma palun, et sa ei räägiks mitte nii, nagu sa enne rääkisid, st miks see Kreekale kasulik on ja miks me mingit riiki aitame, vaid ütleksid paari lausega siiralt, miks see samm Eesti rahvale ja riigile kasulik on.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ütleme nii, et patta panemise suhtes see ei ole kasulik. Kui väga väiklasele huvile keskenduda, lühiajaliselt mõelda, siis on see loomulikult panustamine, millest tahaks hoiduda. Aga kui veidi avaramalt mõelda, siis

kõigepealt on see ikkagi osalemine Euroopa ühises ettevõtmises. See ei ole mitte mingisugune õõnes paatos, vaid see on reaalsus. Ise abi saajana oleks ütle mata kummaline, kui me nüüd ainsana, tõenäoliselt ainsana 17-st nina kirtsutaksime, ütleksime, et meie saadud tagastamatu abi – ja ka tulevikus saadav tagastamatu abi, praegu käivad ju reaalsed läbirääkimised, kui palju me järgmisel perioodil raha saame – ei ole piisav, et anda kellelegi laenu hoopis väiksemas summas. Ökonomistina ma ütlen, et reaalne kahju töökohtade ja investeringute kao näol oleks enam kui tõenäoline, kui lasta Kreeka kaosesse. Ja sinna ta kahtlemata läheb, kui ta ei suuda rahastada elementaarseid väljaminekuid. Me saaksime selle raha ringiga tagasi. Mitte küll oma pankade kaudu, nagu mõnel teisel riigil on võib-olla rohkem võimalusi saada. Mitte otseste kaubandussidemetega kaudu, vaid läbi teiste riikide, sh Saksamaa, kuhu me ise oleme harjunud oma kaupa saatma. Loomulikult investeringute kaudu. Kui õhkkond on ärev, kui on ebakindlus ja kõik teavad, et ka teised on ebakindlad, siis investeringud peatatakse. Aga meil on investeringuid vaja, et hoida oma elatustaset kasvamas, mitte langemas. Nii et see ei ole ühe sõnaga, väga pragmaatiliselt väljaöeldav asi, see on natuke pikem jutt ja meie ülesanne on proovida seda lihtsamalt öelda, kui mina suudan.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson, teine küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud rahandusminister! Kui me sügisel siin parlamendis debateerisime EFSF-i üle, siis oli põhiline kaitseargument, et see ei puuduta veel Kreekat. Nüüd on siis siin see otsus, et Kreeka saab kliendiks. Te olete olnud oma vastustes põhjalik ja andnud sellise ülevaate, et eurotsoon on suhteliselt pimedas olukorras, läbinähtavus on päris väike. Aga kas te vähemalt selles suhtes saate meile kindlust anda, et rohkem te siia Riigikogu ette uue kliendiga, mingi riigiga, mis ei ole Kreeka, enam ei tule, et sellega on klientide nimekirilukus?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei saa seda kuidagi lubada. Ma ei saa seda kindlasti lubada. Meil on olnud keerule presenteerida EFSF-i ja kuulata kogu kriitikat selle ümber, sest eitada, et Kreeka ükskord kliendiks tuleb, ei saanud, aga jätta seda muljet, nagu ta juba klient oleks või kindlasti selleks saaks, tol korral või veel hiljutigi ka ei saanud, see ei olnud kindel. Põhistsenaarium oli ikkagi see, et jätkub kahepoolne programm. Seda te kirjeldasite täiesti täpselt, et nii kaua, kui asi ei ole otsustatud, ei saa ka öelda, et me räägime Kreekast, me rääkisime ikkagi EFSF-ist.

Uutest klientidest. See tõenäosus on muidugi tunduvalt suurem juhul, kui Kreeka hääletus läbi kukub. Siis on päris kindel, et tugeva löögi saavad just haprad Lõuna-Euroopa riigid, ja võib-olla isegi mitte ainult Lõuna-Euroopa. Ma ei mõtle küll Põhja-Euroopat, aga ei hakka täpsustama. See, milleks Riigikogu EFSF-i otsusega mandaadi andis või kohustuse võttis, oli ju vastastikuse mõistmise memorandumid, kui ma nüüd õigesti tõlgin. Nendega me peame ikkagi siia tulema. Kui näiteks Portugalis või Irimaal tuleb uus memorandum, siis tuleme ikka siia saali tagasi. Aga ma loodan, et riike ei lisandu, et me suudame ... Eurokomisjoni juht raputab pead, kindlasti võtab ta sõna ja lükkab mu väited ümber. Laias laastus peaks aga uute programmidega siit läbi tulema. Kindlasti ei tohi aga jääda muljet, et ESM-i puhul hakkavad tulema saali hääletused.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Indrek Saar!

Indrek Saar

Aitäh sõna eest! Lugupeetud minister! Sa oled täna nii kenasti rääkinud Euroopa ühistest väärtustest ja sellest, et meil peab olema usku Euroopa ühisesse tulevikku. Ühesõnaga, solidaarsusest, mida sinu kui staažika liberaali suust on rõõm kuulda, minu hing laulab selle peale. Aga kas sa selle solidaarsuse all pead silmas solidaarsust eelkõige kreeklastega või sakslaste ja prantslastega?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma pidasin silmas, nagu ma ka korra ütlesin, solidaarsust Euroopaga tervikuna. Ma ei otsi välja üksikuid riike ja Kreeka puhul on

see loomulikult tugevasti seotud kriitilise meelega. Ja muidugi ei saa ma solidaarsusest rääkides jätta ikkagi meenutamata, et ma tunnen ennast ka tänuvõlglasena Euroopa ees, jätkuvalt tänuvõlglasena. Euroopa tegi suure otsuse, kui ta otsustas laieneda. Kui ta oleks teinud rahvahääletusi ja veidigi vaeva näinud, ei oleks seda laienemist olnud, kui meid oleks näidatud ohtliku ja kahtlase Ida-Euroopa riiginäina. Mina arvan küll, et ei oleks siis laienenud ei NATO ega Euroopa Liit. Mul on see meeles.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Taavi Rõivas!

Taavi Rõivas

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Kuna siin mainiti minu pearaputust, siis stenogrammi huvides täpsustan. Riigikogu otsustas, et iga uue riigi puhul, kes tuleb EFSF-ist abi küsima, tehakse otsus suures saalis. Kui aga olemasolevate riikide programmides peaks tehtama muudatusi, ja sel juhul neid ei nimetatagi mitte niivõrd uueks programmiks, vaid eeskätt programmimuudatusteks või millekski selliseks, siis ei ole vaja suurde saali tulla, neid saab arutada Euroopa Liidu asjade komisjon.

Praegu on küll küsimuse koht, aga ma jätaks küsimuse ära. Võib-olla te tahaks aga lõpetuseks veel öelda midagi, mis kogu selle arutelu käigus jäi ütlemata, või tahate enne selle otsuse langetamist midagi parlamendile südamele panna.

Jürgen Ligi

Tahan kindlasti tänada! Mul on kahju, et mõnevõrra ootamatult olid paar saadikut kurjad, kuigi EFSF-i puhul nad ju kurjad ei olnud. Aga üldiselt on asi olnud konstruktiivne. Ma tahan paluda toetust sellele otsusele. See ei ole kellelegi meeldiv. See ei ole kellegi isiklik ega erakondlik projekt, see on selgelt Euroopa projekt. Nii et palun leppida ja palun mitte keskenduda minu isikule ega esinemisele, vaid minu öeldud mõtetele.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh, palun Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Teame, et Kreekas toimuvad varsti

valimised, mis toovad uue parlamendi ja uue valitsuse. Kas te võite prognoosida, mis toimub siis, kui riigi uued kõrgemad organid, ma mõtlen valitsust ja parlamenti, võtavad uue poliitilise suuna, mis tänasest erineb?

Jürgen Ligi

Aitäh! Seda sai ka käsitletud. Kaks suurt erakonda pandi alla kirjutama lubadusele, et peale valimisi nad jätkavad. Nagu ma mainisin, oli tõepoolest juttu ka sellest, et ehk on segases olukorras praktilisem valimised hiljem teha, vältimaks äärmuste võimutsemist. Aga see oluks liigne surve, kui see oleks olnud tingimus. Mure sellega on, aga kuna 2/3 Kreeka avalikust arvamusest mõistab, et kas abi-programm või surm – seda on niimoodi sõnastatud Kreekas, need ei ole minu sõnad –, siis on lootust, et nad teevad ka valimistel euroopaliku otsuse. Nad tajuvad vastutust abipakkujate ees, lasevad ennast aidata, lasevad ennast reformida ja Euroopal ilma murenemata edasi minna. Aga jah, teema täiesti realselt muidugi eksisteerib.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ministrile on veel küsimusi? Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, rahandusminister Jürgen Ligi! Järgmisena palun kaasettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Aivar Sõerdi!

Aivar Sõerd

Austatud istungi juhataja! Austatud saalisviibijad! Rahanduskomisjon arutas otsuse eelnõu 185 oma istungil 22. veebruaril. Arutelu alguses pööras komisjoni esimees tähelepanu sellele, et me oleme Kreeka programmi teemasid ka varem komisjonis käsitlenud, niipalju kui meil on informatsiooni olnud. Istungil vastasid küsimustele rahandusminister ja Tanel Ross Rahandusministeeriumist. Minister selgitas ka meil komisjonis olukorda põhjalikult, nii nagu ta seda siin tänagi tegi. Rääkis sellest, kuidas eurogrupp ja teised otsustajad on järkjärgult jõudnud kokkulepete poole, sh erasektor, kes ka selles asjas osaleb, ning et üsna keeruline oli kogu Kreeka programm selle 130 miljardi euro sisse mahutada. Enne eurogrupi esmaspäevast koosolekut räägiti summast 136 miljardit eurot. Muidugi oli asjakohane ka ministri ülevaade Kreeka parlamendi asja vastu-

võetud otsustest. Minister selgitas, millised on Kreekale antava raha allikad. Sellest sõltub siis ka Eesti panus, kuna allikad on EFSF ja tulevikus ESM.

Minister selgitas meile programmi sisu, pöörates tähelepanu Kreeka tööõiguse küsimustele. Samuti rääkis minister sellest, et euroala teised rahandusministrid nurisesid palju Kreeka suhteliselt kõrgete palkade üle, aga samas muidugi möönsid, et paljudes riikides, olgem ausad, näiteks Hollandis, ei ole palgad tootlikkusega võrreldes ka mitte väga madalad. Murekoht ministri ülevaates oli see, kas majanduskasv ikkagi taastub, kuna Kreeka majanduse põhiprobleem on väliskaubanduse suhteliselt väike osa. Kahetsusväärset on vähemalt seni olnud kasvu allikaks põhiliselt väljastpoolt saadud laenud ja siseriiklik käive.

Komisjoni liikmed esitasid küsimusi ja kohe oligi küsimus selle kohta, kas Kreeka suudab lubadusi täita ja kui kindel võib selles tänaste teadmistega olla. Minister selgitas, et eesmärgid on tõesti seatud tänaste teadmiste ja prognooside valguses. Ma ise küsisin otsuse eelnõu seletuskirja mõne punkti kohta. Kas või see, et seletuskirja järgi on Kreeka majanduslangus 6%, aga eile avaldas Kreeka statistikaamet informatsiooni, et tegelikult jäi 2011. aasta majanduslangus 7% kanti, täpsemalt, see oli 6,7%. Nendele nüanssidele tuleb seletuskirjas muidugi tähelepanu pöörata. Olukord ajas tõesti muutub. Ma küsisin ka IMF-i osaluse suuruse kohta, milleks seletuskirjas on märgitud 30 miljardit. Tegelikult, nii nagu vastus oli, on IMF-i panus sellesse projekti 16-17 miljardit. Kui aga arvestada ka eelmise programmi jääki, kus IMF-i osas on üleval 10 miljardit, siis on suurusjärk seletuskirjas öeldu lähedal.

Üks komisjoni liige küsis, kas käesolev eelnõu nõuab 51 poolthäält. Komisjoni seisukoht oli, et see ei ole nii, piisab lihthälteenamusest. Samal komisjoni liikmel oli veel mitu muud küsimust. Üks oli selle kohta, et kui laen antakse Kreekale rangelt tingimuslikult, kuidas siis suudetakse nende tingimuste täitmist kontrollida. Vastajad seletasid, et sinna lähevad toimetama audiitorite meeskonnad ja summad eraldatakse muidugi eriarve kaudu. Küsimus oli ka selle kohta, millise tähtajaga EFSF ise turgudelt finantsvahendeid hangib ja kes seda otsustab. Siin said komisjoni liikmed selgituse,

et fondil on oma juhtkond, mis ei ole küll väga suur, aga kus on ilmselgelt tugevad spetsialistid. Seni pole EFSF-i poolt finantsturgudelt kaasatud vahendid väga pikaajalised olnud. Küsiti, mis juhtub siis, kui EFSF ei saagi turult raha. Selgitus oli, et sellisel juhul ei saa ka Kreekale raha anda, sest EFSF peab kõigepealt ise raha hankima ja alles siis saab ta edasi laenata. Küsiti ka, kui suured on Kreeka laenukohustused kokku. Vastus oli, et üle 300 miljardi euro.

Sellega arutelu lühidalt kokkuvõetuna komisjonis ammendus ja komisjon tegi oma ettepanekud. Kõigepealt, lõpetada otsuse eelnõu esimene lugemine. Selle ettepaneku poolt oli 8 komisjoni liiget, vastu 3, erapooletuid ei olnud. Teiseks otsustas komisjon teha ettepaneku seada muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 1 tund pärast Riigikogu esimese täienäidava istungi lõppu. Selle otsuse poolt oli 7 komisjoni liiget, vastu 4, erapooletuid ei olnud. Ühtlasi tegi komisjon ettepaneku määrata komisjoni ettekandjaks praegu kõnetoolis olija. Ma tänan tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Teile on laekunud ka mõningad küsimused. Head kolleegid, natuke tähelepanu! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud kolleeg! Komisjonipoolselt ettekandjalt saan ma küsida ainult selle kohta, mis komisjonis toimus, ja seda ma teen. Nimelt ütles härra rahandusminister komisjonis välja sellise lause, et saajandi lõpuni suudab Eesti ikka nii palju teenida, et suudab oma võlad kinni maksta – saajandi lõpuni võlad kinni maksta. Äkki sa tuletad meelde, mis võlgadest meil sel hetkel juttu oli?

Aivar Sõerd

Aitäh! See küsimus vajab kindlasti selgitamist ja korduvat üleselgitamist. Kui me siin saalis seda asja käsitleme, siis peame mõistma, et Eesti riik annab garantii stabiilsusfondile – EFSF-ile – ning meie garantii maht ja meie kohustused sõltuvad sellest, kui palju EFSF-il on vaja finantsturgudelt raha laenata. Ministri jutu mõte oli selles, et headel aegadel ja ratsionaalsete otsuste tulemusel on Eesti riik suutnud koguda reserve. Ja isegi kui käiku

peaks minema kõige negatiivsem stsenaarium, et EFSF ei suuda oma kohustusi täita, siis rakenduvad need solidaarsed garantiid, mis liikmesriigid on EFSF-ile andnud või andmas. Aga ütlen veel kord: kogu laenuandmine Kreekale on väga tingimuslik. Selle programmi kontroll on hoopis erinev sellest, mis seni on olnud. Kui te loete eelnõu lisaks olevat programmi teksti, siis see on uskumatult karm, uskumatult konkreetne ja uskumatult detailne ning kogu selle programmiga käib kaasas väga range kontroll. Nii et selles mõttes on olukord ikkagi varasemast erinev.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rainer Vakra, teine küsimus!

Rainer Vakra

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Minister ütles oma vastustes väga selgelt, et kui me raha välja anname, siis me teenime selle pealt protsenti. Hea minister Ligi ütles, et see protsent on nii väike, et tema seda protsenti ei mäleta. Teie tundute alati olevat selline punktuaalne inimene ja majandusekspert, kas teie oskate öelda, mis see protsent on? Ma usun, et ilma seda protsenti teadmata teie kindlasti sellele laenule jah ei ütleks.

Aivar Sõerd

Aitäh! Üldine põhimõte on ikkagi selline, et EFSF peab kõigepealt ise vahendid hankima. Ma soovitan lugeda EFSF-i kodulehekülge, kus on andmed selle kohta, milliseid emissioone EFSF on seni läbi viinud seoses Iirimaa ja Portugali programmiga. EFSF-il on väga kõrge reiting, investorid – need on faktilised andmed – on fondi usaldanud ja fond on hankinud vahendeid üsna soodsalt. Kui nüüd fond laenab edasi, nii nagu tingimused ette näevad, lisandub sinna marginaal, mis on kindlasti jõukohane. Ma ei käsitleks seda selliselt, et eesmärk on tulu teenida. Eesmärk on saavutada stabiilsus, anda programmiosalistele riikidele võimalus. Tasub vaadata senist praktikat. Iirimaa on saanud reaalselt abi, on saanud reaalse võimaluse oma olukorda stabiliseerida ja selle kaudu saavutada kogu euroala, kogu Euroopa Liidu, kui tahate, siis ka maailma finantssüsteemi suurem stabiilsus. Samuti Portugal, kuitagi ma möönan, et Portugaliga on jätkuvalt suuri probleeme. Eesmärk ei ole kindlasti tulu

teenida. Aga ütlen veel kord, et see sõltub ikkagi sellest, missugustel tingimustel fond ise finantsturgudelt raha saab. Seni on fondil finantsvahendite hankimine minu hinnangul üsna edukalt läinud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jüri Ratas, teine küsimus!

Jüri Ratas

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma tulen natuke veel tagasi eelmise küsimuse juurde. Hea ametikaaslane Rainer Vakra küsis seda protsenti, te ei öelnud, kas see on siis plussmärgiga või miinusmärgiga. Kas te võiksite seda täpsustada? Minu küsimus on teile kui komisjoni esindajale. Te ütlesite, et peale istungi lõppu on tund aega muudatusettepanekute tegemiseks. Mis valdkonnast need muudatusettepanekud teoreetiliselt saaksid Riigikogu rahanduskomisjonil ja Riigikogu täiskogul üldse olla? Kas on pädevust muuta pealkirja või sisu või kas siin üldse mingit pädevust on?

Aivar Sõerd

Aitäh selle küsimuse eest! Mis puudutab seda protsenti, siis Portugali ja Iirimaa puhul on suurusjärg olnud 5%, kui ma ei eksin. Ma ei hakka praegu tõesti neid arve peast välja käima, need on avalikus informis kättesaadavad ja neid on võimalik üle kontrollida. Mis puudutab parandusettepanekute esitamist, siis see tuleneb meie enda kodukorrast. Kui eelnõus on paragrahve vähe, siis on ka tööd vähem.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lauri Laasi, teine küsimus!

Lauri Laasi

Aitäh, proua juhataja! Austatud ettekandja! Vaadates, kui kirglikult te seda eelnõu kaitsete, tekkis mul mõte. Andke andeks, see küsimus on natuke isiklik, aga ma tahaks selle ikkagi ära küsida. Te olete omal ajal Eesti maksuametile jalad alla pannud. Kas te oleksite nõus, kui peaks tekkima vajadus, Riigikogust lahkuma ja minema appi Kreeka maksuametit üles ehitama?

Aivar Sõerd

Aitäh! Tegelikult aitab ka see töö, mis me siin teeme, kindlasti kaasa Kreeka olukorra paranemisele, annab võimaluse. See on euroala ühine panus. Aga ma lugesin huviga programmi ja seda osa, mis puudutab näiteks maksude haldamist. Maksupoliitikasse programm väga ulatuslikult ei sekku. Siin kohustatakse maksusüsteemi lihtsustama, laiendama maksubaasi ja kaotama erandeid. Maksude haldamise osa on aga väga huvitav ja selles oli isegi minu jaoks täiesti uut informatsiooni. Kreeka peab rakendama ühtse infosüsteemi ja looma maksumaksjate registri. Eesti riik võttis maksude haldamisel ühtse infosüsteemi kasutusele 1999. aastal ja samal ajal loodi ka maksumaksjate register, Kreeka peab alles hakkama sellega tegelema. Meie poolt vaadatuna on see üsna uskumatu. Mis konkreetset küsimust puudutab, siis Riigikogu liikme pädevuse piires on kindlasti soov Kreekat oma nõuga aidata, kui meie abi tahetakse ja soovitakse vastu võtta. Meil kogemusi on.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud kolleeg! Arusaadavatel põhjustel ei tahtnud sa mu küsimusele vastata, kui ma küsisin, mida kommenteeris rahandusminister, kui ta teatas, et sajandi lõpuni suudab Eesti ikka oma võlad kinni maksta. Me arutasime siis seda, mis juhtub, kui on must stsenaarium ja me peamegi selle raha välja laduma. *Circa* 100 aastat maksa võlgu! Seepärast on mu teine küsimus väga lihtne. Lähtun sellest, et on olemas selline asi nagu mehesõna. Kas komisjonis oli nii, et minister lubas isiklikult kolleeg Nestorile käituda tänasel istungil vähemalt sotsiaaldemokraatide suhtes viisakalt?

Aivar Sõerd

Aitäh! Ma tahaksin küsimusele vastates siinkohal tõesti tunnustada rahandusministrit selle eest, kui kannatlikult ja põhjalikult ta seda keerulist küsimust selgitas. Kindlasti oli tema sooritus isegi palju parem, kui oli eeldust arvata. Ministrit tuleb tõesti tunnustada põhjalikkuse ja kannatlikkuse eest! Ma usun, et asi

sai meile kõigile palju selgemaks, kui see oli tänase istungi alguses.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb, teine küsimus!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Hea kolleeg! Seda dokumenti arutades mõtlevad ju kõik sellest suurest rahast, mis tuleb Kreeka abistamiseks ühiselt panustada. Ütleme, kui tulevikus tuleb niisugune must stsenaarium meie riigi vastu, kuidas sa mõtled, kes siis peaks vastutama, Riigikogu, valitsus või Eesti rahvas?

Aivar Sõerd

Aitäh! Ma ise usun, et kogu euroala võlakriisi lahendamisel on mingisugune murdepunkt siiski saabunud. Olen üsna tähelepanelikult jälginud, kuidas eelmise aasta lõpus läksid mitme euroala riigi intressid üle ohtliku piiri, aga selle aasta algul on need intressid päris oluliselt alla tulnud. Kui vaadata kas või Itaalia või Hispaania viimaseid võlakirjade emissioone, siis mingit murdepunkti võib tunnetada. Ma ise teeksin järelduse, et kuigi nende otsuste kohta, mis seni on tehtud, võib tõesti öelda, et nad ei ole õigeaegsed, nad ei ole piisavad, piisavalt operatiivsed, on turgudel siiski täheldatav usk sellesse, et olukord hakkab stabiliseeruma. Aga muidugi, mis Kreeka programmi puudutab, siis siin on kõik suuresti ikkagi programmialuse riigi enda teha. See sooritus, mis tuleb osaliselt teha juba lähipäevadel ja suures osas 2012. aasta jooksul, ei ole kindlasti lihtne, aga see on rangelt tingimuslik, mis annab lootust, et euroala võlakriisis toimub muutus stabiliseerimise suunas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev, teine küsimus!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Paljud küsimused olid seotud ka nn mustade stsenaariumidega ja on arusaadav, et mõnes mõttes on tegu spekulatsioonidega. Aga vähem kui tund tagasi ilmus informatsioon, kus stsenaarium on päris konkreetset paika pandud. Sellest selgub, et peale seda, kui võlg on kustutatud, peale seda, kui kõik võlakirjad on pan-

kades vahetatud, kavatseb agentuur Fitch 12. märtsil kuulutada Kreekale *default*'i. Mis te arvate, mis see on ja kuidas te seda hindate?

Aivar Sõerd

Fitch tegelikult juba alandas Kreeka reitingut eelviimasele võimalikule, mis on üks tase enne *default*'i. Praegu on ikkagi kokku lepitud, et kokkulepe erasektoriga tuleb ja võlakirjavahetus toimub, kusjuures võlakirjavahetuse edu sõltub ka sellest, mismoodi meie siin saalis otsustame. See on esimene samm suurema stabiilsuse suunas ja siis järgnevad juba järgmiste laenuotsuste rakendamine, pankade rekaptaliseerimine ning võlgade teenindamine jooksvalt. See kulgeb mitmes etapis ja loomulikult sõltub järgmise etapi otsustamine sellest, kas eelmine etapp on läbitud või mitte. Nii ta käib.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Indrek Saar, teine küsimus!

Indrek Saar

Aitäh sõna eest! Lugupeetud ettekandja! Rahandusminister rääkis täna siin tõepoolest ilusasti. Eriti ilusasti rääkis ta solidaarsusest, nii et hakka või nutma. Vaadates, kuidas Reformierakond on üldiselt käitunud nendega, kes on raskel ajal Eestis olnud maaslamaja olukorras, peab ütleva, et oma riigis te seda solidaarsust paraku väga palju ilmutanud ei ole. Ehk neilt, kellel on olnud raske, on alati võetud ikka natuke veel rohkem. Aga kui tulla Kreeka teema juurde, siis minu küsimus on, et kas me tõepoolest teeme seda kõike eelkõige solidaarsusest, mitte sellepärast, et meie turg on nii avatud, et niipea kui meie eksporditurgudel mingigi kõikumine toimub, oleme ise kápuli. Kas ei oleks ausam öelda, et me tegelikult päästame iseenda nahka?

Aivar Sõerd

Aitäh selle küsimuse eest! Siin oli kõigepealt hinnang ja siis oli küsimus ise. Hinnangu ei ole ma kindlasti nõus. Aga kui küsimusele vastata, siis loomulikult, me oleme ju nii tihedalt, globaalselt seotud finantssüsteemiga. Euroala on meie suurimaid partnereid ja loomulikult sõltub meie käekäik sellest, kuidas euroalal läheb. Seda on isegi võimalik välja arvutada, kui palju üks või teine stsenaarium

võiks mõjutada meie majanduskasvu näitajaid. Või vähemalt spekuloida selle üle, kuidas näiteks ühe liikmesriigi pankrot võiks mõjuda meie majanduskasvule ja selle kaudu siis ka reaalses rahanumbrites meie kõigi heaolule. Aga kas ei ole mitte niimoodi, et isegi kui me oletame või kujutame ette, et rakendub kõige mustem stsenaarium, siis me oleme ju ikkagi saanud Euroopa Liidu eelarvest kordades rohkem võrreldes sellega, mis võiks kõige negatiivsema stsenaariumi puhul ära minna? Sellel solidaarsusel on ikka päris suur ja lai sisu ning arvestada tuleb kogu konteksti, kui me seda asja siin arutame ja otsustame.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peep Aru!

Peep Aru

Ma tänan, lugupeetud eesistuja! Hea kaasettekandja! Ma tänan ka sind väga rahulike ja väga põhjalike vastuste eest! Kahju, et ajalises dimensioonis oli sinu kaasettekanne ja küsimustele vastamine lühem kui põhiettekanjal. Aga et anda sulle võrdne võimalus, küsin: kas sa tahaksid veel midagi lisada?

Aivar Sõerd

Aitäh! Ma tahan siinkohal tänada veel kord neid Riigikogus esindatud erakondi ja fraktsioone, kes on euroala stabiilsusse panustanud. Tõesti, meil ei ole häid valikuid, meil on kehvad valikud, aga nende valikute hulgast tuleb valida parim!

Aseesimees Laine Randjärv

Hea ettekandja, rohkem teile küsimusi ei ole. Suur tänu, Aivar Sõerd! Ja nüüd ma avan läbirääkimised. Igaks juhuks tuletan veel meelde, et sõna võivad võtta üksnes fraktsioonide esindajad. Palun teid, Rainer Vakra, Keskerakonna fraktsiooni esindajana kõnepulti!

Rainer Vakra

Austatud juhataja! Head kolleegid!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun korraks vabandust! Priit Toobalil on protseduuriline küsimus.

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Kuidas istungi juhataja kontrollib, kas sõnavõtja on fraktsiooni esindaja või ei ole?

Aseesimees Laine Randjärv

Kuna keegi teine Keskerakonna nimekirjast ei ole praegu ennast registreerinud, siis ma eeldan, et Rainer Vakra on Keskerakonna fraktsiooni esindaja. Ma loodan, et ma ei eksi? Palun, Priit Toobal, teine protseduuriline küsimus!

Priit Toobal

Aitäh! Ma tahtsin seda kommentaariks öelda, ma ei muretsenud Keskerakonna esindaja pärast.

Aseesimees Laine Randjärv

Jätame kommentaarid saalist välja, siin on ainult protseduurilised küsimused. Palun, Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Hea juhataja! Austatud saalisviibijad! Head Riigikogu liikmed! Meenutan, et eelmise aasta 29. septembril, kui Eesti liitus kiirustades Euroopa Finantsstabiilsuse Fondiga, rõhutas koalitsioon, et me ei räägi Kreekast, vaid ainult Portugalist ja Iirimaast. Tänapäevane võimalijate retoorika eirab jälle selget diskussiooni ja seekord tuuakse põhjenduseks, et Riigikogu on juba EFSF-i heaks kiitnud ning Kreeka uus abipakett on vaid vormistamise küsimus. Vajalik on siinkohal märkida, et kreeklased arutasid ja vaidlesid 130-miljardilise euroabipaketi üle isekeskis kolm kuud, Eesti valitsus andis nõusoleku kolme päevaga ja parlament peab tegema seda ühe päevaga. Rõhutan, et seda tehakse ühe päevaga!

Kreeka edusammud on viimase peaaegu kahe aasta jooksul olnud minimaalsed ning me peame ebaõiglaseks, et Eesti maksumaksjad kannatavad teiste tegematajätmistest tõttu. Me ei toeta seda, et Eesti käendab endast rikkamaid probleemriike, eriti kui arvestada seda, et panustame EFSF-i sisemajanduse kogutoodanguga võrreldes rohkem kui teised riigid. Eesti 1,995 miljardi eurone garantiikohustus moodustab 13,8% riigi SKT-st. Siinkohal oleks paslik härra rahandusministri käest küsida, miks me oleme olukorras, kus Eesti, kelle pea

olematust riigivõlast ning eelarvedefitsiidist on saanud juba sisuliselt rahvusliku uhkuse teema ning kelle maksejõuetuse tõenäosus on seega madal, peab ühisesse n-ö päästefondi panustama suhteliselt rohkem kui riskantsemad riigid. Kus on siin loogika? Samal ajal ei saa mainimata jätta kurioosset tõsiasja, et Kreeka miinimumpalk on sisuliselt võrdne Eesti keskmise palgaga. Minule tundub see väga ülekohtune, kuidas me oleme inimestel palunud viimaste aastate jooksul taluda kulukärpeid, tööpuudust ja palkade vähenemist, kuid nüüd oleme justkui sunnitud lisaks kõigele veel teiste heaolule peale maksma.

Ma olen uhke Eesti rahva üle, kes rasketel aegadel on käinud ühte jalga ning mõistnud ohverduse vajadust ning pole ummisjalu tormanud tänavatele rahutusi korraldama – see, mis Kreekas on viimasel ajal paraku igapäevane nähtus. Kui me täna siin Riigikogus kiidame heaks selle Kreeka päästeoperatsiooni, on mul häbi tänaval inimestele otsa vaadata. Kahjuks ei lahenda uus rahasüst probleeme ning tegu on vaid ajutise turgude rahustamisega. Kreekasse raha kühveldamine probleemi ei kaota, mured summutatakse ainult hetkeks, kuid isegi troika enda lekinud memost saab lugeda, et tegelikult on järgmise abipaketi vajadus juba praegu ilmne ning Kreeka võime iseenda rahaasju ajada järgmiste aastate jooksul ei taastu. Jah, võime praegu mängida seda mängu, et me eesolevat krahhi ei näe, kuna see on maetud eurokupüüride alla. Ma võrdleksin seda olukorda inimese tervisega. Tänapäevaste meditsiiniliste võimaluste juures on kopsupõletiku sümptomeid peita täiesti võimalik, palavikku on võimalik vägisi alla suruda, köha on võimalik kaotada, ergutitega on võimalik kunstlikult energiataset tõsta. Mida varem tõdeda fakti, et aeg tuleb maha võtta ja haiglasse siruli visata, seda kergemalt haigusest võitu saab. Mida kauem aga venitada ja kõigile kinnitada, et kuna sümptomeid ju eriti pole, sest keemia möllab veres, siis pole ju ka probleemi, seda hullem saab lõpuks olema krahhi. Kui patsient just päris ära ei koole, saab lisaks kopsude ravimisele tegelda muude organite lappimise või asendajate otsimisega. Ja see on põhjus, miks ma soovitan alati sekunda pigem varem kui hiljem ning vähem uskuda, et küll kõik iseenesest mööda läheb.

Kreeka abipaketi pooldajad muidugi ütlevad, et praegu on kõige olulisem aega võita, et ühe riigi langemisest ei tekiks dominoefekti, mille puhul järgmised langevad kivid on Portugal, Hispaania, Itaalia ja teised riigid. Riigid, mille langust on nende suuruse tõttu ka väga raske lihtsalt Kreeka moodi kinni maksta. Selliste argumentidega saaks paraku nõustuda ainult juhul, kui oleks ette näidata selged meetmed, mis n-ö võidetud aja jooksul probleemide sisuliseks lahendamiseks ette võetakse.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun lisame kolm minutit aega juurde, meil oli siin protseduurilisi küsimusi!

Rainer Vakra

Arvestada tuleb, et aprillis toimuvad Kreekas parlamendivalimised, mistõttu pole sugugi kindel, et kärpekava realselt ka ellu viiakse. Arvestades Ateena tänavatel meelt avaldava rahva meelsust, on kärpekava eiramine võimulepääsemiseks küllaltki tõenäoline.

Mis on lahendus? Tõenäoliselt aitaks Kreeka jalule siiski eurotsoonist lahkumine. Ainult see annab neile võimaluse oma valuuta devalveerida, et muuta Kreeka turistidele taskukohasemaks ja kohalikud tooted odavamaks. Kreeka konkurentsivõime peab kasvama. Üks moodus on kokkuvõtte, palkade vähendamine ja sotsiaalkindlustuse koomale tõmbamine. See on aga väga pikk ja vaevaline tee, mille tulemuslikkus sõltub suuresti kohalike poliitikute ja rahva tahtest. Pidage mind küünikuks, aga sellist tahet ma Kreekas ei näe. Devalveerimine seevastu on kiire ning küllaltki selge moodus taastada välismajanduslik tasakaal. Kindlasti ei ole see mingi meeldiv lahendus, absoluutselt mitte. Kuid see ongi see, millest tuleb täna selgelt aru saada: häid lahendusi ei ole, on ainult halvad ja veel halvemad. Devalveerimine oleks aga võimalus, kuidas Kreeka majandus saaks – vabandage klišeelikkust – fooniksina tuhande tõusta. Edukaid näiteid on ka lähiminevikust võtta. Argentinas – sellest saab juba kümme aastat – järgnes 2002. aasta 11%-lisele sisemajanduse koguprodukti langusele juba 2003. aastal majanduskasv ning kahe aastaga saavutati kriisieelne tase. Isegi hiljutine Islandi panganduskrahh räägib pigem devalveerimise kasust.

Tahame seda või mitte, aga praegusel probleemide rägastikul pole ühtset, majanduslikult õiget lahendust. Praegu on valitud tee, mis kaitseb võimalikult hästi krediteid, kuid muudab Kreeka majandusarengu lähima viie aasta jooksul pea võimatuks. Eeldades, et lisaks kokkuhoiule otsustatakse Euroopas end ka inflatsiooni abil võlgadest välja rabelda, mõjub see siiski laastavalt kõigile Euroopa hoiustajatele, sealhulgas mõjub laastavalt näiteks oma olemuselt konservatiivsetele pensionifondidele, mis hoiavad õigustatult olulise osa oma varadest rahaturufondides või hoiustena. Olen kindel, et te mõistate: tegemist on väga suure summaga, 357 miljonit eurot on enam kui 5% Eesti käesoleva aasta riigieelarvest. See on näiteks sama suur kui Põllumajandusministeeriumi või Kaitseministeeriumi eelarvestatud kulud 2012. aastal kokku. See moodustab ligi poole Eesti Haigekassa riiklikuks ravikindlustuseks ettenähtud kuludest sel aastal. See on summa, mille üle Riigikogu ei peaks olema sunnitud langetama otsust kõigest ühe päevaga.

Eelöeldu kokku ongi põhjus, miks Keskerakonna fraktsioon ei toeta Kreeka abipaketi heakskiitmist Riigikogus. Siinkohal on mul meie poolt Riigikogu juhatusele edasi anda esimese lugemise tagasilükkamise palve, mida palus isiklikult toetada ka Juku-Kalle Raid! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma palun järgmisena kõnetooli Taavi Rõivase Reformierakonna esindajana! Kaheksa minutit.

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Austatud ametikaaslased! Eelkõneleja rääkis väga pikalt võimalusest Kreeka valuutat devalveerida, aga unustas seejuures, et Kreeka valuuta on euro ja Kreeka kohustused on euros. Ehk siis võimalikud majanduspoliitilised meetmed, mida me võime majandusõpikust või ajalooramatust lugeda mõne teise riigi kohta, ei pruugi pädeda Euroopa Liidus ja eurotsoonis.

Aga asja juurde. Täna meie ees olev otsus ei ole kindlasti kergete killast. Esiteks juba seetõttu, et programmi toetades toetame ju neid, kes on käitunud risti vastupidi meie enda rahanduslikele tõekspidamisele. Neile, kelle ma-

jandus *per capita* on meist umbes kolmandiku, aga palgad mitu korda suuremad. Oli siis vaja üle jõu elada, võiks ju hüüatada. Ja mis seal salata, raske ka vastu vaielda. Kas Eestis oleks selline üle jõu elamine ilmvõimatu? Arvan, et mitte. Täna siin saalis kõige kurjemalt kreek-lasi kritiseerinud erakond soovis ju veel mõni aasta tagasi tõsimeeli ametnike palgad ühe ropsuga 25 000 kroonile ehk *ca* kahekordseks tõsta ja sama tõsise näoga räägiti, et see tõstabki majandust. Tegelikult, nagu Kreeka puhul hästi näha, suurendaks see hoopis võlakoorimat. Kui vaid 1,7% hääletanuks teisiti, oleks üle jõu elamise pillerkaar käinud ka meil täistuuridel. Ja üks võlavõtmise ihalejaid ole olnud teisigi.

Otsus on raske ka seetõttu, et mitte keegi ei anna meile saajaprotsendilist garantiid, et see programm meie laual päästab Kreeka ära kõigest, mis seal on aastakümnete jooksul valesti tehtud. Tõsi, meil on eksperdihinnangud, on analüüsid, on Kreeka poliitikute kirjalikud lubadused, on sealse parlamendi otsused, aga meil ei ole saajaprotsendilist garantiid. Kas nad ikka suudavad paari aastaga viia ellu reformid, mis tavaolukorras võtaks aastakümneid? Kas ebamõistlikult kulukat sotsiaalsüsteemi on üldse võimalik jõukohaseks kärpida või nõuavad ametiühingud jätkuvalt streikimist ja kuristikku kihutava rahandusega jätkamist? Sajaprotsendilist garantiid ei ole meil otsuseid langetades pea kunagi ja sellises olukorras tuleb langetada otsus parima teadmise ja analüüsi pinnalt. Teisalt on meil peaaegu saajaprotsendiline garantiid, et kui abipaketist loobuda ja üks Euroopa Liidu ja eurotsooni riik kontrollimatusse maksejõuetusse lasta, mõjutab see negatiivselt ka meie elu tuhandeid kilomeetreid sündmuste epitsentrist põhja pool. Küllap on meist paljud, nagu ka meie valijad, kas ise kogenud või kuulnud jutte sellest, mis Kreekas n-ö tegelikult toimub. Keegi ei saanud tavernis kaardiga maksta ja tegi järelduse, et kõrtsmikul jäävadki maksud maksmata. Keegi kuulis taksojuhilt, et tegelikult hoidutakse ka tulevikus maksude maksimisest ja programm ei muuda midagi. Keegi nägi kolmapäeva keskpäeval tänaval kabet mängivaid mehi ja järeldas, et tööd seal riigis küll keegi ei tee. Küllap on sellistes kuuldustes ka terake tõtt, aga kas piisavalt, et vaid selle pinnalt eelarvamust kujundada? Küsigem endalt, kas parlament peaks tänase

otsuse tegemisel lähtuma pigem nendest kuuldustest või IMF-i, Euroopa Keskpanga ja Euroopa Komisjoni kuudepikkusest tööst, mis on vormitud eksperdihinnanguks ja 60 lehekülje pikkuseks vastastikuse mõistmise memorandumiks, teisisõnu laenuabi programmiks? Loodan, et seda põhjalikku dokumenti rida-realt lugenutel jahtub ind iseennast kõige suuremaks Kreeka asjatundjaks pidada, sest selle dokumendi detailsus ja Kreekale esitatud tingimuste põhjalikkus on teemaga esmakordselt kokkupuutuja jaoks kindlasti jahmatav.

Suur osa Eesti parlamendist on Kreeka programmi üksikasjadega tegelnud mitu kuud. Sügisest alates on seda arutanud Euroopa Liidu asjade komisjon, viimastel nädalatel mitmel korral ka rahanduskomisjon. On peetud nii tavapäraseid kui avalikke istungeid, lisaks valitsuse esindajatele oleme teemat arutanud ka Eesti Panga juhtide ja sõltumatute mõtlejatega. Muu hulgas oleme julgustanud ministreid olema Kreeka-poolse tingimuste täitmise suhtes nõudlikud. Ja ma võin kinnitada, ma tean, et nad on seda olnud. Reformierakonna fraktsioon on nendel teemadel väga mitmel korral nõu pidanud ja, mis seal salata, päris kirglikult omavahel vaielnud. Me ei ole vaimustatud võimalusest teiste riikide laenusid garanteerida. Aga me näeme, et alternatiiv on nii Eestile kui ka Euroopale veel kallim. Palju on räägitud sellest, kui suur on meie antud käendus, millised on need summad, aga pole mainitud seda, et kui Kreeka maksejõuetus toob Euroopale ja Eestile järgmisteks aastateks kas või ühe protsendipunkti võrra väiksema majanduskasvu, on ainuüksi sedakaudu mõju veelgi suurem. Lisaks kaudne mõju finantssektori võimaliku halvamise tõttu, olgu siis raskemini saadavad, kui üldse saadavad laenud või kõrgemad intressid. Kõik muu peale selle. Kui me võrdleme erinevate stsenaariumide mõju tavalisele Eesti inimesele, siis jõuame paratamatult tõdemuseni, et Kreeka kontrollimatu maksejõuetus lööks valusamalt ka meie inimeste heaolu pih-ta. Ehk siis kokkuvõtlikult: Euroopa stabiilsus, finantsüsteemi toimimine ja teadmine, et vajadusel aidataks ka meid, on kolm põhjust, miks seda otsust on Eesti vaatevinklist siiski vaja toetada. Head kolleegid, nagu öeldud, on see raske otsus. Lisaks eeltoodule peab igaüks meist mõtlema, kas ta teeb otsuse homsetele uudistele või Euroopa ja sedakaudu Eesti tu-

levikule mõeldes. Ma soovin teile kõigile kainet meelt ja riigimehelikku suhtumist. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Vastavalt kodu- ja töökorra seaduse §-le 98 võivad täna esimese lugemise läbirääkimistel sõna võtta üksnes fraktsioonide esindajad. Kuna Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni poolt on registreeritud kaks kõne-soovi, siis on minu küsimus fraktsiooni esindajale, fraktsiooni esimehe asetäitjale Toomas Tõnistele: kes on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni volitatud esindaja?

Toomas Tõniste

Aitäh! See on nii populaarne teema, et meil on kaks soovijat, aga IRL-i fraktsiooni juhatuse otsusega on meie esindaja Sven Sester.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas protseduuriline küsimus? (Küsimus saalist ei ole kuuldav.) Ei, sellist võimalust ei ole. Sven Sester, palun Isamaa ja Res Publica Liidu esindajana kõnepulti!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Me ei ole täna siin lihtsate otsuste juures. Seda näitab ka diskussioon, mis on täna kestnud siin saalis juba mitmeid tunde, ja küsimuste hulk, mis on tabanud peaettekandjat rahandusministrit ja komisjoni kaasettekandjat härra Aivar Sõerdi. On palju küsimusi, mis ei ole siiamaa inimestele selged. Ma arvan, et siin saaliski mitmed ei adu veel täpselt, millise ajaloolise otsuse juures me hetkel oleme, rääkimata inimestest, kes on väljaspool seda saali. Mõned päevad tagasi panin ma sotsiaalmeediasse üles küsimuse ja palusin oma sõpradelt kommentaare, mida nemad soovitasid Euroopa abipaketiga teha. Ja mis seal salata, vastused olid protsentuaalselt sellised, et kümnest üheksa arvas, et Kreekale ei peaks abi andma, ja üks arvas, et võiks abi anda – 90% ja 10%. Sellest lähtuvalt võiks küsida, et kus on teie silmad ja kus on teie kõrvad. Miks rahvasaadikud, kes täna siin saalis on, hääletavad üht- või teistmoodi? Kas on äkki vähe seletatud? Võib-olla on vähe räägitud?

Ma tahaksin siinkohal IRL-i fraktsiooni esindajana veel kord öelda: head kolleegid siin saalis ja väljaspool saali olijad, me oleme Eu-

roopa Liitu astudes võtnud endale kohustused ja ka õigused. Me peaksime olema selles Euroopa peres nii heas kui halvas. Jah, meil on olnud päris häid aegu. Me oleme aastate jooksul Euroopast saanud igast eurost, mis me oleme sinna investeerinud liikmemaksude kaudu, mitmekordselt rohkem tagasi. Nüüd on tulnud halvem aeg, kus peame asuma kedagi toetama ja nagu otseselt ei tunneta, et me midagi tagasi saaksime. Ma ütlen, otseselt ei tunneta. Tegelikult me saame. Mida me saame? Me saame kindlust juhuks, kui Kreeka täidab ära need lubadused, mis ta on tänaseks andnud. Lugege seda memorandumit! Ma ei tea, kui paljud teist on seda lugenud, aga ma ütleksin, et kui see läbi lugeda ja endale selgeks teha, siis tundub, et Kreekal pole enam valitsust õieti vajagi. Miks? Seal on kõik asjad ette ära öeldud, alates sellest, et meditsiin peab olema kuni 5%-line lisamaks, rohkem ei tohi olla, kuni selleni, millised kärped, missugusel perioodil, milline monitooring, milline auditeerimine, kuidas peab käima aruandlus, kui tihti – kõik on praktiliselt reglementeeritud. Ausalt öeldes ei ole seal Kreekas kerge nendel otsustajatel, kes peavad hakkama kõike seda täitma. Jah, nende positsioon on hoopis teises kohas, kui on praegu Eestis. Jah, nende inimeste positsioonid on rahalises mõttes palju paremad kui meil.

Aga mõelge doominoefekti peale, mis võib tekkida, kui Kreekaga juhtuks nii, et ta tõesti läheb pankrotti. Kas me oleme selleks tegelikult valmis? Kui vaadata neid lähinaabreid, kellel on kaubavahetus Kreekaga, sealt edasi nende lähinaabreid, siis jõuaksime ühel hetkel lõpuks ka Eestini. Kui vaadata nüüd menetluse kiirust – üleval on olnud ka see teema, miks nii kiiresti –, siis tuletan teile meelde, head kolleegid, et kui me menetlesime eelmisel aastal EFSSF-i raamlepingut, ütlesime ise, et me tahame menetleda ja oleme valmis menetlema seda kiiresti, operatiivselt. Ja kui ma vaatan, kuidas menetlus on käinud, siis ma ütleksin, et rahanduskomisjon on menetlenud seda viimase kuu jooksul päris mitmeid kordi.

Palun lisaiega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaks.

Sven Sester

Rahanduskomisjon on saanud viimase kuu jooksul igal esmaspäeval ülevaate, millises olukorras läbirääkimised parajasti on. Euroopa Liidu asjade komisjon, nagu ka eelkõneleja ütles, on mitme kuu jooksul võtnud positsioone ja andnud nõusolekuid Eesti positsioonidele läbirääkimistel Kreekaga. Meil täna laual oleva otsusega kaasneva lepingu eestikeelne tõlge on rahanduskomisjoni liikmetele olnud juurdepääsupiiranguga juba mitmeid päevi kättesaadavad, et teha endale selgeks, missugune on olukord. Ütlen isegi, et üks rahanduskomisjoni opositsionisaadikust liige on mulle eraldi öelnud, et kui vaadata otsuse eelnõu ja vaadata eraldi seda lepingut, siis tõsilugu, leping ei ole Kreekale kerge. Tõesti, see ei ole Kreekale kerge. Ise ei tahaks nende nahas olla. Ma ütlen teile veel kord: need otsused, mis me peame täna tegema, ei ole kerged, aga tervikpilti vaadates ütleksin, et praegu on vaja teha valik halbade ja veel halvemate otsuste vahel. Ma loodan teie meeleskindlusele ja usun, et otsus tuleb täna selline, mis annab meile võimaluse ühtses Euroopa peres edasi minna. Aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Rannar Vassiljev Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Täna meie ees olev Kreeka abipakett on tekitanud väga palju emotsioone, neid emotsioone on olnud väljaspool saali, on olnud siin saalis, on olnud opositsiooni poolt ja, nagu me just nägime, ka koalitsiooni poolt. Nii et emotsionaalne teema. Tegelikult saavad sotsiaaldemokraadid väga hästi aru, miks see avalikkuses emotsioone tekitab. Me leiame, et see on mõistetav ja põhjendatud, sest meil on ka põhjust öelda, et Eestis on väga palju asju, millega me rahul ei ole. Kas see on siis ebaõiglane maksukoormus, olematud lastetoetused, töötajate-tööandjate huvidega mitteametamine või siis natuke üldisemalt – peegliga dialoogi pidav valitsus. Aga kõnealusel juhul on kindlasti oluline jätta emotsioonid niipalju kui võimalik kõrvale ning läheneda küsimusele pragmaatiliselt ja mõistusega. Kindlasti on siinkohal oluline Euroopa solidaarsus, millest on päris palju räägitud ja millest Eesti on

tegelikult ka väga palju tulu saanud, ennekõike just eurotoetuste kaudu, mis avaldavad meie majandusele nii otsest kui kaudset mõju. Aga samas tuleb ausalt öelda, et tõenäoliselt ei ole solidaarsus see, mida selle otsuse langetamisel keskmeks seada.

Meie ees on halvad valikud, nagu siit kõnetoolist on ka varem öeldud. Nii see tõesti on ja nende halbade valikute vahel tuleb meil täna otsustada. Aga ennekõike peaks see mõõdupuu, mille järgi otsustada, olema otsuste mõju Eestile. Esimene valik on abipaketis osaleda, mis tähendab seda, et me anname garantiid EFSF-ile, EFSF laenab turult raha ja laenab siis seda Kreekale edasi. Positiivne stsenaarium on, et Kreeka maksab selle raha ilusasti tagasi ja midagi ei juhtu. Ei ole mõtet täna öelda, et see on ainukene võimalik stsenaarium. Ei ole. On väga tõsine oht, et Kreeka ei tule toime oma kohustustega EFSF-i ees ja garanteerijatel tuleb realselt hakata kukrut kergendama. Abipakett seisab laias laastus kolmel jalal. Esimene neist on võlausaldajate võlgade mahakirjutamine, mis on nominaalis 53,5% ja koos intressidega kuni 70%. See annab oma mahus umbes samasuguse tulemuse nagu riikidepoolne garantii, mis EFSF-i kaudu antakse. Esimene neist on üle 100 miljardi euro, teine on 130 miljardit. Kolmas jalg, millel see pakett seisab, on Kreeka enda kohustused, mis riik võtab, et seda raha saada. Need koosnevad nii sellest, kuidas kärpida oma kulutusi, kui ka sellest, kuidas oma suhteliselt olematut konkurentsivõimet suurendada. Põhiline risk abipaketi puhul seisneb selles, kas Kreeka suudab võetud kohustused täita. Need, kes on selle memorandumiga läbi lugenud, mõistavad, et need kohustused on väga ambitsioonikad, väga tõsised, ja piltlikult öeldes jääb Kreeka valitsusel siis otsustada, millist ettevõtet mis järjekorras müüa. Muu on enam-vähem memorandumisse sisse kirjutatud. Teine oht on see, et kuigi kohustuste hulgas on ka konkurentsivõimet suurendavad meetmed, on väga palju selliseid kärpeid, mis realselt Kreeka majanduskasvule kasuks ei tule, vaatamata sellele, et kujunenud olukorras on nad mõödapääsmatud. Seetõttu on probleem, milline saab olema Kreeka SKT selle perioodi jooksul, mida me täna käsitleme.

Palun lisaaga!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, kolm minutit!

Rannar Vassiljev

Selles valguses võiks olla paslik küsida, et äkki on tõesti mõistlik lasta Kreekal allavett minna, tühja temaga. Päris nii lihtne see ei ole, sest me oleme jõudnud olukorda, kus Kreeka kontrollimatu pankrot on jõudnud väga lähedasse tulevikku. Märtsikuu võib olla see kuu, kus reaalselt juhtub see, et ühel euroalariigil ei ole enam likviidsust, et oma kohustusi tagada ja tasuda. Mis tähendab, et on väga raske ette kujutada neid pankasid, mis asuvad väljaspool Kreekat ja on nõus sellises olukorras Kreeka pankadele raha laenama, mis omakorda tähendab, et raharinglus Kreekas võib katkeda. See tähendab seda, et inimestel on väga keeruline, kui mitte võimatu saada reaalselt kätte oma hoiuseid Kreeka pankadest, teha seal tehinguid. Samamoodi puudutab see riiki, sest ka riigil ei ole võimalik sellise stsenaariumi korral enam ülekandeid teha, töötajatele palka maksta, osutada elutähtsaid teenuseid, mis on riigi jaoks vajalikud. Arvestades kreeklaste emotsionaalsust, võib öelda, et need demonstratsioonid, mis praegu tänavatel toimuvad, on suhteliselt meeldivad, võrreldes sellega, mis tulevikus võiks sellises kaoses Kreekas toimuma hakata.

Meie jaoks on põhiline mure see, mis võib juhtuda ennekõike teistes probleemsetes riikides, nagu Itaalia ja Hispaania, mille võlakirja hind kindlasti kerkib. See võib tähendada, et ka need riigid ei tule enam oma reaalsete kohustuste täitmisega toime. Milline on sellises olukorras, kui Euroopa on kontrollimatult majanduskriisis, mõju Eestile, oleme lähiminevikus näinud. Lisaks sellele võib öelda, et tõenäoliselt vähenevad ka järgmise perioodi eurotoetuste väljamaksud Eestile. Nii et pilt on meie jaoks üsna nukker. Kindlasti oleks hea, kui praegu saaks kasutada Vana-Kreeka *deus ex machina*'t, kus jumalik sekkumine lahendab probleemi. Reaalses elus see kahjuks võimalik ei ole ja täna tuleb meil valida kahe halva variandi vahel, millest Kreeka kontrollimatu pankrot tundub hullem kui abipaketiga nõustumine. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Sulgen läbirääkimised.

Austatud Riigikogu! Riigikogu juhatusele on laekunud Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepanek eelnõu 185 esimesel lugemisel tagasi lükata. Me peame selle läbi hääletama. Valmistume hääletamisprotseduuriks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Kreeka Vabariigi vahel sõlmitava konkreetsete majanduspoliitiliste tingimuste vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu 185 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 28, vastu 57, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust. Esimene lugemine on lõpetatud. Määratud eelnõu 185 muudatuse ettepanekute esitamise tähtajaks 23. veebruari kell 20.30. Riigikogu teine täiendav istung algab kell 21.30. Esimene täiendav istung on lõppenud.

Esimese täiendava istungi lõpp kell 19.30.

Istungi kestus 3 tundi ja 30 minutit.

Teine täiendav istung Kell 21.30

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere õhtust, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu III istungjärgu kuuenda töönädala teist täiendavat istungit, mis kestab päevakorra ammendamiseni. Head kolleegid! Nüüd on teil võimalus leida oma sahtlitest eelnõusid ja arupärimisi ning neid üle anda. Keegi seda teha ei soovi.

On üks teade. Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimise kultuuriminister Rein Langile.

Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 86 Riigikogu liiget, puudub 15. See tähendab, et me võime oma tööd alustada.

1. Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Kreeka Vabariigi vahel sõlmitava konkreetsete majanduspoliitiliste tingimuste vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu (185 OE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse s.a 22. veebruaril esitatud Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Kreeka Vabariigi vahel sõlmitava konkreetsete majanduspoliitiliste tingimuste vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu teist lugemist. Palun ettekandeks kõnepulti rahanduskomisjoni liikme Aivar Sõerd!

Aivar Sõerd

Austatud Riigikogu esinaine! Head kolleegid! Riigikogu rahanduskomisjon valmistas eelnõu 185 teist lugemist ette oma tänasel istungil. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks laekus üks parandusettepanek Keskerakonna fraktsioonist. Vahepeal ütlen veel seda, mis enne meelet läks: komisjoni istungist võttis osa ka eelnõu algataja esindaja Martin Põder Rahandusministeeriumist.

Nüüd parandusettepanekute juurde. Nagu ma ütlesin, laekus üks parandusettepanek

Keskerakonna fraktsioonilt. Selle sisu seisneb lühidalt öeldes selles, et tehakse ettepanek võtta otsuse pealkirjast ja tekstist sõna "memorandumi" järelt ära sõna "kavand". Rahanduskomisjon ise tegi ka ühe parandusettepaneku: lisada eelnõu preambulis viide riigieelarve seaduse § 40² lõikele 3². Seda eelkõige sellepärast, et õigusaktid peavad olema seaduspõhised välja antud ja seadustega kooskõlas ning preambulis on õiguslikult korrektne viidata riigieelarve seadusele.

Komisjon arutas neid parandusettepanekuid. Esimest ettepanekut selgitas kolleeg Kalle Kallo. Komisjonis toimus päris pikk arutelu selle üle, kas sõna "kavand" peab "memorandumi" järel olema või mitte. Peaaegu kõik komisjoni liikmed esitasid oma arvamuse ja eelnõu algataja palus seda parandusettepanekut hääletada. Ettepaneku poolt oli 5 ja vastu 6 komisjoni liiget. Nii et komisjonis ei leidnud see parandusettepanek toetust. Mis puudutab teist parandusettepanekut, mille komisjon esitas, siis selle sisu ma juba selgitasin. Toimus ka selle hääletamine. Komisjoni parandusettepaneku poolt oli 8 komisjoni liiget ja vastu oli 3.

Komisjon tegi otsuse teha Riigikogu täiskogule ettepanek eelnõu 185 teine lugemine lõpetada ja panna eelnõu lõpphääletusele. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Aivar Sõerd! Alustame küsimuste esitamist. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Otsuse eelnõus on öeldud, et kui toimub lõpphääletus, siis kiidetakse heaks vastastikuse mõistmise memorandumi kavand, mitte vastastikuse mõistmise memorandum ise. Miks nii?

Aivar Sõerd

Aitäh! Selline oli komisjoni kaalutletud otsus, selline oli hääletustulemus. Ma põhjendan seda järgmiselt. Kõigepealt, kui te vaatate Riigikogus 29. septembril vastuvõetud Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi raamlepingust ja selle muudatustest tulenevate kohustuste täitmise tagamise otsust, siis siin on öeldud väga

selgelt, et Riigikogu kiidab heaks uue vastastikuse mõistmise memorandum (edaspidi memorandum) kavandi. Juhin tähelepanu veel sellele, et memorandum ise vajab ju ka veel osapoolte allkirju ja nendeks osapoolteks on euroala riigid, Euroopa Keskpank, IMF ja loomulikult Kreeka ise. Neid allkirju veel ei ole. Euroala liikmesriikide valitsused või Euroopa Liidu asjade komisjonid või parlamendid peavad oma otsustusprotsessis selle memorandumiga veel heaks kiitma. Lõplik, allkirjastatud dokument valmib peale seda, kui need etapid on läbitud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud kolleeg! Hoolimata kogu austusest pean siiski nentima, et sa praegu eksitad Riigikogu saali. Üks eksitus on puhttehniline. Teise muudatusettepaneku puhul hääletamist ei olnud, otsus oli konsensuslik, 11 poolt ja 0 vastu, aga me igal juhul ei hääletanud ja tulemust 8 : 3 teise muudatusettepaneku puhul ei olnud. Aga teiseks, miks sa komisjoni ettekandjana ei räägi meile sisuliselt, millest räägiti esimese muudatusettepaneku arutelul? Sisuliselt on lugu nii, et meile pakutakse kiita heaks kavand, mis lõpptulemusena võib erineda sellest memorandumist, mis vastu võetakse. Sellest oli meil üsna pikalt juttu.

Aivar Sõerd

Aitäh! Ma võin rääkida sellest arutelust pikemalt, kuigi te olite ise kohal ja teate väga hästi selle arutelu sisu. Sügisel vastuvõetud otsuse kohaselt kinnitatakse muudatused, juhul kui neid peaks tehtama, eraldi protseduuriga. Aga kui te väidate, et see dokument, mis täna meie laudadel on, ei ole seesama, mille osapooled tulevikus allkirjastavad, siis tuleb öelda, et sellisel juhul on tegemist täiesti uue dokumendiga ja selliselt tulebki seda käsitleda. See ei tähenda, et ma eeldaksin, et euroala liikmesriigid, keskpank, IMF ja Kreeka allkirjastaksid hoopis teise dokumendi, mitte selle, mis meil täna arutelu all on.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Euroala ministrid on korduvalt rõhutanud ja ka teie olete seda öelnud, et Kreeka päästmisega tagatakse kogu euroala finantsstabiilsus ja usaldusväärus. Samas, et programm oleks edukas, on väga suur roll pandud Kreekale, näiteks peab Kreeka viima eelarve tasakaalu ehk tegema kärpeid, majandusreforme jne. Selle tagatiseks peaks olema tugev järelevalve: kui nõudmisi ei täida, siis raha ei saa. Me kõik aga teame, et ilma rahata läheb Kreeka pankrotti ja kannatab kogu euroala stabiilsus. Minu küsimus: kui kaugele on nõus euroala riigid minema ehk milline on plaan B? Kas igal juhul jätkatakse raha pumpamist Kreekasse, sest nakkuse kartus on liiga suur, ehk tulevad majandusprogrammid nr 3 ja nr 4, või on olemas mingisugune kokkulepe, et kui Kreeka programmi ei täida, siis tehakse Kreekale ettepanek euroalast välja astuda?

Aivar Sõerd

Aitäh! Vaat seda, hea kolleeg, me rahanduskomisjonis eelnõu teiseks lugemiseks ettevalmistamisel ei arutanud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Ma täpsustan veel seda memorandumiga ja memorandumiga kava teemat. Täna me kinnitame siin kava. Puhtteoreetiliselt on võimalik, et sellel ajal, kui see kava muutub lõplikult memorandumiks, toimuvad mõned muutused. Kes hindab seda, kas need muutused on olnud piisavalt suured, selleks et lõplik memorandum vajaks veel kord EFSF-i liikmesriikide mandaati ehk meie puhul suure saali otsust?

Aivar Sõerd

Aitäh! Esimene filter on kindlasti eurogrupp ja selle rahandusministrid. Ka meie rahandusminister võtab eurogrupi rahandusministrite koostööst osa hääleõigusliku liikmena. See on see filter. Kui ministrite lauale tekib mingisugune muu dokument või dokument, mis on oluliselt muutunud, võrreldes selle dokumendiga, mis on liikmesriikidele praegu menetlemiseks esitatud, siis ministrid ütlevad: "Aga see pole enam see, mida me oleme

arutanud ja otsustanud." See on see filter. Ma arvan, et komisjon või eurogrupi ministrite nõukogu ei lase sellist asja läbi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Juku-Kalle Raid!

Juku-Kalle Raid

Aitäh! Aivar! Mul on hea meel, et rahandusminister tunnistas üles, et tegemist on sotsialismi, mitte kapitalismi kriisiga, aga ta jättis vastamata minu küsimuse teisele poolele. Ma küsin potentsiaalse valijana sinult kui inimeselt: kas sinu arust on eetilise, et meie kodanikkond maksab selle läbikukkunud sotsialistliku sovhoosi kinni?

Aivar Sõerd

Hea kolleeg Juku-Kalle! Ma hea meelega arutaksin seda teemat kuni peensusteni välja, aga kahjuks olen ma siin rahanduskomisjoni esindajana. Ma tutvustan teile komisjoni arutelu, kus valmistati eelnõu ette teiseks lugemiseks. Ma pean kahjuks jääma oma volituste raamidesse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Yana Toom!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Mul on tegelikult kaks küsimust, üks neist on võib-olla protseduuri kohta. Ma ei ole nii kogenud Riigikogu liige nagu mõned teised siin saalis. Ma võib-olla isegi kiidaksin heaks memorandumi kavandi, aga mul ei ole seda laua peal, mul on laua peal memorandum. Mida me teeme? See on küsimuse esimene osa. Teine osa on selline: milline on see võimalike muudatuste protsent, mille võrra võiks memorandumi kavand erineda memorandumist endast? Kas siia jääb ainult näiteks riik ja summa või midagi veel?

Aivar Sõerd

Aitäh! Ma muidugi tunnustan teie panust euroala stabiilsuse tagamisse. Teil on, ma saan aru, kaks ettepanekut. Üks ettepanek on võtta eelnõu tekstist välja sõna "kavand" ja teine ettepanek on, et Kreeka peaks kasutusele võtma drahmi. See on muidugi kõva panus euroala stabiilsusesse. Aga ma pean teile ütlema, et

seada küsimust, mille te esitasite, me kahjuks ei arutanud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Lugupeetud kolleeg! Endise rahandusministrina peaksid sa suutma seda situatsiooni endale hästi ette kujutada. Oletame, et sügisel tehakse meile ettepanek võtta vastu seadus "Riigieelarve kavand 2013". See oleks täielik absurd. Selge on see, et mitte keegi ei hakka vastu võtma sellist asja, mida on pärast ilma meie osaluseta võimalik muuta. Miks me oleme praegu nõus heaks kiitma kavandi, teades, et on väga võimalik, et seda muudetakse?

Aivar Sõerd

Aitäh! Mina muidugi ei tea, millistest allikatest pärineb teie informatsioon, et seda muudetakse. Minule teadaolevalt lähtuvad sellest tekstist, mis on meil siin olemas eestikeelses tõlkes, ka kõik teised euroala liikmesriigid, kui nad seda küsimust menetlevad. Minul ei ole informatsiooni, et seda memorandumit, mille üle me täna otsustame, hakataks ümber teema.

Esimees Ene Ergma

Kadri Simson, kas teil on protseduuriline küsimus?

Kadri Simson

Tõepoolest, mul on protseduuriline küsimus komisjoni ettekandjale. Ma saan aru, et Aivar Sõerd esindab kohati Reformierakonda ja unustab ära, et enamik tema kolleegide on viimasel ajal läbi teinud empaatiavõime algkursused. Aga ta rääkis siin muudatuse ettepanekust. Ettepanek võtta otsuse eelnõust välja sõna "kavand" ei ole mitte tühi ettepanek. Kui vaadata, mida tähendab "kavand" õigekeelsussõnaraamatu järgi, siis selgub, et praegu tahetakse vastu võtta üldjoonelist projekti. Küsimused selle kohta, mida siin tegelikult lõpphääletusele pannakse, on väga kohased ja komisjoni ettekandja peaks suutma nendele vastuse anda ilma kätega vehkimata ja Kreeka drahmist rääkimata.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun järgmine küsimus! Kolleeg Juku-Kalle Raid, teine küsimus.

Juku-Kalle Raid

Aivar! Mul on hea meel, et nii nagu Ligi ei vastanud ka sina minu küsimusele. Ma küsisin sinu käest, mida sa ise mõtled, kas see projekt on eetilise. Kui sina ütled, et sa saad mulle vastata ainult kui komisjoni liige, siis tunnista üles, et räägib pintsak, mitte inimene. Ma nõuan vastust küsimusele, kas sinu arust on eetilise see, mille me hääletusele paneme.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Praegu esineb meile rahanduskomisjoni esindaja ja ta räägib sellest, mis toimus rahanduskomisjonis. Eetiliste probleemide üle, hea kolleeg Juku-Kalle, võite diskuteerida väljaspool seda saali, kuigi see teema on kindlasti väga huvitav.

Aivar Sõerd

Ma omalt poolt vastan, et ma olen nõus seda arutama peale istungit.

Esimees Ene Ergma

Nii et Aivar on nõus seda arutama. Palun järgmine küsimus, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Mina tahan ikkagi veel kord täpsustada seda küsimust, mille teile esitas minu kolleeg. Kui me vaatame eelnõu, siis näeme, et siia on kirjutatud "kavand", kui me aga vaatame lisatud dokumente, siis need on kõik memorandumid. Sellepärast ongi mul küsimus, mida me praegu vastu võtame, kas neid memorandumeid, mis on meile esitatud lisadena, või kavandi, mida meile ei ole esitatud. Selline oli minu küsimus.

Aivar Sõerd

Aitäh, hea kolleeg! Kavandist saab dokument peale seda, kui see on allkirjastatud. Allkirjastada saavad osapooled. Osapooled on euroala liikmesriigid, IMF, keskpank ja Kreeka. Kui need allkirjad on all ja otsustusprotsessid ka teiste riikide parlamentides lõppenud, siis me räägime lõplikust dokumendist.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Deniss Boroditš, teine küsimus!

Deniss Boroditš

Aitäh! Hea ettekandja! Minu meelest ootab Eesti rahvas tasakaalukat ja mõistlikku otsust Kreeka abipaketis osalemise kohta. Kas otsus Eesti osalemise kohta 357 miljoni euroga on teie arvates mõistlik, kui te ei ole komisjonis arutanud olukorda, mis tekib siis, kui see abipakett edukaks ei osutu, ehk te ei ole arutanud seda, millised on tagajärjed ja plaan B?

Aivar Sõerd

Hea kolleeg! Teiseks lugemiseks ettevalmistamisel me seda küsimust ei arutanud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh! Hea ettekandja! Kas sa nõustud minuga, et kui selles dokumendis, mille me täna vastu võtame, tehakse mingi muudatus, siis peaks see uuesti Riigikogusse arutelule tulema, sest tänaõhtune arutelu on siis ju mõttetuks muutunud?

Aivar Sõerd

Sellisel juhul on tegemist uue olukorraga.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Te ütlesite, et teil on kindel teadmine, et selle memorandumi teksti enam ei muudeta. Palun vastake, mis on siis tegelik põhjus, miks ei saa sealt ära võtta seda sõna "kavand"? Ärge vastake, et te seda komisjonis ei arutanud, sest ma tean, et te seda arutasite.

Aivar Sõerd

Aitäh, hea kolleeg! Seda me arutasime komisjonis väga põhjalikult. Ma selgitan seda veel kord sellega, et seni, kuni seal ei ole osapoolte allkirju, on see kavand, isegi kui sinna enam muudatusi sisse ei viida. Kui see dokument muutub, siis on tegemist uue olukorraga, siis saab meie rahandusminister öelda, et va-

bandust, see ei ole see dokument, mille üle me oleme otsustanud nii eurogrupis kui ka riigisisestes menetlustes liikmesriikide parlamentides. See oleks hoopis teistsugune olukord. Aga mul ei ole täna informatsiooni, et mõnel osapoolel, kes on olnud selle dokumendi üle peetud läbirääkimiste juures, oleks tungivat vajadust hakata seda dokumenti ümber tegema. Kuid kui see ümber tehakse, siis tuleb seda uuesti arutada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Yana Toom, teine küsimus!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Mul on hea meel, et te tunnustate meie või minu isiklikku panust – ma ei saanud hästi aru, kumba te silmas pidasite – Kreeka majandusse. Mul on kahju, et te nii ärritute, kui ma teilt midagi küsin. Aga ma kogun ikkagi julgust ja küsin veel kord, sest ma ei saanud vastust. Kui suured peavad teie arvates olema muudatused kavandis, et seda asja tuleks veel kord parlamendis arutada?

Aivar Sõerd

Aitäh! Ma arvan, et esimene signaal selle kohta, et me saame rääkida uuest dokumendist ehk muudatused on nii suured, et me saame rääkida uuest memorandumist või muudetud memorandumist, tuleb meile euroala rahandusministritelt.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal, teine küsimus!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Hea ettekandja! Kas te võite meile, Riigikogu liikmetele, kinnitada, et kõik EFSA-is osalevad riigid kiidavad heaks memorandumi kavandi, just nimelt memorandumi kavandi?

Aivar Sõerd

Aitäh! Kolleeg Inara Luigas küsis tõesti, milline on teiste riikide praktika, kuidas seda dokumenti vormistatakse näiteks mõne riigi valitsuse arutelus, Soome ELAK-is või Saksaama parlamendis. Sellele me kahjuks täpset ja ammendavat vastust ei saanud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rannar Vassiljev, teine küsimus!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Meil on päris palju debatte tekitanud kavandi võimalik muutmine, siis kui sellest on lõplikult memorandum saanud. Kas mõni parlamendikomisjon, näiteks rahanduskomisjon, võiks oma südameasjaks võtta, et jälgida aktiivselt seda protsessi, kas ja kuidas see kavand memorandumiks saades muutub, ja selle kohta suurele saalile informatsiooni jagada?

Aivar Sõerd

Aitäh, hea kolleeg! Parandusettepaneku esitaja võib paluda seda ettepanekut siinsamas suures saalis hääletada. Mina ei tea, milline on sellisel juhul otsus. Ma räägin praegu sellest, mida rahanduskomisjon otsustas. Seal jagunesid hääled nii.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev, teine küsimus!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Kas te oskate ütelda, kes seda hindab ja peale seda otsustab, kas muudatuste tõttu, mis võivad olla tulevikus selle dokumendiga seotud, tuleb see dokument jälle meie saali? Kes see on, kes hindab ja otsustab selle siia saali tuua?

Aivar Sõerd

Aitäh! Ma olen üsna kindel selles, et kui see memorandum on eurogrupi rahandusministrite laual, siis rahandusministrid tegelevad selle tekstiga väga põhjalikult. Ma olen täiesti kindel ka selles, et Eesti riiki esindav minister on esimene, kes ütleb, kas on probleeme või mitte. Aga 29. septembril vastu võetud raamlepingu otsuses on kirjas: "... memorandumi muudatuste kavand ja memorandumi kavand, mille eesmärk on ennetavate vahendite (krediidilimiidi) võimaldamine, võlakirjade ostmise või krediidasutuste ja teiste finantsinstitutsioonide rekapiitaliseerimine." Sellisel juhul ei kohaldata punkti, mille järgi tuleb dokument esitada Riigikogule heakskiitmiseks, vaid asja otsustab Euroopa Liidu asjade komisjon.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Mul on lühike küsimus: kas te kinnitate seda, et täna siin saalis Riigikogu otsusega vastuvõetavasse Euroopa Komisjoni ja Kreeka Vabariigi vahel sõlmitava konkreetsete majanduspoliitiliste tingimuste vastastikuse mõistmise memorandumini kavandisse saab ja tohib keegi muudatusi teha?

Aivar Sõerd

Aitäh! Hea kolleeg! Te olite rahanduskomisjonis, kui eelnõu algataja esindaja või valitsuse esindaja, kuidas soovite, selgitas, et memorandumini kavand on nii lõplik, kui üldse olla saab. Aga lõplikust dokumendist juriidilises mõistes saab rääkida peale seda, kui sellel on kõigi osapoolte allkirjad all.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Repts!

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Kas teil Riigikogu rahanduskomisjoni esindajana on informatsiooni selle kohta ja kas te saate selgitada, kas mõnel riigil, kui ta nii debati raames otsustab, on võimalik sellele memorandumile lisada näiteks tingimuste preambul, ja mida see lepinguliselt tähendaks?

Aivar Sõerd

Aitäh! See on hea küsimus. Ma arvasin, et selline küsimus tuleb. Kahjuks me seda komisjonis ei arutanud. Ma arvan, et see ei muuda selle asja sisu. Aga muidugi tuleb arvestada ka seda, et kui meil käib siin memorandumini üle põhjalik debatt, siis teistes euroala liikmesriikides annavad kinnituse valitsused, kes on tegelikult oma vaidlused ju eurogrupis ära pidanud. See oleks küll ülimalt naljakas, kui mõni liikmesriik hakkaks peale seda, kui, ütleme niimoodi, kaklus on peetud, rusikatega vehkima. See on üsna ebatõenäoline, et mõni liikmesriik hakkaks meelevaldselt preambulisse midagi lisama. Need vaidlused on juba ära peetud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh! Austatud ettekandja! Te ütlesite, et te ei tea ega saanud komisjonis teada, kuidas teised riigid seda dokumenti nimetavad, kas memorandumiks või kavandiks, küll aga peaksite teadma, kuidas on Eesti varem käitunud rahvusvahelisi kokkuleppeid või lepinguid siin saalis ratifitseerides. Rahvusvahelised kokkulepped jõustuvad mõnikord siis, kui kõik osapooled on need ratifitseerinud, ja on lepinguid, mis jõustuvad siis, kui mingi osa lepinguosalistest on need ratifitseerinud. Aga alati, kui sellised seaduseelnõud meie ette siin on jõudnud, on need ikkagi olnud lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõud, mitte lepingu kavandi ratifitseerimise seaduse eelnõud. Seda hoolimata asjaolust, et selleks hetkeks, kui meie neid siin hääletame, ei ole need veel lepinguks saanud. Kas te seda varasemat praktikat vaatasite ja analüüsisite? Kas teile ei tundu, nagu tundub mulle, et võib-olla oli lihtsalt nii, et ministrit polnud komisjonis kohal ja ametnik ei julgenud otsustada, kas sõna "kavand" tohib välja võtta või mitte?

Aivar Sõerd

Aitäh, hea kolleeg, selle küsimuse eest! Mul ei ole küll väga pikka Riigikogu liikmeks olemise kogemust, aga ma arvan, et tänane otsus on pretsedent. Sellise sisu ja vormiga otsust varem tehtud ei ole. Muidugi, te juhtisite sellele täiesti õigesti tähelepanu. Ka komisjonis tõi kolleeg Eiki Nestor sellise paralleeli, et kui me arutame mõne seaduse muutmist, siis on tegemist eelnõuga, aga pealkirja on ikkagi kirjutatud, et see on üks või teine seadus. Veel kord ütlen, et parandusettepaneku esitaja võib paluda seda ettepanekut hääletada ja me saame siin suures saalis hääletades selle parandusettepaneku üle otsustada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Repts, teine küsimus!

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esinaine! Hea minister! Kas ma võin paluda täpsustust? Ma sain teie eelmisest vastusest aru, et tõenäoliselt ei ole näiteks riikide parlamentidelt või valit-

sustelt tulemas lisatingimusi või preambuleid, sest teile teadaolevalt peale Eesti ja Saksamaa see otsus kuskil mujal parlamendi tasandil hääletusele ei lähe. Kas see on nii?

Aivar Sõerd

Aitäh! Te esitate minu sõnu ehk veidi meelevaldselt. Reaalne olukord on selline, et selle konkreetse memorandumi puhul teiste liikmesriikide protseduurid veidi erinevad meie protseduurist. Ma arvan, et ka Saksamaal, kus parlament seda arutab, ei ole protseduur kindlasti täpselt sarnane meie omaga. Enamikus riikides tehakse otsus valitsuse tasandil. Valitsust esindav minister – ma arvan, et kõik riigid saatsid seda teemat arutama ikkagi rahandusministri – on juba oma vaidlused ära pidanud. Eurogrupp otsustas selle asja ära pühapäeva öösel vastu esmaspäeva.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, teine küsimus!

Kadri Simson

Lugupeetud komisjoni ettekandja! Kas te praegu saate kinnitada, et kui sellele memorandumile, mis on meile lisana välja jagatud, lisandub kas või üks sõna, siis tullakse selle memorandumiga uuesti Riigikogu ette heakskiitu saama?

Aivar Sõerd

Aitäh! Hea kolleeg! Ma arvan, et ma ei pea kinnitama teie ühte või teist väidet, oletust, spekulatsiooni või teoreetilist ettekujutust. Veel kord: teil on võimalik paluda panna oma parandusettepanek hääletusele. Olge nii lahke ja tehke seda. Riigikogu täiskogu saab siis otsustada, mis on õige.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Aitäh, proua juhataja! Austatud ettekandja! Milline on teie kui komisjoni esindaja arvamus? Meile teadaolevalt komisjonis rahandusministrit ei olnud. Mina küll leian, et kui arutatakse nii tähtsat asja, riigile selliste kohustuste võtmist, siis peaks rahandusminister ko-

hal olema. Kuidas te kommenteerite seda, et rahandusministrit komisjonis ei olnud?

Aivar Sõerd

Aitäh, hea kolleeg! Ma ei alahindaks rahanduskomisjoni võimekust. Küll tasavägise hääletamistulemusega, aga me saime oma ülesandega hakkama, hoolimata sellest, et eelnõu algataja esindaja ei olnud parasjagu tõesti rahandusminister.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Aivar Sõerd! Avan läbirääkimised. Palun kõnepulti Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Ma võtan kohe kaheksa minutit.

Esimees Ene Ergma

Kaheksa minutit.

Aivar Riisalu

Hea juhataja! Head kolleegid! Täna on see ajalooline päev, kui ma ei pea rääkima mitte Keskerakonna fraktsiooni nimel, vaid saan rääkida kodaniku ja inimesena. Ma olen siit puldist mitu korda kurtnud, et olen viis aastat pidanud siin peaaegu et tühikargajana raha vastu võtma ja minu tarku mõtteid pole keegi saanud või tahtnud kuulata, neid pole aluseks võetud ega viitsitud nendega sügavuti tegelda. Täna tunnen esimest korda, et ma olen saanud kätte preemia selle viieaastase tühjuse eest, sest praegu ma koalitsiooni nahas olla ei tahaks.

See otsus, mille valitsuskoalitsioon peab täna langetama, on ju tegelikult õige otsus, sest solidaarsus on teatavasti selline püha asi, mida tõepoolest tuleb järgida ja täita. Koalitsiooni suunurgad-allapoole-väited, et me oleme sealt ikka päris palju saanud ja nüüd peame ainult natuke ära andma, on jumala tõsi. Tõepoolest, garantiisumma on kaduvväike, võrreldes selle rahaga, mida me Euroopast nende aastate jooksul oleme saanud. Kahjuks on läinud puusse ainult ajastus, sest Eesti rahval, kes järjest rohkem peab püksirihma pingule tõmbama, on meelest läinud see, et me oleme sealt saanud, aga tal on täna selgelt meeles see, et te vajutate rohelist nuppu selle poolt, et raha ära anda. Ma usun, et kui me anname pankrotis-

tunud naabrile garantii natuke suurema summa ulatuses, kui on meie enda maja maksumus, siis saab igäiks aru, et garantii täitmisele pööramise puhul on kassavoost päris keeruline seda raha leida. Aga ma arvan, et variant, et seda raha leida ei ole vaja, ei tule suhteliselt suure tõenäosusega kõne alla. Kuid mitte see ei ole minu jaoks täna põhiline.

Minu jaoks on täna põhiline see, et ma olen lõbusa inimesena mõelnud, miks mina ei ole saanud elada nagu kreeklased, lihtsalt lustiks, ilma et oleks üldse teadnud, mis asjad on riigimaksud. Kliima võiks kah natukene parem olla, siis oleks täismäng. Valitsus võiks muudkui laenata ja laenata, sest minu lõbud tuleb kõik kinni maksta. Minu pension võiks ka olla palju suurem, kui on praegune perspektiiv. Ütleme niimoodi, et kui ma Riigikogus ei oleks, siis ma ei peakski midagi eriti tegema, sellel lihtsal põhjusel, et riik toetaks mind suhteliselt usinalt. Kreeklaste lustimine ei näi ju lõppevat.

Kui tõsisemaks minna, siis kõige suurem probleem on see, kas meie, kes me valutame südant Euroopa pärast ja natuke iseenda pärast ka, anname endale aru, et lõppu ei paista. Kreeklastel ei ole plaanis tööle hakata. Kreekas on kitsas ringkond mõistlikke valitsus- ja parlamendiliikmeid, kes tahavad seal midagi muuta. Aga kujutage endale ette musta stsenaariumi, et ka politsei vahetab Kreekas poolt ehk juhtub see, et politsei ei peksa enam mitte tänaval märtsejaid, vaid politsei hakkab koos tänaval märtsejatega peksma neid üksikuid kainelt mõtlemaid Kreeka valitsusjuhte, kes peavad maalt lahkuma. Suhteliselt suure tõenäosusega on reaalne, et kevadistel valimistel pääsevad võimule need, kes praegu võimul ei ole.

Ma arvan, et situatsioon on ülimalt plahvatusohtlik. Kreeka ajalugu on näidanud, et nad on elanud nii, et aeg-ajalt peab seal sõjavägi võimu võtma. Kas see tähendab meie jaoks seda perspektiivi, et me saame Lõuna-Euroopas järjekordse diktatuuri, sest muud moodi ei ole seal võimalik korda luua? Kas see võiks meie jaoks tähendada, et Afganistani asemel on meil sõjaline missioon Kreekas, sest lõunaeurooplased on otsustanud, et nad normaalsest elust midagi aru ei saa? See oleks päris jube, ütlen teile ausalt ja otse.

Üks hea lahendus on veel maailmas olemas, muuseas. Eestlased on seni kogu aeg saanud,

kuid nüüd on meie talupojatarkus otsa lõppenud ja me peame hakkama ära andma. Selline vanamoeline Euroopa Liit, kes midagi otsustada ei suuda, kes kogu aeg jagab garantiisid, kes kogu aeg millegi üle arutleb, ei ole tegelikult jätkusuutlik. Mina arvan, et Euroopa Liit peaks elama selliselt, et Kreeka oleks Euroopa Liidu siseasi ehk see oleks ühe maakonna probleem. Tere tulemast Euroopa ühendriikidesse, kus on tsentraalne võim, kus otsuseid langetatakse palju kiiremini ja meie rahandusminister ei pea aukus silmadega sõitma kaheks tunniks Brüsselisse saama uusi nõuandeid, siis jälle koju tagasi ja siis jälle kaheks tunniks Brüsselisse. Las olla! Me oleme ju harjunud sellega, et meil on üks suur riik. Las olla! Sellest ühe suure riigi pealinnast otsustatakse, kas me saadame Kreekale parajasti leiba, saia, padroneid, sõdureid või rahuvalvajaid. Saage aru, niimoodi ei ole Euroopa jätkusuutlik, sellel lihtsal põhjusel, et mulle teadaolevalt on sakslased neile salaja tanke müünud ehk väike rehepaplus käib nagu kogu aeg edasi. Meie sellest veel midagi ei tea. Meile tundub, et me oleme nii pisikesed, et meil tasuks olla ühe suure riigi pisikene osa, siis ei nõuaks meilt mitte keegi iseseisvaid otsuseid, sest iseseisvaid otsuseid selles suures masinavärgis meil eriti teha ei lasta.

Igal juhul, head koalitsioonikaaslased, head kolleegid! Hinges tahaksin olla teiega, aga kahjuks vajutan ma täna punast nuppu. Soovin teile edu tädi Maaliga suhtlemisel, kui te talle selgeks peate tegema, miks te tema raha ära kulutasite! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun nüüd kõnetooli kolleeg Juku-Kalle Raidi!

Juku-Kalle Raid

Aitüma! Mul on hea meel, et Aivar rääkis suure osa asjast ära. Ma lisan sellele tankide ostmisele ja Kreeka probleemile veel seda, et nad alustavad ka uue ooperiteatri ehitamist.

Esimees Ene Ergma

Kelle rahaga? Erarahaga, erarahaga.

Juku-Kalle Raid

Ma tänan täpsustava küsimuse eest! Mina ei oska vastata. Tõenäoliselt meie rahaga.

Esimees Ene Ergma

Ei.

Juku-Kalle Raid

Kui koalitsioon, kuhu mina kuulun, pressib rohelist nuppu, siis nii see läheb.

Aga vaadake, meil on käinud jutust ja kogu selles abipaketindusest läbi, et sisuliselt on tegemist meie kui aitajaga. Väga imelik on aidata laenu tahtvat tegelast, kes koputab su uksele ja kelle palk on näiteks kaks korda suurem kui sinul. Kas te kujutate seda ette? Ei kujuta ju! Siis tuleb ilmselt trepikoja ülem, nagu meil on praegu juhtunud, ja ütleb, et laena korterile nr 4 raha, sest me oleme niimoodi otsustanud. Minu meelest ei ole see väga tervemõistustlik. Minu arvates peaksime just nimelt Kreeka lähenevate valimiste valguses väga täpselt vaadata, millised garantiid Kreeka tegelikult saab sellele rahale anda. Neid garantiisid ei ole. Kui me lahkume siit Riigikogu saalist, siis me saame asja uurida, ühel või teisel moel, igäüks oma intelligentsuse kohaselt, sõltuvalt sellest, kes kellega suhtleb. Aga vist pole Euroopas ühtegi täie mõistusega majandusteadlast, kes arvaks, et see, mida meie praegu garanteerime, tööle hakkab. Vastupidi, see tõenäoliselt ei hakka tööle. Me teame väga hästi, et see süst märgib narkomaani tekkimist, see süst ei jää mitte mingil juhul viimaseks.

Nüüd, head inimesed, enne kui üks saalipool hakkab rohelist ja teine saalipool punast nuppu pressima, tuletan meelde veel ühte asja. Me justkui teeme äri, me justkui anname laenu, aga, kallid sõbrad, kas te olete mõelnud sellele, milline partner saab meile olla näiteks keskmine Kreeka parlamendiliige? Kõigist järgnevatest asjadest on lubatud küll 10% kärpida, aga garantiid ei ole. See kõik on kirjas Andres Arraku koostatud ülevaates, mis on avaldatud viimases ajalehes KesKus. Ma loen teile need arvud ette. Parlamendiliikme kuupalk on 8594 eurot, lisatasu kontori eest 5000 eurot. Riik maksab kinni ka muud kulud: renditasu ja elektrikarve. Preemia jõuludeks on 500 eurot, lihavõtteks 250 eurot ja puhkuse puhul 250 eurot. Tööl on neli sekretäri ja nõunik. Püsikompensatsioon mobiiltelefoni kasutamise eest on 200 eurot kuus, 3300 eurot aastas makstakse nelja lauatelefoni kasutamiseks. 150 eurot lisatasu on ette nähtud parlamendikomitee liikmeks olemise eest. Sõit bussides,

rongides ja laevadel on tasuta, samuti on kuni 60 tasuta lendu aastas parlamendiliikmetele, kelle elukoht on väljaspool Ateenat. Auto liisingumaksud kompenseerib riik. Suviste istungite eest saadav tasu on maksuvaba. Paraku on see realiteet. 1000 eurot kuus makstakse lisatasu korteri või hotelli eest, ametilähetuses ööbitakse viietärnihotellis, lisaks on 150 eurot päevaraha. Avalikesse asutustesse, näiteks muuseumidesse, kui nad parasjagu ei ole mõnda neist põlema pannud, on tasuta sissepääs. Näiteks maja ehitamiseks saab intressivaba laenu. Parlamendiliikmed, kes valiti enne 1993. aastat, saavad alates 55. eluaastast topeltpensioni. Ja väga lustakas punkt lõpuks: surnud parlamendiliikme abikaasale ja vallalise tütrele makstakse pensioni edasi. Minu jutu mõte on lihtne: kas me tahame nende inimestega äri teha? Mõelge! Mina ei taha. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, hea Juku-Kalle! Ära ole kade! Palun järgmisena kõnepulti kolleeg Tarmo Leinatamme! Vabandust! Palun, Eiki!

Eiki Nestor

Aitäh, juhataja! Mul on protseduuriline palve, et kõnepidajaid ei segataks.

Esimees Ene Ergma

Aga ma ei seganud kõnepidajat! Ta läks juba ära. Palun, kolleeg Tarmo Leinatamm!

Tarmo Leinatamm

Hea juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Ma ei ole siin puldis ei homsete uudiste ega ka kolme aasta pärast oodatavate valijate hordide pärast. Ma lihtsalt räägin seda, mida ma mõtlen.

Täna meelitatakse meid rõõmsalt järele lehvitava suurele kallurautole, mis on kuhjaga eurosid täis ja mis läheb kallab need musta auku. Me vaatame üksteisele julgustavalt silma, et see on õige otsus. Vist on õige otsus küll, sest meile räägitakse, kui suuri pingutusi Kreekamaal tehakse: kuulus vedurijuht Nikos ei saa enam 14. kuupalka ja tema hea naabri-meis Ioánnis peab kaks nädalat kauem ootama, et pensionile saada. Me oleme lasknud end sellest nii pimestada, et saadame neid kallureid muudkui edasi teele. Kallaku sinna musta auku!

Samas teame väga hästi, et põhjused on mujal: mentaliteedis, kultuuris, traditsioonis, igapäevastes arusaamades. Euroopa ei ole suutnud koos euroga viia sinna arusaama, kuidas euroga käituda. Nad veeretavad seda eurot peos nagu oma vana head drahmi, mis nende riigil aastaid fiskaalviguritega hinge sees hoidis.

Meie võime siin uhkusega rääkida e-maksuametist, võime rääkida rahalisest distsipliinist, kuid kui päike paistab ikkagi pähe ning kui sa oled emapiimaga sisse imenud sellise teadmise, et võlg on vist natuke ikka võõra oma ka, siis ei aita ei troikad, Merkelid, Sarkozyd, Ansipid ega Ligid seda välja juurida. Kui maksuametnik tuleb külla, siis minema läheb ta värskelt oliiviõli, veini ja suure vaadi rakiga ning aastale tõmmatakse kenasti joon alla. Mul on ettepanek, et tehkem maailma ühele vanimale tsivilisatsioonile heategu ja laskem neil oma drahmiga edasi möllata. Nad on aastatuhandeid sellega hakkama saanud ja ma usun, et nad saavad sellega kindlasti ka edaspidi hakkama.

Nüüd tulen selle memorandumi juurde. Kui te olete selle läbi lugenud, siis saate kindlasti aru, et tegemist on sisuliselt Euroopa Liidu fiskaalokupatsiooniga. Kuidas okupantidega käitutakse, seda me teame oma lähiminevikust väga hästi. Uhke kreeklane keerab meile selja, jätab veel rohkem makse maksmata ja õiendab altkäemaksu teel kõik vajalikud asjad ära. Meie permanentne troika, kes sinna saadetakse, peab jälle tõdema, et ka see memorandum ei töötanud. Kui Kreeka valitsusel ja parlamendiliikmetel polnud aastakümneid sooja ega külma sellest, kuhu selline laristav ja laenav eluviis viib, siis, andke andeks, minul ei ole ka täna sooja ega külma sellest, kuidas nad sellest jamast välja tulevad. Ma tean, et tavakreeklasel oliivipuud kasvavad, kurgid ja tomatid on aiast võtta ning kitsekese kaelas tiliseb kelluke edasi. Nad saavad hakkama. Ma olen selles päris kindel ja olen mureta.

Nüüd ütlen ka saali vasakule poolele. Mina nagu teiegi olen Eesti Vabariigi Riigikogu liige ja pean oma otsustes lähtuma sellest, et ma olen Eesti Vabariigi Riigikogu liige. Mis näoga ma vaatan homme oma teisel töökohal silma kolleegidele, kelle palga suurust ma ei julge siin öeldagi? Mida ma ütlen õpetajatele, mida ma ütlen päästjatele ja politseinikele, kui me

viime kalluriga hunniku raha, et nemad seal Kreekas saaksid 14. ja 15. palka ning saaksid 55-aastaselt pensionile? Ma tean, et kindlasti ei oleks mitte eriti arukas tegevus see raha mööda riiki laiali pritsida ning õpetajatele ja kultuuritöötajatele palka juurde panna, kuid kaugelt, Kuu pealt vaadates on need ikkagi võrreldavad suurused ja tegevused. Kui meie riigieelarve kulutused haridusele ja kultuurile on Euroopas esirinnas, siis ma küsin: miks meie õpetajad ja kultuuritegelased saavad kõige närusemat palka Euroopas? Kui meie riigi rahandus on korras, siis ma küsin: miks suur osa eestlastest elab peost suhu, olles omandanud kõrghariduse ja käies täiskohaga tööl? Kui neile küsimustele on vastus olemas, siis aidakem kreeklasel ratas käima tõmmata, kuid seda ikkagi Kreeka moodi, mitte meie moodi, sest meie moodi ei ole see töötanud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Tarmo Leinatamm! Palun kõnepulti kolleeg Igor Gräzin!

Igor Gräzin

Kaheksa minutit, palun!

Esimees Ene Ergma

Kaheksa minutit.

Igor Gräzin

Austatud esimees! Daamid ja härrad! Kolleegid! Asi ei ole rahas. See raha, mille Kreekale andmist me täna arutame, on juba läinud. Me otsustasime selle ära 29. septembril eelmisel aastal. Vastava teksti esitas rahanduskomisjon vana pähe, aga tegelikult esitas ta uue kell 20.36 ja kell 21.59 oli istung läbi, mis teeb meie töötempoks ca kaks miljonit tuuripandud eurot minutis. Muide, Euroopa Liit hakkas alles kaks ja pool kuud hiljem, 13. detsembril, esimest korda mõtlema sellele, mida selle rahaga peale hakata. Tulemus oli see, et rahanduskokkuleppes osalemisest loobusid Inglismaa ja Tšehhi ning aja võtsid maha Ungari ja Rootsi. Igatahes olime raha andmise asjas kiired nagu õlitatud välk. Mis seal ikka. See raha, mille üle me täna justkui natuke arutame, läks ja enne käänaku taha kadumist korra veel Kaarepere jaama juures vilistas, nagu ütles Oskar Luts. Nii et asi pole rahas, see asi on otsustatud.

Kuid tolleksamal 13. detsembril otsustas Euroopa ka seda, et eurotsooni riigid peavad sellesama üldise euroalaste meetmete programmi raames läbi arutama ja vastu võtma ka seadused ESM-i, st Euroopa stabiilsusmehhanismi kohta. Need kaks asja olid koos. Kuna see viimane on kavandatud märtsiks ja tekst on juba sõnastatud, siis on sellekohaseid ettepanekuid meie laudadele iga hetk oodata. Kuna eksisteerib risk, et ka see kõik võidakse läbi hääletada mõne minuti jooksul mingi erakorralise istungi käigus, pean vajalikuks seoses tänase aruteluga ütelda järgmist.

Kuna ESM sisaldab sätteid, mis muudavad Eesti põhiseaduslikku seisundit, samuti tingimusi, mille alusel Eesti astus Euroopa Liitu, on juba täna vaja läbi mõelda, kas ja millisel kujul tuleb ESM-i põhimõtted Eestil vastu võtta ja kui seda teha, siis millises korras. Meenutan: Euroopa stabiilsusmehhanismi moodustamise idee on selles, et selles osalevad riigid kohustuvad ära andma osa oma eelarvest eurotsooni heaks, et stabiliseerida euro kui ühine valuuta. Euroopa stabiilsusmehhanism tähendab, et raha andmise vajaduse ja selle mahu üle ei otsusta Eesti. Kui ma meenutan seda, kui kergelt me andsime septembris välja paari-miljardilise garantii, siis möönan ka seda, et võib-olla me tahamegi oma eelarvest Euroopa kasuks loobuda. Ma ei tea. Aga mina seda ei taha. Võib-olla kuulun ma jälle vähemusse.

Tähtis on muu. See otsus peab olema selge ja teadlik ning võib nõuda korra rakendamist, mis on ette nähtud põhiseaduse parandamiseks. Selleks tuleb eelnõu panna Riigikogus lugemisele kolmel korral, kusjuures lugemiste vahel peab olema ühel juhul kaks kuud ja teisel juhul üks kuu. Ühesõnaga, põhiseaduse XV peatükis on kõik kirjas, me kõik saame seda lugeda. Eesti Vabariigi justiitsminister Märt Rask ütles 2002. aasta 29. aprillil Postimehes, et Euroopa Liiduga ühinemise otsust ei tohi rahvalt välja petta. Kümme aastat hiljem ütlen ma tema erakonnakaaslasena sedasama ESM-i kohta.

Mis puutub sellesse täna arutatavasse rahasse, siis mis seal ikka, mis hundi suus, see hundi kõhus. Läänud! Lõpuks oleme andnud selle kohta oma ausõna. Ei hõbedat, kulda ei leidu me maal, aga ausõna veel leidub. Me oleme selle andnud ja täna peame seda pidama. Nii ausalt, kui ma arvasin, et toda EFSSF-i polnud

vaja ei tol korral ega nüüdki, niisama arvan ma täna, et eesti ausõna on üks kõige kallimaid asju, mis meil anda ja pidada on. Isegi see hukaminev raha pole väärt, et eesti ausõna murda.

Üks asi oli veel, mis mõtlema pani. Me räägime Kreekast, rahast, tingimustest. Aga sellest, mis saab Makedooniast ning tema soovist astuda Euroopa Liitu ja NATO-sse, täna ei räägitud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Igor Gräzin! Palun kõnepulti kolleeg Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Lugupeetud eesistuja! Kallid kolleegid! Oma tänast kõnet ette valmistades palusin ma suhtlusvõrgustikes inimestel teile öelda, mis neil öelda on. Täna sai siin saalis selgeks see, et ega rahva enamuse tahet ei arvestatagi. Hea küll, aga ma ütlen teile ikkagi edasi, mis inimestel öelda on.

Esiteks, nälgivad lapsed, neid on ca 50 000. Teiseks, paljulapselised pered, kes on vaesusse määratud. Kolmandaks, hambaravitoeetus. Kas meie töökas ja kannatlik rahvas seda tõesti siis ei vääri? Neljandaks, maksud, mida see valitsus on hullumeelselt tõstnud. Viies, majandus, mille see valitsus on suutnud tuksi keerata. Kuuendaks, küüditamine Soome ja mujale laia maailma tööd otsima. Seitsmendaks, puuetega inimesed ja nende hooldajad on hoolimatult tähelepanuta jäetud. Kaheksandaks, päästekomandode sulgemised ning selle talve tulesurmad. Jäägu need teie hingele! Üheksandaks, ametiühingute ja õpetajate streik. Te pole võimelised dialoogi pidama. Kümnendaks, üüratud kasumid ja ebaõiglaselt kõrged palgad riigiettevõtetes, näiteks Eesti Energias. Üheteistkümnendaks, peaminister sõimab siinsamas saalis rahvast ega palu isegi korralikult vabandust. Kaheteistkümnendaks, invaliid Jaan Lõuna-Eestist palub Hanno Pevkuril korraldada eutanaasia seadustamine, mis võimaldaks hättasattunuil lasta end perearstil siit hädaorust väärilt ära saata. Kolmeteistkümnendaks. Ei, seda arvu ma parem ei nime-ta, sest see on õnnetu arv.

Vaadake ette, et te tänast otsust langetades ei täidaks rahva kannatuste karikat viimase piisani! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Tõnis Kõiv!

Tõnis Kõiv

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Kee-ruline on küll tulla siia pulti peale seda, mida eelmine ettekandja siin rääkis ja mis siin kõik kõlanud on, kuid sellegipoolest ei saa mitte ütlemata jätta teisi argumente, mis on olemas ja mida on vaja silmas pidada ja otsustamisel aluseks võtta. Kolleeg Igor ütles väga õigesti, et me otsustasime juba eelmise aasta sügisel ära, et Eesti osaleb Euroopa võlakriisi lahendamisel. Täna me tegelikult kinnitame konkreetse sammu selle lahendamise teel.

Tõesti, me peame ise leidma vastuse küsimusele, miks me peame Kreekat toetama, ja seda ka avalikult välja ütleva. See kõlab kor-damisena, mis on teatavasti tarkuse ema, aga ma ütlen siiski, et ega Eesti ei anna riigieel-arvest selle otsusega raha ära, seda ei kanta kuskile üle, Eesti annab laenugarantii, mille suurus on 0,27% 100%-st ehk lisaks sellele on ju veel 99,73%. Kas keegi meist tõesti peab alternatiiviks võtta laenu oma igapäevakulu-tuste katteks? Kuhu me siis välja jõuaksime? Kas samasse kohta, kus Kreeka praegu on? See näide on ju piisavalt hull.

Teiseks, Kreekale raha laenamine ühise sta-biilsusmehhanismi kaudu on seotud väga konkreetsete tingimustega, mille täitmist jooksvalt jälgitakse. Laen makstakse välja osa-de kaupa. Kui tingimused on täidetud, siis saab raha, kui ei ole, siis ei saa. Ma arvan, et kõik, kes on viitsinud selle 50-leheküljelise memo-randumi läbi lugeda, mõistavad, et ega selle täitmise korral iseseisvat riiki kreeklastel just väga palju alles ei jää. Aga nad on ennast ise sinnamaani viinud. Ehk nüüd on nii, et kes maksab, see tellib muusika. Siin on ka juba kõlanud, et kreeklastel on liiga suured palgad. Memorandumis on ju selgelt kirjas, et lisaks eelmisel aastal vähendatud palkadele tuleb 1. jaanuarist 2012 vähendada palga alammäärat veel 22%, alla 25-aastaste puhul 32%. Lähi-kuudel peavad kreeklastel vähendama erine-vaid sotsiaaltoetusi, ravimihüvitisi, töstma tariife, liberaliseerima majandust ehk tegema kõike seda, mis eemalt vaadatuna tundub hä-davajalikuna, selleks et nad saaksid hakkama selle rahaga, mida nad ise maksudena kokku koguda suudavad. On ju täiesti selge, et maa-

ilmas on kõik omavahel seotud. Me ei saa kindlasti mõelda nii, et Kreeka kontrollimatu pankrot oleks kuidagi meie huvides. Seda kontrollimatut pankrotti pelgavad isegi Euroopa suured riigid. Veel vähem saab see olla meiesuguse väikese riigi soov.

Kui me räägime abistamisest, siis siin on mitu kriteeriumi. Materiaalsest kriteeriumist lähtudes võime öelda, et muidugi on meile kasulik abistada, sest kui me Euroopa Liitu ühe euro ära anname, siis saame *ca* viis eurot vastu. See polnud nii mitte ainult eile, vaid see on nii ka homme, vähemalt aastani 2020. Aga see on ainult materiaalne pool. Kuidas me saame ära unustada abistamise moraalse poole ja öel-da, et ei, meie küll kellelegi appi ei lähe, meie küll nõus abistama ei ole, lootes ise samas sel-le peale, et meile appi tullakse? Kui summad on väga suured, siis on mõnikord abi mõnest lihtsast näitest. Toongi ühe sellise näite. Sõb-rad on koos ja otsustavad hättasattunud kaasla-sele 100 eurot laenu anda: sakslane lööb lauda 27 eurot, prantslane 20 eurot ja eestlane poetas lauaservale 27 senti. Palun kolm minutit lisa-aega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit juurde.

Tõnis Kõiv

Just sellised on arusaadavas mõõtmes need proportsioonid selles laenugarantii, mida me koos teiste riikidega anname. Kuid kui laua taga läheb otsustamiseks, arupidamiseks, siis on Eesti hääl teistega võrdne, olenemata sel-lest, et me ainult 27 senti lauanurgale panime. See on nii seetõttu, et me saame öelda, et meil on kodus asjad korras, nende viimaste aastate otsuste tõttu Eestis tekkiv muutus on juba nä-ha. Vaatame brutopalga kasvu, vaatame seda, et reaalpalk kasvab teist kvartalit järjest.

Eesti nõuab Kreekalt koos teiste riikidega, et nad lõpetaksid igapäevakulutuste laenura-hast katmise, et nad isikustaksid maksuarves-tuse, viiksid ellu digiresepti, võtaksid kontrol-li alla ravimite kompenseerimise ja hinnad, erastaksid riigi funktsiooni täitmiseks mittevajalikud ettevõtted, muudaksid ettevõtluse reeg-lid vabamaks jne. Kreeka teeks siis tegelikult kõike seda, mida meie ise oleme juba teinud. Kreeka-sugused riigid maadlevad sellega, kui-das panna majandus kasvama, kuidas teenida

raha laenude tagasimaksmiseks ja intresside maksmiseks, aga meil on võimalus mõelda selle peale, kuidas õiglaselt jagada majanduskasvust tulenevat lisaraha meie enda eelarves.

Ma kutsun teid, head kolleegid, seda otsust toetama, toetama Eesti osalemist Kreeka abipaketis, sest see on meie endi huvides, see on Eesti huvides. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Meie ees on täna tõesti raske otsus. Kindlasti on paljudel, ma arvan, et isegi kõikidel rahvasaadikutel olulisi kahtlusi selle dokumendi suhtes, mille üle me täna arutleme. Küll aga ei saa ma nõustuda paljude Keskerakonna ja mõne koalitsioonisaadiku argumentidega, justkui ei oleks see plaan piisavalt ambitsioonikas ja kreeklased ei oleks piisavalt pingutanud. Saan aru, kui tavainimesed, kes ei ole seda väga pikka ja põhjalikku dokumenti lugenud, sellist juttu räägivad, küll aga ei sobi see rahvasaadikutele, kes seda dokumenti lugenud on.

Samas ei ole mul kahtlust, et valitsus oleks pidanud kogu selle teema selgitamist avalikkusele palju tõsisemalt võtma. Eesti inimesed on piisavalt targad, et saada aru ka rasketest otsustest, ent neid peab loomulikult väga põhjalikult selgitama. Sama etteheide oli mul valitsusele ka septembris, kui terve suve jooksul oli teada olnud, et EFSF-iga liitumine tuleb päevakorda, kuid valitsus hakkas asja seletama nädalake enne seda, kui Riigikogul tuli kibekähku otsus vastu võtta. Tõenäoliselt tuleb selliseid olukordi veel. Ma tõesti palun valitsusel ja rahandusministril mitte esineda kõike-teadvate tehnokraatidena, kes hoolimata n-ö lolli rahva arvamusest ainuõigeid otsuseid teevad. See ei ole demokraatlikus riigis õige ning kindlasti ei too meie riigisüsteemile usaldust juurde.

Kui rääkida asja sisust, siis tahan juhtida tähelepanu järgmisele probleemile. Kogu see põhjalik dokument on minu meelest väga hea selles osas, mis puudutab eelarvekärpeid ja palga paindlikkust. Siin on tõepoolest tõsine töö ära tehtud ning jääb üle loota, et Kreeka ühiskond suudab nii rasked kärped mõistliku meelega vastu võtta. Samas tekitab minus

muret asjaolu, et ehkki lähemas perspektiivis on kärbetele keskendumine kindlasti ainuõige, kuna see annab kõige kiiremaid tulemusi, siis pikemas plaanis on oluline rääkida ka natuke teistsugustest meetmetest Kreeka konkurentsivõime parandamiseks. Kreeka majandusel on vähe lootust jõuda stabiilse majanduskasvuni enam-vähem stabiilses sotsiaalses olukorras, kui konkurentsivõime tõus tuleneb ainult palga vähenemisest, mitte reaalsest tootlikkuse suurenemisest, nii nagu see praegu on.

Kuna programmi eesmärk on võlakoorma vähendamine 120%-ni SKT-st aastaks 2020, ei tohiks kindlasti keskenduda ainult meetmetele aastani 2014, nagu Jürgen Ligi mulle vastates väitis. Siit ka minu põhiline etteheide sellele plaanile. Kahjuks ei ole siin räägitud peaaegu midagi haridussüsteemi reformimisest ja selle efektiivsuse parandamisest, ei ole räägitud ka aktiivsetest tööturumeetmetest, mis parandaksid tööjõu kvalifikatsiooni, aidates Kreeka taas tõusule. Jürgen Ligil on õigus, et nende meetmete abil tulemuste saavutamiseks läheb tõesti päris mitu aastat, ent kuna võlakoorma vähendamise tähtaeg on aastal 2020, siis tuleks nendele meetmetele siiski tingimata juba praegu keskenduda. Muuseas on see ka koht, kus Euroopa Liit oma fondide ja liikmesriikide kompetentsuse abil saab kindlasti oluliselt kaasa aidata. Ilma nende meetmeteta on tõesti alust tõsiselt kahelda, et Kreeka majandus saaks jätkusuutlikult kasvule pöörata. Ilma kasvuta ei ole aga võlaeesmärk kindlasti saavutatav. See on minu sisuline ja ratsionaalne põhjendus, miks sellele pakatile vastu hääletada.

Samas tooks Kreeka kontrollimatu maksevõimetus märtsi keskel kaasa tõsiseid tagajärgi kogu Euroopale, kaasa arvatud Eestile. Sellepärast valdab mind nagu enamikku rahvasaadikuid kahetine tunne: tahaks hääletada vastu, kuid sellise otsuse võimalikud riskid on liiga suured, et seda ratsionaalselt võttes teha saaks. Anekdootlikult väljendab seda olukorda see, et kuigi ma täna mitmele meediaväljaandele ütlesin, et ma hääletan selle otsuse poolt, siis oma üllatuseks nägin venekeelsest "Aktuaalsest kaamerast", et olin rääkinud arusaamatult, sest seal väideti, et mina olla öelnud, et hääletan selle vastu. Tõenäoliselt lipsas mul suust intuiitvne arvamus tänase otsuse kohta. Ma arvan, et tegelikult jagab seda ka enamik Riigikogu liikmetest.

Ma saan täiesti aru headest kolleegidest, kes hääletavad selle otsuse vastu ja põhjendavad seda sellega, et see rahvale ei meeldi.

Võtaksin paar minutit juurde.

Aseesimees Laine Randjärv

Paneme kolm minutit juurde.

Jevgeni Ossinovski

Tahaksin ka ise loomulikult valijatele meeldida, kuid minu arvates oleks vastuhääletamine praegu täiesti vastutustundetu ja lubamatu käitumine. Mul on mitmeid kahtlusi selles, kas see programm Kreeka hädast välja aitab. Ma olen kriitiline valitsuse tegevuse suhtes eurotsooni probleemide selgitamisel avalikkusele ja olen väga vastu mõne valitsusliikme kõike-teadvale suhtumisele oma rahvasse. Ent see ei võimalda mul täna Kreeka pankrotti laskmise poolt hääletada. Paljude asjade üle võib vaielda, ent on selge, et Kreeka kontrollimatu maksevõimetus oleks kogu Euroopa poliitilisele süsteemile ja ka julgeolekule äärmiselt ohtlik. Noore eurooplasena olen Euroopa Liidu päästmise nimel nõus ka järgmisest Riigikogust välja jääma. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Palo!

Urve Palo

Lugupeetud proua eesistuja! Tere ööd, head kolleegid! Mina hääletan memorandumi heakskiitmise vastu. Seda mitmel põhjusel, erinevalt sellest, mida minu kolleeg siin just ette kandis.

Esiteks. Kes kutsuvad meid täna üles olema solidaarsed ja toetama Kreekat sellel raskel ajal? Kes ütlevad, et me peaksime toetama Kreekale abipaketi andmist, eesmärgiga hoida ära suuremaid kahjusid Euroopa majanduses? Nendeks on minu silmis Eesti Vabariigi valitsuse liikmed, kes minu arvates ei tohiks sõna "solidaarsus" üldse kasutada, sest nad ei tea, mida solidaarsus tähendab. Vähemalt on meie valitsus oma tegude ja tegematajätmistega seda korduvalt kinnitanud. Miks räägitakse meil solidaarsusest ja tehakse suuri sõnu? Miks me peame olema solidaarsed Kreekaga, aga mitte oma rahvaga, küsin ma. Palutakse heaks kiita abipakett Kreeka aitamiseks ja ollakse valmis vajaduse korral käiku laskma,

nii nagu ütles täna rahandusminister Jürgen Ligi, suure vaevaga kõrvale pandud reservid. Milliseid solidaarsuse märke on valitsus näidanud üles oma rahva suhtes? Kas see oli solidaarsus, kui tõsteti tarbimismakse: käibemaksu, erinevaid aktsiise? Kõik me teame, et tarbimismaksude tõstmine, eelkõige esmatarbekaupade, kütuse, elektri, toasooja suurem maksustamine mõjutab suuremal määral just nende inimeste rahakotti ja toimetulekut, kelle sissetulek on väike. Muide, kui te loete Kreeka plaane finantsinstrumentide kohta, siis te leiate, et kaudseid makse ei tõsteta. Nemad teavad, kuidas oma inimesi hoida. Kas see on solidaarsus, et meil võeti ilma poolte kokkulepet saavutamata kasutusele töötukassa ja haigekassa vahendid? Kas see on solidaarsus, kui majanduslanguse ajal töötukassa reservid hoopis suurenevad, mitte ei vähene? Kas see on solidaarsus või selle ilming, et uue aasta algusest plaanitakse taganeda varasemast kokkuleppest lubada ka poolte kokkuleppel töölt lahkunud töötuskindlustushüvitist saada? Jah, tööjõuturg sai meil paindlikuks tehtud, aga kus on töötajate garantiid, mida lubati?

Seda solidaarsuse juttu võiks pikalt jätkata. Me oleme harjunud kuulma, et raha ei ole ja raha ei tule. Aga selle aasta eelarvet tehes tõsteti kaitsekulutused samale tasemele Kreekaga ehk 2%-le SKT-st ja leiti selleks naksti üks miljard Eesti krooni. Samuti on meil olemas vahendid, et aina kasvava vanemahüvitise ülempiiri tõstmisega kaasa minna, aga meil ei ole raha, et toetada laste kasvatamist. Ma küsisin eelmisel kolmapäeval infotunnis peaministrilt, mida on peaminister, olles peagi seitse aastat valitsusjuht olnud, teinud meie lastega perede heaks. Peaminister sai välja tuua ainult ühe asja: vanemahüvitise maksmise aega on pikendatud poole aasta võrra. Ma ei tea ühtegi last, kes saaks poolteiseaastaselt täiskasvanuks. Eelmisel aastal sündis Eestis üle 1100 lapse vähem. Peaminister ütles infotunnis selle peale, et sellest ei saa mingeid järeldusi teha, ootame veel. Mis siis, et naiste arv, kes sünnitada võiksid, on praegu tipus.

Palun veel kolm minutit!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit juurde.

Urve Palo

Kas ka sellest ei saa teha mingeid järeldusi, et Eesti majandus langes kõige rohkem Euroopas – 15%, et meil on 50 000 töötut, kellest enamik on pikaajalised töötud, et üle 65 000 lapse elab vaesuses või vaesusriskis või et Soomes elab ametliku statistika andmetel 4348 last, kes on sündinud Eestis, kusjuures kokku elab ametlikult Soomes ligi 30 000 Eestist pärit inimest?

Teine põhjus, miks ma ei saa toetada abipaketis osalemist, on asjaolu, et ma ei näe, et paketi realiseerumise korral oleks loota, et Kreeka probleemid saavad lahenduse. Ka erafirma või eraisik ei anna laenu, kui ta näeb, et organisatsioon või isik, kes laenu tahab, on usalduse kaotanud ja laenu tagasimaksmist ei ole oodata. Peapõhjus, miks ma seda arvan, on järgmine. Vastupidi paljudele usun ma küll seda, et kreeklased teevad kõvasti tööd, nad ei ole laisad, aga kreeklased ei armasta makse maksta ja see on harjumus, mida ei muuda IMF-i näpuviibutusega ega ettekirjutustega. Harjumused muutuvad väga visalt ja väga pika aja jooksul. Me teame, et Kreeka ei täitnud eelmisel aastal seatud eesmärgi ega saanud hakkama struktuursete reformidega. Miks ta peaks nüüd hakkama saama?

Tänane otsus Kreekale laenu anda lükkab minu arvates paratamatust ainult edasi ja varsti me arutame siin veelgi suuremate summade üle. Lõpuks jõuab kätte paratamatus ja Kreeka on sunnitud eurotsoonist lahkuma. Me lükka-me seda täna ainult edasi, aga siis on nemad meie antud tagastamata laenu võrra rikkamad ja meie selle võrra vaesemad. Tänan teid!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin! Kaheksa minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Äkki seda kaheksat minutit ei olegi vaja, aga kõik, mida ma tahan öelda, ma ütlen välja.

Esiteks tahan avaldada austust kõigile siinviibijatele, nii saali vasakule kui ka paremale poolele. Miks ma seda teen? Kui lugupeetud rahandusminister oma esinemises parlamenti noomides ütles, et me oleme ainukesed, kes seda teemat arutavad, nagu tegeleks me mingi tühja, mittevajaliku asjaga, siis tuli mulle meelde üks foto. Aega oli piisavalt ja ma suut-

sin selle kätte leida. Kuna te seda ei näe, siis ma jutustan teile sellest. See on väga kuulus foto, mis tehti 1936. aastal ühes Hamburgi laevaehitustehases. Seal toimus üks natsiüritus. Pildil on 98 inimest ja 97 neist on tõstnud käe natsitervituseks. Üks, kellele on ring ümber tõmmatud, seisab selle kamba sees, käed risti rinnal, tõenäoliselt teades, mis teda ootab. Olla see, kellel on oma arvamus ja soov midagi arutada, see on austust väärt. Ma veel kord ütlen, et sõltumata sellest, kuidas te hääletate, on juba see hea, et me seda teemat arutame. Aga ütlen mõne märksõna lisaks sellele, mis on täna siin juba kõlanud.

Kui mulle öeldakse, et me kõik oleme ühe euroala liikmed ja selle tõttu ja ainult selle tõttu me peame Kreekat abistama, siis tahan meelde tuletada seda, mida te teate ilma minutagi. Te teate, kuidas Eesti pingutas selle jaoks, et Maastrichti kriteeriume täita. Mina pole põhimõtteliselt sellega nõus olnud ning euroalaga liitumise vastu olin siis ja olen ka praegu. Aga te ju teate, et Kreeka liitumisel võltsiti Maastrichti kriteeriumide täitmist. Kui Euroopa Liit oleks tahtnud seda kontrollida, siis oleks ta seda teinud ja Kreeka ei oleks praegu euroalas. Kas meie olime need, kes võtsid vastu Kreeka euroalasse vastuvõtmise otsuse? Kas meie olime selle asja juures? Miks ühed, nähes, kuidas areneb Kreeka majandus, ja teades, milliseid tulemusi see võib kaasa tuua, võtsid ta siiski vastu, aga vastutama peavad solidaarselt kõik, isegi need, kes sellest otsustamisest midagi ei teadnud ja sellest osa ei võtnud? Vastutama peab see, kes pigistas kümme aastat tagasi silmad kinni!

Siin on täna mingil imelikul kombel mitu korda ja mitmes esinemises räägitud üht-teist sotsialismist. Lugupeetud kolleegid! Ma saan teist väga hästi aru. Sotsialism on muidugi samasugune sõimusõna nagu kommunism, fašism jt. Olenemata sellest, kuidas te sellesse sõnasse suhtute, püüdke enne, kui te seda kasutate, uurida, mida sotsialism tähendab, mida sellest mõtlesid klassikud või nende kriitikud. On erinevaid seisukohti. Ma väidan, et see, mis toimub Kreekas, on majanduslik anarhia, sotsialismiga ei ole seal mitte mingit tegemist. Seda enam, et kui te nimetate Kreekat sotsialistlikuks, siis mis põhjusel me peaksime neid toetama? Solidaarsusest!

Ma saan aru, et Euroopa peab ennast kokku võtma. See põhjendus, mida annab saali parem pool, on üsnagi tugev. Kolleegid! Mul oleks põhjust teiega liituda, sest põhiseaduse § 62 kohaselt ei ole ma mandaadiga seotud ja võin siin saalis hääletada nii, nagu mu südametunnistus ütleb. Väga võimalik, et ma oleksin teiega liitunud, kui te oleksite näidanud üles solidaarsust oma rahvaga. Minu kolleegid on siin tosinate kaupa põhjusi toonud ja ka mina võiksin neid tuua. Mille nimel kannatavad kohalikud omavalitsused? Mille nimel kannatavad need, kes sotsiaaltoetusi saavad? Mille nimel kannatavad töötud? Nimetage mulle, milliseid aktiivseid tööturu arendamise meetmeid me oleme Eestis kasutanud? Mil moel oleme näidanud üles solidaarsust nende inimestega, kes näevad ainult ühte teed ja see tee viib väljapoole Eestit? Ei ole solidaarsust riigi sees, ei näe ma võimalust toetada ka nn solidaarsust riigist väljapoole.

Kokkuvõtteks. Me oleme siin juba pikemat aega arutanud, argumentatsioon on väga erinev ja paljude inimeste puhul on see üsna ja üsna individuaalne. Aga ma lõpetan sellega, millest ma alustasin. See protsess iseenesest väärib austust, aga kui teil on parlamendis vaja mingit solidaarsust, konsolideerimist, siis pidage mitte ainult täna, aga ka teistel päevadel meeles, et teie kõrval on inimesed, kes tahavad, et nendega kas või mingites küsimustes arvestataks.

Ma olen siin Riigikogus ühe vaheajaga üsna pikka aega olnud. Pean teile ütlema, et see, milliseks on Riigikogu muutunud võrreldes 1999. ja 2000. aastaga, kui ma ka parlamendis olin, paneb nõrdima. See on niivõrd depressiivne. Meil olid tollal poliitilised konkurendid, oli Isamaaliit, aga ometi sai tollel ajal läbi rääkida. Ei olnud isiklikke suhteid, olid läbirääkimised ja paljud asjad, mis olid Eesti jaoks tähtsad, said lahendatud, neist ei sõidetud üle. Tulevikule mõeldes mõelge ka sellele, et kui te tahate koostööd, siis seda peab tegema päevast päeva, mitte pisteliselt mingil konkreetset öisel tunnil. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rait Maruste!

Rait Maruste

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma ei plaaninud sõna võtta ja seetõttu räägin enam-vähem *ad hoc*, olles kuulunud kolleegide mõtteid. Jah, seda otsust on raske teha. See riivab mitmes mõttes õiglustunnet. Kreeka käitumine võib meid ärritada. See kõik on õige. Kuid siiski ei saa me kogu probleemi taandada kreeklaste käitumisele või sisepoliitilisele arveteklaarimisele meie endi hulgas. Tahan teile meelde tuletada Euroopa projekti. Miks loodi Euroopa Liit? Selle loomise mõte, nagu te teate, oli see, et tagada Euroopas rahu ja õitseng. Rahu on selles igikestvalt taplevas Euroopas saavutatud. Õitsenguga ei ole asjad läinud mitte päris nii, nagu võib-olla alguses loodeti. Tõepoolest, võib-olla on Prantsuse ja Saksa pangad olnud ahned ning valitsused teinud vigu pankade kontrollimisel, euro sisseviimisel ja järelevalve kehtestamisel. Jah, on tehtud vigu. Kuid vigu saab alati parandada. Kui me laseksime asjadel omasoodu minna, siis oleks selge, et Kreeka lõpetaks pankrotiga ja kogu raha, mis sinna kunagi on pandud, lendaks tuulde. Me jääksime sellest kõigest ilma ja tulemus oleks null. Kuid küsimus ei ole isegi enam rahas, seda Euroopas ikka on, küsimus on selles, et kui me ei reageeri ega püüa aidata, siis langeb Kreeka kaosesse. Veel hullem oleks, kui Kreeka satuks kodusõtta. See oleks juba Euroopa läbikukkumine ning ilma igasuguse kahtluseta kaotus ka meile, väga suur kaotus. Euroopa on meie jaoks strateegilise julgeoleku projekt ja me peame seda toetama, isegi kui see meile väga raske on. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Austatud juhataja! Head kolleegid! Viimastel aastatel on olnud nii, et kui sotsialistid räägivad Lehman Brothersi kokkukukkumisest, siis öeldakse, et see on liberalismi kriis, ja kui liberaalid räägivad Kreeka saabuvast maksejõuetusest, siis öeldakse, et see on sotsialismi kriis. Üks eelkõneleja nimetas sotsialismi sõimusõnaks. Käimasolevates Ameerika vabariiklaste presidendidebattides on sõimusõnaks liberalism. Loomulikult omistatakse eri riikides, eri kultuurides neile sõnadele väga erinev sisu. Aga see ei olegi oluline.

Täna on meie ees otsus, mis on väga keeruline, väga vastuoluline ja väga kaalukas. Selline otsus tuleb kindlasti teha kaalutletult ja kainelt. Me valime halva ja veel halvema vahel. Meie ees on memorandum, mille eesmärgiks on seatud Kreeka kontrollimatu maksejõuetuse ärahoidmine ja eurotsooni finantsstabiilsuse säilitamine. See on memorandum, millele on oma toetust väljendanud kogu eurotsoon. Üks erakond, Keskerakond, on öelnud, et nemad on selle memorandumiga heakskiitmise vastu. Ma küsin endalt, mida nad teeksid siis, kui nad oleksid praegu valitsuses. Kas me tahaksime oma riigi tüüri anda erakonnale, kes on valmis põhja laskma ühe euroliidu liikme ja sealtkaudu võib-olla kogu eurotsooni? Üks selle erakonna liige ütles, et kui Keskerakond oleks võimul, siis me poleks sellesse jamasse sattunud. Väga võimalik, et me sellisel juhul tõepoolest ei oleks Euroopa Liidus ja kindlasti mitte eurotsoonis. Tegelikult arvan, et vist oleksime ikka, sest see erakond on vägagi võimeline oma positsioone muutma, sõltuvalt sellest, kas ollakse valitsuses või opositsioonis, seda ka strateegilistes küsimustes. Mäletame ju hästi, kuidas Keskerakond Siim Kallase valitsuse liikmena viis lõpule liitumisläbirääkimised Euroopa Liiduga, et seejärel opositsiooni langemise hääletada Euroopa Liiduga liitumise vastu. Kas me tahame anda oma riigitiüri selle erakonna kätte, kes on võimeline strateegilistes, riiklusele olulistest küsimustes nimmoodi oma positsiooni muutma?

Teeselda, et me võimegi Kreeka ja võib-olla kogu eurotsooni põhja lasta ning et siis oleks Eestil parem, ei ole vist väga vastutustundlik. Valitsusk koalitsioon seevastu on otsustanud väljendada oma solidaarsust Kreekaga, aga eelkõige ikkagi Euroopa suurriikidega. Sellist solidaarsust oleks kahtlemata oma rahvale palju lihtsam põhjendada, kui valitsus näitaks üles kas või minimaalset solidaarsust omaenda rahvaga. Kolleeg Leinatamm rääkis õpetajatest ja kultuuritöötajatest, kes ootavad pikisilmi väärikat palka. Lisan siia tudengid, kes ootavad õppetööst, ja endised tudengid, kellel on õigustatud ootusi oma õppelaenu hüvitamiseks. Seda loetelu võiks pikalt jätkata.

Ka minul puudub kindlus, kas Kreeka päästepakett sellisel kujul, nagu see on praegu välja töötatud, ikkagi hakkab toimima. See sõltub õige mitmest asjast ja küsimusi on siin rohkem

kui vastuseid. Esiteks sõltub see sellest, kas Kreeka valitsus suudab ka kõigi nende Euroopa ekspertide ja asjatundjate toel kokkulepitu jõustada. Teiseks sellest, kas IMF ja teised rahvusvahelised organisatsioonid on ikka suutnud adekvaatselt hinnata paketi ettenähtud meetmete mõju Kreeka tulevasele majanduskasvule. Ka siin ei ole midagi kindlat. Aga ennekõike sõltub selle paketi jõustatavus sellest, kas Kreeka rahvas on valmis minimaalsel vajalikul tasemel oma poliitilise juhtkonnaga ja eelkõige rahvusvaheliste võlausaldajate nõudmistega kaasa tulema. Esimese vastuse sellele saame juba eesseisvatel Kreeka valimistel. Me oleme näinud, et võimalõksu langenud riike on üha enam antud poliitikute asemel spetsialistide ja tehnokraatide juhtida.

Ma palun lisaiega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaks.

Sven Mikser

See ei puuduta mitte üksnes siin sotsialistlikuks nimetatud Kreekat, vaid ka näiteks konservatiivset Itaaliat. Täna rääkis rahandusminister sellest, et arutatud on Kreeka valimiste edasilükkamist. Ma vaatan kõike seda suure hirmuga, sest kahtlemata ei saa probleemi lahendamine parlamentaarsest demokraatiast kaugenemise teel olla kestlik.

Sama lugu on ka Eestis. Endine kolleeg Hannes Astok kirjutas, kuidas Eesti asus kriisi harjal kaugenema tegelikust parlamentaarsest demokraatiast, ettekäändega, et kiired otsused ilma vajaliku debatita, ilma ühiskonna, aga ka parlamendiga läbi arutamata on hädavajalikud, et reageerida äkki tekkinud probleemidele. See on kindlasti ohtlik. Me oleme parlamentaarne demokraatia. See tähendab, et poliitikud võivad ajuti oma rahva, avalikkuse arvamusest ees käia, aga lõpuks peavad nad rahva enda poolele võitma, et oleks võimalik parlamentaarselt või valitsuskabinetis kokkulepitut ka tegelikult jõustada. Lisaks solidaarsusele Kreeka, Saksamaa ja Prantsusmaaga on solidaarsus oma rahvaga selleks mõõdapääsmatult vajalik.

Kolleeg Rannar Vassiljev ütles esimesel lugemisel peetud läbirääkimistel, et eelkõige peame hääletusnappu vajutades hindama selle memorandumiga mõju Eestile. Kahtlemata on see meie esmane kohustus Eesti parlamendi

liikmetena. Nagu öeldud, on meie ees halvad valikud. Sellisel puhul ei tasu ilmselt kummaski võimalusest otsida erilisi voorusi, küll aga tasub mõelda, mis juhtub mõlema otsuse puhul kõige mustema stsenaariumi korral. Kui me täna hääletame selle memorandumi heakskiitmise poolt, siis peame loomulikult arvestama, et halvimal juhul tuleb meil neid garantiisid ka realselt kanda. Kui me hääletame täna selle memorandumi vastuvõtmise vastu, siis peame kõige mustema stsenaariumi puhul arvestama millegi hoopis hullemaga. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Sõerd!

Aivar Sõerd

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Ma pean ka ütlema seda, et ma ei ole selleks kõneks valmistunud, kuna ma esindasin komisjoni ja see oli päris vaevarikas. Aga kuulates neid arutelusid siin saalis, pidasin ikkagi õigeks lühikese etteastega üles astuda. Ilmselt on kõik tänased esinejad öelnud, et tegemist on tõesti väga raske otsusega, tuleb kaaluda argumente ja teha valikuid halbade ja veel halvemate otsuste vahel.

Mis puudutab Kreeka abipaketti ja kogu seda programmi, siis vaadake ka positiivseid asju. Kõigepealt, me kuulsime väga palju kriitikat Kreeka kohta ja toodi drastilisi näiteid. Arvestage siiski sellega, et tegemist on potentsiaalse majanduskasvuga riigiga, mingil ajal majanduskasv seal kindlasti taastub. Võib-olla tõesti ei ole see lähiaastatel võimalik, aga kunagi see riik sellest olukorrast toibub. Tegemist on riigiga, kus on näiteks tugev turismipotentiaal. Kõik need reformid, mis selles programmis on esitatud, kas või tööjõu paindlikkuse suurendamine ja maksureform, on konkurentsivõimet suurendavad reformid, mida on hädavajalik läbi viia. Komisjon kontrollib ja monitorib, aga komisjon ju sisuliselt ka aitab seda riiki. Ma olen vähemalt Kreeka praegustest poliitilistest juhtidest aru saanud, et olukorra lahendamine, võlgade teenindamine ja investorite usalduse taastamine on ikkagi praegu esiplaanil.

Muidugi, selles programmis on suuri nõrkusi. Me näeme, et siin on vastastikku vastuolus olevad eesmärgid. Ühest küljest kärbitakse, mis vähendab nõudlust ja mõjub negatiivselt

majanduskasvule. Julgen tunnistada, et Kreeka võib lisaks olemasolevatele vajada ka järgmist abipaketti. See risk on ju olemas, seda ei saa eitada. On olemas prognoosid, et võlg ei jõua aastaks 2020 tasemele 120,5% SKT-st, vaid jääb 160% tasemele veel lähemaks kümneks aastaks. Samuti on oht, et Kreeka konkurentsivõime euroliidu sees ei pruugi taastuda. Olgem ausad, Kreeka riik ise on laenuandjaid varem alt vedanud, nad ei ole oma lubadustest kinni pidanud. See loob kindlasti sellise atmosfääri, mis usaldust ei süvenda. Kõik need reformid, mille kohta sellest programmist saab lugeda, viiakse ellu, kui need tingimused täidetakse, nagu seal kirjas on, aga reaalselt mõju hakkavad need avaldama ikkagi alles aastate pärast. Me näeme ja kuuleme meediast, kuidas Kreekas sotsiaalsed pinged kasvavad. Suur risk on aprillikuised valimised.

Palun veel aega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit juurde.

Aivar Sõerd

Lõppude lõpuks ei ole ka need asjad, mis tunduvad juba olevat kokku lepitud, erainvestorite kaasamise projekt, IMF-i panus, veel lõplikult paigas.

Aga mis on siis alternatiiv? Kui see pakett ei rakendu, siis järgneb tõenäoliselt riigi pankrot ja tekib küsimus, kes on järgmine. Euroalale tuleb valuutarisk tagasi. Kas majandusolukord läheb pankroti ja devalveerimise tõttu paremaks, võrreldes sellega, milline see on nende kärbeta valguses? Kindlasti läheb see mitu korda hullemaks. Sellele järgneb panganduse kollaps, inflatsiooni väljumine kontrolli alt. Lõppude lõpuks peab riik ju üsna suure osa kaupadest sisse vedama. Seal on ju väga suur osa esmatarbekaupadel. Mis need hakkavad maksma? Rääkimata sellest, mida toob pankrot kaasa finantssektorile, kui võlakindlustusmehhanism CDS rakendub. Siin räägiti devalveerimisest. Devalveerimine võib anda ajutist leevendust, aga konkurentsivõimet see ei taasta. Nii et alternatiivi tegelikult ei ole või alternatiiv on mitu korda hullem.

Sellest tulenevalt kutsun kõiki Riigikogu liikmeid üles seda otsust tõsiselt kaaluma. Minu ettepanek on seda otsust toetada. Kutsun tõesti kõiki fraktsioone üles panustama euroala

stabiilsuse saavutamisse ja näitama üles solidaarsust ülejäänud Euroopaga. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Indrek Saar!

Indrek Saar

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Ka minul ei olnud kavas täna siia kõnepulti tulla ja teie niigi pikaks veninud õhtut veelgi pikemaks venitada. Aga ma ei saa teistmoodi. Pärast mõningaid sõnavõtte pean ma siin teie ees olema.

Kõigepealt tahan väga tunnustada neid koalitsiooni liikmeid, kes astusid täna vastu erakonna käsuliinile ja ütlesid, et nad ei ole selle otsusega nõus. Julgus astuda vastu erakonna käsuliinile on loomulikult tunnustamist väärt. Aga kui ma neid argumente kuulan, on mul raske kõike seda tõsiselt võtta. Meid on siia valitud selleks, et me sõlmiksime mõistlikul tasandil kompromisse, et me seisaksime, jah, oma maailmavaate ja veendumuste eest, aga leiaksime ka ühiskonnas ühisosa. Siinsamas kõnepuldis rääkis Euroopa ühisosast hea kolleeg Rait Maruste. Mul on hea meel, et ta tuletas meelde, miks Euroopa Liit on loodud.

Ma kuulen, et Riigikogu liikmed tulevad siia kõnepulti esitama retoorilisi küsimusi oma erakondade esimeestele ja jõuavad argumentide, mis näitavad neid kadedate inimestena, nad kultiveerivad midagi, mille üle ei ole põhjust uhke olla. Ma tunnen, kolleegid, koos teiega siirast muret selle pärast, et õpetajate palk ei tõuse. Ma tunnen koos teiega siirast muret selle pärast, et kultuuritöötajad saavad väikest palka. Ma arvan, et teil on põhjust uskuda, et ma seda teen. Aga minu arust on väiklane tulla välja selle argumendiga siis, kui me räägime Kreekast – see on üks vähestest Euroopa riikidest, kus mul ei ole õnnestunud käia, ma ei tea, millised inimesed seal elavad –, tulla selle argumendiga välja nüüd, kui te eelarve menetluse juures kordagi sellele tähelepanu ei juhtinud, vähemalt avalikkuses ei olnud te kordagi piisavalt selge sõnaga, et oleks võinud aru saada, et te selle eest seisate. Ma väga loodan, et sellised väiklased mõtteavaldused jäävad tänasesse päeva, mis on tuntud kui armee aastapäev, ja homme, kui me tähistame oma vabariigi aastapäeva, te tõusete veidi kõrgemale

sellest, mida te täna siin tegite. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Head kolleegid! Ma arvan, et meil on olnud täna üks tõhus päev ja kõik küsimused, mis esitati, väärised kindlasti kuulamist. Nii mõnigi vastus oli päris sisuline ja tänase päeva lõpetuseks toimuv kõnede voor on olnud ka kuulamist väärt. Ma kardan, et see debatt ütleb rohkem meie endi ja Eesti poliitika kohta kui meie seisukohtade kohta Euroopa suunal. Mõnes mõttes on näitlik õppetund ka see, et selles parlamendis saab teoks vanasõna, et hiirele pole suuremat looma kui kass ja sotsidele pole suuremat konkurenti kui Keskerakond. Meie sotse nii ei vaata. Me arvame, et ühe hea asja oleme ära teinud küll, mille eest isegi sotsid võiksid meid kiita. See on see, et täna see debatt siin üldse toimub. Tuletame meelde: kui sügisel poleks Keskerakond olnud kindlal meelel väljas Eesti inimeste huvide eest, siis täna seda arutelu siin ei toimuks. See arutelu oleks toimunud suletud uste taga Euroopa Liidu asjade komisjonis. Suur osa inimesi poleks päev enne vabariigi aastapäeva teada saanudki, et Eesti parlamendis selliste garantiide pärast muretsetakse.

Eelkõnelejad rääkisid palju oma isiklikust kuvandist ja ka mina olen mõelnud sellele küsimusele läbi isikliku prisma. Minu üks esivanem oli kirikuõpetaja. Ta oli suure südamega mees, kes võttis ühe hättajäänud koguduseliikme laenu käendada. See koguduseliige ei olnud nii suure südamega, ta ei maksnud laenu ära ja läks sealt vallast minema. Minu esivanem, suure pere isa, maksis kogu kahe maailmasõja vahelise aja seda laenu kinni, sest tema oli käendaja. Käendus võib pöörduda sinu vastu, kui käendatav ei ole usaldusväärne. Kas me mõtleme sellele, kui me paneme Eesti eelarveraha panti? Kas me mõtleme sellele, et Kreekal on olnud probleeme varasemate laenutingimuste täitmisega?

Eesti Riigikogu üritab 24 tunni jooksul kiiresti ratifitseerida seda laenu, tehes seda erandkorras. Eile küsiti, mis on see erandkord, kas seda tehakse Eesti inimeste huvides või kellegi teise huvides. Mõtleme sellele, et Kreekal en-

dal on olnud aega kolmveerand aastat. Ka viimase paketi läbirääkimised venisid nädalaid ja nädalaid, aga me ei tea ikka kogu tausta. Tuletame meelde, et euroala rahandusministrid lükkasid eelmise aasta oktoobris edasi otsuse maksta Kreekale välja kaheksa miljardit eurot, mida Kreeka vajas oma arvete maksmiseks. Ähvardati, et kui seda kiirkorras ei tehta, siis kukub Euroopa kohe kokku. Ka suvel oli probleeme tingimuste täitmisega, mistõttu samuti lükati plaanilist abilaenumakset edasi, et Kreekat vähegi survestada. Nüüd on see retoorika, et Kreeka on võtnud jalad kõhu alt välja ja midagi on toimumas, mingeid lubadusi on antud. Pange tähele, selles memorandumis on lubadusi antud juba selle aasta märtsiks. Mõnda lubadust ei täideta, mingites küsimustes on Euroopa silmad kinni pigistanud. Kreeka võlakirjade omanikud erasektoris on leppinud sellega, et nende kahjum ulatub üle 70%. Öeldakse, et EFSF-i raha ei lähe mitte Kreeka abistamiseks, vaid nende riiklike laenajate abistamiseks, ka Euroopa pankade halbade laenude katmiseks. Ma kuulsin argumenti, et aidates Euroopa suurpanku, aitame ka oma panku. Juba sügisel ei asunud Keskerakond eitavale seisukohale ilma muretsemata, mida see võib kaasa tuua Eesti pankadele. Me kohutume Eestis tegutsevate pankade esindajatega ja saime teada, et Eestis tegutsevatele pankadele kehtestatud kohustuslik reservimäär ehk pankade kohustuslik likviidsusvaru on 15% varadest.

Ma palun lisaiega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit juurde.

Kadri Simson

Euroopa Liidus on minimaalne kohustuslik reservimäär 2% varadest. Seega, sisuliselt oli ja on pangal võimalik 1000 eurost tekitada laenude abil kunstlikult 50 000 eurot. Järelikult on Euroopa pangad oluliselt halvemini kapitaliseeritud ning Kreeka laenude mahakirjutamine lõpeb neile fataalse hävinguga. Meie pangad ei ole neid laene andnud. Andes seda käendust, võtame vabatahtlikult enda kanda ühe osa nende pankade tõenäolisest kahjumist. See käendus pöördub käendaja vastu, kui Kreeka olukord on halvem, kui meile paistab.

Täna ütles rahandusminister Riigikogu ees, et tema ei ole mingeid lisariskiauditeid näinud ja pole nende vastu ka huvi tundnud. Aga see on siiski täiesti avalik materjal, eurosooni rahandusministritele mõeldud raport, mis maailb Kreeka majanduslikust olukorrast sünge pildi. Raporti järgi on säästumeetmetel negatiivsed tagajärjed ja selle nädala alguses kokku lepitud teisest päästepaketist ei piisa eriti pikaks ajaks. Parimal juhul ajavad säästumeetmed Kreeka nii sügavasse majanduslangusesse, et uuest kolmeaastasest päästepaketist ei piisa riigi võlakriisist väljatoomiseks, hoiatatakse selles raportis. Kui Kreekat sunnitakse kokkuhoiule, võib avaliku sektori võlg kasvada ja majandusele suurt kahju teha. Võlgade restruktureerimine võib aga tulevased investorid minema peletada ja raskendada riigi naasmist finantsturgudele. See raport kõlab juba sedamoodi, et ollakse jälle valmis teine silm kinni pigistama, aga halvimal juhul kõlab see nii, et Kreeka vajab enne 2020. aastat uut kuni 245 miljardi euro suurust päästepaketti. Nii et toimib see tsükkel, kus vanade võlgade katmiseks võetakse uusi võlgu, ja meie oleme valmis andma seda võlga või garantiid, ülipikka eurolaenu, mida mõned, ka akadeemilise taustaga inimesed on tegelikult nimetanud tagastamatuks laenuks.

Siin saalis oleme kohustatud mõtlema eelkõige sellele, mis on Eesti inimeste huvides. Kui Eesti parlament on järjest öelnud, et meil ei jätku raha õpetajatele ega omavalitsustele ja ilma maksutõusudeta ei tule eelarve ots otsaga kokku, siis miks jätkub meil raha sellisele otsusele, mille kõiki nüansse me ei teagi ja mille puhul meie osalus on protsentuaalselt suurem kui meist väga palju jõukamatel riikidel? See tõttu me ütlemegi ei ja see on väga vastutus-tundlik ei. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Armsad parlamendiliikmed! Ma arvan, et keegi ei tee siin saalis seda otsust kerge südamega. Selle otsuse taga, ütlen seda nii poolt kui ka vastu hääletajatele, on hulk argumente. Need argumentid väärivad tõepoolest kaalumist. Neid argumente on kaalunud eurosooni valitsused, Eesti valitsus ja Rahandusministee-

riumi eksperdid ning neid argumente oleme ka meie, kõik fraktsioonid, kõik saadikurühmad, siin arutanud. Elus ei ole mustvalgeid valikuid, isegi kui neid soovitakse nii kujutada. Selle otsuse poolt hääletamine toob kaasa riske ja ka see, kui Eesti hääletaks selle otsuse vastu, toob kaasa riske. Nende riskide mõju ja kaalu peame kindlasti relevantset ja vastutustundega hindama. Sellest vastutusest, mille me oleme võtnud, olles Euroopa Liidu liikmesriik ja eurotsooni riik, meil kuhugi taganeda ei ole. Sellest me peaksime endale siin selgelt aru andma. Ma tahan tunnustada Sven Mikserit ja sotsiaaldemokraate, kes on väljendanud oma toetust ja mõistnud seda vastutust, mis on Eesti riigil ja Eesti parlamendil neid otsuseid langetades. Keegi meenutas siin – see oli vist Kadri –, et parlament langetas sügisel otsuse, et põhimõttelised küsimused tulevad täiskogu ette ja me arutame need läbi. Seetõttu on mulle veidike arusaamatuks või mõistetamatuks jäänud see kriitika, miks me ei tee neid otsuseid parlamentaarses tempos. Meie ja Saksamaa Liitvabariik oleme kaks eurotsooni liikmesriiki, kes langetavad neid otsuseid täiskogu tasemel. Ma arvan, et see on meie parlamentaarse kultuuri voores, mitte miinus.

Mulle ei meeldinud sugugi need mõttekäigud, mis vastandasid selle otsuse taga peituvat Eesti huvide esindamist ja Euroopa Liidu majandustulevikku. Neil, kes neid kategooriaid vastandavad, soovitan lugeda tänast Euroopa Komisjoni majandusprognoosi euroala tuleviku kohta ja seda, millisena seda tulevikku järgmisel poolaastal ette kujutatakse. Sellega seoses tahan kiita Tõnis Kõivu poolteist tundi tagasi peetud väga asjalikku ja vastutustundlikku sõnavõttu.

See otsus, mille me langetame, on kaalutletud otsus. See ei ole kerge otsus. IRL-i fraktsiooni liikmed hääletavad selle otsuse poolt. Oleme enne selle otsuse langetamist kohtunud ekspertidega ja Rahandusministeeriumi esindajatega. Rahanduskomisjonis otsust ette valmistades andsime endale aru sellest vastutusest, mis meie otsusega kaasneb, aga see otsus on tarvilik selleks, et me saaksime oma vastutuse välja kanda. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove rohkem ei ole. Sulgen läbirääkimised. Me asu-

me muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. Muudatusettepaneku nr 1 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon teeb ettepaneku jätta see arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Laine Randjärv

Me asume seda muudatusettepanekut hääletama.

Panen hääletusele Eesti Keskerakonna fraktsiooni tehtud muudatusettepaneku nr 1. Juhtivkomisjon ei ole seda ettepanekut arvestanud. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 37 Riigikogu liiget, vastu oli 49, erapooletuid oli 2. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 2 on esitanud rahanduskomisjon, juhtivkomisjon on teinud ettepaneku seda täielikult arvestada.

Muudatusettepanekud on läbi vaadatud ja me asume lõpphääletuse juurde. Valmistume lõpphääletuseks. Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh! Ma loen selle otsuse eelnõu seletuskirjast, et selle otsuse vastuvõtmine nõuab poolthäälteenamust. Kas selle otsuse eelnõu otsusena vastuvõtmine ei peaks nõudma koosseisu häälteenamust? Kui te vastate üht- või teistviisi, siis missugusest seadusepügalast te lähtute?

Aseesimees Laine Randjärv

Seda arutati täna õiguskomisjonis ja rahanduskomisjonis. Ekspertide hinnangul ei ole põhiseaduse järgi põhjust seda otsust vastu võtta teisiti kui lihthäälteenamusega. Ma toetun ekspertide arvamusele. Me asume hääletusprotseduuri juurde.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele otsuse "Euroopa Komisjoni ja Kreeka Vabariigi vahel sõlmitava konkreetsete majanduspoliitiliste tingimuste vastastikuse mõistmise memorandumini kavandi heakskiitmine" eelnõu 185. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 56 Riigikogu liiget, vastu oli 32, erapooletuid ei olnud. Otsuse eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 3.)

Head kolleegid! Teine täiendav istung on lõppenud. Soovin teile head ööd ja homseks ilusat vabariigi aastapäeva! Ilusat pidupäeva kõigile!

Teise täiendava istungi lõpp kell 23.35.
Istungi kestus 2 tundi ja 5 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

III ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 5. märts 2012

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine Eesti Kunstiakadeemia õpehoone rahastamise kohta (nr 95)
2. Arupärimine Vaeküla kooli kohta (nr 111)
3. Arupärimine alusetult kinnipeetute kohta (nr 96)
4. Arupärimine vedelkütuse erimärgistamise kohta (nr 101)
5. Arupärimine Eesti arstiabi kättesaadavuse kohta (nr 91)
6. Arupärimine patsientide ravita jätmise kohta (nr 94)
7. Arupärimine Eesti kui Venemaa organiseeritud kuritegevuse transiidikoridori kohta (nr 102)
8. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud haridus- ja teadusminister! Alustame Riigikogu täiskogu III istungjärgu seitsmenda töönädala esmaspäevast istungit. Nüüd on aeg üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kaks seaduseelnõu. Esiteks, Kaitseliidu seaduse eelnõu, Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust kaitseminister Mart Laar; teiseks, karistusseadustiku muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust siseminister Ken-Marti Vaher. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Mul on Keskerakonna fraktsiooni nimel üle anda arupärimine majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Teemaks on riigimaanteede hooldus. Veebruarikuu lõpus avalikustas Riigikontroll aruande Eesti riigimaanteede hooldamise kohta aastatel 2006–2010. Riigikontroll leidis oma aruandes, et juba 2005. aastal valminud auditis välja toodud probleemid on sisuliselt lahendamata ning praktiliselt samasugustena endiselt üleval. Riigikontrolli hinnangul ei ole Maanteeamet suutnud hoolimata antud lubadustest viie aasta jooksul riigimaanteede hoolduse korralduses positiivset arengut esile kutsuda. See peegeldub endiselt ühtlustamata hoolduslepingutes, oluliselt kasvanud kuludes ning puudulikus järelevalves. Riigikontrolli aruandest selgub, et teehooldekulud eraettevõtetega sõlmitud hooldelepingutes on olnud keskmiselt 8% suuremad, kui see hinnaindeksist lähtudes objektiivselt põhjendatud oleks. Kokku on eraettevõtetele sel perioodil põhjendatud tasemega võrreldes makstud ligikaudu 8 miljonit eurot rohkem. Seejuures leiab Riigikontroll, et kuna riigimaanteede hoolduse nõudeid ei ole sel perioodil karmistatud, on kulude suurenemise põhjus hoopis vähene konkurents, mistõttu ettevõtted on saanud küsida hangete puhul neile sobivat hinda ning Maanteeamet on sellega kergel käel ka leppinud. Riik kulutab riigimaanteede hooldamiseks igal aastal ligi 50 miljonit eurot. Uuringud on näidanud, et hoolduseks tehtavad kulutused on enamasti oluliselt väiksemad kui sellest saadav ühiskonna majanduslik kasu. Eriti kriitilise tähtsusega on teede hea sõidetavus talveperioodil, kui liiklusohutus sõltub suures osas hoolde kvaliteedist. Sellest tulenevalt on meil kuus küsimust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Lugupeetud proua esimees! Head kolleegid! Mul on arupärimine siseminister Ken-Marti Vaherile. Sellele on alla kirjutanud 14 Keskerakonna fraktsiooni liiget ning see puudutab mootorikütuste hinda ja siseturvalisust. 27. veebruari ajaleht Postimees tõi lugejate ette fakti, et just kallineva kütusehinna pärast on Lääne Politseiprefektuur kolmel järjestikusel aastal vähendanud läbisõite iga aasta 10%, seega kolme aastaga kokku 30%. Sama olukord on mujalgi. Põhja Politseiprefektuuri korrakaitsebüroo läbisõitude limiit on vähenenud viimaste aastatega kuuvõrdluses ligi 33 000 km. Politseis jälgitakse kütuseliimiitidest kinnipidamist pidevalt ning nii ongi Lääne Politseiprefektuuri piirkonna konstaablite kasutuses oleval autol kuu 20 tööpäeva kohta igas tööpäevas võimalik arvestuslikult läbi sõita 50 km, millega tuleb katta kogu vajadus – patrull, menetlustöö, politseioperatsioonid jne. Politseiametnikud on ise tõdenud, et just ressursside puudumise tõttu on vähenenud kogukonnapõhine politseitöö, nii et politsei piiratud kohalolek on kaasa toonud turvatunde vähenemise. Politsei kohalolek distsiplineerib ja tagab turvatunnet ka liikluses. 2011. aasta statistika näitab aga, et mullu hukkus liiklusõnnetustes 101 inimest, mis on kogu 22 võrra enam kui 2010. aastal. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Juhatusel nimel olen vastu võtnud kaks seaduseelnõu ja kaks arupärimist. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus nende menetluse kolme tööpäeva jooksul, ja kui arupärimised vastavad sellele seadusele, siis edastan need otsekohe adressaatidele.

Head kolleegid, nüüd järgmised teated. Riigikogu juhatus on menetlusse võtnud järgmised eelnõud ning määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Vabariigi Valitsuse s.a 23. veebruaril algatatud keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – keskkonnakomisjon; teiseks, Vabariigi Valitsuse s.a 23. veebruaril algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse muut-

mise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – sotsiaalkomisjon; kolmandaks, Vabariigi Valitsuse s.a 23. veebruaril algatatud Eesti Vabariigi ja Moldova Vabariigi vahelise sotsiaalkindlustuslepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – sotsiaalkomisjon.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 1. märtsil esitatud Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse, mis käsitleb satelliitnavigatsiooni süsteemide rajamist ja kasutamist, eelnõu kohta Euroopa Liidu asjade komisjonile ning määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ning määruse eelnõu kohta arvamust andma majanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 15. märts kell 16.

Head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 83 rahvasaadikut, puudub 18.

Läheme nüüd selle nädala päevakorra kinnitamise juurde. Palun tähelepanu! Esiteks, Riigikogu liikmed Deniss Boroditš, Enn Eesmaa, Eldar Efendijev, Tarmo Tamm, Viktor Vassiljev, Rainer Vakra, Jüri Ratas, Kalle Laanet ja Valeri Korb võtavad tagasi nende poolt 18. jaanuaril esitatud arupärimise nr 93 nõuetele vastavate rehvide kasutamise kohta, millele tänase viienda päevakorrapunktina pidi vastama siseminister Ken-Marti Vaher. Teiseks, haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo on esitanud taotluse, et tema poolt täna vastamisele tulevad arupärimised, mis on päevakorras seitsmes (EKA õppehoone rahastamise kohta) ja kaheksas punkt (Vaeküla kooli kohta), tõstetaks päevakorra esimeseks ja teiseks punktiks. Selle täiendusega ma panen selle nädala päevakorra kinnitamise hääletusele. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 81 rahvasaadikut, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine Eesti Kunstiakaademia õppehoone rahastamise kohta (nr 95)

Esimees Ene Ergma

Alustame arupärimistele vastamist. Esimene arupärimine on Riigikogu liikmete Mailis Repsi, Viktor Vassiljevi, Eldar Efendijevi, Yana Toomi, Mihhail Stalnuhhini, Valeri Korbi,

Deniss Boroditši, Vladimir Velmani, Lauri Laasi, Peeter Võsa, Enn Eesmaa, Rainer Vakara, Jüri Ratase, Priit Toobali ja Kalle Laaneti tänavu 18. jaanuaril esitatud arupärimine Eesti Kunstiakadeemia õppehoone rahastamise kohta. Ma palun kõnepulti kolleeg Mailis Repsi!

Mailis Reps

Lugupeetud proua esinaine! Austatud minister! Head Riigikogu kolleegid! Möödunud aasta 13. jaanuaril otsustas Sihtasutus Archimedes Eesti Kunstiakadeemia õppehoone projekteerimist ja ehitust rahastada 12 miljoni euroga. Sellest tulenevalt on Eesti Kunstiakadeemia kulutanud uue õppehoone ettevalmistustöödeks viis miljonit eurot, mida poleks ilma Archimedeselt ja Vabariigi Valitsuselt saadud positiivsete signaalideta ju tehtud. Sihtasutus Archimedes tegi aga tänavu 11. jaanuaril Eesti Kunstiakadeemiale teatavaks otsuse, mille kohaselt Archimedes ei pea võimalikuks kunstiakadeemia uue õppehoone projekteerimist ja ehitust rahastada. Põhjenduseks toodi kahtlus, et kunstiakadeemia ei jõua struktuurifondi toetuste kasutamiseks ettenähtud perioodi jooksul projekti ellu viia.

Eesti Kunstiakadeemia juhid teatasid Postimehe vahendusel, et vaatavad abi oodates Haridus- ja Teadusministeeriumi poole, sest sellises situatsioonis omal jõul ilmselt uue hoone ehitust enam käima ei suudeta tõmmata. Haridusministrina, lugupeetud härra Aaviksoo, olete te öelnud, et ülikoolid ja muud kõrgkoolid peavad eelkõige ise oma hoonete eest hoolitsema ja kõigepealt tuleb ära kuulata ka kunstiakadeemia varuplaan.

Nendest sündmustest on üsna mitu nädalat mööda läinud. Vahepeal on olnud palju kohtumisi kunstiakadeemias, kunstiakadeemia nõukogus, ministeeriumis, valitsuses. Sellest tulenevalt on meie esitatud küsimused mõneti ehk täienenud. Nii või teisiti on praegu olukord, kus kunstiakadeemia on teatanud, et ta kindlasti soovib hoone rajamist kõnealusele asukohale ja on otsustanud vähemalt maa-aluseid töid alustada. Ministeerium on sellele väga kriitiliselt reageerides öelnud, et selline tegutsemine ei ole vastutustundlik.

Loodame, et tänane küsimuste-vastuste voor annab võimaluse Riigikogul ja ka üldsusel rohkem teada saada, milline on ministeeriumi visioon, mis Eesti Kunstiakadeemiast

saab – kuhu uus hoone ehitatakse ja kas üldse ehitatakse, ning võib-olla kuulda ka ministri hinnanguid, kuidas selline rahastamisotsus mõjutab kunstiakadeemia tulevikku. Eriti oluline on seda teada praeguses olukorras, kus kunstiakadeemia on väga erinevatel pindadel laiali ja suurem osa nendest on ajutised rendipinnad. Kindlasti huvitab meid ka haridus- ja teadusministri ning -ministeeriumi seisukoht, kuidas on kavas olukord kaugemas perspektiivis lahendada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mailis Reps! Nüüd palun kõnepulti lugupeetud haridus- ja teadusministri Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Austatud eesistuja! Head arupärimise esitajad ja muud rahvasaadikud! Kunstiakadeemia uue õppehoonega seoses on tõstatunud nii palju probleeme, et nende lahendamine on tõepoolest üsna suureks väljakutseks kujunenud. Paraku tuleb tunnistada, et kui mõni aeg tagasi tekkis arutelu uue õppehoone mahu ja valmimistähtaegade üle, siis nüüdseks on tegemist märksa tõsisema aruteluga – aruteluga kunstiakadeemia jätkusuutlikkuse ja kunstihariduse, täpsemalt kõrgema kunstihariduse järjepidevuse üle. Aga ma hea meelega vastan konkreetsetele küsimustele ja peatun veidi lühemalt ka üldisemal kontekstil.

Esiteks: "Kuivõrd õigustatud on Teie hinnangul Sihtasutuse Archimedes otsus taganeda oma positiivsest rahastamisotsusest aasta hiljem, kui vana kunstiakadeemia hoone on juba lammutatud ning õppetöö toimub suuresti rendipindadel?" Sihtasutus Archimedes ei saa oma otsustes lähtuda emotsionaalsetest kaalutlustest. Sihtasutuse Archimedes kui rakendusüksuse kohus on jälgida Euroopa Liidu tõukefondide vahendite eesmärgipärast ja otstarbekat kasutamist. Otsuse tegemisel saab rakendusüksus lähtuda ainult konkreetsest projektist ja selle projekti elluviimise riskidest. Paraku tuleb tõdeda, et selle projekti elluviimine on kulgenud nii, et uue õppehoone ehitamine algas kavades juba eelmisel sajandil, sellele järgnesid esimesed tehingud, osaliselt kinnistu võõrandamine enam kui kümme aastat tagasi, kunstiakadeemia otsus ehitada hoone sellele kohale enam kui kuus aastat tagasi. Nüüdseks

aga oleme olukorras, kus ei ole olemas ehitusluba. Kogu seda planeerimise kulgu jälgides pole sihtasutusel olnud kindlust, et 2015. aasta lõpuks uus õppehoone ka valmib ja seda saab sihipäraselt kasutama hakata. Ja see, head kuulajad, tähendab riski, et raha ei lähe kaduma mitte ainult Eesti Vabariigi kõrgharidusvaldkonna jaoks, vaid veelgi hullem: Eesti riik oleks kohustatud osa raha tagasi maksma. See ja ainult see on tulenevalt seadusest olnud rakendusüksuse Sihtasutus Archimedes otsuse tagamaa.

Teiseks: "Kas negatiivne otsus kunstiakadeemia suhtes tähendab, et Vabariigi Valitsus ei väärtusta enam kunstiharidust Eestis?" Ei tähenda. Sihtasutus Archimedes teeb oma otsused sõltumatult ning lähtudes ainult seadusest ja sellest tulenevatest õigusaktidest. Sihtasutuse Archimedes otsus puudutab konkreetse projekti teostatavust olemasolevas ajaraamis ega anna ega saa anda hariduspoliitilist hinnangut. Haridusminister Sihtasutuse Archimedes otsuseid mõjutada ei saa ega peagi saama.

Kolmandaks: "Millised toimingud eelnesid kunstiakadeemia uue õppehoone 12 miljoni euro suuruse rahastamisotsuse tühistamisele? Kas otsuse tegemisele eelnes põhjalik analüüs?" Kunstiakadeemia esitas taotluse ehitusloa esitamise tähtaega pikendada 18. novembril. Niisuguse investeeringutoetuse taotlejal tuleb üldjuhul koos taotlusega esitada ehitusluba. Eesti Kunstiakadeemiale oli taotluse rahuldamise otsuses antud ehitusloa esitamiseks erandina maksimaalne tähtaeg, ma rõhutan: maksimaalne tähtaeg. Sihtasutuse Archimedes rahastamisotsuses oli viide, et rakendusüksusele jääb õigus toetuse taotluse rahuldamise otsus tühistada, kui toetuse saaja ei ole tähtajaks rakendusüksusele ehitusluba esitanud. Enne selle otsuse vastuvõtmist, mille ajendiks ja üheks põhjuseks oli ehitusloa esitamata jätmine, olid esiteks konsultatsioonid, mille käigus esitati täiendavaid küsimusi ja analüüsi vastuseid. Samuti analüüsi teisi riske. Tahan lisada, et pärast kunstiakadeemia vaide esitamist olen palunud järelevalve korras kontrollida akadeemia tegevuse õiguspärasust. Ühtlasi oleme koos kunstiakadeemiaga kokku leppinud, et vaja oleks läbi viia akadeemia finantsilise jätkusuutlikkuse audit. Kahjuks ei ole kumbki nendest protsessidest lõpule jõudnud. Järelevalve aruanne peaks mulle esitatama

9. märtsil ning finantsseisundi ja jätkusuutlikkuse aruanne selle nädala lõpus, pärast seda, kui kunstiakadeemia on saanud sellele anda oma kommentaarid. Sihtasutus Archimedes on pärast minu palvet veel kord olemasolevaid riske hinnata ja anda oma seisukoht endiselt arvamusel, et EKA esitatud projekti elluviimise ajakava ei ole realistlik ja veel olulisemal määral kui varem on üles kerkinud kogu projekti finantseerimise küsimus. Rõhutan, et võimalik struktuurifondi toetus moodustab kogu projekti maksumusest vaid 35% ehk veidi üle ühe kolmandiku.

Neljandaks: "Kuhu plaanitakse kasutada EKA-le algselt lubatud Sihtasutuse Archimedes rahalised vahendid?" Rahaliste vahendite ümbersuunamine saab tulla otsustamisele alles pärast kogu selle protsessi lõppu, mis on seotud akadeemia esitatud vaide läbivaatamisega. Haridus- ja Teadusministeeriumi prioriteedid on kunstiakadeemia õppehoone teiste variantide võimalik rahastamine, teiseks, kõrgema kunstihariduse võimalik täiendav rahastamine. Kindlasti kasutatakse see raha Eesti kõrgkoolide infrastruktuuri kaasajastamiseks. Veel kord: vastavad ettepanekud esitab ministeerium Vabariigi Valitsusele, kelle pädevuses investeringute kava muutmine on.

Viiendaks: "Kas ja kuidas kavatses Haridus- ja Teadusministeerium kunstiakadeemiat antud olukorras aidata?" Oleme korduvalt kunstiakadeemia esindajatega kohtunud, aga veel kord: ei saa vaadata mööda tõsiasjast, et kunstiakadeemia puhul on tegemist autonoomse avalik-õigusliku juriidilise isikuga. Paraku paljusid samme, mida ma pean vajalikuks, osaliselt isegi möödapääsmatuks, ei ole mul riigi esindajana võimalik teostada, sekkumata avalik-õigusliku juriidilise isiku autonoomiasse. Mul on hea meel, et kunstiakadeemia nõustus sõltumatu auditi läbiviimisega. Nagu juba öeldud, auditi tulemused selguvad selle nädala lõpul. Küll aga pean kahetsusega tunnistama, et järelevalve läbiviimise käigus saadud esialgsete dokumentide põhjal on tekkinud kahtlus, et aastatel 2007–2012 on tehtud olulisi kinnisvaratehinguid ning sõlmitud uue maja projektiga seotud lepinguid, ületades kunstiakadeemia nõukogu kinnitatud eelarvega ette nähtud summasid. Sõltumatu auditi aruande projekt sisaldab selliseid repliike, et EKA nii lühiajalist kui pikaajalist maksevõimelisust peetakse

äärmiselt väikeseks ja tema tegevuse jätkamine on mõeldav täiendava finantseerimise korral. Sellistes tingimustes on raske tagada EKA finantsilist jätkusuutlikkust. Prognoositava tegevusstsenaariumi kohaselt tekib EKA-l perioodil 2012–2016 pidev maksevõimetus. Olukord on tõepoolest murettekitav. Need signaalid, mida me saime kaudsetel andmetel varem, on kahetsusväärsetel moel tõeks osutunud. Loodan, et suudame koos EKA-ga nende objektiiivsete hinnangute baasil kujundada tulevikku vaatava arenguperspektiivi, mille realiseerimisel soovib Haridus- ja Teadusministeerium EKA-t igakülgsest aidata, pidades eelkõige prioriteediks kõrgema kunstihariduse jätkusuutlikkuse tagamist.

Kuuendaks: "Kas EKA uue õppehoone rahastamise otsuse tühistamine võib tähendada, et haridusministeeriumi jaoks on mõni teine kõrgharidusobjekt olulisem ning EKA-le mõeldud raha suunatakse ümber?" Head küsijad, hea Riigikogu saal ja kõik, kes te sellele arupärimisele vastamist kuulate! Ma ei ole oma endiste kolleegide rektorite hulgas kohanud kedagi, kes oleks viimase kahe aastakümne jooksul eitanud Eesti Kunstiakadeemia õigustatud ootust uuele õppehoonele. Haridus- ja Teadusministeerium on seda taotlust toetanud. Planeeritud vahendid tudengi kohta perioodil 1991–2012 on EKA puhul suuremad kui ühegi teise avalik-õigusliku juriidilise isiku puhul. Valmisolek kulutada kõik ettenähtud summad kõrgema kunstihariduse ja kunstiakadeemia toetuseks on olemas ega ole mitte kuhugi kadunud. Aga tõsiasi on, et ehitada see maja selle ajaga selle projekti alusel sinna kohta on kahetsusväärsetel ebatõenäoline. Otsus peab olema ka selles mõttes vastutustundlik, et tulemuste eest vastutatakse nii Eesti Kunstiakadeemias kui ka haridusministeeriumis ja Sihtasutuses Archimedes.

Nii et, head küsijad, ma loodan, et lähiajal sõltumatu seisukoha teadasaamine aitab meid selle probleemi lahendamisel edasi. Loodan südamest ka sellele toetusele, mida Haridus- ja Teadusministeerium ning Vabariigi Valitsus võib vajada siis, kui kunstiakadeemia jätkusuutlikkuse tagamiseks on vaja koostööd Riigikogu tasemel. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Alustame küsimustega. Palun, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud esinaine! Hea minister! Tõsi see on, et Archimedese otsus tugines faktille, et tol hetkel ei olnud ehitusluba olemas. Samas on teile kui ministrile väga hästi teada, et põhjus, miks ehitusluba ei olnud, oli ühes korteriomanikus, kelle suhtes, nagu ajakirjanduse vahendusel selgeks on saanud, ministeerium on soovinud alustada sundmenetlust. Esiteks: kas see vastab tõele? Ja teiseks: kui see nii oli, siis ministri võimuses oli ju mõjutada protsessi positiivselt, nii et Archimedes oleks siiski saanud toetuda faktille, et ehitusloa saamine on väga tõenäoline. Kas see on nii?

Jaak Aaviksoo

Ma kohtusin kunstiakadeemia rektori professor Signe Kiviga eelmisel aastal, arvan, et see oli oktoobrikuus. Tõstatus küsimus sundvõõrandamisest või sundvalduse seadmisest ja ma kinnitasin rektor Kivile, et Haridus- ja Teadusministeerium on valmis igakülgseks koostööks selle küsimuse lahendamisel niisugusel moel, kui teised võimalused on ammendunud. Kunstiakadeemia esitas mõni aeg hiljem vastava taotluse. Haridus- ja Teadusministeerium on läbinud olulise osa protseduuridest, mis on vajalikud niisuguse otsuse tegemiseks valitsuse tasemel. Me ei ole seda veel käiku andnud, sest olen veendunud, et see on ainult üks ja ilmselt mitte kõige tõsisem põhjus selles probleemipuntras, mis puudutab Eesti Kunstiakadeemia uue hoone rajamist sinna kohta selle projekti alusel ja nende tähtaegade ja finantsvahendite piires, mis on selleks kavandatud. Kui selgub, et kõik muud takistused on tõepoolest kadunud, siis on nii õigustatud alus kui ka moraalne õigus asuda Vabariigi Valitsuses kinnisasja sundvõõrandamise seaduse alusel otsust tegema. Rõhutan: on ekslik arvata, et kodanik, kes oma seaduslikke huve kaitseb, on olukorra ainus ja peamine põhjus ning et tema kiuslikkus on kogu protsessi venitanud selle piirini, kus me täna oleme. Kahjuks on teisigi põhjusi, mida ka Archimedes on oma otsuses kajastanud ja mis on ministeeriumile üha selgemaks saanud praeguseks läbiviidud protseduuride või menetluse käigus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Esitan, saan muidugi ka ise aru, lihtsameelse küsimuse. Ütleme, et mõni kohalik omavalitsus äkki soovib mingit objekti ehitada Euroopa Liidu raha kasutades, näiteks lasteaeda. Enne, kui see finantseerimisotsus on tehtud, võtab ta kätte ja lammutab vana täiesti kasutatava hoone maha, siis aga langetatakse otsus, et finantseeringut ei saa. Pahandust tuleb oi kui palju! Kas te saaksite anda hinnangu sellele, mis toimunud on? Mis signaal see on? Kas edaspidi ongi mõttekas niiviisi toimida – raha ei ole, aga hakkame ikkagi lammutama? Kuidas te hindaksite seda, mis kunstiakadeemiaga juhtunud on?

Jaak Aaviksoo

Ma ei tahaks selle otsuse langetamisega väga tormata, sest kunstiakadeemia ja tema nõukogu langetasid oma otsuse ilmselt parimas usus, et nad jõuavad soovitud lõppjaama. Ilmselt hindasid nad ka riske, mis niisuguse otsusega kaasas käivad. Nüüd tagantjärele me näeme, et mõnigi risk on realiseerunud ja minu jutt kõlaks siin tagantjärele targutusena. Kui ma hakkaksin hindama, mis on hästi läinud ja mis on valesti läinud – neid hindajaid on Eesti riigis ilma minutagi piisavalt. Täna tuleb meil lahendada olemasolevat probleemi ja ma arvan, et sellele tulebki kontsentreeruda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Tänu teile, härra minister, vastuste eest! Oma viimases repliigis te ütlesite, et EKA jätkusuutlikkuse tagamiseks läheb tulevikus võib-olla vaja ka koostööd Riigikoguga. Mida te selle all silmas pidasite?

Jaak Aaviksoo

Ma pidasin sellega silmas probleeme, mis võivad tekkida nii Eesti Kunstiakadeemia finantsilise jätkusuutlikkuse tagamisega kui ka EKA kui avalik-õigusliku juriidilise isikuga, kes on loodud ja tegutseb seaduse alusel. Selles mõttes on ta ülikooliseaduse alusel kohus-

tatud aru andma nii parlamendile kui oma loojale kui ka Haridus- ja Teadusministeeriumile, kes tegutseb ainult seaduse alusel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Härra minister! Te ütlesite, et vaevalt Euroopa Liidu struktuurfondide raha eest seda maja suudetakse valmis ehitada. Ma küsin: kas Eesti riik on oma maksumaksja raha eest nõus selle lõpuni ehitama?

Jaak Aaviksoo

Ma arvan, et kõigepealt tuleks lahendada terve rida probleeme, mis on seotud kunstiakadeemia õppehoone ehitamisega. Nagu juba öeldud, need probleemid ei piirdu mitte ainult ühe kodanikuga seotud kohtuvaidlustega ega ka mitte Euroopa Liidu fondide raha kasutamise tähtajaga. Kui need probleemid saavad lahendatud ja püsib veendumus, et kunstiakadeemiale peab tulema just selline õppehoone, siis on niisugune otsus minu arvates täiesti võimalik ja ka põhjendatud. Praegu aga oleks ennatlik selle info põhjal, mis meil olemas on, säärane otsus langetada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Hea minister! Ütlesite, et tagantjärele targana ei tahaks kunstiakadeemia saagale hinnanguid anda. Aga kas selles on midagi, mida tulevikuks õppida?

Jaak Aaviksoo

Eks igaühel ole midagi õppida. Ma julgesin neid järeldusi teha ainult Haridus- ja Teadusministeeriumi ning osalt ka Vabariigi Valitsuse seisukohalt. Teatavasti sai otsus Eesti Kunstiakadeemia sinna nimekirja lülitada vastu võetud pärast korduvaid konsultatsioone, kas projekti ei saaks ellu viia koostöös näiteks Tallinna Ülikooliga, ühendades raha ja muud ressursid ühe õppehoone ehitamiseks. Paraku lükati see ettepanek tagasi. Haridus- ja Teadusministeerium, küll mitte minu, vaid kolleeg Tõnis Lukase juhitud töi selle küsimuse Vabariigi Valitsusse, kus akadeemia kinnitas, et

nad suudavad üksi, iseseisvalt projekti omaenda majana lõpuni viia, ilma koostöota Tallinna Ülikooliga. Minu arvates tulnuks sel hetkel süda kõvaks teha ning analüüsida neid arve ja võimalusi suurema vastutustundega, kui seda toona suudeti. Ilmselt taheti olla suuremeelne, aga teinekord saavad heated karistatud ja antud juhul võib õppetund just selles seisnedagi. Mina igal juhul enda jaoks seda nii võtan.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Kas kunstiakadeemia ja Tallinna Tehnikaülikooli pehmelts öeldes koostööst või liitumisest või liitmisest on ka selle kunstiakadeemia hoone valguses juttu olnud? Ning kui on olnud, siis kui tõsiselt neid jutte võtta saab? Tehnikaülikooli kuratooriumi liikmena olen ma kuulnud arutelusid sel teemal. Kas ministeeriumis on see ka jutuks olnud?

Jaak Aaviksoo

Pole ju kellelegi saladus, et kõrgkoolide omavaheline koostöö võiks olla parem ja sügavam. Kui kaugele sellega peaks minema, on alati keeruline vastata ja keegi ei taha siin peensustesse laskuda. Kunstiakadeemial on kindlasti võimalusi tihedamaks ja jõulisemaks koostööks nii Tallinna Tehnikaülikooliga, Tallinna Ülikooliga kui ka Tartu Ülikooliga. Aga mina tahaksin, et Eesti Kunstiakadeemia oleks olemas ka kümne aasta pärast.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud minister! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. On kõnesoove? Palun kiiremini! Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja, andke andeks, aga ma ei ole kauboi, kes ühe kümnendiku sekundiga oma koldi välja tõmbab! Lugupeetud kolleegid! Ma esitasin küsimuse ja sain vastuse, mis pikaks ajaks meelde jääb. Olen täiesti nõus härra ministri seisukohaga, mis väljendub sõnades, et tagantjärele targana ei tahaks hinnanguid anda. Õige! Kes meist tahaks seda teha! Ja see

kõlas selle kohta, et nõukogu tegutses parimas usus ja kahjuks riskide hindamata.

Miks peab mingitel varemetsel seistes kindlasti olema tagantjärele targem kui enne? Miks ei tohi lähtuda mitte parimast usust, vaid riskide hindamisest? Kui keegi veel aru ei saa, siis ma räägin venekeelsete koolide gümnaasiumiklassidest, sest praegu toimub venekeelsete koolidega täpselt sama, mis on toimunud kunstiakadeemiaga. See tähendab, et mingit riskide hindamist ei ole toimunud. Tegutsetakse parimas usus, aga see on väga nõrk selgitus sellele, mis toimub. Ja kui keegi aastaid hiljem räägib, nii nagu minu mälu järgi kolm aastat tagasi asestantsler Küttis rääkis Narva volikogus, kus said kokku koolide direktorid ja õppealajuhatajad, ja talt küsiti, mis juhtub siis, kui see teie reform katastroofini viib, ja kes vastutab, et üks siis aastate möödumisel keegi vastutab selle eest, kedagi jäetakse võib-olla preemiast või töökohast ilma – siis on väga kurb.

Miks, vaadates neid varemets ja kõike seda, mis on kunstiakadeemiaga juhtunud, me ei taha olla targemad juba praegu, aga mitte tagantjärele? Miks peab riskima laste tulevikuga enne, kui keegi on neid riske tõesti hinnanud? Sest tegelik situatsioon on selline, et, jah, vene gümnaasiumide riigieksamite tulemused halvenevad iga aastaga. Ning kui te vaatate kahte graafikut, millest üks näitab nende õpilaste hinnete allaminekut ja teine näitab, kui palju on juurutatud samadel aastatel eesti keeles õpetamist, siis te ei saa mitte märgata täiesti kindlat seost – see on sajabrotsendiline seos. Nii et kasutan juhust, et veel kord pöörduda härra haridusministri poole: püüdke selles küsimuses olla juba praegu tark, mitte tagantjärele! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

2. Arupärimine Vaeküla kooli kohta (nr 111)

Esimees Ene Ergma

Järgmise arupärimise on esitanud Riigikogu liikmed Rannar Vassiljev, Indrek Saar ja Helmen Kütt tänavu 13. veebruaril Vaeküla kooli kohta (nr 111). Palun kõnepulti kolleeg Rannar Vassiljevi!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Kolm sotsiaaldemokraati on esitanud haridus- ja teadusministrile arupärimise. See tuleneb meie murest hariduslike erivajadustega laste õpetamise pärast, ja seda ühe Lääne-Virumaal asuva kooli näitel, mis kannab Vaeküla kooli nime. Seal õpib 113 last, 90% neist on pärit samast maakonnast. 2008. aastal otsustati kool täies mahus renoveerida, ehitada juurde ka võimlahoone. 2010. aastal ehitustööd algasid, aasta hiljem seiskusid ja pole tänaseni jätkunud. Kooli tulevik on ebaselge. Praegu toimub õppetöö kooli sööklahoones asuvates korterites ja Vinni-Pajusti Gümnaasiumis. Sellest tulenevalt on meil haridus- ja teadusministrile kuus küsimust.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Rannar Vassiljev! Palun haridus- ja teadusministri veel kord vastamiseks kõnepulti!

Jaak Aaviksoo

Lugupeetud eesistuja! Head rahvasaadikud! Vaeküla kooli küsimus on kindlasti üks näide selle kohta, kuidas asjad ei tohiks käia. Tähelepanu juhtimine sellele, et niisugust olukorda ei tohiks Eesti Vabariigis olla, on asjakohane. Seetõttu ma tänan arupärimise esitajaid, kes aitavad hariduslike erivajadustega laste õpetamise probleeme laiema avalikkuse ja parlamendi ette tuua.

Esimene küsimus: "Milline on Haridus- ja Teadusministeeriumi nägemus hariduslike erivajadustega laste õpetamisest?" Oleme taasiseseisvunud Eesti Vabariigis hakanud järk-järgult omaks võtma hariduslike erivajadustega õpilaste puhul nn kaasava hariduse põhimõtet, mis tähendab, et nendele lastele korraldatakse õpe võimaluse korral elukohajärgse kooli tavaklassis. See printsiip on sätestatud ka põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses. Kui tavaklassis ei ole võimalik tagada õppeks vajalikke tingimusi, luuakse õpilastele vastavad võimalused HEV õpilaste rühmas, klassis või koolis. Tänapäevase seisuga on erinevate hariduslike erivajadustega lapsi üle 20 000. Nende erivajaduste hulka kuulub seaduse põhjal näiteks ka eriline andekus mõnes valdkonnas. Hinnanguliselt 4000 last ehk veidi üle 3% on nii rahvusvahelise statistika kui ka Eesti andmete põhjal niisugused õpilased, kes vajavad oma haridus-

like erivajaduste rahuldamiseks õppimise eritingimusi. Hinnanguliselt pooled nendest ehk umbes 2000 last võiksid sel moel õppida erinevates klassides ja ka kohaliku omavalitsuse koolides, pooled aga riigikoolides. Need põhimõtted ei realiseeru ühekorraga. Selleks on vaja välja arendada infrastruktuur, metoodika ja käivitada palju muid kaasava hariduse põhimõtetest lähtuva hariduskorralduse tarbeks vajalikke toiminguid, samuti teha investeeringuid. Pikki aastaid ehk enam kui aastakümne jooksul olid hariduslike erivajadustega laste õppimistingimused lubamatult halvad. Kui keegi soovib nii öelda, siis lausa katastroofilised. Kui ma 1990. aastate keskel samas ametis olin, siis kõige meeldejäävamad halvemas mõttes olid päevad, mil ma külasthan erinevate hariduslike erivajadustega laste koole. Nüüdseks on olukord paranenud. Riikliku, sh Euroopa Liidu vahendatud abi korras on paljud hariduslike erivajadustega laste koolid korda tehtud või kordategemisel. Paraku ei paista asjaomane kava olevat olnud piisavalt süstemaatiline ja kaugeleulatuva sihiga. Sellest tulenevad ka probleemid, sh Vaeküla kooliga.

Kui rääkida põhimõtetest, siis püüame Haridus- ja Teadusministeeriumis järgida järgmisi põhimõtteid. Esiteks, hariduslike erivajadustega õpilased õpivad üldjuhul elukohajärgses koolis, kusjuures riik tagab õppekohad hariduslike erivajadustega laste koolis nendele õpilastele, kelle õpetamine nõuab erandlikke ja väga spetsiifilisi tingimusi. Hariduslike erivajadustega laste koolid on spetsialiseerunud teatud erivajadustega õpilaste õpetamisele, et tagada õppe kvaliteet ja ressursside otstarbekas kasutamine. Kolmandaks, HEV koolide asukoht sõltub piirkonna hariduslike erivajadustega õpilaste arvust, sotsiaalsest vajadusest, spetsialistide ja tugiteenuste kättesaadavusest, võimalusest liikuda HEV kooli ja õpilase elukoha vahel ning väljaarendatud koolivõrgust. Need on põhimõtted, mida peaks 10–20 aasta perspektiivis arvestama. Praegune võrk neid ei arvesta.

Teine küsimus: "Koolihoone omaniku Riigi Kinnisvara AS-i juhtide väitel on Haridus- ja Teadusministeerium otsustanud Vaeküla kooli remontimist puudutava lepingu lõpetada, mis tähendab, et kooli renoveerimist ei jätkata. Mis põhjustel on ministeerium nii otsustanud?" RKAS-i ja ministeeriumi vaheline leping eel-

das, et uued tingimused rakenduvad 2010. aasta sügisel, õppeaasta alguses. Paraku see ei olnud võimalik ja me leppisime kokku, et aasta võrra tähtaega pikendatakse. Kahjuks ei valminud see hoone ka 2011. aasta suveks. Raskused ehitajaga on tekitanud olukorra, kus on selge, et ehituse maksumus kasvab oluliselt, korralik kvaliteet ei ole tagatud ning ehituse jätkamine võib venida RKAS-i ja ehitaja vahel alanud kohtuvaidluse tõttu. Sellega seoses teatas HTM 2011. aasta lõpus RKAS-ile, et ei saa enam arvestada Vaeküla kooli valmimisega. Täna sellest kuluks koolimaja valmimiseks ikkagi veel vähemalt kaks õppeaastat.

Kokkuvõtteks: õppimis- ja elamistingimused Vaeküla koolis ei vasta nõuetele ning selline olukord jätkuda ei tohi. Teiseks, Riigi Kinisvara AS ei suutnud koolihoonet kokkulepitud perioodi jooksul korda teha. Täna sel päeval on prognoosimatu, millise aja jooksul renoveerimine võimalik oleks. Koolihoone on seisnud enam kui aasta ilma katuse ja avatäideteta, käivad kohtuvaidlused ehitaja ja RKAS-i vahel. Kolmandaks, analüüsides erivajadustega õpilaste arvu muutust, oleme jõudnud järeldusele, et äsja valminud Porkuni kool, Ahtme kool ja piirkonna teised erivajadustega laste koolid tagavad juba mõne aasta pärast kogu piirkonna erivajadustega õpilastele õppekohad. Kuna praegu on õpilaste arv suurem, kui on pakutavaid kohti, siis tagame õppimisvõimaluse alternatiivseid õppekohti kasutades piirkonna vajadusest lähtuvalt.

Kolmas küsimus: "Kas peate tänaseid õppetätingimusi Vaeküla koolis normaalseks? Kui kaua praegune olukord jätkub?" Ei saa mingil juhul neid tingimusi normaalseks hinnata. Samas ei ole praegu sugugi mitte kõikide õpilaste tätingimused väga halvad. Asenduspindadel Vinni-Pajusti Gümnaasiumi ruumides on 1.–4. klassi õpilaste tätingimused väga head. Otsime praegu kõiki piirkonna võimalusi, arvestades vajadust tagada head õppimistingimused ka teistele õpilastele. Uuest õppeaastast paigutatakse lapsevanema nõusolekul toimetulekuõpet vajavad lapsed Porkuni kooli. Vinni-Pajusti Gümnaasiumisse saavad õppima minna I ja II kooliastme õpilased, III kooliastme õpilastele otsime piirkonnas parimaid võimalusi õpingute jätkamiseks. Uuest õppeaastast on kõikidele õpilastele tagatud märksa paremad õppetätingimused.

Neljandaks: "Kas Vaeküla kool jätkab tulevikus iseseisva koolina ja kui, siis millistes ruumides?" Esialgu jätkab kool asenduspindadel. Edaspidi on kooli jätkamine võimalik kolmel moel. Esiteks, jätkatakse tegutsemist iseseisva koolina rendipinnal. Teiseks, Vaeküla ja Porkuni kool liidetakse üheks asutuseks. Kolmandaks, kooli pidamise, täielikud klassikomplektid koos õpetajate, õppevahendite ja rahastusega võtab osaliselt või täielikult üle kohalik omavalitsus või kohaliku omavalitsuse ühendus. Kõiki võimalusi kaalutakse ning otsustamisel lähtutakse eelkõige laste huvidest.

Viiendaks: "Mis saab 113-st haridusliku erivajadusega lapsest, kes täna Vaeküla koolis õpivad?" Nagu juba öeldud, uuest õppeaastast leitakse neile parimad õppimisvõimalused. Ma ei hakkaks seda hetkel täpsustama. Me oleme sellise kohustuse võtnud ja saame sellega kindlasti hakkama.

Kuuendaks: "Kas Haridus- ja Teadusministeerium on teadlik, kui palju on alates 2000. aastast Vaeküla kooli investeeritud?" Aastail 2000–2004 investeeriti sinna 667 000 eurot. Vaeküla kool on alates 2006. aasta lõpust Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatav kool, alates sellest ajast Haridus- ja Teadusministeerium kooli investeerinud ei ole, kuna kool on antud RKAS-i rekonstrueerida. Tehtud investeeringud, nagu kuulsite, on märkimisväärsed, sh RKAS-i poolt. Paraku ei ole osapooled neid investeeringuid tehes omanud kaugeleulatuvat visiooni, mis oleks tänaseks taganud Vaeküla kooli valmimise või mõne muu lahenduse, mille tulemusena investeeritud oleks lõppkokkuvõttes rakendatud otstarbekamalt. Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Alustame küsimustega. Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Kuu aega tagasi infotunnis esitasin ma küsimuse nii kasvatuslike kui õppe erivajadustega laste koolide kohta. Tõsi, küsimus ei käinud Vaeküla kohta, jutt oli Vastseliina koolist. Tol korral te vastasite, et tänaseks ei ole veel otsused langetatud, kuid erivajadustega laste õppega seotud koolivõrku vaadatakse üle. Kas on mingi selgus käes või millal on lootust selle

võrgu ülevaatamise tulemusi teada saada? Mures on nende koolide õpetajad, kes on väga hästi koolitatud, mures on lapsevanemad, kelle lapsed seal õpivad, ja mures on kindlasti ka paikkond. Ühele küsimusele vastates te ütlesite, et otsapidi on tegemist regionaalpoliitikaga, sest mängus on ka töökohad. Kas kõigil nendel inimestel on lootust, et otsuse langetamisel arvestatakse siiski eelkõige laste huvisid, või saab raha kõige tähtsamaks?

Jaak Aaviksoo

Jah. Mõeldes selle viimase dilemma üle – muidugi, raha on üksnes vahend. Aga paraku on ikka niimoodi, et pärast seda, kui on kõik tähtsad printsiibid üksmeelselt ja südamlikult kokku lepitud, siis peab keegi ka arved kinni maksma. Nii et päris mööda rahast minna ei saa.

Ma olen näinud hariduslike erivajadustega laste hariduskorralduse kontseptsiooni. Olen sinna teinud omapoolsed märkused ja loodan selle lähinädalatel muuta avalikuks dokumendiks, mis võimaldaks anda tagasisidet. Pärast seda tagasisidet on võimalik langetada otsuseid või hakata pidama läbirääkimisi konkreetseid koole silmas pidades. Pean äärmiselt oluliseks, et kõigepealt oleks olemas kontseptsioon või põhimõtted, seejärel oleks arutelu kontseptsiooni realiseerimise üle, võttes arvesse erinevaid argumente: õpilaste huvisid, regionaalpoliitilisi huvisid, samuti eelarvelisi piiranguid ja võimalusi. Nii et olukord on kindlasti märksa parem kui kaks või kolm kuud tagasi – ma ei mäleta täpselt, millal te selle küsimuse esitasite. See on kindlasti üks olulisi teemasid Haridus- ja Teadusministeeriumi jaoks, kuulub ministeeriumi selle aasta kümne poliitiliselt tähtsaima valdkonna hulka. Nagu ma juba ütlesin, olukord ei ole rahuldav. See olukord peab saama ausa hinnangu ja ausad kavad, et inimesed ei viibiks ebamäärasuses, et vahendeid ei raisataks ja inimeste närvideid ei tallataks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Küsin veel Vaeküla kooli kohta. Kui oleks läinud nii, et hoone omaniku AS-i Riigi Kinnisvara korraldatud ehitustööd poleks seisku-

nud, kas Haridus- ja Teadusministeerium oleks ikkagi lõpetanud Riigi Kinnisvara AS-iga lepingu või mitte?

Jaak Aaviksoo

Ma usun, et kui need suure mahuga investeeringud oleksid täiel määral realiseerunud, oleks olukord hoopis teistsugune. Isegi kui too investeerimisotsus ja selle põhjal tehtud ehitustööd ei oleks olnud minu või mõne teise ametkonna või ametiisiku hinnangul kõige otstarbekamad, on *status quo* alati olnud äärmiselt tugev argument ja ma arvan, et me ei seisaks silmitsi tänase olukorraga. Aga veel kord: see kõik on spekulatsioon ja väga raske on praeguses olukorras anda täiesti vettpidavat vastust.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud haridusminister! Minu poole on pöördunud Keila-Joa sanatoorse internaatkooli laste vanemad. Nende mure on see, et paljudele lastele on koostatud individuaalne õppekava ja nüüd, kui nad sügisest enam selles koolis käia ei saa, siis ei tea, kuidas tavakoolis edasi minna. Meil ju abiõpetajate süsteem puudub. Mis on plaanis, et need lapsed, kes vajavad erijalgimist, saaksid haritud? Sageli nad ei saa kooli minna sellepärast, et lihtsalt tervis ei võimalda, aga tavakoolis neile armu ei anta.

Jaak Aaviksoo

Ma ei usu, et meil on niisugused koolid, kus lastele armu ei anta. Armu peab jaguma kõikidele lastele. Konkreetselt sellele küsimusele vastamiseks peaksin ma olema veidi paremini informeeritud ja seetõttu ma jätkaksin detailidesse süüvimata. Aga päris selge on, et hariduslike erivajadustega laste toimetulek tavakoolides nõuab täiendavaid vahendeid ja need on riigieelarves rahastamiskeemide järgi ka ette nähtud. Usun, et nende summade toel on võimalik korraldada seda õpet tavakoolides nii, et see vastab ühelt poolt ootustele, mis lastevanematel ja avalikkusel on, ja ka nendele võimalustele, mis Eesti riigil tänase seisuga on võimalik pakkuda. Kindlasti ei tohi leppida sellega, et laste olukord halveneks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Taavi Rõivas!

Taavi Rõivas

Aitäh! Austatud minister! Kas ma mäletan õigesti, et selle kooli ehitustööd ei peatunud mitte niivõrd RKAS-i tõttu, kuivõrd selle tõttu, et riigihanke korras leitud ehitaja ei suutnud lepingut täita ja kooli valmis ehitada? Ja sealt edasi tekkisidki küsimused kooli tuleviku ja perspektiivi osas. Kas mu mäluga on selles mõttes kõik korras? Kas kõik need segadused on sealt pihta hakanud?

Jaak Aaviksoo

Päris kindlasti. Kui minu vastustest jäi kuidagi kõlama etteheide Riigi Kinnisvara AS-ile, siis see ei ole asjakohane. Lihtsalt Haridus- ja Teadusministeeriumi partneriks on RKAS, kes korraldab kogu seda asja. Riigi Kinnisvara AS-i raskused ehitajatega on suures osas mõistetavad. Paraku me ei suuda mitmel põhjusel Eesti riigis neid vältida. Ma usun, et katsed riigihangete seadust nii kohendada, et konflikte ja muid ebakohti minimiseerida, on tasapisi seda olukorda Eestis paremaks teinud. Paraku täiel määral seda vältida ei saa. Rõhutan veel kord: see sõnavõtt siin ei ole kuidagipidi mõeldud Haridus- ja Teadusministeeriumi etteheiteks Riigi Kinnisvara AS-ile.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esinaine! Hea minister! Ka mina lähen ajas tagasi. Mõne aja eest arutasime infotunnis samal teemal ja te ütlesite, et erivajadusega laste haridus tuleb põhjalikult läbi arutada, sest vaesuse ümberjagamine ei too rikkust juurde. Kas sellest võib järeldada, et neid koole, mis järgmisest või ülejärgmisest õppeaastast suletakse, on mitu?

Jaak Aaviksoo

Meil on praegu 25 kooli, mis on riigi hallatavad või riigikoolid. On terve rida koole, mida haldab kohalik omavalitsus. Paraku tuleb tõdeda, et ei ole sätestanud seadusandja piisava õigusselgusega ega ilmselt ole ka täidesaatval võimul olnud lõpuni selged need printsüübid, mille alusel osa hariduslike erivajadustega

laste koole on kohaliku omavalitsuse, osa riigi hallata. Selle materjali põhjal, millega ma olen tutvunud, näen ma, et süsteemse lahenduse saavutamiseks on ümberkorraldusi vaja teha üsna ulatuslikult. Ettekujutus, et see on võimalik ühe, kahe, kolme või ka nelja aastaga, on kindlasti vee peale kirjutatud. Ma usun, et me võime rahul olla, kui see sünnib viie, kuue, seitsme, kaheksa, kümne aastaga, mitte kahekolme aastaga, aga ilmselt tähendab see koolide tegevuse lõpetamise otsuseid lähiaastatel. Kindlasti ei jää need üksikud koolid, mis on oma tulevikust juba teadlikud, viimasteks. Paraku olukord on selline, et enam kui 25 kooli on ilmselgelt liiga palju, seda nii selle hariduse kvaliteeti silmas pidades kui ka otstarbekuse seisukohast.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Mul on täna mingi lihtsameelsete küsimuste päev, aga see selleks. Arupärimisest lugesin välja, et õppetöö toimub ajutiselt kooli sööklahoones asuvates endistes korterites. See ajutiselt, nagu võib aru saada, on kestnud juba peaaegu kaks aastat. Mul on selline küsimus: kas nendes sööklahoones asuvates endistes korterites on normidele vastav valgustus? Kas seal töötab nagu kord ja kohus ventilatsioon? Kas on paigaldatud tuletõkkeüksused? Kas ratasooliga juurdepääs on kindlustatud?

Jaak Aaviksoo

No mis ma nüüd peaksin sellele vastama? Lihtsameelsele küsimusele saate lihtsameelse vastuse: kindlasti on selle kooli tegevus kooskõlas seadusega ja selle alusel välja antud õigusaktidega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Randver!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud esimees! Austatud minister! Rõõm kuulda, et hariduslike erivajadustega lastele õpivõimaluste loomisega tegeldakse tulevikus väga aktiivselt ja leitakse neile uusi võimalusi. Kuid me teame, et nii nagu Vaeküla on need koolid enamikus kõik suurtest

keskustest kaugemal. Tõenäoliselt tekivad seal nende koolide hoonetega suured probleemid, mis edasi saab. Ma olen teiega juba rääkinud Helmest, aga kindlasti on ka teistes regioonides neid küsimusi. Kas siin ei oleks võimalikud mingid kiiremad lahendused, et Haridus- ja Teadusministeerium, Rahandusministeerium või Riigi Kinnisvara AS leiaksid nendele hoonetele rakenduse? Vastasel juhul on nii, et me Nõukogude-aegseid hooneid ühelt poolt likvideerime ja teistpidi tekitame juurde.

Jaak Aaviksoo

Loomulikult on tegemist kompleksse teemaga. Ise näen ma tulevikku selliselt, et nende hoonete haldamisel ja tuleviku määramisel, mis riigile tema ülesannete täitmiseks ühel või teisel põhjusel vajalikuks ei osutu, oleks vahetu korraldaja Riigi Kinnisvara AS. Kindlasti peaks Riigi Kinnisvara AS-il olema pilt kogu avaliku sektori valdkonna vajadustest ja võimalustest, enne kui ta asub mahamüümise või erastamise teele. Millised need võimalused on, seda on raske üldise printsiibina öelda, aga mida varem kogu teemale komplekselt tähelepanu pööratakse, seda parem. Mida varem need võimalused kaardistatakse üle Eesti, mida varem tehakse kogu informatsioon kättesaadavaks laiemale avalikkusele, ka võimalikele investoritele, seda parem. Niisuguseid üldisi põhimõtteid on lihtne sõnastada, aga praktikas teame, et Nõukogude-aegse kinnisvara haldamise küsimused ei ole kaugeltki mitte lihtsad. Kõik me teame, missuguseid üsna kurbi pilte avaneb siin-seal Eestis, endiseid tootmishooneid ja ka sotsiaalse infrastruktuuri objekte veel jätkub.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tõnis Lukas!

Tõnis Lukas

Härra minister! Riigi Kinnisvara AS sai tänu Taavi Rõivase küsimusele oma satisfaktsiooni kätte. Sellest julgust saanuna esitan ma küsimuse natuke teises valguses. Nimetasite, et Vaeküla kooli praeguses seisukorras on süüdi see, et ei eksisteeri teid rahuldavat erivajadustega laste koolide arengustrateegiat. Ma küsin nii: kas Vaeküla kooli ehitus seiskus seetõttu, et Facio Ehitus ei saanud oma ehitustegevusega hakkama, või seetõttu, et puudub

teid rahuldav erivajadustega laste koolide arengustrateegia?

Jaak Aaviksoo

Loomulikult peatus see Facio Ehituse suutmatusel tõttu. Kui sa, hea kolleeg, pidasid silmas mind isiklikult, siis minule rahulolu pakumiseks on keeruline. Nõudmised on suhteliselt kõrgele seatud, ja mitte sellepärast, et ma tahaksin olla kuidagi rahuldamatu ja ülimalt reljeefne, vaid pigem sellepärast, et otsused, mille puhul on otsustamishetke mugavus tähtsam kui kaugema tuleviku perspektiiv, toovad alati kaasa palju probleeme paljudele inimestele. Seepärast ma arvan, et meil tasub avalikku sektorisse, sh haridussektorisse investeringuid tehes nõudlik olla ja valusad otsused ära teha. Pärast seda hakkab paremaks minema. Üle jõu investeerimine on üks kõige ohtlikumaid tulevikuteesid. Tundub, et kõik läheb heaks, aga nagu üle jõu käiva võla võtmine on ka üle jõu käiv investering veskikivina kaelas ja takistab teiste, õigemate prioriteetide realiseerimist. Seepärast ei saa ma ka siin kõnepuldis sellest mööda. Õpetajate madalad palgad, head kolleegid, on olulises osas sellest põhjustatud, et me oleme nende praegust ja ka tulevast palgaraha liiga heldelt betooni valanud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh! Härra minister, tegelikult te mu küsimusele juba vastasite. Ma tahtsin küsida seose kohta n-ö betooni ja õpetajate palgaraha vahel. Kunstiakadeemiale on juba kulunud üle 5 miljoni krooni, Vaeküla koolile ka märkimisväärne summa. Need on ju omavahel seotud?

Jaak Aaviksoo

On tõesti. Need on rohkem seotud, kui me tahaksime seda endale tunnistada.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra haridus- ja teadusminister! Avan läbirääkimised. Palun kõnepulti kolleeg Rannar Vassiljevi!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! On põhjust haridus- ja teadusministriga nõustuda, et tegu on kahetsusväärse näitega, kuidas asjad ei ole toimunud nii, nagu nad peaksid toimuma. Ning selles suhtes on põhjust olla kriitiline vähemalt kahest aspektist.

Üks aspekt puudutab Haridus- ja Teadusministeeriumi, kus otsustati alustada kooli renoveerimist ning teha seejuures veel juurdeehitis, mille järele kool ise väga suurt vajadust ei näinud. Aga loomulikult, kui seda pakuti, siis oldi ka nõus. Poolteist aastat pärast seda, kui ehitustööd olid alanud, aga leiti, et tegelikult seda kooli sellisel kujul, nagu see eksisteerib ja tulevikus uutes hoonetes tegutsema peaks, vaja ei ole. Sellest tulenevalt on kooli tulevik ebaselge. See tähendab seda, et kõigi 113 lapse tulevik on ebaselge, kogu kollektiivi tulevik on ebaselge ning lõpuks ka nendesamade pooleliolevate ja lagunevate hoonete tulevik on ebaselge.

Teisest aspektist on põhjust kriitiline olla Rahandusministeeriumi valitsusalas asuva Riigi Kinnisvara AS-i suhtes. Loomulikult võib alati öelda, et ehitaja on probleemne, ehitaja ei saa hakkama. Üldiselt minu seisukoht on see, et tegelikult ikkagi avalike hoonete eest vastutab avalik sektor. See, kuidas ta seda teeb, on tema enda probleem. Sellesama probleemse ehitaja abil on Eestis väga palju avalikke hooned korda tehtud, omavalitsused on sellega hakkama saanud. Loomulikult on olukord olnud keeruline, aga ei saa öelda, et see oleks olnud võimatu. Reaalne elu näitab muud. Ja kui me nüüd lähtume sellest, et RKAS-i mõte on olnud paremini hallata riigile kuuluvat kinnisvara, siis kõnealuse projekti alusel võib küll väga tungivalt küsida, kas RKAS oma eesmärgi ikka täidab. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Rannar Vassiljev! Palun, kolleeg Mailis Repts!

Mailis Repts

Lugupeetud esinaine! Hea minister! Teades, et teil on kiire, räägin lühidalt. Tahtsin lihtsalt üle korrata siin juba kõlanud mõtte, et kui me vaatame erivajadustega laste tulevikku ja nende koole, siis tõepoolest, ühelt poolt vaadatuna on riik olnud väga kehv peremees. Meie kesk-

mised erivajadustega laste koolid ei ole ei ilusad ega moodsad ja neis ei ole piisavalt rehabilitatsioonivahendeid, mida õpetajad ja sotsiaaltöötajad sooviksid. Kuid teistpidi peaksime olema väga ettevaatlikud, kui suuname jõuliselt suurema osa erivajadustega lastest tavalisse kooli. Elu eri koolides on kahjuks üsna erinev. Suur osa koolipersonalist ei ole valmis erivajadustega lastega töötama nii, et need lapsed tunneksid ennast piisavalt kaasatuna ja piisavalt turvaliselt. Nii et jääme igati asjade arengut jälgima. Kindlasti tuleb erivajadustega laste hariduse teemadel veel palju arutada, väga kiireid otsuseid ma soovitaksin mitte teha. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mailis Repts! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

3. Arupärimine alusetult kinnipeetute kohta (nr 96)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Mihhail Stalnuhhini, Peeter Võsa, Inara Luigase, Viktor Vassiljevi ja Yana Toomi tänavu 18. jaanuaril esitatud arupärimine alusetult kinnipeetute kohta. Palun kõnepulti kolleeg Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud proua juhataja, näete, kui kiiresti ma pulti sain! Lugupeetud härra minister! Rahandusministeeriumi andmetel on viimase 11 aasta jooksul (2000–2010, viimane kaasa arvatud) alusetult vahi all viibinud 738 inimest, kellele riik maksis õiguskaitseorganite toimepandud seadusetuse hüvitamiseks 31 miljonit krooni. Statistika kohaselt oli 2005. aastal suurima hüvitise ehk 369 838 krooni saaja vahi all üle kahe aasta – 741 päeva. 2006. aastal suurima hüvitise ehk 436 600 krooni saaja oli 623 päeva vahi all ja 2007. aastal sai suurima hüvitise inimene, kes viibis vahi all 657 päeva ja sai veidi üle poole miljoni.

Vabariigi President on avaldanud oma 8. juuni 2010. aasta kirjas nõrdimust sellise suure hulga kinnipeetute üle, kelle süüd pole suudetud vajalikul määral ja mõistliku aja jooksul tõendada ning kellele riik on pidanud alusetult vabaduse võtmise eest hüvitist maks-

ma. Seoses eeltooduga esitasid nimetatud viis Riigikogu liiget justiitsministrile kokku kümme küsimust. Arvestades meie tavalist praktikat, et minister loeb enne vastamist ka küsimuse ette, ei hakka ma küsimusi aja kokkuvõtte mõttes ette lugema. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mihhail Stalnuhhin! Palun nüüd kõnepulti justiitsminister Kristen Michali!

Kristen Michal

Austatud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Head arupärijad! Kõigepealt suur tänu küsimuste eest! Proovin teid huvitava teemal ammendavad vastused anda. Enne kui ma päris vastamise juurde lähen, soovin aga märkida, et aastal 2004 jõustus uus kriminaalmenetluse seadustik, mis oluliselt muutis seni kehtinud kriminaalmenetluse koodeksis sätestatud põhimõtteid, sh vahistamise osas. Mina lähtun vastamisel uuest regulatsioonist, sest tänapäeva kriminaalmenetlus on Eestis oma olemuselt varasemast õiguskorrast väga erinev.

Esimene küsimus: "Kui lähtuda mõistliku aja kriteeriumist, siis kuidas selgitate inimese üle kahe aastast vahi all hoidmist, mis lõpeb tema vabastamisega süüdistust esitamata? Kas siin võib olla tegemist õiguskaitseorganipoolse tegevusetuse või lohakusega?" "Mõistlik aeg" on määratlemata õigusmõiste ning seda ei ole võimalik üheselt hinnata. Nii Euroopa Inimõiguste Kohus kui ka Riigikohus on rõhutanud, et menetluse kestuse hindamisel peab lähtuma konkreetse menetlasja eripärast, sh kuriteo raskusest, kriminaalasja keerukusest ja mahukusest. Samuti ei ole ministerium pädev sekundaarsete andmete hinnanguid konkreetsetes menetlasjades, mistõttu mul on raske öelda, kas ühel või teisel juhul oli tegemist mõistliku ajaga või mitte. See on ikkagi kohtute ülesanne. Kindlasti ei ole aga kahtlustatava pikalt vahi all hoidmise korral tegemist õiguskaitseorgani tegevusetuse või lohakusega. Iga tõkendi valimisel, eriti aga vahistamisvajaduse üle otsustamisel arvestatakse kriminaalmenetlusest kõrvalehoidmise, kuritegude toimepanemise jätkamise või tõendite hävitamise, muutmise ja võltsimise võimalikkust, kahtlustatava isikut, tema tervist, perekonnaseisu ja muid

tõkendite kohaldamise seisukohalt tähtsaid asjaolusid. Vahistamist taotleb prokuratuur, kuid vahistuse kohaldamise lubatavuse üle otsustab eeluurimiskohtunik oma määrusega, mis on ka vaidlustatav. Hiljemgi, juba kohtumenetluse staadiumis olevas asjas on süüdistataval võimalus esitada taotlusi tõkendi muutmiseks ning kohtunikul võimalik ka omal initsiatiivil otsustada tõkend tühistada, kui ta leiab, et alus isiku vahi all pidamiseks on ära langenud.

Teine küsimus: "Millest tulevad sellised pikad inimeste kinnipidamise ajad?" Justiitsministeeriumi 2009. aastal läbi viidud vahistamiste analüüsist selgub, et 2008. aastal vahi alt vabanenud isikud viibisid vahi all keskmiselt 5,2 kuud, s.o 158 päeva. Vahistamine on isiku õigusi kõige tugevamalt riivav tõkend ning selle kohaldamine on võimalik üksnes juhul, kui kohtu arvates on vahistamine põhjendatud ning vajalik ja esinevad kriminaalmenetluse seadustiku § 130 lõikes 2 sätestatud vahistamise alused. Eespool nimetatud kitsendustest tulenevalt saab vahistamist kohaldada eelkõige raskemate kuritegude puhul (tapmised, narkokuriteod jms) ning seda arvestades ei tundu keskmised 5,2 kuud vahi all olemist kohtueelses menetluses pikk aeg. Kriminaalmenetluse seadustiku § 130 lõike 3 kohaselt on kohtueelses menetluses lubatud isikut vahi all hoida kuni kuus kuud ning selle tähtaja pikendamine on lubatud üksnes erandlikel asjaoludel, tulenevalt kriminaalasja erilisest keerukusest või mahukusest. Seejuures on oluline märkida, et kui üldiselt võetakse isik vahi alla prokuröri taotlusel ja eeluurimiskohtuniku määruse alusel, siis vahistamisaja pikendamine üle kuue kuu on võimalik üksnes peaprokuröri taotluse alusel ning eeluurimiskohtuniku loal. Seega hindab vahistamisaja pikendamise vajalikkust nii peaprokurör kui kohus ning seejärel peab kohus pikendatud vahistamise põhjendatust hindama vähemalt kord kuus. Samuti võib kahtlustatav, süüdistatav või kaitse esitada kohtule vahistamisest kahe kuu möödumisel taotluse vahistamise põhjendatuse kontrolliks. Nii vahistamist kui vahistamisaja pikendamist võib vahistatu või tema kaitsja vaidlustada. Üldiselt aga võivad pikad kinnipidamistähtajad tuleneda kriminaalasja keerukusest ja mahukusest või näiteks asjaolust, et kriminaalasja raames on vaja teha koostööd teiste riikidega, mis tihti võtab aega. Keerukusele ja

mahukusele võib lisada asjaolu, et vahistatu staatus on isikul seni, kuni tema suhtes tehtud kohtuotsus jõustub. Seega käsitatakse isikut vahistatuna seni, kuni on läbitud kõik edasikaebamise etapid ja otsus jõustunud.

Kolmas küsimus: "Väljatoodud statistika ei viita kuidagi õigusriigile, sest 600 päeva vahi all viibimist lõppes paljudel juhtudel riigi kohustusega maksta alusetult vabaduse võtmise eest väga suur hüvitis. Kuidas on võimalik, et 600 päeva jooksul ei suudeta vahistamise vajadust tõestada? Kas põhjuseid on uuritud? Millised need on?" Ma pean siinkohal nentima, et justiitsministril ei ole võimalik kommenteerida konkreetseid näiteid, millele Riigikogu liikmed ilmselt viitavad. Rahandusministeeriumi poolt Justiitsministeeriumile edastatud andmete kohaselt oli aastatel 2007–2011 kokku kuus isikut, kellele maksti hüvitist rohkem kui 400 vahi all oldud päeva eest. Seejuures oli tegemist raskete kuritegude menetlustega: kahe inimese tapmine, tapmine, tulirelvade ebaseaduslik käitlemine, röövimine, peksmine. Rahandusministeeriumi andmetest saab järeldada, et tegemist oli esimeses astmes süüdi mõistetud isikutega, kelle kohta langetatud otsust kõrgema astme kohus muutis. Üks demokraatliku õigusriigi põhitunnuseid ongi see, et isikul on võimalik taotleda tema suhtes tehtud kohtuotsuste ja -määruste muutmist. Ja kui kõrgema astme kohus hindab asjaolusid teisiti, on inimesel õigus saada hüvitist.

Neljäs küsimus: "Milline on õigusvastaselt vabaduse võtmiste osakaal kogu vahi alla võtmiste osas? Näiteks mitmel juhul puudus 2000.–2010. aastal vabaduse võtmiseks õiguslik alus." Kahjuks puudub Justiitsministeeriumil vastav statistika. Ent pean vajalikuks märkida, et ilma õigusliku aluseta vabaduse võtmine on kehtiva õiguse järgi peaaegu võimatu. Isikult on võimalik vabadust võtta üksnes kohtu määruse või süüdimõistva kohtuotsuse alusel, vastasel korral oleks tegemist kuriteoga. Vahi alla võtmine saab olla õigusvastane üksnes siis, kui isikut hoitakse vahi all, kuigi kohus ei ole andnud selleks nõuetekohast luba. Kuna aga vahistamise alusdokumendi olemasolu kontrollivad nii kinnipidamisasutus kui ka prokurör ja isiku kaitsja, siis ei ole selliste olukordade teke kuigi tõenäoline. Asjaolu, et kriminaalmenetlus lõpetati või isiku suhtes tehti õigeks mõistev otsus, ei muuda kogu kri-

minaalmenetlust ega ka vahistamist õigusvastaseks.

Kuna viies ja kaheksas küsimus oma sisu osas kattuvad, siis ma arvan, et aja kokkuhoiu mõttes pole mõtet neile eraldi vastata ja ma käsitlen neid koos. Ette loen mõlemad küsimused. Viies küsimus: "Kuidas oleks võimalik selliseid juhtumeid oluliselt vähendada?" Ja kaheksas: "Kas nimetatud statistikat arvestades olete teinud samme alusetute vahistamiste arvu vähendamiseks? Kui jah, siis mida olete teinud või tegemas?" Justiitsministeeriumi hinnangul ei esine Eestis õigusvastast vahistamist. Õiguspäraste vahistamiste arvu aga on püütud järjepidevalt mitme viimase aasta jooksul vähendada, võttes kasutusele uued alternatiivsed tõkendiliigid. Näiteks täiendati kriminaalmenetluse seadustikku 2010. aastal sättega, mille kohaselt on võimalik asendada vahistamine elektroonilise valvega. Samuti on võimalik vahistamist asendada kautsjoniga. Vahistamise eeldusi ja õiguslikku alust hindab alati kohus ning vahistamine on võimalik üksnes juhul, kui see on menetluse huve arvestades tõesti vajalik ja ainuvõimalik meede. Paraku ei ole võimalik vahistamiste arvu oluliselt mõjutada, sest selle kohaldamisel kehtivad juba praegu ranged tingimused ja nõuded ning kokkuvõttes sõltub vahistamiste kohaldamine kuriteost ja kahtlustatavatest isikutest. Kriminaalmenetluse läbiviimine kaitseb avalikke huve ning me leiame, et vahistuste arvu vähendamine ühiskonna turvalisuse arvel ei saa mingil juhul olla põhjendatud.

Kahju hüvitamise põhjuseks on olnud vahi alla võetud isiku hilisem õigeksmõistmine, mida ei ole võimalik ette näha ega välistada. Õigeksmõistvate otsuste tegemise võimalikkus on oluline õigusriigi tunnus, mis saadab nii üksikisikutele kui ühiskonnale tervikuna signaali, et kohus kaitseb tõhusalt inimeste õigusi ning igapähele on tagatud tõhus kaebemenetlus. Kohus on oma otsuste tegemisel sõltumatu ning lähtub otsuste tegemisel kehtivast õigusest, kogutud tõenditest ning oma siseveendumusest. Samuti ei saa kuidagi välistada, et menetlusasjas kogutud tõendid ei ole kohtu siseveendumuse kujundamiseks piisavad ning kohus mõistab inimese õigeks ja tal tekib õigus nõuda kahju hüvitamist vahistuses viibitud aja eest.

Kuues küsimus: "Miks leiab riik, et alusetult vabaduse võtmise eest hüvitise maksmine on inimesele piisav tekitatud kahju korvamiseks? Mis saab tekitatud moraalsest kahjust? Kõike ei saa rahas mõõta, seetõttu, miks riik ei aita kahjustatud mainet taastada?" Riik heastab isikule tekitatud kahju seaduse alusel makstava hüvitise. Seejuures kaetakse hüvitisega nii saamata jäänud tulu kui mittevaraline kahju. Paraku ei ole riigil võimalik heastada isikule tekitatud kahju muul viisil kui hüvitise maksmisega. Kuna tehtut ei ole võimalik tagasi pöörata, peab riik leidma võimaluse isikule tekitatud ebamugavuse heastamiseks. Demokraatlikus ühiskonnas on paratamatu, et isikutele tuleb taluda nende suhtes kriminaalmenetluse läbiviimist, sest menetlust toimetatakse ühiskonna väärtuste kaitsmiseks. Menetluse alustamine, isiku kahtlustatavaks tunnistamine ja veelgi enam, isiku vahistamine eeldavad, et kogutud on piisavalt tõendeid, mis viitavad kuriteole ja konkreetse isiku seotusele võimaliku kuriteoga. Menetluse edenedes võib aga ilmne da uusi asjaolusid, millest tulenevalt langeb isiku suhtes kahtlus ära, samuti võib kohus teha tõendeid hinnates isiku suhtes õigeksmõistva otsuse. Kuna kriminaalmenetlus on reeglina siiski seaduslik ning pädevate otsuste hilisem muutmine ei tähenda varasemate otsuste ebaseaduslikkust, ei saa riik astuda muid samme isiku õiguste taastamiseks kui kahju hüvitamine talutud põhiõiguste piiramise eest.

Riigikogu menetluses on ka uue riigivastutuse seaduse eelnõu, millega soovitakse oluliselt muuta ka alusetult vabaduse võtmisega tekitatud kahju hüvitamise korda, luues võimalusi veelgi tõhusamaks isikuõiguste kaitseks.

Seitsmes küsimus: "11 aastaga on alusetult vabaduse võtmise eest makstud hüvitist 31 miljonit krooni, mille on kinni maksnud maksumaksjad. Millega on õigustatud selline kulu? Kas siinkohal võib olla tegemist liiga kergekäelise vahi alla võtmisega?" Justiitsministeerium ei saa kindlasti nõustuda sellega, et vahi alla võtmine oleks kergekäeline. Selgitasin seda ka eelmistes vastustes. Õigusriigis saavad inimesed nende suhtes tehtud otsuseid vaidlustada ning sõltumatud kohtud ja muud asutused varasemaid otsuseid muuta ning tühistada. Tagamaks isikuõiguste realiseerimine ning hüvitamiseks tekitatud kahju, on igati põhjendatud ja vajalik, et avalikes huvides talutud

ebamugavus heastatakse. Riik saab sellise heastamise teostada hüvitist makstes. Ilmselt oleks alusetult vabaduse võtmisega tekitatud kahju hüvitamise juhtumeid märksa vähem, kui isikult vabaduse võtmist ei oleks võimalik vaidlustada ega ümber vaadata. Sellisel juhul aga ei oleks Eesti demokraatlik õigusriik, mis austab isikute põhiõigusi ning loob tõhusad kaitsemeetmed nende õiguste kaitseks.

Üheksas küsimus: "Milline on teistes arenenud riikides vahistamiste ja hilisema kahtlustuste äralangemise suhe?" Kahjuks ei ole sellise statistika saamine ilma pika ja põhjaliku analüüsita võimalik ja analüüs ei näitaks tõenäoliselt ka tegelikku olukorda, sest riigiti on õiguskord ning peetav statistika väga erinev.

Kümnes küsimus: "Põhjendatu vahistamise ja kinnipidamise ohvriks on langenud väga palju inimesi, sh Aleksander Kuusik. Kas sellistel juhtudel vabandatakse vähemasti inimeste ees?" Riik heastab isikule kahju hüvitise maksmise kaudu, millega heastatakse nii materiaalne kui ka moraalne kahju. Kohus teeb oma otsused ikkagi ka riigi nimel ning õigeksmõistva otsusega tunnistab riik, et isikule varasema menetluse käigus esitatud süüdistused ei ole mingil põhjusel põhjendatud.

Austatud arupärijad, tänan veel kord esitatud küsimuste eest! Siinkohal ma lõpetan.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra justiitsminister! Alustame küsimustega. Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Kogu selle teksti peale on üksainus nimi, see on Aleksander Kuusik. Ega te juhuslikult pole tutvunud tema looga? Kas te teate, milles teda süüdistati, mille eest ta vahistati, kuidas see toimus, milline oli pärast see n-ö vabandamise protsess jne?

Kristen Michal

Aitäh! Ma olen selle juhtumiga tutvunud vaid pinnapealselt. Te ilmselt viitate 2002. aastale. Ma saan aru, et see isik oli tagaotsitav Virumaal toime pandud metallivarguse eest ja viibis vahi all üheksa päeva. 2004. aastal see kriminaalmenetlus lõpetati ja otsuse selle kohta, et talle vahi all viibimise eest hüvitist ei

maksta, on õigeks tunnistanud eri kohtuinstantsid. Selle kohta on kaebusi ka hiljem esitatud, kuid need on jäänud rahuldamata. Aga see on minu selline pinnapealne teadmine. Ei ole au teda tunda ja tema juhtumiga olen ainult sellisel tasemel kursis.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister! Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Austatud proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! See teema kutsub minus esile nõrdimuse kahel põhjusel. Härra minister ühele küsimusele vastates teatas, et tegemist oli kord tapmisega, kord kahe inimese tapmisega – seega sellised raskemad kuriteod. Nõrdimust aga tekitab see, et isegi sellisel juhul, kui inimene on vahistatud, kahtlustatav üle 400 päeva, nagu kõlas, ei suudeta sellist asja nagu tapmine ära tõestada. See on küll väga ebameeldiv! Ning teine asi, miks ma nõrdimust tunnen, on minu isiklikud teadmised, mis ma olen saanud mitmelt inimeselt, keda on niiviisi vahistatud. Mul on oma ettekujutus, miks pahatihti seda vahistamist kasutatakse. Eesmärk on saada inimeselt teda ennast või mingit kolmandat isikut kompromiteerivat infot. Paraku on nii, et kõik, kes on sellisesse raskesse olukorda sattunud, saavad suurepäraselt aru, et isegi kui sind on solvatud ja sinu suhtes on väga ebademokraatlikult käitunud, siis parem on suu kinni hoida, sest vastasel juhul kunagi veidi hiljem ikka leitakse mingi põhjus, et sind jälle trellide taha pista. Aga see on minu isiklik veendumus ja mulle isiklikult tutvustatud kogemus.

Ma olen rääkinud inimesega, kes vahistati ja kellele pakuti võimalust iseenda vastu komprat anda. Ma ei tea, tema vist käitus õigesti ja vähem kui kahe nädalaga saigi välja ja elas õnnelikult selle ajani, kuni mingi pool aastat hiljem, mis ta oleks võinud trellide taga veeta, äkki selgus, et kaheksast kahtlustusest, millest alguses räägiti, on jäänud ainult üks, kusjuures see oli nii naeruväärne, et advokaat ei uskunud, et sellega kohtusse minnakse. Teine inimene, kes selle skeemiga nõus ei olnud, kes ei tahtnud enda vastu tunnistada ega kellegi teise kohta mingit jama ajada, istus täpselt

kuus kuud. Ja polnud seal selle kuue kuu jooksul midagi muud kui istumine, istumine, istumine. Minister siin nimetas, et keskmine vahistamine kestab 158 päeva. Ja kunagi oli päeva hinnaks – eks need arvud muutuvad – umbes 800 krooni. Kui hiljem see raha välja makstakse ja seda peab lugema vabanduseks, kas see on ikka piisav vabandus? Kas vabaduskaotust saab korvata kroonide või eurodega? Ma arvan, et me liigume vales suunas. See, et meil see kõik toimub ja 738 inimest kümne aasta jooksul ei saanudki kokkuvõttes süüdistust või tunnistati kohtus õigeks, viitab sellele, et väga suur töö on tegemata jäetud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mihhail Stalnuhhin! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

4. Arupärimine vedelkütuse erimärgistamise kohta (nr 101)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Kalev Kotkase, Kalvi Kõva, Jaan Õunapuu, Rein Randveri ja Jevgeni Ossinovski 26. jaanuaril esitatud arupärimine vedelkütuse erimärgistamise kohta. Palun, kolleeg Kalev Kotkas, kõnepulti!

Kalev Kotkas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud rahandusminister! Valitsusliidu programm näeb ette erimärgistatud kütuse maksuerisuste süsteemi reformimist, pakkudes teatud valdkondades asemele otsetoetusi. Reform oli kavandatud algselt kahes etapis. Eelmisel kevadel lõpetati seaduseelnõu nr 39 heakskiitmisega erimärgistatud vedelkütuse kasutamine paiksetes mootorites ning kaevandus-, metsandus- ja ehitustööl. Muudatus jõustus 2012. aasta 1. jaanuaril. Selle reformi teine etapp pidi rahandusministri sõnul ette nägema alles jäävate soodustatud valdkondade puhul, nagu reisijate ja kaupade raudteevedu, laevaliiklus, soojuse ja elektrienergia tootmine ning põllumajandus, võimaluse soodusmääraga kütuse kasutamise asemel toetuskeemide või otsetoetuste rakendamise. See teine etapp oli planeeritud eelmisesse sügisesse ja jõustu- ma pidi see samuti selle aasta 1. jaanuaril.

Kahjuks on selle ambitsioonika reformi olulisem osa takerdunud. Ma ei tea rääkida kõigi asjasse puutuvate valdkondade esindajate eest, aga põllumehed on rahulolematud, sest nende ootused ei ole täitunud. Seoses nimetatud probleemiga on meil, allakirjutanutel, ministritele kolm küsimust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalev Kotkas! Palun nüüd, härra rahandusminister, kõnepulti vastamiseks!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Ma kordaksin kõigepealt üle, miks me selle reformi üldse ette oleme võtnud. Siin see administratiivne põnevus on minu arvates teisejärguline, tähtis on, et me saaksime asjast kõik ühtemoodi aru. Me sooviksime tõepoolest kütuse värvimise ja fossiilse kütuse subsidearimise maksusoodustuste kaudu lõpetada. Minu arust on vastutustundliku maksustamise oluline põhimõte mitte soosida fossiilse kütuse põletamist ja energiamahukust, tehes sellele mingeid soodustusi. Aga loomulikult on reaalne elu keeruline. See, mis kuskil läbirääkimislaual taaga kirja pannakse, nõuab tehnilist vormistamist, aga ka administratiivset kaasatöötamist. Me lootsime tõesti tulla eelmisel sügisel välja lõplike ettepanekutega. Initsiatiivikam pool on siin olnud Rahandusministrium, aga meil on koostöös tõrkeid tekkinud. On vaja kaasata erialaministrium, ilma majandus- ja põllumajandusministriumita asja ära ei tee. Läbirääkimistel oleme saanud nendelt lubaduse, et nad pingutavad selles suunas, aga samas on nad ka kurtnud, et asi on keeruline. Igasugune suur muudatus tekitab loomulikult kellelegi ebamugavusi, ja eeskätt tekitab see ebamugavusi ametkonnale. Aga ma loodan, et me teeme selle siiski ära. See on meil plaanis, me tõstame selle uuesti esimesel võimalusel üles ja tuletame meelde.

"Millal selguvad allesjäävate soodustatud valdkondade (reisijate ja kaupade raudteevedu, laevaliiklus, soojuste ja elektrienergia tootmine ning põllumajandus) soodusmääraga kütuse kasutamise toetuskeemid või otsetoetuste rakendamine?" Nagu ma ütlesin, me proovime seda teemat koos oma partneritega edasi arendada ja saada need vastused. Kiiret tulemust ei

õnnestunud saada. Aga riigieelarve strateegia tegemisel tahaksime sellele uue impulsi anda. Selle tegemine toimub juba sel kevadel, aprillis põhiliselt. Nii et ei ole kauge aeg. Ma ei saa muidugi välistada, et huvigrupid ajavad asja keerulisemaks. Alati on tunne, et äkki keegi kuskil kaotab. Aga selle ettepaneku eesmärk ei ole mõistagi mitte, nagu olete aru saanud, tuua riigieelarvesse raha, vaid lahti saada pettuse võimalusest. Kahtlemata, kui kuskil on lubatud kasutada soodusmääraga kütust, siis võib selle kasutamine kergesti lekkida teistesegi valdkondadesse. Tahame vähendada ka administratiivset koormust vahetegemisel ja soosida kütuse efektiivset kasutamist. Vastavalt on ka vaja kujundada toetuskeemid.

Kolmas küsimus: "Kas peate võimalikuks reformi II etappi rakendada poole eelarveaasta pealt?" Seda ei saa välistada, aga ma siiski välistaksin, et see toimub selle eelarveaasta keskel. Loogiline on selline asi teha aasta alguses. Firmad ikkagi reeglina toimivad ka arvestusega aasta algusest. Aga päris välistada seda ei saa, ka firmade majandusaasta algus ei ole alati 1. jaanuar. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra rahandusminister! Alustame küsimustega. Palun, kolleeg Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Tänan! Austatud minister! Ma jagan sinu arusaama, et tegemist on tõesti äärmiselt keerulise teemaga. Aga kui ei ole olemas head lahendust kõigi töös olevate valdkondade jaoks, võiks alustada mõnest sellisest, kus toetuskeeme oleks lihtsam rakendada, näiteks põllumajandusest. Kui on olemas PRIA registrid, siis oleks ehk nende baasil võimalik e-riigile kohaseid lahendusi rakendada. Kas sa pead võimalikuks näiteks põllumajandusest alustada?

Jürgen Ligi

Omalt poolt kindlasti pean, aga ma selle ametkonna poolt kardan kõige rohkem tõrkust. Isiklikult ma tunnetan, et kõige keerulisem on seal barjääre murda. Majandusministriga on mul olnud lihtsam rääkida. Aga jah, need e-riigile vastavad lahendused – mingi kütusekaart või miski selline asi – on kaalutluse all. Ma ei oska väga värsket asjade seisut kirjeldada, sest viimati ma rääkisin põlluma-

jandusministriga mõni aeg tagasi. Ta ei ole sellele vastu, aga ma ei näe tal ka sära silmis, kui sellest jutt on. Tahaks näha!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Rääkisite, et põllumajanduses teistsuguseid skeeme rakendada on ametkondadele keeruline. Aga tegelikult on ka ääretult keeruline, kui mitte peaaegu et võimatu vahetada põllumajandustraktori kütusesüsteemis värvitud kütust niimoodi, et sinna värvijääke ei jääks. Nüüd on meil veel uus lumerohke talv seljataka. Kas te olete teadlik, kui palju on Maksuja Tolliametil olnud kokkupuuteid värvitud kütuse kasutamise teehooldetöödel? Kas on määratud trahve või mis seis on sellega?

Jürgen Ligi

Ega ma konkreetsete maksuasjadega ei tegele, ma ei tohigi tegelda. Aga kui see statistika teid huvitab, siis selle saab kindlasti hankida. Iseenesest ei ole siin ju tegemist mingisuguse riikliku sunniga, tegemist on riikliku soodustusega. Kõigi selliste soodustuste kaasnähe on piirijuhumid ja lekked, piltlikult öeldes kuritarvitused ja ebamugavused, mis nendega kaasnevad. See on reegel. See on üks põhjus, miks me tahaksime kogu platsi puhataks lüüa. Ma tegelikult tahaksin ka kodumajapidamistes selle soodusõli süsteemist lahti saada ja vastu pakkuda toetuskeemi, eelkõige investeeringute näol. Ega õliküte idee poolest ei saa väga odav olla. Siin tekib nende eri valdkondade vahel kogu aeg probleeme, tekib praegu ka. Enne seda eelmist muutmist oli sama lugu. Niipea, kui sa teed ühe erandi, hakkab see erand levima ja sellepärast ka see paagi küsimus on tekkinud. Aga ma tean, et MTA on siin mõistlik – nende prioriteet ei ole ajada taga selliseid väheolulisi kahtlasi või vaieldavaid juhtumeid. Küll aga on selge, et näiteks lume lükkamisel eelise hankimisel – seal on tegemist ju hangetega, seal on tegemist reaalse majanduskonkurentsi, äritegevusega – ei tohi sellist võimalust tekkida. Põllumees saab odavalt seda, mida teehooldusfirma peab kallilt saama – tegelikult on see ausa konkurentsi küsimus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Randver!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud esimees! Austatud minister! Tõenäoliselt oli üks nende muudatuste eesmärke see, et riigi toetus jõuaks sinna, kuhu see peab jõudma, ja kindlasti ka see, et väheneks halduskoormus ja administreerimiskulud. Kas nende kuudega on midagi paremu- se poole läinud ja pettusi vähem? Nagu kolleeg Neeme Suur küsis: kas neid on vähemaks jäänud selle kahe kuuga?

Jürgen Ligi

Nagu ma ütlesin, mul ei ole kogu aeg käsi maksuasjade pulsil. Kui tahate analüüsi, siis küsige ette – prooviksin seda hinnata. Aga ei saa salata, et täiuslik on see reform ikkagi siis, kui see on tehtud kogu ulatuses. Samas need kaotamised, mis me tegime, olid mõistlikud. Need laiendamised, mida aastate jooksul on lobi tulemusena tehtud, selgitusega, et oh, me siin maantee peal ei sõida – need on kaasa toonud pettusi. Ja need on lihtsalt ebamõistlikud olnud, sest fossiilne kütus jääb fossiilseks kütuseks. Selle lõplikkus jääb lõplikkuseks ja selle kliimamõjud jäävad nendeks, mis nad on. Ja nendeski valdkondades, kus me soodustused kaotasime, on mõistlik ikkagi panustada kokkuhoiule, mitte ainult otsesoodustustele.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Selle küsimuse puhul on mul küll hea meel, et te pole saanud oma tahtmist mööda kõiki ühe lauaga lüüa. Milles on küsimus? Küsimus on selles, et need elualad, mis praegu veel selles nimekirjas on ja kus saab kütuse ostmisel erisoodustust kasutada, on ju teistes riikides subsideeritud. Kui me teeksime ilma kompen- seerimata nendele ettevõtetele selle maksu- muudatuse, siis nad ju kaotaksid konkurentsis. Kas te selle peale olete mõelnud või ei ole? Ma mõtlen nii kaupade transporti, näiteks me- retransporti, kui ka põllumehi.

Jürgen Ligi

Ma ei ole ju rääkinud muust kui kompensatsiooniskemist. Et ma ei ole seda tulemust saavutanud, on kahetsusväärne, sest kindlasti ei ole see tulemus ausam ja vastutustundlikum maksustamine ega ka maksuhaldus. Inimesed ikkagi jäävad otsima võimalusi kasutada odavat kütust valdkondades, kus seda kasutada ei tohiks. Ja see on vale! Ma kordan, see on vale viis, kui mingit majandusharu soositakse maksuerandi abil. See toob kaasa pettusi, see toob kaasa energiaalast ebatõhusust ning soosib neid, kes ei ole efektiivsed. Ja see on ka moraalne küsimus. Tänapäeval Euroopa Liit peaks olema selles vallas ikkagi pioneer ja ma väidan, et nendes valdkondades tuleb algatusi ka Euroopa Liidu poolt. Praegu, kui te olete kuulnud, on tekkinud suur vastasseis lennunduse maksundusliku subsidierimise ehk n-ö kliimadumpingu teemal. CO₂ kvoot tahetakse kehtestada ka lennunduses ja riigid, kes kliimapolitiikas vastutustundlikkust üles pole näidanud, on sellele vastu. Tulemust me ei tea, aga me näeme suunda, pürgimusi. Eesti võiks selles vallas olla kaasaegne riik.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh! Härra minister! Kas te oma kolleegidega olete sel teemal vestelnud ja suutnud neid veenda, et teie samm on õige ja et nad ühineks teiega, et me oleksime ühel turul siiski ühtede võimalustega?

Jürgen Ligi

Muidugi olen. Ma mainisin ka konkreetselt ühte ministrit, kellega me oleme ühe laua taga sellest rääkinud, ka koalitsioonikõnelustel oli see teemaks. Mina olen alati valmis seda seisukohta kaitsma. Ma olen valmis kaitsma ka toasooja normaalset käibemaksustamist, sest sotsiaalpoliitikat ei saa teha kliima arvel, seda peab tegema teistmoodi. Kui ma õigesti mäletan, siis aastal 2003 me tegime selle otsuse ära ja teiegi erakond, kes vahepeal oli valitsuses, seda ei vaidlustanud. Ma arvan, et see oli igati riigimehelik. Aga kuigi riigimehelik ei ole olnud see, et mõned teie liikmed on ikka ja jälle viidanud sellele kui suurele hilisemate valitsuste veale. Me kõik peaksime aru saama,

et fossiilsete kütuste põletamisele pealemaksimine, olgu siis maksusoodustuste kaudu või muud moodi, ei ole euroopalik ega vastutustundlik. Küll aga tuleb toetada inimesi, kes objektiivsetel põhjustel endaga hakkama ei saa.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tõnis Kõiv!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Varasemates küsimustes tuli juba otsapidi jutuks Eesti konkurentsivõime seoses sellega, et meil on siin ühte- või teistmoodi fossiilsete kütuste kasutamine reguleeritud või subsidieritud. Me konkureerime Euroopa Liidus teiste riikidega, teiste riikide ettevõtetega. Milline on üldine Euroopa Liidus kokkulepitud suund majanduses? Kas peetakse õigeks suuremat toetada fossiilsete kütuste kasutamist seda subsidierides või hoopis vastupidi, fossiilsete kütuste vähemat tarbimist ja seeläbi majanduse konkurentsivõime suurendamist? Ning millised on meie asjaomased perspektiivid konkurentsivõime osas?

Jürgen Ligi

Euroopa suund on ikkagi fossiilse kütuse põletamist mitte soosida. Vastupidine suund oleks lühinägelik ja ka kliimale kahjulik. Konkurentsivõime seisukohalt oleks võib-olla mõistlik kliimast mitte hoolida. Nii et meil on tegu maksustamise tõhususe ja globaalse vastutustunde küsimusega. Just seepärast tõrjub Euroopa fossiilseid kütuseid kõigi vahenditega välja. Minu arust on meil näiteks Euroopa Liidu maksuvolinikuga selles osas täiesti ühine arusaam. Tarbimise ja keskkonna koormamise maksustamine on see, mille suunas Euroopa peab liikuma.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra rahandusminister! Kas kolleegid soovivad pida läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

5. Arupärimine Eesti arstiabi kättesaadavuse kohta (nr 91)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde. See on Riigikogu liikmete Marika Tuus-Lauli, Viktor Vassiljevi, Yana Toomi, Eldar Efendijevi, Mailis Repsi, Mihhail Stalnuhhini, Lembit Kaljuvee, Valeri Korbi, Deniss Boroditši, Vladimir Velmani, Lauri Laasi, Peeter Vösa, Inara Luigase, Enn Eesmaa, Tarmo Tamme, Kalle Laaneti, Rainer Vakra, Jüri Ratase, Olga Sõtniku ja Priit Toobali 16. jaanuaril esitatud arupärimine arstiabi kättesaadavuse kohta Eestis. Palun kolleeg Marika Tuus-Lauli kõnepulti!

Marika Tuus-Laul

Lugupeetud proua esimees! Austatud härra minister! Head kolleegid! Eesti Tervishoiutöötajate Kutseliit ja Eesti Arstide Liit saatsid üsna hiljuti Vabariigi Valitsusele ja haigekassa nõukogule ühiskirja ettepanekuga arstiabi kättesaadavust parandada. Kirjas tõdeti, et arstiabi on Eestis muutunud elanikkonnale, eriti just vaesemale osale sellest üha raskemini kättesaadavaks. Lisaks on paljud töötud kaotanud ravikindlustuse ja jäänud seega ilma ka võimalusest saada esmatasandi arstiabi. Selles pöördumises seisab, et tervishoiu rahastamine ei vasta kaugeltki ravimahule. Arstiabi kvaliteeti on suudetud säilitada vaid arstide ülekoormuse hinnaga. Ülipikki järjekordi põhjustab loomulikult nii töötajate vähesus kui ka rahapuudus. Üha sagedamini piirab ravile pääsemist just nimelt eriarstide puudus. Lisaks tõstatame probleemi, et kõige selle taga on ka mure Tartu Ülikooli Kliinikumi pärast, kust väga paljud arstid on just ülekoormuse tõttu lahkunud ja nende asemele on võetud residente, kes ei tohiks ise raviotsuseid teha, aga millegipärast teevad. Siit siis ka meie küsimused. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Marika Tuus-Laul! Palun nüüd lugupeetud sotsiaalministri kõnepulti! Teil on võimalus vastata.

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu esimees! Head arupärijad! Kasutan võimalust vastata.

Esimene küsimus on, kuidas ma hindan ministrina olukorda Tartu Ülikooli Kliinikumis.

Lühidalt öeldes pean seda täiesti normaalseks ja olen kogu aeg pidanud. Tartu Ülikooli Kliinikum on kindlasti üks parimaid ravi-asutusi Eestis. Aga kuna te viitasite oma arupärimises Postimehe artiklile kliinikumi kohta, siis lubage teile öelda mõned faktid. 2011. aastal töötas Tartu Ülikooli Kliinikumis 650 arsti. Aasta jooksul lõpetati neist tööleping 25-ga, mis teeb voolavuse protsendiks 3,8. Olgu siinkohal lihtsalt ääremärkusena öeldud, et näiteks Sotsiaalministeeriumis oli eelmisel aastal voolavuse protsent peaaegu 16, s.o neli, isegi peaaegu viis korda suurem. Lepingu lõpetamise põhjustest nii palju, et kuus nendest 25 inimesest siirdus pensionile, üks kahjuks suri, ülejäänud 18-l olid muud erinevad põhjused, millest kindlasti osal ka tööleminek teise riiki. Osa puhul olid mängus töövõtja ehk arsti niisugused nõudmised, mida kliinikumi juhtkond ei pidanud võimalikuks rahuldada. Kliinikumi juhtkonna loal lubage mul mõned nendest nõudmistest ette lugeda: "Olen nõus tegema maksimaalselt vaid kolm valvet ühes kalendrikuus. Nädalavahetustel ja riiklikel pühadel valveid ma ei tee. Iga nädala neljapäev peab olema vaba ja üks nädalalõpp kuus koos reede ja esmaspäevaga peab samuti jääma vabaks. Vajadusel korraldan ise reedese polikliinilise vastuvõtu mõnel muul päeval." Seega küsimus ei ole vaid töötingimustes, vaid ka arstide nõudmistes, mida kahjuks ravitööd ja ravi protsesse arvestades ei ole võimalik rahuldada.

Teine küsimus: kui kättesaadav on minu hinnangul arstiabi Eestis? Minu hinnang on üks, inimeste hinnang teine. Kõige värskema uuringu "Elanike hinnangud tervisele ja arstiabile 2011" põhjal peab arstiabi kättesaadavust heaks 51% Eesti elanikest. Kui võtta viimase viie aasta trend, siis muutusi sisuliselt ei ole toimunud, liikumine on mõne protsendipunkti võrra üles-alla olnud. Huvitav selle juures on tõsiasi, et näiteks Kesk-Eestis meil teatavasti regionaalset ega keskhaigla tasandit ei ole, aga sealsetest elanikest peab arstiabi kättesaadavust heaks 69% ehk rohkem kui kaks kolmandikku. Kõige vähem ollakse arstiabi kättesaadavusega rahul Põhja-Eestis, kus on kõige rohkem haiglaid: seal on arstiabi kättesaadavuse heaks hinnanud 42% vastanutest. Kui perearstidest rääkida, siis aasta jooksul perearsti juures käinutest 84% sai end vastuvõtule registreerida ajaks, mida nad ise soovisid.

Maal ja väiksemates linnades elavate inimeste seas on soovitud aja saanud mõnevõrra rohkem kui suurtes linnades. Seda tõendab ka fakt, et pooled inimestest, kes ootasid järjekorras, ootasid kauem, kui lubatud, kuna neile varasemad ajad ei sobinud; pooled tulid korduvvisiidile või järelkontrolli ning vaid 1% ootas haigla võimsuse puuduse ehk personali vähesuse või ruumide puuduse tõttu. Nii et kui me räägime arstiabi kättesaadavusest ja järjekordadest, siis peame ka vaatama, mis seal taga on.

Kolmas küsimus: "Kuivõrd problemaatiliseks peate Eesti tervishoiutöötajate lahkumist välisriikidesse?" Ma olen seda ka varem öelnud ja kinnitan tänagi, et kindlasti on tervishoiutöötajate migratsioon probleem. Ning see ei ole probleem mitte ainult Eestis, vaid ka väga paljudes teistes Euroopa Liidu riikides. Ka n-ö rikastes Euroopa Liidu maades on tervishoiutöötajate väljaränne tõsine probleem. Eesti õnn on kindlasti olnud see, et meie tervishoiutöötajad on saanud paralleelselt töötada nii Eestis kui ka välisriigis. Eesti arstide põhiline sihtriik on endiselt Soome. Siinkohal kinnitan, et me oleme Soome kolleegidega kokku leppinud, et me viime selle aasta jooksul, loodetavasti juba enne suve läbi asjaomase küsitluse, et teada saada, kui palju ja millise koormusega Soomes meie arste töötab. Siis saame pildi, kui palju ja mis arste kahe riigi vahel liigub. Repliigi korras veel nii palju, et me kõik teame Eesti Arsti, mis on arstide liidu väljaantav ajakiri. Võtsin ühe numbri siia kaasa. Kui jutt on migratsioonist, siis ma mõnan, et selle probleemiga tuleb tegelda, aga ma ei leidnud siit Eesti Arstist mitte ühtegi kuulutust, et mõnda Eesti haiglasse otsitakse arste. Küll leidsin ma kaks kuulutust pealkirjaga "Tööpakkumised Lõuna- ja Lääne-Soomes". Ehk see annab natukene aimu sellest, millist värbamistööd Eesti haiglad teevad ja milline on välisriikide huvi Eesti arstide vastu.

Neljas küsimus oli, milliseid konkreetseid samme peale perearstisüsteemi ümberkorralduse Sotsiaalministeerium plaanib. Nendest on siin varem korduvalt juttu olnud. Aga kui püüda põgusalt neid uuesti loetleda, siis, nagu te kindlasti teate, me oleme sõlminud arstiõppe riiklike õppekohtade vajaduse konsensusleppe kõikide osapooltega – nii arstide liidu, haiglate liidu kui ka haridusministeeriumi ja Tartu Üli-

kooliga. Viimases on teatavasti residentide arvu suurendatud. Lähtetoetus on juba seadusega ette nähtud ja loodud on asendusperearstide süsteem. Ning nagu ma ütlesin, peagi saame selgust, mis kahel pool Soome lahte toimub – asjaomane uuring on tulemas. Üks teema, mis loodetavasti jõuab ka parlamendi menetlusse, on seotud sellega, et ühes eelnõus on koos nii ravimite odavamaks muutmine kui sellega seonduvalt ka esmatasandi rolli suurendamine n-ö väravavahina ehk siis krooniliste haigete peamine jälgimine esmatasandil, mis vähendaks kindlasti eriarstivisiitide arvu haiglates. Kindlasti tasub mõelda esmatasandi arstiabi korraldamisel teise pereõe lisamisele kvaliteetsemates keskustes. See on järgmisel aastal meil vähemalt praeguste plaanide kohaselt eelarvesse kavandatud. Aga kas see nii läheb, oleneb eelarvest.

Viies küsimus puudutab teie viidatud Postimehe artiklit ja väidet, et kliinikumis töötavad arstid isegi 75–80 tundi nädalas. Selle kohta saab ainult öelda, et see ei vasta tõele. Vestlesin ka täna kliinikumi juhatuses esimehega. Juhatuses esimees kinnitas mulle üle, et Tartu Ülikooli Kliinikum lähtub Eesti Vabariigis kehtivast töölepingu seadusest. Aga mis puutub teistel töökohtadel töötamise ja summeeritud tööaega, siis loodetavasti oleme selle kohta pealt targemad pärast seda, kui oleme eelmainitud uuringu läbi viinud. Siis selgub, kus ja kui suure koormusega arstid töötavad.

Kuues küsimus oli lepitusmenetluse tulemuse kohta. Siin ma saan öelda, et loomulikult meie kõigi soov on paljudel erialadel, eelkõige erialaspetsialistidel palka tõsta. Aga me oleme kursis, millised nõudmised on õpetajatel, ja teame ka teiste valdkondade soove ning loomulikult peaksid arstide või laiemalt tervishoiutöötajate palganõudmised vastama sellele, kui palju maksumaksjad raha riigieelarvesse maksavad. Järgmise aasta eelarve esialgsesse kavasse kirjutab haigekassa juhatus kindlasti ka palgakomponendi kasvu sisse. Eks siis haigekassa nõukogu asub seda arutama. Kui on selge, kui palju järgmisel aastal maksuraha rohkem laekub, siis saab otsustada, millised on prioriteetsed sektorid või prioriteetsed eelarvevaldkonnad, kuhu lisaraha läheb.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud sotsiaalminister! Alustame küsimustega. Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud minister! Ma küsin: kelle hulgas neid rahulolu-uuringuid tehakse? Kas laiemalt elanikkonna hulgas või vaid nende inimeste hulgas, kes tahavad arsti juurde minna, patsientide hulgas, kes on proovinud arsti juurde pääseda? Ning kas umbes nelja kuu pikkused ootejärjekorrad või üldse mitte järjekorda panemised on teie jaoks normaalsed või mitte?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Seda uuringut tehakse väga laiapõhjaliselt. Haigekassa kodulehel on see uuring ilusti-kenasti näha. Seal on ka täpsed valimid kirjas. Kui vaja, saadan teile selle uuringu täpse lingi. Seal on eraldi kirjas nende arvamused, kes arsti juurde soovisid saada, ja samamoodi nende omad, kes lihtsalt andsid oma hinnangu arstiabi kättesaadavusele. Need on seal eraldi toodud. Kogu see uuring on täiesti avalik, seda tehakse juba, kui mu mälu ei peta, viiendat või kuuendat aastat järjest ja sealt saab väga palju huvitavat infot.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Härra minister! Te näitasite meile ajakirja Eesti Arst ja ütlesite, et ühtegi kuulutust seal ei ole. Keegi nagu ei otsigi arste, neid polegi vaja, kõik on justkui korras. Äkki olete kunagi näinud selliseid kuulutusi, kus kutsutakse Eestisse kirurgina töötama näiteks arste Jordaniast?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Ma kindlasti ei väitnud, et kõik on korras. Võtke stenogramm, lugege üle, mida ma ütlesin. Ma ütlesin seda, et selles ajakirjas ma ei näe Eesti haiglate kuulutusi. Ma väga loodan, et me arutame ka seda, et me saaksime Eesti Arsti kui Eesti ainukest meditsiiniliste teadusartiklite kogumikku riigi poolt toetada. Ja kui me seda toetame, siis me kindlasti soovime ühe tingimusena seada, et

kui riik ajakirja rahastab, siis peavad seal olema ka Eesti haiglate kuulutused selle kohta, kui palju arste kusagil vajatakse. Praegu kohe vajatakse näiteks Lääne-Virumaal pediaatrit, samuti LOR-arsti. Ma lihtsalt rõhutasin, et see on Eesti Arstide Liidu ajakiri, kus pakutakse tööd Soomes. Kui me püüame arste Eestis hoida, siis arstide liit kui kutseorganisatsioon võiks olla huvitatud sellest, et ajakirjas oleksid Eesti haiglate pakutavad töökohad – nii jõuaksid meie noored arstid ehk ka Eesti haiglatesse tööle.

Praegu mulle meenub, et mul jäi esimesele küsimusele vastates üks fakt ütlemata. Ma ütlesin, et Tartu Ülikooli Kliinikum on 650 arsti ja 25-ga neist lõpetati töösuhe, aga ütlemata jäi, et 26 noore arstiga sõlmiti tööleping. Nii et 25 läks ära ja 26 tuli asemele. Tartu Ülikooli Kliinikum on kindlasti väga prestiižne koht, kus noored arstid soovivad töötada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Kerge on süüdistada tohtreid, et nad oma ajakirjas otsivad võimalusi töötada välismaal ega viitsi siin tööd teha, küsivad endale laupäevi või neljapäevi või reedeid vabaks. Mida defitsiitsem on spetsialist, seda suuremaks lähevad tema nõudmised, sinna ei ole midagi parata. Aga kas on kavas kasutada ka olemasolevaid reserve? Meil on abiarstid, ent nende rahastamine ei ole otsustatud. Meil on üldarstid, aga nende puhul puudub korralik õigusraamistik, mis aitaks neid paremini rakendada. Mis plaanid on abija üldarstidega?

Hanno Pevkur

Hea doktor Vassiljev! Ma kindlasti ei süüdistanud Eesti arste ja ma ei kavatsengi seda teha. Eesti arstid on väga tublid. Ma ütlesin, et selle ajakirja fookus võiks olla pigem selles, et ka Eesti haiglad annaksid oma personalivajadustest märku spetsiaalselt arstidele suunatud ajakirjas, nii nagu seda teevad personaliotsingu firmad mõnest teisest riigist. See oli märkuse mõte, mitte Eesti arstide süüdistamine.

Mis puutub üld- ja abiarstidesse, siis perearsti asenduse süsteemis mäletatavasti on esimene linnukene olemas: ka üldarst võib ennast

pakkuda. Abiarstide osas aga on ju seadusraamistik olemas. Mis puutub nende tasustamisse, siis praegu on see haiglate endi otsustada.

See teema väljub küll selle arupärimise raamidest, aga ma usun, et meil kindlasti nii sel kui ka järgmisel aastal jätkuvad viljakad debatted noorte arstidega, arstiüliõpilaste liiduga sel teemal, mismoodi paremini ära kasutada abiarste ning kuidas peaks reguleerima üldarstikutse. See ettepanek on tehtud. Noored arstid ja arstitudengid teatavasti on algatanud väga vahva kampaania "Mina usun Eesti meditsiini". On minulgi au selle kirjaga T-särki omada ja kanda. Nii et jõudu ja edu noortele arstidele! Praegu me oleme kenasti edasi läinud ja küllap jõuame ka üldarsti puudutava regulatsioonini.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh! Kuna me räägime arstiabi kättesaadavusest, siis võtaksin ette ühe väiksema valdkonna – lastearstide teema, mida sa põgusalt mõne sõnaga juba mainisid. Olles ka ise noor isa, oled sa kindlasti kursis, et haiguste perioodil on lastehaigla erakorralises vastuvõtus toimuv aeg-ajalt hullumeelsuse piiril. Mis on meie perearstisüsteemis paigast ära, et ikkagi nii massiliselt leitakse ka ajal, kui perearst tegelikult peaks vastu võtma, et on õigem minna lastearsti juurde?

Hanno Pevkur

Ma arvan, et meie süsteemil ei ole viga midagi. See, et esmatasandil ka lastega tegeletakse, on igati õige. Kui me võtame perearstide vastuvõtu väljaspool Tallinna ja Tartut, siis seal ju valdavalt perearstid teevadki selle töö väga kenasti ära. Siin tuleb tegelikult paralleel tõmmata mitte ainult Tallinna lastehaigla erakorralise meditsiini osakonnaga, vaid ka Põhja-Eesti Regionaalhaigla või Ida-Tallinna Keskhaigla traumapunkti või erakorralise meditsiini osakonnaga. Põhja-Eesti Regionaalhaigla enda analüüs näitab, et 25–30% visiitidest on olnud sellised, mis tegelikult erakorralise meditsiini osakonna kompetentsi pole kuulunud.

Eks see ole paljuski patsientide teadlikkuse küsimus, paljuski aga on selle taga tõsiasi, et noor lapsevanem arvab, et juhtumi võib-olla

saakski lahendada ka perearst, aga kui minna erakorralise meditsiini osakonda, siis vajaduse korral on seal spetsialistid kohe võtta. Ajakulu on väiksem. Aga nagu ma ütlesin, see privileeg – nimetame seda siis privileegiks – on ikkagi peamiselt vaid Tallinna ja Tartu lapsevanematel. Teised suhtlevad ikkagi eelkõige oma perearstiga ja enamik vajalikust tehakse just esmatasandil ära. Minu arust perearstisüsteem on väga hea. Aga loomulikult on ka erakorralisi ettenägematuid juhtumeid, kõik sõltub väga palju konkreetsest olukorrast, kas minna perearsti juurde või erakorralisse meditsiini. Tallinna lastehaigla võib kinnitada, et eelkõige on nende koormus suurem õhtusel ajal ja nädalavahetustel, mil perearstid ei ole kättesaadavad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Ma võtsin sõnasabast või mõttest kinni, kui sa ütlesid, et perearstisüsteem on väga hea süsteem. Mina jäin mõtlema oma lähedaste peale, kes on korduvalt professionaalse abita jäänud. Kus siis nagu viga on või kuhu see pall kukub? Kas selles on küsimus, et see haige, kes on kodus, ei oska end piisavalt hästi väljendada või piisavalt kõvasti soiguda, et ta on haige? Mida siis tegema peab, kui süsteem toimib, aga inimesed abi ei saa? Kus see viga võiks olla?

Hanno Pevkur

Kindlasti peab vaatama igat konkreetset juhtu eraldi. Ma usun, et esimene hinnangu andja on inimene ise. Ta otsustab ise, kas üldse peab arsti poole pöörduma, ja kui peab, siis kas see on perearst või kiirabi või mõni muu kõrgema etapi arstiabi osutaja, kelle juurde ta ise sõidab. See on esimese hinnangu andmise koht. Siis, kui inimene on haaranud telefoni, on järgmine küsimuse koht, kas häirekeskus suudab adekvaatselt reageerida ja otsustada, kas on kiirabi vaja või ei ole vaja, kas inimene saab ise liikuda või ei saa. Aga et küsimusele vastata, selleks peaks küll analüüsima konkreetseid juhtumeid, siis oskaks võib-olla midagi soovitada või kaasa mõelda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh, hea vastaja! Teile rohkem küsimusi ei ole. Me alustame läbirääkimisi. Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Head kolleegid! Saime härra ministri käest teada, et arstide voolavus pole meil probleem, et arstide lahkumine Eestist on hoopis õnn ning arstiabi kättesaadavust hinnatakse uuringute põhjal heaks. Ma julgen väita, et arstiabi ja eriti eriarstiabi kättesaadavus läheb iga päevaga hullemaks. Eriarsti juurde pääsemist peavad inimesed ootama mitmeid kuid, uuringutele pääsemist samuti. Ja see on vana probleem, et raha eest saab kohe, kuid siis tuleb maksta ka analüüsid ise kinni. Näiteks üks magnetresonantstomograafi uuring – seda tehakse üsna palju – maksab inimesele 60 eurot. Ma arvan, et seda saavad endale lubada siiski üsna vähesed.

Nüüd järjekordadest. Näiteks sain teada, ühe ortopeedi juurde pääsemiseks tuleb oodata mai keskpaigani ja teise ortopeedi juurde ei saanudki aega kinni panna – öeldi, et praegu on suveni kõik numbrid kinni ja uut nimekirja veel pole. Ühesõnaga, edasi järjekorda ei panda. Ikka seesama probleem, et nii me varjame justkui tegelikke ooteaegu ja lihtsalt moonutame üldpilti. Mõni aeg tagasi oli näiteks ooteaeg pulmonoloogi vastuvõtule 122 päeva ehk üle nelja kuu, neuroloogi juurde 106 päeva ja LOR-arsti juurde 101 päeva.

Nagu me siin täna juba mainisime, arstide liidu üldkogu tegi avaliku pöördumise. Nad väidavad samuti, et järjekorrad on nii pikad, et ületavad juba ammu igasuguseid määrustes lubatud järjekordi ja seda, mis on kehtestatud seadusega. Midagi pole teha, haigused muutuvad krooniliseks, kui inimene arsti juurde ei saa. Ning nõnda ministrid siin imestavadki, miks puuetega inimesi ja töövõimetus pensionäre pidevalt juurde tuleb. Me ise toodame neid.

Ülemäära pikki ravijärjekordi põhjustab teadagi rahapuudus, kuid ka arstide ja õdede vähesus, nende massiline lahkumine. See on praegu vahest isegi suurem probleem. See kõik on valitsusele teada, aga millega me tegeleme? Ikka vaatame ja otsime, kust veel kord kärpida. Loomulikult, ega raha ei saagi jätkuda, sest Euroopas ainukesena püsib kogu meie süsteem

vaid töötaval elanikkonnal. Kaks kolmandikku tervishoiurahast tuleb meil 13%-lisest ravi-kindlustusmaksust. Tööpuudus on meil aga suur ja nii ei laeku ka makse. Pisut üle veerandi tuleb otse inimese rahakotist ja 6–7% riigieelarvest. Loomulikult raha ei saa jätkuda.

Kordan ikka ja jälle: Maailma Terviseorganisatsioon ehk WHO on otse välja öelnud, et meie tervishoiusüsteem ei ole jätkusuutlik. Kaos on nende sõnul kohe käes. Ka Tartu Ülikooli tervishoiukorralduse professor Raul-Allan Kiivet on öelnud, et Eesti tervishoius on rahastamise kriis. Isegi haigekassa juhatuse esimees Hannes Danilov on tunnistanud, et vaeste inimeste olukord on katastroofiline, sest kui inimene kulutab muude hädavajalike kulutuste tegemisest üle jäävast rahast 40% ravimitele ja ravimisele, siis on see ju katastroofiline.

Hambaravist me oleme siin sadu kordi rääkinud. Inimesed ei käi arsti juures ja lasevad lihtsalt haige hamba välja tõmmata. Prillidest pole mõtet rääkidagi, neid ei jõuta juba ammu osta. Meil on 83 882 ravikindlustamata inimest – need on Praxise andmed eelmise aasta lõpust. Meie retseptiravimid on Euroopas ühed kõige kallimad, omaosalus on 40%. Võrdlen seda nn vanade Euroopa riikidega: Hollandis 0,1%, Itaalias 3%, Prantsusmaal 4%. Palun juurde kolm minutit!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit juurde.

Marika Tuus-Laul

Nii et meie retseptiravimid on ühed kõige kallimad. HIV-i haigestumiselt oleme uhkelt esikohal Euroopas, uute ravimite kompenseerimiselt tagantpoolt teised, tervishoiukulutustelt ühe inimese kohta ka kuskil tagapool, Rumeenia on meist veel kehvem. Samas kingime uhkelt välismaale 100 000-euroseid arste – just nii palju raha kulub ühe arsti koolitamiseks. Varsti hakkame ilmselt värbama ja juba värbamegi arste Venemaalt või Mongooliast näiteks. Loomulikult, arstidel on suur koormus. Ka nende töö, kes on osa ajast Soomes, tuleb teistel ju ära teha. Siit need probleemid hakkavadki. Minister on rääkinud stardirahast noortele, aga seda jätkub ainult kümnele arstile ja mitte rohkem.

Tõepoolest, me ikkagi küsime: mis siis tegelikult toimub, härra minister? Võib-olla teil on keegi tuttav ja lasete tal uurida, kui ruttu ta saaks näiteks ortopeedi või LOR-arsti või pulmonoloogi vastuvõtule. Need on väga pikad järjekorrad.

Muidugi jääb igavesti püsti küsimus sellest, et meie eraõiguslik tervishoid loomulikult töötab kasumi nimel. Äriühingut huvitab vaid kasuminumber, ravimine tuleb alles teises järjekorras. Selle süsteemi korral polegi eriti midagi paremat loota. Me võime sinna kühveldada raha sisse kui palju tahes, andes sisuliselt maksumaksja raha haigekassa vahendusel eraõiguslikesse kättesse. On fakt, et kasumile orienteeritus toobki tervishoius tegelikult kaasa sotsiaalse ebavõrdsuse. Me võiks seda probleemi vähemalt tunnistada, aga selle asemel saime siin täna teada, et kõik on justkui enam-vähem korras. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun kõnepulti Mihhail Stalnuhhini! Kaheksa minutit kokku.

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma tulin kõnepulti ainult selle pärast, et mulle tundus, et lugupeetud härra minister natuke nagu solvus minu küsimuse peale. Lihtne küsimus – kas on kuskil kuulutusi olnud, et otsitakse arste Jordaaniast. Asi on nimelt selles, et ma vahepeal jõudsin saalist väljas käia, helistasin ühe väikse Eesti linna haiglasse ja küsisin: ma olen kuulnud, et teil on üks Jordaania kirurg tööl, kas teistest riikidest on ka arste? Mulle öeldi, et mul on vananenud info – neid Jordaania arste on meil neli. Ja veidi rohkem on arste meie idapoolsest naaberriigist. See tähendab, et me toodame arste ja nad lahkuvad riigist, meie aga peame sisse tooma arste Venemaalt, Valgevenest ja Jordaaniast. Aga mina näiteks ei võta seda isiklikult ja soovitan ka härra ministrile: ärge solvuge! Ärge võtke südamesse, ärge võtke isiklikult!

Tegelikult oleks mul põhjust seda ka isiklikult võtta, sest üks minu sugulane, õetütar, töötab Inglismaal medõena ja sinna välisriiki on teda ajanud ainult majanduslik olukord ja meditsiini finantseerimine siin Eestis. Ja teine näide. See neiu on praegu alles minu potent-

siaalne sugulane, aga ma loodan, et ta saab reaalsugulaseks. Eelmine aasta sai ta diplomi, praegu õpib rootsi keelt ja usun, et ta õpib selle ära. Ise saate aru, millega see lõpeb, kui arstidiplomiga inimene õpib rootsi keelt. Nii et mul on põhjust paljudesse küsimustesse isiklikult suhtuda. Näiteks reedel sain ma kätte Kesknädala, millest lugesin, et üks värske sotsiaaldemokraat – oi, ma ei tahaks eksida, siin kõlab tõesti niiviisi –, keegi Tamara Luigas andis intervjuu venekeelsele ajalehele Den za Dnjom ja ütles seal muu hulgas sellised sõnad: "Saaks nädalakski tagasi stalinliku aja, loodaks kiiresti kord majja!"

Ma ei võta seda isiklikult, kuigi minu vanaisa oli küüditatud, 13 aastat istus laagrites, alles 1950. aastate lõpus sai tagasi koju Eestisse. Ma ei võta seda isiklikult. Kui sotsiaaldemokraatidel on selline seisukoht Stalini suhtes, las olla. Igal inimesel on õigus oma arvamusele. Ma ei võta südamesse, kui räägitakse, et meie kant, Lembit, eks ole, Ida-Virumaa, on kuidagi eriti korruptiivne. Ma muidugi tean Justiitsministeeriumi statistikat. Ma tean, et viimase kolme aasta jooksul on korruptiivseid kuritegusid aastas keskmiselt 240 või veidi rohkem. Narvas elab 64 000 inimest, 5% elanikkonnast, seega meil peaks olema keskmiselt aastas 12 korruptiivset kuritegu. Meie võimuorganites on neid viimase kolme aasta jooksul olnud kolm, kusjuures üks juhtum on täielik jama, üks on matkimise tagajärg ja ühest juhtumist võib tõesti rääkida kui korruptsioonist.

Aseesimees Laine Randjärv

Hea ettekandja, mul on selline märkus, et meil on täna olemas ka vaba mikrofoni voor. Ehk läheksime arupärimise teema juurde tagasi.

Mihhail Stalnuhhin

Ma räägingi sellest. Toon härra ministrile näiteid sellest, et pole vaja solvuda, kui Riigikogu liikmed küsivad. Meil on õigus küsida, teie võiksite vastata. Solvuda pole vaja! Meie ju ei solvu! Ja kui jätkata seda teemat, mida kõike me südamesse ei võta, siis näiteks seesama korruptsiooni statistika juhtum. Kes on meil korruptandid viimase kahe aasta jooksul olnud? Üks abiprokurör, kaks kohtunikku, politseiülem. Ent räägitakse Narvast, räägitakse Ida-Virumaast. Aga me ei solvu. Me suhtume

sellesse täitsa rahulikult. Nii et isegi kui küsitakse, kas Jordaaniast või Venemaalt või mujalt kutsutakse meile arste, ja kui sellist kuulutust ajakirjas Eesti Arst ei ole, siis võib seda teemat ju rahulikult arendada. Ei ole sääraseid kuulutusi näinud. Ja ongi kõik. Niisuguse suhtumisega me elame kõik pikemat ja õnnelikumat elu, sest iga asi, mis sa südamesse võtad, tahab sind tappa. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas ettekandja soovib lõppsõna? Palun teid, sotsiaalminister Hanno Pevkur, kõnetooli!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu liige Stalnuhhin, ma imestan teie inimesetundmise üle! Ma ei tea, aga mina küll ei solvunud. Kui teile jäi mulje, et ma solvusin, siis palju õnne teile! Aga ärge inkrimineerige inimestele asju, mida pole olnud. Minu soovitus teile: kui küsite, ma vastan. Kui vastus ei meeldi, saate uuesti küsida.

Ma ei solvunud. Ma tõin väga lihtsa näite, tuginedes sellele arstide ajakirjale. Ma sooviksin näha, et seal oleksid ka Eesti haiglate kuulutused, sest ka Eesti haiglad vajavad pädevaid arste Tartu Ülikoolist. Te kuulsite statistikat: Tartu Ülikooli Kliinikumist lahkus 25 arsti, 26 noort residentit tuli tööle. Tallinna haiglates ei ole ka probleemi. Minu soov ministrina ja ma usun, et ka teie kui Narvast valitud inimese soov on, et Narva haiglaski oleks noori residentide, kes tulevad Tartu Ülikoolist, et Ida-Viru Keskhaiglas oleks noori arste, kes tulevad Tartust. Aga kui Ida-Viru Keskhaigla või mis iganes haigla Eestis leiab pädeva personali väljastpoolt Eestit, siis olgu nii. Peaasi, et nad suudavad Eesti inimesi adekvaatselt aidata.

Samasuguse küsimuse võite muuseas Soome parlamendis küsida: miks Soome riigis koolitatud arstid ei taha töötada Soomes? Miks Saksamaal koolitatud Saksa arstid ei taha töötada Saksamaal, vaid lähevad Norrasse või Ameerika Ühendriikidesse? Arstide liikumine nii nagu teiste erialade spetsialistidel on vaba. Kindlasti saab iga riik teha väga palju, et arstid püsiksid kodumaal, aga tööjõuturg – mitte ainult meditsiinis, vaid ka laiemalt – on Euroopa Liidus avatud ja see on üks Euroopa Liidus kehtivaid põhiõigusi. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas soovite kohapealt esitada protseduurilise küsimuse, Mihhail Stalnuhhin? Palun!

Mihhail Stalnuhhin

Protседuuriline küsimus: tahtsin täpsustada, et vastavalt meie töökorraldusele ei saa ma Soome parlamendis küsimusi esitada. Ja ma väga palun vabandust, ent mulle tõesti tundus, et te solvusite. Aga tänu sellele ma sain ka sõna võtta.

Aseesimees Laine Randjärv

See ei olnud protseduuriline küsimus. Aga suur tänu kõigile! Sellega on viies arupärimine ammendunud.

6. Arupärimine patsientide ravita jätmise kohta (nr 94)

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme järgmise, kuuenda arupärimise juurde, milleks on Riigikogu liikmete Rainer Vakra, Tarmo Tamme, Eldar Efendijevi, Enn Eesmaa, Inara Luigase, Peeter Vösa, Mihhail Stalnuhhini, Marika Tuus-Lauli, Jüri Ratase, Viktor Vassiljevi, Yana Toomi, Kalle Laaneti ja Deniss Boroditši tänavu 18. jaanuaril esitatud arupärimine patsientide ravita jätmise kohta sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Arupärijate nimel tuleb kõnetooli Kalle Laanet.

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Hea minister! Head kolleegid! Ma alustan solvumisest. Ei maksa siin solvuda midagi. See tekitab depressiooni ja depressiooni ravimiseks on jälle arste vaja ja neid on meil vähe. Nii et võtame asja rahulikult. Arupärimise eesmärk on hoopis teistsugune. On olemas tippspetsialist, arst, kes on päevapealt lahti lastud. Ta ei taha Eestist ära minna ja tahaks siin tööd teha, aga kahjuks on töövõimalused kesised, kuna haiglas, kus ta praegu töötab, selles valdkonnas tööd ei ole ja mis saab edasi, ei tea Eestis vist keegi.

Aga meie põhiküsimus, kui minna täpselt selle arupärimise juurde, on, et 2011. aastal nädal enne jõule vallandati Põhja-Eesti Regionaalhaiglast päevapealt südamearst Hasso Uuetoa usalduse kaotuse tõttu. Peapõhjus oli tänavuse 13. jaanuari Postimehe andmetel te-

ma osalemine operatsioonil n-ö konkureeriva Ida-Tallinna Keskhaigla südamekeskuses, kus tehti Eestis esmakordselt neeruarterite deneratsiooni kõrge vererõhuga haigetele.

Hasso Uuetoa on Eesti ainuke spetsialist teatud spetsiifilises ravis, südame kodade virvenduse ablatsioonis. Südamearsti vallandamine võttis peatse ravi lootuse 88-lt südame rütmihäirete all kannatavalt patsiendilt. PERH-i kinnitusel tingis südamearsti usalduse kaotamise mitu asjaolu, millest näiteks üks oli, et hoolimata vastupidisest kokkuleppest suunas doktor Uuetoa jätkuvalt patsiente ITK-sse ravile. PERH asus olukorda lahendama, alustades läbirääkimisi Soome kolleegi kaasamiseks, selleks et veebruarist protseduurid taas käivitada. Haigekassa on seisukohal, et ka vajaliku spetsialisti puudumine kuulub nende põhjuste hulka, mis võimaldab inimese välisriiki ravima saata. Siiski pole kindel, kas see kehtib ka vallandatud südamearsti Hasso Uuetoa patsientide kohta.

Kehtiv ravikindlustuse seadus sätestab, et haigekassa võib sõlmida lepingu kindlustatud isikule välisriigis tervishoiuteenuse hüvitise võimaldamiseks kindlustatud isiku või tema seadusliku esindaja taotluse alusel, kui taotletavat tervishoiuteenust ega sellele alternatiivset tervishoiuteenust Eestis ei osutata; kui taotletava tervishoiuteenuse osutamine on kindlustatud isikule näidustatud; kui taotletaval tervishoiuteenusel on tõendatud meditsiiniline efektiivsus ning taotletava tervishoiuteenuse eesmärgi saavutamise keskmine tõenäosus on vähemalt 50%.

Sellega kaasnevalt on meil lugupeetud sotsiaalministrile seitse küsimust. Ootame vastuseid. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun kõnetooli sotsiaalminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Head arupärijad! Arupärijate nimel arupärimise ette kandnud häält Saaremaalt valitud Riigikogu liikmelt oleks küll oodanud ettepanekut, et võtame mõnuga, mitte et võtame rahulikult. Aga see selleks.

Püüan siis küsimused üle käia. Esimene küsimus: kui problemaatiliseks ma pean haiglate

omavahelist konkurentsi? Kui me püüame defineerida, mis asi see konkurents on, siis võiksime seda defineerida niimoodi, et mitmel eri subjektile on sarnased huvid või nad taotleavad samaaegselt sama eesmärki. Eesti tervishoius on meil sellega seonduvalt kaks problemaatilist suundumust. Esiteks haiglate konkurents pädeva personali osas, sh teistest riikidest pärit personali osas, mille üle me siin just elavalt debateerisime. Ja teiseks siis haiglate huvi osutada kasumlikke tervishoiuteenuseid. Olukorra muudab kindlasti keerulisemaks asjaolu, et haiglavõrgu arengukava haiglate omanikud on kas omavalitsused või siis riik, ja omanike huvid ei ole mõnikord ühtsed. Aga laias laastus peaks see, et Eesti haiglatel on omavaheline konkurents, tegelikult olema positiivne. Konkurents viib alati edasi ja ka tervishoiuteenuse arendamisel on konkurents üks edasiviivaid jõude. Ning selleks, et seda natukene reguleerida, on Vabariigi Valitsus koostanud haiglavõrgu arengukava ning ministri määrusega on kehtestatud nõuded eri liiki haiglate kohta: eri haiglaliikidele on ette antud tegevused, mida nad teha tohivad ja mida ei tohi ning milleks on neil õigus eeldada ka riigipoolset rahastamist.

Teine küsimus: "Kuidas hindate tekkinud olukorda, kas vallandamine nimetatud põhjustel ei lähe vastuollu arstieetikaga?" Arsti vallandamine on kahtlemata tööandja ja töötaja vaheline küsimus ning arstieetikat otseselt sellega siduda ei saa. Kui me vaatame arstieetika koodeksit, siis selle kohaselt on arsti kutsetöö kõrgeim eesmärk edendada ja kaitsta inimese tervist. Arst käitub igas olukorras oma elukutse vääriiselt. Samuti sätestab Eesti arstieetika koodeks käitumisnormid kolleegidevahelistes suhetes. Arstieetika räägibki arstist, mitte niivõrd tervishoiuteenuse osutajast. Mis puutub kahe isiku ehk teenuse osutaja ja arsti vahelisse suhtesse, siis see on nende omavaheline kokkulepe. Küll tuleb arvestada loomulikult seda, et kui arst töötab mitme tööandja juures, siis peaks neil olema kokku lepitud, millised on asjaomased tingimused. Meil teatavasti töölepingu seadus lubab reguleerida teise tööandja juures töötamist, samuti kohaldada saladuse hoidmise kohustust. Samamoodi on võimalik lepingus sätestada, millist käitumist tööandja töötajalt eeldab ja mida ta peab usalduse kuritarvitamiseks, lojaalsuskohustuse rikkumi-

seks jms. Iseenesest on seadusega kõik võimalused antud, aga loomulikult tuleb need tööleasumisel arsti ja haigla vahel kõik läbi rääkida. On väga lihtne töösuhe lõpetada, kui lojaalsuskohustust on rikutud ja kui seda ei ole rikutud või kui olukord on n-ö vaidlusalune, siis minnakse kohtusse.

Kolmas küsimus: kas konkurendi juures oma vabast ajast patsientide ravimine on minu hinnangul piisav põhjus väga hea spetsialisti vallandamiseks? Ma hea meelega jätaaksin selle vaidluse kohtu uste taha. Usun, et kui kohus on sellele hinnangu andnud, siis on see tehtud piisavalt adekvaatselt. Minu teada on see vaidlus praegu kohtus ja kindlasti kohus seda ka arutab. Selle küsimuse raames ma aga hea meelega informeerin teid, et me eelmisel nädalal kohtusime selle tüli osapooltega. Ma olin enda juurde kutsunud doktor Uuetoa, Eesti Kirurgide Assotsiatsiooni ja Eesti Kardioloogide Seltsi inimesed, samamoodi mõlema haigla, nii Ida-Tallinna Keskhaigla kui ka Põhja-Eesti Regionaalhaigla juhatuse liikmed. Me rääkisime üsna avameelselt. Rääkisime sellest, milline olukord on tekkinud. Minu kõige suurem mure sellega seonduvalt on ikkagi see, et Eesti arstkonna maine tervikuna ei saaks säärase probleemide tõttu kahjustatud. Ja loomulikult ka see, et Eesti patsientide ravivõimalused ei muutuks kehvemaks. Sellel kohtumisel Põhja-Eesti Regionaalhaigla esindaja kinnitas, et tänaseks päevaks, kui me siin seda küsimust arutame, on see teenus patsientidele kättesaadav. Aga kõik osapooled mõõnsid, et kogu see lahendus, kogu see asjade käik ei olnud kõige mõistlikum. Üks ümarlaual osalenud inimene tegi ka üleskutse, et töövaidluse osapooled ehk doktor Uuetoa ja Põhja-Eesti Regionaalhaigla leiaksid kohtuvälise lahenduse. Ma ei tea, kas nad seda teevad või mitte.

Neljas küsimus: kuivõrd ma nõustun väitega, et tuleks leida kompromiss? Kuidas saab sellega mitte nõustuda? Kompromiss on alati kõige parem. Nagu ma juba ütlesin, ka sellel minu juures toimunud arutelul sai tehtud ettepanek, et töötüli osapooled püüaksid leida kompromissi. Aga kompromissi jaoks on vaja kahte poolt. Kui ma peaksin ütlema oma subjektiivse hinnangu, siis selle kohtumise järel on mul tunne, et kompromissi saavutamise tõenäosus on suhteliselt väike, kui nad nüüd mõne nädala või päeva jooksul ei suuda kuidagi

gi teistmoodi kokku leppida. Seal ümarlaual mul küll sügavat veendumust ei tekkinud, et kaks osapoolt võiksid mingi mõistuspärase lahenduse leida.

Viies küsimus: kui palju kallimaks kujuneb hinnanguliselt nende patsientide ravi, kes tuleks vajaliku spetsialisti puudumise tõttu välismaale saata? Me oleme küsinud kardioloogide seltsilt sõltumatut ja pädevat hinnangut ravimeetodite kättesaadavuse kohta ning nende asendatavuse kohta teiste ravimeetoditega südame rütmihäirete ravis. Palusime samuti seltsi arvamust, millised on nende meetodite edasiseks kasutamiseks eeldatavad välja- ja täiendusõppe vajadused, võimalused ja mõjurid. Kardioloogide seltsi vastusest tulenevalt tegelevad kodade virvendusarütmia Eestis kõik ravisutused, muuseas ka perearstid, aga loomulikult, kui me juba räägime kirurgilisest sekkumisest, siis on olukord teine. Kardioloogide seltsi info kohaselt on tegu paljudest põhjustest tingitud haigusega, mille puhul ravi oleneb haiguse arenguetapist. Ei saa väita, et ainult üks ravimeetod on ainuvõimalik. Arvestades nii sellel kohtumisel toimunud vestlust kui praegu käimasolevaid menetlusi, millest üks on erialade arengukavad, sh kardioloogia arengukava, ma loodan väga, et kardioloogide selts eelkõige omavahel lepip kokku nii erinevate raviviiside kui ka ravi osutamise kohtade visiooni Eestis. Sellest tulenevalt saab teha ka edasisi personalivalikuid haiglate kaupa. See on see, mida meil on alust praegu loota, aga selle eelduseks on loomulikult, et mitte haiglad omapäi ja mitte minister üksi kuskil Gonsiori tänava maja neljandal korrusel ei otsusta, vaid eelkõige kardioloogide selts on see, kes kujundab ühtse ja selge arusaama, kuidas nii kodade virvenduse kui ka teiste kardioloogide sekkumist vajavate haigustega tegeldakse. Sel haigusel on mitu astet ja sellest oleneb, milliste näidustuste puhul on kirurgiline sekkumine õigustatud, milliste puhul mitte, milliste puhul sobib üks raviviis, milliste puhul teine. Too möödunud nädala vestlus läks meil väga detailseks. Lõppresümee saab aga olla see, et eesmärk on leida kõiki rahuldav tulemus. Eesmärk on tagada Eesti arstkonna püsivalt hea maine, et me ei peaks tegelema säärase probleemidega ei avalikkuses ega ministri kabinetis. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume nüüd küsimuste juurde. Palun, Viktor Vassiljev, teie küsimus!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Ilmselt nagunii tuleb kedagi välismaal ravida, sellepärast et nii väikses riigis nagu Eesti tuleb käituda nii nagu teistes väikestes riikides: kus osutatakse paremat teenust, sinna inimene ravile saadetakse. Lihtsalt ei ole mõtet kõiki teenuseid ise osutada, kui mujal tehakse midagi paremal viisil ja on rohkem kogemusi. Aga probleem on muidugi selles, et kui üks inimene saadetakse Saksamaale, siis neli inimest jäävad ravimata, sest kindlustuskate on täiesti erinev. Probleem ongi selles, et paljud patsiendid jäävad ravimata, nii nagu paljud inimesed jäävad Eestis tööta, nii nagu paljud inimesed ei suuda oma võlgu maksta – raha ei ole. Ja raha ei ole ka tervishoius. On küll välja kuulutatud, et asjaomane protsent SKT-st on meil peaaegu sama nagu mujal Euroopas ...

Aseesimees Laine Randjärv

Palun teie küsimus!

Viktor Vassiljev

... aga raha on ikkagi neli ja pool korda vähem kui Saksamaal ja Rootsis. Miks te ei küsi raha juurde?

Hanno Pevkur

Raha ei tule seina seest või puu otsast. Hea Riigikogu liige kindlasti teab seda, et raha toovad riigieelarvesse maksumaksja töökad käed. Aga kui me räägime ravi võimalustest ja vajadustest välismaal, siis soovitan teil üle vaadata eilne "Aktuaalne kaamera. Nädal". Seal oli ilusti toodud statistika, kui paljudele välismaal ravi taotlenutest on raviraha võimaldatud ja kui paljudele mitte. Ma olen teiega sada protsenti nõus, et kõiki raviprotseduure ei ole otstarbekas või mõistlik Eestis teha, kui meil puudub selleks pädevus. See on igati mõistlik seisukoht. Mis puhtub rahasse, siis minu teada ei ole haigekassa jätnud välismaal kellegi ravi kinni maksmata. Kui on vajadus olnud, on seda tehtud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Nagu me teame, töötab väga palju arste paralleelselt nii avalik-õiguslikus äriühingus kui eraõiguslikus äriühingus. Kas see on tavapärane Euroopa Liidu praktika või te näete siin mingit huvide konflikti?

Hanno Pevkur

Hea Riigikogu liige! Meil ei ole avalik-õiguslikke äriühinguid haiglates. Kõik haiglad on aktsiaseltsid või sihtasutused. Me võime rääkida sellest, et nende aktsiate omanik on kas siis riik või omavalitsus, aga nad on kõik eraõiguslikud juriidilised isikud. Teiste riikide praktika on erinev. Soomes, meie palju kordi mainitud naaberriigis, viljeletakse sellist võimalust, et arst võtab vastu nii riigi rahakoti peal tegutsevas haiglas kui ka erapraksises. Nii on ka teistes riikides. Pigem on küsimus selles, et see hulk raviteenuseid, mida tellib riik, peab olema haiglas tagatud. Kui arst suudab teha rohkem, siis on tal see õigus olemas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Kas te võite öelda, kui suur on viimastel aastatel olnud nende arstide arv, kes kaotasid usalduse ja olid sunnitud töölt lahku-ma? Või on see, millest me täna räägime, erandlik juhtum?

Hanno Pevkur

Ma eelmisele küsimusele vastates tõin Tartu Ülikooli Kliinikumi näite, kus 25 arstiga lõpetati töösuhe. Seal ühel juhul oli kahjuks põhjuseks surm, vist kuuel või kaheksal juhul pensionile minek ja ülejäänud olid teised põhjused – kas selle taga oli töötaja ja tööandja vaheline kokkulepe, töötaja algatus või midagi muud. Mul ei ole käepärast täpset statistikat, seda peaks hakkama haiglate kaupa küsima, kas kusagil on keegi usalduse kaotanud. Aga see juhtum, mille kohta arupärimine on esitatud, on avalikus meedias käsitlust leidnud ja mitte ainult avalikus meedias, vaid nagu ma ütlesin, üsna erakordsena ka ministri kabinetis koos kõikide osapooltega. Ma väga loodan, et selliseid juhtumeid, mis kahjustavad arstide

mainet tervikuna Eestis – seda ei saa käsitada ainult ühe arsti ja haigla vahelise konfliktina, vaid seda tuleb vaadata laiemalt –, jääb vähe- maks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Ma olen teiega täiesti ühel nõul, et tervishoius on elementaarne hea pädevus. Ja me oleme seni harjunud oma tervishoiu taset kõrgeks pidama. Tuleb välja, et see nii kõrge siiski ei ole. Ma küsin teilt: millal see tase jõuab nii kõrgele, et meie kõige austatumad inimesed või ütleme siis otse välja, austatud president ei oleks sunnitud pöörduma välisriiki?

Hanno Pevkur

Mis nüüd küll juhtus, et me teiega ühel meelel oleme!? Uskuge mind, Eesti arstiabi on väga kõrgel professionaalsel tasemel. Aga nagu näitas ka eilne "Aktuaalne kaamera. Nädal", on siiski hulk juhtumeid, mille puhul ravi tuleb osutada väljaspool Eestit. See ei tulene mitte sellest, et meil on halb arstiabi kvaliteet. Meil on väga hea arstiabi kvaliteet. See tuleb sellest, et arvestades meie elanikkonna suurust – 1,3 miljonit inimest –, ei saagi meil teatud haruldaste haiguste puhul arstidel korralikku pädevust tekkida. Juhtumite arv on lihtsalt nii väike.

Te mainisite härra presidenti, aga ma ei tahaks siin seda pikemalt lahkama hakata. See on ka meediast läbi käinud. Ütlen vaid nii palju, et olen sellest rääkinud nii haigekassaga kui ka konsiiliumist osavõtnud inimesega. Kui tavapäraselt langetavad konsiiliumi otsuse kaks või kolm arsti, siis selle juhtumi puhul oli konsiiliumis viis inimest. Kõik need viis inimest kinnitasid, et tegu oli sellise vigastusega ja sellise ravimeetodiga, mida ei olnud mõistlik Eestis ette võtta. Nii see ettepanek tehti ja patsient sai lõpuks ise valida, kas ta soovib selle protseduuri teha Soomes või mitte. Arvan, et selle teema võiks lõpetatuks lugeda ja aktsepteerida arstide arvamust. Viis Eesti juhtivat ortopeedi on kinnitanud, et selle protseduuri läbiviimiseks oli mõistlik kasutada Soome arsti, ja me võiksime Eesti arste usaldada.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Küsimuste voor on läbi. Avan läbirääkimised. Palun kõnepulti Kalle Laaneti!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Hea minister, ma siiralt tänan, et konkreetselt selle arsti küsimust on nii erakordselt kõrgel tasandil arutatud! Ma arvan, et ta on väga hea spetsialist ja tema lahkumine Eestist, mis võib suure tõenäosusega reaalsuseks saada, on nendele haigetele, kes tema abi vajavad, tõsine kaotus. Aga ei saa mina siit puldist seda olukorda lahendada. Kui minister üritas seda ümarlaua abil lahendada ja tulemust siiski ei ole, siis on vist ainukene võimalus oodata, mida toob aeg.

Aga kui rääkida meie meditsiinist, siis ma olen absoluutselt nõus, et Eestis on väga professionaalsed arstid, Eestis on väga hoolivad arstid. Enne ma kasutasin väljendit, et kusagil kukub pall kellegi vahele maha. Väga paljudel puhkudel tekivad probleemid just sellest, et haigusi ei suudeta õigel ajal diagnoosida ja nendele reageerida. Eelmise arupärimise ajal ma esitasin suhteliselt laia küsimuse just seepärast, et mul on väga palju isiklikke näiteid. Suurem osa minu teadlikust tööelust on möödunud turvalisuse valdkonnas. Aga nende näidete baasil tekib mul küsimus, kas mina pean olema see hiromant, kes ütleb ette, millise proovi me võtame või milline see haigus reaalselt võib olla. See ei ole minu arvates väga konstruktiivne lähenemine. Ma arvan, et võib-olla oleks õige aeg teha, kui moodsat sõna kasutada, kogu meditsiinivaldkonna audit, et teada saada, kust king pigistab, ja positiivses mõttes järele aidata. See järelevalvesüsteem ei peaks töötama karistava meetmena, vaid just nimelt ennetava meetmena, et me suudaksime ära hoida midagi, mida me ei soovi.

Samas pean tunnustama, et Hanno Pevkur on sotsiaalministri ametis väga hästi hakkama saanud. Ta on suutnud meile siin Riigikogu saalis adekvaatseid vastuseid anda ja kui on häda käes, siis on võimalik temaga vestelda ka Riigikogu koridoris. Kuid ma mõistan ka seda, et praegune süsteem on üles ehitatud niimoodi, et tal ei ole väga suurt õigust sekkuda teatud küsimuste lahendamisse. Eraõiguslike haiglate autonoomiasse sekkumine on tema puhul õiguslikult välistatud. Jah, positiivne konku-

rents on kindlasti edasiviiv jõud. Kuid kas ei või olla nii, et Eesti mastaabis muutub see positiivne konkurents ühel hetkel negatiivseks konkurentsiks? Need on küsimused, millele mina kindlasti siin puldis vastata ei oska, aga nendele küsimustele on vaja vastuseid. Vastused tuleks saada inimeste käest, kes on kompetentsed neid andma.

Lõpetuseks ütlen, et ma väga loodan, et Eesti ei kaota ühte head spetsialisti. Minu teada käib praegu selle valdkonna spetsialist Soomest Põhja-Eesti Regionaalhaiglas haigeid vastu võtmas. Kindlasti ei saa Eesti patsiendid sellises mahus abi, nagu nad enne said. Ning kindlasti maksab see teenus tunduvalt rohkem, kui maksis meie oma tohtri puhul. Tegu ei ole mingi lahendusega, millega on aega, tegu on kriisiaja lahendusega. Samas me peame leidma lahendused ka pikemaks ajaks. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun kõnetooli Tarmo Tamme!

Tarmo Tamm

Proua juhataja! Härra minister, palun oma väljendi pärast vabandust! Väljendusin valesiti – loomulikult ma mõtlesin eraõiguslikke haiglaid, mis osalt kuuluvad riigile ja omavalitsustele ning osalt erakapitalile. Kui arstid võivad seal niimoodi töötada, siis minul ei ole selle vastu midagi, aga piirid peaksid olema selgemad. Kui päeval võtab arst vastu eraõiguslikus haiglas, mis kuulub riigile või omavalitsusele, ja õhtul võtab kusagil mujal vastu, siis minu arvates mingi huvide konflikt on olemas.

Teine teema on see, et meie Eesti väikses turukonkurentsisis ei tohiks meditsiinis olla konkurentsi sellisel kujul, nagu see praegu on. Ei tohiks olla investeringuid, mis kunagi ei teeni end tagasi, ja vastastikust dubleerimist. Ilmselt laieneb see ka personalile. Me võiksime püüda seda valdkonda koordineerida, et olla süsteemsed ja teatud valdkondades tugevad. Need on mõtted, mis ma tahtsin teile edasi öelda. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised ja ka kuuenda arupärimise käsitlemise.

7. Arupärimine Eesti kui Venemaa organiseeritud kuritegevuse transiidikoridori kohta (nr 102)

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme tänase viimase arupärimise juurde, milleks on Riigikogu liikmete Deniss Boroditši, Kadri Simsoni, Tarmo Tamme, Inara Luigase, Ester Tuiksoo, Priit Toobali ja Rainer Vakra 26. jaanuaril 2012. aastal esitatud arupärimine Eesti kui Venemaa organiseeritud kuritegevuse transiidikoridori kohta siseminister Ken-Marti Vaherile. Palun arupärijate nimel kõnepulti Deniss Boroditši!

Deniss Boroditš

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Hea minister! Me kõik teame, et 2007. aastast peavad vastavalt Euroopa Liidu määrusele reisisjad, kellel on kaasas sularaha väärtusega 10 000 eurot või rohkem, selle tollis deklareerima. See sularaha deklareerimise kohustus on kehtestatud kuritegevuse ohjeldamiseks ning turvalisuse suurendamiseks Euroopa Liidus rahapesu ja terrorismi tõkestamise kaudu. Me kõik teame, et Eesti Vabariigil on Euroopa Liidu välispiirina kanda strateegiline roll. Samas mõned juhtumid näitavad, et alati ei tule see vahest kõige paremini välja. Seoses sellega tahame konkreetsete küsimuste abil targemaks saada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun kõnetooli siseminister Ken-Marti Vaheri!

Ken-Marti Vaher

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed, tänan arupärimise eest! Vastan teie küsimustele.

Esimene küsimus: "Kuidas takistada tekkinud olukorral, kus teatakse, et juhtum on Venemaa kuritegeliku raha legaliseerimine läbi Eesti, aga me ei suuda seda tõestada?" Tahaksin alustuseks öelda seda, et me ei saa Eesti riiki käsitada kui Venemaa organiseeritud kuritegevuse transiidikoridori. Selles arupärimises käsitletud üksikjuhtumi näitel üldistusi teha minu hinnangul ei saa. Saame aga kindlasti tõdeda seda, et võimaliku sularaha transiidiga seonduv kujutab endast Eesti õiguskaitseorganite jaoks tõsist väljakutset. Sellega on tegeli-

kult juba päris mitmeid aastaid tegeletud, on ka astunud samme niisuguse tegevuse tõkestamiseks. Räägin sellest natuke konkreetsemalt kolmandale küsimusele vastates.

Nüüd konkreetne küsimus. Kui tegemist on rahvusvahelise kaasusega, nagu ka arupärimises on viidatud, mille puhul rahapesu, eelkuritegu, on toime pandud välisriigis, siis on selle eelkuriteo tõendamine sageli äärmiselt keeruline. Rahapesu kriminaalmenetlustes on piiriüleste juhtumite korral suurim probleem just seadustikus sätestatu, mille kohaselt on isiku süüdimõistmiseks rahapesus vaja tõendada, et vara on saadud tänu kuritegelikule tegevusele. See tugineb rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadusele. Ka Riigikohus on oma kohtuotsustes toonitanud eelkuriteo tõendamise vajalikkust. Sellisel juhul sõltub Eestis menetletava kriminaalasja perspektiiv välisriigi õiguskaitseorganite võimekusest eelkuritegu lahendada. Paraku on mitmed menetlused tulnud lõpetada, sest välisriikide õiguskaitseorganid pole suutnud võimaliku eelkuriteo kohta selliseid andmeid koguda, mis võimaldaks esitada süüdistuse rahapesu toimepanemises ning võimaluse korral rahapesu objektiks olev vara konfiskeerida.

Teine küsimus: "Milliseid õigusakte me peaksime täiustama, et eelnimetatud piinlikke juhtumeid Eesti residentide osalusel enam ei toimuks?" Rääkides konkreetsetelt rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadusest, mis aastal 2008 jõustus ja mida on seitsmel korral muudetud, on selge, et see seadus vajab veelgi lihvimist ja ka täiendamist. On vaja lisada uusi sätteid, reguleerimaks praktikas ilmnunud probleemkohti. Nagu te teate, on praegu Riigikogus menetluses seaduseelnõu 157, mis on just nimetatud seaduse muutmise seaduse eelnõu. Vahest kõige olulisem muudatus on nn halduskonfiskeerimise instituudi mõiste sisustamine, mida ma pikemalt selgitama ei hakka, kuna seda on rahandusminister Riigikogus juba tutvustanud.

Täiendavalt kaalumiseks aga võib-olla mõned märkused juurde. Üks mõte puudutab Politsei- ja Piirivalveametis tegutsevat rahapesu andmebürood. Kaalumiseks on välja käidud mõte anda ka rahapesu andmebüroole kriminaalmenetluse õigus. Praegu tal seda ei ole. Uurimisfunktsiooni andmise vajadus on tingitud just tänapäeva rahapesu toimumise kiiru-

sest – rahapesijate tuvastamise ja kriminaal-asjas tõendite kogumise eesmärgil oleks oluline, et pärast vastava sisuga teate saabumist suudetakse vajalikke uurimistoiminguid alustada väga kiiresti. Aeg, mis siis kulub rahapesu andmebürool materjalide kokkupanemiseks, uurimisorganitele edastamiseks ja viimastel menetluse alustamise otsustamiseks, võib tihti otsustav olla. Kurjategijatel võib õnnestuda oma tehing lõpuni viia ja astuda muidki samme, et võimalikust vastutusest pääseda.

Milliseid samme veel võiks õigusloomes astuda? Üks võimalus oleks rahapesu definit-siooni muutmise. Ka võiks kaaluda, kas mitte loobuda kehtivast rahapesu eelkuriteo tõendamise nõudest, millele ma juba viitasin. Praegu on kriminaalmenetluse perspektiiv paljudel juhtudel sõltunud välisriigi õiguskaitseorganite suutlikkusest. Loomulikult vajab see muudatus eelnevat põhjalikku analüüsi. Samas tuleb tähelepanu juhtida ühele Euroopa Nõukogu konventsioonile 2005. aastast, mis puudutab rahapesu, kriminaaltulu avastamist, arestimist, konfiskeerimist ja terrorismi rahastamist. Selle artikli 9 punkt 5 sätestab, et rahapesus süüdimõistmiseks ei ole vajalik samaaegne või eelnev isiku süüdimõistmine eelkuriteos, ja punkt 6 seda veel täpsustab. Rahandusministeerium on vastava kirjaga veebruaris 2012 juba esinenud ja asjaomane eelnõu, millele eelneb kindlasti korralik analüüs, on Vabariigi Valitsusel plaanis esitada 2012. aasta sügisel.

Ma olen selle peaaegu et aasta jooksul, mis ma ministrina töötanud olen, olulise prioriteedina rääkinud just nimelt kriminaaltulu teemast, selle tulu konfiskeerimisest. See on tähtis meede organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses. Teadaolevalt me saame praegu rääkida kuriteost mitte kui teost iseenesest, vaid loomulikult kui teost, mis on suunatud just materiaalse kasu saamisele. Seetõttu kindlasti ei piisa ainult kuritegude avastamisest ja kurjategijate karistamisest, vaid väga tähtis on ka kogu tegevus kriminaaltulu avastamiseks, arestimiseks ja konfiskeerimiseks. Me saame konfiskeerimisalast regulatsiooni pidada tõhusaks vaid siis, kui see toimib n-ö üldpreven-tiivse hoiatusena.

Kriminaaltulu konfiskeerimisel on sageli probleemiks, et kahtlast vara ei ole võimalik siduda konkreetse kuriteoga, näiteks tulusat narkoäri ajanud kurjategija varandust ühe

konkreetses narkotehinguga. Nii ongi see Eestis olnud debati objektiks ja ma olen ka ise välja käinud mõtte, mis puudutab tsiviilkonfiskeerimise instituuti. Kui kriminaalkonfiskeerimine on osa karistusest ja eeldab inimese süüdimõistmist, siis tsiviilkonfiskeerimiseks ei ole vaja kuritegu tõendada, sest konfiskeerimise otsus on suunatud vara, mitte konkreetse isiku vastu. On mitu Euroopa riiki, kus tsiviilkonfiskeerimist rakendatakse ja tehakse seda edukalt. Niisugune tsiviilõiguslik konfiskeerimise protsess on suunatud vara vastu, mis on olnud kuriteo objektiks või mis on kahtlase päritoluga. Vara sidumine kuriteo toimepanijaga ei ole vajalik ja kahtlase päritoluga vara omanik või valdaja peab ise tõendama, et on omandanud vara legaalselt.

Eestis on juba, nagu te teate, aastast 2007 rakendatud ka laiendatud konfiskeerimise võimalust. Need sätted on meie seadustikus olemas. Tegu on sammuga tsiviilkonfiskeerimise poole, sest oleme rakendanud karistusseadustiku § 83² lõiget 1, mis tähendab, et kohus konfiskeerib süüdimõistvat kohtuotsust tehes eeldatavalt varasemate kuritegude toimepanemise tulemusel saadud vara. Loomulikult on see otsus igal konkreetsel juhtumil kohtu teha.

Kolmas küsimus: "Kas Maksu- ja Tolliameti, kaitsepolitsei, prokuratuuri ning rahapesu andmebüroo koostöö ja võimekus on täna Teie arvates piisav võitlemaks kahtlase raha liikumisega läbi Eesti?" Sellele küsimusele vastates tahan kinnitada, et meie Siseministeeriumi valitsemisalas kuuluvate ametkondade koostöö Maksu- ja Tolliameti ning prokuratuuriga on olnud väga edukas, väga tõine. See koostöö toimub iga päev ja operatiivselt. On täiesti selge, et võimekust, mis puudutab nii rahapesu kui kriminaaltulu avastamist, tuleb riigi ametkondades suurendada. Kindlasti me püüame seda teha ka Siseministeeriumi valitsemisalas ja oleme selleks juba samme astunud. Me oleme seda siin juba arutanud. 2010.–2011. aastal on Politsei- ja Piirivalveameti rahapesu andmebüroo teinud Maksu- ja Tolliametiga aktiivset koostööd just Venemaa-suunalise sularahaveo tõkestamiseks. Teostati ühisoperatsioon, rahapesu andmebüroo on koolitanud tolliametnikke, et nad suudaksid efektiivsemalt avastada vigu ja vastuolusid sularahadeklaratsioonides. Koostöös on ka hakatud välja töötama juhendit, mis reguleerib

tolliametnike sisemisi tööprotseduure, mis on seotud sularaha veoga.

Nüüd rahapesu andmebüroo haldussuutlikkusest. Praegu on selles büroos 17 töötajat. Seadusega antud võimalused rahapesu kahtlusega tehingute kontrollimiseks on piisavad ning peab märkima head mainet, mis rahapesu andmebürool on rahvusvahelisel tasandil tekkinud. Eesti õiguskaitseorganite pädevusele on andnud positiivse hinnangu ka Euroopa Nõukogu kolmanda hindamisvooru eksperdikomitee – tegu oli hindamisraportiga rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise meetmete kohta.

Neljandat ja viiendat küsimust ma käsitlesin koos. "Kuidas täpsemalt käis antud juhtumi puhul kahtlase raha liigutamine läbi AS-i Tavid? Kas juhtiv reformierakondlane Meelis Atonen, kes kuulub ka antud ettevõtte juhtkonda, võis antud juhtumi "ärakukkumiseks" kasutada ka oma mõjujõudu poliitikas? Kui palju võis antud tehingu vahendamisest kasu saada AS Tavid? Kui palju viiakse sularaha viimaste aastate lõikes üle Eesti-Vene piiri?" Mis seda konkreetset kriminaalasja puudutab, siis selles osas on teile küll palve, et te pöörduksite õiguskaitseorganite poole. See puudutab loomulikult prokuratuuri, kellel on konkreetsete kriminaalajade avalikustamise pädevus. Mis puutub aga üle Eesti-Vene piiri liikuva sularaha kogusesse, siis Maksu- ja Tolliameti andmetel on need arvud olnud järgmised: 2008. aastal 525 miljonit eurot, 2009. aastal 192 miljonit eurot ning aastail 2010 ja 2011 ligikaudu 330–340 miljonit eurot mõlemal aastal. Täna väga!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Me läheme küsimuste juurde. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Lihtsalt faktiline täpsustus. Kas te oskate öelda: see mees, kes piiril nende miljonitega vahele jäi, milline oli tema edasine saatus? Kas ta lasti vabadusse ja anti see raha kaasa või mis temast edasi sai?

Ken-Marti Vaher

Mina ei oska sellele praegu küll vastata, mis sellest konkreetsest isikust sai. Nagu ma juba

ütlesin, konkreetse kriminaalasja kohta saate õiguskaitseorganitest kõik andmed, mida on neil võimalik avalikustada. Seda muidugi siis, kui tegemist on kriminaalasjavälise teemaga. Kui kriminaalmenetlus käib, siis kehtivad info andmisel väga selged piirangud ja seda otsustab prokuratuur.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Aitäh! Hea minister, palun mõningaid täpsustusi! Kas Eestis peetakse ka sellist statistikat, kui suur on keskmine sularahakäive aastas? Ma ei räägi füüsilistest isikutest, kes võtavad oma kontodelt väiksemaid summasid välja, vaid just teatud summast alates. Näiteks võrreldes mõne muu Euroopa Liidu riigiga, kas see on proportsioonis või ei ole? Ning kolmas moment: mis te ikkagi arvate, kuna oluline rõhk on raha päritolu kontrollil, kas see on praegu teie arvates piisav?

Ken-Marti Vaher

Ma arvan, et mis puutub kriminaalsesse tulusse, rahapesusse, siis selle kontroll ei ole kunagi piisav, eriti meie arengujärgus olevas riigis. Siin on võimalik palju ära teha. Ma tutvustasin täna mõningaid mõtteid, mis puudutavad erinevaid konfiskeerimisinstituute ning rahapesu andmebüroole uurimis-, kriminaalmenetluse pädevuse andmist. Loomulikult tekib kohe ressursside küsimus – võimekus, ajud, kes selles vallas riigi poolel, Politsei- ja Piirivalveametis rahapesu andmebüroos, kriminaaltuluga tegelevas üksuses, mis ju alles loodi.

Teie küsimuse esimene pool on kindlasti oluline. Eesti paistab silma sellega – sellest on juttu ka 2012. aasta turvalisuspoliitika aastaaraamatus –, et näiteks 500-euroseid kupüüre on Eestisse ühe aasta jooksul eraldatud märkimisväärne hulk. Me oleme selles osas Euroopas esirinnas. See tähendab, et meie riigi ees seisev võimaliku rahapesu, võimaliku sularaha transiidi küsimus on väga tõsine ja märkimisväärne. Nagu ma täna juba ütlesin, tuleb selle tõttu kavandatud seadusmuudatusi võtta tõsiselt ja liikuda nendega võimalikult kiiresti edasi. Loomulikult peame oma võimekust iga külje pealt suurendama.

Teie esitatud arupärimine ja küsimused on igati asjakohased. Nii et ma väga tänan! Loodan, et sain natukenegi selgitada meie mõtteid ja ideid, mida me saame siin parlamendis juba edasi arutada. Halduskonfiskeerimise instituuti puudutav eelnõu on juba menetluses, selle esimene lugemine toimus minu teada veebruari alguses. Omaette teema on kriminaalkonfiskeerimise instituudi täiendamine ja võimalikud muudatused, mille kohta on ka ideid. Seda võime eraldi arutada. See on see osa seaduste täiendustest, mis jõustusid 2007. aastal ja mida praktikas on juba paljuski testitud. Omaette teema on tsiviilkonfiskeerimise teema, mida ma ka põgusalt täna käsitlesin. Nii et mõtteid ja ideid on tegelikult veel palju.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu, siseminister! Teile rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Seitsmes arupärimine on ammendatud.

8. Vaba mikrofon

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmisena on võimalik kasutada vaba mikrofoni. Palun, Mihhail Stalnuhhin, protseduuriline küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Ma istun ja ootan, millal te haamriga märku annate, et võib registreeruda.

Aseesimees Laine Randjärv

Enne vaba mikrofoni pole haamrilöök kohustuslik. Riigikogu esimehel on tõesti komme seda teha. Aga kui te soovite tulla kõnelema, siis võib seda teha pärast minu ettepanekut ka ilma haamrilöögita. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Te kõik väga hästi mäletate, et kui veidi üle kolme aasta tagasi Ühendriigid endale uut presidenti valisid, siis arutati meil siin Eestis, milline variant oleks Eesti jaoks parem, kas McCain või Obama. Tollastest artiklitest lehtedes ja blogidest paistis, et enamik oli arvamusel, et Eesti jaoks oleks parem McCain, aga tuli Obama. Kahest võimalikust variandist

tuli vähem soodsam. Aga jah, oli selline arutelu. Eile toimusid Venemaa Föderatsioonis presidendivalimised ja täna võiksime öelda oma arvamuse, kas meil uue presidendiga on vedanud või ei ole. Ma tahaksin sellel teemal oma arvamuse öelda.

Igal asjal on oma koht maailmas, igal süsteemil on oma koordinaadid. Ei saa nõuda, kuigi mõni sellest ehk unistab, et Venemaa Föderatsiooni presidendiks saaks näiteks Hillary Clinton. See on välistatud. Me peame olema realistid ja vaatama pragmaatiliselt, millised valikuvõimalused üldse olid. Valida sai viie mehe hulgast, kusjuures kolmel neist ei olnud mingit šanssi isegi teise vooru jõuda. Sotsiaaldemokraadid – Mironov igatahes nimetab oma erakonda sotsiaaldemokraatlikuks – räägivad, et Põhjamaade skeem, näiteks Rootsi oma, on vale ja nemad taotlevad midagi muud. Mida neilt loota on? Mis puutub Žirinovskisse, siis vaevalt me saame rääkida sellest, et Eestil oluks mingi huvi, et tema saanuks presidendiks. Selle võimaluse ma välistan kohe. Nüüd Mihhail Prohhorov. Venemaal veel väga hästi mäletatakse, kuidas jokk-skeeme kasutades 1990. aastate keskel rööviti paljaks kogu Venemaa rahvas ja kuidas 20 või 30 inimest miljardärideks said. On vaja veel 12 või 18 aastat selleks, et tuleksid põlvkonnad, kes hindavad ennekõike raha, aga unustavad selle päritolu uurimise kuskile tagatuppa. Nii et võimalik oli, et teises voorus kohtuvad Putin ja Zjuganov.

Huvitav, kas keegi meist siin Riigikogu saalis, üldse tõsistest Eesti poliitikutest võiks öelda, et kui võrrelda Putinit ja Zjuganovit, siis oluks tulevane jälle kommunistlik Venemaa meie seisukohast parem kui see Venemaa, mis praegu areneb, mis arendab suhteid Euroopaga, liberaliseerub, muutub NATO partneriks näiteks Afganistanis ja kõike muud? Nii et kokku võttes me võime rahul olla, et viiest võimalikust kandidaadist sai presidendiks Vladimir Putin. Loodame, et uelt puhtalt lehelt alustades õnnestub meil luua idanaabriga palju produktiivsemad ja positiivsemad suhted, kui need on olnud seni. Loodame, et keegi neid äkitselt ära ei riku. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Mailis Repts!

Mailis Repts

Lugupeetud proua juhataja! Head kolleegid! See nädal on Eesti ajaloos üsna ainulaadne. Me oleme silmitsi juba üldstreigi mõõtmel võtnud õpetajate streigiga, millega on ühinenud terve rea väga oluliste ametite esindajad, kes väljendavad oma poolehoidu. Õpetajate streigi toetajate hulgas on ka lastevanemaid, kes on julgustanud õpetajaid streikima. Nad on lasteaiasõpetajatele öelnud, et loomulikult panege ukseid kinni. Toetajate hulgas on kindlasti ka vanavanemaid, kes muretsevad oma piskeste järeltulijate pärast, kuna näevad murega, et aineõpetajaid juba praegu ei jätku. Kui arvestada näiteks ka ACTA aktsiooni ning aasta või veidi rohkem tagasi puhkenud vaidlusi taserite teemadel, siis võib öelda, et kodanikel on aina enam julgust seisukohta võtta ja oma pahameelt näidata, kui nad leiavad, et midagi ei ole päris paigas.

Õpetajate palkade üle on olnud väga palju arutelusid, mis on üldjuhul kokku jooksnud kahte väitesse. Esiteks: õpetajate nõudmised on liiga suured, meil ei ole selliseid summasid, et tõsta nii suure arvu inimeste palk keskmisele tasemele, olgu siis ühe või kahe aasta jooksul. Kui me tõstaksime nii paljudel inimestel korraga riigisektoris või avalikus sektoris palka, oleksime väga kiiresti samas seisus kui Kreeka. Teine väide, mis on kõlanud üsna laialdaselt: tegelikult on õpetajate suurema palga raha olemas, aga kas kohalikud omavalitsused või ebaefektiivne koolivõrk või suured koolide ehitused, nagu täna haridusminister kinnitas, on selle raha ära söönud.

Need on väited, mis on kõlanud vastuväiteks õpetajate soovile saada natukene normaalsemat palka. Kui vaadata neid väiteid tagantpoolt ettepoole, siis võib olla ju tõsi, et eri aegadel on investeeritud enam, kui on palku tõstetud. Aga meenutame, mis seisust me tulime. Me tulime olukorrast, kus koolisööklates ei olnud võimalik toitlustada. Me tulime olukorrast, kus koolimajad olid väga külmad. Me tulime olukorrast, kus mõni kool töötas ajutistel pindadel, kus lastel ei olnud võimalik ja kus väga paljud huvitegevused polnud võimalikud. Nii et kümmekond aastat kestnud üsna suured ehitustööd koolides ja ka lasteaedades on olnud täiesti arusaadavad.

On väidetud, et kui me sulgeksime suure hulga koole – peamiselt on räägitud gümnaa-

siumidest –, siis justkui õpetajate palgaraha oleks olemas. Ka see on vale väide. Kui me võtame koolist ära 10., 11. ja 12. klassi ning jagame õpetajate koormusnormid ära, hoides oma õpetajaid kinni, siis reaalselt ei ole ju raha kokku hoitud. Koolimaja tuleb ikka kütta ja üldjuhul neetsamad õpetajad töötavad selles majas edasi. Kolmas väide: kui me tõstaksime õpetajate palka, siis peaksime kasutama selliseid ressursse, et see viiks Eesti kriisi äärele. Ma usun, et me oleme piisavalt kuulnud, et Eesti riik on juba nii rikas, et saab abistada Kreekat, saab anda toetust Portugalile ja Iiri-maale ning suudab järsult suurendada oma kaitsekulude eelarve 2%-ni SKT-st. Ja me saame olla eeskujuks paljudel teistelgi aladel. Ainukene, mida me peame kurbusega tõdema, on, et meie õpetajate palgad on OECD andmetel tagantpoolt neljandad. Seetõttu võiksime nende kiidulaulude kõrval õpetajate palka ikkagi tõsta. Usun, et me oleme piisavalt rikkad, et maksta veidigi enam ning enam mitte olla tagantpoolt neljas riik. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove rohkem ei ole. Vaba mikrofoni on suletud. Täna pöevakord on ammendatud ja istung lõppenud. Kena õhtu jätku kõigile!

Istungi lõpp kell 18.25.

Istungi kestus 3 tundi ja 25 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

III ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 6. märts 2012

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse ja riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (159 SE) teine lugemine

2. Kriminaalmenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (175 SE) esimene lugemine

3. Karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, psühhiaatrilise abi seaduse, karistusregistri seaduse, kriminaalhooldusseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (176 SE) esimene lugemine

4. Tegevuskava "Eesti merenduspoliitika 2011–2020" eelnõu (145 TK) arutelu

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere hommikust, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu III istungjärku seitsmenda töönädala teisipäevast istungit. Head kolleegid! Nüüd on aeg anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Kõigepealt palun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kaks seaduseelnõu: esiteks, korruptsioonivastase seaduse eelnõu ja teiseks, avaliku teenistuse seaduse eelnõu. Eelnimetatud seaduseelnõude menetlemisel esindab Vabariigi Valitsust justiitsminister Kristen Michal. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Proua juhataja! Lugupeetud ametikaaslased! Annan Riigikogu sotsiaaldemokraatide fraktsiooni nimel üle arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Arupärimine käsitleb laste vaesust leevendavaid meetmeid. Meil on 63 000 last, kes elavad süvavaesuses või vaesusriskis. Laste kasvukeskkonnaga seonduvalt terve kompleks võtmeküsimusi, mis määravad inimese arengu ja täiskasvanuna ühiskonnas osalemise. Vaesus tähendab lapsele ka õppimisvõimaluste piiratust, sotsiaalsete kontaktide vähesust, sageli terviseprobleeme, madalat enesehinnangut ja sõltuvuskäitumise ohtu. Vaesust on viimaste aastate keerulistes majandustingimustes juurde tulnud ja teistest enam on halvenenud just laste olukord. Uuringud on näidanud ka vaesuse riskitegureid. Nendeks on üks või mitu töötut pereliiget, üksikvanemaga, lasterikkad ja hooldamist vajava pereliikmaga pered. Et lastel endil on vähe võimalusi oma olukorda parandada, on riigi kohus toetada vanemaid laste kasvatamisel. Seda nõuab ka ÜRO lapse õiguste konventsioon. Siit tulenevalt on meil sotsiaalministrile terve hulk küsimusi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatusel nimel olen vastu võtnud kaks seaduseelnõu ja ühe arupärimise. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus nende menetluse võtmise kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimine vastab sellele seadusele, siis edastan selle otsekohe adressaadile.

Nüüd mõned teated. Kolmapäeval, s.a. 7. märtsil osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: keskkonnaminister Keit Pentus peaministri ülesannetes, justiitsminister Kristen Michal ning majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts.

Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimise siseminister Ken-Marti Vaherile ning ma-

jandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile.

Palun, head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 79 Riigikogu liiget, puudub 22.

1. Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse ja riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (159 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame tööd tänase päevakorra punktidega. Tänapäevakorra esimene punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse ja riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandjaks kõnepuliti sotsiaalkomisjoni liikme Helmen Küti!

Helmen Kütt

Tere hommikust! Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Vabariigi Valitsuse s.a 9. jaanuaril algatatud puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse ja riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 159 esimene lugemine lõpetati 8. veebruaril. Sotsiaalkomisjoni ettepanekul määras Riigikogu esimees muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 13. veebruari kell 12. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks laekus eelnõu kohta kaks muudatusettepanekut, mõlemad Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt.

Eelnõu teise lugemise ettevalmistamine toimus sotsiaalkomisjonis 20. veebruaril s.a. Istungist võtsid osa sotsiaalminister Hanno Pevkur, sotsiaalministri nõunik Anni Tooma, Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse osakonna nõunik Anu Irval, Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Kersti Berendsen-Koržets ja Sotsiaalkindlustusameti sotsiaalteenuste ja ekspertiisi osakonna ekspertiisinõunik Alvi Tellmann.

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni muudatusettepanekud nägid ette arvata § 1 ja § 2 sätete sõnastusest välja "ekspertiisiga tegelevad ametiisikud" ja jätsid juurdepääsuõiguse tervise infosüsteemi andmetele üksnes Sotsiaalkindlustusameti ekspertarstile. Veel oli muudatuse eesmärk see, et inimestele, kes ei ole nõus oma terviseandmete elektroonilise

töötlemisega, säiliks vana kord ning nende puude, püsiva töövõimetuse või ajutise töövõimetuse pikendamise andmeid menetletaks paberil.

Nüüd eelnõu arutelust sotsiaalkomisjonis. Muudatusettepanekud ei leidnud komisjonis toetust, kuna Sotsiaalkindlustusameti esindaja väitel nende isikute ring, kes töötavad delikaatsete isikuandmetega, ei laiene. Ka praegu töötlevad neid andmeid spetsialistid, kes valmistavad Sotsiaalkindlustusameti ekspertarstile materjale ette. Tulevikus tehakse seda lihtsalt tervise infosüsteemis. Eelnõu sätestab, et sotsiaalkindlustusametnik ei saa ligipääsu mitte kõikidele delikaatsetele isikuandmetele, vaid ligipääs on piiratud ning isikuandmete koosseis täpselt fikseeritud. Sotsiaalkindlustusameti ametnik täidab üksnes tehnilisi ülesandeid ning tema töö eesmärk on kontrollida, et andmed on olemas ja need on piisavad. Kui andmed pole piisavad, siis on sotsiaalkindlustusametnikul õigus pöörduda ravi- või perearsti poole lisaandmete saamiseks. Väidetavalt muutub isikuandmete töötlemine koguni turvalisemaks, sest praegu on sotsiaalkindlustusametnikul võimalik tutvuda ka terviseseisundi kirjelduse sisuga.

Teine oluline teema, mis leidis komisjonis käsitlust, oli nõusoleku andmine. Puude määramiseks või töövõimetuse tuvastamiseks annab inimene eelnõu kohaselt nõusoleku. Kui taotleja nõusolekut ei anna, siis menetlust ei algatata, küll aga on haldusorganil kohustus inimesele selgitada, miks on nõusolek vajalik ja et see on inimese huvides. Seega on haldusorganil selgituskohustus.

Komisjoni liikmed said ülevaate, kuidas menetlusprotsess praktikas toimub. Küsimusi esitati ka seoses IT-arenduse tähtaegadega. Ministeeriumi ametnikud kinnitasid komisjoni liikmetele, et IT-arendused on niikaugel, et ei ole takistusi uue süsteemi rakendamisel. Süsteem antakse lähiajal Sotsiaalministeeriumile üle.

Komisjon otsustas järgmist. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud muudatusettepanekud on sisuliselt seotud, need on loetellu kantud ühe muudatusettepanekuna ning neid hääletati koos. Ettepaneku poolt oli 2 komisjoni liiget, vastu oli 6 ja erapooletuid ei olnud. Ettepanek komisjonis toetust ei leidnud. Sotsiaalkomisjon tegi konsensuslikult ettepa-

neku võtta eelnõu teine lugemine täiskogu päevakorda täna, 6. märtsil. Konsensuslik oli ka komisjoni kolmas otsus: kui teine lugemine täna lõpetatakse, siis viia kolmas lugemine läbi 8. märtsil ja eelnõu seadusena vastu võtta. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Helmen Kütt! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas kolleegid soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu kohta on esitatud kaks muudatusettepanekut. Vaatame need läbi. Esimese muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 1, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 35 Riigikogu liiget, vastu oli 42, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 2 on samuti esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 2, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 34 Riigikogu liiget, vastu oli 42, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust. Me oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Seaduseelnõu 159 teine lugemine on lõpetatud.

2. Kriminaalmenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (175 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ettekandjaks palun kõnepulti justiitsminister Kristen Michali!

Kristen Michal

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Alustuseks pean kohe ütleva, et tegemist on muidugi väga hea eelnõuga.

Kõigepealt peatun teie lahkkel loal selle eelnõu taustal ja saamislool, kuna saalis viibib ka päris paras hulk neid inimesi, keda eelmise Riigikogu koosseisu ajal siin ei olnud. 17. veebruaril 2011 võttis Riigikogu vastu kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse. Selle seadusega tunnistati kehtetuks kriminaalmenetluse seadustiku 3. peatüki 8. jagu "Tõendite kogumine jälitustoiminguga". Kriminaalmenetluse seadustikku täiendati peatükiga 3¹ "Jälitustoimingud", tunnistati kehtetuks jälitustegevuse seadus ning täpsustati jälitustegevusega seonduvat veel mitmes eriseaduses. Muutmise seaduse jõustumise ajaks nähti ette 1. jaanuar 2012. Enne seda, 17. mail 2011, oli õiguskantsler esitanud Riigikogule ettepaneku nr 12 jälitustoimingust teavitamise ja selle kontrolli kohta. Õiguskantsler leidis, et kriminaalmenetluse seadustiku § 121 lõike 1 punkt 4 ja jälitustegevuse seaduse § 17 lõike 1 punkt 4 ning 1. jaanuarist 2012 jõustuva kriminaalmenetluse seadustiku § 126¹⁵ lõike 2 punktid 2 ja 3 on vastuolus põhiseaduse § 13 lõikega 2, §-ga 14, § 15 lõikega 1 ja § 44 lõikega 3 nende koostoimes osas, mis ei näe ette tõhusa ja süsteemse järelevalve korraldust jälitustoimingust teavitamise edasilükkamise üle, ja osas, mis võimaldab teavitamise edasilükkamise tõttu jätta isiku jälitustoimingust üldse teavitamata. Jälitustoimingute regulatsiooni võimalikule vastuolule põhiseadusega on juhtinud tähelepanu ka Vabariigi President. Seadus kuulutati küll

9. märtsil 2011 välja, kuid seejärel kohtusid Vabariigi Presidendi juures eri ametkondade esindajad ning leidsid, et täpsuse huvides on regulatsioonis vaja teha muudatusi. 28. märtsil 2011 moodustati Justiitsministeeriumis jälitustegevuse õigusliku regulatsiooni analüüsi töörühm, kelle ülesanne oli analüüsida jälitustoimingute läbiviimist ning selle tegevusega kaasneva isikute põhiõiguste ja vabaduste piiramise põhjendatust ning otstarbekust. Töörühmale tehti ülesandeks töötada vajaduse korral välja ettepanekud õigusaktide muutmiseks. Töörühma kuulusid peale Justiitsministeeriumi esindajate veel Riigikohtu esindaja Priit Pikamäe, Tartu Ülikooli õigusteaduskonna esindaja Jaan Ginter, Andmekaitse Inspektsiooni peadirektor Viljar Peep või tema nimetatud esindaja Maris Juha, riigi peaprokurör Norman Aas, Eesti Advokatuuri esindaja Jaanus Tehver, Siseministeeriumi esindaja Priit Heinsoo, Riigikogu õiguskomisjoni esimees Marko Pomerants ja Riigikogu põhiseaduskomisjoni esimees Rait Maruste. Töörühma kohtumistel osales ka Õiguskantsleri Kantselei esindaja Saale Laos. Selle komisjoni töö tulemus ongi nüüd teie ees.

Selle eelnõu eesmärk kõlab selliselt: ajakohastada jälitustegevuse regulatsiooni, viia see vastavusse Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni ja kohtupraktikaga, samuti põhiseadusega. Seaduses nähakse ette kehtiva õigusega võrreldes kitsamad tingimused jälitustoimingute tegemiseks ning jälitustoimingute ringist jäetakse välja toimingud, mis oma olemuselt ei ole jälitustoimingud. See on niimoodi ka seletuskirja kirja saanud.

Nüüd kõige olulisema ehk selle juurde, millised muudatused Eesti õiguskorda sisse viia kavatakse. Esiteks, jälitustoimingute ringist jäetakse välja omanikupäring ja kõneeristus. Eelnõu kohaselt on see reguleeritud järgmiselt. Kriminaalmenetluses on omanikupäring menetleja lihtpäring, kõneeristust saab teha prokuröri loal. Seda selleks, et säilitada kontroll nende toimingute üle. Väärteomenetluses on omanikupäring menetleja lihtpäring, kõneeristust saab teha kohtu loal. Sealjuures ei saa väärteomenetluses seda päringut teha kõik menetlejad, vaid ainult Politsei- ja Piirivalveamet, kapo, Maksu- ja Tolliamet, Andmekaitse Inspektsioon, Finantsinspektsioon ja Keskkonna-inspektsioon. Samuti saab kõneeristust teha

vaid üksikpäringuna, st konkreetse kõne, konkreetse elektronkirja ja konkreetse side-seansi kohta. Nende toimingute välistamiseks jälitustoimingute ringist on eelkõige praktiline põhjus. Need ei riku isikute põhiõigusi sellisel määral, et peaksid olema jälitustoimingud. Praeguses regulatsioonis puudub võimalus ka omanikupäringu või kõneeristuse avalikult tegemiseks. Isegi kui näiteks kahtlustatav ise esitab alibi, et viibis kuriteo toimepanemise ajal teises kohas, või palub kontrollida oma kõnede väljavõtet, siis saab masti asukoha päringu või kõneeristuse teha vaid jälitustoiminguna, mis on omakorda vastuolus jälitustoimingu salajasuse põhimõttega. Samuti ei võimalda praegune seadus kõneeristust teha teatavate kuritegude puhul, mis sanktsiooni väikse tõttu ei võimalda jälitust. Näiteks ähvardamise puhul, kui see toimub sidevahendi abil, on omanikupäring üsna elementaarne, kuid seda ei saa teha, kuna tegu on jälitustoimingu-ga. Samas säilib eelnõu kohaselt kontroll prokuratuuri kaudu ja väärteomenetluses kohtu loa abil. Kehtib *ultima ratio*: toimingut saab teha ainult siis, kui muude menetlustoimingute-ga on tõendite kogumine välistatud või oluliselt raskendatud. Väärteomenetluses on neid toiminguid eelkõige vaja internetipettuste vastu võitlemiseks, juhul kui vara väärtus jääb alla 64 euro, ja spämmimise vastu võitlemiseks. Näiteks ei saa Andmekaitse Inspektsioon praegu spämmimise vastu võidelda, kuna IP-aadressi tuvastamine oleks jälitustoiming ja seda ei saa väärteomenetluses teha. See on üsna praktiline probleem.

Teiseks tõhustatakse kontrolli jälitustoimingutest teavitamise üle. Tuuakse sisse kohtulik kontroll. Üldreegel on, et isikut, kelle perekonna- või eraelu puutumatus jälitustoiminguga oluliselt riivati, tuleb viivitamata pärast jälitustoimingu tegemist teavitada. Kui esinevad alused teavitamata jätmiseks, annab esmase loa selleks prokuratuur. Kui möödub aasta jälitustoimingust ja prokurör jätkuvalt leiab, et esineb isiku teavitamata jätmise alus, pöördu ta taotlusega kohtusse, kes otsustab, kas teavitada. Samuti täpsustatakse teavitamata jätmise aluseid. Välja jääb näiteks kuritegevuse soodustamise alus. Õiguskantsleri hinnangul on see alus põhiseadusega vastuolus. Eelnõuga muudetakse ka kehtivat seadust. Kui ülejäänud jälitustegevuse pakett jõustub 1. jaanuarist

2013, siis teavitamata jätmise alused kehtivas kriminaalmenetluse seadustikus ja jälitustegevuse seaduses jõustuksid kohe peale eelnõu seadusena vastuvõtmist, et kiiremini tagada isikute põhiõiguste parem kaitse.

Kolmandaks, edasilükkamatul juhul jälitustegevuse loa andmine antakse üle kohtule. Samas peab jääma võimalus kiireloomulisel juhul, s.o peamiselt öösel, ja teatud kuritegude puhul anda luba ilma tavapäraseid rangeid vorminõudeid järgimata, näiteks siis, kui ohus on isiku elu ja tervis. Näitena võib tuua lapse-röövi, pantvangi võtmise. Sellisel juhul on kiirusel kriitiline tähtsus. Eelnõuga kehtestame miinimumnõuded, mis sellel nn vormivabal loal, mis peab olema antud taasesitamist võimaldaval viisil, kirjas peavad olema (nt kuu-päev ja kellaaeg, loa andja, toiming, isik, kelle suhtes toiming tehakse). Nõuetekohane täispikk taotlus ja luba vormistatakse 24 tunni jooksul. Sätestame ka, millised juhtumid on edasilükkamatud: kui ohus on kellegi tervis, elu, vabadus või suure väärtusega varaline hüve. Praegune seadus selliseid piiranguid ei sea. 2010. aastal oli edasilükkamatuid juhte neli, neist kaks luges kohus õigustatuks, ühe õigustamatuks, ühel juhul seadustas loa nn edasiulatavalt ehk andis uue loa. 2011. aastal oli edasilükkamatuid lube viis, need kõik luges kohus tagantjärele õigustatuks. Kuritegudest võiks nimetada väljapressimist, pantvangi võtmist, mõrva ja suurt narkokuritegu.

Neljandaks täpsustame isikute ringi, kelle suhtes võib jälitustoiminguid teha. See säte tähendab seda, et seadusesse kirjutatakse see, mis praegu juba praktikas kehtib: jälitada saab ikkagi peamiselt kahtlusalust isikut ja teatud juhtudel ka isikut, kes kahtlustatavaga suhtleb. Näiteks võib tuua väljapressimise puhul kannatanu pealtkuulamise, mis toimub üldjuhul muidugi tema enda teadmisel, tagaotsitava puhul näiteks sugulaste varjatud jälgimise, kui on teada, et isik suhtleb emaga vms. Kolmanda isiku suhtes jälitustoimingute tegemine peab alati olema eraldi põhjendatud. Kehtiv seadus isikute ringi üldse ei piiritle.

Viiendaks tuuakse seadusesse nende kuritegude kataloog, mille puhul on võimalik jälitustoiminguid teha. Kuna kõneeristus jääb jälitustegevuste ringist välja, tuleb kokku tõmmata ka kuritegude ring, mille puhul saab jälitus-

toiminguid teha. Nende kuritegude arv, mis võimaldavad jälitustegevust, edaspidi väheneb.

Kuuendaks loouakse uus ja selge kaebemehhanism. Inimesele peab olema selge, kuhu ja kuidas ta saab kaevata jälitustoimingute ja kõige sellega seonduva peale. Justiitsministri hinnangul on oluline, et jälitustoimingu peale saaks esitada kaebust kuni kõrgeima kohtuastmeni, s.o Riigikohtuni välja.

Seitsmendaks kaitstakse paremini kolmandate isikute õigusi. Kui jälitustoimingute materjale säilitatakse kriminaaltoimikus, siis nende avalikustamisel avaliku teabe seaduse alusel, näiteks ajakirjanikule, eemaldatakse või kaetakse kinni nende isikute andmed, kes ei ole süüdistatavad. Kui kohtuistung on avalik ja sellel käsitletakse muu hulgas jälitustoimingu tulemusi, on vältimatu avaldada kolmandate isikute andmeid selles osas, mis on kriminaal- asja lahendamiseks vajalik. Näiteks, kui korruptsiooniasja arutelul selgub, et süüdistatav ametnik on kuriteo asjaolul suhelnud ka kolleegidega, võib kohtuistungil avaldada need kõned, mis on toimunud süüdistatava ja tema kolleegide vahel, samuti kuulatakse kolleegid vajaduse korral tunnistajana üle. Samas võivad jälitustoimingu materjalid asja terviklikkuse tajumise seisukohalt sisaldada ka selliste kolmandate isikute andmeid, kellel ei ole asjaga sisulist puutumust. Näiteks võib tuua selle, kui varjatud jälgimise puhul on tehtud fotosid, kus taustal on kõrvalised isikud jne. Need andmed kaetakse kinni, kui menetlusosaliseks mitte-olev isik läheb hiljem kohtusse toimikuga tutvuma.

Enne kui ma lõpetan, juhin tähelepanu, et eelnõu vajab seadusena vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu poolthääletenamust. Valitsuse esindajana toetan kindlasti esimese lugemise lõpetamist. Täna kõiki tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra justiitsminister! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, kolleeg Väino Linde!

Väino Linde

Aitäh selle põhjaliku ja asjaliku ettekande eest! Aga võib-olla sa täpsustad veel mõnda eriti olulist muudatust, mis selle eelnõu seaduseks saamisel kehtima hakkavad? Ma pean silmas just isikute põhiõiguste riivet. Mismoo-

di on riik hakanud vaatama seda, et riive toimuks vaid äärmise vajaduse korral, et see ka jälitustegevuse puhul ei toimuks mitte lihtsalt niisama?

Kristen Michal

Aitäh! See küsimus on väga täpne ja tabab kogu eelnõu südamikku. Eelnõu ongi kantud sellest vaimust, et inimeste põhiõigusi paremini kaitsta. Ma arvan, et see on selle eelnõu üks kõige olulisem aspekt. Kindlasti annab see asutustele ja isikutele, kes ühel või teisel viisil tegelevad inimeste varjatud jälgimisega, ka täpsemad raamid, millisel juhul midagi teha võib. Ma enne lugesin ette töörühma liikmed. See töörühm on laiapõhjaline ja arutelu on tõesti olnud lai. Ma ootan, et ka parlamendis seda teemat põhjalikult arutatakse. Aga kui selle eelnõu kõige olulisemaid aspekte vaadata, siis üks, millele on ka õiguskantsler tähelepanu juhtinud, on see, et isikuid teavitatakse edaspidi rohkem ja kontroll teavitamise üle hakkab olema parem, kui kellegi eraelu või privaatsust on jälitustoiminguga riivatud. Teiseks, edasilükkamatutel juhtudel läheb nende lubade andmine siiski kohtu kontrolli alla. See on üks asi, mida on kaua oodatud. Siin on nähtud võimalikku riivet põhiseadusega. Lisaks tuleb kuritegude kataloog (seda varem ei olnud), et oleks selge, millisel juhul võib jälitust läbi viia. Ma arvan, et kõigi nende muudatuste eesmärk on selgelt see, et isikute põhiõigusi saaks paremini kaitsta. Võib-olla viimane oluline asi, mille ma ka ette lugesin, on see, et seoses toimikutega kaitstakse kolmandaid isikuid, kes sellesse juhtumisse ei puutu. Kui hiljem toimikuga tutvutakse, siis ei ole võimalik selle põhjal enam teha selliseid ajakirjanduslikke passaaže, mis võivad kahjustada kedagi, kes tegelikult asjasse ei puutu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Peep Aru!

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea minister! Kahtlemata on hea, et tõhustatakse kontrolli jälitustoimingutest teavitamata jätmise üle. Aga mul on taustaküsimus: kas sa oskad arvata, kui suures osas praegu asjaosalisi jälitustoimingutest teavitatakse?

Kristen Michal

Aitäh! Seda küsimust me oleme arutanud ka sinu juhitas komisjonis. Nagu me aru saime, on hinnangud erinevad ja ligikaudsed. Sellepärast ütlen lihtsalt nii, et suunana ja põhimõttena see eelnõu, mille meie oleme Riigikogu ette toonud ning mida teie hakkate vaatama ja mille üle otsustama, suurendab isikute teavitamist nende privaatsuse riivist ühel või teisel moel märkimisväärselt. Ma ei ütle protsenti, sest see on alati väga ligikaudne.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Elus on tihti nii, et mõningal juhul on seadused päris head, aga ikka tuleb ilmsiks üks või teine rikkumine, sest kui seadusi täpselt ei täideta, siis head tulemust ei saa. Minu küsimus on see: kas kohtud ei anna neid lube ka liiga formaalselt, võib-olla just kohtute liigse koormuse tõttu? Ajakirjandusest käis hiljuti läbi teave ühe käimasoleva protsessi kohta. Inimest kuulati pealt 650 päeva ja iga kahe kuu tagant seda luba pikendati. See jätab mulje, nagu kohus oleks seda formaalselt teinud. Kas see seadus võimaldab ka sel juhul, kui seadust väga täpselt ei täideta, neid raame väheke kindlamaks teha?

Kristen Michal

Aitäh! Ma ei kujuta ette, et jälitustegevust oleks Eestis võimalik läbi viia nii, et seadust ei täideta. Kui seda tehtaks sellisel viisil, nagu te kirjeldasite, siis oleks tegemist ebaseadusliku jälitustegevusega. Nagu te teate, on karistus-seadustikus kirjas, mis järgneb sellele, kui keegi viib läbi ebaseaduslikku jälitustegevust. Julgen arvata, et kohtud ei vaata neid asju kuidagi pinnapealselt ega formaalselt. Ma arvan, et me arutame seda julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjonis veel edasi, kuna ma tean, et seal oli see küsimus üleval. Ilmselt me arutame ka teistes komisjonides, kas on vaja veel mingisuguseid täiendusi teha. Aga minu hinnangul on ebaseaduslik jälitustegevus Eestis siiski praegu välistatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Härra minister! Üks teema vajaks võib-olla rohkem selgeksrääkimist, kui te seda oma seletavas kõnes tegite. See on kõneeristus kui selline. Mispidi ei ole isiku õiguste riivamine see, kui saab lihtsalt selgeks teha, kes talle helistab ja kellele tema helistab? Kas see ei ole minu põhiõiguste rikkumine tasemel, mis vajaks jälitustoimingu luba?

Kristen Michal

Aitäh! Ma loodan, et ma sain küsimusest õigesti aru. Ka töörühmas leiti, et üksikjuhtudel võiks kõneeristus jääda jälitustoimingute seast välja, kuna see ei riku isikute põhiõigusi sellisel määral, et peaks olema jälitustoiming. Küll pean kohe rõhutama – võib-olla ma tõesti seda ei maininud –, et ühtegi sellist toimingut ei saa läbi viia ilma kehtiva menetluseta. Igasuguse toimingu läbiviimiseks peab alati olema kehtiv menetlus. Keegi ei kujuta ette, et politseiametnik või ükskõik kes teine hakkab niisama, huvi pärast vaatama kellegi kõneeritust või midagi muud. Ilma kehtiva menetluseta seda siiski teha ei saa.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kallo, teine küsimus!

Kalev Kallo

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Vastusest minu esimesele küsimusele jäi mulje, et küsimus ei olnud võib-olla väga hästi formuleeritud ja jäi veidi arusaamatuks. Ma ei pidanud silmas ebaseaduslikku jälitamist. Kui see toimub kohtu loal, siis on see igal juhul seaduslik. Minu rõhuasetus oli sellel, et neid lube antakse ehk liiga formaalselt. Kui ikkagi kaks ja pool aastat on kahe kuu kaupa luba pikendatud, siis tekib kahtlusi, et asjale on lähenetud lihtsalt formaalselt. Minu rõhuasetus oli, et kõrvalt vaadates võib tunduda, et see toimub liialt formaalselt. Ebaseaduslikku tegevust ma silmas ei pidanud.

Kristen Michal

Aitäh selle täpsustuse eest!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Mul on laiem küsimus. Esiteks on mul hea meel, et erandid jälitustoiminguks loa andmisel, mis varem kehtisid, on nüüd kadunud, vastavalt Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepanekule, mis tagasi lükati. Siit ka minu küsimus. Veel eelmisel aastal, sama koalitsiooni ajal, otsustas ministeerium, et see ei ole põhiõiguste riive ja jättis jälitustoiminguks erakorralise loa väljaandmise reeglistiku kriminaalmenetluse seadustikust välja, kuid nüüd on uus minister aru saanud – ja õigesti –, et see on põhiseaduse riive ja seal ei tohiks erandeid olla. Kuidas toimus selline meelemuutus ühe maailmavaate sees?

Kristen Michal

Aitäh! Maailmavaates on palju erinevaid värve ja tahke. Aga tegemist ei ole kuidagi ministri tagasihoidliku isikuga. Ma lugesin ette selle pika töörühma koosseisu, kus on osalenud ka Riigikogu komisjonide esimehed ja põhiseaduslike institutsioonide, eri ametkondade esindajad. Ma arvan, et see, milleni jõuti, on ühistöö vili. Ma võin kinnitada, et ka minu eelkäija oli väga suur põhiseadusliku korra ja vabaduse austaja. Tegemist ei ole kuidagi meele muutusega, vaid pigem sellega, et inimeste tarkus koguneb aja jooksul.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urve Tiidus!

Urve Tiidus

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Kas te kommenteeriksite seda, et kataloogist jäävad tervikuna välja intellektuaalse omandi vastased kuriteod, kuna nende puhul on tõendeid võimalik koguda muude menetlustoimingutega? Laiendage natuke seda seisukohta.

Kristen Michal

Aitäh! Ma tean, et Riigikogus on avaldatud soovi see kataloog põhjalikumalt läbi käia, et teha selgeks, millised kuriteod milliseid toiminguid võimaldavad. Aga üldiselt peaks põhimõte olema selline, et kui tõendeid on võimalik koguda muul viisil, siis ei pea selleks jälitustegevust kasutama. Demokraatlikus tsiviliseeritud ühiskonnas peaks jälitustoiming olema siiski viimane vahend. Kui on võimalik

mingil muul moel saada informatsioon kätte või kahtlus maha võtta, siis tuleb seda kasutada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Väino Linde, teine küsimus!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Põhimõtteliselt võib ju jälitustoimingute tegemise eesmärgi jagada kaheks. Esiteks on riigikaitse, riigi julgeolekuga seotud eesmärgid. Teine eesmärk on kuritegude ärahoidmine, tõkestamine. Kas see eelnõu reguleerib n-ö erinevatel eesmärkidel ja eri meetoditega saadud informatsiooni ühitamist või vahetamist? Kas ka see küsimus on seal ära märgitud?

Kristen Michal

Aitäh! Nagu te teate, üks on kriminaalmenetluse pool ja teine on teabehankeline pool, kui nii võib öelda. Üldiselt teabehanke meetoditega hangitud informatsiooni kriminaalmenetluses ei kasutata. Erandi tegemine on tulevikus võimalik vaid peaprokuröri loa alusel. Selleks on sätestatud piisavalt kõrge tase, et kriminaalmenetluses ei kasutataks teabehanke meetodeid, viise ja vahendeid. Praktikad on mul raske kommenteerida, aga ma arvan, et seda on kasutatud üldse ühel, kahel või kolmel korral. See on hästi umbkaudne arv ega pretendeeritud absoluutsele tõele.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Peep Aru, teine küsimus!

Peep Aru

Aitäh! Hea minister! Sa ei osanud öelda seda osakaalu, kui palju teatatakse jälitustoimingutest nendele, keda see puudutab. Küsin niimoodi: kas selles eelnõus on sellise statistika pidamine kuidagi reguleeritud, et oleks täpselt teada, kui paljude isikute suhtes on jälitustoiminguid tehtud ja kui paljudele on sellest teada antud?

Kristen Michal

See on ka üks asi, mida me sinu juhitas komisjonis arutasime. Sinu komisjoni ettepanek oli mingisuguse registri loomine selle jaoks. Loomulikult, teatav mehhanism tuleb luua. See mehhanism peab suhteliselt auto-

maatselt märku andma, millal see aeg, see aasta täis saab, ja peab märku andma, kui kohus on otsustanud teavitamise teatud ajaks edasi lükata. Mingid mehhanismid peavad olema, mis koguvad informatsiooni ja annavad märku, millal tuleb asi uuesti üle vaadata, või mille alusel saab statistikat teha. Ma arvan, et nendest mehhanismidest või sellest tarkvarast tuleb see välja.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Ühtepidi on teid hea kuulata, teie jutt on sile ja sirge, aga ühtegi arvu ei tule. Mina tahaksin mõnda arvu kuulda. Ma olen kuulnud, et 80% isikutest ei teavitata, et neid pealt kuulatakse, ja heal juhul ainult 20% inimestest saab sellest teada. Kui see eelnõu seaduseks saab, kas järsku need arvud lähevad teistpidi, et vähemalt 80% hakkab teada saama ja 20% ei saa teada? Ma usun, et me selles suunas läheme, aga kas see samm nii suur on? Mida te sellest arvate?

Kristen Michal

Aitäh! Mina hindaksin neid arve, teavitamise tulevast osakaalu umbes samasuguseks. Ekspertide hinnangute põhjal hakkab see tulevikus olema umbes 80 : 20. Praegu ei ole see olukord vastupidine. Kuidas see Soome suusakuulsus Matti Nykänen ütleski? *Fifty : sixty*, üks ole. Ma arvan, et sinnakanti. Vähemalt on selline ekspertide hinnang. Aga veel kord: täpset arvu ei oska ma öelda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aadu Must!

Aadu Must

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Kuskilt ajalehest käisid need andmed läbi küll tööpoolest üsna hullusti pööratult. Kas see oli ajakirjaniku või peaprokuröri süü, see on eraldi küsimus. Statistika on koledad lood. Läänes on tuntud mõned indikaatorid, mille järgi hinnatakse riigi demokraatlikkuse astet. Nii näiteks on Eesti üle naerdud sellepärast, et meil taheti 75 aastaks salastada dokumente, mida mujal maailmas salastatakse aastaks, kaheks või kolmeks. Selle põhjal on leitud, et

Eesti kuulub üldise statistika või indikaatorite järgi väga mahajäänud riikide hulka. Ega äkki ei juhtu sama, kui me hakkame igasuguste teavitamiste kohta statistikat tegema? Ega me sellega äkki halba valgusesse ei lange? Äkki ei maksaks selle tõttu statistikat nii püüdlikult teha? Võrdlus Euroopaga, kas andmed on võrreldavad või ei ole, kas need saavad võrreldavaks või ei ja kas me oleme siis heas või halvas kirjas – see oli küsimuse mõte.

Kristen Michal

Aitäh! Mina ei arva, et olukord on nii hull, aga kui olukord ka oleks hull, siis ma ei arva, et me ei peaks sellepärast ausalt statistikat tegema ja inimeste põhiõiguste kaitset tagama. Ma arvan, et seda peab tegema. Igal juhul tagab see eelnõu inimeste teavitamise, tagab põhiõiguste parema kaitse. See on selle eelnõu eesmärk. Selle eelnõu põhjal saab teha ka statistikat, anda ülevaate. Justiitsministeeriumi haldusalas on ka Andmekaitse Inspektsioon. Tegeldakse sellega, et ei toimuks asjatut salastamist. Loomulikult, jälitustoimingute puhul on erandeid, tuleb kaitsta isikuid, kes seda läbi viivad, tuleb kaitsta neid vahendeid ja seda meetodikat. Aga ma küll arvan, et praegune eelnõu astub selge sammu edasi ka teavitamise osas, millele on õiguskantsler põhiõiguste mõttes tähelepanu juhtinud. Nii et ma arvan, et see on igal juhul samm edasi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Seletuskirjas on öeldud, et seaduse eesmärk on viia jälitustegevuse regulatsioon vastavusse Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni ja kohtupraktikaga. Mul on seoses sellega küsimus: kas see tähendab, et praegune regulatsioon, mis on kehtinud päris pikka aega, ei vasta aja nõudmistele?

Kristen Michal

Aitäh! Õigus ja arusaamad sellest aja jookul arenevad. Vastavalt sellele peavad muutuma ka meie arusaamad. Nagu te mõistate, on siin tehtud suur hulk põhimõttelisi muudatusi. Ma kirjeldasin, et inimeste teavitamine muutub paremaks, jälitustoimingute lubade andmist

hakkab kontrollima kohus, kohus hakkab neid erakorralisi lube andma. Kõik need sammud, mida me teeme – kehtestame kuritegude kataloogi, sätestame selle, keda täpselt võib jälitada –, on selged sammud edasi. Täpselt samamoodi arenevad ajas meie arusaamad. Võib-olla me kohtume siin saalis kümne aasta pärast uuesti. Mina istun seal, kus teie praegu istute, ja teie olete siin minu asemel ning siis ma küsin teilt samu küsimusi, kas seadused ja õigusruum on arenenud. Elu areneb pidevalt.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra justiitsminister, ettekande ja küsimustele vastamise eest! Ma kutsun kõnepulti õiguskomisjoni liikme Kalle Jentsi. Palun!

Kalle Jents

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Õiguskomisjon arutas kriminaalmenetluse seadustiku muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 175/20. veebruaril. Komisjoni istungil osalesid justiitsminister Kristen Michal, ministri nõunik Madis Timpson, kriminaalpoliitika asekancler Kristel Siitam-Nyiri ning karistusõiguse ja menetluse talituse nõunik Markko Künnapu. Komisjonis toimus põhjalik arutelu. Minister ja teised spetsialistid andsid meile põhjaliku ülevaate eelnõust, nagu minister tegi seda ka siin saalis. Ma julgen öelda, et komisjon asus põhimõtteliselt samale seisukohale, nagu lugupeetud minister täna siin saalis ütles, et tegemist on hea eelnõuga.

Komisjoni istungil pälvisid kõige rohkem tähelepanu kaks teemat. Üks oli kuritegude kataloog, millest täna ka siin saalis juttu oli. Oli selliseid arvamusi, kas ei võiks kohtuniku eriloal siiski võimaldada jälitustegevust ka nende kuriteoliikide puhul, mida selles nimistus ei ole. Jõudsime ikkagi arvamusele, et see hägustab seaduse mõtet, ning see loetelu peab olema ikkagi selline, nagu see on. Kindlasti on siin erinevaid arvamusi. Politsei või prokuratuur on huvitatud, et see loetelu oleks pikem, kaitsepool ja võib-olla ka tavalised inimesed on huvitatud, et see loetelu oleks lühem. Õiguskomisjonil on kavas oma järgmisel istungil, kui me hakkame seda seaduseelnõu edasi arutama, üksipulgi koos spetsialistidega läbi arutada see temaatika, millised kuriteoliik-

gid peaksid sinna loetelusse kuuluma ja millised mitte.

Teine teema, mis pälvis komisjonis päris palju tähelepanu, oli see, kuidas tagada, et delikaatsed isikuandmed, mis fikseeritakse jälitustegevuse tõttu, ei satuks avalikkuse kätte. Minister oma ettekandes seda teemat puudutas. Tõepoolest on kriminaalmenetluse seadustiku § 126¹² lõikes 7 märgitud, et kriminaaltoimiku avalikustamisel eemaldatakse neist või kaetakse kinni andmed isikute kohta, kes ei olnud selles kriminaalmenetluses süüdistatavad ning kelle perekonna- või eraelu puutumatus jälitustoiminguga oluliselt riivati. Aga arutluse käigus me jõudsimme selleni, et ikkagi saavad nii kaitsepool kui ka süüdistav pool tutvuda kõigi materjalidega ja jääb siiski oht või võimalus – neid näiteid me ju teame –, et kusagilt need andmed lekivad ajakirjandusse ja teatud inimeste eraelu kohta võib siis ajakirjandusest lugeda ka küllalt delikaatseid või isegi pikantseid detaile. See on teema, millega me komisjonis tahame kindlasti edasi minna.

Oli ka küsimus, millal see teavitamata jätmise loa tähtaeg kehtima hakkab. Konkreetne vastus on, et kui lõpeb jälitustegevuse loa tähtaeg, siis sellest ajast hakkab kehtima teavitamata jätmise loa tähtaeg, mis teatavasti võib kesta kuni üks aasta, siis tuleb kohtu loal seda pikendada.

Oli ka küsimus, millena on käsitletav meilide jälgimine. Seda ei käsitleta siiski postisaadetise varjatud läbivaatusena, mis on ära toodud §-s 126⁶, vaid ikkagi teabe salajase pealtkuulamisena. Ma saan anda vastuse ka Eiki Nestori küsimusele. Ta puudutas kõneeristuse teemat. Kui jälgitakse seda, millest kõnedes või sõnumites juttu oli, siis see on ikkagi jälitustegevus. Mõeldud on aga seda osa kõneeristusest, mis on jälitustoimingute hulgast välja viidud. See tähendab lihtsalt seda nimekirja, millistele telefoninumbritele on helistatud või sõnumid saadetud.

Komisjon tegi oma otsused konsensuslikult: saata eelnõu täiskogu päevakorda 6. märtsil, s.o täna, esimene lugemine lõpetada ning määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 20. märts 2012 kell 16. Nagu ma ütlesin, kõik otsused tehti tõepoolest konsensuslikult.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalle Jents! Alustame küsimuste esitamist. Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee, teine küsimus!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea kolleeg! Sa rääkisid sellest, et komisjonis oli üsna pikalt juttu eranditest, millisel juhul võib ja millisel juhul mitte. Kuidas komisjon arvas, kas neid erandeid peaks olema palju või peaks neid olema vähe? Ma ise arvan, et mida vähem, seda parem. Aga kuidas komisjoni meelestatus oli?

Kalle Jents

Aitäh! Ma sain aru, et küsimus puudutab kuritegude kataloogi. Jah, ei mingeid erandeid, see loetelu peab olema selline, nagu seadusesse kirjutatud saab, mitte nii, et võib minna kohtuniku juurde. See tähendaks ju sisuliselt seda, et jälitustegevus oleks võimalik kõikide kuriteoliikide puhul ja siis me läheksime vastupidises suunas. Pigem tuleb see teema väga põhjalikult kõigi osapooltega uuesti läbi käia, et loetelu oleks ammendav. Tõepoolest, on ju ka teisi tõendamise võimalusi, jälitustegevus ei ole kaugeltki ainuke tõendite kogumise viis. Enamiku kriminaalasjade puhul on tegu muude tõenditega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marko Pomerants!

Marko Pomerants

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Ma pakun sulle lihtsalt natuke tuge. Siin on vahepeal olnud väga palju juttu sellest, kuidas selle teavitamisega ikka on ja kas kõiki asjaosalisi teavitatakse. Võta lahti lehekülj 8, kus on § 126¹³. Kui lugeda selle § 126¹³ lõiget 1, kas siis ei selgu, et mitte kõikide inimeste puhul, kellega suhtleb see inimene, keda näiteks pealt kuulatakse, isikutuvastamist üldse ei toimu? Kui keegi räägib näiteks Toomas Tõnis- tega purjetamisest, siis see uurimisorganitele huvi ei paku, Toomas Tõnis- te kui isik jääb üldse tuvastamata ja seetõttu pole talle ka mingisugust kirja vaja saata.

Kalle Jents

Jah, tõepoolest, teavitamise teemat on §-s 126¹³ väga põhjalikult käsitletud. Kui oli juttu, et paljudel juhtudel ei teavitata, siis siin on väga selgelt toodud ära ka need 15 päeva. Enne tähtaja möödumist tuleb eeluurimiskoh- tunikult saada luba teavitamata jätmise tähtaja pikendamiseks. Eeluurimiskohtunik pikendab seda tähtajatult või tähtajaliselt. Eelnõu eelne- val menetlemisel – ma vaatasin neid parandus- ettepanekuid – oli ka vaidlus, kas tähtajatu pikendamise võimalust anda, kas see peaks üldse olema, et äkki tuleks alati pikendada mingi tähtajaga. Kui on tähtaeg, siis tuleb see asi tähtaja möödumise korral üle vaadata, mui- du võib asi hakata venima ja nagu sumbuda.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Kalle Jents! Kas fraktsioonide volitatud esin- dajad soovivad pidada läbirääkimisi? Soovi- vad. Ma kutsun kõnepulti kolleeg Andres An- velti Sotsiaaldemokraatliku Erakonna frakt- siooni esindajana.

Andres Anvelt

Proua juhataja! Lugupeetud minister! Head kolleegid! Ka mina tulin siia pulti selleks, et öelda, et tegemist on väga hea seaduseelnõuga. Mispärast see eriti hea on? Selles seaduseel- nõus – nagu ma mainisin ministrile küsimust esitades – on arvestatud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni muudatusettepanekut, mis puudutas kriminaalmenetluse seadustiku kooskõlla viimist põhiseadusega. Me tegime selle ettepaneku suvel, aga kahjuks lükati see eelmise aasta sügisel siin saalis tagasi. Ette- paneku eesmärk oli välistada võimalus, et eel- uurimise käigus riivatakse ilma kohtu loata sõnumisaladust, mis kehtiva seaduse põhjal edasilükkamatutel juhtudel võimalik on. Meie fraktsiooni muudatusettepaneku tekstiga üpris sarnased laused on nüüd seaduseelnõus kirjas.

Ma tahan juhtida tähelepanu sellele, et koa- litsioon võiks tulevikus rohkem arvestada, na- gu tihti peale öeldakse, kas või neid mõistlikke, mitte niivõrd poliitilisi, maailmavaatelisi arva- musi juba eelnõude menetlemise käigus. Ma kujutan ette, et siis hakkaks ka arusaam Riigi- kogust kui kummitemplist kindlasti ajalukku jääma. Eriti sellises valdkonnas nagu õigus- kaitse on väga paljud asjad maailmavaate- või

poliitikaülesed. Ma loodan, et siis ei teki selli- seid olukordi, kus hääletatakse välja see, mis poole aasta pärast natuke teises sõnastuses sisse võetakse. Kindlasti on koalitsioonipoliiti- kutel võimalik leida paremat sõnastust, sest nende selja taga on, nagu öeldakse, mitte küll Moskva, aga ministeeriumid. Ma loodan, et tulevikus on koostöö paremal tasemel. Uskuge mind, see aitab meil saavutada parimat kvali- teeti. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Andres Anvelt! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Määrän eelnõu 175 muudatusettepanekute esi- tamise tähtajaks 20. märtsi kell 16.

Eelnõu 175 esimene lugemine on lõpetatud.

3. Karistusseadustiku, kriminaal- menetluse seadustiku, psühhiaatrilise abi seaduse, karistusregistri seaduse, kriminaalhooldusseaduse ja tervis- hoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (176 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku, krimi- naalmenetluse seadustiku, psühhiaatrilise abi seaduse, karistusregistri seaduse, kriminaal- hooldusseaduse ja tervishoiuteenuste korralda- mise seaduse muutmise seaduse eelnõu esi- mene lugemine. Ma palun veel kord ettekand- jaks justiitsminister Kristen Michali!

Kristen Michal

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Taas on tegemist väga hea eelnõuga. Kuigi see eelnõu pole eriti pikk, on sellega kõvasti vaeva nähtud. Ma usun, et kui see eel- nõu seaduseks saab, siis toob see kasu kogu Eestile.

Mida see pika nimega eelnõu siis regulee- rima hakkab? Kui sellele küsimusele lühidalt vastata, siis tuleb öelda, et see eelnõu loob eeldused seksuaalkurjategijate raviks, eeldusel, et nad ka ise sellega nõustuvad. Kui proovida eelnõu eesmärki pikemalt defineerida, siis võib öelda, et eelnõu eesmärk on võimaldada süüdi- mõistetule vangistuse alternatiivina ravi, juhul

kui isik on süüteo toime pannud ravitava või kontrollitava psüühikahäire tõttu ning on oht, et ta paneb tulevikus toime uue samasuguse süüteo. Kindlasti on paljudel tekkinud küsimus, kuidas hakatakse neid inimesi ravima ja kas mängu tulevad käärid või tangid. Kahjuks või õnneks eelnõu kääre või tange siiski ette ei näe. Ravi seisneb isiku allutamises statsionaarsele või ambulatoorsele ravile, mille eesmärk on kuriteo toimepanemise põhjuseks olnud psüühikahäire ravimine või selle kontrolli all hoidmine, ning ravi kohaldamise vältimatu eeldus on süüdimõistetud enda nõusolek. Ette ruttavalt ütlen ära, et seksuaalkurjategijate kompleksravi kohaldatakse üksnes täisealiste isikute suhtes. Ravi sihtrühm on niisiis seksuaalkuritegusid toime pannud isikud, kellel on ühtlasi diagnoositud pedofiilia või mõni muu seksuaalsuunitluse häire (parafiilia) ja kes nõustuvad ravi saamisega. Eelnõu mõttes seisneb seksuaalkurjategijate kompleksravi kombineeritud medikamentooses ehk ravimravis ja psühhoteraapilises ravis (teraapia/nõustamine), mille eesmärk on isiku seksuaalsuunitluse häirete ravimine või kontrolli all hoidmine. Eelnõuga soovitakse niisiis luua selge alus seksuaalkurjategijate kompleksravi kohaldamiseks.

Ma arvan, et aja kokkuhoiu mõttes ei ole vaja pikemalt peatuda teiste riikide regulatsioonidel. Eelnõu seletuskirjas on need näited ära toodud. Kellel huvi on, saab ise sealt põhjalikumalt järele vaadata.

Milliseid muudatusi konkreetsemalt plaanitakse olemasolevasse õiguskorda sisse viia? Peatun nendel lühidalt. Esiteks muutub kehtiva karistusseadustiku § 69 üldiseks raviparagrahviks, mis reguleerib narkomaanide sõltuvusravi ning seksuaalkurjategijate kompleksravi kohaldamise tingimusi, seda eeldusel, et tulevikus on ka kõnealust sätet võimalik kiiresti ja efektiivselt uute raviliikidega täiendada.

Teiseks peetakse raviks eelnõu § 69² tähenduses narkomaanide sõltuvusravi varem vangistusega karistamata isikule, kes pani kuriteo toime narkomaania tõttu, ja seksuaalkurjategijate kompleksravi täisealisele isikule, kes pani kuriteo toime seksuaalsuunitluse häire tõttu.

Kolmandaks, ravi seisneb isiku allutamises statsionaarsele või ambulatoorsele ravile, mille eesmärk on kuriteo toimepanemise põhjuseks

olnud psüühikahäire ravimine või selle kontrolli all hoidmine. Ravi kohaldamise vältimatu eeltingimus on süüdimõistetud enda nõusolek. Seksuaalkurjategijate kompleksravi kohaldatakse üksnes täisealiste isikute suhtes.

Neljandaks, ravi hakatakse kohaldama ennetähtaegse vabanemise eeltingimusena või vangistuse osalise asendamisena raviga. Mõlemal juhul peab olema isikule karistuseks määratud kuuekuuline kuni kaheaastane vangistus.

Lõpetuseks mainin ära, et ravi määratakse 18 kuuks kuni kolmeks aastaks. Seksuaalkurjategijate kompleksravi maksumuse hüvitab riik.

Lühidalt öeldes on tegemist eelnõuga, millest on ka avalikkuses palju räägitud, mida rahvalikult nimetatakse keemilise kastreerimise eelnõuks ning mis tegelikult annab riigile ja ühiskonnale parema võimaluse seksuaalkurjategijaid, kes on saanud kergema, kuni kaheaastase karistuse, hoida pikemalt kontrolli all ja neid ravile suunata. Raviprogrammid kestavad 18 kuud kuni kolm aastat.

Ma usun, et iga euro, mis selleks on kasutatud, on ühiskonna, lastevanemate ja laste turvalisuse seisukohast väga hästi kasutatud. Nii et tegemist on hea eelnõuga. Kindlasti toetan esimese lugemise lõpetamist. Täna teid tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra justiitsminister! Alustame küsimuste esitamist. Palun, kolleeg Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! See on ju väga tore, et ei kasutata kääre ega hirsmat kõverat nuga, vaid teatud terapeutiliste võetega lülitatakse välja selle organi funktsioon, mida kasutati kuriteo toimepanemisel. Aga analoogia põhjal võib öelda, et on ka teisi ravitavaid seisundeid, näiteks mõningatel juhtudel kleptomaania. Kas on võimalik tekitada ka seadus, mille põhjal võib lülitada süstiga välja parema käe, millega kleptomaaniatoiming toime pandi?

Kristen Michal

Aitäh! Sellist kavatsust selle eelnõuga seoses ei ole. Te arstina ütlesite väga tabavalt, et lülitatakse välja selle organi funktsioon. Täp-

selt nii selle ravi medikamentoosne osa toimib. Terapeutiline osa tagab, et raviprotseduur oleks edukas ning isiku soov koostööd teha ja ravis osaleda oleks ka olemas. Eelnõus on sätestatud ka selline asi, et kui isikul jääb ravi mingil põhjusel pooleli, olgu kas või ravimi kõrvaltoimete sobimatuse tõttu, siis tuleb tal naasta karistust kandma. Seda see eelnõu sätestab. Võib-olla tulevikus tuleb ettepanekuid ka teiste organite väljalülitamiseks, aga mina küll otsiksin pigem seda lahendust, et inimesed lülitaksid aeg-ajalt sisse selle organi, mis neil kahe kõrva vahel asub. Sellest oleks ikka rohkem kasu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Kindlasti on tegemist hea eelnõuga. Kas te oskate öelda, kui palju see võiks lisada koormust riigieelarvele ehk kui palju orienteerivalt üks selline protseduur võiks maksta?

Kristen Michal

Me oleme planeerinud esimeseks aastaks, kui seda protseduuri tehakse pool aastat, natuke üle 30 000 euro. Põhjamaade andmetele tuginedes võib öelda, et aasta jooksul kuulub sihtrühma kolm kuni kümme isikut. Täisaasta puhul on maksumus 70 000 – 100 000 eurot. Selle me oleme seletuskirja kirja pannud. Te mõistate, et need summad on ligilähedased, kuna me ju alles alustame selle raviga.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Viktor Vassiljev, teine küsimus!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Mul on selline küsimus: miks peab vabatahtlik ravile minek olema kindlasti seotud karistuse vähendamisega seaduse kaudu? Kohtul on ju olemas kaalutusõigus. Tegelikult peaks see olema subjekti enda huvides, et ta läheks ja raviks ennast, olgu ta pedofiil, nekrofiil, gerontofiil või zoofiil. Kui ta tõesti käib ravil, siis kohus võib lihtsalt otsustada teatud määral tema karistust vähendada või kui see ei ole otstarbe-

kas, siis mitte vähendada. Miks peab see olema seadusesse raiutud?

Kristen Michal

Aitäh! See küsimus oli rubriigist "Ise küsin, ise vastan". Te arstina teate, et üldiselt saab selline ravi olla edukas ikkagi ainult juhul, kui isik ise on sellest huvitatud. Te olete andnud arstivande ja küllap olete ka täna veendunud, et ei ole kuigi humaanne inimesi vastu nende tahtmist ravida. See on seesama küsimus, et kus see piir on. Mujal maailmas on ikkagi lähtunud eeldusest, et isik peab ise olema ravist huvitatud. Tegelikult see ongi ravi edukuse üks alus.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra justiitsminister! Ma kutsun kõnepulti õiguskomisjoni liikme Igor Gräzini!

Igor Gräzin

Austatud proua esimees! Lugupeetud kolleegid! Seaduse põhisisu eespool juba esitati. Lisan siia juurde, et komisjon arutas seda ja kõiki neid probleeme ning enamgi veel. Üldine järeldus oli laias laastus umbes järgmine. Kõige halvem, mis selle seaduseelnõuga seoses võib juhtuda, on see, et midagi ei muutu, kõik jääb nii, nagu praegu on. Parema variant on see, et midagi läheb paremaks, teiste sõnadega, me saame pedofiiliale, mis on muutunud meie jaoks ikkagi juba probleemiks, rohkem piiri panna. Muide, toetades mitmeidki doktor Vassiljevi mõtteid, pean ütleva, et selle asja kõige nõrgem koht – see on minu isiklik seisukoht – on muidugi see, et tange ei ole. Kuid see eelnõu on samm õiges suunas. Alles kümme aastat tagasi ma siinsamas puldis leidsin, et pedofiilidele võiks raskendavatel asjaoludel säilitada surmanuhtluse. Kahjuks me selle seadusega veel nii kaugele ei lähe, aga suund on õige.

Komisjoni konsensuslik otsus oli saata see eelnõu täiskogu päevakorda, esimene lugemine lõpetada, määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 20. märts kell 16 ja määrata ettekandjaks siinkõneleja. Palun küsimusi!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Igor Gräzin! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Peep Aru!

Peep Aru

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud kaasette-kandja! Kas te arutasite põhjalikult ka seda, mis kuulub väljaspool pedofiiliat olevate seksuaalsuunitluse häirete ehk parafiilia alla, millised nende muude häirete liigid võiksid olla ja kui suur on nende esinemise protsent või osakaal Eestis, samuti juhtumite arv?

Igor Gräzin

Komisjon seda arutas. Ma juhin kolleegide tähelepanu sellele, et seksuaalsete väärustuste liike on hämmastavalt palju. Seksuaalselt on võimalik nii väärustuda, et te selle peale ei tulegi. Kõige hullem lugu on muidugi veel see, et väga mitmed neist väärustustest toovad endaga reaalselt kaasa ühiskondlikult negatiivseid tagajärgi. Näiteks on olemas selline haigus nagu pürolagnia, kus seksuaalne rahuldus saadakse tulekahju vaatlemisest. Kujutage ette, tekib hirmus tahtmine panna naabri maja põlema! On olemas heterohromofiilia, mille puhul sugutungis objektiks on teise rassi esindaja. Neid probleeme on palju. Me rääkisime sellest ühest probleemist lihtsal põhjusel. Ma ei tea, kas on õige öelda, et see on muutunud Eestis massilisemaks. Kui te ajalehti loete ja televiisorit vaatate, siis panete ju tähele, et ei ole nii, et pedofiilid jookseksid hommikust õhtuni mööda tänavaid ringi. Aga neid on rohkem. See on muutunud seda rohkem probleemiks, et meie järelevalve laste üle on jäänud nõrgemaks. Me ei kontrolli piisavalt inimesi, kes lastega tegelevad. Siin on teatav selline "järelevalvetus", kindlasti on ka meedial oma mõju jne. Ma väidan, et pedofiilide arv ei ole tõenäoliselt suuremaks läinud, aga see on muutunud sotsiaalselt tundlikumaks teemaks. Seda kindlasti.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valdo Randpere!

Valdo Randpere

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud kõneleja! Küsin täienduseks Peep Arule, kes küsis parafiilia eri vormide kohta. Igor, sa tsiteerisid tõenäoliselt Vikipeediat. Ma vaatasin ka Vikipeediat, et sama mõiste alla on koondatud erinevad seksuaalhälbed. Järsku nägin, et seal oli ära toodud ka heteroseksuaalsus kui üks parafiilia vorm. Kuidas sa seda kommenteerid?

Igor Gräzin

Ausalt öeldes, keegi peab ju ka vabadesse jääma! Sellepärast loeme selle tinglikult normaalseks. Muide, ma ei tsiteerinud Vikipeediat, vaid ametlikku ravijuhist seksuaalkurjategijate menetlemiseks. Kui sa juba neid erinevaid seksuaalhälbeid puudutasid, siis ütlen, et see on väga õpetlik teos. Selle keemilise kastreerimise taga, nagu me komisjonis aru saime, on üks aspekt veel. Kui paljude seksuaalkuritegude puhul (nt vägistamine, see kõige klassikalise luugu) me võime rääkida tahtehälbest, et inimene ei suuda ennast tagasi hoida, ta ei kontrolli ennast või teda on niimoodi kasvatatud, et ta arvab, et talle on kõik lubatud jne, siis pedofiilia puhul on tegemist isiksuse struktuuri haiglasliku hälbega. Ma ei sea seda kellelegi, hoidku jumal, eeskujuks, aga mõelge natukene selle peale: mis asi on pedofiilia piiri peal? Vladimir Nabokovi "Lolita". Mida te selle peale ütlete? Veel üks nõksuke edasi ja olemegi juba Imre Rammuli juures! Või siis, hea küll, Ingmar Bergmani "Fanny ja Alexander". Pedofiilia puhul me ei räägi mitte ainult karistamisest otseselt toimepandud kuriteo eest, vaid me räägime ka vajadusest seda inimest pärssida ja ravida. Kusjuures komisjoni arutelu juhiti tähelepanu veel ühele olulisele momendile. Tangidel on muidugi üks eelis tablettide ees. Nimelt, tablettide mõju kaob aja jooksul ära. See tähendab, et meil tuleb arvestada, et neid tablette tuleb anda ja jutuvärki tuleb puhuda ka edaspidi. See ei ole nii, et krõks ja valmis. See on see, mis teeb pedofiilia teistest seksuaalkuritegudest erinevaks. See on tõesti haigus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Peep Aru, teine küsimus!

Peep Aru

Aitäh! Ma kasutan ära võimaluse, et kaasettekandja on puldis. Pean vabandust paluma, sest kahjuks ei ole ma saanud aega seda eelnõu põhjalikult lugeda! Aga et pilt selgemaks saaks, siis küsin: kas keemiline kastreerimine toob kaasa ka selle, et kastreeritavad ei saa elada meie mõistes normaalset seksuaalelu?

Igor Gräzin

Jääb selline mulje. Ma arvan, et kõigepealt kastreerime ära ja vaatame siis, mis ta teeb.

Aga üldiselt on niimoodi, et sellesamas medikamentoosuses kirjelduses on juttu sellest, et see on suunatud nagu kahele asjale: ühest küljest ei saa hakkama ehk, nagu eesti keeles öeldakse, ei tõuse ja teisest küljest ei ole ka õiget tahtmist. See ravi on kompleksne, see pärsib seksuaalaktiivsust ka psüühiliselt. Kusjuures tehakse kahte asja korraga: tablett või injektsioon (on ka intravenoosseid võimalusi, nt üks rohi) ja sinna juurde käib psühholoogiline nõustamine, juturääkimine jne. Üks ei aita. Sellepärast ka seaduseelnõu ütleb, et tegemist on raviga, mis on oma olemuselt kompleksne. Nii et peab olema nii üks kui ka teine.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Kuigi ma olen ise ka selle komisjoni liige, mulle ei jäänud meelde, kas me sellest teemast rääkisime. Äkki sa täpsustad? Küsin kui sotsiaaldemokraatliku fraktsiooni esindaja soolise võrdõiguslikkuse kohta. Siin on olnud juttu keemilisest kastreerimisest. See seadus räägib tegelikult ravist. Kas ravida saab ainult meessoost õigusrikkujaid või laieneb see ka naissoole ja miks mitte ka sinna vahepeale jäävatele isikutele?

Igor Gräzin

Absoluutselt! Sellepärast ongi paragrahvi pealkiri "Vangistuse asendamine raviga". Jutt käib teatavast raviprotseduurist, aga mitte kastreerimisest selle sõna otseses mõttes. Kastreerimine on muidugi põlastamisväärsest seksistlik termin, see teeb meestest ohvrid. Aga ravi võib minna sinna ja tänna. Seaduse praegune formuleering annab tegelikult võimaluse kõiki ravida. Aga see küsimus, mille sa esitasid, kajastab tõesti probleemi. Ma kardan, et me ei ole seda endale piisavalt teadvustanud, kuigi sellest on vihjamisi juttu olnud. Meenutame kas või seda nädala aja eest ilmnenu lugu, kui katoliku nunn oli sisuliselt pedofiil ja tema ohvriks langesid 12–15-aastased poisid, kelle psühhotraumad tulevad välja alles praegu, kui nad on 40-aastased. Nii et see on probleem. Aga seadus seda ei piira, põhimõtteliselt peaks see ka naiste kohta käima.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Erki Nool!

Erki Nool

Aitäh, austatud proua esimees! Austatud eestkõneleja! Kas komisjon arutas ka seda, et kui keemiline kastreerimine ja selline sõnaline ravi veel peale selle ikkagi ei anna loodetud resultaati, siis tulevikus võiks minna füüsilise kastreerimise teele? Te ütlesite, et see on mees-terahvale traumeeriv. Kui me räägime pedofiilist, siis ma arvan, et ta traumeerib eelkõige neid noori ja lapsi, on need siis tüdrukud või poisid. Kas ka see oli arutlusel?

Igor Gräzin

Vaata, kallid Erki, kas sa seda tahad või mitte, aga me oleme Euroopa Liidus. Euroopa Liidu seisukohalt ei ole ohvriks kuriteo ohver, vaid ohvriks on alati kurjategija. 2008. aastani oli Tšehhis võimalik füüsiline kastreerimine, tähendab, mehaaniline kastreerimine, krõks ja valmis. Aga Euroopa Liit muidugi ütles, et see on väga inetu, nii ikka ei tohi, peab katsuma kuidagi ära rääkida jne. Ma arvan, kuidas öelda, et küsimus pedofiiliast tervikuna hakkab võib-olla alles nüüd tuure üles võtma, sest me oleme hakanud esimest korda nendest asjadest enam-vähem rääkima. Ma arvan, et pedofiilia latentsus ehk varjatus on väga suur. Sellest oli ka komisjonis juttu, kui me otsisime vastust, kas meil on vaja kolm, kümme või 30 inimest ravile allutada. Minister ei osanud seda siis öelda, ta ei osanud seda ka täna öelda, mina ei oska öelda, keegi ei oska öelda. Kui palju ohvrid tegelikult on? Kõige õudsem kõigi nende asjade puhul on see, et lapsed ei räägi. Need lood tulevad välja, kui nad on saanud 25, 30, 40, 50 aastat vanaks ja need pedofiilid on juba surnud. Ma arvan, et praeguse seaduse üks väga oluline mõte on esiteks see, et me oleme siin sellest rääkima hakanud. Teiseks, me tunnustame, et see on probleem. Ma arvan, et selle abil me saame ka tegelikult teada, mis meie ümber toimub. Võib-olla laste kaitse seisukohalt ongi just nimelt see kõige olulisem.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Erki Nool, teine küsimus!

Erki Nool

Aitäh! Lähen natukene sel teemal edasi. Kas selleks, et Euroopa seadustest või tavast mööda minna, ei võiks kasutada jokk-skeemi, nimelt teha neile inimestele soovahetusoperatsioon? Pärast võiks nendest halva mainega pedofiilidest saada hoopis meediakangelased, nad saaksid Kroonika esikaanel olla, presen-teerida oma lauljakarjääri jne.

Igor Gräzin

Ausalt öeldes, asi on selles, et Riigikogu võimalus mõjutada Kroonika sisu on ikka äärmiselt piiratud. Aga see, millele sa tähelepanu juhid, et sellised seksuaalmanipulatsioonid, kõik need soovahetused, ümberlõikamised ja muud asjad, on muutunud teatava popkultuuri osiseks ja et selle varjus toimub tegelikult ka kuritegelik käitumine alaealiste suhtes, on fakt. Seda enam on hea, et me oleme selle teema seaduse tasemel tõstatanud. Ma arvan, et kui me selle seaduse ühel päeval vastu võtame, siis läheb tõenäoliselt veel aasta või kaks-kolm aastat, ja siis me vaatame, mis on juhtunud, kas me läheme edasi, kas me teeme seaduse paremaks ja targemaks, kas me teeme selle mõjusamaks. Ühesõnaga, peavad hakka-ma ilmne esimesed tulemused. Praegu on see ikkagi väga suures osas eksperiment, mis on kantud, ma arvan, meie kõikide väga heast tahtest ja usust.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Igor Gräzin! Kas fraktsioonide volitatud esin-dajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kutsun siia kolleeg Peeter Võsa Keskerakonna frakt-siooni esindajana.

Peeter Võsa

Austatud eesistuja! Kallid kolleegid! See seaduseelnõu on lisaks numbrile 176 saanud siin ka ühe nime, seda eelnõu nimetatakse kee-milise kastreerimise seaduse eelnõuks. Eelnõu arutelul on räägitud peamiselt seksuaalkurja-tegijatest või lausa pedofiilidest. Ometi näen ma üht aspekti, millele pole arutelu käigus piisavalt tähelepanu pööratud. Nimelt, kui toi-mub perevägivald, näiteks vägistamine – selli-seid asju tuleb ikka ette –, ja selle paneb toime isik, kes pole põhimõtteliselt sarivägistaja, ta peaks istuma toimepandud teo eest vangima-

jas, kas siis ei nähta ohtu, et just seda sorti teo toime pannud isikud, selle asemel et vanglas oma karistust kanda, saavad oma vaba tahte alusel riigi kulul ravi, mida nad tegelikult ei vaja? Vabana ravil olla on ju meeldivam kui vangis istuda. Ärgem laskem end eksitada kõ-lavatest väljenditest, mida on arutelul kasu-tatud, vaid nähkem ka võimalikke ohtusid. Mõelgem nn võlakaitse seaduse valguses tun-tud mängusõtlase Avo juhtumile, kui sooviti head, aga see tekitas ühiskonnas hoopis vastu-pidise efekti. Võis taas kord tõdeda, et väike-sed sulid ripuvad võllas ja suured sõidavad tõllas. Asi on üldiselt hea, aga minu üleskutse on see, et mõtleme veel natukene ja teeme selle seaduse veel paremaks. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Peeter Võsa! Ka justiits-minister soovib läbirääkimistel osaleda. Palun!

Kristen Michal

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liik-med! Ma ütlen lihtsalt mõne kommentaari siia lõppu. Saalis tekitas palju elevust see, kui tuntud õigusfilosoof Igor Gräzin esitas oma nägemusi, kuidas seda tegevust võiks läbi viia. Esiteks juhin tähelepanu sellele, et eelnõu seletuskirjas on kirjeldatud sihtrühm ja nende inimeste hulk. Eestis mõistetakse aastas sek-suaalkuritegudes süüdi 50–60 isikut, Taanis näiteks 300–400, raviga alustab sealjuures kolm või neli uut isikut. Näiteks Soomes mõis-teti 2007. aastal süüdi 470 seksuaalkurjategi-jat, on prognoositud, et ravi vajab aastas kõige rohkem kümme inimest. Sellest tulenevalt on ka need arvud selgelt prognoositavad. Nii ministeerium, minister kui ka õiguskomisjon teavad, kui suur see sihtrühm võib olla.

Teise märkuse saan teha mõnes mõttes diletantlikul tasemel. Siin mainiti Imre Ram-mulit. Tema öeldu põhjal julgen arvata, et tea-tud tingimustel on selle ravi puhul võimalik ka terve seksuaalfunktsiooni jätkumine ja on või-malik terveid suhteid luua. Selline oli vähe-malt tema hinnang, mille ta psühhiaatrina andis.

Kolmandale aspektile juhtis tähelepanu Peeter Võsa. Need ohud on läbi mõeldud. Me räägime selles programmis siiski nendest, kes saavad alla kaheaastase karistuse. See prog-ramm aga kestab 18 kuud kuni kolm aastat.

Me mõtlesime seda programmi tehes ja seda asja läbi kaaludes just sellele, et sellised inimesed peaksid olema ühiskonna jaoks parema kontrolli all, mitte nii, et keegi lihtsalt asendab oma karistuse raviga, on seetõttu vabaduses ja saab ainult kotitäie tablette, mille ta peab aastate jooksul ära tarbima. Nii see ei ole, tegemist on tõhusa raviga. Kui ravi jäetakse katki kas või sellepärast, et ravimid ei sobi, siis peab isik minema tagasi vanglasse karistust kandma. Nii et mingisugust järeleandmist ei tehta, pigem ühiskonna ja laste turvalisus suureneb. See on selle eelnõu eesmärk. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra justiitsminister! Lõpetan läbirääkimised. Määrán eelnõu 176 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 20. märtsi kell 16.

Eelnõu 176 esimene lugemine on lõpetatud.

4. Tegevuskava "Eesti merenduspoliitika 2011–2020" eelnõu (145 TK) arutelu

Esimees Ene Ergma

Meie päevakorra viimane punkt on Vabariigi Valitsuse esitatud tegevuskava "Eesti merenduspoliitika 2011–2020" eelnõu arutelu. Kuid enne seda, kui ma kutsun ministri kõnepulti, tutvustan teile, kuidas me seda menetleme. Kõigepealt on tegevuskava eelnõu esitaja ettekanne kuni 20 minutit ja siis juhtivkomisjoni esindaja ettekanne samuti kuni 20 minutit. Riigikogu liige võib kummalegi ettekandjale esitada ühe suulise küsimuse. Läbirääkimistel võivad osaleda kõik Riigikogu liikmed ja arutelu lõppedes Riigikogu otsust vastu ei võta. Hea minister ongi juba kõnepuldis. Palun, majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Valitsus on esitanud Riigikogule riikliku arengukava "Eesti merenduspoliitika 2011–2020". Kõigepealt paar sõna selle arengukava sünniloost.

Ühiskondlik nõudlus riigi tervikliku merenduspoliitika järele on olnud juba pikka aega, sellest on räägitud rohkem kui kümme aastat. Koostamine võttis aega üle kahe aasta ja koos-

tamise protsess oli laiapõhjaline. Me kaasasime partnereid avalikust sektorist, ettevõtjate ühendustest, kodanikuühendustest, kokku üle 30 (Merendusnõukoda, Eesti Laevaomanike Liit, väikelaevaehitajate klasteri initsiatiivgrupp, Logistika ja Transiidi Assotsiatsioon, Eesti Sadamate Liit, Rannarahva Koda, Tallinna Tehnikaülikool, Eesti Mereakadeemia jne). Tõepoolest, töösse olid kaasatud kõik Eestis ühel või teisel moel merendusega seotud isikud. Selle töö tulemus on teie laudadel ja on teie hinnata. Kas see on kõiki rahuldav? Vaevalt. Kuid ma usun, et nii nagu me ei pea Eesti merendusega alustama täna tühjalt kohalt, nii on ka merenduspoliitika koond meie tänastest arusaamistest ja põhimõtetest ning loob kindlasti parema eelduse ühiseks tegutsemiseks selle nimel, et me meid ümbritsevat merd, mereressurssi paremini kasutaksime ja hoiaksime.

Dokument on loomulikult seotud väga paljude muude arengukavadega, seletuskirjas ja kavas endas on need ka loetletud. Paljudele küsimustele, mis võivad lugejaid ja asjaosalisi vaevata, ei leia võib-olla detailset vastust merenduspoliitika arengukavast, mistõttu soovitatakse vaadata ka sellega seotud arengukavasid, mida on rohkem kui 15. Me oleme välja pakunud, et see dokument võiks kehtida 2020. aastani. Selle olulisemad põhimõtted on aga kirja pandud ja otsustamiseks välja pakutud kindlasti pikema ajaperspektiiviga. 2020. aasta on valitud selle tõttu, et viia ka merenduspoliitika kui üks riigi strateegilisi dokumente samasse ajaperspektiivi enamiku teiste arengukavadega. Selle dokumendi rakendamise peale mõeldes arvestame ka asjaolu, et mitmed rahasummad on seotud praegu toimivate läbirääkimistega Euroopa Liidu finantsperspektiivi üle ajavahemikul 2014–2020. Selles mõttes on merenduspoliitika vaata et üks kõige esimesi strateegilisi dokumente, mis annab kindlasti poliitilisi ideid, põhimõtteid tulevasteks finantsperspektiivi raames tehtavateks otsusteks.

Merenduspoliitika enda puhul tootsin välja kolm peamist asjaolu. Kõigepealt, merendus on oluline majandusharu ja me arvame, et selle majandusharu võimalused ei ole kaugeltki ammendunud, vaid vastupidi, pigem on jätkuvalt alakasutatud. Sektori lisandväärtus on suurem keskmisest Eesti majanduse lisandväärtusest.

Merendus moodustab olulise osa ekspordist, meretransport moodustab 20% teenuste ekspordist ja sellega otseselt seotud raudteetransport omakorda 20%. Kui me vaatame ühe või teise indikaatori alusel koostatud Eesti edukamate ettevõtete edetabeleid, siis leiame tavaliselt väga palju ühel või teisel moel Eesti merendusega seotud ettevõtteid, olgu need Tallinna Sadam, Tallink, rahvusvahelised ettevõtted, nagu Vopak ja paljud teised. Teine merenduspoliitika aspekt on Läänemere keskkonna seisund. Me võime lühidalt öelda, et Läänemere keskkonna seisund on muret tekitav või halb, seda on vaja kindlasti parandada ja merenduspoliitika peab sellele tähelepanu juhtima. Kolmandaks, merendus on killustunud mitme ministeeriumi ja ameti vahel, seetõttu on koostöö parandamiseks ja sünergia tekkimiseks mõistlik tegevused korrastada ja ülesanded paremini ära jagada. Sektori majanduskasv ja merekeskkonna säilimine on küll vastandlikud eesmärgid, kuid meie soov on leida siin mõistlik tasakaal.

Merenduspoliitika toob välja viis peamist tegevussuunda. Esiteks, merendussektori ettevõtluskeskkond, mida me soovime kujundada ettevõttesõbralikuks ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimeliseks. Teine suund on merenduse ohutus, turvalisus ja merekeskkonna puhtus. Loomulikult on meie eesmärgiks suurendada ohutust, muuta merendus turvalisemaks ja parandada merekeskkonda. Kolmas tegevussuund puudutab avaliku sektori tegevusi. Need peavad olema hästi koordineeritud ja suunatud merenduse arengule, ja mitte ainult riigisiselt. Arvestades, et merenduses otsustatakse väga palju küsimusi rahvusvahelisel tasandil, Euroopa Liidu tasandil, on vaja tagada ühtne tegutsemine rahvuslike huvide kaitsel. Neljas tegevussuund on Eesti mereharidus ja -teadus. Me soovime arengukavaga anda panuse, et mereharidus, teadus- ja arendustegevus oleks tänapäevasemal tasemel. Viies tegevussuund on rannaäärse elu- ja külastuskeskkonna parandamine. Soovime tõsta selle atraktiivsust, soodustades mereturismi, samuti kohaliku ettevõtluse arengut, ning kanda põlvkondades edasi merekultuuripärandit, mis meil teadupärast ulatub aastatuhandete taha. Seega soovime paremini ära kasutada meremajanduse potentsiaali, arvestades samal ajal looduskeskkonnaga ja parandades rannaäärset elukeskkonda.

Ma püüan oma ettekandes puudutada vaid mõnda teemat, sest ajalisel ei ole lihtsalt võimalik käsitleda kõiki merendusega seotud küsimusi.

Kõigepealt kriitikast. On olnud kriitikat, et merenduspoliitika ei arvesta piisavalt merekeskkonnaga. See on osaliselt tõsi. Praeguses dokumendis ei ole merekeskkonna meetmed lahti kirjutatud nii detailselt nagu meremajanduse omad. See ei tulene mitte meie soovist või vähesest rõhuasetusest, vaid asjaolust, et merekeskkonna kaitse meetmete tegevusi, mis arvestavad kõiki merd mõjutavaid tegureid, sealhulgas ka maismaalt lähtuvat reostust, käsitletakse vastavalt Euroopa Liidu raamdirektiivile aastaks 2015 väljatöötatavas merestrateegias. Seejärel lisame need tegevused ka merenduspoliitika dokumendile.

Teine valdkond on sadamad ja logistika. Võib öelda, et sadamad ja logistika on praegu meie merenduse nurgakivi. Selles valdkonnas me näeme kahte eesmärki. Esiteks peame hoidma neid kliente ja turge, mis meil on tänaseks välja kujunenud, ja teiseks tuleb kindlasti leida uusi turge ning avada uusi võimalusi meie sadama- ja logistikasektoris tegutsevatele ettevõtetele. Olemasolevate klientide hoidmiseks ei saa me käed rüpes istuda, nad ei ole meile garanteeritud, arvestades üha tihenevat rahvusvahelist konkurentsi. Me peame oma teenuste kvaliteeti pidevalt parandama, hoidma seda konkurentsieelist, mis meil lähinaabrite ees on. Mõõngem, et enamik sellest on küll erasektori teha, kuid ka riik saab siin oluliselt panustada. Olgu näiteks sellised initsiatiivid nagu elektrooniline mereriik, mis teeb sadamatesse sisenevate laevade paberimajanduse elektrooniliseks, või lähimerevedude keskus, mis aitab klientidel kiiresti infot ja kontakti leida. Kindlasti on olemasolevate klientide hoidmiseks oluline välja arendada ka meie jäämurdevõimekus. Kordame veel kord üle, et Eestil on vaja kahte uut jäämurdjat. Üks peaks kindlasti kuuluma riigile, teine võib olla ühises omandis eraettevõttega, kes kasutab seda jäävabal ajal mujal. See võib tunduda rentimise sarnasena, kuid on siiski üks oluline erinevus: keegi ei soovi teha oma laevadele pikaajalist rendilepingut ning loota, et me iga aasta leiame laeva, mida on võimalik talveks rentida. See oleks liiga riskantne ja seaks küsimuse alla meie transpordikoridori usaldusväarsuse.

Teiseks peame leidma uusi turge ja kaubagruppe ning teenuseid. Seda on loomulikult teadvustatud juba tükk aega tagasi, aga julgen öelda, et alles viimastel aastatel oleme astunud selles osas ka väga konkreetseid samme. Riigi toel on loodud logistikaklaster, mille eesmärk on panna ettevõtted koos riigiga töötama selle nimel, et teadvustada meie potentsiaalsetele turgudele Eestit kui transpordikanalit. See tähendab, et otsitakse aktiivselt uusi turge, töötatakse uute teenuste loomise nimel, arvestades seda, et oluline on merendusettevõtete, raudtee- ja maanteedtranspordiettevõtete, aga ka lennuettevõtete vaheline koostöö. Nii raudtee kui sadamate infrastruktuur on meil piisav, et kaubamahte suurendada, mistõttu merenduspoliitika ei näe ette suuremahulisi investeringuid infrastruktuuri, vaid pigem nn pehmeid tegevusi turgude laiendamiseks. Samas me loome valmisoleku vajaduse korral infrastruktuuri laiendada. See on pikem perspektiiv.

Selles kontekstis on tõstatatud laiemalt ka ettevõtete ja kohalike omavalitsuste vahelise koostöö parandamise küsimus. Praegune maksusüsteem ei soosi otseselt ettevõtete asutamist või asumist kohaliku omavalitsuse territooriumile, sealhulgas ka sadamaterminalide laiendamist või tööstus- ja logistikaparkide rajamist sadamate lähedusse. Meil oleks vaja paremat süsteemi, mis suurendaks selgelt omavalitsuste huvi, et nende territooriumil tegutseksid ettevõtted. Samas on ka teisi võimalusi peale maksusüsteemi muutmise, näiteks riiklikud teemaplaneeringud. Seetõttu ongi meil kavas analüüsida, milline oleks parim võimalus parandada ettevõtete ja omavalitsuste koostööd selles valdkonnas.

Nagu öeldud, meremajanduse tugevad valdkonnad on meil praegu sadamad, logistika ja kindlasti ka reisijatevedu. Nendes me soovime olukorda säilitada ning ka parandada. Kui rääkida kasvuvõimalustest, siis jätkuvalt tuleks soodustada laevaehituse kasvu. Kindlasti on praegu nõrk kaubalaevandus. Siin on vaja seda, mida me seni oleme teinud, oluliselt muuta.

Kõigepealt laevaehitusest. Laevaehitus on juba selgelt kasvutrendis ning meie hinnangul on sellel ka suur arengupotentsiaal. Seetõttu leiame, et järgmise rahastamisperioodi ettevõtluspoliitika peab arvestama nii nn suurte kui ka väikelaevade ehituse vajadusi, olgu need

siis tööjõu koolituse, ekspertide värbamise, turunduse või tehnoloogia ja investeerimise küsimused. Erilist tähelepanu väärib väikelaevaehitus, mis on väikelaevaehituse klasteri tegevuse kaudu selgelt näidanud võimet koonduda, et koostööle tuginedes areneda. Seetõttu oleme juba otsustanud toetada väikelaevaehituse kompetentsikeskuse loomist Saaremaale ja see tegevus on juba ka käivitunud.

Kaubalaevandusest. Kui teistes riikides on kaubalaevandus üks oluline merendusklasteri arenduse alustala, siis Eestis see paraku nii ei ole. Seetõttu me näeme, et tulevikus võiks ikkagi toimuda põhimõtteline muutus ning me tagaksime Eesti laevandusele teiste Euroopa Liidu riikide laevandustega võrdsed konkurentsitingimused. Jah, see tähendaks ühe variandina laevandustoetusi, kuid siin tuleb arvestada, et laevandus on globaalne äri. Kui me tahame selles äris edukalt kaasa lüüa, siis ei ole seda võimalik teha teiste reeglite järgi kui need, mida ülejäänud maailm järgib. Merenduspoliitikas pole konkreetset ära toodud, millised peaksid olema need toetused või see toetuskeem, et saavutada laevade naasmine Eesti lipu alla ja ka Eesti ettevõtete või ettevõtjate investeerimine kaubalaevandusse. Seda on tehtud taotluslikult. Arengudokumentidega me soovime seada sihi, kuhu minna, millised on aga vahendid, see sõltub keskkonnast ning täpsemalt ka veel töös olevatest analüüsides. Keskkonna all pean ma silmas Euroopa Liidu tasandil läbivaatamisel olevaid laevandusele kehtivaid riigiabi juhiseid. Selle protsessi tulemusena määratakse ära, esiteks, mida liikmesriigid üldse teha võivad, ning teiseks me näeme, mida teised riigid teevad. Oma otsused peame tegema lähtuvalt sellest kontekstist. Igal juhul näitavad meie praegused arvutused, et on võimalik välja töötada selline konkurentsivõimeline süsteem, et laevandustoetusteks vajaminev summa laekuks täielikult nendest maksumustest, mida makstakse registrisse tulevate laevade pealt. Kaudsed kulud, mis tekivad hiljem meremeeste tervishoiukulude ning pensionide tõttu, kompenseeritaks aga uute töökohtade ning merendussektori suurenenud lisandväärtuse kaudu.

Järgmine teema seondub mereharidusega. Võime öelda, et mereharidus on mõneti meie murelaps. Ka viimastel kuudel on mereharidus saanud jätkuvalt tähelepanu ja pigem nega-

tiivsest aspektist. Siin on meil vaja kindlasti selget otsust ja pikaajalist stabiilsust. Iseenesest ei ole Eesti Mereakadeemia juriidiline staatus oluline nii kaua, kuni haridus, mida seal pakutakse, on kvaliteetne. Ka merenduspoliitika ei maini otseselt mereakadeemia juriidilist staatust. Samas, olgem ausad, mereakadeemia eksistents eraldiseisvana, sõltumatus on kindlasti märgilise tähendusega ja ma ei alahindaks seda, eriti kui liitumiskavad ei sisalda endas kõige olulisemat kava, kuidas merehariduse kvaliteeti parandada. Seega ma leian, et siin pole mõtet liigselt rabistada, vaid panna paika pikem plaan, kuidas tagada parim võimalik arenev mereharidus Eestis. Merenduspoliitikas me oleme sõnastanud selle merehariduskontseptsioonina, mis peaks valmis saama aastaks 2013.

Kui ma siiani rääkisin põhiliselt meremajandusest, siis merenduspoliitikas on leidnud koha ka merenduse n-ö inimlikum nägu, mis väljendub rannaäärse elukeskkonna ja merekultuuriga seotud prioriteedis. Selleks, et avada meri inimestele, peame vajalikuks luua väikesadamate võrgustik. See oleks kogu Eesti rannikut kattev, üksteisest umbes 30–40 meremiili kaugusel paiknevate väikesadamate võrgustik, mille sadamad vastavad teatud teenusstandarditele. Me oleme juba koostöös partneritega potentsiaalse võrgustiku kaardistanud ja hakkame sellel aastal pidama sadamaomanike, kohalike omavalitsuste ja maavalitsustega läbirääkimisi juba konkreetsema tegevusplaani paikanemiseks. Uueks eelarveperioodiks näeme ette investeringutoetusi, et viia need sadamad kooskõlla nõutud teenusstandardiga. See võrgustik on kindlasti suunatud turismile, nii välis- kui siseturistidele, aga ka sellele, et meri inimeste jaoks üldisemalt avada. Me ei saa rääkida piisavast järelkasvust merendussektoris, kui lastel ja noortel ei ole võimalik oma kodukohas või vähemalt lähipiirkonnas minna merele nii, et see oleks ohutu ja meeldiv.

Kokkuvõtteks. Ma loodan väga, et tänane merenduspoliitika arutelu tuleb asjalik. Loomulikult huvitab valitsust, et merenduspoliitikas fikseeritud põhimõtted, aga ka konkreetsemad tegevussuunad oleksid konsensuslikud, ning me kuulame tähelepanelikult ka opositsioonierakondade seisukohti. Ainult nii ei jää see merenduspoliitika mitte järjekordseks

paberiks, vaid sellest saab mõtestatud tegevuste plaan, mille tulemusena on tõepoolest võimalik ka emotsionaalselt öelda, et Eesti on mereriik. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister, ettekande eest! Alustame küsimustega. Kolleeg Urmas Klaas, palun!

Urmas Klaas

Aitäh, proua Riigikogu esimees! Austatud minister! Hea meel oli kuulda, et selles merenduspoliitika dokumendis on pööratud tähelepanu ka mereharidusele, seda nii kutsehariduse kui ka kõrghariduse vaatevinklist. Te küll ühteist juba mainisite, aga ma siiski palun, et te laiendaksite seda teemat ja räägiksite, kui põhjalik ja hea koostöö on teil olnud mereharidusdimensiooni sisustamisel Haridus- ja Teadusministeeriumiga. Kui suured on siin majandusministeeriumi ja haridusministeeriumi eriarvamused? Kuidas teie arvates just see merehariduse teema võiks edasi areneda?

Juhan Parts

Aitäh! Oleme arengukavas ette näinud neli merehariduse tegevussuunda lisaks mainitud merehariduskontseptsiooni väljatöötamisele, mida ma peangi oluliseks küsimuseks. Tegelikult on merehariduse kontseptuaalsed küsimused siiani võib-olla laiapõhjaliselt läbi arutamata, mistõttu aeg-ajalt kerkibki mitmesuguseid probleeme. Me oleme näinud minu arvates kõrvaltvaatajale ka suhteliselt mõistetamatuid konflikte, mis sünnivad, siis surevad ja sünnivad siis jälle. Ma arvan, et merehariduskontseptsiooni väljatöötamine ja rakendamine on oluline, et me suudaks vastata sellele küsimusele, milliseid spetsialiste, millisel tasemel, millises mahus me ise koolitame ja mil määral peaksime olema võimelised koolitama oma noori väljaspool Eestit. Keskne küsimus, mille haridusministeerium on praegu üles tõstnud ja millest Tõnis Lukas ministrina ka juba varem rääkis, on ikkagi mereakadeemia võime teha koostööd nii ülikoolide kui ka rakendusõrgkoolidega, samuti kutsekoolidega. Lisaks on arengukavas ära toodud põhilised tegevussuunad, mis puudutavad kutseõppe ja kõrghariduse edendamist. Need on loomulikult kirja pandud koostöös haridusministeeriumi ja mere-

hariduse tõsisemate ekspertidega. Laiemas plaanis teeb merehariduses muret see, et tihtipeale on just õppejõudude järelkasv väike, õppejõududena tegutseda tahtvaid inimesi pole piisavalt. Sellest tulenevad teatud kvaliteedi-probleemid. Siin on terve hulk küsimusi. Minu isiklik arusaam on, et enne kui teha mingeid struktuurilisi või haridusökonoomikast lähtuvaid muudatusi, peaksime siiski veel kord läbi arutama kontseptuaalsed küsimused, kaaluma rohkemat kui lihtsalt seda, kas üks kinnisvaraarendus tuleb sinna või teise kohta.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Ma tänan hea, ülevaatliku ettekande eest! Oma ettekande esimeses pooles rõhutasite, et selle poliitika eesmärk on luua meremajandusele rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline keskkond, lõpu-poolle aga mainisite, et konkreetset abinõud, ütleme, maksulised ja teised, pole siin kajastamist leidnud. Teades selle dokumendi sündimist, olles püüdnud sellega pidevalt kaasas käia, on jah nii, et mida enam lõpu poole, seda rohkem võeti sealt välja konkreetseid abinõusid. Minu küsimus siit: kuidas ja mis ajateljel võiks sündida merenduse konkreetsete abinõudega toetamise plaan? Olgem ausad, see dokument küll veel laevu Eesti lipu alla ei too.

Juhan Parts

Aitäh! Tahtmata olla kuidagi terav küsija suhtes, ütlen, et ka kõige parem toetusskeem ei too laevu kellegi lipu alla. Aga ei tohiks olla sellist n-ö mentaalset hoiakut, et laevad kindlasti ei tule kunagi meie lipu alla. Ma arvan, me peame kõik ise mõtlema, et laevad tahavad tulla Eesti lipu alla, ja mitte ainult Eesti ettevõtjatele kuuluvad laevad, vaid miks mitte ka teiste riikide laevad. Praegu käib Euroopa tasandil, nagu ma ütlesin, merendustoetuste, selleks antava riigiabi küsimuste arutelu. Mulle tundub, et mingeid väga revolutsioonilisi muutusi ühes või teises suunas tulemas ei ole. Teisisõnu, see riigiabi võimalus, millel baseeruvad praegu kõik Euroopa Liidu riikide maksu- või toetusskeemid, et konkureerida nn mugavuslipu riikidega, jääb jõusse. Ma arvan, et me peaksime ära ootama selle diskussiooni

tulemused ja seejärel olema valmis tulema välja omapoolsete ettepanekutega.

Mida ma tahan öelda, et arutelu muutuks vähem ideoloogiliseks, on kõigepealt see, et ärgem unustagem, meil on juba laevandustoe-tuste programm. Nimelt me toetame ju sotsiaalmaksu osas, mida Eesti lipu all olevate laevade meremeestele, Eesti residentidest meremeestele makstakse Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse kaudu riigieelarvest. Tõsi küll, see ei ole väga palju midagi muutnud. Ma arvan, et me peaksime veel kord kaaluma ja läbi analüüsima ka teiste, ennekõike otseste maksude puhul, mil määral meie konkurentsituatsioon on kehvem. See on esimene asi. Nii et siin on täpselt samamoodi see tulumaksu ja ka sotsiaalmaksu ulatuse küsimus. Ma arvan, et me peaksime jääma toetuste põhimõtte juurde, kusjuures ütlen veel kord, nagu ma ka ettekandes rõhutasin, eesmärk peaks olema see, et toetused ei tohiks *summa summarum* tekitada täiendavaid kulusid, vaid pigem ikkagi tähenda täiendavaid sissetulekuid, mida saadakse selle kaudu, kui rohkem laevu tegutseb n-ö Eesti ettevõtetena. Kindlasti peaks see lühemas eelarveperspektiivis olema vähemalt nullsumma mäng. Ja üks keskne küsimus on minu arvates ka see, et peab olema mudel, mis annab pikaajalise kindluse, on selleks siis ühel või teisel moel riigi volitatud institutsioonide ja laevaettevõtjate vahel sõlmitud pikaajalised lepingud või muud sellised asjad. Ei ole mõtet pakkuda toetusskeeme, mille kehtivusaeg ei ole teada, on see aasta, kolm, neli või viis aastat, sellisel juhul neid muudatusi ei tehta.

Üks selle teemaga seotud asi, mida ma ettekandes ei puudutanud, kuid mida ma tahaksin rõhutada, on see, et me oleme ette näinud ka võimalikud tegevused n-ö teise laevaregistri loomiseks. Teisisõnu, me tahame pakkuda teatud võimalusi ka välisettevõtete suurematele laevadele. Selle teise laevaregistri n-ö äriplaani või käsitluse väljatöötamine on meil kuskil keskpaigas. Meil ei ole mõtet seda päris maha magada, kuna meil on teatud eelised.

Kui tulla veel tagasi laevade lipu küsimuse juurde, siis ettevõtte tulumaksu režiim on meil siiski võrdlemisi soodne. Kui analüüsida ettevõtete käitumist laeva koduriigi valimisel, siis tundub, et põhiline on ikkagi otseste maksude temaatika, kus n-ö põhilised lipuriigid pakuvad

väga soodsaid tingimusi. Me ei pea pakkuma nii soodsaid tingimusi, kuid see vahe ei tohi väga suur olla, ja lisaks n-ö nullmaksustamisele sõltuvad lipuriigist ikkagi mitmed muud positiivsed asjad, mis minu arvates on Eestil olemas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud minister! Selle arengukava olulisem ja huvitavam osa on realiseerimisplaan, kus on väga hästi kirjas konkreetne tegevus, maksumus, tähtaeg ja vastutaja. Aga see plaan hakkab peale aastatega 2011–2012 ja selle järgi me oleksime pidanud juba eelmisel aastal kulutama nendele meetmetele 55,5 miljonit ning sellel aastal peaks kulutama 60 miljonit eurot. Me alustame püha üritust nagu väikese mahajäämusega. Kas teil on mingi plaan, kuidas seda olukorda siluda?

Juhan Parts

Aitäh! Seoses Riigikogu valimisega on merenduse tegevuskava jõudmine siia saali mõneti viibinud. Kui me vaatame tegevusi, siis mitmega nendest tegeleb valitsus juba ammu, sealhulgas rahalise poole pealt. Kui me vaatame oma rahalisi kulutusi, olgu need siis jooksvad kulud või investeeringud, siis on ju merenduses juhtumas märkimisväärseid asju ettevõtete tasandil, ka riigile kuuluvate ettevõtete tasandil ja riigi enda puhul. See on üks pool. Ma tahaksin kasutada võimalust ja öelda mõned sõnad selle rakendamise kohta. See lisa on pigem selline ülevaatlik käsitlus võimalikest finantsvahenditest. Finantsvahendite küsimus on kindlasti oluline. Ma arvan aga, et kesksem on see küsimus siis, kui me arutame 2014.–2020. aasta finantsperspektiivi. See on väga oluline sisend. Seda esiteks. Teiseks, et valitsuses asju paremini koordineerida, on kavas teha regulaarseid rakenduskavasid kolmeaastase sammuga. Me ei ole ühtegi rakenduskava valitsusse viinud, sest me tõepoolest ootasime seda arutelu siin ja seisukohti. Kui see arutelu lõpeb ja Riigikogu on ühel või teisel moel andnud oma hinnangu, siis tuleb ka esimene rakenduskava kolmeaastase sammuga.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arto Aas!

Arto Aas

Aitäh! Aitäh ministrile hea ettekande eest ja tänu selle eest, et see merenduspoliitika paber on lõpuks Riigikokku jõudnud! Ma pöördun tagasi maksusoodustuste juurde ja plaani juurde võistelda nn mugavuslipu maadega. Euroopa ägiseb praegu teadupoolest võlakriisis ja seetõttu vaadatakse mitmes sektoris päris aktiivselt üle igasuguseid maksusoodustusi ja kingituste jagamist. Olgem ausad, maksusoodustusi ei taha mitte ainult merendussektor, vaid ka kümned, kui mitte sajad muud sektorid. Milline on teie hinnang, kas Euroopa Liit ei võiks selles valdkonnas oma käitumist ühtlustada? Mugavuslipu maadega ei suuda me ju maksusoodustuste valdkonnas kunagi konkureerida. Lõpetaks ära selle omavahelise maksumudumingu ja liiguks edasi ühtsema poliitika suunas. Või on see teie hinnangul ajaloolistel põhjustel ikkagi täiesti lootusetu?

Juhan Parts

1989. aastal defineeris Euroopa Liit, mis iganes nimega ta tollel ajal siis oli, ühtse poliitika, kuidas tollaegne Euroopa Ühendus suudaks konkureerida selle trendiga, et Euroopa laevad registreeritakse eri riikides. See kehtib siis 1989. aastast peale. Teisisõnu, siin Euroopa ikkagi konkureerib, on globaalses konkurentsisis. Mis puudutab mugavuslipu maid, siis ma usun, et ka teil, majanduskomisjonil ja kõigil Riigikogu liikmetel on võimalik vaadata, kus kohas neid laevu registreeritakse. Meil on olemas piisavalt andmeid selle kohta, mida üks või teine suurema registreeringute arvuga riik pakub. See kindlasti ei tähenda, et neil laevadel on n-ö mugavus selles mõttes, et nad ei ole ohutud või ei ole korralikult käideldud. Pakutakse väga kõrgel tasemel teenuseid, et laevad end seal registreeriks, motivatsioonid on nendel riikidel teinekord eripärased. Kuid ometi arvan, et selle asjaolu tõttu Euroopa majandus siiski üksjagu palju kaotab. See võrdlus ei ole võib-olla üks-üheselt võetav, kuid see on midagi sarnast, kui näiteks Euroopa olulised või kesksed tööstused lahkuksid Euroopast. Kindlasti pärsiks see mingi aja jooksul innovatsiooni, tehnoloogia arengut, mitmeid sellega seotud teenuseid jne. Nii et see probleem,

Euroopa konkurentsivõimelisus nende riikidega võrreldes, on jätkuvalt olemas, ma jagan seda seisukohta. Ma ei tõstaks esiplaanile maksusoodustuste küsimust, asi on ju pigem selles, kuidas seda konkurentsivõimet ületada. Maksusoodustus ei ole siin tihtipeale käsitletav tavalise soodustusena, et justkui keegi maksab vähem makse. Vastupidi, kui tuua laev oma lipu alla, siis alles keegi hakkab üldse makse maksma. Selles mõttes on ka riigi rahanduse seisukohast oma selge loogika täiesti olemas. Ma ei ennusta, et Euroopa selle globaalse konkurentsi väljakutsega probleemi lihtsalt ära unustaks. Olen nõus, et seda n-ö võidujooksu võiks Euroopa Liidu sees vähendada. See on arutelu koht. Ma loodan väga, et kõik avaldavad siin täiesti ausaid seisukohti, kuidas me peaks toimima, aga ma ei käsitleks seda soodustust klassikalise maksusoodustusena, mida, ma kujutan ette, küsija silmas pidas. Pigem on siin tegu ikkagi reaalse konkurentsi Euroopa Liidu teiste riikidega ja ka riikidega väljaspool seda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Minu küsimus puudutab mereharidust. On ju teada, et kes ei õpi, see ei tea ega oska teha. Te rääkisite mereharidusest, visioonidest ja tege- mistest, mis kavas on. Ma kuulasin, mida te vastasite kolleeg Urmas Klaasile. Mul on jätkuküsimus: kas on olemas konkreetsed inimesed, konkreetne ajakava, millal need visioonid valmis saavad ja millal üks või teine otsus tuleb?

Juhan Parts

Jah, need on ka siin arengukavas olemas. Kui te vaatate meedet 8, mis puudutab põhiliselt haridust, siis seal on toodud ka ajalised raamid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Aitäh, lugupeetud esimees! Austatud minister! Kõigepealt avaldan ka tunnustust, et see dokument on lõpuks kaante vahele saanud ja

isegi Riigikogusse jõudnud. Oma sissejuhatavas sõnavõtus ütlesite, et meie tänane maksusüsteem ei soodusta ettevõtete, sh sadamate ja kõige nende juurde kuuluva rajamist kohalike omavalitsuste territooriumile. Kindlasti olete majandusministeeriumis mõelnud, milliseks meie kohaliku tasandi maksusüsteem tuleks tuunida, et ettevõtete loomine kohalike omavalitsuste territooriumile oleks soodne.

Juhan Parts

Aitäh! Ma arvan, et see on laiem küsimus. Ma ei ole päris nõus sellega, et ta üldse ei soodusta. Töökohtades, mis realselt omavalitsuse territooriumil tekivad, kasutatakse suure tõenäosusega tööjõudu, kelle pealt makstakse tulumaksu omavalitsuse eelarvesse. Siin ikkagi on teatud motivatsioon. Mina rõhutasin ettekandes seda probleemi, et omavalitsused, kelle territooriumil on sadamad, ei pruugi olla üldsegi huvitatud nende sadamate mõistlikust arengust. Ka minu lauale on jõudnud mitu kirjeldust juhtumitest, kus omavalitsused käituvad kummastavalt, aga samas tahan öelda, et ma saan neist aru. Sadamast käib läbi väga palju kaupa, tekivad ohutuse küsimused, elukeskkonna küsimused. Sadamast läbikäival kaubal ja sadama võimalusel laieneda ei ole üksühest seost omavalitsusega. Ennekõike puudutab see niisuguseid suuremaid sadamaid, te kujutate umbes ette, millest ma räägin. See olukord on ebanormaalne, kui meil tegelikult on olemas sadamaressurss, on huvi investeerida. Omavalitsused võiksid käituda riigimehlikult ja mõista, et on üldised huvid – antud juhul riigi majanduse areng on üldine huvi – ja mitte olla nii kitsarinnalised. Aga näete, seda tuleb elus ette, asjad hakkavad venima ja me võime jääda ilma investeeringutest, töökohtadest ja kõigest muust sellisest. Ma pidasin silmas konkreetselt seda. Mõneti analoogne on see olukord sellega, kui siin on olnud juttu sellistest piirkondlikest elektri tootmise variantidest nagu näiteks tuulegeneraatorid. Ka sel juhul ei saa omavalitsused tegelikult mitte mingit kasu, et nende territooriumile on sellised investeeringud tehtud. Sellele võiks mõelda. Reaalsus on täna selline, et mitmel juhul on ettevõtted sõlminudki omavalitsustega mingisuguseid kokkuleppeid, mis jällegi ei näita meid mitte just kõige läbipaistvama riigina. Mis kokkuleppeid peab siis ettevõtte omavalit-

susega tegema, et oma käitist seal üleval hoida, pigem võiks asi olla selge ja huvid või motivatsioonid ka seadustega tagatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister, tõesti ka suur tänu! Tundub olevat väga sisuline dokument ja samamoodi on vastused väga sisulised. Merendus on oma olemuselt tõesti globaalne äri, kuid nii selle dokumendi järgi kui ka minu arvamuse kohaselt on Eesti mere-riigina jätnud oma positsioonid kasutamata. Võib-olla tuleks tõsta merendust kui eraldi-seisvat valdkonda riigis tähtsamale kohale. Milline on teie arvamus selles osas? Võib-olla peaks tegema midagi *à la* mereministeerium?

Juhan Parts

Aitäh! Ei usu ma nendesse mereministeeriumidesse ja muudesse sellistesse asjadesse, ütlen teile ausalt. Eks Keskkonnaministeerium tegeleb keskkonnaküsimustega, Välisministeerium välisküsimustega, Siseministeerium turvalisus- ja julgeoleküküsimustega, majandusministeerium sellega, et majandus areneks, et transport toimiks. Me peame paratamatult õppima ministeeriumideüleselt koostööd tegema. Me peame lihtsalt seda õppima. Ma ei taha öelda, et seda ei tehta, aga ma arvan, et see võiks kindlasti olla palju efektiivsem. Seda esiteks. Teiseks arvan, et keskseks küsimuseks jääb pigem riigi ja ettevõtjate vaheline koostöö, eriti olukorras, kus meil ei ole enam ainult Eesti kapitalil põhinevad ettevõtted, vaid on ka välisinvesteeringud. Neid koostöömudeleid tuleks lihvida, sest merendus nõuab alati sellist pikaajalist vaadet, investeeringud tasuvad ennast ära pika aja jooksul, töö kannab vilja pika aja pärast. Need ei ole pooleaastased asjad. Ma arvan, et koostöö eraettevõtjaga aitab kindlasti kaasa. Riigikogu tasemel me ikkagi väljendame oma seisukohti, oma põhimõtteid, näitame suundi ja ma arvan, et see on väga tugev signaal meie merendusest laiemalt.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Viimastel aastatel on Eesti sadamate konkurentsipäris kõva sõna öelnud Sillamäe sadam. Tahakski kuulda ministri sõnumit, arvamust, kuhu peaks järgmise kümne aasta jooksul olema suunatud Sillamäe sadama majandustegevus.

Juhan Parts

Ma usun, et kui te selle merenduspoliitika läbi loete, siis kindlasti leiate sealt ka vastuse, kuidas Sillamäe sadam peab arenema.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Randver!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud esimees! Austatud minister, ka minu poolt tänud põhjaliku ettekande eest! Teatavasti on merenduse edendamisel mitmeid prioriteete ja eesmärke. Selleks on kindlasti ka meie merealade ruumiline planeerimine, mis ei ole pelgalt looduskaitse ja keskkonna aspektist tulenev tegevus. Teatavasti on merealade planeerimisel tegu avaliku ja erahuviga ning see väljendub ka rahvusvahelisel tasandil. Kas Eesti on õigusliku poole pealt ruumiliseks planeerimiseks valmis? Kas meil on olemas lähteandmed ja koostöö eri ametkondade vahel?

Juhan Parts

Aitäh! Hea küsimus. Sellele temaatikale on pühendatud tervelt mitu lehekülge. Välja on toodud nii tänane seis kui ka probleemid ja meie tegevuskavad. Kõigile teie küsimustele tuleb vastata, et asi on võrdlemisi algusjärgus. Me ei ole merealade ruumiliselt planeerinud, olgem ausad. On olnud mõningaid mõtteharjutusi, aga mitte enam. Seetõttu pakume välja sellise lähenemise, et me peame tegelema ruumilise planeerimise meetodikaga ja pilootprojektidega. Arvestades kogu meie mereala suurust, ei ole võimalik rääkida ühest terviklikust planeeringust. Julgen öelda, et meetme 7.2 all defineeritud eesmärk, et Eesti mereala peab olema 2020. aastaks planeeritud 100% ulatuses ja niimoodi, et kõigi valdkondade, sektorite ja osapoolte huvid on planeeringute tulemusena ka tasakaalus, on hästi kõva eesmärk. Aga kuna kava kestus on 2020. aastani,

siis oleme selle kirja pannud. Kindlasti nõuab see ressursse. Mitmed asjad kogu selles poliitikas on fikseeritud ka ajaliselt lühema vaatega. Kui Siseministerium on esimese pilootprojekti aastaks 2013 läbi viinud, siis me suudame tegelikult hinnata, kas eesmärk on õige, millised on kitsaskohad, kui palju planeering kasutegurit annab ja kui mõttekas ta on.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Hea minister, suur tänu selle dokumendi Riigikogusse toomise eest! Mis Eestimaad ikka peaks toitma – need on maa, mets ja meri ehk vesi. Ja meri annab tänasel päeval kahetsusväärset vähe töökohti. Küsida tahan aga selle kohta, et kuuldavasti tahetakse Eesti Mereakadeemia sulgeda või teise kõrgkooliga liita. Mereakadeemia on isenesest ju märgilise tähendusega. Kuidas te seisate selle eest, et nii ei juhtuks?

Juhan Parts

Aitäh! Me oleme välja pakkunud kava, mida mereharidusega laiemalt teha. Ohjad on siin kindlasti haridusministeeriumi käes. Ütlen veel kord: enne võiks üritada taas kord kontseptuaalse küsimuse läbi arutada ja sellest tulevalt otsustada ka kooli staatuse. Kindlasti peab mereakadeemia vaagima võimalusi teha koostööd nii ülikoolide kui ka teiste rakendus- ja kõrgkoolidega, siin on koostööpunkte. Mina isiklikult niisugusele juriidilisele liitmisele, eriti veel vägisi, mingit edu ei ennusta. Ma arvan, et seda ka ei tehta, enne peab see kontseptsioon paika saama, kui teie seda täna toetate.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urve Tiidus!

Urve Tiidus

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Kui arengufond tutvustas Riigikogu saalis oma eelmise aasta aruannet, siis räägiti ka tulevikutrendidest. Üks visioon Eesti jaoks kõlas, et Eesti peab saama Läänemere tõmbekeskuseks. Kuivõrd merenduspoliitika aastateks 2011–2020 seda väga auahnet visiooni teie arvates toetab?

Juhan Parts

Jah, arengufondi aruanne ütleb, et Eesti peab olema Läänemere tõmbekeskus. Siin on küsimus, et mida tuleks siis kokku tõmmata. Kindlasti ei tahaks, et reostus tuleks meie sadamatesse ja kaldale, seda suudame loodetavasti eemale ajada. Tarku inimesi, raha, ilusaid laevu, meeldivaid ärilisi võimalusi, kultuurilisi elamusi – kõike seda püüame selle poliitika elluviimisega ju saavutada.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister, ettekande ja küsimustele vastamise eest! Nüüd ma palun kõnepulti majanduskomisjoni liikme kolleeg Kalev Lillo!

Kalev Lillo

Proua eesistuja! Head kolleegid! Austatud minister, alustuseks tuleb teid tänada sellise suurepärase merenduspoliitikat käsitleva ülevaate eest! Mina majanduskomisjoni esindajana ei keskenduks niivõrd merenduspoliitika eri peatükkidele, vaid räägiksin sellest, millised arutelud meil komisjonis toimusid.

Alustuseks olgu öeldud, et nii nagu me oleme aru saanud, ootavad kõik merendusringkonnad seda poliitikat pikisilmi. Esmakordselt on koostatud dokument, mis arvestab merega seotud eri valdkondade koosmõju, kaasates terviklikku nägemusse kõik asjaomased ministeeriumid: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi, Siseministeeriumi, Põllumajandusministeeriumi, Keskkonnaministeeriumi ja ka Kultuuriministeeriumi. Arengukava koostamise eesmärk on välja töötada merendussektoreid nende omavahelises koostöös käsitlevad suunised merenduse edendamiseks, et realiseerida maksimaalselt Eesti potentsiaali mereressursi kasutamisel ning säilitamisel.

Ilmselt ei kahtle meist keegi, et Eesti on mereriik, kas või sel põhjusel, et meil on merepiiri mõnevõrra rohkem kui maismaapiiri ja meri on olnud meie esiisadele pikka aega nii leiva kui ka kala lauale andjaks. Eks me oleme isegi sellist merelembust toonitanud, tsiteerides Hemingwayd, et igas maailma sadamas leidub üks eestlane. Laiemalt võttes on meri ka tänapäeval suur tööandja, hinnanguliselt annab ta Eestis tööd rohkem kui 21 000 inimesele.

Me tõdeme, et riiklik arengukava "Eesti merenduspoliitika" on äärmiselt positiivne sündmus. Tegevuskava koostamist juhtinud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi transpordi arengu ja investeeringute osakonna juhataja Toomas Haidak väärrib selle eest kiitust ja tunnustust, sest olgem ausad, nii suurte huvigruppidega ühise nägemuse leidmine ei ole sugugi lihtne töö. Äärmiselt tervitatav on selle tegevuskava jõudmine aruteluks Riigikogu saali. Tegevuskava on koostatud aastaid ja meie käes on peale pikki vaidlusi ja arutlusi sündinud kompromiss. Teatavasti on kompromiss kokkuleppevorm, kus mitte keegi samas ka eriti rahul ei ole. Kuid märk on maha pandud, vundament on laotud ja selle baasil on võimalik ainult edasi minna. Dokumendi valulisele sünnile viitab ka täna päevakorras oleva tegevuskava pealkiri "Eesti merenduspoliitika 2011–2020". Me arutame 2012. aastal dokumenti, mida esialgu oli plaanis kehtestada juba eelmisel aastal. Sellega seoses on statistiline andmestik, mis merenduse plaanide tegemisel esialgu aluseks oli, mitmel puhul vananenud.

Eesti merenduspoliitika arutelu raames kohtus majanduskomisjon juba eelmise aasta lõpul Merendusnõukojaga. Kahel korral on toimunud arutelu komisjoni koosolekul, viimati 23. veebruaril, kus majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts andis poliitikast korraliku ja põhjaliku ülevaate. Enne olid toimunud ka töөрühma planeeritud kohtumised Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Keskkonnaministeeriumi ning Veeteede Ameti esindajatega. Ma tean, et ka keskkonnakomisjon arutas seda arengukava eelmisel aastal. Neil on ka ettepanek, aga sellest saab komisjoni enda esindaja hiljem rääkida. Majanduskomisjon leiab, et riiklikku arengukava "Eesti merenduspoliitika 2011–2020" on võimalik ainult paremaks teha. Annaksin siinkohal ülevaate teemadest, mis komisjoni tähelepanu pälvisid, ja mõningatest seisukohtadest, mis kujunesid.

Esiteks, ajakohastamine, millel ma korra juba peatusin. Loomulikult teeme ettepaneku muuta tegevuskava kehtivuse tähtaega (2012–2020), samuti värskendada statistilisi andmeid sel moel, et need ei lõpeks ära mitte 2009. aastaga, sest nüüd on ilmselgelt võimalik kasutusele võtta juba värskemaid andmeid ehk 2011. aasta statistilised andmed. Kuna tege-

vuskava rakendamine on veninud, siis palume kaaluda esimese rakendusperioodi pikendamist kahe aasta võrra ehk esimene rakendusperiood oleks aastatel 2012–2016. Panime tähele ka seda, et arengukava detailsusaste ei ole kogu dokumendi ulatuses ühtne. Ühelt poolt sisaldab merenduspoliitika eelnõu väga üldsõnalisi tegevusi. Näiteks jääklassiga ilmastikukindla laevakontrollikaatri soetamise vajaduse otsustamine või avameretingimustele sobiva mitmetarbelise poilaeva soetamise otsustamine, mis on suhteliselt otsustamise otsustamine. Teiselt poolt on jälle ülikonkreetsed ettepanekud. Näiteks laeva lipuõiguse ja laevaregistrite seaduses loobuda §-s 57 sätestatud nõuetest kustutada laev laevaregistrist ametikohustustest tulenevalt. Samasse ritta võib panna ka sellised näited, et nähakse ette ühe konkreetse laevaliini, Sillamäe–Kotka laevaliini avamine või ühe konkreetse sadama ehk Hundipea sadama rekonstrueerimine. Tekib küsimus, kas need on ainukesed konkreetset nimetamist väärivad asjad või võiks kogu tegevuskava raames jääda üldise käsitluse juurde. Need olid sellised natuke tehnilist laadi küsimused, mida me majanduskomisjonis arutasime.

Sisulisema külje pealt oli üks oluline lõik laevandustoetused, millest ka minister siin suhteliselt põhjalikult rääkis ja küsimustele vastas. Kuid üks asi, mida me tahaksime ettepanekute ritta lisada, on viimase aja põlevaiv probleem, millele meie arvates pole piisavalt tähelepanu pööratud. Seoses kütuse väävlisalduse vähendamise nõuete rakendamisega 2015. aastal peavad Eesti laevad ette võtma suhteliselt rahamahukaid tegevusi. Me leiame, et ka see teema vajaks merenduspoliitikas käsitlemist. Ühtlasi tekib küsimus, kas meil on olukorras, kus Soome toetab oma lipu all sõitvate laevade ümberehitamist, võimalik võtta eesmärgiks tuua 2030. aastaks 50 laeva Eesti lipu alla, kui meie seda ei tee.

Suur ja oluline teema on jäämurdumisvõimekus. Järgmisel aastal saab Eesti veteranjälõhkuja Tarmo 50-aastaseks. Asjaosalised ei varja, et tegu on heal juhul museaaliga. Ei taha selle asja kohta oma arvamust päris kindlalt öelda, aga vanarauaks ei tahaks seda siiski nimetada. Kõikide rikete parandamine on aeganõudev käsitsitöö. Absoluutselt kõik on seda meelt, et tuleb tagada Eesti vete aastaringne laevatatavus, ja selleks vajame jäämurdevõimekust.

Merenduspoliitikas on sellele üliolulisele küsimusele pühendatud tervelt seitse rida ja peamise tegevusena nähakse ette jäämurdmise arengukava uuendamine. Oleksime siiski oodanud vähemalt jäämurdevõimekuse tagamise selgesõnalist kava, rääkimata nende teede kirjeldamisest, kuidas seda saavutada.

Oluline teemade kompleks on sadamaalade planeeringud, jälle täna siin saalis juba läbi käidud küsimus. Suure tõenäosusega ei ole see ainult merenduspoliitika küsimus, vaid võib puudutada ka teisi riiklikult tähtsate infrastruktuurirajatistega seotud arenguid. Toon ühe konkreetse näite, millega me kokku puutsime, kui majanduskomisjon külastas AS-i Tallinna Sadam. Üks suur rahvusvaheline ettevõtte soovis rajada tänapäevast naftaterminali alale, kus kehtiv planeering on täiesti olemas. Nad soovisid aga teha seal väikseid muudatusi, ühelt poolt suurendada mahutipargi mahtu, teiselt poolt võtta kasutusele uuemaid tehnoloogiaid, tõsta laadimisplatvormid ümber niisugusel moel, mis viiks need elanikkonnast kaugemale, ja ehitada sinna vahele ka müratõkkeseinad. Nad esitasid detailplaneeringu muutmise taotluse asjaomasele omavalitsusele. Kurb on aga see, et omavalitsuse huvipuuduse tõttu jääb asi lihtsalt seisma. Isegi kui kohus teeb kohaliku omavalitsuse volikogule ettepaneku, et ta võiks selle asja menetlusse võtta, ei saa kohus volikogu otseselt sundida seda tegema. Nii võibki juhtuda, et raha jääb siia toomata ja töökohad jäävad loomata. Ma ei tea, pikemas perspektiivis võib sama saatus oodata ka Rail Balticut. Selle arutelu raames käidi välja kaks ideed, mida tasuks kaaluda. Üks oli suurendada omavalitsuste huvi oma territooriumil asuvate ettevõtete vastu. Siin võib kõne alla tulla ka mingisugune maksusüsteemi ülevaatamine. Teine idee on muuta planeerimisseadustikku sel moel, et sellised olukorrad oleks välistatud.

Oluline teema meie komisjonis oli mereharidus, mille kohta on siin täna mitu küsimust kõlanud. Selleks et saada merehariduses suuremat selgust, paremat vastust meediast tulnud väitele, et mereakadeemia tahetakse liita Tallinna Tehnikakõrgkooliga, saatis majanduskomisjon kirja haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole. Küsisime, kuidas haakub väidetav kahe kooli liitmise kava Riigikogu menetluses oleva merenduspoliitika dokumendiga. Vastus

saabus üllatavalt kiiresti, kahe tööpäeva jooksul, mille eest oleme loomulikult tänulikud. Vastuses oli ära toodud, et 2014. aastal läheb Eesti Mereakadeemia institutsionaalsele akrediteerimisele, mille positiivse läbimise suhtes on ministeerium kahtleval seisukohal. Mitmeläbimine tähendaks akadeemia sulgemist. Arvestades arengukava "Eesti merenduspoliitika 2011–2020", on Haridus- ja Teadusministeerium koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga ning kõrgkoolidega asunud lahendusi otsima. Et Eestis oleks võimalik tagada edaspidi kvaliteetne ja jätkusuutlik rahvusvahelisel tasemel merehariduse andmine, on Haridus- ja Teadusministeerium palunud Eesti Mereakadeemial kaaluda konkreetseid võimalusi teha koostööd nii Tallinna Tehnikakõrgkooli kui ka Tallinna Tehnikaülikooliga, leidmaks optimaalne lahendus Eesti merendusspetsialistide vajaduste katmiseks. Kokkuvõtlikult: midagi ei suleta, midagi ei liideta, vaid otsitakse lahendusi, nagu ka minister ennist ütles.

Nüüd väikesadamate võrgustikust. Suvel seilab Läänemerel ligi 200 000 jahti. Jahiga reisivate rahvusvaheliste külastajate ööbimiste kogusumma ja mahajäetav raha on mõõdetav miljonites eurodes. Loomulikult tahaks ka Eesti siit oma osa saada. On välja toodud, et optimaalne sadamate kaugus sadamavõrgustikus võiks olla kuni 30 meremiili. Praegu on Eestis ainult 24 külalissadamate nõuetele vastavat sadamat. Komisjon tundis huvi, kes ja kuidas valib välja ülejäänud väikesadamad, mille investeeringuid, sõltumata omandivormist, on plaanis rahastada. Saime teada, et sadamaid kaardistatakse koos partneritega: sadamaomanikud, kohalikud omavalitsused, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, maavalitsused, nii nagu ka minister enne mainis. Juhul kui potentsiaalse nimekirja alusel koostatakse rahastamise meede, nõuab see kindlasti ka Vabariigi Valitsuse heakskiitu. Ühtlasi võib veel lisada, et kalanduse tegevusgrupid on oma strateegias tänaseks juba välja valinud 63 sadamat, mida välja arendada. Ka merenduspoliitikas seisab, et ilmselt on mõistlik arendada kalapüügi ja väikelaeaturismi sadamaid ühtse tervikuna. Ühtlasi näeb merenduspoliitika ette, et väikesadamate võrgustik on valmis aastaks 2018.

Üks küsimus majanduskomisjonis oli süsteemi "Reostaja maksab" arutelu. Väidetavalt süsteemi kui sellist praegu ei eksisteeri, kuid arutelu selle üle, kuidas võimaliku reostusohu puhul tagada merereostuse likvideerimise võimalus ja finantseerimine, on vajalik. Teiselt poolt peame jälgima seda, et laevadelt võetavad tariifimäärad oleksid konkurentsivõimelised, ja seda kogu Eestit läbiva transiidiahela mõistes. Tegevuskava raames saab valitsus teema korralikult läbi töötada ja siis ka otsustamiseni jõuda.

Üheks olulisemaks teemaks kujunes meil komisjonis merekomisjoni teema. Ühelt poolt on selge, et kui me töötame välja tegevuskava, siis peaks keegi selle tegevuskava järgimist kontrollima, näpuga järge ajama, sisuliselt iga päev selle rakendamisel aktiivselt tegutsema. Ajaloost saab öelda, et 2005. aastal loodi Keskkonnaministeeriumi juurde komisjon, mille ülesandeks oli koordineerida merenduse, merekaitse ja reostustõrje küsimuste lahendamist. Samal aastal loodi Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi juurde töörühm merenduse ja merekaitse küsimuste koordineerimiseks. Ka siinsamas merenduspoliitikas tõdetakse, et ei komisjon ega töörühm pole töötanud piisavalt tõhusalt. Selleks et täna arutatav tegevuskava ei jääks pelgalt paberiks paberi pärast, vaid seda asutaks ka ellu rakendada ja ellurakendamist jälgima, tekkis komisjonis mõte, et merenduspoliitika elluviimist võiks koordineerida ministeeriumideülene valitsuskomisjon, mida juhiks näiteks keskkonna- või majandusminister.

Viimane, millel tahan peatuda, on arengukava maksumuse prognoos, mille kohta oli ka saalist paar küsimust. Tegevuskava maksumuseks on märgitud 534 miljonit eurot. Prognoos on esitatud tabelina prioriteetide ja meetmete kaupa. Komisjonis tekkis küsimus, kas toodud finantstabel pole väga lünklik. Kui te selle peale vaatate, siis mõned read on täidetud numbritega, aga väga paljud lahtrid on tühjad. Sellele küsimusele saime vastuse, et finantstabel on indikatiivne, sisaldab Euroopa Liidu kaasrahastamise võimalusi ja kajastab eelkõige investeringuid, mis ei kuulu ettevõtete igapäevase tegevuse hulka. Suurimaks investeringuobjektiks on sadama infrastruktuuri väljaarendamise toetamine 300 miljoni euroga ja teise suurema kuluartiklina on selles prognoosis

välja toodud jäämurdja ehitus – 100 miljonit eurot.

Komisjon tegi oma 23. veebruari istungil üksmeelse otsuse saata Vabariigi Valitsuse tegevuskava "Eesti merenduspoliitika 2011–2020" Riigikogu täiskogule arutamiseks s.a 6. märtsiks ehk tänaseks. Ma tahan toonitada sõna "arutamiseks", et see arutelu siin saalis tõepoolest ka tekiks. Kutsun üles kõiki kolleege arutelul osalema ning andma täiendavaid sisendeid, et valitsuse esitatud merenduspoliitika muutuks veelgi paremaks. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalev Lillo, põhjaliku ettekande eest sellest, mis toimus majanduskomisjonis! Alustame küsimustega. Palun esimesena kolleeg Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja, tänan sind põhjaliku ülevaate eest! Mina kahjuks majanduskomisjoni istungil ei olnud ja ei tea päris kõike, mis teil seal toimus. Sa defineerisid väga kenasti ära sõna "kompromiss". Minu küsimus ongi, et millised olid need küsimused, milles te kompromissile jõudsite. Kellele tehti järeleandmisi ja mis küsimustes? Too mõni näide.

Kalev Lillo

Aitäh küsimuse eest! Kompromissi puhul ei pidanud ma silmas mitte komisjonis tehtud kompromisse, vaid kogu selle dokumendi koostamise käigus tehtud teatavaid järeleandmisi. Ma ei oska tuua konkreetseid näiteid, aga ma võin aimata selle järgi, millega ma olen kokku puutunud kohtumistel eri huvigruppidega. Surve on näiteks sellele, et maksusoodustused ei piirduks ainult sotsiaalmaksu hüvitamisega, vaid soovitakse ka tulumaksusoodustusi, võib-olla laevandustoetusi laeva ehitamisel jne. Ühtegi sellist asja ei ole kavassee konkreetset siiski sisse kirjutatud, vaid kõike on võimalik veel arutada. Praegu töötab EAS-i kaudu sotsiaalmaksu hüvitamise süsteem.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arto Aas!

Arto Aas

Aitäh! Minu küsimus puudutab konteinerterminalide ja konteinerkaubandust pikemas perspektiivis. Teadupoolest on ka riigi osalusega sadamad teinud ja teevad praegugi väga suuri investeeringuid sellesse valdkonda. Kui me praegu suudame käidelda suurusjärgus vist 150 000 TEU-d, võib mõne aasta pärast see maht olla ligi viis korda suurem. Minu küsimus puudutab selle seost transpordipoliitika ja teede ehitusega. Meie kaubandus Venemaaga on mahuliselt piiratud, meie maanteed on ka suhteliselt kitsad. Kui konteinervedude maht oluliselt suureneb, kuidas need siis liiguvad Eestist välja või läbi Eesti? Kas sellest küsimusest on kohtumistel ministriumide või huvigruppidega juttu olnud?

Kalev Lillo

Aitäh küsimuse eest! Kõigepealt täpsustuseks niipalju, et eelmise aasta kohta ma võin tuua välja Tallinna Sadama konteinerterminalide mahu, ja see ei olnud mitte 150 000 TEU-d, vaid oli 187 000 TEU-d. Ja me ei saa rääkida, et lähiaastatel see kasvab, ma ei tea, viiekordseks või midagi sellist, küll aga on ette näha mahu kahekordne kasv. Komisjonis meil selle koha pealt mingisuguseid arutelusid ei olnud, aga ma tean niipalju, et kõik uemad lahendused, mis konteinerterminalidega on seotud, eeldavad siiski seda, et suurem osa konteineritest hakkab liikuma mööda raudteed. Kui praegu räägitakse ühelt poolt seda, et mahutid justkui ei ole ja Venemaa-poolne import on piiratud, siis samas on näha, et Eestist väljapoole on siiski võimalik vedada, pluss järjest rohkem on arenenud selline meri-meri transport, kus konteiner tuuakse meritsi Eesti terminali ja ta lahkub ka meritsi, nii et meie maanteeressurssi ei peagi tarbima.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Oma ettekandes te tõite üsna mitu konkreetset näidet Eesti merenduspoliitika mõningatest vajakajäämistest, kohati on võib-olla liigset üldsõnalisust, teises kohas on mõned üksikud asjad liiga konkreetsetlalt välja toodud jne. Milline oli komisjoni seisukoht või

ettepanek ministriumile? Mina saan aru, et siin saalis me ainult arutame, mingeid muudatusettepanekuid me Riigikogus ei tee nagu arengukavade puhul ikka. Kas ministrium asub nende komisjoni soovitude kohaselt arengukava täiendamata või jääb see selliseks, nagu ta praegu on?

Kalev Lillo

Aitäh küsimuse eest! Meil oli see komisjonis arutusel. Võtame näiteks eelnõu ajakohastamise. Loomulikult saab ministrium aru, et aega on omajagu merre voolanud ja seda asja tuleks ajakohastada. Lubaduse seda teha nad andsid. Mis puudutab muid tähelepanekuid, siis ka siin on Majandus- ja Kommunikatsiooniministriumiga selline kokkulepe, et me teeme komisjonis kirja, kus me toome teatud küsimused välja, ja siis saab Majandus- ja Kommunikatsiooniministrium nendele reageerida. Nii et praegusel kujul on see dokument ilmselgelt ajale jalgu jäänud ja ei oleks ajakohane. Loomulikult läheb see mingil määral täiendamisele, nii on meile lubatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Randver!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja! Mitme mõtte juures sa ütlesid välja fraasi, et ettevõtlus jääb loomata, töökohad jäävad loomata, raha jääb Eestisse toomata jne. Minu küsimus puudutab reisilaevaliiklust, Peterburi, Helsingi, Stockholmi ja Tallinna vahelist laevaliini. Teatavasti pidavat olema piiriületusnõudeid karmistatud. Kui eelmisel aastal oli veel passikontroll neli korda, siis sel aastal tehakse külalistele kaheksa korda passikontrolli ja Tallinna Sadam väidab, et 2000 inimesega reisilaeva ülekontrollimiseks kulub neli ja pool tundi. Eelmisel aastal oli meil heas mõttes suur inimeste sissevool, selle regulaarse liiniga tuli 114 000. Kas seda on arutatud ja kas te peate seda normaalseks?

Kalev Lillo

Aitäh! Me arutasime seda teemat ka merenduspoliitikat käsitledes. Tallinna Sadam tõi selle kitsaskoha välja ja meile teadaolevalt on algatus teha nii sisenemisel kui väljumisel tollikontrolli igas piiripunktis, kus Venemaalt

oma kruisi alustav laev peatuse teeb, tulnud justkui Soome tolli poolt. Tallinna Sadam on oma sõnul selle küsimusega käinud ka Eesti Siseministeriumis. On kaubeldud teatud ajapikendust, kui mu mälu mind ei peta, siis alustada 1. märtsi asemel 1. mail, aga loomulikult ei ole see lahendus, kui me tahame seda laevaliini säilitada. Kujutage ette, kui te ise lähete reisile, astute Peterburis laevale, et minna laia maailma Skandinaaviat vaatama, ning siis ootab teid igal hommikul Helsingis, Stockholmis või Tallinnas vähemalt 2–3-tunnine järjekord, et laevalt maha saada, ja laevale tagasi saamiseks kulub jälle 2–3 tundi, pluss mitmekordsed Schengeni viisad. Selline laevaliin oleks ilmselgelt hukule määratud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austet ettekandja! Mõned oponendid on ette heitnud, et arengukavale ei eelnenud uuringuid. Kas komisjoni arutelul pälvib tähelepanu asjaolu, et mere-meeste registrit omav e-riik Eesti lähtub merenduspoliitika kavandamisel arusaamast, et me tegelikult ei tea, kui palju meil meremehi on? Tekstist jookseb läbi, et mehitusfirmade vahendusel on 1350 meremeest välismaa laevadel ja omal käel on tööd leidnud veel 3000–5000. Kas sellest oli juttu?

Kalev Lillo

Sellest oli väga põgusalt juttu töörühmas, mitte komisjonis endas. Paraku ma ei suuda meenutada, mis kontekstis ja kuhu sellega välja jõuti. Aga juttu sellest, et kõik registrid ei ole tõepoolest täiuslikud, oli küll.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Meil on parasjagu Riigikogus menetluses ka vabatahtliku merepääste seadusandliku keskkonna väljatöötamine. Eesti merenduspoliitikas vabatahtliku merepääste temaatikat ei käsitleta. Kas me peaksime seda tegema? Kas komisjon arutas seda ja milline on sinu hinnang?

Kalev Lillo

Aitäh küsimuse eest! Siinkohal ma lükkan teie väite ümber. Merenduspoliitika käsitleb seda temaatikat ja see on eraldi toodud välja peamiste tegevuste ja väljundnäitajate juures. Ma ei suuda hetkel leida, kus kohas, aga ma kinnitan, et seda on käsitletud.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Kalev Lillo! Alustame läbirääkimisi. Kutsun kõnepulti kolleeg Tõnis Lukase.

Tõnis Lukas

Austatud juhataja, palun igaks juhuks kolm minutit juurde!

Esimees Ene Ergma

Kaheksa minutit, palun!

Tõnis Lukas

Lugupeetud Riigikogu! Austatud minister! Keskkonnakomisjoni nimel ma toonitan üle arengukava päris põhimõttelise ja fundamentaalse seisukoha, et koos majanduskeskkonna ja majandustegevusega tuleb käsitleda ka elukeskkonna, regionaalarengu ja keskkonnanahoiu teemasid. Minister Parts rõhutas oma ettekandes arengukava olulise osana keskkonnatemaatikat ja selle eest peab valitsusele tunnustust avaldama, et keskkonnatemaatikaga on tõepoolest tegeldud ja rõhuasetused on täiesti arusaadavad, õiged. Küll aga paistab sellest arengukavast välja, et juhtiva ministeriumina on majandusministerium keskendunud eelkõige nendele valdkondadele, mis on tema valitsemisalas. Teiste ministeriumide valdkonnad on küll võib-olla teemadena ära märgitud, kuid pole meie meelest vajaliku detailsusega läbi töötatud.

Keskkonnakomisjon arutas merenduspoliitika arengukava oma 27. septembri istungil heas koostöös Eestimaa Looduse Fondiga, kes tegi ettepaneku selline arutelu korraldada ja kes on arengukava praeguses faasis oma argumenteeritud arvamused saatnud. Ma loodan, et valitsus saab edaspidi oma töös neid arvamusi ka arutada. Keskkonnakomisjoni poolt ma rõhutaksin paar nüanssi üle. Majandusministeriumile aga tänud suure töö juhtimise eest!

20. sajandi algusest on Läänemeri muutunud selge veega vähetoitelisest merest eut-

roopseks merekeskkonnaks ja sellest lähtuvad ka ettepanekud, mis keskkonnakomisjon valitsuse edasiseks tegevuseks omalt poolt teeb. Läänemere põhja kasutuselevõtmine on järjest intensiivistunud. Need kaardid, mis programmeeritakse kuni 2030. aastani, näevad ette nii tihedalt rajatise täis majanduskeskkonda, et merepõhja, merd tervikuna võib oma kasutuselevõtu tiheduse poolest võrrelda maismaaga. Riigikogu käsitles väga olulise teemana näiteks Nord Streami rajamisega seotud keskkonnanõude. Nüüd, kui Nord Stream on käima läinud, on meil põhjust vaadata tagasi, kas need hoiatused, mida teadlased andsid, on ka õigeks osutunud, sest selliste teemade käsitlemisega võib Eesti riik, tema Riigikogu ja valitsus kokku puutuda ka tulevikus. Meie komisjonil on plaanis kutsuda akadeemik Soomere andma ülevaadet, kuidas uue juhtme paigaldus on mõjutanud merekeskkonda.

Nendest konkreetsetest teemadest, mida keskkonnakomisjon oma 27. septembri istungil esile tõstis ja millega valitsusele saadetud kirjas paluti rõhutatult tegelda, tooksin ma esile kaks.

Esiteks, merealade planeeringud. Merealade planeerimine on keeruline protsess ja ega õiget meetodikat, mis vastaks meie keskkonnale, meie ranniku asustustihedusele, meie saarestikulisele seisundile, ei olegi maailmast võtta. Aga arengukava eesmärk viia meie planeerimisvõimekus alles 2020. aastaks nii kaugele, et me suudaksime neid planeeringuid teha, on selgelt liiga kaugele lükatud. Selleks ajaks on nii ettevõtjate taotlused kui ka meie enda energeetiline turvalisus nõudnud tõenäoliselt merealade kasutuselevõtmist näiteks tuuleparkidena. Keskkonnakomisjon ei tahaks, et selline tegevus hakkab väga sporaadiliselt kulge-ma. Me tahaks, et planeering oleks enne paigas, mitte nii, et iga taotlust hakatakse suhteliselt süsteemitult eraldi hindama. Selle tõttu me teeme ettepaneku alustada merealade planeerimist kas või pilootprogrammidega. Et teema on väga keeruline, näitab ka see, et teemaplaneeringud, mis maavalitsused on nelja maakonna koostöös praeguseks algatanud ja mis puudutavad nende piirkondade maismaad, Lääne-Eesti nelja maakonda, ei liigu ka väga lihtsalt. Paar päeva tagasi andis näiteks Käina volikogu oma negatiivse hinnangu ja heitis just nimelt ette, et pole piisavalt uuringuid, pole

piisavalt põhjendatud. Aga see puudutab alles maismaad. Võib öelda, et maismaal on inimestel krundid ja seal on pinged tõsised, kuid merealade planeering võib olla veel komplitseeritum. Nii et kutsun valitsust üles merealade planeeringu küsimust kiiremini läbi töötama, et me ennetaksime võimalikku merre tuuleparkide rajamist, mitte ei longiks protsessil sabas.

Teine teema, mida paluks valitsusel oma igapäevatöös rohkem käsitleda, on riigi naftareostustõrjealane võimekus. Selle olulisust on arengukavas rõhutatud, aga võimalik rahastamine, selle valvewõimekuse tõstmine töepoolt niisugusele tasemele, et meil ka keskmise reostuse tõrjeks ei oleks ainsa võimalusena vaja naabreid appi kutsuda, vaid me suudaksime ise reageerida. Tuleb uuesti läbi mõelda need teemad, millega valitsus on ka seni tegelenud, mida õlifondi või nn naftafondi rahastamine, võimalik, et Soome eeskujul, tähendab rahaliselt, mida see tähendab organisatsiooniliselt. Kutsume üles nende teemadega tegelema!

Aitäh hea ettevalmistustöö eest! Valitsuse tegevus ja meie keskkonnakomisjoni tegevus selles valdkonnas kindlasti jätkub. Kui nüüd valitsus on otsustanud, et merenduse arengukava ei tooda dokumendina Riigikogusse tegelikuks vastuvõtuks, siis tuleks valitsuse tasemel luua komisjon või ministrite koostöös jälgida, et keskkonnateemadega edasi tegeldaks. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Tõnis Lukas! Palun, kolleeg Toomas Tõniste! Kaheksa minutit.

Toomas Tõniste

Austatud kolleegid! Mul on väga hea meel siin olla, sest lõpuks ometi oleme riigina jõudnud niikaugele, et räägime Eesti merenduspoliitikast. Mereriigina on häbiväärne, et me teeme seda alles nüüd, kui me oleme juba 20 aastat taas iseseisvad olnud. See ei tähenda muidugi seda, et Eesti ei oleks viimased 20 aastat mereriik olnud. Me võime uhkusega rääkida Tallinkist ja meie reisilaevandusest. Samuti on meil head sadamad Tallinnas, Muugal, Sillamäel ja Paldiskis. Meil on ka Balti Laevaremonditehas, Saaremaa väikelaevaehitajad ja isegi maailmatasemel purjetajad. Kõik see on olemas, aga mitte tänu meie riigi

merenduspoliitikale, vaid vaatamata selle puudumisele.

Olles ise merega tihedalt seotud, julgen kinnitada, et meresõidus on meeskonnatöö ja hea plaan äärmiselt olulised. Seepärast on mul hea meel, et me oleme lõpuks jõudnud selleni, et paneme riigina kokku tervikpildi ja kaardistame oma vajadused ning lähenemise mere-teemadele. Praegu on merendus killustatud eri ministeeriumide ja ametite vahel. Koostöö parandamiseks ja sünergia tekkimiseks on vaja senisest paremat tervikpilti ja plaani, siis väldime kattuvaid tegevusi ja n-ö valgeid laiike.

Kõige suurema lisandväärtusega ja kõige tulusamalt toimiv on praegu meie sadama- ja logistikaäri. Logistikaklastri loomisega on siin tekkinud hea potentsiaal, leidmaks Eestile uusi võimalusi turgudel nii idas kui ka läänes. Oluline on olla osaline transpordikoridoris ja meie märgusõnadeks saavad siin olla efektiivsus, turvalisus ja teenuse kvaliteet. Selge on see, et kõigeks ei jätku riigil raha, aga seda enam tuleb läbi mõelda, kuhu me investeerime. Usun, et tuleb toetada uute jäälõhkujate ehitamist, sest iseseisva riigina ei saa me olla iga-aastases sõltuvuses sellest, kas meie naabritel jääb jäälõhkujaid vabaks või mitte.

Aastaid on räägitud laevade toomisest Eesti lipu alla. Selleks ei ole vaja leiutada jalgratast, et merd sõita. Kui vaatame meie kõrval tegutsevaid mereriikidest naabreid, siis peame looma oma laevnikele ja meremeestele lihtsalt võrdsed tingimused ja käivitama vajalikud toetusskeemid. Ei maksa karta kulu, kui see toob endaga kaasa hoopis suuremat tulu.

Samuti pean oluliseks meie väikesadamate võrgustiku korrastamist ja väljaehitamist. Sadamaid on vaja nii meile endile kui ka külalistele, kes merd mööda külla saabuvad. Sadamad on täpselt samasugune osa meie infrastruktuurist, nagu seda on teed, raudteed ja lennujaam. Sadamad on meie mereväravad. Kui me tahame ise turvaliselt liikuda ja oma külalisi hästi vastu võtta, tahame, et meile Eestisse üldse külla tullakse, siis teeme oma väravad korda. Ei ole mõtet panna kohalikke omavalitsusi ja eraettevõtjaid omavahel kaklema EAS-i toetusraha pärast. Ei ole mõtet panna ka kalamehi ja purjetajaid omavahel jagelema selle nimel, kes saab soodsama toetuse, et ehitada üksnes enda alustele mõeldud sadamaid. Paneme õlad ja pead kokku ning teeme ühtse

väikesadamate võrgustiku, kasutades selleks ka Euroopa toetusfondide raha. Hästi planeeritud ja ehitatud sadamasse mahuvad nii purjetajad, mootorpaadimehed kui ka kalamehed. Mul on hea meel, et jää on selles vallas liikuma hakanud ja väikesadamate arenduskeskusega on liitunud juba 25 liiget, sh meie suurimad jahtklubid ja parimad väikesadamad. Kaardistame oma sadamad, loome neile klassifikatsiooni, millest tulenevalt on paigas nii sadamateenustele ettenähtud standardid kui ka toetusskeemid sadamate edasiseks arendamiseks.

Suurt potentsiaali näen ka meie väikelaevaehituses. Saaremaal loodud väikelaevaklaster on olnud edukas ja usun, et sealsel kompetentsikeskusel on tulevikku. Väikelaevaehitus on just see, mida me vajame – luua kvalifitseeritud tööjõuga tooteid, millel on suur lisandväärtus ja hea maine. Eesti väikelaevaehitajad on kasvamas Soome ja Rootsi alltöötajajast ettevõtjaks, kelle loodud kaubamärkidel võiks olla potentsiaali saada Eesti visiitkaardiks maailmas. Eriti meeldiv oleks, kui me suudaksime koolitada lisaks headele ehitajatele ka tasemel laevakonstruktooreid.

Mõistagi tuleb jätkata tasemel merehariduse andmist Eestis. Mulle tundub, et mereakadeemiat ei tohiks lahutada või liita kiirustades mingi muu õppeasutusega. Pigem tuleks kriitiliselt üle vaadata õppekavad ja sättida nad vastavusse meie tulevikuvajadustega.

Kokkuvõtteks. Nii nagu ütleb laulusalm, et meri on, meri jääb, meri olema peab, peame meie siin Riigikogus kõige muu olulise kõrval seisma hea ka selle eest, et Eesti ei oleks mereäärne riik, vaid oleks mereriik, vaatamata sellele, kas oleme siin maarotid või mitte. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Toomas Tõniste! Palun kõnepulti kolleeg Kalev Kallo! Kaheksa minutit.

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud minister! Täna on tõesti ajalooline hetk, sest Eesti merenduspoliitika on esmakordselt selles saalis arutuse all. Meri moodustab kolmandiku meie riigi territooriumist ja selle osa sööti jätmine hämmastab meie esi-

vanemaid, naabermaid ja enamikku meist endistki. Täna seni pole meie valitsuses midagi kuulnud Euroopa Liidu lubatud laevandussoodustusest, mida riigid teevad kolmel eesmärgil: et säilitada töökohad, et ei kaoks oma laevastik, et kaitsta paremini keskkonda. Eesti merenduse statistika on jaotatud eri valdkondade vahel ja seetõttu pole kellelgi täpset ettekujutust merenduse rollist Eesti majanduses, riigi tuludes, tööhõives, eriti ekspordis, kus laevandusele langeb soliidne osa. Kõik mere-riigid, sh meie naabrid Soome, Rootsi, Läti, Leedu, on võtnud seda endastmõistetavana ja rakendanud asjakohaseid meetmeid, kasutades Euroopa Liidu lubatud riiklikke soodustusi. Jutt on rahvusvahelises liikluses olevatest laevadest, mis sõidavad Eesti lipu all. Kahjuks on neid järel vaid mõned. Samas arvatakse Eesti laevaomanike mõjupiirkonnas olevat kuni 80 laeva, kes maksavad oma maksud teistele riikidele. See fakt näitab, et Eesti lipp ehk täpsemalt öeldes laevaregister ei ole rahvusvahelises laevanduses konkurentsivõimeline.

Milles on siis asi? Probleemid algavad eelkõige maksustamisest. Laevandust arendavates riikides kasutatakse tonnažimaksu, st vastavalt laeva suurusele maksab laevaomanik lipuriigile kindla summa aastas. Teiste hulgas kasutavad seda näiteks Läti ja Leedu. Eesti laevaomanikud maksavad need summad aga välismaale, oma lipuriikidele. Mõned riigid, näiteks Norra, on kehtestanud oma lipule madalama tulumaksu. Paljudes mereriikides, sh Lätis ja Leedus, maksavad meremehed tulumaksu kahekordselt miinimumpalgalt. Kuna meremees on vähemalt kaheksa kuud laevas, mil tema eest vastutab ja kannab kõik sotsiaalkulud laevaomanik, siis näiteks Soomes ja Rootsis tagastatakse sotsiaalmaks 100%-liselt laevaomanikule.

Takistuseks on ka mitmed seadusandlikud probleemid. Eesti lipu alla on peaaegu võimatu võtta tööle välismaalasi. Ei taheta aru saada, et tegemist ei ole immigratsiooniga. Laevaomanikele valmistab peavalu ka Eesti ametkondade bürokraatia. Laeva registreerimine Eesti lipu alla võtab sageli kauem aega kui paljudes teistes riikides. Esitatakse hulgaliselt pisinõudeid, mille järele vajadust ei ole. Laevaomanik peab kindel olema, et lipp ei satuks diskrimineerimise objektiks. See eeldab riigi normaalset poliitilisi suhteid oma ümbruskonnaga.

Näiteid võib tuua Türgi, Küprose, juutide ja araablaste ning teistest piirkondadest. Läänemeresel võiks veel rääkida Eesti-Vene suhetest. Laevanduse arendamisel on oluline stabiilsus, et mis on lubatud, saab ka tehtud, et maksusoodustused jäävad kehtima, et investeeringud ei lähe mõne seadusmuudatuse tõttu kaduma.

Märgiksin, et Eesti merenduspoliitika arengukava aastateks 2011–2020 on vaid kõige üldisem raamistik, millesse jäävad suured põhimõttelised muudatused merendusvaldkonnas. Aga millest selles dokumendis juttu ei ole, on üks merekeskkonna kaitsega seonduv küsimus. Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni otsusega on Inglise kanal, Põhjameri ja Läänemeri kuulutatud eridirektiiviga väevlipäästude piirkonnaks, kus alates 1. jaanuarist 2015 tohib väljalaskegaasides olla vaid 0,1% väevlioksiide. 2016. aastal tulevad lisaks veel lämmastikupiirangud. Praeguste arvestuste kohaselt maksab laeva nende nõuetega vastavusse viimine kolmandiku laeva hinnast. Seega on esimesed ohvrid laevaomanikud ja pärast seda tarbijad, sest mereveoste hinnad kasvavad umbes 50%. Tekib ebavõrdne konkurents teiste piirkondade laevandusettevõtjatega. Selle pärast muretsevad kõik piirkonda jäävad mereriigid. Tehakse uurimusi ja peetakse läbirääkimisi, kuidas kulusid vähendada. Mitmed riigid on lubanud osaleda tekkivate kulude korvamisega. Meil pole neist küsimustest seni eriti juttu olnud, kuigi kella kukkumiseni on jäänud vähem kui kolm aastat.

Viimasel ajal on palju küsimusi tekitanud meie merehariduse jätkusuutlikkus. Eesti merehariduse kuulsusrikkast minevikust võiksin palju rääkida, kuid meenutagem lühidalt vaid viimast perioodi. Pärast taasiseseisvumist moodustati merehariduskeskus, millest hiljem sai mereakadeemia. Üsna pea jõuti meie diplomite rahvusvahelise tunnustamiseni. Lisagem siia, et akadeemia lõpetajaid ei vaja üksnes laevandusettevõtjad, vaid ka riigiettevõtteid ja -ametid. Need mehed ja naised esindavad Eesti töö- ja käitumiskultuuri mujal maailmas, pole ühtegi teist nii rahvusvahelist elukutset. Nüüd napib järsku vahendeid väljakujunenud ja kõrgelt tunnustatud merehariduse jätkamiseks. Meenutagem, et iga valdkonna areng sõltub kompetentsetest inimestest. Kuidas me saame rääkida Eesti meremajandusest, kui puuduvad selle ala spetsialistid? Kuid see on

vaid asja majanduslik pool. Ühe osa väljalõikamine Eesti kultuuripildist on vähemalt sama suur katastroof, see puudutab meid kõiki. Neid asju ei saa otsustada fooliummütsi all või seemneid süües.

Kokkuvõtteks võib öelda, et "Eesti merenduspoliitika 2011–2020" on kaugel täiuslikkusest, kuid ideaalseid programme pole olemas. Programmid peavad olema paindlikud ja neid tuleb pidevalt täiendada vastavalt aja nõuetele. Nüüd sõltub kõik rakenduskaavadest. Seni pole neist eriti kuulda olnud, kuigi stardi algusest on möödas juba poolteist aastat. Nii et jõudu tööle selleks, et Eesti saaks mereäärsest riigist mereriigiks, nagu kriipsutas alla ka eelkõneleja, ehk et mereriigist geograafilises mõttes saaks mereriik ka majanduslikus mõttes! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalev Kallo! Palun kõnepulti kolleeg Kalev Kotkase!

Kalev Kotkas

Austatud juhataja! Head kolleegid! Alustuseks lubage mul SDE fraktsiooni nimel tunnustada merenduspoliitika 2011–2020 koostajaid. Samuti tahaks hea sõnaga mees pidada meie kolleegi Riigikogu XI koosseisust Tarmo Kõutsi, kelle süsteemse kuklassehingamise tulemusena on Eesti riigil 21 iseseisvusaasta jooksul lõpuks esimene ametlik visioon meie merenduse arendamisest. Oleks kohatu küsida, ega me selle arengukavaga hiljaks pole jäänud. Muidugi oleme, aga kas lootusetult, seda näitab lähitulevik. Eesti riigil on praegu 64 kehtivat üleriigilist arengukava, programmi ja strateegiat, neist 19 on heaks kiitnud Riigikogu ja 45 valitsus. Kas merenduse arengukavast saab tõepoolest valdkonda reguleeriv dokument, sõltub sellest, kas tal saab olema side iga-aastase riigieelarvega. Kui seda sidet ei ole, siis rändab see arengukava 65-ndana sinna 100 strateegia surnuaeda. Esimesed märgid tekitavad pigem pessimismi, sest riigieelarves 2011. aastaks ettenähtud 55 miljoni eurot ja 2012. aastaks ettenähtud 60 miljonit eurot kajastuvad vaid osaliselt ehk me alustame püha üritust teatud mahajäämusega.

Sotsiaaldemokraadid on põhimõtteliselt nõus kõigega, mis arengukava kaante vahele mahtunud on. Küll aga näeksime hea meelega,

et selles sisalduks täiendavalt kalandust kui Eesti meremajanduse olulist koostisosa käsitlev peatükk ja ka Eesti jäämurdekontseptsioon kui aastaringse merelise transiidi tähtis eeldus. Mõne teema käsitus võiks olla konkreetsem, selle asemel et nad lihtsalt ära markeeritakse. Üheks selliseks teemaks on meie laevaregistri konkurentsivõime puudumine. Oma laevaregistris hoidmiseks on paljud Euroopa riigid läinud maksusoodustuste või maksude kompenseerimise teed. On päevselge, et Eesti laevade huvi kodumaise laevaregistri vastu sõltub tasudest, mida võetakse laevaregistri toimingu eest, registri riigimaksudest ehk ettevõtte tulumaksust ja tööjõumaksudest ja registritoi-ningute lihtsusest. Seni kuni need asjad on teiste riikide registrites soodsamad, figureerivad meie laevad seal. Kui need näitajad võrdustuvad, tulevad Eesti laevad meie registrisse kas patriotismist või nostalgilis-emotsionaalsetel kaalutlustel. Kui meie näitajad muutuvad paremaks kui teistel, tulevad laevad meie registrisse ka majanduslikel kaalutlustel. Nii lihtne see ongi!

Sotsiaaldemokraadid näeksid hea meelega, et riiklikus arengukavas "Eesti merenduspoliitika 2011–2020" pöörataks rohkem tähelepanu Eesti meremeestele. Eesti residendist meremees on Euroopa Liidu reederite, tööandjate juures halvemas konkurentsiolekorras võrreldes teiste liikmesriikide ja kolmandatest riikidest pärit meremeestega. Põhjuseks on asjaolu, et Eesti Vabariik ei ole rakendanud meremeestele teiste riikide omaga samaväärset füüsilise isiku maksustamise süsteemi ega ole sõlminud ka Euroopa Liidu määruse 1408 alusel võimalikke riikidevahelisi kokkuleppeid. Sisuliselt oleme loonud olukorra, kus paljudel juhtudel on Eesti residendist meremeest ligi ühe kolmandiku võrra kallim palgata kui tema kolleegi mõnest teisest Euroopa Liidu liikmesriigist. Senise tegevusetuse tagajärjel puudub paljudel Eestist pärit meremeestel tõsiseltvõetav võimalus saada osa riiklikust ravi-, pensioni- ja sotsiaalkindlustussüsteemist. Meid häirib ka asjaolu, et e-riik Eesti, kellel on meremeeste register, lähtub arengukava koostamisel arusaamast, et tegelikult me ei teagi, mitu meremeest meil on.

Sotsiaaldemokraadid tervitavad riikliku arengukava "Eesti merenduspoliitika 2011–2020" valmimist ja me loodame, et valitsus

sellest ka reaalselt lähtuma hakkab. Samuti peame vajalikuks selle dokumendi aktualiseerimist iga paari aasta tagant. Aitäh!

Istungi lõpp kell 13.00.
Istungi kestus 3 tundi.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalev Kotkas! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised ja kellaajaliselt täpselt on lõppenud ka meie istung. Aitäh kõigile, kes osalesid!

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

III ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 7. märts 2012

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Hariduspoliitika
2. Elektri hind
3. Kreeka teine abipakett
4. Eesti Raudtee kaubaveod

Istungi rakendamine

1. Investeeringufondide seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (152 SE) kolmas lugemine

2. Käibemaksuseaduse ja vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (146 SE) teise lugemise jätkamine

3. Riigikontrolli seaduse ja õiguskantsleri seaduse muutmise seaduse eelnõu (151 SE) teine lugemine

4. Karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (140 SE) teine lugemine

5. Psühhiaatrilise abi seaduse, tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (170 SE) esimene lugemine

6. Ehitusseaduse, korteriühituseaduse, korteriomandiseaduse ja hooneühituseaduse muutmise seaduse eelnõu (156 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu liikmed ja austatud valitsusliikmed! Alustame infotundi. Palun teeme kõigepealt kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 37 Riigikogu liiget, puudub 64.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: keskkonnaminister Keit Pentus peaministri ülesannetes, justiitsminister Kristen Michal ning majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts.

1. Hariduspoliitika

Esimees Ene Ergma

Esimene küsimus on kolleeg Valeri Korbilt keskkonnaminister Keit Pentusele. Palun!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud proua minister! Täna on õpetajad asunud streikima ning nendega on liitunud meditsiini-, pääste-, transporditöötajad jt. Minu küsimus ongi seotud sellega. Kuidas te hindate valitsuse viimase aasta tegevust üleriigilise streigi valguses?

Keit Pentus

Aitäh, austatud küsija! Valitsuse tegevuse eesmärk on olnud see, et inimeste elujärg Eestis hakkaks uuesti paranema ja seda hoolimata keerulistest välisoludest, teisisõnu, et Eestil hakkaks paremini minema. Kui õpetajate streigist rääkida, siis ma inimlikult võttes mõistan väga hästi õpetajate olukorda ja õpetajate palgamuret. Ma arvan, et need inimesed teevad ühiskonna jaoks väga olulist ja väärtuslikku tööd ning nende töökoormus on väga suur. Nende palgamure on igati mõistetav kogu valitsuse jaoks. Nii nagu mitu kuud tagasi teada anti, otsitakse võimalust õpetajate palgamuret järgmise aasta alguses leevendada, et järgmisel aastal jõuaks palgatõus ka õpetajateni. Võib öelda, et solidaarsus õpetajatega on ühiskonnas kindlasti väga suur. Paraku tuleb tunnustada, et ehkki suurem osa nn toetusstreikijatest on oma arvamustes ja seisukohtades kindlasti väga siirad ja avaldavad toetust õpetajatele, siis paraku on nende hulgas ka neid, kelle positsioonid ja nõudmised jäävad ausalt öeldes üsna arusaamatuks. Mulle ei ole näiteks arusaadav, kelle huvides on Narva Elektri jaamade töötajate ähvardus tootmisvõimsust vähendada. See ei ole asi, millega sellisel kombel tasuks nalja teha. Tegu ei ole Eesti seadustega kooskõlas oleva tegevusega. Mina arvan, et kui osa nn toetusstreikijaid diskrediteerivad õpetajate palgamu-

resid selliste võimalike kahjudega, siis see ei ole kindlasti õigustatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb, esimene täpsustav küsimus!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud proua minister! Peaminister leidis eelmisel sügisel arupärimisele vastates, et õpetajate palga tõstmiseks leiduks raha ainult siis, kui praegu tegutsevast neljast gümnaasiumist kolm suletaks. Koolivõrgu korrastamine tähendab aga õpetajate koondamist. Tahangi küsida, milline sõnum on teil õpetajatele, kellele on antud signaal, et palka saab tõsta vaid siis, kui kolleegid koondatakse.

Keit Pentus

Aitäh, hea küsija! Te ei viidanud küll päris korrektselt peaministri sõnadele, sellist lauset peaministri vastusest arupärimisele ei leia. Ka ei ole ma nõus õpetajate palgamure lahendamise võimaluste sellise tõlgendusega. Kõigepealt, kui me räägime valitsuse plaanitavatest muudatustest, mis inimeste sissetulekut mõjutavad, siis esimene nendest puudutab kõiki töönimesi, mitte ainult õpetajaid. Ma räägin töötuskindlustusmakse määra vähendamisest. Nii nagu valitsusliidu moodustamisel kokku lepiti, puudutab 1. jaanuarist 2013 kõiki palgasaajaid, kõiki töönimesi otseselt töötuskindlustusmakse määra vähendamine 3%-ni. Kui peres on kaks keskmist palka saavat töönimest, siis sissetuleku suurenemine aasta jooksul on vanas rahas veidi alla 3000 krooni. See on kindlasti suur summa. Kui me räägime õpetajate palgast, siis tuleb öelda, et haridusminister Jaak Aaviksoo on kinnitanud, et õpetajate palga alammäär 15%-liseks tõusuks on kolm allikat. Esiteks, olemasoleva haridusraha suunamine eelkõige selleks, et õpetajatele palka maksta, mitte enam niivõrd palju kinnisvarasse või ehitusse suunamine, teiseks, koolikorralduse suurem efektiivsus, kolmandaks, lisaraha riigieelarvest. Need on need vahendid, võimalused ja allikad, millest me räägime õpetajate palga tõusu tagamise puhul.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb, teine täpsustav küsimus!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud proua minister! Valitsuse hinnangul on õpetajate palga tõstmiseks ainus moodus koolivõrgu korrastamine ja paljude gümnaasiumide sulgemine. Kui palju saab gümnaasiumide sulgemisega õpetajate palka tõsta, arvestades, et õpilastele tuleb tagada täiendav koolitransport ning õpilaskodud?

Keit Pentus

Suur aitäh, austatud küsija! Ma taas kord palun, et mulle ei omistataks väiteid, mida ma öelnud ei ole. Õpetajate palgast ja üldse haridusse minevast rahast rääkides peab ütleva, et Eesti on olukorras, kus me suuname haridusvaldkonda 7% SKT-st. Seda on palju, seda on rohkem kui 23-s Euroopa Liidu liikmesriigis. Me oleme siiaani suurema osa haridusse minevast rahast suunanud just õppetingimuste parandamisse. Kui me räägime näiteks üldhariduskuludest, siis alla 50% üldharidusse suunatavatest vahenditest läheb praegu otseselt õpetajate palgaks. See osakaal peab ilmselgelt muutuma ja tõenäoliselt tuleb tulevikus fookus suunata just nimelt õpetajate palgarahale ehk suurem osa haridusse suunatud vahenditest peab jõudma otseselt õpetajateni ka palga kaudu. Ütlen veel kord, et õpetajate palga alammäär 15%-liseks tõusuks on haridusminister Jaak Aaviksoo pakkunud kolm allikat. Esiteks, olemasoleva haridusraha suunamine eelkõige õpetajate palgaks, nagu ma ennist kõnelesin, teiseks, koolikorralduse suurem efektiivsus, kolmandaks, lisaraha riigieelarvest. Kui te ütlete, et need allikad ei ole sobivad, siis aus oleks pakkuda alternatiive. Kui need kolm allikat ja lisaks kõiki töönimesi puudutava töötuskindlustusmakse määra alandamine ei ole sobiv lahendus, siis mis on alternatiiv? Pakkuge alternatiive ja arutame nende üle.

Esimees Ene Ergma

Nüüd neli kohapeal registreeritud küsimust. Alustab kolleeg Marika Tuus-Laul.

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud proua Pentus! Tulin just praegu Vabaduse platsilt. Seal olid ikka tuhanded inimesed koos: õpetajad, kultuuritöötajad, meditsiinitöötajad, palju ka lihtsalt toetajaid. See streik ja meeleavaldus on loomulikult laiem kui ainult õpetajate meeleavaldus. Huvitav on see, et kui niisugused ettevõtmised on, siis mitte kunagi ei näe me seal valitsuse esindajaid. Peaminister on järjekordselt Eestist ära. ACTA meeleavalduse ajal oli ta Eestist ära suusatamas, täna pole ta jälle Eestis. Tõesti, inimesed olid väga pahased. Üks põhilisi küsimusi oli ikkagi Kreeka teema. Me toetame Kreekat, aga Kreekas on õpetaja palk 1900 eurot, Eestis 640 eurot.

Esimees Ene Ergma

Küsimus!

Marika Tuus-Laul

Kuidas siis niimoodi? Kas me tõepoolest hakkame liigutama alles siis, kui on juba teada, et järgmine päev midagi toimub?

Esimees Ene Ergma

Palun küsimus mahutada ikkagi ühe minuti sisse!

Keit Pentus

Aitäh! Küsimus oli, et kuidas siis niimoodi. Kõigepealt, proua Tuus-Laul, teie küsimuses sisaldus paraku õige mitu valeväidet. Kõigi nende valeväidete ümberlukkamiseks läheks vaja palju rohkem aega kui mulle praegu ettenähtud kaks minutit. Mis puudutab valitsusliikmete kohtumist haridustöötajatega, siis ka täna kohtus haridusminister Jaak Aaviksoo Järvamaal just nimelt haridusnimeste ja õpetajatega. Ta ei kohtunud haridustöötajatega mitte ainult streigi eel ning ta ei tee seda mitte ainult streigi ajal ja streigi järel, vaid see on osa tema igapäevasest tööst. Need etteheited ei ole kindlasti õiglased. Nagu ma ka oma esimeses vastuses kinnitasin, õpetajate palgamure on arusaadav ja mõistetav. Seetõttu kinnitas valitsus juba päris mitu kuud tagasi, et otsitakse võimalusi õpetajate palga tõusuks 1. jaanuarist 2013. Haridusminister Jaak Aaviksoo on leidnud võimalusi ja pakkunud lahendusi, kuidas õpetajate palga alammäär võiks tõusta 15%. 15%-line palga alammäär tõus ei ole sugugi

mitte väike. See nõuab loomulikult pingutusi, see nõuab lisavahendeid, aga see on see, millega valitsus on tegelnud, sõltumata streigist. Valitsus on korduvalt kinnitanud, et streigi toimumine ise ja streigi kaudu oma meelsuse avaldamine on igati arusaadav ning ka õpetajate selline käitumine on mõistetav.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud esineja! Ma arvan, et eelküsija väited ei olnud valed. Aaviksoo oleks võinud olla täna siin Vabaduse platsil, mitte Järvamaal. Teadmiseks teile veel, et Narva energeetikud streigivad ja protesteerivad töölepingu seaduse vastu. Te ei ole sellest vist kuulnud. Pärast streiki tulevad õpetajad valitsusega läbirääkimistele. Milliste uute ettepanekutega te välja lähete? Te olete kaks korda korranud Aaviksoo öeldud punkte, mis on viimastel päevadel mitu korda järjest lehes olnud, midagi uut me teie käest ei kuulnud. Kas on ka mingeid uusi ettepanekuid, kuidas palka tõsta? Küsiti, kuidas seda teha. Äkki oleks pidanud taastama ettevõtte tulumaksu ja õpetajate palk oleks olnud klaar?

Keit Pentus

Aitäh! Kõigepealt Narva Elektriijaamadest. Jah, mulle on teada need ettekäanded, mida aluseks tuues on Narva Elektriijaama töötajad ähvardanud reedel tootmisvõimsust vähendada. Kindlasti on oluline teada, et reedel riik mingil juhul elektrita ei jää. Aga ma arvan, et inimesed, kes elutähtsate teenuste pakkujatena selliseid ähvardusi õhku viskavad, peaksid olema teadlikud ka nende tegude võimalikest tagajärgedest. Veel kord ütlen, et mina olen küll täiesti veendunud, et õpetajate õigustatud palgamure sellisel kujul lörtsimisele või diskrediteerimisele mingisugust õigustust ei ole. Praegu on paratamatult osaliselt ka sellega tegu. Mis puudutab ettepanekuid õpetajate palgamure lahendamiseks, siis haridusminister on need välja pakkunud. Nende arutelu seisab ees. Ma kutsun väga konstruktiivsele arutelule, sest usun, et arusaam õpetajate palgamurest ja solidaarsus sellega on siin saalis küll kõigile ühtviisi omane.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Mul on septembrist saadik olnud sahtlis üks väga konkreetne eelnõu selle kohta, kuidas tõsta õpetajate palka. Kuna te olete keskkonnaminister, siis teid puudutab see võib-olla isegi suurel määral. Mul on ettepanek tõsta põlevkivi ressursimaksu 30 miljoni euro võrra. See puudutaks ainult nelja ettevõtte kasumit, aga asi oleks lahendatud. Ma olen seda ideed üritanud müüa nii komisjonis kui ka kolleegidele. Ma ei ole sellega välja tulnud, sest üldiselt lähevad kõik opositsiooni eelnõud prügikasti. Kui ma sellega järgmisel nädalal välja tulen, kas te siis toetate seda ja kutsute ka oma kolleegid valitsusest asja tõsiselt kaaluma ja selle üle mõtlema?

Keit Pentus

Aitäh, austatud küsija! Põlevkivi ja üldse ressursside maksustamine on kindlasti teema, mida tasub vaadata komplekselt ja siin tuleb otsida lahendusi mitte üheks-kaheks aastaks, vaid tuleb otsida selliseid lahendusi, mis ulatuvad palju kaugemasse tulevikku. Kas konkreetne eelnõu on parim või ainukene võimalus seda olukorda edasi arendada ja lahendusi otsida, seda on mul hetkel väga keeruline kommenteerida, nägemata, mis teil seal sahtlis täpselt on. Aga see on kindlasti teema, mille juurde ka valitsuses juba lähiajal tagasi tullakse, ma pean silmas põlevkivivaldkonna arendamist terviklikult ja laiemalt. Kui rääkida veel ühe või teise ühiskonnagrupi palgamurede lahendamise võimalustest, siis eelküsimine viitas võimalusele makse tõsta. Teie partner opositsioonis on näinud võimalust lausa uute maksude kehtestamisega tööinimestelt riigikassasse lisaraha koguda. Mina isiklikult arvan, et sotsialistide pakutud idee tööinimesi uute maksudega täiendavalt koormata on see, mida tööinimesed praegu ilmselt kõige vähem ootavad ja vajavad. Pigem oleks tegu kõrvavalu ravimisega giljotiini abil. Valitsus otsib ikkagi võimalusi selleks, kuidas tööinimeste maksukoormust vähendada. Seesama töötuskindlustusmaksu määra vähendamine on üks nendest viisidest. Samamoodi ei ole laenukoormuse kasv tuleviku mõttes kindlasti mõistlik tee.

Kui Eesti oleks praegu laenukoormusega Euroopa keskmisel tasemel, siis peaksime ainuüksi intresside teenindamiseks maksma aastas ära 3% SKT-st. See summa, mida me ainuüksi laenuintressideks maksma peaksime, oleks võrdne päris mitme kuu pensionirahaga. See ei oleks kindlasti jätkusuutlik tegevus.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Austatud minister peaministri ülesannetes! Tüli on üsna suur ja streikijad on tänavatel. Sellisel ajal peab täpselt kontrollima ja kaaluma neid lubadusi ja sõnu, mida öeldakse. Ma keskendun haridusminister Aaviksoo mõttele tõsta miinimumpalka 15%. Te olete täna õige mitmel korral rõhutanud, et see on tema idee. Kas see ongi üks ministri väljakäidud variantidest, mida valitsuskabinetis ka sellises kitsamas ringis pole arutatud, või on see siiski valitsuse ja koalitsiooni sisuline ettepanek, mille ütles välja minister Aaviksoo?

Keit Pentus

Aitäh, hea küsija! Valitsuses on ikkagi nii, et minister, kes ühe või teise konkreetse valdkonna eest vastutab, ongi see, kes selliseid ettepanekuid välja käib. Ma arvan, et see on loomulik, teistmoodi ei saakski see olla. Seda ettepanekut valitsuses arutatakse ja kaalutakse võimalusi, kas on veel mingisuguseid lahendusi õpetajate palgamurele, aga praegu on ettepanek, millega valdkonna eest vastutav minister valitsuse ja valitsusliidu ette ning ühel hetkel ka siiasamasse parlamendi ette tulemas on, just selline. Haridusminister on hoidnud aktiivset kontakti nende inimestega, kes on teatanud kolmepäevasesest streigist. Ka tema on avalikult üle kinnitanud, et selline meelsuse avaldamine, selline palgamure avaldamine on mõistetav. Kas sellel lahendusel on veel mingisuguseid täiendusi, eks seda tuleb arutada. Ma ei ütelnud teile kuidagi irooniliselt või ilmaasjata seda, et kui teil on teistsuguseid ettepanekuid, kuidas õpetajate palgamure lahendada, siis andke teada. Ka neid tuleb loomulikult arutada.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, proua minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Elektri hind

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise küsimuse juurde. See on kolleeg Urve Palo küsimus majandus- ja kommunikatsiooniministrile.

Urve Palo

Suur tänu, proua eesistuja! Lugupeetud minister! 2012. aasta riigieelarve koostamisel seisite selle eest, et majanduskitsikuse perioodil eraldataks riigieelarvest 150 miljonit eurot ehk 2,3 miljardit krooni äriühingule Eesti Energia uue põlevkivijaama rajamise toetamiseks. Muide, seda on niisama palju kui käesoleval aastal õpetajate palkadeks makstakse. Lisaks sellele toetate igal aastal põlevkivienergeetikat põlevkivi madala hinna ja CO₂ kvootide kaudu. Siin on ressursid, mis lubaksid jätkusuutlikult tõsta õpetajate palka ja teha mitte ainult seda, aga teie kingite selle raha Eesti suurimale ja rikkaimale ettevõttele Eesti Energia. Mis alusel te selliseid kingitusi teete ja miks Eesti Energiat toetatakse riigieelarvest tarbijale läbi paistmatul moel, kui taastuvenergiatoetused on jätetud otse elektritarbija kanda?

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid, üks minut on küsimiseks aega!

Juhan Parts

Aitäh! Lühike vastus teie küsimusele on, et Eesti Energiat riigieelarvest ei toetata. Kordan üle: Eesti Energiat riigieelarvest ei toetata. See summa, millest te räägite, on Eesti riigi investeering arenevasse ettevõttesse. Täna ei ole see enam minu ega valitsuse ettepanek, vaid, palun väga vabandust, teie otsus. Aitäh selle toetuse eest! See on finantsinvesteering. Me peame Eesti energeetikasse investeerima. Oleks täiesti lubamatu võrrelda finantsinvesteeringuid õpetajate palgakuludega. Need on täiesti erinevad kulutused. Kutsun üles olema selles osas korrektne ja mitte võrdlema võrreldamatut. Teine teema olid riigi võimalikud tulud tulevikus CO₂ kvootidega kauplemisest. See arutelu, milliseks kujuneb CO₂ kvootidega kauplemise

periood 2013–2020, seisab meil veel ees. Soovitan jälgida selle üle toimuvaid arutelusid ka mujal Euroopas. Üha rohkem kõlab väga muret tekitavaid seisukohti, et emissioonikaubanduse süsteem on surnud. Ma rõhutan, et see ei ole minu seisukoht, vaid kõlab väga tõsiseid seisukohti, et emissioonikaubanduse süsteem on surnud, see ei täida eesmärki, mis sellele algselt oli pandud: motiveerida ettevõtteid ja ettevõtjaid laiemalt panustama ja investeerima tehnoloogiatesse, mis ei tekita suurt CO₂ emissiooni. Aga eks seda näitab tulevik.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urve Palo, esimene täpsustav küsimus!

Urve Palo

Aitäh! Lugupeetud minister! Kindlasti ei võrdle ma võrreldamatut, sest riigieelarve on üks ja raha on üks. Kui te põhjendate seda kõike sellega, et seadusandja on nii otsustanud, siis pean ütleva, et mina seadusandjana ei ole toetanud põlevkivi subsideerimist. Ma ei hääletanud sügisel ka riigieelarve seaduse poolt. Otsus Eesti Energiale CO₂ kvote anda sündis teie eestvõtmisel ja valitsuse, täidesaatva võimu tasandil. Samuti kooskõlastab põlevkivi hinna administratiivtasandil teie alluvuses olev Konkurentsiamet. Riigi eesmärk ei saa olla meile kõigile kuuluvad ressursid võimalikult madala hinnaga kiiresti laiali jagada. Miks te ei ole ülal loetletud riigile kuuluvate ressursside, s.o CO₂ kvootide ja põlevkivi kasutusse andmiseks korraldanud avalikku konkurssi?

Juhan Parts

Aitäh! Mis puudutab CO₂ kvote, siis avalik konkurss toimus. Kõigil ettevõtetel – ärge rääkige ainult Eesti Energiast – oli lähtuvalt Euroopas kokkulepitud reeglitest ja, muide, siin saalis heakskiidetud välisõhu kaitse seadusest võimalik taotleda tulevikuinvesteeringuteks tasuta kvooti väga karmidel tingimustel. Nende alusel Keskkonnaministeerium neid projekte hindas. Euroopa Komisjonile on esitatud heakskiitmiseks, kui mälu mind ei peta, seitse projekti Eesti ettevõtetelt. Kõigi nende projektide puhul peab olema kindlasti täidetud see tingimus, et investeering annab väga suurt võitu keskkonnakaitse seisukohast, muidu ei ole neid mõtet ellu viia. Kas Euroopa Komis-

jon Eesti valitsuse heakskiidetud investeerin-
gukava heaks kiidab või mitte, see selgub
lähiajal, loodetavasti lähikuudel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urve Palo, teine täpsustav
küsimus!

Urve Palo

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma näen, et te
siiski kahjuks ei vasta mu küsimustele konk-
reetselt. Samal ajal te räägite tarbijate kaitsmi-
sest. Ometi olete teinud tarbijatele kahjulikke
otsuseid. See, et 150 miljonit eurot on riigieel-
arvest Eesti Energia põlevkivikatla ehitami-
seks eraldatud, on ju fakt. Samamoodi on Eesti
Energiale eraldatud CO₂ kvoote. Hästi, ma
küsin hoopis teise küsimuse. Ma saatsin teile
kirjaliku järelepärimise, miks Majandus- ja
Kommunikatsiooniministeerium ei täida sea-
dust ega ole välja töötanud õigusraamistikku,
et Eestis saaksid tegutseda sellised ettevõtted,
kes muudavad majad energiasäästlikuks oma
ressursside ja jõuga ning saavad kasu tekkinud
energiasäästust. Sellised ettevõtted töötavad
paljudes Euroopa liikmesriikides. Ma sain teilt
vastuse, aitäh! Teie vastus oli, et te ei plaanigi
seda teha.

Juhan Parts

Aitäh, hea küsija! Me räägime praegu Ees-
tis streigi valguses väga palju sellest, et me ei
kuule üksteist või lausa ei kuula ega mõista
üksteist. Ma püüdsin teile selle lühikese ajaga
seletada kahte asja. Eesti riik ei toeta riigieel-
arve kaudu mingisuguseid jubedaid põlevkivi-
plokke, vaid me teeme finantsinvesteeringu
Eesti riigile – mitte minule, koalitsioonile või
kellele iganes – kuuluvasse ettevõttesse, fi-
nantsinvesteeringu, mis suure tõenäosusega
annab riigile raha tagasi. Me suurendame riigi
vara. Me loome töökohti, me toome riigile
palju-palju raha tagasi. See ei ole võrreldav
mingisuguse kingitusega ega mingisuguse toe-
tusega. Palun ärge valetage Eesti rahvale! Tei-
seks, täpselt sama lugu on ka nende mingi-
suguste põlevkivisubsiidiumidega. Ei, me aja-
me seda asja, et Eesti riigis oleks tagatud või-
malikult puhas, taskukohane, majanduslikult
konkurentsivõimeline elektrienergia.

Esimees Ene Ergma

Kuna aega on vähe, siis annan võimaluse
esitada ainult neli kohapeal registreeritud küsi-
must. Palun, kolleeg Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud majandusminister! Mul on
väga kahju, et keskkonnaminister, kes on suisa
peaministri ülesannetes, ei tea Riigikogus ole-
vate parteide nimesid. Keskkonnaminister ei
ole täna Prantsusmaa parlamendi ees, kus on
sotsialistid. Ta ei tea kahjuks ka seda, et sot-
siaaldemokraadid tegid riigieelarve kohta ette-
paneku mitte suurendada kaitsekulutusi selles
mahus, nagu valitsuskoalitsioon ette nägi, ja
sellest rahast oleks võinud tulla õpetajate palga
tõus. Aga minu küsimus teile on see. Te luba-
site kodukulud alandada. Miks te valetate,
näiteks elektri hind ju tõuseb?

Juhan Parts

Jah, me lubasime seda. Ma veel kord ütlen,
mida Isamaa ja Res Publica Liit mõtles kodu-
kulude alandamise all. Kõige parem võimalus
kodukulud alandada on investeerida kodu-
desse ja lõpetada õhu kütmine. Meil on olemas
avatud programmid kortermajade soojusta-
miseks, need on jätkuvalt avatud. Me töötame
selle nimel, et korteriühistud saaksid üle hir-
must või ka muudest raskustest ja inimesed
investeeringuid oma kodusse. Võit soojakuludes
on 50%, seda on näidanud projektid nii Tallin-
nas kui ka mujal. Inimestel on raske neid in-
vesteeringuid teha, need investeeringud on
vägagi tulevikku suunatud. Kaks nädalat tagasi
kiitis valitsus heaks põhimõttelise projekti ha-
kata toetama ka eramajade soojustamist. Mõel-
ge, millises seisukorras meie eramajad on! Kui
me statistiliselt vaatame, siis kõige suurem
kulu on eramaja kütmine. Valitsus tuleb erama-
jaomanikele appi ja on valmis toetama kuni
30 000 euroga, kuni 40%-ga rekonstrueerimise
maksumusest seda, et inimesed investeeriks
oma kodusse. Tulemuseks ongi väiksemad ku-
lud. Me pole iialgi andnud mingisuguseid po-
pulistlikke lubadusi, et me hakkame mingit
avalikku teenust tasuta või ebamajanduslikult
jagama.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tõnis Kõiv!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Teemaks on küll elektri hind, aga me saame ju kõik aru, et kui elektrit ei ole, siis polegi oluline, kui palju see maksab, sest seda lihtsalt ei ole. Me oleme põlevkivist elektrienergia tootmist arendanud just selles võtmes, et see on meie energiajulgeoleku allikas. Kui me võime lähapäevil näha, et me ei saa põlevkivist elektrit lihtsalt seetõttu, et on streik, siis see paneb väga suure küsimärgi alla selle, kui kindel meie energiajulgeolek tegelikult on ja kui palju on seda võimalik üldse põlevkivienergiaga tagada. Kas teil on praeguse olukorraga seoses või ka ette vaadates võimalik meile kindlalt väita, et me ei jää ilma energiata ja see kõik muudab või ei muuda kuidagi teie arusaama põlevkivienergiast kui meie julgeolekugarantiist?

Juhan Parts

Aitäh! Mis puudutab eri erialade ametiühingute väljaütlemisi, siis meil ei ole küll põhjust energeetikas mingisuguseid põhimõttelisi muudatusi kaaluda. Me peame jätkuvalt töötama selle nimel, et mitmekesistada energia tootmist, minna uutele turgudele, vähendada selle energeetika osakaalu, mis rohkem keskkonda saastab. Aga me peame kõik endale aru andma, et see ei toimu ühe või kolme aasta jooksul, vaid energeetikas on sihid paratamatult 10 või 20 aasta kaugusel. Praegu räägitakse Euroopas aastast 2050. Võtmeküsimus on, kuidas me neid muudatusi saavutame, kuidas me saavutame seda, et elektri hind oleks taskukohane meile kõigile, nii inimestele kui ka ettevõtetele. See ei ole praegu fundamentaalne küsimus mitte ainult Eesti, vaid tegelikult kogu Euroopa jaoks. Ma usun, et keegi ei taha, et tööstus või miski muu Euroopast lahkuks, me kaotaksime sellega töökohti. Seetõttu on see väga oluline küsimus. Sellele sajabrotsendiliselt kindlat vastust ei ole antud, ei ole olemas tehnoloogiat, mis oleks majanduslikult konkurentsivõimeline ja millesse võiks kindlalt investeerida. Seda ei ole mitte kuskil. See on praegu Euroopa jaoks raske küsimus. Me oleme seadnud ilusad kõlavad eesmärgid, aga kuidas see asi majanduslikult toimiks? Ma võin seadusliku poole kohta öelda niipalju, et ühel ametiühingujuhil ei ole võimalik asuda juhtima elektrijaamu ega muid eluliselt täht-

said ettevõtteid. Eesti seadus näeb selle võimaluse ette ainult kooskõlastatult tööandjaga. Tööandja Narva Elektri jaamad on öelnud, et ta ei nõustu sellise ettepanekuga. Teiseks, kui on selline soov, siis järgmisena peab seda menetlema riiklik lepitaja, juhul kui ametiühingu soov on seaduslik. Minu kõrvu on kostnud pigem see, et see on ametiühingujuhtide omavaheline pimedas tehtud kokkulepe, mida erialaliidud ei suuda täita. Ma arvan, et ...

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud minister, aeg on läbi!

Juhan Parts

... mitte mingit muret elektrivarustuse pärast ei ole põhjust tunda.

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud minister, palun, ka teil on aja-piirang! Palun, järgmine küsimus, kolleeg Arto Aas!

Arto Aas

Aitäh! Ma jätkan sealt, kus hea kolleeg Tõnis Kõiv pooleli jäi, pöördun ka Narva ametiühingute ähvarduse juurde katkestada töö elektri jaamas. Need nõudmised ja ähvardused on väga ebaselged, ei ole mingit seost näiteks õpetajate nõudmistega, mis on täiesti arusaadavad. Aga kui see juhtub ja toodangut vähendatakse, kas on välja arvatud, kui mitu miljonit eurot see siis Eesti riigile ja tarbijatele maksma läheb ning kes selle n-ö kahjumi peaks katma?

Juhan Parts

Nagu ma eelnevalt ütlesin, ma ei kujuta ette, et nii võiks juhtuda. See saab juhtuda ainult siis, kui riiklik lepitaja langetab otsuse, millisel määral selline ettevõtte võiks n-ö oma põhitegevust vähendada. Niipalju kui ma tean, ei ole mitte mingisuguseid pabereid või dokumente sinnapoole saadetud. Ka tööandja informeeritus, ma pean silmas Narva Elektri jaamu, on suhteliselt ebapiisav. Sama, muide, võin öelda ka raudteesektori kohta. Alles eile toimusid esimesed kohtumised ametiühingute ning tööandjate ehk Eesti Raudtee ja Elektriraudtee vahel. Selgus, et raudteelaste ametiühingu esimees härra Tšubarov palus raudteejuhtide abi, selleks et raudteelased ei peaks streikima, kuna

nad ei tahtvat seda teha. Nii raudteejuhid mulle täna hommikul ette kandsid.

Esimees Ene Ergma

Viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Lembit Kaljuvee.

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Seoses eelmise küsimusega tulen veel kord elektri hinna juurde. Põlevkivi hind moodustab praegu elektri tarbijahinnast veidi üle ühe eurosendi, kusjuures tarbija maksab ühe kilovati eest 11–12 eurosent. Kui valitsuses tuleb arutlusele ressursimaksu tõstmine, siis tahan juhtida tähelepanu, et ka selle mitmekordne tõstmine mõjutab elektri hinda äärmiselt vähe. Kas te ministrina toetate põlevkivi ressursimaksu tõstmist?

Juhan Parts

Pigem mitte. Ma toetan põlevkivi puhul – selle kallal me ka töötame rahandusministri juhtimisel – ikkagi selle läbimõtlemit, mis on seotud hindadega maailma naftaturul. Kui me suudame põlevkivist toota õli, mis on maailmaturul likviidne kaup, ja me teame, et naftaturul hinnad kõiguvad, siis minu arvates omanikutulu (omanikuks pean ma Eesti riiki või rahvast, kellele põlevkivi kuulub) peaks olema rohkem seotud sellega, millist tulu maailmaturul saadakse, sellega, kuidas maksustatakse seda laadi toorainet kõikides toorainerikastes riikides. Ma toetan sellist lähenemist. Kui lihtsalt ressursimaksu kohta on mingeid ettepanekuid, siis loomulikult oleme valmis neid arutama, aga minu arust ei saavuta me nii suurt midagi, kui me mõtleme riigi ja rahva tulude suurendamisele.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Kreeka teine abipakett

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Inara Luigaselt keskkonnaminister Keit Pentusele.

Inara Luigas

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Austatud minister! Eelmise aasta 29. septembril kiitsid Reformierakond, IRL ja sotsiaaldemokraadid heaks Riigikogu otsuse "Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi raamlepingust ja selle muudatustest tulenevate kohustuste täitmise tagamine", millega Eesti riik sai endale erakordselt mahuka varalise kohustuse kuni kahe miljardi euro ulatuses. Meenutame, et riigieelarve suurus on napilt üle kuue miljardi euro, see tähendab, et selle kohustuse suurus on üks kolmandik meie riigieelarvest. Vaid Keskerakond oli siis selle otsuse vastu. Eelmisel kuul kinnitati siinsamas saalis juba sellest otsusest lähtudes Kreeka teine abipakett suuruses 357,24 miljoni eurot, mis pärast EFSF-i poolt laenu andmist loetakse automaatselt ka Eesti riigi võlaks. Kuna Riigikogus kinnitati vaid Euroopa Komisjoni ja Kreeka Vabariigi vahel sõlmitava memorandumiga kavand, nagu meile siin selgeks sai ja mida ka Rahandusministeeriumi esindajad kinnitasid, siis palun selgitage, kas kavandist on saanud memorandum ja kas memorandumis on tehtud mingeid muudatusi. Väideti, et peale seda, kui Riigikogu võtab otsuse vastu, on õigus teha memorandumis ka muudatusi.

Keit Pentus

Aitäh, austatud küsija! Kõigepealt, mis puudutab teie fraktsiooni seisukohta EFSF-i küsimuses, siis see tõenäoliselt ei olnud eriline üllatus, kuna teie erakond ei olnud üks nendest erakondadest, kes toetasid Euroopa Liiduga liitumist. Selles mõttes on teie skeptilisus või seisukoht ilmselt üsna ootuspärane. Aga mis puudutab parlamendis alles mõni nädal tagasi heakskiidetud otsust, siis küsimuse sisu jäi ausalt öeldes natukene segaseks. Mingisuguseid lisamuudatusi hetkel selles memorandumis ei ole tehtud. Rääkides konkreetsetest EFSF-iga seotud otsustest või antud garantiidest, siis ilmselt on veel kord oluline rõhutada, et Eesti ei ole Kreekale andnud sentigi raha. Eesti on andnud EFSF-ile garantii teatud ulatuses, EFSF omakorda on see organisatsioon või asutus, mis laenab turult raha ja laenab selle edasi Kreekale. See ei ole mingisugune altruistlik abi, vaid tegu on väga konkreetsete tingimuste täitmisega seotud laenuga. Kui Kreeka need väga konkreetsete ja karmid tingimused

täidab, siis ja ainult siis on tal õigus taotleda laenu, mitte tagastamatut abi. Laen tuleb tagasi maksta ja maksta koos intressidega, täpselt samamoodi nagu Teise maailmasõja järel IMF-ist laenu võtnud riigid pidid selle laenu IMF-ile koos intressidega tagastama.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas, esimene täpsustav küsimus!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud minister! Ma olen täiesti nõus, et Kreekal tuleb esitatud tingimused täita, kuid memorandumis on öeldud, et Kreeka väljavaated ja prognoosid pole just kõige paremad. On toodud välja, et majanduskasv on aeglustunud, ebakindlus on suurenenud ja takerdunud on ka struktuursed reformid. Samuti on memorandumis kindlalt kuupäevaliselt paigas kõik need eesmärgid, mis Kreekal tuleb täita, näiteks oli 1. märtsiks kohustus esitada maksureformi kava, esimeses kvartalis tuleb vastu võtta pensionireformi kava, nähakse ette Kreeka pankade rekapitaliseerimise üksikasjad jne. Kuidas Kreekal on nende eesmärkide täitmiseiga läinud? Kuidas valitsus kõiki neid reforme jälgib?

Keit Pentus

Seda jälgivad pidevalt mitte ainult Eesti valitsus, vaid kõik EFSF-i osalised. Veel kord ütlen, et väljamaksed või laenuandmine Kreekale on seotud konkreetsete kohustuste täitmisega, konkreetse programmi täitmisega. Kui sellega hakkama ei saada, siis ei ole Kreekal võimalust ka EFSF-ist laenu saada. Mis puudutab analüütikuid, kes samamoodi jälgivad Kreekas toimuvat ning annavad hinnanguid hetkeolukorrale ja arengutele, siis loomulikult on erinevaid hinnanguid, aga üldiselt on praegu valdav usk ja teadmine, et Kreeka saab hakkama ja peab hakkama saama programmis ettenähtud etappide täitmisega, nende karmide kokkuhoiumeetmetega, teistmoodi see olla ei saa. See on Kreeka enda huvides, et nende tingimuste täitmisega hakkama saadakse. On ka erinevaid seisukohti ja spekulatsioone teemal, kas need karmid meetmed on piisavad, selleks et Kreeka kriisist välja tuleks. Taas kord ütlen, et valdavalt ollakse ikkagi arvamusel ja veendumusel, et need meetmed on piisa-

vad ja neid tingimusi tuleb täita. Aga Kreeka on pidevalt jälgimise all ja talle on ka nõu antud. Nagu veebruari lõpus siin saalis toimunud arutelul rahandusminister kinnitas, on näiteks Eesti maksuameti spetsialistid Kreekas nõu andmas käinud. Nii et pidevalt jälgitakse ja hoitakse kätt pulsil, et Kreeka oma ülesannetega hakkama saaks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas, teine täpsustav küsimus!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Tõesti on Vabariigi Valitsuse kohustus jälgida, kuidas Kreeka kõiki neid eesmäärke täidab. Te ütlesite, et Eesti ei anna mitte rahalist abi, vaid annab garantii. Aga me peaksime teadma, et igasugune laenu või abi andmine Kreekale EFSF-i kaudu suurendab Eesti riigi võlakoormust. Kui EFSF annab kas või esimesegi laenu Kreekale, siis see tähendab Eesti võlakoormuse kasvamist 357,24 miljoni euro ulatuses. Õpetajad täna streigivad ja nõuavad õigustatult palgalisa. Meie peaminister on öelnud, et laenu ei võeta ja makse ei tõsteta. Ometi soovivad õpetajad solidaarsust ja solidaarsust ka kreeklastega. Solidaarsus ei ole mitte ühepoolne, vaid kahepoolne. Ka Kreeka õpetajad peaksid sellest aru saama ja olema nõus oma palga alandamisega. On infot, et Kreeka vajab veelgi abi. Millal tuleb uus pakett siia saali, et kinnitada uus toetus?

Esimees Ene Ergma

Üks minut, üks minut, ma olen mitu korda öelnud!

Keit Pentus

Aitäh, hea küsija! See viimane väide oli puhas spekulatsioon ja ma ei lähe selle spekulatsiooniga kindlasti kaasa. Veel kord: Eesti ei ole andnud Kreekale rahalist tagastamatut abi, Eesti ei ole andnud Kreekale ka laenu rahalises mõttes. Eesti on andnud garantii EFSF-ile, kes omakorda laenab turult raha ja laenab selle raha edasi Kreekale. Nii et ei ole mingisugusel määral võimalik tõmmata paralleele, et EFSF-ile antud garantiid oleks võimalik kuidagi pöörata Eesti riigieelarves rahaks ja maksta see ühel või teisel kombel välja. Sellist

võimalust Eestil ei ole. Eesti ei ole rahaliselt Kreekat abistanud. Mis puudutab väiteid selle kohta, kas üldse sellises mahus oli ja on mõistlik Kreekat solidaarselt toetada, siis ma mõnes mõttes nõustun nendega, kes ütlevad, et Kreekale laenamine, Kreeka kaosesse langemise ärahoidmine on üsna egoistlik projekt. Egoistlik seetõttu, et kõigi nende riikide, ka Eesti huvides on see, et olukord Kreeka majanduses stabiliseeruks. Kui Kreeka langeks kaosesse, mida ta tõenäoliselt teeks, kui loobutaks seni antud garantiidest, senisest programmist, siis suure tõenäosusega tooks see ka Eestis kaasa olukorra ebastabiilsemaks muutumise, mis omakorda tähendaks töökohtade kadu ja investeringute seisma panemist. Aga investeringute seisma panemine, investeringute tegemata jätmine on see, mida Eestil praegu kindlasti kõige vähem vaja on.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Aeg on läinud väga kiiresti, seetõttu saab esitada ainult kaks kohapeal registreeritud küsimust. Alustab kolleeg Tarmo Leinatamm.

Tarmo Leinatamm

Aitäh! Hea minister! Mul on selline küsimus. Ma arvan, et Brüssel ja Frankfurt kindlasti teavad, missugused on tegelikud meeleolud Kreekas. Meie võime ja Kreeka parlament võib vastu võtta igasuguseid otsuseid ja seadusi, aga neid on vaja ka täita. Ma olen kindel, et Kreeka ühiskonnas ei ole valmisolekut sellega kaasa minna. Kreekas on teised meeleolud, kreeklased vaatavad siia Põhja- ja Kesk-Euroopa poole hoopis teistsuguse pilguga. Mind ikkagi huvitab, kust võtab Brüssel, kust võtab Frankfurt ja kust võtab Eesti valitsus sellise sinisilmse, pimeda usu, et Kreeka saab sellega hakkama? Mina seda absoluutselt ei usu. Kas keegi suudab mulle öelda, millel see usk põhineb? Ma ütlen veel kord, et seadusi võib vastu võtta, aga seadusi on vaja ka täita. Seda valmisolekut Kreeka ühiskonnas ei ole, ma olen selles sada protsenti kindel.

Keit Pentus

Aitäh, hea küsija! Mina olen täiesti vastupidisel arvamusel. Nagu ma ka eelküsijatele selgitasin, Kreeka võimalus EFSF-ist laenu saada on otseselt seotud konkreetsete tingi-

muste täitmisega. Kui neid tingimusi ei täideta, siis ei ole ka võimalik laenu saada. Lõppkokkuvõttes on see loomulikult Kreeka valik. Mis puudutab Kreeka ühiskonna valmisolekut ja võimalikke meelsuse muutumisi või äärmuslaste ilmumist, mida on seotud kevadel toimivate valimistega, siis see risk on loomulikult olemas. Igas ühiskonnas on risk, et sellistel keerulistel aegadel tõusevad esile äärmuslased, ja Kreeka ei ole loomulikult erand. Aga nii nagu teile kindlasti teada on, on Kreeka erinevad poliitilised jõud kinnitanud, et kui neil peaks pärast valimisi õnnestuma saavutada väga tugev positsioon, siis nad jätkavad alustatud muudatusi, jätkavad reforme, sest alternatiivi ei nähta. Seesama avaliku sektori kokkutõmbamine, paraku ka palkade kärpimine, maksukogumise palju kindlamatele alustele panemine, mille ühe näitena on toodud sularahas maksude kogumise lõpetamist – need kõik on sellised etapid ja muudatused, mis tuleb läbi teha. Veel kord ütlen, et erinevad poliitilised jõud on kinnitanud, et nad jätkavad sellega. Kui vaadata Kreeka ühiskonna üldist meelsust, siis loomulikult ei ole ükski tehtavatest reformidest kerge, loomulikult ei võeta neid otsuseid vastu kerge südame ja hea meelega, aga üldiselt on levinud arvamus, et alternatiivi tõesti ei ole ning need keerulised ja rasked otsused tuleb ära teha, sest kaos ei ole kindlasti parem variant.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Ka minu küsimus puudutab Euroopa Komisjoni ja Kreeka vahelise memorandumi täitmist ja selle jälgimist. Kuidas näeb Eestisiseselt välja see jälgimine ja tagasiside andmine parlamendile? Kes ja kui tihti annab sellest valitsusele ülevaate ning milline võiks teie arvates olla see mehhanism, kuidas valitsus annab parlamendile memorandumi täitmisest ülevaate? Kas see jääb üksnes opositsiooni rolliks, kes selle kohta infotunnis küsimusi esitab, või miks ei võiks olla nii, et Vabariigi Valitsus peaministri isikus tuleb kord kvartalis parlamendi ette ja annab ülevaate memoran-

dumi täitmisest? Parlament on sellest infost väga huvitatud.

Keit Pentus

Aitäh, hea küsija! Valitsuse poole pealt esitab pidevalt aruandeid rahandusminister. Kui on koos käinud Euroopa Ülemkogu, siis annab peaminister ülevaate sellest, mida ülemkogul arutati ja milline on hetkeseis. Aga parlamendiliikmeid hoitakse kursis ja informeeritakse palju sagedamini kui kord kvartalis. Euroopa Liidu asjade komisjon jälgib pidevalt olukorda, seal käivad nii peaminister kui ka rahandusminister, et hoida teid viimaste arengute ja teemadega kursis. Euroopa Liidu asjade komisjonis on ka opositsiooni esindajad täiesti olemas. Kui on vaja täiendavalt kas või fraktsioonides käia, siis on kõik selleks kindlasti väga valmis. Me peame igal juhul mõistlikuks seda, et informeerimine toimub jooksvalt, et ei ole mingisugust korra kvartalis kokkulepitud aruandmise vormi, vaid vajaduse korral tuleb seda teha kord nädalas või isegi sagedamini. Viimane hetkeolukorra arutelu oli selle nädala esmaspäeval Euroopa Liidu asjade komisjonis. See teema on jooksvalt ja pidevalt parlamendiliikmete laual. Kui te leiate, et seda tuleks veel intensiivsemalt teha, siis tuleb sellest ainult märku anda. Kui Euroopa Liidu asjade komisjoni töövorm vajab veel mingit täiendust, fraktsioonide arutelude näol näiteks, eks siis saab ka seda teha. Aga ma arvan, et Euroopa Liidu asjade komisjon on seda tööd väga hästi teinud ja see informatsioon on õigel ajal ilusasti kõigi huviliste kätte jõudnud.

Esimees Ene Ergma

Aitäh, proua minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Eesti Raudtee kaubaveod

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Deniss Boroditšilt majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Palun!

Deniss Boroditš

Aitäh! Hea minister! Eesti Raudtee kaubaveod vähenesid jaanuaris mullusega võrreldes kuugendat kuud järjest ja need vähenesid koguni 19%. Ettevõtte kinnitusel põhjustas languse

nafta- ja põlevkivivedude vähenemine. Näiteks naftavedu vähenes aastaga ligi 24%, transiitvedude puhul ligikaudu 16%. Paranemismärke ei ole põhjust ka tulevikus oodata. Hea minister, siit ka minu küsimus. Kuidas on mõjunud vedude vähenemine ettevõtte finantsnäitajatele, kas kaubavedudega ollakse kasumis või kahjumis?

Juhan Parts

Ettevõtte peab vajaduse korral oma tegevust korrigeerima. Kahe kuu põhjal võib juba minigeid järeldusi teha. Samas on naftavedajatelt saadud informatsioon erilaadsem, seal on ka mitmeid tehnilisi põhjusi lisaks nendele, mida avalikkuses püütakse rohkem selgitada, näiteks see, et meie naabruses on uus sadam jne. Ettevõtte ülesanne on oma tegevust vastavalt kohendada ja töötada selle nimel, et leida uusi võimalusi uute kaubagruppide jaoks ja uutel turgudel. Positiivne uudis on kindlasti see, et konteinervedude, sh transiitkonteinervedude maht on oluliselt kasvanud. See ei ole selle aasta esimese kahe kuu trend, vaid see oli nii ka eelmisel aastal. Teadupärast on see ettevõttele kasulik, nii et see on jälle positiivne trend.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Deniss Boroditš, esimene täpsustav küsimus!

Deniss Boroditš

Aitäh! Esimesele küsimusele ma vastust ei saanud, aga okei. Valitsuse plaani kohaselt jagatakse Euroopa reeglite järgi sel aastal riigi omandis olev infrastruktuuriettevõtte EVR Infra ja kaubaveoettevõtte EVR Cargo eraldi ettevõteteks. Siit küsimus: kas valitsusel on väga keeruliste veomahtude valguses plaanis teenida raha ehk EVR Cargo pärast jagamist maha müüa või langeb potentsiaalselt kahjumliku ettevõtte ülalpidamine maksumaksja õlule?

Juhan Parts

Aitäh! Teie küsimuse eeldus, kui ma õigesti kuulsin, on see, et EVR Cargo on kahjumis ja jääb kahjumisse. Ma arvan, et see eeldus ei ole päris korrektne. Valitsus tegeleb Eesti Raudtee jagamisega kaheks, tulenevalt Euroopa reeglistest. Siin on praegu tähtaeg 1. juuli. 1. juuliks on olemas kaks eraldiseisvat ettevõtet: infra-

struktuuri- ja kaubaveoettevõtte. Loomulikult vajab kaubaveoettevõtte lisaks sellele jaotamisele jätkuvalt arendamist, nagu ma ka eelmisele küsimusele vastuseks ütlesin. Teie märkus, et ma ei andnud teie esimesele küsimusele vastust, jäi mulle pehmelt öeldes arusaamatuks. Andsin ju küll.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Deniss Boroditš, teine täpsustav küsimus!

Deniss Boroditš

Okei, räägime finantssuutlikkusest edasi. Meedias on olnud väga palju juttu kurikuulsast Hiina vedurite ostust. Kindlasti raskendavad nende vedurite EVR Cargo bilanssi lisandumine (minu mäletamist mööda oli tehingu maksumus ligikaudu 100 miljonit eurot) ja need liisingumaksud ettevõtte finantssuutlikust veelgi. Kas majandusminister plaanib kahjumiga töötavasse ettevõttesse maksumaksja raha süstida samamoodi nagu Eesti Energiasse või peate otstarbekaks kaaluda EVR Cargo mahamüümist veel enne vedurite saabumist?

Juhan Parts

Teie küsimus oli, kas valitsus plaanib raha süstida kahjumiga töötavasse ettevõttesse nagu Eesti Energia. Kuulge, me saame kogu aeg pragada Eesti rahva käest ja osaliselt ka teie käest, et Eesti Energia saab väga erinevate teenuste ja toodete pealt väga korrektselt kasumit. Möödunud majandusaastal oli seda 159 miljonit eurot. Kas teie nimetate seda kahjumiks? Mul on raske teiega nõustuda. Sama on ka Cargo puhul. Cargo juhatuse ja nõukogu ülesanne on tegutseda sellel turul kasumlikult ja punkt. Kui ei tegutse, vahetame välja ja pane me asemele uued, kes oskavad kasumlikult tegutseda.

Esimees Ene Ergma

Kohapeal registreeritud küsimus, palun, Kajar Lember!

Kajar Lember

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Ma küsin samuti jagamise teemadel. Kui see jagamine teoks saab, milline on siis teie enda või ministriumis seisukoht, kas sellest jagamisest on

kasu mõlema tekkiva riigiettevõtte efektiivsemal juhtimisel või on tegemist pigem meie väikeses riigis ja maailma või Euroopa mõttes mitte väga suure raudtee-ettevõtte jagamisest tekkiva killustumisega? Kas pigem efektiivsus või killustumine?

Juhan Parts

Minu isiklik seisukoht on, et see jagamine ei ole kindlasti midagi vältimatut, aga see on Euroopa reegel, mis tuleb ellu viia ja mille järgi tuleb tegutseda. Ma mõistan seda reeglit, et tuleb jagada loomulik monopol ehk infrastruktuuri-ettevõtte ja kaubaettevõtte, kes omavahel konkureerivad. Meil on paar ettevõtet, kes kaubaveoteenust pakuvad, ja seal on reaalne konkurents. Selleks et vältida võimalikke süüdistusi, et infrastruktuuri-ettevõtted ei kohtle kaubaveoettevõtteid võrdselt ja et toimuvad ristsubsideerimised, ma arvan, on see lõpuks siiski ka Eestile kasulik. Kuigi, jah, kui me vaatame Eesti raudteesektori suurusjärke ja võrdleme neid Euroopa suurte riikidega, kus raudteesektor on väga suur, näiteks Saksamaa või tema naabritega, siis proportsioonid on väga erinevad, aga reeglid on ühesugused. Me täidame neid reegleid. Ka meil on ju kõlanud süüdistusi, et infrastruktuuri-ettevõtte ei kohtle kõiki kaubaveoettevõtteid võrdselt ja konkurentsituatsioon ei ole päris ühene, kuigi selle üle teevad järelevalvet Konkurentsiamet ja Tehnilise Järelevalve Amet. Aga siiski, kui need ettevõtted on lahutatud, siis need süüdistused, millised iganes need võiksid olla, jäävad täielikult ära.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane küsimus, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Minu küsimus puudutab ka seda kaheks jagamist. Te ütlesite, et need on Euroopa Liidu reeglid. Saksamaa minu teada ei taha nende reeglite järgi käituda. Kas siin ei ole jälle tegemist sellega, et me püüame liiga usinasti Euroopa Liidu reegleid täita? Ma küsisin komisjonis Kaido Simmermanni käest ja selgus, et Eesti Raudtee juhtkond ei näe küll mingit rõõmu selles, et me seda ettevõtet nõrgendame, teeme kaks ettevõtet, kelle finantsvõimekus väheneb

jne. Kas me tõesti peame selle jagamisega niimoodi kiirustama? Kas me üldse peame jagama?

Juhan Parts

Valitsuse otsus oli, et meil ei ole mõtet minna mõne riigi teed, kes on Euroopa Komisjoni seisukoha kohtus vaidlustanud. Minu arvates on kohtuvaidlus selles küsimuses üsna tarbetu. Ma ei dramatiseeriks üle. Finantsvõimekuse kahjustamine ei vasta siiski tõele. Tegemist on suhteliselt erinevate äridega, üks on loomulik monopol, mis tegeleb infrastruktuuriäriaga, ja teine tegeleb kaubaveoga, transpordilogistika-äriaga. Need on täiesti erinevad ettevõtted. Need on muidugi seotud raudteega, millel on kuulsusrikas ajalugu jne, aga ma ei näe selles jagamises mitte midagi dramaatilist.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Meie aeg on läbi. Suur tänu, head kolleegid, küsimuste esitamise eest! Suur tänu, valitsusliikmed, vastamise eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu III istungjärgu seitsmenda töönädala kolmapäevast istungit. Head kolleegid! Nüüd on aeg anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud proua juhataja! Annan üle arupärimise justiitsminister Kristen Michalile. Arupärimise pealkiri on "Korruptsioonikahtlusest seoses ehitusloata ehitistega". Tuletan teile meelde, et eelmise aasta märtsis avaldas Riigikontroll aruande "Ehitustegevus kiire elanike arvu kasvuga omavalitsustes". Seal oli valim 85 ehitisest ning selgus, et 48-l neist, mis on juba täiesti valmis ja kus elavad inimesed, ei ole rääkimata kasutusloast ka ehitusluba. Arupärimisele on lisatud 26 fotot. Ma arvan, et mõni neist on täiesti erakordne. Siin pildil on näiteks neljakorruseline maja. Ma ei tea, mitu korterit selles majas on, aga fassaadil, mida me näeme, on 80 akent. See maja on ehitatud ilma ehitusloata. Me esitame

justiitsministrile selle kohta mõne küsimuse. Ma loen paar küsimust ette. Kas Justiitsministeerium on uurinud nende 48 ehitusloata uue ehitise puhul korruptsiooni võimalikkust või on plaanis seda lähiajal teha? Põhimõtteline küsimus: kui palju jälgib Justiitsministeerium Riigikontrolli aruannete tulemusi ning kas nende põhjal on alustatud mõnda uurimist seoses korruptsioonikahtlusega? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatusel nimel olen vastu võtnud ühe arupärimise. Kui arupärimine vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis edastan selle otsekohe adressaadile.

Nüüd teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: Vabariigi Valitsuse s.a 5. märtsil algatatud Kaitseliidu seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on riigikaitsekomisjon, ja Vabariigi Valitsuse s.a 5. märtsil algatatud karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on õiguskomisjon.

Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevkurile.

Head kolleegid! Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 79 Riigikogu liiget, puudub 22.

1. Investeerimisfondide seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (152 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame tööd tänase päevakorra punktidega. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud investeerimisfondide seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud investeerimisfondide seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 152. Palun hääletada!

Poolt hääletas 78 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 4.)

2. Käibemaksuseaduse ja vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (146 SE) teise lugemise jätkamine

Esimees Ene Ergma

Jätkame Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse ja vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu teist lugemist. Ma palun ettekandjaks rahanduskomisjoni liikme Andrus Saare!

Andrus Saare

Austatud juhataja! Head kolleegid! Sissejuhatuseks räägin kokkuvõtvalt eelnõust 146. Seaduseelnõuga viiakse nõuded arvetele ja teenuse käibe tekkimise koha määratlus kooskõlla Euroopa Liidus alates aastast 2013 kehtivate uute nõuetega. Maksupettuste vältimise eesmärgil kehtestatakse lisaks 2011. aastast kehtivale metallijäätmete ja kinnisasjade käibe pöördmaksustamise erikorrale ka kulla käibe pöördmaksustamine. Muudetakse soodsamaks maksuvabastuse tingimusi kauba impordil ühendusevälise kauba vabasse ringlusse lubamise tolliprotseduurile suunamisel. Riigikogu menetluse käigus täiendati eelnõu sätetega, vähendamaks maksupettusi kütusevaldkonnas, ja reguleeriti täpsemalt juhud, millal liisinguandja saab liisingueseme remontimiseks ning hooldamiseks saadud kaupadelt ja teenustelt sisendkäibemaksu maha arvata.

Riigikogu 22. veebruari 2012. aasta istungil katkestati eelnõu teine lugemine tulenevalt eelnõu täiendamisest käibemaksuseaduse ja vedelkütuse seaduse uute regulatsioonidega. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 27. veebruar kell 18. Tähtajaks eelnõu kohta Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ega komisjonidelt ettepanekuid ei laekunud.

Rahanduskomisjon arutas eelnõu 5. märtsil. Istungil osalesid eelnõu algataja esindajad Rahandusministeeriumist ning Maksu- ja Tolliameti esindaja. Istungil käsitleti Eesti Liisingühingute Liidu kirjas esitatud arvamust käibemaksuseaduse § 31 lõikega 7¹ täiendamise kohta ja teisi sama sätte lisamise kohta laekunud kirju, sh infot Justiitsministeeriumilt, Konkurentsiametilt ja kindlustusandjatelt. Komis-

jon vaatas läbi arvamustes esitatud märkused muudatuse eesmärgi, mõjude, sätte paigutuse ja kasutatud mõistete kohta, samuti võimaliku vastuolu kohta käibemaksudirektiiviga ning jäi seisukohale, et käibemaksuseaduse täiendamine eelnimetatud sätetega on vajalik. Käibemaksudirektiivi mõtte ja käibemaksuseaduse § 29 kohaselt saab kaupadelt ja teenustelt sisendkäibemaksu maha arvata vaid juhul, kui neid kaupu ja teenuseid kasutatakse maksustatava käibe jaoks. Seadusmuudatuse eesmärk on selgemalt välja tuua käibemaksudirektiivis sätestatu ning täpsustada seadust nii, et liisinguandja saab liisingule antud eseme remontimiseks ja hooldamiseks saadud kaupadelt ja teenustelt tasumisele kuuluva sisendkäibemaksu maha arvata vaid juhul, kui remondi- ja hoolduskulu sisaldub tema maksustatavas käibes. Komisjon ei näe muudatuses võimalikku vastuolu ettevõtlusvabaduse põhimõtetega ega käibemaksudirektiiviga.

Nüüd räägin teemadest ja küsimusest, mida komisjonis arutati. Esiteks tekitas küsimusi käibemaksukohustuslastest kindlustusvõtja jaoks kahju hüvitamise ja kindlustushüvitise saamise protsessi muutumine. Vastus oli, et see ei sõltu tehtud muudatusest, muudatus on käibemaksuobjekti kohta ja küsimus ei ole toimumise ajas. Arutati ka riske, kui sõiduki tagastamisel pole liisinguvõtjal kohustused täidetud. Vastus oli, et kui lähtutakse lepingus määratud liisinguvõtja kohustustest, siis liisinguandja nõuab need kulutused sisse. Tegemist on üldise majandusriskiga, analoogne olukord on ka kaubamüügil, tegemist ei ole erilise juhtumiga. Arutati välismaiste liisinguandjate võimalikku konkurentsieelist Eesti turul. Rahandusministeeriumi esindaja väitis, et see puudub, sest ka teistes riikides ei ole käibemaksudirektiivi kohaselt õigust sisendkäibemaksu maha arvata, kui kaupa ei soetata või teenust ei saada maksustatava käibe jaoks. Muudatus kehtib nii kasutus- kui ka kapitalirendi puhul. Komisjonis räägiti käibemaksuseaduse erineva tõlgendamise tõttu seni tekkinud konkurentsimoontustest. Nende kõrvaldamise korral laekub riigieelarvesse hinnanguliselt ligi kuus miljonit eurot aastas.

Komisjon langetas järgmised konsensuslikud otsused: võtta eelnõu päevakorda kolmapäeval, 7. märtsil 2012. aastal, teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, viia

kolmas lugemine läbi homme, 8. märtsil ja panna eelnõu lõpphääletusele. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Andrus Saare! Küsimus kolleeg Aivar Sõerdilt.

Aivar Sõerd

Aitäh, austatud Riigikogu esinaine! Austatud ettekandja! Küsin seoses rahanduskomisjoni tehtud muudatusettepanekuga, mida me oleme siin korduvalt arutanud. Peale komisjoni istungit tegid liisinguettevõtjad paraku küll ettepaneku selle liisingtehinguid puudutava sätte jõustamine edasi lükata. Nad väidavad, et selle rakendamine nõuab IT-ressursse, arvelduste ümberkorraldamist ja lepingute ümbertegemist. Mida teie sellest probleemist arvate?

Andrus Saare

Kõigepealt on nad selle ettepanekuga muidugi väga hiljaks jäänud. Oleks oodanud seda ettepanekut varem, siis kui komisjon seda arutas. Aga olen suhelnud Rahandusministeeriumi ning Maksu- ja Tolliameti esindajatega. Nende seisukoht on selline, et päris ootamatu see ettevõtjatele olla ei saa. Esiteks, see teema on päevakorral olnud üle aasta. Teiseks, konkreetset sai eelnõu sellise kuju juba s.a 14. veebruaril. Kolmandaks ei puuduta see mitte kõiki liisingufirmasid, vaid selle turumoonutusega on seotud ainult mõni üksik ettevõtte. Neljandaks ei ole aega, nagu nad ütlevad, vaid mõni päev, vaid tänasest 1. aprillini on 17 tööpäeva, lisaks sellele tuleb käibemaksuaruanne aprilli eest esitada alles 20. maiks. Nii et nad saavad täna tegutsema hakata ja aega on, et seda tööd teha. Ma usun, et Maksu- ja Tolliameti ametnikud mõistavad, kui esialgu kõike võib-olla päris korrektselt teha ei jõuta. Riigi poolt vaadates see mõistlik ei ole, iga kuu ja päev tekitab tegelikult n-ö miinust.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Andrus Saare! Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu kohta muudatusettepanekuid ei laekunud.

Seaduseelnõu 146 teine lugemine on lõpetatud.

3. Riigikontrolli seaduse ja õiguskantsleri seaduse muutmise seaduse eelnõu (151 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud Riigikontrolli seaduse ja õiguskantsleri seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun ettekandjaks põhiseaduskomisjoni liikme Peeter Laursoni!

Peeter Laurson

Austatud juhataja! Head kolleegid, Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsuse algatatud Riigikontrolli ja õiguskantsleri seaduse muutmise seaduse eelnõu 151 esimene lugemine toimus 25. jaanuaril s.a. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks oli 8. veebruar s.a ning tähtajaks eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei laekunud. Põhiseaduskomisjon arutas eelnõu uuesti 21. veebruari istungil, kus Vabariigi Valitsuse esindajatena viibisid Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse osakonna peaspetsialist Mare Jõeorg ja Sotsiaalministeeriumi õigusnõunik Reet Kodu. Komisjonis tõstasid ka küsimused, kui kaugele on jõutud kogu eripensionide reformimise temaatikaga ja millises seisus on kohtunike eripensionide kavandatav regulatsioon. Komisjon sai teada, et järgmist seadusmuudatust, mis käsitleb kohtunike ja prokuröride eripensione ja indekseerimist, valmistatakse ette ja see on planeeritud esitada teises kvartalis.

Komisjon otsustas suunata eelnõu teisele lugemisele Riigikogu täiskogu 7. märtsi istungil ja teha Riigikogu täiskogule ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada. Kui teine lugemine lõpetatakse, siis tuleks kolmas lugemine läbi viia 14. märtsil. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Peeter Laurson! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, kolleeg Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Me teame, et eripensionäre oli 2000. aastal ainult 113. Kas sa oskad öelda, kui palju nende kümne aasta jooksul on eripensionäre Eesti riigis juurde tulnud?

Peeter Laurson

Kahetsusväärset peab nentima, et ilma avaliku teenistusega oli 2010. aasta seisuga see arv tõusnud 2283-ni.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Peeter Laurson! Kas kolleegid soovivad pida da läbirääkimisi? Palun kohalt, kolleeg Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Ma tahaksin ikka pulti tulla, kui võimalik.

Esimees Ene Ergma

Siis palun vajutage klahvile "Kõne"! Avan läbirääkimised. Palun, kolleeg Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Vabandust segaduse pärast! Hea juhataja! Head kolleegid! Juba Vana-Kreekas oli tõsine probleem, kas riigivalitsemise võtmekohtadel olevad ametnikud peaksid oma töö eest raha saama või mitte. Patriitsid olid selgel seiskohal, et valitseda saaks ka tasuta, sellel lihtsal põhjusel, et neil oli raha niigi. Muu kodanikkond 5. sajandil enne Kristust nii ei arvanud. Võib öelda, et Vana-Kreeka demokraatia kukkus teatud mõttes läbi, just sellepärast, et ei kulunudki enam väga mitu sajandit, kui uus demokraatia roomlaste näol Vana-Kreeka alla neelas.

Aga tuleme tänasesse päeva. Eripensionide teema on väga sensitiivne. Ma olen sada protsenti nõus, et Riigikogu liikmete eripensionide kaotamine oli jumalale ja rahvale meelepärane tegu. Ilmselt on neid, kes sellepärast, et seda pensioni enam ei ole, kodus salaja kätt rusikas hoiavad, küll rohkem kui üks, aga avalikult ei julge keegi rahulolematust välja näidata. Jumal tänatud, et ei julge, siis saabki ühiskond aru, et tegemist oli targa teoga. Aga täna arutatav seaduseelnõu puudutab natuke teist ametnikkonda: Riigikontrolli ja õiguskantsleri institutsiooni. Ma olen ka sellega sada protsenti nõus, et kõik ametnikud, kes tänu oma tööle Riigikontrollis või õiguskantsleri juures eripensioniga saavad, võib-olla ei peaks seda saama. Aga samas tekib mul küsimus, kas see ikka on päris õige tee, kui minna õiguskantsleri ja riigikontrolööri ning tulevikus kohtunike pensioni kallale. Ettekandest tuli ju selgelt välja, et me

kavatseme minna ka kohtunike ja prokuröride pensioni kallale. Me oleme juba praegu kohati kurvad ja kostab rahulolematuid hääli, kui mõni kohtunik pahandusega, nagu öeldakse, töölt kõrvaldatakse. Meile pahatihti ei meeldi prokuratuuri otsused, sest need tunduvad meile meelevaldsed või mõjutatud. Kas see on nii või ei ole, ei ole minu asi siit puldist otsustada, aga ma kutsun üles meid kõiki, lugupeetud rahvasaadikud, oma sisemaailmas mõtlema ja nii kujundama erakondade seisukohti, kas me neutraalse ja sõltumatu riigivalitsemise tagamiseks, mis puudutab eelkõige kohut, prokuratuuri ja riigikontrolööri, oleme ikka õigel teel, kui me võtame nendelt inimestelt ära teatud neutraliteeti tagavad sotsiaalsed garantiid ka kaugemaks tulevikuks. Üsna keskpärane lugu on, kui meil on näiteks 40-aastane riigikontrolör, me eeldame, et ta on objektiivne ja teeb rahulikult oma tööd, aga selgelt alla 50-aastasena on ta tööjõuturul, kusjuures ta on kõigiga justkui tülli pööranud, sellel lihtsal põhjusel, et ta pidi ju olema kriitiline. Okei, ilmselt suudab ta andeka ja targa inimesena ennast realiseerida. Aga ma leian, et teatud institutsioonidele ja nendes töötavatele inimestele võiksime selle nimel, et me saaksime vähemalt hinges loota, et nad teevad kõike ausalt, õiglaselt ja neutraalselt, üritada säilitada teatud võimalusi tulevikuks, teatud garantiisid vanaduspõlve jaoks.

Ma olen mõelnud, miks me nii ägedalt kõige sellega võitleme ehk me tegelikult ju käitume ...

Võtaksin kolm lisaminutit.

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit lisaks.

Aivar Riisalu

Me tegelikult käitume nende populaarsete eripensionide teemaga nii, justkui me võidaksime inimkonna piiritut armastust. Me kindlasti seda mõnevõrra võidame. Aga kas see piiritu armastus on ikka see, mis on lõpuni vajalik? Me käitume justkui vaesed ja endast mitte lugupidavad inimesed, sest me proovime kogu aeg kelleltki midagi ära võtta ja mõtleme võib-olla vähem sellele, kuidas midagi juurde toota. Ma olen iseendaga arutanud, miks see nii on läinud, ja olen jõudnud kummalisele äratundmisele, et kõikide praegu Riigikogus esindatud erakondade sees on mõttekujundus

ja otsustusõigus läinud noorte inimeste kätte, kes tegelikult ju veel sugugi ei mõtle vanaduspäevade peale. Loomulikult on 35-aastaselt midagi targemat teha kui mõelda selle peale, kuidas seitsmekümneselt hakkama saada. See on nii iga normaalse inimese puhul, kes teeb igapäevast tööd ja loob lisandväärtust. Minagi olen oma elus seda päris pikka aega teinud. Minu jaoks ei ole see tähtis, ma juba tean, kuidas ma vanaduses elama hakkan. Aga ka kohtunik, kes ei saa luua lisandväärtust, võiks teada, kuidas ta vanaduses elama hakkab. Kui ta seda teab, siis ei peaks ta minema libedale teele, et vanaduspäevadeks üht-teist purki panna, maha matta ja kohtunikuseisusest loobudes 65- või 70-aastaselt minna seda õunapuu alt üles kaevama. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Aivar Riisalu! Palun kõnepulti kolleeg Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Tänu sellele, mida kolleeg Riisalu rääkis, jääb minu kõne üsna lühikeseks, sest ma olen täiesti solidaarne nende argumentidega, mida ta siin esitas. Minagi ei poolda Riigikontrolli või õiguskantsleri institutsiooni töötajate ning kohus ja prokuratuuris töötavate inimeste erisoodustuste kaotamist. Mida rohkem kindlustunnet on neil tuleviku suhtes, seda objektiivsemad nad on. See on fakt.

Teatud põhjustel olen ma viimasel ajal Riigikontrolliga üsna sageli kokku puutunud. Olen veendunud, et tegemist on väga professionaalse ja kõrge tasemega organisatsiooniga. Kui üldse alustada diskussiooni eripensionide teemal, siis minu arvates oleks vaja seda alustada mõnest teisest kohast. Selline institutsioon nagu Riigikontroll ei ole õige valik selle teema uuesti kõne alla võtmiseks. See on minu isiklik arvamus, aga ma arvan, et ma ei ole üksinda sellel arvamusel, et pakutud seaduseelnõu ei saa toetada. Me ei pea vajalikuks muuta kõik kõned ja arvamusevahetused siin järjekordseks sõjaks. Me lihtsalt pakume, et enne kolmandat lugemist võiks veel kord mõelda ja selle muudatusega võiks natuke oodata. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mihhail Stalnuhhin! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Seaduseelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitatud.

Seaduseelnõu 151 teine lugemine on lõpetatud.

4. Karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (140 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 140 teist lugemist. Ettekandjaks palun kõnepulti õiguskomisjoni liikme kolleeg Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Lugupeetud proua juhataja! Head kolleegid! Ma olen siis täna teie ees seoses karistusseadustiku ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 140 teise lugemisega. Rahvakeeles nimetame seda inimkaubanduse paketiks. Peale esimest lugemist on selle eelnõu kallal kõvasti tööd tehtud. Õiguskomisjon on seoses sellega kogunenud lausa kuuel korral. Seda on arutatud 6., 7., 9., 11., 14. ja 21. veebruaril ning 5. märtsil. Küsisime peale esimese lugemise lõpetamist täiendavaid arvamusi Tartu Ülikoolilt, Riigikohtult, Eesti Advokatuurilt ning Riigiprokuratuurilt. Laekunud aramusavaldustes rõhutati küll inimkaubanduse kriminaliseerimise vajalikkust, kuid viidati ka Vabariigi Valitsuse koostatud eelnõu õiguslikele kitsaskohtadele, seda just eelnõu selles osas, mis räägib kuriteokoosseisude keerukusest – nendest on raske aru saada ning neid on raske piiritleda. Selle probleemi lahendamiseks moodustati õiguskomisjoni juures töögrupp, kuhu kuulusid Tartu Ülikooli, Riigikohtu, õiguskomisjoni, prokuratuuri ja Justiitsministeeriumi esindajad. Pöörduti ka meie partnerite poole naisjuristide ühendusest, Mittetulundusühingust Eluliin, samuti Sotsiaalministeeriumi ja veel mitme teise asjast huvitatud organisatsiooni poole.

Selle tulemusel on tekkinud suhteliselt palju muudetud eelnõu tekst. Seda uut teksti arutati ka õiguskomisjoni laiendatud istungil 9. veebruaril, kus osalesid ka Sotsiaalministeeriumi

soolise võrdõiguslikkuse osakonna nõunik Kristiina Luht, politsei esindaja, Mittetulundusühingu Eluliin esindaja, Eesti Naisteühenduse Ümarlaua esindaja, Eesti Naiste Varjupaikade Liidu esindaja ja naisjuristide ühenduse esindajad.

Mis siis eelnõus muutus? Lühidalt öeldes esitati eelnõu muutmiseks kokku 13 ettepanekut, millest ettepanekud 3, 6, 8 ning 10–13 olid tehnilist laadi ning tulenesid eelnõu struktuuri muutmise ja uute süüteo koosseisude sätestamisest. Üks oluline muudatus võrreldes Vabariigi Valitsuse esitatud eelnõuga, mis oli esimesel lugemisel, on see, et õiguskomisjon otsustas diferentseerida vastutust mittesunnitud prostitutsioonile kaasaaitamise eest. Meie pakutud eelnõu, mis on täna teie ees, jagab prostitutsioonile kaasaaitamise sisuliselt kolme raskusastmesse. Esiteks, prostitutsioonile kallutamine või kaasaaitamine; teiseks, natuke raskem koosseis ehk kupeldamine ja prostitutsioonile kaasaaitamine, ning kolmandaks, inimkaubandus.

Mis inimkaubandusse puutub, siis vahe Vabariigi Valitsuse eelnõuga on see, et komisjon pidas vajalikuks senine koosseis KarS-i §-s 133 "Orjastamine" vahetada inimkaubandusega ja sisustada see paragrahv eelkõige olukordadega, kus inimest eksploatatakse, ja teoliikidega, millega eksploateri inimese sellisesse olukorda sunnib. Pakutud muudatused puudutavad mõlemat tunnust.

Õiguskomisjonist esitati säte – see kiideti ka heaks –, mis puudutab tavapäratutel tingimustel töötamise mõistet. See hõlmab tasuta, marginaalse tasu eest või muidu orjastavatel tingimustel, näiteks palga või isikut tõendava dokumendi kinnipidamisega, töötama sundimist ning muid eksploateerimisolukordi, mis on inimkaubanduse direktiivi artikli 2 lõike 3 kohaselt hõlmatud mõistetega "sunniviisiline töö, orjus või muud samalaadsed tingimused, sunnitöö".

Koosseisu teise tunnuse osas on sisse toodud viis uut sundimistegu. Mõned nendest on olemas ka praeguses KarS-is, näiteks vabaduse võtmine ja ähvardamine, samuti teisest isikust sõltuvuse ärakasutamine, mis inimkaubanduse puhul on täiesti uus mõiste.

Suure debati tekitas meil mõiste "haavatus" sissetoomine ja see on siia maani lahtine. Eelnõus, mis on teie ees, on haavatavust käsit-

letud Euroopa Liidu inimkaubanduse direktiivi mõtte kohaselt, kasutades sõnastust "tegelike või vastuvõetavate valikute puudumise ärakasutamine". Sellisena on see süüteo koosseisuna inimkaubanduse paragrahvi lülitatud. Inimkaubanduse kvalifitseeritud koosseisu tunnused, mis on sarnased Vabariigi Valitsuse eelnõus tooduga, on grupiviisilisus, mitmekordsus, alaealisus jm – eelnõus on need näha. Tegu on oma sisult traditsiooniliste raskendavate asjaoludega. Õiguskomisjonis otsustati kindlasti muuta karistusi nii põhi- kui ka kvalifitseeritud koosseisude puhul raskemaks, kui on ette nähtud enam-vähem analoogiliste tegude eest, mis on kriminaliseeritud praeguses karistusõiguses, ja osaliselt raskemaks ka nendest, mis on Vabariigi Valitsuse eelnõus.

Täitsa uue koosseisuna, mida pole ei Vabariigi Valitsuse eelnõus ega ka kehtivas karistusseadustikus, toodi sisse inimkaubanduse toetamine, mis puudutab kuriteole eelnevalt mittelubatud kaasaaitamist. Et see oleks paremini arusaadav, toon hea näitena või eeskujuna juba karistusseadustikus oleva § 202 "Süüteo tulemusena saadud vara omandamine, hoidmine ja turustamine", mis annab võimaluse karistada rangemalt kõiki sütenööre, hotellipidajaid, autojuhte, uksehoidjaid ja muid isikuid, kes teavad, et need, kelle prostitueerimisele nad kaasa aitavad, on inimkaubanduse ohvrid. Vabariigi Valitsuse eelnõus sellist vahet ei olnud, prostitutsioonile kaasaaitamine oli karistatav sõltumata sellest, kas prostituut on inimkaubanduse ohver või mitte.

Täiesti uue koosseisuna on seadustikku lülitatud §-d 133² ja 133³, mis käsitlevad kupeldamist ja prostitutsioonile kaasaaitamist. Sisu on selles, et prostituudi ja seksi ostja kohtumise korraldamine ehk siis ükskõik mis viisil isiku mõjutamine, et ta alustaks või jätkaks prostitutsiooniga tegelemist, on kindlasti raskem kuritegu kui lihtne prostitutsioonile kaasaaitamine, mille puhul inimene otseselt kasu sellelt ei teeni. Aga siin peab ka aru saama, et kui tolle mõjutamise juures on mängus mingisugustki pettust või vägivalda, siis automaatselt on see karistatav inimkaubanduse toetamise koosseisu järgi. Nagu ma oma tutvustuse alguses ütlesin, on prostitutsioonile kaasaaitavad kuriteod jagatud kolme rühma: esiteks prostitutsioonile kaasaaitamine ilma otsese materiaalse kasuta, kus on tähtis otsene

tahtlus; teiseks kupeldamine ja kolmandaks inimkaubandus.

Väga tähtsad paragrahvid käsitlevad doonorlusele sundimist. Praegune karistusseadustik küll räägib § 118, 121 ja 139 näol näiteks elundite eemaldamisest, ebaseaduslikult siirdematerjali võtmisest, uus eelnõu on toonud juurde doonorlusele sundimise. Seda puudutavate karistusnormide aluseks on tegevused, mida kunstliku viljastamise ja embrüokaitse seaduses ning rakkude, kudede ja elundite käitlemise ja siirdamise seaduses nimetatud ei ole. Ehk siis uue eelnõu kohaselt on ebaseaduslik või, kuidas ma ütlen, see on kuritegu ja selle eest karistatakse, kui inimene pannakse olukorda, kus ta on sunnitud loovutama oma rakke või elundeid – mida iganes.

Samas, erinevalt Vabariigi Valitsuse eelnõust käesolev eelnõu elundite eemaldamise osas mingeid muudatusi ei tee. Muutmata jääb karistusseadustiku § 139 "Ebaseaduslik siirdematerjali võtmine". See on üks raskeimaid tervisevastaseid kuritegusid ja me ei näinud vajadust hakata selle sõnastust muutma, seal on niigi ette nähtud karistus kuni 12 aastat sõltumata sellest, mis eesmärgil seda tehakse.

Mis puutub doonorlusele sundimisse, siis tuleb kindlasti nentida, et see on sarnane §-s 133 "Inimkaubandus" tooduga, kuna sisuliselt kõik need teod, millega inimene pannakse sundolukorda, on sarnased inimkaubanduses toimuvaga.

Eelnõus tehakse ettepanek muuta karistusseadustiku § 175 ja panna selle pealkirjaks "Inimkaubandus alaealise ärakasutamise eesmärgil". Oleme sinna kokku koondanud kõik kuriteod, mille sisuks on alaealiste kallutamine mingisugusele ühiskonnas taunitud ja nende arengule kahjulikult mõjuda võivale tegevusele, samuti sellisele tegevusele kaasaaitamine. Sellesisulisi paragrahve on praeguses karistusseadustikus päris palju, näiteks 175, 176, 177¹, 181. Võin kõike seda ka täpsemalt tutvustada. Alaealise prostitutsioonile kallutamine, alaealise prostitutsioonile kaasaaitamine, alaealise kasutamine pornograafilise teose valmistamisel, alaealise kasutamine erootilise teose valmistamisel ja alaealise kaasaatõmbamine kuriteo toimepanemisele – eelnõus on kõik need tegevused kaetud inimkaubandusega alaealise ärakasutamise eesmärgil. Siinkohal on oluline rõhutada, et "mõjutamisega" on selle seadus-

eelnõu sätte mõtte kohaselt tegu üksnes siis, kui seda tehakse heaga – kui seda muidugi ikka heaks saab nimetada. Näiteks meelitamine raha, kuulsuse või millega tahes. Kui kasutatakse alaealise mõjutamiseks mingisugust sundi, mis on ära toodud §-s 133 "Inimkaubandus", kas või pettust näiteks, siis kuulub kohe rakendamisele § 133 lõige 2, kus on eelnõuga ette nähtud vangistus kuni 15 aastat. Kui kaasaitaja teab, et alaealist on taunitud tegevuseks sunnitud vägivald või muu sundimise mõjul, siis on see kindlasti inimkaubanduse toetamine.

Samuti muutub § 178 "Lapsporno valmistamine ja selle võimaldamine". Muudatus seisneb kehtiva sätte ümbersõnastamises, sanktsioonide muudetud ei ole. Välja on jäetud viited §-dele 177 ja 177¹, kuna need on kaetud §-ga 175.

Kõigi nende muudatusettepanekute arutamiseks kogunes komisjon viimati selle nädala esmaspäeval, 5. märtsil. Istungist võtsid osa komisjoni liikmed Marko Pomerants, Kalle Laanet, Andres Anvelt, Igor Gräzin, Kalle Jents, Neeme Suur, Valdo Randpere ja Siim Kabritsa asendusliikmena Ülo Tulik ning ametnikena Linnar Liivamägi ja Raini Laide. Kõik 13 parandusettepanekut võeti vastu konsensusena, kuid sellele vaatamata otsustas komisjon teha Riigikogu täiskogule ettepanek eelnõu 140 teine lugemine kolmapäeval ehk täna katkestada. See oli üksmeelne otsus.

Miks me nii otsustasime? Sellepärast, et mõningate uute väljendite sissetoomine eeldab lisakonsultatsioone õiguskeele inimestega, samuti vajavad veel arutelu mõningad sisu puudutavad üksikasjad. Ning kindlasti anname katkestamisega oma sotsiaalpartneritele võimaluse teha ettepanekuid eelnõu sõnastuse täiendava kohendamise kohta.

Komisjon teeb ettepaneku määrata muudatusettepanekute tähtajaks 9. märts 2012 kell 16. See on lühidalt kõik. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Andres Anvelt! Teile on küsimusi. Alustame kolleeg Heljo Pikhofist.

Heljo Pikhof

Aitäh, proua juhataja! Austatud ettekandja! Kõigepealt tahan tänada sind ja teisi komisjoni liikmeid kõigi nende ühingute nimel, kelle sa

ette lugesid, et te nende arvamusi olete suures osas arvestanud. Praegu kehtivas seaduses räägitakse prostitutsiooni kaasatud isikust. Eel nõusse, millega soovitakse karistusseadustikku muuta, on kupeldamise paragrahvi sisse toodud uus mõiste "prostituut". Kui me räägime kannatanust, siis on ju tegu sellega, et kasutatakse ära isiku haavatavat seisundit või kasutatakse lausa vägivalda. Kas sa pead õigeks, et niisugune termin selles seaduses olema hõlmas?

Andres Anvelt

Aitäh, hea kolleeg! Enne kui ma su küsimusele vastan, täiendan pisut oma senist ettekannet. Ma unustasin ütle mata ühe väga olulise asja, mis ka selle küsimusega haakub. Nimelt: erinevalt praegusest KarS-ist on ka õiguskomisjoni eelnõus kõik prostitutsiooniga seotud süüteo koosseisud toodud isikuvastaste kuritegude alla. Praeguses seaduses on nii, et avaliku korra vastaste kuritegude jaoks üks paragrahv on "Prostitutsioonile kaasaaitamine", sellest järgmine paragrahv aga on "Punase signaalaraketi ebaseaduslik laskmine". Tõesti on ime liik lugeda. Uuendusega seoses on võimalik kohtus ka neid isikuid, kes on prostitutsioonile kallutatud, ükskõik kas vägivaldaga inimkaubanduse raames või ka lihtsa mõjutamisega, käsitada kui kannatanuid. Seetõttu komisjon kindlasti arutab veel sellesama mõiste "prostituut" asendamise võimalust. Minu isiklik arvamus on see, et ei ole päris õige sedasama kannatanut kohtusaalis prostituudiks nimetada. Kui meie õigusruumis prostitutsiooni laiemalt ei reguleerita – ja mina sellist vajadust ei näe –, siis me ei tohiks kasutada ka väljendit "prostituut". Minu isiklik arvamus on, et see peaks olema välistatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Rootsi kriminaliseeris juba möödunud sajandil seksiteenuse ostja: karistada ei saa mitte teenuse müüja, vaid karistada saab ostja. Seda seksiteenuse ostja karistamise teed on läinud ka Norra ja Soome on sedasama tegemas. Mu küsimus on: mil määral seksuaalteenuse ostja kriminaliseerimine aitaks kaasa inimkaubanduse

tõkestamisele Eestis? Mis sa arvad sellest?

Andres Anvelt

Otseselt me seda komisjonis ei arutanud. Aga kui sa küsid minu isiklikku arvamust, siis olen seisukohal, et säärases väikses globaliseerivas ruumis, kui me võtame Põhjamaad ja Baltimaad, toob see, kui üks riik kriminaliseerib seksi ostu, kaasa selle häda ja viletsuse ehk prostitutsiooni kandumise lainena naaberriikidesse. Iseenesest ma arvan, et seksi ostmise keelustamine on üks parimaid meetodeid prostitutsiooniga võitlemiseks. Küsimus on selles, kui palju sel juhul läheb see tegevus põranda alla. Aga olgem realistid, see tegevus käib niikuinii suuremas osas põranda all. Tegum on täpselt samuti nagu narkootikumide puhul kaalutlemise küsimusega: kas odavam on legaliseerida legaliseerimatut või panustada selle vastu võitlemisse mitte ainult karistusseaduslike meetoditega, vaid ka sotsiaalsete meetoditega. Minu isiklik arvamus on, et sinna poole tuleks liikuda ja parem, kui see toimuks sarnase kultuuritaustaga riikides ühel ajal. Me teame ka seda kogemust, et kui Holland sisuliselt legaliseeris kergemad narkootikumid, siis tagajärg oli see, et kogu Euroopa narkoturism koondus Hollandisse ja ega nad väga õnnelikud selle üle ausalt öeldes ei ole. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rait Maruste!

Rait Maruste

Täna! Lugupeetud ettekandja! Mulle jäi natuke segaseks komisjoni positsioon mõiste "haavatavus" suhtes. Mujal maailmas on see mõiste seda laadi asjades iseenesest täiesti tuntud kategooria. Selle all mõistetakse inimese ärakasutamist tulenevalt tema madalast haridustasemest, varanduslikust sõltuvusest, tervislikust seisundist, võlgades olemisest ja muust säärasest. Kuidas teil selle kategooriaga või mõistega jäi?

Andres Anvelt

Aitäh, hea küsija! Ma võib-olla tõesti liiga kiirelt läksin sellest küsimusest üle. Ette rütates ütlen, et haavatavuse mõiste sissetoomist me kindlasti arutame järgmisel õiguskomisjoni istungil. See on üks põhjustest, miks me täna

arvame, et lugemine on vaja katkestada – tahame selgust saada selle haavatavuse mõiste kasutamises. Meie eelnõus on sisse toodud sundimisteo koosseisus sellised mõisted nagu tegelike valikute puudumise ärakasutamine ja vastuvõetavate valikute puudumise ärakasutamine. Sisuliselt peaks see mõiste hõlmama ka haavatavust Euroopa Liidu inimkaubanduse direktiivi mõttes. Aga arutelu selle üle jäi õiguskomisjonis veel pooleli, nii et ei tea, kas me lisame haavatavuse mõiste ka eelnõu teksti. Vahest kirjutame haavatavuse mõiste eraldi lahti ka inimkaubanduse paragrahvi ühe lõike sees. See on küsimus, millega me peale katkestamist järgmisel õiguskomisjoni istungil kindlasti tegeleme. Usun aga, et haavatavus saab olema inimkaubanduse paragrahvis üks koosseisuline tunnus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heljo Pikhof, teine küsimus!

Heljo Pikhof

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Alles hiljuti kutsuti mind Tartusse rääkima inimkaubandusest. Saalis olid ka soomlased ja nemad tundsid huvi, kui palju meil on kohtulahendeid näiteks selle kohta, et inimesi on doonorlusele sunnitud. Kas te komisjonis arutasite seda?

Andres Anvelt

Hea küsija! Otseselt komisjonis me statistikat ei arutanud, aga komisjoni töögrupis oli, kui ma ei eksi, põgusalt sellest juttu. Prokuratuuri esindaja rääkis Eesti puhul üksikutest juhtumitest, mis on viimase umbes kümne aasta jooksul kohtusaali jõudnud. Nii et Eestis on see veel selline avastamata maa.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marianne Mikko, teine küsimus!

Marianne Mikko

Suur tänu! Hirm on see, mis hoiab ohvri suu kinni. Kas selleks, et ohvreid ülestatustusi andma julgustada, ei võiks olla midagi, mis seda teeks? Näiteks Belgias on nii, et ohvrid saavad selleks, et oleks kergem paljastada skeemi, kuidas inimkaubandus toimib, elamisloa. Kas selline teema tõstataks õiguskomisjonis? Ja mis on sinu isiklik arvamus?

Andres Anvelt

Ma ette rutates ütlen, et tegelikult on see võimalus olemas ka Eesti kehtivas seadustikus – ja seda olenemata kuriteost. Kui me võtame välismaalaste seaduse lahti, siis selle § 203 räägib kaaluka avaliku huvi korral antava tähtajalise elamisloa juhtudest. Üks selle sätte mõte ongi kannatanu või tunnistajana kriminaalmenetluses olemine, mille esemeks on nõukogu raamotsuse kohaselt näiteks ka inimkaubandusega seotud kuritegu. Nii et tegelikult Eestis on see võimalus täiesti olemas. Peale selle on Eesti seadustes olemas ka tunnistajakaitse võimalused. Nii et pigem on küsimus meie praktikute oskuses kõiki seadustes olemasolevaid võimalusi kasutada, samuti oskuses teha rahvusvahelist koostööd. Julgen väita, et Eesti seadused praegu mingisuguseid takistusi tunnistajate või kannatanute kaitseks ei tee. Vastupidi, selleks, et luua vajaduse korral mingid soodustingimused, on võimalused olemas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arto Aas!

Arto Aas

See ei ole vist päris tänase eelnõu teema, aga kuna arutelu on huvitav, siis pöördusin korra tagasi prostitutsioonivaldkonna ja selle teenuse ostmise kriminaliseerimise juurde. Kus on siin õiguslik loogika, et müümine ei ole karistatav ja ostmine on? Väga paljudes muudes valdkondades on ka müümine kriminaliseeritud. On see ikka päris sooneutraalne lähenemine ja mis on sellise lähenemise taust? Lihtsalt informatsiooniks.

Andres Anvelt

Otseselt me komisjonis seaduseelnõu mahukuse tõttu selleteemaliste filosoofiliste vaidlusteni tõesti ei jõudnud, kuid päris huvitavat väitlust siiski oli. Esiteks, ma võtaks kohe pinna maha: kui me räägime prostitutsioonist, siis minu arvates pole jutt ühele soole suunatud tegevusest. Ka Eestis on erinevatel andmetel – need on küll kõik väga subjektiivsed, kuna prostitutsioon ei ole Eestis legaliseeritud, nii et statistika saab tugineda ainult mitmesugustele uuringutele ja küsitlustele – umbes 10% prostitueerivatest inimestest meessoost.

Narkootikumide puhul nagu ikka keelatud tegevuse puhul on nii ost kui müük ühtemoodi kuriteokoosseis. Filosoofia on selles, et see valdkond ei ole ühiskonnas tolereeritud – selline on ühiskondlik kokkulepe. Prostitutsiooni puhul me tihti peidame pea liiva alla: ühtepidi seletame, et see on vanim amet maailmas ja sellega võidelda on võimatu. Jah, sellega ongi suhteliselt võimatu võidelda. See jääb. Ma kujutan ette, et isegi Põhja-Koreas on see kindlasti olemas. Aga kui ühiskond ikkagi ei tolereeri mingisugust nähtust, siis ta peab seda ka selgelt välja ütleva, et selle nähtuse ükskõik kummal viisil soodustamine, kas ostmine või müümine, on suhteliselt sarnasel moel taunitavad ja seda tegevusala soodustavate tegurite vastu tuleb võidelda ühtemoodi. Julgen väita, et prostitutsiooni keelustamine on odavam kui selle valdkonna legaliseerimine. Seda sellepärast, et nagu narkootikumide puhul, nii jääb ka prostitutsiooni puhul, isegi kui selle pealispind legaliseerida, suur osa rahavoost, mis on seotud organiseeritud kuritegevusega, niikuinii varjatuks. Sellest ei ole seega kokkuvõttes huvitatud ka kupeldajad ja kesiganes.

Nii et ma pigem kaldun selle poole, et need valdkonnad peaksid olema karmimalt jälgitavad. Julgen oma eelmise elu pinnalt öelda ja ka oma Hollandi kolleegide juttude põhjal, et tahame või ei taha, aga prostitutsiooniga kaasnevad organiseeritud kuritegevus, rahapesu ja muud pahed, millega kokkuvõttes peavad võitlema õiguskaitseorganid. Nii et see legaliseerimine, eriti veel mingis väikeses osas globaliseeruvast maailmast, kuhugi ei vii. Peale kõige muu tekib sinna piirkonda mingisugune väärustunud turism.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua istungi juhataja! Hea kolleeg komisjonist! Kuidas sina hindaksid selle eelnõu käsitlemisel komisjoni koostööd sotsiaalpartneritega? Oli see edukas ja kas nende ettepanekuid arvestati? Tihtilugu juhtub, et sotsiaalpartneritega jääb kontakt viletsaks, kuidas seekord oli?

Andres Anvelt

See on väga hea küsimus! Oma lühikese Riigikogu kogemuse pinnalt võin öelda, et siia maani on see olnud – eelnõu menetlus pole veel lõppenud – üks sisukaimaid koostööprojekte sotsiaalpartneritega. Mul on siin mapi vahel kõik nende arvamused eri staadiumides välja trükitud. Ma ei hakka neid ette lugema, aga julgen kinnitada, et enamik nendest on ühel või teisel moel eelnõusse sisse kirjutatud.

Samas tahan kogu lugupidamises meie partnerite vastu öelda, et karistusseadustikuga ei saa lahendada sotsiaalseid probleeme. Karistusseadustik saab panna mingisugused piirid, karistuste laiemalt teadvustamise kaudu ühiskonnas mingite väärnähtuste arengut pidurdada, aga kindlasti ei saa see panna piiri nähtustele, mis ei kao isegi siis, kui nende eest on ette nähtud kõige rangemad sanktsioonid. Kahjuks peab tõdema, et osa nendest ettepanekutest olid üliemotsionaalsed, aga me kindlasti noppisime sealt ivad välja ja sisustasime nendega eelnõu.

Rõhutan veel kord: inimkaubandus on selline valdkond, et võib-olla tasuks Sotsiaalministeeriumis mõelda ka inimkaubandusvastase seadusele, mis reguleeriks avaliku võimu kohustusi laiemalt, et seda valdkonda paremini ohjes hoida, nii nagu meil korruptsioonivastane seadus teeb. See on natuke laiem küsimus, aga üldiselt ma arvan, et koostöö oli positiivne ja see positiivne koostöö kindlasti jätkub. Ütlen ausalt, et karistusseadustik on selline õigusakt, mis kunagi valmis ei saa. Ühiskond muutub ja ilma sotsiaalpartneriteta pole võimalik neid muutusi küllalt kiiresti hinnata. Usun, et sotsiaalpartnerite kaasabil me suudame seda seadustikku ka tulevikus täiendada.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Andres Anvelt, küsimustele vastamise ja ettekanne eest! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Läheme nüüd muudatusettepanekute juurde, neid on 13. Ettepanekud nr 1, 2, ja 3 on juhtivkomisjoni esitatud, ettepanekud nr 4, 5, 6 ja 7 on samuti juhtivkomisjoni esitatud ja arvestatud täielikult, ka ettepanekud nr 8, 9, 10, 11, 12 ja 13 on juhtivkomisjoni esitatud ja arvestatud täielikult. Me oleme läbi vaadanud

kõik muudatusettepanekud. Kuna juhtivkomisjon on teinud ettepaneku teine lugemine katkestada, siis määran eelnõu 140 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 9. märtsi kell 16. Eelnõu 140 teine lugemine on katkestatud.

5. Psühhiaatrilise abi seaduse, tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (170 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud psühhiaatrilise abi seaduse, tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu 170 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnepulti sotsiaalminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Mul on au tutvustada teile Vabariigi Valitsuse algatatud psühhiaatrilise abi seaduse, tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu. Eelnõuga luuakse psühhiaatrilise abi alaliigina sõltuvusvastane abi ning sõltlase sotsiaalse toimetuleku võime taastamisele suunatud sõltuvusvastane taastusabi. Eelnõu pearõhk on suunatud alaealistele sõltlastele abi andmisele. Suurema paindlikkuse lastele abi andmisel tagab eelnõus sätestatud võimalus anda alaealisele sõltlasele sõltuvusvastast taastusabi vältimatu psühhiaatrilise abi korras ka haiglaväliselt. Kehtivas õiguses on vältimatu psühhiaatriline abi lubatav üksnes haigla psühhiaatriaosakonnas. Et seda saaks ka väljaspool teha, kehtestab eelnõu tegevusloa ja muud nõuded sõltuvusvastase taastusabi andjale, täiendades vastavalt psühhiaatrilise abi seadust ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku kinnisesse asutusse paigutamise menetlusi.

Sõltuvusvastase abi andmise vajaduse üle otsustab lähtuvalt isiku tervislikust seisundist psühhiaater. Sellega kinnitab eelnõu arsti kui erialaspetsialisti ainupädevust psüühikahäire tuvastamisel ja diagnoosimisel. Nii tagab eelnõu isiku õiguste kaitse ning välistab sõltuvusprobleemiga isikutele psühhiaatrilise abi and-

mise ilma arsti kaasamiseta. Eelnõu kohaselt on alaealiste suhtes kohaldatav tahtest olenematu sõltuvusvastane taastusabi osa vältimatust psühhiaatrilisest abist. Erinevus seisneb ravi kohaldamise kohas. Taastusabi ei kohaldata ainult haiglaravina, vaid ka haiglaväliselt sõltuvusvastase taastusabi osutaja juures. Eelnõuga täiendatakse tahtest olenematu vältimatu psühhiaatrilise abi andmist üksnes eelnimetatud võimaluse lisamisega.

Vajadus võimaldada haiglaväliselt tahtest olenematu vältimatu psühhiaatrilise abi andmist just alaealisele on tingitud asjaolust, et eeskätt alaealine vajab oma east tingituna võimalikult paindlikku lähenemist psühhiaatrilise abi andmisel. Ravi põhjendatust jäävad edaspidi tagama nõuded, et ravi algab alati haiglaravina ning haiglaväliselt tahtest olenematut sõltuvusvastast taastusravi võib kohaldada üksnes kohtu loal. Eelnõu ei muuda tahtest olenematu ravi kohaldamise aluseid, järelikult puudub ka võimalus, et ravi võiks praegusega võrreldes hakata kohaldama laiemale isikute ringile. Täisealistele sõltlastele antava abi osas eelnõu tahtevastase haiglavälise ravi võimalust ette ei näe. Ühtlasi kehtestab eelnõu alaealisele sõltuvusvastase taastusabi andmise rahastamise alused ja korra.

Eelnõu rakendamise otseseid kulusid ei kaasne. Eelnõu sätestab ka sõltuvusvastase taastusabi tingimused ja kvaliteedinõuded, mis meile teadaolevalt lisakulusid ei tohiks tekitada. Alaealistele sõltlastele suunatud tugiteenuseid on rahastatud ja on plaanitud ka järgmistel aastatel rahastada rahvatervise programmide vahenditest. Eelnõu jõustumise ajaks oleme kavandanud 1. jaanuari 2013. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Kas küsimusi ettekandjale on? Küsimusi ei ole. Nüüd palun kõnepulti sotsiaalkomisjoni liikme kolleeg Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Lugupeetud proua juhataja! Austatud ametikaaslased! Sotsiaalkomisjonis toimus eelnõu 170 esimese lugemise ettevalmistamine 20. veebruaril. Istungist võtsid osa lisaks sotsiaalkomisjoni liikmetele ka Sotsiaalministeeriumi esindajad – minister ja valdkonnaga tegelevad ametnikud. Sotsiaalminister tutvustas

komisjoni liikmetele eelnõu sisu. Põhiline eesmärk on sätestada seaduses sõltlastele sõltuvusvastase abi andmine ning alaealisele tahtest olenemata vältimatu psühhiaatrilise abi andmine. Viimasega kaasneb alaealise vabaduse ja teiste põhiõiguste piiramine. Ühtlasi kehtestab eelnõu alaealisele sõltuvusvastase taastusabi andmise rahastamise alused ja korra.

Eelnõu puudutab isiku põhiõiguste temaatikat. Piiratakse vabaduse põhiõigust, kuid tege- mist ei ole mitte millegi põhimõtteliselt uuega. Psühhiaatrilise abi seaduse § 11 lõike 1 sätete kohaselt võib isiku, kellel on raske psüühika- häire, mis piirab tema võimet oma käitumisest aru saada või seda juhtida, ja kes haiglaravita jäämise korral võib ohustada iseenda või teiste elu, tervist või julgeolekut ning kelle puhul muu psühhiaatriline abi ei ole küllaldane, ka praegu tema enda või tema seadusliku esindaja nõusolekuta vältimatu psühhiaatrilise abi kor- ras ravile võtta. Kui seni sai tahtevastast ravi osutada vaid haiglas, siis eelnõu kohaselt saab seda teha ka haiglaväliselt. Eelnõu kohaselt asutatakse uus kinnine asutus, sellele luuakse ka tegevusinstituut ja riiklik järelevalve. Sel- leks, et ühtlustada senist järelevalvet psüh- hiaatrilise abi üle, viib järelevalvet läbi Tervi- seamet. Ning seda sõltumata sellest, kas ravi osutatakse haiglas või haiglaväliselt. Rahasta- mine toimub Sotsiaalministeeriumi eelarve kaudu Tervise Arengu Instituudi eelarvest.

Ja nüüd mõne sõnaga komisjoni otsustest. Komisjon otsustas saata eelnõu täiskogu is- tungi päevakorda 7. märtsil 2012. See otsus võeti vastu konsensusega. Ettepanek on esime- ne lugemine lõpetada, seegi otsus võeti vastu konsensusega. Muudatusettepanekute tähtajaks nähti ette kümme tööpäeva, eelnõu ettekand- jaks määras komisjon Heljo Pikhofi. Ka see otsus oli konsensuslik. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 21. märts 2012 kell 6.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Heljo Pikhof! Teile on küsimus. Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Lugu- peetud ettekandja! Selles seadusmuudatuses on öeldud, et sõltuvusvastast taastusabi annavad psühhiaatria tervishoiuteenuse osutajad ning riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse asu-

tused ja eraõiguslikud juriidilised isikud. Kuna see seadussäte puudutab ka kohalikke omava- litsusi, tahan küsida: kas komisjoni istungile olid kutsutud ka kohalike omavalitsuste esin- dajad ja kui olid, siis mida nad rääkisid selle seaduseelnõu kohta? Ma tean, et kohalikud omavalitsused kardavad kõiki kohustusi, mis suurendavad nende rahalisi väljaminekuid.

Heljo Pikhof

Aitäh, hea küsija! Istungile olid kutsutud minister ja teised Sotsiaalministeeriumi esin- dajad, kohaliku omavalitsuse esindajaid ei ol- nud kahjuks kutsutud. Ma arvan, et me teeme seda järgmisel komisjoni istungil. Väga hea tähelepanek!

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Veel kord suur tänu, kolleeg Heljo Pikhof! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääki- misi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määrán eelnõu 170 muudatusettepanekute esi- tamise tähtajaks 21. märtsi kell 18. Eelnõu 170 esimene lugemine on lõppenud.

6. Ehitusseaduse, korteriühistu- seaduse, korteriomandiseaduse ja hooneühistuseaduse muutmise seaduse eelnõu (156 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Meie viimane päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud ehitusseaduse, korteriühis- tuseaduse, korteriomandiseaduse ja hooneühis- tuseaduse muutmise seaduse eelnõu 156 esi- mene lugemine. Kõnepulti on juba tulnud majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Palun!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupee- tud Riigikogu liikmed! Selle eelnõu eesmärk on aidata kaasa energiakasutuse tõhustamisele hoonetes, võimaldada olemasolevate hoonete kasutajatele lihtsamat ligipääsu informatsioo- nile hoone energiatarbimisest ja võimalikest energiasäästumeetmetest, aitamaks kaasa, et tehtaks teadlikke valikuid ja otsuseid. Peami- sed muudatused võrreldes kehtiva seadusega

on mõiste "oluline rekonstrueerimine" muutmise ja mõiste "olulise energiatarbega tehnosüsteem" sisseviimine kehtivasse seadustikku. Muudatuse tulemusena on lihtsamini eristatav, milliste rekonstrueerimiste puhul, arvestades piirdekonstruktsioonide ja tehnosüsteemide maksumust, peab tulemus vastama energiatõhususe miinimumnõuetele. Mõistesse "olulise energiatarbega tehnosüsteem" koondatakse kokku kõik süsteemid, mida on vaja arvestada energiatõhususe miinimumnõuete arvestamisel. Teisisõnu pannakse rõhk hoone küttesüsteemi, vee soojendamise süsteemi, õhu jahutamise süsteemi ja ventilatsioonisüsteemi projekteerimisele ja ehitamisele. Lisaks luuakse eelnõuga alused, et kehtestada vajaduse korral riigi ja kohaliku omavalitsuse hoonete energiatõhususele rangemad nõuded kui erasektori hoonetele. Eesmärk on, et avalik sektor näitaks erasektorile positiivset eeskujut. Konkreetsemad nõuded hoonete energiatõhususe kohta on kehtestatud teadupärast Vabariigi Valitsuse määrusega.

Eelnõuga täiendatakse energiamärgise regulatsiooni. Sätestatakse nõue, et sisekliima tagamise kohta hoonetes, kus asuvad riigi- või kohaliku omavalitsuse asutused, kelle valduses on rohkem kui 500 ruutmeetrit kasulikku pinda, peab energiamärgis olema külastajate jaoks nähtaval kohal. Energiamärgise andmed kantakse üksnes elektrooniliselt riiklikusse ehitusregistrisse, seda teeb ettevõtja, kes annab märgise. Samuti sätestatakse eelnõus võimalus karistada väärteo korras isikuid, kellel energiamärgis puudub, kuigi see on nõutav. Regulatsioon, mille kohaselt sisekliima tagamisega hoone projekteerimisel, võõrandamisel või üürimisel peab energiamärgise üle andma, jõustus juba 1. jaanuaril 2009 ning selles regulatsioonis muudatusi ei tehta. Seega ei kaasne regulatsiooni täpsustamisega ka rahalisi lisakohustusi hoonete omanikele, kes oma varaga tehingut teha ei soovi, kuna nemad ei pea energiamärgist tellima.

Muudetakse soojus- ja jahutusseadmete registreerimise korda. Nimelt tuleb regulatsiooni, mille puhul on lähtunud kehtivas energiatõhususe direktiivis loodud võimalustest, et iga liikmesriik võib ülevaatussüsteemi asemel rakendada nõustamist juba enne seadme valikut ja paigaldamist, pidada eesmärgipärasemaks, kuna sellisel juhul valitakse sobilikum

ja efektiivsem lahendus vastavalt spetsialisti soovitudele. Seega on projekteerijale kehtestatud kohustus ehitusprojekti olemasolu korral nõustada ehitise omanikku kuumaveekatla, jahutusseadme või soojuspumba valiku, asendamise ning tehnosüsteemi muude muudatuste ja alternatiivsete lahenduste osas, et hinnata soojus- või jahutusseadme energiatõhusust. Eelnõuga lisatakse nõue, et ettevõtja, kes paigaldab soojus- või jahutusseadme, peab soojusseadme, mille nimivõimsus on üle 20 kilovati, ning jahutusseadme, mille nimivõimsus on üle 12 kilovati, tehnilised andmed registreerima riiklikus ehitusregistris. Nende nõuetega tagatakse, et omanik on juba soojus- või jahutusseadme valimisel ning paigaldamisel teadlik selle energiatõhususest.

Eelnõuga seoses harmoneeritakse veel korteriühistuseadust, korteriomandiseadust ning hooneühistuseadust, mille muudatused on tingitud uuest energiamärgise regulatsioonist, et edaspidi kantakse energiamärgise andmed üksnes elektrooniliselt riiklikusse ehitusregistrisse. Seda teeb, nagu öeldud, ettevõtja, kes annab märgise. Seega kaotab kehtivuse senine regulatsioon, et korteriomanikud võivad nõuda energiamärgist paber kandjal.

Eelnõus on eri sätete osas ette nähtud erinevad jõustumistähtajad. Enamik uusi sätteid peaks jõustuma 9. jaanuaril 2013. See tuleneb sellest, et eelnõu aluseks on vastavad muudatused Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis. Osa sätteid aga jõustub 9. juulil 2013. Seda põhjusel, et direktiivist tulenevalt rakendub hoonetele, milles ei asu riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutused, osa direktiivi nõudeid hiljem. Näiteks võib tuua nõuded hoone energiatõhususe ning soojus- ja jahutusseadmete kohta.

Ühesõnaga, teeme ettepaneku see eelnõu seadusena vastu võtta. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Nüüd küsimused. Palun, kolleeg Margus Hanson!

Margus Hanson

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud minister! Siit eelnõust saab välja lugeda, et ka korteri üürile andmisel peaks olema kuulutuse juurde lisatud energiaauditi tulemus või vähemalt energiatõhususarv või kaalutud energia

erikasutuse klass. Me teame, et meil on umbes 21 000 hoonet, kus on korteriomandid, peale selle veel eramajad. Väga paljudes nendes hoonetes on sellised energiaauditid veel tegemata. Kas siin on jäetud piisavalt palju aega selle punkti jõustumiseni, et kõik, kes soovivad oma korteri üürile anda, suudaksid selle auditi ära teha?

Juhan Parts

Esiteks, see nõue kehtib ka praegu. Tõsi küll, lisatakse nõue, et avalikes kuulutustes meie igapäevase käibe tähenduses ehk siis kinnisvara portaalides peaks olema kohustuslik ka energiamärgises sisalduv informatsioon, olgu tegu üürimise või müümise-ostmisega. See energiamärgise tellimine, kui vaadata praegusi hindu, ei ole teab mis kallis. Me peame endale teadvustama, et see nõue on juba võrdlemisi vana, tükk aega kehtinud, aga harjumus hakata seda märgist tellima hoonete või korteritega ükskõik mis tehingute tegemisel – sh ka üürimisel, sealgi on ju oluline teada tegelikku energiakulu – võtab aega. Aga kindlasti need uued nõuded aitavad kaasa, et see harjumus meil juurduks. Ma ei arva, et see kuidagiviisi hakkaks tehinguid takistama või tõstaks asjaomaste teenuste hinda. Eelkõige me peame siin mõtlema üürniku või ostja huvidele ja õigustele. Tihti peale neid ei arvestata.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urve Palo!

Urve Palo

Aitäh, proua eesistuja! Härra minister! Iseenesest on väga hea, et me saame sammu võrra lähemale sellele, et oleme Eestis energiasäästu vajalikkusest teadlikumad ja hakkame majadele energiamärgiseid välja andma. Aga kas te olete kursis sellega, et vastavalt määrusele hakatakse energiatõhususe arvutamisel arvesse võtma ka majapidamise elektrikulu? See tähendab seda, et kõigi elektri jõul töötavate seadmete elektrienergia tarbimine korrutatakse vastavalt määrusele praeguse 1,5 asemel kahega ja seda võetakse arvesse energiakulu arvestamisel. Sellega aga me ju ei näita tegelikku maja energiasäästlikkust, pigem nendes peredes, kus on rohkem ...

Esimees Ene Ergma

Küsimus, palun!

Urve Palo

Kas te olete kursis sellega, et see on eksitav? Ja kui olete, mis te selle peale kostate?

Esimees Ene Ergma

Üks minut! Veel üks kord!

Juhan Parts

Ma suhtun teie väidetes teatud ettevaatusega. See küsimus vajab kindlasti täpsustamist, vahest on mingi määrus või eelnõu kuidagi eksitav. Igaks juhuks me esimese ja teise lugemise vahepeal koos ekspertidega täpsustame seda. Teadupoolest teema on võrdlemisi tehnilist laadi ja me ei ole harjunud niisugustesse numbritesse üldse süvenema. Aga oluline on see, et me harjuksime igapäevaste tarbijatena energiatõhususe arvuga opereerima, et me arvutaksime nagu autosõidu puhul, kui palju kulub kütust ühe või teise vahemaa läbimisel. Iseenesest mõistatavalt jälgime ka seda, kui palju kulub kütust maanteesõidul, linnas ja ummikutes jne. Nii on küllap ka hoonete puhul teatud erisusi. Ma arvan, et energiatõhususe arvuga opereerimise oskus on äärmiselt oluline. Kui aga meetodikas on mingeid ebatäpsusi, siis palume ekspertidel seda teemat kommenteerida, aga ma julgen arvata, et need meetodikad on üle kogu Euroopa võrdlemisi universaalsed. Ega me siin midagi ise väga välja ei mõtle.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Lillo!

Kalev Lillo

Aitäh! Austatud minister! Seletuskirjas on toodud, et kogu selle eelnõu kulu on hinnanguliselt 70 000 eurot, mis on vajalik riigile kuuluvate hoonete energiamärgiste tellimiseks. Kuid seesama seadusmuudatus näeb veel ette, et teatud juhtudel peavad energiamärgiseid tellima ka eraisikud ja kohalikud omavalitsused. Kui suured on need kulud ja kas on plaanis kohalikele omavalitsustele see uus kuluartikkel katta?

Juhan Parts

Küsimus puudutas kohalikku omavalitsust ja erasektorit? Mõlemat? Kui me vaatame energiamärgisega seotud kulutuste suurust, siis julgen hinnata, et see jääb tavapärase majandamise raamesse. Erasektori puhul on seda üsna keeruline öelda, aga isegi riigi puhul pole see 70 000 eurot riigi vara märgiste eest teab mis suur raha. Sama võib tõenäoliselt öelda ka omavalitsuste täiendavate kulutuste kohta. Erasisikute puhul, jah, kui me suudaksime välja pakkuda mingi arvestusmudeli majade kaupa, siis võiks ju seda teha, aga eelnõu lähtub ju ka sellest, et ega see ei ole eraomanikele kohustuslik, kui ei toimu mingit tehingut. See on inimese maja ja keegi ei saa sundida teda seal mingit märgist kuhugi üles panema.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud Riigikogu juhataja! Lugupeetud minister! Te ütlesite seda seaduseelnõu selgitades, et energiamärgise tellimine ei ole kallid ja selle hind on ligikaudu 200 eurot. Kas te oskate seletada, millest see 200 eurot on tulnud? Natuke konkreetsemalt: millest koosneb energiamärgise hind?

Juhan Parts

Ma ei öelnud seda arvu, aga see on tõenäoliselt suurusjärgu poolest õige. Niisugune on nende ettevõtete pakkumine, kes praegu turul tegutsevad. Eks ettevõttel ole oma kulud. Kui ettevõtted sellist teenust pakuvad, ju nad siis kalkuleerivad sinna ka mingisuguse kasumi sisse. Tööjõu kulud, teatud seadmete kulud – eks sellest see hind moodustub.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Andres Jalak!

Andres Jalak

Aitäh! Austatud minister! Eelnõus esitatakse ettevõtjale, kes paigaldab soojus- ja jahutusseadmeid, teatud nõuded – need on siis nõustamise kohta ja hiljem ka seadmete registreerimise kohta. Tagapool räägitakse ka trahvist, mis on 1600 eurot. Minu küsimus on selline: kuidas ja kes nende nõuete täitmise tagab? Iseenesest on seadmete registreerimine

ja nõustamine mõistlikud nõuded, aga kuidas ja kes nende täitmise tagab?

Juhan Parts

Selle tagab meie ettevõtjate loomupärane õiguskuulekus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urve Palo, teine küsimus!

Urve Palo

Aitäh! Härra minister! Selle määruse täitmist hakkab jälgima Tehnilise Järelevalve Amet – see on väga hea, et kontroll on olemas! Aga ma küsin teie käest: kas te võite täna kindlalt öelda, et Tehnilise Järelevalve Amet on kompetentne seda tegema? See eeldab, et seal peaks töötama paras hulk inimesi, kes on head ehituseksperdid, kes valdavad nii arvutusmeetodikaid, konstruktsioonide tehnilisi lahendusi kui ka hoonetes kasutatavaid tehnilisi seadmeid. Ehk on teil plaanis Tehnilise Järelevalve Ameti pädevust suurendada, võtta lisatööjõudu juurde? Kas on ka selleks ressursi ette nähtud?

Juhan Parts

Mulle jäi kõrva, et te ütlesite, et selle määruse täitmist hakkab jälgima Tehnilise Järelevalve Amet. Aga praegu me arutame seaduseelnõu, mitte määruse täitmist. Küllap te mõtlete paari sellest seadusest tulenevat määrust. Tehnilise Järelevalve Ametil on loomulikult oma roll, aga see ei puuduta mingisugust kõikehõlmavat majandustegevuse registrit, mida peab majandusministeerium. Küsimus aga puudutas ühe või teise ametiasutuse kompetentsust ja selge on, et kui seda ei ole, siis tuleb seda suurendada. Selleks on järgmised meetodid: olemasolevate inimeste täiendus- või ümberõpe; teiseks, iseõpe; kolmandaks, juba väljaõpetatud inimeste palkamine; neljandaks, kompetentsi sisseostmine. Ning kui me mõtleme praegu Tehnilise Järelevalve Ameti eelarve ja tema arendussummade peale, siis võib öelda, et need meetodid on eelarvega kaetud. Ma arvan, et mis kompetentsusse puutub, siis pigem on häda selles, et kõiki tarkusi ja oskusi ei ole võimalik omandada ühe korraga. Nii nagu koolis on: kohe ei hakka pähe, tuleb omada ka kogemusi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas, teine küsimus!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud minister! Energiamärgise peavad taotlema ilmselt kõik need, kellel on kasulikku pinda vahemikus 500–1000 ruutmeetrit. Energiamärgise taotlemisel peab olema lisatud ka energiatõhusust parandavate abinõude loetelu. Ma saan aru, et ega see loetelu ei ole mõeldud jääma ainult paberile, vaid peab ka tegema mingeid sisulisi töid. Ja kuna seadussäte sisaldab ka sellist sõnapaari nagu "oluline rekonstrueerimine", siis võib eeldada, et paljudes majades tulebki see oluline rekonstrueerimine ette võtta. Silmas pidades nüüd kogu meie hoonestikku, kas te olete teinud mingisugust arvestust, mil määral on vanades majades elavad inimesed võimelised selliseid kulutusi praeguses olukorras tegema?

Juhan Parts

Te alustasite oma küsimust 500 ruutmeetrist, mis puudutab ikkagi vaid riigile ja kohalikele omavalitsustele kuuluvaid hooneid. Aga kindlasti on energiatõhususe suurendamine suur väljakutse, seda ka riigile ja kohalikele omavalitsusele. Te mõtlesite ka kortermaju? Teile tõenäoliselt ei ole teadmata valitsuse laiaulatuslik programm, mille raames meil õnnestus kasutada teatud ressursse. Praegu see toimib ja loomulikult ei tohi sellega pidama jääda.

Loogika on selles, et enamikul juhtudel peaks energiatõhususse suunatud investeeringud end ära tasuma. Aga küllap nii riigi kui kohaliku omavalitsuse puhul on alati keeruline küsimus, kuidas hallata kinnisvara tervikuna niimoodi, et see majanduslik tasuvus oleks ka tunda. Kuigi raamatupidamise ja eelarvete koostamise põhimõtted on muutunud, oleme me endiselt harjunud mõtlema ja tegutsema kulupõhiselt, justkui tulevikus säästetud kulu ei olegi tulu.

See on seesama teema, mida kolleeg Jaak Aaviksoo on püüdnud siin selgitada koolidest rääkides. Kogu aeg valitseb säärane kulupõhine mõtlemine. Aga ma arvan, et nii riigi kui kohaliku omavalitsuse puhul – riigi seisukohast saan ma rääkida rohkem – on ikkagi küsimus kinnisvara haldamises ja sellesse in-

vesteerimises. Lõpuks see tasub ju ära, kui vähem kütta.

Mis puutub eramajadesse, siis neid on erinevaid. Terve mõistuse seisukohalt peaks erettevõtja olema väga huvitatud investeerimisest ja ma näen, olgu tegu tööstushoonete või ka büroohoonetega, selle muutumist üha rohkem reaalsuseks. Esiteks, uute hoonete puhul hakatakse seda arvestama, vanade puhul aga võetakse meetmeid, et energiat kokku hoida. Kuid ütleme nii, et asjad võiksid liikuda tunduvalt kiiremini. Täpselt sama lugu on ka elumajadega, sh kortermajadega. Me oleme sellest palju rääkinud ka siin saalis. Inimestele tuleks see selgeks teha, et asi ei ole Isamaa ja Res Publica Liidu soovis kodukulused kokku hoida, vaid see on nende suur võimalus. Jah, olukord on ebakindel. Kas me oleme väljunud majanduskriisist või ei ole, veel ei tea. Tõenäoliselt tuleb mingeid laene võtta. Samas on meil reaalseid näiteid, mida me peame rohkem propageerima, et tegelikult viie aastaga inimene, kes elab ühes või teises korteris korralikult renoveeritud kortermajas, juba rahaliselt võidab. Teisisõnu, kui ta peab investeerimise huvides korteriühistu võetud laenule ka oma panuse lisama, hakkab ta ikkagi juba seda raha tagasi võitma, kuna maksab sooja eest vähem. Lisaks sellele võidab ta iseenesestmõistetavalt parema elukeskkonna – kui kortermaja renoveerimine on terviklik, siis ventilatsioon ja kogu sisekliima paraneb ehk teisisõnu, inimene võidab oma tervises. Ja kolmandaks on väga selge rahaline mõõde ka tõsiasjal, et kui kortermaja tehakse korda, siis tähendab see seda, et maja turuväärtus kasvab hüppeliselt, 20–30%. Ja see püsib veel vähemalt 20–30 aastat. Omaniku seisukohast võidab ta kodukuludes palju, ennekõike sooja-, aga ka muudes energiakuludes. Ja need on väga suured võidud. Aga muidugi me peame arvestama inimeste rahalisi võimalusi ja ilmutama teatud ettevaatlikkust. Selle tõttu on käivitatud ka toetusprogramm, mida riik praegu pakub. Täpselt sama jutt käib suures plaanis ka eramajade kohta. Kogu see energiatõhususse investeerimise teema on, mulle näib, kuidagiviisi ikka veel lõpuni teadvustamata. Kõige rohkem paneb mind nõrdima mitte teie, proua Luigas, vaid mõne teie kolleegi ja sotsiaaldemokraatide katse irvitada selle kodukulude vähendamise ülekutse üle, üleskutse üle teha oma

kodud korda ja sellega võita. Mitte teie! Aga aeg-ajalt püütakse nii siin kui seal selle üle irvitada, mõnitada, et see teema on tõstatatud. Seda püütakse pöörata vastupidiseks sellele, mis me valimiste eel välja pakkusime. Justkui me peaksime kuskilt oma rahast pakkuma avalikku teenust, olgu see siis vesi või elekter ilma rahata. Ärme mõnitame seda! See on minu arust väga suur, see on lausa üldrahvalik ettevõtmine. Me teeme oma elamufondi ja muud hooned korda, et sellega säästa. Sellel on mõju töökohtadele, sellel on mõju väliskaubandusele, arvestades, kust me saame on kütuse, ja on muidki väga palju laiemaid mõjusid kogu riigile. Aitäh teile selle hea küsimuse eest!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Yana Toom!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Selle eelnõu seletuskirjas on viited Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile. Kas me võtame praegusel juhul selle direktiivi saja protsendi ulatuses üle või on ka kaubeldud, et mitte täita kõiki nõudeid? Sest pole saladus, et vahel on juhtunud nii, et me üritame olla kõige parem õpilane klassis, kusjuures võib seda ka mitte olla.

Juhan Parts

Me kauplesime siis, kui seda direktiivi tehti. Pange tähele, kõik need direktiivid on ju sündinud kauplemisruumis, kus meiegi oleme laua taga istunud. Seal saime küll kõvasti kaubelda. Praegu on see meiegi kokkulepe ja me oleme aumehed – me ikka kokkuleppeid täidame.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Reet Roos!

Reet Roos

Tänan! Lugupeetud minister! Väga tore on, et ka eramajade soojustamise soodustamine on liikuma hakanud. Aga palun täpsustage seda graafikut, millal on võimalik KredExi kaudu hakata taotlema ka eramajade soojustamiseks lisaraha!

Juhan Parts

Praegu käib avalik arutelu. Nimelt, ma olen välja saatnud pärast kokkuleppe saavutamist meie valitsuses ja ka Luksemburgi valitsusega asjaomase määruse eelnõu. See eelnõu on kõigile huvilistele kättesaadav. Avalik arutelu peaks lõppema selle nädala reedel. Siis me vaatame üle, millised ettepanekud on laekunud. Too määruse eelnõu on väga pikk ja põhjalik, kuna puudutab kõiki tingimusi, mahte ja ka protseduurilisi kordasid, kuidas see meede teha eramaja omanikule võrdlemisi hõlpsalt kättesaadavaks, aga samas programmi rakendajale lihtsalt kontrollitavaks. Kui reedel on ettepanekud laual, siis me saame langetada otsuse. Ma usun, et järgmise nädala lõpuks, kui ei sünni uusi ootamatuid küsimusetõstusi, peaks see määrus olema vastu võetud. Järelikult sealt edasi, ülejäämine nädal, võiks usutavasti avada taotlustevooru. See on kõige optimistlikum asjade käik. Aga selle peale võib küll mürki võtta, et aprilli keskpaigaks on see voor avatud. Kaugemale venida me seda kindlasti lasta ei taha, tahaks varem käivitada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh! Hea minister! Üks selle valitsuskoalitsiooni põhimõte on, et ega me laenu ei võta. Aga ma küsin: kas laen energiamajanduse säästlikumaks muutmiseks on ikka kurjast? Kui me laename, teeme energiamajanduse korda, selle kaudu säästame ja võidame kokkuvõttes raha, kas see on ikka kurjast? Kui me energiamajandusse ei investeerime, sinna lisaraha ei panusta, siis on see minu meelest kuritegu. Me nagu kogu aeg kütame ilma, aga tulemusi ei ole.

Juhan Parts

Jah, ma arvan, et kui on olemas seda laadi projektid, kuhu riigil on mõistlik investeerida – ega me ei räägi siin praegu erasektorist ja omavalitsussektorist, kus ju võetakse vägagi palju laenu, kui me vaatame omavalitsuste laenukoormust –, siis ei maksa seda välistada. Ja praegune valitsuskoalitsioon ei olegi seda välistanud. Aga me oleme suutnud nendeks investeringuteks, mis riigiasutused või riigi vara haldajad on suutnud ette valmistada, leida

raha teistest allikatest. Pole olnud vajadust suurejooneliselt, kõlava loosungiga turult raha laenata. Meil on olemas olnud Euroopa Liidu vahendid, meil on olemas olnud raha, mis saadud tänu edukatele tehingutele CO₂ kvootidega. Sealt on tulnud piisavalt raha, et investeerida. Lisaks oleme ajanud üsna mõistlikku riigi kinnisvara poliitikat, koondanud riigi kinnisvara Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsi kätte, kelle üks põhimõte on olnud investeringute tegemisel ka seda eesmärki silmas pidada. Ma arvan, et me peaksime seda kõike jätkama. On täiesti selge, et kuna riik on selline suuromanik, siis me ei saa väga lühikesel perioodil liiga palju investeerida, kuna see mõjutaks hindasid ja me ei suudaks ka kõiki projekte rakendada. Minu arvates me lihtsalt peame seda suunda hoidma. Lähima aasta-kahe jooksul peaks kindlasti selguma, kas riigil on vaja selliseks tegevuseks kuidagi täiendavaid summasid leida. Ma ei välista, et on. Üks võimalik rahaallikas on seesama CO₂ kvootide müük, need tulud võiks suunata energiatõhususe suurendamise investeringute tegemiseks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Yana Toom, teine küsimus!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Härra minister! Ma vaatan seletuskirja 6. punkti "Seaduse rakendamiseks vajalikud kulutused". Tegelikult siin ei ole kirjas seda, mida pealkiri justkui lubab. Juttu on ainult sellest, kui palju oleks riigil vaja panustada. Ja on selline huvitav lause, et kohalikel omavalitsustel on samasugune kohustus. Umbes nii, et elu näitab ja see kõik on pika mõjuga ettevõtmine. Te olete selle direktiivi üle kaubelnud Euroopa Liidus, aga kas te olete seda eelnõu arutanud ka kohalike omavalitsustega, omavalitsusliitude ühenduse või linnade liiduga? Või kavatsete neid nendest asjadest teavitada hiljem, kui eelnõu on juba Riigikogust läbi käinud?

Juhan Parts

Aitäh! See eelnõu on majandusministeeriumi algatatud. Meil on selline absoluutne reegel – erinevalt sellest, mida ajalehed kirjutavad ja rahvas arvab –, et me saadame kõikidele oma partnerorganisatsioonidele, kõikidele asjassepuutuvatele organisatsioonidele eelnõud

välja, informeerime neid, ootame nende arvamusi. Praktiliselt kõik majandusministeeriumi eelnõud lähevad maaomavalitsuste liitu ja linnade liitu, et kuulda nende arvamusi. Mul ei ole praegu kaasas informatsiooni, milliseid seisukohti linnade liit ja maaomavalitsuste liit konkreetselt esitasid.

Pigem ma arvan, et tolle küsimusega omavalitsuste kohta te pöörate selle teema sedapidi, et näete, Ansip pani kohustuse Savisaarele, aga raha ei andnud. Vastupidi, see on teatud reeglite kehtestamine. Me peame riikliku poliitika puhul mõtlema loomulikult ka seda, milline on meie omavalitsuste võimekus, kas nad suudavad oma hooneid mõistlikult hallata ja korda teha. Nüüd tahetakse nõude puhul, et linna- või vallavalitsus peaks oma hoonele panema energiamärgise, õigust selle eest mingi arve esitada. Jällegi püütakse tõstatada probleem, et ühiskondlik dialoog on katkenud ja kõik arrogantselt ära koju läinud. Sellega ma küll ei nõustu. Ausalt öeldes see ei ole nii suur kulu omavalitsusele. Rääkimata sellest, et valitsus on praegu omavalitsustele loonud üsna reaalsed rahalised võimalused just nimelt nende energiasäästuinvesteringute tegemiseks. Enamik raha tuleb kvoodimüügi tulust. "Enamik" on võib-olla palju öeldud, aga pool sellest tulust kindlasti on läinud omavalitsustele kuuluvate hoonete jaoks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Ma tahaksin täpsustada. Kui ma õigesti aru sain, peavad korteriomanikud ette nägema oma panuse selle programmi täitmiseks. Siit on mul küsimus: kas on arvestatud korteriomanike võimalusi? Nagu me teame, on nende rahakoti võimalused praeguses majanduslikus olukorras piiratud.

Juhan Parts

Jah, on arvestatud. Meie kõigi rahakoti võimalused on piiratud! Ning konkreetselt sellest nõudest tulenevad kulud ei ole väga suured. Mis on probleem? Probleem on see, millest me vestlesime eelnevalt kolleeg Luigasega. Kortermajade renoveerimist on vaja selleks, et kodukulusid vähendada. See ongi probleem, et

perede toimetulek, eelarve on niisugune, nagu ta on. Ja seepärast me oleme ette näinud selle programmi, mis on taotlusteks endiselt avatud. Korterimajadele on mõeldud renoveerimistootuse programm. Maksimumina praegu riik toetab 35% ulatuses renoveerimisprojekti maksumusest. Seda esiteks. Teiseks, juba kolm aastat tagasi kehtestasime odavama laenu, pakume korterimajadele laenu, mille intress on umbes 1% väiksem kui turul. Ja kolmandaks oleme toetanud 90% ulatuses korterimajade energiaauditi, projekteerimise ja järelevalve kulusid. Lihtsustatult: ei oleks tõenäoliselt mõistlik ja praktiline, kui riik võtaks kätte ja natsionaliseeriks kõik korterimajad. Nii vaeseks ei tahaks meie korteriomannikke kuulutada. Aga selleks, et nad suudaksid need investeeringud teha ja nendest pudelikaeladest läbi minna, ongi need meetmed pakutud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev, teine küsimus!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Mina praegu ei tahaks vaielda selle programmi ideoloogia ja nende ressursside üle, mis on selle programmiga seotud. Minu küsimus oli ikkagi seotud sellega, et minu piirkonnas Ida-Virumaal, nagu teie ka väga hästi teate, on inimeste rahakoti sisu nii kõvasti piiratud, et kogu raha kulub selleks, et ära elada ja maksta hädavajalikud kulud. Väga raske on sellest rahakotist leida raha, et investeerida see heasse programmi, mis tulevikus kasu annab. Minu küsimus oligi, kas teie ministriumis on arvestatud, et sugugi mitte kõik inimesed ei saa praegu selles programmis osaleda.

Juhan Parts

Ma vastaks sellele küsimusele niimoodi: ma saan teie murest aru. Loomulikult on meil perekondi, kes tõepoolest vaevalt tulevad ots otsaga kokku – täiesti arusaadav. Aga isegi sellistel peredel – oletame, et nad elavad korterimajas, on n-ö maksekuulekad ja maksavad korralikult oma soojaarveid – nende soojaarved pärast seda, kui maja on korralikult renoveeritud ehk tehtud see n-ö täisinvesteering, mille maksumus loomulikult sõltub majast ja maja olukorrast, tegelikult ju kohe vähenevad.

Kui mitte väga tagasihoidlikult pakkuda, aga kokku võib hoida isegi poole soojakuludest. Ja me teame, et soojaarve moodustab meie kodukuludest kõige suurema osa, ükskõik, kas sa küta elektriga või saad toasooja mingist kaugküttest või muul moel. Sealt tuleb ju kohe sääst! Kuidas neid inimesi aidata? Tegelikult siin moodustub teatud kolmnurk: riik oma toetusprogrammiga, pluss see laenuvõimalus ja on ju ka korteriühistu, kellel peaks käepärast olema mingisugune omakapital, ja pank. Peab kuidagiviisi selle majandusliku ülesandega hakkama saama, et edasi minna – tulevikus ju tegelikult pere eelarve võidab. Juhin tähelepanu: korteriühistute liidul on palju erinevaid praktikast võetud näiteid, et selliseid asju ei ole mõtet tõenäoliselt sedapidi reklaamida, et korteriomannikud peaksid kohe väga suure omakapitali välja käima. Kui igäihe osa investeeringust tuleks kohe 100% katta, siis see hirmutab kõik ära. Võib-olla 5%. Ma juhin kõikide korteriühistutes elavate inimeste tähelepanu sellele, et arvetes on ju alati kõik kirjas – kus kogutakse reservi, kus amortiseeritakse. Kust see raha siis tuleb? See on ju kõik inimeste käest kuude viisi kokku korjatud, me oleme iseseisvas Eestis juba vähemalt 20 aastat elanud. Enamikul korteriühistutel, kes vähegi korralikult toimivad, on selline reserv. See on võimalik kasutusele võtta, et kõnealune investeering teha. Nii et ma arvan, et kui korteriühistud teevad koostööd pangaga ja kasutavad riigipoolseid programme, siis see on lahendatav ülesanne.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister! Palun nüüd ettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni esimehe kolleeg Arto Aasa!

Arto Aas

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Majanduskomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud ehituseseaduse, korteriühistuseaduse, korteriomandiseaduse ja hooneühistuseaduse muutmise seaduse eelnõu 20. veebruaril. Juhtivkomisjoni ettekandja oli Arto Aas. Eelnõu tutvustasid majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts, Majandus- ja Kommunikatsiooniministri ehitus- ja elamuosakonna juhataja Margus Sarmet ning energeetikaosa-

konna säästva energia talituse juhataja Madis Laaniste.

Eelnõu peamine eesmärk on energiatõhususe direktiivist tulenevalt energiatõhususe miinimumnõuete täpsustamine ja energiamärgisega seonduv. Eelnõuga muudetakse täpsemaks korda, mis puudutab katelde ja konditsioneeride paigaldamist ning registreerimist. See tähendab, et tulevikus tuleb suuremaid katlaid ja konditsioneeride hakata registreerima ehitusregistris.

Tuleb tõdeda, et energiamärgis ei ole loodetud kujul seni Eestis rakendunud. Energiamärgis on olemas ca 18%-l korterelamutest ja ca 2%-l üksikelamutest. Kehtiva seaduse kohaselt peab hoone üürileandmise või müümise korral üürilevõtjal või uuel omanikul olema võimalik energiamärgisega tutvuda, kuid kui see pole võimalik, siis pole see takistanud tehingu tegemist.

Komisjonis arutati selle üle, milline on riigi roll ehitusjärelvalve parandamisel. Riikliku järelvalve teostamise kohustus on pandud kohalikele omavalitsustele. Kaaluda võiks selle pädevuse ja võimekuse tõstmist ning võimaluse korral ressursi suurendamist järelvalvevaldkonnas. MKM-is on arutatud ka omanikujärelvalve erapooletuse kohustuse rakendamist.

Jutuks olid liginullenergiaõuded tulevikus rajatavate hoonete puhul. Arutelust selgus, et iga hoonetüübi puhul on liginullenergia mõiste tähendus erinev. Arutati, kas Eestis oleks võimalik neid nõudeid meie oludele kohandada, ja üldiselt jõuti seisukohale, et seni veel täit selgust, mida nullenergia mõiste sisult tähendab, justkui ei ole.

Kerkis ka küsimus, kas on võimalik kehtestada uute hoonete puhul nõue individuaalsete küttearvestite paigaldamise kohta, seda just tühjalt seisvate ja kütmata korteritega seonduva probleemi tõttu. Individuaalsete küttearvestite paigaldamise kohustus uute hoonete puhul on reguleeritud Vabariigi Valitsuse 2007. aasta 20. detsembri määrusega nr 258 "Energiatõhususe miinimumnõuded". Määruse järgi on küttearvestite paigaldamise kohustus uute majade puhul ning see kohustus peab olema tehnilisel ja majanduslikult põhjendatud.

Juttu oli loomulikult energiamärgise taotlemisest, millest eelkõneleja väga pikalt rääkis. Energiamärgise nõue kehtib 2009. aastast.

Oluline on märkida, et energiamärgise taotlemine on korteriühistule kohustuslik, juhul kui kas või üks korteriomanikest seda nõuab. Kui leidub kas või üks korteriomanik, kes tahab majale energiamärgist, siis ühe kuu jooksul peab korteriühistu selle tellima. Kortermajade puhul jaguneb energiamärgise soetamise kulu vastavalt korterite arvule. Kui enne oli juttu, mis energiamärgis maksab, siis ma olen uurinud eri veebisaitide ja näinud, et hinnad algavad umbes 80 eurost ja lähevad paarisaja euro kanti, aga keskmine energiamärgise hind peaks olema 100 eurot. Kui see kortermaja elanike peale ära jagada, siis see väga suur kulu korteriomanikele pole. Taustaks veel seda, et Tallinn on vahepeal korteriühistutele selle märgise tellimist hüvitanud ja ka riik on KredExi kaudu võimaldanud abi auditite ja märgiste tellimisel.

Komisjonis tõstati ka energiatähtsuse nõudest teavitamise kohustusega seonduv probleem. Kui uus regulatsioon jõustub, siis peavad kinnisvara müügi kuulutustes kirjas olema ka energiamärgise andmed. Praegu on ettevalmistamisel ka ehitusregistri IT-arendus, mis ministeeriumi kinnitusega valmib loodetavasti tänava suveks. Energiamärgiseid hakatakse väljastama ehitusregistri kaudu. Ehitusregistri andmed on avalikud. See tähendab, et kinnisvararaportaalides peaks tulevikus olema võimalus energiamärgise olemasolu kontrollida. Müügikuu- lutes energiamärgisest teavitamise nõue tuleneb otseselt direktiivist. Energiamärgise nõue kehtib vaid juhul, kui omanik soovib mingi tehingu teha. Olen suhelnud kinnisvara müüjatega ja nende hinnangul on see väga hea, et reklaamides peavad energiamärgise andmed olema. Samas avaldas MKM esindaja komisjonis arvamust, et riigi teavitustöö energiatähtsuse nõuetega seonduvalt peaks parem olema, seda tuleks aktiivsemalt teha.

Komisjonis arutati ka riigi ja avaliku sektori eeskuju olulisust energiasäästlike hoonete ehitamisel. Tunti huvi, milliseid partnereid on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium kaasanud ettevalmistamise protsessi. Neid oli päris mitu, muu hulgas näiteks Tallinna linn. Lisaks valitsuse kaasatud osapooltele kutsus majanduskomisjon kaasamise head tava järgides eelnõu teemal kaasa mõtlema ka Eesti Korteriühistute Liidu ning Eesti Kinnisvara Haldajate ja Hooldajate Liidu.

Lõpetuseks komisjoni otsused. Esiteks, saata Vabariigi Valitsuse algatatud ehitusseaduse, korteriühituseaduse, korteriomandiseaduse ja hooneühituseaduse muutmise seaduse eelnõu 156 Riigikogu täiskogule esimeseks lugemiseks s.a 7. märtsil. Teiseks, teha täiskogule ettepanek eelnõu 156 esimene lugemine lõpetada. Kolmandaks, teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva, s.o 21. märts kell 21. Kõik otsused langetati komisjonis konsensusega. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Arto Aas! Palun nüüd küsimus kolleeg Jaanus Tamkivilt!

Jaanus Tamkivi

Aitäh, lugupeetud esimees! Austatud ettekandja! Kuidas on tagatud nende energiamärgiste kvaliteet, mis, nagu ma aru saan, kinnisarvatehingute korral kohustuslikuks saavad? Küsin just selles mõttes, et kui need energiamärgised välja antakse, siis need peaksid ikka sisulised olema ja kajastama tegelikku olukorda.

Arto Aas

Aitäh, hea küsimus! Kui ma ei eksi, siis valitsuse sama määrusega on kehtestatud asjaomased miinimumnõuded ja minu teada on see Tehnilise Järelevalve Amet, kes peaks seda kõike kontrollima. Aga vaatame üle, millised on sanktsioonid eksimuste puhul. Tõepoolest, kui ma nende materjalidega tutvusin, siis selgus, et turul liigub ka ebakvaliteetset toodangut. Nii et see on kindlasti eraldi eesmärk, et need pseudopakumised kaoksid – eriti nüüd, mil energiamärgiste tellimine loodetavasti uue hoo sisse saab.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Arto Aas! Avan läbirääkimised. Palun kõigepealt kõnepulti kolleeg Urve Palo Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Urve Palo

Lugupeetud proua eesistuja! Eesmärki, et hooned muutuksid energiatõhusamaks, toetavad sotsiaaldemokraadid kahel käel. Sellest, et

hooned oleksid energiasäästlikud, võidavad ju kõik, eeskätt tarbijad ise. Energiasäästliku maja ekspluatatsioonikulud on märksa väiksemad ning tarbija ei kuluta suuri summasid jahutusele, küttele ja elektrile. Paraku ei taga nende Euroopa Liidu normide ülevõtmine, energiatõhususe miinimumnõuete kehtestamine ja kohustus varustada hooned energiamärgisega üksinda olukorda, kus kõik uued hooned oleksid ka tegelikkuses energiasäästlikud, rääkimata vanadest hoonetest. Energiatõhususe märk hoone seinal ei taga energiasäästlikku maja, selleks on vaja riigil teha palju enam kui norme vastu võtta või sundida silte seinale riputama.

Energia kokkuhoidmiseks olemasolevates hoonetes tuleb ette näha pikaajalised ja mõõdetavad eesmärgid, poliitikameetmed ja loomulikult ka rahastamine. Praegu tarbitakse ligi 40% kogu energiast hoonetes, meie energiatarbimine hoonetes on kahekordne võrreldes Soome või Rootsiaga. Seega peaksime olema võimalised seda tarbimist poole võrra vähendama. Uutele hoonetele seatavatest energiasäästunõuetest ei piisa, sest uusi hooned ehitatakse alla 1% hoonefondist aastas. Kuluks enam kui sada aastat, enne kui uued hooned jõuaksid vanad asendada. Oluline on suunata tähelepanu peale uute hoonete ka olemasolevate hoonete energiasäästlikumaks muutmisele. Eestis on kahjuks juba pikemat aega olukord, kus selget ehitustegevuse juhtimist ei ole, protsess on pigem juhuslik, kui mitte öelda kaootiline. Vaja oleks luua Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi juurde ehitusamet, mille kaudu opereeritaks kogu ehitustegevust Eestis.

Seni kehtivate energiatõhususe miinimumnõuete järgi projekteerimine on keeruline ja seetõttu ei vasta paljud ehitusprojektid tänapäevastele energiasäästunõuetele, rääkimata ehitustest. Seetõttu peaks ehitusamet vastutama selle eest, et töötatakse välja energiatõhusate hoonete konkreetsed soovituslikud tüüplahendused ja kasutuseeskirjad. Seda on teinud meie põhjanaabrid, näiteks Soome ja Norra, kus riik on arusaamise energiat säästva maja ehitamisest kasutajate jaoks väga lihtsaks teinud just mahukate ja detailsete näidislahenduste ja juhtnööride abil.

Ehitusamet peaks koordineerima ka seda, et ehitusjärelevalve süsteem Eesti riigis toimiks. Riik peab siin nägema oma rolli ja vastutust.

Praegune olukord, kus on lubatud, et ehitaja tellib ise ka muusika, see tähendab tellib järelevalve oma töö üle, on viinud selleni, et ostja ei saa hoonet ostes kindel olla, et teostus vastab projektile või et hoone ehitustööd on teostatud kvaliteetselt. Peaks kehtima kohustus, et kõik olulised tööetapid on dokumenteeritud ja fotografeeritud, et töö kvaliteeti saaks kindlalt tõestada. Selles nõudes ei oleks midagi uut, kui Euroopa Liidus ringi vaadata.

Arutatava seaduseelnõu järgi hakkab Tehnilise Järelevalve Amet tulevikus kontrollima juhuvaliku alusel hoonete energiamärgise nõuetelevastavust. Sellise kohustuse olemasolu pole sugugi paha – see on väga hea. Kuid paraku ei ole kindlustunnet, et Tehnilise Järelevalve Amet on piisavalt pädev, et kontrollida ühe kaasaegse maja nõuetele vastavust. Seal peaks töötama paras hulk häid ehituseksperthe, kes valdavad nii arvutusmetoodikaid, konstruktsioonide tehnilisi lahendusi kui ka hoonetes kasutatavaid tehnilisi seadmeid. Praegust Tehnilise Järelevalve Ameti struktuuri hinnates tekib kahjuks kahtlus, kas nad suudavad täita nende peale pandud väga tähtsat rolli. Paraku ei näinud minu küsimusele vastanud minister ette ka vajadust lisaressursi järele.

Palun lisaaega!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit, palun!

Urve Palo

Lisaks hilisemale tõhusale kontrollile peaks meie ehitusseadustik tagama eeskätt olukorra ja järelevalve, et hooned ehitataks uutele normidele vastavalt ja kvaliteetselt kohe algusest peale. Kõik me teame, et jah, me võime hiljem kohtusse pöörduda, kuid me teame ka, kui kulukas ja aeganõudev on hilisem vigade parandus.

Ehitusameti roll oleks muu hulgas tagada, et arhitektidele ja inseneridele korraldatakse tänapäevaseid täienduskoolitusi, mille käigus õpitakse tundma energiatõhusa hoone ehitamise põhimõtteid ja tüüplahendusi, samuti on vaja koolitada töölisi, sest energiatõhusate hoonete puhul on kvaliteetne teostus ülioluline. Riik peaks seadma iga-aastased eesmärgid, kui palju hooned tuleb energiasäästlikumaks muuta ja kuidas täpselt seda kavatsatakse saavutada. Me teame, et paraku senine süs-

teem, mille puhul riik garanteerib laenu ja katab kuni 30% investeeringust, kahjuks ei tööta. Kõnealuse määruse suurim küsitavus kätkeb aga asjaolus, et meie energiatõhusust hakatakse hindama suvaliselt määratud energiatõhususe suhtarvu kaudu, millel ei ole mingit pistmist hoone tegeliku energiatõhususega. Kuidas nii? Asi on selles, et energiatõhususe arvutamisel võetakse vastavalt seaduseelnõule arvesse ka majapidamise elektrikulud, samuti suurendatakse määrusega elektrienergia energiakandja kaalumistegur 1,5-lt 2,0-le. See tähendab, et kõigi elektri jõul töötavate seadmete elektrienergia tarbimine tuleb korrutada kahega. See aga, kui palju ma tarvitan elektrit kodumasinade, valgustite ja näiteks veeboileri jaoks, ei näita hoone energiasäästlikkust. Selleks, et tulevikus hoone energiatõhususe norme täita, tuleb hakata piirama majapidamise elektri tarbimist. Sul võib olla ideaalselt soojustatud maja, aga energiatõhususe normi ikkagi ei täida. Seda eriti siis, kui majas on palju elanikke ning kasutatakse palju kodumasinaid, vee soojendamist ja valgustust. On loodud olukord, kus väiksemad ja ökonoomsemad majad on löögi all, sest kulud jagatakse kõetava pinna ruutmeetritega ehk siis: mida vähem on pinda, seda suurem tuleb energiatõhususe arv ning seda rohkem peab soojustama ja säästma. See on nonsens!

Kokkuvõttes tundub, et eesmärk saab täidetud, võime Brüsselile teatada: tehtud! Vanasti hakati maja ehitama vundamendist, nüüd on moodsad ajad ning alustatakse katusest või pööningust-vahelaest. Eks siis püüame ajaga sammu pidada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Urve Palo! Palun nüüd kõnepulti kolleeg Toomas Tõniste Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindajana!

Toomas Tõniste

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! IRL-i fraktsiooni nimel soovin öelda, et me toetame selle eelnõu vastuvõtmist. Hoonete energiatõhususe küsimused, millega arutlusel olev eelnõu tegeleb, on meil Eestis aktuaalsemad kui Euroopas keskmiselt. Ühest küljest tingivad seda külmad talved ja pikk kütteperiood, teisalt aga see, et meie elamud ning ka paljud tööstushooned ja avalikud hooned on

ehitatud ajal, mil energia säästmisele ei pööratud sellist tähelepanu nagu praegu. Energia-
tõhususe miinimumnõuete kehtestamine ning
energiamärgistega seonduva reguleerimine on
tähtis seetõttu, et majanduslikult ei ole kuidagi
võimalik kogu elamufondi või kõiki tööstus-
hooneid lühikese ajaga välja vahetada. Hoone-
te energiatõhususe parandamine toimub järk-
järgult ja seetõttu peab paigas olema, millistele
energiatõhususe nõuetele peavad vastama uued
ehitised.

Teisest küljest on muidugi paljudel juhtudel
vajalik ja otstarbekas olemasolevate majade
soojapidavust parandada neid suuremal või
vähemal määral renoveerides. Tarbimismahtu-
de osas on aga seis selline, et ülekaaluka osa
kogu Eestis tarbitavast energiast tarbivad ko-
dumajapidamised, kelle energiatarbimine moo-
dustas näiteks 2008. aastal 42% Eestis tarbitud
energiast. Energiamahukuselt järgmised sekto-
rid olid tööstus ja transport, mis tarbivad ener-
giat kokku niisama palju kui kodumajapida-
mised.

Ajapikku on inimeste teadlikkus energia-
tõhususe küsimustes tõusnud ja praegu vaata-
vad inimesed endale uut kodu ostes kindlasti
seda, milline on ehitise energiamärgis ja kui
suured on küttekulud. Ma tooksin siin paral-
leeli autodega. Kui kunagi olid moes suured ja
palju kütust kulutavad autod, siis nüüd on
inimesed hakanud hindama just säästlikkuse
poolt.

Riik on pakkunud KredExi kaudu erinevaid
finantsinstrumente korterelamute renoveeri-
mise toetamiseks. Neid ka kasutatakse, ehkki
see pole alati lihtne, sest kortermaja kapitaal-
renoveerimine eeldab ühistuliikmete küllalt
suurt üksmeelt ja valmisolekut see ette võtta,
seda enam, et ulatuslikuma renoveerimise kor-
ral tuleb lisaks omafinantseeringule ja toetu-
sele ka laenu võtta.

Seda arvestades on tervitatav, et veebruari
lõpus Eesti ja Luksemburgi vahel sõlmitud
saastekvootide lepingu muudatus võimaldab
suunata 4 miljonit eurot väikeelamute renovee-
rimiseks. Selle toetuse tingimusi reguleeriva
määruse saatis majandusminister kooskõlasta-
misele 23. veebruaril. Ma loodan, et selle toe-
tuse kasutamine hakkab olema aktiivne, sest
eramajade puhul sõltub renoveerimine ena-
masti ühe inimese või perekonna otsusest ning
teistega kokkuleppele saamise raskused ei saa
olla takistuseks. Märkida tasub ka seda, et li-
saks eramute rekonstrueerimisele saab taotleda
toetust ka taastuveneerite väikelahendus-
teks, näiteks päikesekollektori rakendamiseks
soojusenergia tootmisel ning tuulegeneraatori
või fotoelektrilise paneeli rakendamiseks
elektrienergia tootmisel. Soovin kõigile sääst-
likku tegutsemist ja tänan tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Toomas Tõniste! Roh-
kem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised.
Määrán eelnõu 156 muudatusettepanekute esi-
tamise tähtajaks 21. märtsi kell 12. Eelnõu 156
esimene lugemine on lõppenud.

Head kolleegid, meie päevakord on ammen-
datud. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 16.07.

Istungi kestus 3 tundi ja 7 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

III ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 8. märts 2012

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse ja riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (159 SE) kolmas lugemine

2. Käibemaksuseaduse ja vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (146 SE) kolmas lugemine

3. Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud ülikooliseaduse, rakenduskõrgkooli seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse uuesti arutamine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu III istungjärgu seitsmenda töönädala neljapäevast istungit. On võimalik anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mitme Eesti Keskerakonna fraktsiooni kuuluva mehe nimel annan justiitsminister Kristen Michalile üle arupärimise, mille pealkiri on "8. märtsi tähtsusest ja riigipühaks muutmisest". 1975. aastal, rahvusvahelise naiste aasta raames, hakkas ÜRO 8. märtsil tähistama rahvusvahelist naistepäeva. Kaks aastat hiljem, 1977. aasta detsembris, võttis peassamblee vastu resolutsiooni, millega kuulutati välja ÜRO naiste õiguste ja rahvusvahelise rahu päev, mida pühitsetakse iga liikmesriigi poolt valitud kuupäeval. Otsuses nimetas peassamblee naistepäeva tähistamiseks kaks põhjust: esiteks, tunnistamiseks asjaolu, et rahu ja sotsiaalse progressi kindlustamine ja inimõiguste ning põhivabaduste tagamine nõuavad naiste aktiivset osavõttu, teiseks, tunnustamiseks panust, mille naised on andnud rahvusvahelise

rahu ja julgeoleku kindlustamiseks. Meil on justiitsministrile üksainus küsimus: kas rahvusvaheline naistepäev tuleks Eestis muuta riigipühaks?

Lubage mul meie fraktsiooni meeste nimel üle anda see arupärimine koos väikese lillekimbuga, mille ma muidugi annan Lainele, aga sümboolselt kõigile Riigikogus töötavatele naistele. Aitäh! (Aplaus.)

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu kõikidele tervitajatele! Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud ühe arupärimise. Kui see vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses sätestatule, edastab Riigikogu esimees selle adressaadile viivitamata.

Läheme teadete juurde. Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise justiitsminister Kristen Michalile. Riigikogu liikmed Yana Toom, Viktor Vassiljev, Priit Toobal, Enn Eesmaa, Inara Luigas, Deniss Boroditš, Valeri Korb, Lembit Kaljuvee ja Mihhail Stalnuhhin on võtnud tagasi s.a 25. jaanuaril esitatud arupärimise kaitseminister Mart Laarile ajateenijatele kehtestatud tervisenõuete kohta.

Teeme kohaloleku kontrolli.

Hetkel on kohalolijaks registreerunud 72 Riigikogu liiget, puudub 29.

Täpsustame päevakorda. Täna kolmanda päevakorrapunkti arutelul on põhiseaduskomisjoni ettekandja põhiseaduskomisjoni esimees Rait Maruste ja juhtivkomisjoni ettekandja on kultuurikomisjoni esimees Urmas Klaas.

1. Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse ja riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (159 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme Vabariigi Valitsuse algatatud puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse ja riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmanda lugemise juurde. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Asume lõpphääletuse juurde.

Austatud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse ja riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 159. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 59 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Seaduseelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 5.)

2. Käibemaksuseaduse ja vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (146 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane teine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse ja vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Asume lõpphääletuse juurde.

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse ja vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 146. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

60 Riigikogu liiget on poolt, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Seaduseelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 6.)

3. Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud ülikooliseaduse, rakenduskõrgkooli seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse uuesti arutamine (89 UA)

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme kolmanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Presidendi poolt

välja kuulutamata jäetud ülikooliseaduse, rakenduskõrgkooli seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse uuesti arutamine. Ma palun ettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste! Rait Maruste ettekanne kestab kuni 20 minutit, kultuurikomisjoni ettekanne samuti kuni 20 minutit. Iga Riigikogu liige võib mõlemale ettekandjale esitada ühe suulise küsimuse. Palun!

Rait Maruste

Proua juhataja! Austatud kolleegid! Ma ei kavatse küll 20 minutit rääkida, kuid mõned selgitused tuleb siiski anda.

Oma 27. veebruari 2012. aasta otsusega nr 59 jättis Vabariigi President välja kuulutamata Riigikogus 9. veebruaril 2012. aastal vastu võetud ülikooliseaduse, rakenduskõrgkooli seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse. President asus seisukohale, et nimetatud seadus on vastuolus Eesti Vabariigi põhiseaduse §-dega 10, 11 ja 13, § 38 lõikega 2 ning § 87 punktiga 6.

Põhiseaduskomisjon arutas Vabariigi Presidendi vetot oma 6. märtsi s.a istungil. Istungile olid kutsutud Vabariigi Presidendi õigusnõunik Ülle Madise ning kantselei ametnikud Mall Gramberg ja Heli Suvi. Komisjonile oli esitatud Haridus- ja Teadusministeeriumi kirjalik seisukoht presidendi veto kohta, mis vastustas presidendi seisukohti. Istungil andis Ülle Madise pikema ülevaate presidendi veto sisust ja argumentidest. Järgnesid küsimused ja mõttevahetus. Mõttevahetuse käigus toodi välja, et Vabariigi President oma vetoga ei vaidlusta eelnimetatud seaduse ja selle juurde kuuluvate aktide kontseptsiooni, eesmärke ega sisu. Vaidlustatud on selles seaduses kasutatud õigusliku regulatsiooni vormi või ka õigusliku regulatsiooni taset. Väga lühidalt kokku võttes võib öelda, et president tõi välja, et osa regulatsiooni oleks tulnud anda seaduse tasandil, nagu nõuab põhiseadus, mitte valitsuse akti ehk määruse tasandil. Samuti oleks presidendi arvates tulnud mõnda probleemi selgemalt reguleerida, sh näha ette võimalike vaidluste lahendamise kord.

Minemata siinkohal detailidesse, selgitan, et ülikoolide tegevust ja teadustööd reguleerib põhiseaduse § 38. Selle paragrahvi lõige 1 kõlab järgmiselt: "Teadus ja kunst ning nende õpetused on vabad." See fikseerib õpetamise ja

uurimise vabaduse põhimõtte. Sama paragrahvi lõige 2 aga fikseerib ülikoolide autonoomia ja selle piiramise põhimõtte, sedastades (ma tsiteerin ka siin): "Ülikoolid ja teadusasutused on seaduses ettenähtud piires autonoomsed." President asetab rõhu sõnale "seaduses". Seadusi saab Eestis teatavasti vastu võtta ja kehtestada ainult seadusandja ehk Riigikogu. Meie vastuvõetud seaduses, s.o ülikooliseaduse, rakenduskõrgkooli seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduses olid aga mitmed ülikooli autonoomiat puudutavad regulatsioonid antud täitevvõimu korraldada ja neid võis kehtestada määrusega.

Arutlustes toodi esile, et ülikooli autonoomia ei ole selgepiiriline ega täpselt mõõdetav kategooria, mille põhjal saaks üheselt öelda, milline regulatsioon autonoomiat riivab ja milline mitte või milline riive on veel talutav ning kust maalt see enam talutav ei ole ja läheb üle põhiseadusliku autonoomia printsiibi riiveks. Pigem on vaja leida mõistlik tasakaal ülikooli akadeemilise vabaduse ja avalike huvide vahel. Ei saa jätta märkamata ja märkimata, et ka vastuvõetud seaduses olid ju olemas delegatsiooninormid ja mõned kriteeriumid selle delegatsiooni rakendamiseks. Niimetan siin lähtumist ülikooli missioonist, eesmärkidest ja ülesannetest ning riigi vajadustest. Kuid president ei pidanud neid kriteeriume piisavaks. Ta leidis, et ülikoolide rahastamise aluseks olevate näitajate kehtestamine ja tegevustoetuste mahu määramise aluse delegerimine valitsusele ületab seda piiri ja ohustab ülikooli autonoomiat. Seega tuleks presidendi arvates tõsta mõned tema mainitud regulatsioonid määrustest üle seadusesse. Võimalik, et presidendil on õigus. Samas on selge, et valitsusele peavad jääma küllalt vabad käed, et ühiskonna vajadustele ja muutuvale olukorrale paindlikult reageerida, ülikooli rahastada ning neile teatud tingimusi ja eesmärke seada. Tuleb vältida ka ülereguleerimist ja operatiivse juhtimise küsimuste lahendamist seaduse tasemel. Siiski leidis komisjon peale arutelu ja sündmuste võimalikku arengut arvesse võttes, et on mõistlik Vabariigi Presidendi vastulauseid arvesse võtta ja leida pooli rahuldav tasakaalutulemus. Selle peab leidma juhtivkomisjon ehk kultuurikomisjon.

Eeltoodud arvesse võttes otsustas komisjon üksmeelselt toetada Vabariigi Presidendi ot-

sust. Seega teeb põhiseaduskomisjon Riigikogule ettepaneku mitte toetada Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud ülikooliseaduse, rakenduskõrgkooli seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse muutmata kujul vastuvõtmist. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, Väino Linde!

Väino Linde

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Ettekanne oli põhjalik ja asjalik. Aga kas te võiksite täpsemalt peatuda nendel argumentidel, millega haridusministeerium üritas presidendi väiteid n-ö ümber lükata?

Rait Maruste

See tekst, mille haridusministeerium esitas, on päris pikk. See pikk selgitus on viiel-kuuel leheküljel ja seda paari lausega kokku võtta on üsna raske. Kui Riigikogu liikmed soovivad sellega lähemalt tutvuda, siis see materjal on avalik. Ma ei hakka seda siin omal viisil ja suupäraselt teile edasi andma. Soovitan tutvuda selle tekstiga vahetult, sest minu refereering võib olla ebatäpne.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lauri Luik!

Lauri Luik

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud ettekandja! Võttes arvesse seda konteksti, millele proua Ülle Madise osutas, kas teie arvates on praegune riikliku koolitustellimuse süsteem põhiseaduslik?

Rait Maruste

Sellist argumentatsiooni Vabariigi Presidendi taotluses ei esitatud. Seetõttu on mul seda raske kommenteerida. Ma ei saa endale võtta sellist volitust, et siin saali ees hinnata selle põhiseaduspärasust või mittepõhiseaduspärasust. See on eraldi teema. Seda ei vaidlustatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Peep Aru!

Peep Aru

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Lugesid presidendi põhjendusi, miks ta seadust välja ei kuulutanud, jäi mulle mulje, et kui Vabariigi Valitsus kinnitab mingisugused parameetrid avalik-õiguslike ülikoolide edasiseks tööks, siis autonoomia oleks vähem riivatud või see jääks peaaegu riivamata, kui säiliks eraraha kaasamise võimalus. Siis oleks see riive osaline ja oleks ilmselt vaieldav, kus see tasakaal on, kas riive on nii tugev või ei ole. Milline mulje sinule jäi?

Rait Maruste

Hea küsija! Mina Vabariigi Presidendi argumentatsioonist sellist mõõdet välja ei lugenud. Juristina teksti lugedes oli selge, et mure põhiseaduse plaanilt oli ainult see, et autonoomiat saab piirata vaid seaduse tasemel õigusaktiga. Kui seda on tehtud seaduse tasemel õigusaktiga, siis autonoomiat võib piirata ja riivet ei ole. Presidendi argument oli, et me jätsime seadusest väga palju regulatsioone välja, andsime nende kehtestamise üle valitsusele ja see kriitiline piir, kui palju võiks valitsus reguleerida ja ette kirjutada, on presidendi arvates ületatud. Kui need regulatsioonid oleksid olnud seaduse tasemel, siis oleks asi olnud presidendi arvates korras. Ma kordan veel: president ei vaidlustanud pakutud eelnõu kontseptsiooni, sisu ega lahendusi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Sibul!

Priit Sibul

Aitäh, hea eesistuja! Austatud ettekandja! Minu küsimus täiendab Peep Aru algatatud teemat. Tõesti, viidati sellele seadusele, aga proua Madise või keegi teine oli kirjutanud umbes sellise lause, et see eelnõu sisuliselt keelab erarahastuse kõrghariduses. Mina selle eelnõu menetlemisel seda küll mitte kuskilt ei suutnud välja lugeda. Kuidas te seda väidet kommenteerite?

Rait Maruste

Mina ei ole kultuurikomisjoni ehk erialakomisjoni liige. Ma jätaksin selle kommenteerimise ja sisuliste lahenduste leidmise pigem ikka kultuurikomisjonile. Mina vaatasin kogu seda lahendust põhiseaduse vaatepunktist läh-

tudes. Pealiskaudse hinnangu põhjal olen ma teiega nõus.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Rait Maruste! Kutsun kõnetooli kultuurikomisjoni esimehe Urmas Klaasi.

Urmas Klaas

Lugupeetud proua aseesimees! Head kolleegid! Vabariigi Presidendi otsust jätta välja kuulutamata ülikooliseaduse, rakenduskõrgkooli seaduse ja teiste seaduste muutmise seadus arutas Riigikogu kultuurikomisjon oma kahel istungil selle nädala esmaspäeval ja teisipäeval. Ka meie komisjoni istungile oli palutud Vabariigi Presidendi õigusnõunik Ülle Madise, istungil osales presidendi sisenõunik proua Suvi, samamoodi oli kohal Vabariigi Presidendi Kantselei ametnik Mall Gramberg, aga olime kohale palunud ka haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo, ministeeriumi kõrghariduse osakonna juhataja Mart Laidmetsa ning ministeeriumi juristi Sille Uusna. Ette ruttavalt ütlen, et esmaspäeval arutas komisjon nende külaliste osavõtul Vabariigi Presidendi otsust ning teisipäeval langetasime ise kultuurikomisjonis konsensusliku otsuse, et me oleme nõus arutelu uuesti avama, teisisõnu, me ei ole nõus seaduse muutmata kujul vastuvõtmisega. Nii et kes kultuurikomisjoni otsust toetavad, need peaksid täna siin saalis vajutama punast klahvi.

Needsamad kolm põhilist punkti, mille vastu Vabariigi President oli, olid ka komisjoni istungil üsna põhjalikult arutelu all. Kolleeg Rait Maruste andis väga põhjaliku juriidilise hinnangu nendele kolmele punktile ja esitas seisukohad. Enam-vähem sellises võtmes toimusid kultuurikomisjoni istungil ka arutelud.

Sisulisema poole pealt oli esimene punkt ülikooli autonoomia piiramine seaduse alusel. Tõepoolest, president ütleb, et rahastamise alused või, õigemini, praegu valitsuse määrusesse kavandatud indikaatorid, mille alusel toimub ülikoolidega tulemuslepingute sõlmimine, ei peaks olema sätestatud mitte määruses, vaid need tuleks tõsta seaduse tasandile, sest tegemist on ülikooli autonoomia piiramisega. Piirata iseenesest võib, aga seda peaks tegema tõesti kõrgema astme õigusaktiga ehk seadusega, mitte määrusega. Sellest tuleb selgelt

välja, et Vabariigi President ei vaidlusta vähimalgi määral selle seadusega kavandatavaid või ettevõetud sisulisi muudatusi, vaid ta juhib tähelepanu juriidilistele nüanssidele. Vaidlused ja mõttevahetus selle üle, kus peavad olema kindlaks määratud ülikooli rahastamise täpsemad kriteeriumid, toimusid siin suures saalis ju kõigil lugemistel ja loomulikult toimusid need ka kultuurikomisjoni istungitel. Võitis seisukoht, et kuna asjaolud muutuvad üsna kiiresti, muutuvad töajuturu vajadused, muutub globaalne kontekst, siis selleks, et sellises olukorras oleks võimalik paindlikumalt reageerida, võiks selliste kriteeriumide sõnastamise koht olla valitsuse määruses, et mitte teha seadust võib-olla liiga jäigaks. Meie aruteludes oli ka esmaspäeval üleval see küsimus, kuidas leida optimum, et kõik vajalik oleks seaduses kirjas, aga samas ei kujuneks seadus liiga jäigaks ja ülikoolidele võib-olla ahistavaks. Arutasime, kuidas leida optimum olukorras, kus on kuus avalik-õiguslikku ülikooli ning me oleme avanud ju ka eraõiguslikele ülikoolidele ühemõtteliselt juurdepääsu lepingutele ja andnud võimaluse küsida rahastamist nii kõigile õppekavadele kui ka mõnele üksikule õppekavale. Kui ma lihtsustatult küsisin presidendi õigusnõuniku käest, kas tema ettepanek tähendab seda, et see, mis on määruse kavandis, tuleks tõsta seadusesse, oli vastus jaatav. Nii et kuigi võib vaielda nii- või teistpidi, me põhimõtteliselt kultuurikomisjonis oma otsusega nõustusime sellega, et seadust võib selliselt täpsemaks teha küll.

Teine punkt käsitles õiguspärast ootust sooritada akadeemilisel puhkusel olles eksameid ja arvestusi. Paneme jälle tähele: president vähimalgi määral ei vaidlusta akadeemilise puhkuse regulatsiooni, vaid ta ettepanek seisneb selles, et regulatsioon hakkaks praegu kavandatu asemel kehtima hiljem. Minu küsimusele, et kui see hakkab kehtima 1. septembril 2013, siis kas uus seadus hakkab sisuliselt reguleerima 1. septembrist 2013 immatrikuleeritavate üliõpilaste olukorda, oli jällegi vastus jah. Põhimõtteliselt võime sellele teemale läheneda selliselt, et kuivõrd seaduse üldprintsiibid astuvad jõusse 1. septembrist, siis võib see nii olla ka akadeemilise puhkuse puhul.

Nüüd räägin veel õppekulude hüvitamise nõude regulatsiooni selgusest ja piisavusest. Ka siin oli meil presidendi õigusnõunikuga

tõsine vaidlus. Küsimus on lihtsustatult öeldes selles, et väidetakse, nagu võiks aru saada, et õppekulude hüvitamise nõue tekib nominaalaja lõppemisel. Seadusandja ei ole seda niiviisi fikseerinud. Meil on siin selgelt sõna "semester", on antud ka selle definitsioon. Me oleme korduvalt rääkinud seda, et üliõpilastele vastu tulles on õppekulude hüvitamise nõue tehtud semestripõhiseks, see ei ole õppeaastapõhine, see on paindlikum ja arvestus on semestrite kaupa kumulatiivne. Meie jaoks on see sõnastus üsna selge, aga kui leitakse, et seda tuleb teha veel selgemaks, siis me ei näe põhjust vastu vaielda.

Peep Aru küsis eraraha kohta. Komisjoni istungil oli ka see küsimus päevakorral. Seda arutati sellisest vaatenurgast, kas mitte sisuliselt ei keelata ülikoolidel kehtestada õppemaksu eestikeelsete õppekavade alusel õppivatele üliõpilastele. Kuna ülikoolid muutuvad tõesti enam riigieelarvest sõltuvaks, kuidas siis jääb, kas ülikoolid jäävad tõepoolest erarahata või ei jää? Meil oli see päevakorral õppemaksu kehtestamise võtmes. Ülle Madise vastus oli, et president ei vaidlusta rahastamissüsteemi ennast. Ma usun, et sellega on sellele küsimusele vastatud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, Väino Linde!

Väino Linde

Aitäh, austatud istungi juhataja! Austatud ettekandja! Milline on siis lühidalt öeldes teie komisjoni suunis või ettepanek tänase hääletuse jaoks, kuidas me peaksime talitama või võikime talitada?

Urmas Klaas

Kultuurikomisjon otsustas oma teisipäevasel istungil konsensuslikult, et me toetame selle seaduse uut arutelu ehk me ei toeta muutmata kujul vastuvõtmist.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Austatud komisjoni esimees! Kui me seda seadust ette valmistasime, siis üsna sageli oli kuulda rahulolematuid väiteid, et see sea-

dus peaks rohkem lähtuma ühest või teisest sihtgrupist, näiteks ainult üliõpilastest või ainult ülikoolidest. Tundub, et see seadus sai väga tasakaalukas ja kõiki huvigruppe arvestav. Viimastel päevadel on mitmes sõnavõtus rõhutatud, et nüüd tuleb hakata seda seadust ümber tegema ja väga põhjalikult selle alustalasid vaatama. Palun täpsusta, kas kultuurikomisjon pidas vajalikuks uuesti avada mingit laiemat arutelu või tegeleb komisjon just täpselt nende väidetega, mida president esitas!

Urmas Klaas

Täna! Nii täpselt me otsust ei fikseerinud, kas me tegeleme kitsalt või laiemalt. Kolleeg Jaak Allik tõepoolest ütles teisipäeval komisjoni istungil – ma tsiteerin teda mälu järgi –, et riikliku koostustellimuse süsteem ei ole praegu ka juriidilises mõttes võib-olla mitte kõige õnnestunud, et rahastamise süsteemi peaks laiemalt vaatama. Aga mul ei ole praegu selle koosoleku protokollis ees. Nii et selliseid märkusi oli, aga minu isiklik seisukoht on, et me võiksime jääda nende punktide piiridesse, millele president osutas, sest, tõesti, riigipea ei vaidlustanud eelnõu kontseptsiooni, reformi sisu kui sellist.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur aitäh, Urmas Klaas! Enne kui me asume läbirääkimiste juurde, ütlen täpsustuseks, et läbirääkimised toimuvad ainult Vabariigi Presidendi poolt seaduse välja kuulutamata jätmise motiivide üle. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Me peame panema seaduse vastuvõtmise hääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Presidendi poolt Riigikogule tagasi saadetud ülikooliseaduse, rakenduskõrgkooli seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse muutmata kujul uuesti vastuvõtmise. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolthääli ei ole, vastu on 65 Riigikogu liiget, erapooletuid ei ole. Seaduse muutmata kujul vastuvõtmine ei leidnud toetust. (Tabel 7.)

Kuna Riigikogu ei võtnud seadust muutmata kujul uuesti vastu, siis määrati ülikooliseaduse, rakenduskõrgkooli seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 22. märtsi kell 18. Juhitivkomisjon on kultuurikomisjon.

Tänane istung on lõppenud. Soovin kõikidele kaunist päeva jätku!

Istungi lõpp kell 10.37.

Istungi kestus 37 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

III ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 12. märts 2012

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine sularaha kättesaadavuse kohta (nr 110)
2. Arupärimine Eesti Energia otsuste kohta Ida-Virumaal (nr 98)
3. Arupärimine teenuste kättesaadavuse kohta (nr 108)
4. Arupärimine riigi tegevuse kohta tipp-spordi toetamisel (nr 107)
5. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu III istungjärku kaheksanda tööädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Palun Riigikogu kõnetooli Marika Tuus-Lauli!

Marika Tuus-Laul

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Annan sisse arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevkurile, teemaks on naiste ja meeste palgalõhe. Nagu te teate, on Eurostati andmetel Eesti meeste ja naiste palkade vahe Euroopa Liidu suurim. 2009. aastal ületas Eesti mees- ja naistöötajate keskmise brutotunnipalga erinevus Euroopa Liidu keskmist isegi peaaegu kahekordselt ja sellest hoolimata töötavad Eesti naised teistest Euroopa naistest siiski rohkem. See palgalõhe võib olla aga veelgi suurem, sest Eurostat võtab arvesse tunnipalkasid. Lisada võib, et Eesti naiste haridustase on meeste omast kõrgem ja näiteks 2010. aastal moodustasid naised kõrgkooli lõpetanutest 70%. Nagu me kõik mäletame, võttis Riigikogu sügisel heade kolleegide algatusel vastu otsuse, millega Vabariigi Valitsusele tehti ettepanek töötada välja tegevuskava

meeste ja naiste palgalõhe vähendamiseks. Meie siis uurimegi, mida on valitsus teinud, et seda probleemi lahendada, ja millised on värs-kemad andmed. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem kõnesoove ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud härra juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kaks seaduseelnõu ja esitab ühe Riigikogu otsuse eelnõu. Esiteks, Eesti Vabariigi ja Keemiarelvade Kee-lustamise Organisatsiooni vahelise eesõiguste ja puutumatus kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust välisminister Urmas Paet. Teiseks, konkurentsiseaduse muutmise seaduse eelnõu. Kolmandaks, Riigikogu otsuse "Eesti Vabariigi osaluse suurendamine Euroopa Nõukogu Arengupangas" eelnõu. Nimetatud kahe eelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud Riigikogu, head ametikaaslased! Olen Riigikogu juhatus nimel vastu võtnud kolm eelnõu ja ühe arupärimise ning vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele otsustab Riigikogu juhatus nende edasise menetlemise.

Liigume edasi teadete juurde. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ning määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Vabariigi Valitsuse s.a 6. märtsil algatatud korrupsioonivastase seaduse eelnõu. Juhtivkomisjon on põhiseaduskomisjon. Teiseks, Vabariigi Valitsuse s.a 6. märtsil algatatud avaliku teenistuse seaduse eelnõu. Juh-tivkomisjon on samuti põhiseaduskomisjon.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse poolt s.a 8. märtsil esitatud Eesti

seisukohad Euroopa Komisjoni teatise kohta, mis käsitleb loomade kaitse ja heaolu strateegiat Euroopa Liidus aastatel 2012–2015, Euroopa Liidu asjade komisjonile ning määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja teatise kohta arvamust andma maaelukomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 22. märts kell 16.

Riigikogu esimees on tagastanud esitajatele 8. märtsil üleantud arupärimise justiitsminister Kristen Michalile. Põhjuseks oli, et arupärimine ei olnud kooskõlas Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 139 lõikega 1, sest see ei puudutanud justiitsministri võimkonda reguleerivate õigusaktide täitmist.

Head ametikaaslased, viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 86 Riigikogu liiget, puudub 15.

Järgnevalt panen hääletusele selle nädala päevakorra. Alustame selle hääletuse ettevalmistamist. Kas võime minna hääletuse juurde?

Panen hääletusele kaheksanda töönädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 83 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Kaheksanda töönädala päevakord on vastu võetud. Alustame nüüd arupärimistele vastamist.

1. Arupärimine sularaha kättesaadavuse kohta (nr 110)

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene arupärimine on Riigikogu liikmete Aadu Musta, Deniss Boroditši, Ester Tuiksoo, Inara Luigase, Kadri Simsoni, Mailis Repsi, Peeter Vösa, Priit Toobali, Tarmo Tamme, Viktor Vassiljevi ja Yana Toomi 2012. aasta veebruarikuu 9. päeval esitatud arupärimine sularaha kättesaadavuse kohta ja kannab numbrit 110. Arupärimisele vastab Eesti Panga president Andres Lipstok. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärimist avalikkusele tutvustama arupärijate esindaja Deniss Boroditši!

Deniss Boroditš

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Austatud Eesti Panga president! Selle aasta jaanuaris vapustas Virtsu elanikke uudis, et selles piirkonnas tahetakse sulgeda asula viimane pangautomaat. Kohalike elanike paha-meel oli õigustatud, sest lähim sularahaauto-

maat jänuks Virtsu automaadi sulgemise korral kahe kilomeetri kaugusele.

Kahjuks on aga Eestis veel piirkondi, kus sularaha kättesaamine on oluliselt piiratud. Täielikult on tähelepanuta jäetud väikesaared, näiteks Vormsi, Ruhnu ja Piirissaare. Nii on Ruhnu elanikud sunnitud sularaha kättesaamiseks kasutama kohaliku kaupluse abi, kus aga kaupmees võtab sularaha väljastamise eest teenustasu. Kommertspankade otsus sulgeda sularahaautomaadid väheasustatud piirkondades võib oluliselt mõjutada Eesti regionaalpoliitikat. Peaminister on öelnud, kommenteerides olukorda, et riik ei saa survestada ühtegi pank, tagamaks sularahaautomaatide olemasolu. Samas sätestab Eestis kehtiva hädaolukorra seaduse § 34 lõike 8 punkt 2 elutähtsa teenuse sularaha kättesaadavuse. Selle seaduse § 13 lõike 2 punkt 4 sätestab, et elutähtsa teenuse toimepidevuse katkemine võib kaasa tuua eriolukorra kehtestamise. Hädaolukorra seaduse kohaselt on elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja Eesti Pank. Sama seaduse § 37 sätestab ka teenuse toimepidevuse riskianalüüsi koostamise kohustuse. Sellest tulenevalt on meil neli küsimust.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärimisele vastama Eesti Panga presidendi Andres Lipstoki!

Andres Lipstok

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Head arupärijad! Kõigepealt tänan teid võimaluse eest vastata Riigikogu 11 liikme küsimustele, mis puudutavad elutähtsa teenuse osutamist hädaolukorra seaduse kohaselt.

Esimene küsimus: "Mida on Eesti Pank teinud selleks, et tagada kõikidele Eesti elanikele elutähtsa teenuse (sularaha) kättesaadavus?" Esiteks, Eesti Pank tagab piisava europangatähtede ja -müntide varu olemasolu ja turvalise säilimise Eesti Vabariigis, et rahuldada elanike ja ettevõtete sularahanõudlust. Teiseks, Eesti Pank kui sularaharingluse korraldaja teeb sularaha kättesaadavaks Eestis tegutsevate kommertspankade ja sularaha transporti korraldavate ettevõtete abil. Sularaha on Eesti Pangast kättesaadav kõikidele Eestis tegutsevatele kommertspankadele, kes sularahateenuseid pakuvad.

Teine küsimus: "Kuidas tagab Eesti Pank elutähtsa teenuse (sularaha) toimepidevuse Eesti saartel?" Saareelanike võimalused sularaha kätte saada ei erine oluliselt mandril hõredalt asustatud piirkondades pakutavatest võimalustest. Mitmel väikesaarel, nagu Kihnu, Vormsi ja Piirissaare, tegutsevad Eesti Posti postkontorid, mis pakuvad koostöös SEB-iga postipanganduse teenuseid, sealhulgas ka sularaha väljavõtmise teenust. Eakamatel inimestel on võimalik tellida Eesti Postilt pensioni kojukande teenus.

Kui aga rääkida sularahast kui elutähtsast teenusest, siis ma tuletan meelde ühte umbes 15 kuud tagasi toimunud sularahaoperatsiooni. Ma räägin loomulikult kroonide vahetamisest eurodeks. Tookordne aastavahetus oli erakordselt lumerohke, teeolud olid väga halvad, kuid rasketele tingimustele ja tihedale ajakavale vaatamata möödus Eesti läbi aegade suurim sularahavahetus väga edukalt. Ka kõige kaugemad Eesti paigad varustati eurodega õigeaegselt ning riigiasutuste ja erasektori koostöö seejuures oli hiilgav. Seega võib öelda, et erakordsete olukordade lahendamine sularaha osas on Eestis ka praktiliselt läbi proovitud ja praktika on tõestanud, et me saame sellega hakkama.

Kolmas küsimus: "Milline on Eesti Panga koostöö kommertsbankadega tagamaks elanikele elutähtsa teenuse (sularaha) kättesaadavust?" Hädaolukorra seaduse § 34 lõike 9 ja § 35 lõike 1 kohaselt on Eesti Panga ülesanne koordineerida elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamist ja nõustada elutähtsate teenuste osutajaid. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldajana teeb Eesti Pank koostööd kommertsbankadega mitmel tasandil. Otseselt hädaolukorra seadusest tulenevate ülesannete lahendamiseks – need on ohustsenaariumide analüüs, riskide hindamine, toimepidevuse plaanide kooskõlastamine, testide planeerimine jpt – toimuvad regulaarselt asjaomase töögrupi nõupidamised. Lisaks on Eesti Panga initsiatiivil peetud seminare olulisemate partneritega, nagu näiteks sideteenuste pakkujatega.

Kui argipäevast rääkida, siis on Eesti Pangal kommertsbankadega tihe kontakt sularaharingluse korraldamisel. Koostööd nendega tehakse iga päev vastavalt sularaha väljaandmise või Eesti Panka sissetoomise nõudlusele. Eesti

Pangal on seitsme kommertsbankaga lepingud sularaha vastuvõtmiseks ja väljaandmiseks. Samuti on läbi mõeldud situatsioonid erandolukorras sularaha väljastamiseks või ka Eesti Pangas hoiustamiseks.

Neljas küsimus: "Kas riskianalüüsis on arvestatud ka kommertsbankade ärihuvidega, mis ei pruugi olla vastavuses jätkusuutliku regionaalpoliitikaga?" Hädaolukorra seaduses ettenähtud riskianalüüsi on elutähtsa teenuse osutajad esitanud Eesti Pangale ja me oleme selle omakorda saatnud ka Siseministeriumile. Hädaolukorra seadus ja selles nõutud riskianalüüs on mõeldud selleks, et lahendada võimalikult hästi hädaolukorra ajal üleskerkivaid probleeme. Seetõttu ei lahenda hädaolukorra seadus jätkusuutliku regionaalpoliitika küsimusi.

Sellega on küsimused, mis kirjalikult esitati, läbi. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Teile on vähemalt üks küsimus. Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Mainisid oma vastuses ka väikesaari. Minu teada on Ruhnu saarel korraldatud sularaha kättesaamine lihtsalt kohaliku külapoe kaudu, kuna seal ei ole ka sularahaautomaati. Paraku mujal Eestis, kus on samuti mitte väga tihedalt asustatud piirkondi, see teenus nii ei toimi. Kas sedasama süsteemi, kus inimestel on võimalik kohalikust külapoest raha kätte saada, ei võiks laiendada kogu Eestile?

Andres Lipstok

Aitäh! Ruhnus käib selle teenuse osutamine tõesti külapoe kaudu. See on Ruhnu enda initsiatiiv ja kindlasti ka poodniku vastutulek ja kokkulepe nende inimestega, kes sularaha Ruhnu saarele toovad. Loomulikult võib igal saarel kasutada kõikvõimalikke teid, aga see peab olema ikka kohalik initsiatiiv kohalike asjameeste eestvedamisel. Teha seda kuidagi käsukorras, et hakkame nüüd poodide kaudu väljastama sularaha kõikidele, kes sularaha saada tahavad, ei ole võimalik.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud Eesti Panga president! Te mainisite, et Eesti Panga ülesanne on nõustada elutähtsa teenuse osutajaid ja et seoses sularahaga on nendeks kommertspangad. Aga kes saab siis seista inimeste eest, kui kommertspangad ütlevad, et mõnes Eesti piirkonnas ei ole lihtsalt kasumlik sularahaautomaati üleval pidada, et nemad sõltuvad oma omanikest ja heategevust nad ei tee? Kuidas seda peaks siis Eestis korraldama, et leiduks siiski üks pank, kes seda ülesannet täidab? Või on olemas mõni riiklik struktuur, kes peab selle ülesande enda kanda võtma, kui erapangad seda enam teha ei soovi?

Andres Lipstok

Aitäh! Küsimuse lähtepunkt on absoluutselt õige, see on loomulikult erapankade äritegevuse üks osa. Pangad on turul tegijad ja pangad võitlevad klientide pärast. Ma kujutan ette, et kui vaadata rahaautomaatide arvu ja ka kodanike käitumise uuringuid, siis on olukord selles mõttes kontrolli all, et ega selliseid piirkondi, kus teenus oleks nii väga karjuvalt osutamata, eriti palju ei ole. Eesti Panga käsutuses olevate andmete alusel on sularaha kasutamine viimastel aastatel oluliselt vähenenud. Vähenenud on ka sularahaautomaatide kasutamine, ja kui kasutuste arv läheb alla, siis loomulikult hakkab automaadi omanik arve kokku lugema. Kindlasti on vahel järeldused valed, neid vigu tuleb siis parandada ja seda on ka tehtud, aga mingisugust käsuliini sularahaautomaatide ülespanemiseks või mittepanemiseks ei ole, ja kui hoolega mõelda, siis ega see ei oleks vist ka mõistlik.

Aseesimees Jüri Ratas

Deniss Boroditš, palun!

Deniss Boroditš

Aitäh! Mul on selline üldist laadi küsimus. Te ütlesite, et sularaha saab kätte pangaautomaatidest või Eesti Posti kaudu. Kas te oskate nimetada, mitu kohta või mitu omavalitsust on Eestis, kus ei ole ei automaati ega postkontorit?

Andres Lipstok

Aitäh! Mul ei ole praegu käepärast seda arvu, kui mitmes omavalitsuses ei ole ei auto-

maati ega postkontorit. Aga näitena selle kohta, kuidas sularaha kätte saada, võib tuua kas või sellesama varem mainitud Ruhnu. Eks see on ikkagi kohaliku omavalitsuse, kohapeal olevate asutuste ja raha käitlejate vahelise koostöö küsimus. Kindlasti oleks lihtsam, kui igal pool oleks võimalik sularaha nõudlust postkontorite ja sularahaautomaatide kaudu rahuldada. Aga kui nõudlus väheneb, nagu ma enne ütlesin, siis on väga raske arvata, et need organisatsioonid, kes seda teenust osutavad – postkontoritel on muidugi ka muud funktsioonid kui sularahaga askeldada – , sellisel juhul oma tegevust jätkaksid.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud Eesti Panga president! Oleme rääkinud praegu sellest, et sularaha kättesaadavuse tagamiseks on mitmesuguseid võimalusi. Aga kui kohapeal tehakse koostööd näiteks kauplusega, siis seal on teenustasu sularaha väljavõtmisel märksa suurem kui Eesti Posti või kommertspankade puhul. Kas te ei arva, et see paneb sealsed elanikud oluliselt halvemasse olukorda võrreldes teiste piirkondade elanikega, kus on võimalik tarvitada Eesti Posti või kommertspanga teenuseid?

Andres Lipstok

Aitäh! Kui üks teenus on kuskil kallim, siis peavad selle teenuse kasutajad maksma rohkem raha ja nende olukord on loomulikult kehvem. Vastus saab olla, et loomulikult on need inimesed, kes kaupluse kaudu sularaha välja võttes maksavad selle eest suuremat teenustasu, kui näiteks panga peakontorist või Eesti Posti kaudu raha välja võttes tuleb maksta, kehvemas situatsioonis. Teenus on inimese jaoks kallim ja see inimene on vähem rahul.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud Eesti Panga president, ma tänan teid vastuste eest! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Arupärimisele on vastatud.

2. Arupärimine Eesti Energia otsuste kohta Ida-Virumaal (nr 98)

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi järgmise arupärimise juurde, mille on esitanud Riigikogu liikmed Deniss Boroditš, Enn Eesmaa, Jüri Ratas, Kalev Kallio, Kalle Laanet, Lauri Laasi, Lembit Kaljuvee, Rainer Vakra, Tarmo Tamm, Valeri Korb, Viktor Vassiljev ja Vladimir Velman. Arupärimine on esitatud 23. jaanuaril 2012 ja teemaks on Eesti Energia otsused Ida-Virumaal. Arupärimisele vastab Andrus Ansip. Aga enne, kui me läheme selle arupärimise menetlemisega edasi, võtan kümme minutit juhataja vaheaega. Istung jätkub kell 15.30.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, juhataja võetud vaheaeg on läbi. Ma palun vabandust, et seda pädevust kasutasin, aga seda oli vaja selleks, et kõik osapooled arupärimisele vastamisel kohal oleksid. Nüüd on see nii ja see teeb suurt rõõmu. Palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Lembit Kaljuvee tutvustama arupärimist, mis kannab numbrit 98!

Lembit Kaljuvee

Härra juhataja! Head kolleegid! Hea peaminister! Mul on au tutvustada arupärimist, mille 23. jaanuaril härra peaministrile esitas rida Keskerakonna fraktsiooni liikmeid. Ma tahaksin väga, et härra peaminister selle arupärimise sisu täna veel korra läbi mõtleks ja võib-olla veel korra ka valitsuses, sest kaevurite ja minu arvates on arupärimisel väga tõsine ja sügav sisu. Mõnikord tehakse arupärimisi nii, et on poliitiline osa ja on sisuline osa, ning protsentuaalselt on üks või teine osa vahel liiga suur ja vahel natuke liiga väike.

See arupärimine puudutab Aidu karjääri sulgemist. Sellise otsuse tegi Eesti Energia nõukogu käesoleva aasta alguses ja kindlasti Eesti Energia nõukogu kaalus seda otsust väga tõsiselt, st mitte Eesti Energia nõukogu, vaid kaevanduste nõukogu. Selle otsuse koha pealt võib Eesti Energiast väga hästi aru saada, sest Eesti Energial Aidu kivi vaja ei ole. Aidu karjäär sai kunagi tehtud selleks, et sealt saaksid kivi keemiatööstus Kohtla-Järvel, keemiatööstus Kiviõlis ja Kunda Nordic Tsement. Nii et

selles mõttes oleks Eesti Energial juba ajalooliselt mõttekam, kasulik ja parem võtta kivi Narva karjäärist ja Estonia kaevandusest, mitte Aidu karjäärist.

Mis on Aidu karjääri sulgemise juures veel eriti tähtis, on see, et 8 miljonit tonni ressursi jääb kasutamata. Keskkonnaministerium tegi siin otsused väga kiiresti, selle 8 miljoni tonni põlevkivi peale anti kaevetööde luba, kaevandused töötasid selle läbi, kalkuleerisid, et jah, seda on võimalik võtta, oleks tark võtta jne, aga Eesti Energiale see majanduslikult kasulik ei ole. Kellele see on kasulik? Pikas perspektiivis ja ka kohe on see kasulik nendele kolmele ettevõttele, kellest ma rääkisin – VKG, Kiviõli Keemiakombinaat ja Kunda Nordic Tsement. Nendele oleks see kivi väga vajalik ja nad ostaksid seda. Ära saaks kasutada väga tähtsa ressursi, inimressursi, kes praegu töötab Aidus ja kes võiks kolme-nelja aasta pärast, kui avatakse uus Kiviõli kaevandus, sinna üle minna. Ka sotsiaalses mõttes oleks sellele piirkonnale väga hea, kui Aidu karjäär töösse jääks.

Rääkisin sellel teemal neljasilmajuttu meie majandusministriga. Ta ei vastanud mulle küll midagi, aga tema silmadest peegeldus arusaam, et mu jutt ei olnud rumal. Ta lubas seda asja kaaluda ja vaadata laiemalt, vaadata ressursi koha pealt ja vaadata ka inimressursi koha pealt, mis on väga tähtis.

Kaevurid tuletasid mulle veel meelde, et kui härra Ansip oli majandusminister, siis käis ta meil külas ja jättis sellise mehe mulje, kes põlevkivist ja kaevuritest aru saab. Ma tõesti palun, et te vaataksite selle küsimuse nendest aspektidest väga tõsiselt läbi, ja võib-olla vaataks ka Eesti Energia asja uuesti läbi. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärimisele vastama peaminister Andrus Ansipi!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Kõigepealt ma palun vabandust, et olite sunnitud ilmselt minu ja ka nende Riigikogu liikmete pärast, kes osalesid riigikaitse nõukogu koosolekul, võtma kümneminutilise vaheaja!

Aga nüüd ma vastan arupärimises esitatud küsimustele. Esimene küsimus: "Eesti Energia on Eesti riigile kuuluv ettevõte. Kas majandus-

ja kommunikatsiooniminister on Teid informeerinud Eesti Energia tegevusest Ida-Virumaal, kuna need otsused mõjutavad suuresti kogu piirkonna tööturgu?" Käesoleva aasta suvel lõpetab AS Eesti Energia Kaevandused põlevkivi kaevandamise Aidu karjääris, sest karjääri varud on lõppemas. Aidu karjääris töötab 351 inimest, kellest 61 saavad pärast Aidu karjääri sulgemist jätkata tööd Narva karjääris, ülejäänud 290 töötajat koondatakse 2012. aasta jooksul. Koondatavatest veerandil on õigus vanaduspensionile või soodustingimustel pensionile. Esialgu kavandati vabanevaid töötajaid rakendada rajatavas Aidu-3 karjääris, kuid 2011. aasta lõpus otsustati majanduslikule ebamõistlikkusele viidates Aidu-3 karjääri siiski mitte avada. Koondatavate toetamiseks loob ettevõtja miljoni euro suuruse fondi, mille abil suunatakse inimesed ümberõppele. Lisaks lõpetab AS Eesti Energia Kaevandused 2013. aasta juulis põlevkivi kaevandamise Viru kaevanduse ühes osas. Tootmise lõpetamisel see põlevkivi, mida on võimalik Viru kaevanduse kaudu kätte saada, ammen-dub. Kaevanduskäikude suur kalle ei võimalda seal nimelt kasutada põlevkivi väljaveoks Viru kaevanduse rööbastransporti. AS Eesti Energia Kaevandused plaanib selle põlevkivi kaevandada juba Estonia kaevanduse kaudu. Kaubapõlevkivi on kõnealuses osas ligi 8 miljonit tonni. Viru kaevanduses töötab praegu ligi 500 inimest, kellest valdav osa on plaanis peale kaevanduse põlevkivivaru ammendumist viia üle Estonia kaevandusse, kus ettevõtte plaanib tootmismahu oluliselt suurendada. Samuti vajatakse töölisi ka lähiaastatel avatavasse Uus-Kiviõli kaevandusse. Eesti Energia Kaevanduste hinnangul annaks Uus-Kiviõli kaevandus tööd 700–900 kaevurile. Luba Uus-Kiviõli kaeväljale on Eesti Energial olemas ning ettevalmistused kaevanduse rajamiseks käivad. Eesti Energia kinnitusel otsitakse aktiivselt võimalusi pakkuda koondatavatele töötajatele mõnd muud ametikohta või ümberõpet.

Teine küsimus: "Aidu-3 kaevanduse avamata jätmine võib tõepoolest olla lühiajalisel majanduslikult kasulik otsus, kuid kas sellise otsuse tegemisel ei tuleks arvestada ka pikaajalist tulukust ning fakti, et kui Aidu karjäär sulgeda ning Aidu-3 kaevandust praegu mitte rajada, siis tulevikus on sealse potentsiaalse põlevkivivaru kaevandamine oluliselt kallim?"

Võimalust võtta Aidu karjääri sulgemise järel kasutusse naabruses asuva Aidu-3 põlevkivivaru kaaluti väga põhjalikult. Samas näitasid mitmed arvestused, et kõrgete kulude tõttu ei oleks seal toodetud põlevkivi hind konkurentsivõimeline. Aidu-3 planeeriti nimelt allmaakaevandusena, kus maapind tuleks ülal hoida tervikutel, millega kaasnevad kuni 30%-lised tootmiskaod. Aidu-3 põlevkivivarust saaks aastatel 2012–2015 toota 6,3 miljonit tonni põlevkivi. Tootmise ajal tuleks kaevandusvett pumbata välja umbes 70 miljonit kuupmeetrit aastas, seda nii Aidu-3 kui ka suletava Aidu karjääri alalt. See on väga suur kogus, mis tõstaks oluliselt ka kaevandamise kulusid ja muudaks seal toodetud põlevkivi ebamõistlikult kalliks. Samas on Aidu-3 varu kaevandatav ka lõuna suunast lähenedes, mis võimaldab jätta suletavasse Aidu karjääri koguneva vee kaitseterviku taha ning tagada kaevandatavale kivile konkurentsivõimeline hind.

Kolmas küsimus: "Kuidas Te hindate 290 inimese koondamist piirkonnas, kus on Eesti üks kõrgemaid tööpuudusi? Kas see ei ole sotsiaalselt vastutustundetu? Arvestada tuleb ka sellise massilise koondamise mõju kuritegevusele." Ma ütlen kohe ette ära, et kuritegevuse ja kaevurite seostamine on küll kurjast. Minu meelest on kaevurid ülimalt distsiplineeritud, kohusetundlikud inimesed ja mina keeldun kategooriliselt neid kuritegevusega seostamast. Aga siiski vastuse juurde tagasi. Koondamine on töötajate ning nende lähedaste seisukohalt alati negatiivne sündmus, kuid töökohtade tekimine ja kadumine on paratamatult pidevalt muutuva majanduse üks osa. Veerandil koondatutest on õigus vanaduspensionile või soodustingimustel pensionile. Kaevandustöötajate oskusi on Eesti Töötukassa hinnanud kõrgelt ning see loob eelduse ka töö leidmiseks teistes ettevõtetes. Eesti Energia poolt selleks otstarbeks ette nähtud sotsiaalsed tagatised või abinõud uue töö saamiseks peavad kaasa aitama ülemineku lihtsustamisele. Ühe meetmena on Eesti Energia loomas Aidu karjäärist koondatavatele töötajatele arendusfondi, mis aitaks inimestel muutustega toime tulla. Arendusfondi eesmärkideks on kindlustada sissetulek pensionieelikutele pensioniea saabumiseni ning tagada töötukassa pakutavate ümberõppekursuste läbijatele võimalus pikemalt kursustel osaleda ning aktiivselt tööd otsida, makstes

pärast töötuskindlustushüvitise maksmise perioodi lõppu kindlaksmääratud aja jooksul stipendiumi neile, kes ei ole selle aja jooksul tööd leidnud.

Neljäs küsimus: "Kas Eesti riik loodab ka Ida-Virumaa töötuseprobleemi lahendamisel naabrite abile, et mitte oma raha selleks kulutada?" Ida-Virumaa on töötukassale teada antud vabade töökohtade arvult maakondade seas kolmandal kohal. Tõsi, töötute arvuga võrreldes on vabu töökohti siiski tunduvalt vähem. Tuleb tunnistada, et enam kui poole vabadest töökohtadest moodustavad oskus- ja käsitöölise ning seadme- ja masinaoperaatori ametialad, mis küll ei kattu üks-üheselt kaevurite tänaste oskustega. Viru Keemia Grupp AS on rajamas Ojamaa kaevandust, kuhu vajatakse sel aastal täiendavalt 200 inimest. Samuti plaanib oma karjääris põlevkivi kaevandamise mahtu suurendada Kiviõli Keemiatööstuse AS. Suure tööpuuduse tingimustes on paljudel selle piirkonna ettevõtetel ikkagi veel raskusi töötajate leidmisega, tihti käib sel juhul jutust läbi märksõna "hea töötaja". Kinnitan veel kord oma veendumust, mida ma korra juba väljendasin: kaevurid on kindlasti head töötajad. Kaevanduses töötanud inimestel on lisaks oskustele ja tehnilisele ettevalmistusele ette näidata hea töödistsipliin, mis võib anda lisaeelise just nendele inimestele. Eesti riik teadagi toetab töötuid oma võimaluste piires nii sisetulekute kindlustamisel töötuse perioodil kui ka ümberõppe võimalustega, siin ei saa küll rääkida probleemi lükkamisest kellegi teise lahendamiseks. Aga avaldan veel kord oma veendumust, et kaevuritest töötuid ei saa.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna, austatud peaminister! Teile on ka küsimus. Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Kõigepealt täpsustaksin stenogrammi huvides veel kord, kuigi Lembit Kaljuvee seda möödaminnes juba tegi, et Eesti Energia nõukogu sellist küsimust arutanud ei ole. See otsus tehti Eesti Energia juhatuse tasemel. Küsimuse esitan aga endise keskkonnakomisjoni liikmena ja inimesena, kes on menetlenud põlevkivi arengukava, mis käesoleval perioodil kehtib. Maapõueseaduses, mis samuti põlevkivi kasutamist reguleerib, ei ole ära toodud sätet, et

seada peaks kasutama säästlikult. Arengukavas on küll välja toodud, et kuskile ei tohiks jätta selliseid üksikuid tükke meie rahvuslikku rikkust. Kas oleks otstarbekas see ka seaduse tasemel täpsemalt üle vaadata, et meie põlevkivi saaks ikkagi säästlikumalt kasutatud?

Andrus Ansip

Aitäh! Säästlik kasutamine tuleb tervest mõistusest. Kas kõiki asju, mida reguleerib *common sense* ehk terve mõistus, on ilmtingimata vaja seadustesse kirjutada, selles ma julgen küll kahelda.

Nüüd otsuste langetamisest. Põhimõtteliselt on ju kõigile saalis olijatele otsuste langetamise mehhanism täiesti arusaadav. Meil on iseseisev äriühing AS Eesti Energia, kes langetab otsuseid iseseisvalt juhatuse tasemel, ja kui juhatuse pädevusest jääb väheks, siis nõukogu tasemel. Äriühingu nõukogusse ja juhatusse kuuluvad isikud vastutavad solidaarselt äriühingu otsuste, valede otsuste või otsustamatusega tekitatud kahjude eest ka oma isikliku varaga. Nii on see vähemalt printsüübis. Ja mitte ükski seadus ei luba ministril või peaministril kasutada telefoniõigust selleks, et oma tõekspidamisi äriühingus realiseerida. Minister saab oma seisukohti kehtestada äriühingu nõukogu kaudu. Kui nõukogu ei järgi omaniku tahet – olgu öeldud, et see pole mitte alati kõige määravam, näiteks võlausaldaja tahe võib veelgi olulisem olla –, kui nõukogu siiski ei järgi omanike huvisid ega tahet, kahjustamata teiste õigustatud nõudlejate huvisid, siis vahetab minister nõukogu liikmeid. Ma usun, et praegusel juhul on Eesti Energia põhjendused ministriumile kaunis veenvad. Ressurss on põhimõtteliselt kasutatav, kui sellele teiselt suunalt läheneda. Praeguselt suunalt kaevandamise jätkamine tooks spetsialistide kinnitusele kaasa ebamõistlikult suured vee väljapumpamise kulud ja mitte keegi elektrienergia tarbijatest ei ole huvitatud ebamõistlikest kuludest, mis lõppkokkuvõttes kajastuvad kindlasti ka elektri hinnas.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Leinatamm, palun!

Tarmo Leinatamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud peaminister! Võib-olla ma olen asjatundmatu, aga kas on

olemas selline üldine vaade, kus kaevandada, millal kaevandada, või on see äriühingu enda otsustada, kas ta sulgeb ühe kaevanduse, kas ta suurendab kaevamist, kas ta avab ühe kaevanduse? Kas on olemas selline üldine seire, n-ö Eesti kaevanduste plaan?

Andrus Ansip

On olemas vastavad arengukavad. Kaevelubade väljastamisel nähakse ette mingi kindla ressursi ammendamise, sealhulgas täielik ammendamise. Kui rääkida üldistavalt, siis see on olnud Eestis mõneti probleemiks, et teatud juhtudel ei olda majanduslikult huvitatud näiteks liiva- või kruusakarjääride lõpuni ammendamisest. Märksa odavam on minna järgmistele aladele ja ressursi täielikult mitte ammendada. Aga seadused on ka küllalt karmid, et selliseid olukordi reguleerida.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra peaminister! Viimase kahe nädala jooksul ütles poliitiliselt päris kõva sõna energeetikute ja kaevurite ametiühing. Seoses sellega ongi mul teile, lugupeetud härra peaminister, küsimus: kas teil ei ole plaanis kohtuda nimetatud ametiühinguga, et arutada nende probleemi ja üldse Ida-Virumaa elust rääkida?

Andrus Ansip

Aitäh! Niipalju kui mina nende ametiühingu esindajate avaldustega kursis olen – see piirdub aga ainult televahendusel kuulduga –, ei olnud neil iseseisvat probleemi. Neil olid probleemid kollektiivlepingu seadusega. Tõttõelda on need probleemid, mida ametiühingu juht "Aktuaalse kaamera" uudiste kaudu seoses kollektiivlepingu seaduse menetlemisega Riigikogus esitas, mulle sügavalt arusaamatud. Ma kasutan siinkohal seda tribüüni, et veel kord öelda: praegu kehtiv kollektiivlepingu seadus on õiguskantsleri hinnangul vastuolus meie põhiseadusega. Enamgi veel, ta on vastuolus ka Euroopa Liidu õigusega. Asja võib võtta veelgi laiemalt – ta on vastuolus inimõigustega, vabaduse printsiibiga. Teatavasti tähendab vabadus ka lepinguvabadust, õigust lepingulistesse suhetesse astuda ja õigus ka

nendest suhetest väljuda, kuid praegu kehtiv kollektiivlepingu seadus ei näe ette võimalust ühe poole taotlusel tähtajalist lepingut lõpetada. Praegu on olukord selline, kus ühel lepingupoolel on võimatu tähtajalist lepingut üles öelda. Kui saabub tähtajalise lepingu lõpptähtaeg, siis muutuvad lepingujärgsed kohustused, vaatamata ühe poole vastuseisule, igavesti kehtivaks mõlemale lepingupoolele. Sellest vastuolust on saanud aru ka ametiühingute juhid, kes on Riigikogu õiguskomisjonile oma seisukohad esitanud ja Riigikogu õiguskomisjon on need seisukohad arvesse võtnud.

Uue eelnõu järgi, mida te sel nädalal menetlema hakkate, on nii, et kui üks lepingupool ei soovi tähtajalise lepingu tähtajatuks muutumist, siis peab ta oma mittesoovimisest andma kirjalikult märku vähemalt kolm kuud enne lepingu tähtaja saabumist. Juhul kui kumbki pool ei ole avaldanud soovi lepingu tähtaja saabumisel lõpetada, siis muutub see leping tähtajatuks lepinguks. Tähtajatut lepingut omakorda on võimalik lõpetada ühe poole kuuekuulise etteteatamise korral. Ja see kuus kuud on just nimelt ametiühingute soov. Esialgses, Riigikogu õiguskomisjonis algatatud eelnõus oli see tähtaeg kolm kuud. Ametiühingute nõudmised võeti täielikult arvesse. Ma ei mõista teie viidatud ametiühingu juhi, samuti Eesti Ametiühingute Keskliidu juhi ja Transpordi Ametiühingu juhi pretensioone kollektiivlepingu seaduse muutmise menetlemisele. Ammugi on täiesti kohatud need nõudmised, mida selle seaduse muutmise peatamiseks on esitatud Vabariigi Valitsuse aadressil. Austatud Riigikogu liikmed teavad ju kõik, et Vabariigi Valitsus ei ole see, kes saab Riigikogule dikteerida, kas õiguskomisjon võib algatada eelnõu või mitte, kas Riigikogu võib seda eelnõu menetleda või mitte. On kahetsusväärne, et ametiühingujuhid on väga paljud Eestimaa inimesed eksiteele viinud.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Austatud peaminister! Eestis on kaks regiooni, kus on kõrgenenud tööpuudus ja töötute arv on väga suur – need on Kagu-Eesti ja Ida-Virumaa. Teie vastuste järgi koondatakse 351 töötajat

290. Te võite mind parandada, aga ma sain aru, et üks neljandik nendest läheb kas eelpensionile või pensionile ja ülejäänud siiski koondatakse. Ütlesite ka, et enamik neist suunatakse ümberõppele. See on väärt asi, et inimesed saavad ümberõpet. Minu küsimus on: milliste ametikohtade järele on Ida-Virumaal suurem nõudlus ja kuidas garanteeritakse, et maksu maksjate raha eest ümberõppe saanuna need inimesed ka töökoha leiavad?

Andrus Ansip

Aitäh! Jah, te olete täiesti õigesti aru saanud, et veerand nendest inimestest läheb kas vanaduspensionile või sooduspensionile. Töökohtadest, nagu ma juba nimetasin, vajatakse kõige enam just kvalifitseeritud tehnikainimesi. Kaevuri elukutse ei ole üks-üheselt see, mida praegu Ida-Virumaa tööturul otsitakse, kuid töötukassa hinnangul või Eesti Energia hinnangul on nendel inimestel suhteliselt suur tõenäosus nendele kohtadele kvalifitseeruda. Ma nimetasin ka seda, et lähemal ajal on erakapitalil põhinevatel äriühingutel kavas avada uusi kaevandusi, kuhu vajatakse kaevureid rohkem, kui praegu Aidu karjääri sulgemisel Eesti Energiast koondatakse. Veel kord: Eesti Energia toetab igati nende inimeste ümberõpet, luuakse spetsiaalne fond, ka riik toetab ja ma olen päris veendunud, et töötuks need inimesed küll ei jää.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Ennist oma erakonnakaaslasele vastates mainisite, et põlevkivi säästlikul kasutamisel tuleb lähtuda tervest mõistusest. Nimetasite ka seda, et 8 miljonit tonni Aidule mahajäävat põlevkiviresurssi oleks liiga kulukas kasutusele võtta ja et kergem ning kasumlikum on mujal uut kaevandamist alustada. Hiljem ütlesite, et kunagi ikka sinna Aidule naastakse. Kas te saate täpsustada, millal minnakse Aidu karjääri selle mahajäänud ressursi järele, sest niisama mahajäetuna ei ole see kindlasti mitte säästlik majandamine?

Andrus Ansip

Aitäh! Oma vastuses ma peatusin kaunis pikalt sellel, missugused oleksid lisakulud Aidu-3 karjääri avamisel just sellelt suunalt, nagu teda esialgu kavatseti avada. Need veekogused, mis tuleb praegu mahajäetavast, ammendunud ressursiga karjäärast ja avatavast kaevandusest ära pumbata, on ebamõistlikult suured. See on keskkonnareostus, see on otse- ne majanduslik kahju. Ma ei ole öelnud, et midagi jäetakse maha, lihtsalt põlatakse ära või midagi taolist. Aidu-3 kaevandus on ikka täiesti iseseisev eraldi ressurs ja see on majandusliku otstarbekuse küsimus, missugusest ilmakaarest sellele ressursile läheneda. Eesti Energia ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi energeetikud kinnitavad, et varem kavandatud suunalt kaevandamine on majanduslikult ebaotstarbekas, teiselt suunalt kaevandamine võimaldab ammendunud ressursiga Aidu karjääri vett mitte välja pumbata ja see muudab põlevkivi kaevandamise tulevikus seal majanduslikult otstarbekaks. Aidu-3 kaevanduse nüüd kohe ja praegu avamata jätmise ei ole ressursi raiskamise. Vastasin nii oma erakonnakaaslasele.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud peaminister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Härra juhataja! Head kolleegid! Hea peaminister! Kindlasti olid need väited, mis te siin ette lugesite ja millest te rääkisite, enamikus õiged. Mis puudutab Aidu-3 majanduslikku külge, siis olid nad õiged selles osas, et veeresurss, mis tuleb seal välja pumbata, on suur – 70 miljonit tonni. Aga on öeldud, et räägi tõtt ja ainult tõtt, aga mitte kogu tõtt. Ma ei süüdistata teid, et te ei tahtnud rääkida või ei rääkinud kogu tõtt, aga ma tahan lihtsalt aruteluga selles mõttes edasi minna, nagu ma alguses palusin, et käige see asi veel kord läbi.

Tõesti, mis puudutab Eesti Energia seisukohta, siis Eesti Energiale kui ettevõttele on praegu Aidu-3 kaevandama hakata majanduslikult kahjulik. Kaevandusluba anti neile poolteist aastat tagasi kiirendatud korras, et jätkata Aidu tööd, ja nad palusidki seda luba selleks, et seal tööd edasi teha. Nüüd aga pakuvad nad

seda VKG-le, kes on seal lõuna pool ja kellel on seal tõesti odavam tegutseda. Sel juhul tuleks võtta Eesti Energia käest kaevandusluba ära, panna ta uuesti müüki või oksjonile ja siis saaksid VKG või mõni teine või kolmas sellele asjale n-ö ligi minna. Eesti Energiale anti see võimalus kiirendatud korras, et jätta karjäär töösse ja inimesed tööle, ja nüüd ta tahab müüa seda VKG-le või Kiviõlile.

Nüüd see, mis te rääkisite kaevuritest. Tõesti, inimestesse tulebki suhtuda nii, et nad on ausad ja ei ole kuritegelikud. Aga mina töötasin sel ajal Eesti Põlevkivis, kui me seal kaevandusi sulgesime. Me jälgisime olukorda hästi tähelepanelikult ja kahjuks oli nii, et kui tulid need suuremad sulgemised ja töötus piirkonnas kasvas, siis kasvas ka kuritegevus. Seesama tubli ja aus kaevur, kui teda kuskile tööle ei võetud, lapsed olid kodus ja nõudsid süüa, tuli kaevandusse, kus ta enam ei töötanud, kust ta oli lahti lastud, ja varastas sealt kaablit, metalli. Ta teadis täpselt, kus need asjad on. Räägin lihtsalt sellepärast, et me ei paneks inimest sellisesse seisusse, et laseme ta lahti ja vaatame, katsugu ise hakkama saada. Ma ei tea, kui palju või vähe peaminister peab sellele mõtlema, aga ta peab teadma, et kahjuks on sellised ohud olemas, ja sellepärast oligi niisugune lausejupp küsimuses sees. Mina usun ka, et kaevurid on head ja tublid. Kaevuri töö on ääretult raske, nii rasket tööd saavad teha head inimesed, selles ma olen veendunud.

Aga nüüd majanduslikust seisukohast. Ma ütlesin, et Eesti Energiale on see kasulik. Eesti riigile see tegelikult kasulik ei ole, sest kolm ettevõtet saavad Aidu karjääri sulgemisest kahju. Nad on oma tootmise selle kivi peale üles ehitanud. Näiteks Kunda Nordic Tsement, kus ma ise olen seitse aastat töötanud. Võin öelda, et nende tehnoloogia on Aidu kivi peale üles ehitatud. Nad peavad hakkama rohkem sütt sisse ostma, peavad oma küttesegud ümber kalkuleerima. Tegelikult hakkavad nad kütust importima, kusjuures meie oma ressursid on seal lähedal olemas. Samuti saaksid Aidu kivist kasu nii VKG kui Kiviõli.

Nii et selles asjas on oma idu ja uba sees, see ei ole niisama, et lihtsalt küsitakse ja vastatakse. Tegelikult tuleks veel kord mõelda. Ma palun, et valitsus teeks seda! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli peaminister Andrus Ansipi!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Väga austatud Lembit Kaljuvee! Lembit Kaljuvee, te olete põlevkivi alal tuhat korda suurem spetsialist, kui mina seda olen, ja ma usun, et teie tänased tähelepanu osutamised panevad neid inimesi, kes on otsused juba langetanud, veel kord kaaluma oma otsuste õigsust. Panevad ka Eesti Energia nõukogu liikmeid mõtlema, kas kõigis seni langetatud otsustes on võetud arvesse kõiki aspekte või ei ole. Aga kindlasti me ei tohiks sundida ühtegi äriühingut – pole oluline, kas riigile kuuluvat või riigile mittekuuluvat äriühingut – kahjumlikult töötama. Lõppkokkuvõttes maksavad selle kahjumi kinni kõik maksumaksjad. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Arupärimisele on vastatud.

3. Arupärimine teenuste kättesaadavuse kohta (nr 108)

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi kolmanda arupärimise juurde, mille on esitanud Riigikogu liikmed Andres Anvelt, Helmen Kütt, Jaak Allik, Jaan Õunapuu, Jevgeni Ossinovski, Kajar Lember, Kalev Kotkas, Kalvi Kõva, Neeme Suur, Rannar Vassiljev ja Rein Randver veebruarikuu 8. päeval 2012. aastal. Arupärimine kannab numbrit 108 ja teemaks on teenuste kättesaadavus. Arupärimisele vastab peaminister Andrus Ansip. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärimist tutvustama arupärijate esindaja Neeme Suure!

Neeme Suur

Härra juhataja! Lugupeetud peaminister ja kultuuriminister! Hakkaksin pihta sellest hetkest, kui umbes kuu aega tagasi ilmus Lääne maakonna ajalehes Lääne Elu esimesel leheküljel võidurõõmus pealkiri, et Virtsu sularahautomaadi likvideerimine lükkus aastaks ajaks edasi. See oli tollal kodanikuühiskonna selge võit, mida tegelikult tunnistas ka Swed-

banki esindaja, kes ütles, et nad ei osanud aimata, et see liigutus võib saada nii suure tähelepanu osaliseks. Sellesama ajalehe kolmandal leheküljel oli teine artikkel, mis ütles, et kauplusauto lõpetab tegevuse Nõva valla ja Hanila valla territooriumil. Virtsu sularaha-automaat on ka Hanila valla territooriumil. Samal ajal me teame, et Virtsus on likvideerimisel Eesti Posti kontor. See kõik viib mõttele, et teenuste kättesaadavus ei ole selline teema, mida me saaksime käsitleda teenuste haaval, et võtame ühe teenuse või teise teenuse. Praegu räägitakse väga palju koolivõrgu korrastamisest, kuid käsitleda koolivõrgu korrastamist ilma ühistranspordivõrgu vastavate muudatusteta on peaaegu võimatu. Siit tulenebki selle arupärimise mõte.

Ja veel. Me räägime avalikest teenustest väga palju, kuid lisaks avalikule sektorile osutab elu normaalseks toimimiseks vajalikke teenuseid ka erasektor. Mitmel puhul, kui erasektori teenus ei ole majanduslikult tasuv, näiteks ühistranspordis, toetatakse teenuste osutamist riiklikult. Normaalse elu võimalikkuse seisukohast lähtudes on elutähtsad ka sellised teenused nagu toidukaupade jaemüük, mootorikütuse jaemüük, ravimite jaemüük, andmeside ja sularaha väljastamine. Viimasel ajal on sagenenud juhtumid, kus kas avaliku sektori asutus või erasektori ettevõtte vähendab teenuse osutamist väljaspool suuremaid keskusi, tuues põhjuseks kas avaliku teenuse liiga kõrge maksumuse või erateenuse vähese tasuvuse. Selliste protsesside tagajärjel suureneb erinevus Eesti eri piirkondade elukeskkonna kvaliteedi vahel ning vähenevad võimalused tagada riigi territooriumi tasakaalustatud areng. Sellisest murest ajendatuna ongi nüüd hulk sotsiaaldemokraate pöördunud arupärimisega herra peaministri poole ja me loodame saada häid vastuseid. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli peaminister Andrus Ansipi, et antud arupärimisele vastata!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Vastan teie küsimustele.

Esimene küsimus: "Kas peate vajalikuks sellistele avaliku sektori poolt osutatavatele

või korraldatavatele teenustele, nagu näiteks teede hooldus, maakonnasisene ühistransport, joogiveevarustus, elektrivarustus, esmatasandi arstiabi, kiirabiteenus, korraldusteenus, päästeteenus, eelkooli- ja põhiharidus ja postiteenus, kättesaadavuse standardite koordineeritud koostamist?" Olen seisukohal, et kohaliku omavalitsuse pakutavate avalike teenuste taseme määramine on osa kohalikust demokraatlikust otsustusprotsessist, millesse riik peab sekkuma vaid siis, kui see on vajalik kodanike põhiõiguste kaitseks ja kohalik iseotsustamine ei toimi. Omavalitsuste osutatavatele teenustele ja kohalike omavalitsuste täidetavatele omavalitsuslikele ülesannetele ei ole mõistlik riiklikult norme kehtestada, sest riigipoolsete nõuete seadmine omavalitsuste pakutavatele omavalitsuslikele teenustele ja nende pakumise korraldamisele on oluline omavalitsuste autonoomia riive. Kui see on osutunud mõnel juhul vajalikuks, siis sisaldavad valdkondade õigusaktid juba avaliku sektori osutatavate või korraldatavate teenuste kvaliteedile või kättesaadavusele seatud konkreetseid soovituslikke või kohustuslikke norme. Näiteks teehooldusele on majandus- ja kommunikatsiooniministri määrusega kehtestatud tee seisundi nõuded, sealhulgas nõuded teekattele, teekatte tasasusele ja defektidele, nähtavusele, lumehooldustööde sagedusele jne. Nende täitmine on kohustuslik kõigile avalikult kasutatavate teede omanikele, välja arvatud kõige madalama seisunditasemega kohalikud teed, mille seisundi nõuded kehtestab tee valdaja ise.

Maakonnasisesele ühistranspordile on teede- ja sideministri määrusega "Teenindustaseme soovituslikud normid avalikule kohalikule liiniveole" sätestatud soovituslikud alused teenindustaseme normide kehtestamiseks valla-, linna- ja maakonnaliinidel, nagu näiteks normid liini tööajale, täituvusele, intervallidele, sellele, kui pikk on jalgsikäigutee peatuseni jne. Joogivee kvaliteedi nõudeid sätestab sotsiaalministri määrus "Joogivee kvaliteedi- ja kontrollinõuded ning analüüsimeetodid". Perearsti teenuse kättesaadavust reguleerib sotsiaalministri määrus "Perearsti ja temaga koos töötavate tervishoiutöötajate tööjuhend", mille kohaselt perearsti vastuvõtuaeg on vähemalt 20 tundi nädalas. Perearst võtab vastu igal tööpäeval ajavahemikus kella 8–18, sealhulgas vähemalt ühel päeval nädalas peab vastuvõtt

olema kuni kella 18-ni. Perearsti tegevuskoht peab olema avatud ja patsientide vastuvõtule registreerimine tagatud tööpäeviti vähemalt kaheksa tundi päevas. Kiirabiteenuse kättesaadavust reguleerib tervishoiuteenuste korraldamise seaduse alusel antud Vabariigi Valitsuse määrus "Kiirabi, haiglate ning pääste- ja politseiasutuste kiirabialase koostöö kord", mis sätestab näiteks kiirabibrigaadi väljasõitmise ühe minuti jooksul, kui abivajaja seisund on eluohtlik, nelja minuti jooksul, kui abivajaja seisund on raske ja võib olla eluohtlik, ning muudel juhtudel esimesel võimalusel, kuid mitte hiljem kui kahe tunni pärast.

Lastehoiuteenuse osas on omavalitsusel kohustus tagada kõigile 1,5–7-aastastele lastele, kelle elukoht on tema valla või linna haldusterritooriumil ning kelle vanemad seda soovivad, võimalus käia teeninduspiirkonna lasteasutustes. Põhihariduse kättesaadavuse kriteeriume reguleerib põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, sätestades, et vähemalt 80%-l õpilastest, kelle jaoks põhikool on elukohajärgne kool, ei tohi kuluda kooli jõudmiseks rohkem kui 60 minutit ning igas maakonnas peab olema tagatud üldkeskhariduse omandamise võimalus. Postiteenuse osutamisel on reguleeritud, et teenuse osutaja tagab postisaadetiste kogumise ja saajale kättetoimetamise kõigil tööpäevadel ning mitte vähem kui viiel päeval nädalas ja üks kord päevas kogu Eesti territooriumi ulatuses ning vähemalt 90% lihtsaadetistest toimetatakse saajale kätte üleandmise päevale järgneval tööpäeval.

Seega ei saa öelda, et meil puuduksid teenuste kättesaadavuse standardid või avalike teenuste osutamise normid. Valdkonnaministrid peavad jooksvalt enda vastutusallas hindama, kas on võimalik ja otstarbekas oma valdkonna seadustes norme täpsustada, et tagada parem teenuse osutamise korraldus ning kvaliteet ühtlaselt üle Eesti. Eeskuju saab võtta maavalitsuste koostatud sotsiaalse infrastruktuuri planeeringutest, sest teenuse kättesaadavuse hindamisele ja sellest tulenevate meetmete planeerimisele kohalikul tasandil aitab analoogsete kättesaadavuse kriteeriumide kokuleppimine kindlasti kaasa.

Teine küsimus: "Juhul, kui peate vajalikuks avaliku sektori poolt osutatavatele või korraldatavatele teenustele koordineeritud standardite koostamist, siis millise riikliku ametkonna

ülesanne on vastav koordineeriv tegevus?" Ma ei pea vajalikuks koordineerivat asutust nimetada. Iga minister vastutab ise oma valitsemisala korraldamise eest, sealhulgas ka teenuste kättesaadavuse tagamise eest. Kuid ma pean vajalikuks kõigi esmavajalike teenuste kättesaadavuse kriteeriumide kooskõlastamist regionaalministriga, kelle üks ülesanne valitsuses on kaitsta regionaalpoliitilisi eesmärke, kui need satuvad vastuollu valdkondlike eesmärkidega.

Kolmas küsimus: "Kas peate normaalseks olukorda, kus sellise elutähtsa teenuse, nagu on näiteks päästeteenistus, kättesaadavuse kriteeriumid on määratud valitsemisala arengukavaga ja kinnitatud ministri poolt, aga mitte Vabariigi Valitsuse või Riigikogu poolt?" On oluline, et sellised kriteeriumid oleks kehtestatud ja nende kriteeriumide täitmiseks eraldatakse ka piisavalt rahalisi vahendeid. Seejuures ei ole esmatähtis, kas need on kehtestanud minister, Vabariigi Valitsus või Riigikogu. Kuna kriteeriumide näol võib tegemist olla ka ajas muutuvate suurustega, näiteks soovitakse neid mingil põhjusel täpsustada, siis on täiesti asjakohane, et kriteeriumid seatakse mõnes päindlikumas dokumendis, kui seda on seadus. Pean oluliseks, et kriteeriumid oleksid olemas, et kriteeriumid oleksid vastavuses eelarve võimalustega ning et kriteeriume järgitaks.

Neljas küsimus: "Kas peate vajalikuks avaliku sektori poolt osutatavate või korraldatavate teenuste kättesaadavuse standardite kinnitamist Riigikogu või vähemalt Vabariigi Valitsuse tasemel?" Ma ei pea seda vajalikuks. Valitsuse või Riigikogu tasemel normide kinnitamine muudaks nende ajakohastamise vastavalt vajaduste ja võimaluste muutumisele liiga aeganõudvaks. Subsidiaarsuse printsiip on demokraatlikes riikides keskne põhimõte. Poliitilised otsused tuleb alati teha madalaimal võimalikul haldus- ja poliitilisel tasandil ning võimalikult lähedal kodanikele. Küsimus ei ole mitte standardite kehtestamise tasandis, vaid pigem on otsustuskoht ettekirjutuste ja isotsustamise tasakaal ning ettekirjutuste ja eelarveliste võimaluste tasakaal.

Viies küsimus: "Kas valitsusel on ülevaade erasektori poolt pakutavate igapäevaseks elukorralduseks hädavajalike teenuste, nagu näiteks toidukaupade jaemüük, ravimite jaemüük, mootorikütuste jaemüük ja sularaha väljasta-

mine, kättesaadavusest Eesti maapiirkondades? Kui jah, siis kuidas seda infot kogutakse, kus ja millisel kujul on see ülevaade kajastatud?" Üleriigiliselt ei ole kõigi erasektori pakutavate teenuste osutamise geograafiat jooksvalt kaardistatud. Mitme esmatähtsa teenuse, nagu postiteenuse, ravimite müügi, esmatarbekaupade müügi ning pangateenuste kättesaadavust on kaardistatud maakonna sotsiaalse infrastruktuuri teemaplaneeringute koostamise raames. Tänapäevaks on sotsiaalse infrastruktuuri teemaplaneeringud kehtestatud kõigis 15 maakonnas. Maakonna teemaplaneeringute abil analüüsiti olukorda ning tehti ettepanekud teenuste kättesaadavuse ja paiknemisega seotud probleemide lahendamiseks maakonnas. Erapankade riiklik toetamine automaatide võrgu tihendamiseks hõreasustuspiirkondades ei saa olla prioriteetne ega ka pikemaajalisem lahendus. Kehtestatud maakonna teemaplaneeringuid saab aluseks võtta nii regionaalsel, kohalikul kui ka Vabariigi Valitsuse tasandil, kui tehakse avalike teenuste piirkondlikku kättesaadavust puudutavaid otsuseid ja struktuurireforme. Teemaplaneeringutes käsitletud teenuste lõikes on teenuste kättesaadavusega seotud info ja ettepanekud Siseministeeriumi tellimisel äsja koondatud ühtsesse kokkuvõttesse.

Kuues küsimus: "Kas valitsusel on kavas mingil moel mõjutada loetletud erasektori teenuste kättesaadavust maapiirkondades? Juhul kui jah, siis milliseid meetmeid selleks rakendatakse?"

Kui palju mul veel aega on jäänud?

Aseesimees Jüri Ratas

Neli minutit ja 37 sekundit.

Andrus Ansip

Ühte arupärimisse on pandud nii palju küsimusi, et jagub mitmeks aastaks.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud peaminister! Riigikogu liikmetel on õigus panna arupärimisse nii palju küsimusi, kui nad õigeks peavad. Teil on aega, teil on tublisti aega.

Andrus Ansip

Kuues küsimus: "Kas valitsusel on kavas mingil moel mõjutada loetletud erasektori

teenuste kättesaadavust maapiirkondades? Juhul kui jah, siis milliseid meetmeid selleks rakendatakse?" Erasektori teenuste osutamisse on riigil keerukas sekkuda. Käesolevast aastast on regionaalminister algatanud uue meetmena kohalike teenusekeskuste toetuskeemi, mida katsetatakse esmalt kolmes Kagu-Eesti maakonnas. Meetme eesmärk on parandada esmavajalike erasektori teenuste kättesaadavust maapiirkondades, toetades külakaupluste tegevust ning nende juures pakutavate teenuste mitmekesistamist tavapärase toidukaupade jae müügi kõrval.

Seitsmes küsimus: "Kas Vabariigi Valitsusel on kavas mõjutada mingil moel sularaha väljastamise teenuse kättesaadavust Eesti maapiirkondades? Kui jah, siis mil moel?" Erateenuste turgu ja asukohavalikuid on valitsusel kahtlemata väga keerukas suunata. Sularaha väljastamise teenuse kõrval on väga oluline laiendada just muude tarkade lahenduste, eeskätt näiteks elektroonsete makseviiside kasutamist maapiirkondades. See Virtsu pangaautomaadi sulgemise otsus, mis jäi küll täide viimata, põhjustas väga suurt ühiskondlikku resonantsi ja tekitas väärarusaama, nagu Eestis ei olekski enam inimestel võimalik sularaha kätte saada ja nagu sularaha kättesaadavus olekski Eesti peamine probleem. Teatavasti on pangad tarbija poolt juhitud organisatsioonid ja pangad liiguvad oma teenustega sinna, kuhu tarbijad neid suuresti suunavad. See on kahepoolne protsess. Ja tarbijad on läinud üle elektroonsetesse pangandusse. Elektroonsete pangalahenduste väljatöötamine nõuab pankadelt täiesti arvestatavat ressursi. Ei saa eeldada, et see ressurss, mis pankade käsutuses on, oleks piiritu, lõpmatu, et seda ressursi oleks võimalik kasutada võrdselt nii nende pangandusteenuste arendamiseks, mis jäävad paratamatult ajalukku, kui ka uute teenuste arendamiseks.

Kaheksas küsimus: "Milliseks hindate Eesti regionaalarengu strateegia kui horisontaalse strateegilise dokumendi mõju valdkondlikele poliitikatele?" Praegu kehtiv riigi regionaalarengu strateegia on Vabariigi Valitsuse poolt heaks kiidetud dokument, mistõttu iga ministeerium peab oma valdkonna poliitika otsuste ja arengute kavandamisel lähtuma strateegias heaks kiidetud regionaalarengu üldistest põhimõtetest.

Üheksas küsimus: "Vabariigi Valitsuse koosseisus, peale peaministri, on veel kolm horisontaalse tegevusvaldkonnaga ministrit – rahandusminister, justiitsminister ja regionaalminister. Millised on regionaalministri võimalused mõjutada valdkondlikke harupoliitikaid?" Riigikogu 23. veebruari 2011. aasta otsusega on heaks kiidetud õiguspoliitika arengusuunad aastani 2018 ning õigusakti mõjude analüüsi kontseptsioon, millest tulenevalt regionaalministril on võimalus kaalutleda eelnõu kooskõlastamisel regionaalsete mõjude analüüsimise ning soovimatute territoriaalsete mõjude kompensatsioonimeetmete määratlemise piisavust ja adekvaatsust. Regionaalminister kooskõlastab valdkondlikke strateegiadokumente ning õigusakte. Regionaalminister osaleb sõna- ja hääleõigusega Vabariigi Valitsuse istungitel ning ministrite ja ministeeriumidevahelise komisjoni töös. Regionaalministril on võimalus teha Vabariigi Valitsusele ja ministeeriumidele ettepanekuid valitsusasutuste, kohalike ametiasutuste ning muude maakonnas asuvate riigiasutuste töö korraldamiseks.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud peaminister, ma tänan! Vastamise aeg on täis. Läheme nüüd küsimuste juurde. Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud peaminister! Ka minul on küsimus teenuste kättesaadavuse kohta, nimelt elektrienergia kättesaadavuse kohta. Eelmisel nädalal korraldati Narva elektrijaamades poliitiline streik. Kuidas te suhtute sellesse, et poliitilistel põhjustel mängitakse inimeste turvatundega, tahetakse sellise elutähtsa teenuse väiksema kättesaadavusega inimesi ja ka valitsust hirmutada? Mind isiklikult teeb küll murelikuks, et meie energiajulgeoleku tagavad Narva elektrijaamad ja inimesi hirmutatakse üle Eesti kas poliitilistel kaalutlustel või ma ei oska isegi öelda, mis kaalutlustel veel, elektrienergia varustamise katkestamisega.

Andrus Ansip

Aitäh! Minu asemel on hinnangu andnud maakohus, kes on keelanud tootmisvõimsust vähendada. See on ammendav vastus.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud peaminister! Mulle jäi selline mulje, et teil jäi üheksandale küsimusele vastamine pooleli. Kui te oleksite nii lahke ja lõpetaksite oma vastuse.

Andrus Ansip

Aitäh! Seda ettepanekut ma ootasingi. Jätkan sealt, kus vastus pooleli jäi. Aga mul on järgmiseks korraks palve: palun vormistage arupärimine väiksema arvu küsimustega, tehke mitu arupärimist, siis ajalimiit ei ammendu. Lõppotsus on muidugi teie teha. Regionaalminister saab kaasata valdkonna ministeeriumi regionaalarengu strateegia koostamise ja muude regionaalministri haldusala algatuste ettevalmistamise. Regionaalminister on kaasatud valdkonnapoliitikate strateegilist planeerimist ja üksikküsimusi puudutavatesse komisjonidesse ja töögruppidesse.

Teie lahel loal ma loeksin ette ka kümnen-da küsimuse ja vastuse sellele. Kümnes küsimus: "Milliseid põhimõttelisi meetmeid valitsus rakendab, tagamaks inimeste põhivajaduste parem tagatus igas Eesti paigas?" Valitsus rakendab inimeste põhivajaduste tagamiseks riigis kõiki valdkonnapoliitikaid, mis on ühel või teisel viisil seotud teenuste osutamise ja hüvede pakkumise korraldamisega kodanikele. Iga minister vastutab oma valitsemisalaga seotud teenuste kättesaadavuse tagamise eest. Inimeste põhivajaduste parem tagamine on olnud riigi regionaalarengu strateegia üks kolmest põhieesmärgist ning oluline osa on siin olnud mitme regionaalarengu meetme rakendamisel. Näiteks Euroopa Regionaalarengu Fondist kaasrahastatava kohalike avalike teenuste arendamise meetme kaudu on 2009.–2011. aasta jooksul eraldatud ligikaudu 98 miljoni euro ulatuses investeringutoetusi väljapoole viit suuremat linnapiirkonda. Lisaks riigieelarvelistest vahenditest kaasrahastatavad regionaalse investeringutoetuse ning hajaasustuse elektri- ja veoprogrammid, mille kaudu on inimeste põhivajaduste paremaks rahuldamiseks eraldatud toetusi 2008.–2010. aasta jooksul ligikaudu 11,4 miljoni euro ulatuses.

Inimeste põhivajaduste parem ja ühtlasem geograafiline tagatus on olnud siiani ja peab

jääma ka edaspidi riigi regionaalpoliitika oluliseks prioriteediks, kuid tuleb arvestada, et konkreetsed lahendusviisid võivad ajas muutuda sõltuvalt muutustest inimeste ruumilises mobiilsuses ning innovatsioonist teenuste osutamise viisides. Hõredama asustuse tingimustes muutub eriti oluliseks teenuste osutamine paindlikumal ja uuenduslikumal viisil. Riiklikult tuleb hõlbustada transpordikorralduse ja -taristu võimekust, et tagada teenuste parem ja mugavam kättesaadavus. Piirkondlike tööjõu-areaalide või toimealade parem sidustamine on seatud üheks prioriteediks ka uue üleriigilise planeeringu "Eesti 2030+" eelnõus ning kindlasti jagub siin ülesandeid, mida tuleb korraldada uue riikliku transpordi arengukava kaudu. Samuti tuleb jätkata info- ja kommunikatsioonitehnoloogiliste võimaluste ärakasutamist e-teenuste laiemaks pakkumiseks ning siin on riigi ülesanne tagada seda võimaldava ajakohase taristu olemasolu maapiirkondades. Selleks on valitsus Euroopa Liidu struktuurivahendite toel asunud jõuliselt arendama kiire interneti baastaristu arendamist maapiirkondades. Inimeste tegevusruumid ja teenuste osutamise võimalused on muutunud ning sellele vastavalt tuleb kohandada ka teenuste osutamise viise ja geograafiat. Vastupidi toimetamine ei saa olla pikemaajaliselt jätkusuutlik ega efektiivne. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Hea juhataja! Härra peaminister! Viimasel ajal on jälle päris pikalt räägitud haldusreformist, õigemini sellest, et haldusreform on jäänud meil tegemata. Härra peaminister, kas kohalike omavalitsuste haldusreform võib tagada inimeste põhivajaduste parema tagatuse igas Eesti paigas?

Andrus Ansip

Võib. Aga nagu varemgi siit kõnepuldist kinnitatud, on teenuste parem kvaliteet ja ka parem tagatus kindlasti maksumaksjale kulumakam kui praegune olukord. Ei maksa luua endale illusiooni, nagu oleks haldusterritoriaalsest reformist ehk lihtlabaselt öeldes valdade liitmisest võimalik saada rahalist kokkuhoidu. Viitan veel kord Tallinna Tehnikaülikooli pro-

fessori Wolfgang Drechsleri uurimistöodele, mis käsitlevad haldusterritoriaalseid reforme Saksamaal ja Belgias ja mis ühemõtteliselt kinnitavad, et suuremas kohalikus omavalitsuses kasvavad üldvalitsemiskulud elaniku kohta pärast haldusterritoriaalse reformi läbiviimist hüppeliselt. See on tulnud läbiviijatele üllatusena, aga kui on analüüsitud varasemaid reforme, siis on jõutud ühemõtteliselt arusaamiseni, et teistmoodi ei saanudki see olla. Veel kord: kui väikeses organisatsioonis on paljud protsessid iseorganiseeruvad, protsessid toimuvad kogukonna valvsa pilgu all, siis liidetud suures omavalitsuses need protsessid enam iseorganiseeruvad ei ole, neid on vaja formaliseerida. Lisaks sellele on vaja tekkinud horisontaalseid üksusi koordineerida. See toob kaasa vajaduse luua uusi vertikaalseid tasandeid ja lõppkokkuvõttes jõutakse sinnani, et pärast suuremate omavalitsuste tekitamist kasvavad halduskulud hüppeliselt.

Saksamaal juhtus see pärast väga põhjalikku eeltööd. Eesmärk oli 1980. aasta paiku (ma ei mäleta täpselt reformi läbiviimise aega) vähendada omavalitsuste arvu 2,5 korda. Uuritigi väga täpselt inimeste käitumisharjumusi – kus lapsed lasteaias käivad, kus lapsed koolis käivad, kus käiakse korvpalli mängimas, kus tehakse sisseoste, kus koorilaulu harjutatakse – ja leiti tõmbekeskused. Reform viidi läbi ja oldi väga ebameeldivalt üllatunud, kui halduskulud elaniku kohta kasvasid hüppeliselt.

Aga teenuse parem kvaliteet on suures omavalitsuses kindlasti võimalik ja ilmselt ka ootuspärane. Selleks neid reforme läbi viiaksegi. Sest kui väikeses omavalitsuses on üks mittespetsialist, näiteks endine veterinaar, korraka nii ehitusnõunik kui ka sotsiaalnõunik, siis suurde kohalikku omavalitsusse on võimalik palgata igasse ametisse erialaspetsialist. Kuid jah, suures omavalitsuses tuleb see teenus kodanikule, maksumaksjale märksa kallimalt kätte.

Aseesimees Jüri Ratas

Kajar Lember, palun!

Kajar Lember

Aitäh! Kõigepealt, ma olen täiesti nõus teie seisukohtadega haldusreformi osas, millest te just rääkisite. Regionaalminister on kindlasti natuke teisel seisukohal. Aga ma küsin nii: kas

teie meelest on meie tänased õigusaktid täiesti piisavad selleks, et regionaalminister saaks tahtmise ja oskuste korral harupoliitika kujundamisel kaasa rääkida, või on seda regionaalset aspekti ikkagi vähe arvestatud? Kas te näete mingit vajadust näiteks regionaalarengu suunamise seaduse järele?

Andrus Ansip

Aitäh! Siin saab vastata ainult filosoofiliselt: õigusakte saab alati täiustada.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud peaminister! Ma küsin veel kord Eesti regionaalarengu strateegia kohta. Kindlasti ei ole see strateegia dokument, mida vahetevahel lugeda. Strateegia on dokument, mille järgi tuleb Eesti riigil ka elada, ja Vabariigi Valitsusel seda enam. Sellest lähtudes tuleb vastu võtta seadusi, teha regulatsioone, koostada riigieelarvet jne, sest see strateegia peab ju tagama meie maaelanikkonna säilimise, teenuste tagamise, töökohtade loomise. Kuidas teie peaministrina hindate, kas selle strateegia täitmine on olnud hea või on esinenud puudusi?

Andrus Ansip

Te panete mind aina filosoferima. Küllap iga peaminister kinnitaks siit kõnetoolist, et on olnud puudusi.

Aseesimees Jüri Ratas

Andres Anvelt, palun!

Andres Anvelt

Aitäh, hea Riigikogu juhataja! Hea peaminister, kõigepealt suur tänu tõesti sisukate vastuste eest! Ma küsin täpsustuseks arupärimise esimese küsimuse kohta, kui te rääkisite kättesaadavuse standarditest. Te läksite kiirabiteenusest kohe üle hariduse juurde, nii et korra kaitse- ja päästeteenus jäi nagu kahe silma vahele. Eriti huvitab mind päästeteenus, kuna Siseministeriumi koostatud viimase analüüsi järgi pannakse kinni üheksa päästekomandot. Kas te võiksite kommenteerida just päästeteenuse standardite sisu, nii palju kui te teate?

Andrus Ansip

Sellest küsimusest ei saa isegi filosoferides üle. See küsimus eeldaks ikka väga põhjalikku vastust ja põhjalikku materjalide tutvustamist, milleks mina hetkel küll valmis ei ole. Perioodil 1. jaanuarist 2001 kuni 1. septembrini 2010 kehtis Eestis Vabariigi Valitsuse määrus 456, hiljem nr 39 "Riigi päästeasutuste struktuurile, varustatusele, dokumentatsioonile ja töökorraldusele esitatavad nõuded". Nimetatud määrus pani täpselt paika riiklike päästekomandode paigutamise alused, samuti muud olulised standardid, näiteks selle, millises varustuses ja väljasõiduvalmiduses peaksid komandod olema. Õnneks olid kehtestatud normid väga head normid, aga kahjuks ei jätkunud Eesti riigil vahendeid nende kehtestatud heade normide täitmiseks. Selle dilemma ees on iga riik, olgu ta rikas või vaene. Pelk rangete ilmastikukindlate normide kehtestamine ei taga turvalisust ega heaolu, vaja on ka normide täitmiseks vajalikke vahendeid. Aga nagu me teame, on vahenditega nii, et neid ei ole kusagil piisavalt, ei ole neid piisavalt vaeses Aafrika riigis ega rikkas Norras. Pikka aega Euroopa Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Kongressi liikmena tegutsenud inimesena võin ma kinnitada, et käärid võimaluste ja vajaduste vahel on enam-vähem samasugused, sõltumata sellest, kas riik on rikas või vaene.

Aseesimees Jüri Ratas

Helmen Kütt, palun!

Helmen Kütt

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud peaminister, kõigepealt suur tänu vastuste eest! Tundub, et paberi peal ongi kõik õige ja kõik väga hästi. Ma jagan kindlasti teie arvamust, et omavalitsuste autonoomiasse ei ole mõtet sekkuda. Aga nende vastuste põhjal tundub mulle, et iga ministeerium tegeleb oma pädevuse, oma võimaluste piires ja sekkumine tundub nagu ministeeriumide autonoomia riivena. Elu on kahjuks midagi muud. Inimesel on suhteliselt ükskõik, kas teenuste osutamist korraldab omavalitsus või riik, ent kui võimalused teenust saada temast väga kaugele lähevad, siis ta tunneb, et riik on ta maha jätnud. Sellepärast on mul selline küsimus. Ma sain aru, et regionaalministril on sõna- ja osalusõigus, aga kas ta neid ka kasutab? Võib-olla oleks vaja, et

ministeeriumid ühinevad ja otsustavad ära, kus Eesti riigis polegi üldse mõtet enam elada? Inimesed teavad seda ette ja jätavad siis need kohad maha.

Andrus Ansip

Jah, regionaalminister kasutab oma sõnaõigust. Aga nii nagu see on ka kõigi teiste valitsuse ministrite puhul, peab alati langetama optimaalseid otsuseid. Selliseid otsuseid, millel oleks ka rahaline kate. Me ei saa langetada idealistlikke otsuseid, mille elluviimiseks maksumaksjad riigikassasse raha maksnud ei ole. Ma ei läheks kaasa ka mingite pessimistlike stsenaariumide koostamisega. Ma usun, et Eestis ei saabu kunagi seda aega, kui valitsus hakkab otsustama, missugused külad on perspektiivikad ja missugused külad on perspektiivitud. Mina olen juba nii eakas inimene küll, et ma mäletan seda aega, kui minu kodukohta, vanaisa ehitatud maja, peeti perspektiivituks ja see taheti maaparanduse käigus külanõukogu juurde külla vedada. Õnneks ei realiseerunud need plaanid siis ja ammugi pole meil põhjust karta, et sellised plaanid võiksid realiseeruda iseseisvas Eesti Vabariigis.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud peaminister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove on, avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Neeme Suure!

Neeme Suur

Härra juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud ministrid! Sotsiaaldemokraatide arupärimise põhjustas mure teenuste kättesaadavuse, eelkõige inimeste elukvaliteeti oluliselt mõjutavate teenuste pärast, olenemata inimeste elukohast. Lubage mul aga alustada pisut kaugemalt ja põhimõttelisematest küsimustest. Inimeste, nii igäühe kui ka kodaniku kohustused riigi ees on küllaltki üheselt mõistetavad ja oma olemuselt suuremas osas ka absoluutsed. Kohustus olla ustav põhiseaduslikule korrale, kohustus osaleda riigi kaitses, kohustus õiguskuulekalt käituda, kohustus maksta makse jne. Kodaniku kohustused riigi ees ei sõltu tema elukoha geograafilisest paiknemisest. Ei ole olnud kuulda, et väikeasulast pärit mehepoega ei kutsuta kaitseväge sellepärast, et ta on pärit

metsa tagant. Samuti ei maksa ta teips mitte vähem tulumaksu, kui tal õnnestub töö leida.

Õigustega on lood pisut teisiti. Ühes osas on põhimõttelised õigused, tuues jällegi näiteks põhiseaduses sätestatu, samuti absoluutsed, nagu näiteks õigus riigi ja seaduse kaitsele, õigus tervise kaitsele, õigus haridusele, õigus kodu puutumatusse jms. Kui hakkame uurima aga tegelikku olukorda, siis näeme, et inimeste võimalus oma muid õigusi realiseerida sõltub eelkõige sellest, kuidas inimene on realiseerinud oma õigust elukohta valida. Inimeste õigused realiseeruvad eelkõige ühiskondliku hüve tarbimise kaudu. Ühiskondlikud hüved ulatuvad inimesteni tänapäevases käsitluses teenuste kaudu, olgu siis tegemist avaliku või erasektori pakutavate teenustega. Asjaolule, et teenuste erinev kättesaadavus eri omavalitsustes riivab inimeste põhiseaduslikke õigusi, on vihjanud ka õiguskantsler. Tegelikult ei määragi teenuste kättesaadavust niivõrd omavalitsuslik haldusstruktuur, vaid inimese reaalne füüsiline elu- või asukoht, laskumata siinkohal arutellu teenuse kvaliteedi ja valikuvõimaluse ning teenuse kättesaadavuse omavahelise suhte üle. Seis on väga selge: metsatalus, väikeasulas, maakonnalinnas, regioonikeskuses või pealinnas on teenuse kättesaadavuse mõiste, seega ka võimalus tarbida ühiskondlikke hüvesid, seega ka inimeste õiguse tagamine, ääretult erinev. Inimeste kohustused ühiskonna ees on aga paraku täpselt ühed ja samad.

Saan absoluutselt aru, et täpselt ühetaolisi teenuseid ega õigusi ei ole võimalik tagada – ühel hetkel tuleb ette mõistlikkuse piir. See, kes tarbib enda ümber rohkem füüsilist ruumi ehk eemaldub ühiskonnast, eemaldub ka ühiskondlikest hüvedest. Samas aga peaksime riigina defineerima esmatähtsa teenuse mõiste, kirjeldama seda, ja mitte ainult väikesaarte seaduse mõttest lähtudes. Praegu on vaid väikesaarte seaduses kirjas loetelu esmatähtsatest teenustest – need on väikesaarte mõistes politsei- ja päästeteenused, joogivesi, post, elektronside, elektrivarustus, transpordiühendus, alus-, põhi- ja keskharidus ning sotsiaalabi. Kuidas on aga väljaspool väikesaarti? Kas keset mannermaad asuv asula, kus ühe päevaga ei ole võimalik poes või perearsti juures ära käia, kus elektrivarustus ja ühistransport on

hooajalised nähtused ja sõltuvad ilmastikust, ei ole saareline asula?

Meil on veel üks seadus, hädaolukorra seadus, mis määrab teenuste kättesaadavust. Muuseas, hädaolukorra seaduse mõistes on elutähtsad teenused ka sularaha kättesaadavus ja vedelkütusega varustamine ehk siis puhtalt erasektori korraldatud teenused. Me ei saagi lahutada erasektori ja avaliku sektori teenuseid, kui räägime elu- või esmatähtsatest teenustest. Kui inimesed enam leiba kätte ei saa, siis muutub ka leivamüük avalikuks teenuseks.

Meil on mitmeid seadusi ja seadustes või alamaktides määratud kättesaadavuse kriteeriume. Kindlasti teate, et vastavalt põhikooli ja gümnaasiumiseadusele ei tohi vähemalt 80% õpilastest, kelle jaoks põhikool on elukohajärgne kool, kulutada kooli jõudmiseks rohkem kui 60 minutit.

Palun kolm minutit juurde!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, kolm minutit!

Neeme Suur

Koolikohustusliku õpilase jalgsi käidav koolitee ei tohi olla pikem kui kolm kilomeetrit. Aga kas te näiteks teadsite, et kindlaks on küll määratud politsei, kiirabi ja päästekomando väljasõitmise ehk reageerimise aeg, aga ei ole määratud kohalejõudmise aega? Praegune teenuste kättesaadavuse seadusandlik käsitlus on üpris lünklik ja auklik. Hiljuti kirjeldas Riigikontroll olukorda, kus inimene ei saa ühistranspordiga ühe päeva jooksul vallakeskuses perearsti juures ära käia. Head kolleegid, sellist nõuet ei ole olemas! On olemas nõue, et bussipeatus ei tohi asuda kaugemal kui kolm kilomeetrit jalgsi käimist, kuid kuskil ei ole kirjas, et perearsti visiidiks peaks jätkuma ühest päevast.

Kõige kompaktsem lähenemine teenuste kättesaadavusele on maakondade sotsiaalset infrastruktuuri käsitlevas teemaplaneeringus ehk siis nn SIP-is, mis algatati Vabariigi Valitsuse korraldusega 2005. aastal. Kahjuks ei ole maakondliku taseme planeeringud praegu väga tugevad dokumendid mitte selle tõttu, et nad ei toimiks allpool, maakonnasiseselt, vaid sellepärast, et nad ei toimi ülalpool ehk siis riigieelarve koostamisel. SIP-ides on ministeeriumidega kooskõlastatuna määratud, millisest het-

kest loetakse teenuse kättesaadavus problemaatiliseks. Näiteks on öeldud, et apteek, perearst ja ka pangateenus ning esmatarbekauplus peaksid olema 30-minutise ühistranspordisõidu kaugusel, vastasel juhul loetakse nende kättesaadavus problemaatiliseks. Küsimus on vaid, et mis siis, mis sellest juhtub? Kas sellele omavalitsusele, kes toetab pangaautomaadi püsimist ja maksab peale kauplusautoteenust pakkuvale ettevõttele, võiksid olla ette nähtud lisavahendid riigi eelarvest? Ei ole, aga võiksid olla.

Tegelikult algab kõik tunnistamisest. Kõigepealt me peaksime loetlema esmatähtsad teenused. Teiseks peaksime kindlaks määrama nende teenuste kättesaadavuse kriteeriumid ehk standardid ja leppima kokku, et teatud tasemest me enam tagasi ei astu. Miks? Sest kogu Eesti peab elama. Esmatähtsate teenuste kättesaadavus ei tohi osutada vaid kodanikuühenduste võitlustandriks. Miks? Sellepärast, et põhiseadus ütleb: "Õiguste ja vabaduste tagamine on seadusandliku, täidesaatva ja kohtuvõimu ning kohalike omavalitsuste kohustus."

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised ja sellega on arupärimisele vastatud.

4. Arupärimine riigi tegevuse kohta tippspordi toetamisel (nr 107)

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi neljanda arupärimise juurde. Selle teema on riigi tegevus tippspordi toetamisel. See arupärimine anti üle 8. veebruaril 2012. Arupärimisele vastab kultuuriminister Rein Lang. Ma palun Inara Luigasel tulla arupärijate esindajana Riigikogu kõnetooli arupärimist tutvustama!

Inara Luigas

Austatud minister! Austatud Riigikogu juhataja! Riigikontrollil on ikka aeg-ajalt meile mõni aruanne esitada. 24. jaanuaril valmis neil aruanne, mis käsitleb riigi tegevust tippspordi toetamisel. Esitasime 8. veebruaril s.a selle kohta kultuuriministrile arupärimise.

Riigikontroll koostas auditi eesmärgiga hinnata spordi riikliku toetamise läbipaistvust, eesmärgipärasust ja seaduslikkust ning Eesti

spordisüsteemi mõju tiptulemuste saavutamisele. Auditist selgus, et Eesti spordisüsteemi rahastamise taset võib hinnata heaks, kuid enamik organisatsioonilisi tegureid on siiski keskmisel arengutasemel. Vähe on arenenud talentide otsimise ja arendamise süsteem, sportlaskarjääriaegne ja -järgne tugisüsteem ning teadussaavutuste kasutamine spordis. Riigikontrolli küsitlustes leidsid nii sportlased, treenerid kui ka spordialaliitude juhid, et üks oluline valdkond, mida Eesti spordisüsteemis parandada tuleb, on treenerite ettevalmistus ja tööttingimused. Treenerite töö sportlaste ettevalmistamisel ja motiveerimisel on tiptulemuste saavutamisel suure tähtsusega. Praegu tegeleb ligi kolmandik kõrgema kategooria treeneritest treeneritööga hobi korras, ilma töölepinguta, kulutades treeneritööga seotud väljaminekuteks isiklikke sääste. Riigikontrolli hinnangul toetub Eesti sportlaste edukus suures osas treenerite fanatismile, sest riigi loodud süsteem ei toeta piisavalt professionaalset treeneritööd. Lisaks eelöeldule ei ole Riigikontrolli hinnangul tippspordi rahastamise praegune süsteem tervikuna otstarbekas ega säästlik, põhjustades lisakulusid ja halduskoormust nii taotlejatele kui ka taotluste menetlejatele. Samuti on Riigikontrolli hinnangul lubamatu olukord, kus raha jagamisel puudub õiguslik alus. Kultuuriministeerium ei lähtu raha jagamisel 2005. aastal vastu võetud spordiseadusest ega selle alusel vastu võetud raha jaotamise korrast, vaid tugineb 1997. aastal ministeeriumi asekancleri kinnitatud kriteeriumidele. Riigikontroll ütleb, et ka nende kriteeriumide seos tegeliku rahajaotusega ei ole selge.

Sellest tulenevalt on meil ministrile viis küsimust. Ma palun ministril enne, kui ta hakkab vastuseid andma, lugeda ette ka küsimused. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli kultuuriminister Rein Langi, et ta arupärimisele vastaks!

Rein Lang

Lugupeetud juhataja! Austatud arupärijad! Eelmisel teisipäeval toimus kultuurikomisjonis seda Riigikontrolli auditit käsitlev koosolek, kus Riigikontroll sai esitada oma seisukohti ja Kultuuriministeerium neile ka vastata. Ma

väga loodan, et kohal viibinud Keskerakonna liikmed Eldar Efendijev ja Mailis Reps on oma fraktsiooni selle arutelu tulemustest informeerinud. Ma kindlasti ei pea mõistlikuks hakata praegu seda arutelu siin üle kordama, oleks hea, kui te saaksite selle ülevaate komisjoni liikmetelt. Aga viis küsimust on esitatud ja ma üritan nendele vastata.

Esimene küsimus: "Kultuuriministeerium kinnitas, et lähiajal moodustatakse treenerite probleemide kaardistamiseks töörühm. Kui võrd oluliseks peate Teie kultuuriministrina teiste eesmärkide kõrval ka treenerite senisest suuremat toetamist rahaliste vahenditega?" Head küsijad! Treenerite tööd puudutavate küsimustega on Kultuuriministeerium üsna kaua tegelnud. Me oleme üritanud sellesse kaasata kõiki asjahuvilisi institutsioone. Aga tuleb endale aru anda, et treenerid töötavad eraõiguslikes juriidilistes isikutes: spordiklubides, eraõiguslikes spordikoolides. Nad on alaliitude palgal, nad ei ole mitte riigi palgal. Ehkki väga märkimisväärne osa nendest vahenditest, mida klubid ja eraõiguslikud spordikoolid kasutavad, tuleb kaudselt või otseselt riigieelarvest, ei eralda riik oma eelarvest eraõiguslikele isikutele eraldi treenerite palgaraha. Nii et teie küsimus on kompleksne. Küsimus on selles, kas kõik osapooled saavad aru, millega nad tegelevad. Tundub, et kõige sensitiivsem on küsimus treenerite töö tasustamisest stipendiumide vormis. Neile määratakse stipendiume, mille pealt ei arvestata sotsiaalmaksu, mille tagajärjel nad jäävad ilma sotsiaalsetest garantiidest. Aga Kultuuriministeeriumi käsi on üsna lühike, selleks et sundida inimesi raha stipendiumina mitte vastu võtma, vaid igal juhul sõlmima töölepinguid. Meil on mõningad mõtted, kuidas olukorda klaarida, aga paljuski on küsimus selgelt eetilise. Me peaksime selgitama, kui palju on üldse selliseid treenereid, kes sotsiaalsete garantiide kaotamise näol on maksnud n-ö lõivu kõrgemate stipendiumide saamiseks. Seda me saame teada Eesti spordiregistri andmetest.

Alates 2002. aastast toimib Eestis treenerite kutsekvalifikatsiooni süsteem. Eesti spordiregistris on info üle 3000 treenerikutsega inimese kohta, kes, muide, on kõik saanud koolitust kutse omandamiseks ja hiljem on saanud täienduskoolitust kutseoskuste parandamiseks ja kinnistamiseks. Seis on selline, et spordire-

gistri järgi on Eestis 3284 kehtiva treenerikutsega inimest. Esimene kutsetase on 1119 inimesel, teine kutsetase 718 inimesel, kolmas kutsetase 779 inimesel, neljas kutsetase 549 inimesel ja viies kutsetase 119 inimesel. Taseme- ja täienduskoolitust koordineerib Eesti Olümpiakomitee ja kutsekoolitusi aitavad korraldada Eesti ülikoolid, näiteks Tartu Ülikool ja Tallinna Ülikool, aga ka eraõiguslik Spordikoolituse ja -teabe Sihtasutus. On selge, et tegelikult peaks kutsekvalifikatsioon kajastuma ikkagi ka rahalises küljes ehk töötasus. Mida parem kutseoskus, seda suurem peaks olema inimese palk. Kahetsusväärset on see Eestis praegu sugugi mitte igal pool nii ei ole. Ma tahan toonitada, et me ei saa seda võtta kui riigi probleemi, kuna meil ei ole riiklikku spordisüsteemi ja treenerid ei ole riigi palgal, ka mitte kaudselt nagu õpetajad, kelle palgaraha tuleb tegelikult otse haridusministeeriumi eelarvest. Sellest peab endale väga selgelt aru andma. Kui me räägime treenerite tasustamisest, siis see on mitmepoolne probleem. Kindlasti on see avalike fondide probleem ehk Kultuuriministeeriumist eelarve kaudu eraldatava raha hulga probleem, aga eelkõige on see eraõiguslike spordikoolide ja -klubide ning alaliitude suhtumise probleem.

Teine küsimus: "Miks ei ole treenerite tööd siiani piisavalt väärtustatud?" Ehkki ei ole väga viisakas küsimusele küsimusega vastata, küsin vastu: mida selle väärtustamise all silmas peetakse, kas ainult palka? Kui peetakse silmas ainult palka, siis just eelmisele küsimusele vastates ma ütlesin, et see ei ole pelgalt Kultuuriministeeriumi lahendatav küsimus. Treeneritöö tasustamisest võiks ju pikalt rääkida, aga endiselt on põhiküsimus see, kes on tööandja. Tulenevalt treenerite kutsekvalifikatsiooni süsteemist on Kultuuriministeerium koos treenerikutset andva organi ehk Eesti Olümpiakomiteega aidanud ja aitab edaspidigi igati kaasa treenerite täienduskoolitusele. Koostöö käib ka Spordikoolituse ja -teabe Sihtasutuse ning ülikoolidega. See on see koht, kus me saame väärtustamist edasi arendada.

Kolmas küsimus: "Eesti spordi kongressi viimastes lõppdokumentides on pööratud tähelepanu kõigile neile probleemidele, mida märkisid ka Riigikontrolli küsitlustele vastanud. Milliseid lahendusi on pakutud Eesti spordi kongressidel välja toodud probleemidele?"

Eesti spordi kongressil välja toodud probleeme analüüsivad töörühmad. Eesti Olümpiakomitee ning avaliku ja erasektori institutsioonide koostöös on plaanis leida kongressil kirjeldatud probleemidele ka lahendused, seda nelja aasta jooksul. Lisaks sellele moodustasid Riigikogu liikmed 2011. aastal spordi- ja liikumisharrastuse toetusrühma, kellega koostöös on võimalik spordipoliitika olulistele, erineva iseloomuga probleemidele lahendusi leida. Eesti spordi kongresside vahelisel ajal tehakse vahekokkuvõtteid spordiforumite vormis. Spordisüsteemide probleemide tegevuskava järgi on spordikongresside vahelisel ajal eelkõige Eesti Olümpiakomitee kui kolmanda sektori spordijuhtimise katusorganisatsiooni kohustus jälgida probleemidega tegelemist. Meie ametnikud osalevad mitmes töögrupis ja tegeldakse seal esilekerkinud küsimustega. Kultuuriministeeriumile tehti spordikongressi lõppdokumendis konkreetset ettepanekud, mida me oma tegevuskavas realiseerime. Näiteks rakendame alates 2012. aastast olümpiakomitee ja spordialaliitude vahel hea juhtimistava põhimõtet, planeerime käesoleval aastal, tulenevalt kohalike omavalitsuste spordiraha uuringust ja Eesti spordiregistris olevate spordiehitiste andmetest, korraldada analüüsi-seminari, mille käigus loodame koos omavalitsuste ja spordiehitiste haldajatega leida probleemidele ühiselt lahendusi. Samuti oleme juba 2011. aastast alates rakendanud riiklike spordistipendiumide suunamist valdavalt noorsportlastele ja oleme loonud võistkondlike sportmängude noortevõistkondadele rahalise võimaluse osaleda tiitlivõistluste kvalifikatsiooniturniiridel. Näiteks, 2011. aastal hõlmas see 18 võistkonda ja 6 alaliitu, kogusumma oli 100 000 eurot. Samuti oleme tänaseks päevaks üle võtnud Kääriku spordibaasi kui Eesti tippspordi treeningubaasi, et luua enamiku spordialade harrastajatele seal harjutustingimused. Need on kõik näited Eesti spordi kongressil Kultuuriministeeriumile antud ülesannete kohta. Neid me jõudumööda realiseerime. Tulevikus on plaan luua riiklikud spordivaldkonna arengusuunad osana riigi iga-aastasest kultuuripoliitika ülevaatest Riigikogu täiskogu ees, aga see sõltub juba kultuuripoliitika arengusuundade menetlemisest Riigikogus.

Neljas küsimus: "Riigikontrolli küsitlus näitas, et sportlastele on piisavalt kättesaadav

vaid vähene osa tugiteenustest. Kultuuriministeerium ei nõustunud aga Riigikontrolli raportiga. Mille tõttu tekkisid Teie hinnangul Riigikontrolli ja Kultuuriministeeriumi vahel eriarvamused?" Jah, siin on meil tõsiselt erinevad arvamused. Juhin tähelepanu, et Riigikontrolli aruanne käsitles üksnes tippspordi. Riigikontroll tegi auditis ettepaneku, et kultuuriminister võiks koostöös olümpiakomitee ja spordialaliitudega töötada välja tegevuskava tippportlastele vajalike tugiteenuste pakku-miseks ning tagada, et info võimaluste kohta jõuaks sportlaste ja nende treeneriteni. Kultuuriministeerium on seisukohal, et Eestis on tugi-teenuste kättesaadavus tippportlastele piisavalt tagatud. Eksisteerib väga heal tasemel meditsiiniteenuste, koolituse, terviseuuringute ja teiste tugiteenuste struktuur. Olümpiaks ettevalmistamise programmis osalevatele sportlastele ja nende treeneritele on tagatud tasuta tugiteenuste kättesaadavus eeljärgkorras. Spordiorganisatsioonide, sportlaste ja treenerite kaasamine ning info jagamine on meie tööprotsessi loomulik osa. Siin me jääme tõepoolest eriarvamusele ja loodame, et meil õnnestus oma positsiooni selgitada.

Viies küsimus: "Milliseid lahendusi näeb Kultuuriministeerium Riigikontrolli auditis tõstatatud probleemidele?" See vastus tuleb natuke pikem. Riigikontroll ise hindab oma aruandes Eesti spordisüsteemi rahastamise taset nn SPLISS-i meetodika järgi heaks. Pealegi on Eesti sportlased olnud rahvusvahelistel võistlustel edukad. Saavutusspordi rahastamine ja edu rahvusvahelisel tasandil on omavahel seoses. Nõnda ei ole Kultuuriministeeriumil alust nõustuda Riigikontrolli auditiga üldise seisukohaga, et spordi riiklik toetamine ei ole läbipaistev, rahastamissüsteem on ebamõistlikult keeruline ning tippspordi toetamise riiklikud eesmärgid ei ole selged. Kindlasti ei saa nõustuda ka sellega, et riigi sporditoetuste jagamisel ei lähtu Kultuuriministeerium kehtivatest õigusaktidest ning taotlejatele ja avalikkusele on raha selline jagamine läbipaistmatu ja põhjendamatu. Meie arvates on hea, et Eestis on spordi rahastamise allikaid rohkem kui üks. See jätab võimaluse eitava vastuse korral taotleda raha mõnest muust allikast. Loomulikult on oluline, et rahastamisel ei toimuks dubleerimist. Võimalikku dubleerimist ministeerium kontrollib ning siin me probleeme ei

näe. Rikkumise tuvastamisel küsitakse taotlejalt raha kindlasti tagasi. Kultuuriministeerium ja olümpiakomitee peavad eraldi arvestust saavutusspordi ja liikumisharrastuse toetamise üle ning sama on võimalik välja tuua Hasartmängumaksu Nõukogu ja Eesti Kultuurkapitali puhul.

Riigi esmane ja kõige olulisem ülesanne on luua kõigile tingimused igapäevaseks spordiharrastuseks. Nii oleme seadnud ka koalitsioonileppes oma eesmärgiks, et aastal 2014 oleks korrapärase liikumisharrastusega hõlmatud 35% asemel 45% elanikkonnast. Spordiga tegelemine on Eestis vabatahtlik. Saavutussport ja tippспорт iseenesest ei saa olla eesmärk omaette. Need kasvavad välja spordipüramiidi alustest. Riik ja olümpiakomitee pööravad tippu pürgivatele sportlastele ja nende treeneritele eritählepanu, luues neile eritingimusi. Tipp-spordist tuleneva võimaliku majandusliku kasu selgitamist on Kultuuriministeerium juba alustanud ja seda uuringut on avalikkusele tutvustatud. Kultuuriministeerium nõustub tähelepanekuga, et suuremat tähelepanu tuleks pöörata noorte talentide leidmise ja arendamise süsteemile. Lisaks olemasolevatele sihtsuunitlusega riiklikele spordistipendiumidele ning olümpiakomitee toetusprogrammidele kavatakse Kultuuriministeerium lähiajal koos spordialaliitudega arutada andekate noorte või juunioride vanuseklassi kuuluvate sportlaste tulevikuvõimalusi. Kultuuriministeerium on ka varem sellesisulisi toetusprogramme rakendanud, näiteks võib tuua tippspordi järelkasvu projekti, mida spordialaliidud inim- ja raharessursside puudumise tõttu ei olnud kahjuks võimalised edasi arendama. Suur samm edasi on olnud Eesti spordiregistri loomine, mis aitab Eesti spordimaastikku nii taristu kui ka inimressursside osas palju selgemaks muuta ja sporditegevust ka toetada. Me nõustume Riigikontrolli ettepanekuga kaaluda enne uute spordihoonete või -rajatiste ehitamise toetamist, milliste spordibaaside ehitamine ja hilisem ülalpidamine on üldse ühiskonnale jõukohane ning millistel baasidel on piisavalt kasutajaid. See kehtib ka omavalitsuste puhul. Väga oluline on juba algfaasis detailselt selgeks teha, kui palju taristu ülalpidamine maksma hakkab. 2012. aasta esimeses kvartalis valmis Eesti spordiregistri spordiehitiste andmebaas, mille

analüüsi põhjal kavandatakse spordiinvesteeringute puhul edasisi samme. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Läheme küsimuste juurde. Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, hea juhataja! Härra minister! Täna arupärimise teema on riigi tegevus tippspordi toetamisel, aga ma tahan küsida hoopis seda, millised plaanid on ministeeriumil tippspordi näitamiseks. Kuuldavasti on teie erakonna-kaaslane Igor Gräzin teinud ettepaneku ETV-st spordiülekanne ära kaotada. Kui noored näevad spordivõistlusi, siis see on ju neile positiivne eesküü, mille järgi nad oma elu tulevikus korraldavad. Milline on teie seisukoht?

Rein Lang

Aitäh! Kui jutt on rahvusringhäälingust, siis kultuuriministri suu püsib lukus. Eesti seadusandja, keda te praegu esindate, on võtnud Kultuuriministeeriumilt ära igasuguse võimaluse mõjutada Eesti Rahvusringhäälingu saatepoliitikat. Meil ei ole siin mitte kõige väiksemadki õigusi. Seda saab otsustada üksnes ringhäälingunõukogu ja ringhäälingunõukogu liikmed valite teie.

Aseesimees Jüri Ratas

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, austatud juhataja! Austatud minister! Kui suureks te hindate lobitöö osakaalu spordi rahastamisel?

Rein Lang

Ma ei oska sellele küsimusele kuidagi vastata. Igaüks peab muidugi kõige olulisemaks omaenda alaliitu ja oma võistlust või mingi rahvusvahelise võistluse siia toomist. Igaüks üritab põhjendada ja seletada, et tema projekt on kõige parem. Kas seda nimetada lobitööks või mitte, seda on raske öelda. Taotlustes kirjapandu on sellisel juhul ju sada protsenti lobitöö, eks sellepärast peavadki neid hindama sõltumatud komisjonid.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud minister! Te olete kindlasti selle Riigikontrolli aruandega tutvunud ja teile on tuttav ka skeem, kuidas tippspordi rahastatakse. Siin on keeruline muster, millistest institutsioonidest see raha tuleb ja kes seda vastu võtavad. Riigikontroll on toonud oma aruandes välja, et puudub selge ülevaade riigieelarvest eraldatud raha kasutamisest ja samuti on puudulik aruandlus, mis esitatakse altpoolt Kultuuriministeeriumile. Ma olen ise kokku puutunud sellega, et see aruanne on A4 formaadis lehel, kus on lihtsalt kirjas teatud kulud. Riigikontroll ütleb, et tihtipeale esitatakse vigaseid aruandeid, aga uusi aruandeid ei nõuta. Kuidas te hindate, mida võiks teha paremini, et spordi rahastamist ikkagi kontrollida? Mida annab siin ära teha?

Rein Lang

Aitäh! Kindlasti õnnestub raha jagamist ja raha kasutamise aruandlust paremaks ja läbipaistvamaks muuta. Seda aitab teha ka uue tehnoloogia kasutamine. Me võiksime teha niisuguse otsuse, et edaspidi toimetame kõigi taotluste ja aruannetega üksnes veebi vahendusel. Me oleme seni olnud üsna paindlikud ning mõningatel alaliitudel ja üldse rahasaajatel võimaldanud esitada dokumente ka paberi peal. Me peame tõsiselt kaaluma, kas mitte seda võimalust kaotada, sest veebis oleks võimalik näiteks vigased taotlused automaatselt tagasi saata. Seda me kindlasti kaalume, ehkki ei saa nõustuda sellega, et praegune süsteem oleks täiesti läbipaistmatu, nagu Riigikontroll oma pressiteadetes väitis. Aruanne ei ole nii kategeooriline. Mis puudutab selle süsteemi keerukust, siis selle üle oli emotsionaalne keskustelu Riigikogu kultuurikomisjonis. Meie arvates ei ole see süsteem ülearu keeruline. Riigikontrolli arvates on see keeruline, sest on olemas kaks sisuliselt identset fondi: Eesti Kultuurkapital ja Hasartmängumaksu Nõukogu, kes annavad toetusi.

Riigikontroll teeb juba mitmendat korda ettepaneku, et need hasartmängumaksust laekunud summad, mida jagab Hasartmängumaksu Nõukogu, võiks liita kultuurkapitali summadega ja selleks muuta hasartmängumaksu seadust. Riigikontrolli auditis oli minu jaoks kõige mõistetamatum see väide, et kultuuriminister peaks tegema seadusmuudatuse ette-

paneku hasartmängumaksu seaduse muutmiseks. See ei kuulu meie pädevusse, see kuulub Rahandusministeeriumi pädevusse. Kui Rahandusministeerium peab vajalikuks seda muudatust teha, siis ta teeb, meie oleme siin ainult rakendajad. Samuti oli Riigikontroll üsna hämmeldunud sellest, miks Kultuuriministeerium teeb Hasartmängumaksu Nõukogule esitatavate taotluste eelkontrolli. See on jällegi küsimus Riigikogule endale. Riigikogu on moodustanud Hasartmängumaksu Nõukogu, jagades selle kaudu teatavaid vahendeid, aga ei ole loonud sinna aparati. On ju mõistlik, et keegi neid taotlusi ikkagi menetleb, neid eelhindab ja hiljem kontrollib, kas raha on sihtotstarbeliselt kasutatud. Kui selleks ei ole seal oma aparati, tuleb seda tööd tegema määrata üks ministeerium. Kui selleks määratakse Kultuuriministeerium, siis olgu nii, me üritame oma tööga hakkama saada. Kui määratakse mõni teine ministeerium, siis me oleme sellega väga rahul. Aga jällegi ei saa asjale päris niimoodi läheneda. See on minu arvates rohkem poliitiline seisukohavõtt, et Kultuuriministeerium peaks tegema ümber poliitilisi otsuseid, mille on langetanud Riigikogu. See ei kuulu meie pädevusse.

Ma ütlen päris isikliku seisukoha. Kindlasti saaks minu arvates kultuurkapitali ja Hasartmängumaksu Nõukogu vahekorda üle vaadata. Aga me peame arvestama, et Hasartmängumaksu Nõukogu jagatavad toetused on teatud juhtudel kõige paindlikum ja mobiilsem instrument. Seda raha eraldatakse iga kuu. Näiteks, kui kellelgi on vaja sõita välismaale võistlustele, siis sealt on võimalik kiiresti toetust saada. Kultuurkapital jagab oma toetusi kord kvartalis. Me ei tahaks hakata kultuurkapitali süsteemi ümber tegema, see seondub ka kogu IT-alase loogika muutmisega. Nii et põhimõtteliselt, jah, poliitiline otsus on võimalik, aga see toob endaga kaasa muud järeloomid. Arutelu kultuurikomisjonis oli väga sisukas ja jõuti üksmeelsele järeldusele, et praegusel süsteemil ei ole olemuslikult viga midagi. Aga jah, rakendamise poolel ja konkreetsete asjade puhul saab muidugi kõike paremini teha.

Aseesimees Jüri Ratas

Jüri Jaanson, palun!

Jüri Jaanson

Austatud eesistuja! Austatud minister! Mainisite oma kõnes, et Eesti tippsport on olnud edukas. Ma jagan teie arvamust, aga see on minu subjektiivne arvamus. Mida tähendab Kultuuriministeeriumi arvates mõiste "edukas" või "edukuse määr" tippspordis, millega me seda väljendame või kuidas me seda hindame?

Rein Lang

Aitäh! See on väga hea küsimus. Me ei ole seadnud tippspordile mingeid eesmärgi, kui palju tuleks saada olümpiamängudel või maailmameistrivõistlustelt medaleid. Kehtivas spordiseaduses on ju spordi eesmärgid väga selgelt kirja pandud. Sealt ei loe mina küll kuskilt välja, et Eesti peaks hakkama riiklikult tippspordile mingisuguseid eesmärgi kehtestama. Tippsport on püramiidi tipp, see tekib altpoolt liikumisharrastuse kaudu ja eneseteostuse vajadusest ning ühiskond saab seda toetada. Aga minu arvates ei saa seda teha, hakates spordiorganisatsioonidele või näiteks olümpiakomiteele tellimusi esitama, et neid rahastatakse küll ühes või teises ulatuses, aga siis nad peavad tooma Londonist nii või nii palju medaleid. Minu meelest on see ajajärk Eestis läbi. Meil ei ole õnnestunud tuvastada ühtegi Euroopa Liidu liikmesriiki, kus selliseid eesmärgi seatakse või medalitellimusi esitatakse. See Riigikontrolli etteheide on hämmastav ja see on ka tänaseks läbi vaieldud, et selliseid eesmärgi ei pea seadma.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Saime teada, et Eestis on üle 3000 inimese, keda võib nimetada treeneriks, sest neil on kutsetunnistus. Huvi pärast küsin: kui suur on nende inimeste arv, keda Kultuuriministeerium nimetab tippsportlaseks?

Rein Lang

Aitäh küsimuse eest! Me ei pea seda arvet. Meil ei ole mingit kausta, kuhu me kirja paneksime, kes on tippsportlane ja kes harrastussportlane. Eesti spordisüsteem põhineb eraõiguslikel klubidel, eraõiguslikel alaliitudel ja spordiorganisatsioonidel. Igal alaliidul ja spor-

diklubil on õigus ise otsustada, keda ta peab tippportlaseks ja keda harrastussportlaseks. Veel üks kord: Eestis ei ole enam riiklikku spordisüsteemi, Eesti on demokraatlik maa.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud minister! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Arupärimisele on vastatud.

5. Vaba mikrofoni

Aseesimees Jüri Ratas

Head Riigikogu liikmed, peale haamrilööki palun registreeruda esinemiseks vabas mikrofonis! Palun Riigikogu kõnetooli Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Jätke palun meelde tänane kuupäev – 12. märts 2012. See kuupäev peaks olema kuldsete tähtedega graniiti raiutud ja mõnes ilusas kohas välja pandud, sest täna sai ära lahendatud üks probleem, mida on minu mäletamist mööda arutatud üle kümne aasta ehk nii kaua, kui ma Riigikogus olen olnud. See on see probleem, kas on häbiväärne, kui keegi survestab omavalitsust või mingit organisatsiooni. 12–13 aastat tagasi nimetati seda katuserahaga kauplemiseks, sellest räägiti palju ja esitati süüdistusi. Siis seda, muuseas, häbeneti. Kui keegi sai süüdistuse, et ta mõne kooli katuserahaga oli püüdnud ära osta mõnda volikogu liiget või tervet volikogu, siis seda peeti häbiväärseks. Täna me saime väga "ilusa" tulemuse, kui kaitsepolitsei teatas, et meie kolleegi Marko Pomerantsi käitumises ei ole midagi seadusvastast, see on täiesti õige ja seaduspärane käitumine.

Ma tuletan teile meelde, et ta avaldas survet Toila Vallavolikogu liikmele, eesmärgiga jätta ära üks umbusalduse avaldamine, kusjuures ta hirmutas sellega, et Toila võib teatud rahast ilma jääda. Täna tulnud uudis tähendab, et siin ei ole mitte mingit kuriteokoosseisu, nüüd võib poliitilisi probleeme kohalikke omavalitsusi survestades täiesti rahulikult lahendada ja isegi sellega kiidelda.

Ma tahtsin rääkida veidi teisest asjast. Kui Pomerants selgitas, miks ta sekkus Toila võimutülisse, siis ütles ta sellised sõnad: "Ega ma

ei salga – ma loodan sellest aja panustamisest ka kasu, seda ennekõike Eesti riigile, et lõpeks ära see Eestimaa piiride tõmbamine erinevatele jõgedele lääne pool Narva jõge." Appi on järjekordselt kutsutud patriotism. Inimene teeb oma väikest poliitilist diili, igatahes püüab seda teha, aga üldsusele selgitab seda suurte, tähtsate, kordan veel kord, patriootiliste eesmärkidega. Sellest on raske aru saada, kui sa ei jää seisma ega mõtle, mida inimene tegelikult silmas peab.

See on nagu mõnes Ameerika filmis. Kunagi ammu vaatasin ühte filmi, kus mängisid head näitlejad, näiteks Richard Gere. Seal oli episood, kus seesama Richard Gere seisis kahe metroojaama vahel maa all ja temast sõitis mööda üks metroorong. Mulle tundus, et seal oli midagi imelikku. Ma vaatasin veel kord ja võtsin aega. Selgus, et see rong, mis sõitis tohutu kiirusega, 90 või 100 kilomeetrit tunnis, sõitis temast mööda 34 sekundit. See annab rongi pikkuseks 800 kuni 1000 meetrit. Vaadates oleks nagu ilus asi, aga kui süvened, siis selgub, et see on täielik rumalus.

Ei ole võimalik rääkida, et kui inimene hakkab vastu Roland Peetsile, endisele piirivalveameti peadirektorile, siis sellega ta kaitseb Eesti piiri. See on täielik rumalus. Muidugi peaks selliseid asju vältima. See on selline väike plekk sellel tänase päeva toredal uudisel.

Ma tuletan teile meelde, et kunagi oli Ameerikas üks Itaalia päritoluga suhtekorraldaja, kelle nimi oli Al Capone. Tema armastas rääkida, et lahke sõna ja püstoliga võib saavutada palju rohkem kui lihtsalt lahke sõnaga. Ta rääkis ka seda, et pakkumist on vaja teha nii viisi, et sellest ei saaks keelduda. Need kaks tema öeldud tõde saavad nüüd meie elu seaduseks, sest tänasest päevast on selge: iga poliitik, kes on võimul, võib suvalisel kujul hirmutada või rääkida sellest, kas üks või teine omavalitsuse projekt või fond saab mingit toetust või ei saa. See on nüüd lubatud. Õnnitlen teid! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Head ametikaaslased! Täna istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 17.27.
Istungi kestus 2 tundi ja 27 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

III ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 13. märts 2012

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Õiguskantsleri seaduse ning riigiteenistujate ametinimetuste ja palgaastmestiku seaduse muutmise seaduse eelnõu (167 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu III istungjärgu kaheksanda töönädala teisipäevast istungit. Head kolleegid, ametikaaslased! Nüüd on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Kajar Lember!

Kajar Lember

Hea juhataja! Head kolleegid! Juhtimisteoreetik Albert Gray on kunagi öelnud: "Aita teistel saavutada seda, mida nemad tahavad, siis saavutad ka selle, mida sina tahad." See on meeskonnajuhtimises kindlasti väärt põhimõte, kuid tuues selle mõtte viimaste päevade Eesti poliitikamaastikule, saab see hoopis teise tähenduse. See, et üks Riigikogu liige püüdis väidetavalt siduda kohaliku omavalitsuse volikogu juhi ametikoha jäämist erakonnakaaslasel riigi investeringutega konkreetsele objektile, on kindlasti intellektuaalselt huvitav mõttekäik. Ehkki meie jõustruktuurid on jõudnud arusaamale, et asja edasiseks uurimiseks puudub alus, ja me kõik ju mõistame, et siin ei ole mingit pistmist mõju ja võimuga, on eelkirjeldatud probleem meie hinnangul laiem kui küsimus võimalikust kuriteost. Riigivõimu sekkumine kohaliku omavalitsuse tegevusse, seades investeringute saamise sõltuvusse kohaliku omavalitsuse juhtide parteilisest kuuluvusest, tekitab muret ja on demokraatlikule ühiskonnale sobimatu. Kuna järelevalvet seadusandliku ja täidesaatva riigivõimu ning kohaliku omavalitsuse õigustloovate aktide nii

põhiseadusele kui ka teistele seadustele vastavuse üle teeb õiguskantsler, siis esitabki SDE fraktsioon õiguskantslerile kolm lihtsat küsimust. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni nimel annan üle arupärimise rahandusminister Jürgen Ligile. Teema on Kreeka teine laenuprogramm. Selle programmi järgi, mille me Riigikogus 23. veebruaril vastu võtsime, on tehtud väga ulatuslik kava, kuidas taastada Kreeka majanduse jätkusuutlikkus ning tagada Kreeka ja selle kaudu kogu euroala finantsstabiilsus. Uue programmi põhijoon on Kreeka võla vähendamine 120%-ni aastaks 2020. Teadaolevalt oli Kreeka valitsussektori võlg eelmise aasta lõpus hinnanguliselt 162%. Laenuprogrammi kogumaht on 130 miljardit eurot ja lisaks riikidele osaleb selles suures osas ka erasektor. Väga palju sõltub sellest, kuidas Kreeka täidab oma kohustusi eelarve tasakaalu osas. Esimesed meetmed on Kreeka juba võtnud. Keskerakonna fraktsiooni huvides on pidevalt jälgida, kuidas Kreeka oma programmi täidab ja millised on võimalikud takistused, kuna me tahame seista selle eest, et meie riigi osalus, kuni 357 miljonit eurot, oleks ikkagi maksimaalselt tagatud ja meil ei tuleks kunagi seda oma eelarvest tagasi maksta. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Proua juhataja! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimel on mul au anda põllumajandusminister Helir-Valdor Seederile üle arupärimine, mis käsitleb jätkuvalt Aardla poldrit ja sinna eraldatavat raha. Arupä-

rimise pealkiri on "Põllumajandusministri valetamisest Aardla maaparandusühistu asjus". Nagu me teame, vastas minister paar nädalat tagasi Riigikogus meie küsimustele. Kahjuks minister kas ei valda teemat või valetas avalikult, sest ta rääkis, et sinna on eraldatud umbes kolm miljonit krooni maksumaksja raha. Tegelikult tuleb välja, et eraldatud on seitse miljonit krooni. Seal oli ka küsimus allkirjade puudumise kohta jne. Me tahame tänada avalikku televisiooni ja saadet "Pealtnägija", kes seda teemat on väga aktuaalselt päevakorral hoidnud. Tänu neile on meil võimalik seda teemat edasi käsitleda. Ministrile on meil viis küsimust. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud kolm arupärimist. Kui need vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses sätestatud, edastab Riigikogu esimees need adressaadile viivitamata.

Nüüd teadete juurde. Esiteks, kolmapäeval, s.a 14. märtsil osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, kultuuriminister Rein Lang ja rahandusminister Jürgen Ligi.

Teiseks, Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevkurile.

Kolmandaks, täna pärast täiskogu istungi lõppu toimub siin saalis Erakonna Eestimaa Rohelised toetusrühma asutamise koosolek, mille kokkukutsuja on Juku-Kalle Raid.

Nüüd, head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Hetkel on kohalolijaks registreerunud 90 Riigikogu liiget, puudub 11.

1. Õiguskantsleri seaduse ning riigiteenistujate ametinimetuste ja palgaastmestiku seaduse muutmise seaduse eelnõu (167 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Täna on päevakorras üks punkt, põhiseaduskomisjoni algatatud õiguskantsleri seaduse ning riigiteenistujate ametinimetuste ja palgaastmestiku seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandjaks kõne-

tooli põhiseaduskomisjoni liikme Väino Linde!

Väino Linde

Head kolleegid! Lugupeetud Riigikogu! Hea istungi juhataja! Vajadus selle seaduseelnõu järele tekkis õiguskantsleri möödunud aasta aastaülevaate põhjal, mille ta esitas ja mida põhiseaduskomisjonis tutvustas. Põhiseaduskomisjon pidas oma ettevalmistava istungi juba 9. jaanuaril, kui me rääkisime õiguskantsleri tegevusest ja õiguskantsleri seadusest ning otsustasime minna seda teed, et algatada see täna teie laual olev eelnõu. Järgmine istung oli 17. jaanuaril, kui me vaatasime asjaolud täpsemalt üle. 18. jaanuaril algatasimegi eelnõu. Komisjoni esimene istung, kus eelnõu valmistati ette esimeseks lugemiseks siin Riigikogu saalis, toimus 13. märtsil s.a. Ütlen ka kohe ära, head kolleegid, et põhiseaduskomisjoni ettepanek on esimene lugemine lõpetada ja muudatusettepanekute põhiseaduskomisjoni esitamise tähtaeg võiks olla 27. märts kell 18.

Kindlasti ei ole mul tarvis teile, head siinolijad, lugeda ette selle eelnõu seletuskirja, aga mõnel olulisel punktil pean siiski vajalikuks peatuda, tehes seda moel, nagu me põhiseaduskomisjonis seda eelnõu arutasime.

Praegu on õiguskantsleri seaduses päris jäigalt paigas, et õiguskantsler peab Riigikogule esitama oma aastaülevaate just nimelt Riigikogu sügisistungjärgu ajal, täiskogu kolmandal töönädalal. Seaduseelnõus on ettepanek muuta aastaülevaate esitamine paindlikumaks ja põhiseaduskomisjon tegi selleks seaduseelnõus muudatuse. Kas aastaülevaade esitatakse sügisel või kevadel, see sõltub paljudest asjaoludest, aga plaanis on tuua õiguskantsleri igaaastane ettekanne kevadistungjärgu ajale, nagu ka Riigikohtu esimehe ettekanne.

Teine oluline muudatus on see, et tahetakse anda õiguskantslerile natuke suuremat kaalutlusruumi, et ta ei peaks menetlema igasuguseid marginaalseid asju, mille mõju ühiskonnale on väga väike. Õiguskantsler peaks saama keskenduda olulisematele teemadele, eeskätt põhiseaduses sätestatud põhiseaduslikkuse järelevalvele. Seega oleks eelnõu kohaselt õiguskantsleril ka laiem kaalutlusõigus, ta võiks jätta mõne avalduse läbi vaatamata, kui avalduses toodud asjaolude vastu puudub oluline avalik huvi. Kas see meeldib meile või mitte,

aga paraku ei ole võimalik absoluutselt kõiki ühiskonna probleeme ühekorraga lahendada ning mingi valik tuleb teha kõigil, ka meil, kes me Riigikogu saalis oleme. Eri riikides on ombudsmanidele antud päris lai kaalutusõigus menetluse algatamiseks või algatamata jätmiseks. Aga seni on Eestis õiguskantsleri seaduse kohaselt algatamata jätmise alused olnud väga konkreetsed ja väga piiratud.

Arutasime komisjonis ka seda, kas on liiga üldine see säte, et õiguskantsler võib jätta avalduse läbi vaatamata, kui õiguskantsleri menetlus ei ole muul põhjusel otstarbekas. Sätte selline sõnastus on võetud üle Hollandi ombudsmani regulatsioonist, kus ombudsmanile on jäetud väga lai otsustusõigus, milliseid asju menetlusse võtta ja milliseid mitte. Selle sätte sõnastust võime kaaluda. Head kolleegid! Te võite eelnõu esimese lugemise järel esitada muudatusettepanekuid, kui on soovi seda veidi muuta. Aga põhiseaduskomisjon otsustas praegu selle niisugusel moel siia sisse jätta.

Komisjon pidas õigeaks, et õiguskantsleril peaks olema teatud diskretsiooniõigus oma asjade esitamisel ja ebaolulise olulisest eristamisel, riigiaparaadi kvalifitseeritud töötajad ei peaks täiel aurul töötama kolmandajärguliste pisiteemade kallal. Riiklikud ressursid on vaja ikkagi kontsentreerida õigele asjale. Meie komisjoni esimees Rait Maruste tõi näite, et Euroopa Inimõiguste Kohtus Strasbourgis lükatakse 90% avaldusi tagasi, sest need ei ole ilmselgelt põhjendatud.

Mida siis Vabariigi Valitsus on selle eelnõu kohta öelnud? Vabariigi Valitsus toetab eelnõu. Ka Justiitsministeerium on andnud oma vastuses meile teada, et ta põhimõtteliselt toetab seda eelnõu ja et selle eelnõu menetlemise asjaolud on põhjendatud. Kuid tekkisid küsimused, milline võiks olla ühe või teise sätte sõnastus. Justiitsministeerium esitas põhiseaduskomisjonile päris mitme sätte võimalikke muudatusi, mis peaksid eelnõu sõnastust muutama, kuid asja põhiolemuse siiski samaks jätma. Tõesti, riik peab tegelema oluliste asjadega ja kaalutusõigus võiks õiguskantslerile jääda. Arvestasime ka seda, et põhiseadusest tõesti ei tulene põhimõtet, et õiguskantsler peaks kõikide marginaalsete normikontrolli-avaldustega tegelema. Põhiseaduslikkuse järelevalves ei teki olukorda, et õiguskantsler ei tegele rikkumisega, kui rikkumise asjaolud on

täiesti selged, aga keerulisemad asjad vajavad pikemat tööd ning ka selleks peavad õiguskantsleril olema õigus ja võimalused.

Mida siis veel öelda? Selle eelnõuga korrastatakse õiguskantsleri seadust üldisemalt ja kõrvaldatakse mitmed ebavajalikud ja teiste seadustega vastuolus olevad üksikõigused. Näiteks on kehtivas seaduses liiga põhjalikult reguleeritud õiguskantsleri kui põhiseadusliku institutsiooni sisetgevust, võrreldes teiste põhiseaduslike institutsioonidega, Riigikontrolli või ka Riigikohtuga. Nagu ma ütlesin, Justiitsministeerium toetab seda eelnõu, kuid ministeeriumi esindajad arvasid, et siin on võimalik siiski veel teatud muudatusi teha, aga seda juba edasiste lugemiste käigus.

Mida selle eelnõu puhul meil oleks veel vaja täpsemalt teada? Võib-olla võiks vaadata eelnõu § 1 punkti 3, millega seadust täiendatakse §-ga 15¹ "Õigustloova akti põhiseadusele ja seadusele vastavuse kontrolli avalduse menetlemine". Nagu ma ütlesin, on võimalus, et õiguskantsler võib jätta normikontrolliavalduse läbi vaatamata, kui menetlemiseks puudub oluline avalik huvi. Heade kolleegide võimalikele küsimustele vastamiseks ütlen juba ette, mida see oluline avalik huvi peaks siin tähendama. Siin on kaks kriteeriumi: kõigepealt, kui mitut isikut see probleem, küsimus, norm või säte puudutab, ning see, kui tõsine, oluline või intensiivne see võimalik põhiseaduse riive on. Need on kaks kriteeriumi, kust see oluline avalik huvi peaks välja tulema.

Eelnõu punktis 5 täiendatakse § 25 ja muudetakse lõikeid 2 ja 3. Praegune lõige 3 oli varem lõige 2. Sellele on juurde lisatud punktina 3, et õiguskantsler võib jätta avalduse läbi vaatamata, kui avaldus on esitatud pärast ühe aasta möödumist ajast, kui isik sai või pidi saama teada oma õiguste rikkumisest. Eelnõus on see võimalus sees. Seda me võib-olla kaalume ka edaspidi. Me peame täpsemalt arutama, kui otstarbekas see ühe aasta kriteerium on. Ka see, et isikul on võimalik esitada vaie või kasutada muid õiguskaitsevahendeid, on üks uus alus. Võib toimuda ka vaidemenetlus või muu mittekohustuslik kohtueelne menetlus. Punktis 6 on sellele lõikele, millest ma rääkisin, lisatud: "... õiguskantsleri menetlus ei ole muul põhjusel otstarbekas." See viimane lause käib õiguskantsleri tegevuse selle osa kohta, mis on

seotud tema kui ombudsmani tegevusega, õigusvahemeheks olemisega. Me koos Justiitsministeeriumi esindajatega arutasime, kas see sõnastus jääb just selliseks, aga põhjendus on päris otstarbekas, nii põhiseaduskomisjonile tundus.

Selle pika ja suhteliselt segase ülevaate lõpetuseks ütlen veel kord, head kolleegid, et komisjoni otsus oli esimene lugemine lõpetada. Muudatusettepanekuid ootame põhiseaduskomisjoni rahvusvaheliseks teatripäevaks, kui ma õigesti mäletan, 27. märtsil kella 18-ks. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, kolleeg Peep Aru!

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Ma ei taibanud seda põhiseaduskomisjonis küsida, aga mulle jäi see natuke arusaamatuks. Kui õiguskantsler kaalutleb ja leiab, et avalduses käsitletud teema ei ole nii tähtis, ning ta oma aega sellega killustama ei hakka, kas see otsus on siis lõplik või on avaldajal veel mingi võimalus selle probleemi olulisusele tähelepanu juhtida ja saavutada selle asja menetlemine?

Väino Linde

See ei ole n-ö kõrgeima kohtu otsus, mis edasikaebamisele ei kuulu. Avaldajal on võimalik oma seisukohta põhimõtteliselt kas või uuesti õiguskantslerile esitada, tuues võib-olla põhjalikumalt ära motiivid ja asjaolud. Õiguskantsleri ametkond võib sellele küsimusele edaspidi reageerida täpselt samal viisil või võib arvestada uusi asjaolusid, mis on selles avalduses toodud. See ei võta avaldajalt ära ka õigust pöörduda teiste õiguskaitsevahendite poole. Siin oli juttu vaide esitamisest, mittekohustuslikust kohtueelsest menetlusest ja millest iganes. See on ainult üks hoob, mis annab õiguskantslerile võimaluse mitte tegelda marginaalsemate asjadega, mis iseenesest ei kujuta endast olulisi rikkumisi või on äärmiselt vaieldavad ja väikese tähtsusega.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek oli eelnõu 167 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrán eelnõu 167 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 27. märtsi kell 18.

Head kolleegid! Tänane päevakord on ammendatud. Soovin kõikidele kaunist päeva!

Istungi lõpp kell 10.22.

Istungi kestus 22 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

III ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 14. märts 2012
Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Julgeolek
2. Streigid ja nende mõju
3. Kultuuriinvesteeringud
4. Erimärgistatud kütus
5. Subsidiaarsuse printsiibi rakendamine riigihalduses
6. Õpetajate palk
7. Eesti Kunstiakadeemia ehitusperspektiiv

Istungi rakendamine

1. Kollektiivlepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu (153 SE) kolmas lugemine
2. Riigikontrolli seaduse ja õiguskantsleri seaduse muutmise seaduse eelnõu (151 SE) kolmas lugemine
3. Jäätmeseaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu (155 SE) teine lugemine
4. Kaitseväeteenistuse seaduse eelnõu (172 SE) esimene lugemine
5. Kaitseväeteenistuse seaduse rakendamise seaduse eelnõu (173 SE) esimene lugemine
6. Kaitseväeteenistuse seadusega seotud Riigikogu koosseisu häälteenamusega vastu võetud seaduste muutmise seaduse eelnõu (174 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, austatud Riigikogu! Tere päevast, lugupeetud peaminister ja valitsusliikmed! Alustame tänast infotundi. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 48 Riigikogu liiget, puudub 53.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, kultuuriminister Rein Lang ja rahandusminister Jürgen Ligi.

1. Julgeolek

Esimees Ene Ergma

Alustame esimese küsimusega. Kolleeg Marianne Mikko on küsimus peaminister Andrus Ansipile.

Marianne Mikko

Eesti on Brüsselis kiidusõnu teeninud NATO liikmesriik, kes ühena vähestest samaväärselt USA ja Suurbritanniaga kulutab kaitsele 2% SKT-st. Täites terrorismivastase võitluse liitlaskohustusi ja soovides saada parimaid lahingukogemusi, ei ole Eesti kompanii mitte ohutus Põhja-, vaid rahutus Lõuna-Afganistanis. Olukord Afganistanis on aga viimastel päevadel järsult pingestunud. Sellele on kaasa aidanud USA merejalaväelaste laipu rüvetav urineerimine jaanuaris, islami pühakirja põletamine veebruaris ja pühapäeval toimunud Ameerika sõduri amokijooks, mis tähendas 16 Afganistani külaelaniku tapmist. Mida konkreetselt on Eesti valitsus teinud selleks, et Eesti kaitseväelaste turvalisus nüüd ja edaspidi oleks Helmandis tagatud, et me ei peaks Eesti poiste pärast muretsema?

Andrus Ansip

Aitäh! Kõigepealt sellest 2%-st. 2% SKT-st pole mitte pelk lubadus, mille Eesti on oma NATO partneritele andnud, vaid 2%-ga riigikaitsele panustamine on meie eluline vajadus. Meie riigikaitse peab tugevnema. Meenutuseks ütlen, et me alustasime riigikaitse ülesehitamist 20 aastat tagasi. Kui teised riigid on võinud oma riigi kaitsele panustada aastakümneid, isegi aastasadu, siis meie oleme vaid 20 aastaga suutnud luua arvestatavad kaitsejõud, aga need pole veel valmis. Afganistanis ei ole ohutuid paiku. Võib-olla mõne üksiku väga turvalise, pindalalt piiratud paiga võib leida, aga üldiselt ei ole õige jagada Afganistani põhimõttel, nagu põhi oleks turvaline ja lõuna ebaturvaline. Ohud võivad inimesi ähvardada

igas Afganistani regioonis. Sõjasituatsioonis hinnatakse ohte iga päev ja vastavalt ohuhinnangutele ka tegutsetakse. Ohutunnet ei ole Eesti kontingent Afganistanis kunagi minetanud ja seda ei või teha ka siis, kui teatakse, et Afganistani missiooni lõpp on juba kindlaks määratud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marianne Mikko, esimene täpsustav küsimus!

Marianne Mikko

Enne veel, kui Ameerika sõdur tappis 16 külaelanikku, korraldasid Washington Post ja ABC News küsitluse. See näitab, et Afganistani sõja kiiremat lõpetamist nõuab 60% ameeriklastest. Pidades silmas meie 150 sõdurit Afganistanis, küsin: kas Eestil on olemas näiteks plaan B, kui olukord peaks Afganistanis võtma NATO jaoks eriti halva pöörde?

Andrus Ansip

Olukord Afganistanis ei võta NATO jaoks eriti halba pöoret. Jah, see on kahetsusväärne, et ühe sõduri tegevus väljus mõistuse kontrolli alt. Selle eest on vabandust palunud nii NATO peasekretär kui ka Ameerika Ühendriikide president. Mitte ainult kristlikus kultuuris, vaid kõikides kultuurides on nii, et kui südamest kahetsetakse ja palutakse vabandust millegi eest, mis sai halvasti tehtud, siis ka andestatakse. Olgu öeldud, et käesoleval aastal on ISAF-i kaotused varasemate aastatega võrreldes palju väiksemad olnud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marianne Mikko, teine täpsustav küsimus!

Marianne Mikko

Kas ma saan õigesti aru, et valitsuselt ei ole nende kolme päeva vältel läinud Afganistani signaali, et meie poisse oleks vaja eriliselt turvata?

Andrus Ansip

Aitäh! Te esinete kuidagi väga tugeva eksperdina. Võiksite ka pakkuda, milleks võiks see signaal kohapeal transformeeruda. Meie poiste, aga ka tüdrukute ja naiste turvariske hinnatakse iga päev ja iga tund. Kui riskid

suurenevad, siis võetakse turvameetmeid. Ei ole varem kellelgi olnud ega ole ka praegu ega tulevikus kavas Afganistanis ohutunnet minetada, ma pean silmas Eesti kontingenti.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kolm kohapeal registreeritud küsimust. Alustame kolleeg Tõnis Kõivust.

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud peaminister! Tõesti, Eesti sõdurite, aga tegelikult ka terve Eesti riigi julgeolek on väga tähtis küsimus. Seetõttu oleme liitunud NATO-ga ja panustame ka riigieelarvest kaitsevõimesse sellel aastal esmakordselt 2% SKT-st. Arusaadavalt on riigi julgeolekul väga selge seos kaitsevõimesse panustatava rahaga. Kas teie saite ka nii aru, et vähemalt üks sotsiaaldemokraat Riigikogus arvab, et seda 2%-list kulutust ei peaks vähendama ei sellel ega järgnevatel aastatel?

Andrus Ansip

Aitäh! Ma olen korduvalt oma arvamust esitanud, võin seda veel korrata. Riigikaitse ei ole midagi niisugust, millega tuleb tegelda või millega võib tegelda headel aegadel ja millega ei pea tegelema siis, kui ajad enam nii head ei ole. Riigikaitse ei ole ühele rahvale ja riigile luksus, vaid riigikaitse on rahva ja riigi kohustus ning seda unarusse jätta ei tohi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh! Härra peaminister! Ma olen teiega nõus, et kindlasti ei ole Afganistanis ohutuid paiku. Ma olen teiega nõus ka selles, et julgeolekuolukorda jälgitakse iga päev ja tehakse kõik endast olenev, et meie kaitsevälasi seal kaitsta. On teada, et need kahetsusväärsed intsidendid – nii koraani põletamine kui ka tsiviilelanike tapmine – on mitmes piirkonnas olukorda teravdanud, kindlasti juhtus nii Kandaharis, ka Kabulis. Oleme uudistes näinud väljaastumisi näiteks Jalalabadis riigi idaosas. Kas teile on teada, millised on hinnangud julgeolekuolukorra muutumisele seoses nimetatud intsidentidega Helmandis? Kas me oleme saanud teavet selle kohta, et olukord seal ja

suhtumine ISAF-i vägedesse piirkondades, kus meie kaitseväelased teenivad, on läbi teinud mingisuguseid muutusi?

Andrus Ansip

Aitäh! Ei ole võimalik mingitele tõsikindlatele andmetele tuginedes väita ei seda, et suhtumine on muutunud, ega ka seda, et suhtumine pole muutunud. Ka Eestis ei ole võimalik teha arvamusküsitlusi nii lühikese perioodi jooksul, et kinnitada eri maakondades toimunud suhtumise muutusi, ammugi ei ole võimalik seda teha Afganistanis. Igale televaatajale, nende hulgas ka teile ja mulle on selge, et kohalikes elanikes ei saanud ei koraani põletamine ega 16 tsiviilelaniku tapmine tekitada positiivseid tundeid. Meelepaha on mõistetav nii mulle, teile, NATO peasekretärile kui ka Ameerika Ühendriikide presidendile.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Muutunud julgeolekuohtudele saavad kaitsevägi ja meie NATO-liitlased loodetavasti adekvaatselt reageerida, küll ei pruugi see nii olla meie sõdurite moraali koha pealt. Me teame, et paari päeva eest käis Afganistanis Saksamaa liidukantsler, nüüd käis seal USA kaitseminister. Kas valitsusel on plaanis võtta seda laadi meetmeid, et meie sõduritele selles uues, väga pingelises olukorras Afganistanis moraalselt toeks olla?

Andrus Ansip

Aitäh! Meil on olnud kombeks, et kriisipiirkonnas, sh Afganistanis, käib kas kaitseväge juhataja, kaitseminister, välisminister või peaminister vähemalt kord aastas, vajaduse korral sagedamini. Sellest me kavatseme ka tulevikus kinni pidada. Mitte üheski riigis, mille peaminister, president, kaitseminister või välisminister kavandab Afganistani-visitit, ei anta sellest teada enne, kui ollakse Afganistanis kohal. See ei ole selle riigi sisemise otsuse küsimus, vaid see on kokkulepitud reeglistik, et tagada mitte ainult nende isikute, vaid ka Afganistani kohalike elanike turvalisus.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Streigid ja nende mõju

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Yana Toomilt rahandusminister Jürgen Ligile.

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Laupäeval lugesin ma lennukis kolm tundi ühte ajalehte. See oli Postimees, kus oli teie arvamslugu "Dialogi tõde ja õigus". Olude sunnil lugesin ma selle lausa mitu korda läbi. See mulle väga meeldis, ma ütlen siiralt. Te heitsite streikijatele ette dialoogi hea tava kõikvõimalikke rikkumisi ja ebaõiglust. Üks küsimus jäi aga minu arvates täiesti vastamata. Kas te olete äkki nõus ütlema paar sõna selle kohta, kas teie valitsusliikmena midagi õppisite sellest õppetunnist, mille tunnistajad me kõik olime eelmisel nädalal Eestis, kui toimus suur streigilaine?

Jürgen Ligi

Aitäh! Muidugi ma õppisin ja ma arvan, et see, kes seda lugu luges, võis selles veenduda. Sellest tekstist võib aga välja lugeda ka minu neid seisukohti, mis ei ole muutunud. Ma ei heitnud kellelegi kindlasti ette ebaõiglust, vaid pigem valet ("ebaõiglus" ei ole täpne sõna), valet fooni ja valesid hinnanguid, mida selle kriisi õigustamiseks kasutati. Neid motiive ma oma loos natuke lahkasin, näiteks toetusstreikide ja sotsiaalse dialoogi temaatikat või otseselt hinnanguid õpetajate palkadele, mis olid ikkagi väga liialdatud. Õpetajate palka ei nimeta ma mingil juhul kõrgeks, kuid ei pea ka õigeaks manipuleerida valedega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Yana Toom, esimene täpsustav küsimus!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Nagu te ilmselt teate, olen mina siia valitud pigem vene kogukonna esindajana. Kas te saate, palun, dešifreerida venekeelsetele inimestele selliseid lauseid: "Kõrvalsaadusena äratas

streik üles olemuslikke hirme, millega Eesti lootis olevat toime tulnud üle-eelmisel kümnendil. Punalipud, võõrkeelsed nõudmised vahetada valitsus, ähvardus halvata energiavarustus, riigikeele ja muu riikliku vastased üleskutsed – need räägivad tulega mängu ebaõnnestumisest”?

Jürgen Ligi

Aitäh! Teie venekeelse valijaskonna esindajana olete kahtlemata palju parem selle dešifreerija ja tõlkija kui mina. Te saate ka ise ju aru, et see on viide Eesti julgeolekule ja rahvussuhetele. Kui ikkagi kuskil Eesti piirkonnas toimub selge poliitiline demonstratsioon ja veel valel ettekäändel, kui see demonstratsioon laiendatakse protestiks Eesti riigi põhialuste vastu, siis minu arvates oli vaja neid lauseid öelda. Aga teie olete parem seletaja. Meil on olnud erakonnas alati oma venekeelne tiib. Ma olen nendele inimestele seletanud, et nende suurim missioon on ikkagi tõestada, et kahel rahval on ühishuvid, mitte erinevad huvid, et poliitikas ei ole vaja esindada ühte rahvust, vaid kogu Eesti rahvast ja rahvuste ühishuve. Mis puudutab väiksemate gruppide huve, siis näiteks kultuuri puhul ei ole Eesti riigil hoolimata sellest, et meil on venekeelsed rahvasaadikud, kunagi vaja esineda vene kultuuri kaitsjana. Vene kultuuri parim kaitsja on siiski Vene riik, Eesti peab oma nappe ressursse kesken-dama eesti kultuurile. Põhiseadus ütleb nii.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Yana Toom, teine täpsustav küsimus!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Ma siiski täpsustan. Kas teie andmetel toimusid eelmise nädala streigilaine raames mingisugused venekeelsed või venemeelsed või Venemaa-meelsed meeleavaldused, mis ohustasid Eesti riigi julgeolekut, või pidasite seda artiklit kirjutades silmas õpetajate miitingut Vabaduse platsil, kus olid ka näiteks plakatid "Utšiteljam dostoinuju zarplatu" ("Õpetajatele väärikas palk")? Kas just need plakatid ähvardavad teie arvates Eesti riiki?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma pidasin julgeoleku puhul kõige rohkem silmas majandusjulgeolekut. Eestlasi hirmutas 1980. aastate lõpul ja 1990. aastate algul väga tugevalt ettekujutus, et stepsel tõmmatakse välja ning meid lihtsalt näljutatakse ja külmutatakse kuulekaks. See hirm oli. Ma arvan, et ka teie teate neid aegu. Aga valitsuse tagasiastumise nõudmine, kui see esitatakse võõrkeeles, on asi, mis hirmutab paljusid Eesti elanikke, see äratav vanu hirme ajast, kui Kirde-Eestis ja Tallinnas märatses Interrinne, kellel olid samasugused loosungid. Ma mäletan midagi sellist ka 2007. aastast, kui kahjuks kõige teravamate rahutuste pinnal oli ka eestikeelseid nõudmisi, et valitsus tagasi astuks. Aga vene keeles mõjuvad need loosungid kahtlemata kõige hirmutavamalt. Kui tullakse ikka Venemaalt kohale ja seda nõutakse, siis ma arvan, et need, kes praegu seda ideed edasi kannavad ja meenutavad neid aegu, et justkui valitsust rünnata, peaksid punastama. Need on avaliku elu tegelased, kes neid vanu asju üles soojendavad ja väidavad, et Eesti valitsusel oli siin suuri valikuid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud härra Ligi! Valitsus tuli peale streike välja justkui väga ühtemoodi sõnumiga, et ametiühingute meeleavaldused ja toetusstreigid olid poliitilised ja Kremli-meelsed. Juhtusin vaatama ka saadet "Kolmeraudne", kus te lausa ütlesite, et streikijad olid ju interrindlased. Saatejuht parandas teid ja küsis, kas teie arvates ka õpetajad kuuluvad nende hulka. Siis te ütlesite, et nii ja naa. Siis tuli veel Siim Kallas oma artikliga, kus ta ütles, et vaid bolševikest poliitikud politiseerivad streike. Aga kuidas on võimalik, et streik ei ole poliitiline? Mismoodi see üldse võimalik on? Minu meelest on streikidel ikkagi poliitilised nõudmised taga. Ka see, mis täna siin meie maja ees toimus, oli ju streik hinnatõusude ja kõige muu sellise vastu.

Jürgen Ligi

Aitäh! Kust servast nüüd peale hakata? Valitsus ei ole tulnud välja mingi ühesuguse

sõnumiga. Mina olen oma kõned ja artiklid ise kirjutanud. Minu kohus oli näidata ka teist poolt, sest streigi korraldajad ei ole meedias seni mingile kriitikale allunud. Vabandust, viimastel päevadel on asi siiski paranenud, põhiliselt küll piiratud meediaruumis. Ma kindlasti ei nimetanud streikijaid interrindlasteks. Ma ütlesin, et see seltskond ja nende stiil suures osas kattub ning need mälestused äratati ellu. Mis puudutab poliitilisi streike, siis võib öelda, et siiani on Riigikogus kehtinud konsensus, et poliitilisi streike me ei toeta, sest need on väga ohtlikud, see on mäng tulega ja muu hulgas mäng rahvussuhetega. Seda ei saa ju eitada, eks ole? Mis puudutab poliitilisust, siis streikide korraldajatele anti hiljuti Euroopa Komisjoni ühes uuringus hinnang, et nad on marksistlik-leninlike arusaamade ja juurtega. See ei ole minu väljamõeldis, see on sõltumatu hinnang. Nad kindlasti arvavad, et punased lipud ja tugev rünnak kukutab iga võimu ja see toobki rikkust. Nad arvavad seda nagu teiegi. Ma arvan, et teie puhul on tegemist strateegilise liiduga.

Esimees Ene Ergma

Viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Rannar Vassiljev.

Rannar Vassiljev

Aitäh! Härra minister! Te mainisite oma vastuses, et need plakatid, mis kandsid sõnumit, et valitsus peaks tagasi astuma, olid hirmutavad. Kas need olid hirmutavad ka teie kui praeguse valitsusliikme jaoks?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei ole arg inimene ja olen sellistest asjadest üle. Kui jõud üle ei käi, siis olen nõus ka ohver olema, aga ma kindlasti ei anna sellistele hirmudele järele, ma ei anna sellisele survele järele ei poliitiliselt ega rahanduslikult. Kuid ma ikkagi viitasin, et need olid olemuslikud hirmud, mis üles äratati, kui me nägime televiisorist seda stiili, neid nõudmisi ja neid ähvardusi, et kui hakatakse takistama elektri tootmise vähendamist, siis sellel on rasked tagajärjed. Need olid sõnad, mis rahvusringhäälingust kõlasid. Arvestage, et see oli üleskutse füüsilisele vastuhakule. Sealjuures oli see protest kindlasti üles ehitatud valedel alustel.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra rahandusminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Kultuuriinvesteeringud

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Jaan Õunapuult kultuuriminister Rein Langile.

Jaan Õunapuu

Aitäh! Lugupeetud minister! 2006. aasta juulis kinnitas valitsus objektid, mida sooviti Euroopa rahaga toetada. Summaks oli 790 miljonit Eesti krooni, millest pool miljardit pidi minema Eesti Rahva Muuseumi uue hoone ehitamiseks. Eestile oli selge sõnaga öeldud, et pakutud kultuuriobjektid on abikõlblikud. Seda on näidanud ka edaspidine praktika: need objektid on kas rahastatud või praegu veel rahastamisel. Valitsus vahetus 2007. aasta aprillis. Pärast seda muutis regionaalminister Kiisler avalikkusele arusaamatult rakendusmääruse senist sisu, mis tähendas, et 2006. aasta otsus muutus tühiseks ja objektide leidmiseks kuulutati välja uus taotlusvoor. Ajaloolise tõe huvides soovin teada, kelle survele ja miks oli vaja seda teha.

Rein Lang

Aitäh, Jaan! Vastan nagu ikka ausalt: pole õrna aimugi, pole vähimatki aimu! 2007. aastal tegelesin ma hoopis teiste asjadega, mitte kultuuriinvesteeringutega. Kui sinul on olemas mingisugune dokument, mis üheselt näitab, et ERM kultuuriobjektina oli Euroopa Liidu vahendite saamiseks kvalifitseerunud, siis ma hea meelega võtaksin selle dokumendi ja vaataksin seda. Teatavasti ei ole Euroopa Liidul üldse sellist meedet, mida võiks eesti keelde tõlkida kui kultuuripärandi hoidmise, rahvusmuuseumide meedet. Ingliskeelne termin selle kohta on *national heritage*. Ka ERM-i raha taotleti ju teise meetme alt, piirkondade konkurentsivõime tugevdamise meetme alt. Sisuliselt on tegemist turismimeetmega. Aga veel kord ütlen, et kui sul on olemas mingisugune ametlik dokument, millest tuleb üheselt välja, et Siim Valmar Kiisler muutis ära otsuse, mille alusel oleks ERM-il raha n-ö taskus olnud, siis ma hea meelega vaataksin seda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Õunapuu, esimene täpsustav küsimus!

Jaan Õunapuu

Aitäh! 2006. aasta valitsuse otsus selle kohta on olemas. Aga väga ülevaatlikult on 2007. ja 2009. aastat kirjeldanud endine kultuuriminister Laine Randjärv, kes on väitnud, et uue eelnõu kooskõlastamine hakkas venima, sest Kultuuriministeeriumil, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil ning Sise- ministeeriumil oli erinev arusaam rakendus- kava põhieesmärkidest. Uuesti jõuti kokkuleppele 2008. aasta mais ja ka siis läks veel hulk aega, alles märtsis 2009 otsustati valitsuses, millised projektid investeringute kavva lülitatakse. Mis puudutab ülejäänud objekte, mis 2006. aastal said nimekirja pandud, siis need on sisuliselt ju kõik rahastatud, nagu ma oma esimeses küsimuses ütlesin. Härra minister! Kui ei oleks segadust tekitatud ega uut taotlus- voo avatud, kas teie arvates oleks ERM-i hoone tänaseks Tartus Raadil valmis?

Rein Lang

Ei, kindlasti mitte. Ma arvan, Jaan, et sa ajad midagi segamini. See riigisisene määrus on üks asi, aga reeglistik, mille alusel Euroopa Liit teatavaid projekte rahastab, on hoopis teine asi. Ma olen täiesti kindel, et ka 2007. aastal ei saanud Eestis olla niisugust määrust, mis oleks üheselt kinnitanud ERM-i ehituse finantseerimist Euroopa Liidu vahenditest. Kindlasti mitte. Aga ütlen veel üks kord, et kui sinul on selline dokument olemas, siis ka mina vaataksin seda hea meelega. Vähemalt Kultuuriministeeriumis sellist paberit registreeritud ei ole. Teine küsimus on, kas 2007. aastal jäi seoses valitsuse vahetusega mingite uute dokumentide koostamine venima. Veel üks kord vastan, et ma ei tea. Ma ei osalenud selles protsessis. Võib-olla tead sina seda paremini. Aga see, mis sisuliselt juhtus, oli ju iseenesest lihtne: see projekt turismi edendamise projektina ei kvalifitseerunud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Õunapuu, teine täpsustav küsimus!

Jaan Õunapuu

Aitäh! Jah, härra Lang, tõepoolest, te olite 2005. aastast peale küll justiitsminister, aga te olite siiski üks valitsuse ministritest. Okei, tuleme ajaloost tänasesse päeva. Nii teie kui ka peaminister olete kindlalt öelnud, et Raadile ehitatakse muuseum valmis hoolimata sellest, et raha jäi Euroopast saamata. Teada on, et aastatel 2007–2011 kulus projekti ettevalmistamiseks ligi 9,3 miljonit eurot. Saladus ei ole see, et sellele kultuurkapitali rahale on teisigi kosilasi, me oleme seda viimasel ajal kuulnud ja näinud. Ma tean, et lähiajal on küsimus otsustamisel. Kas valitsuse mõlemal osapoolel on hea tahe kinnitada ERM-i ehituse rahastamise skeem?

Rein Lang

Aitäh! Jällegi, asja tundva inimesena peaksid teadma, et kultuurkapitali raha seda osa, mis on ette nähtud riiklikult tähtsate kultuuri- objektide ehitamiseks, saab praeguses õigusruumis, mille on kehtestanud Riigikogu, kasutada ainult kahe objekti finantseerimiseks: Eesti Rahva Muuseumi hoone ehitamiseks ning Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia hoone teise järgu ehitamiseks. Sa ütlesid, et on teisi kosilasi. Kosilasi saab õiguslikult olla ainult üks, kui Riigikogu seadusruumi ei muuda. Jah, loomulikult, valitsus peab langetama otsuse, kuidas tekkinud olukorras ERM-i rajamist rahastada. On selge, et kultuurkapital kogu ERM-i ehitamise raha korruga välja panna ei saa. Praeguste maksuseaduste järgi tilgub see kulkasse, vabandust, kultuurkapitali – emakeelepäeval peab eesti keelt ilusasti kõnelema – pika aja jooksul. Valitsus tuleb homme selle küsimuse juurde ning langetab loodetavasti ratsionaalsed ja mõistlikud otsused, arvestades jällegi kehtivat õigusruumi. Riigikogu 1996. aasta otsus ütleb üheselt, millised on riiklikult tähtsad kultuuriobjektid. Neid on kolm: Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, Kumu ja ERM. Seda loetelu ei ole keegi laiendanud, see on lõplik loetelu. See ei ole mitte näidisloetelu.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Alustame kolleeg Tarmo Leinatammest!

Tarmo Leinatamm

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud minister Lang! Kas see ERM-i minev raha on aastate peale laiali löödud? Kas on olemas ennustus, mitu aastat võtab ERM kultuurkapitalist nii suure raha, et teistel sinna asja ei ole? On see välja arvatud, selleks et need objektid, kes sooviksid ka saada riikliku kultuuri tähtsaks osaks ja saada kultuurkapitalist raha, teaksid, kui kaua nad peavad ootama või kui kaua nad peavad raha otsima ja leidma kusagilt mujalt?

Rein Lang

Aitäh, Tarmo! Ära nüüd arva, et keegi võib mõelda, et ta lihtsalt sinna loetellu satub! Selle loetelu kehtestab Riigikogu. See, millised objektid sellesse nimekirja kantakse ja mis on riiklikult tähtsad kultuuriobjektid, sõltub sinust ja sinu sajast kolleegist. Eestis ei ole kellelgi õigustatud ootust, et Riigikogu teda sellesse nimekirja kannab. Tegemist on selgelt seadusandja otsusega. Aga vastates küsimuse esimesele, sisulisele poolele, kui kaua võtab kultuurkapitalil aega kogu ERM-i projekti finantseerimine, vastan, et praeguste arvutuste järgi 10–12 aastat.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Tõnis Lukas!

Tõnis Lukas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Ajakirjanduses avaldatud arvamusi jälgides jääb mulje, et Tartu asub sügaval pimedas ürglaanes kaugel tsivilisatsioonist ja vähe sellest, et turisti jalg sinna kunagi ei astu, ei satu sinna tõenäoliselt ka ühtegi eestlast, kes oleks huvitatud muuseumis käimisest, või vähemalt kultuurseid inimesi nii kaugel Tallinnast ei ole. Taotlustes on Eesti Rahva Muuseum näidanud, et aastast planeeritakse 130 000 külastajat. Mina, kes ma arvan, et Tartus on kultuuri palju ning kultuurseid inimesi kogu maailmast ja Eestist satub sinna tihti, arvan, et inimesed vähemalt esimestel aastatel seal kindlasti käivad, võib-olla tuleb neid veel rohkemgi, inimeste puudus probleem ei ole. Kas te oskate öelda, kas inimesed tulevikus Eesti Rahva Muuseumisse satuvad või mitte?

Rein Lang

Sellel küsimusel oli väga ilus algus. Muide, tulin eile õhtul Tartust. Ma karusid seal tänavatel jalutamas ei kohanud, aga võib-olla nad ei ole veel talveunest ärrganud. Tartu on viimasel ajal tõepoolest väga jõudsalt arenenud. Hea näide on ju Tartusse rajatud AHHA keskus, millele võis küll edu ennustada, aga kindlasti mitte nii suurt edu. On erinevaid hinnanguid, kui palju inimesi võiks Eesti Rahva Muuseumis käima hakata. Arvestame, et tegemist ei ole traditsioonilise muuseumiga, ühe muuseumiga muuseumide seas, vaid tegemist on ka teadus- ja haridusasutusega, mis annab ERM-ile hoopis teised ülesanded, võrreldes näiteks Tallinnas asuva tarbekunstimuuseumiga. Euroopa Liidule esitatud projektis on tõepoolest kirjas, et aastast oodatakse sinna 130 000 inimest. Tartu Ülikooli sotsioloogialabor eesotsas Marju Lauristiniga on teinud eestimaalaste hulgas uuringu ja on saanud hoopis teise arvu selle kohta, kui suurt klientuuri on ERM-il oodata. See arv on umbes kaks korda suurem kui see, mis me Euroopale esitatud dokumentides kirja panime. Milline on tegelikkus, seda näitab ainult praktika, kõik muu on hüpoteetiline. Juba praegu käib ERM-is hästi palju inimesi, hoolimata sellest, et tegutsetakse endises ENSV raudteelaste klubis. Kindlasti tuleb sellest muuseumist, kui ta ükskord valmis saab, üks Eesti muuseumide suuri pärle.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra kultuuriminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Erimärgistatud kütus

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Ester Tuiksoolt rahandusminister Jürgen Ligile. Palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud minister! Te esitasite eelmise aasta mais Riigikogule vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse eelnõu, millega piirati kütuse kasutamise maksusoodustusi. Väitsite Riigikogus, et te reformite seda seadust kahes etapis. Teine etapp pidi puudutama põllumajandust ja seal kasutatava erimärgistatud kütuse toetussummasid. Te pidite selle eelnõu esitama

2011. aasta sügisel. Kui kaugel see süsteem on?

Jürgen Ligi

Aitäh! Mul on ettepanek järgmise küsimuse juurde liikuda, sest ma vastasin identsele küsimusele nädal tagasi. Meil on tehnilisi raskusi selle asja rakendamise, aga me pingutame edasi. Idee on õige, idee on õilis – see on vastutustundlik maksustamine, kui me ei toeta põllumajandust fossiilse kütuse põletamise alusel, vaid toetame seda teistmoodi. Aga selle skeemi pakkumine on pigem põllumajandusministri tehniline töö. See töö ei ole kindlasti lihtne ja see ei ole lõppenud, aga me pingutame edasi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo, esimene täpsustav küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Ma tahan siiski teada, kui kaugel selle süsteemi loomine on ja millal me võime selle juurde tagasi tulla. Talv hakkab lõppema, kevad tuleb, ühe ja sama traktoriga tehakse nii metsatöid kui ka põllumajanduslikke töid ning põllumeestel on õigustatud ootus. Kas selle süsteemi loomine venib teile veel ühe talve või millised võimalused meil siin on?

Jürgen Ligi

Aitäh! Veel kord: anname aega järgmistele küsimustele, sest sellele küsimusele ma olen juba vastanud. Töö käib, tulemustest anname teada ja lihtne see asi ei ole. Aga küsida võite sama asja põllumajandusministrilt, sest jäme ots selles vallas on praegu tema käes.

Esimees Ene Ergma

Palun kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Aivar Sõerd!

Aivar Sõerd

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Praegu käib 2013. aasta riigieelarve ettevalmistamine. Teatavasti oli erimärgistatud kütuse kontrollimine Maksu- ja Tolliametiga jaoks kaunis ressursimahukas, see nõudis keemilisi analüüse ja proovide võtmist. Kas me võime nüüd, kui esimene etapp on rakendatud, rääki-

da mingisugustest arvestatavatest ressurssidest Maksu- ja Tolliametis, mida on võimalik sellest valdkonnast suunata näiteks käibemaksu tasumise või ümbrikupalkade maksmise kontrolliks?

Jürgen Ligi

Me suuname ressursid sinna, kus rikkumised on suuremad. Sellega me tegeleme. Ma ei oska teile nii täpselt aru anda, sest see küsimus oli ootamatu, aga võin öelda, et idee ise, selle tööga alustamine on õige. Majandust ei või toetada selle järgi, kui palju põletatakse fossiilset kütust. Kas või moraalne olukord on minu arust praegu parem kui varem.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Subsidiaarsuse printsiibi rakendamine riigihalduses

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Neeme Suurelt peaminister Andrus Ansipile.

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud peaminister! Esmaspäeval arupärimisele vastates ütlesite, et subsidiaarsuse printsiip on demokraatlikes riikides keskne põhimõte. Subsidiaarsuse printsiip tähendab lähimuse põhimõtet, mille kohaselt tuleb otsused alati teha madalaimal võimalikul haldus- ja poliitilisel tasandil ning võimalikult lähedal kodanikele. Praktikas aga paraku näeme, et Eesti riiki hoopis eemaldub subsidiaarsuse põhimõttest. Kuidas saab näiteks rääkida kohaliku omavalitsuse iseseisvuse võimekusest, kui autonoomsete tulude osakaal kohalikes eelarvetes on vähenenud 30%-st 15%-ni? Kui ei ole eelarvelist iseseisvust, siis on subsidiaarsuse mõiste omavalitsuste jaoks sisutühi. Siit ka minu küsimus. Mida teeb valitsus selleks, et omavalitsused saaksid olla tegelikult ise otsustajad koos asjakohaste õiguste ja ressurssidega?

Andrus Ansip

Aitäh! Tuleb jätkata senist praktikat. Esmaspäeval te minu mälu järgi nõudsite kõigi

normide kehtestamist seaduse või vähemalt valitsuse tasemel. Nüüd te olete jõudnud teise äärmusesse ja nõuate kõigi otsuste langetamist kohaliku omavalitsuse tasemel. Kui me hoiak-sime ikkagi vankri tee peal ega kolistaks ühest kraavist teise, siis sujuksid asjad hästi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur, esimene täp-sustav küsimus! Palun küsimused kiiremini esitada!

Neeme Suur

Ma olin lihtsalt natuke hämmelduses, aga pole midagi. Jätkan täpsustava küsimusega. Riigiametites on väiksematesse kohtadesse jäänud vaid teenindavad üksused. Otsustusõi-gus liikus mõni aasta tagasi maakondadest regioonikeskustesse, nüüd on aga suures osas koondunud hoopis Tallinna. Alles hiljuti kao-tati iseseisvate asutustena Politsei- ja Piirival-veameti, Päästeameti ning Maanteeameti re-gionaalsed üksused. Siit minu küsimus: kuidas riigiametites toimunud tsentraliseerimine on kooskõlas subsidiaarsuse printsiibiga?

Andrus Ansip

Aitäh! Mul on hea meel, et minu esmapäe-vase tähelepanujuhtimise tulemus on see, et te olete enda jaoks avastanud subsidiaarsuse printsiibi, lähimuse printsiibi, aga mul on kah-ju, et te ei ole aru saanud, et subsidiaarsus puu-dutab otsustamist, otsustusprotsessi, mitte me-netlemist. Teie nimetatud riigiametid tegelevad asjade menetlemisega, mitte otsustamisega. Tasuks asjaga edasi tegelda, küllap jõuaks siis ka tuumani.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur, teine täpsustav küsimus!

Neeme Suur

Jah, tuumani me kindlasti jõuame. Nende ametite menetlusprotsessid sisaldavad küllap ka otsustusmomente, mis on kahjuks kohali-kust tasemest paraku väga kaugele nihkunud. Aga veel näiteid. 2009. aastal kehtestatud hä-daolukorra seadusega sisuliselt likvideeriti maakondlikud kriisikomisjonid. Kui eelmisel aastal tekkis probleem, et maal on palju pere-arste puudu, siis kõige esimene lahendus, mida

Sotsiaalministeerium pakkus, oli perearstiabi korralduse viimine maavalitsuse vastutusalast Terviseameti vastutusalasse. Maakondliku ühistranspordi korraldus kavatsetakse viia maavalitsuste vastutusalast Maanteeametisse. Nende protsesside tagajärg on valdkondlikult killustunud ja valdkondade sees tsentraliseeri-tud riigihalduse mudel. Me võime seda kõike lugeda OECD raportist riigi juhtimise kohta. Te ütlesite esmapäeval, et subsidiaarsuse printsiip on demokraatlikes riikides keskne põ-himõte. Mida see subsidiaarsuse printsiip teie käsitluses tähendab?

Andrus Ansip

Aitäh! Subsidiaarsuse printsiip ehk lähimu-se printsiip tähendab demokraatlikus riigis se-da, et otsused langetatakse nendele inimestele, keda otsused puudutavad, lähimal poliitilisel või haldustasandil, kodanikule kõige lähemal võimalikul tasandil. Ma palun teid veel kord: ärge ajage omavahel segamini otsustamist ja otsuste täideviimist. Need on kaks isearsa. Menetlemine ja otsustamine ei ole üks ja see-sama, need ei ole sünonüümid. Te viitasite pe-rearstiabi korraldusele. Perearstiabi korralda-mine maakonna tasandil ei ole taganud seda, et igasse perearstikeskusesse oleks perearst lei-tud, sest probleem on suurem, ühe maakonna pii-res ei ole võimalik sellele lahendust leida. Kui keskselt koordineeriv asutus on Sotsiaal-ministeerium, siis on võimalik perearste üle Eesti paigutada nii, et igas geograafilises punktis oleks perearst. Maakond üksi ei pruugi selle ülesandega hakkama saada. Sel ei ole subsidiaarsusega küll mitte mingisugust kok-kupuudet.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kohapeal registreeritud küsimus, kol-leeg Rannar Vassiljev.

Rannar Vassiljev

Aitäh! Küsin ka emakeelepäeval subsidiaar-suse printsiibi kohta. Hea peaminister! Maini-site oma vastuses, et üks viis, kuidas subsi-diaarsuse printsiipi saaks edaspidigi rakenda-da, on senise poliitika jätkumine. Kas siit võib välja lugeda, et valitsusel on plaanis kohalike omavalitsuste maksuautonoomiat veelgi vä-hendada?

Andrus Ansip

Kui te pidasite maksuautonoomia vähendamiseks Sotsiaaldemokraatliku Erakonna kehtestatud müügi maksu ja paadimaksu kaotamist Tallinnas, siis see on juba tehtud, sellega ei ole valitsusel enam vaja jätkata. Leian, et müügi maksu ja paadimaksu kehtestamine teie poolt oli kurjast, see tõstis hindu ega soodustanud ettevõtluse arengut. Müügi maksu ja paadimaksu kaotamine oli hea ja õige tegu. Loodan, et tallinlased ja Tallinna ettevõtjad paranevad löödud haavadest õige pea.

Esimees Ene Ergma

Viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Kaia Iva.

Kaia Iva

Aitäh! Austatud peaminister! Eelmisel nädalal räägiti seoses õpetajate streigiga üsna palju alusharidusest. Lasteaiad on praegu kohaliku omavalitsuse korraldada ja toimetada. Paljudel juhtudel on välja tulnud, et lasteaiatöötajad ei ole rahul selle suhtega, mis neil on kohaliku omavalitsusega. Nad tegid ettepaneku, et nii palgakorralduse kui ka palga maksmise peaks andma riigi kätte. Mida te sellest ettepanekust arvate?

Andrus Ansip

Euroopa kontekstis võib nii ja võib teistmoodi. Euroopas on kõige enam avalikke teenuseid viidud kohalike omavalitsuste tasandile Taani Kuningriigis. Taanis tehakse koguni 60% kõigist avalikest kulutustest kohaliku omavalitsuse tasandil. Taanile järgnevad kohalikul tasandil tehtud avalike kulutuste osatähtsuse poolest Rootsi ja Soome. Eesti oma 25%-ga jääb Euroopa Liidus keskele. Teisel pool ääres on sellised riigid, kus kõigist avaliku sektori kulutustest tehakse kohalikul tasandil alla 5%. Ma ei leia, et Eestis oleks tarvidust praegu kohalikul tasandil tehtavate avaliku sektori kulutuste taset vähendada. Ma ei arva, et me peaksime Eestis liikuma rohkem tsentraliseeritud riigi suunas. Kuid kui rahvas vabadel demokraatlikel valimistel annab sellise mandaadi, siis ma ei välista seda. See ei ole Euroopa kohaliku demokraatia arusaamadega vastuolus, kuid praegu ma selle järele vajadust ei näe.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

6. Õpetajate palk

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Tarmo Tammelt rahandusminister Jürgen Ligile.

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Härra rahandusminister! Haridusminister Jaak Aaviksoo lubas õpetajate streigi käigus tõsta järgmisest aastast nooremõpetaja palka vähemalt 700 euronikuus. Kas rahandusminister on selle garantiiga nõus ja oleks täna nõus sellele garantiile ka alla kirjutama?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kas ma olen nõus andma garantiid õpetajate palga tõusuks, kas see oli küsimus? Kolleeg siin kõrval oli minu vastu nii kriitiline, et ajas mu segadusse. Vabandust! Kui haridusminister nii ütleb, siis ta kindlasti teab, kuidas haridusraha ümber tõsta. Ma muidugi ei tahaks suurendada innustust selles suunas, et kuskilt hakkab lisaraha tulema. Ei, streikidega lisaraha ei teki, tegelikult jääb streikide tõttu raha isegi vähemaks. Aga haridusministril on olnud ju pikka aega soov teha struktuurseid muutusi eelarve sees. Mina olen tema tuline liitlane ja olen nõus seda tuld enda peal hoidma ka natukene rohkem, kui mu kohus oleks. Koolireform on üks võimalus. Teine võimalus on see, et hariduse praegused kulud tuleb ümber nihutada. See on kiirem ja operatiivsem lahendus. Aga kindlasti ta teab, mida ta räägib. Ta ka üldjoontes tutvustas mulle, mida ta mõtleb.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm, esimene täpsustav küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh! Härra minister! Ma samuti loodan, et järgmisel aastal õpetajate palk tõuseb ja tõuseb rohkem kui nooremõpetaja miinimumpalk. Aga mis te, härra minister, arvate, mis saab õpetajatest, lasteaiatöötajatest jt, kes saavad palka omavalitsuse eelarvest?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kui keegi saab raha juurde, ega siis teistel seda juurde ei teki, teiste osa jääb väiksemaks, ma kardan. Tegelikkus on ju selline. See ongi selline tekirebimise olukord, nagu president ütles. See võib kehtestada suurema õigluse, aga kellelgi on pärast seda külmem, see on täiesti kindel. Omavalitsused on siin mänginud ka natukene küünilist mängu – nii ei tohi küll üldistada, jumala pärast, on ju täiesti erinevalt käitunud –, aga kui rahvaarvu järgi öelda, siis väga suures osas on tõesti mängitud küünilist mängu, on ise streiki õhutatud ja kaasa mängitud, sh on õhutatud streike ja demonstratsioone valitsuse vastu omavalitsusele endale kuuluvates lasteaedades. See on hästi innovaatiline idee – panna oma asutused nõudma valitsuselt palgatõusu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm, teine täpsustav küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh! Härra minister! Kas te nõustute minuga, et kui me räägime õpetajate keskmisest palgast, siis me peaksime rääkima ka palgast normkoormusele vastavalt?

Jürgen Ligi

Aitäh! Saab rääkida eri moodi. Kui masu ajal kärbiti enamikus valdkondades reaalselt palka, siis juhtus ka see, et inimesed pidid samal ajal rohkem tööd tegema. Õpetajatega juhtus nii, et palka ei kärbitud, aga normkoormus mõnevõrra suurenes, see on tõsi, aga selline see olukord oli. Vähemate inimestega tuli hakata tegema niisama palju või isegi rohkem tööd. Selle tulemusena on Eesti praegu palju tugevamas olukorras. Kui rääkida väljavaadetest, siis just see on peamine põhjus, miks Eestil on Euroopa üldise tasemega võrreldes palju paremad majanduskasvu väljavaated. Sealtkaudu, me teame ju seda kõik, tuleb tegelik palgatõus, mitte sealtkaudu, et kisume naabri teki enda peale ja siis nõuame valitsuse vahetust.

Esimees Ene Ergma

Palun kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud rahandusminister! Te olete korduvalt öelnud ja ka praegu kinnitasite, et õpetajate täiendav palgaraha saab tulla vaid haridussüsteemi seest. Samal ajal on haridusminister lubanud 2015. aastaks Eesti õpetajatele riigi keskmisest palgast 20% kõrgemat palka. Te olete matemaatikas minust kindlasti tugevam. Kas te oskate öelda, kui palju õpetajaid tuleks kolme aastaga koondada või lahti lasta, et see nii juhtuks, ja kas selle kohta on üldse mingeid arvutusi tehtud või kas haridusministeerium on neid teile esitanud?

Jürgen Ligi

Aitäh! Opositsiooni ja kindlasti ka meedia vahendusel moonduvad ministrite sõnad väga tugevalt. Ma soovitan kasutada otseallikat ja küsida haridusministrilt, mida ta tegelikult lubanud on. Mina ei tea, et ta oleks 2015. aastaks lubanud õpetajatele keskmisest 20% kõrgemat palka. Ma ei usu seda. Minu arvutused seda igatahes ei luba. See on nii suur kamakas, et ma kardan, et õpetajad ei ela seda lihtsalt üle, sest neid jääks siis liiga palju vähemaks. Seda ei ole meil vaja. Me ei tohi jätta valet muljet. Kõik need toredad protestid selle nimel, et oleks rohkem päästekomandosid ja erinevaid ameteid, lõpevad ju, kui järele antakse, tegelikult madalama palgaga. Ja vastupidi: kui me nõuame suuremat palka, siis me peame tegema struktuurilisi muudatusi, mida ka haridusminister on lubanud korraldada. Aga me näeme seda plaani siis, kui see on konkretiseerunud. Haridusminister on minuga isiklikult sel teemal kohtunud. Ta toob selle teema sel kevadel kabinetti, minu teada isegi selles kuus. Ma ei alahindaks selle teema keerukust, natuke võib see asi ju ka nihkuda.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Ma küsin lühemalt: kas haridusministril on olemas arvutused, kuidas leida 20%-liseks palgatõusuks raha haridussüsteemi seest?

Jürgen Ligi

Aitäh! Siin räägib praegu rahandusminister. Mina saan haridusministri arvutustest värske

ülevaate umbes kuu aja jooksul. Ma ikkagi ei tahaks vahendaja olla. Ma hoiatan kõiki, kes suurt rahalist võitu taotlevad, et see võib osutada väga valusaks, sest see raha tuleb kellegi või millegi arvel. Hariduse puhul millegi arvel, hariduse enda arvel, mitte, ma väidan, nende arvel, kelle palka on juba reaalselt kärbitud. Ma tean riigisektoris ikka väga vähe selliseid ameteid, kus palka ei ole reaalselt kärbitud.

Esimees Ene Ergma

Aitäh, härra rahandusminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

7. Eesti Kunstiakadeemia ehitusperspektiiv

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Jaak Allikult peaminister Andrus Ansipile.

Jaak Allik

Lugupeetud härra peaminister! Kakskümmend aastat osalemist Eesti poliitikaelus on kujundanud minus kindla veendumuse, et meie riigis on üks inimene, kelle tahe ja sõna maksavad. See on peaminister, sõltumata tema isikust. Te ütlesite, et ERM tuleb valmis ehitada, ja ma olen täiesti kindel, et nii see läheb. Aitäh teile selle eest! Miks te pole tahtnud või ei taha, et Tallinna kesklinna büroode ja kaubamajade vahele rajataks teistsuguse vaimsuse ja energiaga ning rahvusvahelise arhitektuuri-konkursi võitnud kunstiakadeemia uus ja kaunis hoone?

Andrus Ansip

Aitäh! Olen tahtnud ja tahan. Ma olen oma tahtmist korduvalt kinnitanud eri foorumitel, näiteks valitsuse pressikonverentsil. Kuid uue hoone kavandatud kujul Tallinna kesklinna tulemine või mittetulemine ei sõltu üksnes peaministri tahtest või selle tahte tugevusest. Meist keegi ei osanud siis, kui me valitsuses raha eraldamise otsuse langetasime, ette näha, et võivad tekkida valguse ja varju probleemid, mis ei võimalda anda kunstiakadeemia hoonele tähtjaks ehitusluba. Paraku need probleemid tekkisid. Ei olnud mina võimeline nende probleemide teket ette nägema ja olen kaugel sellest, et süüdistada Eesti Kunstiakadeemia rektorit või teisi akadeemia juhte võimetuses näha ette selliste probleemide tekkimist. Ma

tean, et kunstiakadeemia juhid on ka ise jõudnud järeldusele, et praeguse finantsperioodi jooksul ei ole võimalik seda hoonet tähtjaks valmis ehitada, järelkult tuleb keskenduda juba järgmise perioodi vahenditele. See ei tähenda ajas väga pikka pausi, kõige rohkem kestab see aasta. Projektiga tuleb kindlasti edasi minna. Ma ei saa aru nendest, kes arvavad, et Tallinna kesklinna, sinna, kus on kogu aeg olnud kunstiakadeemia, võiks jääda tühi auk.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Meie aeg on läbi saanud.

Head kolleegid, suur tänu küsimuste esitamise eest! Lugupeetud valitsusliikmed, tänan küsimustele vastamise eest! Infotund on läbi.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu III istungjärgu kaheksanda töönädala kolmapäevast istungit. Kõigepealt on aeg anda üle eelnõusid ja arupärimisi, kui kolleegid seda teha soovivad. Soove ei ole, läheme edasi teadetega.

Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: Vabariigi Valitsuse s.a 12. märtsil algatatud Eesti Vabariigi ja Keemiarelvade Keelustamise Organisatsiooni vahelise eesõiguste ja puutumatus kokkuleppe ratifitseermise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on riigikaitsekomisjon; Vabariigi Valitsuse s.a 12. märtsil algatatud konkurentsiseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on majanduskomisjon; Vabariigi Valitsuse s.a 12. märtsil esitatud Riigikogu otsuse "Eesti Vabariigi osaluse suurendamine Euroopa Nõukogu Arengupangas" eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon.

Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimised põllumajandusminister Helir-Valdor Seederile, rahandusminister Jürgen Ligile ja õiguskantsler Indrek Tederile.

Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 88 Riigikogu liiget, puudub 13.

1. Kollektiivlepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu (153 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Alustame tööd tänase päevakorra punktidega. Esimene punkt on õiguskomisjoni algatatud kollektiivlepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Ma kutsun kõnepulti kolleeg Eiki Nestori Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana.

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Sotsiaaldemokraadid hääletavad selle eelnõu vastu. Lubage mul järgneva viie minuti ja võib-olla ka mõne lisaminuti jooksul seda teile seletada, sest paistab, et sellest on olnud keeruline aru saada.

Alustan sellest, et õiguskantsler ei ole ju teinud Riigikogule ettepanekut seadust muuta. Miks ta seda teinud ei ole, on jäänud tähelepannuta. Vaadake, ta väldib sellel teemal Riigikohtusse minekut ainuüksi ühel põhjusel. Kollektiivleping on ka leping ja tegemist on lepinguõigusega, kuid natuke teistsuguse lepinguõigusega. Lepingulises suhtes te olete näiteks siis, kui te lähete poodi ja ostate vorsti, aga lepinguline suhe on ka siis, kui keegi palkab endale töäjõudu. Lepinguõigus töösuhete valdkonnas on selles mõttes eriline õigus, et seal kehtivad omad normid. Näiteks, töölepingu seaduse puhul on need omad normid põhjendatud sellega, et üks lepingu osapool on juba eelnevalt nõrgemas seisus. Kollektiivlepingu seaduse puhul on need erinevad normid seotud sellega, et ühiskond, teades, mis on nende lepete mittesõlmimise risk, püüab seda olukorda vältida. Teisisõnu: kehtiv seadus on eriline seetõttu, et põhimõtteliselt on meie soov, et vaidlused saaksid lahendatud läbirääkimiste ja lepete kaudu, mitte streikide või töösulgude abil.

Mis selle seaduse vastuvõtmisel tekib? Tekib olukord, kus üks lepingupool saab suure eelise. See lepingupool, kes saab suure eelise, on tööandja. Praegu ei ole meie seaduses sellist mõistet nagu "tähtajatu kollektiivleping" ja tähtajatut kollektiivlepingut ei ole olemas. Kehtiva seaduse järgi saab lepingu sõlmida

üheks aastaks, kui ei ole määratud teist tähtaega. Kui keegi tõesti kuskil on kirjutanud kollektiivlepingusse sätte, et see leping on igavene, siis selle vältimiseks ei ole midagi lihtsamat kui muuta hoopis teist seaduse paragrahvi ja öelda, et kollektiivlepingud ei saa kehtida üle kolme, nelja või viie aasta. Seda paragrahvi ei oleks vaja muuta. Nüüd me teeme selle paragrahvi, mis tähendab, et lepingu üks osapool ehk tööandja saab võimaluse läbirääkimiste käigus, kui teine pool tuleb näiteks kõrgemat palka küsima, öelda, et ta ei ole sellega nõus ja kui veel kaua kätsetakse, siis ta jätab töötajad ilma ka kõigest sellest, milles varem oli kokku lepitud.

Mis siis tekib? Tekib palju suurem tõenäosus vaidlusteks. Kui Estonian Airil oli raskusi pilootide lepinguga, siis oleks õigem olnud lahendada need probleemid läbirääkimiste teel. Kehtiv seadus ei erine mitte millegi poolest mujal Euroopas kehtivast. Teisisõnu: kui lepingu kehtivuse tähtaeg on läbi, täidetakse lepingu tingimusi kuni uue leppe sõlmimiseni. See on seotud kollektiivse ja individuaalse töösuhete loogikaga, sest individuaalsed töölepingud peavad vastama kollektiivsetele kokkulepetele.

Täiesti üllatav oli kuulda siin eelmisel nädalal ebatäpsusi. Ma ei arva, et peaminister peaks olema väga hästi kursis sellega, mis ühes Riigikogu komisjonis toimub, aga need, kes talle "Aktuaalsesse kaamerasse" jutupunkte ette söötsid, valetasid teadlikult. Muudatusettepanekud, mis eelnõu kohta esitati, olid kantud lihtsast loogikast, et tuleks säilitada see vahetõrge individuaalsete ja kollektiivsete töölepingute vahel. Üks lahendus, mida pakuti, oli riikliku lepitaja sissetoomine. Näiteks, praegu kehtivad lepingud on sõlmitud ilma selle säteta. Kas või nendegi osas oleks võinud lepitajal roll olla. Siis jääb tõesti kolmekuulisest etteatamisajast liiga väheks, seetõttu toodi juurde ka lepitaja. Oli ettepanek seda muuta ja viia see aeg kuue kuu peale.

Palun kolm minutit juurde!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit.

Eiki Nestor

Kui öeldakse, et see oli mingi suur vastutulek, siis on kolm võimalust: esiteks, inimene ei saa üldse aru, millest ta räägib, teiseks, ta

tahab natukene valetada, kolmandaks, ta tahab palju valetada või on seda trikki vaja suhtekorralduse jaoks. Mina üldiselt lähtun teadmisest, et Riigikogu liikmed on targad ja teavad, millest nad räägivad. Seetõttu jäävad üle muud võimalused ehk lihtsalt kasutatakse jutupunkte, selleks et öelda valesid sõnu.

Kui nendest parandustest oleks tõesti asja olnud, siis eelmisel neljapäeval oleksid Tallinas bussid sõitnud. Aga ei sõitnud, sellel lihtsal põhjusel, et nendel meestel on kõigil alates aastal 1991 sõlmitud esimesest kollektiivlepingust olnud 35-päevane puhkus ja nad ei taha mitte mingil juhul, et nende tööandjal oleks järgmistel palgaläbirääkimistel, kui uut lepet tehakse, õigus peale kõige muu öelda, et ta seda neile enam ei anna. See ei ole töötajate suhtes aus, see ei ole õige lepingusuhete alus.

Kui keegi arvab, et Eesti vajab rohkem kollektiivseid töötüüpe nende kõige ekstreemsemas vormis, siis selle seaduseelnõuga ta selle ka saavutab. Meie nii ei arva. Meie arvame, et tööandjad ja töötajad peavad rohkem omavahel rääkima ja kokkuleppeid sõlmima ning seetõttu on mõistlik see eelnõu tagasi lükata. Kas või vaadates tänaseid teateid tööturu osapooltelt, kes soovivad läbirääkimisi poolte vahel kollektiivsete töösuhete valdkonnas, on selge, et nende teemade juurde võib tagasi tulla.

Kindlasti on häbematus ka see, kui Riigikogu enamuse õigus, mis tal on, loetakse kellegi nõustumiseks sellega, et see seadus on õige. Nii ka teha ei tohi.

Ma kutsun teid üles ausalt hääletama selle eelnõu vastu, ka ainuüksi sel põhjusel, et see seadus peaks jõustuma 1. mail.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Eiki Nestor! Palun kõnepulti kolleeg Valdo Randpere Reformierakonna fraktsiooni esindajana!

Valdo Randpere

Ma võtan kolm minutit kohe juurde.

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit.

Valdo Randpere

Lugupeetud kolleegid! Austatud Riigikogu esinaine! Äsja kuulasime Eiki Nestorit ja ma

hoiatan teid ette, et ma hiljem jõuan selle jutu juurde, mis puudutas valetamist ja valet. Eks me siis vaatame, mida Eiki peale seda ütleb.

Aga hakkame algusest peale. Miks oli üldse vaja kollektiivlepingu seadust muuta? Kehtiv kollektiivlepingu seadus lähtub põhimõttest, mille kohaselt sõlmitakse kollektiivleping küll tähtajaliselt, ent tähtaja möödumisel säilib lepingupooltel kohustus lõppenud kollektiivlepingut edasi täita. Lõppenud kollektiivlepingu edasitäitmise kohustus kestab kuni uue kollektiivlepingu sõlmimiseni. Kui uut lepingut sõlmida ei õnnestu, toob selline lahendus kaasa vana lepingu igavesti edasikehtimise. Kollektiivlepingu seaduses puudub praegu regulatsioon, mis võimaldaks lõppenud kollektiivlepingu kehtivust lõpetada.

Selline olukord on vastuolus põhiseadusega, millele on juhtunud tähelepanu ka õiguskantsler. Õiguskantsler tõi oma kirjas Sotsiaalministeeriumile poolteist aastat tagasi välja kollektiivlepingu seaduse vastuolu põhiseadusega kolmes punktis. Üks neist oli lepinguvabadus. Lepinguvabadus tähendab nii õigust leping sõlmida kui ka õigust lepingust loobuda peale tähtaja saabumist, küll aga võiks lepinguvabadus tähendada ka kohustust täita kehtivates lepingutes sisalduvaid tingimusi. Lepinguvabadus ei saa olla ühesuunaline tänav, mille rüüsumise ja punalippe lehvitades blokeerib see lepingupool, kes ei sülitata mitte ainult liikluseeskirjale, vaid kes peab ka põhiseadust paberitükikeseks, mida saab muuta väljapressimise abil.

Rahvusvaheline Tööorganisatsioon (ILO), keda siin armastatakse tsiteerida, on nn igaveste kollektiivlepingute kohta väga selgelt öelnud, et need takistavad normaalset sotsiaaldialoogi ja eiravad töötajate tõelisi huve.

Räägime natuke sellest, kuidas toimus see muudatuste protsess ja menetlemine õiguskomisjonis. Viimaste nädalate jooksul on pidevalt kurdetud selle üle, et ametiühinguid ei kaasatud, neid ei informeeritud, neilt ei küsitud ja nende arvamusi ei arvestatud. See on täiesti vale. Ametiühingute esindajad on siin majas korduvalt käinud, nad on kohtunud nii sotsiaalkomisjoni kui ka õiguskomisjoniga, kellega me korraldasime eraldi kohtumise. Nad on käinud õiguskomisjonis, nad on esitanud oma muudatusettepanekud. Praegu on minu käes ametiühingute selline poolsalajane n-ö

agenda, kus on kirjas, mida nad tegelikult selle seaduse muutmise kaudu saavutada tahtsid. Eiki Nestor rääkis, et valed jutupunktid söödeti ette. Ma siis nüüd tsiteerin. Võib-olla ei ole väga ilus poolsalajast dokumenti tsiteerida, aga kuna mina ei ole seda varastanud kellegi teise postkastist, vaid lugesin seda enda meilide hulgast, siis ma siiski tsiteerin. Ametiühingute ettepanek nr 1: "Optimaalse lahenduse saavutamiseks võiks erakorraline ülesütlemine toimuda riikliku lepitaja vahendusel. Võimalik sõnastus: "Tähtajatu kollektiivlepingu võib kumbki lepingupool erakorraliselt üles öelda pärast kollektiivse töötüli lahendamise seaduse §-s 11 sätestatud lepitusmenetluse lõppemist, teatades sellest teisele poolele ette vähemalt kolm kuud." Ja kuulake nüüd alternatiivset ettepanekut nr 2. See näeb ette, et kui seadusandja ei pea võimalikuks eelmist ettepanekut (s.o see lepitajamenetlus, millele sa viitasid) rakendada, tuleks pikendada kollektiivlepingu ülesütlemise tähtaega, et pooled jõuaksid tekkida võiva töötüli rahumeelsete vahendite abil lahendada. Võimalik sõnastus kattub täiesti selle sõnastusega, mida kollektiivlepingu seaduse muudatus täna sisaldab: kolm kuud enne tähtaja saabumist ja kuus kuud peale tähtaja saabumist võib lepingu üles öelda. Ametiühingud on täpselt nii kirjutanud: kui seadusandja ei pea võimalikuks eelmist ettepanekut rakendada. Eiki rääkis siin, et see oli mõeldud koos selle teisega, et saaks riiklikku lepitajat kaasata jne. Ma olen lihtsalt sellepärast, et ma olen hea inimene, lubanud ametiühingutele täna siin puldis rõhutada seda, et kui tööandjal tekib tahtmine öelda kollektiivleping üles kuuekuulise etteteatamise tähtajaga, siis võiks seda aega kasutada ka selleks, et minna riikliku lepitaja juurde. Tuleb katsuda need asjad sõbralikult ära lahendada. Kui see ei õnnestu, siis mina ei saa enam kuidagi kaasa aidata.

Ütlen veel mõne mõtte ametiühingutele peale möödunud nädala ja möödunud kuude sündmusi. Kõigepealt, siiani oli seadusandja teile andnud malaka ja läbirääkimised toimusid jõupositsioonilt. Paljudele teist ei ole pähegi tulnud mõte, et tööandja edukus on teie edukuse eeldus, mitte vastupidi.

Me armastame end võrrelda naabritega. Eriti just opositsiooni kuuluvad poliitikud leiavad, et me ei peaks end võrdlema mitte oma saatusekaaslastega endisest sotsialismileerist,

vaid Põhjamaadega. Ma esitan teile ühe võrdluse ja ühe küsimuse. Me kõik teame, et Rootsi on rikas ja Eesti on pisut vähem rikas. Meie ühine nimetaja on näiteks see, et nii meil kui ka neil on olemas sotsiaaldemokraadid ja ametiühingud. Kuna sotsid ja nende käsilased on mõlemal pool olemas, siis järelikult ei saa nemad olla Rootsi rikkuse allikas. Kui me jätkame erinevuste otsimist, siis ma pakun teile mõne võimaliku erinevuse: Atlas Copco, Boliden, Scania, Electrolux, SSAB, AstraZeneca, Volvo, Swedish Match, ABB, Hennes & Mauritz, Ericsson, Sandvik jne, jne. Need on ainult mõned Rootsi ettevõtted, mille olemasolu ja edukus on teinud kogu Rootsi ühiskonna edukaks. Ainuüksi Ericssoni turuväärtus ületab Eesti riigi eelarve umbes neljakordselt. Kas keegi teist usub, et see väärtus on tekkinud tänu streikimistele ja ähvardustele lülitada kogu Rootsis elekter välja? Või äkki on selle rikkuse taga peidus aastatepikkune töö? See kõlab võib-olla väga igavalt ja traagiliselt, aga rikkusi loob töö ja mitte streikimine, rikkusi loovad ettevõtted ja mitte riik.

Nüüd pisut möödunud nädalast ja siis demokraatiast. Riigikogu valimised toimusid aasta eest ja valimised võitis Reformierakond, koos IRL-iga moodustasime ka valitsuse. Reformierakonna ainus lubadus valimistel oli, et me hoiame riigi rahanduse korras. Ma tuletan veel kord meelde, et valimisi ei võitnud sotsialistid ega Keskerakond, kes lubasid rahvale kooki moosiga, mille nad plaanivad kinni maksta automaksu, kinnisvaramaksu, astmelise tulumaksu ja laenudega.

Kallid opositsionäärid! Katsuge leppida mõttega, et te kaotasite valimised ja et valdav osa Eesti rahvast ei usu teie koogi-moosi muinasjutte! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun repliik, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Kuna minu nime nimetati kõnes, siis on mul õigus repliigiks. See ei ole küsimus. Härra Randpere, sa võid lahkuda.

Valdo Randpere

Ei, ma jään siia ...

Esimees Ene Ergma

Oot-oot, siin ei tule dialoogi! Palun!

(Sumin saalis. Andres Anvelt vahelehiie: "Tõmba uttu!")

Palun, Eiki Nestor, repliik!

Eiki Nestor

Aitäh, juhataja! Kõigepealt sellest üleskutsesest, mis kõlas. Kui meie muudatused oleksid läbi läinud, siis oleksid tööandjad saanud lepitaja juurde minna. Praegu jääb see üleskutseseks, sest riiklikul lepitajal pole õigust selliseid lepingutest lahtiuutlemisi kuidagi menetleda. Teiseks tahan öelda, et vaba mikrofoni aeg on esmaspäev. Kolmandaks tahan repliigi korras öelda, et seda seaduseelnõu ega ka näiteks töötuskindlustushüvitisest ilmajätmist ei lubanud praegu võimul olevad erakonnad ei enne ega peale valimisi, vaid seda nad teevad praegu ja nüüd.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, Raivo Järvi, milles on küsimus?

Raivo Järvi

Tänaasel emakeelepäeval tahan avaldada nõrdimust. Minu meelest ei ole Eesti parlamendile kohane kasutada säärast kõnepruuki nagu "tõmba uttu". See juhtus minu praktikas esimest korda.

Esimees Ene Ergma

Vabandust, aga see ei olnud protseduuriline küsimus! Jätkame läbirääkimisi. Palun kõnepulti Marika Tuus-Lauli Keskerakonna fraktsiooni esindajana! Kaheksa minutit.

Marika Tuus-Laul

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Peale ulatuslikku streigi- ja meeleavalduste lainet peaks ka koalitsioonile olema selgeks saanud, kui palju mõjutab meeleavaldajaid protestima teiste nõudmiste seas just kollektiivlepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu, mida kavatsetakse täna koalitsiooni häältega vastu võtta.

Alates sellest, kui see eelnõu ootamatult meie laudadele ilmus, on sellega kaasas käinud vassimised ja valed. Me ei olegi eelnõu eestvedaja Randpere käest teada saanud, kes selle eelnõu tegi. Vastus, et selle tegi õiguskomis-

jon, ei vasta ju päriselt tõele. Vihjati õiguskantsleri kirjale, aga see kiri saadeti sotsiaalministriile 2010. aasta juunis, seega, ligi kaks aastat tagasi. Ma toonitan, et see ei olnud saadetud õiguskomisjonile, vaid sotsiaalministriile. Sotsiaalminister Pevkur ei pidanud tol korral vajalikuks seda seadust muuta. Vastuolust põhiseadusega ja selle kiirest kõrvaldamisest ei olnud selles kirjas juttu, lihtsalt paluti analüüsida üht või teist aspekti. See kiri ei olnud kirjutatud ultimatiivses laadis. Peale muu räägiti selles kirjas vajadusest tagada töösuhete stabiilsus, arvestada kollektiivlepingu tingimuste jätkumisega ka pärast lepingu kehtivuse lõppu. Kaks aastat hiljem läks järsku nii kiireks, et ei olnud enam aega oodata, et selle eelnõu esitaks ministeerium. Kollektiivsete töösuhete reform kuulub nagunii koalitsiooni tööplaani, kuid sellest hoolimata sooviti ülima kiirusega üht punkti eraldi ära muuta. Nüüd oleme juba nädal aega kuulnud nii meediale kui ka streikijaile mõeldud põhjendust, et seadus tuli kiirkorras ära muuta õiguskantsleri nõudmise peale. Kordan veel: ei saa rääkida õiguskantsleri ettepanekust, sest seda pole Riigikogusse tulnud.

Riigikogu liikmete seda tüüpi vassimised ja valed ei suurenda usaldust meie töö vastu, need ei vii alla mitte ainult ühe-kahe rahvasaadiku, vaid kogu Riigikogu maine. Usaldust ei lisa ka see, et kuigi tööturuküsimused on Riigikogu sotsiaalkomisjoni pädevuses, taheti see asi igal juhul ära teha n-õ oma komisjonis. Võin öelda, et sotsiaalkomisjon oli väga solvunud, et õiguskomisjon ei arvestanud meie kirjalikku ettepanekut keskenduda selle eelnõu puhul ka võimalikele sotsiaalsetele tagajärgedele ja eelnõu mõjude analüüsile. Üleüldse ei ole arvestatud töövõtjate arvamusi, kuigi töövõtjaid puudutab see eelnõu kõige valusamalt. Probleem ei ole ju selles, kas me jätame lepingu lõpetamiseks aega kolme kuu asemel kuus kuud. Ametiühingud pole öelnud, et piisaks vaid ülesütlemise aja pikendamisest. Töötajate ja ametiühingute väga ühene ettepanek oli, et kollektiivlepingu lõpetamise protseduuri tuleks kindlasti kaasata riiklik lepitaja. Sellest ettepanekust sõideti n-õ teerulliga üle. Just neutraalne institutsioon peaks aga otsustama, millises ulatuses leping lõpetatakse ja millistel lõplikel tingimustel. Eestis, kus sotsiaalpartnerluse kultuur ei ole veel küllalt kõrgel tasemel ja töö-

võtja on nõrgem pool, oleks seda lisatingimust kindlasti vaja. Me ei saa aru, miks praegu üldse minnakse selle peale, et püütakse seaduste ja normatiivaktidega reguleerida seda, mida peaks tegelikult kokku leppima kollektiivlepingus endas. Näiteks on Põhjamaade tööõigusest teada, et Skandinaavia riikides on enam kui saja aasta jooksul sügavalt juurdunud sotsiaalpartnerluse kultuur ja töösuhteid reguleeritakse seal just kollektiivlepingutega, mitte aga seaduste ja määrustega. Miks meie siis teisisiti teeme? Ka Euroopa sotsiaalharta põhimõtete ja praktika järgi peab liikmesriik looma sotsiaaldialoogiks väga soodsa kliima ja suunama osapooli kokkulepete sõlmimisele, mitte aga nende lõpetamisele, nagu eelnõu autorid soovivad. Kui me vaatame, millisel moel Euroopa arenenud riigid praegu sellises olukorras toimivad, siis näeme, et on kaks võimalust: kas töötajate pikendatakse peale lepingu lõppemist (väga paljudes riikides tehakse seda umbes aastaks) või jäetakse see asi kollektiivlepingus endas otsustamiseks. On ka näiteks riike, kus siis, kui ei suudeta kokku leppida, lähevad samad töötajad üle töötajate individuaalsetesse lepingutesse. Meie näeme, et eelnõu tegija on prioriteetseks pidanud tööandjate ehk tugevama poole huvisid. Sotsiaalpartnerluse kultuurist see eelnõu igal juhul ei räägi, pigem peetakse silmas tööandja majanduslikke huve. Töösuhete stabiilsus pole olnud selle eelnõu eesmärk.

Keskerakonna fraktsioon leiab, et eelnõu vähendab sotsiaalpartnerite dialoogivõimalust, ahendab töötajate sotsiaalseid garantiisid ja läheb vastuollu inimeste õigluskindluse põhimõttega. Sellepärast Keskerakonna fraktsioon seda eelnõu ei toeta ja me hääletame selle vastu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, Marika Tuus-Laul! Palun, kolleeg Valdo Randpere, repliik!

Valdo Randpere

Kuna Marika Tuus-Laul nimetas minu nime, siis ma võtan ka endale õiguse väike repliik esitada. Ma tsiteerin ühte kirja, mida Marika Tuus-Laul suure tõenäosusega ei ole viitsinud lugeda, muidu ta ei oleks saanud niimoodi rääkida. See on õiguskantsleri kiri, mis oli kogu selle muudatuse initsiaator. Ma tsiteerin

sellest kirjast ainult kolme rida: "Samas rõhutan veel kord, et vaidlusalune säte rikub vähemalt kolme töötaja, tööandja ja kollektiivlepingu poole põhiõigust. Sellepärast loodan põhi-seadusvastasuse võimalikult kiirele kõrvaldamisele." Kui see ei ole imperatiivne kiri, siis mina küll enam hullemat kirja kirjutada ei oskaks.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun kõnepulti kolleeg Marko Pomerantsi Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindajana!

Marko Pomerants

Tere päevast! Mul kirjutatud teksti ei ole, ma püüan oma sõnu hästi valida ja ühtegi eelkõnelejat nimepidi ei nimeta. Küll aga tahan öelda, et me oleme jõudnud selle seaduseelnõuga kolmanda lugemiseni ja see debatt on toimunud juba pikemat aega. Pikemat aega selles mõttes, et see on toimunud viimastel kuudel. Minu meelest ei tohiks täna olla enam ühtegi ametiühingujuhti, kes ei oleks jõudnud minna oma tööandja juurde, et küsida, mis siis on plaanis nendel juhtudel, kui töösuhted on laokile jäänud ehk ei ole kehtivat kollektiivlepingut ja selle üle pole ka läbirääkimisi peetud.

Täiesti vale on arusaam, mis kahjuks ka televisiooni kaudu streiginädalal eetrisse jõudis, et tööandja võib selle seaduse jõustumise korral suvalisel ajal kollektiivlepingust lahti öelda. See mitte kuidagi nii ei ole.

Mis puudutab seda, kas riiklikul lepitajal on siin roll või ei ole, siis riiklikul lepitajal roll endiselt on. Kui üks töösuhete osapool saab teiselt kirja, et see ei soovi kollektiivlepingut enam pikendada või soovib sellest lahti öelda, siis on alati õigus teha ettepanek alustada läbirääkimisi kollektiivlepingu üle ja sellele ettepanekule peab reageerima. Tulemuseks saab näiteks olla uus tähtajaline kollektiivleping.

Ma kindlasti soovin, et Eesti riigil oleks raha – võib-olla saaks seda näiteks sotsiaalfondist –, mille eest ametiühingud saaksid panustada sellesse, et oma liikmeskonda üleüldse majandussuhetes harida. Ma saan aru, et streigikoolitust on inimesed saanud, aga väga hea oleks, kui oleks koolitusi ka sellel teemal, mis tükkidest majandus koos seisab. Paremini ha-

ritud tööturu osapooled suudavad kindlasti paremaid tulemusi saavutada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Marko Pomerants! Kuna kõigi fraktsioonide esindajad on kõnelnud, siis lõpetan läbirääkimised ja läheme lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele õiguskomisjoni algatatud kollektiivlepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu 153. Palun hääletada!

Poolt hääletas 53 Riigikogu liiget, vastu oli 40, erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 8.)

2. Riigikontrolli seaduse ja õiguskantsleri seaduse muutmise seaduse eelnõu (151 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud Riigikontrolli seaduse ja õiguskantsleri seaduse muutmise seaduse eelnõu 151 kolmandat lugemist. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin, Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Eesti Keskerakonna fraktsioon ei saa toetada Riigikontrolli seaduse ja õiguskantsleri seaduse muutmise seadust. Ja järgmiste minutite jooksul ma püüan teile selgitada, miks.

Alustan vahest 2009. aastast, mil juhtus üks tore lugu. Nimelt sattus vahi alla üks üsna tuntud IRL-i liige, kes väga palju tegeles laste kaitsega, üldse lastega seotud probleemidega. Samal aastal selgus, et tal oli ka oma isiklik huvi selles asjas. Vahi alla ta võeti aprillikuus, kui mälu mind ei peta, aga avalikkus sai sellest teada alles oktoobri lõpus või novembri alguses – täpselt ei mäleta sedagi. Igatahes oli see peale seda, kui olid juba möödunud kahed valimised. Ma ei osanud seda selgitada, kuidas selline asi üldse võimalik on. Tavaliselt on pedofiiliajuhtumeid, kui inimese süü on tõendatud, üsna laialt meedias kajastatud. Aga see-kord oli täielik vaikus! Nüüd me saime eelmi-

ne nädal teada, et üks mõjuvõimas Riigikogu liige püüdis mõju avaldada Toila Vallavolikogule, ja pärast seda võin ma esitada versiooni, mis juhtus 2009. aastal. Võis helistada keegi sama mõjuvõimas IRL-i liige ja teatada, et kuna tegemist on IRL-i liikmega ning talle läheb erakonna saatus ja käekäik väga korda, siis oleks hea, kui saaks, noh, meest just mitte süüdistusest vabastada, aga vähemalt hoida see teema pressist eemal. Või muidu jääb prokuratuur sadamarahast ilma – see sadama ehituse raha on muidugi toodud ainult paralleeli mõttes. Arusaadav?

Kuna selline tegevus on tunnistatud täiesti seadusele vastavaks, siis pole üldsegi välistatud, et niisugust survet hakkab tekkima rohkem ja rohkem ning kaks institutsiooni – õiguskantsler ja Riigikontroll – on kohe kindlasti löögi all. Sest pahatihti tuleb Riigikontrollil anda kriitilisi hinnanguid sellele, mis toimub ministeeriumides ja ametites, õiguskantsleril aga tuleb üsna sageli hinnata ühe või teise seaduse vastavust põhiseadusele. Ja oi kui tore, kui on võimalus talle helistada, teatada mingist oma partei huvist ja millegagi teda ähvardada – ma mõtlen just tema tegevuse materiaalsel külge.

Mida rohkem on Riigikontrollil ja õiguskantsleril sotsiaalset kindlust, seda kindlamad nad võivad olla ja kindlasti ka on nendel juhtudel, kui neile püütakse survet avaldada. Me arvame, et Riigikontroll, olles üks väheseid riigi institutsioone, kes kritiseerib ja, ütlemine ausalt, otsib nõrku kohti ja neid ka leiab, on väärt seda, et ta säärase löökide alt maksimaalselt välja oleks toodud. Meie püüame praegu teha midagi vastupidist. Mida väiksem on sotsiaalne kindlus, seda suurem on võimalus, et neile avaldatakse mingit survet. Nii et meie fraktsioon selles küsimuses seda seadust toetada kohe mitte ei saa. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mihhail Stalnuhhin! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Läheme nüüd lõpphääletuse juurde. Lugupeetud kolleegid, kuna selle eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu koosseisu häälteenamus, siis palun teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 84 rahvasaadikut, puudub 17.

Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Riigikontrolli seaduse ja õiguskantsleri seaduse muutmise seaduse eelnõu 151. Palun hääletada!

Poolt hääletas 59 Riigikogu liiget, vastu 20, erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 9.)

3. Jäätmeseaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu (155 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Meie järgmine päevakorrapunkt on jäätmeseaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu 155 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme kolleeg Tõnis Kõivu!

Tõnis Kõiv

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Jäätmeseaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu 155 esimene lugemine lõpetati 8. veebruaril 2012 ning muudatusettepanekute esitamise tähtjaks määrati 22. veebruar kell 16. Muudatusettepanekuid ei laekunud, küll aga saatis Eesti Maksumaksjate Liit 20. veebruaril s.a keskkonnakomisjonile kirja, kus oli alljärgnev ettepanek pakendiseaduse täiendamiseks. Ettepaneku tekst: "Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud kohustused taaskasutusorganisatsioonile üle andnud pakendiettevõtja pakendijäätmete taaskasutuse sihtarvude täitmisel võib taaskasutusorganisatsiooni poolt taaskasutatud pakendijäätmete kõrval arvesse võtta ainult neid taaskasutatud pakendijäätmeid, mis on selle pakendiettevõtja poolt iseseisvalt kogutud tema valduses olevast tegevuskohast."

Siin on kaks põhilist märksõna: et peab olema iseseisvalt kogutud ja teiseks, enda valduses olevast tegevuskohast. Eesti Maksumaksjate Liidu andmetel on praktilises elus vähemalt kaks probleemi, mille nende pakutud muudatus lahendaks. Esiteks, pakendiettevõtjal, kes on oma kohustused üle andnud taaskasutusorganisatsioonile, on õigus iseseisvalt pakendite kogumist jätkata. On ju ka loomulik, et näiteks kaupmehed koguvad müügi- ja veopakendid iseseisvalt kokku – see ongi kõige ratsionaalsem töökorraldus. Ei ole ka kuidagi otstarbekas nõuda pakendiettevõtjalt, et ta ka

enda valduses kogutavaid pakendijäätmeid ilmtingimata koguks taaskasutusorganisatsiooni kaudu.

Teisalt aga lahendaks seaduse selline muutmine probleemi, et osa turuosalisi mõistab pakendiettevõtja isekogumise all ka vastava teenuse sisseostmist jäätmekäitlejalt. See omakorda loob võimaluse ajada sassi rangelt reguleeritud taaskasutusorganisatsiooni hinnakujunduse ja teenitud tulu kasutamise kohustuse vaba turu konkurentsitingimustes tegutseva jäätmekäitleja omaga. Jäätmekäitlejatel ei ole seadusest tulenevalt kohustust omada avalikke hindu, nõuet kohelda kliente võrdselt, investeerida tekkinud kasum oma tegevusse, eelkõige süsteemi arendamisse, sh teha avalikkust teavitavaid kampaaniaid ja muud niisugust.

Enne muudatusettepanekute esitamise tähtaega saatis Riigikogu keskkonnakomisjoni liige, hea kolleeg Anneli Akkermann komisjoni liikmetele kirja, kus ta avaldas sellele muudatusettepanekule toetust. Aga see ei olnud vormistatud nii, nagu peaks olema vormistatud muudatusettepanek.

Eelnõu 155 menetleti komisjoni 5. märtsi istungil, kus põhiküsimusena oligi arutuse all võimalus täiendada pakendiseadust regulatsiooniga, mis võimaldab pakendiettevõtjal, kes on oma pakendiseaduse § 16 lõikest 1 tuleneva pakendi ja sellest tekkinud jäätmete kogumise ja taaskasutamise kohustused üle andnud taaskasutusorganisatsioonile, jätkata pakendite ja pakendijäätmete kogumist ka iseseisvalt tema valduses olevas tegevuskohas ning võtta omakogutud pakendid ja pakendijäätmed arvesse taaskasutuse sihtarvude täitmisel.

Keskkonnakomisjonis toimunud arutelule olid kutsutud Keskkonnaministeeriumi esindajad, MTÜ Eesti Pakendiringlus, MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon, OÜ Tootjavastutusorganisatsioon ja MTÜ Eesti Jäätmekäitlejate Liit esindajad. Arutelu käigus esitati hulk argumente ja võib kinnitada, et pea kõik osalejad olid nõus, et seaduse täpsustamine muudab tingimused selgemaks ja arusaadavamaks. Sama meelt oli ka Keskkonnaministeeriumi esindaja. Küll aga pidas ministeerium vajalikuks veel kaaluda võimalikke muudatusi rakendusaktides.

Jäätmekäitlejate liit soovis teemat veel arutada oma asjaomastes komisjonides ja kuna Keskkonnaministeeriumi esindaja kinnitusel

jõuab lähima paari kuu jooksul Riigikokku eelnõu, mis pakendiseaduse sama paragrahvi plaanib muuta, siis ei hakanud keskkonnakomisjon ise parandusettepanekuid esitama. Nagu öeldud, formaalselt ei olnud eelnõu muutmiseks ka teisi ettepanekuid esitatud. Samas kordan, et me peame väga tähtsaks selgemaid reegleid ja ausat konkurentsi, kuid samamoodi ka avalikku ja rahulikku arutelu muudatuste üle. Nii tegigi keskkonnakomisjon oma istungil osalenutele ettepaneku jätkata asjakohast diskussiooni ministeeriumi esindajatega ja lahendusteni jõudmisel vormistada oma ettepanekud Riigikogule tänavu maiks esitatavas eelnõus.

Eelnõus 155 on tehtud tehnilisi ja keelelisi muudatusi, mis ühelgi juhul ei muuda eelnõu sisu. Näiteks on keelelise muudatusena eelnõu §-st 1 punktist 4, mis annab põllumajandusplasti mõiste, välja jäetud lauseosa "välja arvatud pakend", sest nimetatud lauseosa on üleliigne, segadust tekitav. Kuna pakendiseaduse § 1 lõike 2 kohaselt hõlmab pakendiseadus kõiki Eestis turule lastud kaupade pakendeid ja tekkinud pakendijäätmeid, siis hõlmab pakendiseadus ka põllumajanduses kasutatavate toodete pakendeid ja pakendijäätmeid ning neid pole enam vaja põllumajandusplasti definitsiooni juures eraldi nimetada.

Keskkonnakomisjon langetas oma 5. märtsi istungil otsuse teha Riigikogu täiskogule ettepanek lõpetada eelnõu 155 teine lugemine ja kui teine lugemine lõpetatakse, saata eelnõu kolmandale lugemisele. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Tõnis Kõiv! Nüüd küsimused. Palun, kolleeg Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Eelnõu § 1 punkt 4 annab põllumajandusplasti definitsiooni ja igati õigustatult on seal kirjas ka kattevõrk ja plastnõör. Kas biolagunev kattevõrk ja plastnõör, mida on hakatud viimasel ajal kasutama, on ka selle eelnõu reguleerimisobjektid?

Tõnis Kõiv

Aitäh küsimuse eest! Keskkonnakomisjoni ettekandjana, kes peab valgustama arutelusid, seda sisulist tööd, mis toimus keskkonnako-

misjonis, pean ütleva, et seda küsimust mitte keegi ei tõstatanud ja nii ei olnud sellest ka juttu. Ja lähtudes eelnõu loogikast me seda regulatsiooni, mis praegu kehtib teie küsitud materjali kohta, selle eelnõuga ei muuda. On nii, nagu on.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Annely Akkermann!

Annely Akkermann

Minu esimene katse esitada muudatusettepanek jäi formaalses mõttes nõrgaks, aga see ei sega kindlasti sisuga edasi tegelemast. Meil on kohustus suunata taaskasutusse 60% jäätmetest, aga praegune statistika näitab erinevust eri deklaratsioonide vahel. Kas komisjonile jää mulje, et valdkond on reguleeritud ebapiisavalt? Kuidas siiski eri osapooled deklareerivad jäätmete taaskasutust eri mahus?

Tõnis Kõiv

Aitäh küsimuse eest! See oli üks põhilisi muresid, mida komisjoni istungil ka Keskkonnaministeeriumi esindaja väljendas. Praegu tulevad eri allikatest andmed kokku ja nende erinevused on suuremad kui tavapärane väike, statistiline viga, mis võib andmete kogumisel tekkida. Andmete erinevused on suuremad, kui normaalselt tekiks, järelikult kuskil süsteemis on mingisugune probleem, mis vajab lahendamist, selgeks tegemist, et erinevusi oleks vähem, et arvud omavahel kattuksid, et meil ei oleks mingisugust kahtlust, et me neid taaskasutuse sihtarve ka täidame, nagu me oleme lubanud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kotkas, teine küsimus!

Kalev Kotkas

Täna, proua esimees! Austatud ettekandja! Kas sa võid ühemõtteliselt kinnitada, et selle eelnõu seaduseks saamisel põllumajandusplasti käitleva põllumehe kulutused ei suurene?

Tõnis Kõiv

Järjekordselt pean ütleva, et vähemalt enne teisele lugemisele saatmist komisjoni arutelu käigus seda küsimust ei tõstatatud. Mis puutub hinda või seda, mida põllumehed maksm

peavad, siis üks on selge: aktsiisist, mis praegu nende kohustus on, nad selle seaduseelnõu jõustumisel vabanevad. Kui suur osa sellest muutub hiljem neile müüdava kauba hinna osaks ehk siis kui palju võib tõusta nendele müüdava kauba hind, seda ei oska keegi ette näha või ennustada. See pigem ongi ennustuse küsimus. Ja kõige vähem võin mina siin kinnitada, et mingisugused hinnad või veel vähem kulud jäävad põllumeestel samaks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Hea eesistuja! Hea Tõnis! Pakendiseaduse § 23 lõikes 2 on kirjutatud, et kui pakendil, millele on kehtestatud tagatisraha, puudub tagatisraha suuruse märgistus või ribakood või see ei ole pakendil või etiketil selgelt nähtav ja loetav või on füüsiliselt vigastatud, kuulub pakend tagasivõtmisele käesoleva seaduse §-s 20 sätestatud korras, kuid selle eest tagatisraha ei tagastata. Kas teil oli komisjonis sel teemal arutelu, kas on ikkagi õige, et kui ettevõtja kas meelega või oma lohakusest jätab mingi märgistuse pakendile panemata, aga mina kui lõpptarbija olen selle eest maksnud, ei ole mul võimalik seda pakendit tagastada ja selle eest raha saada?

Tõnis Kõiv

Aitäh küsimuse eest! Pakendite puhul keh-tiva tagatisraha kandev element ongi see, et tagatisraha tagastatakse siis, kui pakendil on märk peal. Märk ongi tegelikult raha. See on kinnitus, et sa oled selle eest maksnud, järeli-kult pead selle raha ka tagasi saama. Kui seda kinnitust ei ole, siis ei saa mitte kuidagi ühegi süsteemiga kindlaks teha, kas see on nii või ei ole nii. Tegelikult puudub igasugune kindel võimalus ilma tagatisraha märgi või ribakoo-dita taara eest makstud raha tagasimaksmise küsimust lahendada. Et tarbija teaks, et tema õigused on kaitstud, võiks ta sellele tähelepanu pöörata juba kaupa ostes.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalvi Kõva!

Kalvi Kõva

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Hea komisjoni esindaja! Tulen tagasi sama küsi-muse juurde, mille kolleeg Kalev Kotkas siin esitas. Missugused on põllumajandustootjate täiendavad kulud selle seaduseelnõu seaduseks muutmisel? Kas te enne esimesele lugemisele saatmist komisjonis seda teemat arutasite? Se-letuskirjas on ju ka kirjas, et ei kaasne täien-davaid kulusid riigieelarvele, aga peab olema analüüsitud, missugused mõjud on huvigruppi-dele. Äkki tuletate meelde, kas siis põlluma-jandustootjate kulud suurenevad, kui see sea-duseelnõu saab seaduseks?

Tõnis Kõiv

Ma kordan: teisele lugemisele saatmisel ei olnud meil seda põhjust arutada. Aga esimese lugemise ettevalmistamisel komisjonis oli see arutluse all küll, kuidas võiksid põllumehe ku-lud muutuda. Üks väga selgesti mõõdetav te-gur, mille te sealt ka numbriliselt iseloomusta-tuna leiate, on see, kui palju aktsiisi laekub vähem, kuna põllumeestele maksmise kohus-tus on seetõttu väiksem. Mõõnsime ju ka seda ja sellest arusaamine oli selge, et ega tasuta asju pole olemas. Kui aktsiisi ei pea maksma, neid kulusi aktsiisist ei kaeta, siis mingi-sugune osa tekkivate jätmete kokkukogumise kuludest ju ikkagi alles jääb. See ei kao kus-kile ja osa nende jätmete väärtusest jääb katmata. Põllumajanduses kasutataval kilel on peale kasutamist veel positiivne jääkväärtus – see ei ole lihtsalt jääde, vaid positiivse rahalise väärtusega jääde. Vastus, mis see kokkuvõttes põllumehe jaoks tähendab, oleks tähendanud juba hindamist ja seda teed me komisjonis ei läinud. Me lähtusime sellest loogikast, et otse-ne rahaline kulu aktsiisi mõttes jääb põllu-mehel ära.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Erki Nool!

Erki Nool

Aitäh, austatud esimees! Austatud eeskõne-leja! Mul on kaks küsimust. Esimene küsimus on: kas te arutasite ka koguseid? Praegu pea-vad pakendiettevõtjad maksma 100% ulatuses, kõikide pakendite puhul, millel on ribakood või teie nimetatud tagatisraha märk pea. Minu mäletamist mööda on seadusega ette nähtud

kohustus korjata pakenditest kokku umbes 65%. Üks küsimus on: kes selle 35% raha endale saab? Teine puudutab § 23 täiendust: kui pakendil, millele on kehtestatud tagatisraha, tagatisraha märk muutub, siis pakendiettevõtja, kes müüb pakendatud kaupa lõppkasutajale või tarbijale, lõpetab seni kehtiva märgiga pakendi müügi uue märgi kehtestamisest 12 kuu möödudes. Millest see 12 kuud tuli? Ning kas uue ja vana märgi puhul jääb hind samaks?

Esimees Ene Ergma

Ikka üks küsimus korraga!

Tõnis Kõiv

Aitäh küsimuse eest! Minuti jooksul võib ka mitu küsimust küsida, peaasi, et jõuaks need ette lugeda. Aga kui vastata sinu küsimuse esimesele poolele, siis muidugi nii detailselt me tehtavaid muudatusi arutades ei rehkendanud, kuidas üks või teine protsent täpselt kokku tuleb. Pandipakendi puhul oli hästi oluline see, et me selle 24 kuud ette nägeva regulatsiooniga, mis puudutab mahulist piirangut Eestisse sissetoomisel, muudaksime süsteemi veelgi selgemaks ja arusaadavamaks. Me maksaksime Eesti taaskasutussüsteemist välja ikkagi ainult seda raha, mis on sinna sisse makstud. Siin on tolle 24 kuu koha pealt loogika täiesti olemas – eesmärk on, et pakend ei jääks määramatuks ajaks kuskile õhku. Ja selleks, et vältida küsimust, et äkki mõni ei jõua 24 kuu jooksul oma ostetud kauba pakendit ära tuua, kinnitan, et praktika kohaselt jõuavad pakendid enamikus tagasi süsteemi, kui mu mälu mind ei peta, mõne nädala jooksul peale ostmist. Nendesamade ribakoodide alusel on vägagi lihtsasti arvestatav. Nii et seda muret ei ole.

Ja kuidas muutub selle tagatisraha märgi peal olev hind? Ega saagi ju olla loogiline eeldada, et hind, mis sinna peale märgitud on, jääb igaveseks ajaks kehtima. See on ju ka põhjus, miks on selle märgi puhul numbrid asendatud tähtedega. Just sellepärast, et ei peaks pidevalt seadust või muid õigusakte muutma, sätestades, et nüüd on 50-st saanud 60 või ühe asemel on kaks sinna tekkinud. Sellised muudatused peavad olema paindlikud ja käima lihtsamal moel eluga kaasas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Erki Nool, teine küsimus!

Erki Nool

Aitäh! See sätestatud 24 kuud on väga mõistetav ja loogiline. Pakendi ladustamine iseenesest ju kütet ei nõua ja kui sa prognoosid, et pakendi maksumäärad tõusevad, siis on sul mõistlik hoida seda kuskil külmas laos. See on täiesti arusaadav. Minu küsimus puudutab aga uuesti sätestatud 12 kuud. Ütleme, et kaup on müüdud D-märgi all või A- või B- või C-märgi all. Kui aga uus märk tuleb välja, kas siis seda vana märgiga müüakse 12 kuud vana või uue hinnaga? See oli mu küsimus.

Tõnis Kõiv

Vähemalt oma esimeses küsimuses ja ilmselt ka praeguses viitasid sa, hea kolleeg, paragrahvile, kus on kirjas 24 kuud. Kuid selge on, et hinna eest, mis on tagatisraha märgi peal, on ostja poest selle ostnud, järelikult peab ta selle raha ka tagasi saama. Seda, mis ta on maksnud, ei saa vahepeal muuta.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Tõnis Kõiv! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Selle seaduseelnõu muutmiseks ettepanekuid ei ole. Seaduseelnõu 155 teine lugemine on lõppenud.

4. Kaitseväeteenistuse seaduse eelnõu (172 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kaitseväeteenistuse seaduse eelnõu 172 esimene lugemine. Kutsun ettekandeks kõnetooli majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi.

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Valitsus esitab teile kaitseväeteenistuse seaduse eelnõu. Eelnõu eesmärk on korrastada ja uuendada kehtivat kaitseväeteenistuse regulatsiooni ning viia see ka kooskõlla ühiskonnas toimivate muutustega. Kui küsida, miks on vaja uut seadust, siis on vastus, et eelnõu koostamise käigus jõuti veendu-

musele, et mõistlik on esitada uus kaitsevæe-teenistuse seaduse terviktekst. 2000. aastal vastu võetud seadus, mis praegu kehtib, on oma aja ära elanud ja seda on muudetud 57 korda nende 12 aasta jooksul.

Teie laudadel oleva eelnõu väljatöötamist alustati juba 2009. aastal. Selle koostamisse on kaasatud kaitsevæeteenistusega seotud ametkonnad. Eelnõu väljatöötamise käigus on esitanud arvamusi ka mitmed huvitatud isikud. Koostamisel arvestati juba toimunud ning ettevalmistatavate muudatustena ka avaliku teenistuse reformi.

Eelnõu näeb ette regulatsiooni, mis puudutab kaitsevæekohustuse tekkimist, kaitsevæe-teenistusse ja asendusteenistusse võtmist, teenistuse tingimusi rahuajal ja erakorralise seisukorra tingimustes, teenistuslaseid tagatise. Õigusselgust silmas pidades on lisatud ka kaitsevæe distsipliini käsitlevad sätted. Eelnõu koostamisega kaasnes ka olemasolevate terminite ülevaatamine, uuendamine ja täiendamine. Õigusselgust silmas pidades on ümber tõstetud normide järjestust. Oma väikses ettekandes toon välja peamised muudatused kaitsevæeteenistuse regulatsioonis.

Eelnõu suurim uuendus võrreldes kehtiva seadusega puudutab kaitsevæekohustust. Endiselt jääb kehtima automaatne kaitsevæekohustus kõigile Eesti meessoost kodanikele. Võttes arvesse Eesti rahvusvahelisi kohustusi, on kaitsevæekohustuse vanuse alampiiri tõstetud 16 aastalt 17 aastale. Kaitsevæekohustus kestab kuni 60. eluaastani. Kehtiva seadusega võrreldes ei vabaneta enam kaitsevæekohustusest enne 60-aastaseks saamist.

Uudne institutsioon on omal soovil kaitsevæekohustuse võtmise võimalus. Siin on eelkõige silmas peetud naissoost isikuid, kuid ka neid mehi, kes kehtiva kaitsevæeteenistuse seaduse kohaselt vabastati kaitsevæekohustusest. Näiteks vabastati kaitsevæekohustusest asendusteenistuse läbinu, kuid edaspidi jääb ta kaitsevæekohustuslasena kirja kuni piirvanuse saabumiseni. Eelnõu kohaselt saavad ka naised võtta endale kaitsevæekohustuse, seejuures on naistele vanuses 18–26 aastat antud võimalus saada sõjalist väljaõpet ajateenistust läbides.

Teise sisulise muudatusena nähakse eelnõus ette erinevad tervisenõuded ajateenijatele, reservväelastele ja tegevväelastele. Selline lähemine arvestab erisusi teenistusse võtmisel ja

võimaldab efektiivsemat teenistust, arvestades erinevaid võimalusi kaitsevæetegevuses osalemiseks. Eelnõu rõhutab, et tegevväelase tervise hindamisel tuleb arvestada eelkõige tema sobilikkust ametikohale ja võimet täita ametikohal ettenähtud ülesandeid. Selle muudatusega luuakse võimalus teenistuses olla erineva terviseseisundiga isikutel, sh puudega inimestel.

Kolmas suurem muudatus puudutab tegevteenistusse võtmist. Isiku teenistusse võtmine tegevteenistuse lepingu alusel, mis on senine peamine praktika, asendatakse sarnaselt muu avaliku teenistusega ametisse nimetamisega. Senine lepinguline regulatsioon ei ole ennast õigustanud ja sellel puuduvad lepingule omased tunnused. Isiku ülesanded ja muud töitingimused on sätestatud ametikohale määramisel. Esmakordne teenistusse asumine on tähtajaline ning kümneaastase katkematu teenistuse korral muutub teenistus tähtajatuks. Igal ametikohal on hariduse, väljaõppe, tervise ja füüsilise võimekuse nõuded ning toimub rahuaja ametikoha nõuetele vastavuse hindamine. Tegevteenistusse võtmise eeldus on kaitsevæekohustuse olemasolu, sh naissoost tegevväelastel. Sellega tagatakse võimalus, et kõiki kaitsevæeteenistusest lahkunuid saab kaasata reservteenistusse. Kehtiv seadus seda ei võimaldanud.

Neljanda muudatuste grupina tooksin välja kaitsevæelaste palgakorralduse. Valitsus on üheks oma eesmärgiks seadnud avaliku sektori palgakorralduse läbipaistvuse ja see põhimõte kajastub ka eelnõus. Kaitsevæelase töötasu muutub õiglasemaks, kuna võetakse arvesse tegevteenistuja tööfunktsiooni, vastutust, kogemusi ja senist sooritust. Tegevväelase palk hakkab tulevikus koosnema kahest komponendist: põhipalgast ja muutuvpalgast. Loobutud on senisest aastametasust kui tööülesannetega mitteseonduvast lisatasust ning diferentseerimisest. Seega põhiline muudatus võrreldes kehtiva palgakorraldusega on palgakomponentide muutmine. Eelnõus tooduga sarnane regulatsioon sisaldub ka peagi teie ette jõudvas avaliku teenistuse seaduses. Palga suurust iseenesest see eelnõu ei puuduta. Need küsimused sõltuvad eelarve võimalustest ning vastavalt seadusele delegeeritakse palgaastmestiku otsustused valitsusele ja kaitseministrile.

Nüüd kaitseväelaste sotsiaalsetest tagatisest. Nende osas eelnõu olemasolevat olukorda ei muuda. Kaitseväelastel peab olema kindlustunne, et kui nendega teenistusülesannet täites midagi juhtub, siis riik tagab neile asjakohase ja täieliku ravi ja toetuse. Teenistusülesannete täitmise tõttu raske tervisekahjustuse saanud isikule tagatakse eelnõu kohaselt sotsiaalnõustamine, rehabilitatsiooniteenused, proteesid, ortopeedilised ja muud abivahendid, samuti vajadusel hooldamine hoolekandeesutustes. Lisaks sellele on rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil viga saanud või hukkunud kaitsevälase pereliikmetele ette nähtud sotsiaalnõustamine, psühholoogiline abi ja taastusravi. Tervisenõuete uute põhimõtete väljatöötamisega on ka loodud paremad võimalused vigastada saanud kaitsevälase jätkamiseks kaitseväeteenistuses. Eelnõuga tagatakse kaitseväelastele eripensioni saamise võimalus. Sennine väljateenitud aastate pension nimetatakse tegevteenistuspensioniks. Lähtuvalt palga maksmise muudatustest on muudetud pensioni suuruse arvestamise mõisteid, kuid endiselt põhineb see tegevvälase teenitud töötasul. Tegevteenistuspensionile on õigus tegevteenistuses olnud isikutel, sh kaitseväe juhatajal ja peastaabi ülemal. Kaitseväeteenistuse seaduses toodud pensione tuleb käsitada kui osa kaitseväe motivatsioonisüsteemist ja riigipoolse tunnustuse avaldamist.

Kokkuvõtteks tahan kinnitada, et teie ees olev eelnõu on välja töötatud aktiivses koostöös kaitseväelastega. Me usume, et see vastab ühelt poolt kaitseväe vajadustele ja ootustele, aga arvestab ka ühiskonnas ja õigusruumis toimunud ja tulevikus toimuvaid muutusi. Selle tõttu teeme ettepaneku eelnõu heaks kiita. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Teile on ka küsimusi. Alustame kolleeg Valeri Korbist.

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Kuidas reguleerib kaitseväeteenistuse seadus riigi suhet nende inimestega, kellel on hallid passid?

Juhan Parts

Kaitseväekohustuse eeltingimus on kodakondsus. Isikutel, kellel ei ole ühegi riigi kodakondsust, ei ole kaitseväeteenistuse kohustust. Nad ei pea minema ajateenistusse ja neil ei ole ka võimalik astuda hiljem tegevteenistusse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urve Tiidus!

Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Kaitseväeteenistuse seaduse eelnõu suurendab kaitseväes teenimise võimalusi. Mind huvitavad naiste võimalused – nad saavad nüüd vabatahtlikult kaitsevärke minna. Millised ootused teil sellega seoses on? Ja kui suur võiks olla naiste huvi osaleda vabatahtlikult kaitseväeteenistuses ja sõjaväelist karjääri teha?

Juhan Parts

Aitäh küsimuse eest! Mul ei ole kaasas mingisuguseid põhjalike sotsiaalsete uuringute andmeid. Aga eelnõu väljatöötamisel oli selge, et see on kindlasti ühiskonnas suurt vastukaja leidev muudatus. Usume, et see vastab teatud ulatuses ühiskonna ootustele. Kindlasti loob see suured võimalused võrdõiguslikkuse filosoofia tähtsustajatele. Aga me usume, et kaitseväeteenistus iseenesest on läinud nii mitmepalgeliseks, et naissoost isikutele ajateenistusse minemise võimaluse loomine tähendab kaasas käimist ühiskonnas toimuvate muutustega. Kaitseväge ei ole enam n-ö kahur, mille ees ja taga jooksevad higised, väsinud, toitmata poisid, kui tahate, vaid vastupidi, kaitseväge on muutunud väga mitmekülgseks. Ja selle tõttu on sooline piirang olnud kunstlik. Ma arvan, et ühiskonna sidususe seisukohast on see oluline samm edasi. Loomulikult me võime arutleda ka naistele kohustusliku ajateenistuse kehtestamise üle, aga ma usun, et praegu oleks see liiga radikaalne samm. Aga me väga loodame, et kindlasti praegu tehtav samm motiveerib noori mehi veelgi enam kaitsevärke minema. Kuigi jah, see motivatsioon on niigi kõrge.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Suur tänu! Minister Parts, te märkisite, et eelnõu koostamise käigus kohtuti huvigruppidega. Ma küsingi: milliste huvigruppidega konsulteeriti ja kas kõik soovitud said eelnõusse sisse viidud?

Juhan Parts

Kõige enam väärib esiletoomist, et Eesti Eruohvitseride Kogu esitas hulga põhimõttelisi kaitseväeteenistust puudutavaid alternatiivseid käsitlusi. Julgen öelda, et teatud ulatuses on eelnõu väljatöötamise põhiideoloogidel, kes on enamikus tegevkaitseväelased ja kaitsepolitikat kujundavad eksperdid, ametnikud ja poliitikud, erinevad vaated. Eruohvitseride kogu, väga lugupeetud kogu seisukoha järgi võiks keskne lähenemine olla, et kaitseväeteenistuse seaduses peab rohkem välja paistma kaitseväeteenistuse erilisus, seejuures selle erilisuse mitte ainult materiaalne ja õiguslik aspekt, vaid ka patriootlik, isamaaline suhestatus ja tahe. Eelnõu välja töötav töögrupp aga keskendus eelnõu puhul tõepoolest praktilise õigusliku tähendusega küsimuste määratlemisele. See on nagu erisus. Mis puutub eruohvitseride kogu seisukohtadesse, siis ma usun, et põhimõtteliselt need ei lähe töögrupi omadest sugugi mitte lahku, aga küsimus on, kas meil õnnestub seadusega kaitsetahet reguleerida, selle volüümi tugevamaks keerata, kui emakeelepäeval võib nii öelda. Küllap ei õnnestu. Selles mõttes see eelnõu jääb tavaliseks eelnõuks. See on suhteliselt kuiv juriidiline tekst, millest kaitsetahet, patriotismi ja isamaad võib-olla välja ei paista. Muidugi, ma ei kahtle, et on veel üksikuid detaile, mille üle Riigikogu saab arutada. Aga peetud on juba kõige tõsisem diskussioon.

Oma seisukohad on öelnud ka Kaitseliit ja eri ministeeriumid, väga tõsiseid eriarvamusi pole ilmnunud. Ma usun, et riigikaitsekomisjon arutab eelnõu eruohvitseride koguga veel. Päris kindlasti ei ole eelnõu algatajal olnud mingisugust soovi kuidagiviisi näidata, et need seisukohad, mis neil on, ei ole tähelepanu väärt. Printsibis eriarvamusi ei ole, pigem on küsimus selles, mis on eelnõu objekt ja mis mitte.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Lillo!

Kalev Lillo

Aitäh, proua eesistuja! Lugupeetud minister! Ma loen eelnõu § 77, kus räägitakse reservis olevate isikute vabastamisest õppekogunemisele kutsumisest. On võimalus, et kaitseringkonna ülem võib põllumajandustootjad õppekogunemisest vabastada, välja arvatud kaks erandit. Üks erand on need, kes tegelevad kalatoodete tootmisega, ja teine erand on need, kes tegelevad puuvilla tootmisega. Kas te majandusministrina võiksite öelda, mitu puuvilla tootmisega tegelevat ettevõtjat peab Eestis oma põllu sööti jätma ja püssi alla minema?

Juhan Parts

Aitäh selle terava ja väga maitstva küsimuse eest! Ma jätaksin selle sätte mõju analüüsi esimese ja teise lugemise vahepeale. Ma ei oska praegu vastata, kui palju meie puuviljatootjatel on järelkasvu, keda ootab lähiaastatel ees aja-teenistus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Rääkisite sellest, et kaitseväeteenistus on eriline. Jah, täpselt nii ongi – see on väga eriviisiline ja erinäoline. Üks väga erilisi kaitseväeteenistuse liike – mitte oma põhimõttelt, vaid organisatoorses mõttes – on olnud tegevteenistus Kaitseliidus. Kuidas mõjutab see seaduseelnõu teie hinnangul tegevteenistust Kaitseliidus? Kas see muutub ehk selgemaks?

Juhan Parts

Ma olen täiesti kindel, et see muutub selgemaks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marianne Mikko, teine küsimus!

Marianne Mikko

Aitäh! Mu küsimus puudutab rahvusvahelisi operatsioone ja nendega seotud tagatise. Meil on rahvusvahelistel missioonidel taasiseisvusajal enam kui sada inimest vigastada saanud. Üldteada on fakt, et missioonidel käiakse seetõttu, et raha teenida. Muidugi on selge, et missioonidel võib kaotada elu, aga

pigem annavad kaitseväelased endale aru, et nad võivad vigastada saada. Ja nüüd mu küsimus on: millised sotsiaalsed tagatised on keh-tiva seadusega võrreldes neile lisandunud ja kas teie arvates on tagatise piisavalt?

Juhan Parts

Suures plaanis need ikkagi jäävad samaks. See puudutab vigastada saanud kaitsevälase põhiravi, taastusravi, võimalikku muud tööd, kui ta jätkab kaitseväes, rääkimata eluruumist ja toetusest sellel ajal, kui ta on ravil. Neid tagatise on terve kompleks ja ma usun, et selles osas mingisugust radikaalset muudatust ei ole. Aga teil on alati võimalik välja pakkuda ettepanekuid, mida kindlasti tasuks kaaluda. Küllap selles on kõik veendunud, et kui keegi on riiki teenides vigastada saanud, eriti rahvusvahelisel missioonil, siis peab riik tegema kõik, et inimene saaks jätkata endist elu, niivõrd, kui võrd see tema vigastuse puhul üldse võimalik on. Me näeme, et me kulutame selle tagamiseks suhteliselt suuri summasid. Aga kui on ettepanekuid, siis me oleme alati valmis neid kaaluma. Võib-olla midagi on jäänud kahe silma vahele.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister! Nüüd kutsun kõnepulti riigikaitsekomisjoni esimehe kolleeg Mati Raidma. Palun!

Mati Raidma

Lugupeetud Riigikogu istungi juhataja! Austatud kolleegid! Riigikaitsekomisjon arutas kaitseväeteenistuse seaduse eelnõu 172 enne esimesele lugemisele esitamist kolmel istungil: 14. veebruaril, 21. veebruaril ja 5. märtsil. 14. veebruari istungil osalesid eelnõu algataja esindajana kaitseminister Mart Laar ning teised Kaitseministeeriumi töötajad, samuti kaitseväge esindajad. 21. veebruari istungil osalesid Kaitseministeeriumi ja kaitseväge esindajad.

Eelnõu sätestab, nagu juba mainitud, kaitsevägekohustuse, kaitseväeteenistuse ja asendusteenistuse subjektid, nende õigusliku seisundi, kaitsevägekohustuse täitmise korralduse ning kaitseväelaste suhtes rakendatavad ergutused, distsiplinaarvastutuse alused, distsiplinaarkaristused ja distsiplinaarmenetluse korra.

Kuna kaitseväeteenistus on teatavasti üks avaliku teenistuse eriliike, siis vajab äramärki-

mist, et Riigikogu menetluses on ka avaliku teenistuse seaduse eelnõu 193, millega ühtlustatakse avaliku teenistuse põhimõtteid kogu riigi haldusalas. Seega tuleb arutluse all oleva eelnõu menetlemise käigus jälgida ka, kuidas läheb avaliku teenistuse seaduse eelnõu menetlemine. Eespool küsitud Kaitsealiidu temaatika on meil aga Kaitsealiidu seaduse eelnõus, mis käesoleva eelnõu menetlemisega sünkroonis samuti vaatluse alla tuleb.

Riigikaitsekomisjon otsustas oma 5. märtsi istungil konsensusega teha Riigikogu juhatusel ettepanek lülitada eelnõu 172 esimeseks lugemiseks Riigikogu kaheksanda töönädala päevakorda kolmapäevaks, 14. märtsiks ehk tänaseks. Komisjoni nimel ettekandjaks määrati siinkõneleja. Lisaks otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega teha Riigikogule ettepanek seaduseelnõu esimene lugemine lõpetada ning tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 99 lõikele 1 paluda Riigikogu esimehel määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 20 tööpäeva ehk s.a 12. aprill kell 18.

Muudatusettepanekute esitamise tavapärasest pikem tähtaeg on tingitud asjaolust, et kaitseväeteenistuse seaduse eelnõu ja selle seaduse rakendamise seaduse eelnõu näol on tegemist suuremahulise materjaliga, mis vajab tõsist tööd ja analüüsi. Näiteks seaduse seletuskiri on ca 300 lehekülge paks. See on kõik. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Hea kolleeg Mati Raidma, kas võiksite korrata, millal on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg, kas 11. või 12. aprill?

Mati Raidma

Nagu ma mainisin – 12. aprill.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Ja läheme nüüd küsimuste juurde. Palun, kolleeg Kalev Lillo, teine küsimus!

Kalev Lillo

Aitäh, proua eesistuja! Hea ettekandja! Ma tuleksin selle puuvilla küsimuse juurde tagasi. Mul on Eesti risti-põiki läbi sõidetud ja ma pole kuskil ühtegi puuvillapõldu lokkamas näinud. Kust tuleb selline seadusandja tahe kir-

jutada seadusesse erand, et puuvillakasvatajad siiski võetakse tegevteenistusse?

Mati Raidma

Tõepoolest, ka komisjoni üllatas seadusalgataja konkreetne nõue puuvillakasvatajaid õppekogunemistele kutsuda. Meile vastati, et selle taga on mingi Euroopa Liidu vastavasisuline dokument. Ise pakun välja, et võib olla trükiviga. Aga komisjon otsustas väga põhjalikult selle eelnõu kallal tööd teha, me hakkame teksti peatükkide kaupa analüüsima. Eelnõust on leitud teisigi kulmu kergitama panevaid fakte. Komisjon teeb tõsist tööd ja loodetavasti teisel lugemisel tuleme teie ette juba kas siis vettpidavate põhjendustega või teistsuguse sõnastusega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urve Tiidus, teine küsimus!

Urve Tiidus

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Mul on selline palve, et te selgitaksite natuke ajateenistuse vanusepiiri, eriti seda ülemist. Selle kohta on ekspertidelt arvamust küsitud ja on leitud, et selle võiks tõsta 30. eluaastani. Milline on teie seisukoht ja kas komisjon arutas seda?

Mati Raidma

Komisjon tahab sedagi teemat veel süvendatult arutada. Meie seisukoht oli, et vaidlusküsimusi on küll hulk, aga see on ülimalt vajalik eelnõu ja me teeme esimese lugemise ära. Pärast seda hakkame tõeliste seadusandjatena seadust korrigeerima ja võib-olla ka kinnitusi saama mingitele faktidele, mis siin kirjas on. Me ei näe ette eelnõu kiiret menetlemist ja vastuvõtmist. Mis puudutab seda vanust, siis arvamusi on erinevaid. Kerge üllatusena on meeste ja naiste vanused mingis nihkes. Me arutame seda. Nimetatud 30 aasta üle väike arutelu komisjonis juba oli. On erinevaid arvamusi. Mina esindan praegu komisjoni istungi seisukohta. Ehk siis ütleme niimoodi, et lõplikku otsust, kas kinnitada eelnõus kirjas olevad vanused või mitte, veel ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Aitäh, hea juhataja! Hea Mati! Kas sa oskad öelda, miks käsitletakse kaitseväeteenistuse seaduses asendusteenistust?

Mati Raidma

Jah, oskan küll. Soovitan muide kõigil, kes püüavad mõista seda väga keerukat teksti, vaadata eelnõu seletuskirja lk 16 ja lk 22, kus on lihtsalt ja piltlikult välja toodud uus n-ö mõistemootor. Väga paljud mõisted on saanud uue sisu ja on tekkinud ka uusi mõisteid. Kui me räägime asendusteenistusest, siis tegemist on ühe kaitseväekohustuse kandmise liigiga, seejuures kohustuse aktiivse täitmise liigiga. See kuulub kaitseväekohustusse ja seepärast on see siin seaduses kirjas ning ei ole mindud seda teed, et koostada eraldi seadus, reguleerimaks asendusteenistust.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur, teine küsimus!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Ehk oskate nimetada olulisimaid muudatusi, mis puudutavad tegevteenistust Kaitseliidus? Kas seoses uue seadusega on seal olulisi muudatusi või ei ole? Kas komisjon arutas seda teemat?

Mati Raidma

Seda teemat ei ole komisjon veel arutanud, aga me kindlasti teeme seda. Nagu ma mainisin, me hakkame eelnõu peatükkide kaupa läbi arutama. Aga mis puutub nendesse tegevälälastesse, kes teenivad Kaitseliidus, siis nende jaoks on uuendused needsamad mis kaitseväes. Minister juba rääkis näiteks uuest palgakorraldusest. Selle eelnõuga kaovad auastmetasud, mis, nagu me teame, on väga pikka aega eksisteerinud. Ja on palju-palju muidki muudatusi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Andrus Saare!

Andrus Saare

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Kas te nimetaksite põhjused, miks on mindud tähtajatult teenistuselt üle tähtajalisele teenistusele?

Mati Raidma

Jällegi palun ette vabandust, et ei tule konkreetset ja detailset selgitust. Meie komisjon vaatas senistel istungitel lihtsalt sellele eelnõule kui tervikule otsa ja me otsustasime, et me läheme sellega esimesele lugemisele ja kui esimene lugemine on läbi, siis süveneme detailidesse. Nagu ma mainisin, detaile on ülimalt palju, seletuskirja 300 lehekülge on küllaltki suur väljakutse mitte ainult riigikaitsekomisjoni liikmetele, vaid ilmselt ka ekspertidele, kes seletuskirja eri osasid on kirjutanud. See võtab aega. Aga kindlasti teie märkus on meelde jäetud ja palume algatajatel seda regulatsiooni detailselt põhjendada.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Mati Raidma! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Ülo Tulik Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindajana!

Ülo Tulik

Lugupeetud proua juhataja! Head kolleegid! Tulin siia pulti selleks, et toonitada veel kord selle eelnõu tähtsust ja kutsuda kaasa mõtlema, sest see seadus tõepoolest muudab üsnagi palju kaitseväge tegemistes. Minister Parts juba rääkis eelnõu vajalikkusest ja tõi välja peamised muudatused, mina riigikaitsekomisjoni liikmena tahan lisada, et reservohvitseride kogu on tõepoolest selle seaduse koostamisel kõige aktiivsemalt kaasa löönud. Nendelt on laekunud kõige rohkem muudatusettepanekuid ja järgmisel nädalal hakkab komisjon neid arutama.

Tahan veel öelda seda, et selle seadusega saame ära lahendada väga tõsise põllumeeste probleemi. Eriti teravalt tuli see üles tänavu kevadel – mitmed põllumehed olid mures selle pärast, et nende järglane, peremehe poeg kutsuti reservõppusele. Kuna talud on teatavasti toetusi taotledes võtnud endale ka tootmiskohustused, siis tekkis oht, et mõni talu võib üsna ruttu haamri alla minna. Mitu põllumeest on väitnud, et see juhtub, kui talu tulevane pidaja või peremehe järglane läheb teenistusse. Sellest tulenevalt paljud talumeeste pojad loobusid reservteenistusse minemast ja maksid lihtsalt trahvi ära. See seaduseelnõu reguleerib seda probleemi väga hästi ja mina olen siin puldis selleks, et kutsuda teid veel kord kaasa

mõtlemata. Teeme sellest eelnõust sellise seaduse, mis rahuldab nii meie kaitseväge kui ka suuremat osa ühiskonnast. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Ülo Tulik! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Määratud eelnõu 172 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 12. aprilli kell 18. Eelnõu 172 esimene lugemine on lõppenud.

5. Kaitseväeteenistuse seaduse rakendamise seaduse eelnõu (173 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kaitseväeteenistuse seaduse rakendamise seaduse eelnõu 173 esimene lugemine. Veel kord palun ettekandeks kõnepulti majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts!

Juhan Parts

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! See eelnõu kuulub eelmise eelnõu juurde. Praegu on tavaks kujunenud, et mahukamate seaduste puhul nähakse nende rakendamine ette eraldi seadusega. Kaitseväeteenistuse seaduse rakendamine toimub lausa kahe eraldi seadusega. Üks on see, mis on teil praegu menetluses, teine tuleb mõne aja pärast. Need puudutavad seadusmuudatusi, mis nõuavad Riigikogus otsustamisel konstitutsioonilist enamust.

Eelnõu näeb ette rohkem kui 23 seaduse muudatused ja näeb ka ette, et kaitseväeteenistuse seadus jõustub 1. jaanuaril 2013 – loomulikult, kui Riigikogu suudab selle eelnevast piisaval määral läbi arutada ja otsusele jõuda.

Kaitseväeteenistuse seaduse rakendamise seaduse eelnõu kohaselt kehtestatakse rakendamise põhiprintsiip ja see kõlab lihtsalt: kehtiva seaduse alusel tehtud otsused jäävad kehtima ka uue seaduse jõustumisel. Samuti jätkavad seaduse jõustumisel kaitseväeteenistuses olevad isikud teenistust. Teenistusse asumise kutse saanud isikud peavad endiselt kutsel märgitud ajal teenistusse ilmuma ning uusi kutseid ei saadeta. Ajateenijad ja reservväelased jätkavad teenistust kuni tähtaja lõpuni, mis neile määrati kehtiva seaduse alusel. Tegevtee-

nistuses jätkavate tegevvälaste senised tegevteenistuse lepingud loetakse lõpetatuks ning isik võetakse automaatselt tegevteenistusse. Isik, kellel enne oli määratud tähtajaga leping, jätkab tähtajalist teenistust, teenistuses määramata tähtajaga lepingu alusel olev isik jätkab tähtajatut teenistuses. Samas antakse isikutele, kes ei soovi uue seaduse jõustumisel teenistust jätkata, 30 päeva aega teatada teenistusest lahkumise soovist.

Kuna uus seadus näeb ette tegevteenistusse võtmist vaid kaitseväekohustuse olemasolul, siis isikud, kellel puudub kaitseväekohustus, peavad 30 päeva jooksul andma nõusoleku end kaitseväekohustuslasena registreerida. Nõusoleku andmata jätmisel vabastatakse isik tegevteenistusest.

Kuigi uus kaitseväeteenistuse seadus muudab senist palgaregulatsiooni, tagatakse käesoleva eelnõu seadusena jõustumisel seni kehtinud seaduse alusel makstud teenistustasu suuruse palga maksmise jätkamine.

Mis puutub kaitseväeteenistuse seaduse muutmise kaasnemisse teiste seaduste muutmise, siis nende kokku 23 seaduse muudatused on pigem tehnilist laadi ja seotud eelkõige mõistete muutmise ja seaduse muudatusega. Kaitseväekorralduse seadust täiendatakse tervishoiuteenustele osutamise peatükiga. Tegemist on valdkonnaga, mida seni on reguleerinud kaitseväeteenistuse seadus. Kuna aga kaitseväe kui tervishoiuteenuse osutaja tegevus ei ole seotud teenistusküsimustega, siis otsustati need sätted üle viia kaitseväe kui valitsusasutuse ülesannete õigusi käsitlevasse seadusesse. Valitsus teeb ettepaneku nimetatud eelnõu heaks kiita. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Palun nüüd ettekandeks kõnetooli riigikaitsekomisjoni esimehe kolleeg Mati Raidma!

Mati Raidma

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Ka seda seaduseelnõu arutas riigikaitsekomisjon enne esimesele lugemisele esitamist oma kolmel istungil: selle aasta 14. veebruaril, 21. veebruaril ja 5. märtsil. Eelnõu eesmärk on luua tingimused ja kord uue kaitseväeteenistuse seaduse rakendamiseks. Lisaks sellele, kuidas toimub üleminek seni kehtivalt

regulatsioonilt uuele, nähakse eelnõuga 173 ette muudatused ka teistes seadustes, millel on kokkupuude seni kehtinud kaitseväeteenistuse seadusega või mille muutmise vajadus tuleneb uue kaitseväeteenistuse seaduse vastuvõtmisest.

Riigikaitsekomisjon otsustas oma 5. märtsi istungil konsensusega teha Riigikogu juhatajale ettepanek lülitada käesolev seaduseelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu 14. märtsi päevakorda ja riigikaitsekomisjoni ettekandjaks määrata siinkõneleja. Ka otsustas komisjon konsensusega teha ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada ning tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 99 lõikele 1 paluda Riigikogu esimehel määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 20 tööpäeva ehk siis s.a 12. aprill kell 18. Pikem tähtaeg on jällegi tingitud eelnõu suurest mahust, kuid ka soovist kaasata menetlemise käigus arutellu eri huvigruppe ning nendega kõik läbi rääkida. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mati Raidma! Küsimusi ettekandjale ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõne-soove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määratud eelnõu 173 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 12. aprilli kell 18. Eelnõu 173 esimene lugemine on lõppenud.

6. Kaitseväeteenistuse seadusega seotud Riigikogu koosseisu häälteenamusega vastuvõetud seaduste muutmise seaduse eelnõu (174 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Meie päevakorra viimane punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kaitseväeteenistuse seadusega seotud Riigikogu koosseisu häälteenamusega vastuvõetud seaduste muutmise seaduse eelnõu 174 esimene lugemine. Palun veel kord kõnepulti majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts!

Juhan Parts

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Valitsus esitab teile teise kaitseväeteenistuse seadusega seotud ja selle

rakendamisega seotud eelnõu, mille pealkiri kõlab "Kaitseväeteenistuse seadusega seotud Riigikogu koosseisu hääldenamusega vastuvõetud seaduste muutmise seaduse eelnõu". Eelnõus on sätestatud muudatused seoses uue kaitseväeteenistuse seadusega. Muudatused tehakse kokku kaheksas seaduses, mille muutmise vastavalt põhiseadusele vajab Riigikogu koosseisu hääldenamust. Enamik muudatusi tehakse seoses terminite muutmiselega. Suuremad muudatused tehakse rahuaja riigikaitse seaduses ja sõjaaja riigikaitse seaduses. Nimeetatud seaduste muudatused põhinevad omakorda kehtiva kaitseväeteenistuse seaduse sätete ülevõtmisel. Ülevõetavad sätted ei puuduta igapäevast kaitseväeteenistust, tegemist on tegevustega, mis rakenduvad vaid eriolukordades, näiteks lahkumiskeelu kohaldamine sõjalise valmisoleku astme tõstmisel. Seetõttu ei olnud õigusselgust ja otstarbekust silmas pidades mõistlik reguleerida seda kõike edaspidigi eri seadustes. Rahuaja riigikaitse seadusesse ülevõetavad reeglid puudutavad eelkõige mobilisatsiooni ettevalmistamist ja kaitseväge tegevust kõrgendatud valmisoleku korral, kui mobilisatsiooni väljakuulutamise ei ole veel vajalik. Sõjaaja riigikaitse seaduse muudatused puudutavad kaitseväeteenistust sõjaseisukorra väljakuulutamise ja mobilisatsiooni järel. Sõjaajal loetakse kõik kaitseväge koosseisus relvastatud tegevuses olevad isikud tegevvälalasteks. Sõjaajal on võimalik kaasata ka kaitsevägekohustuseta isikuid, oluline on, et isik vastaks tegevvälalastele sõjaajal esitatud nõuetele.

Eelnõu jõustumise ajaks on ette nähtud nagu ka eelnevalt menetletud eelnõude puhul 1. jaanuar 2013. Teen ettepaneku see eelnõu vastu võtta. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Palun nüüd veel kord ettekandeks kõnetooli riigikaitsekomisjoni esimehe kolleeg Mati Raidma!

Mati Raidma

Lugupeetud Riigikogu istungi juhataja! Austatud kolleegid! Ka seda eelnõu arutas riigikaitsekomisjon oma kolmel istungil: 14. veebruaril, 21. veebruaril ja 5. märtsil. See-igi eelnõu on seotud kaitseväeteenistuse seaduse rakendamise- ja eelnõu eesmärk on viia

Riigikogu koosseisu hääldenamusega vastuvõetud Euroopa Parlamendi valimise seadus, kodakondsuse seadus, kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadus, rahuaja riigikaitse seadus, Riigikogu valimise seadus, sõjaaja riigikaitse seadus ja Vabariigi Presidendi valimise seadus kooskõlla uue kaitseväeteenistuse seadusega. Viimase eelnõu 172 läbis täna teatavasti esimese lugemise.

Eelnimetatud seadustes tehakse peamiselt terminoloogilised muudatused. Illustratsiooniks soovin eelnõust esile tuua rahuaja riigikaitse seaduse § 21⁵ teksti, kus on kirjas, et mobilisatsiooni ajal täidavad riigikaitsekoostust oma ametikohal teiste väärivate ametite esindajate kõrval ka kõik Riigikogu liikmed.

Riigikaitsekomisjon otsustas oma 5. märtsi istungil konsensusega teha Riigikogu juhatus-etele ettepanek lülitada see seaduseelnõu esimeseks lugemiseks tänase, 14. märtsi istungi päevakorda ja määrata ettekandjaks siinkõneleja. Lisaks otsustasime konsensusega teha ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada ning tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 99 lõikele 1, paluda Riigikogu esimehel määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 20 tööpäeva ehk 12. aprill kell 18. Tavapärasest pikem tähtaeg on tingitud asjaolust, et nende kolme koos liikuva eelnõu maht on väga suur ja nende tõsine läbitöötamine võtab aega.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mati Raidma! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määratud eelnõu 174 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 12. aprilli kell 18. Eelnõu 174 esimene lugemine on lõppenud.

Meie päevakord on ammendunud ja istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 15.46.

Istungi kestus 2 tundi ja 46 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

III ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 15. märts 2012

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise" eelnõu (181 OE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud Riigikogu! Head ametikaaslased! Austatud külalised! Alustame Riigikogu täiskogu III istungjärku kaheksanda töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Mul on seitsme fraktsioonikaaslase nimel anda üle arupärimine keskkonnaminister Keit Pentusele. See arupärimine on järelkaja ajakirjanduses ilmunud artiklile, milles väideti, et Keskkonnaministerium on teinud soodsaid maatehinguid ühe Reformierakonna rahastajaga. Keskkonnaminister ei ole andnud sellele artiklile mingisugust tagasisidet. Seetõttu anname talle võimaluse vastata Riigikogu saalis küsimustele, miks ta eelistas Maa-ameti arvamusele pigem eraomaniku huve ja majanduslikku kasu ning kuidas on võimalik, et maa hindamisel tehti nii palju meetoodilisi vigu. Kui oleks arvestatud Maa-ameti märkustega, siis oleks maksumaksja raha kokku hoitud. Kas üks kaalukas põhjus, miks Maa-ameti märkusi ei hinnatud, oli ka see, et kasusaaja on Reformierakonna rahastaja? Kuidas minister selliseid kahtlustusi hajutab? Küsime ka, miks Maa-ametil puudub vetoõigus riigile kahjulike otsuste tegemisel. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Kalev Kotkase!

Kalev Kotkas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel annan üle maamaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Mure on selles, et tulenevalt maamaksuseaduse §-st 4 ei maksta maamaksu kaitsealade, loodusreservaadi ja sihtkaitsevööndi maalt ning püsielupaikade sihtkaitsevööndi maalt. Meie eelnõu mõte on selles, et saamata jäänud maamaks kompenseeritaks omavalitsustele riigieelarvest. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud Riigikogu! Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud ühe eelnõu ja ühe arupärimise. Kodu- ja töökorra seaduse kohaselt otsustab Riigikogu juhatuse nende edasise menetlemise.

Liigume teadete juurde. Täna, pärast täiskogu istungi lõppu toimub siin saalis Eesti-Maroko parlamendirühma moodustamine. Rühma kokkukutsuja on Sven Sester.

Head ametikaaslased, teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 86 Riigikogu liiget, puudub 15.

Tänases päevakorras on ka täpsustus. Nimelt teeb tänase päevakorrapunkti arutelul väliskomisjoni ettekande väliskomisjoni esimees Marko Mihkelson.

1. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise" eelnõu (181 OE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume esimese päevakorrapunkti juurde, milleks on väliskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise" eelnõu esimene lugemine. Mul on au ja rõõm tervitada Riigikogu kõnetoolis ettekandjana väliskomisjoni esimeest Marko Mihkelsoni. Palun!

Marko Mihkelson

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikogu väliskomisjoni esitatud otsuse "Riigikogu otsuse "Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise" eelnõu kohta ei tulnud 1. märtsiks kella 18-ks ühtegi muudatusettepanekut. Väliskomisjon arutas nimetatud eelnõu 8. märtsi istungil ja tegi konsensuslikult menetlusliku otsuse, et otsuse eelnõu esimene lugemine toimub Riigikogu täiskogu III istungjärgu kaheksanda töönädala neljapäeval, 15. märtsil. Ühehäälselt tehti ka ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada ja eelnõu otsusena vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Tänan ettekandjat! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Muudatusettepanekuid eelnõu kohta laekunud ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et täna, esimese lugemise ajal, tuleks läbi viia eelnõu 181 lõpphääletus. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 181. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 84 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Väliskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise" eelnõu 181 on otsusena vastu võetud. (Tabel 10.) Päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

Head ametikaaslased, ma tänan teid! Rohkem päevakorrapunkte ei ole, tänane istung on lõppenud. Soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 10.07.

Istungi kestus 7 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

III ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 19. märts 2012

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine Eesti riigi ja AS-i Eesti Raudtee vahelise kohtuvaidluse kohta (nr 113)
2. Arupärimine vabatahtliku ravikindlustuse kohta (nr 116)
3. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu III istungjärgu üheksanda töönädala esmaspäevast istungit. Head kolleegid! Nüüd on aeg anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Palun kõigepealt kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 50² muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust sotsiaalminister Hanno Pevkur. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

11 fraktsioonikaaslase ja enda nimel esitan arupärimise Rein Langile põllumajandusministri valetamise või mittevaletamise kohta Eesti Rahvusringhäälingu saates "Pealtnägija". 8. märtsi saade "Pealtnägija" süüdistas põllumajandusminister Helir-Valdor Seederit valetamises. Saates kasutati piisavalt tõendusmaterjali ja anti mõlemale poolele sõnaõigus. Peale sellist juhtumit on ühel poliitikul võimalus kas tagasi astuda või kaevata süüdistajad Avaliku Sõna Nõukokku. Kumbagi võimalust ei ole põllumajandusminister kasutanud. Varem on põllumajandusminister Riigikogu kõnepuldist

süüdistanud saadet "Pealtnägija" vaatajate mürgitamises. Ta on öelnud, et ta pigem keelustaks sellised saated. Sellisel viisil avalik-õigusliku televisiooni ründamine on kummaline ja demokraatlikule riigile sobimatu. Eriti oluline on avalik-õigusliku meedia roll väikes-tes riikides nagu Eesti. Erameedia kommertsialiseerub järjest enam ja just avalik-õiguslik ringhääling peab olema usaldusväärne informatsiooniallikas, kelle võtmetegevus on unikaalse rahvuskultuuri ja -keelega kaitse. Kui seda positsiooni ei suudeta hoida, on ohustatud nii rahvuskultuuri säilimine kui ka ühiskonna demokraatlik areng. Eelnimetatud mõtet on väga keeruline kaitsta, kui me tolereerime valetamist või valesüüdistuste esitamist avalik-õiguslikus telekanalis. Seoses sellega on meil ministrile kolm küsimust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatusel nimel olen vastu võtnud ühe seaduseelnõu ja ühe arupärimise. Kui seaduseelnõu vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus selle menetluse kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimine vastab sellele seadusele, siis edastan arupärimise otsekohe adressaadile.

Nüüd teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetluse Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni s.a 15. märtsil algatatud maamaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu ning on määranud selle juhtivkomisjoniks rahanduskomisjoni. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (140 SE) teise lugemise jätkamise arutelu aluseks olevate dokumentide esitamise tähtajaks s.a 19. märtsi kell 18. Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimise keskkonnaminister Keit Pentusele.

Head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 91 Riigikogu liiget, puudub 10.

Läheme nüüd päevakorra kinnitamise juurde. Selle nädala päevakord on teil laudadel. Panen hääletusele selle nädala päevakorra kinnitamise. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 87 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine Eesti riigi ja AS-i Eesti Raudtee vahelise kohtuvaidluse kohta (nr 113)

Esimees Ene Ergma

Alustame tööd tänase päevakorra punktidega. Algab arupärimistele vastamine. Esimene arupärimine on Riigikogu liikmete Kadri Simsoni, Lauri Laasi, Ester Tuiksoo, Priit Toobali, Aivar Riisalu, Lembit Kaljuvee ja Jüri Ratase 13. veebruaril s.a esitatud arupärimine Eesti riigi ja AS-i Eesti Raudtee vahelise kohtuvaidluse kohta. Palun kõnepulti kolleeg Kadri Simsoni! Kolleegid, palun olla vaiksemalt!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Lugupeetud majandus- ja kommunikatsiooniminister! Võib-olla tuleb teha eraldi pöördumine ka kõigi Riigikogu liikmete poole, kes on raudteehuvilised ja on saali jäänud. Seitse Riigikogu liiget andsid kuu aega tagasi üle arupärimise majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. See käsitles Eesti riigile juba mõnda aega tagasi langenud kohustust maksta tagasi 2,3 miljonit eurot. See kohustus tekkis sel ajal, kui praegune majandusminister oli Eesti Vabariigi peaminister. Eesti Vabariik ja Euroopa Komisjon leppisid juba 1998. aastal kokku toetusraha andmises Eestile, et vahetada välja Tallinna–Narva raudteeliini rööpad. Phare programmiga eraldati Eestile selleks 3,8 miljonit eurot. Rööpad lubas 2004. aastaks paigaldada AS Eesti Raudtee. Lepingutingimus oli, et firmal tuleb võtta toetav laen Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupangast. Hilisema kontrolli käigus avastas Euroopa Komisjoni kontrolliametnik, et osa projektist finantseeritud rööbastest olid paigaldatud teistele raudteelõikudele, ehitustähtaega oli ületatud ning kohustuslikku laenu Rekonstruktsiooni- ja Arengupangast ei olnud võetud. Euroopa Komisjon küsis esialgse projekti eiramise tõttu 2005. aastal Rahandusministeeriu-

milt tagasi 2,3 miljonit eurot vääralt kasutatud raha. Rahandusministeerium tagastas raha, kuna eeldas, et tal on võimalus see raha AS-ilt Eesti Raudtee välja nõuda, aga käesoleva aasta alguses otsustas Harju Maakohus, et riigi välislepingu kohustused Eesti Raudteele ei laienenud. Kohus leidis muu hulgas, et tegelikult lasusid kõik kohustused Euroopa Liidu laenuitingimusi täita riigil ja riik on selle kohustusega, niipalju kui me teame, ka leppinud. Sellest tulenevalt ongi meil viis küsimust majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Ma palun ministril mitte pöörata tähelepanu järjekorranumbrite kordusele, endiselt on siin viis küsimust. Ma ei hakka küsimusi ette lugema, sest ministril on endal kergem küsimus ja vastus koos ette lugeda. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kadri Simson! Ma palun härra ministri vastamiseks kõnepulti!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Head arupärijad! Ma vastan teie küsimustele.

Esimene küsimus: "Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium otsustas pärast Harju Maakohtu otsust, et ei kaeba esimese astme kohtu otsust edasi. Kas sellega tunnistab ministeerium juhtunu enda veaks?" Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei tunnista apellatsioonikaebuse esitamisest loobumisega juhtunut enda veaks. Hagiavaldus kohtusse esitati ajal, kui Eesti Vabariik oli AS-i Eesti Raudtee vähemusaktsionär, talle kuulus 34% aktsiatest. Praegu kuuluvad kõik AS-i Eesti Raudtee aktsiad riigile. Arvestades selle vaidluse iseloomu, ei pidanud riik mõistlikuks jätkata vaidlust oma ettevõttega järgmistes kohtuastmetes. Nimetatud Phare projektide raha eest tarnitud rööpad on varana raudtee infrastruktuuri koosseisus endiselt olemas ja võib öelda, et need kuuluvad aktsiate kaudu sisuliselt Eesti riigile. Samuti tuleb arvestada, et õiguslik olukord aastal 2012 on täiesti erinev sellest, mis oli aastal 1999, mil algas nimetatud projekt ja said alguse sellest hargnenud vaidlused. Aastal 1999 ei olnud Eestis sellist põhjalikku struktuurivahendite kasutamise regulatsiooni kui praegu. Esmakordselt võeti seadus struktuuritoetuste kasutamise kohta

vastu 2003. aastal ja selle alusel anti paljud rahandusministri määrused. Praegu reguleerib struktuuritoetuste kasutamist perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seadus, mille alusel on antud 37 määrust, nendest 13 reguleerivad toetuse andmise, kasutamise, seire ja tagasinõudmise eri aspekte. Ka Harju Maakohus leidis oma otsuses, et regulatsioon, mille alusel toetust tagasi nõuda, oleks pidanud kehtima juba aastal 1999, kuid sellist regulatsiooni tollane seadusandja ei olnud kehtestanud ning Euroopa Liidu eri eesmärkidel antud rahalist toetust eraldati Euroopa Komisjoni ja riikide vaheliste finantsmemorandumite kaudu. Ühtlasi tuleb viidata, et Harju Maakohtu otsuse edasikaebamata jätmise ei olnud majandusministeeriumi ainuotsus. Minu ettepanekul arutas nimetatud küsimust valitsuskabinet, kes jõudis samale seisukohale. See arutelu toimus veebruaris.

Teine küsimus: "Mida on ministeerium sellest juhtumist õppinud ning kuidas kavatakse edaspidi selliseid olukordi vältida?" Ei saa öelda, et õppetund riigile oleks tulenenud sellest konkreetsest kohtuasjast. Riik on õppinud ja arenenud ka varem, sest juba mõnda aega on kehtinud struktuurivahendite väga korrektne regulatsioon. Ka eelmise küsimuse vastuses viitasin, kui täpseks ja põhjalikuks on praeguseks struktuurivahendite kasutamise ja järelevalve õiguslik baas muutunud.

Kolmas küsimus: "Harju Maakohus leidis oma otsuses, et riigi väited Eesti Raudtee lepingu rikkumisest on paljasõnalised, sest enne kohtusse pöördumist ei olnud riik ettevõttele mingeid pretensioone esitanud. Millest tingituna otsustati kohtu kaudu AS-ilt Eesti Raudtee 2,3 miljonit eurot välja nõuda?" See küsimuse püstitus ei ole päris korrektne. Nimelt, kohtuotsuses ei ole öeldud, et Eesti riik 1990. aastal ega hiljem ei esitanud Eesti Raudteele mingeid tingimusi selle rahalise toetuse kasutamiseks. Kohus jõudis lihtsalt järeldusele, et riigi ja Eesti Raudtee vahelist tollaegset põhjalikku kirjavahetust ei saa käsitleda tsiviilõigusliku lepinguna, mistõttu ei saa Eesti Raudteele panna süüks lepingu rikkumist. Eesti Raudteele olid tollaegsed Rahandusministeerium ning Teede- ja Sideministeerium edastanud kõik projekti tingimused, mida Euroopa Komisjon Phare projekti raames vajalikuks pidas. Eesti Raudtee oli teadlik rööbaste paigutamise kohustuslikest asukohtadest ja ajaplaanist ehk

tähtaegadest. Nii vahetult enne kohtuasja esitamist kui ka varem, seega, projekti elluviimise ajal, suheldi sel teemal Eesti Raudteele nii kirjalikult kui ka suuliselt. Eesti riik otsustas Eesti Raudtee vastu kohtusse pöörduda 2006. aastal, pärast Euroopa Komisjoni tagasimaksenõude esitamist Eesti Vabariigi vastu. Selle aluseks oli Rahandus- ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tehtud analüüs. Loomulikult võeti aluseks ka Eesti Raudtee omandiline struktuur. Analüüsi põhjal leiti, et see nõue on suhteliselt perspektiivikas.

Neljas küsimus: "AS-i Eesti Raudtee juhatuse esimees leidis, et kogu segadus oli põhjustatud riigi enese algatatud Eesti Raudtee erastamisest. Kas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis on tehtud analüüs, kui võrd kulukaks läks Eesti Raudtee erastamine Eesti riigile?" Võin vaid üle korrata, et 2001. aastal müüs Eesti riik Eesti Raudtee 66%-lise osaluse 1 miljardi krooni eest ja 2007. aasta jaanuaris ostis selle osaluse 2,35 miljardi krooni eest. Millal oli üle- ja millal alapakkumine, see on eraldi küsimuse teema.

Viies küsimus: "Perioodil 2003–2005 olite Teie Eesti Vabariigi peaminister. Kuivõrd informeeris tollane majandus- ja kommunikatsiooniminister Teid siis antud olukorrast?" Kõigepealt täpsustame. Euroopa Komisjon esitas oma tagasimaksenõude 27. juulil 2005. aastal. Sel hetkel ma enam peaminister ei olnud, ametis oli teine valitsus. Aga teile vastuste ettevalmistamiseks uurisin ma seda küsimust. Tolleaegne valitsus käsitles seda küsimust korduvalt nii valitsuse istungitel kui ka valitsuskabineti nõupidamistel. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra majandus- ja kommunikatsiooniminister! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

2. Arupärimine vabatahtliku ravikindlustuse kohta (nr 116)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde, milleks on Riigikogu liikmete Viktor Vassiljevi, Aadu Musta, Eldar Efendijevi, Enn Eesmaa, Inara Luigase, Peeter Võsa, Deniss Boroditši,

Valeri Korbi, Lembit Kaljuvee, Marika Tuus-Lauli, Mailis Repsi, Ester Tuiksoo ja Yana Toomi 15. veebruaril s.a esitatud arupärimine vabatahtliku ravikindlustuse kohta. Palun kõnepulti kolleeg Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid ja hea minister! Arupärimine, mille on esitanud 13 Keskerakonna fraktsiooni liiget, on seotud sellise küsimusega nagu vabatahtlik ravikindlustus. Nimelt on isikutel, kes ei ole haigekassas kindlustatud, võimalus sõlmida vabatahtlik leping. Lepingumakseid arvutatakse praegu keskmisest palgast lähtudes. Seadus ütleb, et lepingu alusel kalendrikuus makstava kindlustumakse suurus on arvu 0,13 ja Statistikaameti viimati avaldatud eelmise kalendriaasta keskmise kuubrutopalga korrutis, mis on ümardatud kümne sendi täpsusega. Täheandab, see arvutus lähtub keskmisest palgast. Kindlustumakse on praegu 103 eurot kuus, 309 eurot kvartalis ja 1236 eurot aastas. Aga paljud ravikindlustuseta isikud on töötud ja neile käib selle maksmine tihtipeale üle jõu. Küsimus on selles, miks ei võiks arvestada kindlustumakset hoopis miinimumpalgalt, sest miinimumpalga alusel arvutatud kindlustumakse oleks vaid 37,7 eurot. Kordan: keskmise palga alusel arvutatud makse on 103 eurot, aga miinimumpalga alusel arvutatud makse 37,7 eurot. Seoses sellega on meil viis küsimust, millele palume vastust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Viktor Vassiljev! Palun kõnepulti sotsiaalminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu esimees! Head arupärijad! Alustame küsimustele vastamist.

Esimene küsimus: "Millisel põhjusel on nn vabatahtliku ravikindlustumakse suuruse aluseks võetud just brutokuupalk?" Ma saan tugineda sellele, mida ravikindlustuse seaduse tegemisel seaduseelnõu autorid ja seadusandja seletuskirja kirja panid. Seletuskirjas toodud põhjus on järgmine: "Arvestades olukorda, kus Eesti kindlustusturul ei pakuta käesoleval ajal vabatahtlikku ravikindlustustoodet, võimaldab haigekassa teatud isikute gruppidel ennast haigekassaga kindlustada vastava lepingu sõlmi-

mise teel. Selliseid isikuid käsitletakse kui keskmisi töötavaid kindlustatud isikuid – nende igakuine kindlustuspreemia on 13% Eesti keskmisest palgast ning see ei sõltu nende kindlustusrisi suurusest. Nimetatud lepingu alusel ravikindlustusega liitunud inimesed võrdsustatakse inimestega, kes on kindlustatud seaduse alusel, kuid neil ei ole õigust saada ajutise töövõimetuse hüvitist." Elik see põhjus oli seadusandja arusaama kohaselt tollal väga selge, seda peeti n-ö lisavõimaluseks ja peeti mõistlikuks, et selle lisavõimaluse arvestuse aluseks oleks just keskmine palk.

Teine küsimus: "Kuivõrd on Teie hinnangul nii kõrge vabatahtliku ravikindlustumakse suurus põhjendatud, võrreldes näiteks miinimumpalgalt makstava ravikindlustuse osaga?" Nagu ma eespool märkisin, peeti vabatahtliku kindlustuse sätestamisel silmas vähemalt keskmise sissetulekuga isikute gruppi, eelkõige välisriigist Eestisse tagasi saabuval isikuid. Eeltoodust lähtudes võib eeldada, et vabatahtliku ravikindlustumakse suurus sellisel kujul oli tol ajal ja on ka praegu kindlasti igati põhjendatud. Erinevalt erakindlustusseltsidega ravikindlustuslepingu sõlmimisest ei hinnata haigekassaga vabatahtliku lepingu sõlmimisel isiku kindlustusriskide ehk n-ö terviseriski suurust. Seetõttu ei ole meie hinnangul põhjendatud ka selle kindlustuse saamise võimaluste laiendamine kindlustumakse suuruse vähendamise teel. Kuna kindlustusrisi ei hinnata, siis vabatahtliku ravikindlustumakse vähendamise korral võivad vabatahtlikult kindlustatud isikud hakata saama ravikindlustushüvitisi sundkindlustuse arvel. Kui rääkida veel vabatahtliku kindlustuse olemusest, siis kindlasti on tegemist teist laadi kindlustusega, kui solidaarne sotsiaalkindlustus ette näeb, ja sellest tulenevalt on seda ka erinevalt käsitletud. Me teame, et meil on ravikindlustus korraldatud sundkindlustusena ja ravikindlustusega on kaetud ka isikud, kes otsivad tööd ja täidavad töö otsimisel seadusega sätestatud tingimusi. Nii et riik on loonud võimalused ka töötute ravikindlustamiseks ja selle õiguse kasutamine on isiku vaba valik.

Kolmas küsimus: "Kuidas hindate ettepanekut kehtestada kindlustumakse suuruse aluseks arvu 0,13 ja miinimumpalga korrutis?" Kui te kuulsite eelnevaid vastuseid ja vaatasite omaaegseid põhjendusi, siis on selge, et

väga mõistlik või tõsist kaalumist vääriv see ettepanek kindlasti olla ei saa. Selle ettepaneku rakendumisel saaks isik ravikindlustuse eelarvest kindlustuskaitse omapoolse minimaalse osalemisega, kusjuures tal oleks õigus saada kõiki rahalisi ja mitterahalisi hüvitisi, sõltumata tegelikest ravikuludest. Haigekassa kohustus oleks katta muu hulgas näiteks Euroopa Liidu liikmesriigis terviseteenuse osutamise kulud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses sätestatud tingimustel. Kindlustusmakse alandamine võib meie hinnangul suurendada nn mitteametliku töötamise juhtude arvu. Kindlasti tekib siinjuures küsimus, et kui isikul puudub sissetulek, siis mis rahast ta selle väiksema vabatahtliku kindlustuse kataks. Kui isikul on sissetulek, siis on võimalik saada ka ravikindlustus, sõltuvalt sellest, milline see kindlustuskaitse tekkimise põhjus on, kas see on töötamine, olles ise ettevõtja, või kui isik on välisriigis, siis on tal võimalik saada ravikindlustuskaitse töötamiskoha riigi õiguse alusel.

Neljas küsimus: "Kui palju võiks Teie hinnangul lisanduda lepingu alusel kindlustatud isikuid juhul, kui kindlustusmakse väheneks?" Seda on peaaegu võimatu prognoosida. Ma usun, et ka arupärijad möönavad seda. Meile ei ole teada, kui paljud ilma sissetulekuta isikud oleksid võimelised sellist kindlustusmakset tasuma. Nagu ma ütlesin, kindlustuskaitsevõimalus on praegu eri õigusaktidega Eesti riigis kõikidele isikutele tagatud. Samamoodi ei ole välistatud, et isikud, kes praegu maksavad ise või kelle eest makstakse sotsiaalmaksu, sooviksid näiteks kulude optimeerimise eesmärgil vabatahtlikku kindlustuskaitset madalama maksemäära alusel. See maksulaekumistele tervikuna kindlasti hästi ei mõjuks, sest me räägime ka sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osast, mitte ainult ravikindlustuse osast. Ka sissemaksed pensionikassasse väheneksid, kui inimesed hakkaksid optimeerima. Igal juhul on see suhteliselt ohtlik tee.

Viies küsimus: "Kui palju on Teie hinnangul neid inimesi, kellega on haigekassa ühepoolset lepingu lõpetanud, põhjendades seda kindlustusmakse tähtajaks tasumata jätmisega?" Minu hinnangul ei ole sellega midagi pistmist, need on konkreetsed arvud. Aastatel 2010–2011 jättis lepingumaksud tähtajaks tasumata kümme isikut ja need kümme lepingut

ka lõpetati. Kokku sõlmiti vabatahtlikke lepinguid 2010. aastal 164 ja 2011. aastal 212. Haigekassa hinnangul on seni vabatahtliku lepingu sõlminute hulgas enim olnud elamisloa pikendajaid või eakaid, kes välismaalt naastes Eestisse näiteks laste juurde elama asuvad. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Küsimused. Alustame kolleeg Viktor Vassiljevist.

Viktor Vassiljev

Aitäh! Hea minister! Ravikindlustus on solidaarne kindlustus, mis tähendab, et solidaarselt peaksid olema kindlustusega kaetud kõik, nii suurema kui ka väiksema sissetulekuga või hoopiski ilma sissetulekuta inimesed. Me räägime töötajatest ja töötutest, aga kõik töötud ei ole töötajad, inimene on teatud aja töötukassas arvel, langeb sealt välja ja jääbki lihtsalt töötuks. Miks ei ole ravikindlustus solidaarne ka sellise töötut inimesega?

Hanno Pevkur

Aitäh! Eesti riigis ei ole inimese aktiivsuse nõuded – ma pean silmas seda, kui tihti inimene suhtleb töötukassaga ja osaleb vajaduse korral tööturumeetmetes – mõne teise riigiga võrreldes üldse mitte karmid, need nõuded on suhteliselt madalad. Kui isik soovib osaleda tööturumeetmetes ja saada ravikindlustust, siis seadus võimaldab isikule ravikindlustuskaitset ehk osasaamist solidaarsest ravikindlustusest, juhul kui inimene on töötukassas registreeritud ja seal arvel. Nii et kellelgi keeldu või piirangut ravikindlustuskaitse saamiseks ei ole. Kui inimene mis iganes põhjusel ei ole töötukassas registreeritud, siis peab ta ravikindlustuskaitse saamiseks töötama.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Repts!

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esinaine! Hea minister! Ka eelnevate Riigikogude koosseisude ajal oleme sellest rääkinud, aga peaaegu aasta tagasi vestlesime siin just sarnasel teemal, muretsedes, et väga paljudel inimestel ei ole ravikindlustust. Vahepeal on statistikas jälle arve täpsustatud ja need arvud on kahjuks

ikka kümnetes tuhandetes. Te ütlesite aasta tagasi, et teil on kindel plaan, kuidas kolme või nelja kuu pärast – nüüd siis juba päris mitu kuud tagasi – võiks see arv väheneda. Kas teie arvates nn vabatahtliku ravikindlustuse puhul või ka mõnel muul puhul, näiteks FIE-d, oleks maksesumma vähendamine üks meede, et inimesed rohkem vabatahtlikku kindlustust sõlmiksid?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Me peaksime võtma selle istungi stenogrammi välja ja vaatama, mida te täpselt küsisite ja mida mina täpselt vastasin, siis oleks asi korrektne ja me ei räägiks teineteisest mööda. Aga kui rääkida vabatahtliku ravikindlustuskaitse eesmärgist ja selle kohast Eesti õigusruumis, siis selle eesmärk on pakkuda võimalust inimesele, kellel muud võimalused on ammendatud, kes soovib saada ravikindlustuskaitset ja kes klassikalises mõttes ikkagi ei ole töötu. Kui inimene on töötu, siis peab loomulikult olema võimalus teda aidata. Selleks, et inimest saaks aidata, peab ta olema huvitatud sellest, et ta töötukassas registreeritud oleks. Siis on meil võimalik aktiivsete meetmetega teha kõik selleks, et inimene tööturule tagasi aidata. Võtame klassikalise näite vabatahtliku ravikindlustuskaitse sõlmimise kohta: välisriigist Eestisse naasnud vanaproua või vanahärra, kes tuleb siia pensionipõlve veetma. Kui meil ei ole sotsiaalkindlustuskokkulepet selle riigiga, kust ta tuleb, siis peab ta ise katma oma ravikindlustuskulud ja ravikindlustusmaksed suurusest lähtub keskmisest palgast. Tuleb arvestada, et solidaarne süsteem tähendab nii sissemaksid kui ka õiguse saamist. Just see sissemaksede pool on oluline. Ma olen kasutanud näitena järgmist juhtumit. Üks riigiametnik kirjeldas oma haigusjuhtumit avalikult leheveergudel. Kui me lõime kokku tema kahekümne aasta jooksul tehtud ravikindlustusmaksed ja tema ravimiseks kahe nädala jooksul tehtud ravikindlustuse kulutused, siis karm tõsiasi oli, et tema kahekümne aasta jooksul tehtud sissemaksetest ei piisanud kahe nädala jooksul intensiivravi-palatis viibimise kulude katmiseks. See on üsna tõsine argument, mida igauks peab ka ravikindlustuskaitse olemasolu korral teadma ja arvestama: ravikindlustuskaitse solidaarsel kujul tähendabki seda, et ka väikeselt palgalt

tehtud sissemaksete eest võib vastu saada palju rohkem teenuseid. Kui me räägime vabatahtlikust ravikindlustuskaitsest, siis vabatahtliku ravikindlustuse makse võiks olla selline, et sissemaksede teenuse maksumust mingis osas kataks.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra sotsiaalminister! Kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada. Palun, kolleeg Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Proua juhataja! Hea minister ja lugupeetud kolleegid! Selge see, et ravikindlustus on paika pandud solidaarsuse põhimõttel. Me kuuleme siin puldis räägitavat, et kõik võimalused on olemas ka töötul, kes on töötukassas arvel. Tal on võimalus näiteks õppida lilleseadet, mis on talle äärmiselt kasulik ja õpetlik. Aga ta on töötukassas arvel nii kaua, kui on, langeb siis sealt välja ja on ikkagi ilma sissetulekuta inimene. On täiesti selge, et raviteenusel on teatud hind. Ilmselt on haigekassa üsna täpselt kalkuleerinud, milline on see keskmine kindlustuskate, mis kataks nii suurema kui ka väiksema ravivajadusega inimeste ravikulud. Aga siiski on haigekassal ju reservid täiesti olemas, vähemalt siiaamaani olid. Siis oli ikkagi võimalus ravida ka väiksema kindlustuskaitsega inimesi. Aga neid reserve enam ei ole. Me kõik teame, kuhu need läksid.

Inimestel, jah, tööpoolest, võimalusi ju on. Põhimõtteliselt on meil töötajad ravikindlustusega kaetud, on kaetud pensionärid, kaitseväelased, õpilased, ülalpeetavad. Aga siiski leidub inimesi, kes jäävad nendest kategooriatest välja. Nende jaoks ongi vabatahtlik ravikindlustus. Räägitakse, et väikese sissetulekuga või hoopis ilma sissetulekuta inimesed võivad põdeda mingeid raskemaid haigusi ja kulutada palju meie solidaarset ravikindlustusraha. Tööpoolest võivad nad raskemaid haigusi põdeda, võib-olla on nad haigemad, andku jumal neile tervist! Aga on olemas ka erakindlustusseltsid, näiteks Ergo. Ma helistasin ja küsisin Ergost järele. Selge see, et on suurema ja väiksema terviseriskiga inimesi. Ma võtsin näidispakkumise iseendale. Mina olen juba oma vanuse tõttu väga suure terviseriskiga inimene. Tuli välja, et sõltuvalt vanusest on kolm paketti. Minu kui väga suure terviseriskiga inimese

puhul oleks kõige odavam pakett 700 eurot aastas ehk ligikaudu 60 eurot kuus. 60 eurot kuus! See oleks veel odavam kui see, mida inimesed maksaksid miinimumpalgast lähtuva ravikindlustusmaksena. Kusjuures see natuke kallim pakett, mis maksab kuus 133 eurot ja aastas 1600 eurot – 133 eurot ei ole palju rohkem kui see 103 eurot, mis on praegu keskmiselt palgalt arvestatud vabatahtliku kindlustuse makse –, kataks peale ravi ka abivahendite, prillide ja kuuldeaparaadi maksumuse. Erakindlustusselts saab sellega millegipärast hakkama! Aga kui võtta see kõige odavam pakett koos hambaravikindlustusega, siis ega see väga palju kallim ei tuleks, 70–74 eurot kuus, aga see kataks ka hambaravikulutused, muidugi mitte mingisuguseid kalleid proteese või eriteenuseid, aga elementaarse hambaravi kulutusi. Seda praegune tavaline ravikindlustus täiskasvanud inimestel ei kata. Vaat niimoodi! Kusjuures need olid pakkumised, mis ma võtsin endale. Aga mina olen juba selles vanuses, et ega näiteks pank mulle hästi laenu ei taha anda. Sealt öeldakse, et enne kui te pankka pöördute, vaadake oma passi, palun! Aga näed, kindlustus on täiesti nõus. Ma küsisin, kuidas on lood nooremate inimestega.

Kas ma võin paluda paar minutit juurde?

Esimees Ene Ergma

Võib. Kolm minutit.

Viktor Vassiljev

Aitäh! Tuli välja, et noorematel, 25-aastastel oleksid kõik need pakettid kolm korda odavamad. Vaat nii! Nii et on ikka võimalik.

Teate, meil räägitakse palju, et meil on võrdsete võimaluste maa: kõigil on võimalus minna televisiooni tantsusaatesse või võita loteriiga, igäüks võib olla miljonär, põhiseadus seda ei keela. Igäuhel on võimalus olla terve ja õnnelik. Miks me siis kõik ei ole õnnelikud? Ma ei tea. Kui meile räägitakse praegu sellest, et Eesti on Euroopas suurepärasel kohal oma saavutustega, et meie riigivõlg on kõigest 5%, st et meie riik on 95% ulatuses õnnelik, siis meie kõik peaksime olema 95% õnnelikud, iga Eesti elanik peaks olema. Miks nad siis ei ole õnnelikud, miks nad kirjutavad rahvasaadikutele kirju, et nad ei suuda maksta ravikindlustuse eest? Miks nad kurdavad, et nad tahaksid saada ravikindlustust? Nad ju saavad aru, et

sega võib vaja minna, aga sissetulek ei võimalda. See asi võiks ju olla diferentseeritud. Mõni vaev see haigekassal vaadata, kes teenib natuke rohkem, kes natuke vähem, ja mitte ter-viseseisundist, vaid reaalsest sissetulekust lähtuvalt määrata makse suurus, nii nagu määratakse sotsiaaltoetusi. Natuke rohkem tööd ja asi võiks olla lahendatud. Siis me oleksime natukene õnnelikumad, võib-olla mitte 100%, aga isegi 96% oleks juba suur saavutus. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Viktor Vassiljev! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised.

3. Vaba mikrofon

Esimees Ene Ergma

Nüüd on kõikidel võimalus registreeruda esinemiseks vabas mikrofonis. Palun oodake minu haamrilöökö ära! Palun, kolleeg Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Proua esimees! Head kolleegid, kes te olete veel saali jäänud! Mind ajendas siia pulti tulema ministri käitumine eelmisel kolmapäeval. Ma nimesid ei nimeta. Infotunnis on Riigikogu liikmel õigus küsida teda huvitaval teemal ministrilt küsimusi. Minister ignoreeris täiesti Riigikogu liikme küsimusi, öeldes, et ei ole vaja hakata sellel teemal üldse arutlema, sest ta eelmisel nädalal juba sellel teemal rääkis. Hoolimata sellest, et ministeeriumil on see töö tegemata või, õigemini, see on tegemata mitmel ministeeriumil. Ma tuletan siiski meelde, et ministrid, kui nad endast lugu peavad, on kohustatud vastama Riigikogu liikme küsimustele, ükskõik, kas see Riigikogu liige neile meeldib ja kas ta on neile sümpaatne või kas see teema neile meeldib. Sellist ülbust Riigikogu liikmete suhtes ei tohi olla, meie saalis küll vähemalt mitte. Seda ei saa tõesti öelda kõigi ministrite kohta, aga vähemalt üks minister suutis meid sellise käitumisega solvata. Peab tunnistama, et me ei suutnud ka nii kiiresti reageerida, et talle reegleid meelde tuletada. Me lubame, et me reageerime järgmine kord kiiremini ja vastavalt tema käitumisele. Aitäh kuulamast!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun kõnepulti kolleeg Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Täiesti kummaline, ma pole Estriga kokku leppinud, aga olen siin puldis samal põhjusel.

Alustada tahan sellest, et muidugi on selliseid asju, mille kohta on inimestel erinevaid hinnanguid ja teisiti ei saagi olla. Ühele meeldib Fellini ja Tarkovski, teine eelistab vaadata Hitchcocki või Disney filme, üks armastab Viiralti, Raua või Reindorffi loomingut, teine on ekstaasis näiteks Edgar Valterist. See on isiklik asi. Aga on ka selliseid väärtusi, kus hinnang saab olla ainult ühene. Kaks korda kaks on neli, see ei saa olla kolm ega viis.

Sellepärast ma täna siin olen. Eelmisel kolmapäeval kõlas siit puldist sellesama ministri suust (mina küll nimetan tema nime, see oli Jürgen Ligi) selline lause: "Vene kultuuri parim kaitsja on siiski Vene riik. Eesti peab oma nappe ressursse keskendama eesti kultuurile. Põhiseadus ütleb nii." Need olid ministri sõnad. Me peame tunnistama, et põhiseadus nii ei ütle. Põhiseaduse preambulis on küll sellised sõnad: "... mis peab tagama eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimise läbi aegade." Aga siin ei ole sõna "ainult", et peaks tagama ainult eesti rahvuse ja kultuuri säilimise läbi aegade. Seda siin ei ole. Ja põhiseadus ei ole kirjutatud, vabandust, mitte ainult eestlaste või Eesti kodanike jaoks, see on kirjutatud kõigi jaoks, kes Eesti Vabariigis elavad. Põhiseaduse §-s 49 öeldakse üheselt: "Igaühel on õigus säilitada oma rahvuskuuluvus." Mida see tähendab? See tähendab õigust säilitada oma kultuur. Põhiseaduse §-s 38 öeldakse: "Teadus ja kunst ning nende õpetused on vabad." Mis on see kunst ja selle õpetus, kui mitte üks kultuuri koostisosa? Põhiseadus ütleb, et igaühel on õigus vabale eneseteostusele (§ 19). See tähendab, et see õigus kehtib ka kultuurivaldkonnas. Kusjuures põhiseadus märgib eraldi ära, et kõik on seaduse ees võrdsed, kedagi ei tohi diskrimineerida rahvuse, keele ega päritolu tõttu.

Lugupeetud kolleegid! Kolleeg Tuiksool on oma põhjus, miks mitte olla rahul sellega, kuidas minister käitub. Minul on põhjust väita, et minister kas ei tunne põhiseadust või on tal kombeks muutunud lihtsalt luisata. Hea küll, sa võid valetada või rääkida lollusi, niipalju kui sa tahad, see on sinu õigus ja põhiseaduse kohaselt ei tohi seda piirata. Aga ei või tõlgendada põhiseadust nii, nagu parajasti ühel toredal hetkel soov tekib.

Veel ühe asja tahan ära märkida. Seda, mida ütles lugupeetud rahandusminister, võib nimetada kirstu viimase naela löömiseks, see on tegelikult viimane nael integratsiooni- või lõimumispoliitikasse. Ma olen piisavalt tsiteerinud põhiseadust, selleks et see arvamused oleks kinnitatud ja põhjendatud. Aitäh, lugupeetud Riigikogu!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mihhail Stalnuhhin! Rohkem kõnesoove ei ole. Head kolleegid! Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 15.44.

Istungi kestus 44 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

III ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 20. märts 2012

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (140 SE) teise lugemise jätkamine

2. Töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu (180 SE) esimene lugemine

3. Sotsiaalhoolekande seaduse § 22² täiendamise seaduse eelnõu (169 SE) esimene lugemine

4. Kodakondsuse seaduse § 32 muutmise seaduse eelnõu (164 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust ja kaunist kevade algust kõikidele! Alustame Riigikogu täiskogu III istungjärgu üheksanda töönädala teisipäevast istungit. Nüüd on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Põhiseaduskomisjoni nimel on meil esitada Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu. Muutmise põhjus on seotud sellega, et Indrek Raudne ei ole enam Riigikogu liige. Selle otsuse eelnõu kohaselt on ettepanek määrata tema asemele Andres Herkel ja asendusliikmeks Ülo Tulik.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Mul on seitsme kolleegi nimel üle anda arupärimine majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Arupärimine puudutab ühte suurprojekti, mida Eesti kavandab koostöös oma lõunanaabritega, ehk Rail Balticut ja

selle mõju Pärnu linnale. Pärnu raudteeliikluse ja rongi ootamise võimalused on pandud seoses selle suurprojektiga ooteajale. See ooteaeg on kestnud päris kaua – alates 2003. aastast ei ole Pärnu linnas olnud toimivat raudteejaama hoonet. Ka praegu ei ole mingit selgust, sest raudteejaama hoone täpset asukohta ei ole ühelegi plaanile märgitud. Seoses sellega on meil majandus- ja kommunikatsiooniministrile viis küsimust. Vastused neile peaksid ilmselt heitma valgust Rail Balticu projektile ja ka sellele, kuidas see tulevikus mõjutab Pärnu linna. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud ühe seaduseelnõu ja ühe arupärimise. Riigikogu juhatus otsustab seaduseelnõu menetlusse võtmise vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele. Kui arupärimine vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses sätestatud, edastab Riigikogu esimees selle adressaadile viivitamatult.

Läheme teadete juurde. Kolmapäeval, 21. märtsil osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, regionaalminister Siim Valmar Kiisler ja sotsiaalminister Hanno Pevkur.

Palun, Raivo Järvi, protseduuriline küsimus!

Raivo Järvi

Aitäh, lugupeetud juhataja! Tegelikult ma ei tahaks üldse tulla vanade asjade juurde, aga seoses sellega, kuidas meedias on kajastatud eelmisel nädalal tekkinud pretsedenditult olukorda, kus parlamendisaalis kõlas hüüe "Tõmba uttu!", olen ma sunnitud seda tegema. Ajakirjandus on tõlgendanud seda nii, justkui oleks minu kriitika kõlanud teise sõnavõtja kohta. Põhjus on väga lihtne: kui me loeme stenogrammi, siis me näeme, et selle hüüde väljahüüdjaks on identifitseerimata. Kui me mõtleme ajaloo peale, kas siis Eesti riigile ja tema

parlamendi mainele on sobilik, kui saalist kostavad anonüümsed hüüded? Võib-olla hiljem hakkavad lendama ka kirjatärbed. Me oleme harjunud võtma vastutust. Seetõttu ma kutsun üles, et isik, kes on selle repliigi autor, võtaks ühendust juhatusega ja identifitseeriks ennast selle hüüde autorina, siis me jääme ajalukku kui normaalne ja vastutustundlik kooslus. Täna!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu, Raivo Järvi! See ei olnud küll protseduuriline küsimus tänase istungi päevakorra ja toimimise kohta, aga läheme praegu edasi. Head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks on registreerunud 91 Riigikogu liiget, puudub 10.

Täpsustame päevakorda. Keskerakonna fraktsioon palub mitte arutada tänase päevakorra viiendat punkti, milleks on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 165. Seega jääb viies päevakorrapunkt täna tööplaanist välja.

1. Karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (140 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Laine Randjärv

Asume esimese päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu 140 teise lugemise jätkamine. Ma palun ettekandjaks kõnetooli õiguskomisjoni liikme Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Proua juhataja! Head kolleegid! Mul on au ette kanda karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu 140 ehk inimkaubandusvastane kriminaalseaduse muudatus, nagu me teda nimetame. Ma tuletan meelde, et 7. märtsil katkestati teine lugemine eesmärgiga lihvida veel sõnastust ja küsida arvamust meie partneritelt, milleks on mitmed organisatsioonid ja ministriumid. Selle tulemusel on täna teie ees eelnõu 140 teise lugemise tekst, mille kohta on selle aja jooksul esitatud viis muudatusettepanekut. Ma tutvustan teile lühidalt vahepealse töö käiku.

Komisjon kogunes sisuliseks aruteluks 18. ja 19. märtsil. 18. märtsi istungil osalesid väljastpoolt õiguskomisjoni külalistena Justiitsministeeriumi karistusõiguse ja menetluse talituse nõunik Tanel Kalmet, Viru Ringkonnaprokuratuuri juhtivprokurör Margus Kurm, Siseministeeriumi korrakaitse- ja kriminaalpolitika osakonna nõunik Maila Pardla, Sotsiaalministeeriumi soolise võrdõiguslikkuse osakonna nõunik Kristiina Luht, Välisministeeriumi juriidilise osakonna inimõiguste büroo jurist Merje Jõgi, Põhja Prefektuuri eriasjade uurija Ardo Ranne, MTÜ Eluliin esindaja Eda Mölder, Eesti Naisteühenduste Ümarlaua ja Eesti Naiste Varjupaikade Liidu esindaja Eha Reitelmann ning Naisjuristide Ühenduse esindaja Jana Kitter ja Krista Paal. Nagu te näete, oli õiguskomisjoni külaliste arv suur. Eesmärk oli üks: kuulata ära kõik osapooled, nende ettepanekud ja põhjendused.

Tutvustan lühidalt partnerite põhilisi ettepanekuid seaduseelnõu 140 teksti kohta. Väga paljud puudutasid just sõnastust, eri väljendite kasutamist ja nendest arusaamist. Võib-olla ei saa öelda, et kõigi partnerite arvamusi sõnasõnalt arvestati, kuid õiguskomisjoni liikmena julgen väita, et nende sisu on enamikul juhtudel arvestatud.

Näiteks käis õiguskomisjonis diskussioon selle üle, kuidas sõnastada haavatavust kui üht tegurit, mida inimkaubitsejad ära kasutavad. Haavatavust on Euroopa õigusruumis ja ka rahvusvahelises õigusruumis sõnastatud erinevalt. Meie komisjon jäi 19. märtsi ettepanekute lõplikul hääletamisel selle juurde, et haavatav seisund käesoleva paragrahvi ehk siis inimkaubanduse tähenduses on olukord, kus inimesel puudub tegelik või vastuvõetav võimalus mitte täita mõnda käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kohustust, ehk sisuliselt me räägime sunnitööst, prostitutsioonist, kerjamisest jne. Haavatavuse mõiste sõnastamisel meie seaduseelnõus on kasutatud Euroopa Liidu inimkaubanduse direktiivi. On ka Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni ehk Palermo konventsiooni sõnastus. *Common law* süsteemist tulenevalt on sõnastus neis natuke laiem, meie seaduses jääb see otsene, sõna-sõnalt kirjeldamine võõraks. Kui Euroopa Nõukogu inimkaubandusvastase konventsiooni seletuskirjas mõistetakse haavatavuse termini all nii füüsilist, psüühilist, emotsionaalset, perekondlikku, sotsiaal-

set kui ka majanduslikku haavatavust, mis võib piirata kannatanu võimalusi, siis meie eeldame, et meie eelnõu lühemas sõnastuses katab haavatav seisund kõiki neidsamu füüsilisi, psüühilisi ja emotsionaalseid seisundeid ja ka majanduslikust olukorrast tekkivaid seisundeid, mis mõjutavad tema võimalust tegelikult aru saada olukorrast, mis tema ümber on, ja elada selles olukorras edasi. Haavatavus definitsioonina tuli nii inimkaubanduse koosseisu kui ka doonorlusele sundimise koosseisu juurde, sest ka seal võib haavatavus olla üks tegur, miks inimene allub sellisele sunnimõjutusele ja asub näiteks elundit, rakku või kudet oma tegeliku tahte vastaselt kellelegi loovutama.

Muudatusettepanek, mille ümber käis tuline diskussioon, oli ettepanek kaotada eelnõust sõna "prostituut". See on ka arusaadav, kuna see tähendaks kannatanu sildistamist, ja üldiselt Euroopa õigusruumis me ei kohta väljendit "prostituut". Et sedasama kannatanut, kes tegelikult on sattunud sellele teele vastu oma tahet, mitte sildistada, arutas komisjon mitut varianti. Variante oli tõesti väga palju, mõned neist ei tundunud eesti keeles mitte kõige otsustabekamad olevat, nagu näiteks prostitueerimine ja prostitueerimisele kallutatud. 19. märtsi hääletamisel jõudsime lõppude lõpuks õiguskomisjonis konsensussele, et eelnõus võiks kasutada väljendit "prostituutsiooniga tegelev isik", mille me ka teile välja pakume.

Kupeldamise koosseisu juures oli arutusel ka see teine pool, kelleks esialgse, 7. märtsil küll juba teisel lugemisel olnud eelnõu kohaselt oli "seksiostja". See "seksiostja" tekitas meil ka tulist arutelu tulenevalt sellest, et kui kehtivas karistusseadustikus räägitakse seksi ostmisest, siis see on kitsam mõiste kui näiteks prostituutsiooni ostmine, sest prostituutsioon hõlmab ka teisi sugulise kire rahuldamise viise peale otsese seksi. Seetõttu jõudsime komisjonis arusaamisele, et kui ühelt poolt on prostituutsiooniga tegelev isik, siis on loogiline, et teine pool, kellega kupeldaja ta kokku viib, on klient. Nii et täna teie ees oleva eelnõu sõnastuses on kupeldamine prostituutsiooniga tegeleva isiku ja kliendi kohtumise korraldamine.

Üks oluline teema oli veel § 118 muutmine tulenevalt doonorlusele sundimise koosseisu muutumisest. Sellele paragrahvile lisati lõiked 2 ja 3, mille sisuks on sätestada raske tervisekahjustuse toimepanemise eest ka juriidilise

isiku vastutus ning laiendatud konfiskeerimise kohaldamise alus. Põhjus on väga lihtne. Elus võib ette tulla ka juhtumeid, kus näiteks selleltsamalt juba doonorlusele sunnitud inimeselt eemaldatakse elund haiglas, mistõttu kogu ebaseaduslik tegevus võib olla toimunud juriidilise isiku kättevarjus ja võib olla ka majandustegevuse oluline osa. Seetõttu me lisasimegi nii juriidilise isiku vastutuse kui ka laiendatud konfiskeerimise.

Samuti on oluline ära märkida, et eelnõu paragrahvis "Donorlusele sundimine" on 7. märtsi teise lugemise teksti sõnastusele "eraldatakse kude või rakk" lisatud veel "elund". See on igati loogiline ja laiendab seda koosseisu kogu ebaseaduslikule doonorlusega tegelemisele.

Kui nüüd tulla komisjoni viimase ehk siis esmaspäeval toimunud istungi otsuste juurde, siis sellest võtsid osa komisjoni liikmed Marko Pomerants, Kalle Laanet, Andres Anvelt, Igor Gräzin, Kalle Jents, Neeme Suur, Peeter Vösa, Siim Kabrits ja Valdo Randpere. Muudatusettepanekud hääletati läbi ja kõik need võeti vastu konsensuslikult. Otsus oli teha ettepanek teine lugemine lõpetada, ja kui teine lugemine täna ehk 20. märtsil lõpetatakse, siis suunata seaduseelnõu kolmandale lugemisele homme, 21. märtsil.

See oleks lühidalt kõik. Olen valmis vastama teie küsimustele.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Suur tänu! Aitäh nende täpsustavate nüansside eest! Mind huvitab üks teema, millest ka ettekandes räägiti. See puudutab nimelt seksiostu ja seda, et edaspidi nimetatakse seksiostjat kliendiks. Mind huvitab konkreetsemalt kliendi kriminaliseerimine. Mu küsimus on: mis toonis seda arutati ja kui kaugele õiguskomisjonis selle aruteluga jõuti?

Andres Anvelt

Aitäh! Hea küsija! Jah, see oli meil komisjonis arutusel. MTÜ Eluliin esindajad tõstasid selle küsimuse, eriti just prostituutsiooniteenuse ostmise alaealiste puhul. Me jõudsime arusaamisele, et tuleb liikuda seksiostu kriminaliseerimise poole, alaealiste puhul on see

iseenesestmõistetav. See ei saa olla normaalne, isegi vaatamata sellele, mis meie ümber toimub. Meie alaealiste ja tuleviku suhtes peab olema ühiskonnas selge signaal, et selline käitumine ei ole tolereeritud. Käesolevasse seaduseelnõusse me ei jõudnud seda veel sisse kirjutada, kuna vastasel juhul me pikendaks nädalate võrra inimkaubandusvastaste sätete jõustumist. Küll aga otsustas õiguskomisjon tulla selle küsimuse juurde tagasi. See eeldab vastava paragrahvi sissekirjutamist. Ei Justiitsministeeriumi ega ka õiguskomisjoni versioonid seda sees ei olnud, aga õiguskomisjon jõudis arusaamisele, et selline säte peaks õigusruumi tekkima, ja me asume sellega tegelema.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Hea ettekandja, teile on veel küsimusi registreeritud. Palun, Väino Linde!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Küsin eelnõu § 133² esimese lõike kohta, kus sa väitsid, et termin "prostituut" ei olnud sobilik, et see asendati "prostituutsiooniga tegeleva isikuga", niisuguse pika ja lohiseva nimetusega. Kas komisjon ei kaalunud selle pika sõnaühendi asendamist märksa lühemate sõnadega, mis tähendavad umbes sama ja mis on ühiskonnas aastasadu käibel olnud? Teine osa küsimusest: kas niisugune lähenemine ei või tähendada seda, et edaspidi ei tohi näiteks liikluseaduses enam öelda "autojuht", vaid tuleks öelda "auto juhtimisega tegelev isik"?

Andres Anvelt

Aitäh, hea kolleeg! Kõik need teemad, millest sa rääkisid, olid õiguskomisjonis päris teravalt üleval, ka see, et võib-olla kasutada ajaloolisi väljendeid. Aga me otsustasime ikkagi jääda Euroopa õigusruumi ja Euroopas räägitakse selgelt prostituutsioonist. Mingite teiste väljendite kasutamine ei ole otstarbekas, isegi kui need on ajaloolised, ja ka meie karistusseadustik ütleb väga selgelt, mis asi on prostituutsioon. Sellist sildistamist ei kasutata aga sel väga lihtsal põhjusel, et valdav enamik nendest inimestest ei satu kõnealusesse olukorda vabatahtlikult. Autojuht istub meil rooli ikkagi vabatahtlikult. Need inimesed, kes on sunnitud tegelema prostituutsiooniga, ei tee seda suurest rõõmust ja rahuldusest. Kindlasti on

olemas erandeid, ma ei saa seda eitada, aga valdav osa inimestest, olenemata sellest, kas nad on mehed või naised, satub sellesse olukorda ikkagi väljapääsmatusest, elu on neid sundinud. Ja selleks, et neid oleks lihtsam rehabiliteerida, tuua nad tagasi ühiskonda, mängivad tihtipeale rolli ka sellised väiksed, kuid olulised nüansid. Neid tuleks ikkagi võtta kui kannatanuid, sest ma juhin tähelepanu, et selle seadusmuudatusega on kõik need paragrahvid, nii inimkaubanduse toetamine, kupeldamine kui ka prostituutsioonile kaasaaitamine, toodud isikuvastaste kuritegude alla. Need isikud, kellega siin n-ö hangeldatakse, on ohvrid ja ohvri sildistamine teeb raskemaks tema väljatoomise sellest situatsioonist. Kindlasti ei ole otstarbekas, kui me ütleme – jah, tihtipeale võib-olla ausalt, aga mitte inimese tuleviku peale mõeldes –, et ta on prostituut. Seetõttu jõudis õiguskomisjon arusaamisele, et ühtpidi jäägem eurooplasteks ja kasutagem väljendit "prostituutsioon", aga teistpidi mõelgem, et see inimene on enamjaolt ikkagi sunnitud prostituutsiooniga tegelema.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Head kolleegid saalis! Ma saan aru, et teema on tekitanud suure diskussiooni kohad, aga sumin saalis on liiga suur. Järgmine küsimus on Paul-Eerik Rummo. Palun!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Paragrahv 133 räägib inimese asetamisest olukorda, kus ta on sunnitud töötama tavapäratutel tingimustel. Kui nüüd seda paragrahvi kohaldada, mismoodi siis seda töötingimuste tavapärasust või tavapäratust määratleda saab?

Andres Anvelt

Aitäh, hea küsija! See on üks teema, mis oli õiguskomisjonis päris teravalt üleval juba varasematel istungitel. Meie seletuskiri ütleb selle kohta, et tavapäratutel tingimustel töötamine võib hõlmata töötamist tasuta, marginaalse tasu eest või muidu orjastavatel tingimustel, näiteks palka kinni pidades või isikut tõendavaid dokumente ära võttes, töötama sundimist ning muid ekspluateerimise olukordi ära kasutades. Nii et siin tuleb kindlasti vaadata taustsüsteemi ja väga palju jääb ikkagi kohtunike otsustada. Aga tavapäratud, nagu see sõna juba ise ütleb,

on siis need tingimused, mis selles ruumis isenesest ei ole traditsioonilised ega vastuvõetavad. Jah, siin võib isegi diskuteerida, et mõned tingimused, mis meil on normaalsed, võivad näiteks Soomes olla tavapäratud. Eks selle seaduse sõnastuse sisustamine ongi ühtpidi selletuskirja töö ja teistpidi on siin kindlasti oma mõju ka kohtupraktikal.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalle Jents!

Kalle Jents

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg õiguskomisjonist! Selle eelnõuga on õiguskomisjon tõepoolest väga palju tööd teinud ja ka sina oled head tööd teinud. Aga selle eelnõu menetlemise ajal on kuidagi lipsanud meediasse selliseid signaale, justkui ei oleks karistused piisavalt karmid ja mõned kvalifikatsioonid ei ole võib-olla head. Kuidas sina professionaalina seda hindad? Kas sa endise praktikuna oled rahul selle tulemusega, kuidas siis on nende karistustega ja kvalifitseerivate tunnustega?

Andres Anvelt

Aitäh, hea kolleeg! Ütlen ausalt, et ma olen rahul. Kui me võtame natuke tagasi, läheme selle meediateema juurde, siis ma julgen siit puldist väita, et esialgne eelnõu, mis meile komisjoni jõudis, oli suhteliselt üldsõnaline. Ta täitis küll emotsionaalselt väga olulist eesmärki, aga komisjonis nii koos sinu kui ka teiste kolleegide ja praktikutega seda küsimust arutades me saime aru, et emotsioonide kõrval on oluline praktikute võimalus inimkaubandust pärssida. Arusaadav on ka see, et karistusseadustik ei ole vahend, millega lahendatakse ühiskonnas probleemid, mis on palju sügavamad kui lihtsalt mingi kurjategija ettevõtetus. See võib tuleneda meie Eesti riigi globaliseerumisest, võib tuleneda sotsiaal-majanduslikust taustast, kõigest muust. Karistusseadustik on suunatud eelkõige nende kurjategijate tegevuse pärssimisele, kes kasutavad ära ühiskonna nõrkusi. Ma arvan, et praegune tekst selgitab selle seaduse rakendajatele kindlasti palju täpsemalt, kes on kes ja millised tegevused on karistatavad, kui kurjategijad on midagi ära kasutanud tulenevalt inimese teadmatusest, abitust olukorrast, haavatavusest.

Kui nüüd jälle selle meediaküsimuse juurde tagasi tulla, siis võib-olla on siin põhjuseks see, et tihtipeale ei kuulata üksteist ära. Kui nendes esimestes artiklites räägiti, et alaealiste seksuaalse ärakasutamise eest karistatakse ainult rahatrahviga, siis tuleb lihtsalt meelde tuletada selle hetke konteksti. Tol hetkel me panime kokku eri paragrahve ja näiteks sellel nõupidamisel, kust tuli meediapoolne väärarusaamine, polnud me nendest karistustest tegelikult rääkinudki. Oli võetud mingisuguse teise paragrahvi karistus ja see sinna külge inkrimineeritud. Kui me nüüd vaatame sedasama alaealistega seonduvat, siis ma julgen öelda küll, et inimkaubitseja ja alaealiste pahale teele ahvatleja võiks ikka kolm korda mõelda enne, kui ta sellise kriminaalse äriga pihta hakkab. Karistus selle eest on kuni kümneaastane vangistus, kahest aastast kuni kümne aastani, rahatrahvist pole juttugi. Tuleb arvestada, et selles paragrahvis on sees ka muud asjad, mitte ainult prostitutsioon. Ma kasutan võimalust ja ütlen puldist ära, et me oleme endalegi märkamatuks astunud ühe väga olulise sammu. Paragrahvis 175, mis on sümbioos mitmest alaealise ärakasutamise teemalistest paragrahvidest, on tehtud muudatus, võrreldes veel kehtiva karistusseadustikuga: erootilises teoses ärakasutamise puhul on praegu vanusepiir 14 aastat, me toome selle piiri 18 peale. Siin on tõsine arutelu koht ka näiteks tänaste modellsaadete tegijatele, et kas seal on siis tegu erootikaga või ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Marianne Mikko, palun teine küsimus!

Marianne Mikko

Suur tänu! Nagu te märkisite, oli teil õiguskomisjonis palju külalisi, kes nõu ja jõuga panustasid, et sellest eelnõust tuleks hea seadus. Kas ma tohin küsida, kui palju on Eestis hinnanguliselt neid inimkaubanduse ohvreid, keda 21. sajandi mõistes võiks nimetada seksiorjadeks, ja mis võiks olla seksiorja emakeel?

Andres Anvelt

Aitäh! Komisjonis me sellest otseselt ei rääkinud. Eelmisel nädalal ma tegin visiidi MTÜ Eluliin kontorisse, aga isegi nemad ei oska sellele küsimusele vastata. Üks asi on need,

kes läbivad kriminaalmenetluse. Nende kohta on oma statistika, kusjuures see statistika sõltub väga palju sellest, kui palju on üldse selle asjaga tegelevaid politseinikke. Põhja prefektuuris võib neid ühe käe näppudel üles lugeda. Nad ei saagi teada tõelist statistikat, sest see kuritegu on varjatud ja selle avastamiseks peab politsei tegelema kogu informatsiooniga, mis saabub. Teine asi on need inimesed, kes tahavad, et neid aidataks, ja kolmas kategooria on need inimesed, kes isegi ei tea, et neid on võimalik aidata. Kuigi ma ütlen, et toll, kes selle valdkonnaga tegeleb, ilmutab oma tegevuses ikkagi initsiatiivi, et need inimesed üles leida. Kogu Eesti puhul me räägime kindlasti sadadest inimestest.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, Andres Anvelt! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Vaatame läbi muudatusettepanekud.

Esimese muudatusettepaneku on esitanud õiguskomisjon, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. Teise muudatusettepaneku on esitanud õiguskomisjon, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. Kolmas muudatusettepanek on õiguskomisjonilt ja juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. Neljas muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. Viies muudatusettepanek on õiguskomisjonilt ja juhtivkomisjon on arvestanud täielikult.

Muudatusettepanekud on läbi vaadatud ja juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 140 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

2. Töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu (180 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on õiguskomisjoni algatatud töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu 180 esimene lugemine. Palun ettekandjaks kõnetooli õiguskomisjoni liikme Kalle Jentsi!

Kalle Jents

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõus

jäetakse töölepingu seaduse §-st 178 välja punktid 5–10 ja tunnistatakse kehtetuks § 190 lõige 4. Normitehniliselt on tegemist sellise veidi raskesti mõistetava eelnõuga, sest tegelikult muudetakse ju töötuskindlustuse seaduse §-de 6, 8 ja 9 neid sätteid, mis käsitlevad töötuskindlustushüvitise maksmist töölepingu või teenistussuhte kokkuleppel lõpetamisel ning töölepingu ülesütlemisel töötaja algatusel või teenistussuhte lõpetamisel avaliku teenistuja algatusel. Ehk väga lihtsalt ühte lausesse kokku võetuna tunnistatakse kehtetuks see regulatsioon, millega vabatahtlikult või kokkuleppeliselt töölt lahkujad võiksid hakata saama töötuskindlustushüvitist. Teadaolevalt pidid eelmärgitud sätteid kehtima hakkama 2013. aasta 1. jaanuarist, mis tähendab, et praegu need töötuskindlustushüvitised ei kehti ehk siis vabatahtlikult lahkujad neid ei saa. Ja nii nagu ma ütlesin, on kõnealuse eelnõu eesmärk ka tulevikus mitte hakata neid hüvitisi maksma.

Peamised põhjused, miks see eelnõu esitati, on kõigepealt tagada töötukassa jätkusuutlikkus, st vahendite olemasolu praegu kehtivate meetmete rakendamiseks, seda siis nii hüvitiste maksmiseks sunnitud töötuse puhul kui ka tööturumeetmete rakendamiseks, ja loomulikult hoida reserve halvemate aegade tarbeks. Teiseks on see kindlasti oluline eeldus, et alandada töötuskindlustusmaks määra. Siinkohal ma ei hakka sellel pikemalt peatuma, seda diskussiooni on pikalt peetud ja mul on heameel märkida, et töötukassa nõukogu koguneb lähitulevikus ning see teema tuleb seal ka kindlasti arutusele. Peaministri suu läbi on välja öeldud, et see määr võiks järgmisel aastal olla 3%. Selle kaudu avaldaks praegune eelnõu positiivset mõju kõigi töötavate inimeste rahakotile ja me ei keskenduks vaid nendele inimestele, kes otsustavad lihtsalt oma töökohta vahetada ning saavad selle eest justkui premeeritud. Ei ole väga raske arvutada, et keskmine pere, kus mõlemad täiskasvanud töötavad ja saavad üsna keskmist palka, võidaks umbes 160 eurot. Ja kui me ei maksa vabatahtliku lahkumise korral hüvitist, siis me ei soodusta ka inimeste kunstlikku tööturult eemaletõmbamist või eemalehoidmist. Me kuuleme juba praegugi tööandjate muredest, et kvalifitseeritud tööjõudu ei ole piisavalt, ja seda sugugi mitte ainult väiksemates asumites, vaid ka suuremates keskus-

tes. Eelnõu seletuskirjas on toodud loetelu nendest riikidest, kes sellist hüvitist ei maksa. Ma ei hakka seda üle kordama, aga märgin veel kord meeldetuletusena, et meie põhjamaabrid Soome ja Rootsi ei maksa sellist hüvitist ning isegi paljuräägitud Kreekas ei ole sellist hüve. Ütleksin veel, et sotsiaalkindlustuses on vabatahtlik töötus risk, mida riik võib kindlustada, kuid ta ei ole kohustatud seda tegema. Siin ei ole ka vastuolu rahvusvaheliste kohustustega, st ei Euroopa sotsiaalhartaga ega Euroopa sotsiaalkindlustuskoodeksiga, mille Eesti on teatavasti ratifitseerinud.

Ma lükkaksin tagasi ka need hirmud, millest oponendid on rääkinud. Nimelt see, justkui oleks praktikas palju juhtumeid, kus tööandjad lihtsalt sunnivad "ebasoovitavaid töötajaid" omal soovil töölt lahkuma. Ma arvan, et võib-olla tuli sellist olukorda rohkem ette enne 2009. aastat. Ma ei saa muidugi 100% välistada, et seda üldse ei esine, aga kindlasti tegid 1. juunist 2009 kehtima hakanud töölepingu seaduse muudatused töötaja vallandamise tööandjale oluliselt paindlikumaks. Selles mõttes ei ole mingeid survemeetodeid vaja kohaldada, sest tööandjale ei ole töötaja vallandamine tööpoolest väga kulukas, kui töötaja oma tööle ei sobi või talle ei ole piisavalt tööd anda.

Veidi ka kokkuleppest, mis sõlmiti sotsiaalpartneritega 2008. aasta 23. aprillil. Sellest on olnud juttu ka meedias ja eelnõu esitajat on süüdistatud, et see eelnõu justkui rikuks seda kokkulepet. Ma juhin tähelepanu selle kokkuleppe ühele punktile, kus on märgitud, et maksete määr kokku ei ületa 1,5%. Me teame, et praegu on see määr kokku 4,2%. Sellepärast ma ütleksin nii, et 2008. aastal oli meil iga-suguseid kokkuleppeid ja häid ideid ning ka seadusi, mida me majanduskriisi tõttu ei ole kahjuks saanud realiseerida ja oleme pidanud asju ümber hindama.

Õiguskomisjon arutas seda eelnõu 13. märtsil. Arutelust võtsid osa sotsiaalminister Hanno Pevkur, nõunik Anni Tooma, Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse osakonna juhataja Merle Malvet, sama osakonna peaspetsialist Marina Jefrosinina ja Eesti Tööandjate Keskliidu jurist Marek Sepp. Eesti Ametiühingute Keskliitu esindas esimees Harri Taliga. Komisjonis tutvustas minister meile ka OECD seisukohta, mille järgi selline hüvitis ei ole põhjendatud. Minister toetas eelnõu. Valitsuse seis-

kohta meil siis veel polnud, aga see tuli teatavasti möödunud neljapäeval ja on ka eelnõu toetav. Arutelul tegi Harri Taliga ettepaneku kaaluda, kas selle hüvitise rakendamise võiks lükata paar aastat edasi, aga see ettepanek ei leidnud toetust. Oli ka arvamusi, et võib-olla jätta sisse lahkumine poolte kokkuleppel ja lõpetada maksmine vabatahtliku, st omal soovil lahkumise puhul. Komisjon otsustas saata eelnõu siiski sellisel kujul esimesele lugemisele 20. märtsil ehk täna ja esimene lugemine lõpetada. Selle poolt hääletas 5 komisjoni liiget, vastu oli 4. Muudatusettepanekute tähtajaks määrati konsensusega teisipäev, 3. aprill ja menetlejaks määrati Kalle Jents.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur aitäh! Palun, Kalev Kotkas, teie küsimus!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Eelnõu seletuskirjas, mille üks autor te ise olete, on kirjas, et töötuskindlustushüvitise maksmine vabatahtliku töötuse korral tingib töötuskindlustuse vahendite vähenemise ja nõuab laekunud vahendite kokkuhoidu, et tagada töötukassa jätkusuutlikkus. Töötukassa reserv selle aasta lõpuks on teatavasti suurusjärgus 500 miljonit eurot ja selle eelnõuga te tahate aastaks kokku hoida 32 miljonit eurot. Palun seleta seda aritmeetikat, kuidas 32-miljoniline kulu 500-miljonilise reservi juures töötukassa jätkusuutlikkust ohustab.

Kalle Jents

Aitäh! Minu andmetel on töötukassa reserv umbes 341 miljonit, aga ma olen nõus, et see reserv on üsna piisav. Ma tootsin siin aga ühe näite. Kui me aastal 2011 maksime töötuskindlustushüvitist suurusjärgus 36 miljonit eurot, ma ei hakka praegu täpseid arve otsima, siis aasta tagasi, 2010. aastal maksime 76 miljonit millegagi. Kogu see summa, mis tuleb nendest kõrge määraga maksetest – töötajatel on see määr praegu 2,8 –, on ligikaudu 120 miljonit eurot. Kui me nüüd arvestame ka seda võimalikku vabatahtlikult lahkunute hüvitist, ega siis jooksvalt suurt midagi üle ei jäägi. See reserv on suur ja hea, ma olen sellega nõus, aga mäletate, alles mõned aastad tagasi me olime fakti ees, et raha lihtsalt ei piisanud. Ma arvan, et

nüüd peaksime olema targemad, mõtlema nii, et need reservid on ja jäävad ning me saame rahulikult maksemäära alandada. Me ei tea ju, võib-olla tulevad jälle halvemad ajad. Täna prognoosid on küll, jah, suhteliselt optimistlikud. Ma kuulsin ka kuskilt ühest majandusprognoosist, mille järgi Eesti majandus 2016. aastani kasvab umbes 4% aastas ja töötus jääb alla 5%. See on positiivne, aga me ei tea, kas see läheb nii ja mis juhtub 2017.–2018. aastal. Eks töötukassal on ka muud kulud – tööturumeetmed, kuhu osa sellest rahast läheb, tegevuskulud. Niisiis ma arvan, et pigem on hea, kui reservid on suured ja võib-olla on tulevikus võimalik seda maksemäära veelgi langetada. Aga ma ei tahaks siin oma rollist välja ronida. See, milline see määr on, on eelkõige töötukassa nõukogu ettepanek ja kuulub valitsuse kompetentsi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea esineja! Ma kordan sama küsimust pisut teisiti. Te ütlesite, et hoiate seda raha halvemateks aegadeks. Öelge, kui halvaks võivad need ajad siis teie meelest veel minna? Ka sel juhul, kui töötus kasvaks praegu isegi enam kui 100%, mida ju ei juhtu, oleks töötukassa ikka n-ö positiivne, me toodaksime seda raha juurde. Mulle tundub küll, et teie seisukoht on väga üle pingutatud. Kas ei ole pigem ikka nii, et tahate hoida seda raha lihtsalt näitamaks riigieelarve paremat tasakaalu?

Kalle Jents

Aitäh! Te ju mäletate, see oli veel üsna äsja, kui tööpuudus oligi tänasest tasemest enam kui 100% kõrgem. Ma vist tõin arvuliselt selle näite. Kui me räägime, et praegu on tööpuudus 7% ümber, siis alles oli see 14%, nii et kaks korda suurem. Ma tõingi näite, et sel juhul me tuleks praeguse määraga enam-vähem välja, aga reserve me enam ei looks. Mäletate, millised optimistid me olime – mina küll ei olnud sel ajal Riigikogus –, me tegime 2008. aastal suuri kulutusi ja tegime kõik vigu. Ja kui järsku, kui kiiresti olukord muutus! Nüüd oleme kõik seda tunnistanud, alates peaministrilt, teistest ministritest ja parlamendiliikmetest. Mina olin sel ajal omavalitsusjuht, ma mõtle-

sin ka, kuidas mürinal läheb paremaks, ja siis läks kõik vastupidi. Nii et maailmamajandus on väga ettearvamatu. Ega me ei tea, mis meid siin Euroopaski ees ootab.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valdo Randpere!

Valdo Randpere

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Sotsiaaldemokraadid siin saalis tunduvad olevat sellest teemast väga erutatud. Aga mina leidsin toonase sotsiaalministri Eiki Nestori tsitaadi siitsamast Riigikogu stenogrammist. See on küll öeldud mõned aastad tagasi, aga ta räägib täpselt samast teemast, räägib töötuskindlustusest vabatahtliku lahkumise puhul. Ta ütleb niimoodi: "Kui me kindlustusest räägime, siis juba kindlustusteooria ütleb, et ei saa kindlustada riski, mis sõltub inimesest endast. Võib-olla mu võrdlus on kohatu, aga ta on väga täpne. Näiteks, kui te kindlustate oma maja selle vastu, et maja ei põle maha, siis keegi ei maksa ju teile kindlustust välja, kui te ise panete oma maja põlema ja ütlete ka veel, et olete oma maja maha põletanud. Sellist kindlustust teile kunagi keegi pakkuma ei hakka." Ometi nõuavad sotsiaaldemokraadid nüüd täpselt sellist kindlustust. Kas te oskate selgitada selle meelemuutuse põhjust?

Kalle Jents

Aitäh! Praegu on alles esimene lugemine, ma ei ole täna veel üldse kindel, milline on sotsiaaldemokraatide meelsus, kui läheb hääletamiseks. Kui komisjoni arutelude põhjal järeldusi teha, siis komisjoni sotsiaaldemokraatidest liikmed tõepoolest ei toetanud eelnõu. Mis sellesse tsitaati puutub, siis on see aruka, kogenud poliitiku väga ilusas sõnastuses tsitaat, ma kirjutan sellele kahe käega alla. Ma teeksin kolleeg Eiki Nestorile võib-olla praegu liiga, sest ma ei teagi, milline tema seisukoht täna on, võib-olla ta toetab seda eelnõu, seda on alles pärast hääletamisel näha. Nimetatud tsitaat pärineb 2001. aastast, ma olen ka seda lugenud. Aga vastates sellele küsimusele, märkisin tõe huvides, et aasta hiljem esitas Keskerakonna minister, sotsiaalminister Siiri Oviir eelnõu, millega täiendati töötuskindlustuse seaduse eelnõu, kust jäeti välja poolte kokkulepe. Tähendab, algul, kui Eiki Nestor minist-

rina eelnõu parlamenti tõi ja töötuskindlustuse seadus vastu võeti, seda vabatahtliku lahkumise skeemi seaduses ei olnud, põhjendus siin saalis oligi selline, nagu tsiteeritud, aga poolte kokkulepe jäi sisse. Siinkohal võib-olla vastus ka komisjonis kõlanud mõtetele: järelikult see aasta näitas, et poolte kokkulepe tuleb samuti välja jätta. Mina näen siin tegelikult julgustavat sõna vasakule saalipoolele, nii et ootaks ka sealt eelnõule toetust.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Te läksite oma näidetes nii kenasti kümne aasta ja kaugema aja taha. Mind huvitab aga kolme aasta tagune aeg, kui käisid läbirääkimised kehtiva töölepingu seaduse üle. Need paragrahvid, mida teie tahate praegu seadusest kustutada, olid ühed, mis räägiti läbi ja kus ametiühingud oma eesmärgi saavutasid. Kas te oskate öelda, kas sellesse seadusesse jääb veel midagi, mis ametiühingud töölepingu seaduses saavutasid, selles lepingus, mis teeb töötajate koondamise ikkagi lihtsamaks ja odavamaks?

Kalle Jents

Aitäh! Nagu ma ütlesin, mina kahjuks seal läbirääkimiste juures ei olnud, ehkki ma Eesti Vabariigi kodanikuna mäletan tõepoolest, et see oli väga oluline seadus, ja omavalitsusjuhina ma tol ajal neid uudiseid küll jälgisin. Niimoodi detailselt ei oska ma praegu öelda. Komisjonis ütles Harri Taliga, et tol ajal saavutati tema meelest kompromiss selle seaduse paindlikkuse ja töövõtjate turvatunde vahel. Et see oli selline põhimõtteline otsus või selline lisand, et kaalukauss oleks kuidagi paigas. Ma sain aru, et pigem on see isegi täna – ma loodan, et ma ei tee Harri Taligale liiga – selline veidi põhimõtteline küsimus, et asi niimoodi otsustati, ehkki see ei puuduta ju suurt töötajateringi. Tegelikult ma jätsin ütlemata ühe minu meelest päris hea mõtte, mida Harri Taliga ka ütles, et võib-olla peaks veidi vaatama seda töölepingu seaduse vastutuse osa, kui me räägime mingitest sundidest ja tööandja ebaseaduslikust käitumisest. Võib-olla on see koht, kus võiks suurendada töötaja turvatunnet. Kuid

see on muidugi eraldi teema, seda niimoodi siit puusalt ja selles eelnõus käsitleda ei saa.

Aga nüüd veel kord selle kokkuleppe juurde. Ma rääkisin tolleaegse justiitsministriga, kelle allkiri ka seal all on, ja palusin tal seda kommenteerida. Ta väidab, et taustajutt, millest pooled räägivad nüüd küll erinevalt, oli tõepoolest selline, et kui kõik asjad mahuvad 1,5% sisse, siis võiks see hüvitis nagu olla. Aga kuna tegelik elu on nii palju muutunud, siis on tänaseks maksemäär 4,2%. Teine asi on see, et me tegelikult ei tea, kui suur osa inimesi ja kuidas seda ikkagi ka reaalselt kasutama hakkaks. Prognoose on siin olnud kahte sorti. Meie eelnõu seletuskirjas oli kulu 32 miljonit, töötukassal on ka mingi teine, hilisem prognoos – 20 miljonit eurot kulu. Äkki on see summa veel suurem või on mingi kolmas summa.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Te nimetasite, et ametiühingute esindaja tegi ettepaneku nende sätete kaotamine seadusest edasi lükata. Ma saan sellest nõndamoodi aru, et ametiühingud põhimõtteliselt pooldavad nende sätete kaotamist, aga mingisuguse argumentatsiooniga, mida ma ei tea, eelistaksid seda edasi lükata. Kas oli kuulda ka, mis olid need argumentid, miks seda peaks edasi lükkama?

Kalle Jents

Aitäh! Ma teeksin ametiühingutele liiga, kui ma nii väidaksin, ja päris nii ma ka ei väitnud. See oli nendepoolne ilmselt kahel põhjusel tehtud kompromissettepanek. Ametiühingud on välja öelnud, et nad põhimõtteliselt toetavad maksemäära alandamist, et seda eeldust mitte kahjustada. Teiseks, tehes väikese reveransi riigi poole ja arvestades mõjusid riigieelarve tasakaalule, oli nendepoolne kompromiss see, et siis on võimalik hüvitise maksmist ka edasi lükata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Mind ikka huvitab, kuidas õiguskomisjon selle eelnõu peale tuli. Seetõttu ma küsin, mis on töötuskindlustuse eesmärk.

Kalle Jents

Töötuskindlustuse eesmärk? Töötuskindlustus on sundkindlustus ja seadusega on ette nähtud võimalused, kuidas töötavate inimeste töötuks jäämisel neid kindlustada. Ma ütlesin seda kuidagi väga ... Ma ei saanud küsimuse mõttest ehk päris täpselt aru. Kas te tahate mind eksamineerida?

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Läheme edasi. Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Eelnõu seletuskirjas öeldakse, et eesmärk on vähendada tööjõu nõudluse ja pakkumise erinevusi. Nagu ma aru saan, on eelnõu algatajate ja koostajate seisukoht, et kui inimene saab mõne aja jooksul 40% töötasust, siis ta ei viitsi tööd otsida. Riigikogu liikme puhul, kes saab neli Eesti keskmist palka, see võib-olla tõesti niimoodi isegi on. Aga kui te saaksite ühe Eesti keskmise palga ja seejärel saaksite pärast töölt lahkumist 40% hüvitist, kas te ka siis arvate, et te ei oleks väga motiveeritud uut tööd otsima? Ja sama küsimus teistpidi: kas eelnõu koostajad arvavad, et inimesed on tööotsingutes efektiivsemad, kui neil puudub igasugune rahaline toetus ellujäämiseks?

Kalle Jents

Aitäh! Kõik oleneb inimeste sissetulekust. Ma olen rääkinud ka mitme inimesega. Toome näiteks perekonna, kellel on lapsed koolitatud, kas või minu vanuses inimeste perekonna, kus üks abikaasast teenib väga hästi, teine pool võtab natukeseks aja maha. Ma natuke utreerin, aga võimalusi kindlasti on. Loomulikult ei ole see niisugune absoluutne väide, aga nagu ma ettekandes ütlesin, pigem peaksime ikkagi soodustama inimesi kiiresti tööturule tagasi tulema ja uut töökohta leidma. Võib-olla ei maksa ka nii kergekäeliselt töökohta vahetada, vaid vahetada seda tõepoolest siis, kui see on väga põhjendatud, kui uus töökoht on parem ja paremate töötingimustega.

Palun vabandust, küsimuse teine pool läks mul meelest ära!

Aseesimees Laine Randjärv

See oli filosoofiline küsimuse ümbersõnastamine, aga seda saab vajaduse korral uuesti küsida. Me läheme praegu edasi. Palun, Valdo Randpere!

Valdo Randpere

Aitäh! Esiteks veel kord väike meenutus. Ma ise lõpetasin töötamise erasektoris 2009. aastal, just umbes sel ajal, kui seda seaduseelnõu siin arutati. Ma olin ka natuke põnevil, ma teadsin, et lähen vabatahtlikult minema, ja mõtlesin: oi kui tore, riik või töötukassa maksab mulle veel raha. Ma oleksin kindlasti selle raha vastu võtnud, aga ma ei pea seda õigeks. Ma leian, et see meede on pigem selline töötururivism, mille tuusiku peab kinni maksma töötukassa. Aga nüüd küsimus. Kas ma olen millestki valesti aru saanud, keegi ei puuduta eriti seda teemat, aga kas valitsus ei ole mitte seoses selle seadusmuudatusega lubanud alandada töötuskindlustusmakset 4,2%-lt 3%-le? Ja kas see ei tähenda omakorda, et iga inimene, iga töötav inimene Eestis saab aastas keskmiselt 200 eurot rohkem raha kätte? Kui see nüüd äkki tõsi on, kuidas siis teie arvate, kumb on inimestele huvitavam, kas vabatahtliku lahkumise hüvitis või 200 eurot rohkem raha?

Kalle Jents

Aitäh, lugupeetud kolleeg! Fraktsioonikaaslane ilmselt ei kuulnud minu ettekannet väga tähelepanelikult. Seda teemat ma tõepoolest puudutasin oma ettekandes. Minu arvutuste järgi on see summa 160-170 eurot ja nii ma ka ütlesin. See oleneb tõesti sellest, missuguse palga järgi me seda võtame, aga suurusjärg jääb samaks. Nii et tõepoolest, nii see on.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul, teine küsimus!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Ma küsiksin muidugi hea meelega mõnelt selliselt inimeselt, kes on selle seadusega mitmes parlamendi koosseisus tegelnud ja mäletab detailselt, kuidas neid asju on siin

menetletud. Aga ma küsin siis teilt: miks on nüüd niimoodi välja kujunenud, et kõik sellised sotsiaalteemad, enamik tööteemasid läheb kohe õiguskomisjoni ja mitte sotsiaalkomisjoni, mis on ju nende tarvis ellu kutsutud? Ja veel: miks kõik Reformierakonna ministrid on varem seda ettepanekut toetanud ja miks nüüd on nii kardinaalne muutus toimunud? Kust see seisukohamuutus tuleb?

Kalle Jents

Aitäh! Ma ei saanud päriselt aru sellest seisukohamuutuse küsimusest. Nii nagu teiegi olete mitmeid seaduseelnõusid algatanud, on see ka minu ja teistesse fraktsioonidesse kuuluvate kolleegide õigus. Miks just õiguskomisjon? Nagu ma oma ettekande alguses ütlesin, on kõnealused seadusandlikud muudatused siin normitehniliselt küllalt raskesti arusaadavad või jälgitavad. Ma ütlesin, et mittejuristil on tõesti väga raske neid muudatusi teha, võib-olla see on ka üks põhjus. Ma ei saanud aga aru, mis mõttes meie ministrid ei toeta eelnõu. Nagu ma ütlesin, meie ministrid ja valitsus toetavad seda eelnõu. Võib-olla ma ei saanud teist õigesti aru?

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun Eiki Nestor, teine küsimus!

Eiki Nestor

Siin on olnud juttu, kuidas see muudatus olevat maksemäära alandamise eelduseks ja kui palju seejärel kellelegi rohkem raha kätte jääb. Aga võtame näiteks inimese, kellele järgmise aasta sees tehakse ettepanek poolte kokkuleppel töölt lahkuda, ta nõustub sellega, tööandja maksab talle ka ühe kuu valuraha ja pärast seda jääb ta töötuks. Kui palju keskmise palga saaja siis iga kuu kaotab, see inimene, kel seda õigust enam ei ole?

Kalle Jents

Aitäh! Kui töötaja lahkub poolte kokkuleppel, peab ta kindlasti tegema tööandjaga sellise kokkuleppe, mis teda nii rahaliselt kui ka muus osas rahuldab. Ja kui see hüvitis, ühe kuu palga suurune hüvitis, nagu te tõite näiteks, teda ei rahulda, siis töötaja ilmselt ei peaks lahku- ma või tööandja peaks ta tõepoolest koondama, kui see on võimalik. Kui töötaja koondatakse, saab ta vastavalt oma tööstaažile töotu-

kassast kõigepealt koondamishüvitist kas üks või kaks kuud, või kui poolte kokkulepe ei rahulda lahkujat, siis ei ole ka mõtet poolte kokkulepet sõlmida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson, teine küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Mind huvitab selle eelnõu tekkelugu. Ma näen, et alla on kirjutanud Marko Pomerants komisjoni esimehena. Samas olete mitmes vastuses öelnud, et see eelnõu on vajalik valitsuse jaoks, et valitsus saab siis, kui see eelnõu vastu võetakse, minna uuesti tööandjate ja töövõtjatega laua taha ja lubada töötuskindlustusmakse alandamist. Miks seda eelnõu ei algatanud valitsus, kes on nendes punktides läbirääkimisi pidanud, kes tegelikult peab minema ja seisma silmitsi ka töövõtjatega ja ütleva, et selline eelnõu on nende toetuse saanud. Miks valitsus ei tahtnud sellist eelnõu algatada?

Kalle Jents

Aitäh! Nagu ma ennist ütlesin, lugupeetud kolleeg, olete teie väga palju eelnõusid algatanud ja meie siin saali teisel poolel tahame samuti oma valijate usaldust õigustada, ka meil on seaduslik õigus algatada eelnõusid. Ma ei saa öelda, et valitsus ei tahtnud. Jah, seda, kuidas see eelnõu tekkis, on küsitud ja selle kallal urgitsetud ka eelmistes küsimustes. Ma arvan, et nii nagu ilmselt teiegi arutate fraktsioonis väga paljusid probleeme, mis ei ole veel eelnõuks vormunud, oleme ka meie arutanud, millised ideed on liikunud ja mille kohta peaks eelnõu algatama. Ja mingil hetkel jõudsime koos koalitsioonipartneri IRL-i esindaja Marko Pomerantsiga siis tõepoolest eelnõu koostamiseni. Loomulikult me olime seda asja arutanud, see ei juhtunud nii, et mina või Marko ärkasime hommikul üles ja mõtlesime, et hakkaks üht eelnõu kirjutama. Kõik asjad sünnivad ikka aruteludes.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Sa oled oma pika töömeheelu jooksul olnud korduvalt nii tööandja kui ka töövõtja rollis, nii praeguse kui eelmise formatsiooni ajal. Kui palju on sinu praktikas tulnud ette töövahekorra vastastikusel soovil lõpetamist selliselt, et see ei ole olnud ikka päris vabatahtlik, vaid oli tööandja algatus? Mis sa arvad, milline võiks olla sellise sundusliku vabatahtlikkuse protsent tänapäeval?

Kalle Jents

Aitäh! Jah, ma olen Eesti Vabariigi ajal olnud 16 aastat eraettevõttes tööandja ja neli aastat olen olnud omavalitsusjuht. Mis ma ütlen? Tunnistan siit puldist täiesti ausalt: kui võtta see omavalitsusjuhi aeg, siis avaliku teenistuse seadus näeb erinevalt töölepingu seadusest ette eriti suured hüvitised, ning mitmed töötajad, kes olid juba kõrgemasse ikka jõudnud ja kelle puhul tegelikult oleks võinud hakata otsima nende süülist käitumist, nad ei saanud oma tööga hakkama, said lõpuks koondatud ja said väga head hüvitised. Oma firma põhjal, mida ma juhtisin enne, kui ma omavalitsusjuhiks sain, ütlen, et ma tõepoolest ei mäleta sellist juhtumit, ja ei tea, et ka kolleegidel oleks seda väga olnud. Ehkki, oleme ausad, on ju mingi hulk töötajaid, kes tegelikult ei tee oma tööd, ei viitsi või ei taha teha. Me lähtume kogu aeg nagu ainult sellest, et töötajad on 100% head ja tööandjad on kurjad. Tegelikult peab mingi osa töövõtjaid ka peeglist vaatama ja me ei pea neid premeerima, kui nad ei taha, ei viitsi, ei suuda oma tööd teha. Nad peavad vastutama selle eest ja võib-olla uuel töökohal paremini töötama. Ma küll tõesti ei tea väga paljusid näiteid ja nüüd eriti. Ma olen rääkinud, et kui tööandjal on koondamise korral vaja maksta hüvitist ühe kuu eest ja edasi maksab juba töötukassa, siis on tõepoolest lihtsam töötaja koondada kui hakata tal kuidagi käsi väänama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Üks põhjus, miks töötuskindlustusmaks tõsteti 4,2%-ni, oli eeldus, et omaalgatusel või poolte

kokkuleppel töö- või teenistussuhte lõpetanud inimestele hakatakse maksma hüvitist. Teie ettekande põhjal tahetakse nüüd sellest kokkuleppest loobuda. Millise osa moodustab sellest 4,2%-st kokkuleppe alusel makstav hüvitis?

Kalle Jents

Tööandjatelt ja töötajatelt kokku laekub neid makseid tänaste määrade järgi töötukassale umbes 190 miljonit. Mul ei ole siin arvu- tite, protsendi võite pärast arvutada. Nagu juttu oli, oleks selle meetme maksumus prognooside järgi 20 või 30 miljonit eurot. Aga siin peab rõhutama seda, mida on kinnitanud ka Sotsiaalministeeriumi spetsialistid, et praktikad ei ole. Me võime ju varasemate aastate praktikast lähtudes prognoosida, et nii palju on sunnitud töötust ja nii palju läheb kulupoolele, aga siin võib tulla ka mingi kolmas summa, võib-olla 40 miljonit, aga võib-olla ka vähem kui 20 miljonit. Nii et see on natukene spekulatsioon. Mis puutub maksemäära vähendamisse, siis see diskussioon on kestnud nii pikalt, see on olnud kõigi teiste osapoolte, nii ametiühingute kui ka tööandjate keskliidu soov, see on kõikide töötajate ja tööandjate huvides. Ma arvan, et kõik sammud, mis me selles suunas astume, on ikkagi positiivsed ja puudutavad tunduvalt suuremat hulka inimesi kui need, kes hakkaksid seda uut hüvitist saama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Justiitsminister Kristen Michal on meedias ütelnud, et parempoolsus ei tähenda hoolimatust. Kui 2008. aastal sotsiaalpartnerid nägid, et tööturgu on vaja muuta paindlikumaks, ja leppisid kokku teatud meetmetes, siis nad leppisid tasakaalustamiseks kokku ka turvalisuse tagamises. Praegu- seks on kõik need turvalisust tagavad kokkulepped kaotanud kehtivuse. Tuginedes ka sellele, mida justiitsminister ütles, küsin: kas paremerakondadesse kuuluvad õiguskomisjoni liikmed kavatsesid algatada lähiajal ka eelnõusid, mis tasakaalustaksid neid paindlikkust soodustavaid ja turvalisust mittesoodustavaid asju, ehk siis eelnõusid, mis suurendaksid tööturu turvalisust?

Kalle Jents

Aitäh! Ma ei spekuleeriks nende eelnõude suhtes, mida me tulevikus algatame. Kõik head ettepanekud, algatused ja ka eelnõud on ju alati teretunud. Ma vaidleksin aga vastu sellele, et selle sätte kaotamine vähendab oluliselt töötajate turvalisust. Kõigepealt, me räägime ikkagi väga väikesest osast töötajatest. Teiseks, me räägime töötajatest, kes teevad oma otsuse vabatahtlikult. Sunnitud töötus on hoopis teine asi. Inimene on tubli, töötab, aga firmal läheb halvasti ja ta kaotab oma töö, ta ei ole sellega arvestanud. Siin me peame tõepoolest panema õla alla, et töötaja tunneks ennast turvaliselt. Aga kui on vabatahtlik otsus, omal soovil lahkumine – miks me premeerime siis inimesi, kes saavad iseendaga hakkama, st neil on töökoht, neil on palk, mis, jah, ei ole võib-olla teab mis suur. Ma arvan, et sellel on siiski väike osa turvatunde või tasakaalu tagamisel, see mõju ei ole väga suur.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jevgeni Ossinovski, teine küsimus!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Vastuses minu küsimusele rääkisite te jälle hüvitise mõjust kõrgepalgalistele. Ka härra Randpere rääkis, kuidas temal seda hüvitist vaja ei olnud. Teie abikaasa võib tõesti vist aja maha võtta ja lapsi kasvatada, aga kahjuks on ju tõsiasi, et enamik Eesti emasid ja isasid ei saa endale proua Jentsi privileege lubada. Küsimus, mis ei olnud üldse filosoofiline, on selline: mis te arvate, kas inimesed, kes peavad tööotsingute ajal muretsema selle pärast, kuidas oma perel hing sees hoida, on selle tõttu efektiivsemad või vähem efektiivsed tööotsijad? Kas selliselt leitud töökohad vastavad nende inimeste taatele ja on ka meie majanduse seisukohalt kõige paremad?

Kalle Jents

Aitäh! Minul on lapsi muretseda ilmselt veidi hilja, aga aitäh, ma võtan seda siis komplimentina oma vanuse kohta. Ma rõhutan veel kord: jutt käib ju vabatahtlikust töösuhte lõpetamisest, mitte inimestest, kes on töötud, kes otsivad tööd ja kellelt me justkui võtaksime midagi ära. See on tõepoolest juba väga raske

küsimus, kui suur peaks töötasu olema, mitte et inimene just rikas, heal järjel või jõukas oleks, aga kustmaalt see palganumber peaks algama. Ma just rõhutasin, et me räägime inimestest, kellel on töö ja kes teevad otsuse vabatahtlikult, mitte neist, kes otsivad tööd, kes ei ole tööd leidnud, kes on töötud. Me räägime vabatahtlikust lahkumisest.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Juhatajana tahan seoses eelmise küsimusega täpsustada, et kui te küsite saalist ja teil on küsimuseks üks minut aega, siis see ei tähenda, et selle minuti jooksul peab saama esitada kaks, kolm või neli küsimust. Vastaja saab kontsentreeritumalt vastata ühele küsimusele. Meil on tekkinud niisugune praktika, et selle minuti jooksul püütakse esitada võimalikult palju küsimusi. Ma lihtsalt tuletan meelde kodu- ja töökorra seadust: üks küsimus korraga. On väga hea, et te saite uuesti küsida. Palun, Jevgeni Ossinovski, protseduuriline küsimus!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Ma olen sellega täiesti nõus. Ma küsisin tegelikult ühte ja sama küsimust kahel erineval moel, et vastajal oleks võimalikult kerge sellest aru saada. Võib-olla minu küsimuse esitamine ei olnud esimesel korral kõige õnnestunud. Ma palun selle pärast vabandust!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh selle repliigi eest! Ma ei püüdnud mitte teid konkreetselt torgata, vaid tuletada meelde kõikidele kolleegidele meie kodu- ja töökorra seadust. Aga suur tänu teile ja läheme edasi! Palun, Heljo Pikhof, teie küsimus!

Heljo Pikhof

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Olen aastaid tagasi ise tööseaduste kirjutamisel osalenud ja mul on täiesti piinlik täna siin sinu ettekannet kuulata. Tööseadustest ei jaga sa küll tuhkagi. Kui me kuulame, mida sa räägid koondamise kohta, mida sa räägid omal soovil ja poolte kokkuleppel lahkumise kohta, siis need on sul segi nagu puder ja kapsad. Sinu jutust jääb mulje, justkui töötaja oleks töösuhetes tugevam pool ja ütleks, et omal soovil lahkudes tahan näiteks viie kuu raha saada. Tegelikult on see omal soovil lahkumine sunnitud

lahkumine. Ma tahangi küsida, miks valitsuserakonnad ei armasta sõna pidada. Äkki sa kordad üle need kokkulepped, mis tööandjad ja töövõtjad omavahel sõlmisid, siis saab sulle endale ka selgemaks, mida kokku lepiti.

Kalle Jents

Aitäh! Küsimuse esimest osa või teie väiteid ma küll päris täpselt ei mõista. Ma saan suurepäraselt aru, mida tähendab omal soovil töölt lahkumine, poolte kokkuleppel töölt lahkumine ja töötaja vabastamine tööandja initsiatiivil, mille üks võimalus on koondamine. Aga okei, olgu see teie enda arvamusest lähtuv hinnang. Nagu ma ka enne ütlesin, eeldati selle kokkuleppe puhul, et nii need sunnitud töötuskindlustushüvitised kui ka see uus meede mahuvad 1,5% sisse. See oli 2008. aasta aprill, kui töötus oli, ma julgen arvata, alla 5%, umbes selline või veelgi madalam. Ilmselt rajanesid sellel ka need ootused ja lootused ning kokkulepped sõlmiti selles teadmises. Kõigest sellest, mis edasi tuli, ei hakka ma enam rääkima, sellest on täna siin veidi juttu juba olnud. Seda kokkulepet ei ole olnud võimalik täita. Nagu ma enne ütlesin, mitmedki head kokkulepped ja algatused, mis 2007. ja 2008. aastal sõlmiti ja tehti – hoopis muus sfääris, ma ei mõtle praegu tööseadusandlust –, on kahjuks tulnud ümber hinnata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Paul-Eerik Rummo, teine küsimus!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Küsin stenogrammi ja avalikkuse huvides. Kadri Simsoni küsimusest võis jääda mulje, nagu oleks see eelnõu ette valmistatud kuidagi üle valitsuse pea või vastu valitsuse tahtmist vms. Palun täpsusta, kas on olemas valitsuse hinnang sellele eelnõule, nagu Riigikogus valmivate eelnõude puhul on kohane. Kas see hinnang on laekunud ja missugune see on?

Kalle Jents

Aitäh! Nagu ma juba enne ütlesin, valitsus toetab eelnõu, see oli neljapäeval, valitsuse 15. märtsi istungil. Selle informatsiooni saime hiljem. Kui toimus komisjoni istung, siis ei olnud veel valitsuse ametlikku seisukohta, siis

avaldasid toetust sotsiaalminister ja Sotsiaalministeerium.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heljo Pikhof, teine küsimus!

Heljo Pikhof

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Ma tuletan sulle meelde, et töötuskindlustusmaks on praegu veel 4,2%, 3% piisaks täielikult selle punkti seadustamiseks, mille ümber jutt käib. Nii et mõtlemise koht.

Kalle Jents

Aitäh! Ma tean, et see on praegu 4,2%, sellel ma peatusin ka oma ettekandes. Ütlesin veel, et 2013. aastal on kavas vähendada seda 3%-ni, aga seda ei otsusta ei mina ega seaduse kohaselt keegi meist siin saalis. Võib-olla on seegi üks tuleviku küsimus, kas selle määra üle otsustamine võiks parlamenti tulla, praegu on see valitsuse pädevuses.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peep Aru!

Peep Aru

Ma tänan, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Arutelu käigus kõlas üks tsitaat, mida olevat öelnud Eiki Nestor kunagi aastaid tagasi. See käis oma elamu kindlustamise ja omal soovil äramineku kohta. Kas vahepealsetel aastatel on ajas ja ruumis toimunud mingeid muutusi, et see tsitaat tänapäeval enam aktuaalne ei ole, või on ta endiselt aktuaalne?

Kalle Jents

Aitäh! Tõepoolest, ma olen alati imetlenud suurte kogemustega poliitikut Eiki Nestorit, teda kui väga head kõnemeest ja tema väga head väljendusoskust. Raske on paremini öelda, kui see on öeldud, et põhjendada ka oma eelnõu. Aga siin ongi väga hea klassikaline näide, kuidas arusaamad võivad justkui muutuda olenevalt sellest, kas tegu on valitsemisvastutusega, kui tinglikult tuleb vastutada ka selle suure rahakoti eest, või ollakse opositsioonis ja lihtsalt tuleb koalitsiooni eelnõude pihta tulistada, jätta mulje, et need on halvad, ebaturvalised, põhimõttelagedad, mida iganes. See oleks klassikaline näide poliitikaõpikutesse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Hea kolleeg! Puhtalt matemaatiline küsimus. Sinu ja Marko Pomerantsi koostatud eelnõu seletuskirjas on öeldud, et saavutatakse kokkuhoid 32 miljonit. Töötukassa oma arvamuses räägib 20 miljonist. Kumb on siis see õige summa? Me räägime, et seaduse üks oluline eesmärk on hoida kokku töötuskindlustuse raha? Kumb on õigem ja millised arvutused olid õiguskomisjoni liikmetel seletuskirja aluseks?

Kalle Jents

Aitäh! Ma ennist põgusalt puudutasin seda, et tegelikult pärinevad mõlemad prognoosid töötukassast. Meie küsisime neid arvasid Sotsiaalministeeriumi ametnike käest. Ma olen ka tagantjärele küsinud, miks meie saime sellise prognoosi, ausalt öeldes, ma lugesin esimest korda ajalehest, et teine prognoos on 20 miljonit. Seda on põhjendatud sellega, et ühe aluseks on Rahandusministeeriumi kevadsuvine prognoos kogu majanduse kohta. Selle järgi on töötukassa teinud ühe analüüsi. Aga on ka teine alus, mingi sügisene prognoos, mis on teatud mõttes optimistlikum, ja lõpuks on avaldatud arvamust, nagu ma enne ütlesin, et praktikat ei ole. Natukene õunte pealt ennustamine see on. Räägime siis suurusjärgudest.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kotkas, teine küsimus!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austet ettekandja! Mitmed Reformierakonna fraktsiooni liikmete küsimused puudutavad arusaamade muutumise dünaamikat. Nii ka minu oma. 2009. aastal toetasid Reformierakond ja IRL arusaama, et vabatahtliku töötuse korral on õigustatud maksta töötuskindlustushüvitist. Täna sa oled need toonased argumendid siin pea peale keeranud. Millest siis selline meelemuutus kahe suure paremerakonna põhimõttelistes seisukohtades?

Kalle Jents

Aitäh! Ma olen juba mitmel korral põhimõtteliselt sellele küsimusele vastanud. Kor-

dan siis üle, et sel ajal oli töötus väga väike ja üks teine osapool nõudis seda, kindlasti ei olnud see ka tol ajal Reformierakonna ega IRL-i initsiatiiv, et vabatahtliku lahkumise hüvitis sisse võtta. Ise teate, poliitika on alati kompromisside kunst. Ma mäletan tollest ajast, et üks see oli ka signaal avalikkusele, see oligi üks kompromissi koht, kus lõpuks ikkagi kokkulepped sõlmiti. Väidan veel kord, et kokkulepe sõlmiti 2008. aasta aprillis, ma olen seda tagantjärele uurinud, seadus hakkas kehtima 1. juulil 2009. Juba selle aastaga oli olukord väga muutunud, ma ei hakka seda uuesti üle rääkima. Lihtsalt meid toodi juba siis jälle maa peale tagasi. Kahjuks, jah, me ei ole nii rikkad, ja kui meist palju rikkamad riigid sellist hüvitist ei maksa, siis ei peaks meiegi sellist hüvitist maksma.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud ettekandja! Mainisite oma vastustes, et ka Keskerakond on proovinud mõningaid seaduseelnõusid saali tuua. Ja sõna otseses mõttes ongi nii juhtunud, et Keskerakond on esitanud eelnõu ja on siis sellele eelnõule ka alla kirjutanud. Te ütlesite, et tahate õigustada oma valijate usaldust. Miks see seaduseelnõu tuli õiguskomisjonilt, miks seda ei algatanud IRL ja Reformierakond? Miks te varju poete?

Kalle Jents

Aitäh! Ma ei saa aru, mina ei ole kusagile varju pugenud, ehkki ma lugesin kuskilt Delfist, et lugupeetud kolleeg Eiki Nestor on meid lausa "tanki pannud", tankistiks nimetanud. Ma ei tea, minu arust on Riigikogu liikmel seadusandlik õigus eelnõusid esitada. Tõepoolest, teoreetiliselt oleks võinud eelnõu esitada ka IRL ja Reformierakonna fraktsioon koos, oleks võinud ka sotsiaalkomisjon ja oleks võinud ka valitsus. Aga eelnõud tulevad ikka eri allikatest, kuidagi töö käigus. Nii nagu teiegi teete tööd, peate koosolekuid, arutate probleeme ja siis lõpuks tulete eelnõuga lagedale. Alati võiks ju küsida, et miks just teie esitate, miks nemad ei esitanud. Nii et siin ma ei oska tõepoolest muud öelda, kui et see on meie seadusandlik õigus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas, teine küsimus!

Inara Luigas

Aitäh! Minu teine küsimus on seotud valitsuse seisukohtadega. Tavaliselt on nii, et eelnõule annab oma hinnangu ka Vabariigi Valitsus. Te ütlesite, et ametlikku seisukohta ei olegi üldse olemas, on olemas mingisugune toetus või mittetoetus. Selguse ja stenogrammi huvides küsin: mida siis ütles selle seaduseelnõu kohta Vabariigi Valitsus ja mida ütles sotsiaalminister?

Kalle Jents

Ma kordan üle, mida ma tegelikult ütlesin. Istungil toetas käesolevat eelnõu sotsiaalminister, valitsuse istung toimus kaks päeva hiljem, neljapäeval, 15. märtsil ja valitsus toetas seda eelnõu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh ettekandjale! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Tuletan meelde, et sõna saavad võtta üksnes fraktsioonide esindajad. Palun, Marika Tuus-Laul Keskerakonna fraktsiooni esindajana! Kokku kaheksa minutit.

Marika Tuus-Laul

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Kuu aega tagasi tões härra Marko Pomerants, üks eelnõu autoreid, et see eelnõu on nii ebamugav eelnõu, et sellega kohe ei tahaks tegelda ja selle arutelu ajal saalis olla, pigem võiks olla haige või tualetis peidus. Temast võib aru saada, sest selle eelnõuga murtakse varem antud lubadusi. See seadusmuudatus tõestab, et teerull, millega nii töötajatest kui ka opositsioonist üle sõidetakse, hakkab ise kuristiku äärelle jõudma. Ma küsin tõesti: mida te kardate? Viimasel ajal te ei julge mitte ühtegi eelnõu, mis on tööteemaga seotud, tuua sotsiaalkomisjoni, komisjoni, mis on selleks ellu kutsutud ja mille taga on ministerium. Milles ikkagi asi on – hääled ju klapiivad? Põhjus võib olla ainult lootuses, et n-ö omas komisjonis saab niisugused eelnõud tuimalt läbi suruda.

Marko Pomerants kindlasti mäletab aastat 2004, kui ta tõi töölepingu seaduse siia Riigikokku ja seda arutati sotsiaalkomisjonis. Minister ise oli sageli kohal. Aga tõepoolest, see

eelnõu oli päris halva kvaliteediga, nii et seda tuli lausa ümber kirjutada. Viimaks me tegime selle siiski nii heaks, et seda sai ka n-ö töötajamehe poolelt hinnata, aga lõpuks pandi see kalevi alla seisma. Ja eelmises Riigikogu koosseisus lükati see eelnõu kohe õiguskomisjoni. Ega me päris hästi ei saanudki aru, et kes ministritest seda vedas. Esialgu tegi seda proua Maripuu, siis aga leiti, et võib-olla Rein Lang rullib nagu tõhusamalt – ta valdab demagoogiat paremini.

Kui te mäletate, siis oli meil seoses töölepingu seaduse eelnõuga Keskerakonna fraktsiooni juhtimisel ka ööistung. Me olime tõesti selle vastu – see seadus muutis töötajameest lahtisaamise kiiremaks ja odavamaks, vähenesid sotsiaalsed tagatised, vallandamiskaitse nõrgenes tunduvalt ning lisaks muudeti ebaseaduslik vallandamine väga ahvatlevaks ja odavaks, kadusid ära õhtune tööaeg ja pühapäevane topelttasustamine jne. Küllap te mäletate. Nüüd võib vallandada meiliga, SMS-iga, haiguse või puhkuse ajal jne.

Meid pani tol ajal pisut imestama, et ametiühingud suhteliselt vähe eelnõu kritiseerisid ja leppisid meie meelest vähesega. Aga seegi vähene, millega lepiti, oli väga oluline. Selle plusspoolel oli muudatus, mille sõnastas Maret Maripuu ministeriumi dokumendis "Töölepingu seaduse põhisõnumid ja plussid". Seal oli väga täpselt öeldud, et töötuskindlustust hakkab saama ka inimene, kes lahkub töölt omal soovil. Hüvitise suurus on 40% keskmisest palgast ja õigus hüvitisele tekib siis, kui viimase viie aasta jooksul on töötaja eest tehtud vähemalt nelja aasta jagu sissemakseid töötuskindlustusfondi. Nojah, kord see juba lükati edasi. 2009. aastal, kui see oli edasi lükatud, ütles Rein Lang, et see lükatakse aastas 2013 – meil tuleb lihtsalt pisut oodata. Ja ka sotsiaalminister Pevkur ütles siis, et ootame pisut, aastaks 2013 on maksubaas stabiliseerunud ja siis teeme selle ära. Tuletan ajalugu veel nii palju meelde, et Maret Maripuu ütles 2008. aastal, et just nimelt selle punktiga, et omal soovil lahkujad hakkaksid saama 40% keskmisest palgast, on töölepingu seadus tehtud väga atraktiivseks. Et inimesed tahavad meil töötada ning selle eelnõu see punkt tagab turvalise paindlikkuse. Nüüd me siis tahame seda punkti tühistada.

Ma tõepoolest küsin: kuhu jääb siis see aumeeste kokkulepe? Kuidas me saame üldse usaldada neid mehi-naisi, kes olid siis Riigikogus ja kes on ka praegu ja kes seda teevad oma kätega?! See on, ma kordan veel kord, kokkuleppe murdmine, see on tööinimeste petmine. Eelnõu seletuskiri on üsnagi mannetu. Kunagi peeti vabatahtlikult lahkujatele hüvitise määramist oluliseks just sellepärast, et nagu me kõik teame, osal juhtudel võib tööandja sundida töötajat lahkuma, kasutades n-ö pehmet survevahendit. Nüüd aga on seletuskirjas öeldud, et viidatud argument on siiski puudulik ja pole põhjust eeldada, et enamik omal soovil või poolte kokkuleppel töölt lahkujaid lahkub sunni tagajärjel. Ka peaminister Andrus Ansip arvab, et kui selline ebaõiglus ka eksisteerib, siis ei tohiks seda rahaga kinni maksta. No ma ei tea, millega siis veel? Ja teiseks on seaduseelnõu seletuskirjas öeldud, et see eelnõu tagab töötukassa jätkusuutlikkuse ja raha olemasolu. Sellest oli meil täna juba pikalt juttu, et töötukassas on väga suured summad, umbes 350 miljonit. Sellest jätkuks isegi siis, kui meil töötus praegu 100% või isegi rohkem kasvaks – ikkagi oleks töötukassa omadega plussis. Ega muidu ei oleks valitsus seda raha n-ö riigistanud. Samas on see tööandjate ja töötajate endi korjatud raha ja ma arvan, et sellega ei tohiks küll toimetada mõni üksik Riigikogu liige. See fond on loodud olukorraks, kui tuleb töötuid kindlustada. Keskerakonna fraktsioon on kindlasti töötajatele lubatud hüvitise kärpimise vastu. Me mõistame sügavalt hukka valitsuse sõnamurdmise ja teeme ettepaneku see eelnõu tagasi lükata. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Marko Pomerantsil on võimalik kohapealt kahe minuti jooksul vastata. Palun!

Marko Pomerants

Aitäh! Ma nii kaua teie aega kinni ei hoia. Lihtsalt kinnitan, et eelnõude menetlemise ajal olen ma alati saalis ja tualetti kasutan ainult sihtotstarbeliselt, mitte redutamiseks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun järgmisena kõnetooli Eiki Nestori Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Tankistid, traktoristid, zootehnikud, vallavanemad, linnapead, komsomoli- ja parteitegelased eelmisest ajast siia aega välja! Kõigepealt ma teatan teile, et Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon teeb ettepaneku see eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Põhjusi on kaks. Esimene on see, et eelnõu peaks saama läbi arutatud tööturu osapooltega. Ja kui seal leitud lahendused tuuakse meie laua peale, siis me oleme alati nõus neid aktsepteerima. Aga teiseks seetõttu, et selle eelnõuga töötuskindlustus kui selline kaotab oma mõtte – selle mõtte on ju aidata inimest, kellel ei ole tööd ja kes otsib tööd. See peab aitama tal toime tulla, et tal oleks võimalik näiteks uut ametit õppida.

Olgu kohe öeldud, hea juhataja, ma kindlasti ei saa viie minutiga hakkama, nii et mul läheb kaheksa minutit ära küll.

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaks, palun!

Eiki Nestor

Kahest asjast tahaks rääkida: õigustest ja rahast. Kolleeg esitas siin väga hea küsimuse: mis on siin kümne aasta jooksul toimunud? Eiki Nestor rääkis kunagi siin üht juttu, täna väidab vastupidist! Toimunud on kaks suurt asja. Kõigepealt muudeti töölepingu seadust ja tehti see tööandjate seisukohast paindlikumaks. Selle kokkuleppe järgi pidi üht-teist ka töötajatele turvalisemaks muutuma. See on esimene ja kõige tähtsam ning kõige suurem muudatus.

Teine asi, milles minu poolt mainitud kõikvõimaliku eri tagapõhjaga Riigikogu liikmeid veenda tundub juba pea võimatu, on tõsiasi, et sündis vastav kokkulepe. Siis, kui töötuskindlustust loodi, sellist kokkulepet ei olnud. Ma võin teile öelda, et selle sõlmimisel arutati läbi kõik erinevad võimalused. On isegi selliseid riike, kus töötuskindlustushüvitisele on õigus ka inimestel, kes lihtsas eesti keeles öeldes viinavea pärast töölt lahti saavad. Lihtsalt lähtutakse sellest, et kuna nad on sinna sisse maksanud, siis neil on õigus ka sealt raha saada. Meie tolle kindlustuse loomisel sellist kokkulepet ei sõlminud, kuna kõik osapooled leidsid, et see ei oleks Eesti tingimustes õige ja sel juhul ei olda valmis maksma.

Teine põhimõte, millest seadus lähtus, oli see, et poolte kokkuleppel lahkujatel peab olema õigus hüvitisele. Kahjuks muutis järgmine valitsus enne veel, kui esimesed inimesed hakkasid hüvitist saama, seda paragrahvi ja võttis neilt selle õiguse ära. Oli ka pikk vaidlus nende isikute kohtlemise üle, kes ise töölt lahkuvad – kas neil peaks olema õigus saada hüvitist või mitte. Tol hetkel sellist kokkulepet ei olnud, sest seda ei soovinud ükski tööturu osapool. Siit ka seda eelnõu kaitsnud ministri sõnavõtt ja seletus, sest tema lähtus teadmistest, et kokkulepped kehtivad.

Väga õige oli ka siin tehtud märkus selle kohta, et kas nüüd on siis kahe parempoolse erakonna mõtted muutunud? Aastal 2008 sõlmisid nad ju just sellise kokkuleppe. Väga õige! Tõesti, tollal, kui see leping sõlmiti, leidis koalitsioon, et kokkuleppeid peab täitma. Praegu on koalitsioon, kes leiab, et kokkuleppeid täitma ei pea.

Selle kokkuleppe kõige esimene punkt, mis tühistati, oli seesama maksemäär 1,5%. See klausel kirjutati sinna eesmärgiga, et kui uued hüvitised tõstavad töötuskindlustusmaks määra, siis ei tohiks see minna üle 1,5%. Selle punkti tühistas valitsus ise. Tühistas niimoodi, et meil pole suuremaid hüvitisi, nagu kokku lepiti, meil pole poolte kokkuleppel lahkujatel võimalust saada töötuskindlustushüvitist ja ka omal soovil lahkujatel mitte. Aga maksemäär on mitu aastat olnud 4,2%. No ei ole ju 1,5%! Kes seda rikkunud on? Kusjuures tookord selle maksemäära otsustamisel saavutati lõppkokkuvõttes tööturu osapoolte konsensus. Hakata nüüd selle arvuga mängima on minu meelest väga inetu.

Nüüd vabatahtlikust lahkumisest. Mul on olnud hea meel kuulda, austatud Riigikogu liikmed, et teie saatus on olnud selline, et teil ei ole tulnud käia töötukassas ennast töötusjajana kirja panemas, sest see on totaalne eba-professionaalsus, mida te siin üles näitate. Ei ole võimalik minna 1000-eurose kuupalga pealt ja lihtsalt võtta ennast töötukassas arvele ning loota, et nüüd teile hakatakse hüvitist maksta. Selline asi ei ole lihtsalt võimalik! Inimene peab olema aktiivne töötusjaja selleks, et üleüldse temaga tegeletaks, et talle neidsamu koondamise tõttu ette nähtud hüvitisi välja makstaks. See ei ole nii, et lihtsalt keegi on otsustanud mingisuguse summa eest aja maha

võtta. Sellist asja reaalses elus ei ole. Kümme aastat on näidanud, et tegelikus tööelus sunnitakse inimesi lahkuma ka omal soovil ja nii lepiti aastal 2008 kokku, et ka vabatahtlikud lahkujad peavad Eestis hüvitist saama. Seda lepet on vaja täita, sest – pange tähele! – need inimesed on selle eest oma raha juba maksnud. See on hüvitis, mille eest nad on tasunud kõrgema maksemäära alusel.

Veidi ka rahast. 2008. aastal sõlmiti kokkulepe, mis nägi ette võimaluse alguses suuremat hüvitist saada – see on 70% palgast – ja hiljem väiksemat osa ka poolte kokkuleppel ja omal soovil lahkujatel. Töötuskindlustus oleks omadega tulude ja kulude poolest tasakaalus olnud ka siis, kui maksemäär oleks olnud 4,2% – seesama, mis täna. Seda tööpuuduse juures 120 000 inimest. Kõik need kriisiaastad oleks suudetud tolle 4,2% juures kokkulepitud turvalisus tagada. Sellele rahale leidis valitsus teise eesmärgi ja see raha töötab praegu vales kohas. Seda ei ole töötuskindlustuseks kasutatud. Rääkida siin, et maksemäära alandamisega keegi võidab 200 eurot aastas – kulla sõbrad, see inimene, kes poolte kokkuleppel töölt lahku, kaotab 400 eurot kuus! Üks võidab 200 eurot aastas ja teine kaotab 400 eurot kuus. Mul on ettepanek, et komisjon tõsiselt mõtleks, kui ta eelnõusid esitab.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma palun kõnetooli Margus Tsahkna Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindajana!

Margus Tsahkna

Hea juhataja! Lugupeetud ametikaaslased! Vabatahtlikult töölt lahkumise hüvitise arutelu on viimased kuud avalikkuse väga terava tähelepanu all käinud ja üsna tihti on selle sisulise lahkamise asemel lähtunud emotsionaalsetest positsioonidest. Üks põhilisi väiteid selle seadusmuudatuse vastu on olnud see, et kunagi on midagi kokku lepitud ja seda lubadust tuleb täita, isegi kui see käib meie riigile üle jõu. On räägitud erinevatest arvutustest, aga suurusjärk on kõigile enam-vähem selge: selle konkreetse hüvitise võimaldamine läheks maksta umbes 32 miljonit eurot aastas. Täpset summat ei olegi võimalik välja arvutada, kuna sellist meedet ei ole Eesti Vabariigis kunagi varem olnud ja

me ei tea, kuidas võiksid tööturg, tööturu osapooled sellele meetmele reageerida.

On ka toodud välja erinevaid põhjuseid, mille pärast hakataks seda meetet kasutama. Üks väide on see, et võib-olla hakatakse seda meetet kasutama vääralt. Ehk siis tegelikult tööandjad, selleks et saada lahti oma tööjõukuludest, hakkavad koondamise asemel kokku leppima hüvitise saamises, kusjuures see kokkuleppimine käib sunniviisiliselt. See tõepoolest ei ole selle meetme eesmärk.

IRL juhtis juba siis, kui see meede kokku lepiti või õigemini seadusesse kirjutati, tähelepanu tõsiasi, et see ei pruugi olla meie riigile jõukohane meede. Me oleme väga raskest majandusseisust ja väga kõrgest tööpuuduse tasemest üle saanud ka ilma selle meetmeta. Ma tahan veel kord rõhutada, et see meede, vabatahtlikult töölt lahkumise hüvitise meede praegu Eesti Vabariigis ei kehti. See on seaduses ette nähtud järgmise aasta 1. jaanuarist. Seega kellelki ei võeta mitte midagi ära.

Eraldi tahaks ka veel meelde tuletada, milles kokku lepiti. Delegatsioonide kokkulepe, mis sõlmiti 23. aprillil 2008, sisaldas väga konkreetselt sõnastatud punkte, mis puudutasid uut töölepingu seadust: ümberkorralduste tulemusena ei tõuse töötuskindlustusmaks tööandjale ja töötajale kokku üle 1,5% taseme, riik ei rahasta täiendavalt avalik-õiguslikku isikut. Samuti lepiti kokku, et töötuskindlustushüvitise saajate ringi laiendamise ja hüvitise suuruse mõju analüüs viiakse läbi kolme aasta möödumisel ümberkorralduse jõustumisest. See kõik puudutas uue töölepingu seaduse jõustumist ja selle lisapunkte. Sellele kokkuleppele on alla kirjutanud kõik tööturu osapooled ja valitsuse esindajad. Nii et seda võiks meelles pidada, milles täpselt kokku lepiti.

IRL aga on seda konkreetset küsimust arutanud ja meil on õiguskomisjonile ettepanek enne teist lugemist läbi viia sisuline analüüs, mis puudutaks nende isikute ringi, kes on tööturul kõige haavatavamas seisus. Jutt on näiteks nendest inimestest, kes kasvatavad kodus üksi kuni kolmeaastast last või kellel on peres rohkem kui kolm last ehk siis paljulapselistest peredest ja üksikvanematest, samuti nendest, kelle peres on sügava või raske puudega inimene, kelle eest peab hoolitsema. Nende isikute ringi tuleks konkreetselt fikseerida, analüüsida, millise koormuse muudatus töötukassale

kaasa tooks, ja kaaluda, kas on võimalik nende isikute puhul kehtestada vabatahtlikult töölt lahkumise hüvitis alates 1. jaanuarist 2013. See on samm, mis tagaks just nimelt kõige haavatavamas positsioonis olevate isikute puhul meetme kirjas oleva põhieesmärgi täitmise. Ma loodan, et õiguskomisjon seda teeb ja et me kõik arutame seda sisuliselt, lähtudes Rahandusministeeriumi arutustest.

Ja kõige lõpuks ütlen ka välja IRL-i fraktsiooni seisukoha, mis puudutab ühiskonnas valitsevat õiglustunnet ja Riigikogu liikmete vabatahtlikult töölt lahkumise hüvitist. IRL-i fraktsiooni seisukoht on, et me peame üle vaatama ka oma vabatahtlikult töölt lahkumise hüvitised – kas on ikka õigustatud, et need kehtivad. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valdo Randpere, Reformierakonna fraktsiooni esindaja!

Valdo Randpere

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Ma alguses ei mõelnud, et võtan siin täna sel teemal sõna, aga mõned asjad jäid eelnenud diskussiooni käigus natuke südant kriipima.

Esiteks, üks küsimus, mida opositsiooni esindajad pidevalt tõstatavad ja mis käib õiguskomisjoni tegevuse kohta: kes algatas, miks algatas, mida algatas jne. Sama jutt käis kollektiivlepingu seaduse muutmise kohta: kes seda tegi, kelle initsiatiiv ja kes kirjutas. Ma tuletan meelde, et kollektiivlepingu seaduse muudatuse me tegime seetõttu, et see oli vastuolus Eesti Vabariigi põhiseadusega. Töölepingu seadust me muudame sellepärast, et see on lihtsalt Eesti riigile üle jõu käiv luksuslik meede, millel ei ole tegelikult praktilist tähendust. Ja nagu eelkõneleja juba ka nimetas: see ei ole mingi praegu kehtiv meede, mille me kellelki ära võtame.

Samamoodi küsiti, mida õiguskomisjon järgmisena tegema hakkab. Ma arvan, et järgmisena tuleb perekonnaseadus. Me hakkame muutma perekonnaseadust, mis puudutab puudega inimeste hooldamist ja mille kohta on tekkinud küsimused, kas see on ratsionaalne, kas see on äkki liiga keeruline, liiga bürokraatlik. Mõtlen kogu seda süsteemi, mis praegu kehtib.

Samas on tõstatatud küsimus, kas siis eelnevad kokkulepped midagi ei tähenda. Samad kokku leppinud inimesed tulevad ja muudavad neid?! Ma siiski arvan, et ei ole päris samad inimesed. Ma küll ei tea, kui palju näiteks õiguskomisjonis on neid liikmeid, kes olid ka eelmises koosseisus. Aga mul on tekkinud selline kõhklus, et üks osa teie probleemist, kes te protesteerite väga nende muudatuste vastu, on see, et te olete liiga kaua Riigikogus olnud. Inimesed, kes on 20 aastat istunud Riigikogus, on võib-olla kaotanud kontakti tegelikkusega. Mina tulen päris elust, ma tulen päris ettevõtlusest ... (Aplaus.) Aitäh! Ma tulen ettevõtlusest ja mul on tegelikult ka seesama küsimus, mis siin on üles kerkinud. Mõni väidab kohe täiesti kindlalt, et vabatahtlik lahkumine ei ole kunagi vabatahtlik, see on alati sunniviisiline, teised heidavad sellele väikese kahtlusevarju. Ma olen väga paljudel juhtudel inimestega kokku leppinud, et nad lahkuvad poolte kokkuleppel töölt. Kui see on olnud minu initsiatiiv, olen ma alati ka inimestega kokku leppinud, et ma maksan neile kolme kuu palga, ja ma eeldan, et sama loogika kehtib igal pool mujal. Ma ei näe põhjust, miks Eestis töötavad inimesed peaksid aktsepteerima sunnitud lahkumist vabatahtliku lahkumise sildi all. Neil ei ole vaja seda teha.

On ka räägitud argumendist, et kuna töötuskindlustusmaks on praegu suur, siis võiks selle rahaga katta vabatahtliku lahkumise hüvitise. Tegelikult kehtib siin sama loogika, mida eespool tsiteeritud Riigikogu kolleeg kümme aastat tagasi rääkis maja põletamisest. Ta ütles, et kui sa ikka ise maja ära põletad, siis sel juhul kindlustus sulle seda ei korva. Kas loogika peaks olema selline, et kui kindlustusmaksed kasvavad, siis makstakse see sulle kinni, kui oma maja maha põletad? Ei ole päris nii!

Kõige lõpuks veel üks mõte: kogu see diskussioon kisub täna ikkagi sinna kanti, et te, eriti opositsiooni esindajad, unustate ära kaks kategooriat inimesi. Esiteks need, kes töötavad, ja teiseks need, kes tööpoolest on sunnult töötanud. Te tahate kaitsta ainult neid inimesi, kes on vabatahtlikult töölt lahkunud ja ise oma valiku teinud. Mina leian küll, et me ei pea väga kaitsma neid, kes oma maja ise maha põletavad. Kaitseme neid, kellel tõesti on häda käes, kes on olnud kuidagi sunnitud töölt lah-

kuma, samuti neid, kes töötavad ja tänu sellele otsusele, nagu öeldud, hakkavad saama aastas keskel läbi 200 eurot rohkem kätte. Ma arvan, et see on Eesti tööinimestele tähtsam kui see, et me toetame luksuslikke tööturismi meetmeid. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Sellega on läbirääkimised lõppenud.

Riigikogu juhatusel on laekunud kaks ettepanekut. Esimene on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, kes teeb ettepaneku töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu 180 peale esimest lugemist tagasi lükata. Teine on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepanek ja kõlab nii: "Teeme ettepaneku lükata eelnõu 180 SE esimesel lugemisel tagasi." Me peame need ettepanekud läbi hääletama. Käsitän neid ühe ettepanekuna, mida hääletame korraga. Alustame hääletamisprotseduuri ettevalmistamist.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Keskerakonna fraktsiooni ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepaneku seaduseelnõu 180 peale esimest lugemist tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 38, vastu 49 rahvasaadikut, erapooletuid ei olnud. Seega ei leidnud ettepanek toetust. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu esimene lugemine lõpetada. Määrän eelnõu 180 muudatuse ettepanekute esitamise tähtajaks 3. aprilli kell 16. Esimene lugemine on lõppenud.

3. Sotsiaalhoolekande seaduse § 22² täiendamise seaduse eelnõu (169 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud sotsiaalhoolekande seaduse § 22² täiendamise seaduse eelnõu 169 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Lugupeetud istungi juhataja! Head ametikaaslased! Tutvustan teile Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud sotsiaalhoolekande seaduse § 22² täiendamise seaduse

eelnõu. See on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni kolmas katse tagada universaalse lapsetoetuse jõudmine ka nende perede lasteni, kes seda kõige enam vajavad, lasteni, kes elavad süvavaesuses. Nimelt algatasime samasisulise eelnõu eelmises Riigikogu koosseisus 2009. aastal, selles koosseisus 2011. aasta sügisel ja nagu näete, olen täna taas sellega teie ees.

Head kolleegid! Lasteombudsmani ülesannetes õiguskantsleri ülevaates on selge sõnaga öeldud: "Laste vaesuse leevendamine peaks olema riikliku tähtsusega küsimus." Laste vaesus on suur probleem ja ühiskonna kestlikkust ohustav tegur, mille lahendamist ei tohi lükata tulevikku. Et lastel endil on vähe võimalusi oma olukorda parandada, on riigi kohustus toetada vanemaid laste kasvatamisel. Sedasama nõuab ka ÜRO lapse õiguste konventsioon. Vähe sellest, leevendamaks laste vaesust, tuleb tegutseda võimalikult kiiresti, et vähendada kahju, mida viimane kui üks ka aasta-paarine arenguauk kasvuaeg lapsele ja noorukile teeb. Pikka aega Tartu Ülikooli sotsiaalpoliitika dotsendina töötanud nüüdne Tartu abilinnapea Jüri Kõre kirjutas möödunud nädalal Tartu Postimehes: "Statistilises mõttes vaesust on Eestis viimase 15 aasta jooksul juba üsna ammendavalt analüüsitud. See sõna tekitab aga tõrke paljudes tavakodanikes ja tuntava erutus seisundi vähemalt 90 protsendis poliitikute. /.../ Tegemist on ühiskonda läbivalt mõjutava teemaga." Kurb on tõdeda, et vaid poolakad, leedulased ja lätlased on laste vaesuse vähendamisel meist kehvemad.

Austatud saalisviibijad! Sotsiaaldemokraatide eelnõu on koostatud eesmärgiga hoida riiklike peretoetuste seaduse alusel makstav lapsetoetus ja toimetulekutoetus lahus ehk teisisõnu, tagada lapsetoetuse jõudmine iga pere ni. Kahel korral pole valitsuserakonnad meie eelnõu tõsiselt võtnud. Loodan, et enam kui 63 000 last, kes elavad praegu absoluutses vaesuses või vaesusriskis, panevad ka valitsuserakonnad mõtlema ja seekord võetakse meie muudatusettepanekut väga tõsiselt. Isegi peaminister on Riigikogu infotunnis tunnistanud, et 61 euroga kuus pole võimalik toime tulla. Sama on tunnistanud nii Lastekaitse Liit kui teised laste õiguste eest seisvad organisatsioonid, samuti kohalikud omavalitsused.

Kui veidi ajalugu meenutada, siis on valitsus pannud kõigil kolmel korral sotsiaaldemokraatide muudatusettepanekule käe ette, tuues ettekäändeks kord ühe, kord teise põhjuse. On väidetud, et sotsiaaldemokraatide muudatusettepanek võtab emalt-isalt isu tööd otsida ja tööd teha ära. Seda isegi olukorras, kus meil oli üle 100 000 töötut – kui aastat 2009 meenutada. Veel on väidetud, et lapsetoetus arvatakse toimetulekutoetuse määramisel perekonna sissetulekute hulka kooskõlas toimetulekutoetuste üldise loogikaga. Valitsuse seisukohast võime lugeda, et kui lapsetoetust makstaks toimetulekutoetusele lisaks, siis võib see kaasa tuua olukorra, kus lastega peresid koheldakse toimetulekutoetuse määramisel erinevalt kui näiteks pensionäride peresid või puudega isiku peresid. Kumbagi valitsuse väidet ei saa aga korrektseks pidada. Nimelt on meil Eesti Vabariigis olemas veel üks seadus, ja see on riiklike peretoetuste seadus, mille eesmärk on tagada lastega peredele laste hooldamise, kasvatamise ja õppimisega seotud kulutuste osaline hüvitamine.

Head Riigikogu liikmed! Kuni 2005. aastani ei läinud riiklike peretoetuste seaduse järgi makstav lapsetoetus toimetulekutoetuse määramisel arvesse, ent sestpeale peetakse seda süvavaeste, mitte aga kõrgepalgaliste n-ö töiseks tuluks. Tollase muudatusega kaasnes toimetulekupiiri tõstmine 500 kroonilt 750 kroonile. Üks põhjendus oli tahtmine stimuleerida inimesi tööd otsima ja aktiivselt tegutsema, et töötada oleks kasulikum kui elada abirahast. Mõni aasta tagasi nulliti lisaks ära paljulapseliste perede toetused, ja seda jällegi mõistagi nendel, kes vajavad toimetulekuks hädasti abi. Niisiis on riiklikud peretoetused Eesti Vabariigis ainuüksi nende tarvis, kes iseendaga hakkama saavad. Nõrgimad pühkigu neist suu puhtaks.

Praegu oleme aga hoopis teises situatsioonis. Meie toimetulekupiir on ajale jalgu jäänud ja hädapärasemakski toimetulekuks kaugelt liiga madal. See ei vasta ka Euroopa sotsiaalharta nõuetele. Statistikaameti värskeimad andmed arvestavad üheliikmelise leibkonna elatusmiinimumiks, st absoluutse vaesuse piiriks 180 eurot inimese kohta kuus, süvavaesuse piir on 140 eurot inimese kohta kuus. Eesti on Euroopa Liidus saavutanud ühe suurima ebavõrdsusega riigi staatuse. Vaeseima ja

jõukaima detsiili tulude erinevus on meil üheksakordne. Rikkaim kümnendik on end suure hüppega teistest lahti rebinud, toimetulekutoetust saaval perepeal tuleb aga hakkama saada 76 euro ja 70 sendiga kuus, igale järgmisele pereliikmele, sh ka kasvueas lapsele on ette nähtud veidi üle 60 euro kuus. Sellest peaks jaguma toidu, riietuse, jalanõude ning muude kaupade ja teenuste ostmiseks, lihtsalt esmavajaduste rahuldamiseks. Võrdluseks toon minimaalse ostukorvi maksumuse, mis on praegu 77,58 eurot kuus.

Võib öelda, et laste käekäigu vormib meil suures osas vanemate rahakott ja perekonna kastikuuluvus. Laste kasvukeskkonnaga on seotud terve kompleks võtmeküsimusi, mis määravad nende arengu ja osalemise täiskasvanuna ühiskonnas. Vaesus tähendab lapsele piiratud õppimisvõimalusi ja sotsiaalseid kontakte, sageli terviseprobleeme, madalat enesehinnangut, sõltuvuskäitumise ohtu jne. Vaesust on meil viimaste aastate keerulistes majandusoludes juurde tulnud ja sellel taustal on teistest enam halvenenud just laste olukord. Suhtelise vaesuse andmete alusel on laste olukord aastatel 2008–2010 suhteliselt halvenenud ning laste vaesus ületab 2008. aastast nii keskmist kui täiskasvanute vaesuse näitajat. Seega on lapsed ülejäänud ühiskonnaga võrreldes palju halvemas olukorras, mida kajastavad nii absoluutse vaesuse kui vaesusriski näitajad. OECD 2010. aastal avaldatud Eesti sotsiaalprogrammide analüüs osutabki sellele, et seegi vähene, mis maksumaksja rahast perede toetuseks eraldatakse, jõuab päris heal järjel inimeste, mitte hädasti abi vajajate taskusse. Et säherdune absurd ära lõpetada, ongi Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon algatanud selle eelnõu.

Austatud kolleegid! Ärme unustame, et peretoetused on universaalsed toetused, mis tähendab, et toetusele on õigus nii jõukal järjel oleva kui puudust kannatava pere lastel. Laste kasvatamisega kaasnevad paratamatult kõigil peredel kulutused, millest väikese osa on võtnud riik enda kanda. Lastega pered on läbi aegade olnud kõige kaitsetum elanikkonnakiht ja seda näitab ka statistika. Eelnõuga tehakse ettepanek lõpetada toimetulekutoetuse rehendamisel lapsetoetuse arvamine perekonna sissetulekute hulka ja tagada lapsetoetuse jõudmine iga pereni.

Natuke ka statistikat. Sotsiaalministeeriumi andmetel oli möödunud aastal toimetulekutoetuse saajate hulgas kokku 7542 lastega leibkonda, kelle osas rahuldati 47 175 toimetulekutoetuse taotlust. Kui meil komisjonis tekkis küsimus, et need oleks justkui kõik töötute lapsed, siis kui me võtame keskmise toimetulekutoetuse saamise perioodi, siis on see kuus kuud, ja kindlasti kuuluvad siia väikesepalgalised, ütleme siis, miinimumpalka saavad emad, kes kasvatavad üksi lapsi ja peavad talvekuudel küsima toimetulekutoetust, et maksta küttearved ja katta muud kodukulud. Seda ma tahaksin IRL-i saadikutele südamele panna ja loodan, et seekord te toetate meid.

Nüüd seaduse rakendamise seotud kulu- tustest. Lapsetoetuse mitteamisemisel toime- tulekutoetuse hulka suurenevad Rahandusmi- nisteeriumi hinnangul toimetulekutoetuste kulud tänava 1,575 miljonit eurot. Nimelt on meie eelnõu kavandatud jõustuma 1. juulil ja 2012. aastal on toimetulekutoetusteks ette näh- tud riigieelarves 27 miljonit eurot. Möödunud aastal kulus toimetulekutoetusteks 23,80 mil- jonit eurot ja 2 miljonit jäi sellest üle. Võib öelda, et selle aasta esimesel poolel on ilmataat meiega olnud ja kindlasti jagub sellest 27 mil- jonist, et vähendada vaesust suuremas hulgas lastega peredes. Rõhutan veel kord: oluline on, et seaduse rakendamine vähendab sotsiaalset ebavõrdsust, lõpetades olukorra, kus univer- saalsed peretoetused sisuliselt ei jõua väikese sissetulekuga peredeni.

Austatud Riigikogu! Palun teil toetada Sot- siaaldemokraatliku Erakonna algatatud eelnõu! See oleks küll väike, aga ülimalt vajalik samm, et leevendada vaesust lastega peredes. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale küsimusi ei ole. Suur tänu, Heljo Pikhof! Palun kaasettekandeks kõnetooli sot- siaalkomisjoni esimehe Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Lugupeetud juhataja! Hea Riigikogu! Sot- siaalkomisjon arutas Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud sotsiaalhoole- kande seaduse § 22² täiendamise seaduse eel- nõu 169 teisipäeval, 13. märtsil. Komisjonis tutvustas eelnõu Heljo Pikhof kui algatava esindaja ja ma siin eelnõul pikemalt ei peatuks,

kuna Heljo andis juba väga pika ja väga põhjaliku ülevaate ning analüüsis eelnõu algatajate poolt vaadatuna. Arutelu oli päris elav, kuigi komisjon on seda konkreetset eelnõu arutanud juba mitu korda varem ja seda ka selles koosseisus. Uuemad teemad on seotud õiguskantsleri läbi viidud laste vaesuse uuringuga. Sotsiaalkomisjon on külastanud õiguskantslerit just nimelt selle teema arutelul ja see ongi uus statistiline informatsioon, mis me oleme saanud. Samuti arutati laiemalt seda, kas konkreetne eelnõu aitaks lastel vaesusest välja tulla või vajab see probleem komplekssemat lähenemist. Üldine arusaam oli, et see oleks üks võimalikke teid, mida on ka Sotsiaaldemokraatlik Erakond ette pannud.

Sotsiaalministeeriumi esindajad kinnitasid, et riik koostab 2013. aastaks vastavalt koalitsioonilepingule nn rohelist raamatut, mis käsitleks komplekselt kõiki laste- ja peretoetusi ning muid meetmeid, mis peavad aitama just nimelt lastel ja peredel oma eluga toime tulla. Samuti oli meil Vabariigi Valitsuse seisukoht, mille vastuväited ka eelkõneleja siin puldis nimetas. Vabariigi Valitsus seda eelnõu ei toetanud.

Komisjonis arutleti ka selle üle, kui suur on selle eelnõu maksumus. Eelnõu algatajate arvatuste järgi võiks selle maksumus juhul, kui see vastavalt algatajate ettepanekule seadusena 1. juulist ehk siis poole aasta pealt jõustatakse, tänavu olla 1,116 miljonit eurot. Rahandusministeeriumi arvatuste järgi oleks see kulu 3,15 miljonit eurot aastas ehk siis 1,75 miljonit eurot tänavu. Suurusjärgud on sarnased, kuigi mingi vahe on sees. Küsimus laiemalt oligi, kust see raha poole aasta pealt leida, juhul kui see seadus vastu võetakse.

Komisjon otsustas nõndamoodi: saata eelnõu täiskogu istungile esimesele lugemisele 20. märtsiks (otsus oli konsensuslik); teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (poolt 5, vastu 1, erapooletuid 0); muudatsettepanekute tähtjaks määrata 3. aprill 2012 (konsensuslik otsus) ja komisjonipoolseks ettekandjaks määrata komisjoni esimees Margus Tsahkna. Nii et komisjon soovib selle eelnõuga edasi tegelda. Selline oli meie otsus. Aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor, teie küsimus!

Eiki Nestor

Iga kulutus on vaja rahaga katta. Selle ettepaneku rahaga katmine ei olegi väga keeruline. Inimesed, kes poolte kokkuleppel töölt lahkuvad ega saa pärast mingit hüvitist, muutuvad väga suure tõenäosusega toimetulekutoetuse saajateks, kuna neil sissetulekut ei ole. Kui neile nüüd võimaldada töötuskindlustusest raha maksta, siis me saame kokku hoida toimetulekutoetuse raha ja päris kindlasti kas kogu vajalik summa või vähemalt väga suur osa sellest saab kaetud. Mis sa arvad sellest ettepanekust?

Margus Tsahkna

Aitäh, hea küsija! See on selline uus ettepanek. Ma ei tea, kui tõsiselt sa seda ettepanekut võtad, komisjon seda ei ole arutanud. Komisjoni otsus on selle eelnõuga edasi minna ja see menetlus võimaldab teha ka ettepanekuid, mida me kõik koos arutada saame, kaasates arutellu eri ministeeriumide spetsialistid, kes suudavad sinu ettepaneku konkreetsete arvude ja võimalike seaduslike lahendustega täita.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Sa rääkisid, et valitsus töötab järjekordselt välja mingisugust kompleksset lahendust, nagu neid paljudes sfäärides alati välja töötatakse. Kas sinu viide sellele tähendab seda, et pärast esimese lugemise lõpetamist pannakse see eelnõu kuskile riiulile ja siis jäädakse ootama valitsuse kompleksset lahendust, millal iganes see tulema ka ei peaks? Ja kui asjad hästi lähevad, siis kunagi tullakse taas selle juurde tagasi?

Margus Tsahkna

Hea küsija! Minu viide komplekssele lahendusele puudutas eelkõige laiemalt teemat, mis oli ka selle eelnõuga seoses komisjonis arutelul ehk siis laste vaesuse teemat, mille on omapoolse uuringuga ka õiguskantsler üles tõstnud. Asjaomased arvud selles on päris karmid, me peame seda tunnistama. Koalitsioonilepingus aga on kirjas punkt, et universaalsete laste- ja peretoetuste kõrvale peaks tekkima sihitatud toetussüsteem ning selle koosmõju

käsitlev analüüs koos ettepanekutega peakski tulema rohelise raamatu kujul.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh! Ma küsin sinu isiklikku seisukohta. Kas sa oled seda meelt, et sellele 61 eurole kuus tuleks liita nood 19 eurot ja et toimetulekutoetus ja lapsetoetus peaksid olema lahus? See leevendaks vaesust lastega peredes kohe praegu. Sellest rahast ei jagu isegi minimaalse toidukorvi jaoks – ma pean silmas 61 eurot. Milline on sinu seisukoht?

Margus Tsahkna

Hea küsija! Ma ei tahaks siin oma isiklike seisukohti väljendada, kuna ma olen komisjonipoolne ettekandja. Aga mu isiklik seisukoht on selline ja ma loodan, et te kõik jagate seda, et sellistest üksikutest meetmetest meil laste vaesuse probleemi lahendamiseks ei piisa. Võti peitub selles, milline on meie tööealiste inimeste tööhõive ja neile töö eest makstav palk – kas sellega saab toime tulla. Toimetuleku- ja kõikvõimalike teiste toetuste süsteemid peaks toetama seda, et need, kes ajutiselt – ma rõhutan: ajutiselt – on tööturult eemal, ning need, kes ei ole võimelised tööd tegema, saaksid oma eluga hakkama. Loomulikult see konkreetne eelnõu annaks neile raha juurde ja iga euro, mis nendele lastele iga kuu lisanduks, leevendaks nende vaesuses olemise raskust. Selles mõttes on tähtis iga euro, iga sent, mis juurde tuleb. Aga konkreetselt see eelnõu ei pruugi olla lõplik lahendus. Nagu sa ka ise ütlesid: see on üks väikeseid vajalikke samme.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heljo Pikhof, teine küsimus!

Heljo Pikhof

Ma loodan, et sa seda meedet siis ka toetad. Loomulikult ei ole see ainus ja ainuvõimalik abinõu. Lisaks sellele on veel terve rida muid asju, mis tuleb Eesti riigis teha. Eks me siis komisjonis näe, kuidas see eelnõu edasi läheb – kas seekord valitsuserakonnad arvavad, et lapsed peavad saama 61 euroga kuus hakkama, või arvavad, et see summa võiks olla 80 eurot. Roheline raamat tuleb aastate pärast ja

selleks ajaks on need lapsed juba suureks kasvanud, kes täna hädasti abi vajavad.

Margus Tsahkna

Hea küsija! Küsimus ongi, et kas ka 80 euroga hakkama saadakse. Kuid nagu ma ütlesin, iga euro on nendele inimestele abiks. Ja minu suhtumist näitab ka see, et komisjoni ettepanek on eelnõu esimene lugemine lõpetada ja sellega edasi minna. Minu suhtumine kajastub selles.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu ettekandjale! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek oli eelnõu 169 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määratud eelnõu 169 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 2012. aasta 3. aprilli kell 18.

Kolmas päevakorrapunkt on käsitletud.

4. Kodakondsuse seaduse § 32 muutmise seaduse eelnõu (164 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Liigume neljanda päevakorrapunkti juurde, selleks on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud kodakondsuse seaduse § 32 muutmise seaduse eelnõu 164 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mul on hea meel tutvustada teile Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud kodakondsuse seaduse § 32 muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu eesmärk on lahendada üks väga oluline probleem, mis on avalikkuseski palju tähelepanu pälvinud ning mille puhul ka õiguskantsler on algatajatele oma toetuse andnud, tunnistades kehtiva kodakondsuse seaduse § 32 põhiseadusega vastuolus olevaks.

Nimelt on ilmnunud mitmeid juhtumeid, kus inimestele anti kunagi ekslikult välja Eesti kodaniku pass või muu isikutunnistus, mida on ka korduvalt uuendatud, andes sellegagi isikule alust arvata, et ta on Eesti kodanik. Nüüd on järelkontrolli käigus esialgsed eksimused avastatud ning need isikud on kodaniku staatusest

ilma jäetud, sundides neid taotlema elamis-luba. See loomulikult rikub rängalt õigustatud ootuse printsiipi, raskendab nende inimeste igapäevaelu ning toob kaasa ka emotsionaalseid üleelamisi.

Eelmisel, 2011. aastal oli selliseid inimesi, kes kodakondsusest ilma jäeti, 33. Kokku on neid juba praegu üle 100 ning potentsiaalselt kindlasti tunduvalt rohkemgi. Õnneks on Siseministerium lõpuks jõudnud järeldusele, et niisuguse kodakondsuse äravõtmise menetluse saab peatada ning kodaniku dokumentide tühistamine selles kaasuses on eelnõu menetluse ajaks peatatud. Terve mõistus ja austus oma inimeste vastu peaks muidugi dikteerima, et kui riik on teinud sellise vea, siis tuleb leida viis olukorra lahendamiseks asjaomastele isikutele soodsas suunas. Kehtiva seaduse järgi saab kuni 1995. aastani tehtud ametniku vigu lahendada just sellisel viisil, et need inimesed tunnistatakse tagantjärele esimese passi saamise hetkest kodanikuks. Paraku ei võimalda seadus säärast kaalutusõigust pärast 1. aprilli 1995 välja antud dokumentide puhul. Sellise kuupäevalise kitsenduse praktilistest põhjustest on Siseministerium korduvalt rääkinud ja neist võib ju aru saada, et igasugune sisuline alus enne ja pärast 1995. aastat ekslikult passi saanud eristada puudub.

Käesoleva eelnõu eesmärk on luua seaduslik alus, mis võimaldaks pärast 1995. aastat tehtud ametniku vigu heastada ning anda tagantjärele kodakondsus nendele isikutele, kes on end siiani heauskselt Eesti kodanikeks pidanud ning täitnud Eesti kodaniku kohustusi. Paljud nendest on teeninud näiteks ka kaitseväs.

Nüüd paar sõna valitsuse seisukohast käesoleva eelnõu suhtes. Valitsus toetas seda eelnõu ning tõi välja vajaduse täiendada õiguselguse suurendamiseks selle rakendussätteid. Algatajad on selle arvamusega nõus ja soovivad ka ise eelnõu kahe lugemise vahel olulistes punktides täiendada. Näiteks on mõni isik, kes on passist ilma jäänud, olnud vahepeal sunnitud astuma teise riigi, reeglina Venemaa Föderatsiooni kodakondsusesse. Kui me selle inimese tagantjärele Eesti kodanikuks loeme, tekib topeltkodakondsuse probleem, mille lahendamiseks on vaja ette näha kindel rakendussäte. Ehkki isikuid, keda see eelnõu puudutab, on suhteliselt vähe, kaasneb sellega olu-

line mõju inimeste elukorraldusele, mistõttu tuleks hoolikalt läbi mõelda kõikvõimalikud juhtumid, et eelnõu täidaks igati oma eesmärki ja kõikidele nendele sajale või natuke rohkemale inimesele riigi tehtud ülekohus heastataks. Ühe võimaliku seadusaugu oleme juba ühe Eesti ametkonna märkuse peale ka ära parandanud. Nimelt on minu ettepanekul eelnõu esitatud esimesele lugemisele muudetud kujul. Erinevus on küll ainult ühes sõnas, kuid selle puudumine võiks rakenduspraktikas tõsisid probleeme tekitada.

Lõpetuseks tahan veel öelda paar sõna valitsuse kohta. Minu meelest on absurdne, et on võimalik olukord, kus ministeriumile on probleem tükk aega teada, ent selle lahendamiseks ei võeta midagi ette enne, kui rahvasaadik Ossinovski eelnõu kirjutab või õiguskantsler ametliku ettepaneku Riigikogule teeb. Vahepeal aga ei ole need sada inimest kindlasti Eesti Vabariiki rohkem armastama hakanud. Tulevikus ootaks Siseministeriumilt sellistes küsimustes proaktiivsemat lähenemist.

Head kolleegid! Loodan, et me suudame seda eelnõu kiiresti ja konstruktiivselt menetleda ning ülekohtuse praktika oma kaaskodanike suhtes lähiajal lõpetada. Aitäh!

Asesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ettekandjale on küsimus. Palun, Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Mul on olnud ka samasuguse kaasusega tegemist ja ma pole neile meie ametnikelt tervemõistuslikke vastuseid saanud. Nii et küsimus ei ole ainult konkreetsetes juhtumid. Mis te arvate, mida peaks ette võtma, et meie ametnikkond hakkaks nende kompetentsi kuuluvate küsimuste lahendamisel lähtuma sellest, mis on parem kodanikule, mitte sellest, mis on lihtsam neile?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Ma ei ole avaliku halduse ekspert. Aga kui õiguskantsler seda probleemi meile siin Riigikogus tutvustas, viitas sellele samale probleemile ka Andres Anvelt, öeldes, et ametnikkond võiks nii seadusandlusele üldse kui ka oma kompetentsivaldkonnas olevate probleemide lahendamisele loovamalt läheneda, seades sihiks, et inimeste mured saaksid võimali-

kult efektiivsel viisil lahendatud. Tõenäoliselt oleks nii mõneski ministeeriumis vaja ka poliitilist suunist selleks, et ametnikud natukene aktiivsemalt selliste asjadega tegeleksid. Aga kuidas see konkreetselt garanteerida, selles osas ma jään vastuse võlgu.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Jevgeni Ossinovski! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Andrei Korobeiniku!

Andrei Korobeinik

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Põhiseaduskomisjon arutas eelnõu 164 oma korralisel istungil 13. märtsil aastal 2012. Eelnõu arutamisel osalesid külalisena eelnõu algataja esindajana Jevgeni Ossinovski Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonist ning Vabariigi Valitsuse esindajatena Siseministeeriumi ning Politsei- ja Piirivalveameti ametnikud. Ka Vabariigi Valitsus oli saatnud oma arvamuse eelnõu kohta, mis oli toetav. Arutelu oli hästi põhjalik. Eelnõu algataja esindaja mainis, et eelnõu eesmärk on lahendada probleem, millele oma ettepanekuga nr 13 juhtis tähelepanu õiguskantsler ning millega Riigikogu nõustus. Algataja esindaja andis eelnõu eesmärkidest ja sisust põhjaliku ülevaate, ma ei hakka sellel pikemalt peatuma. Vabariigi Valitsuse esindaja ütles, et valitsus küll toetab eelnõu, kuid soovib sellele selguse huvides lisada ka rakendussätteid, et tagada isikute õigusliku seisundi muutmine ühest konkreetsest kuupäevast.

Hea kolleeg Ossinovski juba rääkis puldist mitmest arutatud probleemist, aga neid probleeme oli rohkemgi. Arutelu lõpus tegi eelnõu algataja esindaja ettepaneku esitada eelnõu esimesele lugemisele muudetud kujul, teha eelnõu teksti viimasesse ossa täiendus ning lisada sinna sõna "teadvalt", nii et jutt oleks teadvalt valeandmeid sisaldavatest dokumentidest. Komisjon nõustus selle ettepanekuga.

Lõpetuseks tegi komisjon järgmised otsused: saata eelnõu täiskogu istungi päevakorda 20. märtsil 2012, määrata eelnõu ettekandjaks Andrei Korobeinik, teha ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 11. aprill 2012 kell 18 ehk siis 15 tööpäeva. Kõik otsused olid tehtud konsensusena.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek oli eelnõu 164 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrata eelnõu 164 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 11. aprilli kell 18.

Head kolleegid! Täna päevakord on ammendunud. Soovin kõikidele kaunist esimest kevadpäeva! Nägemist!

Istungi lõpp kell 12.28.

Istungi kestus 2 tundi ja 28 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

III ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 21. märts 2012

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Euroopa Liidu fiskaallepe
2. Omaste hooldajate probleemid
3. Valimisea langetamine
4. Tööseadused

Istungi rakendamine

1. Karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (140 SE) kolmas lugemine
2. Jäätmeseaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu (155 SE) kolmas lugemine
3. Rahvusvahelise Taastuvenergia Agentuuri (IRENA) põhikirja ratifitseerimise seaduse eelnõu (163 SE) teine lugemine
4. Rahvusvahelise raudteeveo konventsiooniga ühinemise seaduse muutmise seaduse eelnõu (160 SE) teine lugemine
5. Puuetega inimeste õiguste konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu (161 SE) teine lugemine
6. Hasartmänguseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (88 SE) teine lugemine
7. Liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu (182 SE) esimene lugemine
8. Maagaasiseaduse ja majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu (166 SE) esimene lugemine
9. Parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta ratifitseerimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (177 SE) esimene lugemine
10. Eesti Vabariigi ja Moldova Vabariigi vahelise sotsiaalkindlustuslepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu (189 SE) esimene lugemine
11. Keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu (187 SE) esimene lugemine
12. Kaitseliidu seaduse eelnõu (190 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud peaminister ja valitsusliikmed! Alustame tänast infotundi. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 46 Riigikogu liiget, puudub 55.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, regionaalminister Siim Valmar Kiisler ja sotsiaalminister Hanno Pevkur.

1. Euroopa Liidu fiskaallepe

Esimees Ene Ergma

Alustame esimese küsimusega. Palun, kolleeg Viktor Vassiljev, küsimus peaminister Andrus Ansipile!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Austatud peaminister! 2. märtsil allkirjastasid Euroopa Liidu liikmesriigid nn fiskaalleppe. Et Riigikogu liikmed on kirjaoskajad inimesed, said nad sellest lehtedest lugeda. Ka Euroopa Liidu asjade komisjon on vist asja arutanud, aga saalis pole sellest mingit juttu olnud. Nagu me aru saame, on asja eesmärk see, et riikide eelarved oleksid tasakaalus. Aga siin on väga erinevad näitajad. Leppes räägitakse ühekordsete mõjudega korrigeeritud ning majandustsükliga kohandatud eelarvepuudujäägist. Vabandust, ma pean seda paberilt lugema! Meie oleme siin kogu aeg rääkinud mingist 5%-st, aga lepingu järgi ei tohi olla rohkem kui 0,5%. Palun selgitage meile, kuidas Eesti eelarvedefitsiit nendesse piiridesse mahub!

Andrus Ansip

Aitäh! Vägagi mahub. Mul on kahju, et te ei ole jälginud ajakirjanduses avaldatut. Ajakirjanduses on fiskaallepingust väga palju kirjuta-

tud. Meie ei ole rääkinud mitte 5%-st, vaid 3%-st. 3%-lisest defitsiidist on meil põhjust ka edaspidi rääkida, sest Euroopa stabiilsuse ja kasvu pakti järgi ei tohi eelarvedefitsiit ületada sedasama 3% SKT-st. Kui me nüüd räägime fiskaalpeingu 0,5%-lisest defitsiidist, siis me räägime struktuurset defitsiidist. Struktuurne defitsiit erineb nominaalsest defitsiidist selle poolest, et tsükli mõjud on elimineeritud ja ühekordsete faktorite mõjud on samamoodi elimineeritud. Põhimõtteliselt võib esineda olukord, kus 3% nominaalset defitsiiti kirjeldab sedasama majandusolukorda, mida kirjeldab 0,5% struktuurset defitsiiti. Nominaalne defitsiit on kiirelt jälgitav, struktuurse defitsiidiga on aga nii, et põhimõtteliselt saab alles tagantjärele öelda, kas seda oli või ei. Struktuurse defitsiidi määramine on ajaliselt raskendatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Viktor Vassiljev, esimene täpsustav küsimus!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra peaminister, selle suurepärase selgituse eest! Teie kirjutasite alla, teie teate paremini. Meie siin asja arutanud ei ole. Aga fiskaalpeingu puhul on räägitud ka automaatsetest sanktsioonidest. Millised need sanktsioonid leppe rikkumise korral võiksid olla ja kas me ei võta siin endale jälle suuri riske nagu Kreeka abipaketiga? Me saame sellest lepingust kindlasti teatud kasu, aga on ka riske. Kas see kasu ületab alati riskid, mis on sellega seotud? Kuivõrd tõenäoline on, et me võime sattuda sanktsioonide alla? On ju olukordi, kui on mõistlik lasta eelarve rohkem või vähem defitsiiti. See on siiski meie sisemine asi, mille üle peaksime otsustama meie, mitte niivõrd Euroopa Liit. Millised need sanktsioonid on?

Andrus Ansip

Aitäh! Eelarve laskmine teatud piiridest suuremasse defitsiiti ei ole kindlasti mõistlik. Ükskõik kui tugevad sanktsioonid on väike kahju, võrreldes selle tagajärje raskusega, mis tekib ülemäärase defitsiidi tõttu. Aga need automaatselt rakenduvad sanktsioonid on kindlasti vajalikud selleks, et kõik riigid juba kokkulepitud reeglitest kinni peaksid. Meil on stabiilsuse ja kasvu pakt, kus on ilus eesmärk, et

defitsiit ei tohi olla suurem kui 3% SKT-st ja valitsussektori võlakoormus ei tohi ületada 60% SKT-st. Kuid nende nõuete täitmise tagamiseks ei ole olnud mingeid sanktsioone. Jah, on olnud ülemäärase eelarvedefitsiidi menetlus, aga Lehman Brothersi pankrotiga alanud finantskriisi vältel on Euroopa Liidus olnud ainult kaks riiki, kelle suhtes pole seda ülemäärase defitsiidi menetlust alustatud. Need riigid on Eesti ja Rootsi. Meil on ühine raha euro. Viimased kolm aastat on meile tõestanud, et seda ühist raha peab toetama ka liikmesriikide eelarvepoliitika. Ei saa olla nii, et mõni riik võtab mõõdutundetult laenu, ilma et ta oleks suuteline laenu tagasi maksma, ja tekitab sellega teistele riikidele suuri probleeme.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Viktor Vassiljev, teine täpsustav küsimus!

Viktor Vassiljev

Aitäh! Hea peaminister! Meil on ühine raha, meil on ühine maailmajagu Euroopa, kus elab üks rahvas – eurooplased. Kas nüüd ongi nii, et Euroopa Liit jätab Eesti parlamendi otsustusprotsessist välja ja kirjutab meile ette, milline peab meie eelarve välja nägema? Seda öeldakse meile täna, homme võib-olla öeldakse, millised peavad olema meie kaitsekulutused, ülehomme aga kirjutab Euroopa Liit meile ette, milline lipp peab Eesti kohal lehvima. Parlament on ikkagi otsustusprotsessist väljas. Kas meie, parlamendiliikmed, peaksime igal hommikul, kui tööle tuleme, vaatama, milline lipp parasjagu Pika Hermannini tornis lehvib?

Andrus Ansip

Teie paralleelid lipuga on täiesti kohatud. Jah, võib vastata tõele, et teie olete kogu aeg otsustusprotsessist väljas olnud, aga see on teie isiklik probleem. Eesti parlament on Euroopa kontekstis olnud kogu aeg otsustusprotsessis sees ja langetanud otsuseid, lähtudes tervest mõistusest. Kõik langetatud finantspoliitilised otsused mahuvad ka fiskaalpeingu raamidesse. Fiskaalpeingu ei kitsenda mitte mingil määral meie tegutsemisvabadust, kui me kavatsime ka edaspidi jätkata tervemõistustlike otsustega. Küll aga hakkaksid need raamid ohustama neid inimesi, kes tahavad meie riiki ebamõistlikult suurte laenude võtmisega huka-

tusse juhtida. Sel juhul hakkaksid need piirid, mida sätestab ka fiskaalleeping, kindlasti ahista-ma. Aga ma loodan, et Eesti Vabariigi Riigi-kogus ei ole selliseid inimesi, keda need reeg-lid peaksid taltsutama hakkama. Viimase kahe-kümne aasta jooksul oleme alati saanud hak-kama tervemõistustlike eelarvepoliitiliste otsus-tega. Meie oleme viimase kriisi ajal olnud üks kahest riigist, kelle suhtes pole ülemäärased defitsiidi menetlust alatatud. Loodan, et nii jätkub ka tulevikus.

Esimees Ene Ergma

Nüüd, head kolleegid, saab esitada viis ko-hapeal registreeritud küsimust. Alustame kol-leeg Heimar Lengist.

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud esineja, härra peaminis-ter! Te selgitasite neid probleeme hästi ja minu meelest arusaadavalt, aga kuna rahvasaadiku-tel siin saalis on selle asja kohta palju küsimu-si, siis tundub, et neid teemasid oleks võinud ka varem rohkem siia saali tuua. Euroopas ot-sustatakse ikkagi väga palju asju meie eest juba ära, teie käite lihtsalt allkirja andmas. Võib-olla peaks hakkama mõtlema Eestis par-lamendi optimeerimisest, mingisugusest poli-iitilisest reformist, võib-olla tuleks Eestis hakata parlamendi rolli muutma? Äkki polekski tarvis iga nädal koos käia? Rahvas on niigi mures, et meid liiga palju on. Kui otsustamine on läinud Euroopasse, siis äkki me peaksime ka koha-peal natuke midagi reformima?

Andrus Ansip

Kas teie olete ülekoormatud või alakoorma-tud, seda mina sellest kõnepuldist hinnata ei võta, jäägu see teie ja teie valijate hinnata. Nagu juba eelmisele küsimusele vastates sai öeldud, Eesti riik on kogu aeg langetanud ot-suseid tervest mõistusest lähtudes. Ma loodan, et selline otsuste langetamine jätkub Riigikogu saalis ka tulevikus. Ma ei leia, et kooselu reeg-lite järgimine, mis meie puhul tähendab eba-mõistlike, võib öelda, et ka hullumeelsete ot-suste langetamise piiramist, oleks kuidagimoo-di meie jaoks vastuvõetamatu. Ammugi ei saa öelda, et see riigi suveräänsust riivaks. Esime-ses küsimuses nimetati kaitsekulutusi. Me ole-me ju oma partneritega kokku leppinud, et kõik NATO liikmesriigid investeerivad riigi-

kaitsesse 2% SKT-st. Meie jaoks on see olnud arukas, mõistlik kulutuste tase. Lähtudes sellest eeldusest, et me hakkame kulutama 2% SKT-st riigikaitsele, me otsustasime liituda NATO-ga ja meie partnerid võtsid meid sinna ka vastu. Ma ei pea võimalikuks pärast seda, kui meid on klubi liikmeks võetud, öelda lahti klubi liikmeks saamise eelduseks olnud tingi-musest. Täpselt sama käib Euroopa Liidu koh-ta. Me oleme kokku leppinud, et me järgime stabiilsuse ja kasvu pakti nõudeid. Ma ei pea võimalikuks nendest lahti öelda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Härra peaminister! Fiskaalleeping on alla kirjutatud ja on juba teada, et teatud riigid ei suuda selle lepingu tingimusi täita. Mis näiteks saab sellel aastal Hispaaniast? Kas rakendatakse täielikult neid sanktsioone, mis lepingus on ette nähtud?

Andrus Ansip

Aitäh! Ajakirjanduslikke spekulatsioone Hispaania üle on olnud, aga mina saan kinni-tada seda, mida on ülemkogul väitnud Hispaania peaminister: Hispaania kavatses järgida kõiki fiskaalleepingust tulenevaid nõudeid. Ma võin öelda ka seda, et ei mina ega minu kollee-gid ei ole valmis vahetult pärast eelarvereeg-lites kokkuleppimist tegema mõnele riigile erandeid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arto Aas!

Arto Aas

Aitäh! Austatud peaminister! Fiskaalleepe allkirjastamine on kindlasti positiivne samm ja reeglitest tuleb kinni pidada. Aga me teame, et Euroopa Liidu üks eelarveperiood on lõppe-mas ja teine algamas. Mul tekkis lihtsalt küsi-mus, kas Euroopa Liidu kui institutsiooni eel-arve on tasakaalus ja kas on ohtu, et see kunagi defitsiiti langeb. Milline on Euroopa Liidu eelarveloogika?

Andrus Ansip

Euroopa Liidu enda eelarveloogika on tasa-kaalus eelarve loogika. Kui mõne eelarves ette

nähtud kuluartikli vahendid jäävad kulutamata, siis liikmesriigid neid summasisid lihtsalt sisse ei maksa. Kunagi lepiti Berliinis kokku, et Euroopa Liidu eelarve maht võib olla 1,24% rahvuslikust kogutulust. See on maksimummäär, aga tegelikkuses ei ole ühelgi aastal saavutatud isegi 1% taset. Liikmesriikides on olnud vahendite kasutamise nii palju probleeme, et ühelgi aastal ei ole suudetud kokkulepitud mahus kulutusi teha. Nii et Euroopa Liidu kui terviku eelarve defitsiiti ei lähe.

Esimees Ene Ergma

Viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Priit Toobal.

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud peaminister! Ma tükk aega kaalusin, kas ma küsin seda küsimust ja kas ma küsin teilt nõu. Te heitsite minu kolleegile Vassiljevile ette, et ta ei ole jälginud fiskaalpepe küsimuse käsitlemist ajalehtedes ega endale asja meedia kaudu selgeks teinud. ACTA puhul te väitsite, viidates eriti Õhtulehele, et ajalehti ei tasu lugeda, sest need niikuinii valetavad. Ma küsin teilt nõu: missugust meediakanalit tuleks jälgida, et saaks teada tõde, kas Postimeest, Eesti Päevalehte, Õhtulehte või hoopis Kesknädalat?

Andrus Ansip

Kahe viimase puhul ei ole ma hea nõuandja, sest ma ei ole nende regulaarne lugeja, minu silme ette on väga harva nendest väljaannetest mõni artikkel sattunud. Kahte esimesena nimetatut tasuks kindlasti jälgida, aga kõige parem oleks, kui te jälgiksite Euroopa Komisjoni kodulehekülge ja ammutaksite informatsiooni sealt. Kui ACTA-st rääkida, siis ma arvan, et kõik inimesed oleksid võinud juba 2010. aasta aprillis lepingu terviktekstiga tutvuda. Siis oleks hulk küsimusi olemata jäänud. Ka väga rumalaid hirmutamisi ei oleks olnud, kui need inimesed, kes ennast tohututeks IT-gurudeks peavad, oleksid näinud natuke vaeva ja selle lepingu teksti läbi lugenud, enne kui emotsioonid purskuma hakkasid.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Omaste hooldajate probleemid

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Helmen Kütilt sotsiaalminister Hanno Pevkurile.

Helmen Kütt

Aitäh, proua juhataja! Austatud sotsiaalminister! Eile tähistati ülemaailmset sotsiaaltöö päeva, on aga väga palju inimesi, kes seda rasket tööd teevad kaksikümend neli tundi ööpäevas ja seitse päeva nädalas, kuid nad ei ole sotsiaaltöötajad, vaid nad hooldavad omakseen. Minu küsimus on ülisuure hooldusvajadusega laste hooldajate, tavaliselt emade probleemide kohta. Praegu on olukord selline, et kui kas hooldaja või lapse terviseseisundi tõttu peaks osutama vajalikuks taotlema asutushoolduse riiklikku finantseeringut, sest perel või omavalitsusel ei ole võimalik kalli hoolduskoha eest tasuda, siis on ainus võimalus kohtu kaudu hooldaja hooldusõigust piirata või see õigus peatada. Kas teie meelest oleks mõistlik seadust täiendada nii, et ülisuure hooldusvajadusega laste hoolduse maksaks kinni riik ja otsuse teenuse vajalikkuse kohta teeks pädev meeskond, mitte aga kohus, nagu see toimub praegu?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Teema on kindlasti äärmiselt oluline. Kui seda vaadata ka eilse ülemaailmse sotsiaaltöö päeva valguses, siis tuleb öelda, et muresid ja mitmesuguseid mõtteid on siin palju. Kui asja sisust rääkida, siis tegelikult on meile ju teada, et see, mida on ka avalikkuses kirjeldatud omaste hooldajate n-ö ainsa õlekõrrena, on tegelikult otsitud väljapääs. Ma kindlasti ei kiida heaks seda võimalust, et peab minema kohtu kaudu oma lapsest loobumise teed, et saada talle koht riiklikus hooldusasutuses. Esmatähtis on ikkagi see, et need inimesed, kes vajavad abi, kes iga päev oma lapsi või ka täiskasvanud pereliikmeid hooldavad ja nende eest hoolitsevad, saaksid vajalikul määral tugiteenuseid. Selle üle käib Sotsiaalministeeriumis tõsine mõttevahetus. Selle aasta jooksul me püüame vaadata just kitsamalt perekonnas hooldamist, seda, kas ja kuidas me saaksime perekonnas hooldamisega edasi minna. Järgmise aasta lõpuks peaks olema valmis laiem asendushoolduse kontsept-

sioon. Need on ministeeriumi tegevused, aga ma usun, et ka küsija teab väga hästi kõiki muid võimalusi, mis tegelikult on vanemal olemas, et saada oma lapse hooldamiseks riigilt lisatuge. Neid on ka meedias kirjeldatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt, esimene täpsustav küsimus!

Helmen Kütt

Aitäh! Sotsiaalhoolekande seaduse § 25² kohaselt ei tohiks ema, kellelt kohtu otsusega on võetud ära vanema õigused või kellel neid õigusi on piiratud, töötada näiteks lasteasutuses ehk lasteaiakasvatajana või veel mingis ametis, mis tähendab tööd lastega. Vajadus sellise kohtuotsuse järele võib aga tuleneda ju terviseseisundist, sellepärast mindi kohtusse ja taotleti vanema õigustest loobumist. Kas teile ei tundu, et §-s 25 võiks teha muudatusi, et mitte veel kord karistada neid vanemaid, kellel on selline haridus, et nad võiksid töötada lasteaiakasvatajana?

Hanno Pevkur

Aitäh mõtte eest! Ma ütlen veel kord, et see, et vanem peaks minema kohtusse oma vanema õigustest või kasvatusõigustest loobuma sel eesmärgil, et tema laps saaks riigi rahastatud asendushooldusteenuse, ei ole üldse väga hea tee. Pigem tuleks ikkagi otsida ja leida võimalusi, et vanematele jääksid vanema õigused alles ning nad saaksid siiski ühiskonnaelus ja tööelus normaalselt kaasa lüüa. See peaks olema õigem tee. Vanemad on praegu kasutanud kohtusse minemise võimalust. Riigil tuleb aga arvestada, et seadus peab olema universaalne ja seda peab saama ühtemoodi kohaldada kõikidele vanematele. Muidu peaks hakkama seaduses tegema väga kitsaid erandeid väga kitsale isikute ringile. Näiteks, kui sügava või raske puudega lapse emalt on võetud ära vanema õigused, siis tema võiks töötada lapsehoidjana. Ma pigem ei hakkaks seda kitsast erandit seadusesse tooma, vaid lahendaksin asja ikkagi sedapidi, et neile emadele ja isadele, kes vajavad abi, oleks see abi tagatud kas tugiteenuste, koduõenduse, koduhoolduse, hooldusravi või muude võimalustega, mis olemas on. Teatavasti pakuvad ka asenduskodud juba mõnda aega nn intervallteenust, et vane-

mad saaksid igapäevarutiinist välja. Aga selle teenuse osutamine on tihtipeale jäänud kas omavalitsuste või riigi rahapuuduse taha. Nii see on.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt, teine täpsustav küsimus!

Helmen Kütt

Aitäh! Härra minister! Minu esimene küsimus oligi ajendatud just sellest, et kui seda otsust ei langetaks kohus, vaid pädev meeskond, siis ei oleks ka seda piirangut vaja. Aga minu viimane küsimus on järgmine. On väga tänuväärne, et Justiitsministeeriumis on hakatud eestkostjate tšekimajandust käsitlevat seadust üle vaatama. Aga kas Sotsiaalministeeriumil on juba sellel aastal plaanis mõne seaduseelnõuga Riigikogu suurde saali tulla? Võib-olla võiks ka 2013. aasta eelarves vaadata, kuidas saaks omaste hooldajate olukorda kergendada. Omaste hooldajad on ühinenud, neil on oma meediaväljaanded ja kõik 101 Riigikogu liiget saavad ajakirja Puutepunktid oma lauale. Seetõttu on need probleemid teada. Äkki on teil täna öelda mõni hea uudis selle kohta, mida ministeerium teha plaanib?

Hanno Pevkur

Aitäh! On õige, et väga paljud n-ö juriidilised aspektid on reguleeritud perekonnaseaduses. Me oleme valitsuses põhimõtteliselt kokku leppinud, et perekonnaseadusega tegeleb Justiitsministeerium. Perekonnaseaduses ei ole sätestatud mitte ainult tšekimajandus, vaid eestkostega laiemalt seotud küsimused. Me teeme Justiitsministeeriumiga siin tihedat koostööd. Lisaks kiirelt tekkinud tšekimajanduse probleemile, mis ootab ka kiiret lahendust, on kokku lepitud, et 1. maiks esitab Sotsiaalministeerium Justiitsministeeriumile ettepanekud perekonnaseaduse kohta muude parandusettepanekute tegemiseks, sh eestkostega seotud küsimuste lahendamiseks. Siis jääb üle loota, et selle koostöö vili jõuab veel sellel aastal parlamenti ja perekonnaseaduse muudatused või ka seaduse tõlgendamise küsimused, näiteks mitte seaduse muutmise teel, vaid kohtutele antavate käitumisjuhiste või selgituste kaudu, jõuavad õige adressaadini. Kui tulla veel korraks selle juurde, mida te rääkisite, et

kas õige on arstide või ekspertide kogu või kohus, siis vanema õiguste olukorda ei tahaks ma kindlasti muutma minna. Teisisõnu: vanema õigusi, mis on vältimatult seotud isiku põhiõigustega, saab piirata ainult kohus. Kui kohus peab vajalikuks ekspertidelt arvamust küsida, siis on see igati normaalne ja mõistlik, aga formaalse juriidilise otsuse saab langetada ja peab langetama ainult kohus.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Alustame kolleeg Marika Tuus-Laulist.

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud minister! Eile kirjutas Tiina Kangro jälle võrdlemisi ahastava loo samal teemal. Ta küsis, kuidas ikkagi aidata ellu jääda nendel inimestel, kes peavad peres hooldama kas haiget last, vanemat või abikaasat, keda iganes. Tõesti, ööd-päevad aastaid järjest, isegi aastakümneid järjest töötades kustuvad nad ise ära ja lihtsalt ei jõua enam. Perekon-naseadus ütleb, et lähisugulased peavad seda tegema või seda teenust ostma. Seda raha aga ei ole. Koht hooldekodus maksab, me teame, 600 eurot kuus. Mida te ikkagi plaanite? Ma saan aru, et kontseptsioon on valmimas. Aga mida öelda praegu nendele inimestele, kes on hädas?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimast! Kui te olete Tiina Kangro kirjutisi lugenud, siis teate, et viimases artiklis mainis ta ära 1990. aastate alguses tehtud põhimõttelise muudatuse, kui muutusid arusaamad puudega lapse hooldamisest ja mõisteti, et teda ei pea panema kuskil metsas asuvasse asutusse institutsionaalsele hooldusele, vaid perekond võib proovida temaga ise hakkama saada. Ka minu lähikondsete hulgas on inimesi, kelle peres on sügava puudega laps. Need pered on neid lapsi hooldanud terve elu. See on hästi raske ja emotsionaalne küsimus. Hinges on ausalt öeldes üsna tugev äng, kui mõelda selle koormuse ja nende kohustuste peale, mis emal või isal, üldse kogu perel sellega seonduvalt on, eriti siis, kui üks laps on normaalse intellektiga ja tal ei ole mingeid probleeme, aga teine laps vajab igapäevast hooldust. Ma ütlen veel kord, et minu meelest on äärmiselt oluline see, et mitte ainult riik,

vaid ka omavalitsused saaksid neid inimesi teenustega aidata. Kahe minuti sisse lihtsalt ei mahu ära kõik need võimalused, mida riik kas toetuste või teenustega praegu pakub. Juurde on tulnud intervallhooldus, on laienenud võimalused ka koduõenduse vallas. Me oleme haigekassas suurendanud koduõenduse teenuste mahtu, suurendame hooldusravi mahtu. Neid võimalusi tuleb hakata kõiki kombineerima, et anda nendele vanematele võimalus ühiskonnaelust ja tööelust normaalselt osa võtta.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Austatud minister! Kui võib, siis ma pisut laiendan teemat ja küsin vanemliku hoolitsuseta laste perekonnas hooldamise kohta. Kui lapsed jäävad vanemliku hoolitsuseta ning neid ei ole ühel või teisel põhjusel võimalik lapsendada, siis kantakse nende eest hoolt kas lastekodudes, mille uuem nimetus on asenduskodud, või perekonnas. Asenduskodudes on välja töötatud tugisüsteem ning sel aastal oli riigil võimalik ka pearaha suurendada. On aga teada, et lapse normaalne elukeskkond on perekonnas. Milliseid tugisüsteeme või lahendusi on kavas rakendada, et võimalikult suuremat hulka vanemliku hoolitsuseta lapsi hooldataks perekonnas?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Tõesti, kui me räägime perekonnas hooldamisest, siis me muudame küsimuse algse fookuse natuke laiemaks. Nagu ma ütlesin, selle aasta lõpuks me püüame perekonnas hooldamise eraldi üle vaadata. Me oleme juba sellel aastal eraldanud raha just nimelt nende perede koolitamiseks, kes võtavad lapse hooldamisele. See on protsess, mida tuleb kindlasti jätkata. See on vältimatu eeldus selleks, et me saaksime üldse rääkida perekonnas hooldamisele võtmisest. Loomulikult, ma olen teiega sada protsenti nõus, et igal juhul oleks väikesele lapsele parem, kui ta kasvaks n-ö loomulikus perekeskkonnas, mitte ei saaks asendushooldusteenust. Asendushoolduse puhul me räägime ikkagi institutsionaalsest hooldusest. Hoolimata sellest, et asendus-

hooldusteenust saavate laste hulk on pidevalt vähenenud, saab ikkagi veel 1100 last institutsionaalset hooldusteenust ehk asenduskoduteenust. Siin on väga mitmeid nüansse. Üks on see, et riik püüab tagada koolitusvõimaluse ja teatud rahalise toe. Teine pool on see, et ka perekonnas peab olema valmisolek jõuda arusaamale, et nad on valmis võtma perekonda hooldada lapse, kes on oma eluteed alustanud või mingi perioodi elust olnud asenduskodus.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra sotsiaalminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Valimisea langetamine

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Kajar Lemberilt regionaalminister Siim Valmar Kiislerile. Palun!

Kajar Lember

Aitäh, hea juhataja! Mul on täna natuke filosoofilist laadi küsimused, mis puudutavad regionaalministri haldusala. Lähengi nüüd nende juurde. Tõenäoliselt tänu Eesti Noorteühenduste Liidule ja ka noortele sotsiaaldemokraatidele on justiitsminister algatanud avalikkuses taas diskussiooni valimisea võimaliku langetamise teemal. Arutelu on käinud valdavalt valimisea üldise langetamise üle, kuid ma küsin regionaalministrilt, mis on sinu arvamus valimisea langetamise kohta just kohalike omavalitsuste volikogude valimistel.

Siim Valmar Kiisler

Hakkan pihta sellest, et Justiitsministeeriumi initsiatiiv on saanud alguse ikkagi valitsusliidu programmist, mitte teiste erakondade noorte algatusest. See punkt on valitsusliidu leppes kirjas. Sellest lähtuvalt on Justiitsministeerium teinud valimisea langetamise kohta minu arust väga hea analüüsi, mida soovitan kõigil lugeda. Seal on käsitletud ka teiste riikide kogemust. Näiteks on Austria Euroopas selline riik, kus valimisiga on langetatud 16. eluaastale. Analüüs ütleb, et tulemus on pigem positiivne, negatiivseid tagajärgi sellest ei ole tulenenud. Minu arvates võiks seda teha küll. Noorte sõna peaks valjemalt kõlama, nende positsiooni peaks tugevdama. Aga ma juhin

tähelepanu, et kuigi analüüs ütleb ka seda, et valimisea langetamine ei tingi iseenesest teiste õiguste või kohustuste muutmist, siis ma arvan, et me peaksime ikkagi natuke laiemalt mõtlema. Ma eeldan, et kui saaks valida nooremalt, näiteks 17-aastaselt, siis tekiks kohe küsimus, miks ei või 17-aastane inimene kuuluda erakonda või olla ilma vanema nõusolekuta mittetulundusühingu liige. Me peaksime vaatama seda küsimust koos noorte muude õigustega ühiskonnas, aga ma arvan, et noorte suurem kaasamine on vajalik.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kajar Lember, esimene täpsustav küsimus!

Kajar Lember

Aitäh! Kas ma sain õigesti aru, et sa pigem oled nõus selle väitega, et valimisea allapoole toomine just kohalike omavalitsuste valimistel annaks võimaluse kaasata nooremaid inimesi oma kodukoha tegemistesse ja paneks valitsejaid veelgi rohkem noortesse panustama?

Siim Valmar Kiisler

Jah, olen nõus, kohalikel valimistel oleks see hea samm. Kindlasti on see pikemaajalisem teema. Valimisiga, nagu sa tead, on fikseeritud põhiseaduses. Kindlasti ei ole see kiireloomuline küsimus. Põhiseaduse muutmine võtaks aega. Ilmselt seetõttu ei saa me täna arutleda järgmisel aastal toimuvate kohalike valimiste kontekstis. Aga nagu koalitsioonileppes on kirjas, tähtis on diskussioon ühiskonna ette tuua. Ka see, et sa seda täna küsid, näitab, et teema on üles võetud. Ma arvan, et laiem arutelu selle üle, kuidas noori inimesi rohkem otsuste tegemise juurde tuua, on igal juhul vajalik.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kajar Lember, teine täpsustav küsimus!

Kajar Lember

Aitäh! Seda on rõõm kuula. Ma olen siia maani pidanud IRL-i väga skeptiliseks selle koalitsioonileppe punkti suhtes. See on tõesti pikem protsess. Tõenäoliselt on see teostatav aastate jooksul, võib-olla järgmisteks kohalike omavalitsuste valimisteks. Aga milline on

IRL-i ettekujutus konkreetsetest sammudest, kuidas noori ikkagi juba lähiaastate jooksul kohalikku ellu tuua, et nendega rohkem arvestataks ja et nad saaksid rohkem kaasa lüüa?

Siim Valmar Kiisler

Praegu on noorsootöö seaduse põhjal reaalset olemas võimalus valida kohalike omavalitsuste territooriumil noortevolikogu. Seaduses on öeldud: "Vald või linn toetavad oma haldusterritooriumi noortevolikogu jätkusuutlikku tegutsemist valla- või linnavolikogu kehtestatud korras." Kindlasti kutsun üles kohalikke volikogusid seda võimalust rohkem kasutama ja noori inimesi enne kohalikke valimisi küsima kandidaatide käest, kas nad kavatsevad toetada noortevolikogu tegutsemist oma vallas või linnas. See on reaalne võimalus, mis olemas on. Aga nagu ma ütlesin, me peaksime arutlema ka selle üle, kas näiteks 17-aastane inimene võiks ikkagi kuuluda mittetulundusühingusse ilma selleks vanema nõusolekut küsimata. Kui praegu meie seadusi lugeda, siis selgub, et iga otsuse jaoks, mida noor inimene näiteks mittetulundusühingus teeb, on tal vaja vanemalt eraldi luba.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kolm kohapeal registreeritud küsimust. Alustame kolleeg Lauri Luigest.

Lauri Luik

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister! Ma olen ise päris palju selleteemalistel debattidel osalenud. Viimasel ajal on mul välja kujunenud arvamus, et noori võiks tõesti pigem kaasata kohalikesse valimistesse, küll aga mitte Riigikogu valimistesse. Kuid on üks suur oht, mis on nendel debattidel välja koorunud ja mis on siiaamaani suur küsimus: kuidas vältida seda, et valimiskampania ei suunduks koolidesse? Kuidas teie sellesse suhtute?

Siim Valmar Kiisler

See on laiem küsimus. Tõesti on avalikkus tihtipeale väga negatiivselt suhtunud isegi poliitikaemalistesse aruteludesse koolides. Ma tõin välja, et kui me räägime valimisea lange-tamisest, siis tekib loogilise jätkuna kohe küsimus erakonda kuulumise õiguse vanusest. Ma arvan, et selle üle peaks väga lahtiselt arutlema. Minu erakonna, IRL-i noored tõid välja

probleemi, kas koolis käsitletakse seda laadi küsimusi piisavalt, kas haridus annab noortele ammendavaid vastuseid, et nad suudaksid orienteeruda poliitilisel maastikul ja oma valikuid teha. Siin on kindlasti väga suur töö teha. Kui küsida arvude kohta, siis ma ütlen niipalju, et kohalike omavalitsuste valijaid on umbes 1,1 miljonit, 16–17-aastaseid inimesi on 26 700. Nii et me räägime umbes 2,5%-st, võrreldes praeguste valijatega kohalike omavalitsuste valimistel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud härra minister! Seoses valimisõigusega veel üks küsimus. Sakalas on ilmunud justiitsministri nõuniku artikkel, kus esitati selline idee, et inimesel võiks olla valimisõigus mitme kohaliku omavalitsuse territooriumil ja ka õigus seda mitmes omavalitsuses realiseerida, vastavalt sellele, kui palju tal kuskil kinnisvara on. Kas valitsuskoalitsioon on seda ideed arutanud ja milline on teie suhtumine sellesse ideesse?

Siim Valmar Kiisler

Oleme valitsusliikmete seas seda küsimust arutanud. Tõesti, ka seda võimalust meie valitsusliidulepe kaudselt kajastab. Me ei ole tänaseks ühest seisukohta kujundanud. Minu isiklik arvamus on väga ettevaatlik. Ma ei välista seda, aga see nõuab põhjalikumat analüüsi, mida see kõik tähendaks. Meil on juba praegu, kui saab hääletada ainult ühes kohas, olnud kahetsusväärseid juhtumeid, on olnud näha hääletajate importi, nii võib seda kahjuks nimetada. Kui inimesel oleks võimalik hääletada kahes kohas, siis niikaua, kui osa meie omavalitsusi on väga väikesearvulise elanikkonnaga, oleks tulemusi suhteliselt lihtne mõjutada. Kui inimesel tekiks võimalus hääletada kahes kohas, siis minu arust oleks vaja analüüsides arvesse võtta ka seda aspekti, kuidas ta selles teises kohas hääletab, mille alusel, millistest motiividest lähtuvalt inimene neid otsuseid langetab. See ei ole nii lihtne küsimus, kui võib-olla esmapilgul paistab.

Esimees Ene Ergma

Viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Priit Toobal.

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Üks oluline argument, kui räägitakse valimisea langetamisest, on see, et 16-aastaselt on inimestel juba piisavalt kogemusi ja veidi ka juba elutarkust. Kas te ei ole kaalunud sellist varianti, et teatud vanusest alates võiks neile, kellel on juba väga palju elutarkust ja elukogemust, anda näiteks kaks häält?

Siim Valmar Kiisler

Tarkuse järgi mõõdetuna mitme hääle andmise varianti ei ole me kaalunud. Kui te loete aga Justiitsministeeriumi analüüsi, siis näete, et seal käib jutt eelkõige Saksamaa näitel, seda asendushääletamise kontekstis laste puhul: kui lastel puudub valimisõigus, siis võiks anda iga lapse pealt lastevanematele lisahääle. Seda on eelkõige Saksamaal diskussioonides kajastatud. Minu arust on see üks tõsine aspekt, mida tasub kaaluda. Ma leian, et perede, just lastega perede sõnaõigus ühiskonnas peaks samuti suurenema.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Tööseadused

Esimees Ene Ergma

Palun kolleeg Marika Tuus-Lauli küsimus sotsiaalminister Hanno Pevkurile!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud härra minister! Eile võeti siin saalis Reformierakonna ja Isamaa häältega vastu töölepingu seaduse muudatus, mille paar koalitsiooni liiget olid valmis teinud. Võib arvata, et idee tuli teilt. Sellega kärbiti alates 2013. aastast ära lubatud hüvitis, 40% palgast, nendele, kes lahkuvad töölt omal soovil või poolte kokkuleppel. Nagu me mäletame, on töölepingu seadus vägagi ühepoolne. Töötajast lahtisaamine on tehtud lihtsaks ja sotsiaaltagatiseid on vähenenud. See hüvitis oli n-ö ainus rosin, sest ka seadusandjad said aru, et tööandja võib mõjutada või provotseerida inimest

lahkumisavaldust kirjutama. Minu küsimus ongi see: miks valitsus ei pea aumeeste kokkuleppest kinni ning miks te petate ja murrate antud lubadusi?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Ma ei tea, kas teil on rohkem teadmisi kui minul, aga eile oli vist eelnõu esimene lugemine. Kui seadus oleks vastu võetud, siis oleks olukord juba teine. Ma usun, et valitsuskoalitsioon tervikuna kindlasti mõistab ja austab sõlmitud kokkulepet. Ma ei tea, kas teil on see kokkulepe olemas, minul on see olemas, see on mul kaasas. Selle kokkuleppe üks punkt (siin ei ole punktid nummerdatud) räägib tööturu institutsioonide ümberkorraldamisest. Selle viimane punkt ütleb, et ümberkorralduste tulemusena ei tõuse töötuskindlustusmaks tööandjale ja töötajale kokku üle 1,5% taseme ja riik ei rahasta täiendavalt avalik-õiguslikku isikut. See oli tõesti see, milles kokku lepidi, ja sellest tuleks kinni pidada. Olukord majanduses kahjuks ei võimaldanud selle kokkuleppe või 1,5% raamesse suruda ka neid hüvitisi, mis kehtisid 2009. aastal. Nende hüvitiste väljamaksmise kohustus oli juba siis oluliselt suurem. See puudutas eelkõige koondamishüvitist. Nende hüvitiste maksmiseks kulus plaanitud rohkem raha, mistõttu oli meil sund kokkuleppel tööturu osapooltega muuta töötuskindlustusmaks suuremaks kui 1,5%. On oluline meeles pidada seda kokkulepet, et kõik hüvitised, mis töötukassast välja makstakse, oleksid pidanud mahtuma 1,5% sisse. Kahjuks need sinna ei mahu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul, esimene täpsustav küsimus!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Ega suurt vahet ei ole, mitmes lugemine see oli, sest kui koalitsioon tuleb milligagi välja, siis see ka vastu võetakse. Pole olnud juhust, et oleks teistmoodi olnud. Aga töötukassas on praegu sedavõrd palju töötuskindlustuse raha (minu teada 350 miljonit eurot või rohkemgi), et isegi kui töötus 100% suureneks, ka siis seda raha jätkuks ja jääks ülegi, töötukassa oleks ikka veel plussis. Ka teie isiklikult olete öelnud – võin selle tsitaadi lausa ette lugeda –, et see hüvitis tuleb aastast 2013

kindlasti kehtestada. Te ütlesite alles paari aasta eest, et siis on majandus stabiliseerunud ja te teete selle kindlasti ära. Need on teie sõnad. Ka peaminister on öelnud, et niisugust ebaõiglust võib isegi olla, aga me ei tohiks seda rahas kinni maksta. Ma ikkagi küsin: miks te praegu petate tööinimeste õigustatud ootust?

Hanno Pevkur

Aitäh! Tööinimestel tekiks õigustatud ootus 2013. aastast. Te ütlesite, et kuskil midagi kärbitakse. Ei kärbita. Kehtivad õigused jäävad töötajatele kõik alles. Kui me vaatame natuke laiemat konteksti, siis ma usun, et ka küsija kindlasti teab, et mis puudutab omal soovil või poolte kokkuleppel töölt lahkumise korral hüvitise maksmist, siis on tegemist suhteliselt erandliku meetmega. Valdavas osas Euroopa riikidest sellist praktikat ei ole. Seda tehakse näiteks Bulgaarias, Lätis, Leedus – kokku seitsmes riigis, nii et suhteliselt väikses hulgas riikides. Kui rääkida sellest, mis on ajaloo jooksul toimunud, siis ma usun, et küsija teab seda väga hästi. Esimesel lugemisel oli juttu sellest, millised debatid toimusid kümnekond aastat tagasi. Teie hea erakonnakaaslane, kaitses 2002. aastal töötuskindlustuse seaduse muudatusi, ütles selgelt välja, et omal soovil lahkumisel ja poolte kokkuleppel lahkumisel sisuliselt vahet ei ole. Sellest tulenevalt tehti 2002. aastal muudatus, lisaks 2001. aastal juba jõustunud muudatusele, ja lepiti kokku, et omal soovil töölt lahkunu hüvitist ei saa. Sellele järgnes värvikas tsitaat majapõlengust. Need põhimõtted on kindlasti olulised ja ega need põhimõtted ei ole kuskile kadunud. Valdav osa Euroopa riike lähtub siiski samadest põhimõtetest: kui sa lähed omal soovil ära, siis hüvitist ei saa.

Esimees Ene Ergma

Palun, Marika Tuus-Laul, teine täpsustav küsimus!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Ma küsin veel: miks te seda siis lubasite, kui enamikus riikides nii ei tehta? Kas tõesti selleks, et saada ametiühingud lihtsalt pettusega lepingule alla kirjutama? Aga ma ei lõpetanud veel küsimust. Ma tahtsin avada ka uut teemat, sest töötus on meil endiselt ikkagi

väga suur, härra minister. Vaatame näiteks eelmise aasta kokkuvõtet. Töötuid oli umbes 79 000 ja aasta lõpul tuli neid juurde. Praegu on kriitiline seis. Me räägime sellest ikkagi väga vähe. Pikaajaline töötus on suurenenud. Võib-olla natuke avate seda, mida te teinud olete? Olukord on sisuliselt niisama kriitiline, nagu see oli töötuse kõrgajal, kui oli 116 000 töötut. Ainult pisut on töötute arv vähenenud. Mida te olete selleks ette näinud?

Hanno Pevkur

Aitäh! Ma alustan teie küsimuse algusest. Kui vaadata ka neid riike, kus see hüvitist kehtib, siis nendes riikides on pikk ooteaeg, et üldse seda hüvitist saada. Te räägite töötusest. Tuleb siiski tunnistada, et teie väide, et peaaegu midagi muutunud ei ole, ei ole korrektne. Eesti on Euroopa Liidus kõige kiiremini vähenenud töötusega riik. Tõsi on see, et töötus suurenes meil kriisiaastatel väga kiiresti ja väga palju. Meenutame, et töötuid oli ikkagi üle 130 000. Teie mainisite 79 000 töötut. Nii et see arv on märkimisväärselt vähenenud. Kui vaadata eelmist aastat, siis on näha, et töötuse arvud vähenesid oluliselt. Vaatame ka tööhõive arve, mis on veel olulisemad. Kui tööhõive kukkus kriisi ajal 520 000 – 530 000 töötajani, siis praeguseks on see arv taas kenasti üle 600 000. Töökohti on Eestisse tänu eurole, välisinvesteeringutele ja Eesti ettevõtjate investeeringutele tulnud päris märkimisväärselt juurde ja Eesti inimesed on tööle tagasi saanud. See ei tähenda, et me peaksime olukorraga lõpuni rahul olema. Ka seetõttu on aktiivsete tööturumeetmete maht sellel aastal läbi aegade kõige suurem – 37 miljonit eurot. Kui me paneme selle Eesti kroonidesse, siis näeme, et seda on peaaegu 600 miljonit Eesti krooni. Me kulutame seda raha otstarbekalt, selleks et pakkuda inimestele aktiivseid tööturumeetmeid. Selline on tegelik seis. Nii et kui vaadata seda seadusmuudatust ja töötuse näitajaid tervikuna, siis mina küll ei sõandaks kasutada teie väljendeid. Olukord on paranemas ja kindlasti toob suvi leevendust.

Esimees Ene Ergma

Alustame nüüd kohapeal registreeritud küsimustega. Palun, kolleeg Remo Holsmer!

Remo Holsmer

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Ma kõigepealt klaarin ära Marika Tuus-Lauli statistilise väljenduse. Registreeritud töötuid on 50 000 ümber. Need arvud, millega proua Tuus-Laul siin saalis opereerib, ei ole õiged. Ei maksa valeandmeid esitada. Mis puudutab seda seadust, siis nagu te ise ütlesite, sellist luksust vabatahtlikult töölt lahkumisega seoses lubab Euroopa Liidus endale käputäis riike. Õiguskomisjoni algatatud eelnõu oli ka valitsuses arutlusel. Võib-olla te veel kord selgitate parlamendile neid põhjendusi, miks valitsus seda eelnõu toetas, ja toote meile kõigile teadmiseks ka teiste riikide näiteid?

Hanno Pevkur

Aitäh! Peamine argument olid need kokkulepped, mis 2008. aasta aprillis sõlmiti. Ma vaatan veel kord kokkuleppele alla kirjutanud isikuid. Tööandjate poole pealt on siin kaks allkirja: Eesti Tööandjate Keskliidu esindaja Tarmo Kriis ja Eesti Kaubandus-Tööstuskoja esindaja Mait Palts. Ametiühingute ehk töötajate esindusorganisatsioonide esindajatelt on samamoodi kaks allkirja: Eesti Ametiühingute Keskliidu esindajana andis allkirja Harri Taliga ja TALO ehk Teenistujate Ametiliitude Kesksorganisatsiooni esindajana Ago Tuuling. Valitsuse nimel anti samamoodi kaks allkirja: alla kirjutasi tollane sotsiaalminister Maret Maripuu ja tollane justiitsminister Rein Lang. See-ga on valitsus, tööandjad ja töötajad kolmepoolselt seda teemat arutanud ja rääkinud sellest, et kulutused, mis hüvitistena töötukassast välja makstakse, ei ületaks 1,5%-list maksekohustust töötajate ja tööandjate poolele kokku. See on kindlasti kõige olulisem argument, mida peab silmas pidama ka Riigikogu saal. Ma usun, et ka opositsiooni, aga eelkõige valitsusliidu jaoks on oluline inimeste maksukoormust vähendada. Maksukoormuse vähendamine on valitsusliidul plaanis järgmise aasta 1. jaanuarist, kui töötuskindlustusmakset vähendatakse 4,2%-st 3,0%-ni. Need olid need põhilised argumentid. Aga ka 3,0%-ga ei jõua me veel 1,5% raamidesse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Raivo Järvi!

Raivo Järvi

Suur tänu, hea juhataja! Austatud minister! Siin on täna räägitud teiste Euroopa riikide näidetest. Me võime need riigid mitteametlikult jagada emotsionaalseteks ja pragmaatilisteks vanadeks demokraatiateks. Olgu öeldud, et Soome ja Rootsi praegu vabatahtlikult töölt lahkumise korral abiraha ei maksa, küll aga teeb seda Saksamaa. Milles on siin vahe? Kas tõesti kehtib see põhimõte, et nüüd ja kohe raha kätte, või on neil mingisugune eripära selle aspekti käsitlemisel?

Hanno Pevkur

Aitäh! Ma teie kolleegile Marika Tuus-Laulile vastates korra mainisin, et Saksamaal ja ka teistes riikides, kus seda süsteemi rakendatakse, on lähtunud eeldusest, et kui inimene lah-kub vabal tahtel töölt, siis kohe hüvitise maks-mist ei alustata, on ooteaeg. Konkreetselt Sak-samaa puhul on see ooteaeg 12 nädalat ehk kolm kuud. Sellel on oma loogiline tagapõhi. Aga kui ma veel kord vaatan neid riike, siis need riigid on näiteks Bulgaaria, Küpros, Läti, Leedu ja Ungari. Valdavas osas tööturu mõttes väga edukates riikides sellist hüvitist ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh! Hea minister! Selles me võime küll vist veendunud olla, et see seadus jõustub esimesel poolaastal. Töötukassa kindlustus-protsent on praegu 4,2. See on üks osa sellest lubadusest. Ma küsin, mis takistab teisest pool-aastast seda protsenti vähendamast 3,0-le.

Hanno Pevkur

Vabandust, ma palun natukene täpsustada!

Tarmo Tamm

Kui see seadus jõustub näiteks esimesel poolaastal, siis kas paralleelselt selle seaduse jõustumisega ei võiks kohe vähendada töötus-kindlustusmäära 3,0%-ni?

Hanno Pevkur

Selge, sain aru. Aitäh! Hüvitise liik, millest me räägime, on seadusesse kirjutatud 1. jaanuarist 2013. Kui vaadata seaduse teksti, siis seaduse tekst ütleb väga selgelt, et makset saab

alandada üks kord perioodi jooksul. See üks kord perioodi jooksul tähendabki 1. jaanuari. Nii et kui lähtuda kehtivast seadusest, siis on selge, et töötuskindlustusmaks määr saab langeda 1. jaanuarist 2013.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh, proua juhataja! Hea minister ja Remo Holsmer! Marika Tuus-Laul rääkis tegelikult töötusest. Töötuid on Eestis 79 000. Üks asi on registreeritud töötus ja teine asi need, kes on juba heitunud, pole küll töötukassas arvel, aga ei tööta. Aga minu küsimus on selline. Sa lugesid ette need riigid, kus omal soovil või poolte kokkuleppel töölt lahkumise puhul hüvitist kohaldatakse. Aga äkki loed ette ka need riigid, kus inimesed saavad töötukassast rohkem raha, st mitte ainult 50% oma endisest palgast, ja palju pikema perioodi jooksul kui Eestis? Tööseadused on eri riikides väga erinevad.

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Kindlasti on tööseadused erinevad. Me kõik teame, et Taanis on üsna helde süsteem. Tuleb arvestada, et Taanis on, kui ma õigesti mäletan, üheksa või isegi rohkem kindlustusseltsi erinevatele kindlustatute gruppidele. Näiteks on eraldi kindlustatud akadeemikud, kelle kuumakse on üle 1000 Taani krooni, sõltumata kuusissetulekust. Samamoodi on Taanis ehitussektori kindlustuse kuumakse üle 400 Taani krooni, sõltumata sellest, mis on ehitaja palk. Nii et süsteemid on väga erinevad, aga paljudesse süsteemidesse makstakse ka oluliselt rohkem raha. See on tõsi. Nii et kui te tahate kogu Euroopa ette võtta, siis vaadake ka seda, millist raha inimesed maksavad, et sellist kindlustuskaitset saada. Tuleb arvestada, et kindlustuskaitset on erinevad. Aga ma loen kiiresti ette riigid, kus ei maksta hüvitist vabatahtlikult töölt lahkumise puhul: Belgia, Holland, Tšehhi, Kreeka, Hispaania, Prantsusmaa, Iirimaa, Itaalia, Luksemburg, Poola, Portugal, Rumeenia, Soome, Sloveenia, Slovakkia, Rootsi ja Suurbritannia. Kui te hakkate rääkima sellest, et kuskil on suuremad õigused, siis vaadake ka seda, kui

palju töötajad seal realselt süsteemi sisse maksavad.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

Suur tänu Riigikogu liikmetele küsimise eest! Suur tänu valitsusliikmetele vastamise eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu III istungjärgu üheksanda töönädala kolmapäevast istungit. Head kolleegid! Nüüd on võimalus anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Palun, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu esinaine! Head kolleegid, Riigikogu liikmed! Tutvustan teile arupärimist, mille 17 Keskerakonna fraktsiooni liiget esitavad haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole. 2010. aastal vastuvõetud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 37 lõige 2 sätestab, et õpilasele tagatakse vähemalt eripedagoogi, psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi ehk tugispetsialistide teenus. Tugispetsialistide teenuse rakendamiseks loob võimalused kooli pidaja ja seda korraldab direktor. Valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni 2012. aasta riigieelarve üle peetud läbirääkimiste lõpp-protokollis kinnitatakse, et osapooled leppisid kokku tugispetsialistide rahastamise jätkamises 2011. aastal kokkulepitud põhimõtete alusel. Nimelt lepidi 2011. aastal kokku, et kohalikele eelarvetele kavandatakse tasandusfondi hariduskulude hulgas pedagoogide palgavahendite toetust mahus, mis võimaldaks koolidel paremini täita põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest ning riiklikust õppekavast tulenevaid ülesandeid, sh toetada tugiteenuste kättesaadavust. Tartu Postimehe andmetel saatis aga haridus- ja teadusminister pärast õpetajate streiki Rahandusministeeriumisse kooskõlastamiseks ettepaneku, mille järgi peaks 1. septembrist riigilt õpetajate töötasudeks antud raha minema vaid õpetajate palkadeks. Haridus- ja Teadusministeeriumi selline samm tähendab varasema kokkuleppe tühistamist, mistõttu tuleb omavalitsustel leida eelarveaasta keskel raha koolide tugispetsialis-

tidele palga maksmiseks. See tähendab, et omavalitsustel tekib lisakoormus, millega eelarve koostamisel ei arvestatud. Sellest tulenevalt on meil viis küsimust. Me soovime ministri selgitust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatuse nimel olen vastu võtnud ühe arupärimise. Kui arupärimine vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, edastan selle otsekohe adressaadile.

Nüüd teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: Vabariigi Valitsuse s.a 19. märtsil algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 50² muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on sotsiaalkomisjon, ja Riigikogu põhiseaduskomisjoni s.a 20. märtsil esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu, mille juhtivkomisjon on põhiseaduskomisjon.

Riigikogu juhatus on registreerinud Riigikogu liikme Kalle Laaneti lahkumise Eesti Keskerakonna fraktsioonist.

Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimised majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile ning kultuuriminister Rein Langile.

Head kolleegid! Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 92 Riigikogu liiget, puudub 9.

Palun tähelepanu, päevakorra täpsustamine! 11. päevakorrapunkti arutelul, Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu 187 esimesel lugemisel, teeb algataja ettekande sotsiaalminister Hanno Pevkur.

1. Karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (140 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame tööd tänase päevakorra punktidega. Esimene punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi

pidada? Palun kolleeg Andres Anvelt Sotsiaaldemokraatliku Erakonna esindajana!

Andres Anvelt

Proua juhataja! Head kolleegid! Ma tegelikult ei näegi vajadust siin midagi sõna otseses mõttes läbi rääkida. Ma tahan tänada nii Riigikogu õiguskomisjoni kui ka kõiki partnereid väljastpoolt Riigikogu. See nimekiri on päris pikk: Justiitsministeeriumi, Siseministeeriumi, Riigiprokuratuuri, Riigikohtu, ka Välisministeeriumi ja politsei esindajad ning, mis kõige tähtsam, meie, nagu öeldakse, sotsiaalsed partnerid, kelleks on MTÜ Eluliin, Eesti Naisteühenduste Ümarlaua, Eesti Naiste Varjupaikade Liidu ja naisjuristide ühenduse esindajad.

Õiguskomisjonis jõuti sellises väga peenes ja sensitiivses küsimuses nagu inimkaubandus ja lõhutud elud pingelise töö tulemusena tulemini. Alguses kindlasti osale tundus, et niipea selleni ei jõutagi. Arvamuste paljusus tulenes tihtipeale ka informatsiooni vähesusest, kuid kokku võttes julgen teid kõiki üles kutsuda selle seaduse poolt hääletama, kuna kindlasti viib see Eesti õigussüsteemi sammukese lähemale rahvusvahelisele kogukonnale ja ka sellele, et me suudame olla võrdväärsed partnerid, võitlemaks isegi kuritegeliku maailma mõttes sellise ebardliku kuriteoliigiga nagu inimkaubandus. Kindlasti turgutab selle seaduse vastuvõtmine ka diskussiooni ühiskonnas, selles osas, mis puudutab inimeste igasugust, sh seksuaalset ärakasutamist materiaalse kasu eesmärgil. Ma arvan, et see tähendab teatud murrangut Eesti ühiskonnas. Me saame aru, et see, mis puudutab ühiskonna nn nõrgemat poolt ehk naisi ja tihtipeale neid kui kannatanuid, kui nad on sattunud n-ö hammasrataste vahele, ei ole ainult nende asi. Paljude diskussioonide käigus, mis selle seaduseelnõu arutelul ja ka laiemalt toimusid, jäi tihtipeale kõlama arusaam, et tuleme naistele vastu ja teeme selle seadusmuudatuse ära, nõustume sellega. Tegelikult ei tule me ju vastu naistele, me tuleme vastu kogu ühiskonnale. Kui me laseme teatud osal ühiskonnast allavett minna, sest me ei suuda neid kaitsta, siis see ei ole kindlasti ühegi soolise grupi huvi.

Ma kutsun teid kõiki üles selle seaduseelnõu poolt hääletama. Teen seda tundeaga, et tegelikult on see esimene samm. See on ainult määratlus karistusseadustikus. Selleks et inim-

kaubandusega võidelda, tuleb rääkida kindlasti ka tänapäevasest ohvriabist, mida meil nendele kannatanutele on pakkuda peaaegu olematul hulgal. Kindlasti tuleb rääkida sellest, et inimkaubandus ka inimese ostmise kujul ei tohiks olla normaalses riigis aktsepteeritud. Aga need on sammud, mida tuleb ükshaaval teha.

Nii et jõudu teile! Ma loodan, et me jõuame selle seaduse osas konsensusele. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Andres Anvelt! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Läheme lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud karistus-seadustiku muutmise seaduse eelnõu 140. Palun hääletada!

Poolt hääletas 91 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 11.)

2. Jäätmeseaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu (155 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Palun kõnepulti kolleeg Kalvi Kõva Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Kalvi Kõva

Väga austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Nagu me teame, reguleerib meie laudadel olev seaduseelnõu põllumajandusplasti tagasivõtmise ja taaskasutamise korda. Me teame ka seda, et Euroopa Komisjon on oma järgmises finantsperspektiivis meile pakunud toetusi, mis kaugeltki ei rahulda Eesti põllumeeste ootusi ega vajadusi. Veelgi enam, kui ei saa maksta *top-up*'i, siis need toetused käesoleva aastaga võrreldes vähenevad. Sellest tingituna tuleb meie arvates väga hoolega jälgida kõiki lisakohustusi, mida põllumajandussektorile eri seaduseelnõudega võidakse panna.

Riigikogus seaduseelnõu menetlemise ajal ei saanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna

fraktsiooni liikmed ammendavat vastust küsimusele, kas seaduseelnõu toob põllumajandussektorile kaasa lisakulu. Ei saanud neid vastuseid meie ega paljud põllumajandustootjad. Ministeeriumide kooskõlastusringil olnud seaduseelnõus oli väga selgelt kirjas, et seaduseelnõu ei tohi põllumajandussektorile lisakulu juurde tuua, aga kui see jõudis Riigikokku, oli see klausel seletuskirjast kadunud.

Sellest tingituna ei saa Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni liikmed seaduseelnõu poolt hääletada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalvi Kõva! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised.

Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu 155. Palun hääletada!

Poolt hääletas 66 Riigikogu liiget, vastu oli 13, erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 12.)

3. Rahvusvahelise Taastuvenergia Agentuuri (IRENA) põhikirja ratifitseerimise seaduse eelnõu (163 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud Rahvusvahelise Taastuvenergia Agentuuri (IRENA) põhikirja ratifitseerimise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandjaks kõnepulti majanduskomisjoni liikme Olga Sõtniku!

Olga Sõtnik

Lugupeetud kolleegid! Käesolev seaduseelnõu oli majanduskomisjoni istungil arutelul esmaspäeval, 12. märtsil. Määratud tähtjaks muudatusettepanekuid selle seaduseelnõu kohta ei laekunud. Seetõttu võttis majanduskomisjon vastu otsuse saata Rahvusvahelise Taastuvenergia Agentuuri põhikirja ratifitseerimise seaduse eelnõu 163 Riigikogu täiskogule teiseks lugemiseks s.a 21. märtsil ettepanekuga panna eelnõu lõpphääletusele ja seadusena vastu võtta. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Olga Sõtnik! Küsimusi ettekandjale ei ole. Kas kolleegid soovivad

läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Muudatusettepanekuid samuti ei ole. See tähendab, et me võime minna lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Rahvusvahelise Taastuvenergia Agentuuri (IRENA) põhikirja ratifitseerimise seaduse eelnõu 163. Palun hääletada!

Poolt hääletas 85 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 13.)

4. Rahvusvahelise raudteeveo konventsiooniga ühinemise seaduse muutmise seaduse eelnõu (160 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud rahvusvahelise raudteeveo konventsiooniga ühinemise seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandjaks majanduskomisjoni liikme Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Proua juhataja! Head kolleegid! Vabariigi Valitsuse algatatud rahvusvahelise raudteeveo konventsiooniga ühinemise seaduse muutmise seaduse eelnõu 160 teise lugemise arutelu toimus majanduskomisjonis esmaspäeval, 12. märtsil. Osalesid komisjoni liikmed ja komisjoni ametnikud, puudus komisjoni liige Urmas Reinsalu, keda asendas Tõnis Palts. Kuna komisjonile muudatusettepanekuid ei olnud esitatud, siis otsustas komisjon saata Vabariigi Valitsuse algatatud rahvusvahelise raudteeveo konventsiooniga ühinemise seaduse muutmise seaduse eelnõu 160 Riigikogu täiskogule teiseks lugemiseks täna, 21. märtsil ettepanekuga panna eelnõu lõpphääletusele ja seadusena vastu võtta. See otsus tehti konsensusena. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Lembit Kaljuvee! Ka teile ei ole küsimusi. Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Muudatusettepanekuid samuti ei ole.

Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud rahvusvahe-

lise raudteeveo konventsiooniga ühinemise seaduse muutmise seaduse eelnõu 160. Palun hääletada!

Poolt hääletas 82 Riigikogu liiget, vastu oli 1, erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 14.)

5. Puuetega inimeste õiguste konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu (161 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud puuetega inimeste õiguste konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandjaks sotsiaalkomisjoni liikme Jüri Jaanson!

Jüri Jaanson

Austatud juhataja! Head kolleegid! Tahan ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu lõpphääletuse eel toonitada kahte asja.

Kõigepealt, erivajadustega inimestele, nende lähikondsetele ja nendega seotud inimestele on konventsiooni ratifitseerimine enesevääriskuse küsimus. Juurdepääsetavus, individuaalne autonoomia ning põhivabaduste ja inimõiguste kaitse ühiskonnas on selle konventsiooni kandvad talad. Viis aastat on kulunud sellest ajast, kui president andis konventsioonile oma allkirja. Viis aastat on kulunud diskussioonideks, aruteludeks, kas me ikka saame seda kõike teha või käib konventsioonis nõutav meile üle jõu. Viis aastat on kestnud ootus, kas ühiskond on valmis tunnistama erivajadustega inimeste olemasolu ja õigusi. Selle konventsiooni jõustumine sisendab kõigisse, kel on probleeme, sh ületamatuid probleeme avalikus ruumis toimetulekul, usku, et meie ühiskond võtab selge kursi maailma parandamiseks ka nende jaoks. Erivajadustega inimesed ootavad pingsalt selle eelnõu jõustumist seadusena.

Teiseks, see eelnõu on suur ja väga oluline samm edasi ühiskonna sidususe poole, kuid see on kõigest üksainus samm. Järgmised sammud peavad kohe järgnema. Nendeks on erivajadustega inimeste õiguste kaitse riikliku strateegia ja selle iga-aastaste tegevuskavade väljatöötamine, samuti diskrimineerimise ennetamise ja järelevalve mehhanismi loomine. Erivajadustega inimeste organisatsioonid oota-

vad siin Sotsiaalministeeriumi ja valitsuse tõhusat toimetamist ning pakuvad selleks igakülgset abi.

Head kolleegid! Kutsun teid üles hääletama ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni ratifitseerimise poolt ja hindama seda, et ka erivajadustega inimestele oleksid tagatud võimalikult head võimalused oma eluga iseseisvaks toimetulekuks.

Veidi ka tehnilisest osast. Eelnõu 161 esimene lugemine lõpetati suures saalis 8. veebruaril s.a ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 22. veebruar. Muudatusettepanekuid ei esitatud. Sotsiaalkomisjoni 13. märtsi istungil tehti konsensuslikult järgmised otsused: saata seaduseelnõu 161 Riigikogu täiskogu päevakorda 21. märtsil ehk täna ja eelnõu teisel lugemisel seadusena vastu võtta. Sotsiaalkomisjon kogunes selle küsimuse täiendavaks aruteluks 19. märtsil. Siis tutvuti keeleteimetaja märkustega selle kohta, et üks kuupäev oli natuke halvasti vormistatud, ning kiideti heaks komisjoni koostatud seletuskiri ja eelnõu teise lugemise tekst.

Veel kord ütlen, et komisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada, panna eelnõu lõpphääletusele ja seadusena vastu võtta. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Jüri Jaanson! Küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kutsun kõnetooli kolleeg Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Ma võtan sõna ainuüksi seetõttu, et te enne nupule vajutamist mõtleksite sellele, et me teeme täna suurt asja. Me ratifitseerime ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni, mille eesmärk on edendada, kaitsta ja tagada kõigi inimõiguste ja põhivabaduste täieliku ja võrdset teostamist kõigi puuetega inimeste poolt ning edendada austust nende loomupärase väärikuse vastu. See tundub meie jaoks iseendastmõistetava mõttena. Me selle põhimõtte järgi omateada ka iga päev elame, kuid kahekümne aasta jooksul ei ole Eesti riik suutnud selle konventsiooniga ühineda, puuetega inimesi sisuliselt tunnustada ja neid kõigi teistega võrdseks tunnustada.

Praegu on Eestis 128 000 puudega inimest. See on 9,8% meie rahvastikust. Pääegu igal kümnendal inimesel on puue ja senimaani ei ole neid Eestis teistega võrdselt tunnustatud. Selle konventsiooni ratifitseerimine ei loo uusi õigusi, kuna me oleme oma õigussüsteemiga jõudnud nii kaugele, et tegelikult on puuetega inimeste õigused tagatud, kuid reaalne elu ei ole järele jõudnud. Ma loodan, et kõik teie, 101 Riigikogu liiget, aitate oma igapäevases töös kaasa sellele, et tulevikus koheldaks puuetega inimesi ehk iga kümnendat inimest ka realselt, kõikides üksikküsimustes, võrdselt ja neile oleksid tagatud võrdsed õigused.

Ma tahan tänada kõiki puuetega inimeste organisatsioone, kes nende pikkade aastate jooksul on selle konventsiooni ratifitseerimise heaks tööd teinud. Ma tahan tänada Sotsiaalministeeriumi ametnikke, kes on pidanud päris keerulisi läbirääkimisi kohalike omavalitsustega, nii et need on lõpuks nõustunud oma eriklauslitega seda konventsiooni toetama. Ma tahan tänada ka meie kolleeg Jüri Jaansonit, kes on vedanud siin parlamendis selle konventsiooni ratifitseerimise protsessi. Ma olen kindel, et kõik, kes täna siin saalis on, hääletavad selle konventsiooni ratifitseerimise poolt. Te annate sellega väga kindla sõnumi igale kümnendale Eesti elanikule! Aitäh teile!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Margus Tsahkna! Palun kõnepulti kolleeg Viktor Vassiljevi!

Viktor Vassiljev

Proua juhataja! Head kolleegid! Nagu ütles eelkõneleja oma kõne alustuseks: enne kui nupule vajutada, peatume hetkeks ja mõtleme. Mõtleme selle peale, et konventsioon avati ratifitseerimiseks viis aastat tagasi. Viis aastat võttis see meil aega! Viis aastat! Mõtleme sellele, et ühiskond on nii tugev, kui tugev on tema kõige nõrgem lüli. Paraku on puuetega inimesed nõrk lüli. Mõtleme sellele, et ühiskonna tsiviliseerituse astme määrab see, kuidas suhtutakse nõrgematesse. Loomakarjas on nii, et see, kes on pikali, tallatakse jalge alla ja süüakse ära, inimühiskonnas käitutakse ikka teistmoodi. Mõtleme sellele, et meie ühiskonnas on küllalt palju kurjust ja vihkamist ning see väljendub tihtipeale ka poliitikas.

Ma saan aru, kui näiteks koalitsioonierakonna liige vaatab opositsioonierakonna liiget kui oma vaenlast. Jah, poliitiliselt me oleme võib-olla vaenlased. Samas, kui opositsioonierakond esitab seaduseelnõu, millega ta kaitseb oma valijate huve, siis see kukutatakse automaatselt läbi, sest tuleb välja, et koalitsioonierakond vihkab ka opositsioonierakonna valijaid, kes pole milleski süüdi. Nad on ju inimesed. Ka nende seas on neid, kes ei saa oma eluga hästi hakkama, seal on vaesemaid inimesi, on haigeid inimesi, on puuetega inimesi.

Täna, kui me võtame selle seaduse vastu ning ratifitseerime puuetega inimeste õiguste konventsiooni, mõelgem sellele, et võib-olla on see küll väike, aga siiski esimene samm selles suunas, et meil oleks rohkem sallivust, rohkem üksteisemõistmist, et Eesti poliitika ei rajaneks ainult üksteisele ärapanemisel, vaid meil oleks rohkem konstruktiivset koostööd.

See on seadus, mille poolt hääletab ka Keskerakond. Me teeme seda üksmeeles ning mõeldes mitte ainult puuetega inimestele, vaid ka meie ühiskonna tulevikule! Täna!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Viktor Vassiljev! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Seaduseelnõu kohta muudatusettepanekuid ei ole laekunud.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud puuetega inimeste õiguste konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu 161. Palun hääletada!

Poolt hääletas 88 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 15.)

6. Hasartmänguseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (88 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud hasartmänguseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun ettekandjaks majanduskomisjoni liikme Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Esitan ülevaate eelnõu kohta esitatud muudatusettepanekutest. Pärast esimest lugemist laekus majanduskomisjonile kolm ettepanekut Eesti Keskerakonna fraktsioonilt. Pärast eelnõu esimese lugemise lõpetamist oli muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määratud kolm kuud ja seda eelkõige eesmärgiga kaasata eelnõu menetlusse normiaddressaate ja saada neilt tagasisidet ettepanekute või märkuste kujul. Mitmed muudatusettepanekud sõnastas majanduskomisjon nende ettepanekute alusel, mille kaasatud isikud olid edastanud komisjonile kaalumiseks. Komisjoni poole pöördusid ettepanekutega Eesti Hasartmängude Korraldajate Liit, Hasartmängusõltuvuse Nõustamiskeskus, AS Eesti Loto, Eesti Traaviliit ja Dream Toys OÜ. Lisaks laekusid komisjonile töö korras mõned ettepanekud eelnõu algataja esindajalt ning üks ettepanek Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi siseturuosakonna kaubandustalituselt. Peale eelnõu esimest lugemist esitati majanduskomisjonile teadmiseks ka Euroopa Komisjoni ja Malta märkused seoses eelnõus sisalduvate tehniliste normide kooskõlastamisega.

Majanduskomisjon arutas ettepanekuid neljal istungil. Esimene istung toimus 16. jaanuaril 2012. Siis andis eelnõu algataja esindaja majanduskomisjonile esmase ülevaate laekunud ettepanekutest. Teisel istungil, mis toimus 21. veebruaril 2012, tutvus komisjon töörühma koostatud muudatusettepanekute loeteluga ja eelnõu algataja seisukohtadega ettepanekute kohta. Samuti saadi ülevaade ettepanekutest, mida töörühm muudatusettepanekute loetellu ei lülitanud, ja kaalutlustest, miks nii tehti. Komisjoni istungil osalesid eelnõu algataja esindajatena Rahandusministeeriumi ettevõtluse ja arvestuspoliitika osakonna juhataja Kurmet Ojamaa ning sama osakonna peaspetsialist Taivo Põrk. Lisaks neile oli komisjon oma ettepanekuid kommenteerima kutsunud ka Eesti Loto juhatuse esimehe Heiki Kranichi ja Eesti Hasartmängude Korraldajate Liidu tegevdirektori Tõnis Rüütli.

Annan nüüd ülevaate kaasamise käigus laekunud ettepanekutest, mida eelnõu ettevalmistav töörühm muudatusettepanekute tabelisse ei lülitanud.

Esiteks, laevadel hasartmängu korraldamise küsimus. Kehtiv seadus sätestab laevadele teatud erandid. Erinevalt maismaal asuvatest kasiinodest ei pea laevades olema automaadid suletud ühte kindlasse ruumi, vaid võivad paikneda automaadialadel. Rahandusministeeriumi hinnangul on praegune korraldus mõistlik, seda käsitlemist on toetanud ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

Teiseks, krediitkaardiga maksete tegemise keelustamine hasartmängus panuste tegemisel. Rahandusministeeriumi sõnul ei täidaks piirang seatud eesmärki, kuna isikul on võimalik krediitkaardiga võtta sularahaautomaadist sularaha, samuti võtta mobiiltelefoni vahendusel SMS-laenu või väikelaenu. Pealegi kehtiks piirang vaid legaalsele hasartmängukorraldajatele ja ilma loata korraldatavas illegaalses hasartmängus osalemine muutuks selle maksimisviisi kasutamise võimaluse tõttu veelgi kättesaadavamaks.

Kolmandaks, spordivõistluste kokkuleppepettuste kriminaliseerimine. Ettepanek on täiendada karistusseadustikku, et kasu saamine kihlveost muutuks karistatavaks, kui selle kasu saamiseks on mängu tulemust eelnevalt mõjutatud. Põhjendus, miks seda ei toetatud, oli järgmine. Riigisiselt oleks küll võimalik muudatust teha, kuid paraku vajab ka see Justiitsministeeriumi spetsialistide hinnangul põhjalikumat analüüsi, eriti kuriteo koosseisu sõnastamine. Rahandusministeeriumi esindaja pidas teemat oluliseks ja andis komisjonile lubaduse tulevikus sellega tegelda.

Neljandaks, vahetult enne komisjoni istungit laekus Eesti Traaviliidu ettepanek muuta reklaamiseadust selliselt, et kaotataks hobuste võiduajamisel korraldatud toto piirangud. See võis tuleneda sellest, et Eesti Loto oli esitanud ettepaneku kaotada kõik loto reklaamimise piirangud. Komisjoni liikmed soovisid ettepaneku lülitada muudatusettepanekute loetellu ja algul see sinna ka lülitati.

Viiendaks, ettepanek osavusmängude regulatsiooni muutmise kohta. Rahandusministeerium oli seisukohal, et osavusmäng on jätkuvalt hasartmäng ja selle väljajätmine hasartmänguseaduse regulatsioonist ei ole põhjendatud. Probleemi tuleks lahendada hasartmängumaksu seaduse kaudu, mida pole mõistlik asuda käsitlema selle eelnõu raames.

Komisjoni istungil toimus diskussioon, komisjoni liikmed esitasid küsimusi ja arvamusi. Selle tulemusena otsustati konsensuslikult hääletada muudatusettepanekuid järgmisel, s.o seitsmendal töönädalal. Kolmas komisjoni istung toimus 6. märtsil, kus osales eelnõu algataja esindaja Taivo Põrk, kes andis lisaselgitusi muudatusettepanekute kohta ning vastas komisjoni liikmete küsimustele.

Nüüd peatun paaril muudatusettepanekul, mis ei leidnud toetust. Esimesena toon välja kolmanda muudatusettepaneku, mille oli esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille komisjon otsustas jätta arvestamata. Põhjus, miks seda ei arvestatud, oli järgmine. Esitatud sõnastuse kohaselt kuuluksid blokeerimisele kõik veebilehed ja telefoninumbrid, mille kaudu ei korraldata legaalseid kaughasartmänge, ka juhul, kui nende tegevus on täiesti seaduslik. Piltlikult öeldes oleks kõigi meie veebilehed ja telefoninumbrid kinni pandud. Oli ka põhjendus, et kui sõnastust muuta nii, et side teenuse osutaja peaks blokeerima üksnes neid veebilehti ja telefoninumbreid, mille kaudu korraldatakse illegaalseid hasartmänge, siis tuleb arvestada, et see oleks teostatav üksnes juhul, kui näiteks internetiühenduse pakkuja suudaks jälgida kogu interneti sisu. Ehk me jõuame tagasi ACTA juurde, mis on väga aktiivselt arutatud teema. Mõnes mõttes on ta selle teemaga väga lähedalt seotud.

Veel toon välja muudatusettepaneku nr 10, mis oli ka Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud. Komisjon otsustas jätta selle arvestamata, lähtudes muudatusettepaneku selgitustest ja komisjoni istungil esitatud vastuväidetest. See puudutab serverite asukoha piirangu vajadust, mis ei olnud Rahandusministeeriumi arvates põhjendatud. Põhjendus oli ka see, et Eesti Loto tellitud analüüs, mille koostas Resoft OÜ, annab küll ülevaate võimalikest tehnilistest konfiguratsioonidest, kuid seal puudub selgitus, mil moel muutuvad Eesti mängijate andmed paremini kaitstuks tänu asjaolule, et nende andmete säilitamiseks kasutatav server asub Eestis.

Lisaks täiskogule teiseks lugemiseks esitatud muudatusettepanekute loetelus sisalduvatele ettepanekutele hääletati komisjonis läbi viis ettepanekut, mis toetust ei leidnud. Ennekoike oli tegemist loterii reklaami puudutavate sätetega. Sealhulgas ei leidnud toetust Eesti

Traaviliidu ettepanek, mis puudutas toto reklaami.

19. märtsi istungil arutati kahte eelmisel istungil komisjoni toetust leidnud muudatusettepanekut, millest üks oli Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepanek, mille eesmärk oli selgelt välistada nende hasartmängukorraldajate sponsorteadete avaldamine Eestis, kellele ei ole väljastatud Eestis tegevus- ja korraldusluba. Seda ettepanekut oli komisjon oma eelmisel istungil sisuliselt arvestanud. Teine oli sama ettepaneku täiendatud variant, mille olid välja pakkunud eelnõu algataja esindajad Rahandusministeeriumist ja mida komisjon oli täielikult arvestanud. Põhjus oli selles, et majanduskomisjoni poole oli seoses nimetatud kahe ettepanekuga pöördunud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi peaspetsialist Karl Stern, kes oli juhtinud tähelepanu asjaolule, et muudatusettepanekutes sisalduva tehnilise normi tõttu ei tohiks direktiivi 98/34 kohaselt eelnõu koos vastava parandusega seadusena vastu võtta. Parandusele pikema jõustumistähtaja andmine ei asenda spetsialisti sõnul siiski eelteavitamise nõuet. Selle info põhjal otsustas juhtivkomisjon ettepanekud uuesti läbi hääletada. Ma juhin tähelepanu, et eelnõu algataja esindaja kinnitas ka komisjoni liikmetele, et Rahandusministeerium toetab jätkuvalt kõnealuseid ettepanekuid ja on valmis seadusmuudatuse ette valmistama eraldi eelnõuna, mida saaks menetleda kõigi teavitamisreeglite kohaselt. Selle info põhjal otsustas juhtivkomisjon ettepanekud uuesti läbi hääletada ning uuel hääletamisel Rahandusministeeriumi sõnastatud ettepanek enam toetust ei leidnud. Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja võttis oma ettepaneku tagasi, olles saanud Rahandusministeeriumi esindajalt kinnituse eraldi eelnõu väljatöötamise kohta.

Lõpetuseks ja eelneva pika jutu kokkuvõtteks: juhtivkomisjon võttis vastu otsuse saata Vabariigi Valitsuse algatatud hasartmänguseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 88 Riigikogu täiskogule teiseks lugemiseks s.a 21. märtsil (seda tehti konsensusega), teha täiskogule ettepanek teine lugemine lõpetada (ka see otsustati konsensusega) ja juhul, kui teine lugemine lõpetatakse, viia kolmas lugemine läbi s.a 4. aprillil ning eelnõu seadusena vastu võtta. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Toomas Tõniste! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised ja kutsun kõnepulti kolleeg Tõnis Paltsi. Kaheksa minutit.

Tõnis Palts

Lugupeetud esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Kui ma asendasin komisjonis Urmas Reinsalu, sattusin osalema huvitaval, erakordsel hääletusel, kus koalitsioonierakonnad hääletasid risti vastupidi. Mulle meeldib Reformierakond, aga minu väärtushinnangud on kohati kapitaalselt erinevad Reformierakonna liikmete omadest. Tahan jõuda selleni, et sellisel tasandil vastuolu tagab ideaalse koalitsiooni. Mulle meeldib, et Reformierakond võitleb liberaalsete väärtuste ja vaba ettevõtluse eest. Ma ise usun turumajanduse jõusse kohati rohkem kui keskmine reformierakondlane. Ma usun, vastupidi mõnele idealistile, et ei ole olemas ideaalset riigiettevõtlust. Aga minu vastuolud Reformierakonna liikmetega algavad sealt, kus asi puudutab teisel tasandil väärtusi. Ärge nüüd, sotsid, arvake, et läheb halamiseks, et vaata, kus teevad töötute arvel eelarvet. Ei lähe! See tunnetus on sügavam. See vastuolu tuli hästi välja just käesoleva seaduseelnõu menetlemisel.

Ma alustan näitega väheke kaugemalt. Reformierakondlik peaminister on korduvalt rõhutanud, et nende juhtpoliitikud ei vaja laste arvuga seotud tulumaksuvabastusi. Mina ka ei vaja. Ma olen sellise eelise isegi unustanud, ainult tänu peaministrile tuleb see mulle vahetevahel meelde. Aga me ei tohiks minu meelest selliselt arutleda. Nimelt, lastega seotud tulumaksuvabastus on eelkõige märk, et me hoolime lastest ja predest. Me ei tohi muuta märki peenrahaks. Tõsi, me võiksime arutada seda, kas seda märki ei saaks kuidagi paremaks muuta.

Nüüd veidi asjale lähemale, aga ainult veidi. Siitsamast kõnepuldist ütles reformierakondlasest valitsusliige, et alkoholi reklaami võib televisioonis öösel näidata küll, kuna lapsed siis magavad. Minu jaoks ei ole küsimus selles, kas lapsed siidireklaami näevad. Küsimus on selles, et me peame tunnistama, et alkoholi reklaam on lihtsalt olemuslikult amoraalne ja ebaetiline, olenemata sellest, kas lapsed magavad või mitte. See kategooria on

otsustamisel ühe taseme võrra tähtsam kui arutelu, kas lapsed seda näevad. Ma saan aru, et sellega me piirame ettevõtlust, inimestel peab olema vabadus otsustada jne. Aga me ei tohi lubada mürkide reklaamimist. Siin ongi minu jaoks piir, mis jookseb Reformierakonna ja IRL-i vahelt. Õhkõrn piir, aga kategooria võrra kõrgemal, kui näiteks, vabandage, keskerakondlaste, osa keskerakondlaste mõte lennata suudab. See parandus tuli viimase aja poliitiliste debattide tõttu. Paranduse all ma mõtlen seda, et ma ütlesin "osa keskerakondlaste". Miks just "osa keskerakondlaste"? Sinna ma kohe jõuan.

Nüüd asjale veel lähemale, käesoleva seaduse kontekstist tulenevalt. Rahandusministeerium soovib anda riigile kuuluvale hasartmängufirmale rohkem õigusi enda reklaamimiseks. Argumendiks tuuakse, et see aitab potentsiaalsete dividendide näol suurendada eelarve tulupoolt. Ma küsisin Rahandusministeeriumi esindajalt, kas Rahandusministeeriumi seisukoht on, et riigi tulude suurendamiseks ollakse valmis suurendama pahede reklaamimist. Ma palusin vastata ei või jah. Ma ei saanud vastust. Küll aga vastasid head sõbrad Reformierakonnast hääletades sellele küsimusele jaatavalt. Ma saan neist aru. See ongi Reformierakonna poliitika. Ma ei ütle, kas see on vale või õige, aga see on Reformierakonna poliitika: igal võimalusel suurendada eelarve tasakaalu nimel tulusid. Mulle see poliitika meeldib, kuid mitte alati. Mulle ei meeldi see, kui seda tehes minnakse vastuollu minu eetiliste tõekspidamistega. Just siin on veelahkme koht. See on põhjus, miks ma olen IRL-is.

Miks ma rääkisin vahepeal osast keskerakondlastest? Sest sellel hääletamisel osa keskerakondlasi tõesti ei saanudki aru, millisel tasandil arutelu käib. Hasartmäng tekitab sõltuvust nagu tubakas, alkohol või muud ained, mille kahjulikkuses on ühiskond kokkuleppele jõudnud. Pole vahet, kas seda pahet kasutab kasumi teenimiseks riik, ettevõtte või kurjategija. See raha tekib suuresti inimese sõltuvuse tõttu.

Kokku võttes: miks ma sellest räägin? Ma räägin seda sellepärast, et meil on väga hea koalitsioon, kuna selle sees on selline väike põhimõtteline vastuolu kahe erakonna vahel: ühelt poolt totaalne liberaalsus ja teiselt poolt kultuurinormidest lähtuv väikene pidurdus-

mehhanism. Me oleme ühel meel eelarve konservatiivsuse osas ja vaidleme kategooriates, milleni osa opositsioonierakonna liikmeid ei ulatu. Aitäh teile!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Tõnis Palts! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Läheme muudatusettepanekute läbivaatamise juurde, neid on 13. Esimese muudatusettepaneku on esitanud majanduskomisjon ja ettepanekut on täielikult arvestatud. Teise ettepaneku on esitanud majanduskomisjon ja ettepanekut on täielikult arvestatud. Kolmas ettepanek on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Neljas ettepanek on majanduskomisjonilt, juhtivkomisjon on ettepanekut täielikult arvestanud. Viies ettepanek on majanduskomisjonilt, juhtivkomisjon on ettepanekut täielikult arvestanud. Kuues ja seitsmes muudatusettepanek on majanduskomisjonilt ja on täielikult arvestatud. Kaheksas ja üheksas ettepanek on majanduskomisjonilt ja on täielikult arvestatud. Kümmes ettepanek on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Üheteistkümmes ettepanek on majanduskomisjonilt ja on täielikult arvestatud. Kaheteistkümmes ja kolmeteistkümmes ettepanek on majanduskomisjonilt ja on täielikult arvestatud. Me oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Seaduseelnõu 88 teine lugemine on lõpetatud.

7. Liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu (182 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandjaks majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Valitsus esitab teile liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu. See käsitleb intelligentsete transpordisüsteemide regulatsioone liiklusseaduses. Selle aluseks on Euroopa Parlamendi ja Euroopa Nõukogu direktiiv, mis näeb ette raamreeglitiku kehtes-

tamise maanteesektoris intelligentsete transpordisüsteemide rakendamiseks. Paragrahv 6¹, mille me välja pakume, koosneb kolmest lõikest. See paragrahv annab õigusliku aluse rakendada tulevikus Euroopa Komisjoni väljatöötavaid üleeuroopalisi spetsifikatsioone intelligentsete transpordisüsteemide arendamisel, kasutuselevõtul ja rakendamisel. Kuidas see reaalsuses tööle hakkab, seda näitab aeg. Praegu veel ühtegi Euroopa Komisjoni intelligentset transpordisüsteemi käsitlevat spetsifikatsiooni ei ole. Teen ettepaneku see eelnõu heaks kiita.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Küsimusi ettekandjale ei ole. Kutsun ettekandjaks majanduskomisjoni liikme Kalev Lillo.

Kalev Lillo

Austatud proua esinaine! Head kolleegid! Majanduskomisjon arutas liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu 182 15. märtsil. Eelnõu tutvustasid majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi transpordi arengu ja investeeringute osakonna juhataja Toomas Haidak. Siin võib kasutada Toomas Haidaku sõnu, kes iseloomustas seda eelnõu kui tema arvates üldse kõige vähem ohtlikku muudatust, mis kunagi on tulnud Euroopast üle võtta. Ainuke asi, mis küsimusi tekitas, oli see, mida see intelligentne transpordisüsteem endast kujutab ja kuidas seda võib kasutama hakata. Ühe näitena võib tuua selle, et kui kunagi rakendub süsteem eCall (näiteks, kui autoga juhtub õnnetus, siis võtab auto sisuliselt ise ühendust Päästametiga), siis hakkaks see tööle üle Euroopa, ka Eestis.

Komisjon võttis vastu konsensusliku otsuse saata eelnõu täiskogu päevakorda 21. märtsil 2012. Konsensuslikult tehti ka ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 4. aprill 2012 kell 18. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalev Lillo! Teile on üks küsimus. Palun, kolleeg Kajar Lember!

Kajar Lember

Aitäh! Kas te komisjonis arutasite ka seda, et Riigikontroll on avaldanud päris negatiivset hoiakut? Ta on väitnud, et see teema on ikkagi lõpuni läbi uurimata jms. Kas see teema oli teil arutlusel?

Kalev Lillo

Aitäh! Sellist teemakäsitlust komisjonis ei olnud.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Veel kord suur tänu, kolleeg Kalev Lillo! Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määrán eelnõu 182 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 4. aprilli s.a kell 18.

Eelnõu 182 esimene lugemine on lõpetatud.

8. Maagaasiseaduse ja majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu (166 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud maagaasiseaduse ja majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ettekandjaks palun jällegi majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Valitsus esitab Riigikogule maagaasiseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille eesmärk on viia Eesti seadus vastavusse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2009. aasta 13. juuli maagaasi siseturu direktiivi nõuetega. Euroopa Liidu kolmanda energiapaketi põhi-eesmärk on tekitada nii elektri- kui ka gaasisektoris efektiivne konkurents ning kõiki osapooli võrdselt kohelda. Selle saavutamiseks peavad mõlema direktiivi kohaselt olema täidetud eeltingimused, millest olulisimaid on elektri või maagaasi ülekandevõrkude opereerimise ja toimimise eest vastutava ülekandesüsteemi halduri tõhus eraldamine tootjast ja müüjast. Eelnõu seab suuna muuta turukorraldus Eestis läbipaistvamaks, luua eeldused konkurentsi ja uute tarnekanalite tekkeks ning

soodustada investeeringuid infrastruktuuri, suurendades sellega Eesti gaasiga varustamise varustuskindlust ja energiapuudust.

Maagaasi siseturu direktiivi menetlemise käigus taotles Eesti erandit ülekandesüsteemi halduri eraldamise sätte rakendamisel, lähtudes ühe gaasitarnijaga isoleeritud gaasituru staatusest. Direktiivi artikkel 49 näeb Eestile ette erandi, mis ei nõua gaasi ülekandevõrgu halduri eraldamist gaasi tootjast ja müüjast seni, kuni mis tahes Balti riik või Soome ei ole otseselt ühendatud mõne teise liikmesriigi kui Eesti, Läti, Leedu või Soome maagaasivõrku. Olukord on muutumas. Nimelt, globaalne gaasiturg on erandi taotlemise ajaga võrreldes muutunud Eesti jaoks enam võimalusi pakkuvaks. Seda eelkõige seoses mittekonventsionaalse gaasi reservide kasutusele võtmise ja veeldatud gaasi transportimise võimaluste avardumisega, samuti seoses kliimapolitika suundumustega ning tuumaohutusreeglite karmistamisega. Samuti on Läänemere piirkonnas tekkinud elav huvi veeldatud maagaasi tarnimise vastu. Peaaegu kaks aastat on töötanud Läänemere riikide energiaturgude integreerimise töörühmad Euroopa Komisjoni egiidi all, sh vastav gaasitöörühm.

Eesti gaasituru olukord aga ei ole muutunud, Eesti sõltub endiselt ühest gaasitarnijast ja ühest tarneallikast. Seetõttu on valitsus asunud direktiivis võimaldatud erandist hoolimata otsima alternatiivseid lahendusi, et luua eeldused toimiva gaasituru tekkeks Eestis. Üks vaieldavamaid küsimusi on olnud süsteemihalduri mudeli valik. Direktiiv näeb üleeuroopalise gaasituru kujunemise põhieeldusena ülekandevõrkude eraldamist tootmisest ja müügitegevusest. Kui 2009. aasta 3. septembril kuulus ülekandevõrk vertikaalselt integreeritud ettevõtjale, siis on direktiivis jäetud liikmesriikidele võimalus valida kolme ülekandesüsteemi halduri mudeli vahel: täielik omandisuhete eraldamine, nn sõltumatu süsteemihalduri mudel ja kontserni kuuluva sõltumatu ülekandesüsteemi halduri mudel.

Maagaasiseaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise käigus kaalusime süsteemihalduri eri mudelite rakendamist Eestis. Tuginedes teiste riikide kogemusele ja Euroopa Komisjoni mõjude analüüsile elektri- ja gaasituru paketi rakendamisel jõudsimise järeltulemustele, et Eesti puhul on gaasituru arengu seisukohalt

kõige proportsionaalsem reaalselt toimiv süsteemihalduri mudel, müüjast ja importijast sõltumatu ülekandesüsteemi halduri ehk nn TSO mudel. Eesti on seadnud eesmärgiks omandisuhete täielikult eraldada, määrata ülekandevõrgu omanik süsteemihalduriks ja tagada tema sõltumatus ükskõik millistest müügi- ja tootmishuvidest. Loomulikult teab valitsus, et ainuüksi ülekandevõrgu eraldamine ei võimalda saavutada kõiki eesmärgi gaasituru liberaliseerimisel ja turu tegelikul tekkimisel (ma neid eespool osaliselt mainisin), kuid see on esimene samm gaasituru arendamisel kaugemas perspektiivis.

Eelnõu on koostatud selliselt, et praeguse süsteemihalduri ja ülekandevõrgu omaniku õiguste riive oleks minimaalne. Omandisuhete eraldamine nõuab praeguse AS-i Eesti Gaas struktuuri ümberkorraldamist, vara hindamist ja müüki, millele järgneb gaasi ülekandeteenuse osutamiseks tegevusloa taotlemise käigus gaasi ülekandeteenust osutava ettevõtja juhtimise hindamine vastavalt sätestatud nõuetele. Need nõuded on seaduseelnõus ära toodud. Et anda praegustele omanikele piisavalt aega omandisuhete ümberkorraldamiseks, sätestab eelnõu gaasituru liberaliseerimise tähtajaks 2015. aasta 1. jaanuari. Direktiivis võimaldatud erandi tõttu ei ole Eestil ajalist raami gaasituru liberaliseerimisprotsessi läbiviimiseks ning süsteemihalduril on ligemale kolm aastat aega, et võtta arvesse praegu arutluse all oleva seaduseelnõu nõudeid.

Eelnõu kohaselt on alates 2015. aasta 1. jaanuarist süsteemihaldur võrguettevõtja, kellel on ülekandevõrk, kellel on mõõtesüsteemid riigipiiril või kes neid haldab ning kellel on uutele nõuetele vastav tegevusloa gaasi ülekandeteenuse osutamiseks. Aasta pärast seaduse jõustumist esitab süsteemihaldur kava omandilise eraldamise nõuete täitmise kohta. Kui süsteemihaldur ei suuda 2015. aasta 1. jaanuariks täita gaasi ülekandeteenust osutava ettevõtja juhtimise nõudeid, peab ta ülekandevõrgu võõrandama. Ülekandevõrk võõrandatakse enampakkumisel, mis tagab selle, et saab valida parima pakkumise. Kui süsteemihalduri kontsernis jätkub maagaasi müügi- või tootmistegevus peale 2015. aastat, rakendatakse tema suhtes sunniraha. Äärmusliku abinõuna on eelnõus sätestatud ka võimalus ülekandevõrk sundvõõrandada.

Lisaks ülekandevõrgu eraldamise nõutele sätestab eelnõu veeldatud maagaasi kasutamise võimaluse Eestis, mida varem ei ole seadustes käsitletud, ning aitab kaasa biogaasi ja biomasist saadud gaasi laiemale levikule. Samuti harmoneerib eelnõu direktiivi nõudeid tarbija õiguste laiendamise osas ning täiendab Konkurentsiameti ülesandeid ja õigusi sõltumatuses osas otsuste tegemisel gaasivaldkonnas ning koostöö tugevdamisel Euroopa Liidu partnerorganisatsioonide ja nende Euroopa Liidu organisatsioonidega, kes on pädevad gaasituruga ja gaasivõrkude küsimuses. Maagaasiseaduse muutmise seadusega tehtavad muudatused gaasiturul on Eesti energiavarustuskindluse suurendamise seisukohalt olulise tähtsusega kaugemas perspektiivis (ma mõtlen siin kümme aastat ja sealt edasi). Teisisõnu: käesolev eelnõu ei saavuta kohest mõju, aga kaugemas perspektiivis loob see Eesti energeetikas mitmeid võimalusi ja pakub tarbijatele kindlamaid valikuid ja õiglasemat hinda. Seaduse oodatav mõju on muuta turu korraldus läbipaistvamaks, tõhustada investeeringuid infrastruktuuri ning luua eeldused uute tarnijate ja tarnekanalite tekkeks. Tarnijate mitmekesisus ja täiendavate tarnekanalite olemasolu tekitab konkurentsi ning suurendab gaasivarustuskindlust ja energiajulgeolekut.

Lõpetuseks: Riigikogu majanduskomisjoni arutelu käigus oleme eelnõu algatajatena nõustunud tööversioonis ka mõne muudatusettepanekuga, mida loodetavasti tutvustab majanduskomisjoni ettekandja. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Tõnis Kõiv!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! On üldteada, et Venemaa kasutab energiakandjaid oma võimupoliitika instrumentidena. Samamoodi on üldteada, et Eesti jaoks on oluline vabaneda monopoolsest gaasitarnijast, tekitada reaalne turukonkurents ja kaudselt vabaneda ka selle võimupoliitika instrumendi mõju alt. Samamoodi on mõistetav, et nii Gazprom kui ka temaga seotud Eestis olev ettevõtte on sellele muudatusele igati vastu. Neid vastuseisu väljendajaid võib siit ja sealt näha ja kuulda. Kuidas te kommenteerite meie teadlaste nime

või isegi lausa Eesti Teaduste Akadeemia nime kasutades levitatud seisukohavõttu, mis on vägagi ühepoolsele allikale toetudes ja väga ühes suunas kirjutatud?

Juhan Parts

Aitäh! Ma tahan kindlasti rõhutada, et me oleme seda eelnõu tehes pidanud üsna tihedalt konsultatsioone ka Eesti Gaasi omanikega, kelleks on ju lisaks Vene ettevõttele Gazprom Saksa ettevõtte E.ON, Soome ettevõtte Fortum ja Lätis registreeritud ettevõtte Itera. See koostöö on minu arvates olnud asjalik. Mitmeid nende ettepanekuid on arvestatud. Ma ei ole sugugi arvamusel, nagu valitseks konsensuslik arusaam, et meie pakutud lahendus on justkui midagi unikaalset. Samasugused protsessid toimuvad väga paljudes Euroopa riikides. On olnud mõningaid erimeelsusi. Ma loodan, et esimese ja teise lugemise vahel saab erimeelsusi veel kord selgemaks rääkida. Erimeelsused on tegelikult paljuski detailides, need ei ole üldised, et kas jah või ei. Teie viidatud Eesti Teaduste Akadeemia avaldus läheb pigem sellesse rubriiki, et vastustatakse Euroopa Liidu üldist eesmärki gaasituruga korraldamisel. Minu arvates on see ebatõenäoline küsimuse püstitus, kuna energiaturu küsimused on Euroopa tasandil kokku lepitud ja selle kokkuleppega on ühinenud 27 riiki. See on osa Euroopa siseturu arengust. Mitmed kolmandad riigid on Euroopa tasemel korduvalt püüdnud seda küsimust tõstatada. See on selgelt Euroopas kokkulepitud seisukoht ja nüüd me tegeleme selle rakendamisega. Ma arvan, et me peaksime Eesti Gaasi mõne avalduse puhul keskenduma detailidele, sellele, kas on küsimusi, mida me saaksime rohkem arvestada. See, et me peame siin mingisuguse sammu astuma, on täiesti selge. Rääkides veel Eesti omapärast, siis olin ise tollel ajal Eesti valitsuse esindaja nendel kõnelustel Euroopas ja taotlesin seda erandit. Nagu ma oma ettekandes ütlesin, on muutus võrreldes selle ajaga, kui me 2008. aastal neid diskussioone pidasime, olnud suur. On toimunud märkimisväärne areng. Keegi ei käsi meil seda erandit kasutada, vaid see on meie võimalus. Ma arvan, et me peame need sammud astuma, et luua ikkagi eeldus gaasituruga tekkeks. Oleks patt jätta see võimalus kasutamata. Teaduste akadeemia avaldust ei pea ma Eesti teadlaste kõige õnnestunumaks saavutuseks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urve Palo!

Urve Palo

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud härra minister! Eestis toodetakse praegu üle poole soojusest maagaasist. Me teame, et hinnad on päris kõrged. Talv sai just läbi ja suuri arveid on paljud näinud. Tänapäeval on kõige efektiivsemad ja hinna poolest kõige tarbijasõbralikumad koostootmisjaamad, kus toodetakse korraka nii elektrit kui ka soojust. Eestis saaks koostootmisjaamades kasutada hakkepuitu, tuleks juurde töökohti ja ka hind oleks soodsam. Praegu on Eestis ainult kolm koostootmisjaama. Mida teie majandusministrina teete, et soodustada sellise keskkonna teket, kus tekiks rohkem koostootmisjaamu? Tõepoolest, ka kodukulud siis ju alaneksid.

Juhan Parts

Aitäh selle küsimuse eest! Neid on rohkem kui kolm. Juhin tähelepanu, et märkimisväärse sammu me tegime kõik koos siin saalis siis, kui me võtsime vastu monopolide ohjeldamise seaduse. Seda ei teinud ainult mina majandusministrina. See seadus loob Konkurentsiametile reaalse keskkonna, astumaks n-ö regulatorina samme. Ühtepidi saab ta motiveerida, aga teatud mõistes saab ka õiguslikke sunnimehhanisme kasutada, et viia kaugküttepiirkondi üle konkurentsivõimelisemale kütusele. Sellega Konkurentsiamet aktiivselt toimetab. Kindlasti peab seda tööd jätkama. See on minu meelest äärmiselt õige suund ja kindlasti on tarbijad siin võitjad. Me teeme ka investeeringu, mis on pikaajaliselt kasulikud Eestile, Eesti inimestele ja ettevõtetele. Minu arust tuleb lisaks sellele, et on vastu võetud monopolide ohjeldamise seadus ja et Konkurentsiamet tegutseb, edasi töötada Eesti väikeasulates, väiksemates kaugküttepiirkondades kui suuremad linnad ja maakonnakeskused. Seal me peame leidma teatud motivatsioonivahendeid, et suudetaks välja pääseda tupikust. Ükskõik, millisel kujul kaugküttesüsteemid on praegu korraldatud, ettevõtte ei ole motiveeritud uuendama ja efektiivsemalt soojust tootma, rääkimata sellest, et tarbijad ei ole võimelised sundima ettevõtet seda tegema. Siin tuleb leida vahendeid, kuidas see probleem lahendada. Aga suuremas osas maakonnakeskustes annab

monopolide ohjeldamise seadus minu meelest piisava aluse, et neid muudatusi läbi viia. Neid ka juba tehakse. Pange tähele, mis toimub praegu Tallinnas: turule tulevad uued soojuspakkujad erinevate kütustega, gaasi konkurentsivõime tõenäoliselt väheneb, selle osakaal väheneb. Need muutused hakkavad toimuma ka mitmes teises maakonnakeskuses.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh! Äsja kuulsime, et meie enda riigi teaduste akadeemia energeetikanõukogu on välja tulnud mitte kõige targema otsusega. Aga selle eelnõu kohta on oma seisukoha öelnud ka Riigikontroll, mis samuti on meie enda riigi oma. Ta on analüüsinud seda kolmest vaatevinklist – eelnõu mõju hinnangute piisavus, eelnõu võimalikud kulud maksumaksjale ja gaasitarbijale ning sundvõõrandamise menetlusega seotud probleemid – ja jõuab kõigis neis küsimustes järeldusele, et eelnõu on koostatud ilma vajaliku analüüsi ja eeltöeta. Kuidas te seda järeldust hindate? Kas ka Riigikontroll ei ole teie arvates nii tark kui majandusministereium?

Juhan Parts

Härra Kallo, lubage korrigeerida: mina ei öelnud, et teaduste akadeemia ei ole tark. Mina ei ole sellist seisukohta väljendanud. Riigikontroll on esinenud väga tõsise kirjaga ja me oleme seda väga tõsiselt analüüsinud. Üldisele kriitikale, et meil ei ole analüüsi, meil ei ole nagu asi läbi mõeldud, vastan, et see tähendab justkui seda, et mitte ainult majandusministereium, vaid ka kõik Eesti teised ministereiumid, valitsus, erialaorganisatsioonid ja huvigrupid lihtsalt tulid kokku ning tegid umbropsu mingi eelnõu. Ma ei saa kategooriliselt nõustuda sellega, et ei ole analüüsi! Ma juhtisin tähelepanu, et gaasituru analüüs käib tegelikult alates 2004. aastast. Energiamaajanduse arengukavade raames on gaasitemaatikat pidevalt käsitletud. On olemas Eesti Konkurentsiameti analüüs. Minu arust kõige tõsisemalt võetav analüütiline töö, mis käsitleb eri suurusega turgude tekitamist, on aga Euroopa Komisjoni arutelu. Kui seda analüüsiks mitte nimetada, siis mida üldse? On püütud näidata,

et valitsus on teinud ühes küsimuses otsuse, valides kolme mudeli vahel ilma analüüsita. Ma ei saa ka sellega kuidagi nõustuda.

Mu küsimusele vastamise aeg on väga piiratud, aga me võime siingi kiiresti analüüsida kaht teist mudelit, mis me oleme välistanud. Ütlen lühidalt, et nn süsteemioperaatori mudel on sisuliselt praegu tekkiv mudel. Me oleme näinud, et senine skeem ei ole tegelikult mitte kuidagi aidanud kaasa sellele, et meil tekiks alternatiivne gaasitarnija, alternatiivne gaasipakkaja. Lihtsalt ei ole! See on olnud niimoodi 15 aastat.

Teine süsteem, mida pakutakse, on lühendina nn ITO mudel. Detailidesse minemata julgen öelda, et tegemist on nii bürokraatliku mudeliga, mida ei soovitaks mitte kellelegi. Eesti puhul tähendaks see seda, et Eesti Gaas oleks küll ettevõtte omanik, aga ta oleks ettevõtte tegevusest täielikult eraldatud. See ITO mudel, mida püütakse pakkuda, ei olnud ka Euroopa Komisjoni visioonis, üksnes väga intensiivse surve tulemusena lõpuks Euroopas anti sellele järele.

Aga ma kutsun kõiki, kel on tunne, et analüüsi on vähe, üles nendel teemadel esimese ja teise lugemise vahel arutama. Me peaksime demonstreerima, kui tarbetu oleks Eestis sellisele mudelile üle minna. Me looksime tegelikult täiesti mittetoimiva gaasivõrgu – see on meie kokkuvõtlik hinnang. Ja arvestades meie väga spetsiifilist olukorda, sh vajadust intensiivseks gaasivõrgupoolseks tegevuseks, mis ei ole võib-olla tavapärane riikides, kus gaasiturg on enam-vähem välja kujunenud, s.o põhiliselt Mandri-Euroopas, võib kinnitada, et Eestis on tarvis institutsiooni või ettevõtet, kes oleks tõeliselt motiveeritud sellega tegelema. Eesti Gaasi motivatsiooni vektorid ei ole päris sellele suunatud. Seda ei ole vaja väga pikalt tõestada.

Ma veel kord kinnitan: analüüs on olemas. Riigikontrolli muude märkuste seas oli minu jaoks üks tõsisemalt võetavaid märkusi kriitika sundvõõrandamise menetluse pihta. Julgen öelda, et me töötame ka ise praegu selles valdkonnas edasi ning ei saa välistada, et eelnõu tuleb esimese ja teise lugemise vahepeal parandada. Riigikontroll seadis ka kahtluse alla, kas Eestis on üldse võimalik kunagi gaasiturgu tekitada. Kahtlusi võib alati tekitada. Nagu ma ütlesin, tegu on ühe sammu, ühe eeldusega

selleks, et midagi hakkaks juhtuma. Edasi tuleb rakendada täiendavad tegevused.

On täiesti selge, et iseseisva süsteemioperaatori mudel on väga tugev signaal, et Eesti tahab endale gaasiturgu luua. See võib olla suurema mõjuga signaal kui ükskõik milline teine tegevus valitsuse, ministeeriumi poolt. See on väga selge signaal, et me tahame seda teha, et me hakkame otsima lahendusi olukorras, kus maailma gaasimajandus vägagi kiiresti areneb.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Hea minister! Ka minu küsimus puudutab analüüsi ja on ajendatud Eesti Gaasi juhatuse liikme kirjast, mis täna ennelõunal kõigi Riigikogu liikmete postkasti tuli. Eesti Gaasi juhatuse liige avaldab selget nõrdimust teie ning teie ministeeriumi tegevuse suhtes selle eelnõu ettevalmistamisel ja väidab, et osapooli ei ole ära kuulatud. Te olete korduvalt rõhutanud, et eelnõus toodud seisukohad tuginevad põhjalikule analüüsile. Eesti Gaas pöördus 1. märtsil ministeeriumi poole, et teie käest analüüsi andmeid saada. Eilse päeva seisuga neid andmeid Eesti Gaasile väljastatud ei olnud. Minu küsimus ongi: mis põhjusel te Eesti Gaasile selle põhjaliku analüüsi andmeid ei ole 20 päeva jooksul suutnud väljastada? Kas see analüüs ikka tegelikult tehtud on ja kas vastab tõele Eesti Gaasi juhatuse liikme väide, et tegelikult osapooli ära kuulatud ei ole?

Juhan Parts

Ei vasta tõele. Ma olen ise mitu korda kohtunud mitte küll teie nimetatud isikuga, vaid Eesti Gaasi omanike esindajatega. Majandusministeeriumi kõrged ametnikud on kohtunud ja pidevas kirj vahetuses olnud mitte Eesti Gaasi palgaliste töötajatega, vaid Eesti Gaasi reaalse omanikega, kes on mitmeid kordi ka minu kabinetis istunud. Tavaliselt seda eelnõude puhul ei toimu, tavaliselt te moodustaksite sellisel juhtumil siin ühe komisjoni ja hakkaksite uurima mõjuvõimuga kauplemist. Me oleme pidanud konsultatsioone! Fakt on see, et teatud küsimustes on eriarvamused, aga ma mingil juhul ei saa võtta omaks kriitikat, et me

pole asjaosalisi ära kuulnud. Jah, meil on teatud küsimustes mõne omanikuga erinevad arvamused. Samas, nagu ma ühele küsimusele vastates juba ütlesin, need arvamused ei ole sugugi väga erinevad. Seda esiteks.

Teiseks, ma ei oska kommenteerida teie viidatud kirja. Enamik neid analüüse, millest ma räägin, on ju avalikud – jutt on tegelikult mudelite valikust, sellest, mis ühe või teise mudeli puhul turgude tekkimisele kaasa aitab. Need on Euroopa kogemused. Me oleme ka ise tellinud gaasituru arendamise raportid, need on internetis kättesaadavad.

Mis puutub töödokumentidesse, mis sellega seoses valitsuses ja ministeeriumis tekivad, siis mitmed neist on sellised töödokumendid, millele me ei pane punaseid kaasi ümber ega kleebi peale suurt silti "Analüüs". Need on meie töödokumendid, mida me oma sõnavõttudes ja muudel seisukohtade selgitamistel tutvustame. Ja seda teen ma täna ka siin.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Kuulan ja kuulan ning püüan aru saada, miks meil see seaduseelnõu täna siin esimesel lugemisel on. Selgelt ütlevad nii teaduste akadeemia kui ka Riigikontroll, et asi on toores. Te räägite, et asja on juba seitse aastat ette valmistatud. Aga olukord on selline, et meil gaasiturgu ei ole ja me ei tea ka, millal see tuleb. Kui me selle seaduse vastu võtame, siis me tegelikult tõstame gaasi hinda tunduvalt, seda kõigi tarbijate jaoks. Kas te siiski ei ole liiga vara selle eelnõuga siia tulnud? Mis te arvate?

Juhan Parts

Kogu lugupidamises teie vastu kinnitan, et ei ole liiga vara. Ja ütlesin ka, et mitte liiga hilja, pigem just õigel ajal. Mis puutub hinda, siis see ei ole kuigi hea argument. Gaasi hinna puhul on Eestis lugu sedasi, et lõpptarbijajaoks 92 koma millegagi protsenti gaasi hinnast kujuneb väljaspool Eestit. Me ei tea, kuidas see hind tekib, aga teada on, et see on seotud nafta hinnaga. Me alati imestame, kui inimesed, kes tarbivad gaasi toasooja saamiseks, kurdavad hinnamuutuste üle. Kui hind ootamatult kõigub 10–15%, siis see on hinna-

muutus. Eestis aga tekib gaasi hinnale otsa suurus, mis selle 92 koma millegagi ja 100 protsendi vahele jääb.

Mis puutub ülekandevõrkudesse, siis nende osakaal gaasi hinnas on praegu 2–2,5%. Nüüd, kui käib vaidlus Eesti Gaasi juhatuse ühe liikmega selle üle, millist kolmest Euroopa Liidu pakutud mudelist kasutada, siis ühelgi nendest mudelitest ei ole eripära, mis kuidagi eriliselt mõjutaks gaasi hinda lõpptarbijale. Mitte ühelgi! Kõigi puhul kehtib samasugune reeglistik, kuidas gaasivõrgu tariif kujuneb. Seost ostu- ja müügihinnal gaasivõrgu ja gaasivõrgu tariifiga ei ole. See on Euroopas heaks kiidetud metoodika sedalaadi monopolide hindade pakkumisel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Täna, proua esistuja! Austatet minister! Käesoleva eelnõuga saab Konkurentsiamet märkimisväärse hulga uusi ülesandeid juurde. Kas te olete ka arvutanud, kui suures ulatuses tekib sellega lisakoormust meie riigieelarvele ehk kui palju läheb maksumaksjale maksma valitud mudeli realiseerimine?

Juhan Parts

Ma ei ütleks, et see lisakoormus on märkimisväärne. Pigem on valitud mudeli puhul lisanduv töökoormus ikkagi mõõdetav tarkusega, mitte niivõrd töökohtade arvuga. Samas kasutan võimalust ja juhin veel kord tähelepanu analüüsile. Too mudel, lühendatult ITO mudel, mida vähemalt ajakirjandus soovitab meil kasutada, tähendaks Konkurentsiameti ametnike arvu märkimisväärset kasvu. See alternatiivne mudel, üks kolmest – meie seda välja ei paku – tähendaks seda, et Konkurentsiamet praktiliselt võtab üle gaasi põhivõrgu juhtimise, tema ülesandeks saab väga paljude üksikute lepinguprojektide kooskõlastamine ja heakskiitmine. Tema ülesanne hakkab olema ka juhtide määramine sellesse põhivõrguettevõttesse jne, jne, rääkimata paljudest spetsiifilistest kooskõlastusprotseduuridest. Tuleb seega ehitada tulemüür põhivõrgu ja gaasiettevõtte omaniku vahele. Ja see koormus langeks kõik Konkurentsiametile. Seal oleks halduskoormuse kasv märkimisväärne. Aga seda

mudelit me pole välja pakkunud, nii et meil ei tule sellega arvestada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud härra minister! Ma jätkaksin kolleeg Kaljuvee küsimust. Milline on siiski teie arvates selle eelnõu prognoositav mõju gaasi hinnale Eestis? Või sain ma teist õigesti aru, et teie arvates sellist mõju üldse ei ole?

Juhan Parts

Mõju saab olla kahepidine. Kui seadus loob eelduse alternatiivsete tarnijate ja tarneahelate tekkeks, siis tõenäoliselt tekib toimiv gaasiturk ja sel juhul on küsimus pigem selles, kuidas muutub hind maailma gaasiturul. Ma toon näite, mille peale kindlasti asjatundjad võivad öelda, et ma ajan kerget demagoogiat. Praegune reaalsus on see, et Ameerika Ühendriikides maksab 1000 kuupmeetrit gaasi 80 dollarit, Eesti Vabariigis 400 dollarit – suurusjärk on selline, ma peast ümardasin, kui dollarid eurodeks arvestasin. Niisugune on vahe!

Teisisõnu: me teeme seda selleks, et tekiksid erinevad gaasi tarnimise võimalused. Oleme koostööd teinud ka Poolaga, arutades kildagaasi kasutamist teatud ajalisel perspektiivis. Veeldatud maagaas oma hinnakõikumistega on kindlasti võimalus, mis loob turul hoopis teistsuguse hinnaolukorra. Praegu kujuneb hind niimoodi, et gaasitarnija on tarbija sidunud väga karmi hinnamudeliga. Minu arvates vananenud ja mittekohasel moel on gaasi hind seotud nafta hinnaga ja nii ei mõjuta meil seda hinda miski. Aga kõne all olevate ja järgnevate sammude tulemusena on reaalne võimalus, et tekib tõesti gaasiturk, kus hind võib kujuneda praegusega võrreldes vägagi mõistlikuks, rääkimata n-ö hinna aimatavusest kõikide gaasitarbijate puhul. Praegu ei tea ükski Eesti tarnija, kui kõrgeks võib gaasi hind 2013. aastaks tõusta. Selles mõttes on turg siis märksa stabiilsem kui ühest kohast tehtavate alternatiivsete otsuste korral.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urve Palo, teine küsimus!

Urve Palo

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud minister! Kuna tõepoolest gaasi hind sõltub nafta hinnast ja me teame, et nafta hind pidevalt tõuseb, siis ma väga muretsen sooja hinna pärast Eestis. On teada, et koostootmisjaamad, mis põhinevad kohalikul toorainel, toodavad soojust märksa soodsamalt kui näiteks gaasijaamad. Ka on teada, et ühtegi koostootmisjaama ei ole võimalik rajada ilma riigi toetuseta, ja nii Rootsi kui Soome on seda teed läinud. Ma küsin: kas Eesti riigil on plaanis hakata näiteks koostootmisjaamade ehitamist toetama CO₂ kvoodi müügist saadud rahaga või selleks Euroopa struktuurivahenditest toetust eraldama?

Juhan Parts

Te esitate küsimuse mõneti teisest ooperist, aga ma püüan vastata. Esiteks, te ütlesite oma küsimuse sissejuhatuses seda, et gaasi hind on seotud nafta hinnaga ja see justkui on üks mõistlik plaan. Ma lihtsalt korrigeerin seda infoga, et see ei ole enam ajakohane. Gaasi hinna sidumine nafta hinnaga on tegelikult probleem, mis tuleneb monopoolsest vertikaalselt integreeritud olukorrast, kus meie üksiktarbijatel ja meie ettevõtetel pole võimalik midagi öelda. See on vananenud hinnamudel. Aga see selleks.

Mis puutub koostootmisse, siis meil on olemas seadus taastuvenergia toetuste kohta. Meil on kavas taastuvenergia toetused üle vaadata ja me loodame nendega peagi jõuda siia Riigikokku. Siis saame selle küsimuse üle arutleda. Mina esindan endiselt seisukohta, et taastuvenergia toetuste süsteemi tuleks muuta. Toetusi tuleks vähendada nii uute investeringute tegemiseks kui ka olemasolevate puhul, ka peame toetuste puhul silmas pidama, et need oleks majanduslikult tasuvad. Praegu me teame, et koostootmisjaamad on majanduslikult vägagi tasuvad, me doteerime neid tarbijate poolt liiga palju. See on probleem. Kas see nüüd on kohaldatav kõigi väikeste soojatootjate puhul, on iseküsimus. Mis saab tulevikus CO₂ kvoodi müügi tuludest? See arutelu praegu käib, kuhu oleks neid kõige mõistlikum suunata. On ka küsimus, kui suurtest tuludest me räägime. Me ju ei tea tegelikult nende ühikute turuhinda, milliseks see kujuneb aastal 2013 ja sealt edasi. Aga see töö kindlasti käib

ning ka teie ettepanekud ja ideed on alati oodatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Kellel võiks midagi konkurentsi vastu olla ja loodame, et see konkurents ka tekib. Aga ma küsin: kas saab välistada, et AS Eesti Gaas müüb enne 2015. aastat gaasiülekandevõrgu põhjendamatu kõrge hinnaga investorile, kes on varjatult Eesti Gaasi praeguste omanike või omaniku kontrolli all?

Juhan Parts

Eesti Gaas võib seda praegu teha, aga seadus näeb ette regulatsiooni, et põhivõrgu süsteemihaldur ja sellest tulenevalt põhivõrgu omanik peavad vastama teatud tingimustele, mida hindab Konkurentsiamet, kes annab välja tegevusloa. Kui selgub, et põhivõrgu omanik ei vasta nendele tingimustele, siis Konkurentsiamet võtab tegevusloa ära. Tingimused tuleb viia kooskõlla tegevusloaga, on ka olemas vastavad sanktsioonid. Millise hinnaga põhivõrgu omanik ülekandevõrgu müüb, on aga lõpuks müüja ja ostja vaheline kokkulepe. Kordan, et sellel müügi- ja ostuhinnal ei ole otsest mõju gaasi- ja põhivõrgutariifile. Selle puhul võetakse ikkagi varade väärtus, taastamisväärtus ja amortisatsioon arvesse. See on euroopalik meetodika, millest lähtub ka Konkurentsiamet ja milleks loob õigusliku aluse seegi seadus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kallo, teine küsimus!

Kalev Kallo

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Härra minister! Siin on korduvalt küsitud hinna kohta, aga tahaksin seda veelgi jätkata. Gaasi hinnas sisalduvad ka võrgutasud. Kui Elering eraldas põhivõrgu Eesti Energiast, siis kohe võrgutasud suurenesid 17%. Praegu saan ma elektri-arve, kus ühe kolmandiku moodustab elektrienergia tasu ja kaks kolmandikku on võrgutasud. Ka Riigikontroll kardab, et kui nüüd gaasivõrgud eraldatakse, võivad võrgutasud kasvada. Siin leitakse, et see analüüs ei ole päris

kohane. Tarbijat see ei huvita, et kui ta maksab gaasi eest 300 eurot, siis sellest gaas maksab 100 eurot ja 200 eurot on võrgutasud. Ta peab ikka kokku 300 eurot maksma. Kas võrgutasude järsku kasvu ei ole alust karta?

Juhan Parts

Ei ole. Ja muide, teie toodud Eleringi puudutav info ei vasta absoluutselt tõele. Ma ei tea, kes niisuguseid andmeid on levitanud. Ma olen mitmelt inimeselt kuulnud selliseid meganumbreid ja -kasve, aga need lihtsalt ei vasta tõele! Esitage mulle arupärimine! Ma esitaksin asjaomased numbrid teile slaididel, et ükskord see demagoogia ära lõpeks. Kasutan võimalust ja kordan veel kord: härra Kallo, võrgutariifil ja võrguomandil ei ole otsest suhet. Monopoolisel ettevõttel on olemas selged reeglid, kuidas võrgutariif kujundatakse, sellel ei ole otsest seost selle nõudmisega.

Üks väike erand siiski on. Nimelt, Euroopa direktiiv, mille ülevõtmisega me tegeleme, näeb võrguettevõtjale ajutiselt ette tavapärast tootlusest kuni 2% suurema tootluse. Selle võimaluse me anname juriidiliselt ka Konkurentsiametile. Teisisõnu, kui tavapärane tootlus selliste loomulike monopolide tariifide puhul on umbes 7%, siis Euroopa Komisjon oma direktiiviga on lubanud kuni aastani 2020 Konkurentsiametil aktsepteerida kuni 2% enam – küllap selleks, et võimalikud üleminekuga seotud lisainvesteeringud oleksid motiveeritud. See on see koht. Aga selle mõju gaasi hinnale, juhul kui see saab nii olema, on Eesti tarbija puhul ülimalt marginaalne. Ma püüdsin ühele varasemale küsimusele vastates seda teile ka piltlikult numbritele toetudes argumenteerida.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Eelnõus on rangelt öeldud, et kuni 2014. aasta 1. jaanuarini esitab gaasiettevõtja arved paralleelselt kuupmeetrites ja kilovatt-tundides. Praktilise inimesena küsin teilt, härra minister: kas te võiksite seletada, kuidas mina võin kontrollida kilovatt-tunde pärast 1. jaanuari 2014? Või peab inimene täielikult usaldama neid arveid, mis esitab gaasiettevõtja?

Juhan Parts

Kõik mõõtmisseadmed on taadeldud ja kõikide taatluste üle teevad järelevalvet sõltumatud institutsioonid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Taavi Rõivas!

Taavi Rõivas

Aitäh! Kõigepealt sissejuhatav tähelepanek, et kui inimestega rääkida, siis arvavad hämmastavalt paljud, et kui ettevõtte nimi on Eesti Gaas, siis see ilmselt on Eesti riigile kuuluv ettevõtte. Üsna vähesed avalikkuses teavad, et tegemist on ettevõttega, mille enamusosanik on Gazprom. See teadmine aga toob meid lähemale arusaamisele, et Eesti riiklikud huvid ja selle ettevõtte huvid ei pruugi sugugi alati sada protsenti kattuda. Aga mu küsimus on hoopis teaduste akadeemia energeetikanõukogu kohta. Siin kõlas nimelt ekslik väide, et teaduste akadeemia on seisukoha võtnud. Ma kontrollisin asja. Tegu on energeetikanõukoguga, mis on eksperdikomisjon, ja selle esimees on Arvi Hamburg, kes ka selles küsimuses sõna on võtnud. Klõpsasin teaduste akadeemia kodulehel tema nime peal, tema meiliaadress on arvi.hamburg@gaas.ee. Ja domeen gaas.ee kuulub teadupärast Eesti Gaasile. Kas tegemist on Eesti Gaasi palgalise töötajaga? Kas te näete siin huvide konflikti?

Juhan Parts

Kõigepealt korrektiiv. Sissejuhatuses te ütlesite, et Eesti Gaasi enamusaktsionär on Gazprom. Ta ei ole enamusaktsionär, talle kuulub 30 millegagi protsenti, aga vastavalt aktsionäride lepingule on tal kõikide otsuste kontrolli õigus. Teate, ausalt öeldes ma ei oska teie küsimusele vastata. Arvi Hamburg on minu hinnangul kõrgelt hinnatud spetsialist ja ta peaks töötama Eesti Gaasis küll, aga ma ei tea tema ametipositsiooni.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee, teine küsimus!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Kuulates neid vastuseid ja küsimusi, tuleb mul küsimusi kogu aeg juurde. Palju on räägitud

hinnast. Hind tõuseb siis, kui kulud kasvavad, ja kui see seadus saab vastu võetud, siis hakatakse kulutusi tegema võrgu eraldamiseks, erastamiseks, investeringuteks jne. Nagu öeldud, kui kulutusi tehakse, siis hind tõuseb. Muidugi võib vaielda, kui palju ja millal, aga täna seda ilmselt teha pole vaja. Küsimus on selline: kas mõnel riigil on positiivne kogemus, et gaasivõrgu eraldamise korral on turg konkurentsile avanenud?

Juhan Parts

Mingisuguse tõsiselt võetava vahekokkuvõtte saame teha siis, kui see kolmas gaasiturupakett on rakendunud ja mingi aja toimunud – kui me räägime Euroopast tervikuna. Ärme unustame seda, et paralleelselt käib samasugune arutelu turureeglite ja nende rakendamise üle paljudes Euroopa piirkondades. Mujalgi on väga aktuaalne teema investeringud infrastruktuuri. Ja tõepoolest, ka füüsiline infrastruktuur toetaks tegelikku turgu. Nii et tõsiselt võetava kokkuvõtte, kas Euroopa kolmas energiapakett on edukas olnud, tasuks teha võib-olla kahe-kolme aasta pärast. Samas ei saa ma kuidagi märkimata jätta, et mida rohkem te küsite, seda rohkem tekib ka mul küsimusi ja kahtlusi.

Teie küsimuse sissejuhatusest ma sain aru, et meil justkui eksisteerib gaasiettevõtte, mis enam mitte kunagi mitte midagi investeerima ei pea, ja see on selline õnnis seisund, mille korral kogu aeg hind läheb allapoole. Kui see on meie visioon gaasimajandusest, siis ma arvan, et see on väga tõsine strateegiline visioon. Ka mina olen esinenud pikka aega seisukohaga, et gaasimajandus tulekski tulenevalt sellest olukorrast Eestis järk-järgult asendada muudega. Aga esialgu tasub meil pingutada selle nimel, et aega mitte maha magada, arvestades just neid põhimõttelisi muutusi, mis seoses erinevate gaasi kasutamise võimalustega maailmas on tekkinud. Muidu ma jagaks teie visiooni, et kõige parem gaas on mitte-gaas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra minister! Ma küsin: kas Vabariigi Valitsusel on olemas plaan, et Eesti gaasitrassi omandab ka Eesti riik või Eesti riigile

kuuluv ettevõtte? Ja kui selline plaan on, kust selleks raha leitakse?

Juhan Parts

Valitsusel ei ole plaani omandada gaasipõhivõrku. Ei saa välistada, et see plaan võib tekkida, aga praegu sellist kavatsust ei ole. Meie eelnõu lähtub sellest, et me tahame luua regulatiivse keskkonna ja et niisuguseid investeringuid teeksid selles valdkonnas tegutsevad eraettevõtted. Ei saa välistada, et me elu arendes peame selle küsimuse juurde tagasi tulema, aga praegu seda plaani ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Taavi Rõivas, teine küsimus!

Taavi Rõivas

Suur tänu, hea juhataja! Lugupeetud minister! Ma vahepeal otsisin internetiavarustest täpsustusi Arvi Hamburgi kohta ja sain teada, et tegemist on Eesti Gaasi nõunikuga. Ja kui internetis olevaid viiteid uskuda, on ta seal juba väga pikka aega olnud. Minu küsimuse mõte oli selles, et kui ta võtab nendel teemadel ekspordina sõna, olles samas ühe väga selgelt asjast huvitatud isiku palgaline, kas siin ei või olla tegu huvide konfliktiga. Või vähemalt oleks korrektne, kui ta iga kord, kui näiteks teaduste akadeemia energeetikanõukogu nimel sõna võtab, nimetaks ära ka oma püsiva töökoha AS-is Eesti Gaas. Avalikkusel oleks siis asjast ammendav informatsioon. Mis te arvate?

Juhan Parts

Ma olen teiega nõus sada protsenti ja rohkemgi veel. Ja see ei käi ainult tänase teema-valdkonna kohta, vaid ka laiemalt. Inimesed, kes avalikkuses aktiivselt kõikvõimalikes küsimustes sõna võtavad, võiksid tõesti oma tausta valgustada, muidu ei tea, mis kaalutlustel nad midagi arvavad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Igor Gräzin!

Igor Gräzin

See Hamburgi käitumine – ma loodan, et ma saan sellest ka Keevallikuga rääkida – on muidugi akadeemilise eetika väga jäme rikkumine. Mind huvitab praegu aga üks teine teema. Sa ütlesid, ja see ongi nii, et Eesti Gaas

kujutab endast teatavat kitse ja kuke ristsugust. Seal on ikka sulelisi ja karvaseid igasuguseid. Seal on KGB firma Itera, seal on Gazprom ja seal on suhteliselt viisakas E.ON, sakslased. Mis neile seal ikka nii väga ette heita. Aga siin on probleemi koht. Konkurentsi rikub see, et Eesti Gaas ostab Gazpromi käsul omaenese gaasi. See ei ole probleem näiteks sakslaste puhul. Nemad seal lihtsalt, noh, keevitavad natukene. Kui me räägime praegu lahutamistest, kas me sel puhul teeme vahet, et Eesti Gaasil on eri omanikke, et seal on kaks suhteliselt ausat omanikku – üks on E.ON ja teine on Toivo Jürgenson?

Juhan Parts

Noh, nõue kehtib selle kohta, kellele kuulub põhitoru. Ma juhin tähelepanu, et me peame gaasitorude puhul eraldama põhitorud ja väikesed torud. Täna me räägime põhitorust, mida Eesti kaardi peal on väga lihtne vaadata ja mis on mõtlevale inimesele kergesti hoomatav. Me räägime nendest torudest. Nende torude omanik ei tohi olla isik, kes ühel või teisel moel gaasi toodab ja gaasi müüb, mõlemal pool toru otsas midagi askeldab. See on põhireegel. Need tingimused on muide nii seaduseelnõus kui ka kõnealuses direktiivis kirjas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud minister! Täna on siin saalis palju räägitud selle eelnõu mõju hinnangust. Kui tugineda Riigikontrolli kirjale, siis Riigikontroll toob välja, et ei ole tehtud piisavalt mõju hinnanguid. Nad on tulnud välja ka sellise huvitava seisukohaga, et kui nad kõiki neid dokumente küsisid, siis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ametnikud vastasid, et eelnõu tarvis ei tehtud asjakohaseid mõjuanalüüsi põhjusel, et seadusmuudatuse sisu tuleneb valitsusliidu programmist. Minu küsimus on järgmine. Kui on lihtsalt ära märgitud, et niisuguse eelnõu tegemine on valitsusliidu programmis ja pole olemas eelnõu mõju analüüsi, siis kas te olete selles küsimuses konsulteerinud? Ja kas on ka kirjalkult võimalik neid lisasid saada?

Juhan Parts

Me nendest analüüsides rääkisime pikalt ja põhjalikult. Küsimus on selles, mis analüüse keegi otsib. Analüüsida võib lõpmatult. Ma olen selle Riigikontrolli kirja läbi lugenud ja suhtun üldiselt suure austusega Riigikontrolli seisukohtadesse. Minu arust ei ole siin ka korrektne viidata teaduste akadeemia energeetikanõukogu esimehe teatud võimalikele huvidele – me ei tea, kas neid on või ei ole. Kui Riigikontroll saadab ametliku kirja, siis võiks selles konkreetselt viidata, kes see ametnik on, kes neile nii on öelnud. Minu juures on käinud kõik asjaga seotud majandusministeeriumi ametnikud ja nad on mulle kinnitanud, igaks juhuks mulle silma vaadates, et nemad küll ei ole sellist juttu rääkinud. Olgem ausad, me oleme alates 2008. aastast ühel või teisel moel seda mõju Eestile kogu aeg analüüsinud. Kõnealune väide lihtsalt ei vasta tõele!

Samas on tõesti selge, et valitsusliidu programmi koostamisel oli nii IRL-i kui ka Reformierakonna positsioon selline, et kui me tahame siin mingisuguseid samme astuda, tuleks minna seda teed. See oli üsna selge seisukoht mõlemal poolel ja baseerus see nendel analüüsidel, millest ma rääkisin.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud minister! Võib siiski arvata, et praegusele gaasi hinnale, millega Eesti Gaas müüb, tuleb juurde võrgutasu, sest praegu on ju trasside eksploatatsioon hinna sees. Ja selge see, et võrgu haldaja hakkab seda hinda küsima ning maksma tuleb meil kohe hakata. Ma küsin: miks me ei saa siis tõmmata paralleele elektri vallas toimuvaga?

Juhan Parts

Gaas on gaas, elekter on elekter. Gaasivõrgu hind on võrguhinna sees. Täiendava hinna üle me ju härra Kaljuvee küsimusega seoses arutasime. Praegu on kõik võrgukulud võrguhinna sees ja võrgutariifi kujunemise põhimõtted võrreldes praegu kehtivatega ei muutu. Ja elekter on ikkagi Eestimaa kodudes.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Allik, teine küsimus!

Jaak Allik

Lugupeetud härra minister! Mul on küsimus seoses siin kõlanud etteheidetega härra Hamburgi aadressil, keda mul ei ole au tunda. Kas Eesti Teaduste Akadeemia energeetikanõukogu koosneb ainult härra Hamburgist? Ilmselt mitte. Kas on ehk teada, et ta oma kolleegide eest, kes sinna ka kuuluvad, varjas oma seotust Eesti Gaasiga?

Juhan Parts

Aitäh selle küsimuse eest! Aga ma pean tõesti vastuse võlgu jääma. Meil, vähemalt minul isiklikult ja ka kogu majandusministeeriumil, on eri aegadel olnud üsna intensiivne suhtlus teaduste akadeemia energeetikanõukoguga. Paraku viimasel ajal ma nendega suhelnud ei ole. Ma ei oska isegi öelda, kas selle koosseis on muutunud. Ma tean, et akadeemik Lippmaa lahkus ja nõukogu esimeheks on valitud härra Hamburg, aga ma ei tea, kui palju seal koosseis on muutunud. Ent muidugi on energeetikanõukogu kollektiivne organ. Mil moel seda küsimust on seal arutatud, ei tea – ma võin kinnitada, et ei mind ega majandusministeeriumi eksperte ei ole sinna kutsutud. Tavaliselt on nii, et kui nad arutavad energeetika küsimusi, siis kutsutakse majandusministeeriumi inimesi ka osalema.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Peep Aru!

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Mida tehakse torudega meie naabrite juures Soomes, Lätis ja Leedus?

Juhan Parts

Soome, Läti ja Eesti kohta kehtib see erand. Soomlased on praegu pigem ooteseisundis ja mõtlevad. Leedus need protsessid toimuvad, seadused on vastu võetud, käivad arutelud praeguste Leedu Gaasi omanikega. Kohati on neid raske jälgida, seal on üsna palju erinevaid küsimusi, mida arutatakse kord tohutu kõrge poliitilise temperatuuri juures, kord jälle mitte. Igal juhul suund on umbes sama. Läti ei ole selles vallas minu teada veel lillegi liigutanud. Ent see erand on neil olemas. Aga kogu see informatsioon ei ole kõige värskem.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul, teine küsimus!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Eile oli Jõgeval omavalitsuspäev, kus kerkis üles küsimus kõrgetest kütte hindadest. Näiteks Jõgeval tuleb ühe megavatt-tunni eest koos käibemaksuga maksta – need on Konkurentsiameti andmed – 81,61 eurot, Pärnus aga 49,55 eurot. See on suur vahe. Meile on väga hästi selgitatud, et hakkepiduga kütmine oleks tunduvalt odavam. Ma küsin veel korra üle: kuidas te plaanite seda soodustada või mis kavad teil üldse on, et see hakkaks omavalitsustele kergemini kätte tulema ja majad saaksid odavamalt köetud?

Juhan Parts

Meil on olemas regulatiivne keskkond, kus Konkurentsiametil on võimalus kaugkütteettevõtteid nii motiveerida kui ka neid sundida tegema investeeringuid, mis peaks tagama konkurentsivõime. Võti on paljuski omavalitsuste käes, kuna nemad peavad langetama praktilisi otsuseid kaugküttepiirkondade ja -ettevõtete omandivormide ning investeerimiskohustuste üle. Kui on võimalik rakendada elektri ja sooja koostootmist, siis on täiesti olemas seadusandlik baas selle täiendavaks majanduslikuks toetamiseks. Keskkonnainvesteeringute Keskuses on meil avatud mitmed meetmed, mis võimaldavad toetusi väiksematele linnadele. Need on olnud üsna mastaapsed summad, kroonides paarsada miljonit, kui mitte rohkem. Kindlasti tuleks seda programmi jätkata. Eraldi teema, mille kallal ma näen vajadust töötada, on väikeasulad, väikealevid. Seal on olukord keerulisem. Nii et tuleb see teema hoida päevakorral ja me kindlasti töötame selle nimel, et olukord muutuks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas, teine küsimus!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud minister! Te jätsite mu küsimusele ennist vastamata. Te ütlesite, et see seaduseelnõu baseerub analüüsidel. Eelnõu esitamise hea tava näeb ette, et eelnõule lisataksegi analüüsid, seisukohavõetud, kooskõlastatud jne. Minu küsimus on: kas on võimalik

saada kirjalikult neid analüüse, seisukohavõtte ja kooskõlastusi?

Juhan Parts

Kindlasti, aga kohustuslik on ikkagi eelnõu seletuskiri koos vastavate lisadega. Ja need on ju esitatud.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud majandus- ja kommunikatsiooniminister! Ma palun kõnepulti majanduskomisjoni liikme kolleeg Kalle Pallingu!

Kalle Palling

Austatud istungi juhataja! Hea minister, kes peab vist kahjuks ära hiilima! Head kuulajad! Maagaasiseaduse ja majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine toimus majanduskomisjonis s.a 15. märtsil. Istungil osalesid juhataja Arto Aas, Riigikogu liikmed Urve Palo, Kalev Lillo, Kalle Palling, Olga Sõtnik, Toomas Tõniste, Tõnis Palts ja Rein Aidma, eelnõu tutvustasid ja kommenteerisid algataja esindajana majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi energeetikaosakonna juht Ando Leppiman ja sama osakonna energiaturu talituse peaspetsialist Helja Kulderknup.

Eelnõu eesmärk on eelkõige viia seadus vastavusse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga maagaasi siseturu ühiseeskirjade kohta. Samuti on eelnõu algataja, lähtudes muutunud olukorrast gaasiturul, otsustanud loobuda selle direktiivi artiklist 49, mis nägi ette Eestile erandi ega nõudnud, et Eesti teostaks ülekandesüsteemi omandilise eraldamise gaasi tootjast ja müüjast seni, kuni mõni teine Balti riik või Soome ei ole otseselt ühendatud mõne muu liikmesriigi maagaasivõrku kui Eesti, Läti, Leedu või Soome. Selle kõige eesmärk on luua eeldused reaalselt toimiva gaasituru tekkeks. Praegu sõltub Eesti soojamajandus suuresti Venemaa Gazpromi tarnitavast gaasist. Seda on ligi 50%, mis tähendab selgelt ühe tarneahela riski, samuti energiapuuduliku riski. Elektritootmises on gaasi potentsiaal praegu kasutamata. Selgelt on näha, et nii maailma gaasiturul arengust kui ka Euroopa kliimapoliitikast tulenevalt võiks Eesti gaasiturul teistsiti korraldades võita. Üks tarneahel ei

taga konkurentsi tekkimist, mis tähendab, et maagaasi osatähtsus hakkab hoopis vähenema. Turu liberaliseerimise tulemusel tekib konkurents, mis võimaldab tarbijail vabalt valida tarnijat, ja nii kujuneb konkurentsitingimustele vastav hind.

Härri minister selgitas samuti, et tegemist on direktiivi ülevõtmisega. Pikemalt peatus ta nendel variantidel, mis näevad ette direktiivi nõuete ülevõtmist, ja seletas, miks Vabariigi Valitsus on teinud ettepaneku kasutada esimest varianti ehk omandilist eraldamist. Selle argument on selgem ja läbipaistvam protsess ning see on olnud ka Euroopa Komisjoni esimene eelistus. Teine ja kolmas variant, vastavalt sõltumatu süsteemihalduri mudel (ISO) ning sõltumatu ülekandevõrgu halduri mudel (ITO), nõrgestaksid gaasituru arengut.

Ministri selgituste kohaselt on küsimus olnud, miks Eesti ei kasuta erandit, mida ise on taotlenud. Erand võimaldab gaasi tootja gaasi transportijast eraldamata jätta. Erandi mitteamistamine tuleneb muutunud olukorrast ja arengutest: on vaja luua võimalus eri pakkujate turule tulekuks. Minister kinnitas ja toonitas korduvalt, et väited, nagu ei oleks piisavalt konsulteeritud ja räägitud osapooltega, ei pea paika. Tihedalt on kohtunud kõigi osapoolte esindajatega, kelleks on siis Gazprom, E.ON, Fortum ja Itera.

Kuna tegemist on nii olulise teemaga, siis otsustas majanduskomisjon oma istungil kõik küsimused väga põhjalikult üle käia ja koostada äärmiselt detailse protokoll, mis on juba saadaval Riigikogu koduleheküljel majanduskomisjoni lingi all. Annaksin ka teile detailse ülevaate, mis küsimusi esitati ja millised olid eelnõu algataja vastused.

Kas see, mida Eestis plaanitakse, on Euroopas erandlik või tavapärane toiming? Tegemist on väga tavapärase protsessiga. Kõik Euroopa Liidu riigid peavad kolmanda energiapaketi üle võtma. Ülevõtmiseks valitakse ka mujal Euroopas valdavalt sama viis, mida Eestis eelnõu algataja soovib kasutada. See on siis täielik omandiline eristamine. Ka Euroopa Komisjon eelistab täielikku omandilist eristamist.

Järgmine teema: Eesti Gaas ja Riigikontroll on välja toonud, et seda mudelit ja neid prognoositavaid arenguid ei ole piisavalt analüüsitud. Kas ei ole tegu mitte ülemäärase kiirustamisega? Selgitus: juba energiamajanduse aren-

gukavas 2004. aastast on nenditud, et Eesti gaasitarned baseeruvad ainult ühel tarnijal ja tarneahelate mitmekesistamine peaks riigi prioriteet olema. Sama tõdetakse energiamajanduse arengukavas aastast 2009, kus on eesmärgiks seatud LNG ehk veeldatud maagaasi terminali rajamine. Nii et avatud gaasituru tekke protsess on käinud juba ligemale kümme aastat.

Järgmine küsimus: ehk võivad kellelgi tekkida etteheited, et seadusloome abil viiakse õiglane hind allapoole? Kui lühikeseks ajaks võivad tarbijahinnad tõesti tõusta, siis tegelikult on turu liberaliseerimise mõtte saavutada pakkujate mitmekesisus, tänu millele peaks hind siiski kaugemas perspektiivis langema. Seda on hea võrrelda äsja Eestis toimunud elektrituru liberaliseerimisega, mis viiakse lõpule järgmise aasta 1. jaanuariks.

Kuidas on eelnõu koostamisel arvestatud energiajulgeoleku aspekti? Praegu on olukord selline, et gaasi osa on kogu energiabilansis ca 10%, sh soojatootmisel 50%. Gaas tuleb naaberriigist, kus ei rakendata samu reegleid, mis Euroopa Liidus. See on väga selge energiajulgeoleku risk. Kuna me sõltume ühest tarnijast ja tema poolt suhteliselt suvaliselt määratud gaasi hinnast, siis on suur oht langeda energiajulgeolekut puudutava poliitilise manipulatsiooni ohvriks.

Istungil käsitleti ka LNG terminali temaatikat. Küsimus kõlas, kas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumil on ülevaade LNG terminali käekäigust. Ühe küsimusena on üleväl olnud regionaalse terminali rajamine, kusjuures tuleb arvestada, et regionaalne terminal peab vastama teatud kriteeriumidele, mis on väga rangelt fikseeritud. Sugugi iga terminal ei saa olla regionaalne terminal. Regionaalne terminal peab suutma rahuldada laiema regiooni vajadust, millena defineeritakse kolme Balti riiki koos Soomega. Väiksema regioonina defineeritakse kolme Balti riiki. Asukohavaldlused tulenevad peamiselt sellest, et terminali ehitamiseks on võimalik saada investeringutoetust Euroopa tulevastest fondidest. Kui tegemist on terminaliga, mis ei suuda rahuldada ühe või kahe riigi vajadusi, siis ei vasta see kokkulepitud regionaalse terminali kriteeriumidele ja see ei võimalda ka taotleja investeringutoetusi. Viimaseid on aga vaja, et projekt oleks investoritele piisavalt tasuv. Asuko-

hadiskussioon jätkub. Euroopa Komisjon viib läbi täiendavaid ja senisest põhjalikumaid uuringuid, et otsustada regionaalse terminali asukoht ja see, mismoodi seda teha. Uuringu tähtaeg on käesoleva aasta september. Samas ei keela praegu keegi eraettevõtetel terminali investeerida, tulla gaasiturule ning hakata gaasi tootma. Riigi positsioon on praegu selline, et tuleb jälgida, mida eraettevõtted teevad. AS Elering on ettevõtteks lähemalt seda turgu vaadanud, algatanud uuringud ja arutanud võimalikku terminali asukohta.

Järgmine teema: kas ei nähta ohtu, et gaasivõrgu omandamise hind võib ootamatult oluliselt tõusta? Siin on tegu Konkurentsiameti ülesandega – tema peab garanteerima, et gaasivõrgul oleks õiglane hind. Konkurentsiamet hindab seejuures, milline on omaaegne soetusväärtus, milline on taastamisväärtus, milline on võrgu eri osade amortisatsioon. Kõik see kujundab lõpuks võrgu soetamise hinna. See metoodika välistab kunstlikult kõrge hinna gaasivõrgu omandamisel.

Kuidas on siis lood gaasivõrgu võimalike omandajatega? Vastavalt seadusele on AS-il Eesti Gaas kohustus teatud ajaks võrk ära müüa. Kuskil ei ole kirjas, kellele ta peab selle müüma. See, kas AS Elering on üks potentsiaalseid ostjaid, selgub aja jooksul. Kuskil ei ole otsust selle kohta, et Elering peaks omandama gaasivõrgu. Praegu on vaid teada, et AS Eesti Gaas on juba hakanud otsima võimalikku gaasivõrgu ostjat.

Üks põhimõtteline küsimus, mis siin arutelu käigus juba kõlas, leidis käsitlust ka komisjonis. Eelnõu praeguse versiooni kohaselt on uuel omanikul õigus küsida 2% kõrgemat põhivõrgutasu, mille kohta Konkurentsiamet on kirja saatnud. Selgitus on selline, et praegu on see õigus välja pakutud, kuna eelnõu koostamise ajal tundus see olevat mõistlik kompromiss, mida võrgu omanik soovis. Nüüdseks on mõni kuu edasi läinud ja läbirääkimiste ulatust vaadates tundub, et see lahendus ei pruugi olla mõistlik ja võib-olla selle üle ei olegi vaja läbi rääkida. Nii ei saa selle mõju tarbijatariifile veel täpsemalt hinnata. Tuleme selle teema juurde komisjonis kindlasti esimese ja teise lugemise vahel tagasi.

Nüüd teema, mis on eri analüüsid, samuti meedias ja tänagi siin rohkelt käsitlust leidnud. See on sundvõõrandamine, mis on eelnõus ühe

meetmena kirjas. See on kindlasti kõikides diskussioonides olnud peamine arutelu objekt, seda nii Riigikontrollis kui ka Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonnas ning muidugi ka Eesti Gaasi omanike ringis. Sundvõõrandamine kui selline pole maagaasiseaduse mõistes kindlasti uus asi. See on ka praeguses seaduses olemas. Millisel juhul võib Konkurentsiamet taotleda gaasivõrgu sundvõõrandamist? Need alused on: kui gaasivõrguettevõtja tegutseb ilma tegevusloata või ei jätkata tegevust või kahjustab mõnel muul viisil gaasituru toimimist. Nagu eelmise teema kohta sai öeldud, peame sellegi juurde esimese ja teise lugemise vahel tagasi tulema ja täiendavalt hindama selle meetme proportsionaalsust õigusriigi põhimõtetega ja taotletava eesmärgiga. Direktiivis on ette nähtud ka teistsugused meetmed, mida oleks võimalik rakendada ja mis oleksid piisavalt karmid, viimaks läbi tegevusi, mis seaduses kirjas on. Üks selline meetod on sunniraha.

Viimase suure teemana käsitleti seda, kuidas me tagame, et uus omanik on julgeoleku seisukohalt Eestile ohutu. Mis protseduur selle garanteerib? Konkurentsiamet kontrollib tegevusloa andmisel gaasivõrgu uue omaniku tausta. Seejärel kontrollib ettevõtte tausta Euroopa Komisjon. See peaks tagama, et gaasivõrgu omanik on igatpidi lahutatud müüjast, ja võtma igasuguse võimaluse manipuleerimiseks.

Edasi tegi majanduskomisjoni esimees kaks ettepanekut. Esiteks, volitada majanduskomisjoni esimeest küsima vajaduse korral pärast muudatusettepanekute laekumist eelnõu teise lugemise teksti osas Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonnalt täiendavat õiguslikku analüüsi, et vähendada kriitikat õigusliku analüüsi vähesuse kohta. Teiseks, rakendada muudatusettepanekute esitamise tavapärase 10-tööpäevase tähtaja asemel 15-tööpäevast tähtaega. Seda selleks, et kõikidel osapooltel oleks võimalik esimese ja teise lugemise vahel teksti piisava põhjalikkusega süveneda ja oma ettepanekud esitada. Muu hulgas teavitab komisjoni esimees, et maagaasiseaduse ja majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu teise lugemise eelsele arutelule plaanitakse kutsuda ka Konkurentsiameti ja Eesti Gaasi esindajad.

Tulenevalt sellest, et eelnõu läheb algatajaga kooskõlastatult esimesele lugemisele õigus-

selguse huvides normitehniliste muudatustega, tegi eelnõu vastutav nõunik ettepaneku, et majanduskomisjon koostab eelnõu juurde seletuskirja muudatuste kohta, mis on eelnõusse tehtud. Algteksti juurde esitatud seletuskirja parandama ei hakataks.

Otsused olid järgmised. Esiteks, volitada majanduskomisjoni esimeest küsima vajaduse korral muudatusettepanekute laekumise järel eelnõu teise lugemise teksti kohta Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonnalt täiendavat õiguslikku analüüsi, et vähendada kriitikat õigusliku analüüsi vähesuse kohta. Otsus oli konsensuslik. Teiseks, koostada majanduskomisjoni seletuskiri eelnõu 166 muudetud teksti juurde, lähtuvalt muudatustest, mis on eelnõusse tehtud. Seegi oli konsensuslik otsus. Edasi: saata eelnõu täiskogu istungi päevakorda esimesele lugemisele 21. märtsil, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ning määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 15 tööpäeva ehk siis 12. aprill 2012 kell 16. Toonitan, et kõik otsused, mis esimese lugemise eelsel majanduskomisjoni istungil lange-tati, olid konsensuslikud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalle Palling! Enne kui me läheme küsimuste juurde, head kolleegid, ütlen, et majandus- ja kommunikatsiooniminister palus minult luba lahkuda, kuna ta kiirustas lennuki peale, ja ma selle loa andsin. Sellepärast ta ei ole praegu saalis. Läheme nüüd küsimuste juurde. Palun, kolleeg Kalev Lillo!

Kalev Lillo

Aitäh, proua eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Kõigepealt suur tänu, et saime põhjaliku ülevaate sellest, mis täpselt majanduskomisjonis toimus! Aga selle pika ettekande varju jäi asja sisu: mis on selle seadusmuudatuse eesmärk ja millist kasu saab tarbija, kui see seadusmuudatus ellu viiakse?

Kalle Palling

Aitäh küsimuse eest! Selle seadusmuudatuse eesmärk on arendada Eestis välja realselt toimiv gaasitur. See on eeskätt kõigi Eesti Gaasi tarbijate huvides, sh 50% majapidamiste huvides, mida praegu köetakse gaasiga. Kui käivitub gaasitur, tekivad juurde uued tarne-

ahelad, luuakse võimalus veeldatud maagaasi ehk LNG turule pääsuks, luuakse võimalus biogaasi turule pääsuks. Viimast on võimalik ka siin Eestis toota. Konkurentsitingimustes kujunev gaasi hind on väga selgelt tarbijate huvides – ei pea enam muretsema sellepärast, et poliitilise manipulatsiooni tagajärjel gaasi hind hüppeliselt kasvab või siis varustamine sootuks katkeb. Lähiajaloost on tuua mitu näidet, et seesama gaasivõrgu arendamine ja gaasi hind on pandud omavahel sõltuvusse. Näiteks Valgevenes ja Ukrainas on Gazprom konkreetset seadnud tingimuseks, et kui nende 50%-line osalus vastavate riikide gaasipõhivõrgu ettevõtetes püsib, siis on gaasi hind neile märksa madalam. Ma arvan, et Eesti sellisest lähenemisest mingil viisil huvitatud ei ole, meie huvides on normaalse gaasituru teke.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Kas komisjonis arutati, milliseks võiks kujuneda gaasitrassi põhivõrkude müügihind?

Kalle Palling

Saan anda selles mõttes väga lihtsa vastuse, et gaasitrassi müügihind saab vastata selle trassi varade hinnale. See, kes hakkab seda ostma, vaatab, millise hinnakoostõlastuse on võrgule andnud Konkurentsiamet. Konkurentsiamet aga võtabki hinna koostõlastamisel aluseks varade bilansilise väärtuse. Nii meedias kui ka muudes seisukohavõttudes, kaasa arvatud Riigikontrolli kirjas, on läbi käinud erinevad suurusjärgud 25 miljonist eurost kuni 150 miljoni euron. Lõpuks jääb see Eesti Gaasi ja Konkurentsiameti vaielda, milline saab olema Eesti Gaasi varade bilansiline väärtus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tõnis Kõiv, teine küsimus!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Majandus- ja kommunikatsiooniministri suust kõlas täna siin ka teada fakt, et 92% meie makstavast gaasi hinnast on otsustatud tegelikult väljaspool Eestit. Meil puudub

sellele otsustamisele igasugune ligipääs, meil puuduvad teadmised hinna põhjendatuse ja kõige muu kohta ning me ei saa seda kontrollida. Kui me need võrgud eraldame, siis kaob monopoolne hinnakehtestaja ja tekib reaalne võimalus turukonkurentsi tekkeks, uute teenusepakkujate tekkeks. Asi on väga lihtne: ühel pool on Gazprom oma läbipaistmatu hinnaga, teisel pool on võimalik turuvabadus, turul pakutav hind. Kas komisjonis toodi välja ka põhjendusi, miks osa poliitikute arvates on Gazpromi hind parem kui turul tekkiv hind?

Kalle Palling

Säärast käsitlust komisjonis ei olnud ja hoidku meid jumal selle eest, et me jõuaksime selliste käsitlusteni, et hakkaksime ühe väga jõulise gaasi tootja ja tarnija hinda kuidagiviisi paremaks pidama turumajanduse tingimustes kujunenud hinnast!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Kokk, teine küsimus!

Aivar Kokk

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Kas sa oskad öelda, mitu süsteemihalduri tegevusluba on Konkurentsiamet Eestis välja andnud?

Kalle Palling

Ei oska peast vastata ja see teema ei kuulunud ka komisjoni arutellu.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Kalle Palling! Avan läbirääkimised. Kolleeg Urve Palo Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana soovib esineda. Palun!

Urve Palo

Lugupeetud proua eesistuja! Head kolleegid, tere päevast! Sotsiaaldemokraadid põhimõtteliselt toetavad ideed lahutada maagaasi põhivõrk nii tootjast kui ka selle n-ö laiialijagamise võrgust ehk müüjast. Samas on siin mitmeid aspekte, millele peab tähelepanu pöörama.

Esiteks ma räägin sellest, miks me seda ideed toetame. Toetame sellepärast, et ei pea õigeks olukorda, kus Eesti turul saab pakkuda maagaasi vaid üks tootja. Praegu me sõltume

ju tegelikult Venemaa Föderatsiooni otsustest, millise hinnaga Eestile maagaasi müüakse. Kui me aga tekitame olukorra, kus turule saab tulla enam gaasipakkujaid, siis surve gaasi hinnale ilmselt suureneb ja hind kas mõnevõrra langeb või vähemalt ei tõuse pidevalt.

Me teame, et praegu sõltub maagaasi hind siiski sellest, milline on nafta hind maailmaturul – gaasi pakkujad jälgivad hoolega, mis hinnaga naftat pakutakse. Me teame ka, et nafta hind on tõusutrendis. Samal ajal on tekkinud globaalne gaasipakkujate turg. Pakutakse ka LNG-d ehk veeldatud maagaasi, ja pakkujaid võib olla näiteks Ameerikast, Katarist, Norrast jm. Tulevikus tuleb ehk kõne alla ka kildagaas Poolast.

Olukord, kus üle poole Eestis toodetud soojusest tuleb gaasist, ei ole kindlasti mõistlik, seda olenemata sellest, kas meil tekib gaasipakkujate konkurents või mitte. On ju teada, et maagaasist soojuse tootmine on oma hinnalt kohe teisel kohal pärast elektriga tootmist. Märksa soodsam on tarbijate jaoks koostootmisjaamadest saadud soojus. Seetõttu teeb murelikuks, kui me räägime, et vaja oleks üksnes tekitada olukord, kus maagaasi pakkujate seas tekiks konkurents. Me peame seda mingil moel võluvitsaks, mis tulevikus soojuse tarbijahindu madaldab. Kahjuks ma ei arva, et see nii on. See aga ei tähenda, et ma lahutamist ei poolda. Eelkõige pooldan ma lahutamist julgeoleku ja tulevikuperspektiivi aspektidest lähtuvalt. Maagaasi on mõistlik kasutada eelkõige elektri tootmiseks.

Miks ma täna küsisin väga mitu küsimust majandusministri käest just hakkepuidul töötavate koostootmisjaamade kohta? Sest ma tahaksin kuulda sel teemal riigipoolseid kindlamaid seisukohti ja konkreetset poliitikat. Eestis on kolm hästi töötavat hakkepuidul põhinevat koostootmisjaama: Pärnus, Tartus ja Tallinnas. Me teame, et need tõesti on efektiivsed, seal kasutatakse ära kogu tekkiv soojus ja energia ning tarbijate küttearved on märkimisväärselt väiksemad. Palun lisaiega!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit veel.

Urve Palo

Me teame ka seda, et meie lähinaabrid, Soome ja Rootsi näiteks, on läinud seda teed,

et üle riigi on hajusalt palju koostootmisjaamu. Samas on teada seegi, et ei ole võimalik rajada ühtki elektriijaama ilma riigi toeta. Seetõttu ministri jutt, et meil on Konkurentsiamet, kes justkui peaks survestama kohalikke omavalitsusi ja jaamade investoreid ratsionaalsemaid jaamu ehitama, ei ole väga mõistlik jutt. Veel kord: ilma riigi toeta see tegevus ei laiene.

Praegu on teada, et mitmedki investorid on ootel, kas jätkata plaanitud koostootmisjaama projekteerimist või mitte. Riik annab väga erinevaid sõnumeid, alates sellest, et plaanitakse muuta juba kehtivaid taastuvenergia toetusi, kuni selleni, et ei ole selgelt välja öeldud, et tegu on riigile olulise valdkonnaga ja et riik näiteks hakkab selleks eraldama Euroopa Liidu struktuurifondidest ja CO₂ kvootide müügist saadavaid summasid. Selliseid otsuseid saab teha ainult riik.

Me teame, et keskkonnasõbralike koostootmisjaamade ehitamist me saaksime finantseerida Euroopa Liidu rahaga. Me teame ka seda, et nende koostootmisjaamade eksploatatsioonikulud on tulevikus palju väiksemad, sest me ei pea ostma kalleid CO₂ kvote, mida näiteks põlevkivijaamade puhul on vaja teha. Ma ei pea silmas selliseid koostootmisjaamu, nagu meil on Narvas Eesti Energia põlevkivikatel, mille kütmiseks kasutatakse peale põlevkivi ka hakkepuitu. Kasutegur, mis me seal hakkepuidu katlasse ajamisest saame, on umbes 30% – me saadame Narva jõkke palju sooja vett, mis tegelikult võiks minna hoopis eluasemete soojaks kütmiseks. Lisaks sellele me maksame Eesti Energiale selle tegevuse eest veel taastuvenergia tasu, kuigi ta sõna otseses mõttes raiskab meie ressursse.

Kokkuvõttes sotsiaaldemokraadid hääletavad seaduseelnõu poolt. Aga me jälgime väga tähelepanelikult kogu teise lugemise eelset protsessi ning ootame väga majandusministeriumilt palju konkreetsemaid visioone soojatootmise ja üldse Eesti energeetika arengu kohta. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun kõnepulti Arto Aasa, Reformierakonna esindaja! Palun, kolm minutit lisaega!

Arto Aas

Head kolleegid! Austatud istungi juhataja! Vabariigi Valitsus on saatnud Riigikogule maa-gaasiseaduse eelnõu, mille sisu on gaasivõrkude eraldamine müügi- ja tootmistegevusest. Ülekandevõrkude omandi eraldamisel on kaks tähtsat eesmärki: suurendada Eesti riigi energiajulgeolekut ja luua tingimused konkurentsi tekkimiseks Eesti gaasiturul.

Gaasivõrkude omandiline eristamine on Euroopa Liidus laialdaselt levinud ja aktsepteeritud, nüüd leiab see rakendamist ka Eestis. Praegu oleme olukorras, kus 100% Eestis tarbitavast gaasist on pärit Venemaalt. Vene gaasi ekspordiga tegeleb Gazprom, kes on Eesti turgu valitseva AS-i Eesti Gaas suuromanik. Gaasi osatähtsus on eriti kriitiline soojusenergia tootmises. Ligi 50% Eesti soojusenergiast on toodetud gaasist, sh suurem osa Tallinna kaugküttest. Võib ainult ette kujutada selle sotsiaal-majandusliku katastroofi mõõtmeid, kui keset külma südatalve pool pealinnast mingil põhjusel kütmata jääb. On selge, et kuniks üks monopol kontrollib turgu, ei soovi teised gaasiettevõtted Eestisse investeerida ja liigseid riske võtta. Ühe tarnija ja tarneahela säilimine tähendab üldjoontes maagaasi kasutamise vaikset hääbumist.

Samal ajal on globaalne gaasiturg viimastel aastatel hüppeliselt arenenud. Veeldatud maagaas ehk LNG on muutumas ka Läänemere piirkonnas reaalseks alternatiiviks Venemaalt pärit gaasile. Poliitiliste, tehniliste ja äriliste riskide maandamine on nii Eesti gaasituru kui ka gaasifirmade huvides, kelle kliendid saavad seeläbi suurema kindlustunde, et tarded ei katke. Me ju ei soovi, et Eestis korduksid mõne aasta tagused Venemaa ja Ukraina gaasitüli rämpased sündmused. Just Venemaa-Ukraina gaasisõda 2005. ja 2008. aastal oli suure osa Euroopa jaoks häirekellaks, mis kuulutas gaasiturul valitsevaid riske. Paljude vaatlejate hinnangul kujutas Gazpromi toonane teguviis endast poliitilist kättemaksu Ukraina väljumise eest Venemaa mõjusfäärist. Teised vaatlejad leiavad, et gaasi hinna tõstmine enne talve pidi mõjutama Ukraina presidendi Viktor Juštšenko populaarsust enne valimisi. Samuti väidetakse, et tegemist oli Moskva katsega saada kontroll Ukraina gaasijuhtmete üle.

Mis iganes oli gaasisõja ajend või põhjus, on fakt, et gaasitarneid nii Ukrainale kui muule

Euroopale vähendati keset talve ligi kolmandiku võrra. Energiavarustuse risk ei ole mingi nali ega väljamõeldis, see on reaalsus, milles me praegu elame. Paraku näeme, et klassikalist piitsa ja prääniku strateegiat kasutab Gazprom tänaseni. Ähvarduste ja muude jõumeetodite kõrval on Gazprom pakkunud nii Valgevene kui Ukrainale soodsamat gaasihinda, kui need riigid loovutavad Gazpromile kontrolli gaasi ülekandevõrkude üle. Lühidalt öeldes, tegu on majandusliku ja poliitilise sõltumatuse loovutamise odavama gaasi eest. Ma väga loodan, et Eesti ei soovi endale sama saatust.

Maagaasiseaduse eelnõu vastased on kasutanud kriitikat, et seaduseelnõu on välja töötatud kiirustades ja analüüsi tegemata. Sellist retoorikat saab kasutada iga otsuse, iga eelnõu puhul. Antud juhul ei vasta see vähimalgi määral tõe. Monopoolne ja suletud gaasiturud pole juba aastaid vastanud Eesti riigi ootustele. Ebarahuldav konkurentsituatsioon ning selle parandamise suunad ja võimalused on kajastatud juba 2004. aastal Riigikogus vastu võetud kütuse- ja energiamajanduse pikaajalises riiklikus arengukavas ning 2009. aastal vastu võetud energiamajanduse riiklikus arengukavas.

Süsteemihalduri sõltumatuse tagamise alternatiivseid mudeleid kaaludes jõudis Vabariigi Valitsus maagaasiseaduse eelnõu koostamise käigus järeldusele, et ükski teine mudel peale omandilise eraldamise ei taga reaalselt konkurentsi. Ülekandevõrgu omandilise eraldamise eesmärk on saavutada olukord, kus sõltumatu süsteemihaldur tegeleks oma põhitegevusega, teeks oma võrkudesse õigeaegselt investeeringuid ning tal puuduks motivatsioon kedagi diskrimineerida. Otsuse tegemisel tugineti ka Euroopa Komisjoni energiapaketi majanduslike mõjude analüüsi järeldustele, mis tehtud elektri- ja gaasiturupaketi rakendamisel. Üks järeldus on, et omandiliselt eraldatud süsteemihalduri teke on konkurentsi tekkimise põhilise eeldusi. Ka energiajulgeoleku tagamist ei peeta võimalikuks vähem intensiivsete meetoditega. Samuti viitab maagaasi siseturu direktiiv Euroopa Parlamendi resolutsioonile, mille kohaselt peetakse ülekandevõrkude omandi eraldamist kõige tõhusamaks vahendiks.

Maagaasiseaduse muutmise eelnõus esitatud süsteemihalduri mudeli valikut toetab ka konsultatsioonifirma Pöyry tehtud uuring Eesti

gaasituru liberaliseerimise võimaluste ja valikute kohta. Üks uuringu põhijäreldusi on, et Eesti maagaasiturul on konkurentsi tekitamine hoolimata ebasoodsast situatsioonist siiski võimalik ja kahtlema ka vajalik. Omandilise eraldamise otstarbekust on kinnitanud ka Konkurentsiamet oma 2009. ja 2010. aasta elektri- ja gaasituru aruandes.

Üheks põhiargumendiks süsteemihalduri mudeli valikul sai nende Euroopa Liidu riikide kogemus, kus gaasimüüjate vahel on tekkinud reaalne konkurents. Nendes maades, kus ülekandevõrgu omandilist eristamist ei ole läbi viidud, ei ole piisavat konkurentsi tekkinud ning gaasi hinnad sõltuvad suures osas domineerivast gaasimüüjast.

Eelöeldust lähtuvalt võib kinnitada, et eelnõu väljatöötamisel on lähtutud väga pikaajalistest, väga põhjalikest ja sõltumatutest analüüsides, mis ei puuduta ainult Euroopa gaasiturgu, vaid arvestavad ka Eesti õigusruumi ja geopoliitilise olukorraga. Maagaasiseaduse muutmise eelnõu on koostatud arvestusega, et praeguse süsteemihalduri ja ülekandevõrgu omaniku õiguste riive oleks minimaalne. Süsteemihalduril on aega ligemale kolm aastat, et viia end kooskõlla seaduse nõuetega. Eelnõu kohaselt on omandilise eraldamise lõpptähtajaks sätestatud 2015. aasta 1. jaanuar. Alles siis, kui ülekandevõrgu omanik ei vasta jõustuvatele nõuetele, võib rakendada sunniraha või sundvõõrandamist.

Eelnõu väljatöötamisel on põhjalikult analüüsitud omandipiirangu kooskõla põhiseadusega. Põhiseadusliku analüüsi kokkuvõtteks võib öelda, et maagaasi näol on tegemist riigile strateegiliselt tähtsa sektoriga. Energiajulgeoleku suurendamine ning konkurentsi tekitamine gaasiturul on riigile strateegiliselt olulised eesmärgid. Maagaasi ülekandevõrgu omandiõigusse sekkumine on proportsionaalne ja õigustatud, arvestades seatud sihtide tähtsust ja avalikku huvi.

Kindlasti ei maksa tõsiselt võtta väiteid, et põhivõrkude omaniku vahetus toob kaasa hüppelise gaasihinna tõusu. On kasulik teada, et gaasi ülekandetasude regulatsioon allub Konkurentsiametile. Ülekandetasude arvestamisel võetakse aluseks varade väärtus, amortisatsioon, investeeringud ja mõistlik kapitalitootlikkus. Võrkude omandilisel kuuluvusel pole vähimatki tähendust ülekandetasude kehtesta-

misel. Pealegi on võrgutasudel lõpptarbijale kehtestatud hindades marginaalne osakaal, seda eriti olukorras, kus monopoolsel gaasitarbijal on vabadus tõsta müüdava gaasi hinda mitte paari, vaid paarikümne protsendi kaupa.

Head kolleegid! Maagaasiseaduse muudatused ei lahenda loomulikult kõiki Eesti gaasituru kitsaskohti korraga. Selle seaduse raames ei langeta me otsust Eestisse rajatava LNG terminali ja veel vähem selle asupaiga kohta. Me alles töötame välja realselt toimiva gaasituru baastingimusi. Tööpõld on lai ja aeg on tegutsema hakata. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Lembit Kaljuvee! Kaheksa minutit.

Lembit Kaljuvee

Lugupeetud kolleegid! Ka mina tahaksin hirmsasti gaasiturule, ja kohe. Aga ma küsin: kas see eelnõu, mida me oleme täna siin päris pikalt arutanud, viib meid gaasiturule lähemale? Kas see lahendab need julgeolekuprobleemid, millest siin juttu on olnud? Kõiksuguseid küsimusi esitati täna siit saalist ning minister ja teised ettekandjad püüdsid nendele vastata. Ma rõhutan: püüdsid vastata. Üheseid ja selgeid vastuseid kahjuks ei olnud. Ja mitte sellepärast ei olnud, et inimesed on rumalad, et nad ei tea. Neid vastuseid lihtsalt ei ole, selles on probleem.

Küsimusi oli palju. Minu küsimus oli, kas pole täna liiga vara seda teemat arutada. Praegu ju Eestis gaasiturgu ei ole ja lähitulevikus ei ole võimalik seda ka tekitada. Aga meie raiume ust või teeme ava, et sinna turule pääseda. See on hea, et püütakse avada ühte meedet, et gaasiturug Eestis saaks kunagi olema. Tõesti, kui põhivõrk oleks kellegi usaldusväärse juriidilise või füüsilise isiku omandis, siis oleks see kindlasti eelduseks, et konkurents tekib. Teatud juhtudel oleks see ka julgeoleku aspektist hea.

Aga mida me praeguses olukorras selle seaduse vastuvõtmisega praktiliselt saavutame? Me saavutame seda, et me nagu avame ukse selleks, et gaasi hind hakkaks tõusma. Me hakkame tegema, ma rõhutan, me hakkame tegema kulutusi selleks, et see võrk eraldada, kellegi kätte ümber mängida. See on kulukas. Mina näeksin muidugi väga hea meelega seda,

et gaasivõrk oleks Eesti riigi käes. Ma olen seda meelt ja Keskerakond on seda meelt, et kõik strateegilised infrastruktuuri objektid peaksid olema riigi käes, seda nii riigi julgeoleku huvides kui ka selleks, et Eesti riigile raha teenida. Praegu kasutatakse selleks ju Eesti Energia võrke, antud juhul Eesti Energia dividendide kaudu. See oleks tore ja selle poolt ma oleks, kui meil oleks kindel skeem, et me saame gaasivõrgu enda kätte ja siis tulevikus, kui turg tekib, hakkame selle võrguga teenima.

See seadus sellise võimaluse teatud mõttes avab, aga konkreetselt ei anna. Nii et rääkida siin julgeoleku aspektidest ja tarnekindlusest – noh, seda võib teha. Teoreetiliselt võib neid asju kõiki ette kujutada, aga praktilist väärtust ei täna ega homme ega lähitulevikus sellel seadusel ei ole ei Eesti riigi jaoks ega tarbijate jaoks. Sellel saab olema väärtus nendele, kes hakkavad selle pealt arveid kokku lööma ja neid arveid saatma. Ja kellele need arved tulevad? Need tulevad tarbijale!

Sellest aspektist lähtuvalt ei pea Eesti Keskerakonna fraktsioon õigeks selle seaduseelnõu lugemisi jätkata. Arutelu on olnud väga huvitav, aga see peaks toimuma teistes kohtades, seda peaksid arutama veel ministeeriumi ametnikud. Nii toorest seadust me vastu võtta ei tohi ja sellepärast on meil ettepanek eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Selline paber on mul ka olemas ja ma annan selle üle. Aitäh tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Eelnõu 166 osas on juhtivkomisjoni seisukoht, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Samas on tulnud Riigikogu juhatusele ettepanek Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, kes paneb ette maagaasiseaduse ja majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu 166 peale esimest lugemist tagasi lükata. Enne kui läheme hääletuse juurde, alustame selle ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen hääletusele Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku maagaasiseaduse ja majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu 166 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 17 Riigikogu liiget, vastu 52 Riigikogu liiget, erapooletuid ei ole. Ettepanek

ei leidnud toetust. Esimene lugemine on lõppenud. Määrán eelnõu 166 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 12. aprilli kell 16. Kaheksanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

9. Parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta ratifitseerimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (177 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi üheksanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta ratifitseerimise seaduse muutmise seaduse eelnõu 177 esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli sotsiaalminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Mul on hea meel Riigikogule tutvustada parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta ratifitseerimise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle eesmärk on tunnistada Eesti Vabariiki täiendavalt seotuks hartas sisalduva viie õigusega, kokku kaheksa numereeritud sättega. Riigikogu võttis harta ratifitseerimise seaduse vastu 31. mail 2000. Eesti ratifitseeris siis harta 79 numereeritud sätet, st hartat ei ratifitseeritud tollal täielikult. Lisakohustuste võtmine tagab Eesti elanike õiguste täiendava kaitse ning annab tunnistust Eesti sotsiaalvaldkonna arengust viimase kümne aasta jooksul. Seadusega ei ratifitseerita kõiki seni Eesti poolt tunnustamata harta sätteid, vaid ainult need, mille osas eeldatakse, et meil on juba praegu meetmed nende õiguste täitmise tagamiseks. Nüüd ratifitseeritakse punktiga 1 artikli 10 – see käsitleb õigust kutseõppele – seni ratifitseerimata lõige 2. Nimetatud säte on järgmine: "Et rakendada tulemuslikult õigust kutseõppele, kohustuvad lepingupooled looma või edendama noormeeste ja neidude töökohal toimuva väljaõppe süsteemi ja muud süstemaatilist väljaõpet."

Punktiga 2 ratifitseeritakse artikli 13 – see reguleerib õigust saada sotsiaal- ja meditsiiniabi – seni ratifitseerimata lõige 4. Nimetatud säte on järgmine: "Et rakendada tulemuslikult õigust saada sotsiaal- ja meditsiiniabi, kohus-

tuvad lepingupooled rakendama käesoleva artikli lõigetes 1, 2 ja 3 sätestatud võrdselt oma kodanikele ja seaduslikult oma territooriumil viibivatele teiste lepingupoolte kodanikele, lähtudes 11. detsembril 1953 Pariisis alla kirjutatud Euroopa sotsiaal- ja arstiabi konventsioonist tulenevatest kohustustest."

Punktiga 3 ratifitseeritakse seni ratifitseerimata artikli 18 – see reguleerib õigust tegelda tulundustegevusega teiste lepingupoolte territooriumil – lõiked 1, 2 ja 4. Nimetatud säte on järgmine: "Et rakendada tulemuslikult õigust tegelda tulundustegevusega teiste lepingupoolte territooriumil, kohustuvad lepingu pooled: 1) rakendama olemasolevaid õigusakte liberaalselt; 2) lihtsustama formaalsusi ning vähendada või kaotama võõrtöötajate või nende tööandjate poolt makstavaid lõive ja muid makse; 3) liberaliseerima individuaalselt või kollektiivselt võõrtöötajate tööhõivet käsitlevaid õigusakte; tunnustades seejuures: 4) oma kodanike õigust riigist lahkuda, et teiste lepingupoolte territooriumil tulundustegevusega tegelda."

Punktiga 4 ratifitseeritakse täielikult (lõiked 1 ja 2) seni ratifitseerimata artikkel 26, mis käsitleb õigust väarikale kohtlemisele töökohal. Nimetatud säte kõlab järgmiselt: "Et rakendada tulemuslikult töötajate õigust väarikale kohtlemisele töökohal, kohustuvad lepingupooled, konsulteerides tööandjate ja töötajate organisatsioonidega: 1) tõstma seksuaalse ahistamise alast teadlikkust ja informeeritust, aitama ära hoida ahistamist töökohal või seoses tööga ning võtma kõikvõimalikke sobivaid meetmeid töötajate kaitsmiseks niisuguse käitumise eest; 2) tõstma teadlikkust ja informeeritust töötaja vastu suunatud korduvatest taunitavatest, selgelt negatiivsetest või solvavatest tegudest töökohal või seoses tööga, aitama sellist käitumist ära hoida ja võtma kõikvõimalikke sobivaid meetmeid töötajate kaitsmiseks niisuguse käitumise eest." Parandatud ja täiendatud sotsiaalharta lisa kohaselt ei nõua see artikkel lepinguosalistelt seaduste vastu võtmist.

Punktiga 5 ratifitseeritakse täielikult seni ratifitseerimata artikkel 30, mis reguleerib õigust kaitsele vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse eest. Säte ise kõlab: "Et rakendada tulemuslikult õigust kaitsele vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse eest, kohustuvad lepingupooled: 1) võt-

ma üldise ja kooskõlastatud tegevuse raames meetmeid, suurendamaks vaesuses elavate või sotsiaalselt tõrjutud isikute ja nende perekonnaliikmete ning sellesse riskigruppi kuulujate tegelikke võimalusi leida tööd ja eluaset, saada väljaõpet ja haridust ning kasutada kultuuri-, sotsiaal- ja meditsiiniabi; 2) neid meetmeid aeg-ajalt läbi vaatama, et neid vajaduse korral kohandada."

Eelnõu vastuvõtmine annab tunnistust sotsiaalsete õiguste kaitse olulisusest ja Eesti sotsiaalvaldkonna arengutest ning toob kaasa positiivse rahvusvahelise tähelepanu. Eelnõu ei too otseselt kaasa riigieelarvelisi lisakulutusi, sest seadusega ratifitseeritakse vaid need seni Eesti poolt tunnustamata sätted, mille puhul on olemas selge eeldus, et meil on juba praegu rakendatud meetmed nende õiguste tagamiseks. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna teid, austatud minister! Küsimusi ei ole. Palun nüüd Riigikogu kõnetooli ettekan- deks sotsiaalkomisjoni liikme Maret Maripuu!

Maret Maripuu

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta ratifitseerimise seaduse muutmise seaduse eelnõu oma esmaspäeval, 12. märtsi istungil. Eelnõu oli tutvustama tulnud Sotsiaal- ministeeriumi sotsiaalkindlustuse osakonna juhataja Merle Malvet. Kuna minister andis eelnõust väga põhjaliku ülevaate, siis ma seda tutvustust kordama ei hakka. Komisjoni liik- med väljendasid konsensuslikult heameelt, et harta täiendavate punktidega on Riigikogusse tulnud, ja tehti järgmised konsensuslikud otsu- sed: saata eelnõu täiskogu istungi päevakorda 21. märtsil, esimene lugemine lõpetada ja mää- rata muudatusettepanekute tähtajaks s.a 4. ap- rill kell 18. Ettekandjaks määrati mind. Kõik need otsused langetati täies üksmeeles.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Nagu me juhtivkomisjoni liikme käest kuulsime, on juhtivkomisjoni üksmeelne ettepanek esimene lugemine lõpetada. Määrati eelnõu 177 muu-

datusettepanekute esitamise tähtajaks 4. aprilli kell 18. Esimene lugemine on lõppenud ja üheksanda päevakorrapunkti käsitlemine sa- muti.

10. Eesti Vabariigi ja Moldova Vabariigi vahelise sotsiaalkindlustus- lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu (189 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi kümnenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ja Moldova Vabariigi vahelise sotsiaalkindlustuslepingu ratifitseerimise sea- duse eelnõu 189 esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli ettekan- deks sotsiaalminis- ter Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Lubage mul tutvustada Eesti Vaba- riigi ja Moldova Vabariigi vahelise sotsiaal- kindlustuslepingu ratifitseerimise seaduse eel- nõu 189. Eesti Vabariigi ja Moldova Vabariigi vaheline sotsiaalkindlustusleping sõlmiti ees- märgiga arendada Eesti Vabariigi ja Moldova Vabariigi vahelist koostööd pensionikindlus- tuse valdkonnas. Leping aitab kaasa Eesti Va- bariigis ja Moldova Vabariigis elanud ning nende riikide territooriumil pensionistaaži omandanud isikute pensioniõiguste realiseeri- misele. Samuti tagab leping selle lepingu alu- sel määratud pensioni maksmise jätkamise ühe lepingupoole pensioni saava isiku ümberasu- misel ühest riigist teise. Lepingu eesmärk on vältida pensioni maksmist kattuvate kindlus- tusperioodide ja teise lepingupoole kindlus- tusperioodide eest. Lepingu sõlmimise vajadus tuleneb asjaolust, et lepingu sõlminud riikides elavad isikud võivad olla töötanud ja seega pensioniõigusi omandanud nii ühes kui teises riigis ning ilma selle lepinguta võiksid nad nüüd lepinguga ettenähtud õigustest ilma jää- da. Samuti tuleneb lepingu sõlmimise vajadus sellest, et mõlemad riigid kuulusid NSV Liidu koosseisu ning seega võib isikutel esineda kattuvaid kindlustusperioode.

Eelnõu sisu seisneb kokkuvõttes selles, et lepingu järgi määratakse ja makstakse pensioni lepingus sätestatud tingimustel mõlema lepin- gupoole kindlustusperioodide eest sõltumata

sellest, kummas riigis isik elab. Mõlemad lepingupooled määravad ja maksavad pensioni vaid oma kindlustusperioodide eest, vajaduse korral pension eksporditakse. Lepingu peamine ülesanne on tagada Eesti Vabariigi ja Moldova Vabariigi territooriumil elavate isikute pensioniõiguste parem realiseerimine. Oluline on siinjuures märkida, et lepingut ei kohaldata isiku suhtes automaatselt, vaid seda tehakse isiku avalduse alusel.

Seadus on planeeritud jõustuma üldises korras ja leping ise jõustub kolmanda kuu esimesel päeval pärast seda kuud, kui mõlemad pooled on teinud lepingu jõustumiseks vajalikud õigustoimingud ja seda kirjalikes teadetes teineteisele kinnitanud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Mina kinnitan, et küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks sotsiaalkomisjoni liikme Rein Aidma!

Rein Aidma

Lugupeetud istungi juhataja! Sotsiaalkomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ja Moldova Vabariigi vahelise sotsiaalkindlustuslepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu 189 esmaspäeval, 12. märtsil. Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse osakonna peaspetsialist Katerin Peärnberg andis eelnõust ülevaate, selgitades, et selle eesmärk on ratifitseerida Eesti Vabariigi ja Moldova Vabariigi vaheline sotsiaalkindlustusleping. Leping aitab kaasa Eestis ja Moldovas elanud ning nende riikide territooriumil pensionistaaži omandanud isikute pensioniõiguste realiseerimisele. Täpsemalt rääkis nendest olukordadest juba minister.

Selle nädala esmaspäeval otsustati saata menetletav eelnõu täiskogu istungi päevakorda 21. märtsil. Meie ettepanek on esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 4. aprill 2012 kell 18. Ettekandjaks määrati sotsiaalkomisjoni liige Rein Aidma. Kõik otsused võeti vastu konsensusel. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, hea ettekandja! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene luge-

mine tuleks lõpetada. Määrán eelnõu 189 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 4. aprilli kell 18. Esimene lugemine on lõppenud ja kümnenda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

11. Keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu (187 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 11. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu 187 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Mul on au tutvustada valitsuse loal ja keskkonnaministri volitusel teile keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu eesmärk on muuta angerjapüügi tasusid neil veekogudel, kuhu riik asustab varude suurendamiseks noorangerjaid. Muudatus puudutab kutselisi kalureid, kes maksaksid tulevikus püügiõiguse tasudena kinni 30% asustamisele tehtud kuludest senise 100% asemel. See tähendab, et keskmine püügiõiguse tasu ühe mõrra kohta väheneb 350 eurolt ca 100 eurole. Muudatus tugineb põhimõttele, et kalurid peaksid tasuma angerja asustamise eest sellises mahus, nagu nad ise tegelikult välja püüavad. Kalateadlaste hinnangul püütakse angerja asustamise veekogudest kutselise kalapüügiga välja ligikaudu kolmandik, ülejäänud angerjad rändavad veekogudest välja. Tulevikus ei pea kalurid maksma kala eest, mis tegelikult nende saaki ei jõua. Keskkonnaministri ettepanud seadusmuudatus muudab angerjapüügi eest tasumise senisest õiglasemaks ning parandab kutseliste kalameeste olukorda. Angerja asustamiseks Võrtsjärve, Saadjärve, Kuremaa järve, Kaiavere järve ning Vagula järve kulub aastas kokku ligikaudu 210 000 eurot, millest 84% läheb Võrtsjärve asustamiseks. Tulevikus on riigipoolseks rahastamiseks kaks alternatiivi: Euroopa Kalandusfond või Keskkonnainvesteeringute Keskus.

Me toetame kindlasti ettepanekut esimene lugemine lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitüma! On küsimusi. Väino Linde, palun!

Väino Linde

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja, tänan selle asjaliku ettekande eest! Sa väitsid, et eelnõu loob olukorra, kus angerja püüdmine muutub kalamehele mõnes mõttes odavamaks. Kas see võib lõppkokkuvõttes mõjutada selle kala väljamüügi hinda ka tarbijale soodsamas suunas või ei ole valitsus seda küsimust niisugusel moel arutanud?

Hanno Pevkur

Aitäh! Valitsus ei ole seda sellisel kujul tõesti arutanud, aga eks praktika näitab. Kui on hea angerja-aasta, siis on üldjuhul ka hind natuke parem, kui on kehv angerja-aasta, siis on ka angerja hind natuke kallim, nii nagu teistegi kalaliikide puhul.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Jents, palun!

Kalle Jents

Lugupeetud sotsiaalminister, ka mina tänan selle eelnõu eest! Me oleme kolleeg Peep Aruga selle probleemiga päris palju tegelnud ja mitu korda kalameestel külas käinud. Kas see on juhuslik, et sotsiaalminister seda eelnõu ette kannab? Lisaks mõrra hinnale mõjutab see eelnõu tõepoolest väga positiivselt kõigi nende kaluriperede sotsiaalset seisukorda. Kui muidu öeldakse, et valitsus võtab justkui midagi ära ja viljeleb karmi rahanduspoliitikat, siis siin ju terve rea perede kulutused vähenevad.

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Eks valitsus käitub nagu üks mees, kui on abi vaja, siis ikka aidatakse üksteist. Kuna keskkonnaminister kahjuks ei saanud täna ise seda äärmiselt positiivset eelnõu ette kandma tulla, siis ta palus seda teha minul. Ma teen seda hea meelega, sellepärast et ka minul on kalandusega ja kalal käimisega üsna tihe seos. Nii et kui selle eelnõu tulemusena paraneb ka perede sotsiaalne heaolu, siis on minul sotsiaalministrina loomulikult selle üle ainult hea meel ja jääb üle soovida kõikidele kaluritele jõudu, et saak oleks hea.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Annely Akkermanni!

Annely Akkermann

Hea eesistuja! Head kolleegid! Keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu võttis Riigikogu juhatus menetlusse 28. veebruari otsusega 43 ja määras menetlemisel juhtivkomisjoniks keskkonnakomisjoni. Keskkonnakomisjonis arutati eelnõu 13. märtsi istungil ja istungil viibis ka Keskkonnaministeeriumi kalavarude osakonna peaspetsialist Herki Tuus.

Istungil tõusetus küsimus, kas 30% asustuskuludest jaotatakse püügivahenditele. Herki Tuusa vastus oli jaatav. Jaanus Tamkivi tundis huvi, kust leitakse ülejäänud vahendid angerja asustamiseks ja kas kogus mitte ei vähene. Herki Tuus vastas, et lisavahendid saadakse Euroopa Kalandusfondist ja Keskkonnainvesteeringute Keskusele laekuvatest keskkonnatasudest, sealhulgas annavad oma panuse ka harrastajad, kui nad tasuvad püügiõiguse eest. Kuna 60% rändeikka jõudnud angerjatest lahkuvad asustusveekogudest, on angerjasaak nendes veekogudes selle võrra väiksem. Samuti võttis komisjon teadmiseks, et Võrtsjärve kaluritega on seda teemat arutatud juba aastaid ning mitmed ministrid ja Riigikogu liikmed on nendega kohtunud. Seaduseelnõu eesmärk ongi õiglus jalule seada, nii et asustatud angerjatest kasusaajad ka maksaksid selle eest, ja vastupidi, et viie järve, Vagula, Kaiavere ja Kuremaa järve ning Saadjärve ja Võrtsjärve kalurite kanda ei jääks sealt väljarändavate angerjate asustuskulu.

Keskkonnakomisjon otsustas teha Riigikogu juhatusel ettepaneku eelnõu 187 esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 4. aprill 2012 kell 16. Kõik need otsused võeti vastu konsensuslikult.

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu, hea ettekandja! Teile on vähemalt üks küsimus. Peep Aru, palun!

Peep Aru

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Kas komisjonis arutati ka seda, et seoses angerjasaagi päris suure vähenemisega on ka-

luritel soov angerjamõrdade arvu vähendada? Seaduslikult tähendaks see praegu seda, et kui keegi loobub, siis lähevad need mõrralood teistpidi uuesti müüki. Selleks, et võiks mõrdade koguarvu vähendada, peaks seadust muutma. Kas sellest aspektist ka juttu oli?

Annely Akkermann

Komisjonis seda ei arutatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaanus Tamkivi, palun!

Jaanus Tamkivi

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Austatud ettekandja! Küllap on tänane arutelu ja see, et me seda seaduseelnõu menetleme, kaluritele nende tuleviku kohta hea uudis. Küllap olete isegi Kihnus kuulnud vanade kalurite juttu nendest aegadest, kui angerjat oli meres nii palju, et seda loobiti üle paadiparda tagasi – kes seda ussi ikka nii väga palju süüa tahab ja kellel teda vaja peaks olema. Kas tänu nendele meetmetele, mida on pikka aega kasutatud selleks, et angerja populatsiooni taastada ja suurendada, võiks kunagi uuesti tagasi tulla see aeg, kus me oleksime sellest angerjast tõsiselt tüdinunud?

Annely Akkermann

Esialgu angerjamajandamise kava sellist pilti küll ei peegelda, et see aeg võiks lähitulevikus saabuda. Mina ei ole Kihnu pärimusest ega etnograafiast kuulnud, et angerjat oleks kunagi üle parda heidetud. Ma tean küll, et kui angerjat oli rohkem, siis osteti seda kokku ja eksporditi Eesti ajal sumplaevadega Rootsi, aga tagasiviskamisest ma ei ole kuulnud. Angerjas on Euroopas vägagi ohustatud. 2007. aastal võeti vastu majandamiskava, mille järgi 40% angerjast peaks minema ookeani, et täiendada angerjavarusid. Angerjas paljuneb siiski ainult Sargasso merel ja rändab hoogsalt. Eesti sisevetes ja järvedes, millest praegune seaduseelnõu räägib, on viimasel ajal angerja populatsioon suurenenud üksnes asustamise toel, sest Narva elektriijaama turbiinidest ülesvoolu rändangerjas ei liigu. Asustatud on angerjat siin aga alates 1956. aastast. Praegu ongi nendes järvedes põhiline tööstuslik angerjapüük. Rannikuvetes Pärnumaal ja saartel on angerjat väga vähe.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Jents, palun!

Kalle Jents

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Mul on ka väga hea meel, et komisjon nii üksmeelselt seda eelnõu toetas. Mu küsimus on aga sinnasamasse kanti, nagu oli kolleeg Jaanus Tamkivil. Lisaks Väino Lindele on siin ilmselt enamik suured angerjasõbrad. Kas teil komisjonis oli ka andmeid angerjasaakide kohta ja üldse kalasaakide kohta Võrtsjärves mitmekümne aasta jooksul, mis näitaksid, et viimastel aastatel on need kordades vähenenud? Kas keskkonnakomisjonil ei ole olnud mõttes võtta kogu see angerjateema suurema tähelepanu alla? Ma ei tea, kas see lausa rahvuslik rikkus on, aga siiski. Kas see on piisav, kui palju praegu angerjamaime taastasustatakse? See teema on ka kalurite hulgas arutuse all olnud. Tore on, et riik tuli appi, aga võib-olla oleks tulevikus riigil vaja veel rohkem appi tulla?

Annely Akkermann

Komisjon seda teemat ei arutanud, aga Euroopa Komisjon on koostanud üldise angerjavarude taastamise kava ja heaks kiitnud juba novembris 2009 Eesti poolt kinnitamiseks esitatud angerjamajandamise kava. See dokument on Keskkonnaministeeriumi kodulehel üleval ja sealt on võimalik jälgida, kui drastiliselt ja kiiresti on angerjasaagid Eestis vähenenud. Juhtumisi huvitas see teema mind ennast ka ja ma pöördusin Keskkonnaministeeriumi ametniku Herki Tuusa poole ning küsisin, kas nendes järvedes võiks angerja populatsioon olla suurem, kas sinna võiks asustada rohkem angerjat. Tema ütles, et võiks küll, aga angerja asustamine on kallis ja rahaliselt rohkem vist välja ei kannata. See ei ole siiski teab mis kasumlik tegevus. Veelgi vähem tulemuslik on angerja asustamine näiteks Ermistu järve, kuigi see ilmselt suurendaks angerja populatsiooni Pärnumaal ja saartel.

Aseesimees Jüri Ratas

Ma tänan ettekandjat! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Määratud eelnõu 187 muudatustettepanekute esitamise tähtajaks 4. aprilli

kell 16. Esimene lugemine on lõpetatud ja 11. päevakorrapunkt käsitletud.

12. Kaitseliidu seaduse eelnõu (190 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 12. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud Kaitseliidu seaduse eelnõu 190 esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Austatud Riigikogu! Hea eesistuja! Esitan Kaitseliidu seaduse uue versiooni, mille ettevalmistamine algas juba hea mitu aastat tagasi ja mis pidi välja vahetama 1999. aastal vastu võetud Kaitseliidu seaduse. Sissejuhatuseks märgin, et Kaitseliidu näol on tegemist vabatahtliku riigikaitseorganisatsiooniga, mis sündis enne Eesti Vabariigi loomist 24. veebruaril 1918. Kehtiv Kaitseliidu seadus on põhimõtteliselt hästi koostatud ja Kaitseliidu toimimise aluspõhimõtted on uude versiooni olulises osas üle kantud. Samas on kehtivas seaduses sätestamata mitmed tehnilisemad üksikasjad, mis on tihti tekitanud õiguslikku ebakindlust ja ebaselgust. Arvestades asjaolu, et vahepeal on jõustunud kaitseväe korralduse seadus ja Riigikogu menetluses on uus kaitseväeteenistuse seadus ning et paljusid küsimusi oli vanas Kaitseliidu seaduse versioonis raske reglementeerida, peetigi otstarbekaks koostada uus seaduseelnõu.

Toon esile selle seaduseelnõu põhilised seisukohad. Eelnõu ei muuda Kaitseliidu põhiolemust. Kaitseliit jääb ka edaspidi vabatahtlikuks relvastatud riigikaitseorganisatsiooniks, mis moodustab kogu Eestit katva turvavaiba, realiseerides omal moel territoriaalkaitse printsiipe. Eelnõu sätestab Kaitseliidu ühtse organisatsioonina, mis koondab seni eraldi seisnud osised üheks organisatsiooniks ja kaotab ära ebaselguse seniste eriorganisatsioonide ja nende liikmete staatuses. Edaspidi jaotuvad kõik Kaitseliidu liikmed järgmiselt: tegevliige, noorliige, toetajaliige ja auliige.

Teise olulise muudatusena tuleks välja tuua Kaitseliidu ülesannete selge sätestamine. Kaitseliit kui relvi kandev organisatsioon on riigi relvajõudude osa, mis vajab selget õiguslikku

regulatsiooni. Kehtivas seaduses ei ole Kaitseliidu ülesandeid selgelt sätestatud. Uus seadus sätestab Kaitseliidu ülesannetena: 1) kaitsetahete kasvatamise, 2) elanike turvalisuse suurendamise, 3) sõjalise väljaõppe andmise, 4) riigikaitse objektide valve, päästetöödel osalemise ja küberkaitses osalemise. Sätestatakse ka Kaitseliidu sõjaväeline seotus kaitseväega. Kuid erinevalt kehtivast seadusest, kus on toodud kaitseväe juhataja otsese juhtimise printsiip, on eelnõus kaitseväe juhataja pädevus selgelt seotud vaid sõjalise väljaõppe ja sõjaliste võimete ettevalmistamisega. Muudatuste tegemisel arvestati seejuures Kaitseliidu kui iseseisva avalik-õigusliku isiku olemust, kus vabatahtlike kodanikuühenduste juhtimise tagavad Kaitseliidu kollegiaalsed organid. Seeläbi on ühitatud ühelt poolt ühtne sõjaväeline alluvus kaitseväe juhatajale ja teiselt poolt kodanikuinitsiatiivil põhinev vabatahtlikkuse printsiip, mis avaldub väljapoole otsest sõjalist tegevust jääva kaitseväe tegevuse allutamises tsiviiljuhtimisorganitele, nii nagu see on seaduseelnõus sätestatud.

Võrreldes kehtiva seadusega on paindlikumalt reguleeritud relvade kasutamine Kaitseliidus, tagades samas piisava riikliku järelevalve. Lisaks riigi poolt Kaitseliidule kasutada antud relvadele võib relvad soetada ka kaitsepolitsei. Endiselt jääb kaitsepolitseile õigus muretseda endale Kaitseliidu tegevuses osalemiseks eraomandis olev relv. Uudsenäa võib välja tuua võimaluse kasutada Kaitseliidu väljaõppes tsiviilregistris olevat relva. Üks uus oluline peatükk käsitleb kaitsepolitseilaste sotsiaalseid tagatisi. Seni olid need sõnastatud ebaselgelt, aga uue eelnõu kohaselt kehtivad kaitsepolitseilastele, kes saab teenistuskohustuste täitmisel vigastada, täpselt samasugused kompensatsioonimehhanismid, kui on kaitseväelastel. Üks oluline erisus varasemaga on Kaitseliidu tegevliikmete võimalus saada kuni kümme vaba päeva aastas, et osaleda hädaolukordade lahendamisel või Kaitseliidu õppustel. Seni oli selline võimalus vaid riigiametites töötavatel kaitsepolitseilastel, mis oli aga ebaõiglane erasektoris töötavate kaitsepolitseilaste suhtes. See annab riigile võimaluse paindlikumalt reageerida laiaulatuslike hädaolukordade lahendamisele.

Ma olen üsna veendunud, et ettevalmistatud Kaitseliidu seadus annab uue ja tugevama aluse Kaitseliidu edasisele arengule. Kaitseliidu

lasti see, et me toome naised ja lapsed endaga võrdsesse seisu. Nad saavad organisatsiooni liikmeks ja selle seadusega me võimaldame hakata instruktori juuresolekul relvaõpet jagama 12-aastastele organisatsiooni liikmetele, mis on väga mõistlik. See on ehk lühidalt kõik.

Aseesimees Jüri Ratas

Urve Tiidus, palun!

Urve Tiidus

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Te ütlesite sellise lause, et Kaitseliidu roll ühiskonnas kasvab. Minu palve on, et te natuke laiendaksite seda ühte lauset ja ütleksite, kuidas see kasvab.

Aivar Riisalu

Sellel on väga lihtne põhjendus. Kui me vaatame otsa riigis tervikuna toimuvale, siis aprillisündmustes oli Kaitseliidul avaliku korra tagamisel väga oluline roll. Tänapäevaks on Kaitseliidu kasutamine avaliku korra tagamisel selgelt seadustatud. Need olid need õppetunnid, mis tõid Kaitseliidule selle ülesande legaalselt juurde.

Lisaks sellele on Kaitseliit üliaktiivselt osalenud kriiside reguleerimisel – Pärnu üleujutus, metsapõlengud, kuni lindude pesemiseni välja. Kaitseliit on valmis sekkuma päris arvestatavate jõududega ka olukorras, kus meie võib-olla mõnevõrra nõrgenenud politsei- ja päästesüsteem ei suuda näiteks tagada kadunud inimeste otsimist, tulekahjudest ma juba rääkis, ei suuda tagada avalikku korda. Kaitseliit pakub väga head abipolitseinike reservi, tegelikult ju abipolitseinikke kasvatataksegi Kaitseliidu seest ning Kaitseliit ja politsei teevad selle kaudu väga korralikult koostööd.

Ma väidan endiselt, et teatud ohtude või, ütleme, reaalsete konfliktide korral, mis võiksid laiemalt ohustada Eesti Vabariigi riiklikku iseseisvust, on Kaitseliit kindlasti võimeline reageerima ka operatiivselt, kasutades oma relvi. See on see pool Kaitseliidust, millest väga palju ei räägita, aga ma julgen siit puldist vaba parlamendiliikmena väita, et ma ei ole väga kindel, kas me suudame operatiivselt läbi viia mobilisatsiooni, kus me viime pereisad kuhugi kogunemispunkti, jagame neile relvad ja varustuse ning suuname nad konflikti reguleerima. Aga ma tean, et mina ja minu kaasla-

sed Kaitseliidust teavad, kus on nende varustus ja relvad, nad teavad, mis üksusesse nad kuuluvad, ja nad on valmis reageerima ka juhul, kui vaenlane N peaks maandama dessandi näiteks Tallinna lähiümbruses.

Aseesimees Jüri Ratas

Urve Tiidus, palun!

Urve Tiidus

Ma tänan eelmise vastuse eest! Praegu kehtivas seaduses on väga selgelt sõnastatud Kaitseliidu koostööpartnerid. Eelnõu põgusal lugemisel ma kohe ei leidnud neid sealt, näiteks kohalikke omavalitsusi. Kas need on siiski ka seaduseelnõus kirjas?

Aivar Riisalu

Kaitseliidu koostööpartnereid ei ole ilmselt väga mõistlik seaduses üles lugeda lihtsal põhjusel. Seaduseelnõu ütleb üheselt, et Kaitseliit on relvi valdav sõjaväelise väljaõppega oma liikmeskonda kasvatav organisatsioon, ja seaduses määratletud Kaitseliidu rollid ühiskonnas – pääste, korrakaitse, inimeste n-õ vaimne kasvatamine, riigikaitsehuvi suurendamine jms – eeldavad, et neist tuleneva koostöö kohta sõlmitakse eraldi lepingud. Kaitseliidu kodukord, mis tugineb Kaitseliidu seadusele, sätestab neid asju oluliselt täpsemalt.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaanus Tamkivi, palun!

Jaanus Tamkivi

Aitäh, juhataja! Lugupeetud ettekandja! Paistab, et te tunnete Kaitseliidu kui organisatsiooni siseelu ja eesmarke väga hästi. Millised eesmärgid on praegu Kaitseliidule seatud, kui suur võiks olla see isikkoosseis, keda Kaitseliit koondab, näiteks viie või kümne aasta pärast?

Aivar Riisalu

Kahjuks ei saa ma ühele osale sellest küsimusest vastata, sest teatud osa riigikaitsest on Kaitseliidu puhul templiga informatsioon. Kui vastata emotsionaalselt, siis me ei olegi seadnud enda jaoks ülemist piiri. Ma võin hea meelega tunnistada, et Kaitseliit, eelkõige minu kodumalev Harju malev, on kiiresti arenev organisatsioon, meiega liitub kümnete kaupanoori mehi ja naisi. Nende inimeste motivat-

sioon on kõrge, nad on hästi haritud, valdavalt kõrgharidusega. Erinevatel põhjustel on nad varasematel aegadel riigikaitse osalemisest kõrvale jäänud, mida Eesti seadused kõrgkoolis õppijatele võimaldasid, ja kaitseväeteenistusse nad ei sattunudki. Ma võin tuua näiteks sellise praktilise asja, et Kaitseliidu Harju malev hakkab looma suurtükiväge, mis on Kaitseliidu jaoks uus ülesanne, aga on kaitseväge juhataja direktiivis selgelt olemas. Ma loodan, et ka minu kaheksa noort kolleegi Eesti Vabariigi parlamendist, kes on mulle suusõnaliselt andnud lubaduse Kaitseliiduga lähiajal liituda, toovad mulle vajalikud paberid ära, on sellega Eesti rahvale eeskujuks ja näitavad selgelt, et Kaitseliit on organisatsioon, kuhu võiks tänase rahvaloenduse seisuga kuuluda 1 232 816 inimest, sest kõik on organisatsiooni teretunud. Sellist olukorda me loomulikult ei saavuta, aga see võiks olla meie hea kauge eesmärk.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Kuid enne, kui me selle lõpetame, küsin, kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi. Ei soovi. Vastavalt sellele, et juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada, lõpetan esimese lugemise ja määran eelnõu 190 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 4. aprilli kell 18. Esimene lugemine on lõpetatud ja 12. päevakorrapunkt käsitletud.

Head ametikaaslased, meie tänane istung on lõppenud. Ma tänan ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 17.28.

Istungi kestus 4 tundi ja 28 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

III ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 22. märts 2012

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu juhatuse valimine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu III istungjärgu üheksanda töönädala neljapäevast istungit. Täna on meil päevakorras Riigikogu juhatuse valimine. Väljakujunenud tava kohaselt antakse eelnõusid ja arupärimisi üle pärast Riigikogu juhatuse valimise lõppemist. Me asume teadete juurde.

Täna on teatada, et Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole.

Head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Hetkel on kohalolijaks registreerunud 93 Riigikogu liiget, puudub 8.

1. Riigikogu juhatuse valimine

Aseesimees Laine Randjärv

Me alustame tööd tänase päevakorra punktidega. Eesti Vabariigi põhiseaduse § 69 kohaselt valib Riigikogu oma liikmete hulgast Riigikogu esimehe ja kaks aseesimeest. Tulenevalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest korraldab Riigikogu esimehe ja aseesimeeste valimisel hääletamist, selgitab valimistulemused ning lahendab protestid Vabariigi Valimiskomisjon. Valimise korraldamisel lähtub Vabariigi Valimiskomisjon Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-st 7, § 81 lõikest 2 ja §-dest 86–89. Enne valimistoimingute juurde asumist lubage mul lühidalt tutvustada Riigikogu juhatuse valimisega seonduvat.

Esmalt valitakse Riigikogu esimees. Riigikogu aseesimehed valitakse samaaegselt pärast Riigikogu esimehe valimist. Kandidaadi võib üles seada Riigikogu liige. Pärast Riigikogu esimehe valimist seatakse üles Riigikogu ase-

esimeeste kandidaadid. Ülesseatu peab andma kandideerimiseks oma nõusoleku. Hääletamine on salajane ning see toimub hääletamisedeli täitmise teel. Igal Riigikogu liikmel on nii Riigikogu esimehe kui ka aseesimeeste valimisel üks hääl. Hääled loetakse avalikult kohe pärast hääletamise lõppemist. Protest hääletamise korraldamise kohta esitatakse valimiskomisjonile kohe pärast hääletamise lõppemist ja protest hääletamistulemuste kohta viivitamata pärast hääletamistulemuste teatavakstegemist. Valimistulemused kuulutatakse välja kohe pärast võimalike protestide läbivaatamist. Riigikogu esimeheks osutub valituks kandidaat, kes saab üle poole kehtivatest häältest. Kui ükski kandidaat ei saa üle poole kehtivatest häältest, korraldatakse kahe enim häáli saanud kandidaadi vahel valimise lisavoor. Võrdse häältearvu puhul heidetakse liisku. Kui Riigikogu esimehe kandidaatide nimekirjas on ainult üks kandidaat, osutub ta valituks, kui saab rohkem poolt- kui vastuhääli.

Hääletamise korda tutvustan enne hääletamise väljakuulutamist. Kas Riigikogu liikmetel on küsimusi seni kõneldu kohta? Palun, Jüri Jaanson!

Jüri Jaanson

Täpsustuseks küsin, kuidas liisuheitmine käib.

Aseesimees Laine Randjärv

Liisuheitmine käib arvatavasti selle korra kohaselt, nagu see käib. Hea küsimus. Peep Arul oli küsimus, aga ta võttis selle tagasi. Selge. Jüri, kas see vastus oli piisav või soovid seda teemat laiemalt arutada?

Jüri Jaanson

Ei.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Tore. Elevus saalis. Suubume nüüd väheke rahulikumasse meeleollu. Kas keegi

Riigikogu liikmetest soovib Riigikogu esimehe kandidaati üles seada? Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Austatud juhataja! Head kolleegid! Esitan Riigikogu esimehe kandidaadiks kolleeg Eiki Nestori. Sel sügisel möödub kaksikümmend aastat esimese taasiseseisvumisjärgse parlamendikoosseisu valimisest ja ühtlasi kaksikümmend aastat sellest, kui Eiki Nestor esimest korda Riigikokku valiti. Kui kaksikümmend aastat tagasi olid kõik parlamendiliikmed noored ja kogenematud ning oli õigustatud see, et üks selline juhib ka Riigikogu tööd, siis nüüd on õnneks meie hulgas inimesi, kellel on parlamenditöö- ja seadusloomekogemus nii seadusandja kui ka täidesaatva võimu poolelt, kes on töötanud mitmes Riigikogu komisjonis ja kellel on nii komisjoni kui ka fraktsiooni juhtimise kogemust. Meil on selliseid inimesi või vähemalt üks selline inimene. See on Riigikogu kuue järjestikuse koosseisu liige Eiki Nestor.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Kallid sõbrad! Ka minul on väga hea kandidaat Riigikogu esimehe ametisse. Ma esitan Ene Ergma kandidatuuri. Ene on üks ütlemtaore inimene, kes on juba üheksandat korda parlamendi juhatuses. Ma olen täiesti nõus Sveniga, et parlament vajab kogemust. Kindlasti vajab parlament ka inimlikku asjadest arusaamist ja sooja südamega rahvaesinduse juhtimist. Ene on igati tubli kandidaat.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas on veel ettepanekuid? Rohkem soove kandidaate üles seada ei ole. Meile on laekunud kaks ettepanekut. Härra Eiki Nestor, kas te olete nõus kandideerima Riigikogu esimehe ametikohale?

Eiki Nestor

Jah, olen nõus kandideerima Riigikogu esimehe ametikohale.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun anda oma nõusolek ka kirjaliikult! Proua Ene Ergma, kas te olete nõus kandideerima Riigikogu esimehe ametikohale?

Ene Ergma

Jah.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun anda oma nõusolek ka kirjaliikult!

Austatud Riigikogu, kes on selle poolt, et sulgeda Riigikogu esimehe kandidaatide nimekiri? Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 88 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi, erapooletuid on 1. Riigikogu esimehe kandidaatide nimekiri on suletud.

Kuulutan välja vaheaja Riigikogu esimehe kandidaatide nimede kandmiseks hääletamisedelitele. Vaheaja lõppemisest anname märku helisignaaliga.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Enne kui me oma protseduuridega edasi liigume, on mul hea meel tutvustada teile liisuheitmise korda Riigikogu esimehe valimisel. See on kinnitatud Vabariigi Valimiskomisjoni 1995. aasta 21. märtsi otsusega. Võrdselt hääli saanud Riigikogu esimehe kandidaatide vahel liisuheitmiseks kasutatakse ühekroonist münti. Liisuheitmine võrdselt hääli saanud Riigikogu esimehe kandidaatide vahel toimub Riigikogu liikmete ees. Vabariigi Valimiskomisjoni esimees pöörduv nimede tähestikulises järjekorras esimese võrdse arvu hääli saanud Riigikogu esimehe kandidaadi poole, et see teeks liisuheitmiseks oma valiku mündi esikülje ehk aversi ja tagakülje ehk reversi vahel. Seejärel lepivad võrdselt hääli saanud Riigikogu esimehe kandidaadid Vabariigi Valimiskomisjoni esimehe juuresolekul kokku, kumb mündi külge tähistab liisuheitmisel Riigikogu esimeheks saamist. Vabariigi Valimiskomisjoni esimees teatab Riigikogule võrdselt hääli saanud Riigikogu esimehe kandidaatide valikust ning nende vahel saavutatud kokkuleppest, mida kandidaadid kinnitavad. Kui võrdselt hääli saanud Riigikogu esimehe kandidaadid ei saavuta kokkulepet, kumb mündi külge tähistab liisuheitmisel Riigikogu esimeheks saamist, tähistab Riigikogu esimeheks saamist mündi esikülge ehk avers. Vabariigi Valimiskomisjoni esimees viskab ühekroonise mündi õhku laua kohal, mida Vabariigi Valimiskomisjon kasutab hääle lugemiseks, ning teatab liisuheitmise

tulemused. Vabariigi Valimiskomisjon vormistab liisuheitmise tulemuste põhjal protokoll. Palun, Tarmo Leinatamm, protseduuriline küsimus!

Tarmo Leinatamm

Aitäh, hea juhataja! Te näitasite meile mingit asja. Mis asi see on?

Aseesimees Laine Randjärv

See on Eesti Vabariigi ühekroonine münt. Me liigume edasi. Peep Aru, palun, teie küsimus!

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Väike tagasihoidlik küsimus: mis saab, kui ühekroonine münt jääb serva peale?

Aseesimees Laine Randjärv

See on valimiskomisjoni esimehe otsustada, kuidas seda käsitletakse.

Me läheme edasi. Vabariigi Valimiskomisjon on valmis läbi viima Riigikogu esimehe valimist. Komisjoni liikmed kontrollivad siinsamas teie ees hääletamiskasti ja pitseerivad selle. Kast on tühi ja pitseeritud.

Lubage mul tutvustada hääletamise korda. Valimiskomisjon annab nimekirja alusel Riigikogu liikmele hääletamisedeli koos ümbrikuga. Palun Riigikogu liikmetel esitada hääletamisedeli saamiseks valimiskomisjonile oma isikut tõendav dokument, st Riigikogu liikme tunnistus, pass, ID-kaart või juhiluba. Hääletamisedeli saamise kohta annab Riigikogu liige allkirja. Hääletamisedel täidetakse hääletamiskabiinis. Riigikogu liige märgistab hääletamisedelil ristiga lahtri selle kandidaadi nime juures, kelle poolt ta hääletab. Hääletamisedel, millel on märgistatud rohkem kui üks lahter või millel ei ole märgistatud ühtegi lahtrit, loetakse kehtetuks. Hääletamine korraldatakse Riigikogu saali kõrval fuajees. Te väljute hääletamisruumi saali tagauksest. Fuajees on üles seatud lauad, kus te saate hääletamisedeli ja ümbriku. Pärast hääletamisedeli kättesaamist teete hääletamiskabiinis oma otsuse, asetate hääletamisedeli ümbrikusse ning suundute hääletamiskasti juurde. Pärast seda, kui ümbrik on märgistatud valimiskomisjoni pitsatiga, lasete oma hääletamisedeli isiklikult hääletamiskasti. Kui te olete kogemata hääle-

tamisedeli täitmisel eksinud või sedeli rikkunud ning märkate seda enne selle hääletamiskasti laskmist, on teil rikutud sedeli tagastamise korral õigus saada uus hääletamisedel. Kas Riigikogu liikmetel on küsimusi hääletamise korraldamise kohta? Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Võib-olla oleks mõistlik kokku leppida, kas me kleebime ümbrikud kinni või ei. Nende lahtiurgitsemine on lisatöö.

Aseesimees Laine Randjärv

See on iga Riigikogu liikme enda valik. Rohkem küsimusi ei ole.

Valimise ajal tohivad hääletamisruumis liiksaks Riigikogu liikmetele viibida ainult valimiskomisjoni liikmed ja valimiskomisjoni teenindavad isikud. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 87 lõike 5 kohaselt on Riigikogu liikmetel hääletamiseks aega 30 minutit hääletamise algusest arvates. Kell on 10.23. Hääletamine lõpeb kell 10.53. Hääletamise lõppemisest annan märku helisignaaliga, mille järel palun kõigil Riigikogu liikmetel koguneda tagasi istungisaali.

Kuulutan välja hääletamise Riigikogu esimehe valimisel.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Lugupeetud Riigikogu! Kuulutan hääletamise Riigikogu esimehe valimisel lõppenuks. Palun tuua hääletamiskast saali! Kas Riigikogu liikmetel on hääletamise korraldamise kohta proteste? Proteste ei ole.

Läheme järgmise protseduuri juurde. Kõigepealt palun kontrollida hääletamiskasti ja seda, ega turvaplokk ei ole rikutud. Täna!

Palun valimiskomisjoni liikmetel asuda häälil lugema!

Hääletamistulemuste kontrollimiseks Riigikogu esimehe valimisel annan sõna Vabariigi Valimiskomisjonile. Palun, valimiskomisjoni aseesimees Alo Heinsalu!

Alo Heinsalu

Lugupeetud Riigikogu! Loen hääled teie ees avalikult üle.

Riigikogu esimehe kandidaat Eiki Nestor: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41 ja 42.

Riigikogu esimehe kandidaat Ene Ergma: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52 ja 53. (Aplaus.)

Üks hääletamissedel on kehtetu, kuna sellel ei olnud tehtud risti kumbagi lahtrisse.

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu! Teen teatavaks hääletamistulemused Riigikogu esimehe valimisel.

"Vabariigi Valimiskomisjoni protokoll hääletamistulemuste kohta Riigikogu esimehe valimisel. Vabariigi Valimiskomisjon tegi häälte lugemisel kindlaks järgmised arvud: nimekirja kantud Riigikogu liikmete arv – 101, hääletamissedeli saanud Riigikogu liikmete arv – 96, hääletamisest osavõtnud Riigikogu liikmete arv – 96, kehtetute hääletamissedelite arv – 1. Riigikogu esimehe kandidaatidele antud häälte arv: Eiki Nestori poolt antud häälte arv – 42, Ene Ergma poolt antud häälte arv – 53. Protokoll on koostatud 2012. aasta 12. märtsil kell 11.05. Heiki Sibul, Vabariigi Valimiskomisjoni esimees."

Kas Riigikogu liikmetel on hääletamistulemuste kindlakstegemise kohta proteste? Arto Aas, palun!

Arto Aas

Kas saaks veel täpsustada protokoll koostamise kuupäeva?

Aseesimees Laine Randjärv

2012. aasta 22. märts. Kas on veel küsimusi või proteste? Ei ole. Sel juhul palun vormistada Vabariigi Valimiskomisjoni otsus!

"Vabariigi Valimiskomisjoni otsus nr 77. Tallinn, 22. märts 2012. "Riigikogu esimehe valimise tulemuste kindlakstegemine": Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 7 lõike 5 ja § 82 lõike 1 alusel Vabariigi Valimiskomisjon otsustab: tunnistada Ene Ergma valituks Riigikogu esimeheks. Heiki Sibul, Vabariigi Valimiskomisjoni esimees." (Aplaus.)

Seega on välja kuulutatud Riigikogu uus esimees. Lugupeetud Riigikogu esimees Ene Ergma! Õnnitlen teid ja annan istungi juhatamise teile üle! (Aplaus.)

Esimees Ene Ergma

Ma tänan kõiki, kes hääletasid minu poolt, ja ma tänan ka Eiki Nestorit! Mina olen temast natuke noorem, mul on ainult 17 eluaastat, tema on aga juba 20 aastat parlamendis olnud. Kuid jõudu ja jaksu sulle, Eiki, edaspidigi parlamenditöö tegemiseks!

Lugupeetud kolleegid! Alustame Riigikogu aseesimeeste valimist. Riigikogu aseesimeeste valimisel kehtib põhimõtteliselt sama protseduur, mille tegime läbi esimehe valimisel. Riigikogu aseesimeesteks saavad kaks enim hääli saanud kandidaati. Esimeseks aseesimeheks saab kahest enim hääli saanud kandidaat ja teiseks aseesimeheks saab häälte arvult teine kandidaat. Võrdselt hääli kogunute vahel korraldatakse valimise lisavoor. Kas kolleegidel on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas keegi Riigikogu liikmetest soovib Riigikogu aseesimehe kandidaati üles seada? Palun, kolleeg Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Head kolleegid! Esitan meie fraktsiooni täielikul toel Riigikogu aseesimehe kandidaadiks Laine Randjärve, nii nagu ka aasta tagasi. Saan korrata neid sõnu, mis ma aasta tagasi siin ütlesin, et Laine on väga tubli ja asjalik inimene. Nüüd on ta kogemuste poolest aasta võrra rikkam, nii et hääletage kõik Laine poolt!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mina esitan Riigikogu aseesimehe kandidaadiks Jüri Rata-se. Usun, et Jüri Ratase viis aastat kestnud tegevus sellel positsioonil kõneleb enda eest paremini, kui mina eales sõnades suudaksin väljendada.

Esimees Ene Ergma

Rohkem ettepanekuid ei ole. Alustame. Proua Randjärv, kas te olete nõus kandideerima Riigikogu aseesimehe ametikohale?

Laine Randjärv

Jah, olen nõus.

Esimees Ene Ergma

Palun nõusolek esitada ka kirjalikult! Härra Ratas, kas ka teie olete nõus kandideerima?

Jüri Ratas

Austatud esimees, tänan küsimast! Olen nõus.

Esimees Ene Ergma

Tänan! Palun nõusolek esitada ka paberil!

Lugupeetud Riigikogu, kes on selle poolt, et sulgeda Riigikogu aseesimeeste kandidaatide nimekiri? Palun hääletada!

Poolt hääletas 81 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Riigikogu aseesimeeste kandidaatide nimekiri on suletud.

Kuulutan välja vaheaja Riigikogu aseesimeeste kandidaatide nimede kandmiseks hääletamisedelitele. Vaheaja lõppemisest annan märku helisignaaliga.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Kuulutan vaheaja lõppenuks. Vabariigi Valimiskomisjon on valmis läbi viima Riigikogu aseesimeeste valimist. Palun komisjoni liikmetel kontrollida siinsamas teie ees hääletamiskasti ja pitseerida see! Hääletamise kord on sama mis Riigikogu esimehe valimisel. Rõhutan, et Riigikogu liikmel on hääletamisel üks hääl ja ta märgistab hääletamisedelil ristiga lahtri selle kandidaadi nime juures, kelle poolt ta hääletab. Kas lugupeetud kolleegidel on küsimusi hääletamise korra kohta? Küsimusi ei ole. Hääletamiseks on aega 30 minutit hääletamise algusest arvates. Praegu on kell 11.18. See tähendab, et hääletamine lõpeb kell 11.48. Hääletamise lõppemisest annan märku helisignaaliga, mille järel palun kõigil Riigikogu liikmetel koguneda taas istungisaali. Kuulutan välja hääletamise Riigikogu aseesimeeste valimistel.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Kell on 11.48. Kuulutan hääletamise Riigikogu aseesimeeste valimisel lõppenuks. Palun tuua hääletamiskast

saali! Kas Riigikogu liikmetel on hääletamise korraldamise kohta proteste? Proteste ei ole.

Palun kontrollida hääletamiskasti ja seda, et turvaplohm ei oleks rikutud. Palun valimiskomisjoni liikmetel asuda hääli lugema!

Hääletamistulemuste kontrollimiseks Riigikogu aseesimeeste valimisel annan sõna Vabariigi Valimiskomisjonile. Kas mikrofon ei tööta? Palun kõnelda ilma mikrofonita, aga väga kõva häälega! Palun vaikust!

Alo Heinsalu

Lugupeetud Riigikogu! Loen hääled teie ees nüüd avalikult üle.

Riigikogu aseesimehe kandidaadile Laine Randjärvele antud hääled: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48 ja 49.

Riigikogu aseesimehe kandidaadile Jüri Ratasele antud hääled: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44 ja 45.

Kolm sedelit tunnistas Vabariigi Valimiskomisjon kehtetuks. Nendest ühel ei olnud märgistatud kumbagi lahtrit ja kahel olid märgistatud mõlemad lahtrid.

Esimees Ene Ergma

"Vabariigi Valimiskomisjoni protokoll hääletamistulemuste kohta Riigikogu aseesimeeste valimisel. Vabariigi Valimiskomisjon tegi häälte lugemisel kindlaks järgmised arvud: nimekirja kantud Riigikogu liikmete arv – 101, hääletamisedeli saanud Riigikogu liikmete arv – 97, hääletamisest osavõtnud Riigikogu liikmete arv – 97, kehtetute hääletamisedelite arv – 3. Riigikogu aseesimeeste kandidaatidele antud häälte arv: Riigikogu aseesimehe kandidaadi Laine Randjärve poolt antud häälte arv – 49, Riigikogu aseesimehe kandidaadi Jüri Ratase poolt antud häälte arv – 45. Protokoll on koostatud 2012. aasta 22. märtsil kell 12. Heiki Sibul, Vabariigi Valimiskomisjoni esimees."

Kas on proteste? Proteste ei ole. Sel juhul palun vormistada Vabariigi Valimiskomisjoni otsus!

"Vabariigi Valimiskomisjoni otsus nr 78. Tallinn, 22. märts 2012. "Riigikogu aseesi-

meeste valimise tulemuste kindlakstegemine." Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 7 lõike 6 ja § 82 lõike 1 alusel Vabariigi Valimiskomisjon otsustab: tunnistada Laine Randjärv valituks Riigikogu esimeseks aseesimeheks ja Jüri Ratas Riigikogu teiseks aseesimeheks. Heiki Sibul, Vabariigi Valimiskomisjoni esimees." (Aplaus.)

Üks moment, palun ärge laiali minge! Ma ei tohi siit ära minna, aga ma tahaksin lilled üle anda. Kas lubate? Lugupeetud kolleegid! Riigikogu juhatus on valitud.

Teil on suurepärane võimalus anda uuele juhatusale üle eelnõusid ja arupärimisi. Keegi seda teha ei soovi. Riigikogu istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 12.06.

Istungi kestus 2 tundi ja 6 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees